స్త్రీల పాటలు

శ్రీకృష్ణుని జననము

1948

బుక్ డిపో, రాజమండ్రి.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీ కృ ష్ణ ని జ న న ము

లాలిపాట. శ్రీకృష్ణుని జననము—కంస సంహారము

కస్తూరి రంగరంగా నాయన్న కావేటిరంగరంగా శ్రీరంగరంగా నినుబాసి యెట్లునేమరచుందురా, కంసుణ్ని సంహారింప నద్గురుడు అవతార మెత్తెనపుడు దేవకీగర్భమునను కృష్ణావతారమై జన్మించెను ఏను రాత్రులన్ని ఒక్కరాత్రిగ యోగరాత్రిగ చేసెను ఆదివారమునాపూటను అష్టమీనాదినమందు జన్మించెనా, తలతోటి జననమైతే తనకుబనాలు మోసంబు వచ్చుననుచు యెదురుకాళ్ళను బుట్టెనూ యేనుగుమ్మాదోదులనా జంపెనపుడు నెత్తురుతో ఉండి అపుడు ఆ బాల కావున యేడ్చాడు, నన్నెవరెత్తుకొనవేనా తల్లి దేవకీ వందనంబువాక్కృష్ణ హింసంబుతో తిరిగియున్నావుకన్న తండ్రి నిన్నెట్లు ఎత్తుకొందు నీవొక్కనిమిషంబు తాళుగన్నా గంగను ప్రార్థించెను జలనిధులు గంగ తానుపొంగెను గంగజలలోనవాడు దేవకీ జలకంబులాడె తాను ఇకనైన నెత్తుకొనవె నా తల్లి దేవకీ వందనంబు, కాని బాలునివలెను నిన్నెట్లు యెత్తుకొని యుండకనుచా, నీ వాన్యాకారాము కొడుకా యింకొక్కనిమిషంబు తాళుమనుచు కామధేనువు నప్పుడు దేవకీ మదినందు దలచగాను పాలవర్షము కురిసెను, అప్పుడా బాలపై జల్లగానె తడివస్త్రమును విడిచి దేవకీ పొడివస్త్రమును గట్టెను, పొత్తుమీద నపుడు బాలుండు చక్కగా నవలించెనా, తన రెండుహస్తములతో దేవకి బాలుణ్ని యెత్తుకొనెను, అద్దాలపై వేసుక ఆబాల చక్కదనము చూచెను, వసుదేవపుత్రుండమ్మా యీబిడ్డ వైకుంఠవాసుడమ్మా నవనీత చోరుడమ్మా యీ బిడ్డ నంద గోపాలుడమ్మా సీతాకళత్రుడమ్మా యీబిడ్డ

శ్రీరామచంద్రుడవమ్మా శిరమున చింతామణి నాతండ్రి నాలుకను సత్యవ్ర
తము పండ్లను పనసువేది భుజమందు శంఖుచక్రములుగలవు పీవుస వింజా
మర నాతండ్రి బొడ్డునా పారిజాతం హరికాళ్ళ తామరము అన్నియుయున్నవి
కవాడు నాతండ్రి నీరూపు చక్కదనమూ ఆబ్రహ్మ ఎన్నాళ్ళు వ్రాసె తండ్రి
అన్యకాంతగర్భంబున యెలజన్మి స్తినయ్యా మామయన్న కంసుడు వచ్చువేళా
యెరన్న విన్నా నెత్తుకొని యెత్తోవపోదునా కన్నతండ్రి ఆ చక్కదనము
చూచి దేవకి శోకింపసాగెనపుడు తల్లిశోకము మాన్పగ మాధవుడు తా
నిల్లు జేసెనపుడు పెద్దబొబ్బలు పెట్టుచు మాధవుడు గట్టిగా ఏడ్వసాగెను
శోకంబు చాలింపకా దేవకి బాలుని నెత్తుకొనెను నాయన్న పూరుకోరా
నాతండ్రి గోపాల నవళించర అల్లదుగో బూచివాడు నాతండ్రి వస్తాడు
నవళించర బూచి నవర్దించును వళివాడు బుద్ధిమంతుడు నన్నా బూ
చేమి చేయునమ్మా నాతల్లి బూచి వన్నారుగునమ్మా నీవుణ్యమా యెకొడుక
నివాక్కనిమిషమందు తాళురన్న అల్లదిగో జోగివాడు నాతండ్రి వస్తాడు
నవళించర, జోగినంచులు నంచులు యేవేళ నాకడనుండగాను జోగేమి
చేసునమ్మ నాతల్లి జోగి వన్నారుగునమ్మ నాకు భయమూయె కొడుకా
నివాక్కనిమిషంబు తాళురన్న అల్లదిగో పాము వచ్చె నాతండ్రి గోపాల
నవళించర పాములకు రాజైనా శేషుండు పాన్పైనుండగా పామేమి
చేసునమ్మా వలివాడు భయమేమి లేదోయమ్మా మేఘములు నీమేను నీలాల
పోరములు వద్మయుడు వాకివాడు నాతండ్రి నీరూపు నీచక్కనా నిన్నా నె
నెత్తుకొని యెత్తోవపోదునా కన్నతండ్రి మామయన్న కంసుడు వచ్చు
వేళాయె చిన్నబాల నాకేమి భయము లేదే తల్లి నాకేమి కొదువ లేదే,
మామామ కంసుడు తెమ్మని పిన్నడి నవ్వు సదయకాళ్ళతో అందియ్యావె
నూరవముక్కనిలుచుండి మాడునమ్మ శాళ్ళచక్రములుగలవునా పేరు ఘనుడు
శ్రీరాఘవుండు మామ నన్నేంచడు యీవేళ నన్ను వెరపించవ స్త్రీమా
మామామ నా చేతనాణమైపోతే స్త్రీజను సుమ్మా వచ్చువేళాయెనమ్మ

కొని చీరలుతీసివేసి గోపికలు జలకమాడుచుండగా తీసివుంచిన చీరలు కృష్ణుడుతీసి యాపొన్నమీద వేసి వేణునాదం పూరించుచుండ నా యాదవుడు జలజాక్షులు దర్శించుడు జలకంబుచాలించి వచ్చిచూచి మనచీరలేమాయెనే ఓచెలీ యెంతపని చేసెనమ్మ ఓ చెలియ యేమియాశ్చర్యమమ్మ వెదకుచు కొందరుండె నీళ్ళలో మునిగియుండిరి కొందరు అప్పుడు గోపికలలో నొకయింతి తాజూచె శ్రీకృష్ణునిజాడదో అమ్మలార చెలులార చెలులార రారెయో కొమ్మలార యా పొన్నమీదనున్న చిన్ని కృష్ణమ్మను అడుగుదాము ఇవ్వరా మాచీరలు ఓకృష్ణ యివ్వరా మారవి[illegible] దండంబుపెట్టెదము రాకృష్ణయ్య దయయుంచిదయనేయరా అందరు నొకచేతితో దండము పెట్టగాచూచి తానుపొంగుగా మీరందరు దండముచేతులుచేతులబెట్టరే ఎంతపనివచ్చెననుచు గోపికలు మానభంగముకొందిరని దేవదయునకందరు రెండుచేతుల బెట్టిరి పొందుగావలెనని కృష్ణుండు వేరువేరుగయిచ్చెను నామత్తకిట్టునేము అనుచు నొకకొమ్మకరికలో వగచి రవుడు మా యాడుబిడ్డ యిపుడు కొట్టునో మానావ దండించునో నా మగడు నన్ను బ్రతుకనివ్వడని నేనేమిసేతునమ్మా [illegible]

ఆనందంపాట

ఆనందమానందమాయెను శ్రీరాముడు పెండ్లికొడుకాయెను అల జానకి పెండ్లికూతురాయెను [illegible] జనుల సంతోషమాయెను సురవరులకు వినవేడుకలాయెను ఆనందమానందమేమునుండునే ॥ఆ॥ సీతారాముల పెండ్లిజూడ పతివతుల స్త్రీపురుషులెల్ల కూడెను [illegible] చేరెను అతిమోదమున విప్రవరులెల్ల పొగడుచుండ॥ఆ॥ వశిష్ఠ నాగ్ని కాదులొద్దిరి వేగతెచ్చించిబ్రహ్మము లేకి [illegible]

నామిణులెల్ల సంతోషించిరి ॥అ॥ కట్నంబు లొక్కసులిచ్చిరి కట్నములు బంచిరి కోవెలులందరుగూడి భూసురాంగనలెల్లగూడిరి ॥అ॥ పుష్పతాంబూల చందనముల్ గూర్చి పసిడిపళ్ళెముల చేతబూనిరి దశరథాత్మజునకు రయముతో హారతులొసగిరి ॥అ॥ పంకజాక్షుని పెండ్లిజూడను శంకర బ్రహ్మాదులెల్లగూడను యిరువంకలజేరి కూర్చుండను మంగళం వీరభద్రస్వామిదానతో నింక చూతము ॥అ॥

సతిపతి సంవాదంబను తలుపుదగ్గర పాట

చిలుకలకొలికిరో చిత్రకవాటము బిగియించుటకు గారణమేమి ఈనగల గుందవనిరేమి నగలు అడుగుటకు యెక్కడదొంగవు వదలర వదపోవోయి నీవనితల జరగదోయి ॥చి॥ నీకు మించినవనితలు నాకిక యెవరు లేరుగద యింతికాంతుడన్ పూబంతి నీ బూటకంబుమాటలు కాటలు దెలిసెను ఏటికింకేవో యికనాటదు నామది పోవోయి ॥చి॥ కలలో వైనను కల్కిరో నను వినా నన్యకాంతనెరుగనే భామా నేచేసిన నకార్యాలేమాయె సత్యసత్యములని సిగ్గైయుంటివి నవ్వాపా చెప్పుటకేమి నీవుబలు యుక్తులున్న స్వామీ ॥చి॥ భామరో నీపై ప్రేమచేతనే పట్టుపీతాంబ్రములు దెప్పి బహుప్రీతిచేత నిటులొస్తి పీతాంబరములు రాతిరి తగిలిన నాతియున్నదగదోయి బహుప్రీతినేకొనవోయి ॥చి॥ కనకపు సొమ్ములు నవ్రాలు జమికీలు కానుకదెచ్చితి కొమ్మను మరొకసి, బంగారుబొమ్మా కనకపుసొమ్ములు జమికీలు కల్కికిచ్చిరావోయి దానివల్కులు వినగ లేనోయి ॥చి॥ గనచినదానిని గడబిడలాయెక కాంతరో నను కరుణించి నను నీచెంతనుచేర్చి మన్నించు కోరుచు వాకిలిక్రుంగదీసెద నరనరసింహాపుర వాస తప్పులన్ని మన్నించుము యీవేళ ॥చిలుకల॥

లాలి పాట

రామలాలి మేఘశ్యామలాలీ, తామరసనయన దశరథతనయా లాలీ శ్రీరామ లోకనాయక, శేషశయన నారాయణాచ్యుత ననుగన్న

తం॥ శ్రీ॥రా॥ చిన్ని ముద్దుల నాయన చిన్నికృష్ణమ్మ నాయన్నా —ర సిశు స్తన్యపానమిచ్చెదను వెన్నపాలు నేయి ఉగ్గుపాలూ నీవుతిన్నగ సేవించ వయ్య తియ్యగానుండు నంనంగనూ ని తెలంటి స్వామి నీకు ... లోడగాంచుదు నైకిరా నేను కర్పూర ధూప దీప పాదరావుంకు మునేనా మెబ్బెబ్బెదురబొమ్మ యచ్చ్యగలాగి॥రా॥ —ద్దాం లోట్ల యునున్నా నించే ముద్దులపాపడున్నాడనును మురిసిచూచేవు ముద్దునేని తెమ్మ నంజ్ఞచేసేవు దగ్గరకురమ్మ యెుంటో నగలూపోవేవు గజ్జెలు ... ఘల్లుఘల్లున మ్రోయగా ఝుంఝుంటులయను తాళాగమూలు ... సిఋంవు చెలగిచూచేవు హంకమును సాయిరి... పాలు... ॥రా॥

మంగళము

రాజగోపాలునకు మంగళం రాధాలోలునకు మంగళం
పూజితరామునకు ఫణ్యాశకీయునకు సురరాజసుతునకు మంగళం ॥రా॥
రోమరహితునకు సుధాగాధుర్యునకు శ్రీమాన్ మాధురీ మంగళం ॥రా॥
భూసురపోషునకు దశరథరూపునకు శ్రీరామచంద్ర మంగళం ॥రా॥
మారజనకునకు మంగళాంగునకు సుందరరూపునకు మంగళం ॥రా॥

సమాప్తము.

శ్రీ రామకృష్ణ ప్రెస్, రాజమండ్రి. 1948 ... 1000 ప్రతులు

ఊర్మిళాదేవినిద్ర

1 అణా

కాళహస్తి తమ్మారావు సన్సు,
[illegible] బుక్ డిపో, రాజమండ్రి.

శ్రీరస్తు.

ఊర్మిళాదేవి నిద్ర.

—+—~—+—

శ్రీరామభూపాలుడూ పట్టాభిషేకుడై కొలువుండగా భరతశత్రుఘ్నులపుడు సౌమిత్రివరుస సేవలు సేయగా మారుతాత్మజులపుడూ రాఘవుల శేరి పాదములొత్తగ సుగ్రీవుడా కొలువులో [illegible]గుడై కొలువుండగా తుంబురులునారదులునుయే తెంచిపిలిచి గానము సేయగా రంభాదులా సభలలో [illegible]ంతి సుభగ[illegible]మ్యమున నాట్యమాడ [illegible] విశ్వామిత్రాదులు కొలువులో శాస్త్రములు [illegible]ంచగా [illegible] దేవతలుకొలువ ఉదయాన పుష్పవర్షముగురిసెనూ సభయంత కలయుచూ [illegible] యే తెంచి [illegible]షమున జానకీపతిముఖముజూచినిలచి [illegible]యము [illegible] గకు[illegible] దేవదేవేంద్రవినుమా వా[illegible]పము తెలిసెను [illegible] శేషు[illegible] [illegible]ంచ ఒకచిన్నమనవిగ[illegible] కను ముందుమనము [illegible] పోగాను ముద్దుమరదీ వెంటను [illegible]యున మైరాగ[illegible]చి [illegible] మొనుయూర్మిళావద్ద నీవుండుమనుచు సౌమిత్రిమరం[illegible] [illegible] [illegible]య్యాపై కనుమూసి [illegible] అని [illegible] ఇందుముఖీ [illegible]ంపు[illegible] పలుక[illegible]గ వినరా ముమలిపోసిచూ[illegible] [illegible] ఆశ్చర్యప[illegible] రాముడు [illegible] లక్ష్మణ[illegible] యుచితమా రమణి[illegible]యుండగా [illegible] నీవు [illegible]యి వరవల్లాపలచే దుఃఖోపశమలెల్ల మాన్పవయ్యా అన్నమాటలకు రామానుజుడు మహాప్రసాదమనుచూ [illegible] గ్రక్కునా సభవిడచిచను దెంచె [illegible]సగృహముకువచ్చె లక్ష్మ[illegible] [illegible] వాకిళ్లు గడచివచ్చి కేళిగృహముజొచ్చి [illegible] లక్ష్మణు [illegible]

కోమాలీపాన్పుపై [illegible] కోకసవరించివేగా తొడుగులను ధరించి వేగా చల్లనినీళ్ళు పుక్కిలించెమేనా ప్రాణనాయకి పాన్పుగాకూర్చుండి భాషించెవిరహమ్మున నాకొమ్మ నీ ముద్దుముఖము సేవింపగోరిగాదె చంద్రుమా తాంబూలమొసఁగ బాయును ఓపనేనగు మోవిచిగురుకొసయా అమృతధారలు కురియగా పలుకవే అక్క చల్లనశాయవే చిట్టితామరబోలేటి పాదములుకిలించవే స్వామి నాతన్ను తామరచియున్నా ఆకొమ్మ తమకమున వణకదొడగే అయ్యమీ [illegible]రయ్యామీరింతయాగడముకొ స్త్రీసంగనొందులు నెరకుచూమూరింత తప్పుశాయుగవ స్త్రిరి ఎవ్వరూ లేని వేళా మీరిప్పుడు ఏకాంతములు కోర్కిరా మాతండ్రి జనకరాజూవింటే మిము శిక్షసేయకమానరూ మాయక్క శావవిన్నా మీకిప్పుడు ప్రాణములకు హానివచ్చు నాయక్క మరిదివిన్నా మిమ్మిప్పుడు బ్రతుకనివ్వరు జగతిలో హైనవంశానికి అపకీర్తి వచ్చె నేనేమిజేతూ కీర్తిగలయింటబుట్టి అపకీర్తి వచ్చె నేనేమిజేతూ ఒకడాలికోరెగదా ఇందుమునిఒకతెల్ల హీనమాయెపరపతినికోరెగాదా రావణుడు మూలంతో హతమాయెను ఒకడాలికోరెగాదా కీచకుడు పాండులగోలుపోయె ఇట్టిద్రోహములు మీరూ యెరుగుండియుండ్రి ద్రోహముకొ[illegible] అక్కతో చెబుత్తానూవంటితల్లి లేదా మీకును అనుచు ఊర్మిళపలుకగా లక్ష్మణుడువిని నగచి యిట్లనెను శ్రీరాము తమ్ముగనక [illegible] జనకరాజునకు నల్లునిగాన ఓభూమిలో [illegible] నవ్వ[illegible] చేకొనిసీతకు మరిదిగానా సీత [illegible]గా నవ్వను భూమిలోపుట్టి [illegible] యెరుగా ఊర్మిళావందురే నీపా[illegible] దశరథుని నెవబాసియో అక్కడజానకీ చెరబోయెను రావణుని సంహరించి ఆధరణిదేవి [illegible] చేకొన్నయిందు [illegible] చేడకో దయ[illegible] ప్రాణసఖ నిద్రి

హారము లెరుగనే నీవు లేవాకున్నను నోసఖ ప్రాణములు వదలెనే అనుచు కన్నుల జలములూరగ లక్ష్మణుడు తాబలికెను కత్తివరదీసి యపుడు లక్ష్మణుడు తావేసుకొందుననెను అనుచు గాసము గాయగా ఊర్మిళ గద్ది ల్లిపడి లేచెను ప్రాణేశు జగుట దెలిసి కోమలి ప్రాణము శేఖరి [illegible] పతిపాద పద్మములకు కోమలి పంకజాక్షి మ్రొక్కెను పాదములపై నియున్నా గస సతికనికరమునా లేవని త్రిగుచ్చి కౌగిట జేర్చుకొని [illegible] జలములు ముడిచెను మాతంత్రి జనకరాజు మిమ్మునమ్మి మరచి కళ్యాణమిచ్చి మా నావతల్లుడనుచూ నెలియక మదిని యుప్పొంగుచుండ చిత్తెముకది క్కునుంచి సమయమున చిన్న [illegible] రుయున [illegible] నుచు ఊర్మిళ బాలు కగా లక్ష్మణుడు మనసులో చింతింపుచు [illegible] గాయుండెడి సుదతి భావమ్ము దెలిసి చింతింపని నేటికి [illegible] యుల్లాలింపుచు [illegible] రుణి పదునాలుగేండ్లు నిను విడచి ధరియిస్తినే [illegible] ఆహా [illegible] ను మెరుగనే అతిరాజయోన పుణ్య పురుషుల స్త్రీలను యొడ [illegible] జనను సమనమూ [illegible] యుగములైనా [illegible] తిరదూ సతి [illegible] చి కౌసల్య [illegible] దప్పి [illegible] నుంచితూ కౌసల్య [illegible] దప్పితూ [illegible] యుపన్నీరుడలక వారాస్తు మేలుయున [illegible] లక్ష్మణునకు మేలి [illegible] రిపుడు బంగారుపూలపట్టు [illegible] గుమారాగి [illegible] కోటిసూర్య [illegible] వెలిగెటి మేలు [illegible] ములు బొమ్ములు [illegible] కేయులంకరించిరి ముత్యాల [illegible] మును ముఖమున [illegible] రత్నాల కంఠమాలా లక్ష్మణు [illegible] దేవిమాణి క్యముపతి గూడి విలువు పట్టుముజా చెను సిగ్గుపడి శిరవొంచుకు ఊర్మిళ చిరు నవ్వుతో నిలచెను భోజనవుహాలలోన [illegible] మీదా రాజశేఖరులవృద్దు దేవేంద్ర భోగముతో గూర్చుండెను మరవలా మాణి క్యరమా మ్మని తోడుకవచ్చెను మురిపెంపు సిగ్గచే తాచిలుకగొలి

ముఖముఖమునంచుకు హంసనడకలచే తాపాదముల అందెలుమొరవము
శాయా నయ్యారముచూపుచూనుండె నొకరయొప్పులాకుప్పవలెనుతులు
కుముద్దులగుమ్మను సుమిత్రకొడుకుపొత్తునయుంచెను బంగారుపళ్లెర
ములా పంచపదార్థములు వడ్డించను వెండిగిన్నెలనేతులు కౌసల్యవేడుక
తో వడ్డించెను అప్పుడెయ్యూర్తిసములు సూమిత్రకొమరునికివడ్డించెను కౌ
సల్యాగారాములాప్ప పువ్వులశాంత తానుపలికెలన్న పదునాలుగేండ్లు
అడవిలో అహారనిద్రలునగా ఉన్నబడలికదీరా నేడు మనయూర్మిళతో
గారగించు పిండివంటలు నేతులు బొబ్బట్లు దండిగానారగించుమూగడా
పెరుగుమీారు మజ్జిగలు వాంఛదీర తాగుడీఆరగించి లేచి సంపూర్ణమా
గగించీనిలచిరి గంగజలముస హస్తమూకడిగి తాంబూలములు శాయు
మంత్రిడి చేశవిన వేజానకి నీచెలియయూర్మిళాబుద్ధులన్ని భమిడిపానుపున
గారసీయుండె నొకపదునాలుగేండ్లపణతి కుందనపుప్రతిమలూ ఊమక
కలుయుంమండిదాగున్నవో వృష్టితిగులాకుండను నీలాలనివ్వాళులివ్వ
మ్మా నసిశాంతబలుకగాను విని సీతవినయముతో నిట్లనెనుష్టంతప
తివ్రా శ్రీరామచంద్రలక్ష్మణదేవ భరతశత్రుఘ్నులు మొదలూ
యినట్టి కృష్టి పేరులకూ ఇంద్రాదిచంద్రులను వలపించేటిచంద్రులు
మీాతిమ్ములు వృష్టితిగులాకుండను నీలాలనివ్వాళు లివ్వరమ్మా అని
సీతబలుకగానువిని శాంతనవ్వునామిట్లనెను అక్కచెల్లెండ్రు మీారూ
మిక్కిలి సౌందర్యశాలులమ్మా మాతమ్ములనలుగురినీవలపించేటిజాణ
కు వృష్టితిగులూ అని శాంత బలుకగాని విని సీత నవ్వుతు ఇట్లనెనూ
మాయున్న ఋష్యశృంగు నీమనసులోకూడి యెడబాయకున్నా యేమి
యొరుగనితపసి ఓవదిన కేళించివిడిచినావు తామరా కమలమందుపుట్టి
యొధరణిపై నిలువలేకా ఈశ్వరాజనకునింట ఈశ్వరాధనముఖంబించివే
మాతోమలీసీతనీవు కోడలవు పావనమాయె గృహమూ అలసివచ్చిన
కొడుకుకూ సూమిత్రహంసపానువు బరచెనూ పట్టుతలగడలువరచి

స్త్రీలవ్రతకథలు.

(1, 2, 3 భాగములు).

రచన: శ్రీబాలాంత్రపు వేంకటరావుగారు.

ఆంధ్రదేశమంతటను. బాలాంత్రపువారి నోముల కథలు ప్రసిద్ధి చెందుట చెప్పుకొనుట విశేషముగా నున్నది. హిందూ స్త్రీలంతా సులభముగా చదువుకొని యీ నోములు పట్టుటకై చక్కని వ్యావహారిక సులభమైన శైలిలో వ్రాయబడెను. ప్రతిఆంధ్రస్త్రీ హస్తకరములందు అలంకరించదగిన గ్రంథరాజము. యిట్టి గ్రంథము ప్రతిగృహమందుంచుట సౌభాగ్యమన్న వింత లేదు. మూడుభాగములుకలిపిన ఈ పుస్తకమునందు శ్రావణమంగళవారముకథ, వరలక్ష్మీ వ్రతకథ. సంపదల తాంబూలంకథ, మాఘపు ఆదివారంకథ. పోలి స్వర్గమునకు వెళ్ళుకథ. సోమామావాస్యకథ. కుంకుమగౌరీ నోముకథ. పసుపుతాంబూలాలుకథ. గంధం తాంబూలంకథ. చిలుకముగ్గులనోముకథ, నిత్యదానంనోముకథ. కైలాసగౌరీనోముకథ, సహస్రపద్మాలకథ. భాగ్యాది నోముకథ, అట్లతద్దినోముకథ, కన్యాగౌరీనోముకథ

మున్నగు 46 కథలు యిందు పొందుపరచబడెను. మంచి కాగితము, చక్కని అచ్చులో ప్రింటుచేసి ... కొనుచున్నాము. అదను జారవిడువక వెంటనే ఒక కాపీ తెప్పించుకొనుడు.

వెల రు 1-0-0 మాత్రమే.

దొరుకువారు:—

కాళహస్తి తమ్మారావు సన్సు

సంస్కృతాంధ్ర బుక్ డిపో, రాజమండ్రి.

శ్రీ రాజేశ్వరి ప్రెస్. రాజమండ్రి ... 60 కా. 1000

శ్రావణ మంగళవారం

పాటలు

1946

1 అణా

కాళహస్తి తమ్మారావు సన్సు

సంస్కృతాంధ్రాబుక్ డిపో, రాజమండ్రి.

శ్రీరస్తు

శ్రావణమంగళవారపుపాట

ఈశ్వరాపుత్రునకు - గజాననారునకు పార్వతీతనయునకుభక్తి
తోనూ- వాక్కుసుద్ధినిచ్చునైభోగరాయునకు- శారదాంబకునేనుపన్ను
తింతూ-జయమంగళం-నిత్యశుభమంగళంమంగళగౌరీకథామహిమ
దవెలసినాపాటగావించెదాభక్తితోనూ. మహిమీవకరాజుసంతానము
లేక సౌభాగ్యపదవి తానేలుచుండె ||జ|| పరమేశ్వరునకు తనయాత్మలో
హరిపించిఇహపరాదులవారికి ప్రేమనుచులింగంబుతానై -జంగమాకా
రమై గురుధర్మఘోరాంశమనుచువచ్చె ||జ|| సురపురినుంచి దిగివచ్చి
మావతీ బంగారుపళ్లెముతోనా సెముగనూ. నరపిరాగాచూచిపరమేశ్వ
రుడు తాను నిమిషంబునిలువగాపోయెనప్పుడు ||జ|| ఇదియేమి సోద్యమో
యెరుగంగవలెననీ మరుదినమునాటికి మునుముగానూ. మహగుచాటు
యపుడు కాచికొనియుండగా-గంటలుమ్రోగుచువచ్చెశివుడు ||జ|| వచ్చి
నజంగాన్ని పోసికట్టుకొనియుండిచేయుమికారణము అనియడిగెనూ పుత్ర
పౌత్రులులేరు మీచేతిభిక్షం వాదనా అంటరానిబతెనూ ||జ|| నూ
కేగతియనుచు సతిపతులిద్దరు గనొనరిచి శివునికపుడు పర
మేశ్వరునిగూర్చి తపస్సుచేయుమని సెలిచ్చిపోయె ఆజంగము ||జ|| సతీపతు
లిద్దరు రాజ్యములువిడచి పరమేశ్వరునిగూర్చి తపస్సుచేయ వారిభక్తికి
మెచ్చి పరమేశ్వరుండప్పుడు ప్రత్యక్షమయ్యేనూ రాజుకప్పుడు ||జ|| ఇచ్చి
తినిఒకవరము మెచ్చితిని పొమ్మనుచు స్త్రీజన్మమూ పురుషజన్మమనగ
ధర్మవతియైనట్టిపుణ్యవతిపుత్తునా- పదహారువత్సరములసుతులనిత్తునా||జ||
సతిపతులిద్దరు సమకూర్చుకొనివారుపరమేశ్వరునితో భాషించిధర్మవతి
నిచూచితాళలేముమము పుణ్యమేమోగాని పుత్రునిచ్చెనూ ||జ|| ఊరి

కీముందరా కాళికాగుడి వెనుక-మాతవృక్షమునందు ఫలమున్నదీ-ఆఫల
ము తెచ్చుకొని భుజియింపుమనిపలికి అంతర్ధానుండయ్యె నావుడే
మా॥జ॥ ఆరాహార్షమున ఆవృక్షమెక్కి-యుఆఫలములన్నియు కోసీతెచ్చి
పణతిముందర పెట్టివిప్పిచూడంగానే-నక టేఫలమయినొప్పుచుండె॥జ॥ఈ
శ్వరుండిచ్చిన ఫలము ప్రాప్తియింతే-అధికఫలమువచ్చునా-యతివమనకూ
ననుచుభుజియించంగ అతివగర్భమునిలచి-నవమాసములునిండె నాతికపు
సూర్యతేజంబులలో నొప్పెటిసుతునికి-పుత్రోత్సవముబట్టెబుణ్యాశాలి
సంతోషమున రాజునామకరణంబ్రవాసెనా రాయశాయవినామమిడిరి॥జ॥
రాజకుమారునకు రమణులందరుగూడి వుగులమరాబెట్టి నొప్పుమీా
నా-దృష్టిత్రాకకుండచుక్కబొట్టు పెట్టిశిరసంటితొట్టిలోనుంచిరవుడూ
॥జ॥ బాలప్రాయమునాడు బాలతోడుగులతోడిగి॥ ఆటప్రాయంబునా
ఆటచూచి నాటపెంచినవానినాటపెంచినట్లు-కాశీయాత్రకుచాలధనము
[illegible] ॥జ॥ కాశికిబోదామంచు ఘనముతో యిద్దరూ కాశిపట్నానికేవచ్చిరి
ఆనాసిపోకతిచాలబడనిక గొని పరమేశ్వరాజ్ఞచే - నిలచిరవుడూ ॥జ॥
శ్రావణమా సానభౌమవారమునా మంగళగౌరునూ పూజింతురూ-అం
గనలుతామరిపూలు కోయ్యారాగా రాజకుమారుడువచ్చె రమణివెంట॥జ
పున్యాంగన లెల్లపువ్వులుకోసుకురాగానంకసిపడిరాజునడమానిలచె॥సత్య
నణికన్న మాంగల్యపతియని-చెరగుముడి వేసికొని శీఘ్రముగానూ॥జ॥
[illegible]తిసగుణలో అవధువాలనిలచి[illegible]టలోనుంచిగనూ-అక్కడికిచను
ంచితన్నంతనిమిషమున[illegible]కుకొనిపోయి-మధుపర్కమిడిరీ॥జ॥ రాజ
నువుశాస్త్రాలు అన్నియునుగావించి-రాజహోమము వేల్చెరమణితో
నూ అగ్నిసాక్షిగపెండ్లి ఆసినాసతిగూడిన పురుషులకు మొక్కసంభ్ర
మముగ॥జ॥వధూవరులకుయిద్దరికి నొప్పుబువ్వంబు చేలుంచిరచోట
శీఘ్రముగనూ రాజులందరుతాము రమ్యముగ భుజియించికరములూ కడు
క్కొనిగద్దెనుండి॥జ॥ చిత్రరువువాసిసనాచవికెలోపలనుంచి పట్టిమంచము

చాల్చిపరవుపరకి-కస్తూరిపునుగుజవ్వాజిమొదలుగ దెచ్చి వొప్పుగతోకలి
సిరి వధువరులకూ ॥జ॥ గిన్నెలో పాలు చక్కెర తేనెయుఘృతములు ఆ
రగించంగ బెట్టిరీకర్పూరభాగాలుపచ్చనచెంబుతోపన్నీరు తెప్పించివుంచి
రపుడు ॥జ॥ దంపతులిద్దరు యింపుతోభుజియించి-సంతోషముగనుతాం
బూల మొసగి-పతితొడమీద దలమూనిచి గిన్నె భక్తితో వుంచె
నూగుర్తుగాను-తూగుటుయ్యాలపై దంపతులిద్దరూ శయనించి నిద్రలూ
సేయగానే శాబమృత్యువునకు కాలసర్పంబయి బాలకునిగరవంగ వ
చ్చినపుడూ ॥జ॥ మంగళగౌరిమగునస్వప్నమందు-నీపతికిహంగసమయ
మీదిమాంగల్యపతినిదక్షిగ్రఘుముగ మేల్కొనికనులు మరుగదరిచేచెలి
యాచూచి॥జ॥ సుమాంగళ్యవతిని ద్రశీఘ్రముగ మేలుకొని కన్నులూ తె
రచికలియచూచి కృష్ణసర్పముచూచి కిలకిలనవ్వుచు స్వర్ణకలశము తెచ్చి
యుంచి ॥జ॥ బాలభక్తికిమెచ్చి నాగేంద్రుమహిమచు కలశంబులో ప్రవేశిం
చెనపుడు ॥జ॥ [illegible] పతివక్షి[illegible] కేసి
ముక్కునిలచె॥జ॥ముత్యాలుగూర్చిన [illegible]
యెదుటనిలచె-పతిపా[illegible]
నిద్రపోయ ॥జ॥ అరుణోదయంవేళ [illegible]
గడచెనిప్పుడూ యెవ్వరికిచెప్పకాయిద్దరూ [illegible] కాశికిచేరికిశీఘ్రముగ [illegible]
తెల్లవారంగానె యెల్లప్రజలూ లేచి పన్నిపచిలికి-ముగ్గులుపెట్టి తోర్నా
లుగద్దెలురమణులువుంచిరి-వధువరులువొచ్చి నిల్చిరపుడు ॥జ॥ పెళ్ళికూ
తుర్ని లేపి శృంగారములు జేసి-రత్నాలగద్దెపయివుంచగనె-తప్పక వధువు
వరుని ముఖముతానుచూచి-తనపతికాదని తలచెనపుడూ॥జ॥ లేచిమం
మీదకూర్చుండి చింతించిజాణలైనట్టిసఖియలెల్ల- నేప్పుడోనీపతిఅల్పునని
యందరూ తలపోసి తెలిపిరాసఖియలెల్ల॥జ॥సత్యవతిగూడకన్నతనతండ్రి
నీబిలచి నామాటవినియునన్నాదరించు- నీపుత్రముడునిజముతోనడిపి
తెలిపెభక్తితో తాంబూలమిత్తునేను॥జ॥కాశిచేరియువారుగంగాస్నానముచేసి

కాలభైరవులదర్శనముజేసిరీ- అన్నపూర్ణానుచాలఅతిభక్తితావేసుకొనివి శ్వేశ్వరునిగుడిదర్శించిరి॥జ॥మణికర్ణికాదేవిఆరువేణిదర్శించిబిందుమాధవ దర్శనముచేసిరీ భాగీరథినిగాలభక్తితొవేడుకొని-తిరిగివచ్చిరివారు కాశీక పుడు- జ- కాశిచేరిరివారుగంగస్నానముచేసి- కాశిపట్ణానికేవచ్చిరపుడు మహారాజమాతాిన చూమలల్లుళ్లు-తమరుగంగాదించినిలచిరపుడు-జ- వచ్చినవారినిభుజియింపుమనెను-వొల్లమనివారితొ పలికిరపుడు స్వయం పాకమందుకొని యాదరూభుజియించి విలచికీనిమ్మాలనీదలోను-జ-క ర్పూరబాగాలుకాంత తానిచ్చెనా-అక్కడికివేంచేసెఅందునుండి-జ-కా శివాసులకేల కర్పూరభాగాలు వల్లమనివారితొపలికిరపుడు-జ-అరదేశి పరదేసి రాజులువిప్రులు భుజియించి తాంబూలమందుకొనిరాగ-జ-మీా కేలవల్లరనిచరిచాకులుపోయి చోడుకుపోయి రాజసముఖమునకు -జ- రాజముఖ మీాదరమణితాగూర్చుండి నాకుషూవచ్చేటి రాకజూచి గానుమనంబున చాల సంతోషించి తాంబూలమిచ్చి తాకరముబట్టి -జ- తాంబూలమూ యిచ్చి కరముతానూబట్టి ఆనందబాష్పములను -రించెను. ధన్యురాలనైతి దరిచేరితిని నేనురాజుపెద్దకూతురనైతిని-జ- ఇదియేమిచోద్యమో వెరగుపడిజూచు ఆశ్చర్యపడి రాజుఅడుగగానె-నీ కుగుర్తులుగలవు-నీలవస్త్రవు నీవునత్యముగ చెల్పుమోవృత్తాంతము-జ కాశికిబొదామనుచు కాంక్షతొనిద్దరము నిలిచితొటాగొనెవుండగను అ క్కడికివేంచేసి ననింకనిమిషముున మధుపర్కమిచ్చికల్యాణమందె-జపణ పనాలాపమీాద పానబుచూగిన్నె పాత్రుగానిలిపెను సువర్ణకలశంబు దె చ్చి దేవీప్వను-నపై వెల్లుచుండెనవి బుజ్జగింపుచుతాకిమెదకంఠమాలవే సె ఆకాశమంటాను పందిళ్ళగావేసి భూమియంతయుఅరుగువేసి-తోర ణములాగట్టవగ కుశ్మంగారించి కళ్యాణవేదికగాజేసిరి-జ- గోదానముజేసి భూదానముచేసి సువర్ణదానముచేపెసాంపుతొనుఅశ్వదానముజేసిగజదా నముచేసికన్యదానము శేషముగానుఅరాత్రిపగరిలోకము

ల్లిదండ్రిదులను తలచుకొనెను॥ అనిబుజ్జగింపుచూమామతో అల్లుడు శీఘ్రముగసీమకువెళ్లవలెను॥జ॥ ముద్దుగూతురికిచ్చెముత్యాలపల్లకి-పచ్చలపల్లకిభాగీరథకిని-కోటివేలుచేయు ఉత్తమాశ్వముని చ్చి అల్లునిగూతురిని అంపించెను ॥జ॥ తెలిసినఫలమెల్ల గ[illegible]వెనెను-భక్తితోగూడి బాలుడును గంగ[illegible]వర నుంచుకొనితమసీతను [illegible]-తన[illegible]ములు [illegible]పెను॥జ॥[illegible]మెల్ల తత్క్షణం వెడలగా భక్తిగానీ[illegible] [illegible]నముచూ-పుత్రి[illegible] చెప్పగా [illegible]హముపొంది-ఆలింగనము[illegible] ఉతివర్తను॥జ॥[illegible]నోచి[illegible]వ[illegible]ముజేసి[illegible] పుత్రుభిక్షంబెట్ట [illegible] శాలి-సత్య[illegible] మాంగల్యములుకదా- మంగళాగౌరినునుపూజించి భాగీరథివాలభక్తి[illegible]పూజ[illegible] మీవంటి [illegible]రామును గంగు[illegible] [illegible]-వరాజ్య[illegible] లిసంపదాతరగనిజయ[illegible] ఎప్ప[illegible]పూజ[illegible] మాంగళ్యము[illegible]గల్గు-మంగళాగౌరిని బూజిస్తిని ఈకథనుపాడిన[illegible] విన్నవారికైన [illegible]భవం[illegible] [illegible] [illegible]రాజ[illegible] [illegible]లంపిచ్చు [illegible] [illegible]మంగళ[illegible] మంగళ

శ్రావణ మంగళవారపు పాట

సంపూర్ణము.

శ్రావణ శుక్రవారపు పాట.

[illegible]లాసనగరిలోనుకల్పవృక్షముక్రింద॥ప్రమిదాదిగణములుకొలువగాను-పార్వతిపరమేశ్వరు బాగుగాకూర్చుండి పరమేశ్వరునియుశగవ- ర్వాశపుశు॥ జయమంగళా నిత్యశుభమంగళా [illegible] [illegible]పలు

మెలమిగో ముత్తనిచ్చు మేవ్రతము పుత్రపౌత్రాభివృద్ధినొసంగు-అనుచును
పార్వతికి మాహరుసడిగెను కుండినియనియేటి పట్నంబులోపలా చారుమతి
యనియేటి చేడెగలదు అత్తమామల సేవ అతిభక్తితో జేసి-సతిభక్తికలిగుం
సుభాగ్యశాలి ||జ|| వనితస్వప్నమందు వరలక్ష్మి తాబోయి చారుమతితో తె
ల్పి [illegible] చదివినప్పుడు లేచి తల్లిమీరెవ్వరనినమస్కరించిపలికె
[illegible] ||జ|| వరలక్ష్మి నేనేను వరములూయిచ్చేను- మేలొక్క వెచారు
మతి [illegible] కొలిచినప్పుడు-మెచ్చికోరివరాజ్యములు- వరమప్పుడిచ్చే
[illegible] వరలక్ష్మి ||జ|| ఏవిధమునిపూజచేయవలెననుచునూ- చారుమతియడిగె
ను శ్రావణమాసంబున యేపక్షంబు- యేవారమునాడు యే
పొద్దున ||జ|| శ్రావణమాసపు శుక్లపక్షమునందు శుక్రవారమునాడును
[illegible] పంచకల్యాలు [illegible] బాగుగాపనునిల్పి సువర్ణకలశమునతో
[illegible] బాగుగను [illegible] బంధువులపిలిపిం
చి [illegible] శ్రీమహాలక్ష్మి చకచకవచ్చికొల్వమనిపల్కె
[illegible] ||జ|| ఏవిధంబుపూజ సేయవలెనన్నదో- బంధువులడి
[illegible] మాసంబున యేవారమునాడు యే పొద్దునా ||జ|| శ్రా
వణమాసపు [illegible] పక్షమందు శుక్రవారమునాడు మునిమాపునా పం
చకల్యాలు [illegible] బాగుగానునిల్పి భక్తితో పూజించుమనిచెప్పెనూ ||జ||
[illegible] భక్తితో [illegible] అలంకరించె
[illegible] శృంగారింతురు ||జ|| వర
లక్ష్మినోమనుచువనితలు [illegible] పుట్టములుకట్టిపూర్ణంపు
[illegible] పాయసాన్నములు అవశ్యముగ నైవేద్యములు పెడుదురు ||జ
[illegible] దండిగనెంచి యొండినకుడుములు ఘనవడ
లనూ - దండిగా కల్యాల [illegible] ఫలములు విధిగ నైవేద్యములు పెడు
దురు ||జ|| నిండుబిందెలలోను నిర్మలపు [illegible] పుండరీకాక్షులకు వారు

పోసి తొమ్మిదిపోగులతోరమొప్పగ పోసితల్లికి కమసంభ్రమమున-జ వేదవిదుడైనట్టివిప్రునిపిలిపించి గంధమక్షతలిచ్చి కాళ్ళుగడిగి-తొమ్మిదిపిం డివంటలతోరమొప్పగబొట్టి బ్రాహ్మణునకు పాయసంబెట్టినా-జ-

శ్రావణ శుక్రవారపుపాట సంపూర్ణము.

— మంగళహారతి —

రమణిమంగళ మనరే। కమలనయనకునిపుడు॥ రమామానసకుంజర యానకూసాధుసుకృతవిధానునకు రులరిపుబింబానన కరకమల ముక్తభక్తా భిమానునకు ।రమ। లలితపల్లవపాణికినీలజలధరనిభ వేణికి జనజలోచనసా రసకీనాధుసుగుణశ్రేణికి కలుములీనెడిమొలకనవ్వులు కలుకుచెలికి గలి రుబోణికి। రమ నారసావళనేత్రిసావర్ణ్యాకుచారు శోభనగాత్రికి భూ రికరుణాధాత్రికి పురంతాసైత్రికి క్రూరభత్రికామిత్రికిదీన పారావార పుత్రికి।మర।పోషితాశ్రితలోకః శేషుముగాయనొసరల్కా నఘావలికి పోషితాశ్రితలోకకు దురితదూపపరాంకు శేషదాసావనసరోరుహా శ్రీ కరా వాలిగమలోకకు ।రమ।

సంపూర్ణము

శ్రీ శారదేశ్వరి ప్రెస్, [illegible] 1943 [illegible] 1000 ప్రతులు.

★ సీతసమార్త ★

1946

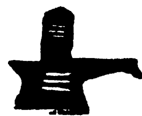
1 అణా

కాళహస్తి తమ్మారావు సన్సు

సంస్కృతాంధ్ర బుక్ డిపో, రాజమండ్రి.

శ్రీరస్తు.

★ సీతసమర్త ★

వీరరసమూర్తివై శివవిల్లు ఆరూఢిగ ఖండించి వేడుకతో వైదేహి నిపెండ్లాడినవాడవే రామచంద్రా॥ అప్పుడు దశరథరాజు శ్రీకరముగా జూచి యిప్పుడు దివ్యాభిషేకము సేయుటకు సంతసమున రామునితో రాజ్యము సేయుమని సీతను మాంగల్యంపు [illegible] కావించిరి [illegible] ములు। పేరుతో నిండిరంగులను రాజభూషణములు బెట్టి నానాపుష్ప [illegible] గులుదోడగిరని రో రాముని చిత్తమానావమున [illegible] మలసేవా భక్తితో [illegible] పెరిల్లి ఎరిచే [illegible] జెప్పగా [illegible] రితోను, వరిసీసాటి దైవము [illegible] గాదలచువదినరో [illegible] మువాటికి కోడలనుమిమ్మా, [illegible] చెలులార్ మిమ్మా, [illegible] పిలిచి భోజనిమ్మలకూ పెట్టినగా [illegible] మిమ్మా, వలదని [illegible] దయా [illegible] మ్మాటవదినరో [illegible] ఒప్పు [illegible] వేసివూ. [illegible] కొందరో పోయిరావె [illegible] మనకున్న తల్లిపెం [illegible], అనవమచ। [illegible] అనుకుంటురే [illegible] పాటిగాదు మావల్లి [illegible] అనుచును బుద్ధులు చెప్ప అంపదలచెకూ [illegible], [illegible] లవూ [illegible] ట్టుచూడగగలవె, [illegible] కమ్మాఖ్యల్లూ [illegible] కార్యము [illegible] లచలములా నింపుకు [illegible] రాముని [illegible] గుల్లి [illegible], [illegible] పుష్పలవానా [illegible] దుందుభులూ, అది [illegible] పాడిరి భాగోతులును. [illegible] ధములు [illegible], [illegible] నాగస్వరము చేసి ఆశీర్వాదములూ [illegible] పరశురాముని విల్లు [illegible], [illegible] రామచంద్రా [illegible] పోయేటువంటి [illegible] [illegible] రామచంద్రా సీతను [illegible] శ్రీ

పొంకముగా, పెరుగుచు నయగారినొప్పుచు పరమశోభించెను రామచంద్రా, కోమలిభామిని లేచి తాంబూలమ్ములు చేయుచూ కోడుగా వియ్యాలవారింట తిరిగి యుండి రామచంద్రా, సీతకట్టినా పట్టుపట్టూ, చీర జూచీక దాంకలూ, అత్యంత సిరిసింగారమైనది యున్నదే రామచంద్రా అత్తయైన కౌశల్యా అత్తరించిక మువ్వ, సీతంచేటకు జావదాని, అత్త చిగురు కోడలిన్ని, అత్త దిగిపడయుమా వచ్చు, భిత్తరించి రుచివ్వాల, ముద్దియ నిరాకట్టువంచుకు కొద్దిగ జేరజూపెట్టి, కడువేడ్కను కౌశల్యా ఘనముగ విప్రులఁబిలిచి, తగు గద్దెలు బెట్టించి తాంబూలమిచ్చెనే రామచంద్రా రాములపట్టపుదేవి శుభముగ సమర్తలాడిందీ, వేళజూచిచెప్పు ఇదివేళ కోవియుగవలె రామచంద్రా, అప్పుడు పంచాంగమ్ములువిప్పి జూచి మా మనెల్లా మంచివారస్త్రనక్షత్రము వచ్చిపోయినారమ్మా, అంత ఝామా దినము అభిజిత్ మంచిముహూర్తమురామచంద్రా పరమపవిత్ర తియ్యని యూండును వల గురువ్వులానుగనుచూ, పట్నంపురానైరాజ్యముపాలించుచు రామచంద్ర, కడువేడు కౌశల్య ప్రేమతో చెలులను బిలచి పేరంటాండ్రను బిలువుమని వేడుక చేయువలె రామచంద్రా వసువునలచి సీతకునూ, బంగరుపట్టుచీరకట్టి చతురచంద్రికా రవికెలుదొడగిరి రామచంద్రా, కాటుక న్నూటితిలకము గంధపు నూటికదిద్దిరి, చాయగలా బంగారపు వెలతిక అద్దము జూపి, నాల్గుదిక్కులా మాణిక్యపు దీపమ్ములు వెలగకనుంచి పత్రముల బంతులు గట్టిరి పాలతోంజావళి పుదూపాడుచు దావబరచిరింకా జాణలు జావళి నంచినవరత్నపురోళ్ళు తొంచగల వకి కోకిల్యవను లు బాడుచు దివ్వెలిదంచిరి వేడ్కతో రామచంద్ర

సువ్వి పాట

సువ్వీ రామచంద్రానుసువ్విసువ్వికీర్తి చెంద) సువ్విసువ్వి సీతమ్మ మాకు శుభములియ్యా సువ్వాసువ్వాలాగి, వృష్టిలో సీతమ్మ ముహూర్త లేట్యాలదంచివేడ్కతో పేరంటాండ్రు వేగవచ్చిరిసువ్వాసువ్వారామచంద్ర)

శుభములివ్వా, పసిడిరోకల్పుబట్టి పద్మాక్షులు సువ్విగ చక్రములవం
దువారెను కౌశల్యకవ్వుదూ, సువ్విరామచంద్రసువ్విసువ్వికీర్తిచాంద్ర సు
వ్విసువ్విసీతమ్మమాకుశుభ ములివ్వా. ఘల్లుఘల్లుమనుచు పాన్పు కంక
ణములూగదంగ, కొబ్బరిబెల్లము కోరదంచిరీ, సువ్విరామచంద్ర సువ్వి
సువ్వికీర్తిచాంద్రసువ్విసువ్వి సీతమ్మమాకు శుభ ములివ్వా, పావ్వా
పప్పుదంచి నాటికి పంచిపెట్ట ఘనముగా పేరంటాండ్రులపి దంచిరీ,
సువ్విరామచంద్ర సువ్విసువ్వికీర్తిచాంద్ర సువ్విసువ్విసీతమ్మ మాకు
శుభములివ్వా॥ సువ్విసువ్విలాలీ॥

చిమ్మిలివళ్ళెములో నవ్వుతగాదోచ్చిచి ఇత్తునగ మందలుచే
యుచు కొమ్మలు తబుకులుంచి, కౌశల్యపుత్రుడు వచ్చెగాంతలంకరిబిలిచీ
బంగరుతబుకులతోను పంచిపెట్టిరను తానా, పిండివంటలుఫలగమ్మ
లు పాయసంబుల నేతులతోనాప్యగ పెరుగుల నేతుల వాలలాడిరామ
చంద్రా, మూడవదినమున నమగ్గానేడుగలిసి జేసి. తెరవాల్లవ
వాడాడిగమాస్ప్రె రామచంద్రా. సుగణము లుంచావా, అతివ
మావవతి నమర్తలాడింగి. జగము మెచ్చగ జాగెను వైభోగము కౌవల్య
సువతిమభ రత్నమ్మవి,సుదయూపు రగము నా,సుశతి! సుదంగ్న
మ్మార శోధనసుము మూర్తమా రామచంద్రా. ఎమునిలుపాగ కవ
మొదలు శృంగారించిరి, పట్టికేశ్యపాకుపూరూడ,విధము తో చరించిరీ
అచ్చటిపట్టుదుప్పటిపాన పానై వరపించిరీ అచ్చగ్నాలైలూ రాజుల పాను
పుపైవరపించిరీ,అత్తరు పన్నీరు మొదలుగు పరిమళాదుల మించిరీ
వచ్చిపోకలూ చాలావంక టాకులామంచి రాజరాము మొదలగు తాంబూ
లత్రవ్యములుంచిరె రామచంద్ర, ఘుముశాగల దుప్పాలకు (ప్రేమతో
రేఖలువ్రాసి, గంగవంగకళింగబంగళదేశాంతములూ, తమనములలో
కూడుకొని గ మరంతావతెంచిరీ, మరియుచుపత్తు నగలుపగరమంతా
నిండిరీ, అయోధ్యాపట్నంభవారికి వందిరి సుపుతూ నిపట్నంబులు శోద

సమ్మెలతో గాలించి శోధనమునేరి ఇంబుముఖులూ తమరంతా పాడుచు
జలకములాడిరి వనవతో వలువలు గట్టుకు గొరియాడువచ్చిరి రామచం
ద్రా, వారుగో జనవా వాద్యములు శ్రీరాములశిరస్సులంటి (?) ...
పుదకములో సర్వజలకములార్చిరి । బాగరుపట్టు పీతాంబరములు గట్టం
జేసిరికగా । తిరుకస్తూరితిలకంబు దిద్దిరే రామచంద్రా । కౌస్తుభ
మం పతకములవ్యాఘ్రకుండలము వెలగా । వచ్చలకిరీటము భుజకీర్తుల
దనరా రామచంద్రా । బాహుపాల్లెలా జుట్టెను । శ్రీరామునకు పూలసొమ్ములు వచ్చ
విపంచిశృలోను । రగ్నపుకంబళ్ళు బరచిరి । అచ్చగవేదవిప్రులతో వచ్చి
వశిష్టు గూర్చుండె । బంగారుపీటలపై పట్టువలు బరపించె । రాముని
యుంచి వసిష్టు మునుభూమిజ తెమ్మని లెరె । శశిముఖులందరులకు ముకుతలకు
సులార్పిరి । బాగుగా చిరవిచిరసీతాంగనకు ... । చంద్రికావిపట్టు
రవిక దాడగిరి చేతుకను । కాటుకకస్తూరిలకము నెలతకు నూటికదిద్దిరి
దాయకల బాగాను నెంతుక అద్దముకాలిరి ... తమ్ములు
రంగులమించిన కెంపదేళ్ళు ధగధగన దెటిచంచలు ... మెరయా
వాప్పగ ధర్మవ్య ... ముత్యపు బేరులు బెట్టి ముక్కు కుముంగెర బెట్టి
యు విదళకళ్ళుగారించి అచ్చముల్లెలు దెచ్చి ... దురూ । అధర
... లు దెచ్చి ... చిరి చేతుకలా । ... సీతాం
గనను కోడితెచ్చి । శ్రీరాముని వరసనుమానిమాణి నిలువుపురూహోమ
ద్రవ్యములన్ని పీఠములో దెప్పించి రాముని చే వాశిష్టుడుహోమం
చేయ్యించె ప్రతము ఆడపడుచై రాములు । అతివతో హోమములు చేల్పె
వారికాకేళ ... లూ మంచి కదళీఫలములతో నా । పతిపతి చేతనుయు పూపు
ఫలదానములు యిప్పించి । అతివలు ఆశీర్వదింపుచు హారతు లిత్తురు
రామచంద్ర ॥

—•మంగళహారతి•—

తరానముతాయ శ్రీరఘునాల్లాన ... అతివర్యలాయ
రారిదాతికనెని రక్షించు జగములనూ, దా ... సో

తానూ, జయమంగళం. నిత్యశుభమంగళం, వానితో జనుదెంచి మఖ
రక్షణము జేసి, శివుని విల్విరచి సీతను వరియించి భూమి నన్నదగు నయోధ్యపురికి
జనుదెంచి కౌసల్యాగారముబట్టికిపుడు జయమంగళం నిత్యశుభమంగ
ళం రామచంద్రునికపుడు రాజ్యాభిషేకంబు తాను వలెనని రాజు చెప్పగా
నూ, కామవంబు కైకేయి వరములిమ్మనగ భూమిపైబడి నావిన పుణ్యాత్ము
డుదూ జయమంగళం నిత్యశుభమంగళ పితృవాక్యముబూను ధాత్రిజను
లక్ష్మణులుతో మంబను దుగాన మునిదర్శనా చిత్రకూటన మేగించి చిన్న
తమ్మునితోడ! పట్నంబు కదలి సరగున కన్నుతో జయమంగళ నిత్య
శుభమంగళం వకలరాక్షసకోటి సంహారమొనరించి అకలంకము గుడిసితి
వసనిమిత్తమ్ము వరమంగ దోర్దండమున శుభమహూర్తమందు చేసి
నయోధ్యను పట్టాభిషేకమవుడూ జయమంగళం నిత్యశుభమంగళం.

మంగళహారతి

మంగళం సీతాకుమారి శ్రీ యాగకుమారి మంగళం ఇందిరావరపు
త్రికి జయమంగళం నిత్యశుభమంగళం శ్రీ సీవదమూలగోలు వేదవతియై
బుట్టియుండి వనమూగొప్పతపము జేసి రావణుడు రోగనః రమణీదేహము
విడచి లంకలో బుట్టినారమణీతృడూ జయమంగళంనిత్యశుభ మంగళం
సర్వమ్మునలో బుట్టి వంక్తిగెంటునివరావించిచ్చి, వచ్చి మిథిలాలోన
జనకునింటా వెరిగి పాపిల్లుమెట్టినా అత్తవారింట, జయమంగళం,
నిత్యశుభమంగళం తాటకినిగొట్టి మారీచి యాగము గాచిరాతి నహ
ల్యను జేసిన యతనిద్యావులన్ మోహించి పెద్దాడి పాణిగ్రహణము మంగ
వరించి వచ్చినా రావణుడు జయమంగళంనిత్యశుభమంగళం వైదర
మూగొనిరావలంతమోగి రాణా నిదిరించిదిరాగమ్మీ సుగ్రీవుపట్టంబు
కట్టించినిలచినా రాంతికపుడు జయమంగళంనిత్యశుభమంగళం లంకలోన
చెరయుండి రావణుని జయించి ధర్మరక్షాదులను గూలకసీరగాన్న విభీషణు
నకు అలంకాధిరాజ్యము ధారపోయించినా రమణీకృతు జయమంగళం

నిత్యశుభమంగళం॥ తొంగివచ్చి కైవారములవ్వాగించె॥ అయోధ్యపట్ట
ణపురమునేలే కౌసల్యాతనయగా ఘనముగా పట్టాభిషేక మొందినట్టి చెద
రిపుడు జయమంగళం నిత్యశుభమంగళం॥

అత్తలు అయోధ్యపురిముత్తైదువ బంధువులూ చిత్రవిఫలము
లు దెచ్చి చిత్రజజనకుండికి కౌసల్యాకైకాసుమిత్రలున్నూ, పుడమి పట్ట
పువారూ ఎదిరింపురూ నతులూ నజుని తాంబూలమ్ములువచ్చిన భూసు
రులకున్నూ హెచ్చగచీనాంబరములూ వచ్చినస్త్రీజనుకురలూ ఇంద్రాదు
లకు రాజులకూ దేవతైనకు బాలురకూ, పచ్చవివ్వుచీరలుజనకునకు తా
జదివించె। రాముని తల్లినండ్రికి। భూమిజ తల్లిండ్రికి। అరుంధతివసిష్ఠుని
కును పెద్దలందరికప్పుడు మ్రొక్కుచు వారిచేతను పెక్కుదీవెన లందుకొ
ని మూచ ధరుని చేదా దక్కులు బింబగజా॥ లోకాలోకమ్ములకూ
వేగముగ విందులు చేసి శ్రీకాంతుని లోధసమున చెన్నుమీరగా రామచం
ద్రాగారామసకే శ్రీహాను సేలిమితో శృంగారించి ప్రేమజానకి పాన్పు
పానంను శ్రీరామచంద్రా ఇంద్రగోపట్టుపరుపూ। అందముతో పరికించి
చంద్రకాంతిలకలూ గుడలుంచి శ్రీరామచంద్రా। పరుపుపై మెత్తగ
మంచి। పన్నెల్లామునెయూ ముకుము సంభ్రమముగా శసి శ్రీరామచంద్రా
శయ్యాందరువులూ నగి పచ్చమునపగరత్నపుపూలా తల్పము మించమ
మీదినొప్పులోనుంగా రామచంద్రా, పానుపుపై కూర్చున్నా, పరం
జ్యోతి శ్రీరాయూ, ముక్కలిపోగు బంగారు చక్కెర్లు మొసపెనెరామచంద్ర
రాముని శ్రీగృహముకు మేలిమైన వస్త్రములుచాలపట్టించెను వేడుకతో కౌస
ల్యా మేలిమైన దానిమ్మఫలములు పనసఫలములతో ఫలములుముక్కలి
చాలా దింపుఫలములదెచ్చెర రామచంద్ర, ఖర్జూరఫలములు ముక్కలి
కమలాఫలములునూ వచ్చి పగిలిట్లలనూ వచ్చినోపగింపలుమూ అప్పు
గ శేసితో చలాదిట్టెల్లా వచ్చి శ్రీరామచంద్రా, రంగూగ సీతతోనూ నా
రటిరంగాడానిమ్మవక్కలు, తానుపాలగపండ్లు సీతకు ప్రేమనేరాము

చంద్రముఖ్యవృసు [illegible] ము నుంచి వచ్చుచున్న పుష్పకము నెక్కి యుండెను రామచంద్రుడు [illegible] మేలిమైన [illegible] గూ [illegible] మేనలది వె వేం కతో కౌసల్యాదేవి కొడుకువచ్చి కౌసల్యకు [illegible] మొక్కగ మూరితలకు [illegible] గనుమని దీవించి [illegible] సీతాంతుసు వలె [illegible] వరి [illegible] గిండీకు [illegible] రాజకుమారైన దోడుక రాజాంగణలాదరు [illegible] తో మందిరమ్ము [illegible] రాజీవాక్షు లు [illegible] వల్లాటవు [illegible] లలో రఘు [illegible] ధునీపుం [illegible] వద్చరి వేడుకతో రామచంద్రు [illegible] నిండుకూ [illegible] తూ [illegible] తల వచ్చాగ [illegible] దున్న రామచంద్రు [illegible] దగ్గరా సీతాముని [illegible] సీతమ్మ [illegible] రామచంద్రా సి అంగుళమ్మ [illegible] ఉంగరము దీని [illegible] వేసి [illegible] ని రామచంద్రా పతియాజ్ఞ [illegible] మూ [illegible] ఉంగరమూ పతిగొని దెచ్చి [illegible] రామచంద్రా సీతమ్మతో [illegible] చుకవమ్మని [illegible] లించి [illegible] బ్రహ్మమైన రామ చంద్రా [illegible] రామచంద్రా [illegible] రామచంద్రా [illegible] లు పీలవర్ణము [illegible] రామచంద్రా [illegible] [illegible] ఆటలాడెను రాముడు సీతకలిసి రామచంద్రా [illegible] తెమ్మని సీతబలికెను రామచంద్రా [illegible] సీతా [illegible] రామచంద్రా, సీత సీత [illegible] తో [illegible] తో సీతసమర్తా, [illegible] రక్షించిన రామచంద్రా.

సీతచరిత్ర సంపూర్ణము.

శ్రీ [illegible], [illegible] 1948 [illegible] 00. 1000 ప్రతులు.

సీతాదేవి ఆనవాలు

1946 1 అణా

పబ్లిషర్సు:

కాళహస్తి తమ్మారావు సన్సు

సంస్కృతాంధ్ర బుక్ డిపో, రాజమండ్రి.

శ్రీరస్తు

సీతాదేవి ఆనవాలు.

సురసైనికులలో నుడుతుండగాను। అనుకూలముగ గొలుచు టభిమా
నమ్మునాడు । సర్వేశ్వరా దేవ విన్నవమ్మవనీసుదతుల రూపముదూచి
నే వేరుగ॥ శ్రీ కాంతిరూపమ్ము పూర్ణయోగించి అతివమెచ్చేటట్టు అన
వాలిమ్మ కన్నులనమలిత బాష్పకణము లొలుకగ నుకరుపలిసుతుం జూచి
కాంతపడ యొప్పము శ్రీరామయనిదలచుచుండు మనసీత అవునయ్య
దదలవల్లభుడ మహిమీద నా దేవిగాంచేటి తెరగు వినవయ్య జెప్పెదను
శ్రీవాయుసుతుడా సిదము లకువిప్పిన నీలంపుకురులు జవలుగట్టియుద్ది
వెగసంచు తేప తలమట్టు అరకే అదివట్టించు సీలంపుతలంకుచ కలిగుండు
గానివచ్చి వసువరలకే అందిలట్టును బంగారు మొక చామకలది మా
కాలిత పట్టు కాటుక పెట్టినట్లుండు గద్దిలకమ్ము దిద్దినట్లుండు చేమక్కృం
గారములు జేసినట్లుండు అలదక పరిమళములు లద్దినట్లుండు! వేయక
తాంబూలము వేసినట్లుండు పగడంపు రకదామ కలిగియుండు కాంతా
తొడుగులు తొడగకే తొడిగినట్లుండు తొలకరి మెరుపువలె తాపలుకు
చుండు వసివాడకట్టిన మాణిక్యమువలెను నిగురుపైగప్పిన నిప్పువలె
వలెను కనుగంటయున్న కుసుమమ్మువలెను కీలా కాలమువాటక కరి
మ్మువలెను మేఘములలోనున్న సూర్యునివలెను। మెరుగుచెడియున్న
బొమ్మవలెను వాడ్యుదిడ్డిన వేదమ్మువలెను వరమపతివ్రతవత
వమ్ములు చెదీయుండు రాహువుబట్టిన చంద్రబింబమువలె చింతచేతమంచిమ్మ
బోయుండు దేవి ఈ శ్యాముద్ర యింతినేటికి గమ్మని చెప్పితి నాతిరా
నవాలు ఇదిఒక అనవాలని చెప్పినాను వింటి [illegible] అనవాలుకలదు [illegible]
మమ్మ [illegible] చెప్పుచు మాసీతతోను కళ్యాణమంటపమ్ములలోను
సీతా [illegible] అనుచుండగను. సుదతి జానకి దేవి జాముదలపా
చ్చివచ్చి రాముని జూచి యారేలులు జానకితోడనే విడలిల్లనిరి రాము
నికన్నా తే శయ్యంపుకన్నులు శృంగారకన్నా తే దీపంపుకనులు మాణి
క్యాలకన్నా తే మహిమలుగలకనులు, ఇంతచక్కనివారు యెవరులోక
మునే రామునివంటివారు జానకి దేవి సిగ్గుపడి శిరసొంపు తంకూడి
చిలుకజూడవచ్చెనే రామచంద్రులు, పసుపు [illegible] సీత

కౌసాధరులు, చిన్నదగవచ్చినా కమలభాంధవులు, చినజాడవచ్చినా మన్మధుండితడు, అనియిట్లుచెలికత్తెలానతియ్యగను, ఆబాలజానకిదేవితల్లి కడకేగి తమతల్లియుండేటి మందిరముకేగి, సిగ్గునశిరసావ్వవంచుకొని యుండసీతామహాదేవి సీతభూదేవి, సిగ్గుపడివచ్చేను, జెప్పవేనాతో చిన్నజాడగవచ్చేరు రామచంద్రులు, చిన్నదగవచ్చేరే కమలభాంధవులు చినజాడవచ్చినా మన్మధుండతడే అనియిట్లుతనతల్లి ఆనతియ్యగను సిగ్గుపడిశిరసావ్వవంచుకొనియుండ ఇదికద అనవాలనిజెప్పు మాశీతతో సుమూర్తిగనువుగాచియా మిథిలపురమందు, నిలువిరచియాదేవి బొండ్లాడి తయ్యా చిలుకలువ్రాసినది చిత్రరవుమేడా హంసకేళీలు ఆడుచుండగను నాలుగుదిక్కులానవ్వులానవ్వ చిలుకలను కోమలికమా క్కా గిజాడనో పూపాముపర్ణమునుచున్న వా వ్యారిలోన, బంగారితీగోళ్ళ పట్టుమంచమ్మా పట్టుమంచముదాల్పి పాన్పుమురచే ఇరుగడల పొలగడల యింతులుదుంచునే తానపట్టు వచ్చలమెువ్వగది పన్నాగ ప్రీతయున వరజాజరిత్వాలు, ఆమంచిపానుపున అవిచాలబరచే స్వామికిప్రీతయినపన్న జాజులు అమంచిపానుపున అవిదారబరచే మూపోయి బూసిన మల్లెపువ్వులును ఆమంచిపానుపున అవిదాలబరచె నిశిరోపూలునవి నీలాంబరాలు ఆ మంచిపానుపునవిదారబరచె తోడిమెలుదీసినది, పారిజాతములు, ఆ మంచిపానుపున ఆ విదాలబరచే పసిడిపావడలుదొడిగి వరమూర్త్యరాముడా పట్టుకొంగాపరలు పట్టుకురాగా, పదిరెండుపెక్కుటములు చాల్పిబట్టగను బంగిరోవలికొచ్చె నారాయణులు పదివేల భమిడిగవాక్షులాకుమరా కరుగవాక్షులై కనుబెల్లుచుంట గవాక్షములో మున్న ప్రతిమలనూ కడుశిమతాల్యలదీసెవటుమీరా టా. తుంచమ్మలగవల కోటలాంతరాలు సిన్నపుపదముతోతే ఎసిమూడగాను గాజులు శ్రుతములు వెరచుగాను అతురదూమందుకు అవ్వరాత్రిలు, కిలకిలవువాకొప్పపారగను, వనితపాటలుకేరు బొట్లుదులాడా గాజులు శుకమ్వరములు వెరచుగాను తమ్మూలపాట్లరాముడు మాచిత్రాంబరా

మామా జనకులా మహిమగలదనరు, ఇతిమహా నైభోగ మెంతసౌఖ్యము
అని యిట్లు బలుకుతూ శ్రీరాఘవులూ, పారిజాతపుష్పము వర్ణించెడ
అష్టయిశ్వర్యములూ జానకీదేవి పాదాంగుష్టముల అందెలుమువ్వలు,
తమిదిమల్లెలుమొరయు క్రాంతితాకదలే గొజ్జంగిరేకుల గొప్పుజార
గను పద్మాయితాక్షులా వణతిని తోడితెచ్చి పత్రింపువడగలా నడు
మునేనిలిపి బంగారుతలుపులకు తాళములువేసి కిలకిలనవ్వుచూ పగతు
లవ్వాడు తమమందిరములకు తమరురేతెంచి, బంగారుతలుపులకు
చేరి యాసీత సిగ్గుపడి శిరసావ్వవంచుకొనియుంతే దేకాంతమున
చోట యిందీవత్తిరను సిగ్గునా భగ్నస్వరములను వేలుయుంగర
మందీసి తేరావినోదా యుగరేసియాడుతూ నుంతిరియయ్యా ముద్రిక
మొమూదీసి ముందర చేసి పద్మాక్షి దద్మాది పలికితిమయ్యా అని యిట్లు
పలుకగ శ్రీరాఘవులూ సీతసిరిచిత్తముకకేమున్నదోచ ఈ ముద్రికను
రాజకీయకుండుకైనా తనకు పాతివ్రత్యలోపమునిదోచ ఈ ముద్రికను
రాజకీచ్చితినయినా, అధరంపుసిగ్గు తనరమ్యోదయవన్న నీముద్దుమాణిక్యా
లమిద్దిగొంగేము-మధురచరములనడుమ మాణిక్యాలతోరములూ బన్నల్యార
ముతెల్లతో ఓకాడగాను గాజులుకంకణమ్ములు, మెరయుగాను ముద్దు
మాణిక్యాల మిద్దిగొంగేము అలివేణవీపునా గొప్పుజారగాను వణతిపాపి
టచెరు బొటుతూలా గాజులుభగ్న స్వరములు మెరయుగాను ముద్దు
మాణిక్యాలమిద్దిగొంచేను అడుగడుగుకు సిగ్గుపడుకొనుచుసీతా—పద్మ
నాభులపాన్పుకగ్గిరకు చేర యింటిముఖము చేసుకొని యుండినరాత్రి, మా
రుమ తమచెనుకొని మల్లె శ్రీగంధ తమలపాకులివ్వగా, మెయిమట్టుకొం
టి శ్రీదేవిసత్తి తా తోదలమైనది మహాసుఖంబున నిద్రించెనయ్య
ఇవిగో ఆనవాలుచెప్పుచున్నారు మరిగో ఆనవాలు గలదనుచున్నారు
మరువకచెప్పు మాసీతతోను । ఏమునిలుత్రుల గనకు మెరతోడలను
తెమ్మెరమెరుగని ఏకాంతమందు శ్రీదేవిసత్తి తాతోదలమై నుంచి
చక్కనకుచలకు జవ్వాదిఅలది—మొత్తానికరులకు మృగనాభిఅలది

అంతబంతులుబట్టి తిలకముదీర్చి అప్పుడూ శృంగారభక్తురాలా మొదం
దయ్యాకాగులా వేడిళ్లుడోడి భమిదయ్యాకాగులా చన్నీళ్లుతోడిచన్నీళ్ళ
జళ్లు నలుగుగాతోరవి దానిపైను త్యాలతుకతో వ్వసంచిరీ శ్రీరా
ములు సీత మజ్జనమాడ దశదిక్కులూ దీప్తివాటిల్లగాను దశరథులకో
డలూ మజ్జనమాడ కనకగుబ్బగోలుసులు కాంతిలుపట్టగను కౌశల్య
కోడలూ మజ్జనమాడ సేనాయుగోలుగులూ చేరెనుబట్టగను కాంతి
మ్మ మరదలు మజ్జనమాడ లతువేలాగొడుగులు రమణులుబట్ట లక్ష్మి
ణువివద్దిన తామజ్జన్నమాడ పసిడిరంగునొప్పు దువ్వటిదెచ్చి పణతి
కాళ్ళొత్తుమరు వక్కముఖులంతా శృంగరుమామన్న బంగారుచీరెజాన
కిమహాదేవి తానొప్పకట్టె శుద్ధలువర్ణశోభితంబయిన పెద్దపూవలపేరు
పుంజాలదండ పదప్రతికింపయిన బిల్లాలుబెట్టె చెవ్రులకింపయిన చెవుల
పువులుంచె దండికత్తండాలు తిరణికాబెట్టె కంటాభరణాలు కాంతధరి
యించె సూదిబొట్టెట్టె కన్నలాయు కత్తివయ్యాదినదశలా పెటజారగ
మ వారచూపులుచూస్తువచ్చెను సీత అల్లంగట శ్రీదేవిరాకలుజూచి గడి
యగ్రిక్కునబెబెకాప్పశూను తలువుగ్గరకొద్ది ధవళాలు కాత్రశ్రీరా
మచంద్రుడాలివయ్యగడియా శ్రీరామచంద్రుడాశ్రీపారిజాత ఆదినారా
యణలివయ్యగడియా ముద్దులమాటలువిని సురవయిరిరామ ముదితకులి
సెను ముత్యాలగడియా శ్రీదేవినత్తిరామతొడలపైనుంచి మహాసుఖం
బురానిద్రింపుమయ్యాఇదివక ఆనవాలవిజెప్పుహనుమా మరిపకఆనవా
లుకబదునుయిహానుమ మరువకజెప్పుము మరివక ఆనవాలుకలదు సుమి
హానుమ మరువకజెప్పుము మాసీతతోను। సీతానుమేమును పానూపు
మీద శ్రీదేవితో మేము కూటెంటిమయ్యాహారములు సార్వమునకూభ
న్నస్వరములనూ తనమెడహారమ్ము తీసెగదరాయూ సుగంధభృప్పము
శుభగలిపివగ శుభశోభలాంగికి కుచమధ్యమందు పద్దభృప్పమతీసి వరి
ముకమునందె ఇదివక ఆనవాలనిజెప్పుహనుమ మరివక ఆనవాలూ కల
దుసుమి హానుమ మరువకజెప్పు మాసీతతోను । అద్దములోపల
అతివ తనరూపూ అందులో జూచి కుర లంకించి ముందు

వా। యీ అద్దములోను యీ రూపుతోను యిం చక్కని దేవి యిది యెవ్వ
రనుచు, అహా శ్రీరామా అయోధ్యరామా, సృష్టికర్తవులో చేసి యివి
నెరిగితివా । ఏకపత్నీవ్రతుడని యిచ్చు మా తండ్రి । ఏకపత్నీవ్రతుడు పట్టి
మొరుగుదుమేమా, ఇట్టి రూపుల నటి పిలిపించవగునా । ఆవనజ కను
మార్గ అగుటతా దెలసి, లోలాక్షి యెరుగనని మదిలోనవ్వే రజస్త్రల
అలకబాలు నా చెవ్వమీ, నిలువుటద్దము దెప్పించి మెరుగుపడిపించి, మె
రుగుబోణి తానా యింపరనిలచె, ఇద్దరు రూపములు అందులో జూచి
ఇద్దరి కన్న సౌందర్యములు జూచి వరనాథా! వాసుకతో యెరిగించుమ
నెనో పతి రాముడ సీత అతిశయానిసవె, అతివనెర చేపాదములకు మ్రొక్క
ఇవి పక ఆనవాలని చెవ్వు మహానుమ మరి పక ఆనవాలు కలదనుచు హనుమ
మరువక చెప్పుము మా సీతతోను । కొత్తగా కట్టిన చిత్రకూటము
రత్నం పుదగుమాన మైనట్టి కోలను, పచ్చవసువం ముకోని పద్మాయితాక్షి
కోలనుదగ్గర కేగి గోవింద దేవి, చన్నిధ్యుమాడుకొని ధవళాయతాక్షి
మూర్తి ధ్యుమాచుకోని పక్క శ్రీగంధి, మెప్పుదూరపతోటి కూడాపట్టి
పద్మగంధి తాకిట్లు కలికి ఇది యేమి చోద్యమా యెవరింకజూడా యింటి
నో అని యట్లు బలుకగా శ్రీపద్మగంధి శ్రీరామువేళ్ళ దగ్గరకు వచ్చి అష్ట
యిశ్వర్యము లారాణి దేవి మమ్ములాలించింది సీతామహాదేవి అదిలు
కలాకోలికి ఆచిత్రకళ్య మమ్ముల రాబంపె మల్లికాగంధి కోలను దగ్గర
కేది గోవిందుస్వామి గొడుగులు పనగలు గోరుచెక్కడలు వజ్రపు
చెక్కడలు వాల్చిట్టగను కోలనదగ్గరకొచ్చి గోవిందస్వామి ఇదేమి
చోద్యము ఇక్ష్వాకు కులతిలకా మింట చంద్రుడు వచ్చి ధరణినున్నాడు
మొదలు దాపుదుకున్నవి జాతుపురమ్మనెను మింట చంద్రుడు గాడు
నా యనీ నెమాకు తం పెదలవిగాత్త నా యనీకురులా అని యిటులను
లకగా ఇందీవరాలు సిగ్గుపడి శిరసావ్వవంచుకొని యుండె యిది ఆన
వాలని చెప్పు హనుమా, మరిపక ఆనవాలు కలదనుచు హనుమా మరు
వక చెప్పుమా మా సీతతోను । పాదపద్మములు పట్టుమా సీత

పరమపవిత్రావంశ జగంథి, వికసించినపుష్పముల సురటిచేపట్టి విజయా
భవానుని వీవించినవరా చిటిచిటిముత్యాము చిలికించునటుల సీత
సిరిమేనెల్ల చెమటలుకాసె అలసితివి చాలించు అతివరో నీవు మాసేవ
చాలించుమగువరో నీవు చీనాంబ్రముగుచున్న ముప్పటి చెంగునదు
సీతనరిమేనెల్ల, చెమటలూ తుడిస్తి ఇదివక అనవాలనిజెప్పు హనుమ
మరివక అనవాలుకలదుసుమి హనుమ మరువకజెప్పుమా మాసీత
తోను। శృంగారిమగుచున్న బంగారుతూగు బంగారుతూగుపై హం
సలాపాన్పు పవళించియుండగా, పరంజ్యోతిరాము అవలమోదమై ఆ
దేవియుండ శ్రీరాఘువేశ్వరులు తుమ్ముపుతుమ్మ కోటంతఆయుస్సు గో
విందయనుచు బ్రహ్మత ఆయుస్సు పరంజ్యోతికరెవ, చిరంజీవి అని
నుభమిడా చెవిని ఉంచుకొని, అదివక అనవాలుసుమ్మి ఇదివక అనవా
లనిజెప్పు హనుమ మరివక అనవాలుకలదుసుమి హనుమ మరువకజెప్పు
హనుమ మాసీతతోను। కొత్తగట్టిన మేడలలోను శ్రీరాములు సీత
మాట్లాడుచుండ నాకు ప్రొద్దుప్రొద్దున నలినాయతాక్షిసొగటాలయా
డుదామని యాత్మతలచె బంగారు పాచికలు పట్టుకునివచ్చి ఎత్తికిదుం
చమిది చక్కాకా అష్టారదస్టోక అదిబారతానుచు నరియనుచుదుగ
యనుచుసారివేయుచును మాటమాటకుసీత రామునోడించె ఇంత రో
డింతురా యిందీవరాక్షి కలికిచిలకలకొలికి కలహంసగమనా సీతమీ
దకోపించి శ్రీరాఘవులూ పట్టుభల్యమునకును పెట్టుకొనెతప్పగలదు దేవ
ధరణేశ్వరుడపద్మనాభ శ్రీపాదములకు మ్రొక్క నవ్వుతు లేచెన నారా
యణుడు అదివక అనవాలనిజెప్పుహనుమ మరివక అనవాలుగలదును
మిహనుమా మరువక జెప్పుమ మా సీతతోను। అయోధ్యవిడనాడి
అరణ్యమునమా అత్రిముని యాశ్రమముల కేగినాడు, నాడుమనఅన
సూయ కాగినానాడు ఆ దేవకిదేవి, యిచ్చినావరము కాదానీ
శృంగారము మాయసీమదకా, కందనిభూషణములు కాంతకా
నిచ్చె, పరమిత్యాదమునక కా అనవాలుసుమీ ఇదివక అనవాలని

చెప్పుమా హనుమా మరివక ఆనవాలు కలదు సుమి హనుమ మరివక చె ప్పెద మాసీతతోను 12 దండకారణ్యములు దుష్టనేతెంచి మంద లావతి వెడలె మహిమ ఒకనాడు రవరూపుజానకి తొడలపై శిరసు నిడుకొని నిద్రించె నిదురేశవరుడు పక్షిగాళ్ళతివపైబాదగాను అతండు మేల్కాంచెపతియు ఇంతి నీవింతేల యులికిపడితి వనెను లోకేశ్వరా వినుము కావరవు అసుర గావనుచు బారుతు కరుణతో రూపు పొగడు తూ కావరవు అసురావురమునకు మొగి దూ స్తవమందు చేరి కరు ణించి ఒకదర్భకర మంత్రించి శిరసు దెమ్మబంపె శ్రీరాఘవులు దేవ లోకమ్ములే దివ్యలోకములు అనురాశినీకంబు లవుడు యతిరిగి వద్మా ల్గులోకములు పక్షి కాటిగిగె సుతులులేరు తనుగాయనతులు లేరనుచు మొవ్వరూలను గాయ చాలరో యనుచు శరణంబు కాచి రక్షితనేటివినుదు శరణు రఘుకులతిలక శరణురాజేంద్ర ప్రణయూ మొబంగయూ తేజడా అ జాడా తృణమునగరకు చువచ్చి రఘుపతికి మ్రొక్కి 13 పూరిగకుచు వచ్చి పుడమివతినిజూచె వాణిశి పత్నిణము వాన్నిగారించె ముందుదా దేవి మట్టినాతివ్వ కాకాసురుని కన్నుదడుగాగొనెను రూడమా యూనవాలిదిమని బలికె కాకాసురునికన్ను మరి శ్రీరాఘవులు ఇది వక ఆనవాలు జెప్పుహనుమా యనిరి ఒక ఆనవాలు కలదు సుమి హను మా మరువక జెప్పుమా మాసీతతోను 14 అచ్చునవరత్నములు స్థాపిం చినారు ఆమంచి పన్నమహిగలది పచ్చనవరత్నములు స్థాపించినారు భాస్కరా తేజస్సు పిలపించినారు ఇనుాదిరత్నతుల మహిమకలదితమ తల్లిదండ్రులా ప్రసాదమనుచు శ్రీకృష్ణపద్ధ గాయ్య శ్రీరామ లక్ష్మణుల ప్రసాదమనుచూ అతిశీఘ్రముగాను హౌమరావణం శ్రీరా మలక్ష్మణుల యిచ్చినాము ద్రిసీతమ్మ యిదిగోను అంగుళీయమ్మ మాణిక్యము తనకొంగు మాణిక్యములు విప్పి మారుజాబులు యిచ్చె మగుపసీతమ్మ!

సంపూర్ణము

శ్రీరాజేశ్వరి ప్రెస్, రాజమండ్రి—కే. టి. నన్ను ఇ. జ. 60
1946—1000 కాపీలు.

చిలుకుముగ్గుల పాట

పండితులచే పరిష్కరింపఁబడియె.

1946 1 అణా

కాళహస్తి తమ్మారావు సన్సు

సంస్కృతాంధ్ర బుక్ డిపో, రాజమండ్రి.

శ్రీ ర స్తు.

మ ద న ద్వా ద శి అ నే

చి లు కు ము గ్గు ల పా ట

౧

శ్రీకరంబగుచున్న శ్రీలక్ష్మితులసీ । యేకచిత్తంబునా యేమరకదలతు । మహిమీద వెలసినా మహాలక్ష్మితులసి । మనసుపూర్ణంగాను మరిహారినిదలతు । వేదశాస్త్రంబులా వెలసినాతులసి । పాడుకొనినాహృదయ పావనంగాను । నల్లని రేకులా తులసమ్మ దెచ్చి । బృందావనంవేసి కుదురొప్పనిల్పి । ప్రాతఃకాలమందు గోమయంబిచ్చి । అనికిన అత్యంతపాపములుబాపు । ముగ్గునపద్మములుపెట్టి సేవయునా । మూడులోకంబుల ముక్తులైవుందురి । పద్మానపంచనన్నెలుగూర్చి సేవరయిన । లెక్కలేని పుణ్యాఫలమనుభవింతు । యెంతసిపంచినా వేచిపూచినను । నింతయినభక్తితో నినుగొల్వవలెనూ న్నుతించినా నా మేనత్తలోనె । అపమృత్యులెడబాయు నాకునామంను । నందువుదకంబులూ పోసినవారలు । నందలం యేలుదురు మత్తైభగనునా । తులసమ్మకల్లారజూచి మొక్కి, నను మపమృత్యులెడబాపి ముక్తిబొందెదరు । వలగొని అభివందనంబు జేసినను । వారణాసీపురివాసమేగన్ను, విప్రకులవర్ధనుడు వేదబ్రాహ్మణుడు । తప్పదు తనప్రారబ్ధ కృతఫలము ఎంతో । పలుమారు వేదములు పల్కుచూతాను । సతిపతులుయిద్దరు అతివినయముతో । సంతతి లేకయూ చింతించుచుండి । పరమేశ్వరునిగూర్చి బస్తుతిశాయ । ఘోరమైనట్టి ఆ తపసునకు మెచ్చి వనజనాభుండంతిపత్యక్షమాయె । విప్రవేషంబుగావచ్చి తానిలచి, యెంతవానానకయె పోద్దుమీరు, నిండుభక్తితోనుంప కారణంబేమి, తపముకు మెచ్చితిని కోరుడివరము, యిచ్చెద యిష్టంబు యీక్షణముసందు, సుతులులేని

మెల్లివక్కటేగాని మహారాజచింతలూమరియేమి లేవు విప్రునిమాటలకు
విష్ణుండు తాను యిచ్చెదవకవరము యింపుమీరంగా। పదహారువర్ష
ములలా బాలునిత్తురా సౌభాగ్యవతిగాని సుదతినివ్వరా విప్రుని పల్కు
లకు పేదబ్రాహ్మణుడు, సతిపతులు యిద్దరూ మతిలోనదలచి పుత్రు
నిశోకంబు పొందలేమింక, సౌభాగ్యవతిగాని సఖియ నిమ్మనెను
పూరువెలుపలనుండు వకచూతమ్రాను మానుఫలముదెచ్చి పణతికి
మ్మనెనూ, అనిచెప్పి విష్ణుండు వైకుంఠమేగె. దంపతులిద్దరు తమగృ
హముకొచ్చి వేగవచ్చూమునా వేగమేల్కొని, తోటకుయేతెంచి బ్రా
హ్మణోత్తముడు చూతఫలములుగోసి వడినిండవేసి, యిరవుగా తన
యింటికేతెంచిచూడ, వనితముందరబెట్టి విప్పితాజూచె, వక్కటేఫల
మందు నొప్పికానుండె, పరమేశ్వరుండిచ్చు ఫలమింతెగనుక అధికఫల
మందు వొప్పగానుండె, పరమేశ్వరుండిచ్చు ఫలమింతెగనుక అధికఫల
మొచ్చునా అతివహామనకు, అనుచును ఆనాతి ఫలమారగించె నవ
మాసములునిండె నాతికంతటను, దశమమునాసంబొచ్చు తగుసమయ
మందు చిత్రమొచ్చినట్లు చేసెనాబ్రహ్మ చిత్రరుప్రతిమవలెచెలియ జ
న్మించె కట్టశిబుద్ధులుగాంతకూజెప్పి, గట్టిగలలాటానముమ్మారు వ్రా
సి యిచ్చెనువకసుతను యింపుమీరంగ. దశదినంబులు గడపి తరు
ణికేతమగు. నారాయణమ్మనుచు నామంబెట్టె, అచ్యుతునిదల
చుచూ అనుదినంబునను, నాటనుబెంచియు నూటబెంచీరి పణతికివరి
ణయం మాచరించీరి, పంచమాదినమందు బాలుండు తానుయెంచంగ
యమపురికి అతివేగజనియె, ముద్దుపుత్రికజూచి ముసలులిద్దారు సతిప
తులిద్దరు అతిదుఃఖమొంది అతివకు తగినంత ధనములుయిచ్చి పరలో
కగతులయిరి వృద్ధమిథునంబు జననిజనకులులేక చేడెతానుండె బృం
దావనంవేసి కుదురొప్పనిల్పి, పూజసేయుచునుండెనావిప్రకన్య, వి
ప్రులువచ్చినా విడియంబువిడదు పెద్దలువచ్చినా ప్రియముసేయాదు,
కాంతలువచ్చినా కండ్లజూడాదు, కనకంబుపైతాను కాంతుతోనుండె

పరమాత్మకుదయవచ్చి పణతిదగ్గరకు । విప్రికుల్లవేషమున వృద్ధరూప మున । జన్నిదముధరియించి వేదంబుజదివి । కప్పుకోవల్లని కావిధోవ తులు వస్త్రంబుచాటునా నటుపా చమూని హస్తమునదండంబు అవలం బించి వస్తాకుచను దెంచె పణతివాకిటను । పెట్టుమునకభిక్ష సేకబ్రాహ్మ ణికి । చుక్కతెల్లవారె నక్కభిక్షమ్ము । యెక్కడవున్నదని యింతికా బల్కె అరుణోదయంబాయె అకలికినోర్వ మరనాకాలంవలెను మరి వచ్చివాది పెట్టుమువకభిక్ష పేదబ్రాహ్మణికి పండి నాని తెల్లవారింది యిదిగో వృద్ధువనివగచినీవద్దబెట్టేనను బలిఅయిన పెట్టుమని బ్రాహ్మ ణోత్తముడు బలియిల్లెరామ్మని పణతితాబల్కె, నేమయిన గైకొనక యూడదనొక్కడను । యేమయిన ఇప్పని యింతితాబల్కె । గోమ్మ సినా గోమయంగుర్ద । గొంతితాకోపించి గోయింనుచని పడనేయు గైకోని యూపాయకపుడూ । యిదేపదివేలని అందుకుని నాలపతిస్సన ద్దకీ వరగునాజనియూ । పేరికివ స్త్రంబు పెద్దగాజేసు । పరికించి చూచి తేఫలమొక్కటుండె । కందిగింజయుచూచి కిసుపంభ్రమమున । కడు వేగమునదెచ్చి యూ కందిగింజ । జేలపెల్లాగించి తీలనప్పుడు । సత్యా గలపాదునావి స్సనంనాటి దొపుడుదురుగ జేసి దోసిటకంబు నిత్యాన రతునాలు నేర్పుతో జేసె । కొమ్మపుప్పోకాయ కొమరొప్పచుండ నారాయణమ్మయూ నాగలోకంబు । చక్రికగుసన్నిధని చేనిలుచుంద కరుణసాగరనాకు గతియే సుచెప్ప । పెట్టనవారికే పుట్టుటహాక్కి పెట్ట నివారికి పుట్టనిదెనిజము పెట్టినవారికే పెద్దకాలమ్ము । ఐశ్వర్యవిధ వములు అజనుతొసిచ్చు । కసుపునీళ్లను తాగి కమమయులగట్టి యి సుకటిన్నెలవెంట యింతినీపుండూ । దూసుకునినుకాయ దోసెమదకం బూ ఆళ్రియించుకువుండు అవనిమసుగులనూ పణతిపొమ్మని పల్కె పురుషోత్తముండూ । నెలదూలకు ఆవ్రతం కావించెనపుడూ । అశ్వ యుజశుద్ధ ఏకాదశీమొదలు పాటింపకా గ్రీక పున్నమపరకూ పణ

ఋంపు దేముగ్గు పరిపూర్తిగాను, చాతుర్మాస్య బెల్లాల్గు తులసి పూజించి, ఓకాదశినాడు ఉపవాసముండి, నాల్గుఝాములు ముగ్గు నాలితాబెట్టి, హరిహిసరంబునా జాగరణజేసి వృత్తను యేకాదశి చిలురు ద్వాదశి, తులసెమ్మ నెవ్వరూ పూజించువారు, తులసిని పూజించె శ్రీలక్ష్మీదేవి, అన్నిలోకంబుల అనతిచ్చింది, శ్రీలక్ష్మీ అనతిని సృష్టిలోజనులు, శుభకరంబుగ తులసి పూజించుచుండురి, అందముగ తులసి సేవగు ర్చుదుండారి, కుందనలపూగోలు కుంకుమగాదోసి, అయిదు శేర్లబియ్యం పంచిమరగొట్టి, పీసె ఏబులం బెల్లముపేసి, ముత్తయిదుతాజేసే మూకుముద్దలు, తులసమ్మకొక ముద్ద శ్రీతు స్తితోబెట్టి, బ్రాహ్మణునికొకముద్ద భక్తితో బెట్టి, తనపాలిముద్దయు రోటిపైనుంచె, తనపాలి ముద్దలో పాలునెయ్యిబోసి, శ్రీలక్ష్మి వేంచేసె శ్రీహరికడకూ, దండనమస్కారంబు సకభక్తిజేసి, నంస్కారంబులుజేసి ముందరనునిలిచె చిరునవ్వు నవ్వుచూ శ్రీకృష్ణుని పుడూ, శీఘ్రముగ శ్రీహరి సతితోడబల్కె సపతి శ్రీలక్ష్మి సుభగా నీవు, కడువేగవచ్చినా కారణంబేమి చేతులుముకుచుకొని చేడతానపుడూ. శౌరితో ప్రియురాలు చెప్పిందిదో సెగ, శ్రీకృష్ణశ్రీతితో చిల్కనంపేము, శీఘ్రన వేంచేయ శ్రీహరి మీరు, అవనిలోబుట్టినా అన్నిజీవులకూ, ఆధారమివ్వకా అటుమేము వనమూ, మనకులపానినీ మనభక్తురాలు, మననామమెన్నడూ మరువదన్నాను, ఆచేడదోడుకొని అతివనీవాస్తె, వచ్చెదనేనని వల్లభుడు బల్కె, ఆమాటవిని పణతి ఆశ్చర్యపడుచూ, యింతికిపేరేమి యిల్లెక్కడయ్యా, యిల్లో నారాయణమ్మ యింటిపేరు, యిల్లులేకరువుండె ఎలమరిశ్రీకింద, అతివయొద్దకుయేగ వతిశీఘ్రముగనూ, అందెలుపాదారవిందమునమ్రోయ, పొంకమున మృగనాభి కుంకుమాజార, మానుకడకేతెంచి మగువలిద్దారు, మాన తి వేంచేసి మానగరుకిపుడు, కోరిన వరమిత్తు కొమ్మరమ్మనగ, పేరెరిగిపిల్చిని ప్రేమతోనమ్మా, ప్రేమతో విూనగదున పనియేమిచెపుడీ, శ్రీకృష్ణశ్రీతిగా చిట్కదచేయు

శీఘ్రానవేంచేయు చెలియామాకడకూ, బింబఫలమిచ్చితే అందు వచ్చె
దనూ, బింబఫలమీకున్న అందురానెనూ, యిచ్చెదనక వరము యింతి
రమ్మన్నా, హస్తముచాచెనా అతిసంతసలోన, హస్తకంకణాల ఆ ఆది
లక్ష్మి అక్షింతలుదకంబు అతివ తానుంచె, ఆచేడదోడుకుని కడువేగము
నను, శ్రీలక్ష్మివేంచేసె శ్రీహరికడకు, వరవరము యిచ్చి ఆయింతి
నిటుదెస్తి, పచ్చిపోకనయిన వారి జోదరుడ పతికి వర మిచ్చితె
అతివ గూడెదమ, పతి నంపగా నేను సరగునను రాను, జన్మ జన్మా
లను జేసిన పాపమ్ము, చపలాక్షి నాతోటి, చెప్పేమిపుడయినా పది
వేల జన్మాల పతిని వేసివిని పాపుజీవునికే హరిప్రాపుగల్గె పతితోడ
బుట్టినా సతి వచ్చితేను సైకొనక కంటిప్రకాలాడిసదాన్ని, యిరుగనక
పొరుగనక యేప్రొద్దుబోయు, కాంచుచి కలహంబు బెట్టినదాన్ని కరు
ణసాగరనాకు గతియేమొ చెపుమీ, నానామమును విడిచి నన్నుదలచి
తివి, నాతి నీవు వైకుంఠమందు నుండుమీ, పణతి వైకుంఠపురముకపు
డేసె, శ్రీలక్ష్మితో గూడి శ్రీహరియు తాను, ద్వారకాపురమునకు
చనుదెంచివేగ, కశ్యప వసిష్టాది గౌతమామునులు, అత్రి భారద్వా
జులా జమదగ్ని, శౌనకాదులంత సన్మునీశ్వరులు, కలకంఠుడూ హరికి
జలకంబువేగ అందియ్యరయ్యా, కమలనాభుల వెంట కదలిరావమ్మా
సరగునను రుక్మిణి జలకమందిచ్చె తరుణిసత్యభామ తళ్ళొప్పనొత్తె, వల
నొప్పరాధకావస్త్రమందిచ్చె, గంధంబుహరి మేసమితునిందలందె, సూ
టిగాలక్షణ సురటిగావిసరె విరులుకంఠలుయిచ్చె వేడుకతో సుభద్ర
జాంబవతి తొడుగులు తెచ్చియందిచ్చె, కాళింది శ్రీహరికి కడువేడ్క
రించె, ముద్దులగుమ్మలు తులసికడకేగి కుందనపూరోలుకుదురుకు బో
సి, అయిదు శేర్లబియ్యం విసెయేబులం బెల్లం అందులోనుంచి, కుంద
నపుపచ్చలా దోరగాల్లట్టి మట్టెలల్లాడగా చిట్టిపాదముల పట్టుదొడుగుల
సరసపణతి యేతెంచె, కమ్మలల్లాడగా బొమ్మవలెనీవు, రమ్మ సర్వస

శ్రీ రమ్మి పేరంటం, శంఖుపూసలపేర్లు ధరియించుకూని, శంకరుల పార్వ తీరమ్మి పేరంటం, యేడువారపుసొమ్ము లింపుతో బెట్టి, ఇంద్రిశచీదేవి రమ్మి పేరంటం, చెరుకుచీరలగట్టి చామంతి ముడిచి, చంద్రుని రోహి ణీరమ్మి పేరంటం, హస్తకంకణములు హస్తమున మెరయా, అర్జు నుల సూభద్ర రమ్మి పేరంటం, పట్టుకీతాంబ్రము బాగొప్పగట్టి పాండ వుల ద్రౌపదీ రమ్మి పేరంటం, నూడిగంబులుంచి సాటిగా మెరయంగా సూర్యుని వుషాదేవి రమ్మి పేరంటం, కొల్లారు బల్లెత్తి కొడుకులాతల్లివేగ రా వెంకటరాయులామంగా, గ్రిక్కనకరకంచు చీరయుగట్టి కాశీవిశా లాక్షి రమ్మి పేరంటం, బ్రాహ్మణవీధులా ఓ పణతులార, భక్తితో మూతులసి పాడరారయ్యా, వేసారివీధుల ఓ వెలదులారా వేడుకతో తులసి పాడరారమ్మా, అనుచు పేరంటాళ్లందరిన బిలువ అర్జునుల సుభద్రలక్ష్మితో వచ్చె, కాంతలందరుగూడి కడు వేగవచ్చె అందము గనులశిదే వరుగుముందార, గోమయంచేతను శుద్ధిగచేసి, పంచవ న్నెలముగ్గులు పణతులు బెట్టి, పంచదళపద్మములు పణతులుంచీరి అష్ట దళపద్మాలు అతివలుంచీరి, లక్ష్మియు శ్రీకృష్ణు లలంకరించుకూని వచ్చికూర్చుండిరి వరుసతోడుతను, లక్ష్మినారాయణుల స్థాపించిరచట పుష్పగంధములతో పూజించిరపుడూ। పొన్నలుపొగడలే బొడ్డుమల్లె లునూ పారిజాతంబులా తులసిదళములతొ పరమాత్మ శ్రీకృష్ణు పూ జించిరిపుడూ, బెల్లముపంపియు చలిమిడిగొట్టి, ముత్తయిదు తాజేసె మూనుముద్దల్లా ధూపదీపంబులు తృప్తిగో యిచ్చి, నయివేద్యమిచ్చె నూనారాయణునకూ వేదంబు జదివినా విప్రునిబిలచి గంధ మక్షతలిచ్చి వ ... లకడిగీ, దక్షిణతాంబూలాలు భక్తితో నిచ్చినాయవ దానంబు వనితల నచ్చె, దానమందుకునంత వేదవిప్రిండూ, ఆశీర్వచనముచేసి అక్షింతలిచ్చె తనపాలికముద్ద నోటిలోనుంచి పాలు నెయ్యి బోసి పరగ మర్దించి, వేళ్లుగలచెరుకుకోలలూ దెచ్చి నల్లచెరుకకోల నాతి చేపట్టి

ఉంగరములాచేతయు విదాతబట్టి । కంకణములాచేత కాంతతాబట్టి । సోమకునిజంపి వేదములు హరించి । అందముగల మత్స్యావతారసువ్వి మందరగిరిలయిన మోగిగుగ్రీకిగోను । కూర్మావతారుడైన గోవిందసువ్వి వసుధచుట్టుకుపోగ వారాహముయినా । వరహావతారుడా వనజాక్షిసువ్వి స్తంభమువెడలియుక శ్శ పురిశేరి । నరసింహారూపుడా నలిజాక్షిసువ్వి। పృధ్వీమూడడుగులూ దానంబుగోరి । బలిదైత్యుసణచునావామనుడసువ్వి । పృధ్వీరాజులను బరిమార్చినట్టి పరశురామావతారినీకునూసువ్వి । రామావతారమున । రావణునిజంపి । సీతనేలునట్టి శ్రీరామసువ్వి । మునలముని ధరియించి అసురులనుదునిమించి బలరాముడైయున్న పరమాత్మసువ్వి । బౌద్ధావతారమున ముద్దులూచెరచి స్త్రీలసేలినట్టి శ్రీకృష్ణసువ్వి । కల్క్యవతారమున ఖలులనూడునిమించి కలియుగమ్ము బోచినా కనులాక్షుసువ్వి । అల్లోనేరెల్లో యనుచూ అంవంతాకలసి చిసుకునంపేను । సతులుపతులూగలసి చెల్లులాడికీ । శ్రీవిష్ణువెజల్లె శ్రీలక్ష్మితాను । బ్రహ్మపయిజల్లె భారతిదేవి శంకరులపయిజల్లె నాయుమాదేవి యింద్రునిపయిజల్లె శచియుదేవంత । చంద్రునిపయిజల్లె రోహిణీదేవి । సూర్యునిపయిజల్లె నా న్రపా దేవి। అర్జునులపయిజల్లె నింతిసుభద్ర పాండవులపయిజల్లె ద్రౌపదిదేవిను । పతులు సతులు తమరుచల్లులాడంగా విడియమ్ములిచ్చి వేడుకలాయె ముత్తైయిదులకామద్ద ముడముగోసిచ్చె। అల్లోనేరేడల్లో యనుచూ పుణ్యమయేకాదశిచిల్కు ద్వాదశి తులసమ్మనెవ్వరు బూజించువారు తులబూజించెనే శ్రీలక్ష్మిదేవి అన్నిలోకములకూ అనతిచ్చిండి శ్రీలక్ష్మి ఆసతిని సృష్టిలోజనులు । శుభకరంబుగ తులసి బూజచేయుదురూ । యీతులసి మహత్యం పాడిన విన్న । పాడిన వారికి బ్రహ్మలోకంబు విన్నవారికిగలదు విష్ణులోకంబు.

మదవద్వాదశి అనే చిలుకముగ్గులపాట

సంపూర్ణము.

శ్రీరామేశ్వర ప్రెస్, రాజమండ్రి_ శే. టి. నెం 3 ఔ. 60 1946_1000 ప్రతులు

ధర్మరాజు జూదము

1946

1 అణా

కాళహస్తి తమ్మారావు సన్సు,
సంస్కృతాంధ్ర బుక్‌డిపో, రాజమండ్రి.

శ్రీ ర స్తు.

ధ ర్మ రా జు జూ ద ము.

శ్రీమంతులైయుండ్రు శూరులైయుండ్రు సామంతులమయుం
డ్రు నరసులైయుందు) నత్యమునదప్పరే ధర్మనందనులు। పుత్రులు పౌ
త్రులు కాతలు ప్రజలు। కోటివేలాయెంక్లు రాజ్యములు నేలు।అంతట
నరశింహదేవు ప్రార్థించా। మేడలు మహలులే మంచివాకిళ్ళు మాణిక్య
మయమైన సింహాసనములు।ఎచ్చోటవిలదిరే ధర్మనందనులా। తిల్లికి స
హారిగా రాబుపట్టి। చావుపుట్టుక దెలియునహాదేవుడుండే। కామాగోల
విలో భమిడిగుండమునా। జలక్రీడలాడుము సహాదేవుడుండే పాడిం
త్రము గట్టడే తడివస్త్రమేగాని। అంటటీవ మున్న దామంగవచ్చినన్న
వను ధర్మరాజులువిని యాదరించూ। తిలిబిలి వాగ్యములు చే తాకోక
య్యా। అడకమీరాజారంభములు ఓకటాకయ్యా। నోసహోదరుడా మా
టవినుమా। పతులు చూడమన నతి చెరలు పరునా। తుప్పుకోదురు
ఎల్లరాజులునూ। అప్పుడు ట్లునహాదేవుడాడంగవినుమా। దియునవ్వాడవ్వి
రేకా ధర్మజులు। చిన్నదాడవునీవు తెలియబోకుదువు। పాటివారు
బిలచితే వెళ్ళంగమానా।హస్తినాపురములో అంగళ్ళలోను। పెద్దవ
తనవచిన విబల్లారి పండ్లు। కొమ్మలుగట్టినవిగురాలు అన్ని అవియన్ని
వడచినే హస్తినాపురము।పిచ్చుకాసి పెంచేటి సాకలందారు। వారెల్లన
డిచిరే హస్తినాపురమూ తగ్గుగోసి పెంచేటియావిదలందారు వారెల్లనడి
చిరే హస్తినాపురము। పాలిచ్చి పెంచినా దాణకులందారు। వారెల్లనడిచి
రే హస్తినాపురము। మొవ్వరు యిరువదునగు రాళ్ళలనెక్కి। మొవ్వరుబట్టేటి
గొడుగులే బట్టి। మొవ్వరుబట్టేటి ఆయుధాల్ బట్టి ధర్మరాజేతెంచె హస్తి
నాపురము।అల్లంతట ధర్మరాజులరాకలుజూచి। తొడురేతెచి వెళ్ళి రారా
జాఅవుడు। సింహాసనము వేసి కూర్చుండబెట్టి। సింహాసనము మీద రాళ్లు
గతిగించి। వచ్చినివారలు వండుటాపలును। భమిడిపల్లె గావకాంబూల
మిచ్చి। హస్తినాపురము లో అంగళ్ళలోను। వలంయుసారియు వెలయు
తెచ్చింది। తుసలకేయుం దసింహాసనము। అవల వేయుం తెలో హాసనము

సింహాసనము మీద ధర్మరాజుండెలో మానవము మీద రాజు కూర్చుండి
సరసల్లాపములు [illegible] సల్లాపాడి । ఛామరవాడికలు చేతపంది । వరుసల్ల
జూదము వరుసతో నాడ । ధర్మరాజు ఒక్క కనకమ్ము నేడ । రాజుచేతికి
ఒక్కాలకమ్ము నేడు । హస్తినాపురంలో అంగళ్ళలోన । శవచేతి పాచిక
లు [illegible] నిశ్చ । తా పుల్లి పెద్దగ్గనగరికి [illegible] । అతివను పాదగాంచి అతి
భక్తితోను । సాష్టాంగ దండ నమస్కారములు జేసి । చేతులు ముకుళిం
చి నిల్చి విన్నపము ధర్మరాజుతోను జూదమ్ములాడి । అడిగితి నేను భూ
తలమెల్ల । తొడనె స్వినేను శరణు వేడా । అనియిట్లు రాజు అతంగ
వినుచుండె [illegible] బలిక ద్రౌపదమహాదేవి । ధర్మరాజుతోను జూదమ్ము
లాడా । వద్దనుచు నీకెంత చెప్ప నేలేదా । అప్పుడే చెప్ప రాకుల్ల వారెల్లా
అటుగాక ధర్మరాజులు [illegible] ధగాదన్ని అయినను తన నేర్పు చేసెదనన్ని శ్రీరా
ధిక [illegible] నేడా । అల్లంతట తమ అక్కరాకలను జూచి । గుండెలు
ల్లు మునిగె నామా శ్రీపువు । మెవరిని [illegible] వచ్చునోయక్కా । పో
గొట్టజాల వేళ్ళబిలాజులో । అరచేతిక హాము పెంచుకొనివచ్చె । మొక్క
రిం పొందనూవచ్చనోయక్కా । అల్లంతిట తమ అక్కరాకలను జూచి । మొ
దుట లేచి వెళ్లెను మహాలక్ష్మి యపుడు । వలకొని ముమ్మారు ప్రదక్షిణము జేసి ।
చేతులు ముకుళించుకొని చేసేవిన్నపము । ఏమేవో యక్క నీవచ్చినపని
నాకు । అంతయు నా చూపలికె మహాలక్ష్మి । అనియిట్లు మహాలక్ష్మి యడుగగా
నపుడు, ఇట్లు బలికెను ద్రౌపదమహాదేవి । రారాజు ధర్మజులు జూదమ్ము ఆ
డ్చ శరణుజొచ్చిన నాని చెడగొట్టుటకు నా । మానసువొప్పనెనాకు మహా
లక్ష్మి వినుమా । అబ్రహ్మ విష్ణుల చేసేటి వేడ్క । రాజసూయయాగమ్ము
తా జేసినాడు । పీనపీనగట్టి విస్తరి వేయ్యా । ఆ యజ్ఞశాలలో వలికెన
నాటి । [illegible] తాసూను [illegible] నలోవంగా । ఆకులు వేసుకొని మెటుగా
కూర్చుండా । కూర్చుని [illegible] దిగోపించభేయా । అతడా పునీత యిదినీతిగా
దు । మాగ వాలలో [illegible] పాటి లేదనుచు । ఆకులందియించి పారవేయించె
ఆ భీముడు [illegible] స్తినకా వమ్మానను । కేటలో వలవద్దు నెరిపిన్న వాడు । నాడునిను
గొలుతు [illegible] వలికితిని నేను । [illegible] వారగా పెట్టినాడు । వాడునిను గొల
తునని పలికితిని నేను అరికాలునించుకొంత పన్నివాడు । వాడు మిము గొల

తుదనిపలికితివనా, నాటి కార్యము నేడునమకూడదనుచు, నిన్నా వేదగ
దస్తి నల్లెలా శాస్త్రం, నాకో ర్కెదీర్చునా వలిదాయియుండు, దేమిటి దాహా
ద్క్మదేమింటికలియా సికేగి ధర్మనందనులకాని, రారాజునా పొందనా
మణిగోసిన్ను, అవిము ట్లు తిమాత్క అడుగనాదవాడు యిట్లునివలికినిమాహా
లక్ష్మి తాను, కలికాడిచి గడవదాడడేరాజు. "ధర్మనందనుని మొదలా
యుతేన, దివ్యతేవిగ్రహము చూడదేరాజు, నేధర్మనందనుని మొదలా
యుతేనా, యింటనుగ్గుతేత వచ్చుడే —జు, అపావకర్ముని నేబొందనిమా
రాకుతే: ంటకుడిచవాడు, అపావళుర్ముని నేబొందతేనవధగోను వచ్చునూవ
వలికినవాడు, అపావళుర్ముని నేబొంద తేనవాళల్లో భదమువంచేటివాను అ
పావకర్మ నేబొందతేనదంట పెద్దిష్లు చేసిన వాడుఅపావకర్ముని నేబొంద
తేనమునిమూవున్నాంజాగదూసిదనవాడు వావకర్మునినేబొంద తేనవా
డిలో వుమ్మ్యముల గోసేటివాడు। అపావకర్మునిబొందతేనని యిట్లు ను
వాలక్ష్మి పలుకగానప్పుడు। అగ్రహముననూ దనేశ్వష్టముహా దేవి। లక్ష్మివ
చ్చి రారాజును పొందుట తెలిసి। కౌ నిచేంపాండవులందర్నుదివాస్త్రినా
పురంలోను అంగళ్ళనా। వలకయుతారెము నిలయుదెప్పంది। తువలని
య్యంటిసింహాసనమ్ము। యూవలవే యింటిలో హానమ్ము। సింహాసనమీద
రాజకూర్చుంది। సింహాసనమీద ధర్మరాజుంది। వరవనిజూద మ్ము వరున
తోనాడి। క్రమ్మరపాచికలు కదుపితవాడ। రాజు నరికి ... ... నేను
ధర్మరాజుకడిక్కే। బలవర్మ్మ చేను। హస్తినాధర్మరాజులు ఏమరోడి వురు
కొమ్మగట్టినవి కోటిదేనుగులు। అవ్వి ధర్మరాజులు ఏమరోడిరవుడు।
కుచ్చులుగట్టినవి గుర్రాలువిని। అవ్వి ధర్మరాజులు ఏమరోడింవుడు।
తలంటిపెంచినా తనకులందరిగ, అవ్వి ధర్మజులు ఏమరోడిరవుడు।
నీళ్ళుపోసిపెంచినా నంతలందరిగ, అవ్వి ధర్మజులు ఏమరోడిరవుడు!
పాలిచ్చిపెంచేటి వనకులందరిని। అవ్వి ధర్మజులు ఏమరోడిరవుడు।
ఉగ్గుపోసిపెంచినా యువిదలందరిని। అవ్వి ధర్మజులు ఏమరోడింవుడు।
యేత్రునెత్తినా అశ్వాంవోడ। యేత్రునవేసినా హారాలువోడ యేత్రు
నఅట్టినలయుధములోడ। యేత్రునట్టిన వస్త్రములువోడ। యేత్రురియు
ద్దాలుపాంచాలివోడ। సింహాసనమునిమీదరాజుకూర్చుండి। క్రోమలో

తమ్ముని బిలువనంపించి । గాంధారి బిలువరే పాంచాలి తేను । తమ్ముని
బిలువరే పాంచాలి తోను । కర్ణు బిలువరే పాంచాలితోను । అన్న ఎదురుగ
వచ్చి అతిభక్తితోను । చేతులు మోడుచుకొని చేసె విన్నపము గాంధారి
తనయులుగా వున్నా చేతి । ఇట్టూను జూదమున లువరిపడవున్నాను । కర్ణుం
డు జూదమున తారాసుడున్నాను । యింద కూవలు కలూయిట్లువలుకను । కో
పముతోఁ బలికెనె రాజుల్లరాజు । ఏమాయె గాంధారి నీవోయి కొమరాపో
యిరా పాంచాలి దోడుకొనిరార । ధర్మజు కట్టినా వస్త్రమ్ములు గట్టి ధర్మ
రాజేళ్ళ నా అశ్వాన్ని యెక్కి । హస్తినాపురమునకు వెళ్ళినాడపుడు అల్లంత
గాంధారి రాకను లను జూచి । యెదురు లేచి వెళ్లి పాంచాలి యపుడు । యేమా
యి గాంధారి యేమాయె కొమరా జూదం వుకాలల్లో వార్త లేమయ్యా ।
మానవున్న గెలిచెను మారాజునోడె । మాఖ్యముగ పాంచాలి నిన్ను రమ్మ
నెను । వదినెగారిని నున్మ వరవతినిసుమ్మా । వానిదవ్వగ రాదు వరవుత్రవి
నినుమా । వదినెగారి వు కావువరనలు లేవూ । నిక్కముగ పాంచాలి నిన్ను
రమ్మనెను । తలంటివసువు బూసి జాలుముడచి । అంగుష్ఠవారథిని రారా
డుయూనెను । అన్న ఎదురుగ వెళ్ళి అతిభక్తితోను । చేతులు మోడుచుకొని
చేసె విన్నపము । పాంచాలి మహాదేవి రా లేదు అనెను । యేమాయె దు
శ్శాసన దసీ వేగిరా మురా । పోయిరా పాంచాల్ని తీసుకొనిరారా । ఆ వ
లుకులు విని దుశ్శాసనుడపుడు । హస్తినాపురమునకు వెళ్ళినారపుడు । ఏ
మాయె దుశ్శాసన ఏమాయె కొమరా । జూదం వుకాలలో వార్త లేమ
య్యా మానవున్న గెలిచెను మారాజు వోడె । నిక్కముగ పాంచాలి నిన్ను ర
మ్మనెను । వదినగారిని నుమ్మ వరవతినినుమ్మా । వానిదవ్వగ రాదు వరవు
త్రవినుమా । వదినెగారు త్రా కావువరనలు లేవు । నిక్కముగ పాంచాలి నీవు
రా లేగా । తలయంటివసువు బూచి జాజుల్లు ముడచీ । అంగుష్ఠవారథ రారాడు
యూనెను । వెలడి రాగులతోను వేసిట్టుగాచి । తమిడి రాగులతోను చన్ని
ట్టు దెచ్చి । వేన్నీళ్ళు చన్నీళ్ళు నయముగా తోడి । పాపకర్ముడు గోసె పాంచా
లి మీద । పాంచాలి శిఖబట్టి దుశ్శాసనుడీడ్చె కూర్చుండబడెనపుడు కుంతి
కోడా ఁ । పాంచాలి కొంగుబట్టి దుశ్శాసనుడీడ్చె । ముత్యాలతాలీలుముం

దరాబడెను । పుట్టుకొనపోగాను మూకలోదోసి । మొదమొద గదలుచు
నష్ట పాంచాలిని జూచి మూగిమూకలెల్ల మూగిల్ల ఒట్లువిరిచూచి మూగుకా
లెల్లకూడికొని సిరిపుడూ । మూడువేలగుర్రాలు మూడు వేల మూకా మూడు
వేలఆవులా పాడిగలవారు నాల్గువేలగుర్రాలు నాల్గువేలమూకా । నాలు
గువేల యావులా పాడిగలవారు । అయిదువేల నగాలు అయిదువేల
మూకా । అయిదువేలయావుల పాడిగలవారు । అంగ్యంకా జక్షోహిణి
ఆరువేల బలమూ దయాగలాధర్మజులు మొందుండివారో । అని చెప్పగల
భీముడూ లేడ ప్రాణమూనా । కవలవారిద్దరూ గానివారైరో । అని చెప్ప
దుఃఖాన పాంచాలియూవాడు । ఉద్వేర వర్ణశాలలోపల । పదుగురుజూ
డగాభంగమ్ము జేతురా । మేమూ పురుషులాతో దకూడుకొని । గుర్రాల
శాలలు బాగుజూసెనూ । ఉద్వేర వర్ణశాలవాకిటి-పదుగురుగూడగా
భంగమ్ము జేయురా - మేడలునూ మాలుగ్గ లెవాదిర్మ్య - పరిమంచమొక్క
వెనకయూనూతోడ నాయొక్క తొడపైసుధేష్ణ యొక్క - నీయొక్క తొ
డలపైన తృమ్మ మొక్క-పరిమంచమొక్క సితల్లిగాంధారి- ఉద్వేర అవర్ణ
శాలవాకిటి-పదుగురుచూడ భంగమ్ము జేతురా-కుండలోకూడు తిన
నితాకులు కుక్క-నీవురాజ్యమ్ము యేలితివయటరా - గాజుమెరిసి జేమురవ్వ
రాగమగురా-మాణిక్యము సల పైతే మాసిబొగ్గు యగునా - గాడిదయురి
మొంతగలమూనటోరి - కాలువలెన్న యువనలసిపారితే - గంగానదితోటి
పాటియగునటరా గోడి ఎలుకలెన్ని యువమెతిరిపొంగితే-సముద్రమ్ముతో
సరిపాటియగునటరా- అధిక లమునితనరావృత మొక్కనను - గరుత్మంతు
డితోసరియగునవకలనక్కలెల్ల - గోతులామని యమగుకొన్నలొక్కనను
హనుమంతుతో సరియగు అకోతులెల్ల - కరుణాలమని యిమయిసిలిబట్టి
నన్ను శ్రీరాములతో సరియగునన్నపిక్కలగాలురాజులామని యమరు రచ్చ
లొక్కనను-ధర్మరాజుతో సరియగునవకలరాజులెల్ల - భూచంద్రపాలకుల
నక్క చందూరాల-మూరాజకుంతికిమూర్ఖతోసరిరా - ఉద్వేరఅవర్ణశా
లవాకిటి - పదుగురుజూడగాభంగమ్ము జేతురా - కృష్ణకే కృష్ణమ్మ
కరుణా-కృష్ణుడా సివురాకువనవోయంబ రిమ్మ క్షీరాబ్ధిలోపలా సిరి

పాన్పుపైని, శ్రీలక్ష్మితో తను జూదమ్ములాడి, ఆడేటి పాచికలు అటునిట్లు
యుంచి, అష్టాయమని వేసి అప్పుడు పాచికలు, మన కలగోరి చూడవ
భక్తురాలు, మనవాకుమేగాని మరువదెన్నటికి, వగవాతుదాన్ని బట్టి బా
ధింపగాను, అష్టాయమని వేసితి చతిరోజుడు, తూర్పువాబడ్డ కోటింబ
దివేలకోట్లు, పడమరాబడ్డవి పదివేలకోట్లు. ఉత్తరమునబడ్డవి పూర్వాంత
పాదపూ-దక్షిణంపడ్డవి తాళ్ళంతపాదపూ, వేలన్నివిరచెను చేలన్ని
మునిగె, ఆవలేక వారు కూర్చుండబడిరి, ఏమికోమునోస్తినే పాంచాలి
నీవు, ఈనభజూడగా ఇంగరిపోను - పాండుకకుంతెమ్మ చలిమేఖలె
తొమ్మో భీముడు పిడికెడు పోకలందియ్య-అర్జునుడు అరచేతి ఆకులందియ్య
కవలలిద్దరు కూడి ఉల్లసము బట్ట. విష్ణుశ్రీకృష్ణో స్త్రివిమాడుమిరాపుడు, బ్రా
హ్మణపీదిసాపణతులందారు-బావించికట్టిపట్టుచీరాలు - వెలమవారిం
ప్లరమావలందారు. అంచుదిగ్గకట్టిర -ంచుచీరెల్ల. పట్టుచీరెలురెండు
పట్టుకొనివచ్చె, పడిలతా గగాచుమనివలికెనారాజు. పెద్దలనివారు పెద్ద
లతుసెల్ల, కట్టనివారికిని కదుపుదీరగను-పక్షులయి తొగిసినపట్టుచీరు పెద్ద
రెల్లు, హాస్తినాపురము లో అంగళ్ళలోను, అన్నానీకెదురులు మాడుచుకొ
మ్మెను, తిరతోడలు తొక్కు-చున్న రారాజుతొడలు, తొడలుచీరించక
తీఎమొడుమనేని, తలశిఖపట్టి దుశ్శాసనుని, కేతులు తోరణాలుగుచక
కారిలమొదవనెను, ధర్మరాజుతో జూదమ్ములాడితివిగాక, తనతోటిజూ
దమ్ములాడుమాసివలికె పాంచాలితోటి ఆడదమమచు, ఉల్లాసమునవుండె
రాజెల్ల, హస్తినాపురము లో అంగళ్ళలోను, పలకయును బలవమును
దెప్పించిరపుడు, ఈవల వేయించె సింహాసనమ్ము, అవలయుంచె కూర్మా
సనమ్ము, సింహాసనము మీద రాజు కూర్చుండె, కూర్మాసనము మీద పాం
చాలియుండె పావకర్మవిముఖము దాచూడననుచు నడుమను వేయించె
గండభేరాము, రారాజె తన చేతిపాచికలు, పాంచాలి తనకాళ్ళతో పా
చికలు-వర్కో-వలక్కు-వస్త్రముగెలిచె-తనవలక గెలుచుకొని తందు
కొనెను, రారాజు తనచేతిపాచికలు-పాంచాలి తనకాళ్ళతోడ పాచి
కలు - రెండోపలకకే కోరాలుగెలిచె - తన పలక గెలుచుకొని

తలవద్దుకొనెను। రారాజు తనచేతవేసి బాదికలు పాంచాలి తనకాళ్ళ ద్రోచబాదికలు। మూడోపలకకో ఆయుధము గెలిచె। తనవలక గెలుచుకొని తలవద్దుకొనెను। ఆరాజుతనచేతవేసి బాదికలు। పాంచాలితనకాళ్ళ ద్రోచ బాదికలు। నాలుగోపలకకే కొడుకున్న గెలిచె। తనవంక గెలుచుకొని తలవద్దుకొనెను। రారాజు తనచేతవేసి బాదికలు। పాంచాలి తనకాళ్ళద్రోచ బాదికలు। ఆ యిదవపలకకే అందరిని గెలిచె తన వంక గెలుచుకొని తలవద్దుకొనెను। ఆరాజుతనచేతవేసి బాదికలు। పాంచాలి తనకాళ్ళతోచబాదికలు। ఆరోపలలకేవృన్ని గెలిచె। తనవలక గెలుచుకొని తలవద్దుకొనెను ఆరాజుతనచేతవేసి బాదికలు। పాంచాలి తనకాళ్ళ ద్రోచబాదికలు। అంతలో నవద్ది ఆమాట వినకుని। ఆడవారితో జూదమ్మా ఆడితివినిత్రు। అటుగాక పాంచాలితోను వాదతివా। ఆడవారేకాక అతివ లే కాక ఆడవారికిన్ని వహాయము మేగాద। ఉడికేటన్న యిలు తోకబూదేరు ముందేటిముంటకు మూరునముతేరు। కాలిటిగొంరవెలు కాళ్ళతన్న అట్టు గాక పాంచాలితో టియాడితి। ఆడవారేకాం అతివ లేగారా। అటు గాక పాంచాలి పతివ్రత లేగాద। అని యిట్లు శకుని మామాలకు అట చాలించిన రాజాధిరాజు। ఆమాటవినియు పుడు ధృతరాష్ట్రకొడ్డుకాతలో ను ఐశ్వర్యమును తామజూదధృతరాష్ట్రదవ్వుమా కోపించిరి। ఇ రేమిజూదము యిట్లుయాడుదురా। రావ ... పాంచాలి వంగిము లిచ్చెన ము। నీ పేవరాజ్యములు నీవుగైకొనుము। నీవకుంతిని కొనిబాలాలకట్లు అనియిట్లుఆరాజుఆమమాటలకు। ఆ ... టధర్మరాజు విడియాడించెను। ... వారురాజ్యము వేలంగదగున। వడిగూడి వనమునకు పోయదమనచు పాంచాలికోరనేవకుల ...। ధృతరాష్ట్రుడు ... నకులసహదేవులు పాంచాలి ...। అగణ్యము ...। ప న్నెండుయేండ్లు వదిలి ... యుండి। అజ్ఞాతవాసము ... అనవేనవచ్చి రటుపట్నముకొచ్చి వీరశేఖరులు। ధర్మరాజుజూదము పాడినా। విన్నా అష్టయిశ్వర్యములు ఆరాజు యిచ్చు

సంపూర్ణము.

శ్రీరాజేశ్వరి ప్రెస్. రాజమండ్రి. క. టి. నన్ను ఇ. జ. 60 కా. 1000

పారిజాతపల్లవి

1946

1 అణా

కాళహస్తి తమ్మారావు సన్సు

సంస్కృతాంధ్రబుక్ డిపో, రాజమండ్రి

శ్రీ ర స్తు.

— పా రి జా త ప ల్ల వి —

౩

శ్రీకృష్ణుం డొకనాఁడు శృంగారపరుఁడై । శ్రీ కాంతామణి నగరునకు వచ్చెను చెలువముతోడుతనూ । యేకాంతమందుండి ఇంతు లు తానాడగను । ఆకస్మికముగా నారదుండను ఒక కుచ్చితఋషియు నేతెంచె ।, వచ్చిన నారదుజూచి వనితలు తానూ మ్రొక్కె । అచ్యు తుఁడు నారదుకుండినవరి ఆసనంబు నీనూ । కుచ్చితుడై నారదుడు కృష్ణుడికొక కానుకగాను । కుసుమపు పువ్వు నిగురాకున పొదిగియిచ్చెను వేడుకను । అని స్వామీ అందుకొని కన్నుంవద్దను ద్రొక్కె కలహాం బని మదిదలచి । వెన్నుఁడు రుక్మిణీదేవికి యిచ్చెను వేమారు పువ్వును। ఆ మగువా వేగముగా అందుకొని నవ్వుచు వినయముతోడుత । సవ తి కంత విమతలు చేసె శరణుశరణు కృష్ణాశరణు శ్రీగోపాల హరి శరణు కనకాంబరగిరిధర శరణుశరణు దేవా మిన్నందిన వేగము నా మేలునై వొప్పె । ఆ మగువందట గొప్పన ముడుచుక ఆశ్చర్యము తోను । తన దేహ మొక వింతచాయలు మెరయగను । దివ్యముల్యాను రొంపగల్యము కాంతిలోచననూ । తనవారలూ వగచింతా మేలుగ నలువుమేల్కొ । అదుసగ కోమలి పదలికి వక పత్నికమయుతోడ॥ సకవాణి నూ పుష్పలోక్యం అలంకముగా వినుమూ వికసించుచుం డుమవాసదు రొన్నదువిని నానఃజనదు । వకయేదూ నూ పూర్వు నఁరుగ నీ వద్దనుంచె వగలమైన వస్తువులనూ సమకూర్చుకుపుండూ॥ అని నారదముని ఆడిన వాక్యములన్నీ వినముతోడుతి నర్మధా మము విపపించిరి చెలులూ । యేమని చెప్పెదు మాభాగ్య యింతిరో నీ మగనికి । నారదుడొచ్చి పారిజాతంబు వరువగ యిచ్చెగదే । పాము పరదుడు రుక్మిణికి పువ్వు వరగునయిచ్చెగదే । ఆమగువా ఆ పువ్వందు క లేగమునా । నవ్వుచు తనగొప్పను తురుము సొంపుగ నుండగదే । తరు ణులు చెప్పెడుమాట వింత సుగంధమిని । వరగున అప్పుడు కోమలి

తోటి తరుణులు కిట్లనెనూ వరపిజాక్షులారా పర్యజ్ఞాందనమొరిగి । ఎల
మిా నడుపుకు వస్తి యిందగ సవతులలోపలనూ । నాకంటెకువఅనితల
చెను రుక్మిణినిపుడు । అని తలపోయుచు బిగియించి తరుణి మానము
చేత । పొలయుచు నవరత్నములు కలసిన సొమ్ములు వల్ంచి చెదిరిన
కొప్పు యువిడచి । శిథిలముగా । మాటుచుకొని పొలయుచు నవరత్నమ్ము
లుకలసిన మందరమునుదాటి । పూరిజటిలో నొక్క కీలుడుగు మంచ
ముపై । చీకొక్కటిపంచుకు పవళించెను శ్రీహరులనుదలచీ వాకిటలో
చనుదం తొకోపందీ ర్భావకుడ యుచ యుదెంచెను తనభామా గృహము
నకూ । భక్తులవా కిటినుంచీ నగిమవలోపల దిగి । కనకపుమేడలు రంగ
స్తులముకలసి వెలుగొందగా । మెస్తనిపానుపువెదకే । మేడామిద గుల
వెదకే । చత్తరువుకును పీఠంవుకు తనచిత్తముకిట్లనెనూ । కలహంసలు
నడువపుగాకలిమాగు యింతులు గారూ । ఆమరమృదంగము తంతులు
బట్టుకు పాడు గాడ గారారూ యువ్వానిగ్యావలె లేదుసుదతి మందిరము మొ
దిలు బరు పద్యాల జెప్పెదుకోవం కాఅమి న్యాదుఫలమూ । ముఖలమా వేళలా
వనాలుకాయును దంక జమ్ము ఖకేమిా సిరిమాకాకేమూ చిన్నతోయున్నది
చలిమితో ఎవరయినా నమ్మకముచిదెచ్చిన యూపాటుజాకపూమాట
విన్నమాటలు కేసిరికాగోలు నూ వన్నెలమొలకకునూ । అనుచూమంగర
థరుడు అంపి పాతురగ కనపుమేడలు గంగస్తలముగో । కలసివెలకి అలసె
వనితలుమాటలు చెప్పలానివి పూగునద యుపోయి పవజనాభుడు కూరిమి
తో వకిటును వాకి తావిలచె । మాటవిచేవి వివరేటిమాగువచేతను సు
రటి । మానములతో దుతమారవ యిగందుకుము త్యాలవినరేటి అనలినాక్షుం
డపుడూ అత్మగోనగుచునూ । పూగణిదిాదనువచ్చిరవ్వడు చల్లంగా
దొడగే । ఇందాకా లేపింట్లో మావింతనాళ్లలూ । మొందుం డే తెంచెను
తేకనుచును యింతితామెల్కనమూ । వల్లవాధములంత వద్యోదలుప్పు
కొనచూ । ఉల్లమాకోపుట నయుముబల్కట బుద్ధిగాదె చెలియా ! పు

న్నముచంద్రునిజోలు మురిపెంపు నీమోము చిన్నబోయియున్నా కారణ మేమి చిగురుబోణి చెప్పవూ । బంగారుతీగెవంటి బాగయిననీమేను కసి కందులుగందిన । కారణంబేమి కాంతరో చెప్పవూ తమ్మిపూలవంటికరు ణి నీహస్తములూ । చిరిచెంగులుచట్టిరివిధమేమి చిగురుబోణి నీకూ । చిగురుటాకులవంటి చెలువంపుపాదములు వసివాడిటి కారణమేమే వనితరో నీకనమూ కింగిణిల్లు గజ్జెలూ మాని పెంపు నీకనుబొమ్మలూ పొంగుతున్నవిరిలనొప్పించువు దల । చలికాంక్ష నప్పుడేవేళాబట్టిగా పా కన్నులసిరూ చప్పలుగా పూర్ణించెను రెప్ప వద్దునో వాసం కాజేసివిభుని యేమిశాయుగాగలవె నాను నంతేమి వంతనులేకేటికే । యిందువదన చెప్పవే కాంతరో పతితో కలహంబేటికి కంటకంఠీ తెలవని కాతేలె యిక్క ముచూ పూరించిదివకవబగంధ గేవె । వానుకులాపాయము వగధరుని వారునిదా తం వగ రెక్క నే ప్పగను చూ వంటిట్టు మనూ అలంకీవి దేహంతలయుంచుకునవేమె కమలాక్షుల మాటలువిని నావుయికరుణ దప్పునేలె । మానరాణి జమలాడేమాటలకూ వెరచీ యూవప్పా । ముఖ మాటయ్యేన యిచ్చితిగాని మోహమ్మువగాదె ఏవాణ్ణిగావ వే నీకూ కప్పితివయిరానీవంపె వచ్చితినివుమూ నీబంటుతుగావా । పద్మనాభు దవును పత్యభామపాదముపై వరిగెను భామలు అవ్వాను సిగ్గులతో ను తనూ ముఖచంద్రునేవ్రునూ మైమూగోవలనాగి అతివలుజూడక అప్ప టివేళ అతివంతో పరుతోనూ । చిగురాకులవంటి చెలువగు పాదములా వగ మెట్టినవ్యూతిరివినాయూ మందరగిరిధర నెట్లవమాధవగిరి మోపికట్టి గట్టివలలూ । ఇంతవ్యాదువగుటకు కారణమేమో యూరజవర చెపుమా అనుచు పాదములొత్తి అతివలు చేతలుశాయూ మల్లిజగురుడా వంతో మయ్యేన కలిమునవ్వుననూ । వర్కాలపువ్వు యింతికి నీవానగితిగాక యుతనూ చక్రని పారిజాతంగొని తెస్తునవరవవనములోదిమొక్కవలో నాటిందూ నీపూలవనములోనూ । అని పాడిబిల్కగయింతికగుల్కవలెం

మక్కువతో దుతికొక పాకమ్ములు సురిసేయుమనెనూ జలకమాడి వక్కా
చదరినవలిపెంగటి - లి బవేణీరత్నాభరణములన్ని ధరియించినవాని
ఫ్ఘామమాడి చినందిటిదంశలుభుజముల మెరయగవందడి చేయుచునూవం
పుంసు పెట్టుకు జనులూ పాకయున్నములు శాయూనం పెగ పైలముకృష్ణుని కం
టివత్యభామదేవి-అలరుమదంఫము అలదిమలయుచు నేమవానవలచె। జల
కములాత్మి:లిపెము లిచ్చెను తనపతి కంటనూ। తెల్లని వస్త్రముచే
తలృ:త్తుగొనుమూ-పీ కాంబ్రములు ధరియించెను ఆ శ్రీకృష్ణుడపుడూ
పల్లెవాటు చెంగూభామపై వొవ్యగాకైచి - బం ముమర్చిమీాన బాగు
గామార్చుండిరీ- సంధ్యాసందన వేళలా మొదవి వఖములతో బలుకా -
బంగారు కలశములతో గాగయిన వుదకము దెచ్చిరీ - తిరుమణీ శ్రీ
చూర్ణమ్ములు గాగాతిర్చి-ద్దుకొనిరి। ఎరిమెళములు స్వామి బాగానలరు
కొని బంగారు పళ్లెరములో పంచభక్ష్యాన్నము పూర్ణము లమరగ
వేడుకతో పరమాన్నము వడ్డించిరీ పూర్ణేందు లంతటనూ సంపూర్ణ
ముగవడ్డించిరీ-పరిపూర్ణముగా భుజించిలేచిరీ పురుషోత్తము లపుడూ
అకుమడుపులిచ్చె మంచీ అత్తరు జవ్వాదిచ్చె - మల్లెలు మొల్లలు విర
జాజులు తెచ్చె సత్యభామమూ - తన వాహనముయినా గరుడుని ముద।
ముతో బలుకగను కనకపురెక్కలు విసరుచు చక్కనిగరుడు వచ్చెయా
గోవిందాకృష్ణహరిగోపాల గోవర్ధనగిరిధర వామన కేశవశ్రీధర శ్రీహరి
యనుచూ। తన వాహనంబయినా గరుడుపై నెక్కి అమరులు అమరగా
అతివాదముతో అమరావతికేగిరి। పలుకులు కర్పూరమును పాదొక
టిగాంచి। పారిజాతం వెల్లగించుకువచ్చెను బక్షీంద్రుమీద, పట్టుకు
రాగాను పట్టి యింద్రుడు సేనలతోను, కృష్ణునిమీాదికి కయ్యాకువచ్చె
మతిదప్పిరచ్చిబా మహిమీాద గాచెట్టు కయికొని మరల సిపురికేగ
గలవా, చెడుగుమనుజాతెల్లా గర్వముతోనూ, చెట్టు దెమ్మనంటు,
మర్మము:తోడూ మటు మాయముగా పారిజాతం వెల్లగించితివా,

అంతట యింద్రుడు మహానుభావుడని దెలిసి ।అదిగో నూయిత్తువనుచు
నూ పాదములబడెనూ - అంతట అమరులు తమరూ అతివేడుకతో
అమరావతి కరిగిరీ । ఆవేళ అట్టువుండి మురివాడు పొద్దున్న - అంతః
పురములోవలికొచ్చెను ఆనందముతోను - కర్పూరగపు వలుకులతో పా
దొకటిగావించీ నెంతలు వేడుకతో వచ్చిరు — సిరవుడూ - చిగుళ్ళు వేసి
లతోను-మొగ్గలుపువ్వులతోనూ కాయలుపండ్లూ యొకటి చెట్టూ విక
సించీయుండే - సత్యభామా గ్రిందా పట్టెమంచము వేసి చలిక తైలతో
సత్యభామ తాపవ్వళించియుండే అంతట కృష్ణుడపుడూ ఆనందమ్మోల
తోను - పట్టెమంచముపై కూర్చొండెను సత్యభామతోటి పూచిన
పువ్వులన్ని - రుక్మిణీకడ కపుడూ వెళ్లెకుమ్మొదలు పువున్న రుక్మిణి
వయివాగ్రె । వేశ్యకాంతవుగనుక నీవు పువ్వులన్నియు ముట్టరాదు అని
కృష్ణుతాబలికె॥ అంతలోనారదుడు ఆనందముతో పాట పాడు నా।
సత్యభామక దానవ్వుచుబలికె పూచినపువ్వులన్ని రుక్మిణిదకు వెళ్ళె
కుమ్మొదలు పువ్వులు అన్ని రుక్మిణిపై రాలె । సత్యభామా నాయవ్వ
యేలనీ నారదుడూబలికె। అంతట కృష్ణుడపుడూ నారదు దెబ్బబట్టు
కూని॥ నారదూతోటికృష్ణుడు అపుడూ నవ్వుచూ తాబలికె । ఒక్క
పువ్వుదెచ్చి వనితలకునాకూడగడం బెడితివి అనుచూ కృష్ణుడు నారదుని
తోడుకూవచ్చిబలికె। నారదుడు కృష్ణుడు గలసి రుక్మిణి మేడలకేగి।
నారదుడప్పుడు రుక్మిణితోను నవ్వుచూ తాబలికె। పారిజాతపు చెట్టు
సత్యభామ పెరటా। వేయుటగాని పూచినపూవులు అన్ని నీపైనే। నాగే
గదె అనుచూ నారదుడూబలుకు॥ పాస్తములమటుకుని చి నారదునికి
కృష్ణునకే మ్రొక్కెను రుక్మిణి తానపుడూ। గోవిందా కృష్ణవారీ గోపాల
శ్రీధర । గోవర్ధన గిరిధర-వామన కేశవ శ్రీధర పాయమనుచు పారి
జాత పువ్వూ రొమరుపాడిన విన్నాను । పతులకు సౌభాగ్యంగల్గును
సంతోషమ్మునయుందూరా॥

సంపూర్ణము

—• త్రిపురాసురసంహారము •—

౨ త్రిపురాసంహారము తెలుగున రచియించి వినయముగా సుకవులకు విన్నవింతు - త్రిపుర పీడకులు మూర్ఖులు త్రిభువనంబు లయందు దిక్పతులందర్ని గదలదరచి - బలముచేదను జాలి హెచ్చియు వారని సురులు రాజశాదిక్కేకెరీ - భయమంది మునులూ మొరబెట్టా సాగిరీ సురులూ గజరాని ॥౩॥ శరణు జగదాశీశ శార్వాణీ హృద యేశ శంకర పరమేశ శరణు శరణూ - శరణన్నమాత్రా నశంభుడం తటజూచి వరవకుడి ఆపదాల వెంపుదీర్చె - సురులారా మునులారా సుజనవందితులారసమయము గాదు విన రే - దయితృ్యలాతో వైరమూ వలదు మానుడీ - అనుకూలు సమయింప సమకూరుమగు వేళ కమ లాక్షు హృదయమందు క్రీకృష్ణ వెడలి సంహరించి సమయామూ ॥౪॥ దానవులను తొల్లివారి మద్దిపె వరమా తప్పించ ఎవ్వారి తరము గాదు - వృగ్రుడై యుద్ధమున అజాస్త్రో పనిమె చివరవిలమ్మున నింత సంయువచ్చె దనిజమూలను సాధించి రావ రేవని కమలాసంభవు డొప్పె నూ - మూ వర్తలన్నీ కమలాక్షు నాకు జెప్పెనూ - హిమసుత భవాయుచు మవేళా వచ్చినారని వినుక - కమలసంభవుని తోటి శైలా నయన కేరీ॥ కమలాసంభవు డొప్పెను ॥౫॥ ముగ్గురు మూర్తు లు మూడు పురంబులు సంహరించెద మనిరి సాహసమురా— సాధించుటకు అవని రథము సారధి అని భువి వవఖండము లొప్పనగి విల్లె యుక్సున వీ వలుంతు రవి చంద్ర చక్రములే - తేరావ సం ఘటించిరీ - రథాంగములు తిరూగ శృంగారించిరీ భోరుకొల్పా గ నాధీశుడయి నరభావమునా - ఆరూఢిగానూ మెరయా కోరీ నిల చింపెదూ తేరావ ॥౬॥ బహ్మబ్రాహ్మనుల వద్ద పడియున్న గుర్ర ముల్ పురములవయు దాటి పూన దాడిగ - సకలరాజులవద్ద ఘన మదవు టేనుగు అసురపురంబున కేగుచుండె గాత్రిలిద్దిమ్మర మొ తూరిగ శేసి సామమూ తా బాణ మూడెను బాణముపకూ శరధి

తూణీరమాయెను వెరగంగా మింటనుగలు నెరగంది జూడ గరుడా
గంధర్వ యక్ష బహు బ్రాహ్మణులు పొగుడ - మరియు శ్రీ బాణ
మాయెను ॥2॥ ఫాలాగ్నినేత్రంబు బాణంబునొక మూర్తి వంధించి
యుద్ధసన్నద్ధులైరి - రౌద్రానిలాభీల భద్రావతారులై యుద్ధంబు
తారాదారూఢుడయ్యె - సమర సన్నాహంబు సమకూడెనని నోల
సురులెల్ల ఆనందించిరి - వేడ్కతో మాగా భూసురులెల్లా ఆశీర్వదించి
సిరిరాజా మనోహర గిరి పురా దైత్యుల వంచి మమా శ్రీపురమా
పొగడా హరుడతి రౌద్రమూన నిలచెను - దనుజుల నేలా దుష్టుచే
భూ సురలెల్ల ఆనందించిరి - శంఖారినాదంబు చెలంగి సురలెలాగ
త్రిపుర దైత్యులగుండె దడదడసె దనుజగురాద్యులల్ దశదిశల్
గల్పించవ గిరుల్ తిరపులు నేల కూలబడెను శక్తి ప్రదంగములల్ చే
నెంబడి మా త్రయ కదనాముగాను వడిచిరి రాక్షసులంతా బెదరి గుంపు
లూవిడచిదలమన్నాదనజులనెల్లా అతిభ్యాతి తిహరుడు ఆ పురంబ్రాను
మంచివట్టితినేనాతుణమరిమా - జకితాపాలాకుడరి ॥ ॥ పురములు
వలుదృష్టిపూర్ణాముకిబట్టి శరముసంధించెరా శంకరుడు - పిడుగులవది
నైవడివేసె బాణముల్ నలపై శిరములు కూలబడెను శిరములు తురు
ములు చెదరె మనస్సులూ హరిమైరి దనజులెల్లా దేవతలంతా జతలై
రెప్పటివలెనూ మూదమూతో మంగళమూరు . కొంపి విలసిమాండి-
రిపుల మదమణచి విమతుల్ శాయు-హరిమైరిదనజులెల్లామ ॥ ॥ పుర
హరుడంతట పురహారముపవిలిచి జయుశ నిలుంచె జగతి మరయు-
తలచివకార్యంబు తిక్షణముగానాము శేగ మరగించుమపి నెలిము
జలిక-కైలాసగిరితో వక ము జరిరి సురలెల్ల-తేలాలు పాడుచు పడచిరి
రాతిరీకము నాటకో పాడుదమనిరీ - మేలా మెవనచు చాల సంతో
షం తెరయుగానూ ఫాలాలోచను నవుడు నగాను మండు వేడుకు
తేలాలు పాడుచు నడచిరి

త్రిపురాసుర సంహారము సంపూర్ణము.

శ్రీ రామ్యో ప్రెస్, రాజమండ్రి ర. టి. నవ్య 3 త. 60 1946_1000 ప్రతులు

శ్రీరామ దండకములు

పండితులచే పరిష్కరింపఁబడియె.

1946 1 అణా

కాళహస్తి తమ్మారావు సన్సు

సంస్కృతాంధ్ర బుక్ డిపో. రాజమండ్రి.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీ రా మ దం డ ము లు

౧ పాలసముద్రంబుమీద పవ్వళించు రామ। శేషునిపై నిద్ర సేవించురామ। వటపత్రశాయిపై పవళించురామ, శ్రీలక్ష్మితోనుండు స్థిరముగారామ దండాము దండాము ॥౨॥ దండాము కోదండ పాణి' వయినరామ దండకారణ్యమున చరియించినరామ। పంకిగా నసురుల చెండినరామా, దయతోటి మమ్మేలు దశరథరామా ॥దండ॥౩॥ సురలెల్ల మొదలిడితె అలించినరామా। సురవయిరి దుంచిన మురనయిరిరామా। అభయమిచ్చినవారిని అంపినరామా, అసంరకుణలీల నుండినా రామా ॥ద॥౪॥ పుత్రికామేష్టంబు పుట్టిన రామా। దశరథ సుతుడవయి జన్మించినరామా। నరహానవతారము మెత్తితిని రామా। చారుగుణాభిరామా అయోధ్యరామా ॥౫॥ అసురులను వధయించియున్న శ్రీరామ। కళ్యాణకౌసల్య సుతుడవౌ రామా అన్నదిమ్ములు నలుగురీనిరామా। ఆనందసంభ్రమలనునమరిన రామా ॥దం॥౬॥ తాటకీదర్పము నణచినరామా। కౌశికునియాగము గాచిన రామా మాయామృగమును జంపినరామా, వేడుకతో ప్రఖ్యాతి వెలసిన రామా॥దం॥౭॥ జనకుడు రేఖలు వ్రాయగా రామా। దశరథుల కెరిగింపగారామా, కౌశికునితో నేగిన రామా। లలిసి బలాతుల వధియించిన రామా ॥దం॥౮॥ నీపాదధూళికై శ్రీరామ అహల్య స్వర్గమున కంపిన రామా రాతినాతిగ చేసినారామా శబరిని బ్రోచిన శౌర్య శ్రీరామ ॥దం॥౯॥ నేర్పుతో పురి కప్పు కేగిన రామా బలిమితో హరివిల్లు విరచిన రామా సీత చూచి వరియించినరామా, శ్రీమాకమందు శ్రీరామ॥ దం॥౧౦॥ ధనస్సు విరచిన దనుజాభిరామా విశ్వమిత్ర చేకొని విజయ శ్రీరామా విలువిరచినట్టి విఖ్యాత శ్రీరామ, ధరక్షత్రియుల నెల్లగల్చిన రామా ॥దం॥౧౧॥ దేవదుందుభులు మ్రోయగరాదు, దేవతలందరు

పొగడంగరామా, సురలు పుష్పవానగురియంగరామా। మునులు మీా కెపుడు మ్రొక్కుదురురామా ॥దం॥౧౨॥ మగువమెడకు మంగళసూత్రం రామా, మాణిక్యాలతో కడితివిరామా, ముత్యాల తలంబ్రాలుపోసితి విరామా, భామామకట్టిన సతికి శ్రీరామ ॥దం॥౧౩॥ జనక సుతను పెండ్లాడినరామా జనకునికావందమయున్న రామా జానకినితోడుకొని వచ్చినరామా పరశురాముని భంగపరచినరామా ॥దం॥౧౪॥ సాకేత పురి కప్పుడేగినరామా, తల్లిదమ్ములతోడ సుఖముగారామా, తండ్రి పట్టం కట్టవలచితేరామా, తల్లి అడవులకంపె మిమ్ము శ్రీరామా॥దం॥ ౧౫॥ తల్లిప్రార్థించి పంపినరామా, అతివతమ్ముడునీవు అడిగితివిరామ తపసివేషమ్ములు వేసితివిరామా, చిత్రకూటమునకు చేరితిరిరామా॥దం॥ ౧౬॥ వనము చరియించి వచ్చితివిరామా, పర్ణశాలాగట్టి నిలిచితిరి రామా, చుప్పనాతిని ముక్కు చెక్కినరామ, ఖరదూషణుల ద్రుంచి రామా ॥దం॥౧౭॥ కనకంపు మాయామృగ మొచ్చెనురామా,పర్ణశా లాముందరాడెనురామా. సీత చూచి నెమ్మన్నది రామా, విల్లువంబు పట్టి వెడలితిరామా ॥దం॥౧౮॥ వెనుక వెనుకకు మృగము నడచేను రామా,అడవిలో కప్పుడు వెళ్ళెనురామా హా సీత హా లక్ష్మణాఅన్నాది రామా, మోసమునమ మీాదేవి భ్రమసెనురామా॥దం॥౧౯॥ లక్ష్మణుని బూదగ్గరకు అంపెను రామా। రావణామాయలు వచ్చెనురామా, జాన కిని తోడుకొనిపోయెను రామా। రావణునితో జటాయువుపోరె శ్రీరామ ॥దం॥౨౦॥ అంతటహనుమంతు నేలినారామా। వేషధారులయి వ స్తిరి రామా, చెట్టుచాటున మృగము నేసితివిరామా వాసిగా సుగ్రీవు నేలిన రామా ॥దం॥౨౧॥ అవనిజగుర్తులు కవికి శ్రీరామా, ఆనవాలిచ్చి పంపిన రామా, చెంగునవారధి దాటునురామ ముద్రిక సీతకు యిచ్చెనురామ ॥దం॥౨౨॥ వరసతో వనమంత పెరికేనురామ। అక్షయపుత్రుని జంపితివి రామా, లంకంత భస్మముచేసెనురామ, మీాపాలి బంటువని వచ్చేను రామ॥దం॥౨౩॥ సీతజాడ చూచి వచ్చేను రామ, శిరోమాణిక్యము

అందుకొనిరామా, మరలీవారధిదాటి వచ్చేనురామా ఆనవాలిచ్చి మ్రొక్కెదను రామా ౹౹దం౹౹౨౮౹౹ జానకి క్షేమాన వున్నదిరామా, యిది మంచిసమయము తప్పదిరా రామ, వనచరులతో గూడి వేంచేసెనురామ సైన్యముతో గూడి శ్రీరామ ౹౹దం౨౯౹౹ కులపర్వతములన్ని తెచ్చితివిరామ నీలుడు సేతువుకట్టెనురామా వృక్షతగట్టున యిసుకపోసింది రామా! వారధిదాటి లంకజొచ్చినరామ ౹౹దం౨౬౹౹ లంక ముట్టడివేసి నిలచిరిరామా రావణ కుంభకర్ణాదుల గూల్చినరామా యింద్రజిత్తుని పడవేసిన రామా రావణాసురు తలలు దునిమినరామా దం౨౭౹౹ లంక విభీషణునికి కట్టినరామా జానకిపంతము చెల్లించినరామా సీతను పాతివ్రత్యము చేయుచున్నారామా సీత అగ్నియందు దూకెనురామా ౹దం ౨౯౹ సీతతో పుష్పకమెక్కినరామా ఆయోధ్యపురికి వచ్చినరామా తండ్రి మరణమువిని శోకిస్తివిరామా. కౌసల్య కౌగిలను జేర్చెనురామా ౹దం ౨౯౹౹ సీతతో పట్టంబు కట్టుకొనిరామా వేడుకతో పదహారువేలేండ్లు రామా నలుగురితమ్ములతోగూడి శ్రీరామసుఖముగా రాజ్యంబుయేలి రామా ౹౹దం ౩౦౹౹ అప్పుడారామరాజు ఆడంగరామ అంతఃపురస్త్రీలు యిష్టంగరామ నవరత్నహారములతో మురిసెనురామ దేవరెక్క వీధులు తిరిగిరామ ౹దం ౩౧౹ కనుకతో కౌసల్య వచ్చెనురామ అన్నదమ్ములవంక్తి కూర్చుండిరిరామ శ్రీభూలతో భోజనముచేస్తిరిరామ కర్పూర తాంబూలం చేసిరిరామ దం ౩౨౹ భక్తిగా మీసేవ చేసితిరామ యిపుడు నే పుణ్యశాలివిరామ, దనుజునికి ప్రసన్నంచకు రామ. యముడంటె భయమగును నాకు శ్రీరామ ౹దం ౩౩౹ ఆదిమూలమని తలచితినిరామ, మనుమ్మాదరించి జూచుమురామ తలవనేరకమోసపోతినిరామ, తలచినంత నాయందు దయయుంచుమురామ ౹౹దం ౩౪౹ సతులుపతులు మిమ్ము తలచూదుకురామ, చేపట్టి సతులను పోషించురామ యిక్ష్వాకులవంశవర్ధనరామ, భద్రాచలమందు వెలసితివిరామ ౹౹దం౹౹

శ్రీరామదండములు—సంపూర్ణము,

గోవు పాట

గొల్లకృష్ణ వేణునాదము చేతపట్టుకు వూదుకొనుచు గోవుమందల వెంటనడచి పొన్నవృక్షము చెంతజేర గోవులన్ని పొదలమారికలసీ మేయుచుండగాను పెద్దకాంపు ఆవుళార పేరుపడ్డ మందలార కవిల యావుమాడల్లార కరిగియావు దూడరావె తెల్ల యావుపిల్లరావెబొల్లియావు నీవురావె కామధేనుకల్పతరువా శ్రీలక్ష్మి పేరిందేవిఅన్నపూర్ణ విశాలాక్షి తెల్లమత్సగోవురావె నల్లమత్సఆవురావె చిన్ని ఆవుమాదరావె శనివారముపిష్ణుప్రీతిపేరున పిలచితాను బట్టిదట్టిబిగియగట్టి లేగదూడలచేత బట్టి శృంగారపుచెంబుపట్టి వెండితాళ్లుతెచ్చి తానుబంధములను చేయుచూను గోవులుకు పాలుపిదికి గొల్లభామల యావులందు బెట్టి వారియింట్ల కనిపి చెట్టుయెక్కి వేణునాదము చేతబట్టుచు వూదుచుండగ గోవులన్ని పొదలదాటి నలుదిక్కుల మేయుచుండగ తూర్పుదిశకూ కొన్ని వెళ్ళి గట్లపైని మేయుచుండగ గొప్పనాదము చెవులబడగా అదురుకొంటూ బెదురుకొంటూ మేతమాని ఎదురుగ గాండ్రు గాండ్రు మనుమవేగమె పెద్దపులి యొకటివచ్చి నిలిచి నాదుపొలము పాడుచేయగ వచ్చిన యావులార పోకుపోకుడు మేతమాని చిక్కినారుగ వారు చేతికి వారి మొక్క జీవనముగా గొంతునొకచి ర మొల్లా గోలిపొట్ట చించి వేగమె కొప్పుచి నారగిస్తును దాటిపోవా జూతురేమొ పారి పోవా జూతురేమొ కుఱుచకొమ్ముల చిన్నయావుల నిడువకొమ్ముల పెద్దయావుల పేరుపడ్డ యావులార కోట్లకొద్దిగ తిన్నదానను నన్నువిడచి పారిపోతె వెంటతగిలియీ చంపివైతును నాదు పొలముచేరి మీరు నాకు హీరము దొరకినారు నాదుపేరు వ్యాఘ్రము మాకుమీకు వైరమెందుకు నేను చెప్పినమాట దాటక బుద్ధిగలిగియుండుమనుచుబల్కగా నాయావుముందునిలిచి తాను బల్కుచుండె వేరువేరుగ నున్నయావులు వెనుకచెంపలగాను వ్యాఘ్రమా వినుము నాదు ఒక్క మనవి

చిత్తగించు మూడుదినములక్రింద నేను కలవదూడల కన్నదానను నన్ను పెంచినదాతలెల్లా పాలుపితుకక యుండగాను రెండుదూడలు బెంచుచుంటిని నాదురాకకు దూడలెల్ల యెదురు చూచుచు బెంగతోను శల వుయిచ్చినపాలుయిచ్చిమళ్ళీవచ్చి నీదుయాకలిదీతునని బల్కగాను నీతు మాటలు నమ్మనేమ వదతివేయను నమ్మనన్ను వ్యాఘ్రమునునేమగా నాఅనుచుబల్కుతునుండెనూ సకలదేవతలానవశ్చ్యపనాదుపుణ్యముధా రబోసెద నాదుకొడుకుల మీదుగాను సత్యమైన తల్లితండ్రి తోడునీక లమీదనేను సకలయానలు బెట్టిదాను సత్యవాక్యము దప్పితేను స్వామిద్రోహము జేసినట్లు పుట్టినింటవారకెల్ల అన్నవారియింటికెల్ల కీర్తిసం పద బోయినట్లు కల్లగాను మాటనమ్మ బొంకుగాదు మాటనమ్మ శల వుయిచ్చిన వేగవత్తును కోరిమొక్కితి కావుమా

ఇన్నివిధముల కోరగాను గొప్పయానలు బెట్టగాను పెద్దపులికి జాలిగలిగి యడవిలోనా యానబెట్టి తప్పితేను ద్రోహములుచుట్టుచుట్టి తిరుమకొచ్చి నిన్నుబట్టి చంపివేతును గాన వేగము వెళ్ళిరీవు పసుకొడు కులజూచి పాలుయిచ్చి మళ్ళి రమ్మటంచు శలవుయిచ్చెను గంతు వేయుచు భంగుభంగున దాటుకొనుచు యింటిమొగమై దొడ్డిజేరియు కవల దూడల జేరబిలిచి పాలుయిచ్చి తృప్తిపరచి బిడ్డలార వేగనల్లిద అడవిలోను మేయుచుండగ పెద్దపులి ఒకటివచ్చి బట్టగ బిడ్డలార జెప్పి వేగము వస్తుననుచు బాసలిచ్చి వచ్చియుంటిని గాన మీకు బుద్ధిగలిగి మసలుచుండుడి వచ్చిచేను మేయబోకా కాపుచేతిలో చిక్కబోకా పొదచాటున మేయబోక పులులనోటికందబోకా ఇండ్లలోనా తిరుగ బోకా కర్రదెబ్బలు తినక మీరు కాపువాడు మేపబోవు బీళ్ళయందు నిలచికనవు కడుపునిండా తినుచుమీరు దొడ్డికొచ్చి నిద్రజెందుడి పేరిం దేవి మీనాక్షి ఆదిలక్ష్మి అన్నపూర్ణా కామధేనువు కల్పతరువా పేరు బడ్డ గోవులార నాదుకొడుకుల మీరుజూచి ముందు కొచ్చిన బాడవ

భోకా వెనుకొచ్చిన తన్నభోకా మంద జేరునికె బుద్ధిగరవుడినేవ్యాఘ్రి
రాజా అకలినిదీర్చబోయెదా ఓ గోవులారా నాదుకొడుకు దయతో
సాకు తుంగభద్రానదులలోను స్నానమాడి భగవాను దేవునిపూజిం
చితాను అడవికేగెనూ, ఓజనులారా చూడచోద్యముగానుయుండెనూ
అన్నజారా చిన్నలారా ఆకలిగనుంటెదోషము వ్యాఘ్రిరాజా వేగ
వచ్చితి కోపగించక నన్ను జంపుము కోటిగోవుల తిన్నదానవు లక్ష
సుచులను యెరిగియుండి సకలన్యాయము తెలిసియుండి గడువుమీరక
వచ్చి నేను జొబ్బలిడనా రాకయుండుట పులిరాజా తెలియజాలను, ఓ
వ్యాఘ్రిరాజా వేగవచ్చి నన్నుజంపుము అర్చుకొంటూ హాడలుకొంటూ
వచ్చి గోవుకాళ్లకపుడూ మొక్కి చెప్పేము వ్యాఘ్రిరాజా తల్లినీవు
శ్రీలక్ష్మిదేవిని అన్నమాట వాస్తనేరవు నిన్నుమించినవారుభువిలోనీతివరు
లాగాన లేరు నీదుచర్యలు విన్నవారలు చదువువారలు వ్రాయువారలు
యెంత మూర్ఖ ద్రోహులయినా పుణ్యమబ్బి మోక్షమందేరు ఓ జను
లారా తప్పకను చదువుచుండుడీ అనుచుచెప్పి ప్రాణమొదలెను బ్రహ్మ
వచ్చెను రుద్రుడొచ్చెను విష్ణువచ్చెను ఇంద్రుడొచ్చెను సకలదేవ
తల వచ్చిరి తల్లి నీవె సాంతనీవె నిన్నుమించిన నీతిపరులూ యెల్లలో
కములందు లేరు నీవు యున్నా గ్రామమందు పంటలుపండు పూర్తిగను
నెలకు మూడువర్షాలు సకలజనులూ సుఖము నొందేరు ఓ గోవులారా
నీదుకీర్తిని చెప్పశక్యమా నీదుచరిత్రము చదువువారలు వినువారలు
చూచువారలు కైలాసపదవి జేరసుఖమును వుందురనుచూ మేము
చెప్పినమాటలెల్లా శాశ్వతంబుగ జరుగుననుచు చెప్పి వారిలోకము
లకువెళ్ళి నంతట యెల్లయావు మందజేరి బిడ్డలాకు పాలుయిచ్చి సుఖ
ముగనుండేను ఓ జనులారా యెల్లకాలము జదువుచుందూరు అప్పటి
నించి యీ దినంబున జరుగురీతిగనూ.

గోవుపాట—సంపూర్ణము.

శ్రీ రామస్తుతి

శ్రీవైకుంఠనికేతనరామ, శ్రీభూసీతా శోధితరామా. కలశ పయోనిధి నిద్రితరామ, కమలాసంహార పాలితరామ, నాశీసుత సంభోదితరామ, వాల్మీకజముని వర్ణితరామ, దినమణికుల సందీప రామ, దితిసుత దానవ దారకరామ, కోశలదేశాధిష్టితరామ కామ భోగ సంతోషితరామ, పితృవచన పరిపాలకరామ, భారద్వాజ సుమోదకరామ, కౌసల్యాహర నందనరామ. దశరధహృదానం నందనరామా. తాటకాది విధ్వంసకరామా. గాధివాసవపటుకరామ గౌతమసత్యోద్ధారకరామ, శింజినిధూర్జటి కార్ముకరామ, జనకనం దనీ మోదితరామ, జామదగ్న్యముని ఛేదకరామ, ఋషిగణ ఘోష ణ తోషితరామ, చిత్రకూటగిరివాసకరామ. గుహహస్త హ్వా దరంజితరామ, భరతఘటితనిజపాదుకరామ.

సంపూర్ణము.

ప్రకటన

సమస్త నేత్రరోగములకు శస్త్రచికిత్స లేకుండా బాగుచేయబడును

ధర్మలింగాయుర్వేద నేత్రవైద్యశాల,

మెయిన్‌రోడ్, విజయనగరం

శ్రీ [illegible] ప్రెస్, రాజమండ్రి. 1948— [illegible] 60 1000 ప్రతులు.

పెండ్లి గోవింద నామములు

1946

1 అణా

కాళహస్తి తమ్మారావు సన్సు
సంస్కృతాంధ్ర బుక్ షాపు, రాజమండ్రి.

శ్రీరస్తు.

పెండ్లిగోవిందనామములు

[ప్రతిగీతముకడ్డర, కాసూవదగ్గర గోవిందా అని పాడుచుండవలెను]

క్షీరసాగరమునందు గోవిందారామ। శ్రీహరులు వసించిరి॥ పాల సాగరమందు । లక్ష్మీసమేతులైరి । ముక్కోటిదేవతల్ । నీకు మొక్క లుపెట్టిరి। ఆలించివిన్నవారికి । అభయమ్ము లిస్తురట॥ సంతానహీనులై దశరథుడు తపసుచేసెను । పుత్రకామేష్టిచే । పాయసవంటిరి॥ పాయసపా త్రలు। పత్నులు భక్షించిరి। వాలుచూపున్నులు। తెలుచుమోములు। గర్భ పుచిహ్నాలు । నెలనెలదోచెను । ఆమాసానసములాయె । ఆదేవిగర్భములు తొమ్మిదిమాసములాయె । తోయజాక్షుల కల్ల । పదిమాసములాయె బాలుకుదయించె । కౌశల్యగర్భాన । రాముడుదయించెను । కైకే గర్భాన । భరతుడుదయించెను । సుమిత్రగర్భాన । సుతులిద్దరుగ దశరథునిగర్భాన । నలుగురుకొమరులు । పుత్రులుపుట్టిరట। పుణ్యవేద మూర్తిరి। పుత్రోత్సవముజేసిరి। భూమిజనులెల్ల । సర్వరాత్రులుగ పెంచి పురుడుచేసుకొనిలాయె । పట్టములవారలకు । పసుపునూనెలు । పోసిరి । సంపెంగతైలాన । సుతులకు శిరమంటిరి । పసుపుతో పదిలాన । పన్నీ లుబెట్టిరి । వెండియ్యాగాలుల । పేసిన్నెటోసిరి । పయిడియ్యాగాలుల । చన్నీళ్ళతో పోసిరి । చన్నీళ్ళు వేన్నీళ్ళు । సమముగాపోసిరి । ముత్యాలచెం బులు ముదితలందిచ్చిరి మహారాజకుమారుల్కు । మజ్జనమాడిరి । మెత్తనిన్న వస్త్రాల । మేనత్తలు తెచ్చి పట్టువస్త్రాలు తెచ్చి। బాలులకు పొత్తిళ్ళపరచిరి కాటుకచుక్కబొట్టు పసిబాలలకు బెట్టిరి । వృద్ధిదీరాతులసి । బాలలకుపొ గవేసిరి। వృద్ధిచేసినవారు పణాతులగోళ్ళబోసిరి సంపెంగతైలాన । సతులు శిరసంటిరి। పసుపుతో పదిలముగు । పణాతులబెట్టిరి । వెండయగాబుల నే నీరుబోసిరి । పయిడయ్యాగాబుల । చన్నీరుతో సిరి । చన్నీరు వేన్నీను సమముగాతో సిరి । ముయ్యాలచెంబులతో । ముదితలందిచ్చిరి । మాలు భార్యలు । మజ్జనమాడిరి । మెత్తన్నివస్త్రాలు । మేనతలొత్తి పట్టుచీరరా

తెచ్చిపణతులగట్టిరి । పాదముస నందెలు పాయపట్టిమ్ములు। ముత్యాల పతులు । ముధితలందిచ్చిరి వజ్రాలవడ్డాణం । పణతులుపెట్టిరి శనగపూ రవికలు చేడెలుతొడిగిరి। చామపు కడియాలు చేడెలుబెట్టిరి అంతిశ్శృం గారము ఆపణతులకుజేసిరి । నిలువుటద్దముదెచ్చి నెలతులుచూ స్త్రీపురు షుగలిగెను వెనుక।పుణ్యాహవాచనంజేసిరి । బారసాలజేసిరి । భూప తేశ్వర్లకు పయిడిపట్టెము తెచ్చిరి। పాల్నిండపోసిరి నామకరణము వ్రాసిరి । రామ లక్ష్మణులని భరతశత్రుఘ్నులని । నలుగురికి నామములిడిరి। వకోక-మా సమున ॥గో॥ ఒత్తిగిలనేర్చిరి । రెండోమాసమున కూర్మమ్ముగలిపిరి మూ డోమాసమున పెదవులువిరచిరి । నాలుగోమాసమున నవ్వులనేర్చిరి । అయిదోమాసమున ఆటలునేర్చిరి । పదునవడాంగుల వరుసతోవచ్చిరి । ముత్యాలసేలలు రత్నాలతొట్టెలూ । మాణిక్యాలచీరలుబంగారుతొట్టె లువజ్రమ్మాలచేరులుపెంచిపుడిరయ్యా । నానబియ్యముశనగలపంచిపెట్టె కౌసల్య। చప్పయ్యాపోకల పంచుపెల్లనాకులు।వీడువారనకుండ పంచిపెట్టె కౌసల్య।ఆరోమాసమున అన్నప్రాశన నేసిరి।అయిదోయేడనుచు అక్షరా భ్యాసంచేసిరి నెన్నెన్నోవిద్యలు విసుగక పొగడుదురు।పంచవరహోమందు పంచశిగలుంచిరి।వుపనయనం గావించె శ్రీరామ లక్ష్మణులకు । జనకు డజ్ఞముచెయ్య చాలబాగాంచెను ॥గో॥ మిథిలాపురమందు మేదినిబుట్టె ను మంచిహాసముతోను । ముయ్యాలినిచూచెను జనకుడుప్పొంగి । విప్రు ల్నిపిలిపించ వచ్చియూవిప్రుల వసిగానెరసించిరి । ధనధాన్యమ్ముల జనక డుదానమ్ముజేసెను। మహర్షులెల్లను మైథిలికినామమిడిరి । మగునపుట్టె నేని మంచిగాజెప్పుమనిరి । మగునపుట్టిన వెనుక నామ్ముగొప్పదనిరి ప్రగల్భముగపుట్టిన పూర్ణిమలందువాల్నే జనకసుతపుట్టిన వెనుక । శ్రుతికీర్తి పుడుదు వాసిమాసవతిపుట్టిన వెనుక మాళవియించురవాక్కి అష్టక మ్ములవాసు కన్యలునెదిగి కన్యలికాలయినోచె । నిలిచిసవనివిల్లు విర చినవారికి । బాలనిత్తుమనిరి। జనకుడు ప్రతిజ్ఞ బలికెను తలిదండ్రులతో నుకూటయు విచారించిరి । తల్లిసీతకువరగతగని విచారము లేదు । కౌశికులు వెళ్ళిరి బాలల విచారించ శ్రీరామలక్ష్మణులను శేఘూరిని పంపుమనిరి దశరధుడు కోపిస్తె వశిష్టుడు వద్దని పలికెను శ్రీరామలక్ష్మణులను,

శీఘ్రానపంపిరి, కవుశికులు వేగమ్ము ॥గో॥ శీఘ్రానగాంచిరి అట్లు ప్రియ మునాడు, తాటకిని వేసెను, అరణ్యములోను, అహల్య పావనమాయె, ముట్టలేక విల్లు, మూకమూకలు గూడిరి. పట్టలేక విల్లు, పదివేలు గూడిరి, హరుని విల్లు విరచితే, అందరము చూదాము. సంబరము చూతాము, చావిళ్ళదిగి వుండిరి, హరుడు విల్లు విరిచి, ఉత్తమరామకు మొక్కి, చెలగ లేచినారు, వేయి జెరీలు వేయించిరి, తల్లి సీతకు దగ్గర. తగిన విభుడు యితడు, జనక మహారాజు నగర, శుభ లేఖలు బుట్టించిరి, పుట్టించె శుభ లేఖలు, కౌశికుల్ని పిలిపించిరి, వచ్చియూ కౌశికుడు, మీరు వ్రాస్తిరని నేటిదినము మీకు, నెలకు పయనామనె, భట్రాజులు గట్టిరి పయనమ్ము చేసిరి, పసుపు కుంకుమ పళ్ళు కావిళ్ళు గట్టిరి, పదిహేనామడ దాటి. పట్నా నికెళ్ళిరి, పట్నానికెళ్ళియు నగరంబులోచ్చిరి ॥గో॥ దశరథ మహారాజు చేతికి, శుభ లేఖలందిచ్చిరి. లేఖలందుకు రాజు, నేర్పుతో జూచెను, చాల సంతోషించి. వసిష్ఠులతో చెప్పె. సుమతులకు జ్ఞానముని సుమిత్రి తో చెప్పెను. కౌశికులు వచ్చిరని [illegible] తో చెప్పె. కావి [illegible] ముని వేగ, కౌసల్యతో చెప్పె. సతులార మీరు [illegible] తా [illegible] మూ [illegible] తియని పూరా [illegible] లేచి [illegible] లంటి కౌశికులు వచ్చిరని. కనకాక్షి ము [illegible] సిరి. [illegible] చేత. కాళ్లు గడిగించిరి. గంధాలు బూయించి [illegible], [illegible] పిలిపించి. వోణీలు గప్పిరి. కావి [illegible] వారికి. తాంబూలము [illegible]. [illegible] వులు గప్పిటి ఆ దుస్తులిచ్చిరి, [illegible] లు అందుకొని, కవుశికులు [illegible] ను, [illegible] భము ముచేత, ఆదిలక్ష్మి [illegible] ను, [illegible] మోసూరు. [illegible] కొని- ఆరు కోట్ల శాల్వాలు, అలంకారము వచ్చెను, పట్టు పేనుగ నొక్క- పట్టు [illegible] బరచిరి, పట్టుబల్లు బరచి. [illegible] బాలు [illegible] గుబ్బగో డు గుబ్బ [illegible] కౌసల్య తనయులకు, [illegible] బట్టు, [illegible] బాలారి, పట్నమంతా [illegible], పట్టుచాల [illegible] పట్నతుంతా [illegible] పదిహేనామడ దాటి పట్నానికెళ్ళిరి, మిథిల నగరాన, విడిది [illegible] గి వుండిరి, [illegible] సంధ్యము చేసి కోటికి [illegible], [illegible] కోట్లు. నగరం [illegible], కన్నులు [illegible]

లుంచె, కౌసల్యాతనయులకు దిష్టితగులాకుండ, చెక్కడదుక్కించె కన్యా లలామను, గంపలోకిమడమ, కాళ్లుదిగువనవుంచి, గంపలోగూర్చుండె ॥గో॥ మనసుపట్టాలేక, మరితండ్రిముద్దాడె, చేడె తల్లితండ్రి చెక్కిటముద్దాడె, సఖియతలితండ్రి, తల్లింటుకో వెళ్ళి పణతితలిదండ్రి, పట్టువస్త్రాలంగట్టెరి, లగ్గానికమర్చుమని, నలుగురితో జెప్పిరి తిన్నశృంగారించికులదేవతలనిలిపి, అతివలందరుగూడి, అవిరేడికెళ్ళిరి, అతివలందరు గూడి అవిరేన్నినిలిపిరి, దివిట్లువేసిరి, దీపాలకమర్చిరి, బాణసంచావారు బాణసేయించి, చిచ్చుబుడ్లావారు, శృంగారించి। రాజవరులువచ్చిలంకాపుల్లగట్టించిరి - మూడుజల్లెలుబుట్టినవి-ముక్క విరగనిబియ్యమ్ము- సన్నబియ్యముకడిగి-తలం బాలకమర్చిరి-తెరచాట్లువేసిరి చేడెలనుతెచ్చిరితులిదెబ్బవడికట్టు - కూతుళ్ళకూగట్టిరి-మనసుపట్టలేక- మరితండ్రి ముద్దాడె చేడెండ్రి - చెక్కిటముద్దాడె - జలతారుపాగాలుకట్టించుచా ...లు-రాఘవులుగన్పిరి ... అన్నదమ్ములవాడు- అందము ...ంచె - ...ను- పుస్తకంబుదెచ్చిరి - పసిడిపళ్ళెము ... కన్నెపూలుగట్టిరి ...తులిద్దరు- పయిపుస్తకముచల్లుకొనిరి కన్యాదక్షిణ - ...లిచ్చెను - కన్యనిచ్చినవెనుక - కట్నాలుయిచ్చెను గోదానమ్ములు-భూదానమ్ములు- దశదానమ్ములు - దారబోసినవారికి ...సేవనాం... మొలతాడు పుత్తరజంధ్యాలు - మెప్పుగనిచ్చిరి ॥గోవిందా॥

భూమి దేవుళ్ళకు-భుజకీర్తులిచ్చెను జీలకర్ర బెల్లమ్ము - శ్రీరాము చందురులు ...నవుంచి - మంగళసూత్రాలు బట్టుకొని మగువలకు గట్టిరి-తలంబ్రాలుపోసిరి-రఘువంశరాజులకు రాజదశరథులొచ్చి తనను ...ముని - తెరచాటుకి వెళ్లి - చేడెలనుచూచెను- చాల సంతోషించి. ...తులతో చెప్పెను. మనశాంతికన్నాను-మరిచక్కని వారి ఆశాలులు...ను-...దీపములెన్ను- తండ్రిపెట్టినసగలు తరము గాకున ॥గో॥ ...లిమిచ్చి - ...సెంతు - బాలపాపలువారు- బలువుపట్టలే... అనిరాజుపలుకగా - వినినాతులిట్లనిరి-లక్షవేలు చెయ్యా

నానులుదాపుమని అనినెలతలుపల్కగా । వినిజనకుశిట్లనెను । మాతయె త్తురామ్మ । మరిమీరు తేవద్దనక ప్రభావమిదీ । కంకణముకడితిని భూష్టలిమీకిచ్చి భూరీపంచిపెట్టుదు । పదిలక్షలయినాను । పంచిపెట్టుకుందు అని జనకుడుపలకగా । వినిపాలంతులుపణతుల తొడగులు పానుపుననే తాము । అని పణతులుపల్కగా । సమ్మతించెనతడు । వానుకోటి తెచ్చి పందిళ్లపరచెను, పసుపునస్త్రాలు తెచ్చి । పందిళ్లపరచెను ॥గో॥

వారానికొకతొడుగు ॥గో॥ పసుపతో తెచ్చెను యేడువారాతొడుగును। యేకముగ తెచ్చెను పణతులతొడుగులు । పానుపునిచ్చిరి। సీతతొడుగులుజూడ । శ్రీరామునసాగెను । యెంతేసిరాజాన యింతనగలున్నవి ॥గో॥ ఇయ్యాలివ తొడవులువిసరమ్మ తెలియను । అజనకుడు బల్కగా । విని శాంత యిట్లనెను వింతతొడుగులు । వివరింపతాను। శిరోమాణిక్యముగలవి । శ్రీరామునసినగలు । జల్లిబవ్వ నవి। లక్ష్మణునిసతినగలు । మామిడిపువ్వు పేరులని. భరతునిసతి నగలు చామపూకడియాలు, శతృఘ్ననిసతి నగలు, నా సీతానూ దేవి, మాటకారిసుమ్మ, మాటకారయితేమి, మనసునూరాముచేసె, ఊర్మిళి సతియుండు, సన్నవిడికంటము భరతునిసతియుండు శాంతభామునికి ॥గో॥ తొక్క తేకరవదు, దుండుభామునకు. కడియాల్ప కోడలు, కనుల భాగ్యముకలవి. సఖియచెప్పిందాక తల్లిసి నెరుగవా, అనిజనకుడు పల్కగా, విని శాంత యిట్లనెను, అడబడుచున్నాను, నాకేవాసము లేను, లగ్గమయినంతలో, నాలుగుమాల్లాడితిని అయిదుమాల్లాడితి అతివలను చూసాసి ॥గో॥ లగ్నముకస్త్రినాయకులమ్మేను, బ్రహ్మకులాన్నిబుట్టిన, బ్రహ్మలంతావచ్చి, బ్రహ్మంసంవ్యాకబ్రహ్మమ్ము య్యారు, సీతకొంగునూడు, శ్రీఘ్రానగట్టిరి రాజకొంగున మర నూరుగట్లండి, రాజదశరథులొచ్చి, నారేమి యిచ్చిరనిరి, మేమేమి చెప్పము, మారాజునడగండి, సన్నూరుగడదాము, యెనిమిది నూర్లువారు, యేకముగగట్టిరి, అముల్లువేసిరి తెరసనలు తీసికొ్ల

కల్లమర్సిరి పుణ్యపాతాల్పుద్రాక్షి-రి, అతివలను దీసుకొని, అరుంధతి జూపుమని, ఆ చుక్క చూస్తిరె, అతివసీతామీరు అరుంధతినిచూస్తి మని, అక్కతో జెప్పెను, పదిలక్షలు పుచ్చుకొని పళ్లెరాలెత్తిరి, అర సెన్నె నెయ్య, అరుగుపై బెట్టి, గడపపై బెట్టిరి, కాంతలుపాడిరి, అన్నదమ్ములవారు, అందముతో వెళ్ళిరి దోపురాత్రివేళ, దొంగలను తగిలిరి, చప్పట్లు చరిచిరి, సభంతనవ్విరి, మాయత్తకొడుకులు ॥గో॥ మరిదొంగలూసున్ను, తెల్లవారితె వాళ్ళ, పట్టికొట్టిస్తాము సామి తిన్నిపట్లు, సంకిళ్లపోతాము, ఆయన పెద్దావారు అని యంతరము కాదు, కొంకుమలు, మాదేవి కాటుకలు పెద్దధాన్యాలపేర్లు పెన్నసముగపాడిరి, అయోధ్యరాజులు, అలకచేసెళ్ళిరి, నాలుగువేలకు నాలుగుసెల్లాలు, ఇన్నన్ని తీసుకొని అత్తమామలువెళ్ళిరి ॥గోవిందా॥ అత్తమామలువెళ్ళి కలుసెన్నిరి ॥గోవిందా॥ అయోధ్యరాజుల్లు, అతి నదాచేరి, మరచేలు లు, మారాజులందెను, లక్షవేలమా లు, లక్ష్మణులందెను. పదివేలమాడలు, భరతుడులందును, శత్రుఘ్నుడువచ్చి, చేయిచాపఅడిగెను, కడసారాన్నిపుట్టి, కాంతను పెండ్లాడి తగవుపరికాదురా, ధనములివ్వంమేము ముట్టనివ్వంమేముమా టమేమివ్వము. కన్నతల్లిదగ్గరకువెళ్ళి, మరినిలవనివమయె తనయునిచంక బెట్టుకొని, నల్లికవుసల్యాచ్చె, ముగ్గురువెనకబుట్టిన, మున్దుతమ్ముకు కమన, ధనములిప్పించితెవ, తనయుడికినీవు, కడసారాన్నిబుట్టి, కాంత నుపెళ్ళాడి తగవుపరికాదు, ధనములియ్యంమేము, ముట్టనియ్యముమేము మూటమేమియ్యము ॥గో॥ ఇంతధనముతేవ, యెంతైన యిమ్మనెను అంగిళ్ళవారలా, అవితల్లివెళ్ళిపోయె, ధనములిప్పి చిలివంతనయుడికినీవు పూరగించుతలయులని, ఊరుకుంటినినేను, బెల్లముకొనితెచ్చి బాలున్ని బోధించి, ధనముపెట్టెనుతెచ్చి, బాలునిముందరపెట్టిరి, అయో ధ్యరాజుల్లు, నాగవల్లికివెళ్ళిరి, గుండుకొమ్మసిరి, కూనాటుగలిపిరి,

పన్నెండుగోత్రాలు-పట్టెనెలిపిరిదనము – పసిబిడ్డబాలాదిక – పంచిపెట్టిరి ధనము-ధనము దొరికినదని-చాలసంతోషించి అయోధ్యరాజులు అభివృద్ధిగావలెను- పసిడిపళ్లెము తెచ్చి- పాలునెయ్యిబోసిరి- బాలలనుపాలు పాలలోముంచిరి-శ్రీరాఘవేశ్వరుకు సీతనప్పగించె-దశరథమహారాజుకె జానకినప్పగించె-కాంతలభారమని [illegible]కమ్మతో జెప్పె సుదతులభారమని సూమిత్రతో చెప్పె .. చేడెలభారమని శాంతితో చెప్పెను – అయిదుదినుసుల వంటలు [illegible] .. [illegible] భక్తిముతో వడ్డించిరి – ఆరగింపు చేసి [illegible] – అమృతము చేసి నయినాలుతుడిచిరి-నాలుగువేలని [illegible] యిచ్చిరివారు నాలుగువేల [illegible] దశరథసూనుల [illegible] మాకు వశములు చెప్పె [illegible] ॥గో॥

కంకణాలిప్పించిరి - [illegible] – [illegible] యులుసిగ్గు [illegible] తివశాంతతోను అయినగా [illegible] – భయభక్తి వుండండి-పన్నెండువేలని- [illegible] దోసుతో మంచాలు బోనుపెట్టిలంపేను - [illegible] – కుర్చీలుపంపేను [illegible] యముచుట్టు- [illegible] పంపేను – [illegible] తాల్నంపెను। [illegible] నిలువు [illegible] । [illegible] । పట్టు వ తెచ్చి [illegible] । కాంతలు [illegible] డిఅతివలు [illegible] । [illegible] వెళ్ళే అందరికిపెద్దనే అతివసీతాసిఖ ॥ అక్క [illegible] వేసెను రత్నాలుహారతులు [illegible] । [illegible] హారతును। [illegible] నిచ్చెను॥ ముత్యాలహారతులు [illegible] దర్శిష్టి [illegible] ॥ బాలకాండం [illegible] ॥గో॥

పెండ్లిగోవిందనామములు — సంపూర్ణము.

శ్రీ [illegible] ప్రెస్, రాజమండ్రి. 19[illegible] — [illegible] 1000 ప్రతులు

కుమార్తెను అత్తవారింటికి పంపెడు పాట

1946 — 1 అణా

కాళహస్తి తమ్మారావు సన్సు

సంస్కృతాంధ్ర బుక్ డిపో, రాజమండ్రి.

శ్రీరస్తు

శ్రీరామచంద్రాయనమః

కుమార్తెను అత్తవారింటికి పంపెడు పాట

(౧) సెలవిచ్చి రావమ్మ సెలవిచ్చి రావమ్మా । చెలగి నీ అత్తింట్లో బుద్ధిగనుండవమ్మా । యెవ్వరేమాడిన యెదురాడకమ్మా । వీధిలో నిలుచుండి కేరలివ్వకమ్మా పలుమారు పలుదెరచి నవ్వబోకమ్మా । పరమాత్మతోగూడి । దెలుగుమాయమ్మా । వారింటి వారినీ పుత్రులు మదవరాకమ్మా । పెద్దలగురుతెరిగి । నడువుమాయమ్మా। ఆకలి వుంటేను అడుగబోకమ్మా। అత్తగారితో పోరు । చేయబోకమ్మా । నాతోటి దేసినవాంగు పోరల్లు। తెలియని అత్తింట్లో చేయబోకమ్మా । నెలవంటి బాలుడు నీలమేఘము రీతి। నెలతిరో నడవాయకుండుమాయమ్మ । చెరుచు కోకలచీర పంపించెగా హా రాణినొసామ్మ పంపించెకాని। మాయమ్మ లక్ష్మీదేవి (౨) ఇంటిచంద్రుడు ఇంటిపైనుండు - ఇంటిపైచంద్రుడీకంటిపైనుండు। కలువపూసితె - కొలనిలోనుండు- కన్నవారువద్దిల్ల - పెంచితిమి పెండు । అత్తమ్మ కన్నదు యెదురాడకమ్మ- యిన్నాళ్ళు లెక్కోవ ముంచబోకమ్మ-నీవు యేమన్నాను మేము విన్నాము - అత్తవారింట యేమనబోకుమమ్మా-బొమ్మరిండ్లున్నవి-బొమ్మలున్నవి - బొమ్మలకు పెట్టేటిపొమ్మున్నావి-అమ్మ ఆడే పువ్వులతోట వున్నది-నమ్మి నీ రొచ్చి ఆపుకొందమ్మా-లక్ష్మి అత్తలపొమ్మనుచు - లక్ష్మి మాయిాద అమ్మదయవుంచు - వెంటనే లక్ష్మినంపేమనుచు । పుట్టిపెరిగిదియున నోము ఫలము మాయమ్మ। (3) కట్నముగయిస్తాము కామాక్షి కనము-పట్నపుకోవుండేటి పట్టుచీరలను-కలువరేకుల చీర ఘనముగా చీర తెలియిలు మెచ్చేటి చీరలంపేను-బంగారిరవపట్టుసింగించినము- శృంగారముగా నీవు వేగొందువమ్మ-వదకదింటికి తగిన సామానులెన్ని-వదినకిగ

పంపేరు వసుధలోనమ్మా, గన్న పుత్రియత్తిల్లుపోయేను అనుచు గారాబు కూతుర్ని. కౌగిటజేర్చి చెక్కిళ్ళ ముద్దులు మక్కువతో బెట్టి, చక్కగను మనులు దట్టింప పేరుమాయమ్మా (౪) అరటాకువంటిది ఆడజన్మంబు సుభద్రనెత్తుగా జూచిరావమ్మ లక్ష్మియనగ పేరు బెట్టినానమ్మ గోత్రాన కొకబిడ్డపుట్టందమ్మ, చేయు శృంగార మాయమ్మ మనకు, చూచి సంతోషింపు మాయమ్మనీవు, పదహారువేల గోపస్త్రీలలోను, కులశ్రేష్టంబయిన శ్రీలక్ష్మి దేవమ్మ, పూబోడులతోను కలిగితిరిగింది పువ్వుల తోటతో ఆడుకొన్నది శిరమువంచి శ్రీలక్ష్మిగజూచిందుండగ జూచిశ్రీలక్ష్మిటనెంచు, తేండ్లు కొంచెమకాని యావనముతడు యేవిధమయినా నుకాపాడుకొండి వంటనెరుగదు వడ్డింతనెరుగదు, నిందు పరువుదూద పడనంగనెరుగదుమాయమ్మ లక్ష్మిదేవిని అమ్మ ఆదరించుమాయమ్మ (౫) హోమభాగంబున నుంచెదను నేను, జగతిలో ఒకటిజెప్పగలేదు ఆమెను దండింపవలదటయనుచు, అయినపెద్దలు వినగలిగిరెచాలు అనతిచ్చిపంపడి ప్రొద్దుపోయెను, యేడుతిరుమలకొండ సేవించవలెను, ద్వారకపురిపట్నంబుపోయి చేరపలెను, యెదురుకోలావారు యెదురుగారాగలక్ష్మినితోడుకొని వచ్చుటవుడును, కంచుదివిటీలవారు వెలువట్టగాను కామధేనువులెల్లకదలి కొదలగను, పన్నిద్ద రాళ్వారు నమ్మతులు చేయను మాయమ్మ లక్ష్మిదేవమ్మ స్థలమునకు రావమ్మ (౬) వాడత్తిమారుండి అపుడామనుచు, కూడివచ్చిరిమెంతో సంతోషమనుచు అంతట హరి కాల దిగ్గునలేచి పీతాంబరములకొంగు, దీనికొంగుజార, అంద రిట్లు పోయిరి తోత్తులిటపోయిరి, పాలకీపట్టెటి బోయిలిటపోయిరి. మాయత్తమ్మ పోవమ్మ- పట్టంపుదేవిగా యుండుమాయిమ్మ రాముని ధ్యానంబు చేయుమోయమ్మ కొత్తగనొంచి. సీత కొదవ్వంచకమ్మ హరివద్ద కలసి మెలసి యుండుమోయమ్మ, మాయమ్మ లక్ష్మిదేవమ్మ యింటనుండవమ్మ.

లక్ష్మీదేవి వర్ణనము

(౧) అమృతంబు దరువంగ అందు జన్మించిన ఆదిలక్ష్మి పూర్ణచం ద్రునితోడ పుట్టిన సిరిదేవి పుణ్యశాలి, పాలసముద్రుని యింట నెపెరిగిన భాగ్య శాలికి సామ్రాజ్యవరదుల పట్టపురాణి యయిన కోమలాంగికి పూవ్వులలో పువ్వులవంటి, చక్కని చుక్కవంటిది, రూపులలో రూపు అందమైన లోక లక్ష్మి కోరి కొలిచినవారికి కొంగు బంగారమైనది, శ్రీమన్నారాయణ వామభాగాన నెలకొన్న దేవికి, ఇంద్రనీలపుమణి వంటి చక్కని గోవిందు దేవికి, అందముగ కుచమధ్యమున నెలకున్న యుందు గాణికి త్రిభువనములు కతుకిధరించి నిలచిన మహిమ చెప్పెను, తనుజూచి మొగమెత్తి పారిజాది ముసిముసినవ్వు దేవికి, తొలకరి మెరుపులలోలు చిలకలకొలికి వంటిది, కలికి చకోరంపు జముల చూపు కమలాలక్రియలాది, మొగమున చిరు నవ్వు తేరంగ మొకవంకవు మొగకవంటి హేయావర్ణమ్మున నంపెంగ పూబంతివంటి దేవికి, నవ్వు మొగాన మమువదికుంగ నవు చేతిబొమ్మవంటిది చిన్ని తుమ్మెదగుంపుల రవాడు కురుమ దేవికి, మంగళమే చక్కని మున్నధురిగన్న మహాలక్ష్మికి శుభమంగళ మెవార్త్రి శిలోవల తూహహాం గి దేవికి రంగుగ గజనిమ్మ వంటివంటిది, పూలచెండువకటిది, అంగన అచ్చంగ పుత్తళి బంగారు దండవంటిది. పాదుజములు హేమకుం భాలు భాగీరథీజాలమూలు, పిత్రాతోడ కుండామైన శ్రీదేవియాదికి ఇరుగడల అమృతంపు గజములు కడునంభోగజమ్మలు, కమవేద్కతో వచ్చ్యే కదలకున్నద మహాకాంతలక్ష్మి, శుభవస్త్రములుగట్టినట్టివి లక్ష ణములో, కొల్లచూపుల రాజ్యలక్ష్మి దేవికి కస్తూరివరి మరకము నాదు చందనగంధములది కాన్న శ్రీవిష్ణుమహానకూలముమవయొవ్వ శ్రీమ హాలక్ష్మి దేవికి శిరకొదములు మంచిజాతును కమవాలు కనులలో పరిమాటిగ కాటుకదిద్దించి మా గాజులంటి దేవికి చక్రధరునితోటి పా పాణిముత్యాలవరుల దూలగ చక్కనదగల పాదికలాడిగలదేవ వర రాణికి చేతులా తామర పద్మ రేఖలుగలత్ర మూర్తిధారికి, చెత్తులమూ ల్యకాంక్ష నాచుకమ్మల చేడెమద్దరాలికి మూకమూండితో వత్తువంటి కోర

తోడెవంటిది । శ్రీకాంతా శోభితుడయిరొప్పు శ్రీముఖలిరేకువంటిది వ్రేష్ఠోదవందులా కాచియున్నది। యేకచక్రంబున శ్రీవరసింహులచేతో వియున్నది। అందరాని చూతఫలమువంటిది కలకంఠివంటిది । పుడమి పతివ్రత్తగజముసలె నడచిలుక దేవికి । నడవిలో కాంతాభి ముదుకొక్క వామభాగమునది పలికిక్రవత బామలుముద్దు పొగడపూతేర దేవికి వచ్చినసువ్పుగొమ్మ విరిచినది మేనుచామువంటిది । మచ్చువేసిమట్టమాణి క్యంవంటిలక్ష్మి దేవికి।కుందుకుందు లేనినిండుచందమామలెగడ మొగమిన సుందరదనదండనవతికందామయినచంద్రవదనకు।రత్నమాణిక్యాల కట్టించి।బంగారు కుప్పెమురమునచక్కనికొండలకుయిలోల్గవాదిర్ఘకొప్పు దేవికి। నల్లకొండమీదఉదయచంద్రునిరేఖ హొదచినరీతినన్నమయినపాపిట లోది చంద్రవంకకలిగున్నది। యెడమచేతను అద్దముపట్టి మెరపించిమొగము జూచుచు । రీఠులుదుద్దులుకురుగోళ్ళుద్దుచతురుమజూచు దేవికి వామ కరంబున చిలుకబట్టిన శ్రీరామరాముని ప్రేమతోడు సంభాషించు చున్నట్టి। కామరూపిణి సత్యరూపిణి సదానందరూపిణి సృష్టికర్త అయిన జయమంగళం మొనగు కాంతలక్ష్మి అవునేరితో వండినఅరిసెలు అప్ప డాలుపప్పుబూరులుభోజనముసుఖమాయె వేలసంఖ్యలుగలియగట్టిమీగ డ గంగ బాణంబులు మునతిమీర భోజనములుసుఖమాయెభోజనములు వువ్వారాడికి । బంగారుచెంబులతో ఉదకంబు తెప్పించి బాగు మీరగ। చంగావిరంగారుతులు చేతులు । కడిగెరు చెంగలింపు।అంబుజాక్షికిమంచి అకులా। మడచిచ్చిరి అతివలందరు తాంబూలములుచేసినఖయారనము లతోడమజూపె.

ఈశ్వర భృంగివాదము.

౧ రాజమహేంద్రపురమున రాచకారణమే మొగాని రమ్యముగ కోటీశ్వరుడు రమణినోకతె తెచ్చినాడట మొరగవా పార్వతి మొరగవా తేజములలరగ నఖండగౌరవ శిరమున గనానంటిగా రాచకాపూరా తన తెలియలేదు భృంగీశ్వరుడా। వేగ తెల్పి నాతో బల్కరా ।రా।

౨ బంగారంవుబొమ్మవలెపార్వతి నీవుండగాను గంగమాంబను దోడిదెచ్చుకసాంగిశిరమూన బెట్టుకున్నా|డనుగవాపార్వతి మొరుగవా గంగమాంబను దోడుదెచ్చి పొంగుచుశిరమున బెట్టుకు యింగితా మెరుగని వరిమెరంగము బోధించినాడు యేమయా స్వామియేమయా|

3 నిండువేసవికాలమున జలమంగుకో లేకుండునోయని| దండిగావనిదెచ్చి జడలో దాచియుంచినాడుగాని మొరుగనేపార్వతిమొరుగనే లేనిపోని మాటలన్ని కల్పనచేసేరుగానీ- స్వామిదెచ్చిన యిందుకనైతె చక్కని మాటుండుటేమి అడుగవే|

౪ కానిపోనిమాటలన్ని కల్పనాచేసితివాట|మామాము గానవచ్చెవాను| మన భృంగిఅయిన జూచెవడ చాడిగోరిభృంగిమాటలు చక్కగా నమ్మితివినీవు| వాడిమీగల వృదకనైతె| వనజమూ లుండుటేమి మొరుగవా పార్వతి మొరుగవా|

౫ నమజమయినవ్వను బొంకులుచక్కగాబొంకేరుగాని విమలమాగల కమలమయితె| విశాలనత్రమునందుంటేమి అడుగవే శివుని అడుగవే|

౬ కల్లలూ మీమాటలాని పిల్లవాడు బల్కినాడు |వుల్లవంకను వాంబయితె |వూనినేత్రమూలుండుటేమి| ఏమియాస్వామీ యేమయా కల్లలూమాటలాని మనపిల్లవాడుపల్కినాడు| చక్కని వుదకముల యందు చక్కనిమీనములుగలవు |నమ్మవే మద్దులగుమ్మవే|

౭ తల్లిరో నామాటలు స్వామికి|కల్లలనితోచితేను| తెల్లనివుదకములయందు| నల్లనికురులుండుటేమి అ|శి| అనురులు గానవచ్చెనాని అలంకరివాడు పల్కినాడు వెర్రివెర్రివములామీరు పెలదులనెచ్చట చేర్చినారో |స్వామీ|

౮ కుర్రవాడిమాటవిని|వెర్రితో నీవగుగడగుణ| కురులివెవచ్చి మువయు కదిరిన తుమ్మెదలాగాని|తొ|స్వా| మింటకారె తుమ్మెదలు మాకయింట కుదిరియుంటెచాలు జంటబాయక స్వామిజడలో కంఠమూన మెరయుచున్నది |అ|

౯ కంఠమూనవచ్చెవాని । మునచంటివాడు బల్కినాడు। యిటు వంటికానివను శేకొంటిపిల్లలు నేర్చినారా, యె। స్వా। కొంటిపిల్లవాడువు నయినిట నెయున్నాడుగాని-వంకజాతి వదులయుండు - కంఠమూ లుండూట నీవు యెరుగదా।

౧౦ అబ్బెగముగ నాగనిమాట కుబ్బికబ్బి యిటి విభుడు నిబ్బర ముగ మేనువయిని।గబ్బిగుబ్బలున్నవదుగో చూడవే ।అ।శి। ఠబ్బిబు మాటలకు భృంగి। తిం।తగాడయి యుండగావి జబ్బులేని ఉదకమందు జక్కావవక్షు లుండగా ।యె।పా।యె.

౧౧ కవ్యవడుచును జూచితేను చిన్నారె(క్కడదాచు నారు- తిన్న నగు పుదకంబుపైన నన్నమాగారున్నదదుగో ।అ।శి। నన్నపూమాగారు కలదని, పిల్లవాడు బల్కుమాట,నన్నె తాంతివదులయుండు వన్నగము లుండూట నీవు ।యె। పా। యె। ౧౨ తెల్లికో నామాట నిజము, అల్ల స్వామి మాటనిజము, తిల్లిమవ నా గ్గిరికి పాతిస్వామి మార్కండేయు తెకద ।అ।శి।౼। గంగమాంబను ఘోడితెచ్చుక పొంగుచూ శిరమూన గంగాధరుడు గొరుతోను, దొంగమాటలాడుతాడు ।యె-స్వా। ౧౩ గంగగాదె మునగారు, కయ్యమూ బెట్టుకొరకు, భృంగిగాడికి సాధు జనులు బాధశేసినవాడుగాని ।అ। మోదముగ శివుని సంవాదము,విమ లముగ రచించినట్టి సాధుజనులెవ్వరో నీజోలిబోధ శేసిరేమి తెల్పరా ౧౪ వాసిగా శ్రీగోర్తి రామదాసుగారిడి శేసినాడట యుల్లాసముతో నాడు మునవిచేసినానుగాని నేను యె।పా। రామలక్ష్మణదారాలటరమ్య ముగ కృపశేసినాడట కామితార్థము లిచ్చునాడట కరుణతో రక్షించు టకు ।నా।

— మేనకకు పార్వతికి వాదము —

మేనకాబుద్ధిగానకా।తల్లిదండ్రి లేనివాడుట్కే, శివుడు ఆదెల్లెలుపుం డేవాడట్ఓ । యిల్లువాల్లు లేక యేవేళ దిరిగిన-అల్లుని నరిహోలు ముల్లోక ములలేరు ।౧। సందిపై నెక్కు లేదమ్మా పాములంద మటు భూష ణములమ్మా కుందనపుబొమ్మా లోమ్మానీమాతురు సుందారి మునగవు

యికొండమీదనుండుటయు లేదు। తె। 3 తిండికి విషముదినుడటే। కప్పుకోనుటకు వస్త్రములు లేవటె-కుండలవృబోవామ్మ కోవమ్మా నీకూతురు సుందరి మన గర్భకందా యేమింతేదు । మే।౪ వల్లనితలమీదగల దాటపిల్లా గుర్రాల లాజ వెంటపోవాట । మే। ౫ వరములిచ్చి కోరినవారికి-దాని సిరులంట వల దేమిటి-వరమువిరక్తి భక్తులరక్తి కరకీర్తి విశ్వనాధూవస్త్రి

జాబులు ౧ తెలియరమ్మమీరు దేవాదిదేవుని నిలయుని మునగౌరీ ప్రాణేశుని। అతి డేరలిదండ్రి అతి తేతోడునీడ-అతి డేకద వ(భుపు అందారికిని హితముగా నాకూతురేమినో చెనోగాని-బ్రతుకకు గాకద వ గ్రాపంబరమాయమ్మా । తే। ౨ చదరాతికుంకుమతిరగానివసపూఅరు గాని లేనిమణిమంగళసూత్రము।తరగానివయసుదిత్రిము బుట్టె మునికుం టి మరణాము లేని విభుడేపట్టికి తు। 3 వల్లాని కంఠము గెల్లాని దేహము చల్లాగకలనుండు చందమామ। ముల్లోకములకు నాఅల్లుడే రాజామె ముల్లజీవులకెల్ల తల్లినాపిల్లమె । తే। ౪ వరమధక్తులపాలివరకల్పవృక్ష ము।వరసిపురవిశ్వనాథునమాచలమేలనయ్యకుబంగారములింగావా । తే।

పార్వతికి లక్ష్మికివాదము రెట్టించిపాడవలెను

గౌరు దేవిని శంభుదేవికిని గళమునవములేవమ్మా ।గా। ౨ నారీ మణినీవిష్ణుదేవుందునల్పుగాదటేకోవమ్మా లక్ష్మి॥ 3 బిచ్చము లే ంతు డు జగములో భిక్షమెత్తుటేమమ్మా ।ల। ౪ బంటు లేకాని బలిచక్రవర్తి ని అడుగలేదటె కోమ్మా ౫ శంక లేకను శంకరుకరమున జంగముండుటే కోమ్మా ।గా। ౬ లేనివసవాసము కేగుట జూకకోరకు సుమి కోమ్మా ౬ వాద్దు లేకనీమగడు వగమాడురూపుతేమమ్మా।గా। ౭ వ ద్దు మ్మా నీకెనిమిటిమురహరి।యోగిగాదకోమ్మా చింత లేక నీ కాంతుడు బ్రహ్మ శిరముద్రుంచుటేమమ్మా ౧౦ వంతిమతోడుత రావణబ్రహ్మగేద్రుం చుటమమ్మా ౧౧ పార్వతివని నీవిభుపకు నిలువుపాములున్నవేనమ్మా ౧౨ జలనిధిశయనుని పెనిమిటివన్నగశయనుడుగాదాకోమ్మా ౧3 యేమిం లేనికాంతుడు ఆవలి మెద్దునెక్కుటేమమ్మా వంతము తోడుత లేవ త్తివాడలో పనులు గాచడాకోమ్మా।గా। సంపూర్ణము.

శ్రీరామేశ్వరి ప్రెస్, రాజమండ్రి_ కే. బి. నర్సు ఇ ॥ 60 1946_1000 ప్రతులు

అప్పగింతల పాటలు

1946

1 అణా

కాళహస్తి తమ్మారావు సన్సు

సంస్కృతాంధ్ర బుక్ డిపో, రాజమండ్రి.

శ్రీరస్తు.

అప్పగింతలపాటలు

పున్నమవెన్నెలా చల్లనిరాత్రి, కన్నెపయనము జేయాకదలివచ్చిరీ, దశరథులుతమకుపుత్రుకడుసంభ్రమమును. జనకులుజెప్పినసీతపైంబున సకలరాజులతోడ విందారగింపా. సంపూర్ణకాముడై చనెనుద్వారకకు సింహాలగ్నమునందు శ్రీలక్ష్మితోను, ద్వారకాపురికపుడుపోయివస్తాను అట్టిదేవకీదేవి అటుగాకయనుట, యిట్టిఈలగ్నానపురికేగవలెను, అటుగాకమీమాట మేముకానవము, ఒకమాటవినవలెను యేకాంతమునను తోడివలెవారింది తానుకనుపిన్నా, పంచనేటికియుకచిన్నదందురు వచ్చంగకట్టిన పందిళ్ళక్రింద, పద్మాలతాక్షినిపట్ట మేళ్ళాలిసి. వైదేహియుంమా అభిలాషవినుము. వివరాములెరుగదు యింకచిన్నది, పట్టిమంచంమీద పవళించియున్నా. పద్మాయతాక్షిని పట్టెమ్మనేను. జాజిముగ్గులగేదంరవి ఇల జనకులవారింటి కూతురా లేవె మోమునుగంధంబూసి పువ్వులుముడిచి. పట్టుచీర తెచ్చి కట్టబెట్టిదరు సర్వజ్ఞసుందరి తల్లిదండ్రికిసి ఆనందబాష్పములునయను లగురిసె. ఎలనాగమీరలు వగవంగనేల. మీరుహాయినెదుట మేముజెప్పేమూ, అన్నలచెల్లెలనాయన్న యక్క. తనరాజశయ్యానసమానుమరుచును, కోడికుయ్యాగపెక్కుఖరి వెయ్యాగనయుప్పుడు, తనబావవసుదేవునకును ముత్యాలగద్దెపుడు పోలిలో బెట్టి చీరగట్టబెట్ట శ్రీగంధమలో, వలరాజుబంపంగి వలపుచీరలును ముదముతో వైదేహికముదమొప్పబెట్టి. వరుసతోకట్నాలిచ్చి పంపించి బాలునీతండ్రిమాదశరథరాజు, చుట్టాలకిప్పించె సొగసుచీరలును, బంధువులకిప్పించె పట్టుచీరలును, పురోహితులకును పూలమాలికలు, పురుషోత్తమునికిచ్చె పూలజాజులును, వేసంపన్నుడై వెలయునాయన్న వేద్యయాజ్ఞలకును నెయ్యికట్నాలు. ఘనవైశ్యకొఁవకును కట్నాలుయిచ్చి, పెంచేసెజనకుడు వైదేహినంప తొమ్మిదినెలలుమోసి తొలిగర్భమునను, అమ్మరోనినుగన్న భాగ్యమేమమ్మ ఇన్నిదొంప్లపెంచునీకన్న తోడుదు, పన్నుగాతప్పాలుపట్టంగవద్దు, అంతమీరందరు అప్పుత్రైరివుడు నిన్నుగాతప్పాలుపట్టంగవద్దు, బంగారుగిన్నెలో పాలు నెయ్యిబోసి, బా

లునిచేతిలో చేయినొప్పగించి, సూదిగలచేతిలో జానకిని దెచ్చి, కౌసల్య చేతిలో చేయినొప్పగించె, మట్టెలపిల్లెళ్ళజానకిని దెచ్చి కైకమ్మ చేతులో చేయొప్పగించె, హస్తకంకణాలసీతను దెచ్చి సౌమిత్రిచేతులో చేయి నొప్పగించె, కౌసల్యాదేవిని అటుచేరబిలిచి, అవనిని భారమ్ము మాభార మనియె, నీకుశమ్ము నిబట్టి నిజమనుమువదిన, పాలలోముంచెత్త నీకిస్తిన మ్ము పచ్చలకడియాల జానకిని దెచ్చి, సుమిత్రచేతిలో చేయొప్పగించి చేయికాచనేరదు నెలతమావదిన నేర్పుతో పనులెల్ల వేరుపావమ్మకుడువ నేరదు చిన్నిపసిబాలసుమ్మీ. వేయగావనిలా సూరగించాడు, చల్ల చేయనేరదునకీయమీవదిన, మీబాలలలోనొక్క బాలగాచూడు, వెన్న కాయనేరదు వెలదిమీవదిన, మీబాలలలో నొక్క బాలగాచూడుబుద్ధు నరుంగదునకీయమీవదిన, మీబాలలలోనొక్క బాలగాచూడు,బుద్ధులె రుగదమమంకుబుద్ధు లేకాని, బుద్ధినచ్చినదాక దిద్దుకోవమ్మ, యెడచంటిబి డ్డనన్నడబాయదమ్మ, చేజెరోతన సేవ సేయించుకోవమ్మ. ఆబాలయెరు గదు అదిబాలసుమ్మి మీబాలలోనొక్క బాలగాచూడు,కడుచిన్నబాల నుచేయియిచ్చినాడు, ఈబాలచేతనీవు సేవచేయించు బొమ్మరిల్లినాడు పెద్దెరుగదబలా, మెల్లగానేర్పుతో పనిచెప్పవమ్మా. ఆకలెరిగన్నంబు పెట్టినదాక, అడుగనేరదునీవులడిగిపెట్టుము అన్నానజేంచుమీఅమ్మతా న్నబెంచండీ, చిన్నపిల్లను నేను నుతికంధిస్తి, పనినేర్పుఎరుగదుపణతిమీవ దిన, పదిలముగపనిచెప్పి జేయించుకొమ్మీ,ఆడబోయినచోట అక్కయుం డెను, మెల్లగానేర్పుతో దాబిలువవమ్మకోడలుమీసామ్ము కొడుకుమీసా మ్ము ఆకనారికన్న అలసిన నెనమ్మ సిరివంటికోడలు మగువంటికొడుకు మగువరోసిభాగ్యమహిమయేమమ్మా మాబాలరాదు మీబాలనుమ్మి మాబాలమీబాలగాచూడవలెను, కలికికన్నులల గొప్పములవాలగా ను, అలివేణిప్రేమతో అప్పుడిట్లనెను. తల్లిదండ్రిదులు అత్తమామలు నుమెల్లబాంధవులును ఆయింతికపుడు, ఎలనాపమీబిడ్డ కేమికొదువమ్మ అలసిపాన్పుమీద అటుపవ్వళించు, కొమ్మ లేనుగువంటికొమాళ్లుగలుగ నుఅడపడుచులకన్న అలవుసాంపెరుగ,మీరేలఆమాటఆనతిచ్చేరు, నీకువ

శ్యాడపడుచు నగరానగలదు, దశరథకుమారు కే శాంతనికన్యాగౌసల్య గారాబుపట్టిసుమిదివదినమీాసీతమాశాంతసమముగానుండు। నమ్మినవపూబోణినలినాయతాక్షి। అనిచెప్పినదిమాటలనిపించుకొని। కౌగిలించుకొని కన్నీరుముంచె పొన్నపూవపెట్టి బొమ్మవపెట్టి । భాగ్యవతిదాటిపె బోగపూవపా।ముత్యాలుగపెట్టి।కంటెనపెట్టి జీలకఱ్ఱపెట్టిసీతకు పుదుము।అరటిపండ్లొడిబెట్టి।అ[illegible] పెట్టి।[illegible]దాటను అతిరచ్చ గడప।శ్రీవైభోగమున సీతరాముడును [illegible]యోధ్యాపురికేగు [illegible]వేగము గను। అసురభూప[illegible] [illegible] గలునప్పు భోజ ముచేయ।ఈరాత్రి[illegible] [illegible] శ్రీమేఘశ్యామునగవంగ[illegible] [illegible]మాటచె[illegible] [illegible] ఖ్లుబం[illegible]ము[illegible]మాయను [illegible] [illegible] పుడు నీ[illegible]ంట[illegible]స్న[illegible] [illegible]మూ [illegible] [illegible] హా దేవినీవుపుట్టిననాటిపుడు [illegible] [illegible] [illegible]సేయు[illegible] మీాశ్వరికన్న బుద్ధిగలిగుండు [illegible] [illegible] [illegible]దాటకుము తే యొ త్తిజూ[illegible]కుముత[illegible]మగ[illegible] లు[illegible]మినియొకి[illegible] బ[illegible]లుపెట్టగ మి।అంతరంగామందు [illegible]న్న[illegible] [illegible]యో[illegible] హి[illegible] [illegible] మ్మ।పతినినుపిలిచి[illegible]వుచేసిన [illegible] కదుకువమా[illegible] [illegible] కేతల్ల [illegible] వెద్దైవమ్ము[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] విభ[illegible]మున్ని[illegible]చెనని విరక్తి[illegible] ధర్మమగలి[illegible] [illegible] నిల్ల నీ[illegible]చోట యొంటిగనిల్వ[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] లుమారుమాపిాద ప్రేమలుంచక[illegible] పరమాత్మ [illegible]గూడి[illegible]లగుమా యమ్మ।పతికిమునుపుగ[illegible]చిన [illegible] [illegible] [illegible]మారక చూమి।యింతి[illegible]గృహకృత్యము[illegible] [illegible] [illegible]మా[illegible]ముదీ[illegible] తెలియనియ్యకుమ।ప్రియుడు[illegible]సినథు[illegible] [illegible]యి[illegible]తసమను[illegible] అపుడారగించ । శయ్యాచక్క-గ లేచి రయసంబుచేసి । [illegible]కి[illegible]ంబూ[illegible] మందియ్యావన్నా।చరణమునొ[illegible]గవలయుగా[illegible] । పతివామభాగమ నపదతిశయనించు, అనియిచ్చుపలికేటిఅతివను[illegible]చి । అధరాగాంతూపు

నాముకిల్లసి యొసఁగు వాహనమున్ను పరగ వేంచేసివీక్షింపగాను । రక్షింపు
చుండెా। నానాసంహారరామభూపాల । పేరిమవన్నె వైరులపరమకళ్యాణా ఆ
రాత్రిన్నై దేహినంపించుకునివిడిదింటికి తానువిభుండు వేంచేసెపూజితమ
గుచున్నబుజమ్మంటి భోజనాలదారు పొందుగాజేసి । గుమ్మడిపండంటి
కోమలైనయట్టి కూతుగుపైసముజేసినాయింతి । భారతితోడపై పట్టిని
దించి, హారమణి జాలితో నొప్పగించెదమూ।తలయంటిపెన్నెటిదాదుల
విస్తు।అన్నాలోకిను నాహారణానిచ్చేము । చిన్నచిన్నచీరలు జరగుచీరలును
పాల్గాలుపానకాలు జలతాకుచేల్లు।అందుకుమించినట్టి చెంగులలర। మంచి
విలాసను మధురచీరలును,కస్తూరిపెట్టెలును, గంధపుండలును, నెనగ
నప్పతములుచలిమెల్లగలిపి । పొందైనమూవసిడిబొగ్గల్లకొన్ని పొత్తు
గలిగుంకుమపూలనాతీసి [illegible] జనకుని ముందరబెట్టి । పల్లకి
[illegible] జనులకు మొక్కివైదేహి। అతని
[illegible] ముద్దరిమరిచెప్పబోవ।వదినెకునమ
[illegible] జలపోసినట్లు జానకిచెక్కిళ్లపడెనె
[illegible] కౌగిటను జేర్చి । మనసంపుసీతనై యడలనేటికే
[illegible] రాజాధిరాజనుతరామభద్రమూడ । ఇచ్చిల
[illegible] । బుద్ధులు చె
[illegible] । చిలుకలచేల్లక్కించి
[illegible] । నానెచిలుకలకొలికి రా
[illegible] చెక్కిలినొక్కుచుచక్క
[illegible] రఘుతగినట్టు ఆత్మా[illegible] । మీయత్తమామానింబంప
నంటె।మాకుచెరుపు లేదు మామమాల్లాడ।మీబావమరుదులునినుబంప
నంటెమాకుచను లేదుమా నాగుమాటాడ । ఓతల్లిలోనిల్లునగ్నలాభంబు
హరియల్లుడా యెమూ అదృష్టంచేతఫలవస్తువు ననుమంచిలూరగాయల్లు
నాసుమ[illegible] చేసివిద్దెలోవలభారలుతప[illegible] కాలుమర్యాపెమ్మ సరిగా

లుపుర్ధ శేరిలుకొనుగొప్పగాయకులు కొలుచు భటులును వనితలుపురు
షులువచ్చిరంతట, సీత గానుడు ప్రాణనాథ నాగు జనక నకు అల్లు కని వేయిం
చె శేరిపట్టాభిరాములునీవంటివారు పట్నంబుయేలు మనివేయించే శేరి,అత్త
మామలతోటివిహార్షంబుతల్లి అనుకునతో సంచరించు,మాయమ్మ బావమ
రుదళ్ళతో వోర్పుగలిగుండునువిమరిశతోతినుగువులదిమాయమ్మ బావ
మరుదుళ్ళతోటిభయభక్తిగలిగి, పూని చ్చ అగతిగుగుబాలనూతల్లితో
డిణోడండ్రితోకలతలాడకుమి, కూరిమిగలిగుండు గుణముగలతల్లి, యి
రుగుపొరుగువారియింట్లకునుపోకువిమరిశగలిగుండు వెలదిమాయమ్మ అత్త
వతనపుట్టిక కులన్నియును చెప్పి అతివాలిగానుతనుఅప్పగించెను, అనియిట్లు
భారములుఅన్ని జెప్పచును,తల్లి కౌగిట జేర్చి కన్నీరునించె, అఖిలాండ సీతను
వదలనేటికి, రాజుదశరథకొమరుడు రామచంద్రుని, ఓ దేవిపట్నంబు దేవి
గాదమ్మ, శ్రీరాములవద్దనుబుద్ధిగలిగుండు, శ్రీలక్ష్మివైనీవు శ్రీరాముకొ
మ్మ, సిరిగల్గివర్ధిల్లు సృష్టిపాలించు గౌరికల్యాణమే వైభాగ్యమే, లక్ష్మి
కల్యాణమే సౌభాగ్యమే ॥౧౨౦॥

లక్ష్మికల్యాణమేరామాంజనేయ,గౌరికల్యాణమేసౌభాగ్యమే వది
వరో మా బాలని దెవప్పగింతు,వదయ వైగయికొమ్మ వరగునారమ్మా, ఎ
న్నినోములునోచికన్నామువీని కన్నులలో బెంచుకొన్నాముతల్లి ॥౨॥ ఎం
తోగారాబున నెత్తిపెంచితిని,గోం నెత్త కట్టిగారాబించి మెరుగ,తల్లి జేతుల
లోనుతండ్రి జేతులలోఅల్లిబిల్లిగ పెరిగెనమ్మ యీబిడ్డ, నా నోమ్ము బంగారు
నానోముఫలమునా మూలధనము,యీనగాసుగయికొమ్మ, యీపట్టియిక
మాపట్టిగాదు, చేపట్టిరక్షించుచేత ముద్దుకాదము,నీలవేణిగా దీనినీటముం
చెదవో, పాలముంచెదవో నీపాలివైచితిని, బిగ్గరగాబిల్వ బెదరిచూచేను
దగరరమ్మన్న తరతరలాడు,మాయ లెరుగదుమర్మమెరుగదు పాయక నీ
నలుసుబట్టికించుకొమ్మా. నల్లనిదినీరు తెల్లనివిపాలు, కల్లగాదని మెంచు
చల్లగనేలు,తనకుమిక్కిలినొప్పిగలిగుండినను,మనసుమర్మముచెప్పుకొన

జాలదమ్మ, పనులేమినేరది పసిబాలయబలా, కనినబిడ్డగనేర్పి కాపువా
యమ్మ, తెలివిలేమినినేరములుజేసెనేని, చలముపూనకుమమ్మ సాగిలపడ
చు, కోడలుగాదిదికూతురేయనుచు, పాడిమయిదయతోగాపాడిరక్షిం
చు, చిన్నికన్నియనునిన్నాళ్లబెంచి, సీతబెట్టితిని కొప్పగించి, యిట్టినా
యీచిన్నపట్టినివిడిచి, యెట్లుజీవింతునో యీశునకెరుక, పొరిగింటికాడు
కోబోయినపుడు, తిరిగివచ్చినతా దిగులొందుచుండు, నొకగడియనన్ను వి
డిచి తానుండ లేదిగా, యింకమీదకాపురమెట్లుజేఆడినో. బంగారునాతల్లి
బాపురోమనదో, బెంగపెట్టుకోనునో, అంగలార్చెడునో, యిన్నాళ్ళు
పాలించెనీకుగాపెంచి, చిన్నతల్లికిపెండ్లి జేసితిమిపుడు, అత్తయింటికి బో
యివత్తునాయమ్మ, చిత్తమందునభీతి జెందాకమ్మ, పోయిరావోయమ్మ
యిత్తోనుండి, నారాయంకరికీనుంచిమర్యాదదేవమ్మ, అత్తమామలమా
టకెదురుగుదాటకుము, చిత్తముమెప్పించి చెలగుమోతల్లి, బావలుమరదు
లు బంధుజనంబు, లెవ్వారియెడమాట లేమిరానీకు, పతిని దైవముగాగ
భక్తితోనమ్మ, మతిమంతురాలవై మనుపుమాయమ్మ, పోయిరాముద్దుల
మల్లెమాతల్లి, పోయిరాపెంచిలుక ముద్దుపెంపు మొలక, యెన్నడునినువిడచి
యెటబాయనయితి, కన్నతల్లిరో వేడుకడతేరుటెట్లు, బొమ్మరిండ్లనుగట్టిపో
తులనుపిలచి, అమ్మరో యెవరింక నాటలాడుదురో, వేర్వేరుబొమ్మలపెం
డ్లిండ్లుజేసి, వేర్వేరునెవరింక వియ్యమందెదరు, చిట్టిచిట్టినోముచెడలతో
గూడియిడ నెవ్వరికనుమాయింటనోచెదరు, నిండుతనయులగూడి నిండు
వేడుకను, ఉయ్యాలలెవ్వారూగూడురింక, చిన్నవీణెయముద్దుచేతులను
బట్టివన్నిగానెవరింక వాయించగలరూ, వరహాలమూటనావజ్రాలకోట
మురియుచుపాటలెవ్వారు పాడగలరు, గారాబుపట్టి నాగన్నారిచిట్టి పే
రంటమున నెవరు వెంటవచ్చెదరు మామిడిపంటారా వెనెలియ్యా మొగ్గనీ
ముద్దుపలుకలునేనివ్వుకిందు, మించినప్రేమతో బెంచితిమమ్మ, కొంచెము
గమముమది నుచుమమ్మ నన్నుగన్నాయమ్మ నాగెంపుబొమ్మచిన్నమా

సౌక్యమునుదించితిరమ్మ కంటినిరుమును చూకోకనీక రెప్పబాటున్నజంటగా పూ
తో బనిసుకింపుముల్మో కళ్యాణమే రామారాజ మేగౌరికల్యాణమే సౌభాగ్యమే

తలుపుదగ్గరపాట

రామా రమణిశిరోరత్నములనిటు రమణిరో వాకిలితీయవే సీతా రాముడు
రాముడనై లోకకులమునులలో రాతిరిపనిమెమోయి। రామా రాతిరి। రాతిరి
తడవాయెనోర్వజాలను।తి [illegible] నెసీతా [illegible] వెత [illegible]
యెనునీమదితలచిన కార్యమేమోయిరామ।తెలించి [illegible]
గోరితినిప్రియముగ వాకిలితియ్యవేసీతా। [illegible] రామానుజులకు [illegible]
యము లెక్కడిప లుకనుపోకదనోయి రామపలుకను। అకవ్వ [illegible]
బడలికతోడను అలసివస్తి వెసీతా। నెసలసి।అక వ్వ [illegible] దీర్చను నా
జేతగునా పోనోయి రామ।తగునా। ఎంత చెప్పినా [illegible] మానవు
ఏమిసేతున్నను సీతా।నేనేమి।ఇందుకు కేటువ లెపం [illegible] సాగును యోచి
తపోవోయి ఇది యెంతవింత।రాతిగుండెలర [illegible] గరాద యుకవో
సీతా।నమ్మరాదే।రాతినాతికి గుండె లెక్కడిది।గ [illegible] గనోయి। రామ
రమణుల।కాంతహృదయము కఠినములయి తే కాపురమెక్కడిదో [illegible]
రామకాపుర।పంతములాడవచ్చితి [illegible] వాకిలి దియ్యవె। సీతా
పంత।పంతముగాదు మృదుపదములతో పలుకగ మనసాయెనురా! రామ
పలుక।రాతిరికాలము మించెను వేగ [illegible] వాకిలితియువె। సీతా
రామ। రాతిరిగాక పగలేలాగున [illegible] పలుకుదువోయి। రామరాజు
ధరణిలో శ్రీహరిదాసులబ్రోచితె తడవేయికరావోయి। రామకడవే
ఇన్నిమాటలు పలుకుట చేతనె వేగమె వాకిలి తియ్యవుసీత ॥వేగ॥ మున్న
నాతో దశావతారములు మక్కువకోరెదసుకింతురా।రామ [illegible] ॥

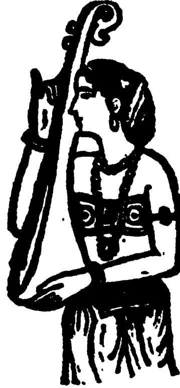
సంపూర్ణము.

శ్రీ [illegible] ప్రెస్, రాజమండ్రి — [illegible] 60 — 1946 1000 ప్రతులు

తలుపుదగ్గర పాటలు

సంవాదము

1946

1 అణా

కాళహస్తి తమ్మారావు సన్సు
సంస్కృతాంధ్రాబుక్ డిపో, రాజమండ్రి

శ్రీరస్తు.

తలుపుదగ్గర పాటలు—సంవాదము

౧

శ్రీ వెంకటేశ్వర్లుకు - అలవేలుమంగకు—సంవాదము

శ్రీ కాంతామణీ నే నీసఖుడను శీఘ్రము వాకిలితియ్యవే। నీవు శీఘ్రము వాకిలితియ్యవే। ఓ కాంతుడ నీగుణములు తెలిసెను। పూరికె వెళ్ళగదోయీ నీవు పూరికె। యీ మాటలు నీవెన్నడాడనది। ఏమే య వేలుమంగా। అదియేమే భామలమరిగినవాడవు నాతో పలుకులేలపోవోయీ। యీపలుకులేల। పరభామలనేకూడితివనియిట్లు పలుకుటకారణమేసఖి। పలుకుట తరుణుల గూడకయుంటే పువ్వులచెండలు యెక్కడవోయి। పూలచెండలు। వారివారినే నెరుగనుభకులు, అర్పించిరేవోచెలియా। నాకరి ంచిరె వో సరసిజాక్షి నీయధరమునొక్క సారసాక్షియెవరోయి। ఆసారసాక్షి తరుణిరో అధరమొక్కలపని పలుకులు తగిలిపాడిచెనెభామా అదితగిలివరదుకని చెక్కులకును యీనెలవంకలున్నవేమోయి। నెలవంక। గోరువంకలుచుట్టరాగా। కొరికినముద్దుగుమ్మా। అనికొరికెనె సారసాక్షినీమేనున తెల్లనిచందనమెక్కడిదోయి ఈచందనబొక్కడి। పూలతోటలోవిహరించగయా। పుష్పాశిరాలెనె రుణీ। యాపుష్పాడి। పూలతోటలో విహరించుటకును పోయిన కారణమేమియీ। నీవుపోయిన పావురంబుతప్పించుకుపోగా। పట్టబోతినె చెలిపానేపట్టు। దేవదేవ నీబుగ్గను కాటుకదిద్దినసఖయెవతో యీ అద్దిన। ...క్కనచెమటకు జారినకస్తూరి చుక్కబొట్టునోమగువా। యదిచుక్క చక్కనిదికొనగోరులువంగిన ...యేమో యీ। ఆ చందం పోలిక ...నాచారునిముట్టిని। పాకిచినవంగన చెలియా। అవి చెలులను గూడుక సరసములాడిన చిన్నెలున్నవేమోయి. ఆ చిన్నె। భామకో ...రుగను బలపాపున బుసబుట్టెనె। నేపాపా॥ పాములమీద నాట్యమాడినవారికి పట్టుకున్న భయమేమిటిచేపట్టు। అతివల చెన్నారి కలియలేదని అగ్నియయినప్రమింగనె కారగ్నినయిన అడవిగాల్చి గార్చిచ్చుమింగిన అగ్నియందు భయమేమినీకగ్నియందు। యువభిమలని నినునమ్మ నేనిక విమనైనను మింగదనే। విమ। విమధర దానవిచన్నులు గుడిచిన విమమెక్కడ గూడామ నీకావిమ తెప్పగాలేదువన్ గావవెయిక నీదయతో నలకు

ల్కరంగా నీవుదయ, తప్పగాచెదను ఒప్పగాను నీపేరుచెప్పుము భామా నీ పేరు విరివిగ తిరుమలకొండను తెలసిన వెంకటేశుడనె చెలియానే వెంక సరసిజాక్షి నీ వింత సేవ్య నే స్థలమునను న్నావో యే స్థలముల.

శ్రీమధురాధరీవినవె శేషగిరీశుడ నీవు కేళికా, ధామమునందు వింతవడిదగ్గ కోలలయుంచినట్టియుల్ నేమగునేటలాడచని, వేగబావచ్చి ని తల్పుతియ్యవే భామా సద్గుణధామా, లావణ్యచతురసీమా, అల వేల మంగనామా, రామామణినీ వేమే పలుకవు ధీమనాలూ, సుదతి తామసమా ఓభా ॥సద్గుణ॥

వాసిగ అర్థరాత్రిమున, నన్నెమ్మ గంబు వేటకంచుబల్ మోసము చేసి చెంచితల మోహముదీర్న గ [illegible] ననాడనె. మోసముకల్గుబంటునిక మోహములాడక చాలుపోరా పాశేశా విదళితభవనాశా, శేషాద్రివు రనివాసా, భళిరే నా కటేశ [illegible] అతివమగూమకు బాకీ చెంచి [illegible] పాశేశ ॥విద॥

పాటలగంధి [illegible] చాలుబలీ సెబాసు, నే వేటకు నేగినేగి [illegible] ముల్ మేటిసింగంపునన్ పులులమేగొనివచ్చి నీయింటికి [illegible] టిపాట [illegible] టి, చాతుర్యపదధాటి సద్గుణమణి [illegible] బోటినెంచితలకూటమి కేగొని ॥బోట్మి॥

నీరవ [illegible] వాడిమోవిఫల్ ధారుణమాటు [illegible] గోరులనొక్కులేమిచాలి గు [illegible] కుంకుమ [illegible] ఏమిరా [illegible] వనవిహారీనిగమాంతాయన [illegible]

[illegible] కందుకంబు శ్రీమం [illegible] కెంపుచెక్కులన్ ఇంతకు బేరు తెలైదను [illegible] చామంతి పువ్వులబంతి శృం గారములందొంది [illegible] చిన్కెలను [illegible] బత్కొటి యంత [illegible]

మాటలు [illegible] లేకయుంచినన్ ఘాట వ్రుమున్ [illegible] గంధములన్ [illegible] మబ్బు

పసుపంటినదుప్పటి గుర్తులేమిటిరా, మేటిఅశ్రీకకల్పవాటి, సంగ్రామప టుగిరీటి, పాలితభక్తకోటి, మాటకునరీగా మరిబొంకకు నెరనీటుకాడ నీ నేర్పులు తెలిసె, బల్ మేటి

ఫాలమునందు కస్తూరిసువాసనల్, చెలికాడెగంధముల్, గాలి నిండిబెట్ట రసికట్టితడిఅలసియు వేటలాడితిన్ మేలిమితమ్మిపుష్పాకులరి కిమహిమతవంటికళింగపట్టణబాల మణిముకురాలపోలా, మూరునివికో లా మాతోటివాదులేలా, లీలావతియిటు లేనిపోని నేరాములేక గయ్యా ళితనమున్ ॥బాలా॥

శ్రీరమణీశ నీవిపుడు చెప్పకయున్నపదేలవాగురా, వారికపువ్వు బూసినను వాసనగుప్పునరాకయున్నె,కస్తూరిసువాసనల్, నిడలతోటుగవీడెగుర్తు లేరాధీరా నవకోటియదువీరాకలుషపాదకురాారా కౌస్తుభ మణిహార శౌరాపోరా ఈహిమాలంబుకుజారగుణంబుకు సాటులుగలరా॥

జాలతనంబులు లేలవిర, జాజిపొదల్విహరించు వాసనల్ జాణలుమీారు చేకొనినరాజులనేగినాగితోటు్రినడ్, నీవెవేరుకురోగదవు నీరాపుగుర్తులునీవెళ్లాదె పూబోణినీగడనీలవేణి, మునువరానింపానీ మాపు నేల్పరాణీ, యెన్నడయిన బ్లోటునకెమానిని ననువిడనాడుటజిగొప్పబోణినీవిరి కొంటలపాటుమైనను గొంజెరిమటల్ మృగవాూనినోదముల్, పొందగనన్యభామలను పొందట జెప్పగ నుప్పు లేకము ప్పందుముగంజతాగుమని పల్కాలు మెప్పును

వందితముచికుందా వందితగోప బృందానందాను సచ్చిదానందా క్రిందుగముంజేతికంకణముస్కై యందముమాడగ నద్దమేలుగోవిందా చక్కనికృష్ణుకు రుక్మిణీవాకీల సరసములాడెనె భామ, మిక్కిలిచక్కని రత్నపుమేడలో సత్యభామనేగాన సత్యభామనేగాన దంతపుకెక్కల తలుపుమూసిన తలగొంగువీడెలె భామనల, వచ్చివాకిలు వగలుబలికేటి వన్నెకాడెవరోయి ఆ చిన్నవన్నెకాడెవరో వనితరో సత్యభామవినవు వసంతగోపాలుడ భామ నే వసంతగోపాలుక వలసితె వనితలు చాలగలేరా వాడకునీవుబోయినా, వేలనాడి నేనింటికివచ్చితి వెక్కసమాడెడె భామసను వెక్క స,

పరభామలతో గూడేవారికి పాటు నిలుచునటోయి కృష్ణా పాటు
పరభామలతో కూడ లేదని పాముకైవడి బట్టలే నేపామునైన
ఇదిగో శేషుడు కంఠమునందున వత్తిన పతకములోయీ కృష్ణ వత్తిన
అతివలయిండ్లకు బోలేదనినే నగ్నిసాక్షిగ బలికితినె నేనగ్ని
అగ్నిదేవుడు ఆత్మబంధువు హస్తము నున్నారోయి నీహస్త
చెలియలిండ్లకు బోలేదని జలనిధియై బొచ్చె జల॥
ముచ్చుతనమునబోచ్చి వేదములు తేలేవోయి కృష్ణ వేదములు
జిలుగుబంగరుచీరలు తెస్తిని సమ్మతిపడవే భామా నీవు సమ్మతి
జిలుగుబంగరుచీరలు తెచ్చితె వేళగాదు పోవోయి యీవేళ
రత్నములుదాపిన రవికె దెస్తిని రానియ్యవే భామ నను రా॥
రత్నములుదాపిన రవికె చెచ్చితె రాధకడకు పోవోయి యీవేళ
వొప్పుగదాపిన ముత్యపుసరములు కొనితెచ్చితినె భామా నీకు కొని
వొప్పుగదాపిన ముత్యపుసరములు కాళిందికి పంపవోయి కృష్ణ ఆకాళిం
పచ్చిదవనము పరిమళగంధము తెచ్చినానె ఓభామ నీకు కొని తెచ్చి
పచ్చిదవనమున పరిమళగంధము భామలకే అలదవోయి గొల్లభామల
సత్యభామ నీచక్కని జడలకు జాజులయిన ముడిచేనె విరజాజు॥
జాజులుముడిచేసఖులుమాకు చాలగలరు పోవోయియీకృష్ణ చాలగలరు॥
అటివలా వినవె సత్యభామ నీ కాకులు ముడిచిచ్చేనె నీకాకులు॥
ఆకులు ముడిచే అతివలు మాకు అందరున్నారోయి కృష్ణ అందరు
వనితలో వినవే సత్యభామ నీపాదములకు మొక్కెదనె నీ పాదములకు
అవతలనీధని రుక్మిణి యున్నది ఆయుష్మంతుడవోయి దీర్ఘాయుష్మంతుడ
ఓయజాక్షి నీవు చక్కనిదానవు తొలకరి బారువు వేనఖియనీవుతొలకరి
తొలకరివానలుకురిసి మెరిసితె పొలము దున్నుకోవోయి నీవు పొలము
సఖియనోయివంటి చక్కనిస్త్రీలను ఎక్కడజూతునె భామనేనెక్కడ॥
సమ్మతిపడినది సత్యభామతాగడియతీసె కడువేగగాగడియ॥
ముసిముసినవ్వులు నవ్వుచు కృష్ణుడు పాన్పుకడకు నేతెంచె పూలపాన్పు
ఇన్ని నేర్చిన నన్నుకాదని నీకిపుడు తక్కువేమోయి నీకిపుడు తక్కు
అల్లపుడు నీవు బంపిన కర్పూరవిడె మందితినె భామ నేవిడె మందితినె॥

మేడమీదదానికి పోయిన కారణమది యేమోయి కృష్ణ కారణ॥
జోడుగూడ కోలాటములాడ జూడబోతినే భామా నేచూడబోతి॥
అల్లదినీబోడ హారములు అడిగితే యిచ్చినావటేమోయి కృష్ణ యిచ్చినావ
గొల్లదియొకసతి పెండ్లికిబోతె కోరియిస్తినే భామనన్నడిగితే యిస్తినే॥
నారాయణనీచక్కని దేహము నలుపెక్కినదేమోయి కృష్ణ నలుపెక్కెను
నల్లటివాడని జనులు పొగడగ నాతిరో వినలేదటావేమో నాతిరో॥
గోవిందుడ నీచక్కనిగోరులు కొనలుకందెనేమోయి నీగోళ్లుకందె॥
గోవర్ధనగిరిపర్వతమెత్తితె గోళ్ళుకందెను కొనగోళ్ళు
నిజముగ నీశోగకన్నులకు అరుణచ్ఛాయలేమోయి కృష్ణ అరుణ
నిన్నటిరాత్రి శివరాత్రిం బె చూడబోతినే నేనూ చూడబోతి
వద్దికెతో డుతభద్రాచలమున నుండాము రావోయి యిన్నుంకుదాము

పున్నామ—ఆదితాళము.

తలుపు కవాటము బంధము జేసిన కారణమేమే లక్ష్మి కారణమే
మేలక్ష్మి కారణమేమనియడిగెదవు నీమది తెలియగ లేదటవోయి స్వామి తె
లియక। తెలియక చెంతను జేరితి పంతమేలనె లక్ష్మినీ పంత
పరమాత్మనీకు పంతములేటికి పదరవద్దు పోవోయి స్వామి పదరవద్దు
చెంచేతయనిమది చింత జేసెదవు చింతయేలనె లక్ష్మినీకు చింతయేల
కొంచపుజాతి చెంచితాకునుపతివియనుచుచింతేరానాకు పతివియనుచు
కలికికవాటము తెరచినప్పుడె యీకంఠహారమిచ్చె యీకంఠహార।
కంఠహారము చెంచేతకిచ్చి అంచితగూలునుస్వామి అచెంచిత॥ జలు
ములుపేదారుచీరెలు దెచ్చితి చేకొనవేమి లక్ష్మినను చేకొన జలుగులు
పేదార చీరలు దెచ్చితె చెంచితకేమురావోయి స్వామి చెంచిత॥ మల్లెపూ
వులదండలు తెచ్చితె మగువకిచ్చిరావోయి స్వామి మగువకిచ్చి॥ యిన్ని
పువ్వులముడిచి చెంచితకిచ్చి కీర్తిగనవోయి స్వామి యిచ్చి కీర్తి॥ కరి
మేఘుంకున గండభేరి గరిలిగాసితిపడతి నెలక్ష్మి గాసితి॥ గాసితీర్పుటకు
చెంచితదొడ్డని గరుడాద్రికిబోవోయి స్వామి గరుడాద్రికి॥ బండిగ
తప్పులు చాలజేసితి దండమయిక చేకొనవె లక్ష్మి దండమయిన। పెండ్లి
కుమారుడ ఇకనందుకునాదీవనలివిగో స్వామి నాదీవనశరణుశరణుశ్రీలక్ష్మి

శరణుశరణుయింది రానీకులక్ష్మీశరణు నవ్వుచూను (శ్రీరామవాకిలిదీ పెద
గట్టిగాను రావోయిస్వామిగట్టిగాను॥ మదనజనకుడు మగువ దోడ్కొని
మందిరమునకూ నేగె॥

నాదనామక్రియ—అటతాళం

వెన్నదొంగనిన్నరాత్రివచ్చిన (దిమ్మరివాడెవరోయి ఆమగవా
రెవరోయి భామామణిరో నిను పెండ్లాడిన రామకృష్ణుడవె కొమ్మ నేరా
మకృష్ణుడ నె కృష్ణుడయితె రాత్రివేళలొచ్చిన పనులేమోయి ఆవచ్చిన
పనులేమోయి, మత్స్యగంధిరో నీపొందుకు కూడివస్తినె భామా నే
కూడివస్తినె, మచ్చికవగలుశాయకరాత్రి రచ్చతేలపోవోయి ఆరచ్చ
తేల॥ రచ్చలుబెట్టక రమణిపచ్చల కడియములివిగోభామా ఆపచ్చల
కడియములు, మాకువద్దు యికవాకిలితియ్యపోవోయి నేవాకిలితియ్యను
పోవోయి॥ చీరెలుసొమ్ములునీకనిదెస్తిని వాకిలితియ్యవె భామా ఓర
వాకిలితియ్యవె॥ ఓరవాకిలితియ్యను నేను దూరిరాకు నిలువోయి నీవు
దూరిరాకు॥ అతివనో నేను దూరిన స్త్రీ నెక్కడ బ్రహ్మచారి నెక్కడ,
నెక్కడ బ్రహ్మచారినయి నే చెక్కటగోరేమో — నీచెక్కటగోరేమా
పంచవన్నెచిలుకను ముద్దాడితె పట్టిగీచెనెభామా అదిపట్టి॥ చిటపటచిను
కుల దుప్పటి తడిపెను రానివ్వగదే భామ నను రానివ్వగదె॥ చిటపట
చినుకుల దుప్పటితడిసితె నానింటికిపోవోయిఅలదానింటికి॥ రవ్వలుచెక్కిన
రాగిడి తెస్తిని రానివ్వగదె భామ ననురానివ్వగదె॥ రవ్వలుచెక్కినరాగిడి
తెస్తె రాధకిపోకు పోవోయికృష్ణ రాధకడకు॥ పచ్చలుచెక్కిన పతకము
తెస్తిని యిచ్చెన్నవెభామ నను నన్నేలించనివ్వవె॥ పచ్చలుచెక్కిన పత
కము తెస్తె భామకడకుపోవోయిగొల్లభామకడకు॥కస్తూరిపరిమళగంధము
తెస్తిని కౌగలియ్యవెభామ నను కౌగలించవే కస్తూరిపరిమళగంధము
తెస్తె భామలతో అలలవోయి గొల్లభామలకే పూబోణిరో ఎవ్వరో బో
ధించినపలుకులు పలికేవేమెభామ పలుకులుపలికే॥శంకరుడానిరొమ్మున
దాకినకుంకుమ దెక్కడిదో యిది ఆ కుంకుమ । ఆ కుంకుమగాదె గురుతు
పాదంగూడిన కెంపు ఆ భామయని కూడిన కెంపులె । మక్కపాన్పునను
పరచినకు మొగ్గలన్ని లెక్కడివో యినొక్క లెక్కడివి । నిన్నటి

రాత్రిపరచినపాన్పు వత్తుకొన్నదెబామా అదివత్తుకున్నదె నిన్నటిరాత్రిజడలతోవిసిరిన సెలతలవేరేమోయి ఆ చెలులవేరే॥ నీకంటె పరస్త్రీలనెరుగనని పామునైబట్టెదనెబామ పామునైన॥ పాముమీద పవళించినవారికిపాముఅనగ భయమేమికృష్ణ పట్టుకన్న॥ అందగాడని చెంపలనలదిగంధము లెక్కడివోయీ ఆ గంధము లెక్కడి॥ విందు జేసివకచుట్టమునాకు బూసినాడె ఓ బామ నీకు తెలియదె సద్గుణధామ॥ గోవిందుడని చక్కని కొనలుకందెనేమోయి ఆ గోళ్లుకందెన నారాయణ॥ చక్కని దేహము నలుపెక్కెనదేమోయి కృష్ణ .నలుపెక్కెన॥ బృందావనమున గోవులకాచిన చందనంబిది నీలవేణి ఆ చందనంబది అన్నిటికన్ని సరిజెప్పేవు ఎన్ని నేర్చినావోయి నీవు ఎన్ని నెర్చి॥ కన్నె యిది నిజములుగాని కల్లగాదు పూబోడి ఇంత కల్లగాదు॥ వేణువబట్టు తాండవకృష్ణుడు యేమివరసగావలె నీకేమివరస। అక్రూరో ననువలచి పిలిచిన దేవుడు అత్తకొడుకు గావలెనె మేనత్తకొడుకు॥

ద్విజావతి—ఆదితాళం

లాలియనుచు పాడరే లోలలోచనులారా హరికి బాలగోపాల శౌరికి బాలికామణులు మీరలూ॥౧॥నందగోపనందనునకు సలజనావందితునకు॥ కందర్పసుందరాంగునకును కంజాక్షునకును లాలి ॥౨॥ కూరదనుజావారకునకు కారమునకు భక్తవనజగ। శూరునకును స్మిత సుధాసారసనంతాపునకును॥లాలి॥3॥ పారిజాతలోచనునకు చారు పీతాంబరునకు। జారచోరాగ్రణికిని వారిజభవవందితునకు ॥లాలి॥౪॥ సామగానలోలునకును చాగతిలకపాలునకును మామకస్వాంతకమలదామ శేషాద్రిపతికి లాలియనుచు పాడరే॥

సంపూర్ణము.

శ్రీశారదా ప్రెస్, రాజమండ్రి—కే. టి. నర్సు ఇ. జ. 60 1946_1000 ప్రతులు

మంగళహారతులు

1946 1 అణా

కాళహస్తి తమ్మారావు సన్సు
సంస్కృతాంధ్ర బుక్ డిపో, రాజమండ్రి.

శ్రీరస్తు

శ్రీ రామచంద్ర పరబ్రహ్మణేనమః

మంగళహారతులు

మధ్యమావతి—ఆటతాళము

రంగా నీకిదే మంగళం కస్తూరిరంగా నీకిదే మంగళం॥రంగా భగరాద్రురంగా విలసావిభంగ నవమోహనాంగ వయ్యారి ॥రంగా॥ హరివిబుధావిహారి । ఉదయకావేరితీరవిహారి । వయ్యారి ॥రంగా॥ లీలా శేషాంకలీలా కరుణాలవాలా । జదత్పరిపాలా । వయ్యా॥రంగా జాసావదనచిద్విలాసా శేషాచలదాసార్చితవర మేళా॥వయ్యారి॥రంగా॥

సావేరిరాగము—ఏకతాళము

రామచంద్రాయ జనకరాజజా మనోహరాయ, మామకాభీష్ట దాయ మహితమంగళం, కోసలేశాయ దందనాయ, దానపోషధాయ, ...దవినుం సద్వరద ॥రామ॥ చారుకుంకుమో పేత చందనాను ర్చితాయ హారకటకశోభితాయ ...మంగళ ॥రామ॥ లలితరత్న కుండలాయ తులసీవనమాలికా జలజనదృశ దేహాయ చారుమంగ ళం ॥రామ॥ దేవకీపుత్రాయ దేవోత్తమాయధావజాగురువరాయ భవ్యమంగళం ॥రామ॥ పుండరీకాక్షాయ పూర్ణచంద్రాననాయ, అం జనావాహనాయ అతులమంగళం ॥రా॥ ...మలరూపాయవివిధ వేదాం తవేద్యాయ, సుముఖచిత్తకామితాయ శుభదమంగళం ॥రామ॥ రామ దాసమృదులహృదయ, తామరసవాసాయ, స్వామి భద్రగిరివరాయ ...మంగళం ॥రామ॥

పున్నాగవరాళి—చాపుతాళం

ధీరునకు వనధిగంభీరునకు దుష్టసంహారునకు ఘనమణిహారునకు శుభమంగళం నిత్యశుభమంగళం మంగళము। రామునకు మహిత శుభధామునకు మంగళము । సీతానమేతునకు మంగళము । సుర మకుటమణియుతపాదునకు మంగళము । సీతానమేతునకు ।జయ। ఆద్యునకు బ్రహ్మాదివేద్యునకు దుర్మనోభేద్యునకు భవరుజావైద్యునకును । సద్యఃఫలప్రదునకు వాద్యంతరహితునకు విద్యావివేకజనహృద్యునకును ।జయ। మైత్రునకు సామిత్రునకు భక్తజనమైత్రునకు నవపద్మ నేత్రునకును । జయము।

మంగళహారతి

వరాలతండ్రికి మంగళం। మావజ్రాలతండ్రికి మంగళం। నీరాన కరివరు మొరాలకించిన ముద్దుల మురారితండ్రికి।మంగళం। వరాలతీరా గోదావరితీరంబున, చారుసుందర భద్రశైలంబున, మన సీతావిహారుడైనట్టి మాశ్రీరామచంద్రునకు ।మంగళం। వరభూవలయమున జనులు భావింపగా, జలధివి నలవేల్పులంగ సేవింపగా, పావనమైన శేషపర్వతమందు వెలసిన శ్రీవెంకటప్పునికి ।మంగళం। వరాలపాళియై దాసుల నెల్ల పాలింపుచు, యెంతో దాపై నాకెవ్వరు కరుణించు మాపాలగల శ్రీరేపల్లెపురరాజు గోపాలకృష్ణునకు మంగళం ।మావరాల।।

ఆనందభైరవి—ఆటతాళము

హారతి మీరేల యివ్వారే అంబకు మంగళహారతి మీరేల ఇవ్వారే హారతి మీరేల యివ్వారు జ్ఞానవిద్యలకెల్ల ప్రబలము లేక తో పదియారువన్నెల మేలిమి బంగారుతల్లికి ।హార। పాదములకు పూజసేయరే మాతల్లికిపుడు, పారిజాతహార మివ్వారే, అణిముత్యపు హారములు మేలిమూలు గద్దలబోడు, అందెంరవలసావటబొట్టు ముంగర నమరుగ ధరియించుతల్లికి ।హా।। యింత నరాకేలరా రుద్రదేవి

కిని చెంతనుండి పూజసేయరే శంకరికళ్యాణి భావశంకరి ఓంకార రూపిని, కుంకుమనగలంకారికి పొంకమైన యలంకారికి ।హార। లతవస్తులజ్యోతిరూపరే, చెలులారమీరు వచ్చినవల్లభుల వాల్చరే రక్షితంబుగాను నీవేదాక్షరంబుగాను। హారతులను రాక్షసనంహారిణి కిందు. ముచ్చట లరయగ పాడుకొనుచు ।హారతి। వారిజాక్షి కూర పాటివారి నగరమందు, పె.సి గోనల్లు, బూజలిడుచు శారదాంబ దేవికిపుడు ।హారతి।

—• మంగళహారతి •—

నెల్లవాసిగా నేతేది చల్లచేయుచున్నగాని పిల్లలకూడి అల్లిబిల్లి వాడనంచు, నెల్లవ [illegible] గా నాల్లుకొంబడి, చల్లగావలు కొల్ల గొనివెడజల్లుచు ముద్దు శ్రీకృష్ణస్వామికి ।జయ।హా। [illegible] కిక తన్నవేడుచు, [illegible] గోవులు [illegible] ముస్త్రీయు [illegible], జగన్న లైన బూసిగిరి నన్నవా [illegible] విన్న తనమున వన్న [illegible] ంచిన [illegible] ప్రను। [illegible] దంపతులు ఉనుకోమగాను ముచ్చటనా [illegible] కూడి యుండగా, ఆడుకొనియేటి బాలరాజ మూపతో కలకేళి [illegible] లా నా న్నదలనుచు చూడమనుదు తోడివచ్చెను ।శ్రీ। నీటుగానే బాలలతో ఆటలాడుదామాయని, మాటిగావగలతో పాలకడలి తేలగను। నేముక మీరిగాను, మంచిపాటపాడుదామాయని మాటిగమగొని, నేటమక్క లిమాడమనుచును గోటమీటెను ।శ్రీ। పాలుపెరుగు నేయివెన్న వాలలాడును గొప్పస్త్రీలతో నూగూచి పాటపాడేసి, శ్రీరంజిలు మహాలక్ష్మి మందలాక్షిని కలసికేలు, వయికలచేత భక్తులపాలన సేయుచుండె ।శ్రీ। మందలోన జన్మమొందిన బాలుడైన గోపనం దుని మందకోపము పందలింపగాను, గొల్లసుందరాంగుల పొందు సమరి, సుందనందనమందకుబిలచె ।శ్రీ। గొల్లచెలిమలిండ్లలోనే, రేపు మాపుగూడుకొని. శాపురమురీతి సేయునోపుదుమా అని గోపికలు తెలుప. తల్లికోపింప రోటికట్ట. ఉప్పుక దయచూసి మద్దులచేవ యడచెను।

సురటిరాగము—అట

ఘల్లుఘల్లునపాదగజ్జెలందెలుమ్రోయుచు కలహంసనడకలకలికి ఎక్కడికే జడలోనగంగధరియించుకొన్నట్టిజగము లేలేసాంబశివుని సన్నిధికే మా॥ తళతళనుసురత్న తాటంకములుబొంగరయావసికకుండలములు వదలిరి ఎక్కడికే కరిదోలగచర్మముగట్టియున్నట్టి గరుడయిన శంభుశంకరునిన సన్నిధికే మం॥ బొడ్డుమల్లెలు జాజిదండాలుమెడనిండి, అందమరిగినజగదాంబ ఎక్కడికే అంగమువిభూతివలె శ్రీగంధము అలదినవీరకంఠేశుసన్నిధికే మం॥ మంజిగావిచీరలు కొంగులు జారగారంగయినమోహనాంగి ఎక్కడికే ఘలుఘోలువస్త్రాలు విభూతిధరియించినమండలమేలుటగధీశు సన్నిధికే మా॥ హెచ్చుపావటబొట్టురత్నకిరీటముతో వెళ్ళికరుణాకటాక్షి ఎక్కడికే సమలిధకంద్రాక్ష మెడను హారమును శిరమునుఁ వెలసిన శివుని సన్నిధికే। మం॥

కృష్ణుని మంగళహారతి

రూప్యపుహారతులివ్వరే కృష్ణునికో మానసోపాసకుకు. దర్పము తోడ ఎప్పుడు మీరారా యాదుకులసార్వభౌమునకు ॥1॥ నందగోపసుందరునకు॥ నవనీతదధిచోరునకు మందహాసవదనునకు ఇందిరేశులారా మీరుగోవిందున కిందుముఖులు ॥2॥ నారదాది మునిజనవందితపదు దాయునకు మేరుధీరుండను సమధికునకు వారిజాక్షులారా మీరువారధిశాయునకు ॥3॥ చెలులారా పత్యపురివెలసిన గోపబాలునకు మందరగిరిధరునకు చంద్రముఖులారా మీరు క్షేమశాలికివును ॥4॥

మధ్యమావతి—ఆటతాళము

జో అచ్యుతానంత జోజో ముకుందా, రారవరమానందరామగోవిందా ॥జోజో॥ తొలుతబ్రహ్మాండంబు తొట్టిగావించి. నాలుగు వేదములు గొలుసులమరించి, బలువయినఫణిరాజుపానుపమరించి చిత్రాము అనిమేటిమూలములువేసి, తొలుతబ్రహ్మాండంబుతొట్టిగావించి నాడు శ్రీధములు పొట్లగావించి నహాసాయునిమేటి పక్కగావించి భక్తిచే లస్కరైజనమూచేసి తొమ్మిదివాకిళ్ల దొడ్డిలోపలనూ కూర్చుండి

మాతులైదుగురు అంతటను గుర్రుమూర్తులున్నారు, తెలివిగా శ్రేటివారు దేశ్రమున్నాడు వట్టితలె వల్లుచుని నడిలంబుగాను వట్టవలెనుగ్గుర్ని రదల కుండగను ఉంచవలెనక్కుగ్ని హృత్కలమందు ఉంచవలె వందువె న్నెల నిండుగాను ఈడుగానివారిని కూడుండవలెను జోడుగలవానిని జూడగవలెను మేడమీదనున్న వానిగనవలెను కోరియాగోవిందగురు నిగనవలెను వీధిబజారులో గీతంబు కాయు, కోటలో శరిమృదంగంబు లు మ్రోయు కోటలోదుకాండ్రు కొలదినెయ్యు, దీటులేని ప్రభువుదొర తనము కాను ఓంకారమనియేటి వకతొట్టిలోను తత్వమనియేటి చలు వలంబరది వేశ్యకోపానని యేర్పాటుచేసి పదుభువనముల వారు ఏకమైపాడ ||౪||

మధ్యమావతి—అటతాళము

చోరవికుల సుధాంగజోవత్సుతాంగకరుణారసాపాంగ కరుణాం తరంగా |జో| శ్రీమెరయు పాలవారధివవ్యాలింపా, దేవబృందములెల్ల దినినత్నుతింపా, దానవుద్విపారిభక్తి పాలింప దైరాయును మూకు తిరమొంపగ్గింపా గురుతరముగ ధర్మగుణము చేపట్టి రఘునితో కౌసల్యా గర్భమునబుట్టి కమలనాభవిమల ఘనగుణపాదా) అతిదుష్టభుజగ యుహితుండి కేందా) విమలవైభవము వెలను కేవోదా) రఘుకిలో వెలసితివి రఘురామచంద్రా.

యదుకులకాంభోజి—జుల్వ

నిదురలోనియువె రామునిసీతమ్మ, నిదురలోనియువె రాముని మదవతిరో వానిమనసురంజిల్ల |నిదు| వక్కచేరలాగిచెక్కిలి నొక్కచు చక్కంగ మారుకేళిసాక్కంచను ఇక |నిదు| తండనములోన బలోద్దండ దానవుని ఖండించి దైవచేవేదండయానయికను నిందుమీదములో దుతి వా దములాడుచు కదిసి వాదములవలె మొత్తుకి నిండుకూర్మితో కూముకర సింహుని వెంటచేరి తిరిగి విమలజాలక యున్నాడు |నిదు|

యదుకులకాంభోజి—జుల్వ

రద్దు శేయువద్దు పరాకుచే ఓనళియలారరద్దు చేయు ప్రొద్దునోము రాముని రుమముద్దులిచ్చుచు జానకివద్ద చేరియున్న శేకరవ్వాలు చెక్కనతో

ట్లలోను పుష్పములుచల్లినపాన్పుమీద పవ్వళించి సీతతో చిరునవ్వులాట
లాడువేళ పచ్చలుతాపిన తపకములు తెచ్చి యిచ్చిమందకుమచ్చికచేర
హాస్యములగలు ముచ్చటలాడుచున్న వేళ ।౮। కూరిమితోను నరసింహు
లు శ్రీరామచంద్రునివద్ద చేరి యింపుసొంపుగాను కోరి కీర్తనసేయు
చున్న వేళ.

శ్రీరాగము—అటతాళము

లాలి శ్రీజనలోలలీలావినోద, లాలిద్వారకాపురిబాల గోపాల
।లా। మిసిమిమించిన మంచిగొలుసులుపానగవజ్రాలలోపొందు పరది
నినూ అనమూనతొట్టిలోకుసుమపాన్పవనూక సుమబుట్టేదారు బాలిసు
లతోను లా। అందముగ జాంబవతి చందనములుపుయ్యా పొందుగా
కాళింది పుష్పలందియ్యా మందయానయురాధ ముద్దుపులందియ్యా ఇం
దుముఖలక్ష్మణవిరజామతములువెయ్యా।లా। సత్యభామయుచాలనంతోష
పడగ మిత్రవిందయు మోహంతో అత్తరుపుప్పుయ్యా సుభద్రవతినిల్వ
టద్దంబులియ్యా సుదతిసొగసుగా సురటీలువెయ్యా ।లా। చుట్టుగోపిక
స్త్రీలుతోల్లేమంచంగ కోటరంగారాజ కోర్కెలొనగంగ పదహారు
వేల గోపికలచాల మోహమున యేలితివి మదనగోపాల ।లా। కం
దర్పసుందరాకవిజనపాలా నందనవీర నవ్వేలుకోరా।లా।

ద్విజావంతి—ఆదితాళము

శ్రీవిల్లిపుత్తూరునావిర్భవించి భావములరగది కుప్పావురచియించి
దేవదేవునిరమాధీశు గామించి భూమినువచందమున బాదలితివి మించి
లాలికరివివరములకు ధరియించి, మురజాహునిడెందమున మునులద
యించివరముపురుషార్థుల ధరణివెలయించి నరగితివి లోక పావనపాల
శీల ఉల్లమరలభక్తులెల్ల గొనియాడ గొల్లలగరుల నెలగొల్పి దయ
తోడ వల్లవాధరులెల్ల భక్తినిను బాడ ఉల్లసిల్లితివి ముదమురహిం డ
మను అనఘులసీదళముమందు జూవట్టఘనముగా వాత్సల్యగరిమచే
పట్టి అనఘయామిత్రులదోషాలబోగొట్టి తవరీతినివిష్ణుచిత్తుని ముద్దుపట్టి
చిన్నమీరగ కోరియున్నదవహించి పన్నగాగురువరవినుతగాంచి కా
మితసద్గుణమమతా చిన్నపురి విలసిత శ్రీచూడికుడుతా ।లా।

లాలిపాట

లాలిమాస్వామి లాలి మాయయ్యా లాలి జనులు జోగొట్టి లాలి యని జోలపాటలుందరును మేలుకొనిరవుడు పాడుచుండు మేలుగా ఇద్దిరవుడు కన్యలందరు వేగమే తల్లి చనువ బాలునిగాంచి వున్నటు చంద్రుడమ్మా యీబిడ్డ మాలోకవిసుతుడమ్మా నవమన్మథాకారుడే యీ బిడ్డనలినాక్షు గోలు వాడే ప్రియిహలా ... డనను వేగనా బాలునెత్తు వేడుక నంపెంగనూనెంటి యొకటిని నంథ్రముంబు త్రొడను నోంవుగా జలకమార్చి శిలయెత్తి సావసుకాటుక బెట్టి కస్తూరితిలకము వుడు ... మున సీటుగాధరియించిరి, విస్తారమైన యట్టి చెలులు ... గట్టిరి కంకణంబులు గాజులు గొలుసులు పొంకముగ ముంగాళ్ళను వంగీవతకమున పాకతులు వలనొప్పబెట్టిరవుడు గజ్జెలందెలు మువ్వలుపాదమున గరమొప్పధరియించిరి మజ్జగంబులు హెచ్చుగ బొల్లదా మొనరితెచ్చిరి వేగమె కురులున్నగమవ్వరి శిరమునకొంగ్రాలిగ నసరించిరి శిరసంబులుబట్టి బాలునకు తనువులందరు వేగము దిష్టి పాన్నారిరారవనుగాచుమార్తాండ రారా పన్నగాధిపశయనుడా నరహరీ బాలునిను రక్షించురా ।లాలి॥

సంపూర్ణము।

శ్రీ రామేశ్వరి ప్రెస్ రాజమండ్రి ... 60-1950-1000 ...

సీతాదేవివేవిళ్ళు

వామనగుంటలాడుపాట

1946 | 1 అణా

కాళహస్తి తమ్మారావు సన్సు

[illegible]

శ్రీ ర

సీతాదేవి వేవిళ్లు

సృష్టంతయేలేటి రామచంద్రమూర్తులూ, రాజ్యపాలకులయిన రామచంద్రమూర్తులూ యెదురులేకాభూమి యేలుచున్నారు ఆనందభక్తులయి అయోధ్యలోను అంతటి జనకసుత గర్భమ్ములాయె, నెలవెళ్లిరెన్నెన్ని అమర యుండగను, వేవిళ్ళఘనమాయె లోపల్కులాయె తెలవడి కుసి య్యి తెలకిందినుంచి పాన్పుమీద పవ్వళించె పద్మాయతాక్షి అన్నము ముట్టదూ ఆరామసీత, తాంబూలము వెయ్యదు స్వర్ణాభర్ల దేహపిత్యాతినదా సీలనిల్పి పిలువారు పాదాలువత్తుమని పణతిపలుకాతు మధురాలమామిడిపండ్లయనగోరు, అతివ అరటిపండ్లయినగోరు కాంత ఖర్జూరపుపండ్లయన గోరు పణతి పనసపండ్లయినగోరు, వెలది వెలగాపండ్లయినగోరు నాతి నారింజపండ్లయినగోరు పాలకొమ్మజిమీద పండ్లయినగోరు పంతికొమ్మలమీద చిగురయినగోరు నోరచింతలుగోరు యీ పద్మగంధి ఈరీతికోరికలు కోరుచుండగను ముగుదకు ముత్యాలపట్టె వేసపెలె, నాతి నడుమువడ్డాణమెసపెలె పణతికి బాజుబందు లేసపెలె అచ్చునవరత్నాలపేరు లేనదలె అనేకరత్నాలసొమ్ము లేసపెలే పాన్పుమీద పవళించె పద్మాయతాక్షి రాముడు తనసతి మేడకొచ్చి రెప్పవేయక కన్నువిప్పిమోహముతప్పక జూచెను తరుణి రావంకరిణ కోకిలగానిరమ్ము రామచంద్రమూర్తులు ఏమి జనకసుత నీవున్న విధము, కారడవికిగావు కష్టపడ్డావు, అనాడు ఈరీతి వదిలుండలేదు అడవులన్నిదిరిగి అనుభవిస్తే ఆనాడు ఈరీతివదిలుండలేదు బావులనీళ్ళన్ని జేదివడితాగితివి ఆనాడు ఈరీతివడిలుండలేదు ఎండలోపల నేలడిసి ఆనాడు ఈరీతివడిలుండలేదు, పండుటాకులవలె వాడిపోయావు పారుటాకులవలె పవ్వళించావు, నీ విధము లక్ష్మన్న కరి

గింపవలెను గాజులమరించినాగడపలుదాటి ముత్యాలమర్చినా ముంగిళ్లు దాటి పడగలమర్చినపందిళ్ళుదాటి పచ్చలమరించినారచ్చల్లుదాటివచ్చె నేరఘురాము లక్ష్మన్నకడకూ, అల్లంతటావచ్చేటిఅన్నపౌఢజూచి పెడగ నిముమ్మారు ప్రదక్షిణంజేసె సాష్టాంగదండప్రణామనబుజేసె, వందనం జేసి కదుముందరానిలచి అన్నవినులక్ష్మణావిన్నపమునాది, అన్నమావదినెంతబడలివున్నది కారడవిదిరిగింది కష్టపడ్డాది, ఆనాడుఈరీతివడిలుండలేదు అడవులన్నిదిరిగి ఆకుభక్షించి ఆనాడుఈరీతినడిలుండలేదు, బావులనీళ్ళన్ని చేదిపట్టితాగి ఆనాడుఈరీతినడిలుండలేదు, ఎండలోనెయెండి వానవేతడిసి ఆనాడుఈరీతి నడిలుండలేదు, పండుటాకులవలెపాలివున్నాదపండుటాకువలె పవ్వలించింది, నాచేతినొకముద్దుటుంగరము, ముంజేతిదొడగనమ్ము శ్రీలక్ష్మన్న ఆయింతిగర్భిణివి తావిచారించి మనసుసంతోషమాయె ... పొంగుచుండె పాలుపొంగినట్టుపొంగిలక్ష్మన్నా, నక్షత్రపన్నతేసనడచుట్లుండె చుక్కలాపన్నెతంజూచినట్టుండె అట్లయితేమావదిన్నదూచినట్టున్నది అంచులు ... నుంచి బిగదీసిలక్ష్మన్నపిడ ... వదినెమేడలకు అల్లంతవచ్చేటిమరదిని ... కాళ్ళుపాకీనావె కడుశీఘ్రముగను బంగారు ... ముఖలుకడిగించెనారాము దేవిబంగారు ... తాంబూలంబుట్టి అలనలసివచ్చారు కూర్చుండవయ్యా సాష్టాంగదండప్రణామంబు చేసెనందనం చేసికదుముందరానిలచి ... వేగిరం మాఅన్నకడకు ... గాజులమరించి నాగపలుదాటి ముత్యాలమర్చినాముంగిళ్ళుదాటిపచ్చలమరించిన పచ్చలుదాటిపడగలమర్చినాపందిళ్ళుదాటి అల్లంతవచ్చేటి అన్నిపౌఢజూచి, పౌడగనిముమ్మారుప్రదక్షిణజేసి సాష్టాంగదండప్రణామంబుజేసె వందనం జేసికదుముందరానిలచి మీకంటెఘనులయి పుట్టనున్నారు మీకేలు రాజ్యమ్ము ... మీకెక్కనసింహాసనంఎక్కనున్నారు మీరు

పట్టుఆయుధం పట్టమన్నారు ఆ యింతి గర్భిణీశి తావిచారించిమనసులో
సంతోషం మరిపొంగుచుండె, పాలుపొంగినట్లు పొంగురఘురామ సతు
త్రిపర్వతము గడచినట్లుండె చుక్కలాపర్వతంచూచినట్టుండెఆలంకలో
పలా దంకుదిగిరాగ, అక్కడా రావణాబ్రహ్మ కూతురుఅలిగి తనఅత్తిం
టికెళ్ళిపోగాను హస్తములుచేపట్టి యెత్తలేనైతి నిండుగావున్నదిసీలభద్రి
పకిక్కలునిండుంపబకాజగంధి, ఆయింతికఏముదుకు గర్భిణాయన్న. యా
యింతికిని లేతగర్భిణాయన్న, వొంకిబల్యారువాకు వేయిలక్షవేలు, పాదా
లచప్పుడు పణతివినకుండ, పాన్పుమీదకొచ్చిరి పద్మనాభులు కూర్చు
న్నదాసీలు నిల్చుండిరంతా ఆడవలె వోడవలె గెల్వవలెగాని ఆటవిడచి
మీరు లేవపనిలేదు, చిరునవ్వునవ్విరి దాసీలుఅంతా, ఉత్తరం దక్షి
ణంచూచెనాదేవి తూరుపు పడమరా చూచెనాదేవి ఆడేటి సొగటా
లు ఆటపారవేసి పాన్పుమీదికొచ్చెనా పద్మాయతాక్షి గ్రుచ్చి కౌగా
లించి యెత్తితొడనుంచి ఆటుకులు చక్కిలాల్చుంచివస్తువులు, ఈ వగా
టమా అమ్మకిచెప్పి పంపితేను యీక్షణము తెప్పిస్తు యిందీవరాక్షి వా
లపట్న్యా మంచిఖర్జూరములూ యీక్షణము తెప్పిస్తు యిందీవరాక్షి
ఆనాడు నీమేడకొస్తినేదేవి చాల చిక్కుంటివె చదరాలనీవు ఆనాడునీ
వద్దనే పవ్వళిస్తె, చాలచోటాయెనె చదరాలనాకు, యీనాడు నీమేడ
కొస్తినేదేవి, చాలనిండుంటివె చదమలదేవి, నినుతులునీవూను పైపవ్వ
ళిస్తె పాదాలక్రిందనె నేపవ్వళిస్తు రాజాధిరాజులకు విన్నపమయ్యా
రాజులమ్మళ్ళకూవిన్నపామయ్య ఆమాటమీరేల అడ్డజేసేరు మామీద
దయయుంచి మమ్మురక్షించు దండంబు దండంబునీకు రఘురామ యీ
పాటపాడినా విన్ననుగాని యిహపరంబులయందు సుఖము జెందుదూ
రా మోక్షమిచ్చును మీకు రామచంద్రులు.

సీతాదేవి వేవిళ్ళు—సంపూర్ణము.

శ్రీ ర స్తు.

సీతాదేవి వామనగుంటలాడు పాట

వామనగుంటాలాడుదాము వనితజానకి, సామజవరదా రావయ్యా నాస్వామిరాఘువా, ముత్యాలవామనగుంటాల పీటలుంచుకొని, ముగుదసీతా మనమిద్దరమాడుదమటే, వజ్రాల వామనగుంటాల పీటలుంచుకొని, వనిత మనమిద్దర మాడుదామటే, రత్నాలవామనగుంటాల పీటలుంచుకొని రమణీసీతా పణతీ మనమిద్దర మాడుదమటే, పచ్చాల వామనగుంటాల పీటలుంచుకొని పణతి మనమిద్దర మాడుదామటే, లాలవామనగుంటాల పీటలుంచుకొని నీలవాణీ మన మాడుదమటే రాముడు కదలెను రత్నంపు రవికెకు రమణి సీతతో గూడుచూ కర్ణకుండలములు కదలుచుండగాను కౌస్తుభతిలకుడాడెనూ పచ్చలబావిలీలు గలవు పణతిజానకియాడెనూ రెంచాము ముంచాము అవులనుచూచి కీసెనూ, పసిడిడిబ్బీలన్ని పలదెమూలు గెల్చి పరమాత్ముడే గెలిచెనూ చిన్నబోనుయేలనివ్వూ చెలియజానకివిభుడుండున్నాడ్లనువ్వా పంచాల న్నితానెతీసెనూ అఖిలబ్రహ్మాండంబులెల్లాపీఠములూ, పలుధర్మములు చేత ప్రజలరక్షించూటే పసిడిడబ్బీలూ, సఖియసీతో ఆట నేడుసంభ్రమాయెనె ఆటచాలునికను చెలియఆటగట్టుమీా పీటగట్టుమనీ బొంకిపారిపోదురాఆటకను వేవేలు యివ్వలెక్కలున్నవి, వోలిగట్టక ఆడుగు దాటి కదలనివ్వనూ, నిలువు నిలువుమనుచు సీత ఆజ్ఞజేసెనూ స్వామి పయివోణిఅయినపట్టిలాపెనూ, పుడమిలోనెవరయిన ఆడవోడితె కాసు పియిమిత్తురగాని వేలునిత్తురా, నేనుగెలిచినా వోడినా నీసొమ్ముగాదటే నీవుగెలిచితే నాసొమ్ము గాదటే భరతలక్ష్మణులువింటె నిన్ను గేలిజేతురే, నావారంతవింటె నవ్వుకొందురె, చాలుచాలు యికను సఖియ ప్రాణవందురే, దొడ్డనేర్పరినంటివె, అయితెసీతానాచేతిలోయేమివున్నదే ముప్పదివేల ముత్యాలపతకము ముకుదవుచ్చుకో పదివేళ్ళను

న్నావి బంగారురంగుపూలు పణతిపుచ్చుకో, చంద్రకాంతులదీప్తి శోభిల్లుచున్నట్టికిరీటమున్నది పుచ్చుకొను మామగారు నాగవల్లినాడి చ్చిన ముద్రికయున్నది పుచ్చుకో, పకకటింటిలోన పదిలతూలు జేయు పానువున్నదిపుచ్చుకో, అయి తేసీతా చేతిలోను యింకా నేమియున్న దే కోసలరాజ్యమంతా కోమాలియున్నాది యేలుకోగదే గొల్లదాన్ని కానుసామీపల్లె కేగి చల్లలమ్ముకొను అయి తెసీతా నాచేతిలో యింకాను యేమియున్న దే యేనుగులుగుర్రాలు పెంచ్చిదాలమున్న నె పుగుపు రాజువునీవు భూమీశుడవు గనుక మొక్కుటకు నీకుతగునుగాని మాచె క్కట్లనా కేల నెప్పవుయిక నీరఘు స్వామిరాఘువా యనుకొనుచూ, సీత లేచిపోయెనూ, అక గంటంస్వామిచేతికిచ్చి చయిత్రిశుద్ద నవమిదినము ఓడినందుకూ, చిల్లరగలన్ని కీసి సీతవోడియున్నారా అప్పుడెవేలకు కాంతలరులమెళ్ళనూ నగుకొనుచు సీతనానులోకికేగెనూ కౌసల్యాది అత్తలంతచూచినవ్వేరి, భూపుత్రివిజావంపతులు యొరగగల్పి, దగుణే నీవువోడిన వ రామచంద్రుడోడెరా యీగుకునకు గనుమకనక నీవి డిసెనూ కానుకలందివుమీకు తెచ్చియుచున్నాను, మాసీయు శ్రీకీర్తి యూర్మిళమగువలందరూ నూశాన నోడుగెల్పులన్న విన్నవించు నూ అనగ చిరునవ్వనవ్వి బావలోడి పదివేలు కట్నముచ్చెను భరత శత్రుఘ్నులంత పణతిన పరిహాసించిరీ అనుచు నింకను గలసి యిత్తి సంతోషముననుండి పుడమిలో యీపాటపాడిన పుణ్యకాంతలు సీతా రాములవలె వర్ధిల్లుచుందురూ" శ్రీ శ్రీ శ్రీ

సీ త శు భ గో ష్టి

శ్రీమానలయోధ్య పట్టిదేశమందు తమరుజయముతో రాజ్య మున్నేలుచు ప్రజాణవల్లభుడయిన శ్రీరామచందుర్రుల యవనీజ శుభగో ష్టిఅదిగెనుసీతఅవనీజ శుభగోష్టిఅదిగదే, ప్రేమతోసుత సన్నకిగితివి గనుక, ప్రియమున్న వినుపించు వేసేరమూ, పలుమారుసేరమ్ము లెంచీతి

వనితనే పలికితె నిన్నేమనందునె, సీతపలికితెనిన్నేమనందునె అని పలికి నవ్వుచు శ్రీరాములప్పుడు శృంగారమగుచున్న సిరిమించు తొడలిపయి సంభ్రమముతో వున్నపతినిజూచి-కామభోగములుకడనిలచి శాంతమునా శాంతితీరగ ప్రేమతనులాజూ స్తినా శాంతితీరగ ప్రేమకనులజూ స్తి హ నువిల్లు వక్కతుణములోవిరచి అవనీజనిన్ను కల్యాణమొంది ఆనంద ముతో అయోధ్యకుబోయి ఆగభోగాలతోనుంటి మెసీత ఆగభోగాలతో వుంటిమేసీత శుభముహూర్తంవేళ పట్నంకట్టవలెనని శుభద్రవ్యా లన్ని సమకూర్చి అభిషేకపట్నమ్ము కట్టించుమనిరాజు ఆత్మలో అనంద మున పొంగనేరాజు కర్మ శేషం వక్కనిలదెతన్నా నొంద మరల బాంధవ్యల మొక బావుకొరకు తనయునికిమ్ము కట్టించుమని కయిక తం డ్రితో వాదింపుచుండెనెసీత మాతండ్రితో మరి వాదింపుచుండెను- స్ఫుకాని మనసుఅంతసంతోషాన ఆమహోత్సవములన్ని అటునిలిపి భర తుడా రాజ్యమంత వేయే రామాలక్ష్మణుల కానలకు వేలచేయ మంటిని కానలకు వేంచేయమంటిని రావో యులక్ష్మణా కానలకుపోదా మురమ్మని అయోధ్య వెడలితిమె సీతవుండమని నిన్నారడించితిమె వుంటాకా మాతోటివచ్చితివె వుంటకామాతోటివచ్చితివె భరతుడూ చిత్రకూటానికేతెంచి భక్తితోమన్ను ప్రార్థించెనే నాయొక్క పాదుకలు పూజించెను అనుజ్ఞపుచ్చుకొనియతనినయంచేసి పంపితిమె పంపిన భర తూడు పంతాలతో పాదుకలకై వుండెనె నాయొక్క పాదాలు పూజించెను నంగామము సవ్రతము చేపట్టుకొని నందిగ్రామము బోయి వుండెను భరతుడు నందిగ్రామముబోయి వుండెనూ లక్ష్మణమ్ములుగ నీ మరది లక్ష్మణుడు మనల చాల రక్షించెనెసీత మనల రక్షించెనూ సీత అందమయినాపర్ణశాలలో లోపల ఆనందమున పొంగుచుంటిమే సీత॥ ఆనందముగ పొంగుచుంటిమా॥ సీతఅలసల్లాడు లేడి తెమ్మనినీవు యేల మమ్మూ మొడబాసితి మాయలేడి అదియేటి మృగమని॥ మర్మ మెంచక యెరుగనైతివే సీతమ్మ మర్మమెంచక యెరుగనైతివే సీతగుణముదయి

ర్యముగలలక్ష్మణునకీమనసు కరిగేటట్టు పలపలికితీవే లక్ష్మణములోపల వాన్ని తెగవేసిరాగాను చెల్లునానీకింత శౌర్యముశీత చెల్లునా నీకింత శౌర్యముశీతమ్మాని నీకింతవాడువాక్యములు అన్నివితనకు మ్రొక్కి విని పించనే అబల బలుకులు అవిలెక్క సవిటికనినేనువిని వూరకుంటినేసీతా అనినేనువూరకుంటినేశయుత నల్లవాడు కంట్రలాడగ వింటినే అశవృక్ష లోపలా కలసి ఆడితివని అనినేనువిని ఊరుకొంటినే॥ అనినేను ఊరు కుంటినే హార్షముగా జటాయు నీవుబోయిన ఆనవాలుమాకు తెచ్చిచ్చె నే దనుజారి పల్కులకు మార్గలనస్తివని తరువునీడలనేముతనువుంటిమే శీతతరువులనీడల మేముతనువుంటమే అజనీజ నీపూవమ్మాలు సుగ్రీవు దానవాలుమాకు దెచ్చిచ్చేనే శమరి ఫలములుదెస్తె సహించి మేము శాంతాన సంతుష్టిబొందితిమే సీత శాంతాను సంతుష్టిబొందితిమా సం తాన రావణుని పదిశిరస్సులద్రెంచిసంతోసమునలంకధినాచి అంబా ధియుదాటి అంతానుఅచ్చోటికే తెస్తిమే సీత అంతాను అచ్చోటికే తెస్తిమే అడవిలోకనగిరులుఅన్నిటికి తెచ్చిఅచ్చోట వారధగావ స్తిమే వారథయినాగట్టి రావణుతలద్రుంచివనజాక్షినిన్ను చేపట్టితిమే। సీతవన జాక్షినిన్ను చేపట్టితిమే ముక్కోటిదేవలుముదమాని పొగడగా దేవా దిదేవతలు పొగడగాను దేవాదిదేవతలు ముజమంది పొగడగాక్షేమాన అయోధ్యకొస్తిమే సీతక్షేమాన అయోధ్యకొస్తిమా అయోధ్య రాఘ వులు పూలపాన్పుమీద। అననిజ గూడి పవ్వళించిముదరాగరోచన్న గిన అందుకూమరువాక మూకథా చెప్పితినే సీత మూగవక మూకథ జప్పితినే॥

సంపూర్ణము.

శ్రీ లక్ష్మీ ప్రెస్, రాజమండ్రి — [illegible] 1943 [illegible] ప్రతులు

మేలుకొలుపులు

1946 1 అణా

కాళహస్తి తమ్మారావు సన్సు

సంస్కృతాంధ్ర బుక్ డిపో, రాజమండ్రి.

శ్రీరస్తు

మేలుకొలుపులు

1 బంగారుచెంబుతో పన్నీరుపట్టుకొని వచ్చెరుక్మిణి వచ్చె ।మే। లుకొనవె బంగారు రంగేరుబూనుకొని తరుణి సత్యవచ్చె।మే।దంతధావనంబూని తామరపాత్రగ సువంతి వచ్చి యున్నది।మే। అంతఃపురమందరు మేలవట్టుక జాంబవంతుడు సుతవచ్చె।మే। పొందుగ కస్తూరి భరణివట్టుక కాళిందివచ్చియున్నది ।మే। అందముగ నిలువుటద్దంపట్టుక మిత్రవిందవచ్చియున్నది ।మే। బాలభోగంబు వంచదార తేనె భద్ర తెచ్చెయును।మే। వాలాయముగ తాంబూలముపట్టుక లక్ష్మణవచ్చినిలుచున్నది ।మే। ముదముతో వీణవాయించుచు వేవేగ నారదవచ్చెను పదహారువేల గోపికలు సాగటాలపాలి దెచ్చియున్నారు।మే।

2. ప్రొద్దున్నకూసెను కోడి పెన్నపెరుగు మించద్దు మొలిపెను, లేర అర్ధరాత్రి అలు మారుకోగిన అలవబెల్లడీర లేర। తెల్లవారివచ్చెను లేరనాధప్ప లేరనాతండ్రి లేరకస్తూరిరంగ లేర। యుభయకావేరివాన శ్రీరంగనాయక లేర।మంగళంబులు పంచవాద్యములతోను తినుమదిజనములు వచ్చె లేర।మంచిబంగారుగిన్నెతో యుష్టధారలుట్టియున్నవిరంగ లేర।సురటిల్లిండిమీమూనుసుస్తామ వొమ్ముంపినారు లేర । కూచుకుండుల నాందారి చేతిపుష్పలూ తెచ్చియున్నవి రంగా లేర। మకరధేనవు చిక్కగిరిరాజవరమాట మొరనిడి తెరాదిగః లేర। పసుపులగాదివట్టెబకలిగ్గల్లడిమకంరాజనాథుక లేర। అతియనలువలు ద్రౌపదిగావగిన అనంతశయన లేర।పక్షివాహన యాబ్రహ్మాండమంతాను కుక్షిపొందినయ్యా। లేర।

3. జగన్నాయకుల మేలుకొలుపు.

రంగూగ రూపున భానుడుయుదెనని రాజవలోచన ।మేయు। సంగాత్రకార మంగళహారతులు రంగూవ తెచ్చేరు। అనేకులక్ష్మీవద్దను

స్నానముసేయు ఆ యరంగ వేళాయె। శ్రీదేవిభూదేవినీలవేణితో వవళిం
చినస్వామి-యిందిరం పాదులు ఆరగింతువుగదా నీవగడజగన్నాథ కొండవే
లయొత్తి గోవులకు గాచిన గోవర్ధనా యుక । వేళ వేళాయె యోగీంద్రులెల్ల
ఎచ్చటికో ద్వారముగనన్నాగళ పూద పారిజాతపుష్పమాలికత్తినన్ను చే
మూరు వేటలాడించియె పసిడి ముంగలిరేకుల శిగబందు జుట్టాలి । మేలు

4. తెల్లవారెను పూర్వమందున పలినయుగు శశితము విడిచెను
ముల్లపికలను బంభరరూపయియెల్లువిరియగను । జీవా మేలుకో। మేలుకో
పవేరాజహంసా మేలుకో చైతన్యరూపా । మేలుకొనవే శుద్ధనిలయా మేలు
కొనకనే జీవా, మూడిరెండుకలసియారో. మేదసాధనమనెను యందెచ
చేడియతో జగత్కార్య్యబ్రహ్మము జాల తెలియుటకు ।జీవా। రంగుమీరగ
నక్షత్రమునిమెలుగు చేతిముమూన మునిరి నిర్మలప్రణవమునమాత్ర
యు చెనదెలిసియా జీవా । జీవపరమాత్మైక్యమయినా భావమందున
తెలియవలెనిక । కేవలాగ్రజ్ఞానమున గురుసేవ చేయుటకు।జీవా।తొల్లి
కర్మవశమున కల్లదేహముగావించినంతకు యెల్లవిధములరాత్మగనుగొన
యుల్లమందలగనూ జీవా! నాటిసిద్ధియు లేకసకలాతీతమై । ప్రత్యుత్పతా ఫ
నమెరయుదుసంతు నాహోజ్యోతి దెలియుటకూ జీవా। వింతవింతలుగాం
చు విశ్వమునంతకూటమటంచు దెలిసియు భ్రాంతినొందకమదిని ముక్తి కాం
త నతిగొలువా జీవా। ఆరితులమధ్యమున లేకనుపాదుకనుపాదుకొను ప్ర
జ్ఞానముసు గొనఖవమోదము లేనిదనుచు వినోద మొందుటకు జీవా। రూపు
నామము లేక సద్భావనకంబయిసందియుండియు ప్రాపుదాపై వెలియు
వెలిలోరూపు దెలియుటకు జీవా వ్యహామయి భావమున పరపూర్ణ్యోహ
మునమొకసించు బ్రహ్మోహవాహ యస్మియటంచు హృదయమూహ దెలియుట
కు జీవా। గానినొందక సూక్ష్మబుద్ధి భాసురంగ వెంకటాచలవాసుం
హృత్పద్మగనదా శిఖరం గొలువా।జీవా।

కృష్ణుని మేలుకొలుపు

తెల్లవారవచ్చె తెలియనాసామి పల్లెవకుకున్నావురేరా ఆంతలో మాయత్తగారువచ్చి రంతూనుశేసు ।అదిరే నాతోటి వయ్యాను గూడదలచుకున్నావు। మగడా। నిద్రతలవుగాదు చూడు మగవాలి గాడట। ఎంతసేపు బలవంతుడవునావు వంతమకూడాను నేర్పుతో ముద్దులాగంగా ము ంగేరయూకింది వారికేమకృష్ణ ।తె। వయిటకొంగు స్త్రీమక్కులోవద్దని పిల్లపాలకేడుస్తుంది। వనిబిడ్డగల్లివిమగట్టిపోవాలి పాలు చెపొచ్చెనవి ।కృ। నీవు నేనుగాను నీలకంఠాకుమారావచెడ్డవాడు తల్లు గొల్లతముపెట్టి దారివచ్చెనాను తలుపైనగొట్టువేమా వేయుదము ఏవి వేళాకోళములా। అన్నలగ.దానివి తమ్ముడుగలదానివి అణకువంతురా లివి ।కృ। అత్తమామయందిఅడిగగోకనేను అన్యాయకృతియిది। మనసున తన్ని నీవుముద్దుగాలివచె మూగిలిపలికేవు ।కృ। తె।అత్తరువన్నిరు అది మింగల బూనితినీపై గదగపోవతెచు మందిగమ్యమయిన బాగు ద్రాక్ష రాముఖి మలింగేశ్వరస్వామి అని వెయ్యినామాను అనుకూలంగ చెప్పిన మవిల్లావచ్చెరు।కృ। తోడకోదండముతో వేగగూడుకొని మనపాటు చేయు వత్తి నీకంటె వెక్కువ నాకెవ్వరు విన్నకూడుదును ।కృ। రేవయిన మరికొంతసేపయుపుండేను గోపాలకృష్ణమ్మ। తెసినకూతాన్రి కోపము తేరూర గోపాలకృష్ణమ్మ ।తె।

6 మేలుకొనవె దేవరతున మేలుకొనవె సాధుపోషణ మేలుకొనవే ద్వారకాపురి మహారణగాకృష్ణా మేలుకొనవె ।కొక్కురో యని కోడిగూసెను కొదమతుమ్మెదలెల్లదిసెను చుక్కలున్నియు వద్దుగాచెను పొక్కులువలమా।కృ।చుక్కలతో వెలిగె వక్షువములయను కోడచేయు దొంగగమరక్కసుయుముఅడవెంకటరమణ।శ్రీకృష్ణాకృష్ణగంగా గోకులమునాదమున దరుంగ ళద్రకృష్ణవేసేంగ వాహనరై రావ రమ్మువదలూ।కృ।పాంచజన్య తమయందు కలిగిన పుణ్యతీర్థములెల్ల

తెచ్చిరి।మంగళప్రదమయిన తమతిరుమజ్జనము నకనమా।కృ। గరిమయిం
బురునారదాదులు గానములు చేయ తలచిరి తెం:సివచ్చిరి మేనకాదులు
నృత్యమాడగను ।కృ। రామరామయనుచును నేను రాముని ధ్యానంబు
చేసితి సాధుజనులను ప్రోచెదు రామ చాలు లేవయ్యా ।కృ।

7, లేరనాతండ్రి లేరనాయయ్యా లేర:స్వామి:రంగా - లేరకోరి
వభక్తులనుకృపచేయనిదివుడు కోరికలనుదీర్చను లేవరంగా - నిద్రలేరా
పొద్దు। అమ్మలివిగో వెన్న పెరుగుచల్లులు దెచ్చిరి లేరా అర్ధరాత్రము నం
యూదిన్నకట్టి అలసటదీరాన।లేరా ౧౦। అంగరంగవైభోగాదు లల
రగ అరుణోదయమాయె లేరా పొంగలుచక్కెర దద్దోదనము పులిహ
రారగింతువు లేరా ।౧౦। అప్పడముదపొడి దోసచప్పళ్ళతో ఇప్పుడారగిం
తుగాని లేక ఒప్పుగ కరిఅవులనెయ్యి పాదముతో మెప్పుగ అరగింతు
వు లేరా ।౧౧।సురథిఫిల్లినుండి మామాపానత్ తాను సామ్యులపంపినా
రు మూడికజాతలాంచాదునుండిచిదపుష్పులపినావి లేరా ।౧౦। లామరా
మాయసీనామము తనచేను రక్షించునీదివువు లేరా సాపజనవరదనినాము
మనితెంచి రామకోటిరాము లేరా ।౧౦౪

8 భూపాలరాగం—చాపుతాళం.

మేలుకో శ్రీరామ మేలుకో రఘురామ మేలుకో గుణధామ మేలు
కో నాపాలివాలునింకనిద్ర ఘాంకతో నిన్ను బూడించువారలిరాపింప
వసె వేగమేలుకో।స్వామిఘోరమైన సంసారబాధలగడతే లేవు జనులు
వాడివారి పరితేర్చుటన్న నెవ్వరుదిక్కుస్వామి ।మేలుకో। ఎంతో
మేమున్న సుందరమయిన కృపజూడ నింతవరాలేలు చింతాలుదీర సీతాంత
రామినాము పంతము సకల మేలుకో స్వామి ।టుట సీతధలు మిగాలెను
కొటులు పాటలుపాడెదరు । మేటిదొరవన మేలుకోర్పెదరీపాటి నిద్రచా
లు మేలుకో।తెల్లవార దిక్కులెల్లను తెలుపొందె కల్లగాదు స్వామి అల్ల
తెల్లమూర్పుయౌఘనసాగ్రోచిన చల్లని శ్రీరామ ।మేలుకో।

9. భూపాళ—ఆదితాళం

కోళ్ళుకూసెను అలకదీరెను కోమలులకు। తూర్పు తెల్లవారెను తేజమణగెను దీపములకు। పక్షిజాతుల కాంతితరిగెను చంద్రుడస్తమించె పద్మ ములు। రెల్లవల్లవిరిసె తేంట్లు కదిసె నఘువుడుదయపర్వతంపుదు సూర్యోద దయమాయెను లోకులు ముదము చెందిరి సకలదిక్కులు మెరిసె కాంతుల్।

10. మేలుకొనవే చంద్రశేఖర మేలుకొనవే ఇంద్రవందిత మేలు కొనవె లలనా చపలలోల కరా హరహర మేలుకొనవె కమలనేత్రుడు వీర నేత్రుడు ప్రథమగణములు కంజముఖుడు ముఖులు తుంబుర నారదాదులు ప్రముదమొందగను హరహర కమల గంధర్వాదిగల భామలు వచ్చిరి మేలుకొలుపగ। కామవాతకశతేజగౌరీరమణ కొనరా। హరిశంభు శంభో యనుచు నేడ్కతో వనమ్మునీశ్వరు లరుదెంచిరి। జృంభణంబున వారిజాతముఖ నూనుడేతెంచెరా। హరంభయూర్వశి మేనకాదులురము ణతోడుత బాడుచునుండె। కుంభజామాబు నాట్యములునలువగ గుల్క చున్నారు పద్మినిమ్ముల। గుంటుతూర్పు కొండపై నుదయించెమార్త డునండికలుజల జారచోరుల దర్పమణంగను।హర। పుండరీకములన్ని యొదమెసెను భుజగశిరణ మేలుకొనుమా దండికాదలి సంగమేశ్వర ధవళవర్ణ।హర। మేలుకొనవె।

11. భూపాలరాగం.

తెల్లవారవచ్చె జల్లనేమంచు మల్లెవిరిసెను లేరా కుసుమ కుసుమనేత్ర గువలయశ్యామ మర్యాదగాదింక హరా । తె। కంకలముని పక్షిగణములు గూసెను కాంతలయిక నిద్ర లేరా।జలజాని కాంతులు నెలకొలుపు తలుపులుదీసి చూడు లేరా। తె। తరుణులందరు లేచి విధ్య మేలుకొని తరతృంది రాదింక లేరా। వరకన్య చూడుతో నట్టిపూవేత్ర నర నారా యణా లేరా । తె। గోపికనోహర గోవర్ధనోద్ధారనారాయణ మధువైరి లేరా। కాపురములు గొత్త గమును రాత్రి ఉత్త విపుణ్యులయ్యను హరా తె। సువగువర టాదకాదదం పుణ్యపుణ్యుల చూచెత్ర లేరా సుతకంకి

కాని తెద్దతనము లేదు బాయెనిక నాలుపోరా। తె। బాలగోపాల శ్రీలోల సత్కృపాల పాలధర్మ లేది గా రా । చాలురాలీకీలి పాలు యిారక నేలా వేళా గాదు లేదిపోరా। తె। పొమ్మంటినను మీ నీబుద్ధులోనెంచకు ప్రొద్దు లేదంటిలేరా దీప కాంతులెల్ల తెల తెలవయ్యెను దేవ దేవ మేలుకోరా । తె। ఈపదులోకములు నీకోటికల్లికనకు జూపిన సామి లేరా - కారుణ్యమూర్తి నా నేరములెంచక కరుణ యుంచి లేదిపోరా । తె। నీజగన్మోహన రూపము కనులార నే జూడగోరెద లేరా। తె।

18 కేశవయని నినువ సిగభక్తులు పల్కించుచున్నారు లేరా దానవవందిత వసుదేవనందన వైకుంఠపురవాస లేరా-కృష్ణ తెల్లవారవచ్చెనే-నారాయణయనిన్ను నమ్మిన వాని కరుణ జూతువు లేవా శరణన్న విభీషణునిగాచి పట్టిబిరుదు నీకున్నది లేరా- మాధవాయనిన్ను యాదవులందరు మన్నించుచున్నారు లేరా-మంధానగిరిధర మణిభూష ణాధార మురిధరాధారుడ లేర-గోవిందయనినిన్ను గోపికలందరు గొల్లవారంతురు లేరా చల్లానిచూపు తెల్లతినామము నల్లానినా స్వామి లేర-విశ్వరూపము దాల్చి విమనము మెరయగ విష్ణుస్వరూపకా నీవు నాగుసంతోషమూడి మరచి నిద్రించేవు లేర వుదయబింబము రాక వుదయము వేళాయె లేరా శక్రాది వినుత త్రివిక్రమపుగిహార । లేరా। చక్రాయుధ ధార । లేరా। శుక్రాదిగహమును సుందరరూపము చూరగోరియున్నారు । లే। భుమిను కోరవై భూదానమడిగిన పుండరీకాక్షుండు - లేర। క్రమ మొప్ప వామనరూపము దాల్చిన వామనావతారుడ లేరా శ్రీధర గోవింద రాధామనోహర యాదవకుల తిలక లేర। నీ రాధవధూమణి దిలుకవరపింది బోధ తెలువుదుగాన లేర వాసుదేవభక్త వరజపోషణ వసుదేవనందన లేర । నందకోరంధరా జగమును మనకరిదరముడ లేర హృషీకేశ భూమియంచు ఉత్తములగువారు వచ్చి చూచున్నారు లేర కవిరకృసులానుజ గించినటువంటి కమలమనోహర లేక పద్మనాభుడని తన్న పన్మళవాడలు భారాక్షయి యెంగలెరా। పరమ పావనమైన తారకనామము దలచుచున్నారయ్యా లేరా వాసిగ నీకు నం

కర్ణాటాయనుః సుదేవకక్త వరకపోష విసుదేవనందనవరా। భర్గూభుల ములు కానుక తెచ్చెదరురా। ఖరదూషణాసుల ఖండించినటువంటి శాయనోహర లేరా। ఆదిపురుష మూర్తి ఖరసంహార అనిరుద్ధమూర్తి నీ అఖిల జంతులకు ఆహారమిచ్చునటి ఆదినారాయణుండ, పురుషోత్తము నీ పుణ్య చరిత్రము, భూమందు వెలసించి అందరు, పాపపురాశి పాలు ద్రాగినట్టి భవ్య చరిత్రుడ పాపములన్నిటిని పారద్రోలినట్టి మహేంద్రద నాయుడా హరిహారు మెప్పను మనువారి దలచేటి హరిణివారిణే రావ చ్చింది శేరీత్పదంగములు చేరివాయింపేటి నేశకుల్ వచ్చెరురా।శ్రీ।

14 మేలుకో ఆకాశగంగ మేలుకో శివకాశీగంగ మేలుకో శంభు నిరాణి మేలుకొనవమ్మ గంగ మేలుకో। వెలసినీవు శివకాశి యందున వే డ్కతో నమగన్న గంగాక్షేత్రమునుంచి వస్తివమ్మ భువరాలత్రిసంగా। భా గీరథుడునిన్ను తెచ్చెను పరిపరివిధముల స్తోత్రించి భాగీరథునట్టి భక్తుల మాగావణిశీపుడు గంగా। తూర్పు తెల్లవారవచ్చె తూలనాడకమ్మ తల్లి లేదిమాహాత్మ్యమిమ్మ గంగాభవాని। అనివరుణా మధ్యనిలచి అమ్మ రోయూరేమ్మ। ప్రకృష్టవస్మానానికి వచ్చినిన్ను తమసే లెంకిరిగంగా। భరత కర్నాల్ రాజ్యములలో ప్రజలు అందరువచ్చి నిలిచిరి ఘట్టములు నిండి తల్లి భువరాలవు గంగా। కరుడగుండమున దగ్గరానీవు భువముగా శివగంగ వైతివి ఆదిమణికర్ణిక యుతివి. ఆదమూలో పవ్వళించిన అతివ మేలుకొమ్మ గంగా। నిన్నువమ్మక వారు వచ్చిరి। నిజముగా శశిరాశి నీవుదు కన్నతల్లి మా హిమ ఇవ్వ శేరటాకమంచకనుగంగా। వే లేదిమాహాత్మ్యాన్ని వెలసి శివకాశిలోన పతితోనమేలుకొనుమా పవిత్రగంగా। పసుపు కుంకుమ పట్టువస్త్రములు పట్టుచీరె సారెను తీసి భాగీరథియను నీకు తెచ్చిరి వచ్చి అందుకోనుమా గంగా। పతివ్రతలు కూడుకొని పరిగంగ స్నానమాడిరి తల్లి వారికి మాహాత్మ్యమివ్వ మేలుకొమ్మా నేడు। మేలు ఆకాశవాణి మేలుకో శివకాశిగంగా మేలుకో శంభురాణి మేలుకొనవమ్మా గంగా।

మేలుకొలుపులు సంపూర్ణము.

శ్రీ ... ప్రెస్, రాజమండ్రి. 1946 ... 60 1000 ప్రతులు.

గజేంద్రమోక్షము

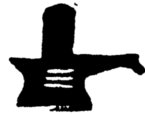
తిరుమంత్రపు కీర్తన

1946　　　　　　1 అణా

కాళహస్తి తమ్మారావు సన్సు
సంస్కృతాంధ్రా బుక్ డిపో, రాజమండ్రి.

శ్రీరస్తు.

గజేంద్ర మోక్షము

కథా గీతము.

ఆనందభైరవి రాగము—అటతాళము.

రాజేంద్ర వినుమా రాజితముగు గజరాజమోక్షణ కథను ముదమున ధరాతలస్థితమౌ వ్యధను రాజిల్లు క్షీర సుధారాశి త్రికూటాద్రియానవా యుతయామము యున్నతత్వంబు విభ్రాజితంబున గాంచనంబున రాజితంబుగు రౌప్యమయంబున రాజెలంగొడిశృంగములు, మానుతులమణి ధాతువుల వెలుంగును ।౧। పూతుంగలముగ లుంగమాకే కేకి మందారబల్లాత కాష్టాతక్ర సింధూవార ప్రియాళు బూరకోవిదార పిచుమందకంజాత బిల్వపూర ద్రవముఖవనజాతనికరంతనవంతనమాంకస మేతసాభాగ్యసంభూతి మహించిన మారత ప్రియకోరికి తపల్లవి కుసుమకలితోద్భాసితకరం బాధాకాదమిళితమై యానందమై తగుశరభ శార్దూల దముసెల్య భల్లూ కహర్యగండ భేరుండ సృగాహమూగ చండ వేదండ ఖడ్గాది భాసుర వ్యాఘ్ర వృకోకాంశకలహాంసముఖము విహారగను కాండ మహోద్దండ గంధర్వ కిన్నర విద్యాధర కింపురుష సిద్ధసాధ్యవరవల్లావ భరితమైనకోవిదామ్య్మ తమరితమై కమలామనోహర్యాదితమై మోక్షార్థజనబంధురితమై తన రాజిలుచుండును ।3। తన కుంభముల పూర్ణితమనోడి పతులపైటను కుతములందార్వగా యూధముతోడి కుంభులందరు కేవ్వగ తేకరుం గోడి తొడలమకలహార్వంగ రక్షయుచి గోడివగముళశీ దీర్పగా వగ వార్యగా తనరు లావణ్యము దలధి యుంబుజనాభినవితలు తన వెంట నుమరగ గజరాజ తనకరేణుల తలకొబ్బత్తు రాజు హాహాకార్త

ము॥ వనవాటిక నొక సరోవరము నసి సటింపుచుండెను ॥౪॥ భుగభుగా
యుత భూభృద్భదభ్భటలతరగలు దివికి నెగయ పూత్కారములొని
గ్రాహములగయు వారముద్రిప్ప తగని వాయువు దిగియా సంఘటితులగ
తిమింగిలులు నొలియానవకంబు యా మిగుల సంభ్రమించి మించి కున్పించి
బెట్టుగ హూంకరించి అట్టుగ పొంచి లంఘించి వనిదలిర్పగ భానుకు
లింపగ మొనఁగెడి ఘోరావృతగిరి నొక మకరీంద్రుడు దత్తరిబట్టె గ్రక్కు
న వక్క రీంద్రుని కరికరి హరిహరి గిరిగిరిసంజారసి పోరిన లీలగా సారా
వరి దొరసి ధారుణి ౩ ౦ ౦లగా మ ఖాముశివరసి తనువులు దూరగావరా
పరి బొరసి రక్తము గ్రోలగా వగరూరగ కఱదుచువరచుచు వెరచు
చు మరచుచు దెరచుచు చురచుచుబొరచుచు జరచుచు వరచుచు
దరుచుచు మకరియును కరికం మురింబొరివి వెయ్యివత్సరములిటి పోర
గను శిథిలత వలసికరి చింతిలుచుండెను ॥౬॥ ఇవ్వారి చరముల కెవ్వ
రిద్దముఁ బత్తు రెవ్వరు నాకాధ్యుడు పరమేశ్వరు డెవ్వాడు కారణుడు
సర్వధాము డెవ్వడు పరిపూర్ణుడు పరాత్ముడు డెవ్వడు నిర్గుణుడు మహా
త్ముడు డెవ్వని చే పుట్టు నెవ్వానిలోనుంచ యువ్వనిలోడించు యూ
జగమంతయు మొవ్వడీ లోకంబును లోకేశులు లోకస్తులు దెగిరవ్వ
లను వెంబడిటి నిరాకృతివి వెలుగొందు వలుమూలవి ॥౭॥ భవము
దోషంబు రూపంబు కర్మంబు నాహ్వానగుణములు లేకను నిజమా
యచే నెందెన్నియును గైకొని నాజన్మకాల వివరింపగా రాగముతో
నిభుతతమునికమైందాగును వరిగా నుని విధాకాలములని వర్తిల్లు శుచి
నిక బ్రహ్మములకు సాక్షికి సిద్ధరూపికి వ్రిమలా గాదునకు పరమశాం
తుక కమికీకి దవిలి వందనములు నొనర్చెద దాంతునకు శ్రీకాం
తునకున్ ॥౮॥ వరధర్మనామార్థ భూసురతల్పులై కాతవ్యవి కాం
తుదు మ కాత్ము నురవందుగ చింతించి నతింతురు యోగాంతులై
పరమాత్మ గుణియుంతురు విజ్ఞాను లెవరని బ్రశంసింతురు సేవింతురు
నేను నిత్యుని కొంతు నిగలో పెలిగేటి వరపురుషుని కృపాబ్ధి జతేంద్రి

యు దురితదూరుని రోచనమూర్తి నధోక్షజుని పరిపూర్ణు నీశుని హరిని
నిత్యుని సూనృతాత్ముని నిరామయుని భజియింతు మనెడి ౹౯౹ అల
వైకుంఠములోని నగరిలో నామూల సౌధంబుపోవల మందారాంచిత
వనంబులో నమృతసరః ప్రాంతేందు కాంతోత్పలోత్పల పర్యంకమం
దు కన్యాకేళితో మెలగుచున్న నళినాక్షు ప్రసన్నుండు శౌరి వి
హ్వాలనాగేంద్రము పాహి యనుగ నుయ్యాలించి కలిమి నలతకు జెప్ప
కను శంఖచక్రము దాల్పకను నే బలము గూర్పక వైనతేయుని
వైని పోవక దుమికె శ్రీహరి ౹౧౦౦౹ తనవెంటను లక్ష్మి వెంటను చక్రా
దిసాధనములు నావెంటను నారదుడు ధ్వజినీకాంతుడును వెంటను కా
వచ్చిరొయ్యన వైకుంఠపురమున గలిగిన జనము లాబాలగోపాల ము
వ్వడుజాడ తనమువెంటను నిందిరాపతి కా నేగిన పదము జెవ్వడు
నునల యేయాపదలు తలిగెనో యనుచు దలుబులు గనుచు జనియె౹
కాటకాంచలగంగతో భుజటద్ధమిల్లబంధంబుతో శాటికకు నంచి
తనకుచంబుతో వద్భుతచంద్రరత్నమయకాంచితో శిర ఉలాట తేవంబు
హరికరాలగ్నైత్రియంబుతో మహోన్నత కోటీందునథతోను రోజ
వంశోద్భవలగ్నుంబుతో యంచిరాగ మాటిగ నింద్రాదిసురలు గుం
పులుగూడి నాటకధరనమోనారాయణాయని పాటలును యాటలును
వలికి కోటిసూర్యుని మించురత్నకిరీటమును భుజకీర్తులను మేటికిని
యాకోటికొని మన ౹౧౦౨౹ కరుణాసింధుడు హరి వాచరమును కండింప
నిర్వక్రము నకరితవ్రకంపిత భూచక్రజ్వాలలాభిల నిలికాంబరముక్రము
పాలిత దినకర దేవమును చక్రము చక్రంబలప తరణి వరవయోక్షుడు
కంఠ మెత్తను గురుతుంగా దుందుభులు మొరసెను విరులసుమములు సురి
పె విధునరి విష్ణురూపదరో గణపతి ౹౧౦౩. జనకాధ దేవకావనము
త్రైవై గరణిగ్రహాగతివిడచి హూహూనానాము గంధర్వదైవచ్చి తన
తోడి శృంగారరసవిశదిప్వానిని ౹ తేసుకొని కటాక్షమువడసి తన

పురికేగి మునుదేవేంద్ర కరిరాజము ద్రవిడ రాజన్యుడు మాను డింద్రద్యుమ్ను
డకడపి మహానందాల్పి మనమున లోనచ్యుతుని దలచగ మౌనికలశజు
డటకు వచ్చిన గనుగొనక యున్నట్టివేళను కరిగమ్మని శాప మొసగ
||౧౪|| చదువరుల పాపములు చెడును ధనంబులు చెడుదురు రాజసతులు
యొక వేళ చెడును కర్మగతులు యొకవేళను చెడును లోకగతులు
భువనంపతులు చెడు చెనటులు కవి చెడని సుగుణంబు చెడనర్ధ మాగు
విష్ణుసేవానిరతులు అడిగినప్పుడు నా జజ్ఞః కునగు నన్నెమంటి నన
నీమదుకులే బోధింపుచుంటిని యదియె కానరమా ||౧౫|| గజరాజమో
క్షణకథ విన వారికి కలుషము హరించును దుస్స్వప్నము దొలగును
యశ మెచ్చును దుఃఖము బాయు సుఖము ప్రాప్తించును సౌఖ్యము
కల్గు కైవల్యము లభించును నిజము నిగాక సుజను లెవ్వరేని పాదిర వేకువ
లేచి యీ జగద్రక్షకు లా సుధాదిసంబాయుధ పత్రము శ్వేతదీప నారద
వానుకి వశిష్ఠ వహ్ని గరుడధ్వజ రవిపత్రముఖుల దలంచిన కవకం
బిత్తునని హరియాన ||౧౬|| ఆమూఢి పాంచజన్యము పూరించియు పతి
మోదముతో దన గరుడారూఢుడై హరి వేంచేసిను వైకుంఠము కను
లగణం బెల్లను సంతోషించె నతివేడుకమీరను అని శ్రీశుకుడిటు జెప్పె
పరీక్షిన్నరేంద్రున కీరమ్యకథ నీ కొనింగించితి సూతుడా ఋషుల
శౌనకప్రముఖుల కమృతసారం గురియ జెప్పెను కూరిమితో రామ
కృష్ణుల కోరికలు సారెకు ఫలింపగ ||౧౭||

సంపూర్ణము.

శ్రీరస్తు

తిరుమంత్రపు కీర్తన

శిష్యుడు తిరుమంత్రముకొరకు రామానుజలవారిని ప్రార్థించుట

హరి హరి రామానుజా యీమతమందు నిమ్మియున్న దాస హాహారియు భూమందు యీకనమందు తిరుమంత్రముకొరకై అయి మూలన్నయు తిరిగితి మంత్రముకొరకు బుద్ధితో మేము గూడి తిరుము మీవెంటను అలసటలేక వెనకే తిరిగితి గోవర్ధనస్థలమందు వాయూ దేమీ చోద్యమనుచూ ఆకాశమందనూ, అయిదుబక్షు బంగ్లవీధిని వెళ్ళగా మొగిరిపోతుండి పక్షులా మీరెల్లేకి జంగిమున్న స్థల మేదితోా వినవయ్యా హరిదాసుడా మేమెల్లేటి సీదదవ్వక రావయ్యావమునవచ్చులా వెళ్ళగాసీదమ నిలచి గొలను కాళ్ళకు వచ్చునూ కోమండలాముతోను తీర్థము తాను గ్రక్కు డు చేతబూనెన్ తన గురువుశ్రేయాతొరాలను తాను పరుగు పరుగున వచ్చెను అంతట ఆచార్యులూ పరమపదము వెంచేసెకాలమందూ ఇంతకాలమందునా యీబిడ్డకు అందరాకున మంత్రమూ తవములను జాలినొంది మేదినివయి హస్తమంచి తుదకి ముదముయిన తిరుమంత్రము ఆచార్యులు విశదముంబుగా వ్రాసిరి దేవ మక్కడ నిడిచి ఆచార్యులు శ్రీరి పరమపదంబు వింటిరని శక్కటి తిరుమంత్రము వినమనుగా జనవెను అనుచ వ్రాసిగొని హస్తమంచి ఆచారి గుడిది వెళ్లెన్ జలము చెప్పి పోసెను ఆచార్యులు స్నానముకగ్గ రకొచ్చెనూ ఫలహారగించరయ్యా అమాదట మయ్యా రక్షించరయ్యా నిద్రలేచి మునులూ యీస్థలమందు నిద్రింపగడు తొండి దంతస్థల

ముందున్నట్టి చెరువును జూచి గుండీ తెగసిగొట్టెనూ గురువు నరుగ నయితినీవనముందు గుట్టు తెలియకపోతివి జలధిగట్టుకు వంపెనా గురువు నన్నదవిహాలుచేసెనా గురువేమి తేసెగదా యీవనముందు గుట్టుతెలి యకపోతివి గురువయి చేయివేసి తన గురువునూ వ్రాసి లేపెనూనామ నను గృష్టిచేతా తనగురుకు తగిన క్రియలెల్ల జేసిన అంతట వరమా త్మండుతోత్రవను వసువులు గాచుచుండగా వసువులగాచెడి బాలుడా తోత్రవను వద్యాత్ము తెందరు వెళ్ళిరీ వినవయ్యా హరిదాసుడా మా తోత్రవను యీటిసాని వెళ్ళేను యీటిహానిసు అబ్బనా తిరుమంత్రము అదంతా విరజల్లెను ఆటసాగును అబ్బెనా యీమంత్రముందరికి మొరు గాయెనూ అందరిని వెతుకుకుంటూ వెళ్ళిరివారు హస్తినావ్పరిముందు నావల్లెగూడిసెలముందురా చోళ్ళపురాజు పట్నముందున జొచ్చిరీ అను మ్మదమ్మలుదిరా చెప్పనవసాలు ఆజ్ఞతో సేయించుమిరా మీరు జేసేటి పనులూ మాతుగయ్యమావద్దవుండుమూనన్ ధర్మరాజు చేసెడి య జ్ఞము జూచి హరిదాసుడెల్లగాను యీవరయ్యా హరిదాసుడా తెలియక మీరు యిబ్బందపడనేలను నమోనారాయణ ద్వంద్వార్థము తిరుమంత్రము నమకూడదాయె మాకు తెడియయాకు వుచ్చుకనీ పాటనజేసి తలచెను ఆచార్యులా నాగవానము లేని గంటలు ఘలుఘలున మ్రోగుగనూ నళవారు అంతవచ్చి తెరచాటున నభదీర్చి కూర్చుండిరీ యొవరయ్యా హరిదాసుడా యిచ్చటికి మీరెందుకు వేంచేసిరీ నమోనారాయణ ద్వంద్వా ర్థము తిరుమంత్రము నమకూడదాయె మాకు మేటిసానీవద్దను తిరు మంత్రము యిప్పిస్తే వది లక్షలూ ఆమాటను వింటినే ధర్మరాజు ఆశ్చర్యము జెందనూ వేయిబ్రాహ్మణుల కేల్లరు నమకూడదదు వక నయిన్నత్రుండెక్కడా యీటిసాళ్ళను పిలువ్వడీ యిచ్చటికి మన మాట సాధించుదాము యీటిసానీ వచ్చెను దండంబుపెట్టి నాట్యమాటల గాచెనూ ఆటలు జూచి మెచ్చి మేలియనద్ది ఆశాతివ్వగాను మిద్దిల

స్త్రులముక్రింద కర్మములాను ధరపయి బడవేలెనూ ఆయూపు భీసు కునీ ధర్మరాజే హరిదాసు కిన్నగాను అనుసారవచేసెనూ హరి పుర మందు దాడయి నిలచుండెనూ హరిదాసు కథలిన్నియు విన్నా కన్నా వ్రాసినా చదివినాను ఘనముయిన తిరుమంత్రము దొరకును వినయంబుగానమ్మడి।

సంపూర్ణము.

బిలహరిరాగం—ఏకతాళం

1 జానకీ మనోహరా । నీ ధ్యాన మింపుగు నేకురా । గానలోల నిదు
కృపను గానరాదేమిరా శ్రీ।జాన।

2 పక్షివాహాన నన్ను నీ । కరుణతో గావను శ్రీవరా । రక్షకుండ నీ
పటంచు । నీ భక్తి నెరనమ్ముచుంటి ।జాన।

3 సంత్రముజను వెడలి వనుజ । డింబును రక్షించునట్టి స్తంభ ధృతి
యుగళ నీదు । పలిచరితలు గణింపతరమె ।జాన।

4 నారదాదివంద్య । క్రూరదనుజభంజనా । కోరి నిన్నే నేను
చుంటి వేరు శాతు న్యాయమూ శ్రీ ।జాన।

5 మెరునరయార్యాకైన నాడు । గురుకరుణచేతను । నిరతము నీనామ
భజన । మరువక నేసెద శ్రీవరా ।జాన।

6 ధరను వేద వెంకటకృష్ణ దాస పోష శేగరా । పురమువురుమునన్ను
బ్రో । భారమెమెం చెప్పరా ।జాన।

సమాప్తము.

శ్రీశారదా ప్రెస్, రాజమండ్రి — కే. టి. నర్సు ఇ. జి. 60, 1946_1000 ప్రతులు

లక్ష్మీదేవి సొగటాలాట

1946

1 అణా

కాళహస్తి తమ్మారావు సన్సు
సంస్కృతాంధ్రబుక్ డిపో, రాజమండ్రి

శ్రీరస్తు

లక్ష్మీదేవి సొగటాలాట

శ్రీవేంకటపతి చిత్తము వదలతూ। శ్రీలక్ష్మీదేవి మనసు వదలతూ జేతు లుముడుచుకు సరస్వతి విడలతూ। పంకజోదరు పాదములు వదలతూ। నీరజభవుని భక్తులారా। వాక్కులతో సరస్వతి నేవ గ్గింస్తూ జయ జయకు శ్రీవెంకటపతికి। జయతూ మమ్మేలి నవ్వ్యాయికి పంచాశలభుజ నీకే జయతు। వరగరామునమ్మేలిన స్వామి। గజ్జారిరూపుతు పెనవేయు నా మదముతో మాదడుగుల నడిగి। బలికి శిరస్సున పాదముంచి నా పరమాత్మ నీకే జయతు। జనకుని కూతురు జానకీదేవి దేశాయాలు మంత్ర్యముబాగదని మమ్మ పెండ్లి ఆడిన। నీలవర్ణ నీకే జయతు। కలికి కాంతల అభిమానమున్న ఘనముగ విూవట కొల్లలు గొంటివి। కలికావతారుడ మమ్ము కరుణించుము కరుణానిధి। కలకలనవ్వుచు కమలనాధుడు। అంబుజాక్షి నిట్లంటలెన్నా। పొదచిన ప్రొద్దు పోవని మనసూ। నేను కజావం బామను మమ్మ। అనుచును తననాధుని బిలువ। హర్షించి దనగా లక్ష్మీదేవి। గజవరదుని కరములబట్టి నగరాంగణము నకిటి బెరీ, చతురంగపుశాలలోను చిట్టచాపం శ్రీహర్షం బరిచిరి, పలీపతులంట సతోనమ్మ న గూర్చుండి రిగా పరుపుల విూద, కొండితో చేసిన సొగటాలేము పెమ్మానుతాను దెప్పించిన కొన్ని లసొగటాలేము లక్ష్మీకాంతుడు దెప్పించె, బంగారుసొగటాన్నావళి పద్మనాభుడు బరపించె, ముందు పందెము నాదోయనుచును మురియుచు శ్రీకృష్ణుడు బల్కె, అలివారోను అడగవచ్చి, అభరణమ్ములు సామ్ములు బెట్టి నవ్వుతో దండనూళ్ళు బెట్టె, మేలమునా పతికంబును బెట్టె యురమున యుత్తరీయం వేసి, ముక్కునాళ్ళ। మాయమనుం జేసిరాహనాకారుసికి వనూ, అదియగు దేశ్రండ వుదూ అందెము పాదములా బుల్లా, వక్షస్థలమూ సావనమూలా, అచ్యుతునుకా ధరియించె

చెక్కుటకుండలములు ధగధగలాడుచూ మెరయగాను ధగధగలాడే, ముత్యపుపోగులు కెంపుచెక్కిన్నము మెరయగాను ముద్దుముఖమ్మున ముత్యపుతిరుమణి చక్కగతాను ధరియించె, నెలవంకబోలు నెన్నుదురు మీదను చంద్రవంకా తిలకందిద్ది, పిగిలిపి చంపలకూజుట్టి పీతాంబరము పైగప్పి, సన్నకాడ కల్కిక్ష్ణుడు, వల్లెనాటోప్పగవేసే, సొక్కుచుసోలుచు నేటినాదం చక్కగాను హారియుబట్టి కన్నులంగిటుచు సై లుదేయుచు సారెకు తాంకవమాడుచును, దేవేంద్రాది దేవతలెల్లా దేవాదిదేవుని చూడవత్తురు. ఆ రుద్రుడు మొదలగు వారిదాసులెల్లగూడి భక్తియోగ్మున భోగాపద్రములు పద్మనాభుని జూడవత్తురు నాతులారా సాధు కొల్వుకు వచ్చుదురారె కొమ్మలారా యిట్టిదేవుని పోయిటుయింతా అద్భుతమైన జూచితిరిగా అంతటనూ ఆ లక్ష్మీదేవి ఆభరణాలు సొమ్మలు పెట్టి నత్తుతో ముసల్మాపెట్టి మేలయినా వతికంబెట్టి పచ్చలకాపులు బన్నసరాలు మెడనిండా దిగావేసె, చిన్నియాగుచనులనడుమును, చెన్నవరిన చంద్రహారంబెట్టి రత్నాలుదాపిన రవిదొడగ ఆభరణమ్ములు సొమ్ములు బెట్టి నాతినాసికమ్మున ముక్కుబెట్టి నవరత్నములు గిలిందివడ్డాణం నడుముకుబెట్టి పాదారభూషణాలవుంచె పద్మనాభుల దేవిగనుక, కంకణములు మూడిగాజులు మెరుగులుగా యిరుగనుండె, చక్కనగు వందిటదండలుబెట్టి, సర్వేశ్వరుని దేవికిని సోనంపైగ వజ్రలంరాసిన నవరంబెట్టి కొప్పందిద్ది కొప్పుమీద రత్నాలకొప్పు గొలుసులు లక్ష్మిబెట్టి ముద్దుముఖమ్మున ముత్యపుతిరుమణి మద్దులుకుల్కగ తానూబెట్టి చక్కనాగునుగుటిమీదను చంద్రవంకాతిలక దిర్చి, వణతి వనపాపిటవడుమను బంగారంపె చూటుకమందె, కలికి తనకన్నులమీదను నిగనిగకాటుక మెరయగనూ, ఇర్తిగతివంచా ఆదిచక్కావశగ అత్యారీ ఆచోప్పట ఆతిభారయనుచూ, బవ్వన చూడాడనుచూ సారి వలుకూరు బలువయినానందములు పద్మనాభుల దేవివేసె అటలతో

పద్మాన భుకేవివేసే ఆటంతో వారూ ప్రొద్దుపుచ్చుచుండగానూ పాశ
కర్ముడు పాండువ జూదాలకడూ। ప్రిజ ద్రోహులు దుశ్శాసనుడు ద్రౌ
పదీవినభలోనా। వలువలివ్వాల విప్పగానూ। అన్నన్నా నీవే దిక్కూ
అనుచూ। ద్రౌపదిబల్కె। ఆద్రౌపది పల్కులు కృష్ణనికింతోనాదం
వలెనూ వినగావచ్చె। ఆతఁడు మనుచూ పాదకలేయూ। కోట్లపొను
గూన చీరెలుపడనూ। మేట్లకొలదిగ రవికలు పడను।కట్టలేకను దాన
దీదేవి। విప్పలేక దుశ్శాసనుడు। స్వామిమహిమా యిదియనిపలుచే।
ఇచ్చినవాడు విశ్వంభరుడుండగ విప్పగ నెవరితరముయ్యా।చుక్కల పొ
డుగున రాసులుచీరలు। చొక్కటమైన రవికలకోర్యు। కొలువుకూట
మున కంనా రెల్లా పట్టుచీరలు బంగరురవికలు। కట్టుకొనిరే సీరజాక్షు
లు। పంకజనాభుండైన శ్రీకృష్ణుకనూ పక్కనవచ్చె। నాథుడ నీవూ
పద్మనవిధము నా కౌగింపుము శ్రీకృష్ణా। సీరజాటుడ పద్మనవిధ
ము నీతితో మరి నాగింపూ। కమలలాబుడ నీకోదబాంకీ పాదికవైది
తినా। భువననాథుడి పద్మనవిధమూ బొంకక నాతో నెరిగిలచూ। నాతి
యూపు వల్లవిదాని న కూతిగదని పద్మేతిరా। వనితా వరువవచ్చినవాని
వలచుట తగదని పద్మితివా। వదహోర్యేల మగువలలోపల వణికి తగ
దని పద్మితిరా।రుక్మిణి మొదలగు పట్టపుదేవికి పాంకముగాపుష్పవెచ్చి
స్తి। పంకజాక్షి సత్యభామా పల్కెని అందుపద్మితి గా। హరి మారు
అచ్చటికేగి అభామతోవందిప్పి వేళ్ళతోనే వృతుండెచ్చి వేసిపందూరు
పద్మితిరా। మొల్లపతులలో కొక్కవయురా రుక్మిణి। తరమురయ్యా
పెక్కువిధముల ప్రియముల బొందిన మక్కువలకూ పద్మవరా। శ్రీ
మ్మారిగాదవు నీవూ పతులను తిట్టావయి చెట్టబెట్టె। చెందూబిడ్డల
కొలువమతో దెచ్చి నీదండంగాదు సుమ్మా। హెచ్చపురునా నీవూ
పతులను కచ్చరబాయాలు నోరికృష్ణా। తచ్చినగాదత్రు నీవూ? కృష్ణా
హెచ్చులకొకూక నేలుడునా। తెలినేర్పుంటే నీవు యింతులాస

లాచేపట్ట । లోకమాతృలుఅనీ పాదుకబట్టి మాత్రియదువా । జారగుణం బులు చోరతనంబులు మొన్నినేర్చెనో మీయన్న। అనుచూ ఆదిలక్ష్మి దేవి అచ్యుతులనూ దాయగవచ్చి చిరునవ్వులు నవ్వుచూనూ । మురర యుడు శ్రీకృష్ణుని కొంగూబట్టె । మాత్యాః హారం మెరయా। మురహా రుడు ఘుడితలోనవ్వా।నవతికొంగూ బట్టినవారికి । తప్పాలు తేగాధరణి లోనా। నాకొంగూబట్టితుమీకు నేరములు యేమయినాగలవా। నేడుగాన సీకొంగూబట్టి బరాగా కాలంఅయెవేలక్ష్మి తరుణిరాఃటికినాబట్టి తరుచు లచేతాపూజయిగొంటిః॥ గోవిందూలాఃలక్ష్మినని కోరికలన్నీ యదుగు దూరూ పురుషోత్తములా దేవి వాసిభూదనమెల్లా వేడుకొందురు చిక్కతి సీచేతాయనుచు । చిరునవ్వులు నవ్వుచునూ । వక్కూనాహరి చెక్కిలి నొక్కి మురియుచు ముదితను మన్నిదే।నవ్విన పురుషునిబందెనబెనుదుర యేలోకమందయినా స్త్రీలు । నాతికొనన్నూ బందెన బెకితివి నేడూ నాకు కానుకవచ్చు । నా తిరానేను నవ్వినఃధమూ కోమలిసీకిరింగించెద వినవే । నానహోదరీ వరమపావనీ బహువనివ్రతా ద్రౌవదిదేవి రాజ నభలోనుండగానూ । వరమద్రోహుడూ దుశ్శాసనుడూ । వలువలిప్ప దా దుఃఖంబొంది అక్షయముగా వలువలిమ్మాని।అ ద్రౌవదియుమనమ్ము దలచె అక్షయముగా వలువాలిచ్చెమా । ఆసతికిచ్చి నవ్వితినీయింతే కాని యింతెరా నాపై నవకూలెంచగా తగునానీకు । సుఖముగాను పోదము మనము। అంతఃపురమున కనుచూ శేచెఆదిలక్ష్మి శ్రీకృష్ణమూర్తి వరమ వంతోషముమంద్రి।యీపాటపాడిన విన్నా యింతులాను నంపదలూను అష్టపుత్రులుగల్గి యిష్టానంపదలుగల్గి । వరమాత్ములై భోగమ్మాత్ర వణ తులు మొవ్వారు పాడిన విన్నా యిహవరసౌఖ్యం కృష్ణుడిచ్చు॥

లక్ష్మీదేవి సాగటాలాట నంపూర్ణము.

యశోద కొంగ పాట

శ్రీవిష్ణు శ్రీపతి శ్రీపురుషోత్తమా శ్రీనారసింహాయ శ్రీకూర్మనాథా శ్రీధరా శ్రీవిష్ణు శ్రీవాసుదేవా। కోరి ముద్దులపట్టి భక్తితో దలంతూ నా నేర్పువిధము నా విన్నస్తుతియించేను। వినవయ్య గోపాల లీలలనగాను మొఱనాళ్ళ। ఊగినా ముద్దుపాపను తల్లిగొంగే బట్టే ఉయ్యాలా నిప్పుడూ। మొగవ్రలా మేవుతూ యశోద అన్నరాకుమి కొంగ పద్దు। దొల పచ్చేవు కృష్ణ పాసిడివచ్చేవను పంచశరరాకురా పరమపురుషా। పాలిచ్చివాడిచే నిన్నిచ్చి వచ్చేను। వెన్నద రాకుమీ వెను వెంటనూ తానన వంగాదలతు కరుణాకరవిన్న పరాకుమీనా వెను వెంట రామచంద్రా। అనుచు తామందరకువచ్చినా వాలురను కొంగమొత్తుకపోయెరా విన్న మామందలోయిద్దరీ గాలుర మెత్తుగొనిపోయెను గోవులా వడిగిచూడు అగవిని కృష్ణమూర్తవరలిల్లిట్లనూ కొంగపగమొట్టిదోగో దేవి। మత్స్యావతారమై ముచ్చుపోమకసి ద్రుంచి, దెచ్చి యావేదములు బ్రహ్మకిచ్చితిగాని। అదిలోపల కొంగపగవినను కూర్మావతారమున కొండ వీపునమోసి దండిగా అమృతము తరియిచ్చితినిగాని దొంగజాడా మొరుగవే వరహావతారమున వొంటికొమ్మునదాల్చి, ధరణిగ్రచ్చిన హిరణ్యాక్షు జంపితిగాని కొంగజాడమొరుగవే। నరసింహావతారమున ప్రహలాదునిగాంచి కశ్యపుని జంపితి నకొంగామొరుగా వామనావతారమున బలి మూడడుగు లడిగి త్రిభువనమాక్రమించితిగాని గోపిదేవి నేను కొంగనరుగా పరశురామావతారమున వసుధరాజులనెల్ల యిరవయియొక్కమారు పరిమార్చి। పృథివిఏలితిగాని గోపిదేవి నేను కొంగ జాడా। శ్రీరామావతారమున శ్రమలు అనుభవించి దురాత్ము రావణుడ్రుంచి ఏలితిగాని। గోపిదేవి నేను కొంగనెరుగాను బలరామావతారమున పుడమినాటిగ నత్త ప్రూరదయిత్యుల దుమిడుం ధరణి ఏలితిగాని గోపిదేవి నేను కొంగనెరుగా, బుద్ధావతారమున ముద్దులుజాటించి

గొల్లముద్దియలతో ఆటలాడితిగాని గోపిదేవి నేను కొంగనెరుగా, విల్లా
నువిరచితిని మద్దులంపితిని రణయుద్ధంలోన కరిసులిజంపి । కాళింగి
మడుగుజొచ్చి లికినాగుమొక్క కన్నులావిషములూ కర్కటిలగావడ
గమీద పాదాలు వరగమోపియున్నను, తాండవం జేసితి తరుణిఅవును
కొగిగమెట్టిదా మెరుగ గోపిదేవి ఏడుసముద్రమ్ములూ ఏకమయి పారగా
అక్కడాయామఱ్ఱియాకుమీదా, వటిబత్రశాయిపై బవ్వళించితిగాని
మగువరో దొంగనేనెఱుగనమ్మ నన్ను వెరపించవలినాక్షి కొంగనుచు
కొంగజూవవేల్లి కొంగజూవు, అనినోరుదెరువగా అఖిలబ్రహ్మాండములు
తనయునికుక్షిలోనిండియుండ బారేటిగాల్వలు పర్వతమ్ములు పెట్టుపా
తాళములు పెక్కుబ్రహ్మనదులు చంద్రసూర్యులుసప్తసాగరమ్ములును
త్రిభువనంబులుజూచి యాయశోద, భయమంది వెరచియు తనసుతున
కిట్లనెను నాయన్నసీమహిమ బ్రహ్మాదులెరుగరూ వెన్నుడాసిన్న నే
నన్నెబలిమీ కొంగంటె వెరతువని మరచి పల్కితిగాని । మురవైరి
మాయామీ మొక్కెదను, తనతల్లి వెరచుటకు తననోరు మూసు
కొని మంచకము గొంపోవ మగువనమ్మ అది పల్క మాటలకువద్దు
శ్రీకృష్ణమ్మ పద్దువుకుపోత్తమా వద్దువద్దనితల్లి మళ్ళి చెప్పె, ముంగుర
శ్రీకృష్ణ పుయ్యాలలోవుంచి । భమిడి పుయ్యాలచెరు వరగబట్టి
జోజోమత్స్యావతారాకూర్మావతారా జోజోఅచ్యుతా, జో ఆనల
తా శంఖుచక్రధారా అని యిట్టుయశోద ఆంకించిపాడగా పొరుగింటి వ
నితా తాజోరువవచ్చి పెనుగిడిపెనుగిడి యిరుగిళ్ళకుబోయినాను తరికడ
వలాపెరుగు తాగిపోతాం అనియిట్లు యశోద అంకించిపాడగా పొరుగి
టివనిత తాజోరునవచ్చి, పాలీడిబాలీకి యిరుగిళ్ళకుబోయినాను కుం
డంతలతాగిపోయె, అనియిట్లు యశోద అంకించి పాడగా పొరుగిం
టివనితా జోరునవచ్చి తేమినేయుదమమ్మ మొచ్చటికి బోదుమూ
వందున్నతికిత్రన్న వెన్నదినెనూ । అంతటానక చెలితతివెగిరంవచ్చి। చె

వృషభము గోపిదేవి చవినిబెట్టదూ । మనమెంత వెరచినా మాధవుని చరి
యలు మానుపాలేదమ్మా గోపిదేవి । పోదాము వదరమ్మా అపాయింతో
మనకు రారావు రేలయున మనయిళ్ళకూ । మీరీతి జలజాక్షు లందరును
చెప్పగావిని గోపిదేవమ్మ నాకొడుకు ముచ్చెన్న విచ్చెనమా। నీరజాక్షులా
రమ్మా యిళ్ళకలమంది। నెయ్యి పెరుగు లొసి పాలుపెంచూ । కడుమంచి
దాదులను అచ్యుతులఉ కావుంచీ। గొల్లపల్లెకు జననూ గోపిదేవి। తన
తల్లితోలిలూ తనయుడూగుర్రెంగి వారికంటెను ముందు తాకబోయి
యేయిల్లుజూచిన పెర్గులూ మీగడలూ । వెన్నబెట్లాలనువిండియుండె
యీరీతిగానుంది గోపిదేవి ముర్చిల్లి। గొల్లవాడలు దిరిగెను। కలకుంభ
ములన్ని। కలశలన్నియునిండె దండికీకణాలలోను । కలశతో ఒక
వనిత జలకము చేబూని యశోద కాళ్ళకడుగుట కివ్వగా । కలశలోనిరం
త క్షీరంబులయిపోయె। సిగ్గువడి యావేడ శిరసువంచె, వెన్నదిన్నాగు
ర్తులూ వేళ్ళుజూపారమ్మ। పాల్దాగిన దుత్తలాజాడ లేవి । యేపాలు యే
నెయ్యి యేర్పడకదిన్నాడు। నాకొడుకు ముచ్చెన్న విచ్చెనము- నీకొడుకు
ముచ్చెగాదచ్యుతుల భాగ్యదూ- ముచ్చెలింమేమివి మానుకవ లని-
కాంతలకాగూడి కట్నాలు యిచ్చిరి - ముళ్ళెనరి। జనకు గోపిదేవి
పులికాలుపులిరఉ సాంబ్రాణి గుగ్గిలం అగరుధూపములచే దృష్టిదీసి।
ముద్దాకి పాలిచ్చి సతు,చేతికివ్వ - గొల్లచేడియలెల్ల ముద్దుగారి
ఆశిర్వాదమున అష్టమీ దినమందు-బాయశను యీపాటబాడినవిన్నా
భక్తిముక్తులుగల్గును వరమౌనంటా।

యశోద రొంగపాట సంపూర్ణము.

శ్రీ...ప్రెస్, రాజమండ్రి — ... 63 1915..1000 ప్రతులు

గంగాగౌరీసంవాదము

1946 1 అణా

కాళహస్తి తమ్మారావు సన్సు
సంస్కృతాంధ్ర బుక్ డిపో, రాజమండ్రి.

శ్రీ రస్తు.

శ్రీరామచంద్రాయనమః

గంగాగౌరీసంవాదము

శివశరణు మాంపాహి శివశరణుసోమా శివశరణు మనసార శివునకు శరణు॥ గురుశరణుమాంపాహి గురుశరణుసోమ। గురుశరణు మనపాలి గురుశరణు॥ హరిశరణుమాంపాహి హరిశరణుసోమా హరిశరణుమనపాలి హరులకుశరణు॥ యెక్కెనుగౌరమ్మ ఎలనంది మీద। కోసెను పూలన్ని కొమ్మనిరువకను। ముముడిచెను ఆపూలు ముందుగాతాను। ముడునమిగిలినపూలు పళ్లెరమునుంచి। పంపెను గౌరమ్మ గంగమేడలకు। వాడిన పూబంపిన వనిత యెవరమ్మా వనిత పూబంపిన వనిత యెవరమ్మా। చావకుండే తన్ను సరికొల్లలాడు సరికొల్లలాడను శరదానవటవే। సరిదాన్నికాకుంటె శివుడేల దెచ్చు। శివుడేల దెచ్చును జగమేలమెచ్చు। శివుడికచిన్నాలిని నీకు చెల్లెలను। తన్నేను తన సవతి గుండెల్లుపగుల। అక్క మీపాదాల గాలిమన్ను। సందుల్ని గట్టిస్తు గొందుల్నిగడుదు। కొడుకు వీరన్నకు కోటగట్టిస్తు। కోడలకు భద్రాద్రికి మేడ గట్టిస్తు। బసవన్న పడుకునే పంచటరుగాస్తు। శివునికి శివపూజ గద్దెకట్టిస్తు। నీకు నాకు అనగ సరిగద్దె కడుదు। సరిగద్దెకట్టను సరిదానవటవే। సరిదాన్నిగాకుంటె శివుడేల దెచ్చు। శివుడేల దెచ్చు జగమేల దెచ్చు। శివునికి చిన్నాలిని నీకు చెల్లెలను। తన్నేను తనసతి పళ్లన్నిరాల। అక్క మీపాదాలా రాలిన పళ్ళు। కూర్చుండి యేరిస్తు గుండుగంపలను। నిలుచుండి యేరిస్తు నిలువుగంపలను। పరుండియేరిస్తు వ... సలేక। పిన్నలకు పెద్దలకు నీవు పంచిపెడితే। పసిపుత్రి బ..ది నేపంచిపెడుదు। సమముగ పంచిపెట్టవు సరిదానవటవే। సరిదాన్ని కాకుంటె శివుడేల

దెచ్చు శివుడేల దెచ్చును జగమేలమెచ్చు । శివుని చిన్నాలినినీకు చెల్లెలను । అనిపలికెగంగమ్మ జనెను మేడలకు । అంతట గవరమ్మకు చెంగుతామాన । ఉదకాలజాడలు కానరావాయె। తనకొడుకువీరన్నను గ్రిక్కునాబిలిచి । రావోయివీరన్నా రాజశేఖరుడా । వయసుగలిగిన వర్దిల్లువీరన్న । ఉదకాలజాడలు కానరావాయె । ఉదకాలజాడలు చూచిరా కొడుకా । అటుబోయివీరన్న అకొలనుజూచె । అకొలను ఉదకాలుదాచిందిగంగ । ఇటుబోయివీరన్న యీకొలనుజూచె యీ కొలను ఉదకాలు దాచిందిగంగ । చిలకసముద్రమునుజూడ చిన్న మెత్తులేదు పాలసముద్రముజూడ పాతికెత్తులేవు । ఎచ్చటజూచిన ఉద కంబులేవు వీభూదిగుంటన యింకిపోయినవి । మల్లయ్యగుండాన మరిగి పోయినవి । నవశూలగుండాన చట్టబోయినవి । వెళ్లెను వీరన్న గంగ మేడలకు । ఉదకజాడలు కానరావాయె । దక్షు మేడలగాకపోయిరా కొడుకా । పోయినదక్షునితో యేమందునమ్మా । దయపుట్టచెప్పరా మాతాతతోను । అయిదుదినములబట్టి స్నానంబులేదు । ఆరుదినముల నుంచిశివపూజలేదు । శివపూజమాతల్లి చేసుకోలేదు । ఉదకాలుజా డలు కానరావామె । ఉదకాలజాడలు మిమ్మడుగమనెను । ఆమాట వినితల్లి వీరన్నఅప్పుడు । బల్లెంబుశూలంబు పల్లెతాయొకటి । రాక్షసుల మర్దింపరమ్యంబుచేత। బయలెల్లెడ లె వీరన్న । సంతాపమునను । గుజ్జు మామిడిదాటి గులివేందదాటి । కొమరుగావీరభద్రుండు గుండెకవల వెళ్లెనువీరన్న దక్షుమేడలకు। ఎన్నడునామేడ యెరుగవుతండ్రి ఏమి పనికొస్తివి । నీవువీరన్న అయిదుదినములబట్టి స్నానంబులేదు ఆరు దినములనుంచి శివపూజలేదు । శివపూజమాతల్లి చేసుకోలేదు ఉద కాలజాడలు కానరావామె । ఉదకాల మిమ్మడుగమనెను యిటు బోయి దక్షుడు యీకొలనుజూచె యీకొలను ఉదకాలుదాచింది గంగ అటుబోయి దక్షుయాకొలనుజూచె। అకొలనుఉదకాలు దాచింది లోనంగకు సర్వాధికార మెవరిచ్చినారు చిలుక సముద్రము న్నమెత్తులేవు । పాలసముద్రములోను పాతికెత్తులేవు ।

వీభూదిగుండాన యింకిపోయినవి । మల్లయ్యగుండాన మరిగిపోయినవి । సవతులగుండాన చుట్టుపోయినవి । కాసికావడికట్లుకాసి కేపంపె । కాశి లోవుదకాలు కళ్ళబడవాయె । గంగకావడికట్టు గంగ కేబంపె । గంగ లోవుదకాలు కానరావాయె । పట్టించు పదివేలు పాలకావిళ్ళు కట్టించు పదివేల నేతికావిళ్ళు పాలకావిళ్ళొచ్చి పందిళ్ళ దిగెను । నేతికావిళ్ళొచ్చి మేడల్లదిగెను పాలతో నేగౌరి స్నానంబుజేసె నేతితో గౌరిశివపూజజేసె జీమలు దోమలు మెదకట్టుసాగె గంధుచీమలు మేను చెండుతునుండె పంచవటీ దాకపోయిరా కొడుకా పోయినే శివుణ్ణి యేమనుగనమ్మా అయిదుదినములనుంచి స్నానంబులేదు ఆరుదినంబులనుంచి శివపూజలేదు శివపూజ మాతల్లిచేసుకోలేదు ఉదకాలజాడలు కానరావాయె ఉదకాలజాడలు మిమ్ము కుగ నేనుబల్లెం బునేలంబు పల్లె తాకొకటి రాక్షసులమ్మంచ నమ్మంబుచేత నట్టు మామిడిదాటి గురువిందదాటి కోమటిగా పిరభ్రగాని గుండెలు కదుల । వెళ్ళేవీరన్న తండ్రిమేడలకు యెన్నను నా మీద యెను గవు తండ్రి యేమిపనికొస్తివి నీవు వీరన్న నీ మంచిగుణములు నే చె ప్పుచుందు కూర్చుండు వీరన్న కూర్చుండనయ్యా చెరిపోస్తి మాతల్లి శివశరణుమీాకు అయిదు దినములనుండి స్నానంబులేదు ఆరు దిన ములనుంచి శివపూజలేదు శివపూజమాతల్లి చేసుకోలేదు ఉదకాలు జాడలు కానరావాయె ఉదకాలు జాడలు మిమ్ముకుగమలెను మీా అమ్మ తక్కువా నా యక్కువేమి పుట్టించ నిల్పచ నివ్వనే నగును నోచినా నోములకు గౌరికాకర్త యేపొద్దు గంగతో యెదురు వా దంబుకూడదని చెప్పుమీా అగౌరితోను యీపొద్దు గంగతల్లి మొక్కు మనుమ గంగసమ్మతిచేత ఘనవుదక మొచ్చు వీథులన్ని నిండై నిండుండునయ్యా స్నానపానములు సకలజనములు నీరుండె పేరి వెలమివీరన్న మీా తల్లి స్నానంబు అటుచేయవచ్చు । అన్ని మీా వీరన్న తల్లిమేడలకు - చనిచెల్ప నీచక్కి ప్రమదంబుగా

అమ్మతక్కువేమి నాయొక్కువేమి - పుట్టించ గిట్టించ శివుడు కర్తగును
ఆయుస్సు పోయుటకు బ్రహ్మకర్తగును - అందరిరక్షింప విష్ణు కర్త
నేను - నోచిననోములకు గౌరీదేవికర్త - ఆనీళ్ళజాడాకు - గంగ తా
కర్త యేప్రొద్దుగంగతో మెసుకయ్యమ్మ - యేప్రొద్దుగంగతో మె
దుగువాదమ్మ - కూడదనిచెప్పవిూఅగౌరితోను - యీప్రొద్దుగంగకు
తా మొక్కుమనువిూ - గంగసమ్మతిచేతఘనఉదక మొచ్చ్యా నదులన్ని
నిధులన్నీ నిండుండునయ్యా - స్నానపానమ్ములు సకలజనములును
సీగంటె నరవేరు నెల్లవీరన్నా - సీతల్లి స్నానంబు అటుచేయవచ్చు
అని చెప్పమనిచెప్పి నమ్మరోయసగ ఆ పలుకులువిని అంబతా సుతు
తోడ కంటనీరుంచి కఠినంబుగాను సీచదానింటికిపోకుకా - పోయేను
పాలాదిదానితో పొత్తేలమనకు - నీవైనపోయిరా ముద్దువీరన్న వెళ్ళెను
వీరన్న గంగమేడలకు - యెన్నడు నామేడ యెరుగవుతండ్రి యేమిపని
కొచ్చితివీరన్న - అనిపల్కె వీరన్న గంగతో జెప్పె - అయిదుదినముల
నుంచి స్నానంబులేదె - ఆదినములనుంచి శివపూజలేదు - శివపూజ
మాతల్లి చేసుకోలేదు - ఉదకాలజాడలూ కానరావాయె ఉదకాలు
జాడలు నిన్నడుగమనెను - విూ అమ్మ తక్కువేమి నాయొక్కువేమి
ఆమెకంటె ఘనత నాయందుకద్దా - ఉదకాలజాడలు నే నెరుగననెను
ఆమాట వీరన్న విని మండిపడుతు - తలపగులగొట్టేను చంపివేసేను
యమభటులకు నిన్ను వప్పగించేను - యమదండన నన్ను చాలజేతును
వస్తునన్న వీరన్న వాదమ్మునాతో - పోవోయివీరన్న పొంకమ్ము
మాని - వచ్చెను వీరన్న తల్లిమేడనకు - యేమనిచెప్పెరా యెలిమి
గంగమ్మ - విూఅమ్మ తక్కువేమి నాయొక్కువేమి - ఆమెకంటె
ఘనత నాయందు కద్దా - ఉదకాలజాడలు నేనెరుగననెను ఆమాట
విని ప్రమాదేవి దిగులంది .. యెందుకీవైరమ్ము యేమిపాపమ్ము - దైవ
విధి గడుపను తరమె యెవరికిని శివునికి చిన్నారి శిరసెక్కెగనుక -
ముచ్చట్లు మురియుచు ముదితకూర్చుండి - అని తాను తలబోసి తా

పయనమాయె । ముందరను వీరన్న వెనుక గణపన్న । యిద్దరి నడు
మను గౌరితానడచె । గవరప్పరాకాలు గంగప్పజూచి । వంచనచేయు
టకు వనితతాదలచి । పచ్చిచాపలుదెచ్చి పందిళ్లువేసె । పండుటా
కులుదెచ్చి తోరణాలుగుచ్చి । పెద్దచాపలు పంచరుగులుగట్టె। కప్ప
జచ్చిననీళ్లు కళ్ళాపుజల్లె । చేపజచ్చిననీళ్లు చెయ్యాతాగడిగె । యెన్నడు
నామేక యెరుగవూలప్ప । ఏమిపనికొస్తివి నీవుగవరప్ప । ఆమాటలు
విని హరురాణిజెప్పె । ఐదుదినములబట్టి స్నానంబులేదు ఆరుదినముల
నుంచి శివపూజలేమ । శివపూజలయినాను చేసుకోలేదు । ఉదకాలు
జాడలు కానరావాయె । ఉదకాలజాడలు చెప్పెగంగమ్మ ఉదకాల
జాడలు నేనెరుగననెను । నాకొడుకువీరన్న నీకిస్తుటుని । ఉదకాలు
జాడలు చెప్పవేగంగ । నీకొడుకు వీరన్న నాకొడుకుగాడ । ఉదకాల
జాడలు నేనెరుగనక్కా । నాకోడలు భద్రగిరిని నీకిస్తుగాని । ఉదకాల
జాడల్లు చెప్పవేగంగ । నీకోడలు భద్రగిరి నాకోడలుగాదా ఉదకాల
జాడలు నేనెరుగననెను। నాకున్నరవికెలు నీకిస్తుగాని । ఉదకాలజాడలు
చెప్పవేగంగా। నీకున్నరవికెలు నాకునూలేవా! ఉదకాలజాడలూ నే
నెరుగననెను । నాకున్నచీరలు నీకిస్తుగాని । ఉదకాలుజాడలు చెప్పవే
గంగా । నీకున్నచీరలు నాకునూలేవా. । వుదకాలుజాడలూ నేనెరుగ
ననెను నాకున్నసొమ్ములూ నీకిస్తుగాని । వుదకాలుజాడలు చెప్పవే
గంగా । నీకున్న సొమ్ములూ నాకునూలేవా । ఉదకాల జాడలు నే
నెరుగననెను । నావాక్కుశివుణ్ని నీకిస్తుగాని । ఉదకాలుజాడలుచెప్పవే
గంగా । యిప్పుడన్నామాట తప్పకుమి అక్కా । యీమాటకుసాక్షి
యెవరనిబలికె భూమిఆకాశమ్ము అవిరుందుసాక్షి । ముద్దులుమాగే
శ్వలవిరెండుసాక్షి । సకలదేవతలు వారెల్లసాక్షి । అనుచు సంతో
షించి గంగప్పతాను । గుప్పుగుప్పునగంగ వుప్పొంగుచును॥ యేరు
లన్నిచాలా యేకముయినిండ, గౌరిస్నానముజేసి । శివపూజజేసి । శివు
డొచ్చురాకలు గౌరితాజూచి । ఘుడియగలిక్కునపెట్టె గవరమ్మతాను

బోరున తలుపెయ్యు మేలా మెనక్క । భూమియాకాశమ్ము వారైరి సాక్షి । ముద్దులూ మారెల్లు అవిరెండుసాక్షి। సకలమైన దేవతులు వారెల్లసాక్షి । యీశ్వరా గవరప్ప యిచ్చెనునిన్ను। అనిచెప్ప శివు డపుడు అందరిబిలిచి। సాక్ష్యంబుబుచ్చుకుని సభయేగౌరితో। మీకిద్దరకు కలహాంబువద్దని । పలుక వారంత సఖ్యులై పొరలుచుండిరి.

సవతులకయ్యము

వడ్లుదంచినబియ్యం నీవుపుచ్చుకుంటె। వుత్తపూకాలకేలయీ వాదులాట॥ చల్లచేసిన వెన్న నీవుంచుకుంటె । చల్లనీళ్ళకేల యీ వాదులాట విడెముజేసినకల్కి నీవుంచుకుంటె – వట్టిపిప్పికేల యీవా దులాట॥ పట్టెమంచంపరుపు నీవుంచుకుంటె – నులకకుక్కికేల యీ వాదులాట – వయసుబాలియమెల్ల నీవుంచుకుంటె – వార్ధక్యమునకా యీవాదులాట–పప్పెరుగుదువమ్మ ఉప్పొక్కరుచియు – యీలాగు వాదమ్ము సవతులుజేయు॥ యిద్దరిని వోదార్చ లేక నేశివుడూ – శిరస్సున జాలారిగంగ నేవుంచి – తొడలపయిపార్వతీ దేవినేవుంచి – చెల్లెను ఆ శివుడు కైవల్యగిరికి – శివునికథలు యెవ్వరుపాడినావిన్నా – యిష్టార్థ ఫలసిద్ధి యింపుగాగల్గు– మోక్షసిద్ధియుగల్గు ముక్తియుగల్గు ధనధాన్య సమృద్ధిచాలగాగలిగుండు సర్వేశ చరణారవిందములేగలుగు॥

సమాప్తము.

భ్రమరాంబికాష్టకము

రవిసుధాకరవహ్నిలోచన రత్నకుండలభూషణీ - ప్రవిమలంబుగ మమ్ము నేలిన భక్తజనచింతామణీ - అవనిజనులకు కొంగుబంగారైన దైవశిఖామణీ - శివునిపట్టపురాణి గుణమణి శ్రీగిరి భ్రమరాంబికా। కలియుగంబున మానవులకును కల్పతరువైయుండవా - వెలయు శ్రీగిరి శిఖరమందున విభవమై విలసిల్లువా - అవనిలోపల భక్తనరులకు అష్టసంపదలియ్యవా - జిరుగుకుంకుమకాంతి రేఖల శ్రీగిరి భ్రమరాంబికా। అంగవంగకళింగభూముల ఆంధ్రదేశములందునా - పొంగుచును వర హాటకొంకణ పుణ్యభూములయందునా - రంగుగా కర్నాట ఆంధ్ర మరాట భూములయందునా - శృంగేరీదేశముల వెలసిన శ్రీగిరి భ్రమరాంబికా। అతిశయంబుగ కాశిలోపల అన్నపూర్ణా భవానివై - సాటిగా నుతి కన్న తల్లివి సద్గుణావతి శాంభవి - మోక్షము నొసగెడి కనకమ్ము పుమూలకారణ శక్తివి - శిక్షచేతువు ఘోరభవముల శ్రీగిరి భ్రమరాంబికా। వెల్లివెలసెనుసీ ప్రభావము విష్ణులోకమునందునా - ఘల్లుఘల్లన పాదగతుల బ్రహ్మలోకమునందునా మెల్లముగ కైలాసమునను మూడులోకములందునా - చెల్లునే మహిమ త్రిలోకపావని శ్రీగిరి భ్రమరాంబికా। భూతనాధుని వామభాగము పొందుగా చేకొంటివి - ఖ్యాతిగా శ్రీశైలమందున ప్రఖ్యాతిగై కొంటివి పాతకంబుల బారద్రోలుచు భక్తులను నీ కొంటివి సీమలోపల వెనతికెక్కిన శ్రీగిరి భ్రమరాంబికా। సోమశేఖర పల్లవాధరి సుందరీమణిధీమణి - కోమలాంగి కృపావయోనిధి కుశలము తల యోగిని నా మనంబున బాయకుండ జట్టినరకు లేకనిచ్చెనదసీ - శ్రీశైల గిరిపైనుండి వెలసిన శ్రీగిరి భ్రమరాంబికా॥ తరుణి శ్రీగిరి మల్లికార్జున దైవరాయుని భామినీ కరుణతో మమ్మేలుకొంటివి కల్పవృక్షము భంగినీ - వరుసతో నీ యష్టకంబును వ్రాసి చదివినవారికి సిరులు యిచ్చును యెల్లకాలము. శ్రీగిరి భ్రమరాంబికా॥ శ్రీ భ్రమరాంబికార్పణమస్తు

శ్రీ రాజేశ్వరి ప్రెస్, రాజమం డ్రి. 1948 — 1. 13. నెం. ఇ. జ. 60. 1000 ప్రతులు.

శ్రీరస్తు.

తులసి గోవిందనామములు

మొదటి పదమునకు గోవిందరామా అని రెండవ పదమునకు గోవిందా అని ప్రతిచరణమునకు పాడేది.

భక్తితో తులసికి గోవిందారామా, పాతుఅయినా జేతుగోవిందా కృష్ణతులసమ్మకు, మ్రొక్కులాయినా కేతు, నిత్యపూజకంబులు, నిర్మాలింబు గానోతా. భాగీరథీసతి, ధమునిబిందెలతోను, పాదములు కడిగియు పైజల్లుకొంచును కంచుకొత్తెర [illegible]లతోను, విరివిగల కొమ్మలతో, విస్తీర్ణమైయుండు [illegible] పసుచెరకొమ్మ [illegible] నైదొదళము! గోమయముదెచ్చియు, బృం[illegible]గులు, మున ముతోనే బెట్టుదు, పడా[illegible] [illegible]ను, కెంపు ముగ్గులు సొంపుతో నెబెట్టు [illegible] లు నేబెట్టును తామరావత్తులు యేపొద్దు [illegible] అష్టదళ పద్మ [illegible] ముగ్గుతో నేపుగను ఒనరిచాకు రావ్య, పిర ద్వాదశి [illegible] ప్రదక్షిణ నిత్యపూజించితె, అష్టహారతితోను. అరువైవేలవత్తులేసి, యేకహారతిలోను, వెయ్యికోట్లవత్తులువేసి, పంచహారతితోను పదివేలవత్తులేసి, రాత్రి వత్తింతోను, లక్షవత్తులువేసి, అఖండమ్ముతోను, మహాసత్యకి దీపంబు పూచి సాంబ్రాణి ధూపంబు కదళిఫలకర్పూరలు, అపనరంబు లిచ్చిరి, పానుమంబూరెలు, నైవేద్య మిచ్చిరి సీనంతులతోను సిద్ధముగా నుండురు.

తులసీ గోవింద నామములు సంపూర్ణము,

శ్రీరస్తు

రామమానసపూజ

రాఘద్వేషాదులుమాని రామునిగొలుచువారె, బాగుమీర వైకుంఠపదవిపొందేరు, కామక్రోధాలోభమోహాములు కడకుజిమ్మి రె శ్యామసుందరమణులలా రాముని ప్రేమాదుల హారెచకుర్మధ్యా మానజిక్కించికొనాశాకేమనసా, పరమాత్ముడయిన రామునిదలచ ముక్తిబొందేరు, మరువకుమీయెప్పుడు రామనామమంత్రము, స్థిరము గానీవు చేయవదలిపొందెదవూ, అందముయినహృదయకమల మందున రాముని సుందరమయిన నీలమేఘశ్యామం మునీ, మీగాల్లు నీలం పుకామరలు మించుమవలూ, రంగ ఎదొంతకాళ్ళైరాముని జఘ నాలు. కమలకే నాభియందు సింహ. ధాధ్యామునిర్మలమయిన వక్షస్థ లము విజయరామునికి, గండస్థలము ముద్దువక్కలని కళకంఠా నింతు చందునిమేలు మోము కెంపువదనము బాలచంద్రిక వ్రిభలులోలుల లాటవంక్తియు, విలాసమాలుగోలుకురులు బాలరామునికి పాదామూల యందునుండు పాతాళలోకము పాదగర్భమునందెరజ.తాళము, వర త్మనితిన్మరందు, సప్తతాళము, హరికిజానులయందుముందు నూర్ధ్వలో కముహరిమీజంఘలయందు నావక్యలోకము, హరిమీహృదయమం దు అంతావృతముదేవదేవ మీవివ్యదేహమంబూన భావించి చూచి తేను వరబ్రహ్మము భరతుడు ముత్యాలగొడుగుపట్టి గొలువాగ వర హమిత్రివిల్లు శరములూగాగ ప్రీతితో శత్రుఘ్నుడు సుగటీ వినర సీతాదేవి రామునితొలపైని చెలగగ హనుమంతుడు రామునిపాదభ క్తివార్తగ శౌనకాదిమునులు రాముని సన్నుతికాయంగ తుంబురునా నారదూకు గానముశాయంగ రంభ ఊర్వశి మేనకాము నాట్యమా

డంగఅక్షయమైన దీపారాధన పక్షివాహనులకు లక్ష్మీదేవివచ్చి అర్ఘ్య పుదకమియ్యం, పంచపాత్రితోను పంచామృతములు బ్రహ్మవచ్చి శ్రీరాము నభిషేకం చెయ్యగా క్షీరాదధిమధుఘృతశర్కర అభిషేకం చేయుదురు, గంధకస్తూరి కర్పూర పన్నీరు జలకంబుసేయుదురు దివ్య వస్త్రాలపుడు దెచ్చి రామునకు తలనొత్తిరి సవ్యహోము కస్తూరినామం నాతులయుంచిరి కనకాసీకాంబ్రు గట్టి కౌసల్యారామునికి జనకజకోటి మన్మతేజో రామునికి బ్రహ్మపంపిన వైడూర్యవనమాలిక పేర్లురాము నికి సమ్మతగా। అణిముత్యాలసరులు రాముని ప్రాకటముగ రత్నకిరీ టం పట్టాభిరామునకు। మకరకుండలములకాంతి మణులు రామునకు ముద్దుగుల్కు కరములకు, ముత్యాలహొగులూ, అద్దంపుచెక్కిళ్ళగ లవు అయోధ్యరామునకు సంపెంగ ముక్కుతీరు అందపునాగకము కలు మురేకులబోలువాని నేత్రిపంక్తియు, మెంచిన సింరిసిల్లు కన్బొమలు నవరత్న హేమసింహాసనంబు రామునికి। ముత్యాలమేనుచంద్రహా వానరాముని నవరత్నసింహాసనంమీద కూర్చుండిరి, దశదిక్కులందు। దేవదుందుభులుమ్రోయు। సీతారాములపైని కురిసె పుష్పవర్షాలు। వారితమ్ముల రాముని పాదం పూజింతు। మల్లెపూవుల నారాయణు నఖములు పూజింతు। పొన్నపూవుల మాధవరాయుని పూర్వ్యాలు పూజింతు గన్నేరుపూవులు గోవిందరామునికి జంఘలు పూజింతు మొగలీపూవుల విష్ణురామునికి పిరుదులు పూజింతు రామమానసపూజ భువితో రమణులు పాడినా। కామితాములిచ్చి బ్రోచు కౌసల్యా తనయుడు।

రామమానసపూజ—సంపూర్ణము.

ప్రయాగ ధవళం (వేదాంతము)

ప్రక్కన ప్రయాగపట్నం కాంచిరి హర్షముతోనూ చక్కగ సాగి దండప్రమాణంబులు సమర్పించి పెక్కుజన్మములు యెత్తి యెక్కువైన భాగ్యములు చక్కగ భాగీరధి తల్లిని సేవించగంటి జన్మపావనమాయెను భాగీరధీ నమ్మించినమాత్రము అతిశయంబగు పుణ్యములు అమరపతియా కావగా కంటిని త్రివేణీ భాగీరధ కంటిని సరస్వతి యమునా కంటిని బింధు మాధవుల కన్నులపండువుగాను వింటిని భాగీరధి వైభవములు వైకుంఠములోనా పసుపుకుంకుమ కాటుక పరిమళద్రవ్యములూ పద్మాక్షులు పూజింతును భాగీరధిదేవమ్మ మాసావమ్మలు చీరలు, రవికలు ఘుమ్మను గంధపుష్పములూ కొమ్మ కిది కానుకసుమ్మి భాగీరధమ్మ వైగొమ్మా మేలైనభూషణములు వాడికో ధరియించి మోక్షమయిన త్రివేణిపాదమ్ములు సేవించి కాళిందుని మర్దనము చేయు తీర్థముతో యమునా కమలాదులను చేసెను దశాశ్వమేధ యాగములు అహో గారాకొలనుకు పడమర దక్షిణాంబుధమున చూడా అలివేణులు కూడుకొని అందరు కదలు చునూ మనకిని తూర్పుదిక్కున కాశిపట్నం అనగా మనకిని పడమర దిక్కున ప్రయాగపట్నం అనగా తరువాత దక్షిణదిక్కున రామేశ్వర పట్నం అనగా యీవిధం ఉత్తరదిక్కున కాశీపట్నంబుగా అని నాలుగు పట్నంబులు అమరించెను కనుబడును ప్రియమ్మ నేతెంచి ప్రయాగ స్నానంచేసి నీమము చదువించి భాగీరధి స్నానమునకూ మందరగిరి ధరను గొనియాడుచు మహాదేవుల బాగడుచునూ పొందుగ దివ్యవిమా నమందుకొని సార్థంబులతోనూ, అందములు పల్లకీలు అందమైనరధము లనూ పొందుగ కొల్లబిల్లసందడితో నడుపగనూ అశ్వములుగజములు అమరిన లొటిపిటలూ విశ్వమ్ముతో చనుదెంచిరి రయమ్ముగ కాశికి కాశిపట్నంనాలో స్థిరముగ ప్రవేశించి గంగాస్నానం చేసి కాశీపతిని మణికర్ణికస్నానం చేసి, ఢుంగళగారుని పూజించి విశ్వనాథుని సేవించి నిండిననేమముతో గణపతి పూజించి భాగీరథిపదములను అందముగలహరి శ్చంద్రస్థిరిబంగట్టి పావమ్ములు కాయువతెలిసిన. చకోశం దిరిగితినిముక్తి మరిచనంమొక్క త్రిమూర్తుల కెదురుగ నిలిచినవస్తువులు బల్లును ప్రజలునర

గుడగుడా కేతెంచి వనవృషము దర్శించి, వనభోజనములు బెట్టి వైతరణి గోదానం వైభవము సేయుచునూ, వేదమంత్రములతోను, తీర్థవిధి పీటాల్వ బెట్టియారాధన చేసి,గధాదరు సేవించి కదలించిరి, జగన్నాథమునకు దర్శించిరి పురుషోత్తము, రారో జగన్నాథను మా మొరియుచు తమకా వత్యాపమూలవుల. బెట్టుకొని,గోరంచుని కాదుడు కదలిగి గోదావరిదరి, గోదావరిస్నానం చేసి,యుదకంతొ ప్పర్ణ బట్టి. గోదానంబులు భూదానంబులు నూరవ్వ చేసి సప్తసాగరంబులకు సరళిమోద చేరి స్నానమ్ములుచేసి సిద్ధులమఠముల చిత్రము జూచి, సిద్ధశైలానంబని దుద్ధిరిదల పోయుచును, క్షేత్రపు పోష్యములుండి, నవనవాలు సేవించే. తిరుమల కొండకు జని వేంకటేశుని జూచి, తిరువేరు తిరుమంజనములు, దేవాల రాయుల జూచి, కాళహస్తికిజని కాళహస్తి ఈశ్వరు జూచి, కుంభకోణముకు తామే జని కుంభశుని జూచి కావేరీతీరం జని స్నానం చేసి కావేరి రంగని సేవించి, రంజిల్లుచు రామేశ్వరమునకు తథనముతో జనిరి దశరథరాముడు పావనగ, కట్టిన సేతువలోనూ ధనుష్కోటితో స్నానం చేసి, సేతుమాధవుడు రామలింగనికి, నామమంత్రములతోన, గంగ యుదకము అభిషేకము చేసి పిండివంటలు, నేతినేతులు పాయసాన్నములలో దండిగ రాజాన్నంబులు తమారంగా సమర్పించుచూ) చేసే శంకరువాని, ఓభత్రరాణి యని వచ్చి మధురాపురమునకూ మధురాపురమునకు చేరి మీనాక్షిని సేవించి, పొగడుచు యాత్రలను దర్శించే కాంచీపురమునకు జని యా కామాక్షమ్మను జూచి, శ్రీశైలంబునకు జని మల్లికార్జున భ్రమరాంబల పూజించి దక్ష వాటికకు జని భీమేశ్వరుని, మాణిక్యాంబను జూచి పీఠికాపురికి జని యా పాదగయ స్నానంబు చేసి కుక్కుటేశ్వరుడూ కుంతీమాధవుని జూచి రామేశ్వరలక్ష్మికి నమస్కరించి బెజవాడకేగి కనకదుర్గమల్లి సేవించి,వనయాత్రలు పూర్తి చేసుక మరలి సంతోషముగాను యిండ్లు చేరి బంధువులు మిత్రులూ హితులూ కూడుకొని కాలభైరవుని సంతర్పణ చేసి—గంగ పూజ చేసి భజంత్రీలు బాజాలతో గంగాసమారాధనంబుచేసి సుఖముగా నుండిరి సుందరాంగులు శీల కామాగ యీపాట పాడిన యింతుల కెల్లా వరమిచ్చును దివ్యమైన కైవల్యపదవి సంతోషముతోనూ।

సుభద్రసారె

చిత్రింపు పాంకోళ్ళు, రత్నబాగడల్లూ అర్జునుడు దొడగగానె ఆవడక టేడ్లో, నడుమునాలుగుగుడికెలూ నవరత్న నేతాతలావుదిక్కునా తారు రానేత్రా, కాళ్ళకడ దిక్కునాలక మెుంచిన తావట్టిమంచక వరుపు పెక్కుములు పెట్టినపాన్పుమీద పవళించె పద్మనాభాలు ఆకిదిగో సోకిది గొ అడక త్తెరేలనున్నం వుకామేల చుట్టిచ్చ్యానేలా అన్న పార్థుడు నవ్వి అతివకట్లనెనూ వున్నమ్మునాడై గాంట్లువంచుకని అల్లుడారమ్మని పిల్చిరే మీవాళ్ళు గనుమునాడై నాను గారెలొండుకొని కాముడారమ్మని పిల్చిరె మీవాళ్ళు, మావాళ్లు పేదవాళ్లు మా కేమిగలదు పెట్టగల పెద్దింట పెళ్ళాడితేను. అచ్చట ముచ్చట లన్నియు జరుగు అతివపల్కులు విని గుడ్లెర్రచేసి, తనదు మదినందున్ని పాంకోళ్ళుమెుత్తి పాంకోళ్ళతో దన్ని వక్కనా నవ్వు గోలుగోలూను గోడపై కొరిగి వంటినొమ్ములు దీసిరి భరణితోనుంచి, మావినబట్టకట్టి నుదుగులువిప్పి, మువ్వలా ముద్దున్ని చంకబెట్టుకొని, గంటలా పాలున్న చెట్టుబట్టుకుని, వెళ్ళుతు సుభద్ర అన్న వాడలకు, వాకిళ్ళవారన్న నిద్రకతమవించె, అంతకిపురీమున్న వదిన తొందరగావచ్చి, ఆబిడ్డాజూచి అతిజాలినొంది, ఏ్రవతోడున్నాత్రు నీల వర్ణుండ నీచెల్లెలువచ్చింది నిద్రలేవయ్యా, నాముద్దు చెల్లెనా దేమి సుభద్ర మేనుగులువుండక, గుర్రాలుండంక, హోదాలు వుండంగా పల్లకీలుండంగా, ఇంటులూవుండంగ, బానిసలుండంగ, కాలినడకలలోను వంగరిగనీవువడవడివచ్చుటకువరిగద్దమేమా వున్నమ్మునాడైనా బూరు లొండుకొని వుణ్యాండారమ్మనిపిల్చిరేమీవాళ్ళు అమావాస్యనాడైనా అట్లువండుకొని, అల్లుడా రమ్మని పిల్చిరే మీవాళ్లు కనుమునాడైనాను గారెలొండుకొని కాముడా రమ్మని పిల్చిరే మీవాళ్లు పుల్లవిరుపుల మాటలాడిపుణమనుతూ కన్ను గుడ్లెర్రగాచేసి పాదాలదన్ని పాదలు మూవన్ని అన్నమీనాకతన చెల్లెలను వోదాల్చి చేరంగాదీసి కంటతడితు డ్డుచుమీ కాంతరోనివు!దండిమవవుదా గోత్రచీరాలు యిడుగోని

చెల్లెలా నీకు ఆభరణమ్ములా పెట్టెలో వున్నాయి పట్టుచీరాలు ।యిచె। అనిపాడేది। గూట్లో వినాన్నావి గుండుగిన్నెలూ ।యెచె। అటుకమీద నున్నాయి అంచుబిందెలూ ।యెచె। భరిణెలలో నున్నాయివతకముల పేర్లు ।యెచె। చిన్నింటిచిన్నవదిన పోయివచ్చెదను, పోయిమీయత్తింట బుద్ధికలిగినుండు।సాలిట్లో వున్నాయి కావిడిపెట్టెలు ।యెచె। రత్నాల కోళ్ళపట్టుమంచమ్ము ముత్యాల జాలార పచ్చాలదోమతెర ।యిచ్చె వారంపుసొమ్ములు మందనపనమువనుండె।యిచె। లోవలమాభామాలు బానినలయుండగా, ।యిచె। అనుచు విష్ణువుయిచ్చి నతులకద కంపె, పెదయింటిపెదవదిన పోయివచ్చెదను పోయి మీఅత్తింట బుద్ధికలిగుండు చిన్నింటిచినవదిన పోయివచ్చెదను పోయిమీఅత్తింట బుద్ధికలిగుండు మురిపెంపుముద్దువదిన పోయివచ్చెదనూ పోయి [illegible] గని తొత్తు కొనిరమ్మా బుద్ధికలబుద్ధివదినా పోయివచ్చెదనూ ముద్దులా పుత్రిన్న తొత్తుకొనిరమ్మ చిన్నారివదెన పోయివచ్చెదను చిరాంగి బాలాని తొత్తుకొనిరమ్మ పొన్నారిమావదిన పోయివచ్చెదనూ యిలూనిమచుకు పామ్మ తోమద్దుగుమ్మా తొండేధాల్యంబు మొత్తుకొనిపొమ్మి పండీ పంటకము తొత్తుకొనిపొమ్మి కాళ్ళుపెట్టెలజోడు దీసికొనిపొమ్మి కట్టు కొనుబట్టుపకటీమంచకము అనిప గునగులాడి అతివదుఃఖించి అన్న రో వింటివా అలిమాటలను కొన్న బానిపతుండె కొదుపేమి మనకూ మన అమ్మ కొన్నాది మాయమంథరము, పదవేవో సుభద్రా బంపి పత్తును పల్లకీ తెక్కించి పరమాత్మ దవుడూ, నవరత్నాభరణాలు పట్టుమంచములు ఆవులూ అశ్వాలూ మేలందలాములు కాసాలు బాని పలు కట్నియిచ్చెను కామకలుగాయిచ్చె కమలాక్షుడంపె సిరిసంప దలు గలిగి స్థిరముసుండు చెర్గుము సుభద్రామొలమిలో నుండె ధరణి లోగలయట్టి దంపతూఅంప పాటపాడినవిన్న బ్రిలులయియుంద్రదు

సుభద్రసారె సంపూర్ణము

అథ కాలభైరవాష్టక ప్రారంభః

దేవరాజసేవ్యమానపావనాంఘ్రిపంకజం వ్యాలయజ్ఞసూత్ర
మిందుశేఖరం కృపాకరం। నారదాదియోగిబృందవందితం దిగంబరం కాశి
కాపురాధినాథకాలభైరవం భజే॥

భానుకోటిభాస్వరం భవాబ్ధితారకం పరం నీలకంఠమీప్సితార్థదా
యకం త్రిలోచనం। కాలకాలమంబుజాక్షమక్షశూలమక్షరం కాశికాపు
రాధినాథకాలభైరవం భజే॥

శూలదండపాశదండపాణి మాదికారణం శ్యామకాయ మాది
దేవమక్షరం నిరామయం। భీమవిక్రమం ప్రభుం విచిత్రతాండవప్రియం-కా

భుక్తిముక్తిదాయకం ప్రశస్తచారువిగ్రహం భక్తవత్సలం స్థితం సమస్తలోక
విగ్రహం। వినిక్వణన్మనోజ్ఞహేమకింకిణీలసత్కటిం-కా

ధర్మసేతుపాలకం త్వధర్మమార్గనాశకం కర్మపాశమోచకం సుశ
ర్మదాయకం విభుం। స్వర్ణవర్ణశేషపాశశోభితాంగమండలం-కా

రత్నపాదుకాప్రభాభిరామపాదయుగ్మకం నిత్యమద్వితీయమిష్ట
దైవతం నిరంజనం। మృత్యుదర్పనాశనం కరాళదంష్ట్రమోక్షణం-కా

అట్టహాసభిన్నపద్మజాండకోశసంతతిం దృష్టిపాతనష్టపాపజాలము
గ్రశాసనం। అష్టసిద్ధిదాయకం కపాలమాలికాధరం-కా

భూతసంఘనాయకం విశాలకీర్తిదాయకం కాశివాసలోకపుణ్య
పాపశోధకం విభుం। నీతిమార్గకోవిదం పురాతనం జగత్పతిం-కా

కాలభైరవాష్టకం పఠంతి యే మనోహరం జ్ఞానముక్తిసాధనం విచిత్ర
పుణ్యవర్ధనం। శోకమోహదైన్యలోభకోపతాపనాశనం తే ప్రయాంతి కాల
భైరవాంఘ్రిసన్నిధిం ధ్రువం॥

[illegible] ప్రెస్సు, రాజమండ్రి — [illegible] 60
[illegible]—1000 ప్రతులు.

శ్రీ ర.స్తు

శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామినే నమః

లంకా యాగము

శ్రీరామ రఘుపతి సీతనుబిలపించుకొని కోరివేగము నడువగా
తల్లిని పిలుచుకొని తమ్ముణ్ణిపిలుచుకొని తాను యిట్లని పలికెను
అమ్మ మన బ్రతుకులు అడవిలో తపసులూ ఆ రామువిన్నవించె
పదునాలుగుయేండ్లు తమ్మునితోగూడి తిగుమోక్షమని బలికెనూ
అన్ననిన్నెదబాసి అరక్షణముతాళము మీవెంట వత్తుననెను
కుంటివాడో మగడు గుడ్డివాడో భర్తకుష్టుడైనానుగానీ
పతినివిడిచి తల్లినుతులి వెంటావస్తె లోకులేమందురమ్మా
లోకమామణివివు చాలపాం దేవుతల్లి తగదు యిట్లనిపలికెను
ముందుగా శ్రీరాము వెనుకను లక్ష్మణుడు వనములకు పయనమయిరీ
తిన వెనుక తమ్ముణ్ణి తాతిరిగిచూచి రావో తమ్ముడాయని పిలిచెను
ఒప్పుగా సూమిత్రి వొప్పుకేకులమీద కొలువు దీర్చుండగాను
మాయన్న మావదినె పదునాలుగూయేండ్లు వనము ప్రవేశమునూ
వారివెంటా నేను తర్లివెళ్ళుతాను దీవెనలు యివ్వవమ్మా
శ్రీరాములు తండ్రిగా సీతమ్మతల్లిగా భావించు లక్ష్మణా
ప్రొద్దుప్రొద్దున లేచి వదిన పాదమ్ములకు దండమయినా బెట్టుమీ
తోటలపండ్లన్ని దొన్నెలు బెట్టుకొని మీదుగా దెచ్చియిమ్మా
పదునాలుగేండ్లు తర్లిపోయినమీరు కలయురమ్మని పలికెను
దీవెనలు అందుకొని అప్పుడూ లక్ష్మన్న అతివేగిరము వెడలెను
ముందుగా శ్రీరాము వెనుక లక్ష్మణుడు వనమునకు పైనమయిరి
తన వెనుక తమ్మున్ని తాతిరిగిచూచి రావో తమ్ముడాయని పిలిచెను
ఒప్పుగా నీభార్య ఊర్మిళాతో బోరా వొకమాట జెప్పిరమ్మా
అప్పుడు లక్ష్మన్న అతివేగిరమ్మునా యతివనగరికివచ్చెను
[illegible] ఊర్మిళా జాలారికంటిలో [illegible]ము లాడుచువుం[illegible]
[illegible] వచ్చెను [illegible] నిల[illegible]

పెద్దదానవునీవు బుద్ధిశాలివిగనుక యిందిరోవిను మానెను
మాయన్న మావదినె పదునాలుగూయేండ్లు వనప్రవేశమనెను
వారివెంటానేను కొలువపోతాను వనితరో వినుమానెను
మిమ్ము బాసి నేను యెట్లుతాళూదును మీ వెంటవత్తుననెను
నిలువవూ ప్రాణాలు నిజముసుమ్మీ నా మాటనమ్ముము ముమ్మాటికి
బావనడచినమార్గాన నడువరాదంమురూ యేలాగు వేగింతును
బావమాటధ్వని భూమిపయినరాదు యేలాగు వేగింతును
కాంతరో నీ వింత శోకింపనేటికే నాకు వెళ్ళతీరమా
పచ్చనిపోకలూ పండు తెల్లాకులూ గాలించునా సున్నమూ
పట్టుమని ఊర్మిళా దోసిటపోసెను పసుపుకుంకుమలే వ్రాసెను
అప్పుడు లక్ష్మన్న అతివను జూచితా అన్నవద్దకునెళ్ళెను
అప్పుడు ఊర్మిళాదేవి వచ్చినదాక నొక వ్రతము పట్టుండెను
నిద్రాహారముమాని పాన్పుల ఆ దేవి పవళించి తానుండెను
వీపునా నెమిలిపురి కనుపులే మొలచెను నెత్తినెమురూ బోదెలు
గడ్డాన గేదంగిగూళ్ళను బెట్టుచును చంకనెమురూ బోదెలు
గుండెమీదానునే గూళ్ళను బెట్టుచును వొకటెట్లు పుట్టలెట్టు
అంతట వూర్మిళదేవి వచ్చినదాక నొక వ్రతముయై యుంచెను
అప్పుడు లక్ష్మన్న అతివేగిరమ్ముగనా అన్నదగ్గర కొచ్చెను
ముందర శ్రీరాము వెనుకను లక్ష్మన్న వనములకు పయనమయిరి
తనవెనుక తమ్ముని తాతిరిగిచూచియో తమ్ముడాయని పిలచెను
ఒప్పుగా మీవదినె జానకిదగ్గర నొకమాట జెప్పిరమ్మీ
అన్నరో యోయన్న శ్రీరామచంద్రుడ నా మనవివినుము దేవా
ఆడవాండ్ల దవులకు తోడుకబోయేద నీతికాదని పలికెను
ఆడవారడవులలో కాళ్ళపుండ్లగా వస్తాయి రామువన్నా
ఆ పలుకూలువిని రాము దతివేగమున అతివనగరికి వచ్చెను
చిలుకలు కోవిలా వలువులుమీరగా చాయపప్పులు మేపుచూ
ఆ చిలుకలాకోవిళ్ళ నటుపారవేసెను తనపతికి నెదురువచ్చె
పెద్దదానవు నీవు బుద్ధిశాలివి యింతిరో వినుమానెను
వాసడుగా మీ యత్తమామలను పోషించి అయోధ్యనుండమానె
మానుపారినతీగె దూనుదప్పినవెనుక మరియెట్లు నివ్వాకలదూ
తమూరులేనిదివ్వె యెంతకాలముదాక వెలిగేదియని పలికెను

భరతశత్రుఘ్నులు రాజ్యమునేలగా తోత్తువలె లేసిపొండి
ఆ పలుకులావిని రాము డతివేగము వనములకు పయనమాయెను
వెనుకనూ లక్ష్మన్న నడుమజానకిదేవి వనములకు పయనమయిరి
తనవెనుక తమ్ముని తాతిరిగిచూచెను తమ్ముడాయని పిలిచెను
పులులు యెలుగులుగలవు గండభేరుండాలు పక్షులేగలవురన్నా
ఆకళ్ళుగొనిమీరు అన్నము లడిగితే నెక్కడ దెత్తునసేను
పండ్లును ఫలములు దండిగా కలిగించు దేవుడు అన్నమనకూ
పట్టుచీరెలు మీరు కోరితే తమ్ముడా నేనెక్కడా దెత్తునసేను
పట్టుచీరెలు మనకు యేలనో వోయన్న నారచీరాలుండగా
పట్టిమంచము పరుపు కోరితే తమ్ముడా నేనెక్కడా దెత్తునసేను
పువ్వులాకన్నను పూరిపానుపుగలవు వోఅన్న పగవనే
కటకటాతమ్ముడా కారణమ్మైన ఫలము కట్టుయిట్లానిండెను
చెట్లకాయలుతిని దొన్నెళ్ళతాగి వనము తాపసులమైతిమీ
మాకేమోయన్న మసివాతిగట్టినా మనరూపుదగదన్నా
కొండలకు నరిగినా మంచెసమ్మెలవారు పర్వతమ్ములువాటికీ
చీమలుమారిన చిట్టడవిదాటిరి కాకులయినా పారవూ
శాకుపారని నామన్స్రకిందను పర్ణశాలము కిచ్చిరి
చిలువనారాయణమ్మ చిలికిని పొదనడుమ అలికిరీ పొదలనడుమా
గుజ్జమామిళ్ళు భూపతుల సెలుగులూను గున్న చింతలనీడలు
పచ్చాకు మామిళ్ళు పండుడలసెలుగులు యేపైన పెచ్చువనము
పట్టివళ్ళతోలు దానపూలనారూ ముత్యాల మంజూరులూ
నవరత్నజంబులూముత్యమ్మలతోను పర్ణశాలా దీర్చిరి
యెందాక శ్రీరాము వొంటగానుందును చెలికతైలా దెమ్మనె
ఆదికాలమునాడు అది నాకు జెప్పరా అయోధ్యయేనా యిది
కారడవిలోన చెలికతైల దెమ్మంటె నెక్కడ దెత్తునసేను
చెలికతైలామీరు తేలేకుంటని మాతంచి సముద్ర దున్నాడనెను
చిన్ననాడాడినా పగడశాలున్నవని తెప్పించుమని పలికెను
ఖడ్గాల విలిపించి కమ్మలూవ్రాయించి కాకికావాలా గట్టెను
ఎగసెనే ఆకాకి ఏడు యోజనాల్పొడవు చెఱువుగట్టునవ్రాలెను
కావుకావుమనీ కావసీ గూసెనూ కాకిగర్జన నేసెనూ
కాకి గర్జనవిని గడగడ వణకుచూ సముద్రుండు యెదురువచ్చు

పర్ణశాలలోను సీతతో రాముడు నిద్రలేకా యుండెను
కాలునా గట్టేరు కమ్మపత్రికజూడు పగడశాలా తేవయా
అప్పుడు సముద్రుడూ పగడాలదెచ్చి కాకికాలికి గట్టెనూ
ఎగిరెనే యాకాకి యేకుయోజనాల్ పొడవు పర్ణశాలకు వ్రాలెను
పతియును సతియును యిద్దరూ ఒక్కటై పగడశాలందుకొనిరి
నిలుచున్నచోటికి కూర్చున్నచోటికే నీ వుండుమని పలికిరి
పండ్లును ఫలములు దెచ్చుచు లక్ష్మణుడు పదిలాన యిచ్చుచుండు
ఇద్దరిలో నొకరయిన తినమని ఒకవండు చేతిలో పెట్టరయిరి
పులుగుపులుగునుజూచి ము[illegible]జూచెను తిర్గెనేలక్షుమన్నా
ఆకాశవీధులా గాలివానా తిసకు వశముగా కాబోయెను
వశపడక లక్ష్మన్న వాన్పలేకా తాను మ్రానుదగ్గెర జేరెనూ
చుప్పనాతికొడుకు చక్రభూపాలుడయి ఒక మ్రానుదగ్గర జేరెనూ
వానికిచంద్రుడు వాని తపములుమెచ్చి ఆయుకంబులు యిచ్చెను
ఇస్త్రీవా గోపన్న తెమ్మని లక్ష్మన్న దోసిలయినా బట్టెను
కత్తిపదునుతాను చూచుకుందామని మ్రానంట తెగవేసెను
నెత్తురు పారెను వరదలైపారగా నాలుకాలువ గట్టెను
కటకటా యిదియెంత కర్మమొచ్చెనని శోకచేసుక అపిలెను
మాయన్నవింటేను యేమిబాధవచ్చెనని పర్ణశాలకు వచ్చెను
పదారిపోయిన తమ్ముడు యీకత్తియేమగకుబోకుమనెను
తమ్ముడా యీకత్తి యేమరకబోకుమీ ముందు కాల్వలున్నవి
నేడు దాంతులు నెత్తిన బెట్టుకొని చుప్పనాతిచక గోడపిల్లగా
కొడుకుదగ్గరకేరి దెగిదుడుచుకొని తాను కొంచపోయెకనుచూ
వానిదగ్గరనున్న శిసుబాలుకేబోయి వాని తల్లితో జెప్పిరి
కారడవిలోపల నీ కొడుకు నెవ్వరో జోగివాడూ జంపెను
ఆ మేదుదొంతులూ అటుపారవేసెను పండ్లుఫలపట గొట్టికొను
కొడుకు జంపినవాని కొన్నాళ్ళకయినాను కూల్చకబోయెదనా
కాంతకావిచీరె పసుపుపస గట్టెను చెంగల్వసీలుగంటూ
చిన్నదీ తననుదుట పిండెకస్తురిరేఖ సాగసక్కగ దీర్చెను
వప్పుడు చుప్పనాతి వేగిరమ్మునా మ్రానుదగ్గర కొచ్చెను
నత్తారుగా తమ్ము సంహారముకేసితే కాపురముకేతు ననెను

మాయన్న దగ్గరకువెళ్ళి సెలవడిగిరమ్మా నా పర్ణశాలకు వచ్చెను
అప్పుడు చుప్పనా తతివేగిరమ్మనా పర్ణశాలకు వచ్చెను
సత్తారుగానన్ను సంహారముజేసితే కాపురముజేతు ననెను
చేతిపగడసాల విడిచెనే శ్రీరాము తప్పకా తానుజూచె
తగునయా శ్రీరామలక్ష్మన్నకు శ్రీజానకయినా పలికెను
తనసతి పలుకులకు అప్పుడూ శ్రీరాము తలయుయిన వంచుకొనెను
ఇంటివూరిదీసి యిటుమళ్ళుమనుచును వీపునా వ్రాలువ్రాసే
అప్పుడు చుప్పనా తతివేగిరమ్మనా మ్రానుదగ్గరకొచ్చెను
వీపునా మీాయన్న వ్రాలయిన వ్రాసెను చదువుకుందువు రావయా
వీపువ్రాలుజూచి యిటుమళ్ళు మనుచును మంగరా నొడిసిపట్టే
ఆకుళ్ళమంగలి కత్తులున్ను తాను పదిలముగ తీసికొనెను
ముక్కుచెవులుగోసి చేతులోబెట్టెను చెప్పుకొని పలికెను
ముక్కుగలచోటులో తెరుణికో నీకుంటే అక్కడికి పొమ్మనెను
ఆక్షణము సభలోను అక్షయమ్ములలోను రావణుడు కొలువుండగా
అసురులు రావణుడు జూదములాడగా అంతట నిలుచుండెను
నీ సిగ్గు యెవ్వడే పుచ్చుకున్నావాడు నీముక్కు గోసినాడు
కాంతరొజెప్పవే కదువేగిరమునా యుద్ధమునకు బోయెదను
అనియిట్లు రావణుడు యడుగగా చుప్పనాతన్నరో వినుమానను
మండోదరికన్న మచ్చకన్నెకన్య లోకాన లేదురన్నా
ఇందర స్త్రీలలో వెదకిజూచినగాని అటువంటి కన్యలేదు
ప్రొద్దున్నెపోదురూ మాపటికివత్తురూ మరిదిక్కులేదురన్నా
ఏవిధంబునైన వానిసతిని నీవు తెచ్చుకొమ్మని పలికెనూ
లెండయ్య చాలురా భమిడయ్య వేషియె మారీచుతావచ్చెను
నన్నుబంపుమిదేవ నేబోయి సీతను దెత్తునువేగమే
నీవుబోయి ముందరా ఆమతూయుండుమా నేపోయి వానిదెత్తూ
లెండయ్య చాలురా భమిడయ్య లేడియై పర్ణశాలలో ఆడెను
ఆ మృగమునుజూచి పట్టితెమ్మనిపలికి తానేమ్రొక్కెను
ఆ మృగిమును తనకుపట్టి యివ్వాకుంటె తనప్రాణములు యుండవు
ఆ మరమృగానిని అరచితే రావని వద్దని పలికెనవుడు
ఆ మృగమ్మును తనకుపట్టి యివ్వాకుంటె తనప్రాణమే యుండదూ
విల్లునంబులుదొడిగి ఈటెలు దీసుకొని మృగమువేటకు వెళ్ళెను

గుంటలకు గ్రుంకేను మెట్టలకు యెగసేను కారడవికే తీసెను
అప్పుడు శ్రీరాములు ఉగ్రకోపమ్మునా అగ్నిబాణము వేసెను
హాసీతాదేవి హాలక్ష్మణా యనుచు బలుకుచు తన ప్రాణములువిడిచెను
హాలక్ష్మణా యనుచు నాలేడి యప్పుడు తన ప్రాణములు విడిచెను
అన్నన్న లక్ష్మణా అడవిలో మాయన్న కతిభార మయ్యెనయ్యా
అడవిలో మాయన్న కతిభార మయితేను చుక్కలే సిక్కటిల్లా
చుక్కలు సిక్కటిల్లు సూర్యుడు వణకును పగలెల్ల రాత్రి యగును
ఇహాములు యింకును జగములు చెడిపోను రాఘవుల కాపదేలా
తమ్ములు కారియా అన్నలు చస్తెను కాపురమ్ములు జేతురు
పట్ణమంతాలాగి భరతుడు పంపించె సరణ్యావాసములకూ
రాజ్య మతడు గోరె నను నీవు గోరుట యిది నీకు న్యాయమౌనా
చేను దున్నినవెనుక చేనువెంటబడి వీను చేరెనె కాముడౌనె
తాటాకుమంటవలె పలికెను లక్ష్మన్న యేమనను లేవ్రాసెను
ఎంతపని నీకున్న అమ్మరో నీవయిన యీగినులు దాటవద్దా
అని చెప్పి లక్ష్మన్న వేగనే తన అన్న వెళ్ళినా జాడబట్టె
అగ్గంబు ముంతకు వృక్షంబు తట్టుకొని పచ్చబెత్తముపట్టుక
పెదవులు దడపుచు పేదబ్రాహ్మణునివలె వారిభిక్షలు అడిగెను
కటకటా యిదియెంత కష్ట మొచ్చిందని సంస్థానోసిట తెచ్చెను
పాపిష్టి రావణుండు పడతులలు మాయతే పదమూడు తాగోయెను
ఉదయశూలము దెచ్చి గడ్డపెల్లగించి రథముపై బెట్టుకొనెను
సవ్వుచు వాడునునాల్గు యోజనాల్ పోయెను సీత నెత్తుకపోయెను
నవ్వుచు వాడును నాల్గుయోజనాల్ పోయెను నాతి నెత్తుకపోయెను
సగముదూరము బోవనప్పుడు జానకీ మూర్ఛిల్లయునా దలిసెను
గోడుమని ఘోషించుచును సీత లంకకే చేలవెళ్ళి
శ్రీరాములాదేవి సీత చెరవెళ్ళనని సిరి విన్న వించలేదా
మున్నూటఅరువది నోములు నోచితి విష్ణుగాంతా నోచితి
సంధ్యాల వెన్నెలా జ్యోతి గావించుకొని వడిగట్టుచూ నోచితి
ఆడరానిమాట లాడితిని లక్ష్మణుని ఆదోషమే తగిలెనూ
అని సీత దుఃఖస్థు రావణునితోకూడ లంకకే చేరవెళ్ళెను
అప్పుడు లక్ష్మణుడు అతివేగిరమ్మునా అన్నవద్దకు వచ్చెను
ఏమోయి లక్ష్మణా సీత విడిచిపెట్టి యీలాగు వచ్చినావూ

మాయామృగంబులు మరియడవిలోపలా వొంటిగా విడిచొస్తివి
అపశకునమ్ములు అడవిలోపలనాకు పెక్కులూ గానవచ్చె
లక్ష్యబెట్టక యను తమ్మునితోడను పర్ణశాలకు వచ్చిరి
చిలుకశాలాలన్ని చిన్నబోయున్నావి వనిత లేదుర లక్ష్మణా
పగడశాలాలన్ని చిన్నబోయునానవి పణతి లేదుర తమ్ముడా
పణతి నొక్కతె విడచి యేలాగు వచ్చిస్తివి పర్వతమ్ముల నడిమికి
పర్ణశాలావిడచి యేలాగువస్తివి పర్వతమ్ముల నడిమికి
పర్ణశాలా విడిచి వెళ్ళకా పదిలాన యుండుమంటిని లక్ష్మణా
అన్న మీరు మళ్ళిరాకుండగా సీత అంపగానే వచ్చితి
ఆడవారిమాట అసురబుద్ధనుచునే వినవద్దు రాఘువంటె
మృగమునంటె నీవు వేటకు పోగానే నిలువనియ్యదు జానకీ
శ్రీదేవి మాటకు తొలగి తొయ్యాలేక శీఘ్రాన విల్లు దెస్తి
వన్నెచక్కని లేడి పట్టిదెత్తామని వస్తినోయీ లక్ష్మణా
అజుడు యెంతటివాడు యెంత విద్యాపరుడు యెంతేసివారలన్న
అజుడువ్రాసినవ్రాలు తప్పదూ యందురూ తొలియేమి జేసినానో
గంధము కస్తూరికలయ మెఱుపులచాయ గాంత జానకి దేహమూ
వినవోయి లక్ష్మణా రాజహంసతీరు కలికికోమలి పలుకులు
ఎండవానలజాడ యెన్నడు యెఱుగాదు ఏ దేశమునకు వెళ్లెనో
యెలమితో బంగారు మేడనుండెడిసీత యేనీడలా నిలిచెనో
అన్నహారమునిద్ర గలుగునో గలుగదో ఆకలిబడియుండునో
ఆనురనురు మనగాను కల్పవృక్షముక్రింద కామధేనువు జూసెనో
సురలార మునులార సూర్యచంద్రులార సుదతి నెక్కడ జూపరూ
తరులార మునులార తామరాకనులార సత్యాంగపక్షులారా
ధరణీయూకాశమా ధర్మదేవతులారా ధరణిజే దారివెళ్ళే
అతివ సీతా తనకు నీన్నసౌఖ్యములు ఆరగించాబెట్టెను
బాలపడుచూపలే బాయదుర తొడలపై బాలనెక్కడ జూతునో

కీర్తన

ఏమిసేతు సామిరి నిన్నేమనందును ఆరామామణిఏదాయెనో అరణ్యామందునా। గుంపుగుంపుతుమ్మెదలు అవిగూడుటేమిరా। ఆపంక జాక్షి రూమాయెనో అరణ్యామందునా। చిన్నబోయెపర్ణశాలాచీకాటేమిరా। నెలమిలో మన మిద్దారమూ గూడియున్నవేళను ॥ ఏమి ॥

సీతకోసరము మనము చిన్నబోయుండేల సృష్టంత యేలగలమూ
వట్టేను సముద్రాల నడుమను వెదకుదము బ్రహ్మాతలలే ద్రుంతము
అక్కడ జానకి అడలుతూ తానవుడు విలపింపగా దొడిగెను
అత్తగారిమాటవిని అయోధ్య వెడలితిమి అరణ్యమున కొస్తిమీ
సారమైనపిండి తేనె లారగించి నారచీరెలు గడితిమీ
కందమూలమ్ములే గంగ రేగూపండ్లు యాథిఫలములు దింటిమీ
పారుటాకులవిడియం పారుటాకుల పసుపు పారుటాకులపాన్పుపై
ఏమిచేయుదుతల్లి యెరువయిన భూదేవి యెన్నడెరుగని యాపదని
కైక సంతోషాన కడలేని యాపదలు కరుణించదో దైవమా
మాయవేషం బున మాయమంత్రంబునా మటుమాయ జోగివచ్చె
పంచరాత్రులు వస్తు వాణాలు నిలుపమని పనిముచ్చిపీలు యడిగెను
ఆకొన్న తపసికి ఆ పాపి రావణునకు అందించగా త్రొక్కి
ఆపాపి రావణుడు పదితలలు బాహులు పదియూన్నా తేపొయితే
ఆసూలముతోను పెల్లగించి రథముపై పెట్టుకొని
కొండలు కోపెట్టు ఘరిల్లే త్రొక్కించె ఆకాశమునంత వణక
ముక్కోటిదేవతలు చుక్కలు దీప్తులై సూర్యచంద్రులు వణకిరి
రఘురాముబంటు నానైనకేయుడుగానచ్చి రావణుని అడ్డగుకొనెను
ఓరి రాముల దేవి నే తెత్తునని రేగెను గిరాలడన్నెను
ఎగసిపోయేటివాన్ని యేడుయోజనాల్ పోదవు వడ్డ నేతూపువేసెను
రెక్కలు పట్టుకొని భూమిపై రావణుడు కూలగా త్రొక్కెను
బొందిలో ప్రాణాలు పోకుండవుండుమని జానకి దీవించెను
శ్రీరామచంద్రులకు వేగమె చెప్పుమని జానకి తొబలికెను
తెగదప్పలుకోసి దాహములు ఎత్తకొని తెల్లసింపుచు పోయెను
చేడాలో తోకేత్తి చేసితినో ద్రోహాలు జేరిచింతలు తేవుగా
నరమాంస మదయాను లంకసిరిభూతాలు లంకవెల్పులు కలసుగా
వేగచుక్కపురుము వెడలె శృంగారు బంగారుబొమ్మ వినుమా
తిగమెఱువానుచు చీకటింటడ్డమా విభీషణునిప్పుత్రి వినుమా
ఒంటిభూమనాలు సుగ్రీవు పర్వతాన వేసి నేను వచ్చితి
శ్రీరామలక్ష్మణుల కిచ్చునో యివ్వనో ఆ కబురు దెలియదాయె
జటాయువునకు ప్రాణాలునిలిపి తావచ్చితిని ఆ కబురు తెలియదాయె
అని సీత చింతించి కన్నీరు కియ్యాగాను ఆ కాంత యిట్లనెను

చందమామ చెల్లెలా శ్రీమహాలక్ష్మి మన్మధుని తల్లి వినుమా (2)
వెన్నెలా ప్రొద్దుకు వేగబంటు వచ్చు సీతతో చింతించకూ
అడవులు గడచియు ఆరామలక్ష్మణులు సుగ్రీవు వనమువచ్చి
హనుమంతుని జూచి ఆరామలక్ష్మణులు సుగ్రీవుని యేలిరి
వాలిని కూల్చిరయో తారను గూర్చి యాసుగ్రీవునకు గట్టిరి
పట్టంబు గట్టుకొని పదిలాన యేలేను అంగదుల జాంబవులకు
హనుమంతుని బిలిచిరయో ఆరామచంద్రులు ముద్రికను చేతికిచ్చె
జగములు వెదకిరయో జానకిని చూచిరయో వేగరమ్మని పలికెను
అంబుధీ దాటిరయో అసురుల దాటిరయో ఆలంకకే వెళ్లెను
వచ్చెనే ఆలంక రవిసోమవీధుల రాజవీధుల జూచెను
భద్రంపు చావిళ్ళు నిలువయిన మేడలు పంచటరుగుల జూచెను
చిత్తరువు చావిళ్ళు చిరుమల్లెశాలలు లక్కటిల్లె జూచెను
ఒప్పయిన అద్దరలేదో మల్లెశాలలు లక్కటిల్లె జూచెను
ఉన్నతావు జూచి మిద్దెటిల్లు జూచి పూరంత జూచివచ్చె
రావణుడు యుండేటి రత్నమేడల జూచి రాజ్యమంతా జూచెను
నేరేళ్ళ మారేళ్ళవిప్పలా నీడలా సీత చింతింపుచుండే
వెళ్ళెనే రావణుడు వెంట నేనుంగులు గుఱ్ఱాలు పరగణాలు
చప్పట్లూ బూరలూ శంఖులూ భోరుగలుగుచు వెళ్ళెనూ
యేవేళ జూచినా రాముడలని తలచేటివాడ గట్టినతూలనూ
మాయక్క చెల్లెండ్రు మాయింటి కోడండ్రు మండోదరీ మొదలుగా
లంకిణీకి నోడబడక సీత చింతింపకూ రఘురాము దలపక నెను
వోడబడక యుండుమీా వొకనాటికయినాను యేలుమా లంక నీవూ
మావదినె మారుగా మన్నించి పిలిచేము మాలంక యేలవమ్మా
అష్టదిక్పాలకులు కష్టపడలేక ఆతణ్ణి తలపనయిరీ
ఆదిమూర్తినను చు అతిగర్వపడబోకు అతణ్ణి తలవకనెను
ఆపలుకులూ విని అతివ కోపమ్ము పూరిచెలెను బట్టుక
ఆదిమూర్తి నేడు అవతారమైనాడు అయోధ్యలో రాముడూ
పాలసముద్రముమీాద భద్రాది శేయున్నడై పవళించెనే రాముడూ
కూౄరులను జూచియు శాపము లిచ్చితె పెళ్ళునా పగులు శిరసు
పతివలెను చూచియు పలుమారు పలికితె జనకసుత తానె యనెను
వవడలు దాటించి గుజ్జరజేసియు వుగ్రములో బలికెను

ఎల్లుండుప్రొద్దుకూ అతివకూడాకుంటే మహాంకాళిదేవి కనెను
లంకిణిజెప్పెను రావణుకు మళ్ళి యేనుగులు గుఱ్ఱాలతో
చూడవచ్చినవారు తెరువుగాదనలేక అచ్చోటనే నిలచిరీ
రఘురాముడంపినా హనుమంతుడేవచ్చి సీతమ్మను జూచెను
రామున్ని దలచుచూ రాజ్యాలగోరిండి రాములా సీతయవ్వుడు
రఘురాముడంపినా ముద్దికలు దెచ్చెను సీతమ్మ అందవమ్మా
అందుకొని ముద్రికా అనుమానముదీరు అన్న నీవెవ్వరనెను
వెనుకటిమెన్నడూ అయోధ్య యెఱుగవూ యేలాగువస్తివన్నా
ఆనవాలు నాకు గుఱుతుజూపించితివి అన్న నీపేరుయేమి
వాలిసుగ్రీవునకు మేనల్లుడనుచు నేను వల్లభుల బంటునమ్మా
ఆవాయుసుతుడను హనుమంతు నాపేరు సీతమ్మ నమ్మనమ్మా
వాలినిజంపి మాసుగ్రీవుడేలెను వరుసగల జాంబవులను
పదిలక్ష పదికోట్ల పట్టపురాజులూ పట్టభద్రులు యేలిరీ
శ్రీరామలక్ష్మణుల క్షేమానపొగడని శీఘ్రాన దండు తెండి
ఈ లంక చెరగొన్న యారునెలలానుంచి దినమొక్కయేడు అయె
దినదినాగండాలు దయ్యాలతోబోరు హనుమన్న జెప్పవయ్యా
రామున్ని బాసి నే పడలేనవస్థలూ పడితి వసురులచేతను
చెప్పరాదోయన్న చెల్లెలాయంటేను చెడ్డమాటలు పుట్టును
వింటినే సీతమ్మ యీటలై తోచెనే విన్నవేళానుంచియు
రాముడాజ్ఞలేదు రావణుని దీసుకొని లంకంత గొనిపోదును
ఆకలిచేతను అవస్థలు బడితిని అన్నమ్మ బెట్టించుమీ
యున్నగల మాకొమ్మ బండొక్కటయినాను ఆనతియ్యవె జానకి
పట్టితెచ్చిన వానిపండ్లు మనకేటికి పదిలాన వెల్లుమన్నా
ఒక్కపండునాకు సెలవిచ్చితేగాని వెళ్ళలేనే జానకి
వొక్కపండుతిన యింటికెళ్ళాలేవు చల్లగా వెళ్ళుమన్నా
యినుపగుగ్గిళ్ళవి విప్పిముష్టిపండు అంటరాని గరళమూ
ఓపలేను నేను వోర్వలేమూ మనము వొక్కపండే కోసుకో
సాష్టాంగదండ నమస్కారములు జేసెనూ వృక్షములవయ్యు తిరిగే
నిమ్మపండ్లు దబ్బ దానిమ్మ పనసలూ ఖండఖర్జూరఫలముల్
కొమ్మ కొమ్మకు కోటిరాసులుయుండగా గోలుపోయిరి తోటకు
కొల్లరావణుంత కోటికొల్లలాసె కొట్టుమనె నా లంకిణి

వనముచుట్టూతిరిగి వనములోపలికొచ్చి నొక దెబ్బతీసెను
ఉరికిరి రాక్షసులు పురివేగముతోను కెవ్వునా కేకవేసె
అదికోతిగాదయా అలవిగా దెవ్వనికి అహంకార పురుషుడేమో
అవతారపురుషుడో అతడెవ్వడో కాని అలవి దెవ్వరికి
సెలవియ్య దేవరా లంకిణిజంపెను లంకజొచ్చె నెవ్వడో
సామంతమునస్త్రులు యమదర్శిమంత్రులు ధరనున్న యోగులాను
చుట్టుప్రక్కలవారు చూచెయిరమ్మనచూచి పారిపోయిరీ
వచ్చివచ్చినట్టి అక్షయకుమారున్ని కాలుతాపున జంపెను
ఆమాటవింటూనె రావణుడు లేచొచ్చి కొల్వులో గోపించెనూ
ఉక్కుగుండారమ్మి ఉరవరానిపిడుగు ఉదరకా మంటమ్మా
జగతుండారమ్మ జాంబవులదుర్గివి జాబవులనేవరమ్మా
ఈడుగల నాయకులు అందరూ గూడుకా నింద్రజిత్తువెంటనూ
తిప్పట్లు బూరలు తారలు శంఖలూ భోరుగొలుపుచు వెళ్ళెనూ
మదపుటేనుగుచేత పట్టితెమనుచునూ పట్టయా దరలివచ్చే
బలముచూతామని పట్టుబడు హనుమంతు పట్టపూధరులచేత
ఏనూరు జంఝుణి యేకగొలుసులుచేసి కట్టిరే స్థంభానికి
కొట్టరా నిన్ననే గట్టిగాజెప్పరా కోతి నీ వెవ్వడరా
ఏదేశమీపురా ఏలాగువచ్చేవు ఏడుసముద్రములుదాటి
శాటకను మెంతిరా తోటకాలువకలిపి నంగజావస్త్రివి
హరిహర బ్రహ్మాదు ముక్కంటి యీశ్వరులు అందు నీ వెవ్వడారా
ఆదినారాయణుని బంటునూ నేనురా హనుమాన్న నా పేరురా
ఆదిలక్ష్మి సీత నేలదచ్చినావు అంత్యకాలముగ నీకూ
చిన్నబుద్ధుమాని సీతారాముకిచ్చి దేవతల చెరలువిడువూ
పరుషమాటాలకు సీతనిచ్చితేను నవ్వరా లోకులంతా
వనచరుడు ని వంటిబంటు నాకుంటేను వొక్కడే బంటుకాలు
మూరురాజ్యామనక మావద్దకొన్నాళ్ళు కొలిచినిలిచేయుండుమా
రాజ్యంబులో సగము రాజ్యమిస్తూ నీకు నమ్మినావద్దనుండు
వృష్టంతి తేటేటి శ్రీరాములాబట్ట నిలువనెవరితరమురా
బందు యీటెను బలుమైన బల్లెములు బాణాలు ఫిరంగీలను
ఆ త్రమ యశ్వాలు కొమ్ముటేనుగులును పూరికే పారిపోడు
తీర్థమ్ము సాగినట్లు మూకమూకలుగూడి తిరిగి మళ్ళిపోయిరి

మైలాడనాడును మఱిమూట వేసుకొని మంటచేతా బట్టుక
ఆమంట జూచింది అదలింది యీకోతి అడుగుతోనే నిలచె
మైలాడ యీకోతి మంకుమా వెఱచింది మఱితెండి యీకోకలు
చుట్టెది కోకలు తోక వాలమునిండ బాకిబోదునిండను
తోడనవి నడుగులు తోపుచు చుట్టిరీ తోక మిక్కిలి పెంచెనూ
పట్టుచీరెలు మంచి వాణీలు గుడ్డలూ పరకాల జలతారులూ
మేలయిన మగవారి వాల్వాలన్నియుదెచ్చి చమురుముంచీ జుట్టిరి
అపరాధము దేవరా సరిపోవు చీరలు యికవొక్క చీరవేస్తె
సీతచీరాయని రావణుకు దలచితే చివుకునా తోక ముసిచె
ముట్టించి వసివసి ముందరాలేలెండీ ముసువు గొందరి జంపెను
దిడ్డికాటూడించి ముట్టించి నిలిచితే దిక్కులను పెలుగాలెను
లంక కాల్చేకొఱకు మూలలంకేగట్టు స్తంభాల కడకొచ్చెను
మ్రానుమీదనుండి సాము దిప్పితేను మండిపోయెను పట్నమూ
రావణుడు తనవద్ద రాక్షసుల బిలిపించి మూలఘువు వాడకోరి
పట్టి తెచ్చిన ఫలము లుత్తజూరేగాన పట్నమంతా గాల్చెను
చిత్తరవు చదువులేని మల్లెస్త్రీలను లక్కటిళ్లాగాను
వొప్పయిన అంగరలే వోమంచి మిడలూ పంచటిళ్లగాలెను
ఉన్నతావులు గాలె మిద్దెటింట్లుగాలె ప్రాకంత గాలిపోయె
సన్నంపు మేడలూ సన్నంపు మిద్దెలే పంచటరుగులు గాలెను
రావణుడు యుండేటి రత్నమేడలుగాలె రాజ్యమంతా గాలెను
దాసీలు కొందరూ కోకలు కట్టుకొని లఘువులోపల కొచ్చిరి
మాదికురాయాల మాటలవెవనుచు చేతులెత్తుక మ్రొక్కిరి
అన్నముచేబట్టి ఆనకనేర్తుమనీ ఆపతి వచ్చెను యిప్పుడూ
వెళ్లెనే హనుమంతు వేడిచల్లార్పమని నిలచె అంబుధి వొడ్డునా
వేడిమోపానికే యెదుట నిలువాలేక దారిజేసుక యుండెను
సంతోషమందున సముద్రుడు నేతెంచి చల్లార్చి పోమ్మనెను
వెళ్ళెనే హనుమంతు వేగ చల్లార్చుకొని నిలిచె జానకివద్దను
అణిముత్యముచెంగు మరికల్నెముమ్మారు మారుజాబులు చెప్పెనీ
దినదినాగండాలు దయ్యాలతో పోరు హనుమంతు చెప్పవమ్మా
రావణుని జంపేసి రాజ్యమంతా గెలిచి నన్నుతోడుక పొమ్మను
అనవాలందుకొని సంతోషముగ నేడు హనుమంతు డేతెంచెను

సంతోషచిత్తుడయి నదిదాటివెళ్ళెను సుగ్రీవు వనముజొచ్చె
అవునయ్య కపిరాజ ఆదుగోను సుగ్రీవువచ్చెనే మేనల్లుడు
మీకు మించినపండ్లు మీయాజ్ఞలేకుండ హనుమంతు డారగించె
కోపముతో సుగ్రీవు కోపించిలేచెను కొట్టెదనని పలికెను
ఆజ్ఞదప్పినవాడు అట్లుండవచ్చునా అడిగితే నేనివ్వనా
వెళ్ళినకార్యాలు జయమాయె కాబోలు వేగమందున వచ్చెను
రావోయిహనుమన్న రామచంద్రులకును మనవిని వినిపింతువూ
అడిగినా సేనలను చెప్పకాబోతెను అతిగర్వుడా నందురూ
ఇనపగంటాగడలు యిత్తడిబిరుదులూ వీధివీధులయుండును
కంచుగంట్లాగడలు కత్తులంటి పొదలు కొండమ్మెన నుండునా
మల్లెపూ స్తంభాలు మాణిక్యదీపాలు మాపు రేపును వెలుగును
ఏవేలకోత్యాలు గస్తుతిరుగుచుండ్రు యేబైలక్షలమూకతో
లంకలోజొస్తినీ రావణుని జూస్తినీ అక్షయకుమారు జంపితీ
పట్టుబడ్డాచోట భయమెంతలేదాయె ప్రాణములు యెట్లుండెనో
అవునయ్య హనుమంత అవునంతవాడవూ అప్పుడా సుగ్రీవుడూ
అధికసంతోషాన కట్టువగ్గమ్ములూ యిప్పించెనే రాముడూ
వారధీగట్టండి సేనలను పిలువండి పోవలెను లంకకిపుడూ
జాంబవంతుసేనలో విశ్వకర్ముడున్నాడు సెలవియ్యవో దేవరా
ఏనుగులు గుర్రాలు వెళ్ళలేకున్నవి యేటివంతెన గట్టుడీ
సముద్రుని కోపించి పగవానిగూడెనని సంధించినా బాణమూ
అప్పుడూ సముద్రుడూ గడగడవణకుచూ మ్రొక్కి ముందరనిలిచెను
దిక్కు మాకెవ్వరు దీనులకావుడి పగవాని కావు దేవా
అదుగో సుమత్సమో వారధినియది కోటకొండల క్రింగె
ఆ కొండనూ వేగ నీలుణి యందుకొని వారధిని కట్టుమనిరి
హిమవంతపర్వతము యింద్రనీలాచలము విశ్వాస సంజీవిని
ఘనమైన కైలాస గోవర్ధనగిరి మహామ్మేరు పర్వతాలు
సేతుసేనలగాదు సిరిసేనకొండలు చేరవేసిరి కొండను
అరణ్యముజేసి నారయితికో యలసినారో సేనను
అరచేతికొండలు యటుపారవేయగా లటుముఖము యేలనయ్య
సంగాతులము మనము సరిబోయె హనుమంతు నీకునాకు భేదమా
పదిలముగ వారధి కట్టుడి పర్వతములూ దాటుడి

ఏనుగామడ పొడవు యేకముగ జూచెను యంత్రసామగ్రితోను
వెడల్పువారధికట్ట ఆవిభీషణుడు యన్నతో నిట్లనెను
సీతబుట్టంగానే లంక చెడుతుందని చిన్నవాడే జెప్పగా
వారిబంటువచ్చి వనమెల్ల పెకలించి వనపాలకుల జంపెను
ముక్కంటి విలువిరచి ఆసీత పెండ్లాడి మునుపు జనకుని యింటను
తాటకను వధియించి చుప్పనాతి ముక్కు చక్కగా మరిచూడవా
చతుర్భుజములు గలవు రెండు చేతులవాని చేరితీసుకురండినా
పగవాన్ని నావద్ద పలుమారు బిలిచేవు సభవారు చూడగాను
పరమాత్ము డిచ్చినా వరము తనకున్నదని పాదమెత్తుక దన్నెను
తా క్రొవ్వి రావణుడు తన్ను నేమో తల్లి తగని మాటలాడెను
వెగిలేచినవిధి వేళగుణమేమోగాని బ్రహ్మవ్రాసినవ్రాలయా
కొన్నాళ్ళకోతలు కొట్లుబడిపోగాను కొడుకు నెందుకు తన్నెరా
ఆదివారమునాడు విఘ్నసీత లక్ష్మీదేవి అతివ చెర విడువమంటే
కొట్టెనో యాతల్లి కోపించ నేననుచు పొమ్మనుచు పారదోలె
అని భక్తితోడనే రామచంద్రులును నీలంక కధిపతౌను
శరణంటి అయోధ్య శరణు దశరధరామ సకలజీవుల రక్షకా
మీయన్న రావణుని కపరాధినై వచ్చి హరి నన్ను కావు మనెను
పగవాతలుబట్ట వంటింట కుందేళ్ళు పట్టువిడిచిన గొఱ్ఱెలు
పగచేతిలోచిక్కి పట్టువిడువరాదు గుట్టు దెలియగ వచ్చెను
ఎందుకూ మనమాట వినుచు యీ రావణుడు తెలుసుకొని రమ్మనెను
ఎందరూ జెప్పినా యేలనెరుగడు బుద్ధి అంగదుడ తెలుసుకొమ్మా
యెలుఁగు చర్మము దెచ్చి వేసారగాని యెన్నాళ్ళు వుతికినాను
అంతకంతకు నలుపు యధికమవునెగాని యెన్నటికి తెల్లబడదూ
శునకపుచ్ఛము దెచ్చి వెదురుబద్దను వేసి తిన్నగా గట్టితేను
అంతకంతకు వంకు యధికమానెగాని యెన్నటికి తిన్నబడదు
గువ్వపిట్టను తెచ్చి పంజరములో పెట్టి పాలు పోసి పెంచినా
అదయేల రామ రామా యని పలుకును గువ్వ గువ్వా మనుచు
వేపచెట్టుకు యెంత బెల్లము పోసినా యెన్నటికి తియ్యబడదూ
ఎందరూ జెప్పినా యేల యెరుగడు బుద్ధి అంగదుడ దెలుసుకొమ్మా
ఢాము ఢాము యనుచు ధణధణా రణభేరి తనకు తానె మ్రోగును
గుబులు గుబులు మని గుండెల్ల చెదరును దండొచ్చునో దేవరా

రావణుడు రత్నాల గద్దెపై త్రుళ్ళిపడి లంకంత భీతిల్లెను
రాయభారము నేడు రాము డంపినాడు అంగదుడు తానొచ్చెను
పారకంటే మీరు ఉద్దండవరులార యెదుట కెవ్వరు బోకుడీ
ఏమిరా వానరుడా వచ్చిన పనియేమి నీవు యెవ్వరి బంటువు
నిన్న తోకను జుట్టి నీరధిని ముంచినా ఆవాలి సుతుడ నేను
నీలంక గాల్చినా హనుమన్న మాబావ అంగదుడు నాపేరును
ముందుగా వచ్చినవాన్ని గుడ్డతోకను జుట్టి మునుయేకు వీధులాను
త్రిప్పించి శృంగారించి పారదోలినాము తిన్నగాపోర యోగి
బలులేని బలమిం దెచ్చుకోర ఓరి రావణ బలము చూడ
తలకుంచ విరనాడ నుంకించి పలికేవు తగును పొందిన బంటువు
హర్షించి మావద్ద అయిదు దినములు వుంటే ఆపగను సాధింతుమూ
రావణుని చెక్కిలి అంగదుడు నొక్కెను రాణువలంతా బెదరెను
మగరకిరీటమూ నాగబెత్తము దెచ్చి రాజు ముందర వేసెను
చేరలే వనుకొంటి చల్లగా క్షేమాన శాబసు వత్తినన్నా
పాపిష్టి రావణుడు పాపాత్ముడువాడు పణతి పంపాడాయెను
చిన్నబుద్ధి మాని సీత నంపడాయె యేది సేయుదు దైవమా
కొడుకునూ పగదీర పొట్టకొవ్వుదీర కండలు బెరిగెను
వేతునో పగదీర వేడికోపముదీర చూడ నెన్నడు గలుగునో
మాబంటుచేతన మండోదరికొప్పు నూడిపించక మానను
కాకబడి రఘురాము కండ్లెర్ర జేసితే జగములన్ని వణకుచును
ఇహమును ఇంకను జగములు చెడిపోను బక్షులే పారిపోను
చైత్రమాసము శుద్ధ వెన్నెలు సరిపోయె సేనలందరి బిలువుకి
ఆదివారమునాడు ఆయత్తపడిరందు నీలంకలోని కనెను
కదలెనే రఘురాము జయమనుచు రణభేరి తనకు తానే మ్రోగెను
గంగానది దాటిరి గట్టివయిఱంకిరి బుడితలెత్తిరి మూకకు
చిత్తరువు చాకలో రత్నాల శయ్యపై రావణుడు మండోదరి
పరగ రావణుదేవి పవ్వళించి లేచి కలగంటినని పలికెను
యేమి కలగంటివే వెలదిరో చెప్పవే ఏమి ఫలము గంటివే
పగరాజులా తలలు విరగ గలగంటివా పణతిదక్కా గంటివా
రఘురాముసీబలము వణతునని గంటివా చేడుదక్కా గంటివా
సూర్యవంశమువారు అణగిరనిగంటివా అతివ దక్కాగంటివా

అర్క వంశమువారు అణగిరనిగంటివా అతివదక్క గంటివా
పరరాజులాతలలు విరిగెననికాదయా పణతిదక్క కాదయా
రఘురాములబలము లణగెననికాదయా రమణిదక్కాగాదయా
మాతృవంశమువారు మణగెనని కాదయామగువ దక్కాగాదయా
సత్రువంశమువారు చెదరినకాదయాచేడెదక్క గాదయా
అర్కవంశమువారు అడిగిరనిగాదయా అతివదక్క గాదయా
ఈ రణామధ్యంబున యీ యుద్ధభూమిలో యుద్ధమని కలగంటిని
ఇంటికెదురుగనున్న ఒంటిస్తంభముమేడ కూలెనని కలగంటిని
యున్నట్టి చేమంతిపువ్వు చేతిలో కడియాలు విరిగెనని కలగంటిని
ముక్కునా యున్నట్టి ముత్యముల యావస్తు మణిదెనని కలగంటిని
మెడలోనుయున్నట్టి మంగళిసూత్రములు జారెనసి కలగంటిని
నిన్ను జంపివేసి నీ విభీషణుని పట్టుమని కలగంటిని
యెనబై లక్షులసేన బలముతోను రావణుడు మేడెక్కను
పులితోలు తోడేలు పూసుకోవచ్చునా వైరీలతో కొంగను
ఎలుక పిల్లితో నెదురాడవచ్చునా నరుడు నాతోగెలుచునా
యెనబైలక్షుల గొడుగునీడలో రావణుడు నిలుచుండెను
వెంట నెవ్వరులేరు ఒంటిగా దండిగా బలముజూడుమి దేవరా
దిక్కు యెవ్వరులేరు ధీరుడనియుంటివి బలముజూడుమి దేవరా
ఒక వేగులవాడు అక్కడ జూచియు యచ్చోటికేతెంచెను

వేగులవాని వచనము

ఓరోరి వేగులవాడు శ్రీరామచంద్రులు యెక్కడ దిగిరి
లంకలేకా వానరబలముతో సముద్రపుగట్టున దిగిరయ్యా
దిగులంది దిగులందిరయ్యా గుంపులు గుంపులు వచ్చినారయ్యా
సున్నపు యిసుకతో వారధినడుమా తూనావారధి గట్టిరయ్యా
ఊళ్లు అగ్రహారముచేసిన అగ్రహారమ్ములు బ్రాహ్మణులకిచ్చిన
అగ్రంపు చెరగొడుగుల నీడను సుగ్రీవ మహారాజు వచ్చేనయ్యా
యేడువేల యెరిగిన బలమూ యెనుబదికోట్ల చెంచితబలమూ
మందరపయనము నడచిన అంగద మహారాజు వచ్చెనయ్యా
పచ్చనిబాటూ జంఝ్యుని వట్టివచ్చా విల్లు చేతాబట్టి
పట్టుగొడుగుల నీడలవ దూ పడాలనీలుడు వచ్చెనయ్యా
భూమికిముందర వరికినవాడు గుబాలమని సైన్యముతోను

మొనబై కోట్ల వెలుగులరాజు జాంబవంతులు వచ్చెనయ్యా (3)
లంకమూడేచుట్టే చుట్టిన లంకవాకిటను లంకిణీజంపిన
లంకజూడ రణరంగము పెరిగిన బింకపడి హనుమంతుడు వచ్చెనయ్యా
పువ్వుపేరే జాజిపువ్వు పురముపేరే అయోధ్యపురము
అంబుపేరే రాక్షసవైరీ నారిపేరే నాగబాణము
దీనిపేరు సీతాదేవి రాజులే రఘురాముడయ్యా

—♦ యుద్ధ ప్రారంభము ♦—

అంతట నింతట కొలువయ్యి యుండగ నెత్తిరి రఘురాములుయాటా
కదితున్న లొట్టిపిట్టలు బాణమ్ములనుకలిసి గానవచ్చిరి యెవ్వరూ
అలనాటిలంకిణి కాశిదేశపురాజు గందమాదనుండు దేవ
ఇన్నారుకోటా మున్నారుజట్టీలు యో వచ్చువారెవ్వరు
మకరికన్నులవాడు జంభిరాజు సుషేణుండు దేవరాపల్లకీ
మొరగొడుగులానిపల సుందరమైనట్టి రాజులు వీరెవ్వరు
అరుసదియా రాజ్యములు యేలేటి నీలుండు తావచ్చెను దేవరా
పాటిలేవారును యాదుకొనివచ్చిరి పట్టజాలకు లంకకూ
ఈవసీనిరం యేరులయి పారెను యావచ్చువా డెవ్వడూ
గూడయునగూడాడ గూడమాన్యంబులకు నెలుగులకు రాజుయితడు
పంతెగించివచ్చె జాంబవంతుడిన్నైరి బలవైరియితడూ
ఏవేళజూచినా వూచినారవలె యొరను దీసికత్తులు
ఏవేళజూచినా దండులోనంతాను రాముడన్నది వాక్యము
తిరితిరిమ్ములనుంచి గ్రాసమ్మలిచ్చితే కొలిచేరు రాఘవులకు
సైన్యాలు గొడుగులు టెక్కాలుబిరుదులు యెత్తినారే గొడుగులు
ఎత్తిపట్టగజూచి కాకబడి రఘురాము గోవులన్ని నేసెను
చెల్లెనే మనలంక క్షేమానసుండకా చేటువచ్చెనే లంకకూ
వేడిబాణము దీసి యెగసిసే రావణుడు యేసిలన్న యింకెను
ఆకాశమే పొడవు అవనము మండుచూ అన్నివసుడే వచ్చెను
మరిపించి రాఘువుని మేఘుబాణము దొడగి అగ్నివర్షమే వేసెను
సకలచార్యుడూ అంగమహామునివచ్చి ఆ సూర్యమే జెప్పెను
అఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయకా చక్రధరుడా మొదలుగా
రావణుడు తనవద్ద శక్తిబాణముదొడగి సీతా పడవేసెను
రఘురాము తనవద్ద బాణమ్ముదొడగి మాగాణువా పడవేసెను

రావణుడు తనవద్ద శక్తిబాణమే దీసి లక్ష్మణుని పడవేసెను
హస్తములు బట్టినా విల్లునంబులు నేలవిడచె లక్ష్మణదేవరా
అతని ముఖమూ జూచి శ్రీరామచంద్రులు మూర్ఛ లయినా జెందను
సుగ్రీవ సుషేణుడు జాంబవుడు హనుమంతుడూ మొదలుగా
సౌమిత్రిని కావుమనుచు శ్రీరాఘవులు సేనలా కొప్పగించి
రావణునిజూచి యతియుగ్రత్వముగ రక్తలోచనుండనై రాముడూ
ప్రాణాలు విడిపింతు ననుచు శ్రీరాఘవులు విడిచీ రావణునిమీదా
కాలాగ్ని సమయమున ఆరాముతీక్ష్ణ బాణముల కోర్వలేకా
పారిపోయి లంకజొచ్చె రావణుడు తన బాష్పములు కురియగాను
అపుడు శ్రీరాఘవులు తమ సేనలు జూచి బాష్పములు కురియగాను
పడియున్న సౌమిత్రిని జూచి కడుశోకమున విలపింపగా దొడగెను
పదునాలుగుయేండ్లు నిద్రాహారములేదు పడియుండ దెన్నడూను
వెనుకనుండుచేగాని [illegible] కన్నడురాదు తొడలమీదికి వస్తివి
కైకమ్మ వరములు దశరథు మన్నించుగ కార్యము వేరాయెను
అడవులకు పొమ్మని అనా[illegible]యమేజేసె అన్న నీ ప్రాణములకు
హో లక్ష్మణా వీర అని పిలచె పలుమారు హా సోదరుడ యనుచు
శత్రుసంహారకా సౌమిత్రి తిరంగ [illegible]నా అపాయని పిలుచుచూ
మొన్నిన్ని జన్మాల తపసునా నీవంటి ఆత్మబంధు సుతుడు గలుగు
విసపోయి లక్ష్మణా నీతివంటి [illegible]ని బడయంగ వచ్చుగాని
యారణ్యవాసములు అవనిజకు [illegible]నసహూను ఆహారని దలేక
ఇటువంటి సహోదరుడు తన కెట్లు గలుగునో మొన్నిజన్మల కైన
జడలుకట్టి తపసు చరియించినపుడు చాలించి పోయెదవా
జడలొల్లక తపసు చరియించి నివిప్ర[illegible]డు మొందుబోతివి తమ్ముడా
తనచెట్ల బట్టుకొని యుద్ధములో నిన్ను గోలుపోతిని తమ్ముడా
భరతు పట్టముగట్టి తెరపోదలచితివి ప[illegible] గవాగ్రిగాను నీకూ
ఉప్పుకోసము వచ్చి సుగ్రీవుడా నేను కరు[illegible]ప్పయూ గోలుపోతి
ఆకలికోసము వచ్చి జాంబవంతుడ నేను అ[illegible] గోలుపోతి
ధరణి సుత్తికవచ్చి పిలుడా నేనిపుడు తమ్ము[illegible]న్న గోలుపోతి
పలోకానికి పోతి[illegible] తమ్ముడా ఆలోకములక[illegible] నన్నా
గొంపొమ్మ లక్ష్మణా గూడవస్తిమి మనము [illegible]హనియుండుట ధర్మము
నిను విడిచి యొక గడియ సలిచి నేమసలేను [illegible] నీవెంట వచ్చెదను

నన్ను విడువలేక నాతో యడవులకు చనుదెంచినట్టి తండ్రి
అయోధ్యకే నిపుడు నేనొంటిగా బోతేను ఆ ప్రజల కేమందును
గురువులకు యేమందు కూడిచదివినతోడి చెలికాళ్ళ కేమందును
తల్లియైన కౌసల్య కేమందు నేనిపుడు కైకమ్మ జేమందురా
శుభగుణమ్ములగల సుమిత్ర కేమందు యెన్నో జెప్పి బంపెరా
పచ్చభాగ్యములుబలా మెరిగియున్న సుమిత్ర కోపించి నను దిట్టదా
శత్రుఘ్ను గోపించి నన్నేమి దిట్టునో యేమిచేతును దైవమా
రంగైన ముత్యాలపేరు దిగబడ్డట్టురాలె కన్నుల ఉదకమూ
మాణిక్యభూషణము మఱదలు తన రాక యెదురుచూచుచు నుండెను
ఇకనాకు లంకేల యికనాకు యిళ్ళేల యికనాకు సీత యేల
ఇకనాకు వరమేల నికనాకు రణమేల నికనాకు తల్లియేలా
అంగదుడు నీలుడు గంధమాధనుడును రాజుదగ్గర కొచ్చిరీ
ఆరాములూ అతి శోకించుచుండగా ఆసుషేనుడు బలికెనూ
రాజీవలోచనా రఘుకులోత్తమ మీరు యింత శోకింపనేలా
డల నష్టము గలదు ఉన్నవీ కనులలో మెరుగు లొప్పంగ నున్నవీ
హస్తముల లోపలా నాడి బాగున్నదీ అఖిలాండ భయములేమా
సిరమునా బోల అరకాళ్ళున్నవిగాని రాజేంద్ర భయములేమా
సంపూర్ణ చంద్రుని బోలేటి లక్ష్మణుని ముఖతేజము జూడుమీ
గంధమో గాత్రమో లక్ష్మణుని కివ్వనూ ఔషధులు దేవంపుమీ
అపురూప సంజీవి ఉత్తరానాకద్దు సౌమిత్రికి తేబంపుమీ
అమూల్యమూలేక నోరామచంద్రుడా యౌషధులకు బంపుమీ
ఆపలుకులూ విని ఔననుచు శ్రీరామచంద్రులూ అప్పుడు లేచి
అంజని తేజమ్ము నీవ దగ్గరకొచ్చి నిలిచి యిట్లని పలికెను
అంజనీ సుతురమ్మి వాయునందన వేగ హనుమంత నీవు వెళ్ళి
అపరూప సంజీవి ఉత్తరానా గలదు సౌమిత్రికి తెమ్మనెను
అట్లుగాక హనుమంత నీవు మాపాలిటిక ఆత్మబంధువుడవయ్యా
ఆయుస్సు పొమ్మనుచు దీవించి ఆశీర్వచనము జేసేరు
పరమాత్మకు మొక్కి- పరుగునా జనా పంచె పర్వతాలే దాటెను
ఆసముద్రమూను అవలీలగా దాటి అతివేగముగ వెళ్ళెను
హనుమంతు గమనాన అతివేగచిత్తుడై కడువేగ రావనుండు
కాలనేమి నన్ను అడ్డుగా బంపెను కడువేగ యుద్ధమునకూ

ఏనుగులు గుఱ్ఱాలు వ్రాళ్ళు లేకున్నాయి కుంభకర్ణుని దాటికి
శ్రీరాములతోను జోడుగాబోరెను కుంభకర్ణుడు యప్పుడు
గురిజూచి రఘురాముల కుంభకర్ణుని రొమ్ముగుండె చెదరాగొట్టెను
కుబేరపర్వతమువలె దాను యప్పుడూ కుంభకర్ణుడు గూలెను
ఇఃత్తడి గోడలకు నిచ్చెనలు వేసిరీ జొచ్చిలద్దల నెత్తిరీ
కంచుకోటలమీద పట్టాభిషేకమై రఘురాముడే గెలచెను
బలువైన ముత్యాల రత్నాలు గద్దిపై రావణుని మండోదరీ
అందుకొని శిఖపట్టి అంగదుడు యీడ్చెను రావణుని జూపుమనెను
రావోయి యింకేల రాజ్యమంతాపోయె రఘురాముడే గెలిచెను
యమదుర్గిదుర్గాలు నాయకులు జచ్చిరి స్వామితానే గెలచెను
పాపినా అన్నమూపదునుకూవచ్చును పాతాళహోమమేలు
మండోదరీ తాను దుఃఖించగా జూచి రావణుడు లేచివచ్చి
మాణిక్యభూషణా మండోదరీ నీవు నామాట కతిచేయనే
బంగారు చిట్టిపాప బాయలేనేనిన్ను పడతినా వెంటరావే
ముకమివిధపరి కమ్ములులేకుండ మీతండ్రి మునుపు వరమునిచ్చెను
పట్టపుదేవివే గుట్టుజెప్పకుండు మాటమంతుల కెల్లను
మేలయిన గుండాము నేలామతీయించి చుట్టుచుట్టుకు బారిరీ
అసురులు రావణుడు శూలము దీసికొని వేలేలు పైకొచ్చిరి
కోతులారా రఘురామునికి మీరును కొడుకులయి యేతెస్తిరా
కొమ్మ కొమ్మల తినీ గంగ రేగూపండ్లు కొంకకొండల నుండకా
తివతివగాపండ్లు విషమెక్కి నామీద తిరిగిమళ్ళి వచ్చిస్తిరీ
నాచేతిలోజచ్చి జడిసిపోదునుగాని నమ్ముకొని చెడిపోకుడి
వెండిడామామీరు యేనూరుకోటలూ ధమిగి మీరణభేరులూ
కంచుగొడుగులు లక్షకమ్ముకొనిరాగాను పెద్దబూరలు మ్రోయగా
లంకపట్నములోను బగ్గొంపు గొడుగులు నవరత్న సూర్యపటమూ
వింజామర సురటీలు విసరుచు నప్పుడూను పట్టుగొడుగులు పట్టిరి
రథము రథము గలిసి రణరంగ వీధిలో రాతులిద్దరు పోరిరి
వెనుకముందరాను వేయిలక్ష వేయికోట్లు రావణుని అడ్డుకొనిరి
రప్పించుకో యింకాయింకా కాశిమూ అమృదము యెత్తును నీకోసము
కణగోలుచేయగా [illegible] దప్పకుండు తునకవేసెను రాముడు

ఏమోయి మీయన్న కన్నమాయలు గలవా మెప్పటికి దా...
ఆదేవతలకొట్టి అమృతంబు శావునవుడు తెచ్చుకొని నాభివద్దా
పెట్టుకొనియున్నాడు ఓరామచంద్రుడా యమృతంబు తెగవేయుడు
నారాయణాస్త్రమ్మ సంధించి రఘురాము నాభినే తెగవేసెను
గుడివిరిగి పర్వతము కూలిన చందానకూలె రావణుండప్పుడు
బంటుపూలవారు బావిపోగులవారు బంటురాచా కొడుకులు
పట్టభద్రుని విడిచి పారిపోవ స్త్రిమీ యెందుబోతివి రావణా
రావణుడు బోయెనని మండోదరితో జెప్ప మగువలేచివచ్చెను
గుహారాజు నేనెంత నినుగొల్చి యుండగా యెందుబోతివి రావణా
పదిశిరస్సులునేడు దిగువపొర్లాడనని పైదీసుకే యడలేను
నేలపడుకుంటేను ఒకలు ఒత్తెనని వయిదీసుకే యడలెను
ఈడేనా సంపదలు ఈ రాజ్యభోగములు వీటికెవ్వరు కర్తలో
దయలేదు మీయన్న దగ్గరకు చేరవూ నీవుమిక్కిలి యెవ్వరూ
రఘురాముతో జెప్పి యన్నజంపి స్త్రివి యడలంక నీకేటికి
వానరాబలమంత లంకలో కిప్పుడు బోకుండ నీవు గావు
తంర్డివరములు నేడు సంపూర్ణమాయెను బోదాము యయోధ్యకు
లక్ష్మణా యీ పట్నము విభీషణున కివుడు దారబోసిగట్టుడి
ఎంత యిల్లాలయిన నెడబాసి తడవాయె సీతమనకేటి కనెను
ఆయయోధ్య మనసీత అయోధ్యలోనుండె రావనుని జంపనేల
దేవేంద్ర దేవతల చెరలు విడిపించను కానకే జన్మించెను
భూమిపైన వుట్టిన భూకాంత నాధుడను భువిలోపల లేరుగా
జనకునింటా పెరిగి జానకియాడను జగములోపల లేరుగా
యని యన్నతో జెప్పి జానకిని దెమ్మని చారులను బంపించెను
చారులు యేతెంచిజేరి మ్రొక్కివారు జానకితో విన్నవిరీ
రావమ్మ జానకీ రావనుడు జచ్చెను రాజెలాజ్ఞలాయెను
చింతమాని సీత సంతోషమున లేచి రామునొద్దకువచ్చెను
సీతనుజూచియు చింతించి శ్రీరాము సీతవద్దని పలికెను
అపలుకుల్విని అతివ దుఃఖంవుచు వగ్నిజొత్తును కాయుమీ
మంచి గంధవృమానులు గుగ్గిలపు తరువులు చందనవు తరువులూను
భగభగామండంగా భూదేవి కూతురు గంగాస్నానము జేసెను
పరమపతివ్రత సీతమంటలలో జొరగానే పాలజలధులాయెను

ఈశ్వరుడు బ్రహ్మను దేవేంద్ర దేవతలు ముక్కోటి దేవతలు
ఆదిలక్ష్మి సీత భామలే జేయుస్త్రీ వసుమాన మంచకయ్యా
ఆదిలక్ష్మివల్లి దోషము లేదని అందరూ బలికిరవుడు
అప్పుడు విభీషణుం డతివేగిరమ్మున అనతిచ్చె నక్కడ
ఆదరించి దేవి నన్నములోచని ఆదరించి వెళ్ళుడీ
మాతండ్రి వరములు మాతల్లి కియ్యగా ఆరగించా మానెను
తమ సేనలాకెల్ల సెలవీయుమీ దేవ ఆరగించి వెళ్ళుము
పరమసంతోషాన ఆరగించుమని సెలవిచ్చెను
పాలు పెరుగు నెయ్యి పాయసము జున్నులుపచ్చని పెసరపప్పు
సూక్ష్మమయినా మంచిరాజయన్నతమ్ములూ సకలమును వడ్డించిరీ
వానరా సేనంత ఆరగించి లేచి కరములు కడుగుకొనిరీ
కర్పూర విడియములు కడుచేత నందుకొని అనిశీఘ్రముముగ కదలిరీ
రావోయి హనుమంత అతిశీఘ్రముగాను అయోధ్యకు వెళ్ళుమీ
పట్టుమని అంజలి భరత శత్రుఘ్నులకు చెప్పి రమ్మని పల్కెను
వాయువేగముగాను హనుమంతు డప్పుడు అయోధ్యకు వెళ్లెను
సేతుదాటిరి నేడు సీత శ్రీరాములు సంతోషమని చెప్పెను
అపరసంతోషాన బంగారు పచ్చలా పతక మిచ్చెను భరతుడు
కసవు దుడిచేవారు కస్తూరి కల్లాపు జల్లేటి వారలూను
యుంగనలు యింకను శృంగారించుకొని బంగారు పళ్ళెములలో
రంగైన ముత్యాల హారములనిచ్చిరి రాముని సీతకూను
కైకమ్మ వరములు తమ తల్లికిచ్చిరి కౌసల్యను జూచిరీ
సుమిత్రను జూచియు తమ్ములను జూచియు సంతోషమున నుండిరి
యతివేగిరంబునా పట్టంబు గట్టిరి ఆ రామచంద్రులకూ
పదివేల వత్సరాల్ రాజ్యంబు సేయుమని బ్రహ్మ తా దీవించెను
వచ్చినవారికి వరుసతోడను రాము పట్టంబు లిప్పించెనూ
కావులకు బంట్లకూ కరణాల కందరికి నాట్యకాంతల కిచ్చెను
సతులతో గూడాను సౌభాగ్యపదవిని సంతోషమున యేలుతూ
వారిస్థానములకు పౌరందరేయు వర్ధిల్లుచుండి దళుడు
యీపాట పాడినా విన్నవారికెల్ల విష్ణులోకము కల్గును
సిరిసంపద నిచ్చు శ్రీరామచంద్రుల వైకుంఠమును యిచ్చును

[illegible]

[illegible] భాగ్య[illegible] [illegible] మొదలగు 96 కథలు [illegible] పొందుపర్చబడెను. ఈ గ్రంథము ప్రతియింట [illegible] సౌభాగ్యమున్న [illegible] [illegible] ముద్రించి ఆంధ్రలోకానికి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

మూల్యం 1 రూపాయి.

మహా పతివ్రతల కథలు

భారత [illegible] అనసూయా, సీత, సావిత్రి, చంద్రమతి, దమయంతి, అరుంధతి, పద్మిని, [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], సుకన్య, [illegible] మొదలగు పతివ్రతామతల్లుల చరిత్రలు [illegible] స్త్రీలందరు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

మూల్యం 1 [illegible]

[illegible]

పతివ్రతా శిరోమణియగు

బాలనాగమ్మకథ

శుద్ధప్రతి

ఇది పండితులచే పరిశోధింపబడియె.

కాళహస్తి, తమ్మారావు అండ్ సన్సు

సంస్కృతాంధ్ర బుక్ డిపో, [స్థాపితం 1882] రాజమండ్రి.

[దికాల] 1950 0-12-0

అందునఫలము లేకపోయెనేమి, పర్వతానికి బోవుమార్గమున
నూటికి జంగమార్చనచేయించి, కాశిరామేశ్వర నందూన లక్ష్మమ్మ
పోలిరావులు వేయించెనమ్మా, అందూనఫలము లేకపోయెనేమి
వకనాటిపో సమయమందునా, పెనిమిటివచ్చె నవభోజరాజు
కచ్చేరివెళ్ళెను మహారాజా, కచ్చేరివెడలి నగరుకుయేతెంచె
వెండికాగుల చన్నీళ్ళుయేమి, వెండికాగుల వేడినీళ్ళుయేమి
మహారాజేంద్రుడు స్నానముచేసెను, చేర్చుక్కవోబొట్టుపెట్టెనేమీ
బంగారు పళ్ళెములోను, పప్పులుపచ్చళ్ళు పరగనొక్కకూర
కూరనెయ్యన్నము నేతిబూరులేమి, రాజేంద్రుడు భోంచేసినాడు
పట్టెనీళ్ళచవికెలో మహారాజు, రాజుగనుకనిమ్మళించెనేడు
సత్యమైన భూలక్ష్మి దేవమ్మ, తెయంటిమరి స్నానముచేసింది
మాంఛూలిపట్టుచీరగనుక నేమి, పండమూల జీరనెకట్టినాది
తెనయానుభామల నలుగుపెట్టేమి, బంగారుపళ్ళెములోపలాను
పండుటాకులు పచ్చిపోకలేమి, పెనిమిటికితాంబూల మడిచియిచ్చెనేమి
పెనిమిటియున్న అంతఃపురము కేమి, తానుగదలివచ్చెను లక్ష్మిదేవమ్మ
పెనిమిటిదావున కుర్చీవేసుకొని కుర్చీమీద కొలువుతీరినాది
పండుటాకులు పచ్చిపోకలు, పచ్చకర్పూరము పెనిమిటికావేళ
తాంబూలమే మడిచియిచ్చెనేమి, విన్నావా నాప్రాణనాథ నీవు
విన్నావా నా జీవితేశ్వరుడా, మనసుయేమకోట్లుగా ధనములున్నవండి
యెక్కేటందుకు పల్లకీలుగలవు, యేలేటందుకు భూములుగలవండి
కట్టుమట్టునా యేనుగులున్నావి, ఉండేమిలేకుంటె నేమిమనకు
అమ్మాయని పిలిచేటందుకనుక, ఒకబాల మనకునులేదయ్యా
అమ్మాయని పిలిచేటందుకనుక, మొగశాబుడైన నగరునలేదయ్యా
మనకింతభాగ్య మెందుకు మహారాజా, భోజరాజుకుమారుడైందరాని
లక్ష్మికిదేవిని కొమారుడెందరాని,అంతామనల వరుగుదురురాజా
గొడ్డుపోతెన బ్రతుకు బ్రతుకలేదు, కనిపెంచని జన్మమెందుకయ్యా
బాలుడులేని బ్రతుకునెందు కేమి, సంతులులేని వారింట్లభోజరాజు
కంచములుకొట్టిన కుక్కచుండు లేమి, కాచులుకొట్టినమానులంట లేమీ
దేవుడులేని దేవళ్ళములబోలు మీగొడ్డుపోతినై బ్రతికే బ్రతుకన్న
అడవిలోయెక్క మాను అనా మేలు, నాకు నిప్పును పుత్రరమిప్పించు

యిక్కడికి పన్నెండామడా, దూరమందునా పర్వతమొక్కటి
జటంగముని పర్వతమున్నది, అందుకునేను పోవలెనయ్యా
నాకమునీంద్రుని గట్టుకుపోతాను, నేనుఘోరమయిన తపస్సుచేసిగనుక
గట్టిగనేను సంతుదెత్తునయ్యా, అనిచెప్పగ నయభోజరాజు
అయ్యోభామారాచకన్యభామా, తక్కువనోములుమనము నోచినాము
యెక్కువఫలములు రమ్మంటేవచ్చునా, నోచినవారికి నోచినంతకాదా
మనకుయింతేవ్రాసినాడె బహ్మ, అడవులపట్టుక యెక్కడకెళ్ళుతావు
యెండ మోపికినీవు తాళలేవేభామా, నీకలాకునీవు నిలువలేవేభామా
వినవయ్యారాజా ప్రాణవల్లభుడా, నీవుఘట్టిగా సెలవునిస్తేనయ్యా
యెండనాహారముగాచేసుకొని, నీడనుదాహముగాచేసుకొని
తపస్సుగోరి ఫలములుపొందుతాను. రావయ్యాసుమిత్రిరేఖగూడా
పట్టువుదేవి ఇచ్చిపలచెనయ్యా, అడవులుపట్టుక భామవెళ్ళుతుంది
పన్నెండువారల బలముతీసుకొని, కాపులుకరణాల్ వెల్మకమ్మదొరలు
పర్వతానికి కదలుమన్నారేమి సెల్వాలు యిచ్చెనుమహారాజూ
తనముద్దుటుంగరంలక్ష్మికిచ్చెను తందానభామ రాజపంపినాన

—లక్ష్మీదేవమ్మ సంతతిగోరి తపస్సుకు పోవుట:—

పచ్చలపాలకి ఒయుటపెట్టినారు, పమనేఃమిది మేకాలుకదిలేను
రాజగారిపో దాసులమ్మలారా, పట్టపుదేవి సాగుతుపోతుంది
నాలుగువీధులు విస్తరించినయ్యా, కస్తూరికల్లాపు చల్లినారు
రంగవల్లి ముగ్గులుపెట్టిరి, విధవిధతోరణాలుగట్టినారు
సకలమైన సద్బ్రాహ్మలక్ష్మిస్తు, పచ్చలపాలకి యెక్కనమ్మలారా
రామరామా శ్రీరామయను మతా, రామస్మరణ లక్ష్మీదేవమ్మ
భూచక్రిపట్నంగదలిరమ్మలారా, పట్నముబాసగడిచివచ్చెనమ్మ
నెట్ట్యారనేకొళ్ళుదాటివారు, గానులూరు మారేస్పగడిచినారూ
సాంబ్రాణియూ నాదులుదాటిరి మంచిగంగా కొనవులుదాటిరి
పన్నెండువందల బలముతో భామా, పల్లకొండాకు చేరవచ్చిరేమో
పన్నెండువందలబలము లేసయ్యా, జటంగమహాముని పర్వతానికి
మూడామడపొడుగున లక్ష్మీదేవమ్మ, చేర్వోకలే పరిపించెనమ్మా
ముగ్గురుదాదులు వెంటతీసుకొని, కొండలకయిన మరియొక్కసాగినాది
అడుగులాకుమరి అడుగులునొగ్గెనూ, సాచినచేతులు నూచెనమ్మలారా

భజించినపాదాల్ బొబ్బలాయెనమ్మ, యీశ్వరపరమేశ్వరన్నాది
పుట్టించినవాడవువో స్వామి, వేగిరమేనన్ను రక్షించరాదా
రామరామ శ్రీరామయనుచును, స్మరణచేయుచు లక్ష్మీదేవమ్మ
జటంగముని పర్వతమెచ్చెను, ఆకొండమీదనె లక్ష్మీదేవమ్మ
మహాముని తపస్సు చూచినాది, తపస్సుకాడికి వచ్చెనమ్మ [illegible]
ఆయనశిరస్సున రెండువెదురుబొంగులేమి, ఎదురుబొంగులెక్కివున్న
గడ్డములోనే గిజ్జగానిగూడు, గిజ్జగానిగూడు పెట్టినాది
మహాముని నాసికములోను, తుమ్మెదలయిన గూళ్ళుపెట్టినాది
మహాముని చెవులలోపలనూ, నాగుపాములు యిరువుజేసెనయ్యా
మహాముని శిరస్సున జెడలేమి, అడవుకరవయినాదెనమ్మలాగా
మునిపక్కనోపక్కనాయనా, పిక్కతుమ్మెద మోసివున్నదేమి
అలాటిమహామునియెదుట, వచ్చినిలిచియూ లక్ష్మీదేవమ్మ
శరణమయినయేలాగు జేసెనయ్యా, శరణుశరణని శరణము జేసెను
శరణుజేసిన స్వామిపలుకలేదు, పలుకడాయె [illegible] యెనయ్యా
యీతనియెట్లుపలుకరిస్తుతిండ్రి, నేనుపలుకరిస్తినా శాపమిచ్చునేమో
శాపంబెట్టితే చస్తేమేలు, అనుచు [illegible]
తెచ్చెనమ్మమరి లక్ష్మీదేవమ్మ, [illegible] నాది
జటంగముని యెదురుగానుతిండ్రి, [illegible]
[illegible] లక్ష్మీదేవమ్మ
మొదరుబెట్టినయాక్షణములోన, మూడోపొక్కిలి మోకాలుమోపి
గుప్పగుప్పన వంటచేస్తాదేమి, [illegible]
[illegible]
మూడోపొక్కిలిమోకాలుమోపి, గప్పగప్పన [illegible] చేస్తాదేమి
[illegible] గేమి
యీవక్కనో [illegible]
ఇదివరకటి [illegible] రాచకన్యవేమో, [illegible] దేమో
నేవచ్చేసినాదిపాపమేమో, నేనుతపస్సు [illegible] ఫలము లేదునాకు
అపన్నిండేండ్లు తపస్సువదిలేను, తందాన రాజవందనాన.
యింకాపన్నెండేండ్లు పట్టినతపడలు, గట్టిగానుమరి [illegible] చుకొనెను
అమ్మాయివిని రాచకన్యబామా, యెన్నడుపరస్త్రీముచేయలేదే

మహాదోషకారి పాపపవమ్మనీవు, నీకు అన్నమయిన పచనమవుతుంది
నాచేతకాకనే నాస్వామినివుడు, నీపలుకులు పాపపుచెవులానూ
పాపపుచెవుల వింటినయ్యా నేడు, నేను జేసినా పూర్వకర్మములు
నేటితో నుపవిత్రమయ్యెనయ్యా, అట్లనగానే జటంగమహాముని
నీవు యెందుకేవ స్త్రివిలక్ష్మి, అసి యడుగగా లక్ష్మిదేవమ్మ
నీవు యిచ్చిన భాగ్యము నాతండ్రి, మాకుకోట్లుధనములున్నవయ్యా
ఎక్కటందుకు పల్లకీలు గలవు యేలేటందుకు భూములున్నవయ్యా
మాకట్టుమట్టున యేనుగులున్నావి. వుండేమి లేకుంటె నేమిమాకు
అమ్మాయని పిలుచేటందుకయ్యా, [illegible] లేదు
అయ్యాయని పిలిచేటందుకయ్యా, [illegible] మానగరమందు లేరు
సంతు లేక వచ్చినాను, సంతు యిచ్చితే నా [illegible] చెళ్ళెదను
అమ్మాయని [illegible] బహ్మవ్రాయ లేదు
నీకుబిడ్డలు లేరేలక్ష్మమ్మ, అట్లనగానే లక్ష్మిదేవమ్మ
కుప్పటంబువలె కూలె [illegible] అంభోయని అడలసాగెనయ్యా
అమ్మోయ్యరండే బాలలారామీరు, శ్రీరామ శ్రీరామయనుచూను
నేను బిడ్డలుగన్న తల్లినౌతానా, తండాన [illegible].

వ. వినవయ్యా జటంగమునీశ్వరా అనేకదినములనుంచి నామేని మిటిలో మనవి జేయగా సంతానఫలము దెచ్చుటకు నాకు నేటికి సెలవి ప్పించెను గనుక సంతానఫలము యిచ్చిన యెడల నా మేడకు వెళ్ళుతాను లేకుంటే నీపాదములదగ్గిర ప్రాణంవిడుస్తానని లక్ష్మిదేవి మూర్ఖంగా పలుకగానే మహామునికి దయవచ్చి అయితేచూతము [illegible] సంతాన ఫలము యేమైనవున్నదో లేదో అనితన పంచాంగము విప్పి విచారించి లక్ష్మిదేవికి ఫలంయెట్లావున్నదంటే ఆడవారు గల్గిరా తల్లికి గండం మొగబాలలు గలిగిరా తండ్రికి గండం ఈ వృత్తాంతము యిప్పుడే దీనికి తెలియజేసితే యిది మహాచింతపొందును. అనిందనాకే వస్తుంది ఇది నన్ను తప్పించమంటుంది "నొసట వ్రాసిన వ్రాతకన్న కలదా నూరేండ్లు చింతించిన" అన్నట్లుగా ఈసిందనాకేలనని మునిమర్మముగాచెప్పుతాడు అమ్మా విన వేరాచకస్య భామా, నీకుసంతులు యివ్వను [illegible] చేతగాదూ నీకుసంతుదొరకే వుపాయమయినా నేడు, నేను జెప్పెద [illegible] గన్న తల్లి ఎట్లాసామి [illegible] దయ్యా, నాకొండకుగట్టిగ యీశాన్యమూల

నాగమునీంద్రుని గట్టువున్నదమ్మ గట్టుమీదనే లక్ష్మీదేవమ్మా
మద్దిమానులచవికెవున్నదమ్మా ఆచవికకునాలుగు రేవులయందూన
నాలుగుమద్దిమానులేఅమ్మయ్యా, మద్దిమానులనట్టనడుమానూ
నాగేంద్రునిపుట్టవున్నదమ్మ, పుట్టమీదమరిబాలమామిడి
వృక్షమున్నది మమ్మాగన్నతల్లి, ఆవృక్షమునిండా పండ్లేవున్నావి
నీవు పుట్టకుచెట్టుకు దండంబెట్టేనూ, ఆచెట్టునయేకపండ్లుకోసుకోని
తిరిగినీవునీపట్నము పోవమ్మా, కన్యకాలకాడ నమ్మనీవు
మార్యస్నానంచేసిలక్ష్మమ్మ, యేడుపండ్లరసముపిండుకోని
బ్రహ్మావిష్ణురుద్రులముగ్గురుని, దలంచితీకమకనే మమ్మాగన్నతల్లి
ఆరసమునీవు అనుభవించితెవమ్మ, నీకుబిడ్డలు కలిగెదరులక్ష్మి
యింకొకవార్తచెప్పెదనమ్మయ్యా, ఆపుట్టలోపల శేషునున్నదమ్మ
ఫలములనీకు అందనిస్తుడేమా, అందనిస్తుడో అందనివ్వడేమో
నావక్కవో పూర్వకర్మమేమో, నాగమునీంద్రుని గట్టుకుపోతుంది
పూచినచేతులువూచెనమ్మలారా, నడచినపాదాలు బొబ్బలాయెనేమీ
యీశ్వరాపరమేశ్వరయనుచునూ, పుట్టించినవాడవుస్వామీ
వేగిరంబున కల్పించరాదా, అరణ్యానపోవునుగనుకాను

వ. శ్రీరామం రామంరామం అనిరామస్మరణచేయుచుబోతూ వుండగా బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులు ముగ్గురువారివారిరథాలమీదనుండి చూచిరి. అదిపరముచేతిపుట్టిన యేకకన్యవలెయున్నది. పుత్రవాంఛ చేత అరణ్యాలవెంబడి వస్తూయున్నది యీపెద్దపులులు గండభేరుండ ముల భయమైన లేక నాగమునీంద్రుని పుట్ట యెక్కడ దెక్కడ వుంటున్నదో యని వెదకుచురాగా,

యీముగ్గురుమూర్తులుబ్రాహ్మణులైనారు,లక్ష్మిదేవికి ఎదురుగావచ్చిరి యేవూరమ్మా యేభూమిమీది,నీకు అన్నవస్త్రాలకు యేమితక్కువమ్మ మాకు అన్నవస్త్రానికి తక్కువలేదయ్యా, ఫలము లేకను నేనువచ్చినాను అడవిత్రోవలుదొరకలేదుతండ్రి, మేమునాగమునీంద్రునిపుట్టకాడనుంచి

వ. వస్తూయున్నాము నీకుత్రోవచూపుతాము రమ్మనితిన్నగానా గేంద్రునిపుట్టకాడికి తీసుకవచ్చినారు ఇదే నాగేంద్రునిపుట్ట అదే బాల మామిడిచెట్టు, అదేపాతాళగంగ అని లక్ష్మిదేవికి చూపించి ముగ్గురు మూర్తులు మాయమై పోయినారు.

అంతట వెనుకతిరిగిచూచెను లక్ష్మమ్మ తందాన రాజనందనాన
వెనకతిరిగితే యెవ్వరులేరోయీ, స్వామిమాయలు కనలేకపోతిని
కనిపుంటేనే నేని యడుగుదూ, నాకు యిందు వ్రాసెనుకాబోలు
కాశిపోసి వడిగట్టినమ్మలారా, పుట్టానుచెట్టుకు దండంబెట్టెను
యీశ్వరాపరమేశ్వరాయనుచూనూ, తానుమామిడి వృక్షమెక్కెనమ్మ
ఆశకుగంపెకు పండ్లుకోసితాది చెట్టుచాలడిగెను లక్ష్మిదేవమ్మ
యేముపండ్లే వడిలోనున్నావి, తక్కనోములు నేను నోచినాను
యెక్కువఫలము రమ్మంటనిచ్చాన, నోచినవారికి నోచినంతగాదా
చేసినవారికి చేసినంతగాదా, నాకుగవళ్ళే యింతే వ్రాసె బహ్మ
దేవరమహిమాలు మామ్మాటేమి, నకారా రారా మాటజూతమేమి
రెండోసారి వృక్షమెక్కెనాడు, ఆశకు గంపెకు పండ్లుకోసినాని
చెట్టుచాలడిగె లక్ష్మిదేవమ్మా, యేముపండ్లు వడిలోనున్నావి
మూడవతూరి మళ్లియెక్కెనమ్మ, ఆకుఫలములు కోసియున్నదమ్మ
రానవచ్చెను కాలచ్చెపమిదా, చెట్టుకు తొమ్మిది చుట్టువేసినాను
తొలకునేను కాపలియున్నాను, నాకు తెలియక వృక్షమెక్కినావు
నీ ప్రాణము నేను పుచ్చుకుంటానమ్మా, నేటికి కాహారము దొరకేను
పన్నెండు రీసులకు పప్పునాగన్న, కొమ్మకొమ్మకు యెక్కసాగినాడు
పసిడికంఠము అలవోతిపడియ్యా, తందాన రాజనందనా.
లక్ష్మిదేవి ప్రాణముగనుకాను. గడగడగడగడ వణకసాగినాది
వృక్షముమీద తొందరపడ్డదినా, అయ్యాస్వామినాగయ్య నన్నిప్పుడూ
యెందుకు మీరు చంపవస్తిరయ్యా, నాపు తప్పొంధము యింకతీర లేదు
నాకు బిడ్డలుగలిగిన తొమ్మిది నెలలాకు, శేషమన్నమా ప్రొద్దునినాను
నామీదకు రావద్దయ్యాస్వామీ, నాకంతమందునకు కాసియున్నను
చెల్లసి నాగేంద్రుడునిక చెప్పగనూ, అన్నమాట నీవు తప్పనవేభామా
కాలముతీరగని తియునన్నాస్వామీ, కాలనతోలుబుని బ్రాకుతాలుప్రాంకాను
తొమ్మిదినెలలాకు చెప్పకరావయ్యా. ఘుట్టనకు కాపుయుట్టనేనీ [మో
నేను తొమ్మిదనెలలకే తప్పకవచ్చితే, సిరిపెట్టెమీదమోహమువుంటదే
నీకు పాలుమాని బుస్సతీరగదమ్మా, నాకు కాటు యివ్వనోతుందా
అటులనగానె రామరామయనుచూ, నేనన్నమాటకు తప్పనువోస్వామి

—: నాగేంద్రుడు లక్ష్మీదేవికి వరమిచ్చుట :—

నీకు యేడుగురుకూతుర్లు గలుగుతారు, కడగొట్టువో కుమార్తెకైన
బాలనాగమ్మయని పేరుపెట్టవమ్మ, అయ్యోస్వామీ నాగయ్యనాకు
యేడుగురు ఆడబాలలేనా, యింటిపేరునా కుండకపోతుంది
వక్క బాలను మొగబాలనిమ్ము, మొగబాలను నీకు యిచ్చితినమ్మ
నీ పెనిమిటిమరణం నోపవేలక్ష్మీ, అయ్యోస్వామి నాగయ్యనాకు
పెనిమిటిలేని భాగ్యమెందుకయ్యా, బిడ్డలు లేక పోయినమానెను
బాలలులేకపోయినమానెను, పెనిమిటి మరణం నొప్పనయ్యానేను
ఆ మరణానికీ నేనుకరనయ్యా, వకరియిరణం నాకు నెందుకయ్యా
ఆలాగైతే లక్ష్మీదేవమ్మ, ఆడబాలలు నీకు యిచ్చినాను
నీ మరణము సిద్ధమున్నదేమి, నేనుచెప్పి అప్పుడో నెమినమ్మా
భోజరాజు బిడ్డలంటారేమీ, లక్ష్మీదేవి కూతుర్లంటారు
భూమిమీదను పేరువుంటదయ్యా, ఆమాటను తప్పకరావయ్యా
ముమ్మాటికి నమ్మైనునాగన్న, చెట్టుపుట్టలు వడిచెనునాగన్న
పుట్టలోకటిగవెళ్ళినాడు, ద్వాదశాబ్దములు కాలము పోయి
యేడుపంటులే వస్తోవున్నావి, నాకు ముంగల మామిడి ఫలము
అని బంగారపుబరిణలోవుంచెనా, జలంగమహామునికి స్వాతి మొచ్చింది
జలంగముని పర్వతాలనుంచి, రామకోటి వ్రాసి నిండి వచ్చినమ్మా
వెంబడివచ్చిన బాహుబలములయిన పుణ్యఫలము పయనముచేయించె
సంతుదొరకిన సంతోషముచేత, రామ రామ శ్రీరామయనుచు
సకలమైనసంభ్రాలలక్ష్మమ్మ, నేస్తుమై మూర్ఛ గతిచినాడ
నాంబ్రాణీయానములుగ నడచెనా, న్యాయపుఫలము పప్పులుగ నడచింది
మూహీభోజుకు పట్నసికయిన, భూచక్కటిల్లం తీసవచ్చినాడు
జోడాలముందరిపంపుతున్నదేమీ, యెవ్వరోయిమీరు జోడాలవారు
రాజుగారితో కొలువుకువెళ్ళి, పట్నపుదేవి ఫలము వచ్చెనని
రాజుగారితో యెరుకజేయమనెను, జోడాలవారు ముందువచ్చినారు
రాజుగారియా సముఖమునకువచ్చి, దండమయ్యాదండముమహారాజా
అనగానె జోడాలవారినిచూచేను, యెవ్వరోయిమీరు జోడాలవారు
పట్టపుదేవి వస్తున్నదయ్యా, యేదివోరి పట్టపుదేవినయిన
వస్తువున్నదయ్యా మహారాజనేడు, అమ్మఫలము వస్తువున్నదయ్యా

లక్ష్మీ దేవమ్మ తన వనానికి మించిన పండ్లు స్వీకరించినందుకు నాగేంద్రుడు రౌద్రరూపం దాల్చుట [చిత్రం. 2.]

గొబ్బునవప్పుడు యెగరేనుమహారాజు, పుక్కిటవీచెముచెవర నవ్వెనేమి
కుడిభుజమైన చెదిరేనుమహారాజు, మారుభుజంబులు ఆయెనురాజుకు
ఇరువయినాలుగేండ్లకు మానగరాన, యిన్నాళ్ళకు ఫలముయిచ్చెనా
పట్టపుదేవిని యెరుగుండనేమి పల్లకి భాజాభీలు పంపినారూ
పట్టపుదేవిని నాలుగువీధుల, ఊరేగింపులు చేయించినారు
మొగసాలకు తీసుకొచ్చినారు, వచ్చినమానునాడు దశమిసోమవారం
సోమవారంనాడు లక్ష్మీదేవమ్మ, దండిగ [illegible] శ్రీగౌరిదేవి
కన్యకాల బావికాడకువచ్చి, స్నానసంధ్యలుచేసె లక్ష్మీదేవమ్మ
బంగారు గిన్నెలలోపల, [illegible] రసము సింహాసనాన్ని
ముగ్గురుమూర్తుల తలచుకున్నదేవీ, నాగయ్యను తలచుకొన్నదప్పుడు
జలంగమహాముని తలచుకున్నదప్పుడు, [illegible] ప్రావిరాది
[illegible] లక్ష్మీ [illegible]
లక్ష్మీదేవియూ [illegible] చీకిన [illegible]
లక్ష్మీదేవమ్మ [illegible]
[illegible]
[illegible] లక్ష్మీదేవమ్మ [illegible]
[illegible]
[illegible] మొసప్పుడు
[illegible] దేవిగా, [illegible]
అయోధ్యారంజే [illegible]
[illegible]
[illegible] నిలువ [illegible]
పట్టపుదేవికి [illegible]
[illegible] నేమి
[illegible]
[illegible] వచ్చెనమ్మలారా
పట్టపుదేవిని నిలువబెట్టినారు, [illegible] జలవేసినారు
మూలాలకి పలువువేసినారు, పట్టపుదేవిని నిలువబెట్టగనూ
అయోధ్యారంజే ముత్తైదువలారా, అమ్మాకేను [illegible] యీవేళ
తాళితాళిపోసొప్పులు పడుతుంది, తెరవాయేను నిల్వలేనుతల్లి

అట్లనగానే మంత్రసానులపుడు, మంత్రోదకములు భామకిచ్చినారు

—: లక్ష్మీదేవమ్మకు బాలికలు పుట్టుట :—

పుచ్చుకున్నదూ ఆక్షణములోన. పట్టపుదేవికి బాలలుజననమాయె
రెండోగడియ సమీపించగానే, యిద్దరుబాలలు జననమైనారు
మూడుఘడియలు సమీపించగానే, యేడుగురు బాలలు జననమైనారు
పదిమూగురును ఆడబాలలాయె, లక్ష్మీదేవి మూర్ఛగొన్నదపుడు
అప్పుడువచ్చి మంత్రసానులయిన. గక్కున [illegible] నీళ్ళు జల్లినారు
బాలలాకు [illegible]సినారు, తబుకులతోటి వరహాలుయేసి
చిన్నవాండ్లె [illegible], బంగారుతొట్లలో పరుండబెట్టినారు
[illegible] [illegible]వలున్నదమ్మా, లక్ష్మీదేవికి మూర్ఛదేలిసెనమ్మా
[illegible] దాదులారమీరూ, యెక్కడున్నది నాబిడ్డలయనగాను
అట్లనగానే దాదులయనగాని, బాలలనెత్తి చేతికిచ్చినారు
[illegible] దాదవాలతోను, బిడ్డలకపుడు స్తన్యపానమిచ్చె
బిడ్డలుగన్న తల్లినయినట్టూ, బాలలకన్న తల్లిదండ్రులాయెరాజు
[illegible] [illegible], [illegible] ఖండచక్కెరేమి
[illegible] పంచిపెట్టరయిన. [illegible] భూనిపంచినారు
[illegible] చక్కెరలయిన, [illegible] భూనిపంచినారు
[illegible] ఘడియలు [illegible], [illegible] బానసాలచేసె
[illegible] [illegible], [illegible] గడచిపోయెనమ్మా
[illegible] సమీపించగానే, [illegible] నీళ్ళుపోసినాది
[illegible] [illegible], [illegible] బిడ్డలాకూ
[illegible] [illegible], [illegible] బెట్టినారా
[illegible] [illegible], [illegible] బెట్టుచూ
ఆ నెల యట్లాగడచిపోయినాది, మూడో నెల సమీపించగానే
బిడ్డలకు, తలంటి [illegible] పోసినాది, చిక్కులుదీసి సిగను వేసినాది
చేమ్చుక్కలో బొట్లుబెట్టినాది, చెక్కిళ్ళకు గంధముపూసేను
జరీలుబాండిలీలూ [illegible], గుత్తింపుయూ రవికెలు దొడగేనూ
బిడ్డలకండ్ల నిండజూడమూగా, కన్నతల్లిదృష్టి గడపదాటదూగా
వారికంటజూచి బిడ్డలాను, వొక్కనాటివోరోజులక్ష్మి
తలయంటి తాస్నానముచేసింది, తన యీడువారికి నలుగుపెట్టినాది

పెనిమిటికోలుపుకువచ్చెను లక్ష్మమ్మ, పండుటాకులు పచ్చిపోకలేమి
పచ్చకర్పూరాన పెనిమిటికావేళా, తాంబూలము మడిచియిస్తాదపుడు
విన్నవా నాజీవితేశ్వరుడా, విన్నావా నాప్రాణవల్లభుడా
బిడ్డలగన్న తండ్రినయితివయ్యా, బాలలుగన్న తల్లినయితి నేను
కడపెటుబిడ్డల గన్నతండ్రివేమి, యిట్లాడుచును లక్ష్మీదేవమ్మ
మూడోనెల సమీపించినాది, రేపుతప్పితే నాలుగోనెలవచ్చు
మనబిడ్డలకయిన పేరుపెట్టవలెను, మాటలాడుచునిక సంతోషించెరాజు
అంతట తెల్లవారగనుకమహారాజు, పట్నములోని బ్రాహ్మణునిపిలిపించి
వర్ణమున్నాడుబ్రాహ్మణమన్నదపుడు, మహారాజ[illegible]బాగా వెళ్ళించి
సకలమయిన కార్యాలకుమహారాజ,మహాతేజస్సునాపుణ్యగేలు
పాతికపుట్ల బియ్యమెుంగినారు, పట్నమంతయు అన్నప్రదానమూ
అన్నప్రధానముచేసెమహారాజు, శూద్రులకు అన్నముపెట్టెరి
బ్రాహ్మణులకు గడిమిగానమేమి, గడిమిగానము యిప్పించెనురాజు
రావయ్యానీవు మంత్రిశేఖరుడ, పదమట అనుకునియుబ్రాహ్మణునకినేమి
బ్రాహ్మణులకచ్చేకిపూజచేయండి, బ్రాహ్మణులనప్పుడు పిలిపించగ నీను
యెవరయ్యా బ్రాహ్మణులారామీరు, చిన్నబాలల హస్తముజూచి
యేడుగురికి పేరుపెట్టవలెను, పన్నెండుమూరల పట్టువస్త్రమేమి
యేనుగుపాడుగున అడ్డతెరలుగనుక, అడ్డతెరలుబంధించి కట్టించిరో
బాలనప్పుడు యెక్కించినారు. తందాన తానతందనాన
తెరలోపలబాలలయొక్కహస్తాలు, బ్రాహ్మణులు[illegible]చూచి
తందాన తానతందనాన తందాన చిన్నవాండ్లకు పేర్లు
పెద్దకూతురు సూర్యనాగమ్మ, రెండోకూతురు చంద్రనాగమ్మ
మూడోకూతురు ఇంద్రకన్య, నాలుగోకూతురు [illegible]
అయిదోకూతురు పగడాలనాగమ్మ, ఆరోకూతురు ముసిపన్నగేమి
ఏడోకూతురు బాలనాగమ్మ, ఏడుగూరికిపేర్లుపెట్టి
అంతటనప్పుడు నవాభోదరాజు, పేరుపెట్టిన బ్రాహ్మణులకయితేను
మూడేసివస్త్రాలు యిప్పించేరాజు, చిన్నవాళ్ళను తీసుకొన్నమునిరి
లక్ష్మిమేడకు దీసుకొచ్చినారు, తబుకులోటి వరహాలు తెచ్చినారు
చిన్నవాండ్లకు సత్కాతీసిరి, ఆ నెలయుల్లాగడచినా యెనయ్యా
అయిదోనెల సమీపించగానే, యేడుగూరిలో బిడ్డలాకుతల్లి

అచ్చుగిల్లునేర్చెనమ్మలారా, ఆ నెలయట్లాముచ్చటజూచేను
ఆరోనెల సమీపించగానే, యేడుగురితో బిడ్డలకమ్మయ్యా
సువ్విపాటలు నేర్పెనులక్ష్మమ్మ, యేడోనెల సమీపించగానే
బిడ్డలు బొంగరాలుఆడుతున్నరయ్యా, పెద్దకుమార్తెకుమాటలొచ్చెనమ్మ
బుద్ధివచ్చిన కూతురుతల్లిని, అమ్మావినవే మముగన్నతల్లి
కడుపెడుబిడ్డల కన్నతల్లివమ్మా, అమ్మామాకు సొమ్ములుచేయించు
చోటుయెరుగని బిడ్డలారమీరు, నేను యెక్కడసొమ్ములు దెచ్చేది
మిమ్ములగన్నతండ్రిగనుకాను, చిన్నబాలలాఅడుగరమ్మమీరు
తిండికొలువుకేవస్తారు పుత్రికలు, ఆవేళకచ్చేరికివెళ్ళెనురాజా
కచ్చేరివెడలి నగరికివచ్చెను, గమనికబాలల యెదురువెళ్లినారు
యేడుగురినో బిడ్డలచూచేను, దేహము పులకాంకురంబుగాగ
కొమకా సూర్యనాగమ్మ, కొమకా చంద్రనాగమ్మా
యెందుకువచ్చిరి బాలలారమీరు, యిద్దరినెత్తి వినకరిదింప
నాలాగున యేడుగురికైనా, యెత్తుకపోక తీసుకొచ్చినారు
బాబు మాకు అన్నమొగ్గుతండ్రి, అదియేమమ్మ సూర్యనాగమ్మ
నాయనమ్మ మమ్మగన్నతండ్రి, మాతల్లిగనుకాను దుఃఖపడుతుంది
యెందుకుదుఃఖమే సూర్యనాగమ్మ, బిడ్డలకొక్క పోసిమిలేదనుచు
మానేమకమాస్నానంటుంది, బాబూమాకు సొమ్ములుచేయించు
మీరుబ్రతికితే సొమ్ములకేమమ్మా, యెప్పటివేషక అప్పుడేనుబాబూ
ముచ్చట తీసివెయ్యలేకా, పట్నములోను బాపులపిలిపించి
జోతాలా మోకలిచ్చినాడు, ఏడుగూరికి సరిగానగలయిన
చిన్నపెదది యెచ్చుతగ్గులేకా, చక్కతీరుగా నగలుచేయుమనెను
కంసాలులను తీసుకొచ్చినాడు, రెండోనెలలా నగలుచేసినారు
నగనుచేసిగా ఒప్పగించినాడు, నగలుతీసి పెట్టెలవుంచిరి
పటపములోనె భద్రంతిలపిలచి, పెట్టెలు పల్లకీలలోవుంచినారూ
నాలుగువీధులు వూరేగించిరి, పట్టపుదేవికి ఒప్పగించినారూ
నగలునుజూచి సంతోషపడ్డాది, మంచిదినములు విచారించెనమ్మ
బిడ్డాలకయినా తలంటిపోసెను, చిక్కుదీసి మరికొప్పులుపెట్టెనూ
కస్తూరితిలము బొట్టుపెట్టినాది, చెక్కిళ్ళగంధము పూసేను
కాటుకపోగుల్లు దిద్దేపుత్రికలకు, గుమ్మడిపండు జేసెనమ్మలార

గుత్తపురవికెల దొడిగేను పుత్రికలకు, ఏడువారాల నగలుపెట్టెనమ్మ
కన్నతల్లి దా కుర్చీ వేసుకొని, కుర్చీ వెనుక కూర్చున్నదేమి
పుత్రికలు యెదుట ఆడుకుంటరేమి, పుత్రికలయింకా నిండచూడదుగా
కన్నతల్లి దృష్టి గడపదాటదమ్మా, వారంటచూచుపుత్రికలాను
అంతవొక్క బ్రాహ్మణుడొచ్చేను, బ్రాహ్మణికపట్టను దండంపెట్టింది
యెవరయ్యా బ్రాహ్మణుడవు నీవు, ఇంక శేషవర్ణ సొర్ణ నొప్పవయ్యా
యెన్నదినములు వున్నదీ రాత్రింకి, నీకి మూడుదినములున్నదమ్మా
అనగావిని కుప్పలంబువలెనా లెనమ్మలారా, అంభోయని అనలసాగినాది
అయ్యోయారండే చిన్న బాలలారా, మీ ఆటపాటలు యెవరుచూస్తురమ్మ
నాకు మరణము సిద్ధమాయెనమ్మా, [illegible] చన్నానమ్మయ్యా
నా బిడ్డలకయిన యెవరున్నారమ్మా, తల్లిపగిన్న తల్లి లేదాయె
తండ్రిసగిన్న తల్లి లేదాయె, ము[illegible]తల్లి తేదుగి[illegible]
నేను గట్టిగా చన్నానమ్మయ్యా, మీ తండ్రి [illegible]
మారుపెండ్లి యాడుతాడె రాజా, మారుతల్లి [illegible]
బిడ్డలకయిన అన్నముపెట్టదు, బిడ్డలకయినా నీళ్ళుపోయదేమి
పట్టెడుమారయిన కన్నతల్లి మేలు, మారుతల్లి కన్నతల్లి [illegible]
యల్లనుచును లక్ష్మీదేవమ్మా. అ[illegible]యని అ[illegible]
ఆవేళ పెనిమిటి[illegible] వ[illegible]. పెని[illegible] విన్నవించినాది
విన్నావా నా ప్రాణ[illegible]ఘూడ, [illegible]
అనేకవ్రతములు [illegible], [illegible]
జలంగమహోమునసర్వ[illegible], అనాగము[illegible]
అనాగము సింధూసవంమాటలస[illegible], [illegible]
అఫలముగట్టిగా [illegible], నా[illegible]
కలిమున [illegible], [illegible]
తొమ్మిదినెలలు పూ[illegible]యెను, [illegible] నాకు [illegible]
నేనుగట్టిగా వెళ్ళితానురాజా, బిడ్డలయెట్లు నాకుతోపోసివు
నా బిడ్డలకనుక ఎవరిన్నయ్యా, నా బాలల యెట్లు నాకుతోపోసివు
ఆమాటలలు వినయినను మహారాజు, కప్పలంబువలె కూలెనుమహారాజు
చెప్పవదాక యెరుగవాయె రాజా, అయ్యొరామా యీ మంత్రిశేఖరుడా
చీమపుట్ట చిచ్చుపెట్టదేమి, యీచిమలవోమల్ల యెవరుసాకుతారు

ప్రొద్దుననిద్దుర లేచి వృత్తికలేమి, అమ్మాయన్నము పెట్టుమంటరయ్యా
తల్లియెవరు తినిపిస్తారయ్యా, అప్పుడు మంత్రులు చెప్పుతున్నారోయీ
వైరిరాజునీ వైరిమహారాజా, మీరు యెందుకు వ్యాసనపడుతారు
యిదియనగా యింతలోనె తమకు. యీగండము తప్పిస్తాము మేము
యీఅకాలమృత్యు తప్పదన్నారోయి, పైగా వచ్చి పడుగుతుందియేమి
యిచ్చిన వాక్కులు తప్పదంటయేమి, యీగండము తప్పిస్తామయ్యా
అంతలోన మహారాజేమనెను, యిదతక [illegible] చెప్పండి

వ. వినండి మహాప్రభో! [illegible] రెండు ధ్వజస్తం
భాలు [illegible] వాటిపై
మొగసాల [illegible] చేయించెదము
[illegible] మూడు
[illegible] చేయించుతాము అవిఅం
[illegible] చెదము
[illegible] చెదము
[illegible] చుతాము
[illegible] వాయిలాలు
వేయించుతాము [illegible] వుంచు
తాము [illegible]
[illegible]

[illegible]

తుపాకులబారు పెట్టినారు, విచ్చుకత్తుల పారాలుంచేరి
పట్నంవెడల్పు పయిలా వేసిరి, ఆరువందలా సిబ్బందియా వేళ
కారుకట్టుగావారు కమ్మినారు, ఆ స్తంభాలందరిని రాజుగారుజూచి
పెద్దగాకచ్చేరితీర్చినారు, రామాయణాలు చదువుతున్నరయ్యా
రాజుకుఅర్థము విప్పిచెప్పుతారు, యిటువలెకాలము పోగొట్టుకొని
తెల్లవార్లుగా కావలియున్నారు, నిండువొక్కవో పొణ్ణయినాడు
కరకరప్రొద్దు పొడిచేవేళలోన, నాగముసింద్దుని గట్టుకాడనైన
పుట్టలోన మంటలుగుండింది, పన్నెండుశిరస్సుల ఆదిశేషుడయిన
కోపముచేత పుట్ట విడిచివచ్చెను, భూచక్రపట్నము వచ్చిచేరినాడు
ముందుఆరాబులు తానుజూచినాడు, విచ్చుకత్తుల పారాచూచినాడు
తుపాకిబారులుచూచేను, యింతఅంగికురావే లక్ష్మిదేవమ్మా
నాకేనీవు యత్నంపెట్టినావా, అప్పటిమాటలు యిప్పుడు లేవమ్మా
రక్షించినవారిని నిన్నేమి, భక్షించను గెలుచుకున్నవమ్మా
అయితేమంచిది కానియ్యనునేను, అక్కడనాగేంద్రుడుమాయమైనాడు
స్తంభాలమొదటపుట్టనునాగన్న, యింతనాహానుగానెలక్ష్మిదేవమ్మ
యీమంటలోనేను మాడిపోదునని, అప్పుడునాడు యత్నంకేసెనవా
అక్కడనాగేంద్రుడుమాయమయ్యెనయ్యా, యేమనిలుప తొల్లోపుట్టేను
అన్నమాటనీవుచెప్పవచ్చేభామా, అనిగిరిమాట తప్పవచ్చునిపూ
ఆకలిగొనినేనువచ్చినాను, అయ్యోస్వామీ నాగయ్యనీవు
నన్నుపాపకర్మలు ఇప్పుడువచ్చినావు, పచ్చిచపలవలెనని యత్నంచేసేవి
నీవెట్లాగువచ్చినావురాశంకి, నాతోటివలు నేచెప్పున్నవమ్మా
నాబిడ్డలయిన మాచివచ్చినావా, వచ్చేటప్పుడు చూచివచ్చినావే
నేనుచచ్చేటాసిచావకేదచ్చాను, కడుపుడుపుగా ఆరగించుస్వామి
యేనుగుకూతుళ్ళకలిచినావు, పోకూతురా సూర్యనాగమ్మా
నేనిప్పుతానే చిన్నబిడ్డలారా, పోకూతురా ఉత్తరకన్యకా
అమ్మవెళ్ళుతానే చిన్నబాలలారా, అసురకూతుళ్ళయితేను
ఆరుగురికిబుద్ధివచ్చినాది, నాపదోకూతురు బాలనాగమ్మ
యేమియెరుగని కూతురునాతల్లి, ఇరుగింటికి పొరిగింటికి శోల్లాను
పంచలపట్టునిలుచుండుసమ్మా, యిరుగుపొరుగు కసురుచుందురేమో
తల్లిలేనియాబిడ్డలమ్మలారా, ఇనుగోవడసి పట్టెనునాగన్న

గుక్కెడునెత్తురు బొక్కెడుకండేమి, కాట్లూపట్టి లేచెనునాయన
తోట్లోలేచి పుట్టలోపుక్కేనూ, యెట్టవచ్చె యెట్టపోయెనమ్మ
యీ కావలులున్న వారెవ్వరెరుగరమ్మ, లక్ష్మిదేవిమూర్ఛగొన్నదపుడు
శివమూర్ఛ తాను తెలుసుకొని, యింకానన్న యెందుకుంచినారు
కచ్చేరిమీద మంత్రులువిన్నారు, మహాప్రభో ఈగండంతప్పిపోయెనయ్యా
యికవచ్చిన భయము లేదురాజా. నాగేంద్రుడు వచ్చువేళతప్పె
నాల్గుఘడియలుప్రొద్దుయెక్కెనయ్యా, అమ్మకువచ్చి యీ సము లేవయ్యా
రాళ్ళతో కొట్టిన చావు లేదురాజా, పుక్కిటవిడెము చెదరనవ్వెరాజు
నామంత్రులు మంచియుక్తులయ్యా, యీగండము తప్పించినారూ
దిగ్గునకచ్చేరికివచ్చినారూ, ఆగొలుసులతోటి క్రిందికిదింపిరి
తొట్టితాళ్ళాలు తీసినమ్మలారా, తందాన రాజనందనాన.
తొట్టెంతార క్రమయమయ్యా, మొలలోవుండే బాకుమాసెనురాజు
ఆ బాకమీదనే నెగరబోసెరాజు, మూగ్గురుమంత్రులు నిలువబెట్టిరి
రాజుచేతిబాకునిలువబెట్టిరి, మహాప్రభో మీరెందుకధైర్యమొందుతారు
భూమిలో వాముకరచితేఅంతాచచ్చేరా, మంత్రిగాండ్రనుపిలపిస్తామయ్యా
లక్ష్మిదేవికి మంత్రిస్తారేమి, అమ్మకువచ్చిన భయము లేదురాజా
పట్టపుదేవి బ్రతుకుతుందిరాజా, మంత్రగాండ్రను పిలిపించినారూ
పన్నెండుమంది శ్రీఘ్రమొచ్చిరి, లక్ష్మిదేవికి మంత్రించబోతే
వైరిబ్రాహ్మణులు యెందుకుచాదస్తం, మంత్రించినన్నా బ్రతికిస్తారేమి
బ్రహ్మదేవుని సెలవాయెనాకూ, నేను గట్టిగ వెళ్లతానుతండ్రీ
మాబలిమినే లక్ష్మిదేవికి, మంత్రిస్తూవున్నారు యెటువలెనూ
నాగదిగురా నాగదిగురా, నామనవి చేకోనరా
దిగుదిగు దిగుబాలనాగ, ముదముతో రేపలెముద్దులనాగా నాగాదిగుర

వ. నాగయ్యా! నాతండ్రిగన్నయ్యా నాతప్పులుసవరించి నన్నేలుమయ్యా యీలవాబ్రతికితే ఇక యెన్నటికిని గుండ్రాతితో గొట్టినచావు లేదన్నదయ్యా నాగాదిగురా నాగాదిగురా నాగదిగురా తోకను తొమ్మన్నూరు ముత్యాలుగల నాగా పక్కను పదివేలు పొడలుగలనాగా వీపున మేనూరు పూసలుగలనాగా పాలుపొంగుంటి పడిగెలనాగా పడిగెలమీద చిన్నికృష్ణుని పాదములునాగా, నాగాదిగురా.

నిండుపున్నమనాడు పండువెన్నెలనాగ సర్వగ్రహణముపట్టిన చంద
మునుమ్రింగి ఇలలోపేరు ఇంపుగ నాగాదిగురా నాగదిగురా. ఇది
గెడ్డ అదిగెడ్డ కంటపాలవుగుడ్డ, ఇదికొండ అదికొండ యెర్రమారుటి
కొండ యీకట్టు ఆకట్టు పాము లారాకట్టు యెరుగానాగదిగురా. శివ
భక్తి వకళంక శివునిపాదమూన వారిభక్తికిళంక హరిపాదమూన దేవభక్తి
వకళంక దేవునిపాదమున దేవదేవుని పాదమూన ఎరుగనాగాదిగురా,
వెర్రి బొమ్మలా యెందుకుచాదస్తం, ఇకను ప్రాణమునిలువదన్నదోయి
నాపెనిమిటి పిలువమన్నదోయి, భోజరాజును తీసుకొచ్చినారు
పెనిమిటిహస్తం చేతపుచ్చుకొని, విన్నావా నాప్రాణవల్లభుడా
బిడ్డలున్నారు పసిబిడ్డలయ్యా, కలిపెనుబిడ్డల వప్పగించితిని
బిడ్డలలో నెట్టగా నాగుతాపోసినావు, నేనుగట్టిగ వెళ్ళుతానురాజా
మరుపెండ్లి నీవు ఆడవద్దురాజా, మారుపెళ్లి గట్టిగవస్తేను
నాబిడ్డలకు అన్నముపెట్టరు, నాబిడ్డలను [illegible] వయ్యా
మారుపెండ్లి నీవు ఆడవద్దురాజా, మారుపెండ్లియునే నాకలేమా
మొగవారిని క్షణమునమ్మరాదు, పాలుఅన్నమే ముట్టించెనమ్మా
పుస్తకాలు ముట్టించెనమ్మా, నేనునాని నోములుచేసినాను
ఆయినదోషమునాకు యెందుకయ్యా, నీకు పెండ్లి [illegible]
పిల్లలనయిన తిగిచొలనయ్యా, [illegible] మనువులు మాటలాడి
చిన్నవాండ్లకు పెండ్లిండ్లుచేసి, నాకేమి [illegible] బిడ్డలాకూ
అత్తవారిండ్లకు పిల్లలనంపేము, ఆపైనీవు పెండ్లి చేసుకోరాజా
అందాకనీవు పెండ్లియాడవద్దు, నేను [illegible] అన్నదయ్యా
ఇకను ప్రాణంనిలువదంటదయ్యా, నా [illegible] మాఘమాటదయ్యా
నాబిడ్డలుగట్టిగ దిగులుపడినారు. [illegible] మాపక పోయినారు
తులసితీర్థము ఇచ్చిరి [illegible], [illegible] చెనమ్మ
నేను వెళ్ళుతాన చిన్నబిడ్డలారా, పోతూన్నరా చంద్రనాగమ్మా
పోతూన్నరా పుత్రరత్నమా, పోతూన్నరా బాలనాగమ్మ
అమ్మ వెళ్ళుతాన చిన్నబిడ్డలారా, కొలికులారు కన్నీరుగుంచెనమ్మ
రాజులసింహాసనం జారిందీ, రాము రామయని ప్రాణమిడినాద
తేపారిబాచి వేంచేసెనమ్మా, దాసులేకవాను రాజు రాజనేకవాను
మంత్రిప్రధానులు సుఖపడలేము, పట్నములంతాకూడిరి అక్కడికి

ప్రజలందరు శాకిశోకమేమిా, యింతకర్మము యెరుగరుబిడ్డలుగా
తూరుపుమేడలో ఆడుతున్నారు, చద్దిఅన్నము వేళాయెనపుడు
తల్లిమేడకు పరువునవచ్చిరి, అమ్మరావె మముగన్నతల్లి
నాకుఆకలవుతుంది అన్నాముపెట్టవే, యెక్కడచూచిన తల్లిలేదాయె
దాదులారామాతల్లియెట్లుపోయె, యిట్లానిఅడుగుట వారుచూచినారు
యీబిడ్డలు దిగులుపడతారని, బాలలతోటి చెప్పకపోయిరి
కస్తూరిమాతల్లియెట్లుబోయె, మేముయెరుగము సూర్యనాగమ్మ
సందులుగొందులు వెదకిచూచినాము, యెక్కడచూచిన తల్లిలేకపోయె
బాలనాగమ్మ చెప్పుతున్నదయ్యా, అక్కావినవే సూర్యనాగమ్మ
మనతల్లిగారు యెక్కడబోయిందో, తనపుట్టింటికి పోయెనుకాబోలు
పానుగంటివో పట్నంవెళ్ళింది, మేనమామలా పట్నమెళ్ళినాది
మనముసూస్తిగా వెంబడించుతాము, మనతో చెప్పక వెళ్లెనుకాబోలు
మేడయెక్కి మరిపారజూచినారు, నడివీధిలో గుంపులుగూడేరు
అప్పావినవే సూర్యనాగమ్మ, మనపట్నములో మాణిక్యాలేమి
మాణిక్యాలనవరత్నాలేమమ్మా, యేమోకాని అమ్మవచ్చినావి
అదుగోప్రజలుకొంటువుండరమ్మా, మనమావొక్కటిపుచ్చుకొందమమ్మ
ముత్యాలకు నవరత్నాలేమి, సరిక్కసరిగా పుచ్చుకొందమమ్మ
మనమువక్కటి పుచ్చుకొందేను, మనతల్లివచ్చి యెక్కడదంటేనూ
అప్పుడేమని చెప్పుదామెచెల్లె, అప్పావినవే సూర్యనాగమ్మ
అడుకోబోతే దొరికిందంటాము, ముత్యాలప్పుడు వస్త్రాగట్టుకొని
మేడలుదిగి పరుగునవచ్చిరి, మదిఅంతా చార్ల వేసుకొని
ముందుకొచ్చెను సూర్యనాగమ్మ, కన్నతల్లిని కన్నులచూసేను
అయ్యోచెల్లెచంద్రనాగమ్మ, మనతల్లిగనుకనే చచ్చిపోయెనమ్మ
అయ్యోచెల్లె యికనేమున్నాది, కొమ్మకొమ్మ గుస్సుకున్నరేమి
అయ్యోబాబూ నవాభోజరాజా, మాతల్లిని మమ్మగన్నతండ్రి
అంభోయని అడలసాగినారు. అయ్యోతల్లి లక్ష్మీదేవమ్మ
కొప్పులెవ్వరు పెడుతురెనాతల్లి, మాకుపాపట యెవరుతీతురమ్మ
మాకుగుమ్మపంగ్లు యెవరువేతురమ్మా, తల్లిలేకుంటే తండ్రప్పుడేలేదు
ఆడవారికి అమరికవుంటుంది, మగవారికేమి దెలుసునమ్మ
తండ్రియేడ వారిబిడ్డలేడవాసూ, ప్రజలంతయు శాకిశోకమాయె

మంచిగంధపు తరువులుదెచ్చిరి, దానిమ్మతో కాష్టమేసినారు
లక్ష్మిదేవిని దానముచేసిరి, బిడ్డలుతండ్రి చెరువులకాడాను
స్నానముచేసి యింటికొచ్చినారూ, తందాన రాజనందనాన.
బిడ్డలుతండ్రికి అన్నముపెట్టిరి, పదిరాత్రులు వెళ్ళబుచ్చినారు
దినవారాలు చేసిరిలక్ష్మికి, బిడ్డలుగట్టిగ దిగులుపడతిరాసి
అనేకబుద్ధులు చెప్పించెరాజూ, అటుకులుబెల్లము పంచదారయేమి
శిరిశనగపప్పూ తెప్పించెరాజూ, పటికబెల్లము తెప్పించెరాజు
మామిడిపండ్లు నిమ్మపండ్లుయేమి, అమ్మనుగట్టిగతలవ కుండనుండ
ప్రొద్దునబిడ్డలు లేవగానేరాజూ, యాపండ్లుఫలాలు చేతికిచ్చెరాజు
నాల్గుఘడియలకి ప్రొద్దుయెక్కువరకు, నాల్గుకూరలుఅన్నమూను యేమి
బిడ్డలకయినసిళ్ళుపోసిరాజా, తనచేతిమీదుగా అన్నంపెట్టుకొని
తల్లినిగట్టిగతలవకుండనేమి, ప్రేమతో పెంచెనూ బిడ్డలానురాజూ
అట్లా నెలలు రెండుగడిచినాయి, ఇట్లుండలోపల కాపురంరతాలు
రాజబంధువులు కచ్చేరినివున్నారు, విన్నారామీరు భోజరాజుగారు
యిట్లావుంటే యన్నాళ్ళువుతుంద, రెండోపెండ్లి ఆడమంటరేమి
మీరుపెండ్లికనాడనంటవయ్యా, బిడ్డలుబ్రతికితే అంతేచాలునాకు
సత్యామయిన యిల్లాలులక్ష్మి, చచ్చేటప్పుడు చెప్పిపోయెనాకూ
మీరుపెండ్లీసను ఆడవద్దన్నాది, పాలుఅన్నము ముట్టానునేను
పుస్తకాలు ముట్టినానుననూ, నేయుగాసిబాసాలు చేసినానా
ఆసియమము తప్పకుండనేనూ, మీరుపెండ్లి మరిమూడిలేను
అనిమము తప్పితేనుమీరు, యెవ్వరుమీరు కచ్చేరికిరాకు
యెవ్వరుమీరు మొక్కవెయ్యరేమి, మొండిదొరతనంవిస్తురాజు
అన్నిపడలంతా అనుకుంటారేమి, అందుచేతినామనవయ్యా
యెందరుచెప్పిన వినకపోయెరాజూ, మంత్రులుకూడా చెప్పవిసికినారు
అక్కడికివినక పోయెరాజూ, ఒక్కనాటి సమయమందునా
బాలలతోటిమంత్రులుచెప్పిరీ, మేమెవ్వరుజెప్పిన వినకపోయెరాజూ
మారుపెండ్లియాడమన్నారుమీరు, మీతండ్రితోనుమీరుచెప్పితేను
మీరుచెప్పితే వింటాడుమీతండ్రి, యిట్లనిమరి చెప్పసాగినారు
మంచిదియీవేళ చెప్తాతామన్నారు, తండ్రికొలువుకు వచ్చిరిబిడ్డాలు
బాబువినరా వవాభోజరాజా, యిట్లవుంటె యెన్నాళ్లవుతుంది

నాయనవోరి మమ్ముగన్నతండ్రి, చిన్నబాలలని నీళ్లుపోసినావు
మాకుకోకలూనీవుగట్టినావూ, ఆడవారికి అమరకవుంటుంది
మారుపెండ్లియుఅడుమువో బాబూ, బిడ్డలను వురిమిచూచె రాజూ
అమ్మామీకు యెవరుజెప్పిరమ్మా, మీకుబుద్ధికితోచిందాతల్లి
యెవ్వరుమాకు చెప్పలేదుబాబూ, మాబుద్ధికితోచెనయ్యాయిపుడు
అమ్మావినవే సూర్యనాగమ్మ, మీతల్లిచచ్చినపుడు చెప్పిపోయెనేమి
మారుపెండ్లి నన్నాడవద్దనెను, నేనానీమమూ తప్పనన్ననోయీ
తప్పనన్ననేమి ఫలములేదుబాబూ, మాతల్లినిమాకుచూపేవాబాబూ
పోయినతల్లి మళ్ళీవస్తుందా, నీ యిష్టముమాతల్లిభార్యగాబోదుతండ్రి
నేనునీయమముతప్పి పెండ్లియాడితేనూ, మీతల్లివంటి యిల్లాలుదొరుకున
ప్రతిమలుచెడ్డాసుఖముదప్పినను, యింతలేదునే పెండ్లియాడలేను
బిడ్డలుచెప్పిన వినకపోయెరాజు, మరలమంత్రులు ఆలోచనచేసి
యెట్లురాజుకు పెండ్లిచేతాము, ఆనాటికియీనాటికేమి
మస్తుమాతంగి ఆకులుగలవోయీ, ఫిల్లికిజోడాలు పంపించినారు
మస్తుమంచులకు ఆకులుపంపించి, దాదులక్కడ యెత్తికట్టుకొనిరి
కసివారము రోజున మహారాజూ, వారవారముస్నానముజేస్తూనూ
పేరాయెరుపుగల పసుపుకలిపినారూ, భోజరాజుకు తలంటినారు
స్నానముచేసి భోంచేసెరాజూ, అంతఃపురంబున పండుకున్నడయ్యా
సన్నపున్నుగ పట్టగానేరాజూ, పెండ్లిలోయని కలవరింపులాయె
పెండ్లియాడాలను బుద్ధిపుట్టినాది, మంత్రులమాగ్గుర పిలువమన్నడయ్యా
మాగ్గురమంత్రులు తీసుకొచ్చినారూ, అంతటమంత్రులు రాజుచేరినారు
దండముమీకు మహారాజుగారూ, రావయ్యనీవు మంత్రిశేఖరుడ
ప్రాణసఖియగు మాతల్లి దేవమ్మా, పోయినతర్వాత యిన్నిదినములవరకు
యిట్లువుంటినే యెన్నాళ్ళువుండుంది, యెరిగినచిన్నది యెక్కడున్నగాని
మీరుగట్టిగవిచారించవలెనూ, మాగురికి బహుసంతోషమాయెనూ
నాయుభారము కదిలికిఅవేళా, దేశదేశము వెదకసాగిరయ్యా
కడపటి నయనాదిపట్న మొచ్చినారు, ధవళరాజును విచారించిరయ్యా
యేపూరయ్యా! బ్రాహ్మణులారమీరు, ఎందుండిమీరు యిందొచ్చినారు
మాదిభూచక్రపట్నమన్నదేమి, యీడకుమీరు యెందుకొచ్చినారు
విన్నారామహారాజుగారూ, మీయింటికి పప్పు అన్నానికి వస్తిమనిరి

యెందుకుపప్పుఅన్నమయ్యమీకు, యెవరికియేమని తానుఅడిగినాడు
మాపట్నముయేలు నవాభోజునకు, మునుపటివివాహం తప్పిపోయినాది

వ. గనుక మీయింట్లో చిన్నదున్నదని వర్తమానం తెలిసిమీయింటికి పప్పుఅన్నానికివచ్చినాము, మేము ఆరాజునుకొలిచే మంత్రులమని చెప్పగా దానిమాబిడ్డకునగలేమిపెట్టుతారు, పడవళ్ళు యేమిస్తారనగా ఐదుపట్టుచీరలు ఐదు పట్టురవికెలు, యేడువరహాల సొమ్ములు నాలుగు వందలు ఖర్చుయిస్తామని యనగానె బ్రాహ్మణుల పిలిపించి మేలు

వ. పేరుబలములు లగ్నముహూర్తం విచారించమనెను, భోజరాజునకు మాణిక్యాలదేవికి పేరుబలాలు యెనిమిదవరోజునకు బలమైన అగ్నిముహూర్తమున్నది చెప్పగావిని అదేకాయంచేసుకొని మేలు, మంత్రులుమరల తిరిగివచ్చినారు, పోయివచ్చిన సంగతులయితేను భోజరాజుతో విన్నవించిరయ్యా. మహాప్రభోయీపేరినచిన్నదిదొరికింది ఏడువరాలసొమ్ముకొప్పినాము, నాలుగువందల ఖర్చుకొప్పినాము నేటికిఏడోరోజులగ్నమున్నదిగా, అట్టురాజుకు చెప్పగానెవిని పెండ్లిభారము మీదేనన్నాడు, అప్పుడుమంత్రులు తిరిగివచ్చినారు తాలూకాపొడుగున జాబులు వ్రాసిరి తందాన రాజనందనాన.
పూరిపూరంమేళాలు వేయించిరి, కళావంతుల పిలిపించినారూ వాతికపుట్టిపయ్యమొదలినారు, అన్నప్రదానము చేసినుహోరాజా పెండ్లికొడుకును చేసిరి రాజును అప్పుడువాలకి వచ్చినారూ పన్నెండువందల బలముగలదయ్యా, పల్లకీలో తీసుకన్యకా యేనుగులు కూతుళ్ళకునా రాజా గుర్రపువారిలు నారింజిరాజు సకలమయినసంభ్రాలతో మహారాజా, సయుసవాదపట్న మెప్పనా పూరిముందరా సవారిపెరిగినారూ, ధవళివాద్యము రాజవిన్నపమయ్యా వాసికమప్పుడు దావామిల్లకైన కావిళ్ళుమరుగ పంపించినారు దావామాతాముపుచ్చుకొన్నకేము, పెండ్లికొడుకునూ విడుదులు మాపిరి విడుదలలోనే ప్రవేశించినారు అప్పుడు బ్రాహ్మణులు చెప్పుచున్నకేమి తంద్రిభాషికముబిడ్డలుచూడరామిప్రాబ్రాహ్మణులయినగులాగుచెప్పగాను ఆమాటలురాజావిన్నదయ్యా, బిడ్డలనయిన విడిదింలోనెవుంచి వాదులనక్కడ కావలుంచిరయ్యా, లగ్నానికిపెళ్ళైను మహారాజా యెదురుకోలు సంభ్రమమున చేసిరి తందాన రాజనందనాన.

—:భోజరాజు రెండవవివాహము చేసుకొనుట.:—

పరిమళగంధము లద్దుకున్నరయ్యా, తలంబ్రాలవో పందిటకొచ్చిరి
బ్రాహ్మణులంతా చదువుతున్నరేమి, భట్రాజులు పాడుతున్నారేమి
భోజరాజువో దోసిటతలంబ్రాలేమి మాణిక్యాదేవి శిరస్సున వుంచిరి
తలంబ్రాలుగా పోసిరి ఆవేళా, పెండ్లిమీద కూర్చుండబెట్టిరి
కానుకకన్నాలు చిడిపించిరప్పుడు, అప్పుడురాజు యేమన్నాడయ్యా
బిడ్డలందరు వేడుకలయితేనా, చూడనేలేదు యేమిసేతునయ్యా
ఆమాటను యెవరువిన్నారూ, పెండ్లికుమార్తె తల్లివిన్నదయ్యా
ప్రొద్దుని తాను పిల్లలంటడమ్మా, బిడ్డలబిడ్డలకు కలువరి స్తదేమి
నాబిడ్డను యెందుకిస్తనమ్మా, నాకూతురికెక్కడినుంచువచ్చేనమా
ఈమనువుము చెడనంపగానూ, అంభోయని అడలసాగెనమ్మా
అయితేయేమి కాపిత్వమనెనా, ఇంతమాత్రము తెలవకపోతానా
ఆబిడ్డ పేరు మందులమాదేవి, మందుచేత మరువకపోతానా
ఆవేళలగ్నమాయెనయ్యా, మన్నాదుప్రోహిత దాదులందరును
మాణిక్యదేవితో చెప్పుతున్నారేమి, నీమాపటిబిడ్డలు విడిదిలోనున్నారు
చూతామంటే చూతామంటారు, తెందాన రాజనందనాన.
తానునిండుముసుగులు పెట్టుకున్నదేమి, చిన్నబాలలావద్దకివచ్చేనూ
దాదులతోటి నిలువబడ్డదేమి, బాలలైనమరి మాటలాడుతారు
మగదచ్చి బారాలాడుతున్నరయ్యా, ఐదుగురిని చూచిరి బాలలు
అప్పుడు యెడమచేతినే కంకణమున్నది, తెందానాంరాజనందనాన.

వ. చిన్నబాలలు ఒకరికొకరు చూచుకొని అప్పు ఈరాత్రి
పట్నములో లెన్నివివాహములైనవని కొల్లలనుగుట అదృష్టంతక్కువైన
మనబాలు మనవా యింకెవ్వరికీ కాలేదు,
యీమెగనుక తనతల్లికాబోలు, యెడమచేతను కంకణమున్నది
దిగ్గుదిగ్గున లేచిరి బాలలుగా, కూర్చోవమ్మా సిన్నతల్లిగారూ
యిటనగాని మాణిక్యాలదేవి, కూర్చొనితల్లి బిడ్డలనుచూచి
మీకుపాపలెవరుతీర్చేరేనాతల్లి, మీయెదుగురికి యేమిపేరులమ్మా
మాపేరుగనుకనే చెప్పెదమమ్మయ్యా, సూర్యనాగమ్మ చంద్రనాగమ్మ
ఉత్తరకన్యక దక్షిణకన్యక, పగడసంగమ్మ మునికన్యకమ్మా
కడగొట్టుమా బాలనాగమ్మ. యిట్లనగాను మాణిక్యాలదేవి

మీకు కాటుక చుక్కలు యెవరు దిద్దినారూ, కుంకుమ రేకలు యెవరు దిద్దినా
మీకు కొప్పులు యెవరు పెట్టిరమ్మా, అయ్యోయపిన్న మాణిక్యాలదేవి [రు
మాకు గనుక మరి తల్లి వున్నదా, వుడ తానే తల్లి విపోగొట్టినాము
మా తండ్రి మాకు కొప్పుపెట్టినాడు, మా తండ్రి మాకు తిలకము దిద్దేనూ
మా తండ్రి మాకు కోకలు గట్టేను, అంభోయని అడలసాగినారు
తల్లి వి తలంచుక దుఃఖపడలేరమ్మా, మాకు యెవరు దిక్కేనా తల్లి
కొలకలాది కన్నీరుంచినారు, మాణిక్యదేవి దిగ్గున లేచింది
బాలల నప్పుడు వోదార్చినాది తన పైటచెంగులో కన్నీళ్లు తుడిచినాది
దాదులచేత వుదకము తెప్పించి, బాలలందరికి నీళ్ళుపోయించి
పాపటతాను దీర్చెనమ్మయ్యా, యేడుగురికి కొప్పులు బెట్టేను
కస్తూరితిలకం దిద్దేను బిడ్డలకు, చెక్కిళ్ళకు గంధముపూసేనూ
యేడుగూరికి చీరలు కట్టేను, గుత్తంపు రవికెలు తొడిగించేనమ్మ
యేడువరుస నగలు ధరించేను, నీటి పుష్పము చేతికిచ్చినాదీ
అద్దములో పల నీడ చూచినారూ, యిప్పుడు వున్నావలెను పిన్నమాకు
ఆడవారికి అమరికే వుంటుంది, మొగవారికి యేమి తెలుసునమ్మ
మాణిక్యదేవి తిరిగవచ్చినాది, అయిదేండ్లజూన కంకణములు తేను
కంకణంబులు విప్పిరి రాజునకు, పిల్లనకోసన ముహూర్తము చేసిరి
మూడునిద్రలు చేసెనట రాజు, అక్కడనుంచి లేచెనమ్మలారా
మాణిక్యదేవిని తీసుకపోయిరేమి, పిడిసిలోకమున వచ్చెను రాజు
తెల్లవారుజామున మహారాజు, పన్నెండువన్నెల బలములోను రాజు
భూచక్రపట్నము చేరవచ్చినాడు, పట్నము వెంబడి కోసుండన్నదయ్యా
జోడాలవారు ఖబురుతెచ్చినారూ, రాజుగారిది పెద్దయేనుగేమి
పెద్దయేనుగ నకటిచచ్చినా యిన్నికబురులు రాజుపిలిపించె
రావయ్యా మంత్రిశేఖరుండ, మంత్రులుగాదా మనువు వచ్చినారు
యేమి వచ్చినమంత్రులకే కాదా, యిదయేమి కారణమన్నాడు మహారాజు
అక్కడ మంత్రులు మర్మం పెట్టినారు, దాని కాలపక్వమూ మొను మహారాజు
అది యెప్పుడు మనకు చెప్పేది కాదా, అనుమానము మరియుంచవద్దు
ఆడకు రాజు వూరుకున్నాడయ్యా, పట్నములోకి వచ్చినయూ వేళా
నాలుగువీధులు ప్రవేశించిరి, సింహద్వారము దాటి వచ్చేను
డేరిబంది కివచ్చెను పల్లకి, మొగమూలము పెరపెరమన్నాది

యిదియేమోయిమంత్రిశేఖరూడ, అక్కడమంత్రులు మర్మంపెట్టినారు
మహాప్రభోతుమ్మెదలైనచాలతోలిచీనావి,పట్టులేకమరిపటపటమన్నాది
ఆడకురాజు పూదుకున్నదేమి, దొడ్డోపల్లకి తగ్గనుఆరాజు
పదిమందిపేరాంట్రాండ్రుగూడి, పెండ్లికూతుర్ని పట్టుకున్నరేమీ
పడకటింటికి తీసుకవస్తారు, కుడికాలయిన పెట్టమన్నరమ్మా
కుడికాలుమరి పెట్టెమాణిక్యమమ్మ, దొంతులన్నియు దొర్లసాగె
ఇదియేమోయి మంత్రిశేఖరూడ, పందకొక్కులు క్రిందతివ్వినాది
పట్టులేకమరీ పెటపెటమన్నాది, ఆడకురాజు పూరకున్నడయ్యా
నాలుగుఘడియల రాత్రియాయెను, పాలకుండగా ఫక్కునపగిలింది
ఏమికారణముండ్రాదుమహారాజా, అదిపిల్లిమెక్కయు బోర్లతోచినాది
ఆడకురాజుసమాధాయించుకొని, తెల్లగాప్రొద్దు తెల్లవారువరకు
దొడ్డిఆవులుపడిచచ్చెనేమి, యిదియేమోయి మంత్రిశేఖరూడ
ఆడకుమంత్రులుచెప్పలేకపోయిరి, మాణిక్యదేవిపైమనసువిరిగెరాజుకు
నిన్నటిరోజునుయింతమాయెనయ్యా, యీవేళరోజున బిడ్డలుచస్తారు
రేపటిరోజున నేనుసెచ్చేతాను, దీనికర్మము కాగావుంటుంది
దీనిభాగ్యము యింతేచాలునయ్యా, యేడుగూరి బిడ్డలతీసుకొని
తూరుపుమేడకు ప్రవేశించెరాజు, తనదగ్గరానౌకర్లుంచి
మాణిక్యపుదేవిదగ్గర నగలేవి, బాదోబస్తుగా తెప్పించెనురాజూ
దానికినిలకు గ్రాసమూలేదేలు, యిందాన రాజనందనాన.
మంగళసూత్రము యేమైపున్నదయ్యా, కట్టుబట్టతో విడిచిపెట్టినారు
మాణిక్యదేవితెన మేడయందుమా, గోడఫ్రుగాదులు కట్టించెనురాజు
మాణిక్యదేవి మేడమీదనేగానూ, అక్కడవారికి వాలతేనేమయ్యా

వ. మాణిక్యదేవిమీద రాజు విరోధముగా నుండగా.

అదిలేచితెన మేడమీదకొస్తే, దానిఅంబున వేయించెరాజు
ఇట్లుకొన్నదినములు గడచిపోయెనమ్మా, దానికియేమి గ్రాసములేదయ్యా
మంత్రులురాజుకు చెప్పుతున్నరయ్యా, మాణిక్యదేవినిఅష్టపాస్తిగాను
నీవుగనుకనే పెంచియుండినావు, అనుభవించేరాజు లేదయ్యా
అన్నానికికష్టపడతావుంటే, గ్రాసానికి యేమిచెప్పినారు
ఆమాటలన్న మహారాజువిని, నాచేతిమీదుగా యివ్వనంపడేమి
మొదియింటల్లో చెప్పమనండోయి, అక్కడనెతానేమిచెప్పెరాజు

మూడుసోలల మొక్కజొన్నలయిన, భత్యంరోజుకు యివ్వమన్నడయ్యా
మోదియింటికి చీటివ్రాసినారు, తనబిడ్డలబాగా బెంచుతున్నడయ్యా
యింతలోనె మహారాజుగనుకాను, ఢిల్లీనుంచి స్వార్లువచ్చీరి
ఢిల్లిజమాబంద కెళ్ళుతాకురాజూ, లేవయ్యావో నవాభోజరాజా
కట్టినవదురులు విప్పుకున్నదేమీ, ఆరాతురయింటికిబోవమంటారు
భోంచేసి వెళ్ళుకమంటాకురాజు, తందాన రాజనందనాన.

వ. అట్లయెంతమాత్రమక్కర లేదు, కట్టిన నగురువిప్పకంలేదు దారిలోరాజు భోంచేయవచ్చు, యట్లనగానే మంత్రులను జూచి

వ. ఓయిమంత్రిశేఖరుడా! నేను ఢిల్లి జమాబందికివెళ్ళుతాను. బిడ్డలయెవరికి వొప్పగించిపోదునూ, నాకేమియు తోచకయున్నది.

వ. ఓమంత్రి! మనచిన్నబాలలను నావెంబడిగా ఢిల్లీపట్నానికి తీసుకపోతాను మీరందరును నావికిడలోనే యుండుడని నియమించగా అమాటలువీని బిడ్డలున్న మేడకువచ్చి మాణిక్యదేవిచిన్నవాండ్లను కను సయిగచేసి పిలచె మేలు మేలు.

అంతలోనె యాచిన్నబాలలయిన, పరుగునవచ్చీరి పిన్నమ్మవద్దకు

వ. ఓసూర్యనాగమ్మా! ఓచంద్రనాగమ్మా ఓబాలనాగమ్మా మీబాబు ఢిల్లిపట్నముబోతాడు మిమ్ములపిలుచుకపోవలయునని యున్నాడు గనుక నావెంబడిరమ్మని చెప్పితే, అయ్యాబాబు యీవరకుసీతో కూడా మాతల్లివచ్చి నిండాదినములుకాలేదు గనుక మేమురాము, యింటివద్ద నుండెదము నీవు ఢిల్లిజమాబందికివెళ్ళితమ్మని చెప్పండి మీరెవరిదగ్గర నుంటారని అడిగితే మాపిన్నమ్మదగ్గరనుంటామని చెప్పండి మీపిన్నమిమ్ము లబాగాచూచునాయని యడిగితే మాయమ్మకన్నను బాగాపోషించునని చెప్పండియని చెప్పిపంపగా,

మంచిదబాగన్నావమ్మయని, ఆబాలలయిన మరిదిగ్గి వచ్చినారు
తండ్రికొలువునవచ్చి చేరినారు, రాగానె బిడ్డలతాను జూచెనయ్యా

వ. ఓకొమరా సూర్యనాగమ్మా, ఓకొమరా చంద్రనాగమ్మా ఓకొమరా బాలనాగమ్మాయని పిలచి,

అమ్మారండే చిన్నబిడ్డలార, తందాన రాజనందనాన.

వ. నేను ఢిల్లిపట్నానికి పోవలేను ఓసూర్యనాగమ్మా మీరు కూడారావలెనని చెప్పగావిని మేమెందుకురావలెనుతండ్రీయనిచెప్పగా

నేను ఆజమాబందికి వెళ్ళుతాను మీరుఅక్కడ నావిడిదిలోయుందురని చె
ప్పగా అయ్యోబాబూ మాతల్లివచ్చి నిండాదినములుకాలేదు గనుక
మేముయిక్కడనేవుండెదము నీవుబోయిరావయ్యా యనిచెప్పగాఅయితే
మీరు యెక్కడనుండెదరని యడుగగా, తండ్రీమేము మాపిన్నిదగ్గర
నుండెదము. అమ్మామిమ్ములమీపిన్ని బాగాచూస్తుందా యనియడుగ
మాతల్లికన్న బాగాచూస్తున్నదని చెప్పిరి,

వ. అయితే మీకెప్పుడుమనసుకుదిరెనో నాకప్పుడేమనసుకుదిరె
ను. ఐనను వప్పగించిబోతానని మాణిక్యదేవి మేడకువచ్చి మేలు

వ. ఎవరో యింట్లోమాణిక్యమనిబిలువగా, యేమనినడిగెనంతనేను
ఢిల్లికివెళ్ళుతున్నాను ఈచిన్నవాళ్ళు నీదగ్గరనుండవలెనని భ్రాంతిపడ్డాను
గనుక ఈచిన్నవాళ్ళను యెటులపెంచుతావో అనుకొనుచుండగా భూల
క్ష్మివినగా నేటివెఱ్ఱిరాజాచిన్నవాళ్ళకేమితక్కువ ఏమికొదువలేదుగనుక
ఖర్చుకిచ్చిపొండనగా పదివందలరూపాయలు ఖర్చుకిచ్చెను యివ్వగానే
ఢిల్లిపట్నము జమాబందికయి, నీవుబోవయ్యానా ప్రాణనాధా
అన్లనగానే పల్లకిలోరాజు, కొలువుతీరెమున నవాభోజరాజూ
ఆపల్లకిచుట్టు గిడ్డలంజరూను, చుట్టుకొన్నాను తండ్రిదినగడుకాను
నాయనకోమమ్ముగన్నతండ్రి, నీవు ఢిల్లిపట్నమెళ్ళి యేమితెస్తావు
నేనేమితెచ్చేది సూర్యనాగమ్మ ఢిల్లికోకలు తేవయ్యాబాబూ
నీవికలుతెమ్ము నవాభోజరాజా, ఢిల్లిబొమ్మలు తేవయ్యాబాబూ
పటికిబొమ్మలుము తెప్పించుమరాజా, పంచపారవోక కూతురడిగినాది

వ. ఢిల్లిలో మంచిమంచి బొమ్మలున్నవట తండ్రీ,
బొమ్మలయినమరి తెచ్చిపెట్టవయ్యా, మంచిదంటనే వెళ్లెను మహారాజు
గుర్రాలమీద ప్రాకాలయి తేను, గుబులుగుబులని వేయుచున్నరయ్యా
యేనుగలయిన ముందునడువగను, ఢిల్లిపట్నము చేరవచ్చినారు
యిల్లువెళ్ళగా నొకదినమందునను, అమావాస్యయా దినమొచ్చినాది

వ. రాజు ప్రాను కళ్ళినమరునినము అమావాస్యవచ్చిందిఆరోజున
ఆయమ్మ చిన్నవాలలచూచి అమ్మారండి బిడ్డలారా యీవేళనిండు పు
న్నమిగనున్నది గనుక నేటికిమీరు వక్క ప్రొద్దువుండండిఅనగామేమెం
దుకుపిన్ని వక్క ప్రొద్దువుండేదనగా అమ్మామీరు ప్రొద్దాక వక్క ప్రొ
ద్దుండి ప్రొద్దుగుంకినతరువాతి అపున్నమచంద్రుని చూచి భోంచేసితే

వున్నమచంద్రునివంటిపెనిమిటిగా, మీకువస్తాడే మాతల్లులారా
యిల్లనిబిడ్డలకందరికయితేను, చెప్పగానవిని సంతోషపడ్డారు
ఆబిడ్డలయిన రెండుజాములుగను కాను వక్క ప్రొద్దువారువున్నారయ్యా
మొదటితూరిగాపినతల్లినిజూచి యికమతాళలేము మమ్మ్మగన్నమ్మ
మాకు ఆకలిఅవుతుందఅన్నముపెట్టవేమాకు, పెండ్లిండ్లులేకపోతెమానె
వుండరెవుండరెయుండలారా, ప్రొద్దునేను వండివార్చినానా
అని, కటికికటికియని మొట్టిపట్టులారా, అంభోయని అనసాగినారు
తండ్రివెంబడి పోకపోతిమమ్మ, మనకుయెన్నిశ్రమలు వచ్చేనేను
మనతండ్రియెన్నకుకొట్టకుయే మనలాతల్లియెన్నకుకొట్టదాయె మనలా
దీనిచేతనే దెబ్బలుపడితిమి అంతలో మాణిక్యం యేమిచేసినాదే
ఏడుగూరికియేడుబిందెలయిన ఆబిందెలకన్ని చిల్లులుపొడిచి
ఏడుగూరికి యేడుబిందెలిచ్చి, అమ్మరండే చిన్నబిడ్డలారా
ఉపవాసముండి ప్రాణముండరాదు, కొంచుకడవనీళ్ళు తెచ్చెను
దాహముయినమాకు యియ్యవేమా యిన్ని మళ్ళీవచ్చియున్నానమ్మా
బిందెలుపట్టుక బయలుదేరినారు తల్లిపిలిచెలంచుక దుఃఖపడతారేమి
నీళ్ళుయెన్నడు తేలేదేఅప్పా తేవడిమెల్లాగో
నేటికిమనకు ఇంతకష్టమొచ్చె అంబోయని అనలుచుందురేమి
మాతికాడికివచ్చిరి పిల్లలుగా, అయ్యోతల్లి లక్ష్మీదేవి
మమ్మ్మలయెందుకు కంటివోతల్లి మాకుయెన్ని శ్రమలువచ్చెనమ్మ
నీళ్ళుమేమెట్లుతోడుదుమమ్మయ్యా, యెన్నడుమేము తోడుగలేదుగమమ్మా
ఆకలిచేత నిలువలేమితల్లి, అంబోయని అనసాగినారు
అప్పుడుకినతల్లిగానాయమ్మా యెనమ్మా, అంటిపండ్లపోవృక్షాలకావించె
అక్కడనే మామిడిపండ్లవృక్షాలుకాపించె అన్నిఓమూలక్కడవుండగాను
ఎడుగూరును యెక్కసాగినారు చెట్టుయెక్కి పండ్లుతిన్నారు [జూచి
నూతిలోనికియూ నీళ్ళుతాగినారు, కొంతఆకలి సముదాయించెను
బిందెలుయెత్తుక నీళ్ళకొచ్చినారు, బిందెలునిండా నీళ్ళుతోడుకొనిరి
బిందెలోగంటుకు నీళ్ళులేవాయె, చిల్లులుద్వారా నీళ్ళుకారిపోయె
ఒంటిలోబట్టలు బాగాతిగతడిపేను పిన్నియేమి మాణిక్యాలుదేవి
బిందెలకన్ని చిల్లులుయేమే, వుండరెవుండరె కుఃఖముండలారా
నూతికిపోసికొట్టుకొచ్చినారా, మారెడుతుంటూ కర్రతీసుకొనెను

ఆపాపిష్టియు బిడ్డాలనయితేను పడంగలేవంగ బాదెనమ్మలారా
విలవిలవిలవిల లిన్నుకున్నరేమి అయ్యోపిన్ని మాణిక్యాలదేవి
నిన్నును మేమేమి చేసినామమ్మ నేరకను మమ్మగొట్టుతావు
అంబోయని అడలసాగినారు యేడ్చి అలసటపడ్డారు
ఏమనుగూరును దాహముగొన్నారు నీవు అన్నముపెట్టకపోతెపోయెనమ్మ
మాకుదాహమున్న యివ్వవేపిన్ని దాహంయిస్తా కూర్చోమన్నాది
మాణిక్యదేవి తిరిగిపోయినాది బిడ్డలందరికి దాహానికపుడు
బొంతజెముడుపాలు తెచ్చినాది జిల్లేడుపాలు దెచ్చెనమ్మలారా
కూలకర్మిగా కుల్రదోహిభామ పావుసేరు వసనాభి దెచ్చినాది
ఎల్లమందుబిళ్ళలు తెప్పించి పాలలోనె కలిపెనమ్మలారా
ఏమనిపిన్నలు తమాయుచేసెను రావేరావే సూర్యనాగమ్మ
రావేరావే చంద్రనాగమ్మ దాహంయిస్తు రమ్మన్నదేమీ
ఏమనుగూరను ఎనుగొచ్చినారు అమ్మాగంటే చిన్నబిడ్డలారా
అన్నముగట్టిగ అవుతువున్నది యీపాలుగనుకనే దాహంతాగండి
నేమివెనుగసి బిడ్డాలునాదాహముకు గుటుకుగుటుకుమని తాగిరమ్మలారా
తాగిన కొద్ది క్షణములోపలను కొమ్ముల్లోనేమో బయన్నులేచెనేమి
హ్వాలునెనకు తియ్యనాగినాది నేమేమాణిక్యాలదేవి
మా జేవామంతా త్రిప్పుచున్నదే మెవ్వండరెవ్వండరె రండముండలారా
మీకు నాకేసిపాలు విషమైపోయినా మీతల్లికిక్కినేను విషమైపోయిన
మీకూసీను విషమైపోయినా నానా చెయ్యి మీకు విషమైపోయిందా [టు
మెడనుకాలిలో ఏడకన్నెనమ్మ పడమటింట్లో త్రోసినాదియేమి
తెలువులకు తాము లేసేను తల్లి లేని యీ బిడ్డా లెల్లనేమి
తల్లడించిరి బిడ్డాలునాయనా యీరామైన రాకపోయెనమ్మలారా
బిడ్డాలకు ప్రాణాలు పోయేసని వచ్చె కన్నతల్లిని తలచుచున్నరేమి
కన్నతల్లిగా వృశిమా యెనమ్మ యీకోటిని విషమును నాతల్లి
అమృతసారముచేసెనమ్మలారా కొంతసేపటికి తెలువుతీసెనమ్మ
ప్రాను ప్రానుగూకినాది అంతలో బిడ్డాలు కండ్లు తెరచిచూచి
పిన్ని మేము ప్రానుగూకినామా యనగానే యప్పుడిమాణిక్యాలదేవి
ఈముండలకెక్కడి గట్టిఆయువమ్మ ఇక్కడినావకపోయినారి
పిన్నిపున్నమచంద్రుడుపొడిచినాదో ఇప్పుడే చంద్రుండు పొడిచినాడు

కానీపుగపండుకొండిమీరు, మిమ్ములచంద్రుడు పొడవగానె లేపుతాను
పడమటింట్లోమరల పండుకున్నరోయి, అయిదుతట్టల బొగ్గులు తెప్పించి
వట్టింటనేపోగుపోసెనమ్మ, నిప్పులువేసి రగలవూదెనమ్మ
మణుగుమిరపకాయలుపోసిందీ, తలుపులకును తాళాలు వేసేను
ఆయింటినిండా కారుపుట్టేను, దగ్గనాగిరి బిడ్డలునాయనా
వూపిరిఆడదు బాలలకైతేను, తల్లినిగట్టిగ తలచుకున్నరేమి
కన్నతల్లిపొడగట్టేనమ్మ, మిరపకాయలు కారూ లక్ష్మి
సాంబ్రాణియూ పరిమళమాయేను, బిడ్డలందరు పోయినారనుకొని
కొంతసేపటికి తలుపుదీసెనమ్మ, అంతట తెల్ల తెల్ల వారవచ్చె
పిన్నియేడే పున్నమచంద్రాయి, పున్నమచంద్రుడు పొడవపొడచెనేమి
మల్లాచంద్రుడు కూరగూరకేమి, అల్లయితేమాకు అన్నముపెట్టనే
ఇప్పుడుమీరు అన్నముతింటే, మీకు ముసలిపురుషులువస్తారెఅన్నయ్య
ఈవేళకూడ వుండమంటదేమి, ఇకను మేము వుండలేముపిన్ని
అలాగైతే షష్ఠిపుణ్యకం చెప్పుకోమన్నాది, స్నానంచేసుకొని భోంచేస్తును
యీవేళకూడపోలేమిపిన్ని, ఇంకా కొంతఘడియలు రాత్రివున్నాది గాని
అడవిలోదెయ్యం యెత్తుకపోతుందా, నేనుకూడ వస్తానుపదండి
ఏడుగూరిని వెంబడితీసుకొని, పూరికిమది దక్షిణమందూన
అడవిలోవాడు దేవళమున్నాది, ఆదేవళానికి తీసుకొచ్చినాది
దేవుడుగుడిలో దేవుడువున్నాడు, మీకుదెబ్బనా పెట్టకావలెనూ
దేవునికిమీరు దండము పెట్టండి, యేడుగూరిని లోపలికిపిలిపించి
తలుపుగట్టిగా తాళమువేసెను, మాణిక్యదేవి యింటికొచ్చినాది
యేడుగురుబిడ్డలునాయనా, అంధోయని అడలనాగినారు
తొమ్మిదిరోజులు గుడిలోవున్నారు, అన్నము లేదు దాహము లేదయ్యా
పొప్పొపానగులుఅయిరబిడ్డలుగా, రుసురుసు ప్రాణాలు కుత్తుకలోవున్నావి
ఘడియకుఘడియకు ప్రాణముపోతుంది. మాకింతకష్టము వచ్చెనయ్యయ్యా
మేమెంతపాపము చేసితిమమ్మా, కన్నతల్లిని తలచుకున్నరపుడు
కన్నతల్లియప్పుడు జూచెనమ్మ, చీకటిమిద్దెలో పుట్టతేనలేమి
పుట్టతేనెలో పుడకతేనెలేమి, మిద్దెలనిండా తేనెలుపుట్టించె
చిన్నవాండ్లనోట్లోకి అతిల్లికి తేనెదారలు కురువనాగెనమ్మ
గుటుకుగుటుకున తాగిరిబిడ్డలుగా, తాగినవెంక ఘడియకునాయనా

ప్రాణాలుమరి చేరుకున్నవేమి, సిమ్మెటలక్ష్మి తానేయోచించి
డిల్లిపట్నము వెళ్లెనులక్ష్మి, భోజరాజుమరి నిద్రపోవుచుండ
లేలేవయ్యా నవాభోజరాజా, నీకుకడిపెడుబిడ్డలు వప్పగింతు తేను
బిడ్డలను అడవిపాలుచేసినావా, రాజువీపున చరిచెనమ్మలారా
అంతటరాజు త్రుళ్ళిపడిలేచి, రావోయి మంత్రిశేఖరూడ
బహుదినములాయె లక్ష్మిజచ్చిగా, యెప్పుడు నాకలలో రాలేదు
చూడబోయినా పిల్లగట్టిగాను, అయిదు వేళ్ళ హస్తమున్నాది
బిడ్డలకేమో శ్రమలువచ్చినావి, కాగానెకలలో వచ్చిందిలక్ష్మి
జమాబంధనీవు దిద్దుకపద్దునా, భూచక్రపట్నము నేను వెళ్లుతాను
మాటలాడి బహుమానించినన్నదేమి, రాజువారికి సైటపెట్టినారు
డిల్లిరాజను చూడకనేరాజు, ప్రయాణమయ్యి వస్తున్నాడేమి
చంగావి అంగళ్లకు వచ్చినాడేరాజు, బిడ్డలకప్పుడు చీరలుగొన్నాడు
యేడగూరికి నగలుకొన్నాడు, యేడగూరికి రవికెలుకొన్నాడు
పట్టెమంచము పంచదారకొనెను, శీశగప్పులు కొన్నాడురాజు
బాలనాగులకే బొమ్మలుకొన్నాడురాజు, తందాన రాజనందనాన.
బిడ్డబిడ్డలకు కలవరించేమి, భూచక్రపట్నం తిన్నగవచ్చినాడు
గుర్రాలమీద షికారాయెనిగా, మేడలుకట్టు పాడిమూచెరాజు

వ. లోపలికి రాజు యెనక ... ప్రయాణముపోయి తల్లియింటికి
వచ్చేటప్పుడు గుర్రాలమీద షికారాయెనగానే బాబు వస్తున్నాడని
మేడలెక్కి మరిబిడ్డలగట్టిగాను, వారిజూచుచు తండ్రిదిగను తాను
అలాంటిబిడ్డల జాడలు, మేడమీదా తానుజూచతేను
బిడ్డలకేమో పేరు..., తెల్లవారముగ పల్లకిపట్టుమనెనురాజు

వ. ఓ కొమరా చంద్రవదనాగనామ్మ!
మీరెక్కడుంటిరి నా బాలలారా, ...లంటుమరి కలవరింపుచూను
యింటికొచ్చెను నవభోజరాజు తందాన రాజనందనాన.

వ. అంతటరాజు యెనకేమాణిక్యమునడుగగా పలుకకపోయెను
తలుపునావలికిత్రోసి యెనకేమాణిక్యమనగా నేమనిపలికెను.
బాలలెక్కడున్నారనియడుగగా బాలలనడిగితినేకాని నన్నడగకపోతివి
గిదాయని చెప్పగ ! ఓభామా ! చూడనేమూస్తిగాని బాలలెక్కడని
యడిగను, సిగ్గులేక బాలలనడగ వచ్చినావు కడుపెడుబాలికల కనిన

లక్ష్మిదేవి చక్కగావచ్చిదొంతికుండలన్ని పగులగొట్టినా దేహమంతా రక్కి, నీవెవతవే నాబిడ్డలపెంచటానికి నీవెక్కడిదానవని నానాహాయి రాముచేసి, పడుకున్న బిడ్డల తీసుకవెళ్ళినాది తందాన రాజవందనాన.

వ. మాణిక్యాలదేవి చెప్పినమాటలన్ని రాజునిజమనుకొనిమును పునేను పెండ్లాడక వ్రతముపట్టియుండె ఆవ్రతమువిడిచి మరల మారు పెండ్లి యాడితివని నా బిడ్డలను దీనిదగ్గర వుంచకూడదని తీసుకవెళ్లెను కాబోలు తీసుకవెళ్ళిన యెక్కడుంచునోయని,

ఘోరుఘోరుమన దుఃఖపోయెరాజు, పట్నమంతయు వెతకించినాడు సందులుగొందులు వెతకుతున్న దయ్యా,ఆపట్నమంతయుయిల్లిల్లు జూచిరి నౌకర్లుజూడగ వారికి జాడదొరకలేదు, మరలారాజు పాలకినైతేసు బయటపెట్టుమని అరణ్యానికైన, మూకువందల బలముతీసుకొని ప్రయాణమయ్యి అడవికివచ్చినారు,అడవియంతట మరివెతికిజూచినాను యెక్కడబిడ్డలజాడ దొరకలేదు, ప్రొద్దుపోయెనని యింటికొచ్చిరాజు వుడుకుదాహముతానువుచ్చుకొని, బిడ్డలెక్కడ నాబిడ్డలెక్కడని దుఃఖపడుతా పండుకున్నదయ్యా, తెల్లవారని లేచెనుభోజరాజు గబ్బీరముగా మనముపోయివస్తాము, లేవండోయి సుంకతికేళువులారా రాజుకు పాలగరువుదీర్చిపోయెను, సకలధైర్యము రాజుకొచ్చినాది కొంతమార్గము సాగిపోవరాజు, తందాన రాజవందనాన.

వ. అక్కడనుంచి సవితిపాలంయాదచిన్నబాలలుపోయినఅడుగు జాడలుజూచి, ఓమంత్రి బ్రమ్మయ్యా ఇదిగో ఈమార్గముగా పోయి యుండరయ్యా చిన్నబాలలు ఆ పాటుగా పాలకిదిగి కూర్చుంచి అడు గులులెక్కపెడ్తె యెవమంద్రు అడుగులున్నవి. అదిజూచి మంత్రి బ్రమ్మయ్య మాణిక్యాలదేవి చెప్పినమాటలు నిజమేనని తల్లితీసుకపో యింది ఈకొప్పయడుగులు లక్ష్మిదేవి యెక్కడుంచెనో బిడ్డలవని అడు గుజాడలబట్టి వస్తువుంటారు చీకటిబిద్దవాలా అలాగు జాడదొరికింది. ఇక్కడనుంచి యేమిసేయుదుమయ్యాజాడదొరకదు తియగలేము మేమని చెప్పగా వినిరాజు వోకొడుకా సూర్యనాగమ్మ, వోబిడ్డలారా యెక్క డుండిగమ్మా యిట్లని దుఃఖపడుమాటలైన, బిడ్డలచెవులకు వినబడినాది

వ. అంతలో బాలలు బాబూయని పిలువబోతారు, యంతమాత్రము మాటలురాలేను, సొప్పసొరుగులు అయిపోయినారు

చేతిగాజులు కదలెబిడ్డలాకు, గాజులుచప్పిడి విన్నాడురాజు

వ. అంతలో ఓమంత్రి బ్రహ్మయ్యా తలుపుతీసిచూడు ఒకవేళ యీమిద్దెలో వుండారేమోయని చెప్పగా, తలుపులు తాళాలువేసి వున్నది యడవిలో పాడుదేవళాని తాళాలు యెవరు వేసిరి పగలగొట్టించుమన్నాడు తాళాలు పగలగొట్టిచూడగా

సొప్పసొమగులైవున్నారు బిడ్డలు, ఘోర ఘోరమున దుఃఖపోయె అభయహస్తములందయ్యవయ్యా, చేతులపట్టగ లేవదీసినాడు బాలలనుగా కండ్లచూచినాడు, సవారిలో వుంచుకున్నడయ్యా తిరిగియింటికివచ్చెనునవభోజరాజు, దారకమిచ్చెను బాలలకై తేను

వ. అంతటబిడ్డలు రోజురోజుకు ఒకచాయగావస్తువుండారు తన చేతిమీదగానీళ్ళుబోసి యన్నము పెట్టుచున్నాడు యిట్లునెలరోజులు జరిగినతర్వాత, ఒక్కనాటి సమయమందున రాజుతనక భోంచేసివెనుక, తాంబూలము వేసుకొనుచుండ

వ. కడగొట్టుకుమార్తె బాలనాగమ్మవచ్చి బాబూనాకువిడెము పెట్టుమనియడుగగా విడెముపెట్టినాడు మరలరాజుకు రెండోతూరిఇవ్వ మనియడుగగాతియ్యగానేరాజుకు కోపంవచ్చి శ్రమపెడుతారే నేనుఢిల్లీపట్నంవెళ్ళితె మిమ్మలమీతల్లి తీసుకుబోయి పాడుదేవళములలో తొమ్మిదిరోజులువుంచిందె అప్పుడు మీతల్లి మీకేమయినా తెచ్చిపెట్టిందమ్మా సూర్యనాగమ్మ యనిఅడగ అయ్యోబాబూ మమ్ములమాతల్లితీసుకుపోలేదు మాతల్లితీసుకబోతే మరలయగుబ డతాము బాబు నీవుఢిల్లీపట్నముకెళ్ళిన మరుదిన మమావాస్యవచ్చింది మాపిన్ని యేమిచేసిందంటె ఈవేళపండుగున్నము ఒక్కపొద్దువుండండి యనిసకలశ్రమలుపెట్టి నీళ్ళుపాయ్యాన చేసేవరకు దాహానికిఅడగి తెశాల కోటివిషములు దాహానికిచ్చెను యక్కడకి చావబోతిమి, పిమ్మటఇం టివిండా మిరపకాయలు పొడిపొగలుపెట్టింది యక్కడకుచావబోతిమి తెల్లవారిజామునమాతికాడికివెళ్ళినీళ్ళు తెమ్మనికుండలుచిల్లులుచేసిపం పెను. నీళ్ళునిలువలేదనిచెప్పగా మమ్ములకొట్టెను తరువాత స్నానము చేదురరండని మమ్మునుదేవాలయము కాడకితీసుకువచ్చి యందులో తోసితాళాలువేసివచ్చి మాపిన్నియని చెప్పగారాజువిని

వ. హోయీ మంత్రిబ్రహ్మయ్యా యెంతసాహసరాలో చూచితివా

యీబిడ్డలు నేను రాకబోతె చచ్చిపోదురుగదా బిడ్డలను నేనుచూడనూ
నన్ను బిడ్డలు చూడరని,

ఏడుగురిబిడ్డల్ని తీసుకొని, తూర్పుమేడకు ప్రవేశించెరాజు

, వ. ఆమాణిక్యాలదేవికిలోవయినంచెప్పిన మోసమూనని ఇంటికా
డికీ చీటివ్రాసి నవాభోజరాజు యిచ్చుటనే వేయించెను.

తనబిడ్డలను సుభోపాయముగా పెంచుతున్నాడు నవాభోజరాజు

వ. అంతలో మాణిక్యాలదేవి నయనవారిపట్నమునకు కబురు
పంపించినాదీ యది యేలాగుననగా,

అమ్మానాకు మంచిమనువుకొన్లి, భోజరాజు నామేడకురాడమ్మ
పలుకడు నాతో భాషించడమ్మా, నేను బావిలో దూకనమ్మయ్యా
ఆలాగని కబురుపంపినాది, యీమాట్లమాటను మహాదేవి విని.

వ. ఆకబురువింటనే మంగమహాదేవి అమ్మానీవు మొదుకు
బావిలో దూకనవు తగినట్టు వినాబాన్నానాయని యనివికిబోయి 8
చెంబుఆకులు నోసుకవచ్చి వండిపూజ చెయ్యగావారి మూకుముడుచేసి
కాగితములో వ్రాసించి ఆయిం భోంచేయుఅన్నములో నకమున్ద
కలువు, కూరలో వకమ కలువు ... నకముద్దకలువు, నీవు సుక
మీదకుర్చివేసుకకూర్చొ ... నవాభోజరాజా
ఈలాగున జాబులు వ్రాయి పంపెను మంగమహాదేవి.

ఆజాబుగనుకనేచూచుకొన్నా ..., ఆముద్దలు తీసుకున్నకయ్యా
ఎప్పుడు సమయమువచ్చెనని, ... మాయమనుమను

వ. భోజరాజు ... అన్నము ... ప్రవేశించి
తాను స్నానానికి బయలు ... మాణిక్యాదేవి
తనచేతమంచిగా ... చిన్నబిడ్డను
రాజుభోంచేయుచున్నఅన్నములో ... వకటిగా
ముద్దగలో వకటికలిపినేసినాది, తనమేడమీదకి పోయియున్నాది.

వ. తర్వాత రాజు స్నానము చేసి భుజించి యంతఃపురములో
పండుకొని నిద్రపోతున్నాడు.

నిద్రపోతూనే మాణిక్యమని, మాకలువట్టును ఆ రాజు కేమి

వ. యంతలో ... లేదని మాణిక్యదేవి మేడకు వస్తూవున్నాడు
యతడు రావడం చూచి,

తలుపుక్రిరున వేసుకున్నదయ్యా, మెవరేమాణిక్యం భామరోలేమ
తలుపుతియ్యావే భామరోలేమ, యిట్లుచెప్పగా మాణిక్యాలదేవి
యిక్కడేమి పనివుండివచ్చినావు, పోయినీకుమార్తెల దగ్గరనేవుండు
నీ మీదప్రేమచే నేను వచ్చినాను, యింతవరకులేని మీదాక్షిణ్యం
యిప్పుడెట్లునుగలిగెనుమహారాజా, నీవురాకబోతె నేను చావలేను
పోపొమ్మన్నది మాణిక్యదేవి, తియ్యవేభామ తలుపుతియ్యవేమి

వ. అనగా నీయేడుగురు కూతుళ్ళను గొంతుకకోసివచ్చితె ఇక్కడికిరావలయునుయని చెప్పగా హరిహరి శ్రీరామా కనుకున్న కుమార్తెలను ఏలాగు గొంతుకకోసేది యనిచెప్పగా నీవు గొంతుకకొయ్యలేవు గనుక యరణ్యమందు విడచివచ్చితే నామేడకురావతెను లేనిపక్షమున కుమార్తెలదగ్గరనే వుండమనగా రాజు గిరునతిరిగి చక్కావచ్చి చిన్నవాండ్లు నిద్రపోతూ వుండగా,

అమ్మాలారండే చిన్నబిడ్డలారా, ఓకొడుకా సూర్యనాగమ్మ
ఓకొడుకా చంద్రనాగమ్మ, ఉత్తరకన్యక దక్షిణకన్యకా
మాణిక్యకా పగడాలనాగమ్మ, ఓకొడుకా బాలనాగమ్మ
అమ్మలారా లెండే చిన్నబిడ్డలారా, మీమేనమామలపట్నముకుపోదాము

వ. ఇప్పుడు పిలువగా అందరున్ను నిద్రలేచి యెందుకుబాబా మేనమామలపట్నమనగా కలకాలము మీకునీళ్ళుపోసి అన్నము పెడుతూ యుండేది మనకెన్ను జరుగుతూ వి. పానుగంటి పట్నములో మీమేనత్త యున్నది అక్కడికి మిమ్మల్ని విడిపించినట్టాను మిమ్మల్నిను కోపాయంబుగాపెంచుకొంటు అనగా ఎక్కడి మేనమామలు బాబూ ఎక్కడమేనత్త మాకు మేనమామలేయుండి యెన్నడూ చెప్పినావు రాజోయిరి మాతల్లి చచ్చినప్పుడు రాకపోయిన మాకొరకెప్పుడైనా రాక ఇప్పుడెక్కడిమేనమామలయ్యా, యిప్పుడెక్కడి మేనత్తబాబా అని పోయిరి.

వ. మీకు మేనమామలు యుండియున్నారుగాని పదిసంవత్సరములనుంచి వారికిమాకు జగడాలువచ్చి వారింటికి మేమువెళ్ళలేదుమా యింటికి వారురాలేదు నేటికి మీతల్లిచచ్చిపోయెనుగనుక చెప్పిమనవారింటికి వెళ్ళవలసివచ్చింది అనగా అలాగైతె పోదామన్నారు చిన్నవాళ్లను ప్రయాణంచేసి దీసుకవెళ్ళుతానుఅనిచెప్పగా రావయ్యానాప్రాణనాథా అడవిలో నీకుఅన్నమెవరు పెడుతారు గనుక భోంచేసిపొండని

నాలుగుకూరల యన్న మొండినాది, యడ్డదుబియ్యం నానబోసినాది
కోమటింటికివచ్చెను పినతల్లి యర్ధశేరు వసనాబి తెచ్చినాది
పిండిగొట్టిమరి కలిపెనమ్మలారా యేడుగూరికి యేడురొట్టెలేమో
యేడురొట్టెలు కాల్చెనమ్మలారా భోజరాజును భోంచేయబెట్టి
సద్దియన్నముకూడ కట్టినాది, యేడురొట్టెలు రాజుచేతికి
తందాన రాజనందనాన.

వ. ఏడుగురుబిడ్డలకు యేడురొట్టెలు ఇవ్వండి రొట్టెలు వక వేళనీవు తినపొయ్యేవు తింటే యది భాగ్యముకాదు ఫలస్తుకాదు నారొట్టె విరిగి పోయిందని వకరికొకరు పోట్లాడుతారు యని చెప్పగా,

రొట్టెలుతీసుక రాజువచ్చెనమ్మ, యేడుగురివో బిడ్డలకిచ్చేను
ఆరొట్టెలులతీసుక నడిగట్టినారు, ఏడుగురివి వెంటపెట్టుకొని
భోజరాజుగా బయులుదేరెనయ్యా, పట్నంబైటికివచ్చెను మహారాజు

వ. ముందరతండ్రి పోతున్నాడు వెనకబిడ్డలు పోతున్నారు బాల నాగమ్మ యందరికన్నా వెనుకపోతూయున్నది పట్నంబైలువెళ్ళగా బాల నాగమ్మ తనవడిలోనున్న రొట్టె కొంచెంతుంచి అక్కడ కాకియుండగా ఆకాకికివేసింది యది ముక్కునకరచుకొనితింటూనే గిరగిరతిరిగిపడిచచ్చి నది దానినిచూచి దీనికి ఆయువుతీరిచచ్చెనో లేక యిందులోవిషముండి చచ్చెనో అని కొంచంతుంచి యక్కడకుక్కయుండగా ఆకుక్కకుకూడ వేసింది యది కరకరనమిలి గిరగిర తిరిగిపడిచచ్చెను యంత,

అప్పరావే సూర్యనాగమ్మా మనపిన్నిగారు మాణిక్యాలదేవి
ఈరొట్టెలేమో విషముపెట్టినాది, పుణ్యానికి వచ్చిపోదుమమ్మ
దీనిపొట్టనూ పెట్టుకున్నానమ్మ, విషమెక్కి మరిచచ్చిపోదుమమ్మ
చెల్లివినవే బాలనాగమ్మ, ఈరొట్లు పారవేసి నేను
యెన్నెన్నో జీవాలు తింటూనేమి ఆయుసుకు మూడుచుట్టుకొనునుచెల్లె
మోకాలిలోతున గొయ్యితీసినారు, రొట్టెలు గొయ్యిలోపాతిపెట్టినారు
ఇసుకబోసి మరిదగ్గ్రదొక్కినారు అక్కడనుంచి పోతుయున్నరేమి
మూడుక్రోసులు అడవికివచ్చిరి అప్పా వినవవే సూర్యనాగమ్మా
నాకుగట్టిగ ఆకలిఅవుతుంది, అడవిలో యన్నము యెక్కడున్నదమ్మ
లేకపోతే నేనడువలేనుతల్లి, బాబుమూటలో కూడువుండాదేమో
నాకు కొంచము పెట్టించుమనెను, వినబడిరాజు పోతున్నాడయ్యా

వ. ఓబాబూ నవభోజరాజా బాలనాగమ్మ నడవలేదురా ఆకలి
వేసినది కూర్చుంటాలేస్తూయుండాదిఅనగా ఇక్కడకూడు ఎక్కడయుం
డాదమ్మ యిదుగో జేరువనే మేనమామ పట్నంపోతేగాని కూడుదొర
కదు నేనుబాత్తిగానడవలేనుర నీమాటలోనుండుకూడు కాస్తపెట్టుము
బాబుకూడుగాదమ్మయడవిలోవెళ్ళుతూవుంటె మొలుగొడ్డుబకవేళవచ్చి
వైవబడునేమోయని మూడుముటుకరాళ్ళు మూటగట్టుకొంటిని నేనేమి
సేతునుబాబూ బాత్తిగా నడువలేను.
గిర్రునతిరిగిచూచాను మహారాజు. కూర్చుంటు లేస్తువస్తుయున్నాడమ్మ
తంగేడుమల్లెలు చేతవిరిచుకొని, బాలనాగునే రెండుసందించె
అంభోయని అడలసాగనేమి, అంతలోయేమనెను సూర్యనాగమ్మ
బాబూమమ్మ యెందుకుకొడతావు, చెల్లెనడకపోతే యెత్తుకుంటనేను
తల్లిలేని యీ బిడ్డలాముబాబు, అంబోయని అడలసాగినారు
సూర్యనాగమ్మ చంద్రనాగమ్మ, బాలనాగును యెత్తుకొనినారు
అరణ్యానికివచ్చెనమ్మనారా అధ్వానడవిని ప్రొద్దుగూకినాది
వ. ఓసూర్యనాగమ్మ యీవేళప్పుడు మీమేనమామలపట్నంబో
తిమా వారిముఖము మనకుకానరాదు తెల్లవారినతరువాతనే వెళ్లుదాము
అద్వానడవిలో పండుకొనినారు, అవతలముగ్గురు ఇవతలనలుగురు
నడుమతండ్రి పండుకొసినరేమి, బాలలకైన నిద్రపట్టదయ్యె
ఆకలిచేతబిడ్డాలువుండారు. జాములన్నలవరకు నిద్రపోయినారు
బాలలనిద్రపోనిచ్చిరాజు, దిగ్గున రాజులేచెనమ్మనారా
వొకబూరుగమొద్దు తీసుకొచ్చినాడు, తెనపాగదీసి మొద్దుకుజుట్టెను
నడుమమొద్దు పరుకొనిపెట్టెను, బిడ్డలనప్పుడు మోసగించిరాజు
తిరిగిపట్నమువస్తుండెరాజు, అంతలో తూరుపురేఖలు ఆరుతుండాది
నేను ఇంటికిపోనపోతాను, అంచాన రాజవందనాన.
వ. అనియాచర్యకాడ మొకమార్జనచేసి కూటిమూటవిప్పుచూ
డగా యందులో మూడుముటికరాళ్ళుయుండినది దానిజూసి.
నేనుయెంతపాతకుర్మునన్న, బిడ్డలకయిన బెట్టకబోతిని
యట్లనుకొని యింటికివస్తుండె మాణిక్య మాణిక్యమంటరాజు
భూచక్రవోపట్న మొచ్చినాడు, భోజరాజుమాణిక్యాలదేవి
సకలమైన సంబాలయుండిరిగా యేకశయ్యపై యిద్దరుయుండారు

తందాన రాజవందనాన.

వ. అక్కడ బాలలవృత్తాంతము యీ బాలనాగమ్మతండ్రి యింత కొట్టిన యింతతిట్టిన తండ్రిపక్కనే పండుకొనేది గనుక అలాగు నావేళ తండ్రిదగ్గరపండుకొని యెడమవైపునుంచి కుడివైపున పొర్లేటప్పటికి ఆబూరుగు మొద్దున యెర్రతేలుండి బాలనాగును చిటుకునఅంటిపొడిచింది అబ్బఅమ్మఅంటులేచెను. ఆ యేడుగురు లేచిరి యేమే చెల్లెయని యడిగిరి యంతయప్పా యిక్కడయేమొకుట్టిందె యింకా చీకటిగా యున్నది యడవిమీద యెదురుయెదురుగాపాడి యెరవలపడెను కొండలకు యడవులకు దీపముగా యగుపడుతుయున్నది అంతటయొకముని శ్వరుడుఅక్కడనుండి తపస్సుచేస్తుయుండెను యిక్కడికి ఆగురు పోయినిప్పుతెచ్చి మంటవేసి జూడబోయ్యేసరికి తెల్లవారుతూ వున్నది యెక్కడజూచినా తేలు అగుపడ లేదు యీ కొంపను విడిపెట్టలు కీచుకీచుమని యనుస్తుయున్నవి గనుక, గింజ్రాడి లెవ్వుచున్నారు.

బాబూ లేరా నవభోజరాజా, తెల్ల తెల్లగవారెను బాబు
తెల్లవారితె యెడమవకాము, మనవానమలపట్నము పోదాము
యన్నపిలిచిన లేనమునపర్రాజు, పైమప్పర తానుజూచిరిగా
బూరిగ మొద్దుండియుండగాన, అయ్యొ చెల్లె యిదేమున్నాది
మనతండ్రిగారు ముద్దియ్యనారు, కొమ్మ కొమ్మ గుమ్మనన్నదియ్యొ
మనతల్లి చెప్పినమాటవినకదమాయె, బిగలుయడవివాలవుమనన్న
అయ్యొతండ్రి నవభోజరాజా, ఎక్కడమొరదాం వచ్చెనవోబాబు
మాకుతిప్పలెన్న నీవుపెడితివిబయ్యా, అడవినిమేము యెట్లాబతుకుదు
గోడుగోడనకుండనాలతో, బాలనాగమ్మ చెప్పుతున్నదియ్యొ (మరిగా
అప్పావినవే సూర్యనాగమ్మ, రాజకొమార్తైన మనమేము
కొమార్తెలము నమనవోయప్పా, మన బాబును వానముచేయుచున్నాము
ఆరుగురును అడవికిపోయిరి, మనమెకెనందుకు వెళ్ళలేదినాడు
యేరణ్యమందున కాముకొచ్చెనె, యక్కడికి వెళ్ళి నిప్పు తెచ్చినారు
నారాయణనారాయణంటూను. ఆయనగదమని యెత్తుకున్నారేమి
బూరగమొద్దును దాసముజేసిరి, కొలనులో స్నానముజేసిరి
తల్లినిగట్టిగ తలచుకున్నారేమి. తలలుగనుకని అప్పుకుంటరేమి
మేమెట్లాబతుకుదుమొగల్లి, మాకుచెడ్డ యాకలియవుకుంద

కన్నతల్లిగా సాయమాయెనమ్మ, ఖండవృక్షాలె కావించ
యరిటిపండ్లవృక్షాలెగావించె చెట్లుయెక్కగా పండ్లుతిన్నారు
ఆకొలనులో నీరుత్రాగిరి, యిట్లాపదిహేనురోజులు యక్కడయుండిరి
యన్నమంటే మరిసిలవరు బాలులుగా, బిడ్డలయన్నము మరపించెతల్లి

వ. ఆచొప్పునబిడ్డలు యిట్లాయుండగానే వంగపట్నపురాజుయక్కడికి వేగ వేటకు వచ్చినాడు యంతట రెండుజాములైనది తన వెంబడి యున్న రెండువందల సిబ్బందితో రాజుకూడా దాహము గొన్నాడు దాహముయుంటేగాని తిరిగి పట్నముచేరలేము యీయడవిలోఎక్కడ నీరుదొరుకుతాది అయినా ఇక్కడ మునీశ్వరుడు తపస్సుచేస్తువుండెను ఆతపస్సుస్థలానికి వెళ్ళితాము యనిబయలుదేరివచ్చి ఓమునీశ్వరుడా ఈవేళ మేమంతాచచ్చిపోతాంగనుక మాకుదాహమాతున్నది నీరు యెక్కడున్నాదో చెప్పవయ్యాయనగా మునీశ్వరుడు పలుకకపోయెనునీవుతపస్సు మీదయుంటివద మాకు తెలిసేటుంటాది నీవుపలుకకపోతేమానెనుచేతి సంజ్ఞయైన జూపించవయ్యాయనగా చేతిసాజ్ఞకూడ జూపకపోయెను రాజు కుచేసిందవోళివంప్పట్టి యెవడివురా గుర్రంలేరు వేంగడంవెండికట్లతుపాకీకి ఎన్నిపెళ్ళ బాయపట్టినావురా ఆ కేళ్ళబాయపట్టినాను మహాప్రభో వెయ్యిరాయడివిమృగాని ఆపమేకను అనగా … పడ వేసినాపారుటా కుదొప్పగిట్టిలమేగొంతుగోసిలరక్తముయొకదొప్పనిండాబట్టియామునీశ్వరునిమీద పోయించెను అదిమునీశ్వరునిమీదపడగానే ఆతనిపంచ్రాణం … తపస్సు వ్యర్థమైపోయెను. మునీశ్వరునికి చెడ్డకోపమువచ్చి కండ్లెర్రజేసి జపమాలపెళ్ళగించుకొని పట్టుకొనిరా ఎవడవురాదుర్మార్గుడా పట్టపగటిపూట … హానికరుడవైయుందువు, పొద్దుగూకితే నీవు మగవులి యవుదువు నీరాణులంతా కోతులు కొండముచ్చులు యేడాదిగా మీరు యిల్లునాకిలికూడా లేక యడవులలోనే మీరు సంచారమౌదురుగాక యని శపించెను.

వ. అంత రాజు ఆశాపమువల్లను యేమని పదిదారులుతిరిగరాగానే అక్కడికొలను యగుపడెను నీరు దొరికెనని దాహంపుచ్చుకొనినారు చెట్టునీడను కాసేపు కూర్చునితర్వాత పట్నంపోదామని ప్రయాణమై రెండుక్రోసులమారము పోయివుండగా ప్రొద్దుగూకెను యంతటరాజుపులియాయెను. రాణులంతా కోతులుకొండ ముచ్చులైయుటు

లనే యడవులపట్టుకపోయిరి. తెల్లవారినతరువాత వరులయి యడవిని యెదురుబియ్యపు యన్నము వండుకుంటున్నారు,

వ. నడవిలో బాలనాగమ్మ మొదలగువారుచెట్లెక్కి పండ్లుఫలాదులు తింటున్న యప్పా మనబాబు మన మేనమామలపట్నం యిక్కడ చేరువనే యున్నదనుచెప్పెను. కనుక ఇక్కడే మోపాగ కానవస్తుందేమో జూడండేయని యడవినిపారజూచేవరకు అందుకొలపొడుగునపొగ లేసెను దానిజూచి అదిగోనే మన మేనమామలపట్నమని చెట్టుదిగి పరుగెత్తుక వస్తూయున్నారు పొగజాడబట్టి యీవంగపట్నపు రాజుదగ్గరకువచ్చి చూడగానే ప్రాణలేక పత్రలేక అయ్యోపదమూలమనన్న వాళ్ళను యటులనేయుండక యేలవచ్చితిమని వెలవెలపోయి యటులనే చెట్టు క్రింద నిలువబడ్డారు.

వ. అంతటవంగపట్నపురాజు చూచి ఈచిన్నవారు యెక్కడనుంచి వచ్చిరో వీరలు వనకన్యలువలెనున్నారు నేనుప్రొద్దుగూకితే పురినా తాను అడవియంతా తిరుగుతూయున్నారువీరలు యెక్కడనాకు కావరా లేదని రాజువారిదగ్గరకువచ్చి అమ్మామీరు యేప్రాంత మీతండ్రిపేరేమి మీతల్లిపేరేమి మీవంశమేమి అనియడుగగానే,

మాతండ్రిపేరు, మేము యెరుగమయ్యా మాతల్లిపేరు మేము యెరుగమయ్యా మావంశము మేము యెరుగమయ్యా, మాతో మీకు యేమిపనిబలయ్యా విన్నెవరు ఇక్కడకు వచ్చినారు రాజా, తిండిదాని రాజనందనాన.

వ. అనగానే రాజువొంగి అమ్మా మీరు యేయింటిలో డబుట్టినవారలు. మీకునేనున్నాను మీకువచ్చినభయము యేమిలేదు గనుక మీతల్లిదండ్రులపేరు చెప్పండిపోగానే మీపేరేమిరా యని యడిగెను. నాపేరు వంగపట్నపురాజు అనిచెప్పగా అన్నయ్యా వంగపట్నపు రాజా,

మాతండ్రిపేరుగా నవాభోజరాజు. మాతల్లిపేరుగా లక్ష్మిదేవమ్మా మావంశము సూర్యవంశమయ్యా, కాపురము ధూచక్రపట్నమయ్యా అవగా వంగపట్నపురాజు, అయితే అక్కవినీయాకు యెందుకొచ్చినారూ వినవయ్యా నో అన్నయ్య, మేముపుట్టిన తొమ్మిదినెలలకు మాతల్లిలక్ష్మి చచ్చిపోయినాది, మాతండ్రి మరల పెండ్లిచేసినాడు మారుటితల్లి మాదగ్గరవుంటేమాకు, యేమిద్రోహము వస్తావాని

మా బాలుగనుకనే నవాభోజరాజు, మా మేనమామల పట్నముకైన
మమ్మందరిని తీసుకవస్తుండె, అరణ్యమందున ప్రొద్దుకూకినాది
అధ్వానఅడవిలో పండుకున్నమయ్యా, తెల్లగాన మరి తెల్లవారెను
మాతండ్రి మొద్దుపోయినాడు తందాన రాజనందనాన.

వ. మేము అనేవుల పాలయితి మని చెప్పి
గోడుగోడున దుఃఖపోతరయ్యా, యేడుగురిని సముదాయించెరాజు
తనబసకాడికి తీసుకొచ్చెరాజు, అన్నముగనుకను తయారుఅయినాది

వ. అప్పుడురాజు చిన్నవాండ్లకుముందరభోజనముపెట్టించిమరల
వారు అన్నంతయారుచేసికొని భోంచేసేవరకు నాలుగుఘడియల ప్రొద్దు
వున్నదిగనుక పిల్చించినాళ్ళనుపిలచి పొద్దుగూకవచ్చెనునేనీ చిన్నవాళ్లను
తీసుకవస్తిని ఇక నేను ఫలిసాతాను చిన్నవారుచచ్చిపోతారు గనుక మ
సిమివోక్కనాలుగోయినేను నంతముకూడా నంకలవాసంగోటినారు ఏ
డుగడలపోయించముచేసి రాజునకిచ్చునంతసుఖము నేనుపరచిచిన్నవాళ్లను
మెక్కించినవెనుక ప్రొద్దుకూకెను యంగేట రాజుపులిసూయెనునౌకరు
లంటా కోశులు కొంపెముచ్చుటెరి నవపులంతమ తెల్లవార్లు తిరిగి
తిర్వాతి వునయుంనస్తై కుమంచముకాడికివచ్చినన్నమానందుకొనిబాల
లకు పెట్టివారుభుజించినతరువాత ప్రొద్దుగూకగామరల మంచముఎక్కిం
చేద రాజువ్రీ పైనపోయ్యిచేద తెల్లవారిన వనులు యతాతుయుండేది
యాప్రకారముగా పదిహేనుదినములైన తర్వాత
చిన్నవాళ్ళ మేనమామగారేమి, నాయనగారూ పట్నముచుంచి
యపిని పాటకు వచ్చినారువారు. యనవియరణ్యం తిరిగినారు వారు
వేటాకిన అందుచేతనయ్యా, రాజుగట్టిగా దాహముగొనినారు

వ. ఓయీ యరణ్యమందున నిల్చెక్కడదొరకదుగనుక
తిరిగిపట్నము వెళ్ళతేమయినము, మనకిచావు సిద్ధమాయెనయ్యా

వ. ఐనా వంగపట్నపురాజుగాపలచేతి యిాయడవిలో యుండారని
చెప్పిరి, గనుకనె తిరిగిపోయి నౌకర్లకుచెప్పిబంపెను వారుచూస్తురాగా
మర్రిచెట్లగాన పిల్లలఅన్నముగండుకుంటువుండాగు యక్కడకువచ్చిఏమ
య్యాఇక్కడవంగపట్నపురాజు వున్నారాయనియడగెను. ఇక్కడనే
యుండారనిచెప్పిరి యిదివినినౌకరు తమరాజుతో వంగపట్నపురాజు
యిక్కడనేయుండారని చెప్పి. తర్వాత రాజక్కడికివెళ్ళి వరఎయ్యా

వంగపట్నపురాజని యడుగ మీరెవరయ్యా యనెను నేను సాహుకారి వద్దిరాజును యిక్కడకు యేమిపనిగా వస్తిరయ్యాయన మేము యడవి వేటకువచ్చినాము గనుక నాకున్ను మానౌకరులకున్ను దాహమౌతూ వున్నది జలముందుటావు మాకుదొరకలేదు చూపవయ్యా యనిఅడిగిరి. యిదిగోనయ్యా కొలనుయనిచెప్పిరి వారందరును యక్కడికివెళ్ళినాళో ని పుచ్చుకొని మరల ఆరాజుదగ్గరకువచ్చి యిక్కడమంచమువెకల్పు గావున్నది. నీడబాహుచక్కగాయుండగా ఆమంచముపై రాజు జమ ఖానా పరిపించుకొని కూర్చుండెను.

వ. యచటయూచిన్నబాలలు పైయంతస్తులోకూర్చుండి మాట లాడుతూయున్నారు ఆమాటలువిని యెవరయ్యావంగపట్నపురాజా పైన మాటలాడుతూవున్నారనగానాతోడబుట్టినవారేను మంచమీదయు న్నారనిచెప్పెను ఆడవారా మొగవారాయనగా ఆడబాలలేయనగా యెందరుండారని యడుగ యేడుగురుండారనెను.

వ. ఐతేపిల్లవాడుమొదటికి వివాహమైనవదా యుంకాలేదయ్యా ఐతే మాచిన్నవాండ్లకుయిస్తారా అట్లాగేయిస్తాను, యిప్పుడేమి కాలం మిం చిపోయింది. ఐతే బాలికలనెప్పుడు చూపిస్తారనగా ఏడుగురినిక్రిందికి దింపించెను, ఆఏడుగురిని రాజుచూస్తాకే రాజా మీతోడబుట్టినవారేనా యనగా అవునయ్యా మాతోడబుట్టినవారేను మీచె[illegible] నాకుతోచుచున్నది నీవు [illegible] యున్నాది, యూవి న్నవారలపూర్వోత్తరము చెప్పవయ్యా యనగా నాపూర్వోత్తరం చిన్న వాండ్లపూర్వోత్తరం చెప్పగా [illegible] వంగపట్నపురాజు నేనుగాక [illegible] గనుక చిన్నవాండ్ల పూర్వోత్తరం చెప్పవయ్యా యనగానే [illegible] వీరిద్దరు [illegible] దేవి [illegible] వంశం సూర్యవంశం [illegible] దొరికినారు [illegible] యుండాను యనగానే వంగపట్నపు రాజావీరందరిని [illegible] భోజరాజుమా [illegible] దేవి నాతోబుట్టినమెలుగా [illegible] పదిసంవత్సరములనుంచి మాకువారికి రచ్చవచ్చినది వారింటికిమేమువెళ్ళలేదు వారివృత్తాంతముమాకుతెలియ

లేదు వీరందరును మామేనకోడండ్రుయని చెప్పెను.

వ. అంతటనా బాలలు అయ్యో యాపది హేనురోజులనుంచి మనలను సుఖముగా పెంచుతూయుండెనే ఇతనువచ్చినమనలను మాయచేసితీసుక వెళ్ళువాడుగాబోయి అని చింతపడుతూయుండారు ఇట్లుండగా ఏను గురిలోను మునికన్యకికయేమిజ్ఞాపకమనగా తల్లియుండేటప్పుడు అమ్మా మీ మేనమామ రామవద్దిరాజువస్తె పానుగంటిపట్టణం వెళ్ళుమురుగాని చెప్పియుంటాఅనేది అమాటలుజ్ఞాపకముపుండి రాజునుచూచి ఓరాజా మీదేవూరు మీవంశ మేమిమీపేరేమి అనిఅడిగిరి మాదిపానుగంటిపట్టణాం వంశము చంద్రవంశం నాపేరు రామవద్దిరాజు అనగానే ఏను గూకుబిడ్డలయినా, గోముగోమున దుఃఖపోతరయ్యా మేనమామపండిట్లోవారికిరి అయ్యోమామరామవద్దిరాజా మాతల్లి చచ్చేను తండ్రి మొన్నాయే, అడవులపాలయితిమయ్యా మేము మాకు యెవ్వరు కావరాలేదు, బిడ్డలేదువా రాజు యేడుచాను కొంతసేపుగా దుఃఖపడ్డారూ, చిన్నవాండ్లనోదార్చినారు పానుగంటికి తోకవ్రాబంపి, సవారీలు మరి తెప్పించెనూరాజు ఏనుసవారీలు నాటించుకొని, పానుగంటికే తీసుకొచ్చినారు పట్నములోనికి తీసుకుపోనానే. చిన్నవాండ్లనో మేనత్తగనుకాను కాంచిచూచి సంతోషపడియె, బాలలచక్కగా పెంచుతుందయ్యా వారవారముగా గెలంటిబోసూనూ, ముమ్మాటమురి అన్నముపెట్టును

వ ఈవిధముగా పిల్లను సుఖముగా పెంచుతూయున్నారు ఈరా మవద్దిరాజుకు ఏనుగురుకుమారులు వారిపేరేమనగా, మొదటికుమారుడు సూర్యవద్దిరాజు, రెండవకుమారుడు చంద్రవద్దిరాజు మూడోకుమారుడు పావద్దిరాజు, నాలుగోకుమారుడు శరభవద్దిరాజు ఐదోకుమారుడు కామవద్దిరాజు, ఆరోకుమారుడు రామవద్దిరాజు యుండరికన్నకపగొట్టువారుగా, కార్యవంతాజే అమ్మయ్యా

వ. ఏనుగురుఅన్నదమ్ములును ప్రవేశాలుపట్టినారు పతివీర కంక ణం కట్టుకుండారు యెందుచేతనంటే మనమేనుగురును వకతల్లిగర్భమం దున వకసారిజన్మమైనబాలలు వొకికతే పెండ్లి చేసుకుంటాము లేకపోతే యిటులనేయుందాము అని నిముంచట్టివుండారు తండ్రికి విచారమేమంటే కొడుకులకు పెండ్లికాలేదని యెక్కడయినాదారకకబోతారాఅనినాలు

దేశాలకు నలుగురిప్రధానుల పంపించినాడు యెంతమారంచూచినాదొ
రకలేదు వకగర్భములోపుట్టినవారలుచాలాజాగాలోయున్నారుగానివివక
సారికిజననమైనచిన్నిబాలలు దొరకనందునవారు నానాసంస్థానంలుతిరిగి.
చక్కావచ్చికొన్నిదినములకుభూచక్రపట్నములోభూలక్ష్మిదేవిగర్భమం
దునపుట్టినాసనివర్తమానమువిని రాజప్రయాణమౌతూయుండగానె ఆ
మాటలుకొమారులువిని బాబూ నీవుభూచక్రపట్నం వెళ్ళనక్కరలేదు
పదిసంవత్సరములనుంచివారికిమనకుశ్రద్ధవచ్చి వారింటికిమనముబోలేదు
మనయింటికివారురాలేదు మాకువివాహముకాకబోయెనని విచారము
చేత వెళ్లుతావా ఆడపిల్లలుగలవారు వక్క సారిమనయింటికివచ్చిచూచె
బోతే అప్పుడువారింటికిమనముబోవలెను యనితండ్రిప్రయాణంమాపు
జేసిరి అప్పుడు యీచిన్నబాలలు మేనత్తపుత్రులు ప్రశాలుపుట్టినం
దుకున్న నేటికితగినచిన్నవాండ్లుదొరికినందుకున్న సంయునిబహుసంతో
షపడుతూయుండారు ఆ మరుదినం బ్రాహ్మణునిపిలిపించి యేనుగురి
యున్నదమ్ములకును వక్కముహూర్తమువిచారించి లగ్ననిశ్చయగచేసిరి
ఏనుగూరికిన్ని కంకణాలుకట్టి తలంబ్రాలుపోసి పెండ్లిపీటలమీద
కూర్చుండబెట్టి రాజబంధువులు కట్నాలుచదివించిరి చిన్నబాలలకు
పెండ్లికుమారులు యెవరంటె,

సూర్యవర్ధిరాజుకు సూర్యనాగమ్మ, చంద్రవర్ధిరాజుకు చంద్రనాగమ్మ
శరభవర్ధిరాజుకు ఉత్తరకన్యక, పాపవర్ధిరాజుకు దక్షిణకన్యక
కామవర్ధిరాజుకు పగడసంగిమ్మ, రామవర్ధిరాజుకు ముసికన్యకేమి
కార్యవర్ధిరాజుకు బాలనాగమ్మ, తనిగిచివొప్పునవివాహమైనాది
అయివొరోజున కంకణాలైతేను, తందానరాజనందనాన.

వ. కంకణాలువిప్పిరితగ్గాతి పానుగంటికోసుఖముగాయుండారు
యిక్కడ భోజరాజువృత్తాంతంయేమాయెనంటే అడవిలోచిన్నబాలల
ను విడిచిపెట్టియింటికివచ్చినతిర్యాతభోజరాజున్ను రెండవభార్యయున్ను
సౌఖ్యముగాయుండారు లోనవాభోజరాజు ఢిల్లి జమాబందికి వెళ్ళిన
ప్పుడునాలుగుదినములుఢిల్లిపట్నములోనేయుండిఢిల్లిపాదుషాదర్శనానికి
వెళ్ళి,మరలభూచక్రపట్నంవచ్చిచేరిన వర్తమానంఆఢిల్లిరాజువిని జమా
మదారునకుఇంతపరాకా! నాలుగుదినములిచ్చటనుండి నాదర్శనానికిరా
కుండాపోయినాడా ఆరాజుఅర్థం చాలబాకీయున్నాడని దివానులపిలు

పెంచి భూచక్రపట్నమునకు సిబ్బందితీసుకపోయి వారికోట వేలంవే యించి మనపైకంసరిపో తెతిరిగివచ్చేది లేకుంటే తాలూకాఅమానిచేసి వానికోటలోనుంచి మీరుఇక్కడికివచ్చేదియని పదివేలుతూరుపుగుర్రం దివానులనుముసల్దీలపంపించెను. వారుభూచక్రపట్నంవచ్చికోటగవనిలో దిగి కోటలోవుండు వస్తువాహనాదులు దరోబస్తుఅమ్మించిలెక్కచూచ వరకు అర్థంచాలకపోయెను, తర్వాత తాలూకా అమానివేసి భోజరా జును మాణిక్యాలదేవిని కోటబైటికిసాగనంపిరి గనుక వారుకోటబైట పేదరాసిపెద్దమ్మ ఇంటికాడ భోజరాజున్ను మాణిక్యాలదేవిన్ని దాసీ వెంకటలక్ష్మిన్ని సేవకుడు సీతారాముడున్ను యీనలుగురు అక్కడ ప్రవేశించి తిమనొకర్లువచ్చి చుట్టునిలబడితె మేముకట్టుబట్టలతోవచ్చి నాము పూటగ్రాసం లేకుండాను నేనుమరల ప్రభుత్వంచేయునంతవాణ్ణి అయితే మీరుఅప్పుడువస్తురుగాని మీరుపొండని చెప్పిపంపెను, అంత రాజుకు కష్టమొచ్చెనని పట్ణములో భాగ్యవంతులయినవారు నెలదిన ములు భోజనాలు పెట్టించిరి.

వ. ఈ నెలదినములలోగా ఢిల్లీపట్నమునకు అనేకవృత్తరములు వ్రాసుకొనినారు రాజువ్రాసుకొసినదానికిఅర్జీలు నాడుపాలకించినవా డు కాడు సైనపట్నములోన వీరిని భోజనానికి పిలుచునారే లేకపోయి నారు సేవకుడు సీతారాముడుపిలిచి స్వామీ మనము జరుగుబాటుయే లాగు మహాప్రభో మనము ఈవేషముగాయున్నందున మనకు కాసు గవ్వలు అప్పుయిచ్చువారులేరని అన్నసంగ్రాసం యనేయిచ్చినడపెను, నేనుయేరాజునైన కొలువుచేస్తే యంతఅన్నంకద్దు యిక్కడయుంటెయిక నాకు యేమియున్నదని సీతారాముడు వెంకటలక్ష్మి చెప్పగనే తెల్ల వారుజామున లేచిపోయినారు తెల్లవారినతర్వాత రాజువిన్నావా నా మాణిక్యదేవి మనకు కష్టదినములు రానేవచ్చినవి. వుప్పాయమ్మెకాడ కట్టెలుయమ్మతిగను ఇక్కడ మంచితీర్థం యిచ్చేవారు లేరని అడవికి పోయి చెరివాకి మోపుకట్టెలను, మోసుకువచ్చి దాని అమ్ముకొని కాల క్షేపం చేస్తు తర్వాత పానుగంటి అడవికి వచ్చినారు.

వ. అచ్చట నొకమోపుకట్టెలు కొట్టుకొని పానుగంటి పట్నము నకు వచ్చిరి అచ్చట బహువిస్తారముగావుండాది మనము ఇక్కడ కాల ముజరుపవచ్చునని మాణిక్యదేవితో నీవుతూర్పువీధినివెళ్ళుము నేనుపడ

మరవీధి వెళ్లితాను మనకిద్దరికి తూర్పు వేపమ్మ(ఱి) చెట్టుముందునీవువచ్చినా అక్కడ నేయుండుము ముందు నేనువచ్చినాఅక్కడ నేయుంటానని సందు వీధిని వస్తువున్నాడు. ఆవీధిలో రాజుకట్టెవని కేకలువేయుచు వస్తువు న్నాడు ఆసందువీధిని కోటమీద ఒంటిస్తంభముమేడలో ఏడుగురప్ప చెల్లెండ్రుదురుగవచ్చి బారాఅని పగడశాలనాడుతున్నారు.

వ. యీరోజు రాజు కట్టెగోఅని కేకలుబెట్టగా తండ్రిమాట లాడినట్టుగా అలుకుడు కనిపెట్టి బాలనాగమ్మ ఆపడదానైపు తొంగి జూచి, యప్పసూర్యనాగమ్మ మనబాబువచ్చి యెన్నిదినములాయెనే ఎక్కడచూతామన్న మనబాబంటిమనుష్యుడగుపడలేదు ఆకట్టెలెత్తు కొచ్చే అతడుమనబాబు కదలికేనే అయ్యోచెల్లెమనముతల్లిదండ్రాదు లను పుట్టగానే మింగినాము మనుష్యులనలె మనుష్యులు లేరా అన గానే, అయినను అప్పు చూతాముయెవరోయి బండ్రటోతు ఆకట్టెలు మోసుకొని పోవువాడని యిటుల పిలుచుకరాపోయి అనగానె పనుగున వెళ్ళి పిలుచుకవచ్చెను యేడుగురువచ్చి పట్టుకొన్నారు ఆమోపులు దించిరి అయ్యో మీదేవూరు నీపేరేమని అడిగితే నాకు ప్రాపులేదు పల్లెలేదు అడవి వూరుఅయింది పుచ్చుకుంటె నెత్తితావనగా, తండ్రిని బాలనాగు నిండాగుప్పెట్టింది కండ్లారి పుట్టుమచ్చనుచూచెను, గట్టిగా నీపేరుచెపితేగాని నిన్నుబోనియ్యమనగా అమ్మానాపేరుముందరిభోజ రాజందురు యిప్పుడు కట్టెలరాజందురు, యెట్టిసుఖానికి కష్టమొచ్చె నని చెప్పగావితే, రాజా, నీకేమి కొమాళ్ళ కొమార్తెలు లేరా, కొమా రులు లేనలేరు. కుమార్తెలు ఏడుగురుండారమ్మా ఆచిన్నవాండ్లుపుట్టిన తొమ్మిదినెలలకు తల్లిచనిపోయింది నేనుమరలమూరుపెండ్లి యాడినాను తర్వాత ఆఏడుగురుబిడ్డలను అడవిలో విడిచిపెట్టినాను, ఆ బాలలు పోయినతర్వాత నాకు యింతకష్టమువచ్చెను అనగా

ఓరి పాపిష్ఠుమ్మడా నవభోజరాజా, ఘోరకుట్రదోహా నవాభోజరాజా మీబిడ్డలమూకామంట్రామేమూ,అర్థానఅడవిలో పండుకుంటేమేము బూరముద్దు మాపక్కలోపెట్టియు నీవుమాశిక్కెదేవి మీదకువెళ్ళితివా తెల్లవారగాను, మేముచూడగాను మాతండ్రి ముద్దయిపోయినాడు అంతలోఅని అడలసాగినాము, మావుసురు నీకు తప్పకతగిలేనా పెద్దకూతురు సూర్యానాగమ్మ రెండోకూతురు చంద్రానాగమ్మ

మూడోకూతురు ఉత్తరకన్యక, నాలుగోకూతురు దక్షిణకన్యకా,
ఐదోకూతురు పగడాలసంగమ్మ ఆరోకూతురు మునికన్యకేమి
యేడోకూతురు బాలనాగమ్మ, యేడుగురిని చూచెను ఆరాజు
కుప్పటంబువదెకు [illegible] మహారాజు, కం[illegible]ళ్ళు రాల్చెనుమహారాజు
బాలనాగకు [illegible] పుదకము తెమ్మనెను
కాగినవుదకము తెచ్చి [illegible], యేడుగురుకూతుళ్ళు వచ్చిరేమి
తండ్రికి [illegible], తలయంటిమరిస్నానము చేయించి
పట్టుదోవతులు [illegible], చేస్నుకట్టు [illegible]
బంగారుపళ్ళెము [illegible], [illegible] పగడనొక్కకూర
నెయ్యి [illegible], [illegible] భోంచేసినాడు
తాంబూలము [illegible], [illegible] పయపువేయించి
యేడుగురు [illegible], సుఖముగాను పెంచుతున్నదయ్యా

వ. [illegible] గా, అక్కడ మాణిక్య
దేవి [illegible] రాజు చెప్పిన మట్టిచెట్టు కింద కువచ్చి
[illegible] మగ [illegible] రాదు. యొకరి
మూల [illegible] దొరుకుతుంది, వకరిమూల
ముగా [illegible]. తన తో నేను పంచుకుతింటానని
[illegible] కట్టులమోపెత్తు
కొని మ [illegible] సాగిపోయెను.

[illegible] కార్యవర్ధిరాజుకును అర్జిపాడు
[illegible] బాలనాగు [illegible] తో చెప్పి
[illegible] అర్థానికి మీరు
[illegible] అంతట
రాజు [illegible] పన్నెండువందల
సిబ్బంది [illegible] కచ్చేరికిబోయి
సలాములు [illegible] ఓహో కార్య
వర్ధిరాజా [illegible] వచ్చినావా
లేక [illegible] వచ్చినావా అని అనగాను నిన్నుజూడవలెనని వచ్చి
నాను. అనగా [illegible] శీఘ్రముం సెలవిస్తామనెను.

వ. అంతట [illegible] రాజు మామగారి తాలూకా మీరేమో

ఖుమానీ చేసుకున్నాడట, అవర్తమానం విని ఆపైకమునకు నేను జామీను
నుండి తాలూకాజప్తి విడిపించవలెనని వచ్చినాననగా కార్యవర్ధి రాజా భోజ
రాజు మీ మేనమామా యెల్లానీకు మామ ఆయెను. ఆయనకుమార్తెను
నాకు ఇచ్చినందున మేనమామ ఆయెననగా, మీ మామ యాలోచన
తెలియనివారై అతను నాపట్నములోకి వచ్చి నాలుగు రోజులుండి
కచ్చేరికి రాక తిరిగి తనపట్నం వెళ్ళినాడు వాని తాలూకాను జప్తు చేయిం
చినాను. కోటను వేలము వేయించినా పైకము నేను తీసుకున్నాను. నీవు
వానికి జామీనుగ నుండనక్కర లేదు మా పైకము మాకు రాకపోతుం
దా గనుక ఎప్పటివలెనే వాని తాలూకాను జాగీరు చేసుకొమ్మనుమని
భోజరాజు పేరట పరమానాలు వ్రాయించి ఇప్పించెను.

వ. అంతట కార్యవర్ధిరాజు తనపట్నము వచ్చి ఆకాగితము తన
భార్యయగు బాలనాగు చేతికిచ్చెలు అది తీసుకొని తనతండ్రిని పిలుపించి
బాబూ నీవు వెళ్ళవద్దు తాలూకా మరల వచ్చింది యిదిగో పరమానా
తెప్పించినాను భూచక్రపట్నం నీవిక వెళ్ళవద్దు ఆ తాలూకా మీమీద
నుడంనించి అర్ధపానుగంటికి తెప్పిస్తానని నలుగురు తానేదార్లనుకుదర్చి
నాలుగుపరగణాలకు నలుగుర్ని పంపించి సాలుసాలుకి స్తీలుపోగా మిగిలి
నపైకం పానుగంటికి తెప్పించి భోజరాజుకిచ్చును.
కొన్నిరోజులు ఈలాగుజరగగను, రాజుగనుక మాణిక్యదేవి
పెట్టినమందులు యిరబారనేమి, దేహమంతా వుబుకపుట్టెనూ
గూర్చుండి మరి లేవలేకు రాజా, గుణము స్థిరము లేకపోయినాది
మందులచేత మంచమెక్కెరాజు, ఘనమైన వైద్యులు తీసుకొచ్చినారు
అనేకమందులు వేయించినారు, మందులమీదా మందు బారదేమి
కొన్నిదినములు మంచానయుండి, వక్కనాటివో కాలమందుగనుక
ఏడుగురియా కూతుళ్ళ పిలిచి, యికను ప్రాణము నిలువదమ్మలారా
అల్లుండ్లనప్పుడు పిలుపించమనెను, యేడుగురు అల్లుండ్రు దగ్గరకు వచ్చిరి
శిఖామోరులు ఇచ్చెను ఆరాజు, అపుకుతులసితీర్థము తెప్పించినారు
ఆతులసితీర్థము యిచ్చిరి రాజుకు, తెల్లపారజూచెను ఆరాజు
యేడుగురకూతుళ్ళజూచేను, యేడుగుర అల్లుండ్లజూచెను
కూర్చుండి మరి లేపలేకు రాజు, గుణము స్థిరము లేకపోయినాది
తన దేహం చాలించె రాజు, యేడుగుర కూతుళ్ళగను కాను

నాయనావోరి మమ్మాగన్నతండ్రి నీవయినవుఁటావు అనుకొంటిమయ్యో
నీకుమరణసిద్ధమాయెనని, గోడుగోడున దుఃఖపడుతారు
మంచిగంధపాతరువును తెప్పించి, రాజునుచక్కగ దానముచేసిరి
పదిరాత్రులుచేసెనమ్మలారా, దినవారాలు వెళ్ళబుచ్చినారు
సూర్యవంశమీరాజుతో సరిపోయె, అంతటకొన్నిదినములకై తేను
వారికి ఘుండికోటలోకార్యమొచ్చినాది, యేడుగురిమరి అన్నదమ్ములైన
ఘుండికోటకార్యానికిపోతారు, భోంచేసివారు ముస్తాబులయినారు
పల్లకిలైనా తయారుచేయించి, బైటపెట్టిరి బోయీలుగనుకాను

వ. అంతతలారివానిని పిలిపించి ఓతలారిరాముడా! మేమందర మున్ను ఘుండికోటకార్యానికి వెళ్ళుతున్నాము కనుక ఇక్కడ జంగమొచ్చినా, జోగివచ్చినా, అరదేసిపరదేసి ఫకీరువచ్చినా, భట్టువచ్చినా బ్రాహ్మణులువచ్చినను, సేరుబియ్యముడబ్బుయిప్పించి, పావుసేరుపప్పు యిప్పించు యింతకుమించి కోటలోనికిపోవడానికి యెవరికిన్ని సెలవి వ్వద్దు. యట్లాసెలవిచ్చి తేసీతల్లద్రుంచి హనుమంతుబురుజున కట్టివేస్తాము గనుక బహుజాగ్రత్తగా వుండవలసినదియని తలారిరామునికి దట్టంచేసి బాలనాగు పెనిమిటి కార్యవర్ధిరాజు తనభార్యవుండే మేడముందర ఏడు గిరులువ్రాసి, ఓభామా బాలనాగు దాసరివచ్చినా, జంగంవచ్చినా, భట్టుబ్రాహ్మణవగైరాలుభిక్షుకువస్తే ఈయేడుగిరులుదాటి భిక్షముపెట్ట వద్దు అట్లనేచెప్పిన హద్దుజెప్పి భిక్షముపెట్టితెకాశిలో గోహత్యచేసిన పాపానబోదువు మీతల్లిభూలక్ష్మిదేవిని చంపినపాపానపోదువనిదిట్టపరచి బాలనాగమ్మ పెనిమిటియగు కార్యవర్ధిరాజు తనయన్నలతోగూడి ఘుండికోటకుపోయెను, బాలనాగమ్మకథలో లక్ష్మీదేవమ్మ కథయును,

ప్రథమభాగము సమాప్తము.

శ్రీరస్తు

బాలనాగమ్మ కథ

ఉత్తరభాగము

వ. అదివరకు బాలనాగమ్మభానుగంటి శివునిపూజ యాతని మహిమచేత గర్భిణియైయుండగా, తనపురుషులు మొదలగువారు

ఘుండికోట కార్యానికైన, రాజులుగనుకనె తర్లిబోయినారు
ఏడుగురు మరివద్దిరాజు లేచి, మూగ్గురుమంత్రుల వెంబడిపెట్టుకొని
పన్నెండువేలా బలముదీసుకొని, ఘుండికోట కార్యానికి వెళ్ళిరి
రాజులు యేలే భూమిలోపలానా, నాగళ్ళపూడి గట్టుపుట్టినాది
గట్టుపుట్టగా ఫకీరుపుట్టేను, వానికిపక్క కోటనాయనా
లోపల, యేడువెండికోటలు, పదునాలుగుపైడికోటలేను
పైడిమేడలా పట్టనమూను, పన్నెండు స్తంభాల మసీదువున్నది
మసీదులోన మాయలఫకీరు, ఆరుపుట్లలో ఆర్వాంచదివేను
ఏడుపుట్లయేకాంతంచదివేను, మూడుపుట్లదేశు కాంచదివేను
వాడుయంత్రగాడు భల్ మాయగాడురా, నాలుగక్క భూతాలురనాయరా
ఏడువందలే యెంత్రభూతాలు, మూడువందలే ముక్కిడి భూతాలు
చిటికవేసితె దయ్యాలు లేచును, చిటికవేసిమంత్ర దయ్యాల లేపెను
చాకలిదెయ్యం దివిటిపట్టింది, మంగలిదయ్యము అద్దముచూపింది
కుమ్మరదెయ్యమే కూడువండెనేమి, గొల్లదెయ్యాం మేకలదెచ్చెను
ఎట్టిదెయ్యమే కట్టెలదెచ్చెంపే, లంగిదెయ్యమే కాళ్ళుగుద్దింది
ముసలిదెయ్యమే ముచ్చటచెప్పేనా నాగళ్ళపూడి గట్టుమీదనేమి
గంగురేగు వృక్షాలేవున్నవి, తూర్పునుంచి వకపక్షివచ్చినాది
పడమటనుంచియొకపక్షివచ్చినాది. ఆవృక్షముమీదకూకునగనూర్చుండె
ఆపక్షులతట్టుచూచెనుఫకీరు, వానికెట్టుండగా గాంధర్వసంగమ్ము
భామారావేగాంధర్వంగుభామా, నినుసేనువుండానుఫకీరా
అరెరెతూర్పేరి ముసలిదానవు ముసలిముసలిగద్దే గొణుగుతుంది
సన్నా నేనుగావల్లనులమిడికి, నేనుకీకి దయ్యాలవిధిని తెస్తాను
మీరాడెక్కకిలహాయిపెడతాను, ఇష్టముమీద తిన్నులమూతాను
పిల్లిపిల్లినే చంపెరఫకీరూ, కాల్చిగట్టిగ భస్మముచేసేను
యెడమకంటికి కాటుకపెట్టినా, అందేతిలో అంజనచేసేను
ఉత్తరభూమికి అంజనమేసినాడు, ఉత్తరభూమిలో తగినభామలేదు
దక్షిణభూమికి అంజనమేసినాడు, దక్షిణభూమిలో తగినభామలేదూ
తూర్పుభూమికి అంజనమేసినాడు, తూర్పుభూమికి తగినభామలేదు
పడమటభూమికి అంజనమేసినాడు, ఆభూమిలో భామదొరికినాది

పన్నెండామడ దూరమందున, పానుగంటివో పాట్నమందునను
పేకి యునిజనలోపల బాలమెఱసెనేమి, రావేరావేగాండ్లసంగోజి
నేను, పానుగంటివో పట్నముపోతాను, నీకుకులుకుకులుకుసవితిని తెస్తాను
ఎక్కడసవితి యేమిఫకీరా, భామరోరావే భామరోలేమా

వ. అరరేభామా యిక్కడికి పన్నెండామడదూరాన పానుగంటి
పట్నమందున భోజరాజుకూతుళ్ళున్నారు ఏడుగురుఅప్పచెల్లెండ్రు, వారి
పేరు సూర్యనాగమ్మ చంద్రనాగమ్మ బాలనాగమ్మ మొదలైనవారు
యేడుగురున్నారు

కడగొట్టుదె బాలనాగమ్మ, ఆ బాలనాగును చెరలో తెస్తాను
నోరీహంతికూడ నీఆయుసుకుంగాను, ఆరాజులుసుహ చెడ్డవారోయీ
నిన్ను మొద్దుయీటిలాకుమ్మిపోతారు, అరరెమాత్ లమిడగాండ్లసంగోజి
నీవునాకు యెదురుచెప్పతావా, మొలలోవున్న చూరిదీనినాడూ
అరెముక్కలగోసునా చెప లేగోతునా, అబ్బబ్బానీమనసురా ఫకీరా
నీవుయెక్కడపోతె నాకేమి, పొంగేపెల్లా కుంగేకొరకూకూ
దానియింటికే వెళ్లెనుసంగమ్మ, తాదాన రాజసందనాన.

వ. యీప్రకారముగా గాండ్లసంగోజి చెప్పినమాట వినకపోయి
నందున, నాగళ్ళపూడి గట్టుకిందనె మాలాలిపేట ఆపేటలోనే గాండ్ల
సంగు కాపురం

సంగాముమేకకు వచ్చెనుఫకీరు, ఫకీరురాగా సంగోజిచూచేను
పట్టుమంచం వాలీసువేసింది, యిదరా జి [illegible] జిఫకీరు
ఫకీరుతాను కొలువుకీరినాడు, మితాఫానా ఖావుసంగోజి
నకోనకో ఫకీరుసాహెబు, అరె రెమాత్ గోకానసంగోజి
బంగారునాసికపోయిమీరుపెట్టినూ, రెండువుట్లుగాగోధుమ విసిరేనూ
గోదుమపిండి నైన వంచేసేనూ. రెండువుట్లనో గొట్టెలువండింది
పందుంపెసరా పప్పువండినాది, రెండువుట్లనో గొట్టెలుతిన్నాడూ
పందుంపెసరా పప్పుదిన్న నేమి, ముష్టింనా నె తానెరఫకీరు
అమవడల్యొట్టాలు కళ్ళపట్టినాడు, అందునవారికి కైపేలేదాయె
తాటికాయంతా నల్లమందువినాను, అందునవారికి నిషాలేదోయీ
మొండికోట బంగ్యాకుపట్టెను, అందునవారికి మత్తే లేదోయి

పూసలపాటి గంజాయి తెచ్చేను, మూడువుల్ల గంజాయినలిపేనూ
బంగారువుక్కా చేతికితీసేను, భంగిచిలుముతే రెండుకొట్టినాడు
అదిమూడువుట్టుల వకభంగిచేసి, గటగటగట గంజాయిపట్టేను
పకీరువాడు గంజాయిపడుతుంటె, పడమటభూమిని సోకుపల్లెలోయీ
యేడుపల్లెలే యెండిసట్లువుండె, గంజాయిపట్టిన గడియకుసాయసా
మంచిమంచిడాహిరిబుట్టెను. అరెరెవహ్వారె బాలనాగోజి
కోమలాంగి నాకోర్కెదీర్చేవా, అరె ముద్దుకోమలి ముద్దుపెట్టెనా
నేను వేషాన నాగును దెత్తునూ, వారికి వేషాము కూడివుంటదేమి
కులవృత్తివేషము తానువేసినాడు, ఫకీరు వేమందీర్చికట్టినాడు
డోరీలకుళ్ళాయి నెత్తికిబెట్టేనూ, కంబలిచింపి మెడకుజుట్టెనూ
లుంగీగుడ్డా మెడకువేసినాడు, భంగీనూరేక క్రరచేతపట్టెనూ
బంగరువుక్కా చేతబూనినాడు, చేతిని పాలాపూస కట్టినాడు
కాలికిపాలాపూసకట్టినాడు, ఫకీరుపూసలు మెడనువేసినాడు
అద్దములోపల నీడచూచినాడు, అరే యీవేషాన నాగును తేలేను
యీవేషము కూడియుండలేదు, యిదినాకు తగివుండలేదు
మల్లా మంచివేషమేసినాడు, బ్రాహ్మణవేషం తీర్చికట్టినాడు
ఆరుపోగుల జంజ్యమేసినాడు, బుడ్డిచెంబుగా చేతబట్టినాడు
కుళ్ళాయిగుడ్డ మొలకుజుట్టినాడు, పంచాంగమూ సంకబెట్టినాడు
అద్దములోపలనీడచూచినాడు, అరెమాత్ బాపనవేషంతగివుండలేదు
మల్లామంచి వేషమేసినాడు, కోమటివేషం తీర్చికట్టినాడు
రెండువేళ్ళా గంధముపెట్టెను, మూడుపోగుల జంజ్యమేసినాడు
చిల్లరమల్లర సంచికిపట్టెనూ, దండితెరానూ చేతబట్టినాడు
అద్దములోపల నీడచూచినాడు, యీవేషము తగియుండలేదు
మల్లాయొక్క వేషమేసినాడు, పాములవేషం తీర్చికట్టినాడు
వెంకటగిరి పాగజుట్టెను, మూడుపేటల పూసలుగట్టెనూ
కాలికి నీలిదారముగట్టెను, పాములపెట్టెలు కావిడిపెట్టెను
నాగస్వరము నోటబట్టినాడు, యద్దములోపల నీడచూచినాడు
యీవేషాన నాగును తేలేను, ఆవేషము కడగా తీయించె
మల్లామంచి వేషమేసినాడు, బాల్యపాయం జంగమునేమి
జంగం వేషం తీర్చినాడు, చంద్రాకాంతి తలపాగజుట్టినాడు

చేర్చుక్క వోబొట్టుపెట్టినాడు, సూర్యబిళ్ళలూ చంద్రబిళ్ళలేమి
రుద్రాక్షలకిరీటమమ్మయ్యా, రూఢిగశిరమున ధరియించినాడూ
నీమాజామాయుంగిదొడిగినాడూ, బంగారుజరీలుపల్లవయి తేను
నడుమునగనుకా వాడుకట్టినాడు, విభూతిజోలెలు చంకబెట్టినాడు
యుద్ధములోపల నీడచూచినాడు, నదేమూర్ఛగొని దబ్బునపడ్డాడు
తనమూర్ఛతే తానుదెలుసుకొని, అరెవహ్వారె బాలనాగోజి
నాకుజిక్కినావె బాలనాగోజి, అరే, యీవేషాన దక్కినాదినాకు
హరహర, శివరాత్రియాజంగాలమంటాడు, సంకరాత్రిజంగాలమంటనేమి
ఈవేషాన భామను తెస్తాను, ఆవేషంతీసి [illegible]
రావేభామా గాండ్లసంగోజి, నేను పానుగంటివో పట్నంపోతాను
నామేలుభద్రం మసీదుభద్రదాము, నాకోటల్ కొగల్పదినమన్నడేమి
నీపాగరంతాయణుగుతుందపోరా, నిన్నుపానుగంటిలోపూడ్చిపెడతారు
పచ్చితురకలావంటి రాజులేమి, యమనూత్ నమిడి గాండ్లసంగోజి
జాతిలేకో మారోయన్నాడు లకిడీతీసుక మారోయన్నాడు
యబ్బబ్బాపీ మనసురఫకీరా, నీవుయెక్కడ బోతేనాకేమి
వాడు, మాయపల్లికె సవారిసాగించె, వెనుకకొమ్మల బోయిలున్నారు
ముందరకొమ్మలబోయిలున్నారు, వాడుమంత్రకాడు బలమ్రయకాడేమి
సవారిమార్గము ఆమొరఫకీరు, నాగళ్ళపూడి గట్టుదిగినాడు
పానుగంటికి బాలుడుదిగెను, చిక్కచీకటి వనములు గడిచె
వ్యాఘ్రపులులు వనందాటెనూ, ఎయనవాది పట్నమొచ్చినాడు
చిలుకవాడియా పట్నమొచ్చినారు, గంగవాది పట్నమొచ్చినారు
పులిరాజుయా పట్నమందేమి, పానుగంటి చేరవచ్చినాడు
పానుగంటివోపడమటతట్టూన, బోడకాయువో వనములో దిగినాడు
జంగంవేషం దాల్చుకున్నడేమి, శంఖూగంట చేతబట్టినాడు
వెండిబెత్తాము పైడిబెత్తాము, రాగిబెత్తాము జోలిలోపెట్టేను
హరహర, సంకరాత్రిజంగాలమందురు, శివరాత్రియాజంగాలమంటారు
పానుగంటి దరవాజకొచ్చెను, బొంబోమ్మని శంఖుపూరినాడు
కోటలోపల రాజులుతేరోయీ, వారుకళింగమేలే ఘుండికోటకేమీ
కార్యానికి వెళ్ళిరిరాజులూ, తలారిరాముడు కోటకావిలయ్యా
మళ్ళిబో[illegible]వగాదనాడు, ఘణఘణఘణఘంటవాయించినాడు

యాశంభునాదమే విన్నాడురాముడు, యక్కడనుంచిపరుగెత్తివచ్చి
శరణ్యమయ్యావో జంగమదేవరా, యల్లనగానే మాయలఫకీరు
వర్ధిల్లరాతలారిరాముడా, మాశివునికిని శివపూజలేదురా
మాగురువుకేగురుపూజలేదురా, నేను కాశీయాత్రను వెళ్ళుతున్నాను
నాకు కొంచెము బిక్షమిచ్చేవోరి, యబ్బానేను సెలవియ్యలేను
మారాజులు చెప్పినభాయిదున్నదయ్యా జోగివచ్చినా జంగంవచ్చినా
భట్టువచ్చినా బ్రాహ్మణుడొచ్చినా, సెలవియ్యకుడ చ్చేయిస్తాను
యింతకుమిక్కిలి సెలవుకున్నదయ్యా, యబ్బావినరా తలారిరాముడా
యిక్కడ నేను కలకాలముండగా, నేనుయిచ్చుగా భిక్షమె తవలె
ఈపూటకువుండి వెళ్ళితానయ్యా, యింతమాత్రము సెలవిస్తావయ్యా
రాజువింటే నన్ను చంపుతాడు, నిజముగా చెప్పుతానురాముడా
నీకుగట్టిగా చెప్పుతానోయి, గట్టిగాను తలారిరాముడా
నాకుబిడ్డలు లేకుయున్నారు తెలిసినాను, పూర్వకాలము శంభునా పేరు
భాగ్యవంతుడనయ్యా, నేనుబిడ్డలులేనిరాముడా
బిడ్డలు పుట్టితేజంగమయ్యా, కొడుకులు పుట్టి
కొమాళ్ళవచ్చే కొడుకుజంగమయ్యా, ఆంటూన రాజవందనాన.

వ. ఇట్లని మాయలఫకీరువాడు మర్మముగా చెప్పగా, అయితే
జంగమదేవరా! యిటువంటి యెవరికి యిచ్చినావయ్యా సంతానమనగా
నేనుయెవరికిని యిచ్చినది సకేమిలేదు, యిది ప్రత్యక్షముగానే
సగుణముకలగుచున్నది నేను యిచ్చినాను సంతానమిచ్చినది నేనేరా,
యిందుకు దేనికిదెనములు కావలెనారావలెనని చెప్పగా, మాకోటలోని
ఘటుపు వైద్యముచేయుటకు మాచెల్లెలు నాగమ్మకు సంతానముగలగవలెనని
కోరుచున్నది యిందుకు నాకొక శక్తి మూలము కొరకు
శరణుయిచ్చు జంగమదేవరా నాకేమున్న సంతతియిస్తావు
నీమహిమ చూపక కోరిన రాముడా నాకుయింకా దానికి రారా రాముడు
కోరినంత సంతోషమున్నను వొప్పినంతలో ఫలముయిస్తును
బిడ్డలకుపండు అరిషడ్వర్గము భిక్షమునకు పరుగొచ్చినాడు
జోలెలోని విభూతితీసినాడు తలారిరాముని నోట్టబెట్టాడు
గుప్పెడు విభూతి చేతిలోపోసెను యేర వోరి తలారిరాముడా
నీకు యేమగు భాగ్యలువుండేగా యేమగూటికి నోట్టబెట్టవో

యేదుయింతలు నోట్లోపొయ్యారా, నీమేడలోమిద్దెలో కొంతచల్లరోరి
కోటపెడల్పు చల్లరవిభూతి, బావులనిండా వెయ్యరవిభూతి
నీగంపలోగాదెలో కొంతవేయరోరి, యిండ్లమీదనే కొంతవేయరా
తలారిరాముడు పరుగువొచ్చినాడు, యేదుగూరి భార్యలబిలచేను
నేటికి యివకు ఫలము దొరికినాది, దేవుడువలెను జంగ మొచ్చినాడు
ఆపద లేని సంతుయిచ్చెభామా, యేదుగూరికి నొష్ట బెట్టినాడు
యేదుయింతలు నోట్లోవేసెను, మేడ మిద్దెల చల్లుకున్నడోయీ
కోటబరణము జల్లెను విభూతి, భావులలోనె కొంత వేసినాడు
గంపలగాదెల కొంతచల్లినాడు, యిండ్లమీదనే కొంతజల్లినాడు
కావుపామరమీద కొంతజల్లినాడు, చేతులవిభూతి దులుపుకున్నడేమీ
తననుగట్టిగా నదుముకున్నదేమి, తలారిరాముని జుట్టొనమ్మయ్యా
జుట్లొత్తొమ్మిదిమంది పుట్టినారు, వాళ్లుపుట్లుతానె బువ్వఅడుగుతారు
బాబూమాకు ఖునాడాలురె నాయనానాకు పప్పులుబెట్టరా
ఓయెక్కడిపిల్లలు యేడపిల్లలోరి, పుడతానె వీరు బువ్వఅడుగుతారు
జుట్లుకొంచెము గులగులబెట్టేను, నెత్తినిగుడ్డదీసి నేలకొట్టెను
పరుగుపరుగుల యింటికివస్తుంటె, మూడువందలే యెదురుగవస్తారు
బాబూమాకు పప్పులు తెచ్చేవా బిడ్డలుగలవారికి యిల్లాగెగాబోలు
సంతులేకుంట సుఖముగ నాయన పరుగుపరుగున యింటికొచ్చేడు
యేదుగురివో భార్యలొద్దాను నాలుగుమూడు వందలుండెను
అమ్మామాకు అన్నంపెట్టవే బాబూమాకు పప్పులుపెట్టర
అవతలరాగా యివతలరాగాను, పన్నెండుపుట్లు శనగలు తెచ్చారు
నడివీధిలో పోగుచేశాడు, మనిషికియొక్క గింజరాలేదు
కోటలుయెక్కి కేకలుపెడతారు నూరెలవెంబడి వేలాడుతారూ
దూలాలునిండా యిరుక్కవుంటారూ, వోరిసీబిడ్డలు గెడ్డాలుచేరాను
వక్కనాటికే మాసుకతిన్నారు దేశంతిరిగె జంగందేవరా
నాకొంపకుయేమోసిభృపోసేనేమీ నాకొంపకుయేమో వంపులుతగిలేను
పాతికపుట్లా బియ్యామొదంచాడు, బంటుకుగుప్పెడు పెడదామంటాడు
గంపమెత్తి తీసెనురామూడూ, బియ్యములేవు యేమిలేనయ్యా
గంపలనిండా పిల్లలెవ్వుండారు, వీళ్ళుయెక్కడ బిడ్డలునాయన
నాకు వొంటికిధర్మ మొచ్చెనేమి వీండ్లకుయేమి పెట్టుదునునేను

పదిపుట్లవో పాతరయున్నాది. అదైనమరి తియ్యండోయి
తలారునొచ్చి పాతరదీసిరి, బెత్తుకాడికి తీసిరమ్మలారా
ఒక్కొక్కడుగ బయటికివస్తారు, పాతరనిండాపిల్లలునాయనా
బాబూమాకు పప్పులుపెట్టూరా, మీబాబుచచ్చాడనుకోండి
వీళ్ళుయెక్కడ పిల్లలునాయనా, నన్నుగట్టిగ బ్రతుకనివ్వరేమి
నేనుబావిలోపల దూకుతానంటాడు. బావికాడికిపరుగువవచ్చేను
ఆ నూతినిండుగ పిల్లలునాయన, బాబూబాబూపప్పులంటరేమి
వాండ్లకూడా వెంబడిపడ్డారు, మొలలోవున్న బాకుతీసినాడు
బాకుతీసుకొని పొడుచుకోబోయేను, బాకుఇద్దరు పిల్లలాయెనేమి
చావనివ్వరు బ్రతుకనివ్వడోయీ, వానికిచెడ్డకోపమొచ్చినాది
జంగమదేవరబసకువచ్చినాడు, జంగమునిమీద పురిమిచూచెనేమి
అబ్బీరారా తలారిరాముడా, నీకేమైన సంతుగలదయ్యా
నీవంతుమరి కొల్లకోనుతండ్రి, వక్కనాటికే సుకతిన్నారు
నీబిడ్డలు గెడ్డలుజేరాను, బిడ్డలువద్దు జంగమదేవరా
నీకుకోటలోనికే శల్యాలుయిస్తాను, సంతుమిచ్చుటచాలిందా రాముడా
వక్కనాటికే చాలునయ్యతండ్రి, జోలెలోదివిభూతిదీసినాడు
తలారిరామునినొష్టబెట్టినాడు, నీవు పరుగుపరుగున యింటికివెళ్ళరా
నీకుతగినంత సంతేవుంటుంది, వాడుత్వరముగనుయింటికొచ్చినాడు
యెక్కడిపిల్లలు అక్కడపొయ్యేరు, యేడుగురికో భార్యలొద్దాను
ఏడుగూరిపిల్లలున్నారూ, యింతెచాలు సంతురనాతండ్రి
జంగమదేవరవద్దకొచ్చినాడు, రావయ్యావో జంగమదేవరా
నీకుకోటలోనికి శల్యాలుయిస్తాను, రద్దిలేకుండా వెళ్ళవయ్యానీవు
రద్దిలేకుండా వెళ్లిపొయ్యేది, రద్దిచేస్తే తలలేపోతావి
యిట్లనిచెప్పగ మాయలఫకీరు, నీకుభయమును లేదురరాముడ

స. ఐతే జంగమదేవరాఉదరవాదకాడ నేను శల్యాలుఇస్తిగదా యికఆరుదరవాజలున్నవి, మొట్లుగడచిపోతావవగానే, అక్కడ యేమిఅడ్డువున్నదనగానే, రెండోదరవాజా పెద్దపులికావలి, ఐదో దరవాజా ఈనినఆవుకావలి, ఆరోదరవాజాసింహముకావలి, యేడోదరవాజాబాందిలీలుపారా, యివిమొటు గడచిపోతావసగా, మాయలఫకీరు

తలారిరాముడ పోగలిగిన పోతాను, లేకుంటేతిరిగిమళ్ళివస్తానురా
రాముడా అనిచెప్పి మాయలఫకీరువాడు
చిటికవేసి దయ్యాలలేపినాడు. అడవులమీదికి పంపెను ఫకీరు
అడివిమేకలా తెప్పించినాడు, పుట్టకూడుమరి తెప్పించినాడు
చాపకట్టలే తెప్పించినాడు, పెరుగన్నము తెప్పించినాడు
పొగడతీగలే తెప్పించినాడు, యివియన్నియు జోలెలోపెట్టెనూ
పానుగంటి దరవాజదాటెనూ, పెద్దపులుల దరవాజకువచ్చెను
అదిగోండ్రమంటూ పైకిదూకినాది, మేకపిల్లనే నోటికిచ్చినాడు
యెలుగుబంటు దరవాజకువచ్చెను, అదిగోండుమంటూను పైకివచ్చినాది
పుట్టకూడుగ ముంగలపోసెను, ఆదరవాజ గడచివచ్చినాడు
చిరతకుక్క దరవాజకువచ్చెను, భూభుమంటను పైకివచ్చినాది
పెరుగన్నము ముందువేసినాడు, ఆదరవాజకడకువచ్చినాడు
యీనినఆవు దరవాజకొచ్చినాడు, రంకువేసి అది పైకిమికినాది
చాపకట్టు నోటికిచ్చినాడు, ఆదరవాజగడచివచ్చినాడూ
సింహామున్న దరవాజకొచ్చినాడు, అదిఘోరమైన గర్జనవేసింది
పొగడతీగెలు నోటికివేసెను, ఆదరవాజా గడచివచ్చినాడూ.
బొందిలీల దరవాజవచ్చెను, సభాకట్టు కట్టెనుఫకీరు
ఆసాకుక్కవక్క విభూతివేసెను, వాళ్ళకు నిలువుకండ్లబడ్డావి
దరవాజకడకువచ్చినాడూ, పానుగంటివీధికివచ్చేడు
వీరిమేడలముందర బావియున్నదేమి ఆబావికాడనేశంఖుపట్టినాడు
పిల్లలంతా గుంపులుగూడిరి, యిసుకాపట్టి పప్పుచేసినాడూ
చిల్లరపెంకుల వరహాలుచేసెను, చిల్లరరాళ్ళుమరి మొహరీలుచేసెను
పుల్లపట్టిమరి పాములచేసెను, దొడ్డవాడవు జంగముదేవరా
నీపేరేమని పిల్లలడిగినారు, నాపేరుమరిగాడిపాపయ్యా
దిగ్గునరావయ్యా గారడిపాపయ్యా, రాజులులేరు బహుమానందొరకదు
మీరాజులూమేడకుపోయారి, ఘండికోట కాన్యానికిపోయారి

వ. అంతట ఆరుగిండ్లకుపోవలయునని జంగందేవరముస్తాబవు తున్నాడు ఆరోజుకు బాలనాగమ్మ యేడుదినముల బాలింత వీరణాలవు రిటిలోయున్నది. యీఆప్తులప్పలు దగ్గరవుండేదాసీలు బాలనాగమ్మదగ్గర కావలియున్నారు. వీరికి మంచినీళ్లులేకపోయినవి. తెమ్మంటె తెచ్చేది

వారు కానామందికలరు, మనవాకిటనే బావియున్నది. మనమేనీళ్ళకు వెళ్ళుతామని ఆరుగురున్ను వెండిబిందెలు చేతపుచ్చుకొని బావికాడికి వస్తుయున్నారు.

వాడుమంత్రకాడురా మాయలఫకీరు, ఆరుగురుని రాకలూనూచేను
ఆబిందెలునిండా వరాలుచేసేను, యెంతవొడ్డవో జంగ ... ప్పయ్యా
యింకామనకు భాగ్యమిచ్చేను, ఓరుగంటిలో శంభుడుకాబోలు
బాలుడుపుట్టిన వేళమంచిదమ్మా, బిందెలుతీసుక వెనక్కుతిరిగిరి
తోడుపట్టుకొని బిందెలుపంచిరి, బిందెలునిండా చిట్టిపరాళ్ళోయి
బిందెలునిండా చిల్లపెంకులేమి, అంతమాయ జంగమన్మాలా నా
వీడికియెవ్వరు సెలవులిచ్చినారే, ఆలాగున అనుకుంటేను
సూర్యనాగమ్మ మేడకొచ్చినాడు బొంబొంబొమ్మ శంఖుపట్టినాడు
చాటకొంగున చారెకుముత్యాలు, జంగమదేవర భిక్షమన్నాడు
జోలెలోని విభూతితీసినాడు, తందాన రాజనందనాన.

వ. గారడివానికి, కట్టుమోతువానికి, బాలింతరాలికి పసిబిడ్డ తల్లికి మాబసవన్నవిభూతిపెట్టితే, భూతప్రేతపిశాచములు పారిపోతవి బ్రహ్మరాక్షసులణగిపోను సాంబమూర్తి కరుణాకటాక్షంకలిగి గురు కటాక్షంకలిగి వర్ధిల్లవలెనని గోరెను విభూతి నొసటబెట్టెను

ఆరుగూరియా మేడలకొచ్చేను, ఆరుచోట్ల భిక్షమడిగినాడు
కడగొట్టుది బాలానాగమ్మ, బాలనాగు మేడకొచ్చినాడు
భొంభొంభొమ్మని శంఖుపట్టినాడు, దాదులుగట్టిగ భిక్షముతెచ్చిరి
యింటికిని యిల్లాలనన్నాడేమీ, నేనుయింటికి యిల్లాలనుగానయ్యా
నగరుకునేనూ దాసీనన్నాది, ఆరెహూత్, దాదులచేతను భిక్షముట్టను
మాసాంబమూర్తికి అర్పితములేదూ, నాకుబాగా అర్పితములేదు
నేను గట్టిగ కొంచకపోవాలె, యిట్లనిఅడుగగ దాదులుగనుకాను
ఆయ్యోబాబూ జంగమదేవర, అంటుముట్టుతో నాగమ్మవున్నాది
నీకెట్లాగు భిక్షంపెడుతుంది, మీజంగాలకు అంతేనన్నాడు
అరె, బాలనాగమ్మకు సంతుయిచ్చినాను, నాకుముష్టి పెట్టకపోతేను
యిచ్చినసంతు తీసుకపోతాను, దాదులుగడగడ జంగముకాదమ్మా
బాలనాగుతో విన్నవించినారు, యిన్నాళ్లొచ్చే జంగములుకాదమ్మా
నీవు ముష్టిపెట్టితె పట్టుకపోతాడు, లేకుంటేను మరి బాలునుచంపూను

అట్లని అందరు పలుకుచున్నరమ్మా, ఈమాటలువింటాన బాలనాగమ్మ
గడగడగడ వణికెనమ్మలారా, అయ్యోరండే దాదులారమీరు
దేశంతిరిగే జంగందేవరా, వారితో మనకు పంతమెందుకమ్మా
నాబిడ్డను చంపిపోతడేమో, నేటికినాకు రవ్వగలిగెనేమో
దాదులారమీరు వుదకముతోడండి, అప్పుడు భామాస్నానమాడెనమ్మ
తన యేడువరాల నగలుపెట్టినాది, నారబందము చీరగట్టినాది
చాటకొంగున సేరుముత్యాలు, జంగమయ్యకు భిక్షంతీసుకొని
ఘల్లుఘల్లున వస్తావున్నది, బాలుడు యేక పోరుపెట్టినాడు
నాయనపూరుకో బాలవద్దిరాజా, జంగమదేవర ముష్టికొచ్చెనయ్యా
భిక్షముపెట్టి దబ్బునవస్తాను, దాదులారమీరు జోలలుపాడండి
చిచ్చోల్లా చిన్నవద్దిరాజా, నాయనపూరుకో బాలవద్దిరాజా
బాలుడుయేమని దుఃఖపడుతుడయ్యా, అమ్మావినవే బాలనాగమ్మ
జంగమదేవర వాడేనాతల్లి, నాగళ్ళపూడి గట్టుయేలేవాడు
మాయలగాడు మాయలఫకీరూ. వాడికినీవు భిక్షంపెట్టవద్దు
ఫకీరువాని పాలైపోతావు, మాతండ్రులా దూరాననున్నాడు
మాకూతల్లికి దూరమాతదేమి. ఘోడుఘోడున దుఃఖపడుతాడు
బిడ్డమాట తల్లికితెలియావు. తల్లిమాటలె బాలకు తెలిసేను
నాయనపూరుకో బాలవద్దిరాజా, యేడుగిరుల కాడికివచ్చేను
ఆగిరిలోపల ఫకీరువున్నాడు, యివతలగిరిలో నాగమ్మవున్నది
ఇందవయ్యా ఓజంగమదేవరా, భిక్షంపట్టుము జంగందేవరా
యేడుగిరిలె దాటిరావలెనూ, నేనుగట్టిగా భిక్షంపట్టాలె
గిరిదాటినే భిక్షముపెట్టుము, నాది పజ్ఞచూడమంటడోయీ
బాలాతొట్లో చావగావలెను, నేవిచ్చినసంతు తీసుకవెళ్ళేదను
అయ్యోబాబు జంగమదేవరా, నీవుతండ్రివి నేనుబిడ్డనయ్యా
నీమనుమడు పోరుపెట్టనేమి, స్తన్యపాలము నిలుపలేనుబాబూ
గట్టిగనీవు భిక్షముపట్టుము, మరల తిరిగి వచ్చెనాగమ్మ
బాలునితొట్టికాడకొచ్చేనేమి, కావుకావున పోరుపెట్టినాడు
మొన్నడులేని పోరువచ్చెనేమి, తనిచిటికవుంగరం తీసివేసేను
బాలునిచేతికి యిచ్చెనునాగమ్మ, తందాన రాజనందనాన.

వ. అప్పుడు బాలుడు ఏడుపులో యేమనిచెప్పుతున్నాడు మా

తాతజమామునిరాజు అడవి వేటకు వెళ్ళినాడు, ఆఅరణ్యమందు మహాంకా
ళిదుర్గికి అనేకదినములమంటపోరుబడిపోట్లాడుతుండగా, ఆమార్గముగా నె
వెళ్లుతూ వారియుద్ధము చూస్తుపోతుయుండగాఅక్కడ బ్రహ్మవిష్ణుమహే
శ్వరులుఅంతకుముందు ఆయుద్ధముచూస్తుయున్నప్పుడై పోజమామునిరా
జాయీదుర్గిన్ని మహాంకాళిన్ని నిర్నిమిత్తముచేత కలహం చేస్తువున్నవి
వారికలహము నివారణచేసి పోవయ్యాఅనగానే, ఆదిశక్తులే వాటికల
హము. నేనునివారణచేయబోతె. నన్నుచంపితే నేనుఏమిచేయగలను.
పడమటపొలిమేరనుండేదిదుర్గి తూర్పుపొలిమేరనుండేది మహాంకాళిగను
తూర్పుపొలిమేరకుదుర్గినిరాకుండా మనపొలిమేరకుమహాంకాళినిరాకుం
డా వాటికివొక హద్దుఏర్పరచినయెడలవాండ్లా యిరువురికీ కలహముకుదు
రుతుందిఅనగానే అప్పుడుఎనబై మూరలపద్దం తెప్పించి తూర్పుపొలిమే
రకు పడమరపొలిమేరకు సరిసగముగాకొలిపించి నడుమపొలిమేరరాయి
పాతించి ఓదుర్గి ఓమహాంకాళీ, ఈనిలువురాయిదాటి నీవుతూర్పు పొలి
మేరకువెళ్ళవద్దు పడమటిపొలిమేరకునీవు వెళ్ళవద్దు మహాంకాళిఅని చెప్ప
గా అక్కడికిద్దరుసమ్మతించిరి తరువాతరాజు చక్కావస్తున్నాడు, అ
ప్పుడుపైన యుద్ధమునిమాపాజాస్తుండే బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరులు
ముగ్గురువచ్చిఒకచంద్రాయుధము మాతాతగారైన జమామునిరాజుకు
తెచ్చినారు. అది తెచ్చి లక్ష్మివిలాసములోనుంచిన బాకునుక అదితీసుక
వచ్చి నాతోట్టిలోనుంచితివా,

ఫకీరుడాణ్ని వరుకుతానన్నాడు, యీమంత్రకాణ్ని పొడిచెదనన్నాడు
యీబిడ్డామాట లేత లిక్కి తెలియావు, నాయనపూకుకో బాలవద్దిరాజా
దాదులారసముదాయించండే. నాలుగుగిరులుదాటివచ్చినాది
యిక నైనానేనుభిక్షపెట్టవలె, మూడుగిరులుదాటిరానలెను
నేనుగట్టిగభిక్షముపెట్టవలె, మూడుగిరులుదాటివచ్చినాది
బాలనాగు నేచూచెనుఫకీరు, మూర్ఛపోయిదిగునపడ్డాదూ
తనమూర్ఛ లేతాను తెలిసికొని, అప్పుడుభిక్షముజోలిలోపెట్టెను
జోలెలోనివిభూతిదీసెను, బాలనాగుకేనొసటపెట్టెను
నిన్ను శాంభమూర్తిరక్షించుగాక. భిక్షముపెట్టిగిరుదమళ్ళింది
వాడిదగ్గరమూరడే బెత్తాము, వెండి బెత్తామునుశిరస్సునమంచెను
భగ్గునభస్మందా యెనాగమ్మ, భస్మమయ్యిబూడిదయ్యెనయ్యా

ఆబూడిదనంతా పోగుజేసినాడు, రాగిబెత్తము పైన బెట్టేను
నల్లకుక్కగా నాగును జేసేను, కుక్కనుజేసి విడిచిపెట్టినాడు
బాలునియొక్క తొట్టి చుట్టును, కంయో కంయో అరవసాగెనేమి
అరేబైరి అవుమన్నడయ్యా, ఫకీరువద్దకి పరువునొచ్చినాది
డాల్ రోటి ఖావుమన్నాడు, పప్పుముట్టదు రొట్టెముట్టదు
వానికిచెడ్డా దిగులుపుట్టినాది, దానిమెడకు కోడంపెట్టెను
కుక్కకోసం చేతపుచ్చుకోని, పానుగంటి దరవాజకొచ్చేను
తలారిరాముడక్కడవున్నాడు, బాగావున్నది జంగందేవరా
నిన్నటనుంచి అల్లెయున్నావా, రాజులు[illegible]
పోయేటప్పుడు కుక్కలేదేమి, వచ్చేటప్పుడు కుక్కయున్నదేమి
మాకిక్క పోనివ్వనన్నాడు, అబ్బివిరా తలారిరాముడా
నేను కాశియాత్రపోతువున్నాను, యిక్కడనీవంటిన్యాయస్తుడున్నాడు
కూడపోదము రమ్మనియంటేను, నాకు ఘట్టిగా తీరిక లేదనెను
నేనుకుక్కని స్తుతీసుకపొమ్మనెను, దీన్ని కాశిలోపల ముంచుకరమ్మనెను
పెంచునందుకు కొంతపుణ్యమేమి, కొంతపుణ్యము నాకుజెందునయ్యా
అలాగంటూ కుక్కనిచ్చేనూ, యింత లేదు నీకుక్కను బోనివ్వను
చెడిపోతావు తలారి రాముడా, చెడిపోతేనె ముందుపేచెడ్డాను
పన్నెండువుల్ల కనగలు చెడ్డాను, పాతికపుట్లబియ్యం చెడ్డాను
ఇంక నేను యేమిచెడుతాను, జోలెలోని విభూతితీసేను
తలారిరాముని పైనజల్లినాడు, తలారివక్క రాముని కమ్మయ్యా
వెట్రివెట్రి భ్రమలు పుట్టెనయ్యా, పోలేరమ్మ శివారు పట్టేను
అడవులమీద పసువులుతోలేనూ, వానికిదెయ్యమువచ్చిపట్టెనమ్మలారా
అడవులవెంబడి రాముడెళ్ళినాడు, ఆసందడిలోనే జరిగి వెళ్ళినాడు
కుక్కనుతీసుక జరిగిపోయెనయ్యా, మూడోనాటికి నాగళ్ళపూడి
నాగళ్ళపూడి గట్టుకొచ్చినాడు, ఆగట్టుక్రిందనే మాలాలిపేటా
పేటదగ్గర మఱ్ఱిచెట్టున్నాది, తందాన రాజనందనాన.

వ. ఆమఱ్ఱిచెట్టుక్రిందకుక్కను నిలువపెట్టెను వెండిబెత్తముపైన బెట్టెను.అంతలో భగ్గున భస్మమై బూడిదఅయినది,ఆబూడిదనంతాపోగుజేసి,
పైడిబెత్తము పైనాబెట్టేను, ఘల్లుఘల్లునా గాజులుకదిలేను
అందెలమువ్వల బాలనాగమ్మ, కొమరుగన్న కోమలాంగిభామా.

[illegible] బాలింతరాలు, బతుకుతున్నది బాలనాగమ్మ
[illegible] ముద్దుగారి మున్నుదెబ్బ [illegible]
[illegible] బాలనాగమ్మా, అయ్యో బాబూ నన్ను విడిచిపెట్టరా
నీవు [illegible] [illegible] [illegible], నీ మాయ [illegible] బాబూ
[illegible] బాబూ నన్ను విడిచిపెట్టరా
అని, [illegible] నిన్ను [illegible] నాకు గొంచెపు వరములు [illegible]
ఆ యెన్నాళ్ళకైనా మాయలఫకీరు, నీ మాయల మర్మము నాకు దెలిసెనయ్యా
నేను పన్నెండేండ్లు వ్రతము జేస్తినాను, నా పన్నెండేండ్ల వ్రతము చెల్లి నేను
నీవు చెప్పినా మాటలు వింటాను, నీకైనా పాణము నీకే అవుతుంది
ఇతరులకైనా కాబోమరోరి, కాదు కూడదని మూర్ఖంగా వో స్తను
వరణిగోరకే శాపం పెడుతాను, పుటుక్కుమని తలపగిలి చస్తావు
బాలనాగువో మాటల కమ్మరయ్యా, ఫకీరువాడు గడగడ వణికేను

వ. వాడి దగ్గర కానా మంత్రాలున్నా వి రమ్మంటే వచ్చేది పొమ్మంటే పోయ్యేవి, లాటీ కర్రా యుద్ధము చెయ్యమంటే చేస్తాయి గోటికి చిప్పకట్ట మంటే కడుతుంది మేడలు కావలసంటే అవుతున్నవి వెండి బెత్తము, పైడి బెత్తము, రాగి బెత్తము ఈ మూటిలో మాయలున్నవి మనిషి అవుతుంది మిద్దెలు కావలనంటె అవుతున్నవి. బూడిద అవుతుంది కుక్కలవుతుంది యీలాంటి ప్రజ్ఞ వన్ను వున్నవిగాని స్త్రీలకు పురుషుల అనుకూలముగా నుండే మంత్రమున్ను, చెట్టు క్రియలున్ను యీ రెండు వీనిదాపున లేక బాలనాగమ్మ చెప్పిన ప్రమాణానికి గడగడ వణకి

మరల, వెండి బెత్తము నెత్తిన బెట్టెను, భగ్గున భస్మమైబూడిదాయె నేమి
ఆ బూడిద అంతా జోలపట్టినాడు, గట్టు మీదకె వస్తువున్నాడు
వాడి పెద్ద లంజరా గాండ్లసంగోజి, మసీదునెక్కి చూస్తువున్నాది
ఫకీరువాడు వక్కడె వస్తుంటె, యెటువంటి మొఖమూ ఆమెను తెచ్చేది
దొడ్డరాజుల గూతురు నాగమ్మ, వీనికి యెట్లా చిక్కుతుందియేమొ
ఆక్షేపణలు చేస్తువున్నాది, ఫకీరువాడు మసీదుకొచ్చేను
రావే భామా గాండ్లసంగోజి నీకు కులుకుకులుకు సవితిని దెస్తిని
ఆ రేమీ కిద్దగికిని లడాయిపడుతాది, యిద్దరి తమాషా కన్నుల చూస్తాను
యేదిర డారి మాయలఫకీరా, బూడిదనంతా పోగిచేసినాడు
పైడి బెత్తమూ పైవగొట్టినాడు, ఘల్లుఘల్లున గాజులు కదిలేను

అందెలమువ్వలబాలనాగమ్మ, వీకి మేకలుమిద్దెలు మెరవసాగెనయ్యా
అతివశక్తిని బాలనాగమ్మ, మసీదంతకళలుకుబుట్టెనయ్యో
ఓరిఅంధకుడ నీఆయుస్సుకుంగాను, ఓరిపాపకర్ముడా మాయలఫకీరా
ఈమెను యెందుకుచెరలుదెచ్చినావు, ఈమెనుఅంటితె నీవుబ్రతుకుతావా
నీవు యెందుకున స్త్రీవేనాగన్ని వీనిపాలనే మేమేపడ్డాము
అరె మాత్ లమిడిగాంక్ష సంగోజి, దానికినీవు యెక్కల్ పెడుతావా
అరే ముక్కుగోతు నాచెవులేగోతునా, అబ్బబ్బా నీమనసురఫకీరా
నీవు యెక్కడపో తేమిరోరి, బాలనాగును మసీదునుంచాడు.

వ. బాలనాగును మసీదులో నుంచగానే యిట్లన్నాడా మాయలఫకీరు
నాయొక్క పన్నెండేండ్లవ్రతము చెల్లువరకున్ను గడపదాటిలోపలికి
వస్తివా నేను ధరణీదేవిని తలచి, శాపంపెట్టితినా
నీతలపక్కనపగిలి చచ్చేవు, అట్లనగానే చూచాడుఫకీరు
గడగడగడగడ వణకెసాగెనయ్యా అరెఇంకానీకు దయఃలురాలేదా
పన్నెండేండ్లు వోర్చవయ్యా, నీకైనప్రాణం నీకేయవుతుంది
ఇతరులకైనా కాబోదురోరి, ఫకీరువాడు తిరిగివచ్చినాడు
అక్కడనుంచి యెవ్వరిముచ్చటా, పానుగంటివో పట్నములోపల
బాలనాగమ్మ పోయినతర్వాత, ఆరుగురును అప్పచెల్లెండ్లు
అమ్మారండేదాదులారమీరు, ఈబాలుని నెట్లాపెంచుతామెమనము
ఇంటికిమొదలు ఒక్కడెవున్నాడు, అయ్యోనాయన బాలవర్ధిరాజా
నీవుపుట్టగాన తల్లిబంపావు, పుట్టకమునుపే తండ్రులుగనుకాను
గండికోట కార్యానికిపోయిరి, మీతండ్రులురాలేకపోయెనయ్యా
అంభోయని అడలసాగినారు, యెంతఅదృష్టమంతుడు వీకమ్మ
గోడుగోడున దుఃఖపడుతరయ్యా, దాదులచేత చిన్నవానికైన
స్తన్యపానమే యిప్పిస్తున్నారు, అట్లబాలుని పెంచుతుండగా
అపట్నములోని కాపులుకరణాలు, కమ్మయల్మా దొరలేగూర్చుండి
ఈ, ఫకీరువాడు యెట్లవచ్చెనయ్యా, యట్లెవచ్చినురియేలాగుపోయినాడు
మాకెవ్వరికి తెలియకపోయెను, ఈపట్నములోపల యెవ్వరెరుగరేమి

వ. గనుక రేపు గండికోటనుంచి మనరాజు ఇంటికివస్తె మనము
యెరుగక పోయినామనుకుంటారా, మాయిల్లు గత్తరఅవుతుందే మీా
కందరికిన్ని చూడవేడుకగా వున్నదా అని రాజులనిపోతాగ

లోగానే రాజులకు తెలియచేయవలెనని కరణంగురువర రాజునుపిలిపించి గండికోటకు జాబులు వ్రాస్తున్నారు ఓమహాప్రభువులారా! సూర్యవద్ది రాజు చంద్రవద్దిరాజు మొదలగువారికింత యేమిపానుగంటిపట్నమున్నది ఇప్పుడు నాగళ్ళపుగట్టు యేలువాడు మాయలఫకీరు వచ్చి మనబాలనాగమ్మ ఏడుదినాల శాలింతరాలైయుండగా బాలనాగమ్మను ఎరతీసుక వెళ్ళినాడు వాడువచ్చింది పోయిడిది మాకెవ్వరికన్న తెలియదు గనుక కార్యవద్దిరాజు కొమారుడు కలిగెను ఆచిన్నవానికి దాదులచే స్తన్యపానమిస్తున్నామని జాబువ్రాయించి పట్నములో రాజుగారినౌకర్లుకొందరుండగా వారినిపిలిపించి, మీరీజాబుల తీసుకొని గండికోటకు వెళ్ళండని చెప్పగా వారు మహాప్రభో! మాకురాజులిచ్చేవరహా జీతం లేకపోతే మానెనుగాని తోమ్మిదామడదూరము సూర్యరశ్మికానరాదు. ఆయడవిని ఎవరుపోతారు పెద్దపులులు జోరాడుతూవున్నవియని ఎవరిని వెళ్ళమన్నా పోమని చెప్పిరి.

అప్పుడు రాజుపెంచినమన్నడేగలేమి, ఆడేగలనప్పుడు తీసుకొచ్చినారు డేగలమెడను జాబులుకట్టించి, వూరుబైటికివచ్చిరివారేమి గండికోటలో దారిలోనిలచిరి, చక్కగవినుడి డేగలారమీరు మిమ్మేలిన రాజులు గండికోటలోను, కార్యానికిపోయివున్నరయ్యా వారికిమీరు వేగమందుగను, జాబులుయిచ్చిత్వరగారమ్మనిరి డేగకుమునుకులు దీసివిడచినారు, మేఘాలమీద డేగలుకలిచేను మూడుఝాములకు గండికోటవచ్చె, రాజులడేరామీదాగనుకనూ డేగలయిన వాలియున్నదయ్యా, కార్యవద్దిరాజుడేగలచూచేను అన్న మనము పెంచిన డేగలొచ్చెనయ్యా, మనమీదధ్యానముపుట్టెను డేగలుగనుక వినబడివచ్చింది, తందాన రాజనందనాన.

వ. అప్పుడు రాజులందరు ద్వారాలముందర గంగ రేగులకాడపగడశాలలాడు తున్నారు అప్పుడు కార్యవద్దిరాజు దిగ్గునలేచి డేగలపిలిచేవరకు రాజులయొక్క మేడమీదనయ్యా, డేగలుగనుక వాలినదప్పుడు అన్నావరులవమ్మితే యేమున్నదయ్యా, పానుగంటిలో పట్నంనుంచేమి మనమువచ్చిన చావుబ్రతుకేమి, యెవరయినమరి తెలుసుకున్నారా నోరులేనియీ పక్షులుఅన్నయ్యా, మనమీదవోధ్యానముచేరిను ఎనుబదిపక్షులు వచ్చిందన్నాడు, మెడలుమీదనుచేతులు వేశాను

తేగలగట్టిగదువ్వినాడుయేమి, మొదలో జాబులుజూచిరిరాజులుగా
మనకు, మేలోకీడోవచ్చెననుకొని, చంద్రవద్దిరాజులు జాబులుచదివెను
ఆరుగురున్ను వింటూవున్నారు, వింటునే బాకులు వారదూసిరిగా
బాకులుమీదవరగబోయినారు, మంత్రులుబాకులు నిలువబెట్టినారు
వైరిరాజులు మహాప్రభో మీరు, ఇక్కడమీరు పొడుచుకచస్తేను
అక్కడఫకీరువాడికియేమిభయములయ్యా, మీరేచస్తేమీరేపోతారు
చచ్చియెవ్వరిని సాధించపోతారు, మనముండిసాధించవలెను
మీరిలైనను మొదసిరివుంటేను, మనకు పన్నెండువేల బలమువున్నదేమి
రెండువందలఫిరంగులున్నావి, ఫకీరుమీదికి యుద్ధానికిపోయి
మీరువాణ్ణిసంహరించవలెను, బాలనాగమ్మను తీసుకరావలెను
అదిగనుక మీరు మొగసిరిరాజులు, విన్నావమంత్రిశేఖరుడా
మనముపోగలము రాగలమేమి, ఫకీరువాణ్ణిసంహరించగలము
బాలనాగును తేగలముమనము, తెచ్చియిక్కడనేమిసేతుమయ్యా
యిల్లువెళ్ళిమళ్ళీవస్తేను, యీడువారిలో జోడువారిలోను
అదిఅంతయు అపకీర్తిగాద, వైరిరాజవు సూర్యవద్దిరాజా
శ్రీరాములు యేమిచేసినాడు, రావణబ్రహ్మ అమ్మవారినేమి
సీతమ్మను చెరలుపెట్టలేదా, ఆరునెలలువనవాసమందు
సీతాదేవిఅక్కడుండలేదా, అయోధ్యనుంచిరాముడెల్లలేదా
రావణబ్రహ్మను సంహరించలేదా, అమ్మవారినిమళ్ళీతేలేదా
అంతిపతివ్రత బాలనాగమ్మ, అలాగైతే పోతామన్నారు
తీవ్రముగానే భోజనాలుచేసి, రాజులందరు లేచిరితర్వాత
పన్నెండువేల దుంఢుగనుకాను, పైనముగను చేయించినారు
రెండువందలఫిరంగూలతోను, యేడుగురువో రాజులుగదలిరి
మూగ్గురుమంత్రులు కూడవెళ్ళిరి. ధవళశంకులా మోదలన్నయ్యా
దండుగనుకనే ప్రయాణమైనది. గుర్రాలమీదఢంకామ్రోగెనుగా
దండుబూరలె చూచియాయెను, గండికోట బైలువెళ్ళినారు
పులిరాజువో పట్టమిచ్చినారు, గంగావాదియూపట్నమిచ్చినారు
వయనవాదిపట్నమిచ్చినారు, నాలుగోదినమున నాగళ్ళపురికి
నాగళ్ళపురి గట్టుకొచ్చినారు, కోటకు, నాలుగుపట్లా ముట్టడేసినారు
ఘడియప్రొద్దునా యెక్కువరకేమి, ఫిరంగులంతా ముదైస్తానాది

ఫెళ ఫెళమటూ మోగించినారు, కోటను గలవుకో టగోపడవు
నడుమాగుండ్లుపగిలిపోతవయ్యా, మూడుఅగాదులు వేసినారేమి
కోటనున్న బెత్తిదువ్వూడదాయెనయ్యా, నాడుమంత్రిగాడు బలాయకాడే

వ. ఏమిరావోరి ఇన్నిఫిరంగులు మూడుపంజలు లేకితిమి ఇదిపాడుకోటవలెవున్నది, మనుష్యులున్నట్టయితే బురుజులమీ ఎక్కిచూతురు మనుష్యుల మెదలికలేనట్టుగానున్నది గనుక వెయ్యరామూలబురుజుకు నిచ్చెనయనగా నిచ్చెనలువేసిరి దానిగుండా మూలబురుజుమీదికెక్కి కోటనాలుగుతట్లపారజూచిరి మొగపురుగు కానరాలేదు నూరుమందిస్త్రీలను చెంప దచ్చినాడు యేనూరుమందాడవాండ్లుకోటలోనగపడుతున్నారు. ఏమిరా ఫకీరువాని జాడెక్కడగుపడలేదు యెవరిమీద మనము యుద్ధముచేసెదమని విచారించుతున్నారు అంతటి గుబేలుకాడు అనేవాడు ఫకీరువానిచూచి అదుగోరా మసీదుబైట ఫకీరువాడు పండున్నాడూ గనుకవాడికదొరకడు యిదేరా వాణ్ని కొట్టడానికి సమయమని నెరుకజేసిరి అంతట వారు రెండుఫిరంగులు బురుజుల మీదికెక్కించి జోడుగుండ్లబారులుపెట్టి ఒక్కసారిగానేతోపగాలెగరవెయ్యమన్నారు. గిలకమీదచేదుకుంటున్నాడు ఫిరంగులు మం... ము స్త్రలవావచేయించుచున్నారు. ఫకీరువాడు పంచకాడనే రెండుపుట్లరొట్టెలు పండెం పెసరపప్పు మూత్తుంనూన అరవైలొట్లుకల్లునుప్పుయిపీసాలసారాయి ఆహారము పుచ్చుకొని తాటికాయంతనల్లమందుతిన్నాడు. గుమ్మడికాయంతమాజనంతిన్నాడు మూడుపుట్లగంజాయిదమ్ము వేసి పదహారుచేతులపొడుగు మొనిమిదిచేతులవెడల్పు పట్టిమంచంమీద దూదిపరుపులు వేయించుకొని చల్లగానిద్రపోతున్నాడు సందెకాడపండుకుంటు తెల్లవారి ఆరుఘడియలప్రొద్దుయెక్కేపర్యంతము లేవడు యీలోగావానితోనేమైనపనివుండి లేపవలసివచ్చిన కేకలు వేసిన లేవడు అందుకుగెడ్డపారలెత్రగాకాల్చి వానిచెవిలో త్రిప్పిన కదలడు మెదలడు ఆరుఘడియలప్రొద్దుయెక్కవలె ఫకీరువాడు లేవవలె.

వానిపెద్దలంజరాగాండ్లసంగోజి, బురుజులమీదవారలజూచెను
లేవరా లేవరాఫకీరుసాహేబు, నీనిద్రను నీరుగాను లేరా
నాడేవద్దనిమొత్తుకొంటివయ్యా, పగవారొచ్చి ముట్టడేసిన ...ప
సి, పొగరంతమరిఅణుగుతాదిపోర, మొంత లేపిన ఫకీరు

కమ్మరవాన్ని పిలిపించినాది, అక్కడ చక్రిబాగ్గులే కొలిమిపెట్టింది
గడ్డపారలేమొర్రికాగదీసి, ఫకీరువాని చెవులలో త్రిప్పించె
కదలడాయెను మెదలడాయెనేమి, వీసపాంగుకుంగ లేదయ్యా
ఆరుఘడియల ప్రొద్దయ్యేవరకు, వాడు యివతలవతలకదలకున్నాడు

వ. అంతట యీరాజులు ఫకీరువాన్ని చూచి
ఫకీరువాడు కదులుతున్నాడు, శస్త్రమునకు దొరకడనిజూచిరి
ఫకీరువానికుడిప్రక్కకైన, ఫిరంగులప్పుడు గురులుచూచినారు
గప్పుగప్పున ఆవాజాలేపిరి, కుడిడొక్కలో గుండుతగిలినాది
ఫకీరువాడు ఏమనంటడయ్యా, అబ్బాయేమోనల్లికరచినాది
ఎడమప్రక్కకుమల్లివేసిరి, అరెరెయేమోనుసల్కుడుతావి
రామెభామాగాండ్లసంగోజీ, నల్లులనుచుమల్కుడుతావున్నావి
నీనిద్రనీరుగావలేరా, బాలనాగమ్మను కొరితెచ్చావు
నాడెవద్దన మొత్తుకొంటినేమి, పగవాడొచ్చిముట్టడిజేసినారు
ఆమాటవినినిద్గుపలేసెను, రావేభామా బాలనాగోజి
అరెరె,మీదికొంచెం బలమువచ్చెనేమి, మాదికొంచంబడాయిచూడవే
మీబలమునుచూతుగానిరావె, మసీదుకప్పుడు నిచ్చెనవేసినాడు
నిచ్చెనగుండా నెక్కమంటడేమి, నీవొకనిచ్చెన వేసుకోమంటుంది
అరెనన్నుచూడకచేరనియ్యవేమి, మీవారొచ్చిరిధైర్యమొచ్చిందా
పన్నెండేండ్లుదొర్చుకోరానీవు, మసీదుపైకెక్కరమ్మలారా
అంతట అక్కడ బాలనాగమ్మ, యీరుగుదు యీబాలనుచూచేను
తనపెనిమిటిమొఖంచూచేనునాగమ్మ పన్నెండువేలాబలముచూచెనమ్మ
గోడుగోడునతలపోసెనునాగమ్మ, ఫకీరువాడుఅదిచూచియును
ఎందుకు నీవుదుఃఖపడతవేమే, బలమునుజూచి ఝడిసినావనీవు
నేనుయుండగ నీకుభయమేమి, మసీదుక్రిందికి క్రిందకుదిగినారు
రావేభామా బాలనాగోజీ, జూదుకొంచెం లడాయిజూడవే
అరె లకిడి అవుమన్నాడు, అలాటికర్రకే జీవంపోనేను
తూరుపుదండుకు మారో అనెను, తూరుపుదండ్లో మాకెనమ్మలారా
తొలివీధియు మల్లించినాది, మళ్లీ వీధిగ సాపుజేసింది
మూడుఘడియలయుద్ధముజేసింది, మూడువందల బలములచంపింది
అరేలకిడీఅవుమన్నాడు, దాసిజీవంతీసి మూలవేసినాడు

మూచేతులుమీదగ లడాయిచేయ్యాలేదు, దొరలకుళ్ళాయినె త్రికిపెట్టాడు
కంబళిదించినదుముకుచుట్టెను, లింగీగుడ్డపైన వేసినాడు
భంగినూ రేకఱ్ఱపట్టి, గుప్పెడువిభూతివుచ్చుకున్న దేమి
తూరువుదరవాజా బైలుదేరినాడు, అదిజూచియూరాజులుగనుకొను
అదుగోవచ్చెర మాయలఫకీరు, బలములన్ని కమ్ముకొను మి
పన్నెండువందలు ముట్టడేసినారు, కత్తులతీసుకు నరుకసాగినారు
మూరెడుమూరెడు కండలూడనేమి. నాలుగుఘుడిదులుకొట్టిరివాణ్ణిగా
తూయవుదండ్లోతలగొట్టేసిరి, అల్లానాకుతోడై యున్నాడు
కూడానాపతోడై యున్నాడు, పడమగదండ్లోవుట్టెనుఫకీరు
పడమటదండ్లోతలకొట్టేసిరి, దక్షిణవుదండ్లోవుట్టెనుఫకీరు
అక్కడవానితనకొట్టేసిరి, ఉత్తరవుదండ్లో వుట్టెనుఫకీరు
అక్కడవానితలకొట్టేసిరి, కాల్చినవాని భస్మముచేసిరి
బూడిదంత జలమలోకలిపిరి, జలములోన పుట్టెగఫకీరు

వ. ఒరే వద్దిరాజు, సూర్యవద్దిరాజు, చంద్రివద్దిరాజు, శగభవద్దిరాజు అరేనిదివరకు మీదిలడాయి, ఇకనుంచి మాదిలడాయి తమాష దేకోభాయి.'

గుప్పెడువిభూతి చల్లెరఫకీరు, యేనుగలన్ని నల్లరాళ్లాయె
గుఱ్ఱాలన్ని నావబండలేమి, ఒంటెలన్ని మొఱ్ఱబండలాయె
ఫిరంగులన్నిసీళ్ళకుండలాయె, పన్నెండువేల బలముఫకీరు
రాళ్ళగుట్టలుచేసెనమ్మలారా, యేడుగూరివో రాజులదేరాలు
గోరింతపొదలా చేసెనుఫకీరు, నడమూరాజులువుట్టలుచేసెను
ముగ్గురుమంత్రులుశిలలై యునారు, అంతబొత్తుగమాయముజేసెను
తిరిగివాడుమసీదుకొచ్చినాడు, రావే రా వే బాలనాగోజీ
కోమలాంగినాకోరికదీర్చవే, మాద్దుకోమలిముద్దుబెట్టవే
మీబలమునుహతిముచేసినాను, నీకుపచ్చినభయము లేదుగ
నీవుదగ్గరకురాబోకురోరి, ఫక్కునతలపగిలిచచ్చేవు
అరె, ఇంకానీకుదయారాలేద, పన్నెండేండ్లు వోర్చుకోరనీవు
నీకైనప్రాణముసీకేలవుతుంది, ఇతరులకైనాకాపోదురోరి
వాడుఝుడిసిపెనక్కుపోయినాడు, అక్కడినుండి మొన్నాముచ్చట
తందానతాయి రాజనందనావ, యీరాజువచ్చిన వర్తమానమేమి

యీబలములువచ్చినవర్తమానమేమి, పానుగంటికెజాబులు వ్రాయును
ఆరుగూరుఅప్పచెల్లెండ్లు, అయ్యోచెల్లి యికనేమున్నాది
మనగలగొడుగులుపడిపోయెనమ్మ, మనమెట్లింక బతుకుతామెచెల్లె
వుర్లువేసుకొని చస్తామంటారు, రాళ్ళుతీసుకగుద్దుకుంటరేమి
అంబోయని యడలసాగినారు, అప్పవినవె సూర్యనాగమ్మ
మనమారుగురుమిప్పుడు చస్తెను, యీబిడ్డయెవ్వరిపాలయిపోతాడు
ఇంటిపేరుగనుండకపోయింది, మనమెప్పుడయిన చచ్చేదెకాద
ఈచిన్నవాని పెద్దవాణ్ని జేసి, మననాయునకుయిల్లుచేసియేమి
అవలమనముచస్తామిప్పయ్య, భూమిమీదనుడీపరివృంటుంది
మనకుగట్టిగనీళ్ళుచల్లును, అలాగంటాఆరుగురై తేను
రాతిగుండెలుచేసుకున్నరేమి, వెఱ్ఱటుకబట్టుకొనికొండ్లకాకుతారా
బాలునిమీదప్రాణముంచుకొని, బాలునిచేతులమీద పెంచుతున్నరేమి
వారుదినములుగడుపుతున్నారు, యీఖబురుపట్ణమంతయును
అందరికిన్ని తెలిసెనమ్మలారా, పన్నెండువందలబలములు నాయన
పానుగంటిలో కాపురస్తులేమి, వీండ్లవచ్చినవర్తమానమేమి
వాండ్లస్త్రీలంతవిన్నారు, యెక్కడచూచిన దుఃఖమునాయున
పట్ణమంతకాకిలోకమేమి, అంబోయని అడలసాగినారు
పదిరాత్రుల్లువెళ్ళబుచ్చినారు, దినవారాలు తలపెట్టినారు
పన్నెండువందలస్త్రీలుగనుకనయ్యా, ఈఆరగూరుఅప్పచెల్లెండ్లు
పక్కరేవుకు వచ్చిరమ్మలారా, అంభోయని అడలుకుండరేమి
బ్రహ్మదేవుడా యింతచేసినావా, మాకుప్రక్క రేవున వ్రాసినావా
మూడువుట్ల నల్లగాజలోయి, ముప్పదితూములనల్లబూసలేమి
వక్కరేవునా తెంపిపోసినారు, దినవారాలు జేసిరమ్మలారా
బాలునిబాగ పెంచుతున్నరయ్యా, దినమొక్కనీమము పెంచుతున్నరయ్యా
ఆరుగురియ్యాప్రాణాలుగనుకాన, బాలునిపై యుంచిరమ్మలారా
దారిగొమ్మదూదుపాన్పునందు, సూర్యరస్మిగతగలకుండనయ్యా
బాలునిగనుకా పెంచుతున్నరమ్మ, యేడాదిరెండేండ్లాయెను
మూడోయేడుసమీపించగానే, అప్పవినవే సూర్యనాగమ్మ
చమువుబడిలోనేకాను బాలున్ని, చిన్ననాడికియీడు లేదుగదవే
ఐదోయేటవేతమున్నారు. నాలుగుయేండ్లు వెళ్ళిపోయెనమ్మ

ఐదుయేడుసమీపించగానె, చదువులబడిలో వేయమంటరుగ
చదువుచెప్పనో బ్రాహ్మణునిపిలిచి, తూమెడుబియ్యంనానబోసినారు
కుడుములుండ్రాళ్ళుజేయించినారు, వినాయకప్రార్థనజేయించినారు
విఘ్నేశ్వరునికి వుండ్రాళ్ళుపోసి, ఓనమాలువ్రాయించినారు
నాలుగుపుట్లా బియ్యంవొండినారు, అన్నప్రధానముచేసిరిఆవేళా
చదువులబడికి తీసుకెళ్ళినారు, తల్లులవెంబడి వెళ్ళినారమ్మయ్యా
నాయనవినుము బ్రాహ్మణుడపీవు, తల్లితండ్రిలేని బిడ్డవయ్యావాడు
దట్టముగాను చదువుచెప్పండి, నీకునిత్యంవరహాజీతమన్నరేమి
ఆయగురువో తిరిగివచ్చినారు, చిన్నవానికి ఓనమాలువ్రాసే
మోస్తానే బాలుడుగల్గించినాడు, మూడువక్కవోఘడయకున్నయ్యా
ఐదు ఘడియలరాజేసినాడే, కాఖాలగుణింతము గుణకారమే
బాలరామాణం రాజేసినాడు, ఐదుఘడియలు పూర్తిగనాయన
అమరత్రికాండమంత చదివినాడు, ఆరోఘడియ సమీపించగానే
గజేంద్రమోక్షంచదివెనుబాలుడు, తందాన రాజనందనాన

వ. ఎనిమిదిఘడియల పూర్తిఅయ్యేటప్పటికి భరతి భాగవతరామాయణాదుల సంపూర్ణముగా చదివెను 11డో ఘడియకు భారతశాస్త్రంజదివెను 12డో ఘడియకు కావ్యాలుచదివెను 13డో ఘడియకు అలంకారాలుచదివెను అంతలోపంతులవారిని యింకొకటి కొత్తది చెప్పుమనగానేయింతే బాలవద్దిరాజా! నాకువచ్చినచదువనిచెప్పగా యేమయ్యామాతల్లితో పన్నెండుసంవత్సరములలు చదివేచదువు యున్నదంటివి లోకులకు పన్నెండుసంవత్సరములకు వస్తున్నదటయ్యా గనుక యీచదువుమీరువిద్యాదాన చేసుకున్నారు. గనుక మీకుపన్నెండుఘడియలకేవచ్చింది మీకునయం నాగవష్టిఅనిచెప్పగా అదేమయ్యాపంతులుగారుఅనగా మేముదారపుత్రాదులతో జీవింతుము నీకింతలోనెచదువు వచ్చినందుచేత నేనుమరలపోయి ఏరాజైనను జూడవలెను అలాగుజూచితేనేగాని నాకుకాలంజరుగదనగా పంతులువారు నన్నుందినీవు మొందుకుచెడిపోకావీక నాలుగునెలలు బడిలోవుంటూను నీజీతంనీకు ముట్టుతూవుంటుంది గనుక నన్నుకనిపెట్టుకవుండయ్యా అనిచెప్పెను అంతట బ్రాహ్మణుడు కనిపెట్టుకునియున్నాడు.

నాలుగు నెలలుజరిగెనమ్మలారా, అమ్మారండేతల్లులారమీరు
చదువులబడికిపోనేఅమ్మయ్య, పంతులకై తెసెలవులిప్పించు
జూరుగులుగొలుసుపాదుకులుయేమి, పంతులకావేళబహుమానమిచ్చిరి
సెలవుదీసుకొని ఇంటికొచ్చినాడు, అమ్మారండేతల్లులారామీరు
నే, సాదనాలలో గారిడికివెళ్ళెద, నాయనవినరా బాలవద్దిరాజా
మనకుయెందుకుసాధననాతండ్రి, యింటికె మొదలు వక్కడెయున్నావు
గట్టిగమనముబతుకుతామతండ్రి, అమ్మావినరేతల్లులారామీరు
బ్రతికిననాలుగుఘడియలేకాని, కీర్తివహించిబతికితేనుతల్లి
వాడు. చచ్చినకీర్తే బ్రతికినకీర్తేను, గరిడికినేనుపోకమాననమ్మా
జట్టిలముగ్గురుపిలిపించినారు, విన్నారండో జట్టిలారమీరు
మాచిన్నవానికిసాధనచెప్పండి, పైగాతల్లిదండ్రిలేనిబిడ్డడయ్యా
మీకు, నిత్యంవరిహాజీతమన్నడయ్యా, లోకమువారుచెప్పినట్లమీరు
మాచిన్నవానికిసాధనచెప్పండి, పైగాతల్లిదండ్రిలేనిబిడ్డడయ్యా
రెండుమరుగుచేతులు చెప్పండినాయన, బాలునిగనుకజట్టిలై తేను
గరిడికినప్పుడు తేసుకొచ్చినారు, తందాన రాజనందనాన,

వ. ఓచిన్నవాడా! మాకువమికీర్తి తె[illegible]సాధనయెట్లావస్తుం
దో నీకుదేహమంతా నలగవలెను [illegible]చవలెననగా
అందుకు నన్నేమిచేయమంటారో [illegible]నగా
మూరుదండులుతీస్తివానీవు, నీకు [illegible]
అంతేనమరితీసెదనన్నాడు, లేక[illegible]
అంతేనామరితీసెదనన్నాడు, య[illegible]గెలిపు[illegible]
ఏడువందలదండంతీసేను, మూడు[illegible]
నేనుతీస్తుంటేలెక్కపెట్టండి, ఐదువంద[illegible]
మూడువందలాగుంజీయితేను, గుంజల్లప్పుడుపెట్టెనుబాలుడు
ఇంకేమోయిసాధనలంటాడు, జోడీలుమరితిప్పవలెనయ్యా
తిప్పిమూరంగావేసినమ్మలారా, డాలుకత్తిచేతికిచ్చినారు
డాలుకత్తియూసాధనచేసేను, కాళ్ళుకాళ్ళుపెనవేసిరయ్యలారా
బాలునికప్పుడుజట్టిలై తేను, బాకుపట్టుగబట్టించినారు

వ. అంతలోపన్నెండుఘడియలుపూర్తియాయెను సాధనమందు
బహుప్రజ్ఞావంతుడాయెను, తర్వాత వారినాముద్దుకుమారునిజూచి

నేర్చినసాధనగదా, ఇప్పుడుమీరు ముగ్గురు నొకతట్టున్న నేనొకతట్టు
న్న నిలిచి,
ఒక్కచెయ్యిమాతామురండి, కరుతకట్లవలె తీసుకొన్నరయ్యా
సాధనమీదా ముగ్గురువచ్చిరి, ముగ్గురు దెబ్బలు తప్పించుకొనెను
తప్పిముగ్గురిని వేసెనమ్మలారా, నీవెంతవాడవు బాలవర్ధిరాజా
మేమెరుగక నీమీదకొచ్చితిమి, మీరువిద్య యేమన్నాదాచినారనుకొని
మీమీదకి నేనువచ్చినానూ, ఇకనుమీయొక్క మర్మములేదయ్యా
నాకు అంబు తరకముచూడా కావలెనూ, నూరుఅంబులు తెప్పించినారు
ఎదుటబావుటాలుతట్టించినారు, అంబుగురుతులు చూచుకున్నదయ్యా
తప్పకగురి వేసెనుబాలుడు, అంబులతరకము కూడవచ్చినాది
ఒక్కనాటివో సమయమందునా, యింటికిబాలుడు వస్తువున్నాడు

వ. అప్పుడుదారిలో శెట్టిసలుపోజుకొముకు వీథిలో బొంగరాలా డుతున్నారు బాలుడుదానినిజూచి అబ్బీ అబొంగరమివ్వరా వేసిచూస్తాన నగా మీరుభాగ్యవంతులు మీకుకూడకరువేగా వెండిదన్నాబంగరు దన్నాచేయుంచుకోరాదా మేము పేదవాండ్లముగనుకకొయ్యబొంగరము లాడుకుంటూయున్నాము, నీకెందుకనగా, ఒక్కసారివేసి మరలయిస్తాన నగా బొంగరము మాతండ్రి సెలవులేక నేనివ్వనెను. అంతబాలుడు నీ వివ్వకపోతె మానెనని తల్లిమేడకువచ్చి,

అమ్మారండే తల్లులారమీరు, మాతాతలాడిన బొంగరాలెక్కడ
మాతండ్రులాడిన బొంగరాలెక్కడ, అయ్యోనాయన బాలవర్ధిరాజా
మీతాతలాడిన బొంగరాలుగనుక, మూడువుట్ల బొంగరాలున్నవి
ముప్పందూము జాటితాడులైన, వూరికినిమరి వుత్తరానైతేను

వ. ఉజ్జనీమహాంకాళి దేవళమున్నది దానిముందటనాలుగువిలు వులలోతున పాతుకపోయియున్నవి నాయనఆబొంగరంమీతండ్రులుకద లించలేకపోయిరి, నీవెట్లాతెస్తావో తండ్రీ

నాకు ముప్పదివుట్లబియ్యము సెలవియ్యండి, ముప్పయిరెండుదున్నపోతు
ముప్పందూము కొబ్బరపప్పిమి, సెలవిస్తివా తెస్తానుబొంగరము [లేమి
భాగ్యానికి యేమితక్కువయ్యా, బజారుమీద బియ్యంచెప్పినారు
ముప్పయిరెండుదున్నపోతులుయిచ్చిరి, గొర్రెపోతులాతయారుచేసుకొని
మహాంకాళి గుడికొచ్చిజేసినాడు, వుప్పరవారిని పిలిపించినారు

బొంగరంబుచుట్టు బైలుచేసినారు, మూడునిలువులు త్రివ్వీరమ్మలారా
ఇకనిలివెడుపాతు అంటియున్నదేమి, ఇకను అట్లే నిలుపమన్నదయ్యా
యీముప్పందూము గొబ్బరికొప్పేమి, ముప్పిగనిగిలకతాడు వేసి
పైగానించి చుట్టుకొచ్చినారు, బొంగరము మొదటికి చుట్టించినారు
గాడిపొమ్మెలు పెట్టించెనుబాలుడు, ముప్పయిపుట్ల బియ్యమువండించి
మహంకాళికి కుంభముపోయించి, పైనవకజ్యోతి వెలిగించినాడు
ఈముప్పయిరెండు దున్నలగొట్టించె. ఈగొర్రెపోతులి కొట్టించినాడు
దానికి ధూపములేవేయించెనేమి, సాష్టాంగముగ దండముపెట్టెను
మాతల్లి మహంకాళీ వినవే, మాతాతయు చచ్చినతరువాత
నీకు ఆహారము ఎవరుబెట్టలేదు, నేటికినీకు ఆహారమిచ్చితిని
నాకుబొంగరంమీదబుద్ధియున్నదమ్మ, నాబొంగరమెళ్ళిపానుగంటిలోను
పూలతోటలో బొంగరమేలాడే. దానికాహారము పూర్తిఆయెనయ్యా
చిన్నవానిమీద దయలుపుట్టినాది, యీశక్తిసత్తువ బాలునికిచ్చేను
బాలునిదేహం గుబగుబపొంగేను, బొంగరము తాదుపట్టినాడు
చేతినిండాలాగివిడిచినాడు, మింటికిలేసి బొంగరమెగసెను
భూమికినిలువుపాడుగున తిరుగసాగినాది, అక్కడవిడచినబొంగరమైతేను
పువ్వులతోటలోవాలెనమ్మలారా, పట్టణమంతి ధ్వనిపుట్టినాది
ప్రజలందరు చూడవచ్చినారు, వంశపాటనుడు వకడైనాచాలు
ఈ బాలునితండ్రులు ఏడుగురైతేను, ఒక్కరైనను తేగలిగినారా
వారికడుపున పుట్టినబాలుడు, తండ్రులకు పేరుదెచ్చినాడు
ఐతే తండ్రులులేకపోయినారు, వుంటేవారికి ఎంతముచ్చటయ్యా
అట్లాప్రజలు అనుకుంటున్నారు, బాలుడుతిరిగి ఇంటికొచ్చినాడు
అమ్మారండే తల్లులారమీరు, పన్నెండుపుట్ల బియ్యానికైన
కెలవివ్వండి మాతల్లులారా, బజారుమీద తెప్పించినారు
పూలతోటలో పందిళ్ళువేసిరి, ప్రొద్దుగూకినదాక మహారాజు
అన్నప్రదానం చేసెనుఆవేళ, మరునాడుప్రొద్దున రాజుగనుతాను
అంబులతరిపి వీపునగట్టుకొని, మరలపూలతోటకు వెళ్ళుతున్నాడు
వంభివారినరసమ్మగనుతాను, మంచినీళ్ళకు వస్తువున్నాది
తూలెటిమెడచూచెనుబాలుడు, నేను యిన్నివిద్యలు నేర్చుకొంటిని

పకనాడునేగురిచూడకపోతి, ఆనంబివారి వరసమ్మబుజాన
నిండుకడవకు బాణమెక్కుపెట్టి, చేతివుండాలాగివిడిచినాడు
బుజానకడవ ఫక్కునపగిలేను, ఆమెబొటవ్రేలికినాటెను బాణము
నెత్తురుచుక్కలు కాళ్ళనుకారేను, ఆయ్యోరారా బాలవర్ధిరాజా
తల్లిదండ్రిని చెరలోబెట్టించి యిందుకేనీవు బ్రతికినావురోరి
ఆటువంటియానాగామ్మపోగాను, నీకుయెందుకుచావుకపాయా
పెళ్ళు పెళ్ళున సాపించెనమ్మ, యీమాటలుబాలుడు వినియు
అమ్మావినవే వరసమ్మనీవు, నీవేతల్లివి నేనుబిడ్డనమ్మ
ఇప్పుడన్నమాట మళ్ళియాడమనెను, నేను యెరుగనుపోరాబాలుడా
నీవుసరసుడవైతే మాటలాడవచ్చు, మూర్ఖుంతోటిమాటలేమినాకు
అమ్మావినవే యమ్మగన్నతల్లి. మాతల్లెట్లు చెరలుపోయినాది
మాతండ్రెట్లు చెరలుపోయినాడు, యీనవిస్తారము చెప్పవమ్మనీవు
నేనుయెరుగనుపోరా బాలుడా, అడ్డుతిరిగి బాకుదూసినాడు
శాకుగుద్ది పండబెడుతానాడు, గడగడగడవణికెవరసమ్మ
ఆయ్యోనాయన బాలవర్ధిరాజా, నన్నెందుకు చంపుతావునీవు
నీతల్లియు బాలనాగమ్మ, నీతండ్రియు కార్యవర్ధిరాజు
నిన్నుయేడుదినాలపురిట్లోనుండగ, నాగళ్ళపూడి గట్టుయేలేవాడు
మాయలఫకీరు మీతల్లిగారిని, బాలనాగమ్మను చెరలుపెట్టినాడు
మీతండ్రులు వానిమీదికేమి, యుద్ధానికివారువెళ్ళినారు
నీతండ్రులహాతముచేసినాడు, వెనుకపెద్దతల్లులు నిన్నుపెంచినారు
వంగి రెండుపాదములకైవ, దండములు పెట్టెనుబాలూడు
అమ్మావినవే వరసమ్మానీవు. తిట్టకువమ్మ దీవించమన్నాడు
వర్ధిల్లరా బాలవర్ధిరాజా, నీతల్లిని తేగలవునీవూ
వానిచేతిలోనీకుచావులేదు. నీచేతిలో వానికిమరణము
దీవించగా తాంబూలమిచ్చింది, గరడీకాడికి వచ్చెనుబాలుడు
గరడీకప్పుడు తాళమువేసెను, మళ్ళాతిరిగి యింటికొచ్చినాడు
చిన్నవాడుగవచ్చేటప్పటికి, కాసాలప్పుడు వుదకముతోడిరి
స్నానముచేయుము బాలవర్ధిరాజా, యిన్నాళ్ళవలెస్నానముచేయుము
అంతఃపురంలో పండుకున్నడయ్యా, దాదులప్పుడు లేవసాగినారు
ఎవరుపిలచినా పలుకడుబాలుడుగా, తల్లులతోటి విన్నవించినారు

బాలవద్దిరాజు వరసమ్మ బుజముపై కుండను వాడి బాణముతో గురిపెట్టి బద్దలు గొట్టుట.

(చి॥గంపి)

ఆరుగురును పరుగవచ్చిరీ, నాయన తేరా బాలవర్ధిరాజా
స్నానముచేసి భోంచేస్తువుగాని, పలుకరేదు భాషించదుబాలుడు
తనలోతానుదుఃఖపడతడయ్యా, నాయనయెందుకు దుఃఖపడతివయ్యా
ఎవరైననిన్ను కొట్టినారా. ఎవరైనను తిట్టినారచెప్పుమా
పందెమేమైన వోడిపోయినావా, చదువులోన పరీ . క్షించిందా
సాధనయందు పరీక్షలొచ్చిందా. ఘట్టిగమాలో చెప్పమంటరయ్యా
ఏమిచెప్పను బాలుడుగకాను, అంభోయని అడలసాగినారు
తల్లులేదవాబిడ్డ లేదవాను. కొంతసేపుకాతత్తరపడ్డారు
బాబూయెందుకు నెపమునాతండ్రి, అమ్మాదినరే పెద్దతల్లులారా
మనతండ్రియెవరు తల్లియెవ్వరమ్మా, నీతల్లులము మేమేరాతండ్రి
నీతండ్రులుచచ్చిపోయినారు. ఆరుగురిలో మాతల్లియేదమ్మా
మీతల్లులము మేమేరానాతండ్రి, మీఆర్గురికి నొక్కడేనవుతావ
ఒక్కరికడుపున పుట్టినానతల్లి, ఆరుగురిలోమాతల్లియేదమ్మా
ఇట్లనిబాలుడు అడుగుచుండగానే, తల్లివచనము చెప్పకపోయారి
మొలలోనున్న బాకుమాసినాడు, ఆరుగురిని పొడుస్తాననూ
నీవుయెందుకు చస్తావురకొడకా, యేముందని నీతో చెప్పనయ్యా
బిడ్డలగన్నతల్లి చెప్ప లేమా, గొడ్డుబోతువో తర్మిచెప్పేనా
ఒకరినియెందుకుతిట్టెదరుమీరు, మాతల్లితండ్రాదుల పేరు చెప్పవమ్మా
మీకువచ్చినభయములేదమ్మా, ఇకచెప్పకపోతె విధిలేదనకొని
నాయననీతల్లి బాలనాగమ్మా, నీతండ్రియు కార్యవర్ధిరాజు
మీతల్లినిబాలనాగునేమి, ఏడుదనాలపుటింట్లోవుండగాను
నాగళ్ళపురిగట్టుయేలేవాడు. మాయలఫకీరు చెరలుపట్టినాడు
మీతండ్రులూయుద్ధమునకెళ్ళిరి. మీతండ్రులనుహతముచేసినాడు
మాగొడుగులుపడిపోయెనయ్యా, నిన్ను మేముపెంచుతున్నమయ్యా
అమ్మమీకువచ్చినభయములులేవమ్మా, మాతల్లిసిజాదివ స్తనమ్మా
ఘట్టిగనాకు శెల్వియ్యమనెను, అయ్యోనాయన బాలవర్ధిరాజా
నీవుయాడకు బోతావుతండ్రి, నీవుబోతే బ్రతుకనిస్తాడ
పన్నెండువేల బలమ చంపినాడు, యేడుగూరి మీతండ్రులనుచంపాడు
నీవుబోతే మేము బతుకలేమా, బోతేనేను అట్లైవుండనమ్మా
ఘట్టిగ నీవుపొయ్యేటట్లయితే, నూకారుగురికి విషముపెట్టుము

నీచేతిమీఁదుగ మన్నుచేసియేమి, ఆవలనీవు వెళ్ళరనాతండ్రి
అంతటమీఁద సెలవివ్వవద్దు, మీకుగట్టిగ ధైర్యములేకుంటె
నేను నాగమల్లెవిత్తులు దెస్తాను, మనఅంతఃపురములో చెట్లువేస్తానమ్మ
నా కెన్నిమారులు అన్నము పెడుదురో, అన్నిమారులు నీళ్ళుపోయ్యండి
అది కాయలు పువ్వులు విర్రవీగుతుంటె, నేనుగట్టిగ బ్రతికితిననుకోండి
ఆమల్లెచెట్టుగా యెండిపోతేను, ఘట్టిగ చచ్చితిననుకోండు
యెన్నోఅన్ని నమ్మ కాలిచ్చేను, నాయననిన్ను పంపలేముతండ్రి
గడ్డముపట్టుక బ్రతిమాలుతారు, యెంతజెప్పిన వినలేదు బాలుడుగ
నాయనఅల్లాగె బోదువుగాకేమి, స్నానముజేసి భోంచేయవయ్యా
దిగ్గున లేచి స్నానముచేసేను, భోంచేసియో కూర్చున్నాడేమి
తెల్లవారుజామున పైనమంటడేమి, నాకుకొద్దిఅన్న మేనయానుచేయండి
సోలెడుబియ్యము వండించినారు, బాలునికప్పుడు సద్దిగట్టినారు
సందుకపెట్టెల తాళాలుతీసి, తండ్రిగారిది నగనిచ్చిరయ్యా
చారడేసియో పోగులుబెట్టేను, చంద్రకావి రుమాలుకట్టినాడు
మురుగులు గొలుసులు చంద్రహారములు, రవలహారాలు ధరించినాడు
జాటర్ వరహాలు కట్టుకున్నడేమి, తనతాతగారిది చంద్రాయుధము
అప్పుడు బాలుడు నడుములో నెట్టేను, రత్నకంబళి తీసుకొన్నడయ్యా
అరుగురి పెద్దతల్లులకా వేళ ఆరుగురికి దండంబెట్టెను
దీవించి తాంబూలమిచ్చినారు, తందాన రాజనందనాన,

వ. ఇట్లనితల్లులచేత ననుజ్ఞవడసి బాలవద్దిరాజు ప్రయాణమై బాలనాగమ్మను చెరవిడిపించబోతుంటె నెటువలెననిన,

—♦ బాలవద్దిరాజు తల్లిని చెరవిడిపించ బోవుట ♦—

పానుగంటిలో పట్నముదాటేను, పొద్దుగూకులు తియ్యగనడిచేను
యెనిమిదామడ వచ్చెనుబాలుడు, యెక్కడజూచిన వూరు లేదయ్య
ఆహారానికి లేకబోయెనయ్యా, మర్రిచెట్టుక్రింద కంబళిపరచెను
ఈశ్వరా పరమేశ్వర యనుకొని, నీవెకలవు మహాప్రభో నేను
సన్నపుపల్లా ముసుకుపెట్టుకొనెను, చెట్టుక్రిందనె నిద్రబోతాను
పైనగాలి సాకెనమ్మలారా, చిన్నవాణ్ణి గాలికనుకనయ్యా
కొండలకప్పుడు పసిపట్టెనేమి, కొండచిలువలు పెంజీరలేమి
పన్నెండు శిరస్సులాది శేషుడైన చిన్నవాణ్ణి మ్రింగాలంటనుగ

యా, మూడుతోవాలు వస్తువున్నదయ్యా, వీటాకునేను దక్కనిస్తానా
వాటివెనక్కు దిగద్రొక్కినాది, ముందుకువచ్చెను కాలసర్పమేమి
చిన్నవాణ్ణి కన్నులజూచేను, యీచిన్నవాని తల్లిగనుకాను
మానాగమునేంద్రమునివరానపుట్టెను, చిన్నవాడునాకుసునమడు కావలెనూ
పడగాయెత్తినీడాపట్టెను, చిన్నవానికి మంచుకురవకుండ
గొడుగుసర్పం పట్టివున్నదయ్యా, అంతటబాగా తెల్లవారినాది
బాలుడుదిగ్గున లేచికూర్చున్నాడు, సర్పమడవికి పోతువున్నదయ్యా
ఆకలితో నేను పండుకొంటినేమి, నీవునాకుతటస్థపడ్డావా
కత్తిమూసుకొని వెంబడిపడ్డాడు, ముందుబోడు వెనక్కురాలేదు
అప్పుడుసర్పము వెనక్కుతిరిగింది, విన్నావా బాలవద్దిరాజా
నిన్నుమ్రింగవలెనంటెనేను, వచ్చినాను యీతల్లినాగమ్మ
మానాంగేంద్రునివరానబుట్టెను, కావుననిన్ను దయచూసినాను
నీవు, ఫకీరుమీదికి బోతావుగాబోలు, నీచేతిలో వానికిమరణము
వానికిమరణముగట్టిగ సిద్ధమయ్యినాది, నీతల్లినినీవు తెస్తావు బాలుడ
నీకుముందుగండమున్నదయ్యా, అదేమిగండము చెప్పమంటదేమి

వ. నాగళ్ళపూడిగట్టున నయనవాదిపట్నమునందు పొలిమేరవు
మీద మాయలఫకీరు శక్తిని కావలిపెట్టినాడు పగవాడెవడైన కోటమీ
దికివచ్చేవారిని మ్రింగమాసివుత్తరవుచేసియున్నాడు నీవువెళుతుంటెమా
యబాలింతవేషము వేసుకొని ముసిముసినగవులు నవ్వుకుంటూసొక్కుచు
సోలుచు నీయెదురుగుండా చక్కావస్తుంది అక్కడనీవు,
జాగ్రత్తగాను వెళ్ళమన్నదేమి, లోడనే భూమినవడియును
నాగేంద్రునికి దండంపెట్టెను, దీవించియువెళ్ళమన్నదేమి
అక్కడనుంచి లేచెనుబాలుడు, ప్రొద్దాకమరి నిలువకనడిచేను
ప్రొద్దుగూకె వఱకుగనుకాను, పులిరాజయూపట్న మొచ్చినాడు
పట్నంలోకి తానువెళ్ళినాడు, పూటకూళ్ళ పెద్దమ్మయింటికేమి
విన్నావో పేదరాలనీవు, పరహాయిస్తా అన్నముపెడతావా
నాకుస్నానమునకు నీళ్లుతోడుతావా, పట్టుమంచము బారీసుయిస్తావా
మంచిదినాయన యుండుమన్నదేమి, వరహానప్పుడు చేతికిచ్చినాడు
నాలుగుకూరల అన్నముపెట్టింది, భోంచేసినో పండుకున్నడేమి
తెల్లవారగా లేచెనుబాలుడు, విన్నావమ్మా పేదరాలనీవు

నిన్నటిదినము చాలాదూరము నడచినచ్చితి నమ్మయ్యా నేను
ఇప్పుడు, భోంచేస్తేగాని నడవలేను, మరల అన్నముచేయుమన్నాడోయి

వ. అప్పుడు వగపాటు చేతికిచ్చాను అన్నము పంపుతూయున్నది. ఆసమయంబున బాలుడు ఓపేదరాల పెద్దమ్మ యీపట్నములో ఏమివర్తమానాలనగా ఏమివర్తమానమయ్యా, యిక్కడ ఆరునెలలనుంచి మంచినీళ్ళరుగము ఉన్ననీళ్ళు దాగి బ్రతుకుతున్నామనగా యెందునుంచి పేదరాలి పెద్దమ్మా అనగా, అయ్యా! ఈపూరునీళ్ళబావి కాడ పెద్దపులియొకటి చేరింది అది నిత్యమైదుగురిని చంపుతున్నది గనుక దానినెవరుచంపలేకుండాయుండారు సహాయము [illegible] లేనట్టుగాయున్నది యీకోటరాళ్లు పడగొట్టుతుందనగా అందుకు [illegible] యనననగా మారాజుగారు చేసినదేమంటె పదినెనిమిదిశాలములలో నెవ్వరైనసరే ఈపులిని చంపినట్లయితే వానికి నాకుమారెను సుభద్రాదేవినిచ్చి పెండ్లి చేస్తానని నాలుగువీధులసాటింపుచేయించి మూడుమూరలకాగితం వ్రాయించి నడివీధిలో గెడపాతించి ఆగెడకు ఆకాగితంకట్టించినాడు. తర్వాత యేమంటె నేనాడినమాటతప్పితే కాశిలో గోహత్యచేసినపాపాన పోదునని రాజు దీక్షవహించినాడు దానినిదివరకున్ను నెవరుచంపేవారగపడ లేదు. ఇదేవర్తమానమయ్యా [illegible] యనగా, ఐతే, తీవ్రముగాను అన్నముకానిమ్మా, స్నానము చేసి భోంచేసినాడు చంద్రాయుధము తీసుకున్నదేమి రత్నకంబలి చేతపుచ్చుకొని

పుత్తరపుదరవాజాకొచ్చెను బాలుడు, అక్కడ తలుపులు [illegible] మీసిరిగ
పారాచౌకీలు పారాలిచ్చేరను యెవరోయి బంట్రోతులు [illegible]
తలుపులు తాళాలు తియ్యమనెనేమి, ఈదరవాజ నడవడము లేదు
తూరుపుదరవాజ వెళ్ళుమన్నరయ్యా, నాకి దేమార్గము తెలుపనియ్యండి
[illegible]ముచెప్పకపోతె మాకుదోషమయ్యా, ఈదోవమునుముందు వెళ్ళితేను
పెద్దపులివకటియున్న దయ్యా, అదినిత్యమైదుగురిని మ్రింగుతున్న దేమి
కావున తూర్పుదర్వాజాపో రాదన్నారు, నెల్లాపోయునదప్పదన్న దేమి
ఈదోషము మాకులేదనిరి, తలుపులుదీసి పైటంపించిరి,
మరల తాళము వేసుకున్నరయ్యా, మంచినీళ్ళబావికి [illegible]
అన[illegible]యనతల వెళ్ళెను బాలుడు, పెద్దపులికాడ దారి [illegible]
[illegible] పోయింది, పులిపసుపంచే పడు[illegible] దినాడు

పడకలోన కంబళిపరచేను, సన్నపుసల్లామునుకు బెట్టుకొనెను
చంద్రాయుధం పక్కలోవుంచేను, సన్నపునిద్రా పడుతూవున్నాది
పెద్దపెలి వస్తువున్నదిగా, తందాన రాజవందనాన.

వ. యిన్నాళ్లు పెద్దపులి నిత్యము నైదుగురిని మింగేది ఆవేళ ఒక్కడైన దొరకలేదు. నాకు పుట్టినదినమువచ్చింది ఈవేళ బసలోపండుకుందామని తిరిగి బసకువస్తూయుండగా అంతట యీచిన్నవాడగుపడెను, నాకు పుట్టినదినమువచ్చిందిగనుక భగవంతుడు నానట్టింటికే ఆహారము తెచ్చినాడని సంతోషముగా వస్తున్నది. ఇంతలో దానిగుండెలో యేమోదిగులు పుట్టినది గమ్మని దూరముగాయుండి గర్జెపెట్టుకొని కూర్చొనియున్న బాలునిజూచి

యెవ్వడవురా నా బసలోయున్నావు కూర్చుండిమరిగర్జనచేస్తుంది

వ. తర్వాత తనకుతానే యోచనచేసుకొనెనదేమనగా ఇతను శ్రీరాములంతప్రభువైతె అతనిచేతిలో నాకు మరణముసిద్ధము వరుడైతే నాచేతిలోనేఅ తనికి మరణముసిద్ధమని యోచించి

—♦ బాలవర్ధిరాజు పులినిజంపి రాజకూతురిని పెండ్లిచేసుకొనుట ♦—

ఎవరయ్యానీవు పలకకవున్నావు, యిట్లనగానే బాలుడు నిద్రలో
నిద్రలోన విన్నాడు బాలుడు, దిగ్గునలేచి కూర్చున్నదేమి
ఓవ్యాఘ్రము రమ్మనిపిలచేను, బాలునిమాటలువిన్నాది పులిరాజు
శ్రీమహావిష్ణువలెయున్నవయ్యా, సాంబమూర్తివలె నీవుయున్నవయ్యా
నీదగ్గరకు రావెరతునయ్యా, నీకు భయములేదు రమ్మనిపిలచెనూ
గడగడవణకుచు దగ్గరకొచ్చింది, యెడమచేత రుమాలుజుట్టినాడు
యెడమచెయ్యాగా నోట్లోపెట్టెను, కుడిచేతనే బాకుదూసినాడు
తెల్లంబంకలో వేసెను బాలుడు పులినిజంపి వెనక్కుపడద్రోసె
ఆపులివక్కవో యొద్దుపోడుగులైన, లోకులోతొమ్మిదిమూరలు
పులినిచంపి పాపమెట్లబాయు, క్రిందటిపెద్దలుచెప్పియుందురేమి
పువ్వుగోళ్ళు పువ్వులోకలైన, కోసుకపోతే పాపములేదనిరి
ఆగోళ్ళతోక తెగగోసుకొనెను, ధట్లాగట్టిగ కట్టుకున్నదేమి
కత్తివరలో పెట్టుకున్నదయ్యా, తూర్పుదారిని తిరిగివచ్చినాడు
పేదరాసిపెద్దమ్మ యింటికొచ్చె, నాయనవీవు యెక్కడికెళ్ళితివి
పట్నంతమాషాచూడబోయినాను, ఏమంతమాషా బాగాయున్నది

నాకు వొంట్లోయేమో భారముగున్నాది, యీవేళకు వెళ్ళలేమునేను
నాయన నీకు యిల్లేమున్నాది, ఈవేళ రేపుయుండి వెళ్ళండి

వ. ఇట్లుండమనిచెప్పగా బాలవద్దిరాజు పేదరాలిపెద్దమ్మ ఇంటికాడ పూటకూళ్ళు భోంచేస్తూవున్నాడు. అక్కడ పులిరాజుకుమార్తెసుభద్రాదేవి యేమనిదుఃఖపడుతున్నదంటె నన్ను మాతండ్రి పదునెనిమిది కులాలవాండ్లలో యెవరు ఆపులినిజంపినవారికి నన్నిచ్చి పెండ్లిచేస్తాననెను. ఆ పులిని యెట్టివాడు చంపునో నావ్రాతెట్లున్నదో యని అన్నాహారాలుకూడా విడిచి మేడమీదనుంచి కనిపెట్టుతూయున్నది. చిన్నవాడు పేదరాలిపెద్దమ్మ యింటికాడనుంచివచ్చి నడివీధిలో కాగితంచదువుకొనడమున్ను పెద్దపులిని చంపడము పూటకూళ్ళపెద్దమ్మ యింటికి మరల రావడమును చూచుచునేయున్నదిగాని. యొకరితో చెప్పినదిగాదు, తన మనస్సులోనే తానుంచుకొన్నది తర్వాత

అక్కడనుంచి యెవ్వరిమెచ్చట, ఆ పట్నములోనే చాకలివాండ్లలో
తిప్పడనువాడొక్కడుండెనయ్యా వాడు మూడునెలలనుంచి బట్టలవుతు
పట్నములోనే నమ్మచేసినాడు రయితువాన్ని సమ్మతిజేసిరి [కడు
ఆవేళరోజున బట్టలకొచ్చెను, రారావోరి చాకలితిప్పన్న
నేటికినీకు దయలువచ్చిందా, మూడువీధుల బట్టలువేసిరి
గాడ్దెమీదను లద్దెలుగట్టెను, సలికూడు పులికూడు తిప్పడుగా
మల్లెతిప్పడు వాడేతిన్నాడు, సొడుసున్నమే వీపునగట్టెను
చంద్రకావి రుమాలుజుట్టినాడు, మొండిగొడ్డలి భుజానిపెట్టెను
మంచినీళ్ళబాన మీదుగాను, తారామకోలనుకాడికైన
చాకలవాడు వెళ్ళుతున్నడయ్యా, అంతలెక్కతాపోయి తిప్పడుగా
మీదుచూపులే చూచిపోతాడు, అంతటపులిని అదుటుగాచూచి
తెప్పునకేకేసి వెనక్కుచూకెను, యీపాటికి నాకు పెండ్లిజేసూ
దీనినోట్లోకివో చాలునునాయనా, అదినిద్రమీదనేవున్నదికాబోలు
పులిరాజుమరితానడుకాబోలు, చంపేవాడికి ఋదిసమయమయ్యా
బల్లెముదా పొడుతునన్నడోయి, పెద్దపులినిగా నేనుచంపితేను
నేను దొడ్డరాజు అల్లున్నైతాను, సుభద్రాదేవిని పెండ్లియాడుదును
యీరాజ్యానికి రాజునౌదునునేను, అంతా నాతో మనవికొస్తగని
మైలకోకలు అడవిలోకలిపేను, పరుగుపరుగున ఇంటికివచ్చెను

మచ్చునవున్నది మొండిబల్లెమేమి, ఆమొండిబల్లెము ఘల్లునదూసేను
వానిభార్యగా సీతాగమేను, యాడకుబోతావు చాకలితిప్పడ
నేను దొడ్డరాజు అల్లుడౌతాను. సుభద్రాదేవిని పెండ్లియాడుతాను
నీకు మంచి సవతిని దెస్తాను, నీవు పొంగకూరవో చాకలితిప్పడా
పొంగేదల్లా కుంగేకొరకేను, నేశుభమంటను పులినిచంపబోతె
నీవు మంగళారతులు యిస్తువున్నారా, రోకలిబండ తీసుకొన్నదేమి
తిప్పించి మళ్ళించి కెంపుకాదినాడు. అంభోయని అడలసాగెనయ్యా
ఇంతఅనుభవము నీకౌతుందిరా, యొకమచేత రుమాలుచుట్టెను
అప్పుడు బల్లెం భుజానపట్టెను, మంచిషిళ్ళబావికాడకొచ్చె
అంతటపులి పడివున్నదయ్యా, అక్కడవొకకోరిందపొద
ఆ పొదచాటుకే వచ్చెనాతిప్పడుగా, ఆవలయావల తొంగిచూచెను
కొంగత్తేసి పడుకున్నదోరి, రాజుకూతురుని పెండ్లిచేసుకోను
ప్రేమతో నేను పోతూయున్నాను, నాపెండ్లిగా యిదిచేస్తోందేమో
వెనక్కి వెనక్కివచ్చెను తిప్పడుగా, వెంగచెట్టుకె బల్లెముఅమరచి
చెట్టుపైకి యెక్కెను తిప్పడుగా, జానెడుజానెడు తుంటలువిరికేసు
చెట్టుమీదనుంచి రువ్వసాగినాడు, రువ్వినపులి కదలకవున్నది
ఇట్లానేను వేస్తువుంటినా, అది దిగ్గునలేచి చెట్టుకాడకొచ్చి
దిగుతావా ।మింగుతామంటుంది, చెట్టుకిందనే గద్దెపడుతుంది
చెట్టుమీదనే నాపెండ్లి అవుతుంది, ఇట్లనుకొని చెప్పసాగినాడు
బంగ్రటోతుబిడ్డలకు లక్షణమాయిది, నాధనాలు నరుళ్ళుచేసేను
చచ్చినపేరే బ్రతికినపేరాని, యంకించినాడు మాడుపోట్లుపొడిచెను
చింతాకంతా దానికిదిగలేదు, తుప్పుపట్టగా బల్లెమున్నాది
బల్లెం దూరముగా పారవేసినాడు, దానిపొట్టమీదఎక్కి కూర్చుండె
తలకాయగట్టిగ అదిమితడతడయ్యా, కదలడామెను మెదలదామెను
మొలలోవున్న కత్తిదూసినాడు, దాని గొల్లజంకలో గెగ్గోసినాడు
దానికంఠరక్తం బైటికితీసేను, బల్లెమునిండా రక్తంబూసేను
వొళ్ళంతాను రక్కుకున్నదయ్యా, పులిసిచంపిన ఆనవాలయితేను
తెండుగోసి చేతబట్టినాడు, పులిరాజుకచ్చేరికొచ్చుచుండె
దొనక్రైసను అడ్డమువస్తేను వడితోసుకపోతువున్నదయ్యా
యొడకిపోతివి చాకలతిప్పడా, యొనగురసీసా [illegible]

నేను దొడ్డరాజుల అళ్ళున్నాతాను, తిప్పరాజని నన్నుపిలవండి
నీకు యెక్కడభోగమువచ్చెరయీవేళ, రాజుగారికచ్చేరికొచ్చినాడు
నెత్తురుబల్లెము కచ్చేరినుంచేను తిందాన రాజవందనాన.

వ. ఆ పులియొక్క మొండిగోళ్ళు మొండితోక కచ్చేరిలోనుంచిసా ష్టాంగముగా దండప్రమాణంచేసి నిలబడి పులిరాజుగారు నీదగ్గరయిరు వయివందల సిబ్బందివున్నది నెలసరివచ్చేవరకు ఇరువయి వందలవరహాలు తింటున్నారు నీసొమ్ము నేనెంతమాత్రమెరుగను పట్నములో మైలగుడ్డ లెత్తుకొని బ్రతికేవాన్ని నేనుచాకలిరేవుకుపోతూయుండగ పెద్దపులివచ్చి నాపైపడ్డది నవోళ్ళుచూడండి దానిగోళ్ళుతోకొట్టింది వెనకబల్లెము తోపొడిచి పులినిచంపానయ్యామహారాజా ఇదిగోగోళ్లు ఆనవాలు తెచ్చి నానండని చెప్పగావిని రాజుకు బహువిచారముకలిగెను రాజునుచూచి దగ్గరయున్న రాజబంధువులు ముసల్దీలుజూచి మహాప్రభో ఆపులిని వీడు చంపినదికాదు, యెవరో పైరాజులు చంపినట్టుగా నగుపడుతున్న దనగా మీరేమిచూచి చెప్పెదరనెను అయ్యా ఈమొండిగోళ్ళు మొం డతోకనుజూచి మాకనుమానముగావున్నదనగానే చాకలితిప్పడేమంటా డంటేతాను తాళయ్యాఅప్పుడేచెప్పి నాకు మహాప్రభోరోజుకుకోటఇటికె రాళ్ళురెండుమూడుపగలకొడుతూయున్నందున చేతిగోళ్ళరిగినవనగారా జుముసల్దీలతో యేమనంటే ఓయీయిప్పుడు ఈపెండ్లి తప్పించినట్టయితే నాకు కాశిలోగోహత్యచేసిన పాపము సిద్ధించును నేనాడినమాటతప్ప రాదు రాజవంశమందుగనుక యీచాకలితిప్పడికీ నాకుమాత్రెనిచ్చి పెండ్లిచేయడమే నిశ్చయమనెను. తర్వాత రాజుకెవ్వరు సమాధానంచె ప్పలేకపోయిరి అంతట బ్రాహ్మణుని పిలుపించమనెను. వారు బ్రాహ్మ ణులపిలిపించిరంత బ్రాహ్మణులరాజుజూచి ఎవరయ్యా! బ్రాహ్మణులులగ్న ముహూర్తంవిచారించండనగానే, వారికేమితోచక మహాప్రభో ప్రొద్దు పొడుగువ లగ్నమౌతుంది గువ్వలతిరువేంగళండంబికి వేసినాలుగువీధులు చాటింపుచేయించమనగా, యేమనిసాటింపజేసేది మహాప్రభో యనగా యీ వూరిలో కాపులుకరణాలుకమ్మయల్మదొరలెవరయిన దొరలుచౌ దరుమంత్రులు విద్వాంసులు పచ్చబండరవారుఉక్కురధాలవారుకంచు రధాలవారు చాకలతిప్పడాయని నెవరుపిలుస్తూరో వారిని వీపుబద్దలుగా

కొట్టిస్తునని చాటించవోయియనగా, మరేమని పిలువమనిచెప్పేది సా
మీయనగా తిప్పరాజని పిలిచేటట్లు చాటించవోయీ
నాతాలూకా వానికి యిస్తాను, వరభూమినే నేలుకొందునయ్యా
యెవరేమీరు దాదులారరండే, తిప్పరాజును పెండ్లికొడుకునేమి
పెండ్లికుమారుని చేయుమన్నడయ్యా, తిప్పరాజును తీసుకొచ్చినారు
సంపెంగనూనెతో తలలుఅంటినారు, శీకాయపిండితో నలుగుపెట్టినారు
శీకాయగలపి తుమ్మెనీళ్ళు, తిప్పరాజుకు తలలు అంటినారు
తలంటి తలకురులు జవ్వాజివదలిరి, పట్టంచులా దోవతిగట్టిరి
రెండుచెవులలో పోగులుపెట్టిరి, చంద్రకావి తలపాగాలుజుట్టిరి
చంద్రహారాలు పూలహారాలేమి, వాడికంఠమందు ధరియించినారు
నీమాజామా అంగీలుదొడగిరి, జరీకండువ నడుమునుజుట్టినారు
రాజగారిది పావుకోళ్ళుయేమి, దంతపుకోళ్ళను తిప్పడుదా
ధరించుకొని చాకలితిప్పడుదా, యెడమచేత రుమాలాబట్టెను
మడుపులుచుట్టిచ్చేవారుకొందరయ్యా, పెండ్లికొడుకును ముస్తాబుచేసిరి

వ. యెవరో యీ కరణంవీరన్న పద్దెనిమిదిమేళాలు, పట్టపగలు వ
త్తులు, కొమ్మదివిటీలు, కొత్తలావిపోంజులు, రకభరాటకస్త్రీలు, తాషా
మస్తాన్ ఢంకా, నగరా, నౌబత్, నఫీరిపిళ్లంగోవులు, గంటవేసేవరకు
తయారుచేయించవలెను చాటింపుచేయించగానే బ్రాహ్మణులు భజం
జులు, ఆటపాటలవారు భజంత్రీలు బందోబస్తుగతయారై కోటగమిణి
లోకివచ్చినారు అంతట ఏనుగమీద అంభారీవేయించి అంభారీలోను
త్యాలపందిర ఆపందిట్లోపెండ్లికుమారుడుకూర్చోడానికి కుర్చీవేయించిరి
మహాప్రభో అంతాసిద్ధముచేయించినామనగా, ఐతే పెండ్లికుమారున్ని
అంభారిలో నెక్కించమని రాజగారి శల్వాఅయినది తర్వాత
రావయ్యావో తిప్పరాజగారు, అపుడా యెక్కు తిప్పరాజగారు
ఇట్లనిపిలువగ తిప్పడుగనుకాను, ఇంటికిపోయి మళ్ళీవస్తాను
ఆబైలుమీదనె ఇంటికొచ్చినాడు, యెవరుభామా సితాలినీవా
నేను దొడ్డరాజు అల్లున్నయినాను, సుభద్రాదేవిని పెండ్లాడుకొస్తాను
నీ సవతి నేనూకూడావస్తాను, మేము వచ్చేటప్పుడు మరచిపోక నీవు
మూకుడుతోటి యెర్రనీళ్లుగనుక, యెదురుగుండా పట్టుక నిలువవే
మేమురాగానే తియ్యుమన్నడేమి, నీ పొంగంతా అనుగుతాడపోరా

నేను శుభముఅంటా అవురయెక్కపోతె, నీవుమంగళార్తులేఇస్తావున్నావ
రోకటిబండా తీసుకున్నడేమి, తిప్పించి మళ్ళించి కొట్టినాడు
అంభోయని అడలసాగెనేమి, యింతనుభవము నీకవుతుందిపోమ్మా
అవుదాకాడికి వస్తావున్నడేమి, తందాన రాజనందనాన.

వ. ఆపట్నములో కాపులు కరణాలు వెంబడిగా వస్తువున్నారు.
యేమో తిప్పరాజుగారూ మూడుసంవత్సరములనుంచి పంటలులేవు ఈ
సంవత్సరము మీరు ప్రభుత్వానికివస్తిరి మమ్ములను నెట్లాకనిపెడుతారో
అని చెప్పిరి ఆమాటలువిని తిప్పరాజు,

ఇప్పుడుమాటలుకావుపోండోయి, అవుదాకాడికి వచ్చెనుతిప్పడుగా
బాగాబాగా మేళాలంటాడూ, మీరు బాగుగా వాయించుమంటాడు
మీకుకుచేలమాన్యం ఇప్పిస్తనంటాడు, బాగాబాగా భోగమోళ్ళనేమి
మీరులెస్సా ఆడుమంటడేమి, తందాన రాజనందనాన.

వ. అవుదామీద కూర్చొని యెవండ్రాచాకలవాడు దివిటీ వేమి
రా దివిటిబాగా వెయ్యమంటడేమి, నాలుగువీధులు పూరేగేవరకు
మూడుకట్టల ఆకులునవిలాను, సవాశేరు వక్కలునవి లేదు

వ. అప్పుడు పులిరాజుగారు దాదులపిలిపించి, యెవరేబాదులు
పెండ్లికొమారుడు యూరేగి వస్తువున్నాడు శీఘ్రముగా నాకుమార్తెను
చెయ్యండేయనగానే దాదులు చక్కావచ్చి,

అమ్మావినవే సుభద్రాదేవి, యంధవారికడుపున పుట్టితివి
నీవు దొడ్డరాజు కూతురుఅమ్మయ్యా, నీకుబ్రహ్మయేమి వ్రాసెనమ్మా
చాకిబుట్టగా చంకకొచ్చేను, ఇట్లనిచెప్పగ సుభద్రాదేవి
అదేనమ్మా దాదులారమీరు, చాకలితిప్పడు పెనిమిటేటితల్లి
నాలుగువీధులు, పూరేగొచ్చినాడు, నిన్నుపెండ్లికుమార్తెను చెయ్యవస్తిమి
ఆమాటలువిని సుభద్రాదేవి, అప్పుడు దాదుల చంపలువేస్తాను
గోడుగోడుమంటు వచ్చినదాదులు, వచ్చిరాజుకు చెప్పినారయ్యా

వ. ఈప్రకారము దాదులువచ్చిచెప్పగాను కొమార్తెకెవ్వరు సమా
ధానముజేయలేరని రాజే పయానమై కుమార్తెనగరుకువచ్చినాడు ఈరా
జురావడంకుమార్తెసుభద్రాదేవితండ్రిని జూచికలమును కాగితంతీసుకొని
ఘూనుమాటలువ్రాసివేసింది ఆదేమని వ్రాసిందంటువిన్నావాపులిరాజా
నీ అల్లునుపులిరాజుచాకలిరాజుకొమారుడు పేదరాలిపెద్దమ్మఇంటికామన్నా

డుచచ్చినపులిని చంపినవాడు చాకలితిప్పడు ఈ మాటలు వ్రాసితయారు
గానున్నది తండ్రిగారు చక్కావచ్చిసుభద్రాదేవిఅంతఃపురానికేతెంచి
అమ్మాయేమే సుభద్రాదేవి, దాదులయెందుకు చంపవేసినావు
చాకలివాడని సందేహపడ్డావా, నీకుయేమితక్కువజేస్తాను
నారాజ్యమునీకు యిస్తాను, అర్థమంత నీ పరమేజేస్తాను
పెండ్లి జేయకుంచ హాత్యనుపొందుమువు, ఆడినమాట తప్పరాదుతల్లి
శీఘ్రముగాను లేవమన్నదేమి, కాగితమప్పుడు చేతికిచ్చినాది
రాజుగట్టిగా చదువుకున్నదేమి, తందాన రాజవందనాన.

వ, ఆ కాగితం చదువుకొని యెవరో యీబంట్రోతులు మీరాసాహే
బు, షేకుహుసేను. రామరామ మాగ్గ... ...బు... ... పన్నెండుమంది
చక్కావచ్చినారేమండిమహాప్రభో అంగా, ఆ చాకలితిప్పణ్ని ఇక నా
కన్నులతో చూచేది లేదు అంబారికాడనుంచి కోటకాడికి తీసుకవచ్చే
టప్పటికి పన్నెండుకడవలరక్తము చాకలివాడు కక్కవలెనన్నాడుగనుక
పన్నెండుమంది చక్కావెళ్ళినారు.

ఎవరయ్యావో తిప్పరాజుగారు, అవుదా దిగు తిప్పరాజుగారు
ఎవరోయిమీరు అవుదాదిగేరా, రేపుప్రొద్దునమీకు బలరతీగా స్తంటాడు
బాగాబాగా యేళాలంటాడు, చదువుచిమమ్మన్ను చెప్పి సేవకులు
అక్కడికైవ దిగకపోయినాడు, యేనుగనప్పుడు పండబెట్టినారు
తుపాకిమడమలు తిరగవేసినారు, రెక్కలనదుమా మూనుపోట్లుపొడిచి
పొడిచినపొడువున చాకలివానికి, తమలపాకులుగక్కేను తిప్పడుగా
నన్ను యెందుకు కొడతారుతండ్రి, మీబట్టలు బాగానగరుచేస్తాను
యీ పెండ్లివద్దురానాయన నాకైనా, పెండ్లిగా పిన్నలోకులనేను
ఇంతకన్న యెరుగకపోతిని, తందాన రాజనందనాన,

వ. అప్పుడు తిప్పన్ని రాజుగారినగలున్ను బట్టలున్ను విడిపించి
కోటలోని రవాణాచేసినారు తర్వాత కంసలబత్తుని పిలిపించి నాగటి
కర్రులు గుంటకలవలుగులు తెప్పించి పెద్దమామిడిచెట్టుకాడ ముల్లుకొలిమి
బెట్టించి, యెర్రగ కాగతీయుంచుచున్నారు తొమ్మిదిమోవుల చింతబరి
కెలు తయారుగానుంచి, వారు తిప్పన్ని చెట్టుకాడికి తీసుకెళ్ళినారు
చింతబరికెలు చూచెనుతిప్పడుగ, యివిఅన్నియు యెందుకంటదయ్యా
వ ౯ తిప్పరాజుగారు నీ పెండ్లికి దొంగాదోమసోసువస్తే కొట్టించే

టందుకు రాజుగారు తెప్పించినారు,
ఇంకాకోసెదు లేకపోయినారా, పంటిరెక్కలకె గుగ్గపోసిరి
పద్దకొమ్మకే లాగదీసినారు, తొమ్మిదిమోపుల చింతబరికెలేమి
వాడిదేహమంత పెళ్ళగొట్టినారు, నాగటికర్రలు గుంటకపలుగులతో
వానివొళ్ళంతాన కాల్చిరమ్మలారా. వానియింటి మన్నానికెళ్ళిరి
ఎవ్వరేవోసీ సీతాలినీవు కట్టుకొనున్నం బైటపెట్టుమనిరి
ఇంకాపట్టుకపట్టుకపోవయ్యా, మనుగగొట్టి సంపుమన్నదేమి
అపుడుసున్నము తెచ్చిరివారేమి, మూతులోకళ్ళ మొత్తగదాక్కించి
వానియొంటినిండా సున్నము కొట్టించి, తిప్పనిప్పుడు పిడిచిబెట్టినారు
గోడుగోడునంటు యింటికొచ్చినాడు, వాడిభార్య సీతాలిగనుక
మూకుడుతో [illegible] తెచ్చి, [illegible] ఈయ్యనా నాది
నీ [illegible], [illegible]
[illegible]
[illegible]

వ. అక్కడనుండి పులిరాజు [illegible] యింటికి
వచ్చి [illegible] మూాడు
[illegible]
యింటికివచ్చి. [illegible] మూా
[illegible]
పులిరాజు [illegible]
[illegible]
ఓరాజకుమారుడా మాపట్నంలో [illegible] తెలి
సిందిగనుక [illegible]
దమేమి [illegible] పులిని
జంపినారు [illegible]
త్రాంటము [illegible]
వాడవు [illegible] లేచి
పల్లకిలో [illegible] రాజ
[illegible] చేసి
నాడు [illegible]

అంతట తెల్లవారెనుపిమ్మటరాజుగారు బ్రాహ్మణులపిలిపించి చిన్నవాని కిన్ని పేరుబలాలుచూచి లగ్నముహూర్తమువిచారించమంటారని అడుగగా నీవుపెద్దపులించంపినావుగనుక నీకునాకుమార్తెనిచ్చి పెండ్లిచేసెదనవ పులినిచంపినమాటనిజమనితనదట్టిలోనున్నపులిగోళ్లుచదురపయుంచి,మీరునన్ను పెండ్లిజేసుకొమ్మనుచున్నారిపుడుమాతల్లిగారగు శ్రీ బాలనాగమ్మ నాగళ్ళఫూడిగట్టున ఫకీరువానిచెరలోయున్నది వాన్నిజయించడానికిపోతున్నాను ఇప్పట్లో నేనుపెండ్లియాడేదిసరికాదు గనుక మరలవచ్చేటప్పుడు పెండ్లాడుతానను అదివినిపులిరాజుసరేయనిబహుసంతోషపడిఇతనుముందు మనఅల్లుడేకాపోతాడని చంద్రహారాలుపువ్వులహారాలు చిన్నవానికిజేయించెను. ఓచిన్నవాడా నీవునాగళ్ళఫూడిగట్టుకెళ్ళుతావుగద,నాతావునిరువైవందలసిబ్బందివుంది ఇచ్చెదనునీవెంటతీసుకెళ్ళవలసినదిగారాచకుమారుడు నాకెవ్వరున్నువద్దునేనువక్కడ్నే వెళ్ళుతాననగానే, మాకోటలోనాగంభొట్లనే బ్రాహ్మణుడున్నాడతని వెంబడియిచ్చెదను నీకుసహాయముగా తీసుకవెళ్ళుమనగా రాజకుమారుడాలాగేపంపించండి సహాసముగా తీసుకొనివెళ్లుతాననగా, నాగంబొట్లనే బ్రాహ్మణుని పిలిపించి, అయ్యా ఈరాజకుమారునివెంబడి పైనముజేసిరి అంతనిద్దరున్నుబయలుదేరి పులిరాజుపట్నానికి గంగవాదిపట్నానికిన్ని పన్నెండామడదూరము వారిద్దరును లేదిరక్కడను, రెండుజాములు తియ్యకనడచీరి [న్నది నడచినయలుపునేను కుమారుడు, దాహమైయగొన్నాడు అపుడు పినవయ్యవో బ్రాహ్మణుడనీవు, నాకు చెదుదాహమౌతుంది నీవు నీళ్ళున్నతావుజూపుమనగా, తప్పదోవనుపట్టెను బ్రాహ్మణుడు మంచినీళ్ళ బావికాడికొచ్చి, తెంటాన రాజనందనాన.

వ. బావికాడికివచ్చి అయ్యో!నీవురాజపుత్రుడవునేను బ్రాహ్మణునిగనుక ముందరనన్నునూతిలో దింపించుము నేను దాహంపుచ్చుకొనివచ్చి తదనంతరం నిన్నుదింపుతాననగానే, సరేనని ఇద్దరితలపాగాతీసి బ్రాహ్మణునినడుముకుగట్టి నూతులోదింపెనుఅంత బ్రాహ్మణుడు కడుపునిండా దాహంపుచ్చుకొన్నాడు బ్రాహ్మణుడుమరలపైకిచేరెనునీళ్ళయితేబహుఅనుకూలమైనదేగాని దాహంపుచ్చుకోవడానికి సాధ్యముగాకయున్నదిఅక్కడగంగరేగుచెట్టు నీళ్ళకడ్డముగాపెరిగియుండున దాహముపుచ్చుకోపోతివా నిముగాక [illegible] పోగులు చె[illegible]నపడుతాం గనుక అవితీసి గట్టునపెట్టండనెను.

ఈమర్మమెరుగక బాలుడుగనుకానా, మురుగులుపోగుగట్టునపెట్టును
చంద్రహారాలు గట్టునపెట్టెను, నీమాజామాగట్టునుంచినాడు
తనచంద్రాయుధము గట్టునుంచినాడు, రాజునడుముకు పాగాజుట్టెను
రాజును నూతిలోదింపెనమ్మలారా, కడుపునిండా దాహంవుచ్చుకొనెను
మరలగట్టుకు చేరుతున్నాడు, చేరిసగానికి చేరుకున్నదేమి
పాపిష్టియా బ్రాహ్మణుడై తేను, గట్టునయున్న కత్తిదీసినాడు
పాగానడుమకుకోసెను బ్రాహ్మణుడు, కోయగరాజు బావిలోపడ్డాడు
మునుగుచుతేలుచుగాజుచున్నాడు, తనముత్తవతల్లిని తలచుకుంటడేమి
అయ్యోతల్లి లక్ష్మిదేవమ్మ, మాతల్లిని యెందుకన్నావె
మాతల్లినన్ను యెందుకన్నాది, నాకుయెన్ని శ్రమలువచ్చెనమ్మ
ముత్తవతల్లి సాయమాయెనమ్మ, నూతిదడున చెట్టుపెరిగినాది
మోకాటిలోతు నీళ్ళాయెనయ్యా, ముత్తవతల్లి గొడుగుపట్టినాది
ఆనూతిలోపల యేమాయున్నాది, రెండువందల తేళ్ళువున్నవిగ
నాల్గువందల మండ్రగబ్బలు, రెండువందల నీరుత్రాచులేమి
చిన్నవాణ్ణి చుట్టుకున్నవయ్యా, జీవరాసులకు వాక్కులేవాయె
అట్లనేడురోజులానూతిలోవున్నాడు, నాగంబాట్ల బ్రాహ్మణుడై తేను
ఆబట్టలునగలు తీసుకున్నడయ్యా, చంద్రాయుధము తీసుకున్నడయ్యా
గంగవాదిపట్నమొచ్చినాడు, భోగంరంగసాని యింటికొచ్చినాడు
ఆరంగసానకి నగలిచ్చినాడు, మనరంగసాని బ్రాహ్మణికేమియిచ్చినాది
సవాయిరోగముదయచేసినాది, అక్కడబ్రాహ్మణునకు కూలబడ్డడయ్యా
అంతకంతకు బ్రాహ్మనుడుగనుకానా, కూర్చుంటిగా లేననేలేడు
దేహమంత చెడ్డదిబ్రాహ్మనికి, యెవ్వరింటికి చేరనివ్వరేమి
గోపాలస్వామి దేవళముకాడ, రధమువద్దనే చేరెనుబ్రాహ్మనుడు
ఆగంగవాదిపట్నపు రాజులారుగురు, అడవి వేటకుబయలుదేరినారు
యేడుజాములు వెళ్ళేనమ్మలారా, వేటకుక్కలే దాహముగొన్నావి
వీటినిరాత్రిపూట నడువనియ్యనయ్యా అప్పుడుగల సేవకులబిలచి
వేటకుక్కలే చచ్చిపోతవేమి, మ్రిమృక్షపు బావియుందిగద
బావికాడికి బీరుపొండి, మా వేటకుక్కలకు నీళ్ళుపొయ్యండి

మహాప్రభో తాళ్ళులేవయ్యా, పాగాల్ తీసి తోడిపొయ్యమనెను
చెంబుకుఅప్పుడు పాగాగట్టిరి, ముగ్గురుకాసాలు వెళ్ళిరిబావికి
నూతిలోను చేదవేసినారు, చేదగట్టిగ పట్టెనుబాలుడు
సిరు ఎంతలాగినా రాకవున్నదయ్యా, బాలునిదుఃఖము వినువిస్తున్నది

వ. ఇంకావిస్తారముగాలాగితె పాగ తెగిపోతుందని అక్కడ కొందరుండి ఇద్దరుమాత్రము రాజుదగ్గరకువచ్చె మహాప్రభోఆనూతిలో యెవరో వున్నట్టున్నది, దుఃఖమువినుపిస్తున్నది. వేసినచేద రాకుండావున్నది. మరికా స్తవిస్తారముగాలాగితే పాగ తెగిపోతుందనిచెప్పగా, ఎవరైనగానిమనకేమిపుణ్యమువస్తాదితప్పజారిమనసిబడ్డాడుకాబోలువానినిపదమనెను మహాప్రభో తాళ్ళులేవు ఎల్లాచేసేదిఇంతకన్నప్రయత్నం కాదు కావున్నదాయనివారితలపాగాలుతీసికాసాలచేతికిచ్చిరి, అసినాబంట్లుతీసుకవచ్చి మల్లితీగెలుతెచ్చి వుట్టిగట్టి బావిలోకిదింపగా అవుట్టిలోపలికి పొరగిల్లినారు
అంతలో బాలుడుగట్టుచేరుకున్నరయ్యా,వళ్ళుగాకయు ముక్కుపోయినాదు
బాలుని దేహమందునగనుకాను, గిల్లినాను రక్తములేదయ్యా
యెంతచక్కని బాలుడంటనేమి, ఆగులస్నియూ మాటలువేసిరిగా
బాలుడుమిక్కిలి ఏడ్చుకుచున్నాడు, కాళ్ళుజెరుగుతే ముందకప్పలేమి
బాలునియెంటను కరచుకనున్నవి, మొలలోవున్న బాకుచూసిరి
బాకుమొనలా వదలించినారూ, పల్లకిలోనేవుంచినారు బాలునిన్ని
గంగవాడిపట్నమొచ్చినారు, చిన్నవానికి దారకలజేసిరిగా
అంతకంతకు తెప్పరిల్లినాడు, మూసముల్రోజులు అయెనమ్మలారా
బాలుడుబాగా తేటగవున్నాడు నారుకరాజులు బాలునిజూచిరి
వప్పారయ్యా చిన్నవాడమీరు, నీతలిదండ్రులపేరేమున్నారు
యిల్లానీవు యెందుకొచ్చినావు. విసంచ విద్యాసాగరగారుమీరు
పానుగంటిలో కాపురమునేను, మాతండ్రిగారు కార్యవర్తిరాజు
మాతల్లిగారు బాలనాగమ్మ నేను యేడుదినాలు పుట్టినప్పుడు గంగ
నాగళ్ళపూడిగట్టుయేలేవాడు, మాయలఫకీరు చెరలుదచ్చినాడు
మాతండ్రులు యేడుగూరుగనుక, వాడిసూచిక యుద్ధాని కెళ్ళిరి
మాతండ్రులనందరి హతముచేసినాడు, మాకెల్లిలిహంసనుపోతున్నాను
ఆబావిలో నీవు యెందుకుపడ్డావు, అడవిచూచుచు వస్తుందగాను
సుడిగాలొచ్చి బావిలోపడ్డాను, తందాన రాజవందాన.

వ. ఈప్రకారం రాచకొమారుడుచెప్పగా, అయితే నాకొమార్తె నిచ్చి పెండ్లిచేసెదను పెండ్లాడిపోవచ్చుననగా పరేమాతల్లిచెరలోయుండ డం నేనిక్కడ పెండ్లాడంబాగానేయున్నది, రేపుమరలవచ్చేటప్పుడు పెం డ్లాడుతానయ్యాఅనితానాదినములు గడచిపోయెను శీఘ్రముగా సెలవి వ్వండి నేపోయివచ్చెదననగా, ఓబాలవర్ధిరాజా! మాపట్నములోకివచ్చి నీవునెలదినములయినది మేము గోపాలస్వామికి క్రొత్తగా దేవాలయము కట్టించినాము నీవొకరోజైన స్వామివారినిజూడకపోతివి ఈపూటమనము కోవెలలోనికి వెళ్ళివచ్చెదము మనము మరలవచ్చుటప్పటికి అన్నమైవుం టుంది భోంచేసిచక్కాపోదువుయనగా, మంచిదని రాజులాసుగురున్ను ఈచిన్నవాడున్ను స్వామివారిదేవాలయమునకు వస్తువున్నారుఆకోవెల దగ్గిరరథముకాడ నేవున్నాడుబ్రాహ్మడు దండమయ్యానాగంబొట్లయ్యా వెలవెలబాయెను బ్రాహ్మనునికైనను కుప్పటంవువలెకూలెను బ్రాహ్మడు నెంబడియున్నా రాజులుగనుకాను, యేమయ్యానీవు బాలవర్ధిరాజా అనిర్భాగ్యునికి దండముపెడుతావు, వానికులమేమని యెంచినారుమీారు అయ్యో వరాన బ్రాహ్మడయ్యాఇతడు, బ్రాహ్మన్ని యెట్లానీవుఎరుగుదువు

వ. ఈప్రకారం యారాజులడుగ బాలవర్ధిరాజు అయ్యో! ఇక బ్రా హ్మడుచేసినపనులుచెప్పితే ఈబ్రాహ్మన్ని అన్యాయముగా చంపిపోతా రని అపకారికివుపకారమే చేయవలయునని వినండి రాజగారు ఈబ్రా హ్మడిదిమాపానుగంటిపట్నమే కాపురమితడు నాస్నేహితుడనిన,అయితే ఇక్కడికెందుకొచ్చినాడు బ్రాహ్మనుడనగా, నేనునాగళ్ళపూడిగట్టుకునే న్ప్రయాణమౌతుండగా, బ్రాహ్మనుడా నీవుముందుపోయి పకీరువాని దగ్గరయేమాత్రముసిబ్బందున్నదో తెలుసుకరావయ్యాయనిపంపితిననేను అయితే ఇట్లా కాయలాగాయుంటే యెట్లుపంపించినావయ్యా యనిరి. అతని పంపనప్పుడు బాగాయుండెను.మనుష్యులకు కష్టానికివచ్చే దేవరికి తెలుస్తున్నది. ఈనడుమనే ఇతనికిలాటిరోగముఘట్టినదనిచెప్పెనుతర్వాత వారందరున్ను దేవళమునకుపోయి సామివారినిజూచి తిరిగిబాలుడాబ్రా హ్మనుని వెంటపెలుచుకొనితనబసలోకివచ్చెను ఆవేళప్రయాణము చాలిం చుకొని పదునైదుదినములిక్కడినేయుండి తగినఔషధములు జేయించి బ్రాహ్మనునికిప్పించెదరను దేహముకుదుర్చుకొని వంటికిబలము వచ్చి బాగాయుంటె చాలదినములు గడచిపోతివని ఓ గంగాపట్నపురాజా

ఈ బ్రాహ్మణుడు బహుకష్టపడ్డాడు వీడు కోరినవరకు ఖర్చు కిప్పించి చక్కగా పోషించండి తర్వాత ఖర్చయినది మొత్తం లెక్క వ్రాయించితె నేనుమరలవచ్చి ఆ ఖర్చు మొత్తం ఇచ్చెదనని వారికి బ్రాహ్మను నొప్పగించి సద్దన్నము తీసుకొనెను. అంతట గంగాపట్నము రాజు ఆచిన్న [illegible] చంద్రహారాలు పూలప[illegible] చేయించి వేసెను తర్వాత [illegible]

తెల్లవారుజామున లేచెను బాలుడు, పొద్దోకను తియ్యకనిచేను
చిలుకవాదియూ పట్నమొస్తాడు, పట్నము రెండుకోసులున్నదయ్యో
అక్కడికి పొద్దుగూకినాది అడవిలో బడి యెటుపోదునయ్యో
లేనియున్నమూ లెక లేదేమి యెక్కడనేను దాచుకొందుననుచు

వ. ఇక్కడ తలదాచుకోడానికి ఆధారము లేకపోయెనని విచారిస్తు ఇవతలవతల వెదకిచూచేవరకు అక్కడొక పాడు దేవళ మగుపడినది ఇంతే చాలును తలదాచుకోవడానికి ఆధారమున్నదని యీ దేవళములో పండుకొనియుండి ఆకలిచే నిద్రపట్టక మేలుకొనియుండెను,

వ. అట్లుండ యక్కడికి జాము వేళలో నాలుగు [illegible] వరాసులు వచ్చిన[illegible] కవయువున పెద్దపులి, వకవయువున ఎలుగుబంటు, వకవయువున కొంక నక్క వకవయువున నాగుపాము లున్నా గుడికి బైట నాలు[illegible]క్కల నాలుగున్నూ గూర్చుండి ఆలోచన చేస్తున్న విసక్క నేమన్నదంటె ఓపులి బావా ఈ వేళనీకేమి భోజనమనియడిగెను. నేనడవికిపోయి చిన్న పెయ్యగొడ్డును కడుపునిండా తింటినని చెప్పెను. తర్వాత ఓ యెలుగుబంటు బావా! నీకేమి భోజనమనెను, నేను కోటవుట్టలు గొ[illegible]రె చీమలు భక్షించినానని నెను, ఓ నాగు పామూ! నీకేమి భోజనమని యడిగెను. నాకు పెద్ద కప్పలు చెరువులో తెప్ప గాదొరికినవియని చెప్పెను. పిమ్మట పెద్దపులి యడుగుచున్నది ఓ నక్క బావా! ఈ వేళనీకేమి భోజనమనెను. ఓపులిరాజా! నేనేమి చెప్పుదును. వనమల్లమ్మ చెరువులకుపోయి చిన్న చిన్న కర్కాటకాలు, మొగ్గ[illegible] కాయలు చాలతిన్నాను. ఇదిగాక ఓపులిరాజా

విన్నావా ఓ పులిరాజా నీవు, రేపునాకు మంచి భోజనమూ
యెక్కడ యేమి నక్కబావనీకూ, చిలుకవాడియూ పట్నమందునమూ
రాజుకూతురికి రాచపుండుపుట్టి, ఆరునెలలాయెను రాచపుండుపుట్టి
అనేకవయిద్యులు వచ్చిచూచినారు, యెవరివల్లా నయము[illegible]
నేను రోజురోజు ప్రారుదగ్గరకుపోయి, రెండు [illegible]

రేపుప్రొద్దున ఆమెఅవుతుంది, కడుపునిండా నేనేతింటానూ

వ. ఈప్రకారముగా నక్కచెప్పినదివిని దీనినోట్లోమట్టిగొట్టవలెనని యెంచి, అయితెలివినక్కబావా! ఔషధములేదాయని అడిగెను. ఓపులిరాజా! దానికిఔషధమున్నది ఒరులుకానరు ఆదెక్కడనున్నది చెప్పమనెను, యెక్కడనోవున్నదా ఆఔషధము మనమున్న దేవళముమీదనే తెల్లాకులు నల్లనిపువ్వులు యేడాకుల వృక్షమున్నది అందులో ఏడాకులుకోసుకొని ఆ మాసి క్రిందనే సంజీవిపుడకయున్నది అదితీసుకొని చప్పునీళ్ళలో గాచరణముకడిగించి ఏడాకులరసమును పదిమినిదిఆకుమీద ఆకువేసికట్టి మూడవరోజున దాన్ని విప్పిచూచితే గాచరణమెక్కడబుట్టిందని రాజులంత వెతకులాడుదురని చెప్పెను.

ఇన్నిమాటలు బాలుడువిన్నాడూ, అంతలోపల తెల్లవారినాది
యెక్కడికీవాలక్కడ పోయింది, దేవళంపైకి యెక్కెను బాలుడూ
యేడుఆకులా చెట్లువున్నాది, యేడుఆకులు కోసుకున్నడయ్యా
సంజీవిపుడకా దీసుకున్నడేమి. అవి ధట్లోగట్టిగ వుంచుకున్నడయ్యా
కరకరప్రొద్దు పొడిచేవరకైన, చిలుకవావియా పట్నమొచ్చినాడు
పేదరాలి పెద్దమ్మయింటికేమి, వచ్చినాడుగా బాలనాగిరాజు
వినవమ్మనో పేదరాలనీకూ, వరహాయిస్తా అన్నముపెట్టవా
యీనాటిమాకు వంటతీరదమ్మా, అదియేమమ్మా పెద్దమ్మనీకు
వరహాకన్న యెక్కువపనియేమే, నీవుపూటకూళ్ళ పెద్దమ్మవైతే
నీవీమూలముగా బ్రతికేదానవూ, తందాన రాజనందనాన.

వ. నాయనావినుము ఈమూలముగా బ్రతికేదాన్నే. కాని ఇప్పుడు మాపట్నమురాజకుమార్తెకు గాచరణముబుట్టింది. అది ఆరునెలలనుండి అట్టిట్లగ నేయున్నది. రాత్రిరెండుజాములనుండికంట్లచూపైనా నిద్రమాట కనాలేదు. నేలదంపినారు అంతాబసూ చింతగయున్నారు నేనుకాస ముస్తానంనమ్మియున్న దాన్ని నేనుఆపదలప్పుడు లేనిదియావల అందుకుగనుక నేనక్కడికి వెళ్ళుతున్నాను అందుచేతనాకుదీరదు ఇంకా యెవరింటికన్నా వెళ్ళవయ్యాఅనగా ఓపెద్దమ్మానాకురాత్రిమిలేదు గాచరణమునే నుకుదిరించెదను. కానినాకు ఈపూటన్నము పెట్టుమనెను. నాయనానీచేతౌతుందా! వెనుకబహుమందికికుదర్చివచ్చినానవగాతానమూపటి ప్రొ[illegible] అన్నమూ చిన్న వానికివడ్డించెను రాజకుమారుడుభో

దుపుట్టింది. వొకచిన్నవాడుపానుగంటిపట్నంపదేండ్లవాడు ఆచిన్నవాడు
ఆరాచపుండుకు కట్టుకట్టెను. అదిమూడురోజులకే పుండుమానింది ఆ
యనపేరు బాలరాజట అతనికి మాసూర్యవద్దిరాజుతనకుమార్తెనిచ్చి పెం
డ్లిచేసెదననెను అతడిప్పుడు వివాహమక్కర లేదనెను ఆయనతల్లినాగళ్ళ
పూడిగట్టునచెరయున్నదట. గనుక తెల్లవాగుజామున భోంచేసి వెళ్లుతా
డని పేదరాలపెద్దమ్మ చెప్పగా, విని బ్రాహ్మణుడైతే తెల్లవారి వెళ్ళు
తాడా అమ్మా! అతనికేమైన మీరాజుగారు బహుమానమిచ్చినారా
యనిన నగలకేమికొదవ నాలుగువందల వరహాలు శెలవుచేసి సొమ్ము
లిచ్చినారనెను. అంతట కపటాత్ముడగు బ్రాహ్మణుడు
ఎంతచల్లనికబురువింటినమ్మ నాకు తెల్లవారుజామున అన్నమొందుతావ
సావాసముగా వెళ్లుతాము మేము, మంచిదనియూ బాగున్నదయ్యా
ఇప్పుడునేను బజారుకుపోలేను, చాలఅలసిగా పడుకున్నదయ్యా
తెల్లవారుజామున లేచెను, బ్రాహ్మణుడు లేవమ్మావో పేదరాలనీవు
తెల్లగామరి తెల్లవారవచ్చె, వంటప్రయత్నము చేయవమ్మనీవు
మాయింట్లోనుబియ్యము లేవయ్యా, బియ్యము తెస్తెపొయ్యిమీద పెడతాను
బజారుకెళ్ళి తీసుకరావయ్యా, ఇట్లనగానె బ్రాహ్మణుడైతేను
వ. దక్షిణపువీధిలో కోమటియింటికివచ్చి యెవరోయికోమటితలుపు
తియ్యమనగాఎవరయ్యానీవు నేనుబ్రాహ్మణ్ని బియ్యంకావలసియున్నదిఎం
తమ్మాత్రముకావలెను వక శేరుబియ్యంకావలెను. మహాద్దలాపుబేరము
వచ్చెను. కొలిచేటందుకు శేరునుఅర్ధసేరు ఎక్కడవున్నదోచీకటిలో అగు
పడవుగనుక తెల్లవారినతర్వాతఇస్తాననెను. అంతబ్రాహ్మణుడు తెల్లవారె
వరకుకూర్చునివుండివో శెట్టీ నాకుబియ్యమిమ్మా వెళ్లుతాననెను. బోణిచె
య్యమన్నాడు, ఇప్పుడుపోజరులోనావద్దడబ్బులేదు. ఇకదాముప్రొద్దెక్కి
నతరువాతయిస్తాను. గనుక ఈబుడ్డిచెంబునీదావునడబ్బుయిచ్చువరకు పె
ట్టుకొనినాకుభత్యమివ్వుమనెను. బోణికానియ్యిఅలాగేయిస్తాను ఇట్లాఅ
నుకుంటూవుండగా రెండుఘడియలపొద్దెక్కెను. అక్కడఆవేళ తెల్లవారి
జామున బాలవద్దిరాజు భోంచేసుకొని,
ముస్తాబయ్యి బయలుదేరినాడు, రాజులందరు సాగనంపినారు
రాజవీధిగా వస్తువుండాడు, బియ్యంపప్పు తీసుకబ్రాహ్మణుడు
సంధువీధిగా అడ్డమువచ్చెను, బ్రాహ్మణునిగా చూచెను బాలుడు

నాగంబొట్లునలెమన్నాడు, దండమయ్యావో నాగంబొట్లయ్యా
ఈడకుమీారు యెందుకొచ్చినారు, అక్కడనిన్ను వప్పగించుతేను
అక్కడయేమి పనికివచ్చితివి, తందాన రాజనందనావ॥

వ. అంతలో బ్రాహ్మణుడు యెత్తిగా అంటాడుమహాప్రభో! ఇప్పుడే వచ్చినానురావడంలోనుమీాకచ్చేరికివచ్చినీదర్శనందొరికేటప్పటికి జామవుతుందినీచేతశలవుపుచ్చుకొనివచ్చేవరకు వకజామాఅవుతుంది నేనుబియ్యాం పప్పుతెచ్చుకునేసరికి నాలుగుగడియలౌతుంది. వకరిని వండిపెట్టమని బతిమాలేవరకు నాలుగుగడియలుఅవుతుంది నేనుభోంచేసేవరకు ప్రొద్దు గూకుతుంది అని బియ్యముపప్పు తెచ్చుకుంటూవున్నాను, పెందలాడె భోంచేసి నీకచ్చేరికివస్తినా మాపటికి అన్నమువుండినా సరే లేకపోయిన సరే అని శీఘ్రముగా వస్తువున్నాననెను.

వ. ఈమాటలువిని బాలరాజుఅన్నిసరేగాని నీవువచ్చినపని చెప్పుమనెను ఇక్కడసూర్యవద్దిరాజు కొమారైకు రాచపుండు నీవల్లకుదిరినదని యావత్తమానము పులిరాజువిన్నాడు. పిదపపులిరాజుపట్టములో ఆయన మేనమామకుమార్తెకుయిటువలెనే రాచపుండుపుట్టినదంట ఆవర్తమానము వింటేనే గంగాపట్టణపురాజుకు ఖబురుపంపినారు వీరేమన్నారంటే ఆయనతల్లినితీసుకురావడమునకు పోతూయున్నాను మేముంరమ్మనుమనిన కబురుపంపితేవస్తాడానీకు ఆయనకుసహవాసముగదా ఆబాలరాజుకు ఈ బ్రాహ్మణునియుక్తి దెలిసి నేనేమిరావడమేమి నాగళ్లవ్రాడిగట్టుకుపోతూ తిరిగివస్తానా ఆరాచపుండుకు ఔషధముచెప్పెదను నీవుతీసుకవెళ్లెదవా అవగా మంచిదిచెప్పుము తీసుకవెళ్ళెదను. ఇదైవశూలే యెక్కడనైనా బాగుచేయుంచితే మాటపడవాళ్లుదొరుకుతుందని చెప్పుమనిఅడిగెను. అదుగోదిలుకవాదిపట్టము ఆవలరెండుకోసులలోగా అడవిలోవాడుదేవళముచున్నది నీవుభోంచేసి ప్రొద్దుగూకేవరకు అక్కడికివెళ్ళి ఆదేవళములో కూర్చొని తలుపుబాగాతీసివుంచుము జాముగాత్రిపోయినతర్వాత దేవళానికి నాలుగుతట్లజీవరాసులు ఆలోచనచేయుచుందును అట్టిసమయము లోనీవువోపులిబావారాచపుండుకుమందుఏమని అడుగుముఅదిచెప్పునని చెప్పిబాలుడూ సాగివెళ్ళినాడు, బ్రాహ్మణుడప్పుడు భోంచేసినాడు ప్రొద్దుగూకేవోసమయానికైతేను, దేవళానికివచ్చి కూర్చొనెను తలుపుతీయను భయముచేతనేమి, రెక్కతలుపులు దగ్గరతోస్తాడు

గెడగట్టిగా వేసెను బ్రాహ్మణుడు నాలుగుజీవాలొచ్చెను అక్కడికి.

వ. అన్నియు ఒక్కటొక్కటిగాచేరి వొక్కటొక్కటి వాటి వాటి ఆహారసమాచారములు మాట్లాడుకొనుచున్నవి.

పులిబావా నీకు యేమిభోజనము, అడివినవాకాహారము దొరికింది
నక్కబావా నీకేమిభోజనము, కర్కాటకాలు భక్షించినాను
విన్నావోపులిబావానీవు, యిక్కడేదో మనిషికంపుగొట్టు
వెఱ్రివాడవు నక్కబావనీవు అడవిలో యెక్కడ నరుడువచ్చు నీకు
పెద్దపులులంటే అదిగాదన్నాది, అట్లాగాదు పులిబావానీవు
నీవు గట్టిగా వాకిట్లోవుండు, లోపలికిపోయి చోరపెట్టివస్తాను
వాకిటలోకివచ్చెనునక్కేమి, ముట్టెతోటి తలుపుతోసినది
తలుపుగట్టిగా గెడపెట్టునున్నాది, నక్కజిత్తులువిన్నారామీరు
తలుపుతొరలో దానితోకపెట్టి, తోకవంకరమునగడతీసినాది
వెనక వెనక జరిపెనమ్మలారా, వకతట్టుగాడి తొలగదోసినాది
రెండురెక్కలు బార్లాయెను, నాగంబొట్లు కూర్చునియున్నాడు
నాకు మంచిఆహారముదొరికింది, నాగంబొట్లు తి త్తిదీసినాది
అంతటపులి మ్రింగివేసినాది, నాగంబొట్ల తంటావదిలింది
అక్కడనుంచి బాలుడుగనుకాను, ఆ బైలుదేరడం ఎక్కడకొచ్చారు
నయునవాదిపట్న మెచ్చినాడు అక్కడబాలుడు భోంచేసుకొని
నాగళ్ళపూడిగట్టుకువస్తుంటె మసీదులన్ని అగుపడుతున్నవి.

వ. దానిచూచి ఆమసీదులోనేగదా, మాతల్లివున్నది ఆగోడచుట్టు కదా మాతండ్రులందరు హతమైపోయిరి అని అనుకుంటూవస్తువుండగా పొలిమేరమీద ఫకీరువానిశక్తి కావలివుండి యెవడైనా పగవాడు నా కోటమీదికివస్తె మ్రింగమని దానికిసెలవిచ్చియున్నాడు ఈబాలుడు రా వడంచూచి ఆహాహా ఎన్నడు ఈలాంటిచిన్నవాడు నాకుఅగుపడలేదు నే నీవేషములోపోతె నన్నుచూచి దిగులుపడిచస్తాడు చచ్చినవానితింటె రుచితక్కువయునిమారువేషమువేసుకొనిపోయి ప్రాణముతో యున్నవాణ్ణి కరకరనమిలిమింగితె నాబుద్ధితిరుగుతుంది అని బాలింతవేషమువేసి కీలు గగంటుశిఖవేసివడికట్టుకట్టుకొని తాంబూలమువేసుకుంటుముసిముసిగ పులుం నవ్వుకుంటూ చిన్నవానికిఎదురుగుండా ఘల్లుఘల్లుమని చక్కావస్తు వున్నాది అంతటబాలుడుచూచి ఎవరునీవని అడిగెను అవ్వ మేముదంపతి

యుక్తముగా ఈమార్గముపట్టుగవస్తుండగా ఈఅడవిలోనే ఈచెట్టుక్రింద
నీళ్ళాడినాను. మొగచిన్నవాడు కలిగినాడు ఆచిన్నవానికి వృస్త్రసమేతం
మాదగ్గర దారుద్యంలేదు చిన్ననొక మహారాజు నాలుగుదబ్బులుఇస్తె
వప్పటికార్యముజరిగింది ఈవేళయేమిఅగుపడలేదు మీరెవరోగొప్పవా
రువస్తువుండగా ఏమన్నాఅడుగుదామని వస్తున్నానండిఅనగానే బాలుడు
పొలిమేరశక్తి రావమ్మానీవు, యీవరదాకా ఆవేషమేమి
ఇప్పుడునీకు ఈవేషమేమి, ములలోవున్నా బాకుదూసినాడు
శక్తిగడగడలానువణికినాది, వినవయ్యావో బాలుడానీవూ
నిన్నుప్రేమింగనానేనువచ్చినాను, నిన్నుచూడగాదిగులువుట్టెనునాకు
నీమీదనాకుమోహమున్నదయ్యా, మోహంనీవుతీర్చిపోవలెసుమా
చిన్నవాడనే ఖర్మురాలనేను, పచ్చికాయను కోరికితేనునీకు
నీకెక్కడమోహముతీగునే, నాతోనీవుకూటమిచేసితివా
మీతల్లిచిక్కేదోవచెప్పతాను, చిన్నవాణ్నిగా ఖర్మురాలనేను
శక్తిసత్తువ బాలునికిచ్చేను, బాలునితోటి కూటమిచేసేను
చిన్నవానిమీద మోహముచేతాను, తనచేతిబెత్తము బాలునికిచ్చింది
వినవేవోసీరాతుసినీవు, మాతల్లెట్లా చిక్కుతుందినాకు
వాగళ్ళపూడి గట్టుకుపోవయ్యా, ఫకిరువానికి దండలుకట్టేది
తంబళ్ళపెద్దని పేరుపెట్టినాము, దానియింటిపేరు గాండ్లవారేమి
గాండ్లపెద్ద యింటికివెళ్ళామూ, తంబళ్ళవ్వదాహము తెమ్మాను
నాయనీది యేవూరంటుంది, మాదిపడమట రాజ్యమంటచెప్ప
ఇంటిపేరేమి, తండ్రిపేరేమి, తండ్రిపేరు తంబళ్ళశరబయ్యా
తల్లిపేరు తంబళ్ళనాగమ్మ, మాయింటిపేరు తంబళ్ళవారేమి
నాపేరుమరి వీరయ్యాయనాము, ఇట్టుమారుపేరు పెట్టుకుంటేనీవు
మీతల్లిగాచిక్కుతుందిపోమ్మా, ఫకీరువానికి శత్రుడవునీవు
నీతల్లినితేగలవునీవు, అక్కడనుంచి బాలుడుగనుకాను
నాగళ్ళపూడిగట్టుకువచ్చాను, తిందళ్ళవారింటికిదారేది
అడుగుతాబాలుడు వాకిటికొచ్చేడు, తందాన రాజనందనాన.

వ. ఎవరమ్మా తంబళ్ళమ్మా ఎవరయ్యానీవు, యెవరైతేనేమిదాహాని
కిప్పించవమ్మా అనగాదాహమిచ్చాను పుచ్చుకొనగా నాయనమీదేవూ
రోయిమాదిపడమటరాజ్యం మీయింటిపేరేమి మాయింటిపేరు తంబళ్ళ

వారు మీతండ్రి పేరేమి మీతల్లి పేరేమినీ పేరేమి మాతండ్రి పేరుతంబళ్ళ
శరభయ్యతల్లి పేరుతంబళ్ళనాగమ్మ నాపేరు వీరయ్యయనెను
నాకూతురుకొడుకు మనుమడంటనేమి, చేతులారయెత్తుకున్నదయ్యా
చుట్టుచుట్టు అందరొచ్చినారు. యెవరువీరు తంబళ్ళపె...
నాకూతురుకొడుకుమనుమడువీడమ్మ. యెన్నాళ్ళకువ...తండ్రి
మీతల్లితండ్రులు బాగాయున్నారా, మాతల్లిచచ్చెనమాతండ్రిచచ్చెను
ఇట్లనగానె ...లునిచూచి, దుఃఖముతోటియేమన్నదయ్యా

వ. నాకూతురుపేరుతంబళ్ల బాలనాగమ్మ అల్లునిపేరుశరభయ్య ఇంటి పేరుతంబళ్ళవారు దానికివొక్కడేకొడుకు వానిపేరువీరయ్యపూర్వమువా రుఇక్కడబ్రతుకలేక దక్షిణానికిపోయిరి. గనుక నాకూతురికొడకవు గ నుక నాయనా ఎక్కడికిపోతూ వచ్చినావనగా అవ్వాతల్లితండ్రులుచ చ్చినతర్వాతనాకు ఎవ్వరులేరు మామ్మ త్తవతల్లినాగళ్లపూడిగట్టున యు న్నదనినాకుజ్ఞాపకముండిపూరూరుఅడుగుతునీదగ్గర వుందామనివచ్చినా నుఅనెను. నాయనానాకు ఎవ్వరులేరు ఫకీరువాడికిదండలువప్పుకున్నా ను అందువలన నిత్యము ముప్పందుజొన్నయిస్తాడు వక్కపూటఅర్ధ అ న్నముతింటాను. రెండోపూట పూ...కినేయుంటానునను...గనుక ని పెట్టినేనుయుంటాముయుందుము, నాయనాయనగా మంచిదన్నాడుఆ వేళమరునాడు మూడురోజులుగడిచెను తర్వాత నాలుగోరోజున వోతం బళ్ళవ్వానీవుకట్టుదండలు నేనుకట్టుదననగా నాయననీచేతగాదు. అవ్వా ఇన్నాళ్ళదాకామేము బ్రతికింది యె... అక్కడయి...నేదండలుకట్టిబ్రతి కినాము ఇంకాఅక్కడపనియుండ చేయున్నది తల్లిదం...లు పోట్టి యిక్కడికివచ్చినాననగానే,

నీచేతవయితే కట్టుమన్నాది, పువ్వులన్నియు పోగుపోసింది
మంచిలాహిరిగాను కట్టుతున్నాడు, ఫకీరువానికి యేమిగట్టినాడు
మల్లెమొగ్గలా రుమాలుగట్టెను, మల్లెమొగ్గలా నీమా...
నిలువెడు నిలువెడు దండలుకట్టెను, పువ్వుదారమే యొకటితీసినాడు
తనతల్లియూబాలనాగుకేమి, టిక్కిరిటిక్కిరి దండాకట్టినాడు
తనచిటికెనవేలి వుంగరముతీసెను, దండలోపల యిమిడించికట్టెను
రావేరావే తంబళ్ళఅవ్వా, ఈదండలునీవు పట్టుకపొమ్మనెను
...రిదండి బాలనాగుకియ్యె, దండలు...

ఫకీరువానికి దండలిచ్చినాది, దండలువాడు కన్నులారజూచి

వ. అరేతంబళ్ళపెద్దా! అరేఇన్నాళ్లదాక యెక్కడికిపోయింది ఈదెఝ్యదండలు చక్కదనము నేనేమనిచెప్పుదుమరి ఓ హో బాగావున్నవి అరేతంబళ్లపెద్దా యెవ్వరుకట్టినారు అయ్యానాకూతురు కొడుకు మన మాదుకట్టినాడు ఎప్పుడొచ్చినాడు. నేటికిమూడు దినములాయనండి వచ్చిఅరేతంబళ్లపెద్దా ఈవేళకన్న రేపుహెచ్చు, రేపటికన్న యెల్లుండి హెచ్చు చిన్నవాడు శ్రేయస్సుగలచిన్నవాణ్ని, బహుబాగా పెంచావె ఏమి పెట్టిపెంచేదయ్యానీవుముప్పందుయిస్తేనాకువకపూటకే సరిపోతాది చిన్నవాడు ఇాట్లోవున్నాడని రెండోపూట యింత పెట్టేదానికి గతిలేక యున్నది. నాకాపురం. అరేఇస్తారా అని [illegible] వచ్చి రెండుపుట్లబియ్యం, కందిపప్పు, యేదుం చింతపండు, మూడుమణుగుల మిరపకాయలు వకసిద్దెనేతిబొట్టుయిప్పించి చిన్నవానికి నెయ్యికత్తుకత్తుగా బెట్టిబాగాపెంచ వెళ వేళవరకది తీసుకొనిసంతోషముచేత బాలనాగమ్మమేడనకువచ్చి ఆదండలిచ్చిందిఆదండ చూచుకొని నాగమ్మసరేతంబళ్లపెద్దమ్మ నేనే వేషముగాయున్నానో ఆవేషమునకుతగినట్టుగానీవుదండలుతెచ్చినావుగానినాకుదండలుఅక్కరలేదు నాదండ లెవరుచూచెదరు. నాభోగ మెవరుచూచెదరు. నాయొద్ద మెవరుచూచెదరని పుచ్చుకొని విసిరి మసీదుకేసికొట్టినది. దండదారం తటుక్కున తెగి యుంగరం క్రిందబడ్డది క్రిందపడిన యీ యుంగరం కన్నులచూడగానే,

గుబగుబమని స్త్రవ్యపాసమేమి, స్త్రవ్యపానమే పొంగెనమ్మలారా
అయ్యోకొడకా బాలవర్ధిరాజా, మానాయన జేతి ఉంగరమేమి
యిక్కడికి వచ్చెనమ్మలారా, జాడకన్నులు లేవే ఉంగరమా
పూజశేషులు లేవేవుంగరమా, నీవెట్టవస్తివె నాముద్దుటుంగరము
లేక మానాయనవచ్చెనుగాబోలు, ఉంగరము పంపెను కాబోలు
నీవుయెందు కేవస్తివినాతండ్రి, పాపకర్మమమాయలఫకీరా
మీతండ్రులనూ అందరినీజంపేను, తనలోతాను దుఃఖపడ్డదోయి
అప్పుడుంగరము వ్రేలబెట్టుకొని, గుప్పుగుప్పు మనకాయున్నది
యీతంబళ్ళపెద్దయింటికొచ్చేనేమి, నాయనరావోయినీవుతంబళ్ళయ్యా
ఫకీరువాడూదండలుతెచ్చెనూ, బియ్యంపప్పు మనకేయిచ్చినాడూ
యింకాడండలు బాగాకట్టవయ్యా, యింకామనకె యిస్తువుంటాడు

ఆవేళకూడా దండలుకట్టుతూ, యేవిధంబుగా కడుతూవున్నాడు
వ. ఒకఅంతస్తు తెల్లపువ్వులు, ఒకఅంతస్తునల్లపువ్వులు వకఅంతస్తు యెర్రపువ్వులు గుత్తులుకట్టినాడు. నిలివెడుదండలుకట్టి తంబళ్ళవ్వ పట్టుకవెళ్ళుమనెను. ఆమెవండలుతీసుకపోయి ఫకీరువానికిచ్చునుదండలు చూచుకొనిబహుతమాషాలుపడ్డాడు ఆరేతంబళ్ల పెద్ద నిన్నటికన్న ఈవే ళహెచ్చు ఓహో బాగావున్న వేదండలు చిన్నవాణ్ణిబహుబాగా పెంచ వలెనుసుమాయనెను ఏమిపెట్టిపెంచుకుమయ్యా నిన్నయిచ్చినదినిన్నటి కేసరిపోయెను ఎప్పుడుకూడు అంటనేకలవరిస్తావు అనినిన్నటి మోస్తరు ఇప్పించెను ఆరేతంబళ్లపెద్ద నీకూతురుకొడుకు మనమడివి నాకు చూపించవె అయ్యో వాడేనగునుచూచి వెలవెలపోతాడు గుర్రాల జూచి గుబులుకొంటాడుజకుసుకుంటాడయ్యా! ఆరేజానునుకంచెకా స్త విభూతి పెడుతానే, రేపుతనకుపెట్టేది నెరుగడుకాబోలు అట్లాగే రేపు తీసుకొస్తాలేవయ్యా యనితంబళ్లపెద్ద ఇంటికివచ్చెను. తంబళ్లవీరయ్య ఫకీరువాడీవేళ మెచ్చుకున్నాడు. దండలింకాబాగాకట్టవయ్యా అనగా, ఆవేళ తమాషాగా కట్టినాడు.
తంబళ్లవ్వా పట్టుకపొమ్మనెను, నాయనానిన్ను కూడారమ్మనెను నీవుపోగా నేనుయెందుకవ్వా, నిన్నుఫకీరువాడు చూడవలెనంట గట్టిగనాతో చెప్పినాడుయేమి, యట్లయితేనీవు ముందరపొమ్మనెను ముందరపెద్ద వెనకాబాలుడూ, ఫకీరునివాని మసీదుకొచ్చారు ఫకీరువానికి దండలిచ్చినాది, దండనుజూచి మాయలఫకీరూ అరే వచ్చారె తంబళ్లపెద్ద, దండలుబహుబాగా వున్నయిరే అరె మొన్నటికన్న నిన్న హెచ్చెను, నిన్నటికన్న ఈవేళహెచ్చు నీకూతురుకొడుకు మనమడు ఏడానే, తీసుకపోయి యెదుటనిలిపింది వాడు చిన్నవాన్ని కన్నులజూచేను, అరె దీనికొడుకువలెవున్నాడు దీనికొడుకవ మాయలఫకీరు, అరె బాలనాగుకొడుకాయన్నాడు నా కూతురుకొడుకు మనమడువీరయ్యా, గట్టిగా నీకూతురుకొడుకేనా స్వయముగ నాకూతురుకొడుకయ్యా, తందాన రాజవందనాన
వ. అరెరెతంబళ్లపెద్దగట్టువనున్నదుగ్గితోడునాతోడు ఘట్టిగ నాకూ తురుకొడుకేనయ్యా తంబళ్లపెద్ద మీకూతుహెవున్నదానాకూతురుచచ్చి పోయినదయ్యా అరెతల్లాకేతల్లాఅరే తంబళ్లపెద్ద నీకూతురుకొడుకే

యింతచక్కనోడు నీకూతురు ఎంతచక్కనిదో నీకూతురువుంటే నీకూతు
ర్ని కూడ చేరదెస్తుగదె. నీఅల్లుడు లేడా అంతా వంశనాశనమైపొయినారా
య్యా అసగా ఓచిన్నోడ మీాఇంటిపేరేమి వోఫకీరు మాఇంటిపేరు తంబళ్ళ
వారు మీాతల్లిపేరేమి తండ్రిపేరేమి తండ్రిపేరు శగబయ్య తల్లి పేరునాగ
మ్మనాపేరు వీగయ్య యనెను అరెచిన్నోడా నేను మెచ్చినాను కానినీకు యే
నుగులుగుర్రాలు మంచికాల్బలం కావలెనా రాజ్యం కావలెనా వోఫకీరునా
కేమివద్దు, నీకుపన్నెండు స్తంబాల మక్కా మసీదువున్నదట ఆమసీదులోన
వెండి ఏనుగులు పైడిగుర్రాలు చిలుకలు పావురాలు విచిత్రాలు చెక్కియున్న
వట సెలవిస్తే జూచివస్తాను అరెఅవి జూచి తెచ్చేమి వస్తుంది రాజ్యంఏలాలె
భూమిఏలాలె అన్నంతినాలెకదు వుపింఛవలె ... చిన్న
వాణ్ని గనుక జూడవలెనని బుద్ధిగాయున్నది అరెఅక్కడికి పొయ్యేడందు
కువల్ల లేదు అదేమి ఫకీరు పడమట పానుగంటి పట్నానుంచి బాలనాగ అనేదా
న్ని చెరదెచ్చి ఆమసీదులో వుంచినాను అదిపన్నెండేండ్ల నోముపట్టిందట
నేనుదగ్గరపోతే చస్తానంటుంది ఇంకానానికి మూాకు మూాడేండ్ల గడువు
వున్నది ఆపర్యాంతమక్కడికి పొయ్యేటందుకువల్ల లేదు వోయిఫకీరా నీ
వురాకుంటె నేనన్నా బోయిచూచెదను. అరెనీవుపొయ్యేటందుకు వల్ల లే
దు రామం తాలతో తలుపులు బిగియుంచియున్నవి వోఫకీరా! నన్నయెం
తతమా పాదండలు కట్టినావో జూచిరావు ఇంకనుమంచి మంచిదండలు కట్టి
చ్చెదను నాకు అదియున్న నీవుదగ్గర పిలుచుకబోయి చూపించవలెను. అ
యితే చిన్నోడా దానికి యొకమాటయున్నది చెప్పుతాను జ్ఞాపకముంచు
కుంటావా ఫకీరు జ్ఞాపకము పెట్టుకుంటాను గరవాజా కాడికి వెళ్ళి ... నదు
ర్గమహాంకాళి అనగా తలుపులు తెరచుకొనును లోపలికి వెళ్ళియావి ... తలన్ని
చూచి మరల ఫైటికివచ్చి "క్యారెయ స్త్రీ ఇటో రే," అనుము. తలుపులు బిగిసి
కొనును పోయి గంటవేసేవరకే వచ్చునమ్మని చెప్పిపంపును. తర్వాత చి
న్నవాడు దరవాజా కాడికివచ్చి నరుగట్టునయున్న దుర్గమహాంకాళివని
యనగా తలుపులు తెరచుకొనగా మసీదులోనికి వెళ్ళెను.

మసీదులోన పోయెను బాలుడు, తనతల్లియా బాలనాగమ్మ
తలవంచుకొని కూర్చున్నదయ్యా, చిన్నవాడు దగ్గరపోతుండె
తలయెత్తిగా జూడదాయెనయ్యా, నీలజూపులు జూచుచున్నాది
మానిషియు... నాగమ్మా, నీవు దగ్గరకు రాబోకు ఫకీరా

నీ శిరస్సుపగిలి యిప్పుడేచచ్చేవు, ఆమాటలువిని బాలవర్ధిరాజు
మాయలఫకీరు నేను కాదమ్మా, నీవొక్కవోకొడుకును నేను
నా పేరుమరి బాలవర్ధిరాజు, యిప్పటికి నమ్మదాయెనమ్మ
ఘడియకు యెన్నివేషాలేతావు, నీమాయలమర్మము నాకు తెలుసుకోర
యింతలోకెనమ్మవునాతల్లి. యెన్నిజెప్పిన నమ్మదు నాగమ్మా
అప్పుడు బాలుడు ఏమంటడయ్యా, నేనన్నిజెప్పినన మ్మకున్నదేమి
ఆకాశవాణి నీవయినజెప్పావె, భూమిదేవతా నీవయినాపలుకవే
పరమేశ్వరుడా నీవయినజెప్పావు. పార్వతితల్లి నీవయినాపలుకవే
వ. ఈబాలుని మొరఆలకించి పార్వతీ పరమేశ్వరులు బాలనాగమ్మ
నుజూచి వినవమ్మా బాలనాగు నీకునీగర్భమందుద్భవించిన బాలుడునీవు
ఏడుదినాలబాలున్ని విడిచిపెట్టివచ్చినావు వానిపెద్దతల్లులార్గురు పెంచి
నారు మేము కాపాడినాము కడతేర నేటికినిన్ను చూడవచ్చినాడు వాని
కన్నులారజూచి చేతులార యెత్తుకొమ్మనిచెప్పగా ఆమాటలువిన్న

—♦ బాలనాగమ్మ కొమారునియెత్తి స్తన్యపానమిచ్చుట ♦—

తలయెత్తగా జూచెనాగమ్మ, గుబగుబమంటా స్తన్యపానమేమి
చేతులార యెత్తుకున్నదేమీ, కన్నులారా జూచెను నాగమ్మ
చెక్కిలినొక్కి చేరముద్దులాడె, తొడమీద గూర్చుండబెట్టుకొని
నాతండ్రి నీ వెంటకొచ్చినావు, నీ తండ్రులందరు మణిగిపోయినారు
తల్లియంటా జూడవచ్చినావా, నేను నీకు తల్లినిగాదయ్యా
నీ ముద్దుమారిపేము యెవ్వరుచూచేరు, నిన్ను యెవ్వరు పెంచినారయ్యా
వారేనీకు తల్లులునాతండ్రి, నీ వెంటకు వస్తివికొమారా
పాపకర్ముడు మాయలఫకీరు, మంత్రిగాడు బహు మాయలవాడయ్యా
వీడు మనుష్యులందరిని రాళ్లుచేస్తాడు. మనపన్నెండువేల జలములయి తేను
రాళ్లగుట్టలు జేసివిడిచినాడు, నిన్ను గట్టిగా చంపిపోతడయ్యా
నీవుడబ్బున వెళ్ళుమునాతండ్రి, నా ఆరుగురు అప్పలకయి తేను
వారివారిగొడుగులుండిపోయినాయి, వెర్రిటుకపట్టుక కొమ్మపాకుదాము
అలాగంటూ నిన్ను పెంచినారూ, బాబూడబ్బున దాటివెళ్ళిపోరా
వ. యిటు తల్లిచెప్పిన మాటలువిని అయితే నీతోమాటలాడడానికివీలు
లేదు నన్ను ఫకీరువాడుఘంట వేసేవరకురమ్మన్నాడుగనుక శీఘ్రముగా నీ

బాలవద్ధిరాజు తన మాతృదేవి బాలనాగమ్మను కలియుట.

[చిత్రం 4.]

వెళ్లుతాను రేపటిరోజున ఫకీరువాడు పూలతోటకు షికారుపోతాడు అ
తనుమరలఇంటికిరాక్పేలోపల వాడుయుండే మసీదంతా అలికించి వాడు
భోంచేసేభోజనమేమిటో అదితయారుచేయుంచి వాడుభోంచేసికూర్చొ
నగాఅప్పుడునేను మల్లిమొగ్గలామాజానూ దిండుదివా[illegible] పంపిస్తాను
అదిచూచి బహుఉషారుగావుండును తర్వాత రేపటిరోజున [illegible]తంత్రముల
నుచూచిఎంతసంతోషముగావుంటావో అంతసంతోషము తెచ్చుకొని
తలంటి స్నానముచేసి నీవగలధరించుకొని తాంబూలంవేసికొని ముసిముసి
నగవులునవ్వుకుంటూ ఫకీరువానిఎదుటికి చక్కావచ్చినిలువుము, వాడు
నిన్నుచూచి ఓబాలనాగునేడేమిబహుకుషాలువచ్చిందనిఅడుగును అం
దుకు నీవేమంటావంటెఓఫకీరా నాపన్నెండేండ్ల వ్రతము తీరిందిఇక రెం
డ్మూడురోజులున్నది దగ్గరకువచ్చిందని సంతోషపడుతున్నాననుము వాడు
బహుకుషాలుపడుతాడు అప్పుడునీవేమంటావంటె ఓఫకీరా నేను ఇన్ని
దినములనుంచి నీదగ్గరవుంటినేనీయాయువు నాకేమి చెప్పకపోతివియని
యడుగుము అదేనీయాయువ ఎక్కడవున్నదంటె ఫకీరా నాయాయువ
నీవెరుగవా పానుగంటిపట్నానికి పడమటిభాగాన పన్నెండుకొమ్మలపట్ల
మర్రిచెట్టు ఉత్తరపు కొమ్మకొట్టితే నేనువచ్చెదనని చెప్పును. అందుకు
బహుకుషాలుతో ఏమంటాడో అదివిని నీవునాకువేరేదిక్కులేదనినిన్ను
మినహాజీవనములేదు అనికొంతపరిహాసముగా వానితోమాట్లాడి వాని
తో వానినోటిగుండా ఏవర్తమానమువస్తుందో ఆవర్తమానం తంబళ్ళ
పెద్దుయింటికి త్వరగా పంపించుమనిచెప్పి దరవాజాబైటికివచ్చి "క్యారే
అస్తినికలోరో" అనగా తలుపులు బిగించుకొనెను మరునాడుచిన్నవాడుఫకీ
రువాని మసీదులోకిపోయివచ్చుపర్యంతము తంబళ్ళపెద్దను కదలిపోనివ్వ
లేదు దానితో ఏమనెనంటె ఓతంబళ్ళపెద్దు ఆచిన్నవానిని మంచిశ్రే
యస్సుగలవాడు మంచివ్యూహగలవాడుగనుక ఆచిన్నవానిని మొత్తుకు
మొత్తుకు నెయ్యిపెట్టి బహుబాగాపెంచుము ఫకీరా నేనెట్లాపెట్టిపెంచు
దును నీవు రెండుపూటలకిచ్చేదవు ఆవేళకేసరిపోతవి ఈవేళకుమల్లా
తికానాలేవనే అదియిచ్చెదరాయని కోటుకాడికి తీసుకవచ్చి మూడు
మానికెలవరహాలు కొలిచి కొంగులోపోసెను పదుటకొంగున మూట
గట్టుకొని దానికి [illegible]తగూసికలదు, ఆమూటవుంచుకొని బహుకుషాలుగా
[illegible]తూరుకొడుకు మనుమని

పుణ్యానవాకు వరహాలుదొరికింది, గూనువంచికొని తంబళ్ళపెద్దు
పరుగుపరుగున యింటికొచ్చినాడె, వెనకాముందు తిరిగిచూచినాది
కూతురుకొడుకు చూస్తాడనుకొని, యింటివెనకలా పాతరపెట్టింది

వ. అక్కడనుంచి చిన్నవాడు ఫకీరువానివద్దకివచ్చెను. ఫకీరుచూచి ఏమిరాతంబళ్ళవీరయ్యా రెండుమూడురోజులు ఏమేమి వింతలుచూచి నావనెను అయ్యా అన్నమెందుకుఆవేడుకలుచూచి తెలుకలితీరుతుందిమీా సెలవులేదని నబ్బుణవచ్చితిని లేకపోతె ఇప్పుడురానననెను. అరేఅదిచూచి తెపమినిఁడుతుంది అన్నముతినవలె కడుపునిండవలె రాజ్యంచేయవలె సుఖపడవలెను. నేను చిన్నవాన్నిగనుక ఇటువంటి బుద్ధివున్నది ఐతే నీవింటికిపోయి మంచిమంచి దండకట్టి పంపుతూ యుండుమని పంపెను. అంతట చిన్నవాడు యింటికివచ్చెను.

వ. అక్కడమరునాడు ప్రొద్దున ఫకీరుపూఁతోటకు షికారుపోయెను వాడుమరల వచ్చునంతలో బాలనాగమ్మ ఆమసీదులన్ని అలికించి వాడు భోంచేసే భోజనము తయారుచేయించిపెట్టెను. అంతఫకీరువాడు వచ్చి స్నానంచేసి,

అరె రెండుపుట్లకొఱ్ఱలుతిన్నాను, పందుంపెసలపప్పుతిన్నదేమి
ముత్తుంనూనె తాగెరఫకీరూ, అరవైలొట్లు కల్లుపట్టినాడు
నిప్పువపోసితె భగ్గునమండేది, మూడ్పిప్పసీసాల సారాయిపట్టెను
తాటికాయంత నల్లమందుతినెను, గుమ్మిడికాయంత మాజనంతిన్నాడు
మూడుపుట్ల గంజాయినలిపేనూ, బంగారువుక్క చేతికిలిసేనూ
వక్కలొదిలును వేసెరఫకీరూ, గుటగుటమని గంజాయిపట్టేను
గంజాయిపట్టిన ఘుషియుకునయితేను, మంచిమంచిలాహారిగొన్నాడు
లవంగిమొగ్గలాలాహారి కొన్నాడు, అప్పుడుతంబళ్ళపెద్ద ఏమితెచ్చినాది
వీరయ్యగట్టిన పువ్వులమునుపులు, ఫకీరువానికి వేగిరముగాను
నీమాజామా అంగితెచ్చినాది, దిండుదివాసి తీసికొచ్చినాది
మల్లెమొగ్గలా బంతులుతెచ్చింది. ఫకీరువాడు చూచెనమ్మలారా
బంతులచూచి ఉషారుపడ్డాడు, కుషీభుజంబున తంబళ్ళవీరయ్యా
నాకుతగినవాడు దొరకెనన్నదేమి, ఉషారుమీాద కొల్వుతీరినాడు
అప్పుడెల్లాయున్నదినాగమ్మ, తనతలంటి స్నానముచేసింది
తననగలన్ని శృంగారించుకొని, నాగబంధముచీర గట్టినాది

తాంబూలము వేసుకున్న దేమి, హంసనడకలతో బాలనాగమ్మా
ఫకీరువాని యెదుటికొచ్చినాది, తందానభాయి రాజవందనాన.

వ. అంత ఫకీరువాడు బాలనాగునిచూచి యేమిబాలనాగమ్మా ఈ వేళబహుబహుపారుగా వచ్చితివి ఓఫకీరా నాకు పన్నెండేండ్లవ్రతం తీరింది యికతొమ్మిదిరోజులతో సరిపోతుందని సంతోషపడదనని చెప్పెను.

తందానభాయి రాజవందనావ వహ్వారేవో బాలనాగోజి
కోరికదీర్చవె కోమలాంగి భామా, ముద్దుబెట్టవే నాముద్దుకోమలీ
చలీ, దూరంగా వుండుమంటదేమి, దగ్గరకొస్తె తలపగిలిచచ్చేవూ
అరేయింకా నీకు దయరాలేదా, తొమ్మిదిరోజులు వోర్చుకోరనీవూ
నీకైన ప్రాణము నీకేలవుతుంది, యితరులకైనా కాబోదురోరి.

వ. ఓయిఫకీరా యిన్నిదినములనుండి నీదగ్గరవుంటిని నీయాయువ నాకేమిచెప్పకపోతివిగదా అదిచెప్పవలయుననగా అరే బాలనాగు నీఆయువ ఎక్కడవున్నది!నాఆయువనీవెరుగవా పానుగంటిపట్నానికి పడమటితట్టు నపన్నెండుకొమ్మల పట్టుమర్రిచెట్టువున్నది ఆమర్రిచెట్టు వుత్తరకొమ్మకొట్టితెనేను చచ్చెదను అరెనీవు చాలబాగా చెప్పినావుగాని నేనుచెప్పతానా అనగానీవుచెప్పకపోతెఎవ్వరైనానాకు ఎవరైనావున్నారా నన్నురక్షించేవారిని పోషించేవారిని నీవు సంహారము చేసితివి ఇకవేరేనాకుదిక్కునన్నెవడైనా చంపిపోతారేమోయని దిగులుగా వున్నది నీఆయువనాకు తెలిసివుంటే నిన్నెవరైనాచంపితె నిన్ను బ్రతికించుకుంటాను అనగానీవు బ్రతికించుకొనుటకునాకే తెలిసియుండవలయునుగాని ఇతరులకు తెలియకూడదను గనుక గట్టిగ నీకు ఆయువు చెప్పవలెను నేను.

అరెవహ్వారే బాలనాగోజీ, కోమలాంగినా కోరికదీర్చావే
ముద్దుకోమలి ముద్దుబెట్టవే, నీకు పన్నెండేండ్ల వ్రతముతీరినదా
నామీదనీకు దయపుట్టిందా, నాఆయువు నీకేచెప్పెదా
గట్టిగనీవూ చెప్పరఫకీరా, నీకయినప్రాణము నీకే అవుతుంది

వ. అరెబాలనాగూ ఇంకాఎన్నిదినములున్నది తొమ్మిదిరోజులున్నది ఫకీరా బొంతికంతియులికివేసుకో బాలనాగు దగ్గరకొచ్చింది నాడు నేడుగాకనదుమ యెన్నిదినములున్నదే అదినముగాక ఈదినము గాకపదు దినములన్నవి అట్లయితె ఆయువనీకు చెప్పెదవినుము పాలసముద్రము, పెరుగుసముద్రం, నేతిసముద్రం, చెరకుపాల ... డిసేళ్ళసము

ద్రము ఉప్పునీళ్ల సముద్రము, కల్లుసముద్రము ఈ ఏడుసముద్రాలు దాటి
వతరువాత జీవిగడ్డ ఆజీవిగడ్డలో రాతిగోడ, రాతిగోడలో రాతికోటనడు
మవృక్షకోట ఆవృక్షకోటలో ఏనూరు వెలగచెట్లు మున్నూరు ములగచెట్లు
నన్నూరు తాటిచెట్లు, ఏనూరు వేపచెట్లు, వీటినడుమ ముంతమామిడిచెట్లు
ఆముంతమామిడితొర్రలో ఏడుదొంతర్లు ఆ ఏడుదొంతర్లో బంగారుపం
జరం ఆపంజరములో పంచవన్నెలచిలుక ఆచిలుక కంఠమందునా ఆయు
వున్నది. ఆచిలుకచస్తె నేను చస్తానుగదేభామా మేలు
ఇన్నమాటలు విన్నాదినాగమ్మా, అయ్యోకొడుకా బాలవర్ధిరాజా
నీవెళ్లాబోతువు నాతండ్రి, ఆ సముద్రాలమీదా యాలాపోతావు
నే నెనిమిదిరోజులు గడువుపెడితినేమి, ఇంకానాలుగురోజులు పెట్టకపోతిని
యీ తొమ్మిదిరోజు వెళ్ళినదరువాత, వీనుమూర్ఛానికి పైకివస్తాడు
నా వతయి గట్టిగాచెడనలెను, నీవు రాకపోయిన మేలుగవుండూనూ
గోడుగోడున దుఃఖపడుతుంది, తిరిగితాను మసీదుకొచ్చింది
ఫకీరుచెప్పిన వృత్తాంతమంత, చీటిలోనె వ్రాసెనమ్మలారా
ఆ చీటివ్రాసి దగ్గిరవుంచుకొని, తంబళ్ళపెద్దా వచ్చెనమ్మలారా
వినవమ్మవో తంబళ్ళపెద్ద, నీ మనుమడు వీరయ్య బాగావున్నాడా
అమ్మాఅంతా బాగాయున్నాము, తందానభాయి రాజవందనాన.

వ. ఏతేవినవమ్మా తంబళ్లపెద్ద నీ మనుమడు తంబళ్ళవీరయ్యాదండలు బహుసొగసుగాకట్టుతాడు మీరావాడుకట్టెదండలు ఫకీరుకూడామెచ్చుకున్నాడమ్మాసరేకాని తంబళ్ళపెద్ద మొన్నరోజునాకు తీసుకొచ్చిఇచ్చిన దండనీమనుమడేకట్టినాడా అవునమ్మాఅట్టిదండ నాకెన్నడుకుదరలేదుసుమాఅటువంటిదండ నీమనుమడుతో చెప్పి ఒకటికట్టించుకురమ్ముమునుపటి దండవున్నదంటదమ్మాఆదండమో స్తరుగావకటికట్టించుకురావమ్మాఆదండఅప్పుడేబోయుందే అట్లయితేమాకెట్లు తెలుస్తుందమ్మా, తెల్లవారలేచి పదిదండలుకట్టివాండ్లము యేదండయెట్లుకుదిరిందో యేదండకుదరలేదో దండలపువ్వులు లెక్కలేదంటె మీదగ్గరసుమారుపకదుతామమ్మనాకు పంపించినదండపువ్వులనినేను లెక్కబెట్టితిని యేనువందలపైపదమూడు తోళ్లపువ్వులుగాని యీలెక్కమీవీరయ్యతో చెప్పితె యిట్లాగట్టిపంపిస్తాడుఅమ్మా నేను పెద్దదాన్నియయినాను నాకు జ్ఞాపకముండదు యింటికాడికిపొయ్యేవరకు మరచిపోతాను నీకు అంతజ్ఞాపకం లేకపోతె ఆపువ్వుల

యొకలెక్క ఈచీటిలో వ్రాసినాను ఈచీటిమీవీరయ్యకిచ్చి ఈచీటిలో
యెట్లువ్రాసినానో ఆ ప్రకారముగా కట్టింపుమని మీవీరయ్యతో నోటి
మాటచెప్పుమని చీటిచేతికిచ్చును ఫకీరువాడుచూడకుండా పట్టుకవెళ్లుమ
నెనుఫకీరువాడుచూస్తెఅందులోఏమితప్పువున్నదితప్పు లేదుగానినామీద
దీనికిభయమయున్నదనిఅనుకుంటూనుఫకీరువాడుజూడకుండాగనుక యిస్త్రీవా
రేవుపొద్దున్న నేనుకట్టుకున్నకోకారవికె యిస్తాననుఆశపడి చాటుగాతీసుక
వచ్చిదిన్నవానిచేతికిచీటియిచ్చి నాయన ఆచీటిలోఎట్లువున్నదోయట్లుదం
డలుకట్టిపంపించమన్నది బాలరాజు ఆచీటి చూచుకుంటూనె విమర్శగా
చదివి చించిఅవతలపారవేసి పూర్వోత్రాలుగుచదువుగా బదులలోకిబోయి
తీసివేసినకాగితాలునాలుగుపందిళ్ళుపోగుచేసికొనివచ్చినవకచెట్టుక్రిందకూ
ర్చుండియున్నిమడతలుబెట్టినాడు రెండుబొక్కసాలుకట్టినాడుతంబళ్ళపె
ద్దుఏనుకలేకుండ యింటిలోదాచిపెట్టినాడు తెల్లవారి పొద్దున్నఏమిజేసినా
డంటెతంబళ్లవ్వాకొండలవంటివి నిత్యమువకరాయితీస్తెతరుగుతుంది ఇట్ల
మనంతింటూవుంటె యెన్నాళ్ళుజరుగుతూవుంటుంది. మనకునాలుగుకో
జాలు ఫకీరుదండలుకట్టగలవాడు నీవుఎక్కడికి వెళ్ళితావునాయనయవ్వా
నాగళ్ళపూడిగట్టుక్రిందనైనాలవారిపట్నములో మాతండ్రికీపదివేల వర
హాలుబాకీయున్నారుఈపత్రాలు యిట్టపసియేనుస్తుయున్నవి పోయిజమ
చేసుకవచ్చేదననెను యంతట,

అంతటమంచిదినాయన వెళ్ళమన్నదేమి, వద్దికట్టిగ విడిచిపెట్టబోకు
వడ్డిమొదలుజమచేసుకరమ్మ, సద్దయన్నము గట్టుమన్నదేమి
సద్దియన్నము తయారుచేసింది, తెల్లారిజామున లేచెను బాలుడు
పాతికవరహాలె మూటకట్టుకొనెను, యీకాగితాలమూటతీసుకొని
నాగళ్ళపూడిగట్టుదిగినాడు, పొద్దుగూకేవరకు బాలుడు
దొంతరాజపట్నమొచ్చినాడు, పూటకూళ్ళ పెద్దమ్మయింటికేమి
యెవ్వరెనీవు యింటిభాగ్యశాలి, యెవ్వరునాయన కూర్చొమన్నది
వరహాయిస్తా అన్నంబెడుతావా, మంచిదినాయన బెడుతానన్నది
యప్పుడువరహా చేతికిచ్చినాడు, స్నానానికి నీళ్ళుతోడింది
నాలుగుకూరలయన్నముబెట్టెను, పడుకోవడానికి స్థలముచూపెను
ఆవేళరాత్రి పండుకున్నదేమి, తెల్లవారి ప్రొద్దునలేచెను బాలుడు
మళ్ళీవరహాయిచ్చి భోంచేసినాడు, భోంచేసిగా నడుముకట్టినాడు

ప్రొద్దుగూకుతు నడిచెనమ్మలారా, ప్రొద్దుగూకేవరకునై తేను
రక్తకొల్లయూ పట్నమొచ్చెనేమి, పేదరాలి పెద్దమ్మ ఇంటికాడ
వరహాయిచ్చి భోంచేసినాడు, ఆవేళరాత్రి యక్కడవుండెను
తెల్లవారగా బాలుడుగనుకాను, వరహాయిచ్చి భోంచేసెనమ్మ
చద్దియన్నము కట్టుకున్నడేమీ, రెండుఝాములు నడిచెనమ్మలారా
వకచెరువుకాడ భోంచేసిరాజు, అక్కడకొంతసేపు నిమ్మళించెరాజు
మూడుజాములకు బాలుడుగనుకనే, సముద్రాలవొద్దు కొచ్చెనేమి
యట్టెయెత్తి పారజూచెనుగా, తందానభాయి రాజవందనాన.

వ. ఈయేడుసముద్రాలు యేకమైయున్నది సముద్రాలమీదనే నెట్లు బోదును పడవలులేవు సంగళ్ళులేవని మహావిచారపడుతున్న ఆసముద్రాలవద్దునే పంద్రెండుకొమ్మల వకమర్రిచెట్టు క్రింద ఏమిశోచికపండుకొన్నాడు ఏమిమాతల్లి తొమ్మిదిరోజులు గడువుబెట్టెనే గడువువెళ్ళిన తరువాత ఫకీరువాడు మూర్ఖానికోవాడు మాతల్లివానిచేతిలో వ్రతం చెడితుందని ఏవిధముగావిచారించిన యోచనలేదు ఆచెట్టుమీదగండబేరుండపక్షులు ఏటాపిల్లలుబెట్టుకొని జీవిగడ్డకు మేతకుబోయ్యేవియక్కడ పన్నెండుశిరస్సుల నాగేంద్రుడుచక్కావచ్చిఆగూటిలోని పిల్లలుతినబోతూవుండేది యట్లమూడునాలుగుసార్లు జరిగినది ఆపడుమరలపిల్లలబెట్టుకున్నవి గూటిలోనే కకవకళంనా మేకలవలె బెదుగుతూవున్నవిఆతెల్లులు జీవిగడ్డకు మేతకుబోయునవి తరువాత నాగేంద్రుడాపిల్లలతినడానికిచెట్టు యెక్కుతూయుండగా, పిల్లలుచూచి కీచుకీచుమని అరుస్తుండెను. ఈ బాలవర్ధిరాజు ముసుగుతీసి చెట్టునుపారచూచేవరకు నాగేంద్రుడాచెట్టు యెక్కుతూయున్నది. విషజంతువును జూచిగదా ఈపిల్లలరుస్తున్నవి ఈపామునుయిప్పుడు కొట్టిచంపితె పుణ్యమేగాని పాపము లేదుగదాయని చంద్రాయుధముదూసి మాతల్లి ఫకీరువానిచేతిలో వ్రతంచెడితె నాచేతులోపాము చావకపోవలెను. వ్రతంచెడకవుంటె పన్నెండుశిరస్సులు తెగి అట్లపడుగాకయని,

చంద్రాయుధము తీసుకవేసెను. పన్నెండుశిరస్సులు వూడిపడ్డవయ్యా
అందులోవకటి శిరస్సుగనుకాను, బాలుడికంఠం వచ్చిపట్టెనేమి
పట్టికరచి ప్రాణముదలినాది, లాగితీసిన రాకపోయెనేమీ
కత్తితోడుతాని కోసివేసెనేమి, అంతకంతకు బాలుడికమ్మయ్యా

శామ్మ్రలోయేమో బహువుమెక్కనయ్యా, నోటంబడి నురగళ్లుయేమిం
చెట్టుకిందనే విరుచుకపట్టాడు, పండ్లుగట్టిగ కరచుకపోయింది
కుంకుడుకాయవిధమునగనుకాను చెవులవెంబడే నురగలువచ్చింది
బాలుడు ప్రాణంవిడిచెనమ్మలారా, ఇక్కడ బాలుప్రాణమిచువగానే
పానుగంటిలోపట్నమందునను, బాలుతల్లులకప్పుడేపరీక్షలిస్తాను
నాగుమల్లిచెట్టు యెండిపోయెనమ్మ, ఆరుగురుతల్లులూచూసిరి.
అయ్యోనాయన బాలవద్దిరాజా, యింకామనకు యేమివున్నదమ్మ
మనబాలుడుయయిపోయెనమ్మ, రొమ్మేరొమ్మేగుద్దుకుంట రేమి
గాజులస్థంభాలుతాకిరి, వుస్సూబెట్టుకొని చచ్చెనమ్మలారా
మాకెవ్వరుయున్నారునగాతండ్రిడి అతిగారవంబున పెంచుచుంటిమయ్యా
వద్దనగానీవుబోతివినాతండ్రి. యీచంద్రవంశమే దీపములేదాయె
అంభోయని యడలసాగనారు, పట్నమంతయు శాకిశోకమాయె
వారిపౌరోహితులు బ్రాహ్మణుడుగనుకాను, ఆయనకూడవచ్చెనక్కడికి
విన్నారమ్మా సూర్యనాగమ్మ, మీరెందుకు దుఃఖపడతరమ్మ
నేనుగట్టిగ ప్రశ్నజూచితివి, బాలునికేవో చిక్కువచ్చింది
నామనవినివింటారామీరు, యేమయ్యా చెప్పవయ్యానీవు
మూడురోజులు చూడండమ్మయ్యా, బాలునిచిక్కు తెలుస్తుందిగాని
అనికెమీరు చెప్పెదనునేను గడ్డంపట్టుక బ్రతిమాలినారు
కొడకాకొడకా బాలవద్దిరాజ, ఇట్టినవుతలవంచుతారు
అన్నహారము విడిచిపెట్టిరేమి, తర్వాతను యెవరిముచ్చట
నాగేంద్రుడు చచ్చినతర్వాత, భూమియుంత యీవిరిగమ్మేను
నాగేంద్రునిరక్తముగనుకాను, కొండకాలువను మోకాటిలోతు
మోకాటిలోతున పారుతున్నదేమి, నవిగొట్టుకుంచి పక్షులువస్తుంటే
యేనుగప్పుడు ముక్కునకరచుకొని, పిల్లలకు మేతలు తెస్తువున్నావి
వ. ఇక్కడపిల్లలేమియోచనచేస్తుందంటె మనతల్లులుమనలనువిడిచి
పెట్టిమేతకువెళ్ళెను మేతలుతెచ్చేవరకు మనమిచత్రిమంటె ఆమేతలేమి
చేయబోతివి ఈచెట్టుక్రిందనరుడుమనపాలిటదైవమైవచ్చిపామును సంహ
రించి మనలను బ్రతికించెను. తనప్రాణమును పోగొట్టుకొనెను ఉపకా
రానికివస్తే నపకారమువచ్చెనుగనుక తల్లులువచ్చునప్పుడుమనముచచ్చి
నట్లు పడియుందాము మనలను బ్రతిమాలిన తిసకూడదు లేస్తిమా

మేతలు తినకూడదు. ఈచిన్నవాడేమిపనికివచ్చినాడో యతని బ్రతికించి యాతని నెరవేర్చిపంపితె మనమప్పుడు మేతనుదిందాము లేకబోతే వతనితో బాటుమనము చచ్చెదమని
చచ్చినట్లు పడియున్నదయ్యా తల్లులు మేతలుదెచ్చె నమ్మలారా
ఇన్నాళ్ళుగా తల్లులువచ్చితె కీచుకీచుమని యరచునుపిల్లలుగా
గూటిలోబిడ్డలుపొదలిక లేదాయె, అడపక్షిగా దుఃఖపడుతుంది
నాబిడ్డలయొక్క మాటలు లేవని. ముందుబిడ్డలతో కలసిరి కాబోలు
గూటిమీదికి వచ్చెనుపక్షులుగ, చచ్చినట్లుపడియున్న వేమి
అమ్మాలెండే చిన్నబిడ్డలారా, మీకుమేతలు తెచ్చినాములెండి
యెన్నిజేసిన లేవరుబిడ్డలుగ, బిడ్డలనప్పుడు బ్రతిమాలినారు
కొంతసేపటికి పిల్లలు లేచెను, యెందుకమ్మ మమ్మి లేపెదరు
మీకు మేతలుగనుక తెచ్చినామమ్మ మాదివనాలుజేయవచ్చినారా
మీకు యింతకష్టమెందుకమ్మ, యీనాటికి చచ్చిపోదుమమ్మ

వ. ఇల్లనిబిడ్డలడుగ మేముపదిపంద్రెండుసంవత్సరములనుంచియీచెట్టునయున్నాము. నాటినుంచిమీరుకన్నబిడ్డలంతా ఎక్కడనెను ఓబిడ్డలారా మేముకసిపెంచిరెక్కలువచ్చేసమయాన మేముజీవిగడ్డకు మేతకుబోయి తిరిగివచ్చులోపల రెక్కలువచ్చిపారిపోవునో లేకెవ్వరైన నెత్తుకొనిపోదురో లేక యేమన్నా మింగిపోవునో అబిడ్డలపోకలు మాకు తెలియదనగా అమ్మా యెవరున్ను ఎత్తుకబోలేదు ఇదుగో యీచెట్టుక్రిందచూడమనగా చూచిరి పన్నెండుసిరిస్సులు నాగేంద్రుడు తలలు తెగిపడియున్నారు ఆనాగేంద్రుడిక దుఫలో పడుతూయున్నారు మీరిప్పుడీచెట్టుక్రింద దొరకవరుకు మాపాలిటిదైవమైవచ్చి ఈపామును సంహరించి మమ్ము బ్రతికించినాడు తన ప్రాణమును బోగొట్టుకొనెను గనుక మీరాతని బ్రతికించి అతిదేమి పనికివచ్చెనో అపని కడతేర్చిపంపితే. మేము మేతలుతింటాము లేకపోతే ఆచిన్నవానితో మేమున్ను చచ్చెదమని పిల్లలుచెప్పగావిని ఆచిన్నవాని మీదపక్షులకుఎక్కడలేనిదయబుట్టిపోతుపక్షి చక్కావచ్చి చిన్నవాన్ని కదిలించిజూచెను కట్టెమాత్రమున్నది ప్రాణము యెట్లా బ్రతికించుదుమని అక్కడ కేడామడదూరం. సంజీవియాపర్వతమున్నది
యాపర్వతానికి పక్షివెళ్లెనయ్యా. సంజీవిపుల్ల ముక్కునకరచుకొని

తెల్లవారేసరికి పక్షివచ్చినాది, చిన్నవాని చుట్టునన్నై తేను
పుడకతీసుకొని ముమ్మారుతిరిగె. దిగ్గునలేచి కూర్చున్నదంత
బాలుడప్పుడు బ్రతికెనమ్మలారా, ఇక్కడ బాలుడు బ్రతుకగానేమి
ఏనుగంటివో పట్టణమందునను, నాగమల్లి చెట్టుచిగురు పెట్టినాది
ఆరుగురుగా తల్లులుచూచిరి, మాతండ్రికి గండమొచ్చెనేమి
మరలగండము తప్పిపోయినాది, ఇకనుమనము బ్రతుకుతామమ్మ
వారిసంతోషము చెప్పతీరదయ్యా, బాలుడు బ్రతికిన సంతోషంచేత
ఆవేళ యనేక దానాలుచేసిరి, అమ్మావినవే సూర్యనాగమ్మ
మనబాలుడువచ్చు పర్యంతము, నిత్యంమూటి బ్రాహ్మణులయి తేను
అన్నదానము చేసెదమంటూరు, అందరుదానికి యనుకూలించిరి
తర్వాతనక్కడ పక్షులుగనుకాను, బాలునిజూచి నీపేరేమనిరి
నాపేరుగా బాలవర్ధిరాజు, రావయ్యావో బాలవర్ధిరాజా
నీవెక్కడికి వెళ్ళుతావయ్యా, నేసంజీవిగడ్డకు పోవలెనన్నాడు
నీకేమక్కడ పనియున్నదయ్యా, బాలుడప్పుడు యేమనుచున్నాడు

వ. ఈపక్షులను ఫకీరువాడుంచెనో వీటితో మర్మము చెప్పితే నాకు మూలముదొరకదని నాకక్కడ పనివున్నది వెళ్ళుచున్నానని అనివిని

పక్షులు నిన్నేలాగు తీసుకపోదుము, మేఘాలమీద వెళ్ళవలెను తండ్రి
పరిసగానికి వెళ్ళిన తర్వాత, విషగాలి కొట్టుచున్నదయ్యా
ఆగాలికొట్టితె నీవుచచ్చెదవె, ఆవెనుకనిన్ను బ్రతికింపలేము
పక్షులకేమి తోచకపోయెను, యెల్లయిన మీబారమన్నాడు
యీతబొండు తీసికొచ్చినాది, ముక్కుతోటిదాలిసెనమ్మలారా
చిన్నవానిని దాంట్లోమార్చేను, పోతుపక్షిగా రెక్కలుదాపింది
పెంటపక్షి బొందుమెత్తినాది, పోతుపక్షి రెక్కలనడుమాను
విషగాలిగా కొట్టకుండనయ్యా, రెక్కలనడుమా వుంచెనమ్మలారా
పెంటపక్షిగా రెక్కలుపొదిగింది, మేఘాలమీద లేచెనుపక్షులుగా
పాలసముద్రదాటెనమ్మలారా, సముద్రాలన్ని దాటియుపక్షులుగా
సంజీవిగడ్డలో దింపెను బాలుణ్ణి, ఘోరమైనయడవిజూచేను
తోటనిండాయడివియున్నాది, చంద్రాయుధము చేతిలోతీసుకొని

వ. ఫకీరువానిచేతిలో మాతల్లి వంటము చెడకుండావుంచుక వేటుకు చట్టుతెగిపోవలెను లేకపోతే తెగకూడదని వేటువేయగా తెగిపడుతుండెను

అట్లుమూడువందల వెలగలుబనరికెను, యేడువందలయేవలకొట్టెను
అరువైనాలుగు తాళ్ళుగొట్టెను, ముంతమామిడి చెట్టుకొట్టెను
బైలుదేరెను బాలుడుగనుకాను, ముంతమామిడి చెట్టుకొట్టెను
వెట్టుపడగానే దొంతలుకనబడెను, అపక్షులప్పుడేమనుచున్నాది

వ. ఓచిన్నవాడా! ఆముంతమామిడి చెట్టుగొట్టిఆదొంతులజోలికిబో
తూవున్నావు, ఆదొంతులు మాయలఫకీరువానిది వాడువచ్చినా నిన్ను
చంపిబోతాడనగా, నేనువాడిసెలవుమీద నేవచ్చితిని ఎందుకుసెలవుయివ
స్తివినేనుఫకీరువానివద్దనౌకరుగాయుండానుచిన్నవాడా, నేనువృద్ధునైతిని
సముద్రాలవడుమ జీవగెడ్డలో వుక్కుకోట, ముంతమామిడిచెట్టు వున్న
దిదానితొర్రలో ఏడుదొంతులున్నవి ఆడుగుదొంతులో బంగారవుపం
జరంవుంది, ఆపంజరములోపంచవన్నెలచిలుకవున్నది ఆచిలుకను తెచ్చి
పెట్టమనిఫకీరునాతోచెప్పెను దానిచేత వచ్చినానుఫకీరువాడునీతోజెప్ప
డంసరేనీవు రావడంసరేమేమువచ్చేవరకు సహాయ్యముజేసి మాబిడ్డల్నిబ
తికించినావుగనుక నిన్నింతసహారము తీసకరావడమైనది ఈచెట్టును సా
ధించి పంజరంబెల్లు తెచ్చేదవనగా దొంతులన్ని పగలగొట్టి పంజరము
తెచ్చెదను ఆదొంతులపగలగొట్టి, పంజరముతేబోతేదొంతికి యేడేసి
మంత్రిసంబంధమైన గాడ్దెలంతతుమ్మెదలు గావలియున్నవి అది ఒకటి
కుట్టినానీవుచచ్చెదవుఅది కుట్టవచ్చితే నాయాయుధముచేత నొక్కొక్క
దాని రెండేసితునకలుగాఖండించెదను వాటిసంహరించితే దానిరక్త
బిందువులు క్రిందపడితే వెయ్యితుమ్మెదలువుట్టునని చెప్పగావిని బాలుని
కేమిదోచక కూర్చునియుండెను,

వ. తర్వాతిఆపక్షులుఅడవికి మేతకుబోయి కడుపునిండా మేతలుదిని
పిల్లలకుమేతలుముక్కునకరచుకొనిచిన్నవానిదగ్గరకువచ్చి ఓచిన్నవాడా
అట్లేకూర్చొనియున్నావు బోదామురమ్మనిరి నేనెక్కడకివచ్చెదను. ఫకీ
రువానితో గట్టిగాదెచ్చెదవనిచెప్పి మళ్ళిపోయినావల్లకాకబోయిందనిచె
ప్పేదా! దీనికన్న ఇక్కడచావడమేమేలు అదికాక నేనుపుట్టినమక్కడ, గి
ట్టినమిక్కడని బ్రహ్మవ్రాసివుండగానే, మీకుదయారసంపుట్టినన్నుతీసుకవ
చ్చిఇక్కడవిడచితిరి దబ్బునమీరువెళ్ళండి మీబిడ్డలెంత యాకలిగొని
యున్నారోయనగా, పెంటపక్షికడపటబడిపురుషపక్షితోనేమిజెప్పెదనం
టెమనబిడ్డలుమనముసుఖముగానుండిరిగిన్నవానిని ఈసముద్రాలనడుమ

పారవేసివెళ్ళడము మనకుమంచిదికాదు ఎట్లనైనసాధించితీసుకవెళ్ళవలె
వనిపెంటిపక్షి చెప్పగాపురుషపక్షి ఏమిచేసిందంటే చిన్నవాన్నితీసుకబో
యికీరువాకటమైన యిల్లెంపాదలోకూర్చుండబెట్టి చక్కావచ్చి,
యెగసిమూను తిన్నులుతన్నేను, ఫక్కుపక్కున దొంతలుపగిలింది
గంపుతుమ్మెదలు రివ్వునలేచెను, చెట్టుకుచెట్టుకు కమ్ముకున్నాది
పెంటిపక్షి రెక్కలువిసరెను, రెక్కలువురవడిని తుమ్మెదలన్నియ్యా
కుచ్చెలమేలా కొట్టుకబోయెను, పోతుపక్షిపైగా వాలింది
పంజరమప్పుడుము క్కునకరచుకొని, యిల్లెంపాదలో బాలునిదగ్గరను
పంజరముంచె పక్షులుగనుకాను, తందానభాయి రాజవందనాన.

వ. ఓచిన్నవాడా! ఫకీరువాడప్పుడేకదలివుండవలెను. వచ్చితేమమ్ము
నునిన్నుచంపుతాడు చిలుకనుభద్రముచేసుకొమ్మని చిన్నవాణ్ని చెవులు
అంటిపోగులుజోడుయుండగ పోగుదీసిరెండింటికిలంకెవేసి రెండుకాళ్ళకు
రెండుతగిలించికొక్కెంపట్టును అక్కడఫకీరువానికి సంకెళ్లుతగుల్కొన్నవి
నాదిఆయువయెవడో తెస్తాడు, లేక నా చిలుక మేతకుబోయుందో
అడవినిచిక్కతిరిగ చుట్టుకున్నదేమో, ఇల్లనిఫకీరు అనుకుంటున్నాడు
అక్కడనుంచి బాలుడుగనుకాను, ప్రయాణము నడుపుచున్నదయ్యా
పక్షులుఈతిబాండు తెచ్చినాది, యీతిబాండులో మారమున్నదయ్యా
చిలుకపంజర మక్కడవారవేసినాడు, తందానభాయి రాజవందనాన

వ. చిలుకయేలాటిదంటె, కెంపులు, పచ్చలు, వజ్రవైడూర్యనీల
గోమేధిక పుష్యరాగాలతో నవరత్నఖచితమైపతక మెంత దీప్తిగావుండు
నోఆలాగునేవున్నది. చిలుక కేను చేసినాడంటె, వళ్ళంతిమసిపూసినాడు
వల్ల చిలుక జేసినాడక్కడఫకీరువానికిమందమతిబుట్టిఆడిసమాటలాడుతూ
వున్నాడు, జిన్నవాడీతిబాండులోమారి చిలుకనుముందర నుంచుకోగానే,
ఆపెంటిపక్షి బాండుయెత్తి పోతుపక్షి రెక్కలనడుమపెట్టి నాబాండు
కానరాకుండా పెంటిపక్షి రెక్కలుపాదుగుకొని,
మేఘంమీద లేచెనుపక్షులుగా, మొయిళ్ళగుండా తీసికొచ్చినాది
సముద్రాలన్ని గడచివచ్చినాదీ, మర్రిచెట్టుకాడ దించెనుపక్షులుగా
బిడ్డలకప్పుడు మేతబెట్టకొనెను, జిన్నవాడు బైటికివచ్చెను
జిన్నవాడా లేవయ్యాసివు, యెండయెక్కుతుంది బోదాములెమ్మ
వారు యెందుకువచ్చెదరుయికను, నీవెంతదూరము బోదువునారింద్రీ

అంతదూరము తీసుకవచ్చేదము, అక్కడనుంచి నేనువెళ్ళుతాను
బిడ్డలనుయిక మీరు బాగాసాకండి, పిల్లలప్పుడు యేమంటారయ్యా
అన్నానీవు వూరికివెళ్ళేదవా, యీసారేమన్న పనియుండివస్తేను
యీమీదుగారమ్మా అన్నయ్యా, నీవు వచ్చినపని కడతేర్చేదము
మంచిదిమా బాగనన్నాడుబాలూడు, అక్కడనుంచి లేచెనుబాలుడు
మూడుదినములకు శాలుడుగనుకాను, రత్నకోల్లుపట్న మొచ్చినాడు
పేదరాలిపెద్దమ్మ యింటికాడ, భోంచేసి పండుకున్నడేమి
మరునాడు ప్రొద్దుగూకేవరకు, దొంతిరాజు పట్న మొచ్చినాడు
వూటకూళ్ళింట భోంచేసుకొని, తెల్లారిబయలుదేరి ప్రొద్దుగూకేవరకు
నాగళ్ళపూడి గట్టుకొచ్చినాడు, ఆవేళకు నేడురోజులాయెనమ్మ
రెండురోజులు గడువుయున్నది, తంబళ్ళపెద్ది యింటికొచ్చినాడు
తంబళ్ళవ్వాదాహము తేవమ్మా,దాహం తెచ్చివుచ్చుకున్నడయ్యా
నాయుడయేమన్నా వరహాలు తెచ్చితివా, అప్పులవాండ్లు పారిబోయినారు
పత్రాలన్ని చింపివేసినాను, అంభోయని యేడలసాగినాది
రెండేండ్లపాటు బ్రతుకుదుమనుకొంటి, పత్రాలెందుకు చించివేసినావు
యీవేళగాకుంటె రేపుయిస్తురయ్యా, అవ్వానేను పొయ్యేవరకైన
వ. వాండ్లు మొకంతిప్పించినారట్లవాండ్లిచ్చి చెడేదాయనినాకుకోపంవచ్చి
చింపివేసినాననగా, కొంతసేపేడ్చి మొత్తుకొనెను అవ్వానాకుకాస్తబువ్వ
పెట్టుఏడురోజులకు సంపాదించకవచ్చినావునాయననేనుతింటాను అవ్వా
ధనములన్నిమనవా ఈకోటలోయర్ధమంతాయెవరిది అవ్వా! ఈవేళరేపు
ఓర్చుకొంటివా అంతామనదేఅని దానికిచెప్పేవరకు అదిస్నానానికినీళ్ళు
దోడిందిఆయనలేచి స్నానముచేసుకొని భోంచేసిపండుకొనెను. తెల్లవారి
ప్రొద్దునలేచిఅవ్వా బహుఆకలౌతుంది ఆడుకోబోతాను సద్దన్నంపెట్టు
మనెను. సద్దిభోంచేసి చిలుకనుసంకలోబెట్టుకొనిఫకీరువానిపెద్దలంజగాం
డ్లసంగింటికివచ్చి నూవులగానుగ ఆడుతూవుండగా, పెద్దమ్మా నేనుగానుగ
తోలుతాను, నాకుకాస్తపిండి పెడుతావాఅనెను. తోలురతంబయ్యా
నువుపిండినీకేపెడుతాననగా,చిలుకనుగట్టిగచంకలోపెట్టుకొనిచివుక్కున
బాలుడుగానుగనెక్కిజావ్ అంటనుగానుగతోలెను. ఫకీరువాడువూలతో
టలోవాడుపచారిచేస్తువున్నాడిక్కడగానుగ గిరుననతిరుగంగఅక్కడఫకీ
రువాడుతిరగసాగెను. గిరగిరతిరుగుతూయున్న నడవపోతాడుబోర్లపడు

తాడు, పడతాలేస్తాడుఫకీరుసాహెబు
గాండ్లసంగు యింటికివస్తుండె, గానుగకైనచేరవస్తుండె
ఫకీరువాణ్నిచూచేను బాలుడు, వడిగగానుగతోలెనమ్మలారా
వాడుబాగాతిరుగుతున్నదేమి, గాండ్లసంగుచూచెనమ్మలారా
తాళరతాళర తంబళ్ళ వీరయ్యా. ఫకీరు కేమోవాయునవచ్చింది
బాలుడప్పుడుయేమిచేసినాడు, ఫకీరువాణ్ని కాల్చివెయ్యాని
అలాగఅంటూగానుగనడిపెను, గానగకాడికివచ్చెనుఫకీరు

వ. అరె గాండ్లసంగోజి, నాకువళ్ళంతాభారంగావున్నాది. కాళ్ళకుబందా లేసినట్లుకాళ్లునడువనీయవునాయాయునవనెవడో తెచ్చినట్లుగావున్నది నామేడమీదెలన్ని సంకవుడతాడువాఆయువుసరిపోయినట్లుందనీదానితో చెప్పతూయుండగా, బాలుడేమిచేసినాడంటేసంకలోయున్న చిలుకను తీసిమీదపెట్టి నాడిస్తున్నాడు ఫకీరువాడుజూచి,
అరేఅబ్బీచిలుకనాదిరా, నాచిలుకయెట్లువచ్చెనీకు
అరేఅబ్బీచిలుకనాదికాదు, నాదీపంచెవన్నెలచిలుకరానాయన
నీదిమంచినల్లచిలుకయేమి, మల్లాగానుగత్రిప్పెనుబాలుడు
ఫకీరువాడుగిరగిరతిరిగేను, అరేబాబుచిలుకనాదిరా

వ. ఫకీరా!నీచిలుకయితే నీకేయిస్తాను నాకెందుకు, బాలనాగమ్మ నీకేమికావలెననగా
అదినాకులంజకావలె, చిలుకగొంతుకాయబిగపెట్టినాడు
ఫకీరువానికివూపిరాడలేదు, అబ్బచిలుకనుచంపబోకురోరి
బాలనాగుకేతల్లిగావలె తందానభాయిరాజవందనాన
ఐతేఫకీరా!నీదగ్గరమంచిమంత్రాలున్నవట నాకుజెప్పు రమ్మంటె వచ్చేవిపొమ్మంటెపొయ్యేవి మూడువందల ముక్కిడిభూతాలు, ఏడువందలమొత్రభూతాలు, నాకగుపడచవు అబ్బా!నాజీవనంనేనొకరికిజెప్పను లేకపోతె చిలుకను చంపేస్తాను అరేఅబ్బీ చంపవద్దుబాబూ
నీకుమంత్రంజెప్పతానన్నాడు నీకుమంత్రములువుపదేశించెదను

వ. అయితెఫకీరు నీదగ్గరలాటికర్రవున్నదట యిక్కడనీవుగూర్చుండి పోయియుద్ధముచేసి రావెఅంటే పోయియుద్ధంజేసివస్తుందట అదినాకు యిస్తావా అబ్బాయిఇదినారెండోప్రాణం, అదినేను ఎవ్వరికియివ్వనెను లేకపోతెచిలుకనుచంపుతాను అరేఅబ్బీచంపవద్దురా బాబూ

నీవుతంబళ్ళపీరయ్యా గావురనాయన చెడ్డవాడవురా దొంగపీరయ్యా
నాదీ ఆయువ సంకటెడితివి, చిలుకనునీవు చంపవద్దురోరి
నాప్రాణంపోతే నీకే మోస్తుంది, లాటికర్రలు తెప్పించియిచ్చే

వ. ఓ ఫకీరా! నీదగ్గరగోటిచిప్పవున్నదట నీవుబోతూబోతూదానిలో కూర్చుండిగోటిచిప్ప ఇక్కడకోటకట్టుమంటెకడుతుందట మేడలుకావాలంటేకడుతుందట అదినాకుయిస్తావా అబ్బాదానిని నేనుయివ్వను.

లేకబోతె చిలుకనుచంపేను, అరేఅబ్బి చంపబోకుబాబూ
నాప్రాణముంటె కానాకలవయ్యా. గోటిచిప్ప యుద్ధరిస్తావా
ఆగోటిచిప్ప చేతికిచ్చినాడు, తందానభాయి రాజనందనాన.

వ ఓఫకీరా! నీదగ్గరపైడిబెత్తమువెండిబెత్తన్నదట. ఆమూటిలో బహుమాయలున్ననట, వకటికొట్టితెబూడిదవుతుందట, ఒకటి కొట్టితే మసిఅవుతుందట ఒకటికొట్టితెకుక్కఅవుతుందట, అవినాకుయిస్తావా అరెఅబ్బా అదిమంత్రంకాదు మాయకాదు కంసాలలింగోజీఇచ్చినచెట్టుకియ్య, నాప్రాణమెటువంటిదో అలాంటిది అదియివ్వజాలమనగా

లేకపోతే చిలుకను జంపేను, అరేఅబ్బి చంపవలదుబాబూ
నాప్రాణానికే యముడువచ్చినాడు, యివియిచ్చియుద్ధరిస్తావా
నాప్రాణముంటె కానాకలవయ్యా, అనిమూడుబెత్తాలు చేతికిచ్చినాడు

వ. ఐతెఫకీరా! కోటవెలపట ఆముట్టుబండలుసులుసురాళ్లుఅవిఅన్నిఏమి అయితెపీరయ్యా యేమగుమవత్రరాజులు నామీదికి యుద్ధానికివచ్చినారు వాండ్లనందరిని ఈవిధముగాజేసినాను. పాపం వాండ్లుఎందుకు అట్లారాళ్ళు గప్పలుచేసినావు లేపరా ఫకీరువాండ్లు చావవలసిందె వారంతా నాపగవారు వారిని లేపను.

లేకపోతెనేను చిలుకనుచంపేను, అరేఅబ్బి చంపబోకుబాబూ
చిలుకనుచంపితే నీకే మోస్తుంది, వారినందరిని లేపుతానునేను
నేనుజూడగ లేపరఫకీరూ, గుప్పెడువిభూతి చల్లెనమ్మలారా
పొడువుపొడువుమంటు లేచిరిరాజులు, ముగ్గురుమంత్రులులేచిరమ్మలారా
పన్నెండువేలా బలములేచింది, పకీరువానితరుమకొచ్చినారు
కోటలోపలికి వచ్చిరిరాజులు కత్తులుదూసుక నరకబోయినారు
చిన్నవాని చాటునదాగాడు, వుండండయ్యా రాజులారమీరు
దాగినవాణ్ణి కొట్టవచ్చినారా, నీదేవూరంట రాజులడిగినారు

నాదిపానుగంటివో పట్నమన్నాడు మీతల్లిదండ్రులు యెవ్వరన్నారు
మాతండ్రియు కార్యవర్ధిరాజు, మాతల్లియు బాలనాగమ్మా
పెద్దతండ్రులు బాలునిగనుకాను, చేతులారాయెత్తుకున్నారేమి
నాయనసీవు పుట్టబట్టిమమ్ముల లేపితివి, లేకపోతె మాబ్రతుకికంతెనూ
ఈమాటలే ఫకీరువిన్నాడు, అరె యెంతవాడవుర చిన్నవాడనీవు
మసీదులన్ని చంకపెడితివా, నాకుప్రాణమెచంగను పెడితివా
నాయింటికి కేలవచ్చినావు, తంబళ్ళపెద్దు యిప్పుడేచంపెదను
తంబళ్ళపెద్దు యింటికివస్తుండె, అప్పుడుబాలుడు యేమిచేసినాడు
చిలుకకాళ్ళు సాగతీసినాడు, ఫకీరువాడుబోర్లపడ్డాడు

వ. మరలతిరిగిరారా ఫకీరుసాహెబుడనగా. తిరిగిచిన్నవానిదగ్గరకు పకీరువచ్చెను. పకీరా ఇక్కడకూర్చోరా. నేనువెళ్ళివచ్చెదననిచెప్పి తంబళ్ళపెద్దుయింటికివచ్చి అవ్వానీవిక్కడుంటివా పకీరువాడుచంపబోతాడు మావూరికి దీసుకువెళ్ళెదవచ్చెదవా, నీవువచ్చేపర్యంతం అన్నవస్త్ర మిచ్చెదను నీదేవూరునాయన మాదేవూరై తెనీకేమి, నావెంబడివస్తె వూరికె అని తంబళ్ళపెద్దుకు సవారిసాగించిదేశాలుకాడికి పంపించెనురాజులున్న వారివారిదేశాలలో వారుప్రవేశించినారప్పుడు పాలకితెప్పించి పాలకిలోతవతల్లియైన బాలనాగమ్మను కూర్చోబెట్టె ఆ వెనుక

రావేరావే గాండ్లసంగోజీ, యెంకకొమ్మా యెత్తుకోమంటాడు
వీనితలపంచుపగలపకీరు, నాదేవద్దని మొత్తుకుంటినేను
నాకు యెక్కడికర్మ మొచ్చెనయ్యా. యెనకకొమ్మకాడికొచ్చింది
రారావోరి పకీరుసాహెబు, ముందరకొమ్మ యెత్తుకమన్నాడు
ఇంతబ్రతుకు నేనే బ్రతికేమి, ఆవశాన్ని పల్లకిమోసేదా
లేకబోతే చిలుకనుచంపేదా, చచ్చినబ్రతికిన యెత్తుకోనునేను
చిలుకగొంతుకా బిగబట్టినాడు, పకీరువానికి ప్రాణికిలేదాయె
అరెనాయన యెత్తుకుంటనేను, బలిమిచేతనన్ను యెందుకు చంపేవు
వెనకకొమ్మ గాండ్లసంగమ్మ, ముందరకొమ్మ పకీరుయెత్తెను
పాలకియెక్కి రవానాజేసిరి, నాగళ్ళపూడి గట్టుదిగినారు
దేశాలకాడ దింపిరిపాలకి, అరుగురుపెత్తండ్రులు జూచేను
తమతండ్రి నేజూచెనుబాలుడు, బాలునిచేతులార యెత్తుకున్నదేమి
చెక్కిలిముద్దులాడినాడు, ధరణికిరాజు దింపుతున్నదేమి

బాబు లెండి బోదామన్నాడు, దండ బూదలే కూతలాయేను
గుర్రాలమీద ఢంకా వేసిరి, రాజులందరు లేచిరియావేశంబున
పన్నెండేండ్లు బాలవర్ధిరాజు, నేనుకోటమీదనే మోసెలుబం పెనుగా
నేను, మళ్ళితిరిగి వచ్చుదాకను, మీరు జాగ్రత్తగానేయుండుమన్నదేమి

వ. అప్పుడు బాలుడు గుర్రమెక్కుచు తతి సుబలముల వెంటతీసుకొని పొలిమేరమీదికివచ్చెను అప్పుడు పొలిమేరశక్తి ఎదురుగావచ్చె రావయ్యా బాలవర్ధిరాజా నీవు సంతోషముగావచ్చినావా నీతల్లిదండ్రులనుతీసుకొచ్చినావా అప్పుడు బాలవర్ధిరాజు శక్తినిజూచి అవ్వా మా తల్లిదండ్రులను తీసుకొనివచ్చినాను గాని ఆఫకీరువానిదగ్గరవుండే మూడువందలముక్కిడి భూతాలతిశీఘ్రముగా నాకగుపరచుము నీదగ్గరమంత్రమేదయ్యా ఆఫకీరు వానిచేత జెప్పించుకున్న మంత్రంనీదగ్గిరవుండగా ఆమంత్రంపట్టినంతా నీకగుపడుతారప్పుడు బాలుడు మున్మాటలు పఠించగానే మూడువందల ముక్కిడిభూతా లేడువందల యెనిమిది భూతాలు చిన్నవానిఎదుట నిలువబడ్డని దానిజూచి మీరు పకీరువానుపిలిస్తె బోవద్దనిచెప్పి వాటిని మళ్ళి తనహస్తగతం జేసుకున్నాడు.

అక్కడనుంచి వేచెను బాలుడు, నయనవాది పట్నమొచ్చినాడు
అపూటకక్కడ భోంచేసినాడు అక్కడనుంచి లేచిరినాయన
మరునాడు ప్రొద్దుపొడిచేవరకయున, చినకవాది పట్నమొచ్చినాడు
గుర్రాలమీద ఢంకావేసిరిగా, అపట్నందగ్గర డేరావేసిరిగా
సూర్యవర్ధిరాజుయా ఢంకావిన్నాడు, పరాయిరాజులు వచ్చిరిక్కడికి
వారెవ్వరో యెందుకొచ్చినారో, పారావారిని పంపించినారు
ఆరాజులెవ్వరో తెలుసుకురమ్మనెను, పారావారు వచ్చిరక్కడికి

వ. అప్పుడు బాలవర్ధిరాజ డేరాలో కొలువుదీరియుండగ, ఎవరయ్యా మహాప్రభో మీరు మేము పానుగంటివర్ధిరాజులము ఎక్కడనుండిమీరువచ్చినారయ్యా! నాగళ్ళపూడిగట్టునుంచికదా! తిరిగియింటికి వెళ్ళుతున్నాము ఎందుకుమీరు అడగవచ్చినారు, సూర్యవర్ధిరాజు యడగమన్నడయ్యా
అంతబాలునిజూచిరి పారావారినీతి, యెవరయ్యా బాలవర్ధిరాజు
మీతల్లిదండ్రులను తీసుకొచ్చినారా, రావయ్యా మనము కోటకుపోదాం
అప్పుడుబాలుడు కోటకొచ్చినాడు, సూర్యవర్ధిరాజు చూచెనమ్మలారా

వ. ఏమయ్యా నీవు సంతోషముతో నాగళ్లపూడిగట్టుకు తిరిగివచ్చినా

వాతల్లిదండ్రులనుకొనివచ్చినావా, వాణ్ణిఎట్లాసాధించినావు వాడుచెడ్డ
వాడుమంత్రగాడు ఏమిరావాడి మంత్రాలన్నియు ధూళిజేసినావు,అయి
తేవాడిఆయువుఏడుసముద్రాలనడుమ నుండగానేను దానినిసాధించి తె
చ్చినాను అదితేబట్టినాకులొంగినాడుకాని లేకపోతేవాడు వకరికిఅణిగేవా
డుకాదనిజెప్పెను అప్పుడుసూర్యవర్ధిరాజు పల్లకిఎక్కి వారిదేశాలకాడికివ
చ్చియాపానుగంటిరాజుల ఏడుగురినీతీసుకొని తనకోటకు వెంటబెట్టుకొని
వచ్చెను. మూడురోజులువిందులుజేసెను బాలవర్ధిరాజు ఏమన్నాడనగా
రాజామాకుసెలవుయిస్తే ప్రొద్దికివెళ్ళుతున్నాము తాళండయ్యా వెళ్ళక
అట్లనేవుండారా వెళ్ళుదువుగాని మీతల్లిదండ్రులుకూడ వెంబడేవున్నారు
గదా ఇంతకన్నా వేడుకఎప్పుడుగనుక నాకొమార్తెనిచ్చి పెండ్లిచేస్తాను
చేసుకపోవయ్యా అనమాతండ్రులను అడుగమన్నాడు సూర్యవర్ధిరాజా
మీకొమారుని మూలముగా రోగముకుదిరినది మేము మాచిన్నదాన్ని
మీకొమారునికిచ్చి పెండ్లిచేయువలయునని అనుకున్నాము మీచిన్న
వాడువమన్నాడంటేమాతల్లిదండ్రులంతా చెరలోవున్నారు నేనుమళ్ళీ
వచ్చేటప్పుడు పెండ్లిఆడుతానన్నాడు మీరుఈవివాహమును అనుకూలిం
చుదురని వేడుకొంటున్నాను ఆమాటలువింటూనేవారు బహుసంతోష
పడి బ్రాహ్మణులనుపిలిపించి లగ్నముహూర్తాలువిచారించిపెండ్లిసామగ్రి
లతయారుచేసి ఆటపాటలనాటికి తయారుచేసి బాలుని పెండ్లికుమారుని
గాజేసి పెండ్లికొమారుని పెండ్లికొమార్తెను నాలుగువీధుల ప్రాకారించిరి
ఎదురుకోలుసంధింపజేసినారు పరిమళగంధాలుపూసుకున్నారయ్యా తాం
బూలాలు పుచ్చుకున్నారేమి. తలంబ్రాలుకొంటకొచ్చిరి భట్రాజులుకై
వారించేస్తున్నారు, బ్రాహ్మణులుచదువుతున్నారు, ఆటపాటలవారు ఆడు
తున్నారు భజంత్రీలు వాయిస్తున్నారు తలంబ్రాలుపోసిరి పెండ్లిపీట
మీదకూర్చుండబెట్టికానుకకట్నాలుచదివించిరిమామగారు చిలుకవాని
పట్ణం అల్లునికట్నంగాచదివించిరిక మాస్నేహపుసుపుకుంకావిదాంతిరాజు
పట్ణంచదివించిరిఐదోరోజున కంకణమిప్పి ఆరోరోజున ఆరాజులంతగంగవా
డిపట్ణమొచ్చిపట్ణంవెలుపలడేరాలువేసిగుర్రాలమీదఘంటానేయించి ఆఊ
రిరాజులువిసవచ్చినరాజులెవ్వరని తెలుసుకరమ్మనిసిబ్బందివారిడేరాల
వద్దకువచ్చియెవరయ్యారాజుగారుమీరు ఏవూరయ్యాఅనిఅడుగమాది పా
నుగంటిపట్ణంమేమునాగళ్ళపూడిగట్టుసంపదయింటికి వెళుతున్నాంఅనను

బాలుడప్పుడు జూచిరిగనుకాను, రండయ్యా బాలవద్ధిరాజా
నీతల్లితండ్రులా తీసుకొచ్చినావా, మాతల్లిదండ్రులా తీసుకొచ్చినాను
యీగింగపవాడిట్లవు రాజులు చూచిరి, రావయ్యానీవు బాలవద్దిరాజా
ఈచదురుమీదనే కొలువుదీరండి, మీరుసంతోషముగ తిరిగివచ్చినారు
మేము చల్లగానేతిరిగివచ్చినాము, మాతల్లిదండ్రులను తీసుకొచ్చినాను
ఆరాజులు మహాసంతోషపడిరి, పాలకిలప్పుడు బయటపెట్టినారు
ఆపల్లకిలోను యెక్కిరిరాజులు, డేరాకాడికి వచ్చెనమ్మలార

వ. ఏడుగురుపానుగంటిరాజులను బాలనాగమ్మనుకోటకు వెంటబెట్టుకొనివచ్చి నాలుగురోజులు విందులుచేయించిరి అప్పుడుబాలవద్దిరాజు ఏమయ్యామేముపోను సెలవిస్తేవెళ్ళుతాము నీవెక్కడికివెళ్లుతావు మీతల్లిదండ్రాదులున్ను సంతోషముగానేయున్నారుగదానీకునాకుమారెచ్చి పెండ్లిచేస్తాను. మీరుపెండ్లియాడిపొమ్మనిరి. మంచిది నాకుసంతోషమే కాని మాతల్లిదండ్రాదులతో యోచనచేయుమనెను. ఓసూర్యవద్దిరాజా చంద్రవద్దిరాజాయీచిన్నవాడునాగళ్ళపూడిగట్టుకువెళ్ళేటప్పుడు ఇక్కడ అరణ్యములోఒకనాడు బావివున్నదిదాంట్లోవు డెను మేము ఆయడవికి వేటకువెళ్ళినాము మాబానిసము ఆబావికాడకు నీళ్ళకుపోయిఆబావిలో పడియుండగా వృట్టిగట్టిచేదదించినాము నిప్పుడు ఆచిన్నవాణ్నిచలికీర్చి మాపట్నానికితీసుకవచ్చి నెలరోజులుచిన్నవాణ్నిసాకినాము వానిపూర్వోత్తరంవిచారించగా మీకొమారుడుగాతెలిసింది అప్పుడునాకొమార్తెనిచ్చిపెండ్లిచేయువలెయునసినాకుబుద్ధిపుట్టినది, అప్పుడాచిన్నవాడుసమ్మతించకపోయినాడు ఎందుచేతనని యీచిన్నవాణ్ని అడిగితే మాతల్లిదండ్రాదులునాగళ్ళపూడిగట్టున చెరలోయున్నారు, అక్కడికిపోయి తిరిగివచ్చేటప్పుడు పెండ్లాడుతానన్నాడు అంతటమేమూరికేవుంటిమి ఇప్పుడువారితల్లిదండ్రాదులువచ్చినారు గనుక మేము పెండ్లిచేయ నాయునని యున్నాము మీకుసంతోషమేగదా వారుమాకుసంతోషమేకానియ్యమన్నారుపెండ్లికొడుకునుచేసిరి యీవేళ, పట్నములోపల భజంత్రీలుపిలిపించి

అన్నదానము జేసిరియీవేళ, చిన్నవాని వూరేగించిరి
ఎదురుకోలలు సంధింపజేసిరి, పరిమళగంధాదులద్దుకొచ్చిరి
తాంబూలాదులు పుచ్చుకొన్నరేమి, తలంబ్రాలు పంచిరికొచ్చి
పెండ్లికొమారుని నిలువబెట్టినరూ, పెండ్లికొమార్తెను తీసుకొచ్చినారు

బ్రాహ్మణులు చదువుతున్నారూ, భట్రాజులు కయివారముజేసిరి.
భజంత్రీలు వాయిస్తున్నారు, ఆటపాటలవారు ఆడుతూయున్నారూ
పిల్లంగోవులు వాగుతున్నావి తందానభాయి రాజనందనాన.

వ. తమసా నౌబత్ ఖానా నగారా ఢంకాధింధిమ్మని వాయిస్తు
వుండగా, చిన్నవానిదోసిటపాలు చిన్నదానిశిరస్సున చిన్నదాని దోసి
టిపాలు చిన్నవానిశిరస్సున తలంబ్రాలుబోసిరి. కంకణాలుగట్టిరి పెండ్లి
పీటలమీద కూర్చుండబెట్టిరి, కానుక కట్నాలు చదివిస్తున్నాను గంగ
వాదిపట్నమును అల్లునికి అభరణముగాను చదివించెను. ర క్తకొల్లు
పట్నంకుమారైకు తాంబూలానికిచ్చెను. వెనుక నాలుగురోజులు గడి
చెను. అయిదోరోజున కంకణాలువిప్పిరి.
ఆరోరోజూన లేచిరిరాజులూ, పులిరాజయూ పట్న మెచ్చినారూ
వ్రారిముందరడేరాలువేసిరి, బలములుయున్ని దిగుతూయున్నవి
బాలుడుమందర గుర్రము నెక్కేను, పులిరాజయూ కచ్చేరివచ్చెనూ
ఓహోఎన్నాళ్ళకువ స్తివిబాలూడు, పోయినపనులన్ని చక్కబడ్డదేమి
నాగంబొట్లు బ్రాహ్మణుడేడయ్యా, ఆయునపుణ్యముచెశి పులివాశపడ్డాడు
దారిలోనుపులి మ్రింగిపోయినాది, మానీతల్లిదండ్రుల దీసుకొచ్చినావా
నీదయవల్ల తీసుకొచ్చినాను, దైవసహాయం నీయందున్నాది
అప్పుడు,రాజులందరినికోటకు తెచ్చిరి, నాలుగురోజులు విందులుజేసిరిగా
నయిదోరోజునప్రయాణమయినారు, అదేమయ్యా బాలవర్ధరాజా
మేము శీఘ్రంగా పట్నంబోవాలే, మీరుపోవక అట్లేవుంటారా

వ అప్పుడేమయ్యేపెండ్లికాకుండాజే స్తివి. ఇప్పుడై నాకొమార్తె నిచ్చి
పెండ్లిజేయిస్తాను. పెండ్లాడిబోవయ్యా మామయ్యా మాతల్లిదండ్రాములు
న్నారుగదా వారికి తెలియకుండవారనుమతిలేక పెండ్లేలాగుజేస్తావువారి
తో ఈసంగతిఎరుకజేస్తె, వారనుకూలించినపక్షానఇప్పుడేమేతుందిలం
దులోమీతండ్రివరయ్యా! ఈఆరుగురు మా పెద్దతండ్రులు కార్యవర్తి
రాజుమాతండ్రి యీరాజులేడుగురున్ను కచ్చేరిలోకూర్చుండిరి ఓకార్య
వర్ధిరాజా! మీకొమారుడు నాగళ్ళపూాశిగట్టుకు వచ్చేటప్పుడుమాపట్నం
లోమంచినీళ్ళబావికాడవచ్చేమనుష్యుల చంపుతూవుండే పులినిచంపినా
డుఅంతకుపూర్వమునేనువకనిమ్కర్షజేసినానేమంటే ఆపులినిఎవరుచంపు
తారోవారికి నాకొమార్తెనిచ్చిపెండ్లిచేస్తానని,చెప్పివుంటినినాప్రకారమే

మీకుమారుడుపులినిచంపినాడు నారికూతురిని పెండ్లిజేస్తామంటే, మీరుచెరలోయున్నారు, మిమ్ములను చెరవిడిపించుకొని తిరిగివచ్చేటప్పుడు పెండ్లాడుతానని చెప్పిపోయినాడిపుడదే ప్రకారముగాసురక్షితంగావచ్చి నారుగనుక సెలవుయిస్తే పెండ్లికి ప్రయత్నముజేస్తువున్నామనగానేవారు బహుసంతోషమైనవనే, కానిమ్మని యేడుగురురాజులున్నూ శెలవిచ్చిరి పెండ్లియత్నము జేసిరియావేళా, వూరూరిమేళాలె పిలిపించినారు చిన్నవానికి పెండ్లికొడుకజేసిరి, పాతికవుట్లన్న మొండినారు అన్నధానము చేసిరియావేళా, పల్లకిలోన బాలునియెక్కించి నాలుగువీధుల వూరేగించిరి, యెదురుకోలలు సంధింపచేసిరి పరిమళగంధాదులద్దుకున్నరయ్యా, తాంబూలాలు చేసిరివారేమి దలంబ్రాలు పందిటకొచ్చిరీ, పెండ్లికుమారుని నిలువబెట్టినారు పెండ్లికొమార్తెను బిలుసుకొచ్చినారు, అడ్డతెరలు బంధించినదుమను బ్రాహ్మణులు చదువుతున్నారు, భటులు కవాలుచేస్తున్నారు ఆటపాటలవారు ఆడుతున్నారు, తందానభాయి రాజనందనాన.

వ. అవుడునౌబత్ ఘంకారఘుణఘుణమని మ్రోగుతున్నవి చిన్నవాని దోసిటపాలు చిన్నదానిశిరస్సునను, చిన్నదానిదోసిటపాలు చిన్నవాని శిరస్సుమీదతలంబ్రాలుపోసికంకణాలుకట్టిపెండ్లిపీటమీదకూర్చుండబెట్టి కానుకకట్నాలుచదివించి పులిరాజుపట్నం మామగారుఅల్లునికి చదివించి, పతేల్ రాజుపట్లం కొమార్తెకు తాంబూలానికిచ్చినారు నాలుగురోజులు పెండ్లిజరిగిచింది. అయిదోరోజున కంకణమిప్పిరీ ఆరోరోజున లేచిరిరాజులుగా, శెలవుతీసుక బయటికెళ్ళేవారు కొండలుగనుమను దాటినారువారు, చిక్కచీకటి వనములుదాటిరి యెదుగువలము మేరుగుంటదాటి, పానుగంటిపట్నమొచ్చినారు పానుగంటి పడమరగట్టూన, వూలతోటలో డేరాను వేసిరిగా వచ్చినబలములు రాజులుదిగినారు, అక్కడనుంచి బాలవద్దిరాజు విడబడి తాను పట్నమొచ్చినాడు, యింటికివచ్చి నేమనివలికెను అమ్మావినవే సూర్యనాగమ్మా, మాబాబుగారు వస్తూయున్నారు ఇదిగో బాబులు వీధిలోకొచ్చిరి, యెక్కడలేని సంతోషముచేత గలగలమని బయులువెళ్ళినారు, మేకలుదోవలుకాసరునాయన అల్లావారు దరవాజకొచ్చిరి, అట్లబాలుడుగుర్రాన్నిదూకాడు

బాలునిఅంతా యెత్తుకున్న రేమి, నాయననేటికివచ్చినావనీవూ
నాయనయెల్లా గడచివచ్చినావూ, తండ్రులుచచ్చిన తావుజూచినావా

వ. అమ్మా జూచినాను లేపినాను, మా తండ్రులను తీసుకొచ్చి నాను మాతల్లినికూడా తీసుకొచ్చినాను ఆరుగురు పెద్దతల్లులు బహు సంతోషపడ్డారు, అప్పుడుచిన్నవాడు స్నానముజేసి భోజనము జేసిన వెనుక నౌకర్లనుపిలిపించి గాజులశెట్టిని పిలువరమ్మనెను. యెవరయ్యా గాజులశెట్టి మా ఆరుగురు పెద్దతల్లులకు గాజులుతొడగ మనెను మహాప్రభో! గాజులు తొడగటం వూరికేవున్నదా? మొదట మీ తండ్రులపెండ్లిండ్లకు యెంతఖర్చో అంతఖర్చుచేసి తిరిగి పెండ్లిండ్లుచేసి గాజులుతొడిగించి మాకు గొప్పబహుమతులు యివ్వవలెను. మీరు కోరినట్టుగానే బహుమానా లిప్పిస్తున్నాననెను. అప్పుడు ఆరుగురికి గాజులు తొడిగేటప్పుడు అనేకమంది బ్రాహ్మణ ముత్తైదులు వచ్చి నారు అధికద్రవ్యము వడికట్టుకొని గాజులు తొడిగేటప్పుడు డాకాలు చేసుకొన్నారు. ఆరుగురికి గాజులు తొడిగినతర్వాత గాజుల శెట్టికి మురుగులు గొలుసులు చంద్రహారాలు, వూలహారాలును నూట పదహార్ల శాలువలు, బహుమానముగా యిచ్చినారు. అక్కడనుంచి పట్నములోయుండే బాలవర్ధిరాజు తండ్రి కార్యవర్ధిరాజులనుజూచి నా యన ఈపందిళ్లెందుకు వేయిస్తున్నావు, మీరు నాగళ్ళవూరికి గట్టు మీద మణిగిపోయినతర్వాత ఇంతవరకుమాతల్లులు వెనవాకంమోసి నారు యీదినం ఆయారుగురికి మగలగాజులు తొడిగించినాము యీ వూల తోటలోనే పందిళ్ళు వేయించి మీయేడుగురికి తలంబ్రాలు పోయించి వారివారి మేడలలో వారి వారిని ప్రవేశింపుడు తాము అట్ల యితే నాయనా! నీ పెద్దతల్లులారుగురికి చేయుము నాకక్కరలేదు

అదేమి బాబూ, మీకు యెందుచేత యక్కరలేదు
మీతల్లియు బాలనాగమ్మ, ఫకీరుచేతులో వ్రతముచెడ్డదేమి
దాని నేను యేలనన్నదయ్యా, అప్పుడుబాలుడు చిన్నబోయినాడు
మాతల్లిచేగిలు విన్నావాబాబూ, నేనుగట్టిగాపరీక్షచేయింతూ
నాలుగుమణుగుల నూనెయు తెప్పించి, ఉక్కుతొట్టిలో దాని పోయించి
నాలుగుమోపులు అగరు వేయించి, చళచళమని కాగుచున్న దేమి
బాలుని వ్రేలి వుంగరముదీసి, కాగేనూనెలో వేసెనుబాలూడు

తల్లినిగట్టిగా తీయమన్నదేమి, కాశేటిసూర్యుడా దండమన్నదేమి
తోకోటిభూదేవితోడుగావమ్మ, నాయనవినరా బాలవర్ధిరాజా,
మీదండ్రి తప్పయితెర మెరుగనయ్యా, అందులోమునిగివుంగరంటేనేను
కార్యవర్ధిరాజు యేమన్నదయ్యా, ఇంతపర్యంతరం ఫకీరుదగ్గరనూ
వాడిదగ్గరావుండినాది, చెట్టుక్రియలెన్ని నేర్చిందో
ఆకుపసరులు యెన్నినేర్చిందో, అదేదీనేదాక దొడ్డదన్నదేమి
అక్కడికిని నమ్మదాయెనేమి, అప్పుడుబాలుడూ యేమిచేసినాడూ
రెండుక్రోసూ గుండతవ్వు్రదవ్వించి, గుంతమనిండా కలపదింపినాడూ
అగ్నిహోత్రము సంధించినారు, నానెచిదిమిపగలపోనేరూ
భగభగమని మండుతున్నదేమీ, మంటలోతల్లిని దూకమన్నదేమీ

వ అప్పుడు కార్యవర్ధిరాజు యేమన్నాడు నాయన ఈనమ్మకాలన్ని
యెందుకు యీమంటలో అది గభీలుమని దూకవలెను. మరలగట్టెక్కి
రావలెను. వచ్చేటప్పటికి కట్టినకోక కాలకుండా వుండవలెను.
పెట్టినకుంకుమ చెడకుండా వుండవలయును. వొళ్ళు బొబ్బలు పొక్కక
యుండవలయును. దేహము కళవకుండావుండెను మీతల్లినినమ్ముతాను
అప్పుడుతల్లినిదూకమన్నడోయి, కాశేటిసూర్యుడా దండమన్నదయ్యా
తోకోటిభూదేవి తోడుగావమ్మా, గుప్పించియాతల్లి గుండానదూకె
నాల్గుఘడియలు మాటలాడినాది, గట్టుకుభామా యెక్కివచ్చినాది
కట్టినకోక కాలనాయెనవును, పెట్టినకుంక కందదాయెనేమి
దేహంబొబ్బలు పొక్కదాయెనమ్మ, వుక్కిటవీడెము చెదరినవ్వారాజు
నాయనవినవోయి బాలవర్ధిరాజా, మీతల్లినినీను ఋంకనమ్మెదను
అప్పుడుబాలుడు వక్కనవ్వేను, మీతల్లినాకుకీర్తితెచ్చింది
మల్లెపువ్వుల తోరణాలుగట్టి, భజంత్రీలప్పుడు తీసుకొచ్చేరు
యేడుగురువర్ధిరాజున్నరేమి, పెండ్లికుమారుల చేసిరియావేళ
తలంబ్రాలవో పందిటికొచ్చిరి, బ్రాహ్మణులంతా చదువుతున్నరేమి
భటులు కయిరాలుచేస్తున్నరేమి, యేడుగూరి తండ్రులాకుయేమి
యేడుగూరి తల్లులాకుయేమి, తలంబ్రాలుగా పోసిరియావేళ
కానుకకట్నాలు చదివించినారు, మూడోనాడు కంకణములిప్పిరి

వ. అప్పుడు పట్నములోకి ప్రయాణాలు అవుతోవుంది వన్నెండు
వందల సిబ్బంది పానుగంటి కావుగస్తులు మహోత్రభో బాలవర్ధిరాజా

మాకు సెలవిస్తె మా దేశమునకు వెళ్ళేతాము యింతభారంబిాకేమి
వచ్చింది. మహా ప్రభో! మేమున్న నాగళ్ళపూడిగట్టును మునిగిపోయినా
మని మా పెండ్లాలు తెంచివేసి కూర్చున్నారు. మేము యిండ్లకు వెళ్ళి
వాండ్లముఖములు యేనాగుచూచేదని వాళ్ళు యనగానే
అప్పుడు బాలుడు యేమిచేసినాడు, గాజులుశెట్టిని పిలిపించినాడూ
పన్నెండువందల స్త్రీలనూ నాయన, గాజులప్పుడు తొడిగించినాడు
వాళ్ళందరిని పెండ్లికొమాళ్ళుగావించినాడూ, పూలతోటపందిళ్ళలోను
తలంబ్రాలు పోయించెనురా, మూడోరోజున నాగవల్లి చేసి
రాజులందరు లేచిరియావేళ, పట్నములోని ప్రజలుగనుకాను
వీధివీధికి తోరణాలుకట్టినారు, రంగవల్లి ముగ్గులు బెట్టినారు
నాలుగవీధుల నూరేగించిరీ, వారివారి మేడలకొచ్చారు
నాలుగుదినములు గడిచెనమ్మలారా, అయిదోరోజున మాయలఫకీరు
అబ్బిరమ్మా బాలవర్ధిరాజా, నాముద్దులచిలుకను నాకుయిస్తావా
ఇక్కడనీకు చిలుకనివ్వనేమి, మనంనాగళ్ళపూడి గట్టుకుపోవాలె
అక్కడనీకు చిలుకనివ్వవలె, మరిలేవయ్యాపోదాముమనము
భోంచేసిగాపోదమన్నాడు. భోంచేసిగా పయనమయినారూ
గాండ్లసంగును పిలిచెనుఫకీరు, నీవద్దకినేనూ రావన్నాదేమీ
నీతలవుండుపటల మాయలఫకీరు, నీవద్దకినేనూ రావన్నాదేమీ
నేనుచిన్నవానిదగ్గరవుంటాను, అక్కడనుంచి ఇద్దరులేచారు
నాలుగోనాటికి నాగళ్ళపూడి. గట్టుమిాదికి వచ్చెనమ్మలారా
విన్నావావోరి ఫకీరుసాహేబు, నీపదార్థమంతా ఎక్కడ యున్నది
అదినాకుగట్టిగచూపించు, లేకపోతె చిలుకను చంపేనూ
అబ్బినీవు చంపవద్దుబాబు. యితర్లన్నీ చూపించినాడు

వ. చిలుకవారి పట్నానికి గంగావారిపట్నానికి పులిరాజుపట్నానికి మామలకెవర్తమానం పంపించి రెండువందలచెక్కబండ్లు, యాభైయింటికి వొంటెలు యాభైయింటికి యేనుగులు తెప్పించి పన్నెండు స్తంభాల మక్కామసీదు వెండిబంగారు వరోస్తు తీసియిచ్చి యేనుగుల మీద పెట్టించెను చెరువుగుండాసామానుదరోబస్తు వొంటెలమీద కట్టించెను పదార్థం జవ్వాది మొదలయిన సామానులు బండ్లమీద కట్టించినాడు గంటి పట్నానికి రవాణాచేసెను అట్లువట్ల వూళ్ళలో వుండే వారా

రుల పిలిపించి నాలుగు దలసర్కారులను దెప్పించి హార్కారులకు వరహాయిచ్చి కోట కాపదగొట్టించి శుద్ధముచేసి వివిధచెట్లను పర్వరచి బండియెక్కను ఫకీరువాడు చక్కవచ్చి అబ్బి నాచిలుకను యివ్వగా పూళోర్పొయి భిక్షమైనా యెత్తుకుంటాను చిలుకను నేనివ్వను నీకు దిక్కువుంటె చెప్పుకొమ్మనెను అరె నాయర్ధప్రాణముకూడా తీసుకొం టావటరా వాడుచిన్నవాని మీదపడగానే చిన్నవానిచేతిలో చిలుకతల కాయయున్నది. ఫకీరువాడుచేతిలో కాళ్ళుదొరికించుకొన్నాడు విడవరవిడవర బాలవద్దిరాజా, నేనిడువను విడువను ఫకీరుసాహేబు అవతలగాను యివతలగాను యిద్దరిసందున గయ్యాకొట్టును. అల్లాఖుదాయంట ఫకీరుసాహేబు, భోరుకొండవలె విరుచుకుపడ్డాడు ఫకీరువాని ప్రాణంపోయింది, చిలుకచచ్చెను ఫకీరుచచ్చెను.

వ. అచ్చటనుండి బాలవద్దిరాజు వీనిని పదార్థంబువలన మనసుంచక మన కన్నవస్త్రానికి తక్కువయున్నదా ? ఆహా యోగ్యజండ్లు మరల తప్పించియాళ్లై యింటికి ఫకీరుల పిలిపించి ఫకీరువాని గోరీచుట్టును మూడామడ పొడుగున పూలతోటలు వేయుంచెను. ద్రాక్షజడ వనములున్ను తేడిమామిడి వనములున్ను పనసవనములున్ను బర్తీగా వేయుంచె వరకు యీతోట మూలముగా అనేకద్రవ్యములు కర్చాయెను మండలదినంబులు దినవారంబులు చేయుంచెను. మిగతద్రవ్యంగాను ఫకీరుగోరికాడ కొట్టుకట్టించి ఆకొట్టులో ఈఅర్థధనము నిల్వచేసి ముప్పయి మందిఫకీరులక్కడ కావలియుంచి ఫకీరువాని పేరుపెట్టి నిత్యమంత సాంబ్రాణివేసి ఈపదార్థమీరందరనుభవించమని వాండ్లకు వప్పగింత బెట్టి అక్కడనుంచి బాలుడులేచి పానుగంటి పట్నమొచ్చి ఇంటివద్ద నేబాలుడుండగా తండ్రులురాజ్యభారముచేయ వెళ్ళినారు. గండికోట భూములకు అరుగురురాజులు వెళ్ళినారు భూచక్రపట్నానికి కార్యవద్దిరాజువెళ్ళెను. బాలవద్దిరాజుఅత్తగారు అరణ్యమిచ్చిన ఆగుపట్నాలకు రాజ్యంబుచెయ్యవెళ్ళెను. వారున్ను సుఖోపాయముగా రాజ్యముచేస్తూ యున్నారు శ్రీమన్నారాయణమూర్తి సహాయమైయున్నాడు గనుక ఈ బాలనాగమ్మ కథ విన్నవారికి దోషములుతొలగి భాగ్యముగల్గు.

బాలనాగమ్మ కథ సంపూర్ణము.

శరత్ బాబు రచనలు

శ్రీకాంతి	7-0-0	పరిణీత	0-12-0
సవిత	3-0-0	బడిబహన్ (బడిదీదీ)	0-12-0
శేషప్రశ్న	4-0-0	నారీర్‌మూల్య	1- 0-0
చరిత్రహీనులు	5-0-0	నవవిధాన్	1- 4-0
గృహదహనం	3-0-0	సుమతి (చోటాభాయి)	0-12-0
దేవదాసు	1-8-0	పదనిర్దేశ్	0-12-0
చంద్రనాథ్	1-8-0	కాశీనాథ్	0-12-0
భైరవి	2-8-0	నిష్కృతి	1- 0-0
విప్రదాస్	2-8-0	శరత్ కథలు 4 భాగ॥	4- 0-0
భారతి	4-0-0		
స్వామి (మావారు)	1-0-0		
అనుపమాదేవి	1-0-0		
విరాజ్‌బహు	1-4-0		
అరక్షణీయం	1-0-0		
బ్రాహ్మణపిల్ల	1-4-0		
వైకుంఠుని వీలునామా	1-0-0		
పూజారిణి	1-8-0		
పల్లీయులు	1-8-0		
సుభద్ర	2-0-0		
దత్తా (విజయ)	2-4-0		
హేమాంగి	1-0-0		

రాజేశ్వరీ పబ్లికేషన్సు

భిక్షుకి	(సాంఘిక నవల)	1-0-0
గరీబ్	,,	1-0-0
నాగమ్మ	,,	1-0-0
ఎడ్డీపోలో	(డిటెక్టివ్)	1-0-0
మాధురి	,,	1-0-0
మోహినీ	,,	1-0-0
రుద్రమదేవి	(చరిత్రాత్మక)	1-8-0
అమరవిజయం	,,	1-8-0
చాందాసుల్తానా		1-8-0
సురస		1-8-0
సాహసిక		1-0-0

ప్రాప్తిస్థానము:

కాళహస్తి తమ్మారావు అండు సన్సు

సంస్కృతాంధ్ర బుక్ డిపో, (స్థాపితం 1882) రాజమండ్రి.

శ్రీ రస్తు

ఆత్మబోధామృత తత్త్వములు

(1, 2, 3, 4 భాగములు)

ప్రచురణకర్తలు:

కాళహస్తి తమ్మారావు అండ్ [illegible]

[illegible] (స్థాపితం 1882) [illegible]

[illegible] వెల [illegible]

స్త్రీల వ్రతకథలు

(1, 2, 3, భాగములు)

రచన :—శ్రీ బాలాంత్రపు వేంకటరావుగారు

ఆంధ్రదేశమంతటను, బాలాంత్రపువారి నోముల కథలు ప్రతి యింట చెప్పుకొనుట వినియుండవచ్చు, యిప్పుడు స్త్రీలంతా సులభముగా చదువుకొని యీ నోములు పట్టుటకై చక్కని పద్ధతిలో సులువైన శైలిలో వ్రాయబడెను. ప్రతి ఆంధ్రస్త్రీ హస్తములందు అలంకరించదగిన గ్రంథరాజము. యిట్టి గ్రంథము ప్రతి యింట నుండుట సౌభాగ్యమన్న వింతలేదు. మూడు భాగములు కలిసియున్న ఈ పుస్తకము నందు శ్రావణ మంగళవారముకథ, వరలక్ష్మీ వ్రతకథ, దంపతుల తాంబూలంకథ, మాఘపు ఆదివారంకథ, పోలి స్వర్గమునకు వెళ్ళుకథ, పోలాలమావాస్యకథ, కుంకుమగౌరీ నోముకథ, పండుతాంబూలాలు కథ, గంధం తాంబూలంకథ, చిలుకముగ్గుల నోముకథ, నిచ్చదానందం కథ, కైలాసగౌరీనోముకథ, సహస్రపదాలకథ, భాగ్యాదివారమునోము కథ, అట్లతద్దినోముకథ, కళ్యాణగౌరీనోముకథ, మున్నగు 98 కథలు యిందు పొందు పర్చబడెను. మంచి పేపరున్నూ, చక్కని అచ్చులో ప్రింటుచేసి ఆంధ్రలోకాని కిస్తున్నాం. యిట్టి అదను జారవిడువక వెంటనే ఒకకాపీ తెప్పించుకొనుడు. వెల రు 1—0—0 మాత్రమే

ప్రాప్తిస్థానం :

కాళహస్తి తమ్మారావు అండ్ సన్సు,

సంస్కృతాంధ్ర బుక్ డిపో. (స్థా 1882)

రాజమహేంద్రవరం.

శ్రీ రస్తు

శ్రీగురుభ్యోనమః

శ్రీ ఆత్మబోధామృత తత్వములు

మొదటిభాగము

తత్వము—సావేరి—ఆటతాళము

ఏమిజన్మము ఏమిజీవనము । ఇగా మాయకాయము ఎన్నాళ్ళు న్నది । మూన్నాళ్ళముచ్చట గురుసేవజేయని దేమిజన్మము యేమి జీవనము । యేమిజన్మము యేమిజీవనము యేమిశాశ్వత మేమిసౌఖ్యము యేమిప్రారబ్ధకర్మము స్వామినన్నిటులజేసి మురచెను ।యేమి॥ దంశిగా భూమండలంబైన యొండమిలుకూడంగ శుక్లము । మెండుగాశోణితము పైబడ అండమై గర్భమునందియు పిండరూపము దాల్చుచుండుగదా మలమూత్రములలో ఖండమై పడియుండవలయుగదా ! అందులోక్రిమ తల్లి సంద్రికైనను తెలియబడదుగదా । ఇగా పెంచకోశము నిండుదిన ములు గండమేనుగదా । కొండగృహంబో నుంకుపగదిసి గుండెలదురుచు దండమిడుకొని । పిండుతొమ్మిది నెలలు జూచుక । యుండలేనని జనన మైతి । యేమిజన్మము యేమిజీవనము గర్భనరకము వాటిభువిలో నిర్భ యముగా బెలుతుమంటే । దుర్భరమైనట్టి వ్యాధులు కొబ్బునమూర గ్రద్దయును సర్భాము నిమిషమున లేమగా । తబ్బిబ్బులేగుసు దెబ్బ లకు ముబ్బందిపడునుగదా । నిర్భాగ్యములు [illegible] రుచులుగోరు గదా అబాల్యప్రాయము లాభగోభము తెరుగదాయగదా యేభయము లేకుండగ తపశక్తయము మొనగి ప్రభువులెవ్వరు శుభమబగమునమాత లోము శబాసు యేమిభూసుగు [illegible] యేమి ఎమిచెప్పుదు యూత మటుకు గోవలాంగ. మామబాన । గామగగర్భాదులకు పహా పేమబుట్టక మాపదియ్యరోజా [illegible] కనుపిగ్పయుండుగదా । ॥

వేదమయమున పరధామ మెడ నుము కారణమనుమగదా! కమలాక్షి! మాం
సపు స్తనములందే మనసునిలుచుగదా! మనమునను భ్రమదేంది మరి
యొక కమలనేత్రుని పెండ్లియాడి విమలమగు సుజ్ఞానమిందది కుమారు
లనుగని బ్రమనుజికేటి దేమి పుత్రమిత్రకళత్ర సంపదిమాత్రమే నేత్ర
ములతోఁగ! ధాత్రిలో కామామారమున అతిమాత్రముగ భవబంధము
లకును బాత్రుడై వడియుండవలయుగదా! తాపత్రయంబులు తగులు
కొని దిగులొందుచుందుగదా కర్తృత్వమున కావిత్తమార్జనచేయుచుం
దుగదా! వటపత్రశయనుని భక్తిలేకను మోసపోనుగదా గుప్తముగ
లోగింప్లు కాదెలు యెత్తుగా మేడలనుగట్టి! రప్పొందిననాడు మృతు
లై పుత్రచేతుల పోవుచుంటిరి. ॥యేమి॥ దాటువనుపడ ద్రవణంకిన!
కోరికలు యడబాయకుంకును! భాగతలవారివరు వెంటను! రాను
వృద్ధాప్యమునైనను ధీరమునంతిను దెలియవామెనగదా! యీఘోర
మగు సంసారమే మదగోరుమంచుసుగదా! గుర్తెరుగకకీలతో మంచితము
లచే మూలుచుంచుగదా! గురుసేవచేయక తిరిగిపుట్టుచునుండవలయు
గదా! అరమరలులేనట్టి సద్గురునడిగి యనుభవమైనట్టుకు ధరణిలో
శ్రీయడ్ల రామదాసుండిది రచించెజూడుడు ॥యే॥

తత్త్వము — ఆనందభైరవి — ఆటతాళము

ఇదియే సద్గురువాక్యమర్మం! మది చదరనీయక యెరుకచేగాం
చు బ్రహ్మం ॥ఇదియే॥ కదపి పరవాక్యమెవనిల్పి వదలక పదిరెండు
కళలాకుపైగానిలిచి జూచుయిది! భూమ్యాదిపంచభూతములు! వాటి
నామరూపాదులు నాస్తికత్వములూ! వ్యోమాతీతము గురుయుక్తిచే
దెలిసినా! సోమానికళలెల్ల శూన్యమైపోవుమా ॥ఇదియే॥ ఖండమెప్పు
డు కాదుకామా! నిండి దండిజగములాను అండామైపోమా! మెండి
మానవు విడియుండజూడగ లేకఖండితులై కాలదండానపాలవుదు ॥ఇది॥
లేనిది లేనేదనుతు దెలిసికానిది విశిచినా ఘనులాకె దెలుసు! పూం
వంధ్యాస్త్రీకిపు తూలుకలరానే జ్ఞానికి దెలియదజ్ఞానికి దెలియుదు ॥యిది॥
భ్రాంతిచెగలిగె యీజగము స్వాంతయాతమూచేతనుకొన్న సత్యమే
నిజము! వింతవింతలుమూసి నిత్యమొందున్నాడో అందు వసించుట

అనుభావ వేద్యమా ।యిది। కోటయార్యులపాదసేవా! మునినాటిశబ్దాం
తమైనది మంచిదోవా। బూటకములుగావా చోటు వీరయయా
మాటికి బిలుతురు మానవులందారు ।యిదియే।

తత్త్వము—శుద్ధసావేరి- ఆటతాళము.

జీవు లెనుబది నాల్గులక్షలు చావుపుట్టుకలిక్కడ। యెవరుచేసిన
వారికర్మము లనుభవించేదక్కడా ।జీవు। తల్లిదండ్రులు అన్నదమ్ములు
పతులుసుతులును యిక్కడా। వెళ్ళిపోయేటప్పు డెవ్వరురారు మనతో
అక్కడా ।జీవు। పంచభూతమువలనను ప్రపంచమైనది యిక్కడా।
అంచితంబుగ నామరూపము లేనిస్థలమందక్కడా ।జీవు। దొంగమా
టలుజెప్పి దొంగపి భంగపుచ్చు దిక్కడా। సంగతెరిగిన మము
ముట్టి సాగదీతురు అక్కడా ।జీవు। మనమే బుద్ధ్యహంకార
చిత్తము లణచిపెట్టెదె యిక్కడా। జనన మరణము లేని స్థలములుచేరి
పోదురు అక్కడా ।జీవు। గురువునకు మెడనిండ గుద్దులు వేసి తిరు
గుదురిక్కడా। పరమదు క్షమునీంద్రులెల్ల పసందుచెయ్యరు అక్కడా।
।జీవు। సత్యాసత్య వివేకజ్ఞానము నేర్చుకొనగ దిక్కడా। సత్యలోకము
చేరుటకు సదువ యమున్నది అక్కడా ।జీవు। కులములాచారంబు
లెన్నటను ఎంచుమునందక్కడా। అల్ల వైకుంఠంబునందున లేదుభేద
ములక్కడా ।జీవు। కామక్రోధలోభ మోహము కాల్చివేయుం దిక్క
డా। ప్రేమతో ఐరావతంబుపైని యెక్కుదు లక్కడా ।జీవు। రంకు
బొంకులు అడ దక్షులు రాలిపోదురు యిక్కడా। శాకకత్తులచేతభటులు
కోసివయుదురక్కడా ।జీవు। యిడాపింగళ మధ్యమందున వివరమెరు
గిందిక్కడా। మూడుయేరుల దగ్గరశక్తిగలదట అక్కడా ।జీవు।
ధనమదాంధులు ఘోర గర్వమునొంది తిరుగుదురిక్కడా। అనలమం
దున వేసి దగ్గము జేసివేదురు అక్కడా ।జీవు। లెక్కలేనటువంటి తే
ల్పెల్ల మొక్కుతము మన్నదిక్కడా। ఒకడుండెను జగము కెల్లను నిక్క
ముదసుమ్మక్కడా ।జీవు। మానవులైనను తారకమంత్ర మెరుగ
దిక్కడా ।జ్ఞానయింద్రుడునైన దివ్యతో పలికితే ఫలమక్కడా ।జీవు।

అలపాలములెల్ల మొదటికి కోసివేసితే యిక్కడా। వాసిగా నారాయణా హరిదాసువేదుట అక్కడా ॥జీవు॥

తత్వము—కాంభోజి—ఏకతాళము

గురుని భజించు జీవా ఓ అనాధజీవా గురునిభజించు ॥జీవా॥ గురుని భజించు జీవా ఏనని నీ కేమికోదువ ॥గురుని॥ అండాండములు శోధించి। కుండలి శోధించి కొండాపైనుండి జీవి వో అనాధ ॥జీవా॥ గురుని॥ బ్రహ్మాండ భాండములలో బహిరంగమున వెలిగే బ్రహ్మవు నీవేగావా వో అనాధజీవా ॥గురు॥ పస్వాగ్జ్ఞానాంతరమైన యుక్తిని ధ్యానమైన సత్యామునీవే జీవా ఓ అనాధజీవా ॥గురు॥ తిరికొండ ఆదీశేషం నరపతి సుబ్రహ్మణ్య గురుడాని నమ్మి జీవా ॥గురు॥

తత్వము—ఆటతాళము.

ఏదిరా యీ జనన మరణాము నిజబోధగనిరా లేమురా యీ మోక్షనరకము। యేదిరా యీ జననమరణము లేమురా పరిపూర్ణమందున వేదశాస్త్రభ్యాసములు విడనాడువారికి ॥యేదిరా॥ తాను వచ్చిన చోటు దెలియాదు। తనతోటి సర్వాము తర్లిపోవు బాట దెలియాదు లేనిపోని స్వప్నమందున యేనుగులు గుఱ్ఱాలు రథములు। సేనలు సేనాధిపతులు అదొూవిసంభవమైన తనువులు। రాజు లేదు మంత్రి లేదురా। రాజొక్కడుండే గాజుకడియము లెందుకోవరా। రాజు లేని కయ్యమూ ఆయెను రాజ్యకాండలు దబ్బరాయెను వాజపేయులు సోమయాజులు వాంఛకలలో వార్తలాయెను ॥యే॥ దిక్కులేని దారతనమురా। దిక్కొక్కటుంచె నిక్కముగ యీ జపములవ్వునుగా। దిక్కులేని తనువులపై పెక్కుగా శాస్త్రములగాధ। వొక్క రెప్పపాటులో పల బొక్కలబెట్టి నిక్కుజీవుడు ॥ఏది॥ ఎన్నిటికిని నమ్మరానిది। క్షణభంగురంబని యెన్నపేర్లుపెట్టుకున్నాది। తను తాను గన్నమోక్షం నన్నమాటలు సున్నలాయెను। పున్నవా పరిపూర్ణమందున విన్నునే చెరచీసినవ్వును ॥ఏది॥ వింతలు వింతలు తోలుబొమ్మలు పరిపూర్ణములధిలో। మంతలూ యీ కీలుబొమ్మను। భ్రాంతిరహితమైనగురునికి చెంతచేరిపోషకాలకరి సంతతాము ద్వారకాలకరి చింతనా। జేసేటివా

తత్వం—తోడిరాగం—ఆటతాళము.

కారుణగురు విదుకు తిరుగ జన్మము లేదుగురుకరుణబడవేయవే చిలుకా! గురుకరుణబడసి తేయది మహామధురమై రమ్యమైయుండువే చిలుకా ॥కా॥ మనసాకివారెల్ల మనము చూచుచుండ మట్టిపాలై నారె చిలుకా। విషయంబులలో మనము సద్గురుచేరి పరమాత్మను దెలియవే చిలుక। కాలయముడు మనకు పొరిగింటివాడనుచు కాలకాలము దెలియు మనసా। కాలకాలము గలిపి కళలునంటియుగురుని కాటికమును జూడు మనసా ।కా। పాలలోచము డనుచు దీనుడై యున్నాను నిజమను మనసా దెలియవే చిలుకా। ముమ్మూలకోటలో మహామాయయున్నది అది తెలియవేనీకు చిలుకా ॥కా॥ రెండు నొకటి చేసి శోధించి హంసనాదండిగా గురిగనవె చిలుకా। దండిగా సద్గురుడుకుండలికిపైనుండు పండువెన్నెలనకుమ చిలుకా ॥కా॥ ఆలుబిడ్డ యనుచు ఆశించియుంటివి। వీలు దలియదునీకు చిలుకా। ఆలుబిడ్డలవిడచియాకాశతీరుని అచ్చోట జూడవే చిలుకా ॥కార॥ వదలకు గురుసేవ పదిలముగ జేసితే అదినీకు దెలియునే చిలుకా। అదినీకు దెలిసితే ఆనందరూపమై ఆత్మనీవాడువే చిలుకా ॥కార॥ గర్వపడకు నీవు నిర్మాణమందున సర్వేశ్వరునిగూడు చిలుకా ॥ మనరామబ్రహ్మము గురుడు పరుడైనాడు అతని దెలియవే నీవు చిలుకా ।కార।

తత్వము—భైరవి—ఆదితాళము.

ఎక్కడా జూచిన నొక్కడైయున్నాడు అక్కారో యితడెవ్వరే। వొక్కఘుడియలోన వైకుంఠమొసగినా। చక్కనిసద్గురుడే వో చెలియారో ॥యె। నామరూపు లేక నడివీధి లోపల నాట్యమాడెడె వ్వారే। నారీమణికోవినవె యతని సేవించితే నాటకధారుడోనో వో చెలియారో ।యెక్క। చూపులోనిజూడ చూపరైయున్నాడు దాపున యితడెవ్వరే। చెప్పచూపరాని చిన్మాపమైనట్టి యాపరంధాముతే నో చెలియారో ।యెక్క। చూపులోనిజూడ చూపరైయున్నాడు దాపున బోణిముతండెవ్వరే। గట్టిగ గురుబోధ గుట్టుదెలిపి బ్రహ్మనిష్టనిరాగను చూడవె ఓచెలియారో ।యెక్క। అండపిండాండ బ్రహ్మాండము

లోపల నిండియున్నది యెవ్వారే। పండువెన్నెలరీతి గండిగావెలిగే
అఖండమయుడు గదలేవా చెలియరో ॥యెక్కా॥ సృష్టిలోపల సం
తుష్టుడనేవాని నిష్ఠపల్కెను యెవ్వరే సృష్టినష్టుల నష్టముజేసిన
కృష్ణాగురుండు గదవె వో చెలియరో ॥యెక్కా॥

గురుపరంపర మంగళహారతి—ముఖారి—ఆదితాళము

భామలందరుగూడి హేమపళ్లెరమందు ప్రేమతో కర్పూర
జ్యోతిసిలిపి। ప్రేమించు నచలసిద్ధిబొందిన పరంధాములౌ శ్రీధరస్వా
ములకునూ। జయమంగళం నిత్యశుభమంగళం। జయజయ మంగళ
మహోత్సవమంగళం లక్ష్యలక్ష్యముగాక పక్షమన్నది లేక అక్ష
యంబైయున్న అచలమెరిగి తక్షణము యెరుకనూశిక్షజేసినట్టి యీ
క్షితిని శివరామ దీక్షితులకూ ॥జయమంగళం॥ గొప్పకొంచముగాక
తిప్పలేమియు లేక యెప్పుడున్న బయలు చొప్పున దెలిసి। చప్పుడని
యెడి దాన్నితప్పించునట్టి మాయప్పయా ఘన అప్ప బ్రహ్మమునకు।
జయనామరూపములుగాక నిమనిష్టలు లేక యేమని యనరాక యేక మ
యినా। భూమిమర్మము దెలిసి కామమణచిన పరరు। రామనరసింహ
గురుస్వాములకునూ ॥జయ॥ పుట్టుచావులు లేక పూర్వకాలమునుండి
చెటువలె దల కెట్టులేసి। బట్టబయలును కనిపెట్టివేసిన రత్నమప్ప
య్యకు ॥జయ॥ అందుయిందునక రాక యెందుజూచిన నచ్చితానంద
రహితమై యలరుపదవి। ముందుగా గని మాయ నెందు నిల్వగ నీక
ఖండివేసిన సుందలార్యులకునూ ॥జయ॥ పరుకమరుపులు నెరిగె మెరు
కచె పరిపూర్ణ మెరిగి యెరిగిన యెరుక నెగజిమ్మి। యెరుక మరుపులు
లేక పరిపూర్ణులైన పరమాత్ముడౌ పరచెన్నయ్యాకిప్పుడూ ॥జయ॥ తల్లి
దండ్రియు దాతదైవమై గరుపినచు నల్లమైన గనిజగముకెల్ల జేసి।
యెల్లకాలమందు యేకరీతిగా నెల్లు మల్లెపెద్ది కృష్ణ బ్రహ్మమునకూ।
జయ॥ అంతయింతనరాక పంతలేదియు లేక పంతములు బలుకగను
పడలేగనూ। పంతితము లోక్క రీతి సర్వసాక్షియగాక వంతుడౌ తిరు
పగిరి కృష్ణునకునూ ॥జయ॥ చాలయేమియు లేక లేటగా కనుపించు
మాటలయుమగుచుండు చోట దెలసి లేట తెలివిని గోటియాటవేసిన

యట్టిమేటియా కోట యాచార్యులకును ॥జయ॥ శరణు శరణనియున్న పరమభక్తులకు పరమార్థంబు యెరిగింప పనియుబూని । ధనూజపేటి పురమున నవతరించి సత్వరములోనగెడు వీరయార్యులకునూ ॥జయ॥ రాకపోకలు లేక యేకవిధమై లోకాతీతమునుగాంచి ప్రాకటముగా లేక గల్గిన గల్గినమాయ లేనే లేదని దెలిసి తాకకుండిన కృష్ణయాఖ్యు డొసగు ॥జయ॥

మొదటిభాగము—సంపూర్ణము.

శ్రీ ఆత్మబోధామృత తత్వములు

రెండవభాగము

సీ॥ కానవభూమిలోన కస్తూరికోనలోన మందరగిరిమీద మఱ్ఱి చెట్టు ! చెట్టుకొమ్మలు చర్చింప బదిమూడు కొమ్మకొమ్మకు కోటికోతు లుండును । సుందరంబైనట్టి పడికొమ్మమీదను పక్కియొకటున్నది చూ క్కవలెను । చుక్కకుతూర్పున నస్థిరమైనట్టి సూర్యచంద్రాదులు తేజరిల్లు । దీనికర్థంబుజెప్పిన దేశికునకు । నెలలుపంద్రెండును గడువి స్త్రీ నేర్పుతోడ । చెప్పగలిగితే నేనిస్తు చిన్నమాట । చెప్ప లేకుంటె నేను గుడు చిన్ననగవు

నాదనామక్రియ రాగము—ఆటతాళము

ఓంనమశ్శివాయ సిద్ధమైనపదవి । ఓంకారమేదిరావోరి । వసు పగా త్రికూట । భూమధ్యమందున్న । వాడెవ్వడో చూడరోరి ॥ఓం॥ అ ఆ లు మొదిమిది అక్షరములకు మూలకారుడెవ్వడో చూడరోరి ఆకా రమున చిలుకహంసతో గూడుకొని ! ఆటిస్తున్నాడురోరి ॥ఓం॥ కాలా లుపంద్రెండు కర్ణములు జేసుకొని । కన్నుమూసుకచూడరోరి॥ కలలేకు లైదు నా కాంతిఒకటున్నది । కలకంటుడరుగరావోరి॥ఓం॥ తధదధా యని సర్వంబు తానరిగి తలుపుతీసుకచూడరోరి తగతేర కాడవై

ద్వైతాలయంబున । నేటగానున్నాడురోరి ।ఓం। యరవనాయణ్మ బ్రహ్మం। హరుడెవ్వడో చూడరోరి శివ। సహాయశివపోతులూరయ్య। సాక్షిగా నున్నాడురోరి ।ఓం।

చక్రవాకరాగం—ఏకతాళం

ఈజన్మమిక దుర్లభముగా। వోరి యీజన్మసాకారం సద్గురునిగవరా।ఈ। పంచాక్షరిమంత్రం పఠనచేయున్నా। పఠనచేసితే యమునూ పారిపోవన్న। పారిపోతే అంబ ఫలమిచ్చునన్న। ఫలమునందినవాడు పరమగురుడన్నా॥ఈ॥ మూడాయువాకిళ్ళు మూయవలెనన్న! యూకివాకిటనిలిచి తలుపుతీయన్నా। తలుపుతీసితే అంబ తేజమిచ్చున్న। తేజమందినవాడు తాగురుడోయన్నా।ఈ। ఆగునదులమీద అంబవుందన్న। అంతలోనిద్గ్రాంబ ఆటలాడునన్నా। ఆట్లాటలోనుంచి అర్థమౌందన్న। అర్ధమెరిగినవాడు హరిగురుడోయన్నా।ఈ। నాసికముకొనదృష్టి నడిపించుమన్నా। నడిపించిమానీవు నమ్మియుండన్న। నమ్మిన వనరెన్నకీరమెక్కన్న। కీరమెక్కితే అంబ పిలుచునోయన్నా।ఈ। జంటగోవులు రెండు అంటివ్రాదన్నా। అంటివ్రాసి మేను మరచియుండన్న। మేనుమరచి ఘంటానాథ మినుమన్న। నాదమునిపోతులూరి నమ్మియుండన్న॥ఈ॥

గూటినున్న చిలుకపోయెను! గూటికేమిటికి। గూటిమూరెదవశాల్పదాయెను। గూటి గూటినున్న చిలుకబోయెను। గూనును మాటాడదాయె। యేటికి యీ గూనులలో। పరాకికి బలిని గాని। గూటి॥ యేను మిద్దెం దాటుచున్నది। యెగసెగసిబో । [illegible] గానమున్నది। మూధులయెవరైనగాని [illegible]। గూటి యీరాజు గుంపుగుంపుగ। తొమగా మాటిని దలిచుగ ॥గూటి॥ చూచుచుండగ గానబోయెనూ చూపునవాస। బూ[illegible] తెల్లవాయెనూ। నాది చేతులమాటలాడదు। వేదిగాళ్ళతో వంవజాలను చూడివత్తును హితులు పతులు దోచినట్లు నేడ్చుచుందురు నా గూటి॥ ఆలుబిడ్డలున్న మూటికి। వారలగూడి। మేలగా బ్రతికెన యీటికి తోలుబొమ్మలోయున్న రాజు। దోవబట్టి వెళ్ళిపోవగ। చాలు [illegible] బతుకాని యెంచి। నాగిరి

జనా నలందరు ॥కూటి॥ శ్రీనివాసపురమునందున - పండరినాథునిని బూః మఠలో నిమకొనియున్న - నీ విదానమెరిగి దానవేణుగోపాలు ॥కూటి॥ కాశిరయసి భజనచేయుము - కనికరముతో కాలమెల్లనా కూ॥

వరాళిరాగం—ఆదితాళము.

అంతా రామమయం - యీ జగమంతా రామమయం - ॥అంత రంగమున - నాత్మదామోద - సంతతరూపమున వింతలు పలుపగ ॥అం॥ సోమసూర్యులును - సురులు తారలును - ఆమహాంబుధుల నవనీజగంబులు ॥అం॥ అండాండంబులు - పిండాండంబులు - బ్రహ్మాండంబులు బ్రహ్మలు మొదలుగా ॥అం॥ నదులువనంబులు - నానామృగములు వివిధకర్మములు - వేదశాస్త్రములు ॥అం॥ అష్టదిక్కులును - నాదిశేషుండును - సిష్టవస్తువులు అమిత స్వర్గము ॥అం॥ ధీరుడు భద్రాచల రామదాసుని కోరిక లొసగెడు - తారకనామము ॥అం॥

తత్వం

బ్రహ్మజ్ఞాని గురుడెవరుగండి—జ్ఞానఖడ్గముచే నజ్ఞానము ఛేధించి—మాంసము నవీసి మమతవీసిన ॥బ॥ మదమాత్సర్యములను మాయ పరచి విష్టచెదరక మనసీరగ ట్టెదుర- దృష్టికదలక చిత్కళలంటేరుర - అట్టిముదురు వెన్నల బయులుగనయొమర - పూనిమెదుగులే కనులయ్యో మయ్యేరురా - నిదురజెందినరీతిని నిలచినయోగికి కదిలేరెప్పలపాటు లేకుండురా ॥బ॥ బాలోన్మత్త పిశాచగుణాదులచే - లీలచేయుచుధరను తిరిగేరురా - వాని కాలూని భయమొందు లేకుండుర - చిన్నినీలతో యదద మధ్యలీలచేసురా — అందువాలలాడెసి ముక్తిగోరేరుగ - గాలిమనసు దృష్టికదలకుండినవారి కేలోకమున భయమేముందిరా ॥బ॥ ఆశాపాశము లేని అనుభజ్ఞాని మోసబుద్ధులు వానిజేరావుర - వానిశ్వాసాములానబ్దమణిగుండగా- వానిపాపమే గురుస్థలమనియేరురా-కాసులమీద నిరాశజేసి ఛదవారము మరచి - నీదినాదని సొంతంలేకుండురా - వాని పాదముపై కాయల్ కాచుండురా దేహంనాదికాదని మరచితిరిగేదుర కోటిబాధలైనను సంతోషించేరుర-బోధవేదాంత సిద్ధాంతమతములను సాధులసాంగత్య మిడుచేరురా ॥బ॥ ధరణి సద్గురువుల తరచు జూచితే

వారి పరిపూర్ణ యనుభవమిట్లుండురా – శ్రోవయోగివవాడె గురుతెరు
గునురా – లోకవరులకు యిది అంధకారమురా – నిజవరయోగి వడచే
శ్రోవయేదిరా – వరనారాయణదాసుని వరమిట్లుండక – గురు లేని
గురి సంగం కొననేలరా ॥బ్రహ్మ॥

సాత్వం

ఏదిరా కులం నా కులంబని వడి వేటాగా – యేదిరా కులము
హెచ్చు కులములని యెరుగుదా వృథా – హెచ్చు కులమెప్పుడేదో లేదిరా
యెరుగకున్న నాకే యెచ్చు కులము గాని – యెరుగని వారు హెచ్చు కా
దన్న ॥ఏ॥ నాదయనే కులము నాటి యుండగాను నాథుడు ఒకడై యుండ
గనూ నాటి నేటివరకు వరుచు మాయుండంగ – వదినుద్ధ్యవచ్చిన తీరు
మంత్రమన్నా ॥ఏ॥ అంటరాదు అని అంటనే అంటరు – అంటుగోన
వుట్టియున్నారుగా – అంటుగోని మనుష్యులకు బుద్ధి అధికమైన
కులము – యెటువుండునా ॥ఏ॥ పచ్చి పచ్చి ఫుట్టువాడై యుండంగ సకల
జీవులకట ఒక్కటేగదా – సందు తెలిసియుంటె సందేహం తెలియును
సత్తు లేని మాటలాడకురన్నా ॥ఏ॥ తొవలోనవోలు ఒకటిగ చేసితే
కంటికిదును ముడికి ముద్దాయెను – తోమ్మిదినాలువుండి పైలవస్త్ర
లోనచూడబోతే ఒకటి గాదనా ॥ఏ॥ తనలో తాను యోగి తాగం మొ
కటిర తనువువంటి జాడ ఒకటేకదా పట్టులేనిమాట తెన్ని యూకిన గాని
ఖాపము యెరుగక మోసపోకన్నా ॥ఏ॥ వీరయ్యదాసుడు చెప్పిన వివ
రము – యింపుగ నీవు తెలుసుకోరా – ముందు పెద్దలవల్ల వినావో
లేదుగానివిముచ్చట – యివుడు వినకోరన్నా ॥ఏదిరా॥

భైరవి రాగం—ఏక తాళం

ఇంతేన మదకుగాబాయ్యేది। సంసారమ్ము బతుకు ॥ఇం॥ యిల్లు
గట్టి వాకిలిగట్టి। యిల్లాలు బిడ్డలకు పెట్టి। యింటివారు చెప్పినట్లు విన
కుండగా మాగాడితేమ। యిట్లాగైనాని ఒళ్ళోకబ। స్వకీయా మ్యు
కడా చేసి। కొడుకొకటా అంతా వోకనారవమయ్యేను ॥ఇం॥ బాల
ప్రాయనాటినుండి చాలాచానా బహుకష్టించి। బాలలను పెంచి
మించి। పనిజెప్పి వాప్పోపించి। చాయమరా సంసారమురా। ని

కేలనురా సారహీనమూగా ! అంతా నాకపారవ బొమ్మేరు ॥౧౦॥ చక్కనోటి కెయ్యకుండా । కొక్కముగూర్చి లేవు । రెక్కలువుడిగిన వెనుక । చక్కనోటికి వక్కడిగితే । వొక్కక్కటా, నీబైసికి ఆకో క్కటా పావ్వోక్కటా । నెతికిచుక్కకటా చీచీవెళ్ళిబొమ్మనబొ ద్యేరు ॥౧౧॥ మెచ్చిమెచ్చియాడాడ । తెచ్చితెచ్చి యిచ్చియిచ్చి । నొచ్చియున్న వేళలో లెస్సకు కర్పుకొక్క కానడిగితేను । తెచ్చితివా నాచేతి కిచ్చితివా । నన్ను మెచ్చితివా । చిచీనూచచ్చిన లేదంనుపోరా ॥౧౨ నేడవుగ శ్రీసింహపురిని చెన్నూరు చెంచయ్యగురువి । చక్షు లారత్నకు నిక్షేపమున నిజముగ నిలువనిచ్చేవ । మళ్ళిపొప్పనా । జగము మెచ్చవా । అంతు దెలుసుకో వీరాస్వామి అందరికి ఒకసారని జెప్పెను ॥౧౩॥

తత్వం

కోటలాటకోటా । జగతిలో పకోటాలేనూ । వెయ్యిబుజుజుల కోటైయున్నది । పదుజీవులును కారుచున్నది । యెగిరిపొయ్యె గుట్ట మున్నది । వెళ్ళిపొయ్యెదెబ్బైయున్నది ॥కో॥ కొండనసుమను కొంగ యున్నది । కొంగమూక్కులో లోకమున్నది । కోటిదీపములు వెలుగు చున్నది । కోటివారికి ఫలమౌచున్నది ॥కో॥ ఆరుకొమ్ముల ఏనుగు న్నది । అయిదుకోతులను మేపుచున్నది ॥కో॥ ఆపల యూపల జూచుచు న్నది ఆకిలియున్నైన ఆటాడుచున్నది ॥కో॥ మేఘములేనిది వర్షము న్నది మేకలేనైదు మేపుచున్నది । మేఘములో మేయుచున్నది మేలిపైన వైభోగమున్నది ॥కో॥ మూలాధారమునందున్నది మూలమూలకె తిరుగుచున్నది మూలస్థానము ఒకటైయున్నది మూల జ్యోతియై వెలుగుచున్నది ॥కో॥ నాదములైదు భాగాయున్నది నాల్గు దిక్కుల మోయుచున్నది । నాణ్యమైనా భోగమున్నది । నాదుదేవు డుంద యున్నాడు ॥కో॥ ఒంటిస్తంభము మేడయున్నది । వొంటిచూ పు నిచూచుచున్నది । పురుష్ణాలె పఫ్వుచున్నది । వొకటి వొక టికి ... చుచున్నది ॥కో॥ పదము దాపు ... మున్నది । పాలనదు మున ... యున్నది । పాప ... పరమభక్తు

లకు మెరుపై యున్నది ।కో। వీరబ్రహ్మము వాక్కు-యున్నది - వివరము దెలిపితే బాగై యున్నది - అంతలోపల అన్నియున్నవి - విధి లోపల వెలుగుచున్నది ।కోట।

తత్వం (ప్రారబ్ధకర్మము—అనురాగము

ఎక్కడిమోహము యెక్కడిసంసారము - మువ్వారి కెవ్వరే- చిక్కులోపలజిక్కి చెడుకాకివలెనీవు - జిక్కి మోసముజెందకే - ఓ మాయమనసా ।ఎ। ధనముసంపాదించి - తానైన తినలేక దానధర్మము సేయక - తవదని పూడ్చిపెట్టిన గుల్లకాసైన - తనవెంటగా నెర్చునా - ఓ వెఱ్ఱిమనసా ।ఎ। కండలు యెముకలు - మెండైన ప్రేగులు నిండిన మలమూత్రము - దండిరోతలుగల - బండదేహము రేపు మండిపొయ్యే దెరుగవా - ఓ మాయమనసా ।ఎ। కొల్లగ నిజబంధు - కోటిగల్గినకాను - వెళ్ళిపొయ్యేటప్పుడు - యెల్లచుట్టము - పొరలి పొరలియేడ్చురుగాని తనవెంట రానేర్తురా - ఓ మూఢమనసా ।ఎ। నీచవృత్తిని వింగుల - ఆశపరులను - యాచించి సేవించి - భూచక్రమేలేటి-ఆ చక్రవర్తులు గోచైన గొనిపోయిరా - ఓ మాయమనసా ।ఎ। రాజనగరమందు - రామచంద్రులభక్తి - సేవించి పూజించి - యే జన్మపాపము - యీ జన్మపాపము గూలి యీజన్మమీదేకునా - ఓ మాయమనసా ।ఎ।

తత్వం—నామావళి

సంసారి మన కసారాహారుని దలంచుకోరి ।సం। అర్ధముపై రాత్రి తుదను వ్యర్ధము సేయగవలదు - సార్ధకము నొందరోరి ।సం। చప్పుడు కాకుండ పోతుందెప్పుడో యీతనువు వెదలి - జెప్పలేదకటలక పొయ్యేవు ।సం। ధనము తన వెంటరాదు - తనువు నిత్యముగాదు - తర్లుచున్నవారిని జూడగ ।సం। ధరను మాస ధర్మపురీ నారయ్యదాసాని - సులభమైన మాట వినరా ।సంసారి।

రాగం బేగడ—చాపుతాళం.

చెప్పలేదనకపొయ్యేరూ నరులార గురునిచేరి మ్రొక్కితే బ్రతుకనేర్చేరూ ।చె। చెప్పలేదనకపొయ్యేరూ తప్పదిదిగో గురు

నివాక్యము తప్పుదోవల పోవువారల చప్పలించి యింగుళిక్తులు ।చ।
ముప్పుతనమున మోసపొయ్యేరూ - యిదిగాక కొందరు । గొప్పతన
మునగోసుమీరేరూ - యిప్పుడప్పు డనగరాదు యెన్నడో యేవేళ
నోమరి - గుప్పటిప్పున దాటిపోయెడు గట్టుపడుగులు యేరుపడును
।చ। కాకతప్పులు తలచుకున్నారు - కార్యాణమైతే యెక్కువాతో
దెలియనేరరూ - జోకతో మత తల్లి పిల్లలు జోడుబాసి యడవులందు
కాకిశోకము చేసి ప్రజలు కాయకసరులు నమలిచత్తురు ।చ। కేకవేసి
ప్రాణమిడచేరూ - రాకాసిమూకల కాకపట్టి కలువరించేరూ - ఆకా
శము యెట్టనౌను ఆసుమతములు నొంటౌను - లోకమందున జనులు
అందరు నీదు అగ్నిలో మునిగిపోదురు ।చ। అగలు విడిచి పొగలుదా
టేరు - యిదిగాక పట్టపగలు చుక్కలుజూచి భ్రమనేరు - భుగులు
భుగిలి ధ్వనులు మిటిటను పుట్టియేగిన పిమ్మటాను - దిగులుపడుచు
ప్రజలుచాలా దిక్కులేని వఘులాదురు ।చ। పాతకూలు పదట గలి
పేరూ - పుణ్యాత్ములైన సాధకూలు - నంతరించేరూ - భూమిమీద
ధూముధామలు పుట్టిరేగిన పిమ్మటాను రామరామ యనిని వారలు
రాలిపోదురు తెలుసుకోండి ।చ। యేమియెమో యెరుగకున్నారు -
యెందుజూచిన యమపురికే నడవమందురు - భూతలమున నిట్టివింతలు
పుట్టియణగిన పిమ్మటాను నీతికృతయుగధర్మ మప్పుడు నిజము నిలకడ
మీద దెలియును నెరుగకున్నారు - కందువతో చిన్న పెద్దల కన్నుగా
నక గర్వములచే డాంబమేఘములాను వారిని బాదుబందుగ గోతురు
కూడ ।చ। కిమురైనను కూడదందురు - వనగూడినప్పుడు యేదజూ
చిన వాడుకొందురు - వేడుకతో శివపోతులూగి వీరభోగవసంతరా
యలు - యేడుదీవులు యేకచక్రము నేలును బ్రహ్మాండమంతయు ।చ।

తత్వము—నాదనామక్రియ—ఆటతాళము.

వహ్యోతమూన జూస్తిని భచర మేషము మెకమును మ్రింగగద
మేషము మెకమును మ్రింగినంతలో జూచినవాడే నీడేకదా ।వ। జోడు
మెట్టల నట్టనడుమ నొక జ్యోతిని తాను జూడగదా - జ్యోతిని జూచి
జాతిని రోసి జననమరణములు లేవుగదా ।వ। ఒకటిరెండుమూడుగదా

మూటిని తాను జూచెగదా । మూటిలోపల మూలము దెలిసితె ముక్తికి ముద్దులకొడుకుగదా ॥వ॥ పూర్వమేకంబున పుసుములు మూడు పూరబిల్లి మీద పురికెడా । పూరబిల్లి మీద పురికినంతలో తొండ్డై తొంగిచూచెగదా ॥వ॥ యెనిమిదియేనుగుల వెంటతిరిమి ఒక యెలుకే చిలుకయై గలసెగదా । యెలుక చిలుక రెండేకలసి పరలోకంబేలక జూచెగదా । దొడ్డకుసామ్ములు దాయతో లకొని దున్నినమొక్క దాచెగదా । దున్నినమొక్క తిరుగా కన్ననే జ్యోతిగా నాయెగదా ॥వ॥ పరబ్రహ్మము బేరము మానని నాసిక త్రాచును జూచెగదా । నాసిక త్రాసును జూచినదిత బొట్టా నరసింహదాసు దాచెగదా ॥వ॥

తత్త్వము—నాదనామక్రియ—అటతాళం

దొరుకుటకు బహుదుర్లభం మూఢులకు సద్గతి ॥దొ॥ దొరుకుటకు బహుదుర్లభము శ్రీగురుకటాక్షము పొందజాలక కరుకుమాటలు నేర్చి తిరిగెను బెరకుజనులకు నెల్ల మోక్షం ॥దొ॥ కోద్రిగుణములు పెరిగినా । మతిహీనులకు । సుద్దియేమో గల్గునా । హస్తపద్దము మొనగకను దుర్బుద్ధిచేతను కొద్దిమాటల పెద్దలను మాషించిపట్టి యెద్దులకు యిలలోన మోక్షం ॥దొ॥ వెక్కసకబులువూనునా । వలదని జెప్పితే తిక్కబుద్ధులు విడచునా । మక్కువతో శ్రీరామనామము సిక్కముగభజియింపనేరక । ధిక్కరించి సాధుజనులను వెక్కిరించి కుక్కలకు మోక్షం ॥దొ॥ మూడుకాల్వలు దాటునా । మూడెంటమూలమేమో దెలుసునా । గాఢతరమగు మాయలోబడి గూఢమైనటువంటి రహస్యము రూఢిగా దెలియంగ నేరని మూఢులకు గాడ్దెలకు మోక్షం ॥దొ॥ కాశియాత్రలు జేసినా గుణహీనులకును దోషములు యెడబాయునా । వాసిగను శివదాసు సద్గురు దేశికుని సన్నిధిని జేరక । నీచమైన హరిదాసజనులకు నిందించువందులకు మోక్షం ॥దొ॥

మఖారి—అటతాళం

లక్ష్మీనారాయణ కరణం శరణం । లక్ష్మీనాయక గోవిందర మణం ॥ల॥ లక్ష్మీవాహన సిగ్గుడమున సమ్మతి పాలించుమని వేడిన మా శ్రుతిలోపల నీకన్న దిక్కెవరు వేరు లేరు నాగతి ॥ల॥ ఆమును

పాడుచు ఆనందముగ నిన్ను - అనుదినమును వేడితి - నాదుమూఢత్వ మెడబాసి ముక్తిమార్గముజూప మురసురి నీవేగతి ॥ల॥ పాలకడలిశ యనా చాలనమ్మితినిన్ను - మూలమంత్రము దెల్పవేరా - మేలుగా దది నీకు నీలమేఘశ్యామ పాలింపవే భక్తపాల ॥ల॥ ఖడ్గరాజివాహన కరుణాసముద్రనా - వినా ప్రమాణించవేరా - పగవాడ నీకు బన్న గాధిశయన పాలించు వేగ సుధీరా ॥ల॥ శరణన్న భక్తులకరుణించి కరమున బిగుకువహించినరీతి - గరుడవాహనరార గావరవేగ మీ చరణము లేనాగతి ॥ల॥ పిలచినా పలుకవు నిలచిమాట్లాడవు పాలిం చేప్రభువు లెవరన్నా - తలచి ప్రమొక్కెదనన్న తప్పు లెంచకున్న బాలకృష్ణయ్యదాసన్న ॥ల॥

తత్వం—నాదనామక్రియ—ఆదితాళం.

కమ్రపయాసమున కలుగను ముక్తివిడచి మాడవలెవృత్తులను కడుజన్మముదా కడతేరుటకిది నడువడినుడివడి నొకటిగదా ॥క॥ ఆత్మా నాత్మ విచారణసేయుక నాత్మను కాడన యొంచవలెన్ - ప్రత్యే కాత్మ పరమాత్మనుగని - ప్రత్యక్షం బడిగానవలెన్ - వెలుగులోపల వెలుగు జూచితే శాంతబ్రహ్మము తానెయగును ॥క నీవే విశ్వల నిర్గుణబ్రహ్మము కేవలిష్టతో యుండవలెన్ - లవణము జలములో లయమయినటువలె జీవబ్రహ్మము గావలెన్ ॥క॥ గరగ కమలముల పొంగుచుండే లింగము తానే కావవలెన్ - అంగలింగమును లీనము జేసున సంగరహితుడై యుండవలెన్ ॥క॥ శృంగారము వరకాయ పురీశుని సన్నిధిలోన యుండవలెన్ - లింగదేహమును భంగముజేసిన గంగాధరుని గావవలెన్ ॥కమ॥

తత్వము

చచ్చేటందుకుపుట్టియున్నా వుపందులుమారకపోరన్నా-యొన్నా ళ్ళుండిన యమునకు విడువక యెందుకు జకినేవుకోరన్నా ॥చ॥ సాధుల లోను సంగతిజేసి సంధియెరుగరావోరన్నా - సద్గురుపాదము చక్కగ నమ్మి సనారపమెరుగర ఓరన్నా ॥చ॥ యెప్పుడుజూచిన యెకబొయక యుండే యెరుక యెరుగరాఓరన్నా-మదోన్మత్తుగా మానముయుండ

మర్మము యెరుగరవోరన్నా ||చ|| ఆనందముగా అమృతము యుండె ఆత్మను యెరుగర వోరన్నా - భక్తిజ్యోతి బైటవుండే - బాపను యెరు గరవోరన్నా ||చ|| పగలు రేయియై పాపలనుండేపట్టము యెరుగర వోరన్నా - చింతలు దొరుకుచు చిన్మయుడుండె చిత్తుయెరుగర వో రన్నా ||చ|| వీరయ్యదాసుడు జెప్పిన జ్ఞానము వివరము యెరుగరవో రన్నా అల్పజనుల సహవాసము జేసి - అగపడకు రాకురన్నా ||చ||

రెండవ భాగము—సంపూర్ణము.

శ్రీ ఆత్మబోధామృత తత్వములు

మూడవభాగము

—: తత్వ కందార్థ దరువు :—

పస దెలియువట్టివారికి అసదృశ బ్రహ్మాండపిండ అండంబులలో శశిధర శిసువునకునైనను-వశముగావట్టిబయలు వర్ణించదరమా శేషుని కైన కొనియాడతరమా - రజితేజమైన యెరుక - రాణించికొన్నాళ్ళు పసహీనమై ప్రాణ - బొంది విడిచినవుడు వర్ణింపదరమా - శేషుని కైన కొనియాడ తరమా.

మాయామాళవి—గౌళ రాగము — ఆటతాళము.

నమశ్శివాయనరా - ఓంకారబీజము గనరా ||న|| నమశ్శివాయ నమశ్శివాయ శివాయనమః హరిఓంహరి - ఓంహరియని ||న|| పంచ వింశతిగనవా - శివపంచనాదములు వినవా పంచా పంచా - పంచీ కృతమై - షష్టమి, సప్తమి, అష్టమి, నవమై దశస్థానమున, ఏకా దశమై, ద్వాదశిభేదము, రెండుశిక్కెలై, త్రయోదశ స్థానంబై, షదరని చతుర్దశి ద్వారంబది సొగడవ, పౌర్ణమిది, పండువెన్నెలలో చిన్మయరూపము జేరి శివాయని ||న|| వాదమేజ్యోతౌకవరా, సామా న్యమే కతివంబిదిరా, సహజభాగము, సమముగూర్చుకొని, వేయు

ప్రకారము - మంటలు బయలై వెలుగులోపల - వెలుగు తేజమై - తేజానందము - వంటిచిన్మయమై। నిరామయంబున - నిలిచియేకమై తన్మయమైతా - చిన్మయములోగని - సూక్ష్మరంధ్రములు - సూక్ష్మంబైతా - పాటపాడుచు - నాట్యమాడుచు - వేడుకలోపల - కేళికనుగొని ॥న॥ గణగణయను శబ్దమురా తలవాకిట కూతలు వినరా - గృహమున చేయు గుముగుమాలుమని - శబ్దములోపల = దాసోహంబైతా - మాటలు పల్కులు - మర్మంబులుగని అమనస్కంబై - అకార ఉకార మకారమునుగని - ఎక్కుడు దిగుడులు - ఏడు కొండ్లపై - మెటుభావమున మేలుకీలుగని - గురిపట్టకనే - గుణవంతుడై - గురుని గనుగొనక ॥న॥ నాదభేదంబులు విడరా - ఆకారయాకార మగనరా - శ్రీకాగమునో - శివుని సిద్ధాసనమై - కేవలకుంభకర్ణ ముఖములయి - ముగ్రభావమున మించియేకమై - సతిపతి ఏకాకురము లేకమై - పాడుచు ఆడుచు - ప్రణవశబ్దమున - నాతిమూర్తిగా తనలో। వెలుగై శబ్దఘోషణమున - స్ఫటికవర్ణమై క్షత్రియవంశమునందు బుట్టినా - బాలకృష్ణుడను పామరమూఢుడు ॥న॥

తోడిరాగము — ఆదితాళము.

రామరామయనవే మనసా - రామరామయనవే రామ రామ యనవే మనసా - రాముని కనుగొనవే ॥రా॥ రామాదులు మదిఖండన చేసి పామరులు నొకపట్టున రోసి - నియమముతో హరిధ్యానము చేసి - తామసాదులను సరగున బాసి ॥రా॥ మూర్ఖుండితడని - మురిసినగాని - ముచ్చుచోరకుడని మురిసినగాని - భక్తియొకమై తిరిగినగాని - భూక్తిగాదని పలికినిగాని ॥రా॥ భూతాదులు బెదిరించిననేమి - భూతలంబు చంచలమైతేమి - మోతలిడుచు నిధుకలోబైతేమి - భీతిచేత గిరులో దిగిననేమి ॥రా॥ ధరలో పాల్గుంట - ధన్యుడుగలడని - దాసుడు వీరాస్వామి దెలిపెనని - నరులకు రత్నము చెంచయ్య గురుడని - నమ్మరాదు సం - పర్కారమనుకొని ॥రా॥

నాదనామక్రియ—అటతాళం

పుట్టు పుట్టనియేరు - పుట్టరాదనియేరు - యీ పుట్టురక్తంబు యీ శరీరంబూ కమలంబులో యీ పుట్టుకమలమని వెలసింది - కమలములోపల కాంతిగాదుమకెన్ మూణ్నాలుమూణ్నాలు పుట్టనితొలి .గుంటె పుట్టులోపనిపుట్టు అదివేలసమసెన్, నెలకొక దినమూ రెం నేగ్గుతో యీ మట్టు - పాదు తెలియక మట్టుపారాడసాగెన్, రెండు నెల లోకదినము అండగాయక్రాంతి శ్రీహరి నెగుకుట ఉలుకవలె తిరిగెన్, మూడున లోకదినమూ - ముడికిబుంగోప మూలపాప మునంగు ముగ్గేసుంగచెన్, నాల్గునెలలో దినమూ - నాగకరంబుదోచ్చి నవసూత్రధారములు - క్రమపిసుకరెన్, అయిదునెలలోకదినమూ ఆ సదాశివుడొచ్చి, కన్నులు పెరిసుకమసుగచెన్ అరునెలలోక దినము ఆరుడే ఆ బ్రహ్మ అభయహస్తమిచ్చి అయుస్సుపోసెన్, ఏడునెల లోకదినము యెదుకాను దేవునకు - మతిలోప పుట్టెట్టు ఆసుతా తెలిసెన్, యెనిమిదనెల లోకదినము - ఏర్పాటుపిండంబు - కాంత శ్రీగర్భమున - కదలాడుచుండెన్, తొమ్మిదినెల లోక దినము - ఏర్పాటుపిండంబు - కాంతశ్రీగర్భంబున - కదలాడు చుండెన్, తొమ్మిదినెల లోకదినము ద్వారములు విడుపుచుని - పుట్టి అయెను యీ పృథివిలోను, తల్లి ఒక్కతెగాక - తండ్రులెందరు కాని తవతప్పతీర్పమని దంతములుపెట్టెన్, ఇూపిండ వచనంబు - యీ పిండసూత్రంబు - కారుపిండము చెత - కలిసిపృచల్లెన్, మాయమంత్రసాని మరుగైన వీరయ్య, మంత్రములు నటచేసిమరిబొడ్డుగోసె ॥పు॥

తత్వం—ధన్యాసి—ఆదితాళము.

ఎంతో కాలము బ్రతికేనంటవు యెప్పుడుపోతువోరన్నా - సంసారసారము బిడయని - సతిమని నమ్మకువోరన్నా ॥ఎం॥ ఆలుబిడ్డలు యీ సంసారము ఆశలునమ్మకురోరన్నా - గాలముమింగినచేప చందమున-జాలమిపొందరువోరన్నా ॥ఎంతో॥ అటుయిటుమాటలు ఈ సంసారము ఆశలు నమ్మకురోరన్నా - గాలముబుచ్చినపుక్క-చందమున

లొటలొటదిరుగకు రోరన్నా ॥ఎం॥ ససలేదురా సంసారములోపల — యినుక తినుగకు రోరన్నా — పసికి కాయులోవు రుగుచందమున — కనుక్కుమని యుదురోరన్నా ॥ఎం॥ తుద ముద తెలుగని తోమ్మిదికంతలు పదురులు పదరకు వోరన్నా, నీ మదికివచ్చినా సిద్ధగురుడు — నీ వద్దనే యుండురవోరన్నా ॥ఎం॥

సీసమాలిక

ఇంద్రజాలము టక్కుడమరుముల్ జేసిన ఆడదాన్ని జూచెటందుకొరకె కరలాగ ఘనులాగ స్తంభమున జేసిన ఆడదాన్ని జూచెటందుకొరకె — వృవాస వృచ్చాట ఆకర్ష జేసినా ఆడదానిజూచేటందుకొరకే వేదముల్ శాస్త్రపురాణముల్ వెదికిన ఆడదాన్ని జూచెటందుకొరకే బి హే బి యుల్ బైబిల్ వెతికిన ఆడదాన్ని జూచేటందుకొరకై — యజ్ఞముల్ యోగముల్ క్రతువులు జేసిన ఆడదాన్ని జూచేటందుకొరకె — ఆడదాన్ని జూచిన అతడే యోగి ఆడదాన్ని గెల్చిన అతడే విరాగి — ఆడదాన్ని పొందిన అతడే భోగి — ఆడమున్నంగ ఈడదిగానబడియె — ఆడదీడదిగాకున్న ఆడదయ్యె — దీనికర్థంబు దెలిసిన అతడే జ్ఞాని — తిరిగి యింటికిరాడు మరల జన్మింపబోడు పరుసుగాడు మద్గురు చెంచయ్యబోధగురువు.

హిందుస్థాని రాగం — హుసేని — ఆటతాళము

ఆడదే ఆధారము లక్ష్యమాడదే మోక్షంబురా — ఆడదాన్ని జూచి తెలిసిన అతడె జగయోగిరా ॥ఆ॥ ఆడదానిలో అన్నిబుట్టె ఆడలీలంబాయెరా — ఆడదాన్ని కేసిగెల్చిన అతడె వైరాగిరా ఆడదీమగ్గుష్ణిగూడి అయిదురంగులాయెరా — ఆడదాన్ని గూడిపొందిన అతడె వరభోగిరా ॥ఆ॥ ఆడ దిక్కువై ఆయిదుగున్న అతడే గన్నాదిరా — ఆడదాని

॥ముగుడు లేదు దీనర్థమేమో తెలియరా ॥అ॥ ఆడదే బిడ్డే బిడ్యాల్
ప్యాసుమూలమాయెరా - ఆడదిప్పుడు వెళ్ళిపోతే నీ బిడ్డె బియల్
యేదిరా ॥అ॥ ఆడగురుని పాదమెత్తర - య్యా వెదికిన లేదురా నాద
లే కేడుభువనము లేలుచున్నది చూడరా ఆడసౌహార్ధ భావమెరిగి ఆడ
నిర్మలమాయెరా - ఆడదాన్ని మర్మమెరిగి వాదభేదము చూడరా ॥అ॥
సోదచేయు వేద మందున బాధజెందవలేదురా బాధగురు చేసూడు
కంచయ్యా పాదమొంది తెలియరా ॥అ॥ వాటముగ పాల్గుంటపురమున
మేటిత్రిపురైయుందిరా - మేటియైన కణరి వీరాస్వామి యెవ్వడో
తెలియరా ॥అడ॥

వైరాగ్య తత్వము

రామభజన సేయవనురా - వరజన్మమెత్తి పామరమును విడువ
వలెనురా ॥రా॥ రామభజన సేయవలెను పామరమును విడువవలెను -
హేమరజతరమణు లాశవిడువగలే మనుగవలె కడుభక్తితో త్యాగ
ముగ ॥రా॥ ఇందిర రమణుని ధ్యానమూ త్రిలోకపదవి నందము
ఆనందమోదము=ఇందిరరమణుని ధ్యానమానందము ఆనందమోద
ద్వంద్వభేదకల్మషహీనాలకు సందేహముసాక్షిత్తుగ సర్వముసాకారంబని
॥రా॥ క్రూరకర్మవిజయజాలము - బంధములు హతము ఘోరభవము
లన్నిభస్మము-క్రూరకర్మ విషయజాలము ఘోరభవములన్ని భస్మము
పారమార్థిక ధర్మము కుపావనముగ జీవనముగ పరమాత్మయుని
భక్తిగ ॥రా॥ పరుల చెప్పుడు నమ్మరాదుర - సజ్జనులతో ధరను వాద
ములాడరాదు-హరిహరియని మదినిదలచి ఆధారమహత్వంబున అనా
హతశబ్దంబునతో ॥రా ఒప్పుగాను బ్రహ్మపురమురా - వీరనప్పాట
దాసదాసుని స్మరణజేసి దలచినపుడు శ్రీపతిసాక్షిగ మోక్షమునొం
దుదు రెవ్వరైనగాని ॥రాము॥

ధన్యాసిరాగం—ఏకతాళము.

తాధిమితకధిమి తోల్ బొమ్మా దీని తమాషచూడా మాయ బొమ్మా - తాధిమితధిమితగ ధిమితళాంగుతటట్ తళాంగుకధిమి ॥తా॥ కంటికినిరాటికి యీబొమ్మా బహుతంటలుజేస్తాది మాయబొమ్మా అంటియంటక యింటిలోపల వొంటిగనుండె యీబొమ్మా ॥తా॥ తోమ్మిదితూటుల నిబొమ్మా దీనితొంగిచూడామాయబొమ్మా నమ్మరాదురా దేహమునాదని యిమ్మహిలోనే మాయబొమ్మా ॥తా॥ పద్మములోపల ప్రావుదలిపితే పద్మజురాణి యీబొమ్మా - అద్దములోపల ప్రావుదలితుని రద్దులుచేస్తాదీబొమ్మా - ॥తా॥ బైబిల్ చదివి యీబొమ్మా బల్ బడాయి చేస్తాదీ మాయబొమ్మా. రేవుడిట్లాన్సికి పాయ్యే దెళగక డంబ కేసాదీబొమ్మా ॥తా॥ కన్నుమిన్నుకు కారణ మెరుగని తన్నుకలాడుతాదీబొమ్మా మన్నునీరు అగ్నివాయువు మర్మమెరుగదీ మాయబొమ్మా ॥తా॥ పంచతత్వముల యీబొమ్మా ప్రపంచలింగముల మాయబొమ్మా యిరువైయైదోదీబొమ్మా గురుకీల్ పొందరా మాయబొమ్మా ॥తా॥ తారకనామయోగీశ్వరులకు - తంబులుపడుతాదీబొమ్మా వారి తలపద చిక్కితేవి వారిగలాడుతాదీబొమ్మా ॥తా॥ సాధుచెంచయ్య శిష్యకోటికి వశమైయున్నదీబొమ్మా - వాదు తెలియని మూఢుల కిల్లను వశముగాదురా మాయబొమ్మా ॥తా॥ వసుధలో పాల్గుంట పురవరంబున-ఘనమైనాదీమాయబొమ్మా దాసుమవీరాస్వామిగారిది కలసి దెల్పిన కీల్ బొమ్మా ॥తాధిమి॥

నాదనామక్రియ—ఆదితాళము.

విష్ణు యీశ్వరుడు బ్రహ్మ ముగ్గురు అన్నదమ్ములంటా భూదేవి ఆకాశవాణికి ముగ్గురుకొడుకులంటా విష్ణువా మహిమతో జేసిన సేనోక మట్టిబొమ్మనంటా, ఈతోమ్మిదికిటికీలు దర్వాజులతో—మాటలాడుకుంటూ, విష్ణు, ఐస్త్రావలిరాహోతా పదరాధర్మము తనవెంటా ఈ సాంబకు పనుపిలవంపినాడు - జల్దిగనమ్మాంటా, విష్ణుచేతిలో బెల్లముపున్నంతసేపు కాకిబట్టమంటా - ఈచేతిలో బెల్లం సరిపడిపోతే యెవరురారు వెంటా విష్ణు, తొలినాడు యెమున్నొకనైవనా గుంజుతర

మ్మంటా పిల్లమేకలు వేలుబలగ వరుస తాళ్ళను తెమ్మంటా, విష్ణుయిం టిముంగిటా పిల్లమేకలూ వేలుబలగమంటా - ఏడ్చేరు ఆడ్చేరుగాని యెవరురారువెంటా ॥వి॥ నీళ్ళుబోసి కూర్చుండబెట్టిన - మాయబొమ్మంటా-పువ్వులుపంక్తులు వేసివారయ్యా పెద్దలుతీరంతా ॥వి॥ చిన్నలూ పెద్దలు కూర్చున్నారూ చింతలుపడుకుంటా, యెత్తండీ యెత్తం డోయి - మాయబొమ్మంటా ॥వి॥ దింపుడి కల్లంగాద దించనాయు - పెద్దలువీరంతా - సొమ్ముసొమ్మందము తీసుకున్నారు - పోతావీరంతా ॥వి॥ గుదుపోస్తను శంఖుతీర్థము - ముక్తిపదవులంటా - మంటోమరి మన్నుగలిపినారు - పోతరువీరంతా ॥వి॥ ధనధాన్యంబులు - యెవరి పాయర్థం ధర్మము తనవెంటా - చేసినపాపము చేసినపుణ్యమువచ్చును తనవెంటా ॥వి॥

రాగం—కళ్యాణి—ఆటతాళము.

అనుభవింపకతీరునా - ప్రారబ్దకర్మము, అనుభవింపకతీరునా అనుభవింపకతీరునా యాహరిహరబ్రహ్మాదులకునైనను - మునులకైనను వసుధ నెంతటి ఘనులకైనను పూర్వకృతము ॥అను॥ అండపిండ చరాచరంబులు - అరసి సృష్టించేటి బ్రహ్మయు దండివేసము సోమ కుడు చెనరితల్లడింపుచు కలువరించడే ॥అను॥ యెల్లలోకాధారులయిన ఈశ్వరుండు తొల్లిమేను బొల్లిచేఇంటింటబోయి భిక్షమెత్తుకతిరుగలేదే ॥అను॥ అల్లఅమరాసులకెల్లను - అధిపతా ఇంద్రుడు అధికమెల్లరూ నాలాటచేతను - యుల్లమున బహువెతలు జెందెను ॥అను॥ సత్యశీలుండయిన హరిశ్చంద్రుండంగడి నాతివమ్మి-నీచకులజుండయిన యట్టి గాసినిగొలువంగలేదే ॥అను॥ ఇలను ఏబదియారు దేశములేలిన నలమహారాజు-కులసతిని శాసనను విడిచి - వేయుభూములుదిరుగలేదే ॥అను॥ ఇలను కోరిన దానములను యిచ్చి కీర్తిని వెలయువట్టి బలుడు పాతాళమునబడి బహుకలతిచేతను గుందలేదే ॥అను॥ అరయ కురువంశమున తెలసిన ధర్మభీమార్జునులను - తమపురమువిడచి అడవులనుదిరిగి

విరటరాజును గొలువలేదె॥అను॥ సురులకైనను - గరుడగంధర్వులకు
లైనను - ధరనుపోతుల నారాయణదాసుకై విధివ్రాసిన ॥అను॥

సీసమాలిక॥ అంబికాలమునుండి యవనిలోపల బ్రహ్మఋషులు ద్భవించిన రుతువృగనరే- పూర్వ మూర్వసికినిపుట్టె వసిష్ఠుండు మాల దానికిగల్గె మరలశక్తి - వంటవానికి వరసరాసులుబుట్టె మత్సగంధి వ్యాసమౌనిగల్గె - చిలుకకు జన్మించె శ్రీశుకముని ముఖ్యోరజికి నుద్భవించె నారదుండు నలబరద్వాజుండు సల్లపిట్టకుబుట్టె కప్పకు మాండవ్యఘునుడుగలిగె - ముంగిమోసికిబుట్టె కౌండవ్యమునివర్యు ఆవుకు గౌతముండుదయించె - మాతంగముని గలిగె మాదిగదానికి కౌశిక క్షత్రియగర్భమందు - జింకకులిగెను ఋష్యశృంగమహాత్ముని జంబుకముని నక్క- జననమునను - యాయగస్త్యులు ఘటమందు జన్మించిరి సాంఖ్యుడు స్వపచికి సంభవించె - వీరలందరున్ను విమలత భజియించి బ్రాహ్మణప్రభులయి ప్రభలమైరి శ్రీతకనోల్లాస పరిపూర్ణ చిద్విలాస ధరను ఊటూకుపురవర దాసపోస

మూడవభాగము—సంపూర్ణము.

శ్రీ ఆత్మబోధామృత తత్వములు

నాలుగవభాగము

శ॥ ఆదిద్వయంబు వృషముమీదటి గొండశురములు మేదినిచరితా
ఆనీయు వంత్యముగూడిన । వేదంబాదిని తెలియు వేములవేమ్యాల్

తత్వం—నాదనామక్రియరాగం

ఎక్కడజూచిన బ్రహ్మమయంబని చక్కగ నెరుగును సుజ్ఞాని
అక్కరపడి వేమనగురు చేరక - కుక్కయి మొరుగును అజ్ఞాని ॥ఎక్క॥

చపలతంత్ర కర్మాదివిషయములకు కపములోనును సుజ్ఞాని-వనవాసం బులువుండు మొండి- జపతపములు జేసుడు అజ్ఞాని- ॥ఎక॥ మూవణ భూవణ దేహంబునకని దోషము దుంచును సుజ్ఞాని వేషధారుడై మూనక రాగద్వేషములోను అజ్ఞాని ॥ఎక॥ వాదభేదములువిడిచి ముసద్గురుపాదముచేరును సుజ్ఞాని- మీారువుండే మనచేరుగక రసవాదమొగోరును అజ్ఞాని ॥ఎక॥ జ్యోతినిరామయ భ్రూమధ్యంబున ఖ్యాతి గాంచును సుజ్ఞాని కోతివలె వ్రిమాపులుజూచి నీతివలెబల్కు అజ్ఞాని ॥ఎ॥ రాజసభోజనకూటములెంచక - మోక్షముజెందును సుజ్ఞాని - దీక్షలపంచకోశంబెంచి యమశిక్షలజెందును అజ్ఞాని ॥ఎ॥ దిలకవలెను చిత్తాది శివునితో పల్కువాడే సుజ్ఞాని - వేమరు వరకవినరసింహదాసుని దలపనివాడే అజ్ఞాని ॥ఎక॥

తత్వం—ముఖారి—ఆదితాళము,

ఆత్మలింగపూజసేయరా - ఓరోరిజీవా - ఆత్మలింగని పూజసేయరా ఆత్మలింగ పూజసేయుని - నిశ్చయము జనపూజలెందుకు - శాశ్వతంబుగ జ్యోతిగని పర - మాత్మ జేరేదారినిగనరా ॥ఆత్మ॥ కోటి విద్యలు కూటికొరకేరా ఈ ఘట్టములోపల పాటినాథుడు వుండేవరకేరా - నూటిగాజ్ఞానదీపము జ్యోకి వెడలిపోకమునుపే - నేటితో శ్రీరామనామము నాటివరకు భజంతునేమో ॥ఆత్మ॥ ఆలుబిడ్డలు అవద్దురా అదికాదు కాదుసాధు నామముల స్మరణవద్దురా - పాలుమాలిన ఫలముదొరుకదు - తోలుదేహము నీకు దక్కును మేలు తెలుసుకో మేకు యింటికి కీలుయిదిగో సత్యమున్నది ॥ఆత్మ॥ యెంత జెప్పిన సిగ్గులేదుగా - ఆయువు పాటికి యింతగర్వము యెక్కబోదుదా - సంతసంబున పుండరీకోదండపాణిచెంతజేరి మంతనంబున చింతజేసి అంతరంగయ్యా దాపహ్రృదయా ॥ఆత్మ॥

నాదనామక్రియ—అటతాళము.

భజనయెట్టిదో దెలియురా - నిజముకనుగొనివడవరా - అజుడువ్రాసిన వ్రాతకొలదిగ - సుజనులకు నిదీ చిక్కురా ॥భజ॥ పంచభూతము లైమురా ప్రపంచరూపములాయెరా - కొంచపరచక నీవు

యాపంచాక్షరిని - పఠియించరా ।భజ। ఇంటిలోపలపోరరా - కల
కంటి కనపడదేమిరా - వెంటనున్న దొంగలార్గురు మంటలోబడి మం
డెరా ।భజ। దృఢముగను మనసుంచరా - జాడగనుగొని చూడరా
ఏడుమేడలపైని యెక్కి - ఆడుచున్నది యెరుగర ।భజ। గంగ యము
నల నడుమరా - సంగమున్నది జూడగా సంగములో స్నానంబు జేసిన
లింగరూపము నీవెరా ।భజ। నక్కయొక్కటి యుండెరా - కుక్కలను
మొగదోలెరా - దిక్కు లేదను చీమ మకరిని - నిక్కముగ దిగమ్రింగ
రా ।భజ। గొప్పపాములు అయిదురా - కప్పవొకటినిం జూచెరా -
చప్పుడేమియు చేయకుండగ నిప్పులోబడి చచ్చెరా ।భజ। ఈగయొక్క
టిజూచెరా - వేగమంగము మ్రింగెరా - జాగుచేయక మర్కటంబు
లు-రోగములు తెగగోసెరా ।భజ। కరువుదీరగ దొరికెరా - ధరణిలో
కనకయ్యారా - దురితములు దెగగోసెరా - నారాయణుని దరిని జేర్చె
రా ।భజ।

సావేరి—ఆటతాళము.

ఆడది మళయాళది బహుకళలు గలిగినజాణది - ఆడ యీడ
జేడ జూచిన-యేకమైనా నున్నది ।ఆ। మూపురూపొకైనది - అది
మూలచక్రనిదాడది - మూపురేపు ప్రాపుదెలిసి - తోపులోగూర్చు
న్నది ।ఆ। గంగయమునల చిన్నది - రంగైనమేడలోనున్నది - అడ
దములోపల లంగమందుల పొంగుచూతానున్నది ।ఆ। జాదగాండ్లు
ముగ్గురికి యొక్క - బోటియమునాదాడది - అది వాటమైనా పేటలో
పల పాటపాడుచున్నది ।ఆ। జాలమహిమలు జూపుటకు - బహుజాడ
గల్గినదాడది - ఆనిజాలములో జగజ్జాలమై అది జాణ జాణ తానైయు
న్నది ।ఆ। ఇలను పాల్గుంటపురవరంబున - వెలసియున్న యాడది -
చలనరహితుడు వీరాస్వామి-దాసు మూర్తికాంతది ।ఆడదీ।

తారకము నాకెరుగవలెనన్నా - సద్గురుని కృపచే తారతమ్య
ము తరచికనుమన్నా-మరవు తెరపడకుండ జాగ్రత నిరతమును స్వ
ప్నాసుషుప్తిలో - అరమరలు లేకుండు మెప్పుడు - తరచుగను జీవాత్మ

చదివెడి ।తా। ధరణిలోపల మూఢమతులకు దొరుకుటకు బహుదుర్ల
భంబిది–గురుకటాక్షమువలన స్థిరమగు–పరమపదవికి జేయూతికిరయి
నేర్పువలె జీవాత్మకిపుడన్నా – నేర్పరిగియుండె మరువకను జపియిం
చుచుండన్నా – రాజపథము యెరిగినవారౌ నిర్మల బ్రహ్మజ్ఞానన్నా
జ్ఞానైన వెనుకను సారెకును జపస్నానమేలన్నా – స్నానంబు దెలిసిన
వారె పుడమితో = రాజయోగన్నా – నారదాది మహామునీంద్రులు–
తరచి బుధులచే క: రిమంత్రము – మర్మమెరిగి నిమిషమైనను – మ
రువకుండగ పరము జేరిరి ।తా। అండపిండబ్రహ్మాండమంతట – నిండినది
నిజగురని మహిమ – పండితజ్ఞానులకు భాషము – ఖండితంబుగ దెలు
సునిలో – యుండెభూతములై దుముకుమన్నా – వాకిళ్ళుమూసి మండ
లంబులు దాటవలెనన్నా – ప్రణవంబువినువరకు – కొండనెక్కి తేది
చూడన్నా – వజ్రాలురాసిన మంటపంబుల – మహిమగనుమన్నా –
తరచంగ పిమ్మట పండువెన్నెల ప్రబలమున్నా – దండిగను పెంకె
కటవ్వాల – యుండెబయలు ప్రభావమెరిగి – కొండవలె ముందుండు
భవమది – మండిభస్మమై పొయ్యేటట్లు ।తా। ఆత్మరాముల గానలే
కను–మూ–త్రికోంపలో మునిగి చెడుదురు నేత్రిద్వారమందు వెల్గిన
మూర్తిధారుని గానలేకను – క్షేత్రములకు బోదురేమన్నా – ప్రేతా
యుగము – పాతివ్రతములు గల్పింపబడెనన్నా – మూఢులకు ము
ఖ్యము – భూతపూజలయందు ప్రేమన్నా – తివలోయున్న తత్వెఱు
వ్వరు తరచిగనరన్నా – పాపిష్టిజన్మము యెత్తినందుకు ఫలముఏదన్నా
మోతగల రుద్రాక్షమాలలు నీతితో ధరియుంచి గొణిగిన – సత్యముగ
జ్ఞానంబు గనకను–నిత్యమోక్షము చెందజాలరు – ।తా। కామక్రోధము
లారు మరచి త మరత్వము పాడుచేసి–సోమరివైచెడక యిలలో నీకు
నిష్టలులేని ఆత్మరాములను ధ్యానింపవలెనన్నా – దశరథపుత్రుని –
రాముడని దలచేరుసుమ్మన్నా – యోగులను మదిలో స్మరించినాడే
రాముడగునన్నా – జన్మాదు లాత్మారాము డెన్నడు – యెరుగబోద
న్నా – పామరు తెలియు। యముని మాయలో జిక్కపడన్నా బొ
మ్మలాట ప్రపంచమునుగని నమ్మిచెడుదురు నాణ్యమెరుగక – నమ్మ

తిగ శివనామమంత్రము - నమ్మదిగ అనుదినముజరిగెడి ।తా। ఎక్క
డెక్కడ వెదికితిరిగిన - నక్కడనే వేదములు బల్కెను - నిక్కముగ
జ్ఞానంబు గనుకను - మక్కువతో పాషాణప్రతిమకు - మ్రొక్కెదరు
యెటువంటి తెలివన్నా - విగ్రహములుజేతను - తిక్కబుద్ధులువిడువ
కోరన్నా - మాటికి కోటికి వొక్కడొక్కడు జేరునేమన్నా - అస్థిర
ములు తనువుగ - గక్కురికి - వాజేరికవరన్నా - పరస్త్రీలజూచి కుక్క
వలె చెడి తిరుగబోకన్నా - మొక్కవలెపరమాత్మను గనుగొని -
త్రొక్కవలెఅజ్ఞానవృత్తులు - వెక్కసములేకుండా రాములు - మిక్కి
లిగ కొనియాడెనమయము ।తా। చదువు శాస్త్రములేని చిత్తము
నిలిపితే - నిజఛందఃదారుకును - మదగజమువలె - పలువిధంబుల -
మనసు చెదిరినవారికెవ్వరు - కుదురునా యోగంబు వినరన్నా
వైరాగ్యముంచి - బుధులచెంతకు చేరవలెనన్నా - దర్పణముగను
గొని పదిలముగ సాధించవలెనన్నా - నేత్రద్వయంబులు - తుదకు
రెండును యేకమానన్నా - ఆమధ్యమున నొకటి - కలను ఆకాజ్యోతి
గవరన్నా - పెద్దలసాంగత్యమున ప్రసిద్ధమైనా బోదకమగొని - వద్ద
నున్న వికారగుణాలు - వదుల మనెరు పీర్ మొహిదీన్ ।తారక।
మున్నొకర జన్మంబనియో మన్నా ప్రభుపదుట ధర్మమగునాయదినీ
తెలంగ లేరు సర్వము నున్నదనినిజమెరింగిన చూచినపిదపన్ ।

కళ్యాణి—ఏకతాళము.

తొమ్మిదితూటులగుండా। నేనగిసిపోతుయుండా - హరహర
తొమ్మిదితూటులగుండా । నేనగిసిపోతుయుండా ।తొ। శివశివాశివ
శాశికిపోతుండా । ఆ తావుజూచి నేనుండా । వను సద్గుకుండంవె నెర
గడా । నిచెతగాదె గుడ్డియుండా ।తొ। గూడమూబొందిలోవెలుగు
నుండా । నేబిట్టా సావకుండా । నెనెన్నొపగలేకుండా - యిరికట్టక
డా । నరికుండా । నీవు శాన లేవ గుడ్డియుండా ।తొ। ముండా మూకిల
బొమ్మలోనే నేనుండా - నీనాసికలో కాసిగయుండా । దశనాదానంద
మైయుండా । నీ కంటిలోనే గూర్చుండా నీవు కనము కదలకుండా
।తొ। కొండపాల్గుంట పురములోయుండా నాకు చంచయ్యా గురుడే

అండా—జగమంతా వెలుగుచునుండా — నే జన్మరహితుడేరండా — వీరాస్వామిని గనవే మనసా మునుండా ।తో॥

శుద్ధసావేరి—ఆటతాళము.

రాజులేని రాజ్యమందున — రాజుచిన్నది యున్నది — తేజరూప స్వభావమెవ్వరు — తెలియలేనటువంటిదీ ।రా॥ ఐదుచుట్లుకోటలోపల మేడకట్టించుచున్నదీ ఆ మేడలో దశవిధములైన — నాదమినబడుచున్న దీ — రాజు వెయ్యికాళ్ళ మంటపంబులోన — కొలువైన యున్నదీ — శయ్యపై పవళించు — నిద్రహార మేమియు లేనిది ।రా॥ లెక్కలేని కోటరాణుల — చుట్టుపక్కల యున్నది—నిక్కముగ బుద్ధియు ప్రధాని రాజు మనసైయున్నదీ ।రా॥ రాయబారమునకిది వైరాగ్యమైనాదిన్న దీ — దూతునరికినవారిని — నేమరులుకొంటూనన్నదీ ।రా॥ పంచభూతములకానిదీ — ప్రపంచములోనున్నదీ — మంచిగురుని ఆశ్రయించితే — కొంచము వశమౌనదిరా । మొద్దులకు కనరానిదీ — గజ్జులనారాయణ కన్నది — అర్థములో నీసర్గమంతయు — సిద్ధముగ జెప్పుచున్నది రాజులేని రాజ్యమందున ।

నాదనామక్రియ—ఆటతాళము.

దున్నపోతులకేమి తెలుసును — సన్మార్గమహిమ — దున్నపోతులకేమి దెలుసును — దున్నపోతులకేమి తెలుసును చంచయ్య సద్గురుని వాక్యము — వన్నగా పరమాత్ముడున్న — భావము తరచగానేరని ।దు॥ అన్నిమతముల ఉన్నతంబుగను — ఉన్నట్ట చెంచయ్య — పాదమునూ సేవచేయకనూ — అన్నిరకమూ గల్గినపుడే — కన్నులకు పొరకమ్ముకొనునా — కన్నుమిన్ను సంధిగనిరా నున్నతత్వము — తరచిచూడని ।దు॥ బుద్ధిలేకను భూమితిరిగేరూ బుద్ధులయి వేశ్యలపొందును — ముద్దుగాను చేయుచుందురు — రద్దుచేయుచు ధర్మములనూ — హద్దుమీరి పరుగులారి ।దు॥ పరమపదమార్గంబునలేరూ — పరమాత్మ నెరిగిన పరమసద్గురునామరుగు చేసిరా — ధరను శ్రీపాల్ గుంటపురమున దాసు వీరాస్వామి నేలిన — నిరతము సద్గురునివచనము — స్థిరము దెలియంగనేరని ।దు॥

ముఖారి—ఆటతాళము.

అంతా తారకమాయెరా - కాంభముద్రదించితా మనసు నిల్చెరా॥అం॥ అంతా తారకమాయె అండపిండము యేకమాయెసాహార్ధ భావము శూన్యమాయె - సూర్యచంద్రులు తేరాయె ॥అం॥ మూడు మూడు ఒక్కటాయె - కంటివా వసంటిపోయె - మోహమెల్లను దహనమాయె — కామక్రోధము భస్మమాయె ॥అం॥ పూరక యరేకమాయె వచతరేక బంధనాయె - కుంభములో ప్రణవశబ్దము - గుమ్మ గుమ్మను వాదమాయె ॥అం॥ పంచతత్వము యేకమాయె - పాపముపోక్కటి కాలమాయె - పంచవన్నెలో వెలుగుచుండ - పరమగుర్తుని చేరవాయె ॥అం॥ విప్రవలోనిలకడాయె నిటలమందే ఆటలాయె ముద్రలన్నియు మునిగిపోయె - మోహపుజాలక బాసిపోయె ॥అం॥ గురు శిష్యుడు ఒక్కటాయె - గురిలోనె కలిసిపోయె - యమునిబాధలు తొలిగిపోయె - మూగుగను సవరించనాయె — పదదువన్నెల చిన్న రూపము - రూపమే శివలింగమాయె ॥అం॥ పూరువాకిట కూతలాయె - వినగ వినగ వింతలాయె — దాసుడగు నీ దాసుడాయె = బాలబాలకృష్ణుడు లీనమాయె ॥అం॥

మోహనరాగము—ఆటతాళము.

ఎక్కడ తిరిగిన లేదురా జీవన్ముక్తి తనలోనే తన్మయమంది చూడరా ॥యె॥ యెక్కడా తిరిగిన లేను - తనలోతానై - మనసుచెదరక ధిక్కరించి - చూపులోపల - మక్కువాయె మనసునిలిపితే - వాక్క ఆరు మూడు ఏడు తొమ్మిది యెనిమిది - పంద్రెండునాలు ఐదు రెండు ఒకటిలోపల జలమందున సెలవు దెలిపితే ॥యె॥ పదియు యిరువైయయిదు ముప్పయియారు తత్వజ్ఞానమందున - కమలమధ్యము గూర్చి చేర్చియు - కంటిబొమ్మల కలసిమూచితే ॥యె॥ జాగ్రతా స్వప్న సుషుప్తిజాగ్రములలో జాగ్రమందియు తురామాతురమూ ఒకటిగ గురువదంబున గురుతుదెలిసితే ॥యె॥ సూక్ష్మరూవ్యం ఆత్మ మరువక - సమయము దెలిసిన విశారణమున - శాశ్వతంబై సమ్మతం

ము । మనసుకంటిలో చోద్యమైతే ।మ। యోగభోగసమానమైనది పురుకుచుండె మనసుబట్టి జీవశక్తి శివుని తేర్చియు । జీవభాగము తనలో దెలిసితే । మ। కొండలూ ఏడింటి నడుమను । నిండుయేరులు ! పారుచున్నది । రెండు ఒక్కటి యుండుచుండే । చందువెన్నెల ప్రభయుకలసితె ।మ। తేజరూప ప్రబలమాయె । కోటిసూర్య ప్రకాశమాయె । రూపు చూపులో తనలోతానై । బాలకృష్ణుడుగురుతు దెలిసితె ।మ।

తత్వం—నాదనామక్రియరాగము.

కామక్రోధము వీడవలెనన్నా । పరిశుద్ధుడైన గురుకారణంబును బొందవలెనన్నా ।కా। కామక్రోధము లణచలేకను గోమలాంగులజూచి భ్రమసి । నీమమును చెడి ఘోరనరకంబేలగా మదికిచ్చగింపక । తొమ్మిదిద్వారముల బొమ్మను దొంగలాయిరు కాలపాశము । లేయుచు సద్గుణంబులు నమ్మనేయుచునుండ గనుగొని ।కా। యెవ్వడో యేవేళనో మరియెక్కడనో యేయూరనో । చెప్పకుండనె జూచుచుండగ గప్పమనితా యెగిరిపోవును ।కా। ఆలుబిడ్డలు తావబావను లన్నదమ్ములు బుద్బుథంబులు । తోలుబొమ్మా యనిత్యరూపము దృష్టి భ్రూమధ్యమునవిల్చి ।కా। అస్థిరంబైనట్టి తనువిది యరయుదింకను గురునికృపచే సుస్థిరంబైనట్టి యాళాజ్యోతిజూపును సూటిదెల్పును । పరిమిలో తెనాలిచంద్రయ్య గురునికృపచే యచలతత్వంబెరిగియున్న రత్నదాసుని దలచితే పరమార్ధం శేషము ।కా।

(ఓహో రాక్షసులారా అనువర్ణమెట్లు)

ఏమి మనస నిద్రశ్లేషమని యున్నావు । కామజనకుని పాదకమల మెన్నవె మనసా ।ఏమే। నదయనిద్రలో నీకుగద ఆయుసగమాయె । తుదమొదలెరుగక నిద్రలోనుంటివి మనసా।ఏమి। ప్రథమమందు హరినెంచు దుదియందె గురిపుంచు సాదసెల్ల పడ ద్రుంచుభగవంతుడీతడంచు ।ఏమే। నిద్రబొందినవారు ముద్రగన్ గానలేరు । క్షుద్రబాధలణచి ముద్రగోరవె మనసా ।ఏమే॥ తరముగాని సంసార। సారముతో

దెలిసి । దరిజేర్చే గురుపాదమీరవుగోరె మనసా ॥ఏమే॥ భువిలో జన్మ
ములెత్తి । చవిగనుగొనలేక । తనగూడివిషయాల భవమునొందరే
మనసా ॥ఏమే॥ జనులలోనున్న । అనుమానములుమాని । తనుగో
బ్రహ్మమయున్న వనరువేగమే మనసా ॥ఏమే॥ ఎన్నిజన్మములెత్తి
తన్నావు ఫలమందు । పన్నగగురుజేరి సన్నుతింపవేమనసా ॥ఏమే॥
తోలు తొమ్మిదికలతిత్తి మేలనిదెలియకు । యావ్వనస్వనములు నిలువ
వటయేమనసా ॥ఏమే॥ జలబుద్బుదమైనట్టి దేహము దీనిపాటి యెన్నగ
యిల బూటకమిది మనసా ॥ఏమే॥ సతులసుతుల ప్రేమ అతిశయములు
మీరి । గతియైన యతిరాజవ్రతముగోరవే మనసా ॥ఏమే॥ ధనము
ఘనముగను తనవెంట గొనబోరు । మునుగొని ఘనమైన ముక్తిగోరవె
మనసా ॥ఏమే॥ పంచభూతములాజ్ఞ పంచలనియెంచి । త్రుంచేయవలె
మూటి నెంచబోకె మనసా ॥ఏమే॥ మూటిని విడగొట్టి మూటిని గను
గొని మూటిలోపలనున్న నూటిగనవె మనసా ॥ఏమే॥ అష్టపాశము
లాచే గొట్టుబాందనేల సృష్టిపాలకుడైన విష్ణుగోరవేమనసా ॥ఏమే॥ తెల్ల
వారితె నీకు యెల్లసుఖములు భామవల్లయియున్నప్పుడే త్రుళ్ళణచవే
మనసా ॥ఏమే॥ స్థూలసూక్ష్మమునందె మూలాధారముదెలిసి కలకాల
మందు వాలలాడవె మనసా ॥ఏమే॥ యెనిమిదక్షరములు ఘనమైన
ధనమానితనువుయున్నప్పుడే । వినయమొందవే మనసా ॥ఏమే॥ సురులు
అసురులు కిన్నరులు అజహరులాను । వరవితో దుత్రబోచు గురునిగోర
వేమనసా ॥ఏమే॥ చాలుచాలు ననీకు సతముగాదికనింద । మేలయ్యేమది
దెలిసి । కాలవ్యర్థమే మనసా ॥ఏమే॥ యికను జన్మములెత్తి సుఖముం
దిక వినుమా ప్రకటితశతగోపవరుని గోరవేమనసా ॥ఏమే॥ స్థిరమను
కొనుమింక త్వరగ తమ్మయ్యాదాసు । హరివైరి స్మరణసేయవేమనసా
॥ఏమే॥

మంగళం—సురటరాగం—ఆదితాళం

మాయకులోనాయె మాయకు మీదాయె । మాయాయిరువై
అయిదుమర్మములాయె । మాయాయిరువై అయిదుమర్మముదెలిపితే
మాయలోనగుట్టుదామరినిల్వదాయె । మంగళం మంగళం । మాయా

అంగలింగమాయె లింగఅంగమాయె — అంగలింగమునందు అనుభవమాయె, అంగలింగమందు అనుభావమెరిగితే — లింగమే లేదాయె జని రంజనమాయె — మంగళం ॥మా॥ నాదు బిందాయె బిందునాదాయె బిందుబీజమునందూ భేదము లేదాయె — బిందుబీజమునందూ భేదము దెలిసితే — సందేహం లేదాయె సంబాధమాయె మంగళం — మంగళం ॥మా॥ యెంతో వింతలాయె చింతాలు లేదాయె అంతరంగమందు అనుభావమాయె — అంతరంగమందు అనుభావమెరిగితే — చింతాలు లేవాయె సంతోషమాయె — మంగళం — మంగళం — ॥మాయా॥ చూపురూపాయె రూపుమాపాయె — చూపురూపునందు పాపతాలాయె — చూపురూపునందూ పాపతాన్నై తేను పాపము లేదాయె పరమపదామాయె — మంగళం మంగళం ॥మాయా॥ అండపిండమాయె— పిండ మండమాయె అండపిండముదుందూ — అనుభావమాయె — అండపిండమునందూ అనుభవమెరిగితే పిండము లేదాయె బ్రహ్మాండమాయె — మంగళం — మంగళం ॥మాయె॥ సత్తుచిత్తాయె — చిత్తుసత్తాయె — సత్తుచిత్తునందు సారాములాయె — సత్తుచిత్తునందు సారాము దెలిసితే — సతిలేనిజ్యోతి వెలుగుచునాయె — మంగళం మంగళం ॥మా॥ గురువు శిష్యుడాయె । శిష్యుడు గురువాయె — గురువు శిష్యులనందూ గురుతెక్కడాయె । గురువు శిష్యులందు గురుతుంగ దెలిసితే— తెరుకే నిజమాయె యేమి లేదాయె మంగళం మంగళం ॥మాయా॥

శ్రీ ఆత్మబోధామృత తత్వములు

సంపూర్ణము.

కాళహస్తి తమ్మారావు అండ్ సన్సువారి స్వకీయ శ్రీ రాజేశ్వరి ముద్రానిలయమందు ముద్రింపబడియె. రాజమహేంద్రవరం—1950

శ్రీరస్తు

ఆరుమరాటీలకథ

క. శ్రీగౌరీభారతులన్ బాగుగనేజాలందలంతు భక్తినినెపుడున్
గొలబడి నుతియించెద వేగమెమోక్షించుకొనక వేడుకలలరన్.

గీ. సకలదేవతలను నెల్ల క్రమమున ప్రకటితంబుగగొనియాడిభవ్యము
రంగుమీరంగనారుమరాటీలకథ జెప్పెదనునేనులోక ప్రసిద్ధిగాను [గను
కవులలోగలబుధులీక్షతిగల తప్పులుదిద్దిమీరు గాంభీర్యముగా
వెలయుంగ జేయవలెనని చెలువుగగోరెదనుమిము ప్రసిద్ధమునాగన్

కథా ప్రారంభము

ఈకథ ప్రతిపదము చదివేటప్పుడు స అనేచోటున సై సై అనిజెప్పవలెను

మరాటీల దేశమున్నదీ స ఆరేవాండ్ల దేశమున్ననీ స పడామ ఉప్పరిపల్లె దేశమందునా స ఆవతి కొండ తాలూకాఅయిన స అక్కడ పన్నెండు కోటలున్నవి స అక్కడ ఆరేవాండ్ల భూములున్నది స ఆ కోటలు యేలే దొరలుయున్నారూ స వాడు భాగ్యభజేరావున్నాడు స భజేరావు కొడుకులున్నారూ స భాయి భజేరావుకొడుకులు స వారు ముగ్గురు అన్నదమ్ములు స వారిముగ్గురికి పేరున్నదిగా స పెద్దవాడుగా నారాయణరావు స చిన్నవాడుగా సిద్ధోజిరావు స కడగోటివాడు కంఠీరాయుడు స వాండ్లు అన్నదమ్ములు భాగాలుబోయిరి స వాండ్లు దాయాది భాగాలుబోయిరి స వాండ్లు భాగాలు బోయిన వెనుకాను స కుక్క భాగాలు యివ్వరా స మీకు [illegible] స అరవంగ గొంతులుకోసినా స అన్నా యిప్పుడైన భాగ్యమియ్యకపోతెర స మందుగనైని భాగ్యమివ్వవా స వాండ్లకు దాయాదిపగలే గలిగేనా స దాయాది పోరుగలిగినతర్వాత స అరవై యేండ్లు పగలున్నావి స ఇరువయేండ్లు యీర్ష్యమున్నాదీ స మొదటిభూములు వారలుయేలిరి స ఎవరై

కోటలు వాండ్లుయేలిరీ స సిద్ధోజిరావుకు సంతానములేదుగా స కంటోరాయుడికి సంతానము లేదుగ స నారాయణరావుకు సంతానముకలిగెనూ స వాండ్లకుమ్మరికి పేరువున్నాది స కొడుకుల్లుపుట్టిన వేళలు స వాండ్లకుమరాటీ పేరువున్నది స చెప్పులపోడు ఫిరోజీ స చేతులకడియాలా సుబందిరావు స ఇద్దరకి పెద్దవాడుగ స సోమాజీ రావుగావున్నాడూ స వాండ్లకు పన్నెండుయేండ్లు వెళ్ళెను స భజే రావుగా కండ్లచూచేను స పడమటికి యా భూమియందునా స బంగిసింగిరావు కూతురుగా స అంతుబాయి తెచ్చిరీ స అప్పుడుపెద్ద వాడికి పెండ్లిచేసిరిగా స పెండ్లిఅయిన మూడుయేండ్లకు స కొడుకుశా శేరావుకలిగేను స కొడుకుకలిగిన ఆరునెలలకు స అప్పుడు కోటలకు కరువొచ్చింది స పాసిష్టిమించాని కిరివుస్తూ స ఆకరువుకు పెద్దలంతా చనిపోయిరీ స అక్కరుక్మిణీచనిపోయింది స చెల్లెలురుక్మిణిచనిపోయింది స చెల్లెలు జెగ్గాబాయి చనిపోయింది స తాతభజేరావు చనిపోయెను స వాండ్లతండ్రి నారాయణరావు చనిపోయెను స వాండ్ల పెద్దలంతా చనిపోయిరి.

వ. అప్పుడు ముగ్గురుపిల్లవాండ్లు కొలువుకూటమునకు వచ్చి ముగ్గురు అన్నదమ్ములు కుర్చీలమీద కొల్వునేరి యిద్దరితమ్ములు చేతులు బట్టి పెద్దవాడు సోమోజీ యేమని బుద్ధులు జెప్పుతున్నాడనగా,

మనము ఎవ్వరిజేటికిపోతాము స మనము ఎవ్వరినౌకరిసేతాము

వ. ఓరియున్నా మనతండ్రికి తమ్ముడు మనకు పినతండ్రి భజే గాముపట్టములోకి పోతామనుకొనిరి.

మనతండ్రిజేటికే బోదామా స మనపినతండ్రి తావుకు పోతామా స అప్పుడుతండ్రికి జాబువ్రాసిరీ స పినతండ్రికి జాబులువ్రాసిరీ స కాళ్ళమీద చేతులేతుమ్మే స కడుపులోను తలబెట్టేగా స ఇప్పుడు మమ్ము సాకితేనుగా స మేము ముందుకుమిమ్ము సాకుతాముగా స

వ. అనిజెప్పి పినతండ్రిగారికి జాబువ్రాసి యూదారి వెళ్ళువానిని బిలిచి వాడిచేతికి జాబువ్రాసి యిచ్చి యీ పినతండ్రిగారికి జాబియ్యుమని పలికిన వాడాయెను.

యాదారి వెళ్ళువాడుగా స గుర్రాల షావిసికొచ్చెనుగా స గుర్రాన్ని బయటకుతీసేను స దానికి నాలుగుకాళ్ళకూ నాగటండెలుగా స దానికి వుమాయి పెట్టివేసెను స దానికి కలికితురాయి పెట్టెను స దానికి జవరజంగీలువేసెను స దానికినోటికి కళ్ళెమేసెను స చేతులని ప్వాల్ కొరడాపట్టెను స అప్పుడు గుర్రము మీద కాలుకూర్చొని స కరిసౌకల్లు పట్టమిడిసేనూ స వాటుబడేగాంపట్టం ధారిపట్టెనూ స మోదుగాంష్ల కమ్ముదాటెకా స సింహెరాయుడు కొండదాటెనూ స కాలువచెరువులదాటెనూ స ఉప్పుసుపవాగుదాటెనూ స సిద్ధోజీబేటికివచ్చెను

స ఓసిని రా సిద్ధోజీరాయుడా మీఅన్నకొమాళ్ళు నారాయణరావు కొమాళ్ళు షిరోజీ, సుబ సోమోజీఅను వారుముగ్గురుమీకు జాబులు బంపివారు.

అన్నకొడుకుల జాబులుచేసును స వాడు యొకమచేత జాబులు ఇందేను స అప్పుడు గరగరయుని జాబుచదివేను స అప్పుడువాడుభాగ మియ్యకపోను స ఇప్పుడైన భాగమియ్యడా స నమ్మిన అన్నకొడుకులా నా అన్నకొడుకలా నేను నాలుగు దోవలుచేసేనూ స అప్పుడు అన్నకొడుకులమీదికి స వాడు అరవైవేల దండుగట్టెనూ స అరవైవేల దండుతోనుగా స వాడు కరిసౌకండికి జేరవచ్చెనూ స కరిసౌకండ్లకాడా సేరాలు స కరిసౌకంటి మీదుకోటలో స వాండ్లు సేరాలువేయించిరి స రణభేరి వేయించిరి స అక్కడ అన్నకొడుకుల బిల్వానంపిరి స వెనుకనే వాండ్లువచ్చిరి స అప్పుడు వాండ్లు చావిడికివచ్చిరి స వాండ్లను చావిడిస్తంభాలకు విరియగాగట్టిరి స పట్టగలురానాయనా స వాండ్ల పట్లమంత కొల్లపెట్టిరా స కోటవాండ్లను కొల్లాలునాటిరి స వాండ్ల రంగు దవిడిగొట్టిరి స వాండ్లరాజవీధి కొల్లగొట్టిరి స అప్పుడు అక్కడ స ముంగురులు ముక్కుపోగులున్న స మూడుబండ్లు బరువుగట్టిరి స అక్కడ వెండిబంగారము స వాండ్లు యేనుగుల బరువుగట్టిరి స వాండ్లను యోగూలజేసెను సిద్ధోజీ స వాడు జోగులమే నేను సిద్ధోజీ స.

మ్ముడా ఫీరోజిరాయుడా స మనకు తినబోతె కూడులేదురా స మనకు కట్టబోతె గుడ్డలేదుర స మనము యేమిజెట్టి కోటకడుతాము స . బారీ సాహుకార్లు వున్నారు స అరివైలహొలు పైకము తెస్తాము స కొండలు పింశిచేతాము స దేవకరిణే కల్లుకడుతామూ స ముగ్గుబోసి కోటకడుతామూ స మొంరమోసి పూడుకడుతామూ స తమ్ముడా ఫీరోజిరాయుడా స మనము యప్పు తెచ్చి కోటకట్టుతామూ స కోటతీరిన తెల్లవారికి [illegible] సాహుకార్లు మన నగరికి వస్తాడు స కోటలన్ని యియ్యాలనంటాడు స వారికి పైకమన్న యియ్యవలెనా స లేక కోటలైన యియ్యావాలెనా స

వ. మనము యిప్పు తెచ్చి కోటకట్టితే అది బాగాయుండెదని [illegible] చూచి [illegible] కోటలోపల [illegible] దేవాలయంబులో [illegible] జెప్పినవాడాయెను.

అప్పుడు [illegible] స [illegible] స [illegible] స [illegible] దండమ్మే స [illegible] దండమూ స ఇటి [illegible] దండమూ స [illegible] స

వ. అప్పుడు [illegible] సిద్ధసము మా చేతికి [illegible] కోటలు [illegible] తెల్లవారి [illegible] చినవారైరి.

[illegible] స కొలువు [illegible] చేసినా స

[illegible] జేతికి [illegible]ను. యపుడు [illegible] [illegible] కోట వద్దకు చేరవచ్చినవారైరి.

[illegible] జాబులు వేసిరి స బేల్దారులకు జాబు [illegible] నాలకు జాబులు వేసిరి స కగనాలకు [illegible] జాబులు వేసిరి స [illegible] యరకై వేలకు బేల్దార్లుగా స [illegible] కంసాలబత్తులు [illegible] నాండ్లకు జాబులు వేసిరి స యప్పుడు [illegible] కి జాబులు వేసిరి స

బొంబాయి వడ్డెవాండ్లుగా స ఇరువై వేలకువచ్చిరి స వడ్డెవాండ్లు మొరం
బోసిరి స కంసాలవాండ్లు ముగ్గుకుబెట్టిరి స అప్పుడు బేల్దారులునగరు
లుకట్టిరి స కోటలు పేటలుకట్టిరి స కొత్వాలు చావిళ్ళుకట్టిరి స యనుగు
యడుగు కోటలుగట్టిరి స అగడ్తల కోటలుగట్టిరి స యప్పుడు మరా
టీల కోటగట్టిరి స మూలమూలకూ నంగరీగట్టిరి స యప్పుడు ముత్యాల
బురుజులు కట్టిరి స

వ. యప్పుడు కోటతీరిన తెల్లవారి యెల్లమ్మ దేవళంబుగట్టి వెండి
కొయ్య స్తంభముయెత్తి గుడియంతా బంగారుపూత పూయించి యెల్లమ్మ
కొలువుచేసిరి మరాటీవాండ్లు కోటలు తీరినవెనుక కవులు సంతోషపె
ట్టించిరి అన్నిజాతులకూ భోజనములు పెట్టించి యపుడు కవులుజాబులు
నామోజు యేమిరి రాగా వ్రాస్తూవనగా,

తమ్ముడా ఓరీతమ్ముడా స మా పట్నముజేరినవారికి స యేమి
యెండ్లగాక పోదట స మాకునమ్మకమైనా యియ్యనద్దురా స యెవరు
వచ్చి మీదజేరతే స నా రేపులు రాదవును స ఇట్లా కవులు జాబు
పెట్టి పంపెనూ స దేశము దేశామువంపెనూ స ఆ జాబులుచూచిన
కమ్మవాండ్లు స కమ్మవాండ్లు కాపువాండ్లు స ఇంతకన్నా సుఖ
మున్నదా స యింకయినా మేలువున్నదా స

వ. యప్పుడు కాపువాండ్లు, కమ్మవారు, కోమట్లు, బ్రాహ్మణు
లు మొదలయిన వారందరును పట్నంబుజేరినవారయిరి. బందరు దేశ
మునుంచి ఆనెకెల దండులో భాగమనుండగ కనలెను. పగలుచూచిన్న
పట్నమా మల్లెపూవునట్లు రేయిచూచిన పట్నము రేలపూవునట్లుండెను.
ఇట్లా యున్నకాలాను.

రయితులు బలసాయిలెకి స మనమే కాపువాండ్లు యితివిరా స పిన
తండ్రి తోవునకూ పోదాము స మనతండ్రిబేటిక బోతామా స తండ్రి
మా భూమియివ్వరా స ఓకి పినతండ్రి మా దెశమివ్వరా స కాళ్ళమీద
చేతులు వేతాము స మనము కి దుప్పులోను తలబెడతామా స

వ. అప్లాదేశము ఋవ్వకపోతే మనభూములు మనకుయివ్వకపోతేతాము దాదావారూ యెవ్వరికితండ్రి శ మనము ఎవ్వరికి తండ్రి శ మనము దట్టిపొరలో చెయ్యివేతాము శ మనము రోమ్ముమీద కాళ్లువడతాము శ గొంతుమీద శ త్రిపెడతాము శ విరగలీసి గొంతుకోతాము శ తండ్రీది గొంతునూగోతాము శ కరణకల్లు నింపుకేతామా శ వాడిబడేగాము పాడుచేతాము శ

వ. ఇల్లాపింప్లు మాటలాడిన మాటలు యెవరుగాని ఇరుగుపొరుగువాండ్లు విన లేదు అక్కడికి ఎనిమిది ఆమడలు బవేగాముపట్నములోవున్న సిద్దోజియొక్క యశ్వంబు వినినదాయెను.

ఆయశ్వము నీళ్లుమేలతాగదు శ మేతవేళ జేతిమేతాయందాదు శ దానిబట్ట యెటులగాదుగ శ దానికిరోగమున్నదని జూచెను శ యశ్వమనకూ కీలుకీలుపట్టిజూచెనూ శ దానికరోగములేదుగ శ అశ్వములదద్దినిరచి జూచెను దానికిరోగము లేదుగా శ దీనికి రోగములేదుగ శ దీనికపొగలేబల్లెను శ యపుడుగుర్రాన్ని వాడుయెక్కనా శ నవభూమండలము త్రిప్పెను శ వాడు గంగదారి మడుగుకొచ్చెనూ శ వాడుగుర్రాన్ని ముందునంచిపట్టె శ వాడు మూడుమాటులూనీళ్ళముంచెను శ మూడుమాటులు ముంచగా శ ఆగుర్రానికి కోపమువచ్చెను శ ముందరపాదము ఎత్తెను శ ఎల్లుగా పినెత్త పెట్టెను శ యపుడు ఎల్లుగాడిని నీళ్ళలోతొక్కె శ వాడు గుర్రాన్నినా కేవాడికి శ గుర్రాలు సముగములుసూను శ యపుడు కాలుగీకీ సయిగచేసెను శ ఎల్లుగాడుగుర్రం జెటికొచ్చింది శ అమ్మా యశ్వము దండము శ నీకు ఎవ్వరి బగలున్నారె శ

వ. ఓఅశ్వమూ నీకు ఎవ్వరయినా పగవున్నార ఇదికాకతూర్పు దక్షిణము, పడమర, ఉత్తరము ఈనాలుగు దేశములలో ఎవ్వరయిన నీకుపగవారలున్నారా యని యాదాయెల్లుగాడుయడుగగా యశ్వము యేమాత్రమును వాను కోపముజెందలేదు. అన్నకొమాటతారా

యుణారావు కొమారులు మరాటివాండ్ల భిన్నవాండ్రు) వాండ్లకు మా మీాదయేదైన పగలున్నావా యని యడుగగా,

మరాటీల పేరుయెత్తగా స కచ్చలాకు కాశాదువ్వేను స అప్పు డు భూముజూచి ఆకిలించెను స అశ్వంబు పటసట పండ్లుకొరకేగా స ఎ ల్లుగాడు కండ్లచూచెర స అప్పుడువాడికి అనుమానముతోచెను స వా డు సిద్ధోజి బేటికివచ్చేనూ స దాదాసిద్ధోజి రాయుడా స మీా యన్న కొడుకులు వస్తారు స రేపోమాపో వస్తారు స నిన్ను పండజెట్టి గొంతు కోస్తారు స

వ అప్పుడు యాదారి యెల్లుగాడిని సిద్ధోజి యేమనియడుగుతా డినగా ఒకే నాయన్న కొమాళ్ళమీాద అబద్ధముగా కొన్నిసంగతులుజె ప్పినావు అని అప్పుడు సిద్దోజి గుర్రాన్నికొట్టె కొరడాతో అయిదు దెబ్బలు యాదారి యేల్లుగాడిని కొట్టినవాడాగును. కొట్టగానే చలిజ్వ రము వచ్చినదాయెను. యెల్లుగాడు గుర్రాలచావిట్లో గొంగలికప్పుకొని నవాడాయె యెల్లుగాడామాట అబద్ధమని సిద్ధోజి యశ్వంబు కాడికివచ్చి ఓ యశ్వమా నీకు యెవరు పగలున్నారు అని సిద్ధోజి యశ్వంబు నడు గగా.

మా యన్నకొడుకులు పగలున్నారా స మాదాదాబిడ్డలు పగ లున్నారా స ఆరుమరాటీల పేరుయెత్తగా స అప్పుడు యశ్వంబు పట పట పండ్లుకొరికేనూ స గుర్రాలసావిడికొచ్చేను స గుర్రాలపాల చూచెనూ స

వ అయ్యోనిజముజెప్పిన యెల్లుగాడిని నేను వృధాగా కొట్టినా ను. అని తన మనస్సులో తానుతలంచుకొని అప్పుడు యాదారి యె ల్లుగాడిని పిలువనంపి వోకి యాదారి ఎల్లుగా నిన్ను అయిదుదెబ్బలు కొ ట్టినాను. నేను నీకు అయిదునూరు వరాలుయినాముగా యిస్తానని జె ప్పినవాడాయె

అప్పుడు చెంబెగాడిని పిల్వనంపెనూ స మంచెగాడిని పిల్వనంపెను స సరదాల గిరమీజీగాడిని స మర్త్రాల మహిమగాడిని స వారు ఙ్లసలుగురికీ పెద్దవాడుగా స వాడున్నా అనరాబు దొంగనూ స అయిదుగురుదొంగనుపిలువనంపేనూ స

వ. అయిదుగురు దొంగల పిలువనంపి అన్నగోపకు నారాయణరావు కొమాళ్ళు తావుకుపోయి మీరు యేవిధముగానయినా వారి శిరస్సులు తెచ్చినట్లయితే మీరు పంటబువు పెకమిస్తాను. అని సిద్ధోజి జెప్పగా దొంగలు అలాగే పోతామని జెప్పినారెరి.

అప్పుడు దొంగలుఅయితేనూ స సదిభత్యములు కట్టికొని వారు కరిగొకల్లు దోవపట్టిరి స మూడుకాళ్ళసమ దాటిరి స మోకాళ్ళ తిప్పలుదాటిరి స కంచెరాయుడు కనమకొచ్చిరి స ఓ దేవుడా కంచెరాయుడా స దేవుడా మాకు శిరస్సులు దొరికేటట్టుగా స నిన్నుగంధా కటగింతుముగా స నిన్ను పువ్వులామ పూజింపుచుమూగ స అప్పుడు దొంగలు దేవుని ప్రార్థింపజేసిరి స అప్పుడు కటనేకంటి సోవబట్టిరి వారికి దోవలోనే ప్రొద్దుగూకెనూ స అప్పుడుదొంగలు కోటకాడకొచ్చిరి

వ. అప్పుడు దొంగలు అయిదుమంది అయిదుకాండ్ల మోసుకొను తోలుతొని కోట గవినికాడికివచ్చి వో ధర్మంగిరాయుడా మాకు కోటలోకి దారి విడిపింపుమని యడుగగా యవ్వా మీకు యెవరో నేను ఎరుగకపోతిని. యర్ధరాత్రి కాలముగనుక కోటలోకి పోకూడదని జెప్పినవాడాయెను. అందుకు దొంగలు మేము సోమోజిరాయుని సేవ్యముచేసేవారము. మేము ప్రొద్దుగూకలు చేసుటాముని యెనుల కడవాలలో తోలి మేపుతూ వస్తిమి. అని ధర్మసింగ్రాయునితో దొంగలు చెప్పినారయిరి.

మాకు కోటలోనికి దోవవిడవరా స మాకు పేటలోనికి దోవ విడవరా స అప్పుడు ధర్మారాయుడూ స తలుపుజరిలున తీసెనూ స కో

టలోనికి దొంగలు పోయిరి ॥ అయిదుగురు దొంగలు కోటలోనికి పోయిరి ॥ [illegible]

వ. అప్పుడు దొంగలు కోటలోపలికి పోగా సందులు గొందులు వెదకి చూచినారు గాని ఎక్కడచూచినా వీండ్లు దాగి వుండడానకు చోటు కనపడలేదు. మరాటీలకోటకు పడమటిభాగమున నొక పాడు బావివున్నది. ఆ పాడుబావినిచూచి ఆ బావిలోపలికి పోయి మనిషికి ఒక గుంట త్రవ్వుకొని ఆగుంటలో యీ అయిదుగురు దొంగలు దాగినా రయిరి. ఇట్లుండగ సోమాజిరాయుడు తాను యర్ధరాత్రికాలము తన యింటికిపోయి తనభార్యను పిలచి ఓచిన్నదానా నేను బయటదేశము పోతున్నానని తనభార్యతో జెప్పనవాడాయెను.

అప్పుడు చెంబుచేత బట్టుకున్నాడూ ॥ భామబాలుడు బాగానా కరే [illegible] దాబాబాలుని సాకవే ॥ ప్రాణవల్లభా సకుదంకమూ ॥ జీవితేశ్వర సకుదంకము ॥ [illegible] బుద్ధులు చెప్పితివి ॥ ఎక్కడికిపోతావు ॥ భామానీకు ప్రా[illegible]ంతేయున్నాదె ॥ నాకు యదృష్టమూలు యింతేయున్నా[illegible]రె

వ. అనసరించి సోమాజీ యెక్కడికి బయలుదేరి వస్తాడనగా.

భోగసుందరి ఇంటికొచ్చెనుగా ॥ భామాభోగము సుందరీ ॥ లలనాభోగము సుందరీ ॥ భామా తలుపుతియ్యనే ॥ లలనా తలుపు తియ్యవే ॥ యప్పుడు భోగముసుందరి లేచెనూ ॥ అదిజక్కిలున తలుపు తీసెనూ ॥ పట్టెమంచము పాన్పువేసెనూ ॥ దొరలకుదంకము పెట్టెను ॥ బారాపగడసాల పంచిమెయ్యవే ॥ పగడిసాలపంచిమామదాము ॥ తోడియాడి భామగెలిచెను ॥ భామానేను రాజులచేతవాడను ॥ నేను దాని చేతులోనుగా ॥ నేను యన్యాయముగ వాడిపోతిని ॥ నాకు పాపి[illegible]యింతే యన్నాదీ ॥ నాకు యదృష్టమింతే యన్నాదీ ॥ భామానాడే తమ్ముడు లేన్నాడూ ॥ నీకు మరుదులు యున్నారు ॥ నీవు మరుదుల భాగానాకవే ॥ నీవుతమ్ముల భాగానాకవే ॥ స్వామీ

వస్తు సాకమంటావు స నీవు యేదేశం పోతావు స

వ భామా యీసారి కానరానికకునము గంటి యీవేళ యెవరో దొంగలువచ్చి యీకవస్తు వురితీసినట్టు నేను స్వప్నంబు గంటినని భోగము సుందరితో జెప్పినవాడాయెను.

అడనుంచి సోమాజియన్న స గుర్రాలసావిడికి వస్తాడు స గుర్రాలసావెడి కొచ్చేనూ స గుర్రాలసాల జూచెను స అట్టి గోడుగోడున దుఃఖపోతాది స అప్పుడు అయిదుగురు దొంగలొచ్చిరి స కోటలోపల దాగియున్నారు స అన్నా వేళగా ప్రొద్దునా స నీవు యెందుకు పోతావు స గుర్రాలకు చెప్పబోతే నోరులేదుగా స చూడడానికచెయ్యి లేదుగా స ఓరియన్నా యదారియెల్లగా స నీవుగుర్రాలకు నానాపెట్ట రా స ఒరేయీదారి యెల్లగా స అప్పుడుకుక్కల చావిడికొచ్చేనూ స కుక్కల కన్నులచూచెతు స ఆకుక్కలు గోడుగోడున దుఃఖపోతావి స అది గోడుగోడునా శోకపోతాది స అన్నా వేళగాని వేళ ప్రొద్దున స నీవుయెందుకు బయలుదేరి పోతావు స అయిదుగురు దొంగవాండ్లుగా స ఆకోటలోగా దాగివున్నారూ స భూమిచూచి యవి కూతలుపెట్టెను స ఆకుక్కల భాధలయితేను స సోమాజియన్నకు తెలియనేమా స అన్నాకుక్కల యెల్లాగా స నీవుకుక్కలకు కూడుబెట్టిరా స ఆడనుంచి సోమాజ స వాజ నిమ్మతోటలోకి పోయెను స

వ అప్పుడు సోమాజి నిమ్మవనములోకి పోయి తాను తొడుగుకున్న నిజారువిప్పి బహిశ్శంకకుపోయి కాళ్లుశుద్ధపరచుకొని మూడు నిమ్మపండ్లుకోసీ తన ఫిరోజకేరడ నొకనిమ్మపండుకోయగా ఆనిమ్మపండునుంచి పాలునేతులు కారెను సుగంధిశావుపేరట కోయగాసాలు నేతులుకారెను. తనపేరట ఒక నిమ్మపండు కోయగా రక్తంబు కారసాగె.

తాను దొడ్డిలోవ వస్తాతూ స తనమేతకే కదలి వస్తాడు స అప్పుడు అయిదుగురు దొంగలు స సోమాజని కన్నులచూచిరి స

వ. అప్పుడు దొంగలు ఎట్లాఉన్నారంటె అప్పుడు వర్షముగురిసి రేత్రి ఉమ్మదము తగిలినందున నల్లతేళ్ళు ఎఱ్ఱతేళ్ళు బయటకువచ్చి యీఅయిదుగురు దొంగలను తేళ్ళుకుట్టినవి ఆకుట్టిన బాధాకోర్వజాలక నిమ్మతోటలో కూర్చొనియున్నారు.

అప్పుడువచ్చే సోమోజినిచూచిరీ స అయిదుగురు దొంగలుచూచిరీ స లెయిరా లెయిరా అన్నయ్యా స సోమోజిరాయుడు వస్తాడు సా ఆయిదుగురు దొంగవాండ్రను స సోమోజికంట చూచెనూ స మీరు వేళకాని వేళను స మీరు యీాడ కెందుకు వస్తిరీ స మీరు ఎవరుబంట్లు తెవస్తిరీ స మీరు యేపనికివచ్చినారు స మీనపితండ్రి సిద్ధోజిరాయుడు స మమ్ముల బంపితే మేమువస్తిమీ స నిన్ను ప్రాణములతో పోనిత్తుమా స నిన్ను జీవముతో పోనిత్తుమా స

వ. అప్పుడు సోమోజి యేమని యోచనజేయుచున్నాడనగా అయ్యో నేను భార్యజెప్పిన మాటవినక అర్ధరాత్రికాడ వచ్చినందుకు అయిదుగురు దొంగల పాలయితినిగదా యని యేవిధముగా నేను వీండ్లతో యుద్ధంబుచేతును అని ఆలోచన జేసినవాడయి కాని మంచి దని ధయిర్యంబు వదలక యేమిచేయుచున్నాడనగా.

చెంబెడాలు యున్నాడు స చేతులెకత్తులన్నాడు స ఆ ఐదుగురు దొంగవాండ్లను స ఒకరిమీద నొకర్ని వేసెను స పడవేసి దిగువ కొట్టెనూ స బొడ్లో బాకు తీసుకున్నాడు స గిరజాల గిరిమోజిని స కొంకి రాలు కోశాను స యప్పుడు కోటలోకి ఎగిరిచూకేనూ స పాగతోట లోపడ్డాడీ స సోమోజి కోటలోదూకేను స నాకు ప్రాణముపోయినా మేలు స నాకుపాగా పోయినదిపోని స తిరుగా పాగాకాడికివస్తాడు స

వ. అప్పుడు దొంగలు యిట్లాదొరకడు సోమోజిని మంత్రించిన ఎడల సోమోజి దొరుకుతాడని చెండెగాడు మంతరాల మహిమగాను విభూతి చాతబట్టియుండిరీ పాగ కాడికివచ్చే సోమోజిన్నిచూచి విభూ

తిక్షన్నైనవేసి ఆవిభూతి పయున బట్టగాని కాళ్ళుచేతులు కట్టుకొని భూమిమీద వొరిగినవాడాయెను:

అప్పుడు ఐదుగురు దొంగవాండ్లుగ శ సోమాజీని పట్టుకున్నా రూ శ పడవేసి జంపాలుపట్టిరీ శ పడవేసి గిరజాలు పట్టిరి శ రొమ్ము మీద కాలుపెట్రి శ గొంతుమీద కాలుపెట్రి శ అప్పుడు సోమాజి గోడుగోడున దుఃఖపోతాడు శ

శ్లో॥ దొంగలార దండము హారహార నన్నుజంపుతే మీకురయే మిగస్తాది దొంగలార. నేనువొక్క బిక్షతం త్రిగా వుర్నానే దొంగలార నాకొడుకున్న నాకంత్తెమాపంపి దొంగలార, మీకు కావలసిన ధనము యిస్తాను దొంగలార, నన్ను ప్రాణముతో మీకు విడవండి దొంగలార, పాపిష్టి దొంగవాండ్లకు పాపపుణ్యాము తెలియని దొంగలయితే అప్పుడు సోమాజిని పుడిలసి గొంతుకోసిరి దొంగలయితే

వ. ఇట్లు సోమాజీని గొంతు గోసినతర్వాత దొంగలు శిరస్సు కోసి ఆశిరస్సుకు ఇనుములుగ చెరబున్న జవిరగిలపెట్టి దానికి పాపాచుట్టి పసుగలదెలో సోమాజిని పండబెట్టి బంగారుశాలువ ముసుగుపెట్టి శిరసుతీసుకొని దొంగలు వెళ్ళినవారయిరి. దొంగలు పన్నెండామడదాటి ఉప్పునీళ్ళ వాగుకాడికి వచ్చి దోవనపోతె మరాటీ కుక్కలుమాచి మనములకనుకొండాదని నీళ్ళలాదిగి 1-2 ఆమడనచ్చేవరకు అగిర దాల గిరుమోజగాడికి సోమాజని కత్తితోగోసిన గాయమునల్ల గొంతి లోచీములు బోసి లోలో బిళ్ళలుగట్టిఓరియున్నా నేనునిలువలేను, అని యికనేను నడవనని వచ్చుగొంటల పొదకాడికి వచ్చి శిరస్సు పొగమీద పెట్టి వాండ్లు ఆపొదలో పండుకొనియుండిరి. అల్లావుండగా చనిపోయిన సోమాజి బంగారుచిలుకలైయు భార్యదేటకివచ్చి తన స్వప్నంబులో యేమని చెప్పెతాడంటె నన్ను ఐదుగురుదొంగలువచ్చినాగొంతుకుకోసి నా శిరస్సును యెత్తుక నిపోనారు. అని చెప్పగా త్రుళ్ళిపడిలేచి తనకు

కది ఫిరోజి తొండికి వచ్చి స్వప్నములో జరిగిన సంగతులు చెప్పినదాయెను తర్వాత ఫిరోజి లేచి అన్నయ్య ఎక్కడికి పోయినాడని కోటలో వనములలో చూడగా ఎక్కడ దొరకలేదు పాడు బావివద్ద ఏనుగులద్దెలు గుర్రాల లద్దెలు ఒంటెల లద్దెలు వేసియుండేచోటున సోమోజీని పండబెట్టినది జూచినవాడాయెను. అప్పుడు ఫిరోజని సోమోజీని రెండుచేతులు పట్టుకొని పయికి ఎత్తితా పాగా చెంబు క్రిందపడిపోయి మొండెముమాత్రము పయికి లేచెను. అప్పుడు ఫిరోజి తనయొక్క ఐదుకుక్కలు గొలుసులువిప్పి వేగ సుబంధిరావు ఫిరోజిరావు గుర్రాలుఎక్కి యన్నను చంపినవాండ్లను చూపించమని యడిగినవాడాయెను,

అప్పుడు దొంగజాడ పట్టుక కుక్కలు పరుగున వస్తాది స ఉప్పునీళ్ళ వాగుకాడ కుక్కల్ మొగిచీమాకేనూ స కుక్కలు అనీళ్ళలో జాడలుదీయంగ స యప్పుడు నీళ్ళలెంబ్రాల్ నొక్కుబోతాది స ఆవెంబడి నీళ్ళలో కుక్కలు పోతాది స గోరిదిపాదలు జూచెను స కుక్కలు జువ్వున మొరిగెనూ స కుక్కలతట్టు దొంగలు కంటజూచిరి ను తెయ్యారా తెయ్యారా తిమ్మడా స మరాటీల కుక్కలొచ్చేరా స ఆకుక్కలు మనప్రాణం బోయువదాక విడువదూ స మనలను పూచిపెట్టి వున్నదాక విడువదూ స అప్పుడు దొంగలాను జూచెను కుక్కలూ స యపుడు దొంగలమీందికి దూకెనుగ కుక్కలూ శ ఐదుగురు దొంగవార్లు ప్రకరూ స ఏకుకుక్కలు పట్టుకున్నవి స దొంగలాకు కుక్కలాకూ చాలాయుద్ధంజరిగెనూ స అతిఘోరయుద్ధం జరిగెనూ శ కుక్కలు-దొంగలుగొంతులు కరకరమంటూ నమిలేను స

" అప్పుడు కుక్కలు దొంగలతో యుద్ధంజేసి వార్ల శిరస్సులను నోళ్ళతో కరచుకొని వచ్చి ఫిరోజిరావుకు యెదురుగ రాగా కుక్కలను ఫిరోజిజూచి యీదొంగవాండ్ల శిరస్సులేని సోమోజీశిరస్సు కాదు అని మళ్ళాదొంగలుపున్న చోటికివచ్చి అన్నశిరసు ఎక్కడ

...పున్నదో చూతామని పీరోజి ఒకటిరెండడుగులు పాదకట్టుదాటి ఇవతలికి మురిగెను. పాదముమీద శిరస్సువున్నది. ఆశిరస్సు క్రిందికి దింపించి చూడగా అన్నగారి శిరస్సుగానే యున్నది. ఆశిరస్సు తీసుకొని తిరుగ కోటకుబోయి అపుడు సోమోజి శిరస్సు మొండెము నొకటిగాజేర్చి గంధపుష్పములతో యలంకరించి దహన కృత్యంబులు మొదలయిన కార్యంబులు చేయించినవారయిరి తర్వాత తమ్ముడగు పీరోజి సుఖముగ కరిణెకల్లు రాజ్యమును పరిపాలనము చేయుచుండెను.

ఆరుమరాటీలకథ సమాప్తము

ఊర్మిళాదేవి నిద్ర

శ్రీరస్తు

ఊర్మిళాదేవి నిద్ర

శ్రీరామభూపాలుడు పట్టాభిషిక్తుడై కొలువుండగా భరతశత్రు
ఘ్నులపుడు సౌమిత్రి వరుస సేవలు సేయుగా మారుతాత్మజులపుడూ రాఘ
వుల చేరి పాదములొత్తగ సుగ్రీవుడా కొలువులో కూర్మితో వగ్రుడై కొలు
వుండగా తుంబురులును నారదులును యేతెంచి నిలిచి గానము సేయగా రం
భాదులా సభలలో యింతిమధురమ్యమున నాట్యమాడా సనకాదిమహాసం
యములు కొలువులో శాస్త్రములు తర్కించగా సకలదేవతలు కొలువ ఉవ
దయాన పుష్పవర్షము గురిసెనూ సభయంత కలయజూచి యేతెంచి సంతో
షమున జానకీపతిముఖమును జూచి నిలచి వినయముతో బట్టి అంజలి గక్కునా
దేవదేవేంద్ర వినుమూ మా విన్నపము తెలిసెదు త్రగంపు ధర శేషు నవధ
రించ ఒకచిన్న మనవిగల్దని పలికెను ముందు మనము వస్తు కుతు పోగాను ము
ద్దుమురదీ వెంటను పయనమై రాగజూచి తన చెలియ పయనమా యెతుఊర్మి
ళా వద్దు నీవుండుమనుచు సౌమిత్రి మరల సేవింప వచ్చు నాను మొదలుగ
శయ్యపై కనుమూసి నాతిపవళించుచున్న యుశమైన అవతిద్విరమ్మని
ళిందుము ఉక శకంవుని ప్రాణపతి రాలాగు కూర్మితో పలుకంగ వినరా
ముందు తపసిచూడ నెంతేతవమది! తగువిచారము బుట్టెను ఆశ్చర్యపడి
రాముడు గక్కున అన్న లక్ష్మణ రమ్మ వరమ్మి లక్ష్మణ గక్కున యుచితమా
రమణి నెడబాసి యుండగా తిరువా తెయుకవను ప్రియురాలిదగ్గరకు నీవు
పోయి సరససల్లాపములచే దుఃఖోపశమనెల్ల మాన్పవయ్య అన్నమాట
లకు రామానుజుడు మహాప్రసాదమనుచుదూ అనిపించుకుని గక్కునా సభ
విడచి దను దించి తనగృహమునకు వచ్చి లక్ష్మణుడు చలనాన్న రంపు వాకిళ్లి
గడచి వచ్చి కేళిగృహమున వచ్చి ద్వారా లక్ష్మణ్ణ కిరణాలు [illegible]

కోమాలిపాన్పుపై సీతోడవత్తి కోకపవలించివేగా తొడుగులను ధరించి వేగా చల్లనినీళ్ళు పూరించమేనా ప్రాణనాథునికిపాన్పుజాగూర్చుండి భా వించెవిరహమ్మునాకొమ్మ నీముద్దుముఖము సేవింపగోరిగాదె చంద్రముఖా తాంబూలమెడబాయను ఓపెననగుమోవిచిగురుకోసయా అమృత ధారలు కురియగా పలుకవే అత్మచల్లనకాయవే చిట్టితామరబోటి పాదములుకీలించవే స్వరమునాతన్నుతామరచియున్నా ఆకొమ్మతమక ముస వణకదొడగేఅయ్యామీరెవరయ్యామీరింతయాగడముకొ స్త్రీసం దుగాందులువెదకుచూమీరింత తప్పుకాయగవ స్త్రి ఎవ్వరులేని వేళా మీరిపుడు ఏకాంతముల కొ స్త్రిరా మాతండ్రి జనకరాజానింటే మిము ఆజ్ఞసేయకమానరూ మాయక్క జావవిన్నా మీకిపుడు ప్రాణములకు హానివచ్చు మాఅక్కమరిదివిన్నా మిమ్మిపుడు బ్రతుకనివ్వరు జగతిలో హెచ్చైనవంశానికిఅపకీర్తివచ్చెనేనేమిజేతూకీర్తిగలయింటబుట్టిఅపకీర్తి వచ్చె నేనేమిజేతూ ఒకదాలికోరెగదా ఇంద్రునిబడలెల్ల హీనమాయెపర పతినికోరెగదా రావణుడు మూలతో హతమ్మాయెను ఒకదాలికోరెగా దాకీచకుడు ప్రాణాలుగోలుపోయె ఇట్టిద్రోహములు మీరూ యెరుగుండి యింతద్రోహముకోస్తురాఅడతోడబుట్టరామావంటితల్లి లేదా మీకును అనుచు ఊర్మిళపలుకగా లక్ష్మణుడువిని నగచి యిట్లనెను శ్రీరాము త మ్ముండనె అతిడనగసృష్టిలోనొకరుగలరాజనకునల్లునిగానటేభూమిలో జనపులనగా నెవ్వరు కతకులమునబుట్టినా చేడరోసీతకు మరిదిగానా సీత యునగా నెవ్వరు భూమిలోసృష్టి నేను యెరుగా ఊర్మిళావందురే నీపో కుబాంకదూ యీపట్లను దశరథులనడబాసిరా అక్కడజానకి చెరలో యెను రాకణుని సంహారించి ఆధరణిదేవి తోడుకవస్తిని చేకొవనీయిందు వదనారో కోపకీర్తికే లోనాదును సీతమరిదివిగానటే చేడరో దయ యుంచి మేలుకోవే విన్నా కానిది మొదలూ ప్రాణసఖ ని

ఘోరము లెరుగనే నీవు లేపాకున్నను నోసఖ ప్రాణము నిలలేకే అనుచు
కన్నీలజలములూ శారంగకలక్ష్మణుడు తాబలికెను కత్తివరదీసి యువు
లక్ష్మణుడు తా వేసుకొంచునపెను అనుమనావనుకానుగా ఊర్మిళాగద్ది
ల్లిపడి లేచెను ప్రాణేశుడగుటదెలసి కోమలికి ప్రాణము శేఖరిల్లెపతిపాద
పద్మములకు కోమలీపంకజాక్షి మొక్కెను పాదములపైనియున్నా తన
పతికనికరమునా లేవనెత్తిగుచ్చి కౌగిటజేర్చుకూ శాంతకుకళ్ళజలముల
తుడిచెను మాతండ్రి జనకరాజు నీమునమ్మి మరచికళ్యాణమిచ్చి మా
నావతిల్లుడనుచూ తెలియక మదిని యుప్పొంగుచుండె చిత్రముకది
ఓక్కనుంచీ సమయమున చిన్నబుత్తునియువతులూఅనుచు ఊర్మిళ బలు
కగా లక్ష్మణుడు మనసులో చింతింపుచూ దుఃఖరసమునబలికినాయుండెసి
సుదతిభావమ్ము దెలసి చింతింపనిక నేటికే ఓ బాలఅని యుట్లులాలింపుచు
తరుణిపమునాలుగేండ్లు నినువిడచి ధరియుస్తినే ప్రాణము అహోరనిద్రలూ
నుమెరుగనే అతిపమోదయానపుణ్యపురుషల స్త్రీలను యెడబాసి పూర్వ
జనను సమనమూ ఎన్నెన్నియుగములైనా ఇది మనకు అనుభవించక
తీరదూ పతిపతులచింతజూచి కౌసల్యానంపెంగనూనె దెచ్చి రత్నపీఠముల
నుంచిరొూ కౌసల్యదంపతులశిరంబునుగంధమలకల దెచ్చిరొూ ఓచెలి
యపన్నీరుజలకమార్చు మేలయిన పలిపట్టులో లక్ష్మణునికి మెనవళ్ళొత్తి
రపుడు బంగారుపూలపట్టు ఊర్మిళకు బాగుమీరాగకట్టెను కోటిమార్యది
ప్తితో పలిగేటిమేలయినరవికదొడగె అభరణములసొమ్ములుయాదిలక్ష్మి
కేయులంకరించిరి ముత్యాలతిరుమూర్నము లక్ష్మన్న ముద్దుముఖమున దీ
ర్చునరత్నాలకంఠమాలా లక్ష్మన్న రండిల్లధరియించెను వెలలేనిమాణి
క్యముపతిగూడి నిలువుటద్దముజూచెను సిగ్గుపడిశిరవొంచుకుఊర్మిళ చిరు
నవ్వుతోనిలచెను భోజనపుహాలలోను ఆయాగెముత్యాలపీఠమీదా రా
జ శేఖరులప్పుడు దేవేంద్రభోగములో గూర్చుండెను మరదలా మాణి
క్యరమాదేవ్మని తోడుకవచ్చును మురిపెంపుసిగ్గుదే రాచిలుకగొలి

ముఖమటువంచుకు ఘంటనదశలచే తాపాదముల అందెలటురవము
కాయ వయ్యారముచూపుతూనుండ నొకరయిప్పలాకుప్పవలెనుకులు
కుముద్దులగుమ్మను సుమిత్రకొడుకుపాత్తునయుంచెను బంగారుపళ్లెర
ములా పంచపదార్థములు వడ్డించెను వెండిగిన్నెలనేతులు కౌసల్యా వేకుత్
తో వడ్డించెనుఆవునెయ్యితో రసములు సూమిత్రకోమరునికివడ్డించెను. కొ
పల్యాగారాముంగాపట్టి పువ్వులకాంత తానుపలికెఅన్న పదునాలుగేండ్లు
అడవిలో ఆహార నిద్దలును ఉన్నబడలికదీరా నేను మనయూర్మిళతో
నారగించు పిండివంటలు నేతులు బొబ్బట్లు దండిగానారగించుమిగాడా
పెరుగుమీగారు మజ్జిగలు వాంఛదీర తాగుడిఆరగించి లేచి సంపూర్ణమా
రగించీనిలచిరి గంగజలమున హస్తమూకడిగి తాంబూలములు కాయు
చంద్రి చేడవినవేడాకి నీచెలియయూర్మిళాబుద్ధులన్ని భమిడిపానుపున
సారసీయుండ నొకపదువాలు గేండ్లపణతి కుంగనవృ్రపతిమలూ ఈమక
కళలుయుంచుండిదాగున్నచో దృష్టితగులాకుండను సీలాలనివ్వాలులివ్వ
రమ్మా అనికాంతబలుకగాను విని సీతవినయముతో నిట్లనెనుస్పష్టంతప
లేటిదొ శ్రీరామచంద్ర లక్ష్మణదేవరా భరతశత్రుఘ్నులు మొదలూ
అయినట్టి పట్టాభిషేకులకూ ఇంద్రాదిచంద్రులను వలపించేటిచంద్రులు
మీతమ్ములు దృష్టితగులాకుండాను సీలాలనివ్వాలు లివ్వరమ్మా అని
సీతబలుకగానువిని కాంతనవ్వుతూఇట్లనెను. అక్కచెల్లెండ్రు మీరూ
మిక్కిలి సౌందర్యశాలులమ్మా మాతమ్ములవలుగురినీవలపించేటివాణ
కు దృష్టితగులూ అని కాంత బలుకగాను విని సీత నవ్వుతూ ఇట్లనెనూ
మాయన్న ఋష్యశృంగు నీమనసులోకూడి మొదటాయకున్నా యేమి
మెరుగనితపసి ఓవదిన కెళించివిడిచినావు తామరా కమలమందుపుట్టి
ఈధరణిపై నిలువలేక శక్త్వరాజనకునింట శక్త్వరాధవసుఖంబించి నే
యాకోమలిసీతనీవు. కోడలవు పావనమూయె గృహామూ ఆలనివచ్చితి
కొమనుమా సూమిత్రపాంనపానువు బరచెనూ పట్టుతలగడలుకర

పాన్పుపైపన్నీరుచిలికించెనువట్టివేళ్ళాసురటియాకీరవాణియక్కడుంచె సుగంధకస్తూరిపునుగుజవ్వాదిగిన్నెలతో తెచ్చుంచెను. పచ్చిపోకలుయాకులూ ముత్యాలసున్నమక్కడనుంచేనూ సంపెంగపూవులగాలివిసరగా తలుపులప్పుడువేసిరీ మల్లెపువ్వుల గాలివిసరగా శయ్యపై కూర్చుండిరీ కీలుకొప్పుమరవిసిచే లక్ష్మణుడు నేర్పుతోదసలల్లెను బొండుమల్లె జాజులూజడపైని శృంగారముగజుట్టెనూ తాంబూలములునూ దంపతులు కలసి ముచ్చటలాడుచూ అక్కచేరబోయునవిధమూ యేమనిచెప్పిగే నప్పుడె ఊర్మిళ సింహవిక్రములు మీరుయుండగా సీతెట్లుచెరబోయెనూ రాజ్యాధిపతులు మీరుయుండగా సీతెట్లు చెరబోయెనూ కౌసల్యముదలయినా సూమిత్రకైకశాంత దేవులూ గద్దెలు పీటలువేసుకూ పురమునా సదుశాయక యందురూ రామలక్ష్మణులు మీరుయుండగా రమణెట్లు చెరబోయెనూఅనుచు ఊర్మిళననుగగా లక్ష్మణుడువిని మగువయిట్లానెను కాలపధగడువవశమూ యెవరికైనా బ్రహ్మకైనాగాని అయోధ్యవెడలి మేమూఅందొకపర్ణశాలనుండి మీకనకింపుమాయమృగమూ ఆపర్ణశాలవాకిలకొచ్చెను ఆమృగము తెమ్మనుచును మీయక్క స్వామికాళ్ళకు మ్రొక్కెను పల్లంబుచెలిబట్టి శ్రీరామచంద్రులు వేటకదలె విల్లంబు తొడగివేయామృగము పంత్రపుకూలెగూసె హా సీత హా లక్ష్మణాయని కూయ అతివభీతిల్లిపలికె తమ్ము బొమ్మనిబలికినా మొగువూరెల్లివద్దంటి నేను కర్కశూలంబయినా యెన్నుమనిమాట లేకనాడెను గిరిగీసి యావ బెట్టబోకని అమ్మఅన్నదగ్గరకిని పోయునంతా వేగమూ రావణుడుమాయ వేషమువేసుకూ నారాయణనుచువచ్చి వళినాక్షి యెదుటానే నిలుచుండెను వారిభక్తుడాసితో చీఅమగువసేతి వేగభిక్షపెట్టు పదిలెలలుచూపగానే అచెడపడ మూర్చలేబోయెను గెడ్డతో పెళ్ళగించి ఎత్తుకొనిపోయెను తన లంకకూపసిడివ్యాఘ్రములనుబట్టకూ శ్రీరామచంద్రులుయతెంది వనమెల్లజా ఉపెడక లపర్ణశాలెల్ల పెటకయు సీమకదపర్వతానా పెటకగాపర

మఖుపిసుగ్రీవుడూ కౌసల్యతనయులాని సుగ్రీవుడు కానుకలను దెచ్చిచ్చె నూ కానుకవిప్పిజూడా అందులో జానకీతొడుగులుండే తమ్ముడారమ్మను చును తనుబిలచి తనకుజూపెను తొడుగులూ ఇన్నితొడుగులు యెరు గనూ శ్రీరామ సూర్యవుదయమునకొక్కా ఇందుముఖ పాదమ్ములా యుండేటి అందెల్లభనమ్మి స్తిని అంజనీసుతునిబిలచి ఆ రాముడుంగరము చేతికిచ్చే ఆనవాలెల్ల జెప్పి అంపెనే దేవినిజూదిరమ్మనీవారాధిదాటిపోయి యశోకవనమెల్ల వెతకిచూచి ఉంగరము దేవికిచ్చి మాణిక్యముగముకొని మాటలాడ తిరిగివచ్చి వేగమూ శ్రీరామచంద్రూలయెదుటనిలచి రాజ భూపాలచంద్రా మీాసతిని యేవిధమ్మున దెస్తును తలలెల్ల జడలుకట్టియు న్నది ఉపయమున వెనురుమొలచితనయుండేటివిధమూ తలచిన తాళశ క్యముగాదయా దుఃఖవశమున జెప్పినా రాఘవులువినిమూర్ఛబోయిదెలసి ఆలంకచుట్టువెలసి పణువిఅక్షోహి బలమూలార్చే శృంగారముజేసిరామా తెమ్మనెను సీతను తనయెదుటకీ తెచ్చి శ్రీరామునెదుటానిలిపితే అచ్యు తుం డిల్లానెను పదినెలలు చెరయున్నది భామతో భాషించవనిబలికెను వట్టిసత్యలేమిటికి ఓరామచిచ్చుగాపించుమనెను ఆకాశమంతపొడవ్వూ మంటలో మావదినె మాటలాడెజగములునిండినట్లు జలములుతాటాక మైరయొప్పెను పరమపతివ్రతగనుకను మావదినెపట్టెనెరాముచెట్లా సీత శ్రీరాములకును సృష్టిలోకనెరయోధ్యపురము తాబడ్డక్లేశములూఊర్మి ళతో తప్పకుండాజెప్పెను. అక్కరో వింటిరటరే నేడు మనచక్రధరుసతి బుద్ధులూ నీలవర్ణుని జానకియెడబాసి ఘోరమాఅడవిలోను పాపకర్ముని లంకలో పదినెలలు భామ చెలయున్నదటవే అనుచు అందరు బలు కుచూ చింతించి సంతోషము చేరిరి. అయిన కార్యమునకు మనము చింతించ గారణము లేవారిని పట్టాభిషేకులయినా రాఘవులుజూది పొంగుచునుండిరీ ఊర్మిళావిరహమ్ములూ, ఇది యెవరుపాడినా, విన్నా గాని శ్రీవిష్ణుకైవల్యము సామ్రిత విష్ణులోకము నిచ్చునూ.

ఊర్మిళాదేవి నిద్ర—సంపూర్ణము

స్త్రీల వ్రత కథలు

(1, 2, 3 భాగములు)

రచన: శ్రీబాలాంత్రపు వేంకటరావుగారు

ఆంధ్రదేశమంతటను, బాలాంత్రపువారి నోములకథలు ప్రతియింట చెప్పుకొనుట వినియుండవచ్చు. ఇప్పుడు స్త్రీలంతా సులభముగా చదువుకొని యీ నోముల పుస్తకమే చక్కని విస్పష్టతతో సులువైన శైలిలో వ్రాయబడెను. ప్రతి ఆంధ్రస్త్రీ హస్తాభరణముగ అలంకరించదగిన గ్రంథరాజము. ఇట్టి గ్రంథము ప్రతియింటనుండుట సౌభాగ్యమన్న వింతలేదు. మూడుభాగములు కలుపబడిన ఈ పుస్తకమునందు శ్రావణ మంగళవారముకథ, వరలక్ష్మివ్రతకథ, దంపతుల తాంబూలం కథ, మాఘపు ఆదివారంకథ, పాలి స్వర్గమునకు వెళ్లుకథ, పోలాలమావాస్యకథ, కుంకుమగౌరి నోముకథ, వంద తాంబూలాలకథ, గంధం తాంబూలంకథ, కైలాస గౌరినోముకథ, భాగ్యాదివారము నోముకథ, అట్లతద్దినోముకథ, కన్యాగౌరి నోము కథ.

మున్నగు ౪౦ కథలు ఇందు పొందుపర్చబడెను. మంచి పేపరుపై, చక్కని అచ్చుతో ప్రింటుచేసి ఆంధ్రలోకానికిస్తున్నాం. ఇట్టి అదను జారవిడువక వెంటనే ఒకకాపీ తెప్పించుకొనుడు.

వెల రు 1—0—0 మాత్రమే

వలయువారు :—

కాళహస్తి తమ్మారావు అండ్ సన్సు

సంస్కృతాంధ్ర బుక్ డిపో, రాజమహేంద్రవరము.

శ్రీ రాజేశ్వరి ప్రెస్, రాజమండ్రి. — 1951

కోలాటకీర్తనలు

కాళహస్తి తమ్మారావు సన్సు

[illegible] బుక్ డిపో, రాజమండ్రి.

స్త్రీల వ్రతకథలు

(1, 2, 3 భాగములు)

రచన : **శ్రీబాలాంత్రపు వేంకటరావుగారు**

ఆంధ్రదేశమంతటను, బాలాంత్రపువారి నోముల కథలు ప్రతి యింట చెప్పుకొనుట వినేయుండవచ్చు. ఇప్పుడు స్త్రీలందరూ సులభముగా చదువుకొని యీ నోములు పట్టుటకై చక్కని విపులతిలో సులువైన శైలిలో వ్రాయబడెను. ప్రతి ఆంధ్రస్త్రీ హస్తకరములందు అలంకరించదగిన గ్రంథరాజము. ఇట్టి గ్రంథము ప్రతియింటనుండుట సౌభాగ్యమన్న వింత లేదు. మూడు భాగములు కలిపిన్ని ఈ పుస్తకమునందు శ్రావణమంగళవారముకథ, వరలక్ష్మీ వ్రతకథ, సంపత్తుల తాంబూలంకథ, మాఘపు ఆదివారంకథ, పోలి స్వర్గమునకు వెళ్ళుకథ, పోలాలమావాస్యకథ. కుంకుమగౌరీ నోముకథ, పండుతాంబూలాలుకథ, గంధం తాంబూలంకథ, చిలుకుముగ్గులనోముకథ, నిచ్చిదాసంకంకథ, కైలాసగౌరీనోముకథ, సహస్రపదాలుకథ, భాగ్యాదివారమునోముకథ, అట్లతద్దినోముకథ, కళ్యాణగౌరీనోముకథ. మున్నగు 26 కథలు యిందు పొందుపర్చబడెను. మంచికాగితమున్ను, చక్కని అచ్చుతో ప్రింటుచేసి ఆంధ్రలోకాని కిస్తున్నాం ఇట్టి అదను జారవిడువక వెంటనే ఒక కాపీ తెప్పించుకొనుడు. వెల రు 1—0—0 మాత్రమే.

వలయువారు:—

కాళహస్తి తమ్మారావు సన్సు

సంస్కృతాంధ్ర బుక్ డిపో, రాజమండ్రి.

శ్రీరస్తు.

కోలాటకీర్తనలు.

విఘ్నేశ్వరకోపు. ౧ నాదనామక్రియరాగము. ఆదితాళము.

శివశివమూర్తివి గణనాథ-నీవుశివునికుమారుడవు గణనాథ-గణనాథస్వామి లోకనాథ సకలవిద్యలకెల్ల స్వామినాథ ॥౨॥ కోమట్లువిన్నగొల్తురు గణనాథ-గొప్పకోటిలాభమందురయ్యాగణనాథ ॥౩॥ బ్రాహ్మణులెల్ల గొల్వగణనాథ-నిన్నుబ్రహ్మదేవుడందురయ్యాగణనాథ॥౪॥ వడ్డీలుగొల్చువేళ గణనాథ-నిన్ను దొడ్డదేవుడందురయ్యాగణనాథ ॥౫॥ రాజులుగొల్వగాను గణనాథ-నిన్నురాణివానమందురయ్యాగణనాథ॥౬॥ కోటన్న గట్టుమీదగణనాథ-నీవుకొలువుదీరుదువయ్యాగణనాథ॥

కృష్ణునికోపు. ౨ ముఖారిరాగము. ఆదితాళము.

మెడలో ముత్యాల పేరు ముద్దుగుమ్మా బంగారుబొమ్మ చక్కనిగోపాలకృష్ణుడమ్మ-వేణుమాధుడమ్మ ॥౧॥ ఉట్లపాల్ పెరుగుదొంగ జాణరాయుడేగోపాలరాయుడే-వెన్నముద్దలగావేటిరంగడే-కస్తూరిరంగడే ॥౨॥ రాతిరివచ్చినవాడు బాలుడమ్మ-గోపాలుడమ్మా- మేటిచాల్ మీది పోయెనమ్మ గుమ్మపోయెనమ్మా ॥౩॥ పట్టుపీతాంబరము దెచ్చినాడే చలికిచ్చినాడే-సిగమునంపెంగపూలు జుట్టినాడే నాడుముడిచినాడే ॥౪॥ జోగిజగ్గయ్యపేటవాసుడమ్మా-వాసుదేవుడమ్మా - తిరుపతికొండమీద యుండువాడమ్మా వెంకటేశుడమ్మా ॥౫॥

వాదిరికోపు. ౩ పంతువరాళిరాగము. ఆదితాళము

మల్లెపందిరదిగో- సుందరి-మాధవుడల్లదిగో- ముల్లసుగందాలు-మొనసికొల్వగా- కల్లకాదువో- వల్లవపాణిరో॥మా॥ ౧ ॥ అంగనమువిరిచి చెంగులచారమురమూచేసి-అబ్బురముగబిగిగుబ్బలుబ్బుచును ముబ్బుదీరు మదనశారిరో॥మా॥౨॥ చందనరసమువలకా-నీకల- కేమురల్లయనను

దశావతారములంత తోడనే పొందుగానుమిక-రందమునొప్పేటి ।౩। ము
క్కరతోరణములు మెరుగల-విరులకల్యాణముల-రారకృష్ణయనిరమణులు వి
ల్వగవోరకృష్ణయని పొలతులుగొల్వగ ।౪। చెయ్యిచెయ్యిగలసి- మరి
యొకచేతులుపై కెత్తి-హరిగోవిందని అడుగులు వేయుచు-భజగోవింద
ని-పదములుపాడుచు ।మ। ౫। చెలియరతుల గలసి-మరియొక-చెలి ర
మ్మనిబిలచి-చెలియరో-మోహముల-పేటకొరియాట అక్షయమొసగిన-వెం
కటపతియాట।మల్లె।

మొరకులకోపు- ౪ నాధనామక్రియరాగము-అటతాళము

మొరకువారిచిన్నది । మంచిమొరపైకెత్తి తాదెల్పుచున్నది - వ
ట్టిమాటగాదు - వనితకొవ్వుకొట్టు - ఓకట్టు లోగుట్టు పడికట్టుగాదెల్పు
।మొ।భక్తిగలిగిన-వారిభావను లోపల-బయిలయి యుండేదిన్నది ।౧।
ఒట్టుబయలు దానిరూపురా అదికట్టుకదొరకనిపావరా ।౨। బ్రహ్మాండ
మంతయుమట్టెరా- దానిచేతులో జామెర్లుబుట్టెరా ।౩। చిత్రామసైకలో
న్నది దానిచిత్తముతోనాడుచున్నది।౪।నేడునాదపకుండా - రత్నాలభ
రణిలో కదలివర్థిల్లుచున్నది।౫।నరలోకసురలోకనాగలోకముల- అటలా
డించుచున్నది ।౬।యేడుమేడలమీదచిన్నది అదిఎక్కిదింటనుయాడుచు
న్నది ౭। మట్టుఅంటులేని ముదిత మోహనాంగి-గట్టిగ కోటయ్య
కరమందువెలసిన।మొర।

నయగారికోపు ౫ నాటనామక్రియరాగము. అటతాళము

మీనాక్షీనావయ్యారి।మరుచేతబల్లె।వనాక్షినావయ్యారి।అదిమితా
రి మరునికతారి-దేశభోగవతియీగొల్లగొల్లవె।మీ।సొగసగునేవగు మె
గముప కాంతియుఘగాల్దగాల్మనదబ్బునరాగదె ।౨। అటుయిటుచూడ
కచటుకునరాగదె-చిటికవేయునంతటిలోగూడవె।౩। పల్లవాధరీ - పాద
ముగజ్జెలు ఘల్లుఘల్లు మన-ఘల్లునరాగదె।౪।ఆదిపురమున వెలసిన రంగని
మోములపురిలో వెంకటపతియని ।మీ।

నరసకోపు ౬ వంతువరాళిరాగము. ఆదితాళము

గొల్లవారివాడలకు కృష్ణమూర్తి నీవు యేమిపనుల కొచ్చినావు
కృష్ణమూర్తి ।౧। పాలుకొనవచ్చినాను గొల్లభామ।మంచి।పాలుపోసిన
న్మ బంధుగొల్లభామ।౨। కొత్తకోడలనయ్య కృష్ణమూర్తి మాయత్త

గారినడుగవయ్యా కృష్ణమూర్తి ॥౩॥ కొత్తకోడలైనట్టి గొల్లభామ నీకొ
క్కమిత్రువుచ్చుకోవె గొల్లభామ ॥౪॥ చక్కనైనమాకుపద్దయ్యా కృష్ణ
మూర్తి కోటవ్రతన్న యవ్వనయ్య కృష్ణమూర్తి ॥గొ॥

జలక్రీడకోపు ౭ వ భైరవిరాగము. ఆదితాళము

చీరలు లేవుగదె యికమనసిగ్గులు బోవుగదె చీరలు లేకటు నేర
ము లెంచక । కోరికదిందిన కోమలితోడను। పొంగిచూడరమ్మా కృష్ణు
నికోవలుగవరమ్మా। వంగివంగి వాపొచ్చినవిధమున। రంగుగనాట్యము
లాడెడుస్వామిని॥ చీరలుతేమా రాము మనసంచారము లేమాదు । కోరి
నోరిక నోముఫలములు । దూరముననరాదు వోయమ్మా ॥దూర॥౨
చీరలువిడుచును యమునా తీరమునందుంచును । చోరులురారని । దూ
రముచూడక।నేరక పోతినవోయమ్మా ॥నే॥౩॥ యొక్కడివాడవు కృచీరల
కొక్కడిదొంగవమ్మ । చక్కనివనిగాదక్కరోవినవె । యొక్కడివోయ
మ్మ । వోయమ్మ ॥౪॥ మానపోతిమమ్మ । చీరలు కానలు లేవమ్మ
చూచితిమన్న । వానికిదోసెము ! కానులిస్తుమమ్మవోయమ్మా॥౫॥తో
గరవువ్వులచీర । నాదినెనులిక న్నులరవిక। పెళ్లినాడునా పెనిమిటి దెచ్చిన
మొగవుపట్టుచీర । వోయమ్మా॥౬॥ తరుణిరోయిటుజూడు వానియడుగు
లుమలలు పొన్నపొగడలవువ్వులతోటలమొగవారెవ్వరేవోయమ్మా ॥చీ॥

పాలక్రీడకోపు ౮ ధన్యాసిరాగము, ఆదితాళము.

గోవమ్మనీకొడుకిటుజేసినకొంటిచేష్టలవినేమమ్మా । వోవలేము
మాయూరికిదండము రేపుపోదుమమ్మ ఓయమ్మ ॥౧॥ బుర్రకాయవలె
యున్నాడు కానిబుద్ధులుపెద్దవి-వోయమ్మా-పిల్లలువుట్టెచోటు చెప్పుమ
ని-కొల్ల- బెట్టుతాడోయమ్మ ॥౨॥ దుడుకు తనములకు తూగినాడుబల్
దొరకొడుకులరీతో ఓయమ్మా-పట్టనగలుమా-బట్టలుమొత్తుక - పట్టుకె
సినాడో యమ్మా॥౩॥గొల్లభామలము చల్లలమ్మ దేయంగ-మెల్లగపాలు
లమ్మటించె॥కుర్రమనగమము క్రిందవేసి మొగ బిరుదుజూపినాడో య
మ్మా॥౪॥ దంటకొలికిబట్టినాడుబల్ పట్టుదుడుకువాడో యమ్మా। వినవ
కమామల పేటచోరు నరఘుడియు విడువడుకోయమ్మా॥౫॥

దధిమథనకోపు ౯ వ భైరవిరాగము. ఆదితాళము,

కొరుగుతరువగడలచేరమ్మా । అమ్మ ఓయమ్మలారా ॥కొ॥

[illegible] | నడుంటుబడి పెందుర [illegible] | [illegible] రా | [illegible] | కుంభము నెరయుచు | బంగారు మేనుల [illegible] | కంకణములు ఘల్లు మనగా | [illegible] | కటకములు [illegible] | [illegible] | కదలగ |3| [illegible] | [illegible] | [illegible] | [illegible] |౪|

విరహాపు కోపు ౧౦ జంఝూటి రాగము, ఆటతాళము.

నామాట వినవమ్మ కోవెల - పాణ - నాధుని దేవమ్మ కోవెల |౧| చీరలు నీకిత్తు కోవెల - నారని కెలు నీకిత్తు కోవెల |౨| [illegible] కోవెల - [illegible] కోవెల |౩| సూర్యుని దేగ దేకోవెల - సూర్యవర [illegible] నీకిత్తుకోవెల |౪| చందురుని దేగ దేకో వెల - చంద్ర [illegible] నీకిత్తుకోవెల |౫|

రావకీ దకోపు ౧౧ కాంభోజిరాగము - ఆదితాళము

వాలలాడిరి - చెలులు వాలలాడిరి - కోలలాడిరి కృష్ణుని కేళి గూడిరి |౧| ఆటపాటల చక్కని - కేటమాటపూలతోటల చక్కని పూలబంతుల |౨| [illegible] - లలన - చను వృతోడు క్రీడనల్పిరి మురుని - కేళి కొచ్చిరి |౩| [illegible] బంతుల - నరుల చిన్నిగంతుల - ఎన్నో హితవుల - మనకు ఏ వంతం [illegible] |౪| [illegible] సాగను కాడే - చంగు చంగున రాడే - [illegible] |౫| [illegible] దనపురి [illegible] - మనయూరిరచ్చలింకా [illegible] |౬| విశ్వ [illegible] - [illegible] |౭| హైదరాబాదుదాటి - సికిందరాబాదు [illegible] |౮| [illegible] - [illegible] |౯|

[illegible] ౧౨ మ భూరిరాగం - ఆదితాళము

[illegible] లారా - [illegible] - [illegible] లారా [illegible] గావరే |౧| [illegible] లారా [illegible] లారా [illegible] గావరే |౨| [illegible] - [illegible] లారా [illegible] లారా [illegible]

గావరటే ।౩। బింబకల్లులారా ఓటి జంబురముల్లారా జంబీరము లారా రాముని నభమునగావరటే ।౪। తుంగవీకలారా ఓసారంగకలు వ్రులారా గంగరాఖలారా రామునినామంబు గావరటే ।౫। మొలకలు వ్రులారా చక్కని పొన్నగున్నలారా అలుక తరు లారా రాముని ఆతివనుగావరటే ।౬। వరనరులారా ఓటి సురనరులారా కరు వకంబులారా రాముని తరుణినిగావరటే।

నొవ్వకోవు ౧౩ వంతువళిరాగము-ఆటతాళము

నొవ్వలధికంబాయెనమ్మా నోయమ్మనేనివ్వ డేయితాళనమ్మ నోయమ్మ ।౧। కన్న పెంచిన తల్లులారా నోయమ్మ నాకష్టముకడ తేర్చరమ్మా నోయమ్మ।౨। మంత్రసాన్ని బిల్వరమ్మా నోయమ్మ నాకు మంత్ర తీర్థము లివ్వరమ్మ నోయమ్మ ।౩। పాలుజావలు గాచర మ్మా నోయమ్మ పట్టి-వణతికినోటి కివ్వరమ్మ -నోయమ్మ ।౪। చెలులారా నేనేమిసేతు - నాళ్ళను మొనరికి మొరుకసేతు ।౫। తలకురులవి వ్వరోయమ్మా నోయమ్మ నానోటికందివ్వరోయమ్మా ।౬। పిండమేకదా నోయమ్మ అడంబాయనుండరమ్మా ।౭। ఆటుయిటునాలుగడుగుయి వద్దు నడపించరే మున్దుగుమ్మ దూరభారము చూడరమ్మా నోయమ్మ దూలాన్ని బాడచ్చొయ్యరమ్మా నోయమ్మ ।౮। ఉరువు లేయురిమి నట్టారొ గోపాల-దేవ్రదేవుడయించెనమ్మ ।౯।

ప్రివవకోవు ౧౪ ఆనందభైరవిరాగము ఆదితాళము.

ముగవానుగర్గినమ్మా మోహనాంగికి నోయమ్మ మోహనాం గికిఅమ్మయ్య ।౧। కాంతలారమీరందరు కలినిజల్లరే నోయమ్మ కంచ ము గొట్టరేఅమ్మయ్య ।౨। భామలారమీరందరు సీర్పుపొయ్యరే పో యి మ్మనీళ్ళుబొయ్యరే అమ్మయ్య ।౩। బొటిరోపాటించిచూచి బొడ్డుగో య్యరేఅమ్మయ్య ।౪। బొడ్డుకోసి లాలబోసి షోరుమాన్పరేబిడ్డని పో రు మాన్పరే।౫। అదివారము అష్టమిరోజున కృష్ణుడు గర్గెగదే నోయ మ్మ ।౬। బగములతోడాయె శంఖు చక్రములున్నావే నోయమ్మ।౭। కందర్పునకు చారదేనికన్నులుగలవాడేనోయమ్మా ।౮। మందగమనయి ముగో కామ్మువమచ్చలుగలవాడే అమ్మయ్య ।౯। అరికాలున తామర మొక్క మమురియున్నాడేనోయమ్మా ।౧౦

లాలికోపు. ౧౫ పున్నాగరాగము ఆదితాళము

రామలాలి మేఘశ్యామలాలి తామరసనయనదశరథతనయలాలి ।౧। అబ్జవదన ఆటలాడి అలసినావుర బొజ్జలోపాలరుగుగాని నిదురపోవరా రామయ్య ।౨। జోలలు పాడిజోకొట్టితే ఆలకించేవురామ । చాలించి మరియూరకుంటే సాజ్ఞచేసేవు ।౩। ఎంతోయెత్తుమరిగినావు దేమి సేతురా రామవింతగాని కొండసుందు వీరరాఘవా రామయ్య ।౪।

ముండి కోపు

సుందరసఖులారా । చందనతరులారా । సీతజాడలుగంటిరటే చిలుకహంసల తెల్లవలుకల పక్షులారా । పులిసింహములారా సీతజాడలుగంటిరటు నానతిజాడలు జూచితిరా సీతా నన్నుదబాసితివా మూనమూ మొగదె లక్ష్మణ చేసెవింతగదవే హారమురత్నముపూబన్నస్వరము లుదాల్చినది కురుకుచములమీదగంధము పరిమళింపుగలది కేతకితరులారా పారిజాతవృక్షములారా చూతమల్లెలారా సీతజాడలుగంటిరటే కైకచేసెక్రిత్రిమట్టికర్మములు గలిగె అడవికివచ్చితిమిచాల అనుభవములుగలిగెజూచిరా మీరుసీతను శృంగారముగాను పాపాత్ముండెవడో సీతను చెరపయికపోయె మేలుగకిష్కింధా మహిమలు వదానదా భాసురాద్రిజాడజటాయువతి చెప్పగరాదగడే, కలువరేకులవంటి కన్నుల భ్రమగకాంతిగలదూ అమితభామినులు సీతజాడలుగంటిరటే,

కత్తెర కోపు

భామామణులారా మీరు నయినకైనారేమీరంతా నయినా కైనారే ప్రేమమీరా భద్రాశైలా రామునిజాతాము ।భా। చైత్రశుద్ధానవమీనాడు చిత్రమాగవుత్రులావివాహము సామిత్రిగాల్వగా ।భా। సురలుమెచ్చిజూడగా కిన్నరులుమ్రోయగాగురుతుగా రాముడు పెండ్లికొడుకైనాడుగా ।భా। చాలాగాగౌతమీనదిలో స్నానముచేసి మేలయినా ప్రసాదములుమెనగావచ్చును । వేడుకతోదూత మూమునారసింహుడే బాల శ్రీభద్రాద్రిలోనిదాసుడైనాడే ।భా।

కోలు కోపు

కోలుకోలుకోలేకోలన్నకోలుకోలేకోలుకోలన్నకోలుకోలే। రాక తపోధనాది వాకిట రాటంబెడితే పెదరాల్లెనుమిన్నా సీతక్కల్లరాక

లమ్మా! నీయింటి ముందర చింతా నీయింటి వెనుక వెంటానా వెంటరావేగుంట! నీమగడువింటె కంటూపొద్దుపొడువుల మొందానువ పేరు పూనలదండా మల్లెపూవులదండా నీమెడకుచ్చురీవండా॥కో॥ అరుగుమా మానీడామనకిద్దరికిజోడా పొద్దుపోయినకాడా బొబ్బిళ్ళసాగనుకాడా॥ కో॥ నీలవంటివాడే కదిలొచ్చినాడే పెద్దలనాటివాడే నరిపొద్దెక్కదా కాపోడే॥కో॥ అల్లంపూడిచిలకా నల్లాంటిముద్దులగులకా రావేపెను కొండలోరాయుడుండేదాకా ॥కో॥

వుయ్యాల కోపు

రామలాలి నీలా మేఘశ్యామలాలీ తామారసమైన దశరధతన యాలాలీ ॥రా॥ ఎంతో యెత్తుమరగినావూయేమి నేతురా యింతులాచే తాకామెనెంతోగుండెరా ॥రా॥ వల్లవాధరుల్గాజూచి చారలజూచేవుర ల్లరివనులెల్లాజేసి ఆటలాడేవు ॥రా॥ అద్దాలతొట్టిగోను అనుమానించే వుముద్దుపాపాడున్నాడనముంరిసిజూచేవు॥రా॥ అంకటీకమూలమైనఆదివిష్ణ దవు వింతగావినుకొండా పట్టణ రాఘవా ॥రా॥

పటాలపు కోపు

వువులవసంతమూలాడిరీగోపాలునిభామలుగూడిరీ॥వు॥ చందన్‌గో లుగోలుచేసిరీగోపాలునిభామలుగూడిరి॥వు॥లాల్ గులాల్ జేసిరీగోపాలు నిభామలుగూడిరీ ॥వు॥ అటునిటురాశదజూచిరి గోపాలుని భామలు గూ డిరీ॥వు॥నిండుగభక్తులగూడిరి గోపాలుని భామలుగూడిరి॥వు॥నిండుగ వాకిట నిలచిరీ గోపాలునిభామలుగూడిరి ॥వు॥

గీత కోపు

దూర్వాసువాల్మీకచందమామచురాజు మేటిరెక్కవాల్మీదచంద మామ ॥మే॥ అందారుగూడిరయ్య చందమామస్వామిభజనేమి జేసిర య్య చందమామ ॥మే॥ పూరెల్లవల్లకీలుచందమామ రాజువేలానుతిరి గేను చందమామ ॥మే॥

హర్చి కోపు

నామాటవినవమ్మకోమలీ యోగినాధుని దేవమ్మకోమలీ చంద్రు ని దేవమ్మకోమలీనీకుచంద్రహారములిస్తుకోమలి! సూర్యుని దేవమ్మ కోమ లి నీకు సూర్యహారములిస్తు కోమలి॥

కుశలప్రశ్నల కోపు

ఆటలాడిరి చంద్లాటలాడిరి వాటముగా గొనగోటు మీటుచు నూటిదప్పుకను నేటుగిగుళలవు ॥లా॥ సలలితముగ దచ్చరణములను గజ్జలరవములు ఝుంఝుంఝుణ ఝనగను॥ఆట॥ క్షితిసుత తన వరసుతుల నగనుగాని హితమతితో నమ్మతినొంద గెండ్లాటా ।ఆట। గగనముపకు జెండ్లగరవేయుచు వరనిగమాద్రిముని నమ్మదిదలచుచు ।ఆట।

రామలక్ష్మణు కోపు

బాణానంధాన లక్ష్యములు చాపాభ్యాసము తెరుగరింతైరా।బా నాదుప్రాణములయినా ముచ్చిదను రాముని నేనివ్వజాలను చిన్నరాముని నేనివ్వజాలను।బా। :దాక్షిణ్యాభావము చేత మమ్ము రక్షించవో విశ్వామిత్రా ఘోరరాక్షసయుద్ధాముకొరకు రాము నేనివ్వజాలను ।బా। దేవాదిపతికైనావశమా వారిని దెగటార్చ వారెవ్వారసినావినుస్వామిబంపెనాథ టుగా।రాము। ఏవు మారీచసుబాహులు మహాశూరలు బహుమాయాకులూ వార్ని తెగటార్చ లేతయ్యావీరూ ।రా।

మంగళహారతి కోపు

రామచంద్రాయ జనకరాజజా మనోహరాయ । మామకాభీష్టదాయ మహిత మంగళం ।రామ। ౧ కౌసలే యాయమంద హాసదాస పోషణాయ। వాసవాది వినుత సాద్వరదమంగళం ।రా। ౨ చారుకుంకుమో పేత చందనానుచర్చితాయ । హాటకటక శోభితాయభూరి మంగళం ।రా। 3 లలిత రత్న కుండలాయ తులసివనమాలికాయ జలజసదృశ దేహాయ చారు మంగళం ।రా। ౪ దేవకీపుత్రాయ దేవదేవోత్తమాయభావ జాగురు రామభవ్యమంగళం ।రా। ౫ పుండరీకాక్షాయ పూర్ణ చంద్రాననాయ। అండజ వాహనాయ యతులమంగళం॥రా। ౬ విమలరూపాయ వివిధవేదాంత వేద్యాయ । సుముఖచిత్తకార్చితాయ శుభదమంగళం ।రా। ౭ రామదాసమృదులహృదయ । తామరసనివాసాయ। స్వామిభద్రగిరివరాయ సర్వమంగళం రామచంద్రాయ ।రా।

సంపూర్ణము

శ్రీ రాజేశ్వరి ప్రెస్, రాజమహేంద్రవరము.

నాగమ్మ ★

కర్త: శ్రీ పాపయ్యాలింగ దేవర.

ఇది యొక బాల్యవితంతువుయొక్క విషాదగాథ. తన పవిత్రమైన ప్రేమను అర్థంచేసుకోలేని ఒక నిర్భాగ్యునిచేజిక్కి ప్రణయవేదనతో క్రుంగి కృశించిపోయినటువంటి స్త్రీ జీవిత గాథ   వెల 0—12—0

మీరాబాయి (డ్రామా)

గ్రంథకర్త: బాలకవి అష్టావధాని బ్రహ్మశ్రీ నూకల సూర్యనారాయణమూర్తి.

మీరాబాయి సాధ్వి. హిందూదేశ భక్తశిఖామణులలో అగ్రస్థానంవహించి ప్రఖ్యాతిజెందిన మహిళ. చరిత్రరూపమున వెలువడుభాగ్య మాంధ్రలోకమునకు కలిగినది యీ నాటకమును చదువుచున్నప్పుడు పాషాణహృదయుడుసహితం కన్నీరు కార్చకమానడు. ప్రదర్శనానుకూలం. వెల 1—4—0

బాలనాగమ్మ (నాటకం)

రచన:— శ్రీ చెముకుపల్లి వేంకటాద్రిముదల్యారు.

బుర్రకథగాపాడు యీ చిత్రగాథ నేటి... నాటకరూపమున వెలువడినది.   వెల 1—4—0

వలయువారు:—

కాళహస్తి తమ్మారావు సన్సు,

గ్రంథప్రకాశకులు : రాజమహేంద్రవరము.

రివైజడ్ & ఎన్లార్జిడ్
ప్రింటు,
చక్కని పేపరు 125 పేజీలు
క్రౌన్ సైజు,
పోస్టేజితోసహా 1-4-0

అభిప్రాయాలు

ఇది చిన్న చిన్న పదాలు మొదలుకొని పెద్ద పెద్ద వాక్యాల వరకు హిందీకి చక్కని తెనుగు అనువాదం కలిగిన పాఠాలు ఈ పుస్తకములో వున్నవి. దేవనాగరలిపి లేకుండగనే హిందీలో మాట్లాడే జ్ఞానం సంపాదించాలంటే బాగా ఉపయోగిస్తుంది.

ఆంధ్రప్రభ ది 16—12—1945

అన్ని విధాల సులభంగా తెనుగువారు స్వయంగా హిందీ నేర్చుకోడానికి పూర్తిగా తెనుగులిపిలో. [illegible]లో రచింపబడిన గ్రంథము. ఆంధ్రపత్రిక ది [illegible]3—12—45.

సోదరా!

నీ జీవితంలో వారంరోజులు శ్రమసహించి మాతృభాషని ఎందుకు నేర్చుకోకూడదు? కొన్నికోట్ల భారతీయులు వాడు భాషను వారంరోజుల శ్రమఫలితం నేర్చుకోగలవు. లే! వెంటనే రాజా హిందీ తెనుగు బాషాబోధిని ఒక కాపి తీసుకొని చదువుము. ఇది కేవలం మా వ్యాపారమట్టుకే కాదు మాతృదేశాభివృద్ధియే మా ఆశయం. ఇట్లు

కె. తమ్మారావు సన్సు. రాజమండ్రి.

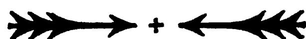
శ్రీ రామకృష్ణా ప్రెస్, రాజమహేంద్రవరము.

శ్రీకృష్ణునిజననము

శ్రీరస్తు.

శ్రీ కృష్ణుని జననము

లాలిపాట. శ్రీకృష్ణుని జననము—కంస సంహారము

కస్తూరి రంగరంగా నాయన్న కావేటిరంగరంగా శ్రీరంగ రంగా నినుబాసి యెట్లునేమరచుందురా, కంసుణ్ని సంహారింప సద్గుణుడు అవతార మెత్తెనపుడు దేవకీగర్భమునను కృష్ణావతారమై జన్మించెను ఏను రాత్రులన్ని ఒక్క రాత్రిగ యేకరాత్రిగచేసెను ఆదివారముపూటను అష్టమిదినమందు జన్మించెను, తలతోటిజననమైతే తనకుబహు మోసంబు వచ్చుననుచు యెదురుకాళ్ళనుబుట్టెనూ యేనుగురు దాదులను బంపెనపుడు నెత్తురుతో ఉండి అపుడు ఆ బాల కావున యేడ్చుచు, వన్నెలఎత్తుకొనవేనాతల్లి దేవకీవందనంబువాళ్ళైళ్ళహీనంబుతో ఈరీతినున్నావుకన్న తండ్రి నిన్నెట్లు ఎత్తుకొందు నీవొక్క నిమిషంబు తాళుకన్నా గంగను ప్రార్థించెను జలనిధులు గంగతానుప్పొంగెను గంగనదిలోనపుడు దేవకీ జలకంబులాడె తాను ఇకనైన నెత్తుకొనవే నాతల్లి దేవకీ వంధనంబు, కాని బాలునివలెను నిన్నెట్లు యెడబాసియుండదగునా, నీపుణ్యమా యెకొడుకా యింకొక్క నిమిషంబు తాళుమనుచు కామధేనువు వచ్చెను దేవకీ మదియందు దలచగాను పాలవర్షము గురిసెను, అప్పుడా బాలపై జల్లగానే తడివస్త్రమునువిడిచి దేవకీ పొడివస్త్రమునుగట్టెను, పొత్తులమీద నపుడు బాలుండు చక్కగా పవళించెను, తనరెండుహస్తములతో దేవకి బాలున్ని యెత్తుకొనెను, అద్దాలపై నేసి ఆ బాల చక్కదనము చూచెను, వసుదేవపుత్రుడమ్మా యీబిడ్డ వైకుంఠవాసుడమ్మా నవనీత చోరుడమ్మా యీబిడ్డ నందగోపాలుడమ్మా సీతాకళత్రుడమ్మా యీ బిడ్డ

శ్రీరామచంద్రుడమ్మ శిరమున చింతామణి నాతండ్రి నాలుకమునక్షత్ర
ము పండ్లను పణసువేవి భుజమందు శంఖుచక్రములుగలవు వీపునవింజా
మరంనాతండ్రిబొడ్డునాపారిజాతంఅరికాళ్ళతామరములన్నియుఉన్నవిక
నాకుతండ్రి నీరూపుచక్కదనమూ ఆబ్రహ్మ ఎన్నాళ్ళువ్రాసెతండ్రి
అన్యకారిగర్భంబున యేలజన్మిస్తివయ్యా మాయన్న కంసుడువచ్చువేళా
యెరన్న నిన్నునెత్తుకొని యేతోవపోదురాకన్నతండ్రి ఆ చక్కదనము
చూచి దేవకీ శోకింపసాగెనపుడు తల్లిశోకముమాన్పగ మాధవుడు తా
నిల్లజేసెనపుడు పెద్దబొబ్బలుపెట్టుచు మాధవుడు గట్టిగా ఏడ్వసాగెను
శోకంబుచాలింపతా దేవకీ బాలుణ్ని యెత్తుకొనెనునాయన్న వూరుకోరా
నాతండ్రి గోపాల పవళించర అల్లదుగో బూచివాడు నాతండ్రివస్తాడు
బవళించరా బూచి నినుమర్దించును నళినాక్షి బుద్ధిమంతుడు నన్ను బూ
చేమిచేయునమ్మ నాతల్లి బూచి వన్నెరుగునమ్మ నీపుణ్యమాయెకొడుక
నీవొక్కనిమిషమందు తాళురన్న అల్లదిగో జోగివాడు నాతండ్రివస్తాడు
పవళించర, జోగిమందులుసంచులు యేవేళ నాకడనుండగాను జోగేమి
చేయునమ్మ నాతల్లి జోగివన్నెరుగునమ్మ నాకు భయమాయె కొడుకా
నీవొక్కనిమిషంబు తాళురన్న అల్లదిగో పామువచ్చె నాతండ్రిగోపాల
పవళించర పాములకురాజుఅయినాదిశేషుండు పాన్పైయుండగాపామేమి
చేసునమ్మ నలినాక్షి భయమువిూకేలనమ్మ మేఘములు నీమేనునీలాల
హారములు పద్మరుడు వ్రాసినాడు నాతండ్రినీరూపు నీచక్కనానిన్నునే
నెత్తుకొని యేతోవబోదురా కన్నతండ్రి మాయన్న కంసుడు వచ్చు
వేళాయె చిన్నబాల నాకేమిభయములేదటతల్లి నాకేమికొదువలేదు,
మామామ కంసుడు తెమ్మనినన్నడిగినవు డెదురుకాళ్ళతో అందియ్యావె
దూరము వనిలుచుండిచూడువమ్మ కాళ్ళచక్రములుగలవునాపేరుఘనుడు
శ్రీరాఘవుండు మామనన్నెంచడు యీవేళనన్ను వెరపించవస్తేమా
మామామ నాచేతమరణమైపొయ్యేది నిజముసుమ్మ వచ్చువేళాయెనమ్మ

చునాతల్లి వసుదేవుబిలువనంప గోపమ్మబిడ్డనవుడుశీఘ్రముగ తెచ్చివుంచి అమ్మ అంతలో వసుదేవుడు బాలుణ్నితలమీద యెత్తికొనుచు రేపల్లె వాడలోనూ గోపమ్మయింటనువుంచెనవుడు గోపమ్మపుత్రికనవుడువసుదేవుభుజముపై నెక్కించుకొని అతిత్వరితముగవచ్చి దేవకీహస్తమునను౦చెనవుడు దేవకీతనయుడప్పుడు పుట్టెనని కంసునకు కబురాయెను. ఝల్లుమని గుండెలదర కంసుడు పీఠంబు దుమికెనవుడు జాతకంబుజూచెను గండంబు తిగిలెనంచుకంసుడు చక్రాయుధంబుబూని శ్రీవసుదేవ దేవకీవద్దకొచ్చి తెమ్మనిసుతునడిగెను దేవకిఅన్నదిఅన్నతో మగవాడుకాడురన్న ఈబిడ్డ ఆడపిల్లన్నకరో ఉపవాసమునోచియు పుత్రికనుకంటినన్న పుత్రిదానముచేయుగా నాయన్న వుణ్యదాపతుడవుకమ్మ దేవాదదేవులైన బ్రహ్మేంద్రాదుల పూజచేసిపూజఫలముచేసెను నాకృపపుత్రికనుగంటినన్న నీపుణ్యమూయెనన్న పుత్రికనా నీదయ నిర్దయాత్ముకుడవగుమ నీవిట్లు చేయతగదురన్న ప్రేమతో చెల్లెలవుడు అన్నను చేయిబట్టి ప్రతిమాలెను. గంగానదులయందు పుత్రీదానముచేయుమని వేడెను కాదు కాదని కంసుడు దేవకీపుత్రికను అడిగెనవుడు యద్దాలపై బాలనువుచ్చుకొని ఎగరవేసినరకబోయె అంబరముకెగరవేయునవుడు ఆబాలకంసుని జూచి వన్నెలజంపేవు నీయబ్బ రేపల్లెవాడలోను పెరుగుచున్నాడు వినరా కృష్ణావతారమైజన్మించెను నిజముగానోచెనవుడుకంసునకు గుండెదల్లుమనియె నేయుపాయముదోచక కంసుడుయోచించి పవళించెను రేపల్లెవాడలోను పెరుగుచున్నాడని దిగులొందెను నీయబ్బ నీతాతరా కంసుడు కృష్ణుండు పుట్టెనుచు చల్లమ్మ గొల్లసతులు యీ కబురు చెప్పగాను భూతికీకబురాయెను అప్పుడా భూతకి చనుదెంచెను. శృంగారముగ భూతకీ స్తనముల విషధారనుంచికొనెను. చక్కగా నాటలందు కృష్ణుండు తిరుగుచున్నచోటకు చనుదెంచి విషపుపాలు యివ్వను వమ కట్టియుండగాను బాలునితో బంతులాడ కృష్ణుని బాలులందరు

కొట్టగ కావుకావుమని యేడ్చుచుపరుగెత్తి వీధినదుమనిలిచెను ప్రేమతో కృష్ణునిజూచియు భూతకి ప్రియముతో బుజ్జగించి నాయనా ఆడుకోరా నాతండ్రి పాలిత్తునురారా మూడు గుక్కలు పీల్చరా భూమిపై కొరిగి పడగ గోపమ్మచూచి యపుడు బంగారుగిన్నతో బువ్వపెట్టిప్రొద్దునొత్తు పుగ్గుపోసి కృష్ణునిఒడిలో పరుండవేసి అంతలో కంసుడు బండిరూపై యెదురుగావచ్చెనె పాదములదన్ని వేయపిడుగువలెదడదడనివిరిగెనపుడు వృషభమై వచ్చినలువ నొకలగువునను జంపివేసెను. చల్లమ్మువార లతో చక్కగాతిరుగువార్లతోను, చల్లనికనులచే యాగోపికలు గోపమ్మతో జెప్పిరి మాయిల్లు చొచ్చునమ్మ కృష్ణుండు మమ్మ రవ్వజేయు నమ్మ తాళలేమమ్మమేము మీసుతునులాలిమితో నుండడమ్మ మగనివలె పనులుసేయు మీసుతుడు మాయిండ్లకురాకుండయికనైనబుద్ధిచెప్పివిను పదిలముగనేసేయుమమ్మ అప్పుడుగట్టిగానుమనమంతపట్టుకొని గోపమ్మ చెప్పుదామనుచు వారు చక్కెర చెలగుచుండిరంత, సందడిసేయకుండ వెన్నంతచక్కగా మ్రింగుచుండ ఒవ్వగా వారందరుకృష్ణుని పరుసగా పట్టుకొని గట్టిగాకట్టివేసి గోపమ్మకడకుబోయి చెప్పిరి. గోపాలకృష్ణుడపుడు అచటనే పాలుత్రాగుచుండెను. అంతట వారందరు గుమిగూడి యిండ్లకువచ్చిరపుడు నడిమి స్తంభమునందు కృష్ణునిజూచి ఆశ్చర్యపడిరి. సిగ్గుపడిలేచి తాము తమదమయిండ్లకువేగవచ్చి అదియేమి ఆశ్చర్యమే చెలులార యిదియేమి చోద్యమమ్మ చెలి మనము జాలమనుచు వస్తిమమ్మ. గోపమ్మబిలిచియపుడు కృష్ణుండు ఆగడపుపనుల జేసినాడనుచు తాను గోపికలు గోపమ్మచెప్పగా అమ్మ నేనెరుగనమ్మ నాత్రోవనే పోవుచుండగాను, ననురవ్వజేసిరమ్మ నేనంత భయపడివస్తినమ్మకొబ్బరి వుండలని ననుగొబ్బునగోపికలుపిలువబోవ, గొబ్బరివుండలివిగోయను చుతమగుబ్బలనుజూపినారమ్మపౌర్ణమిరో జనందుబలజాక్షులందరుగూడి.

కొని చీరలుతీసివేసి గోపికలు జలకమాడుచుండగా తీసివుంచిన చీరలు కృష్ణుడుతీసి యాపొన్నమీద వేసి వేణునాదం పూరించుచుండ నా మాధవుడు జలజాక్షులు దర్శింపుడు జలకంబుచాలించి వచ్చిచూచి మనచీర లేమాయెనె ఓ చెలీ యెంతపని చేసెనమ్మ ఓ చెలియ యేమియాశ్చర్యమమ్మ వెదకుచు కొందరుండె నీళ్ళలోమునిగియుండిరి కొందరు అప్పుడు గోపికలలో వొకయింతి తాజూచె శ్రీకృష్ణునిజూడుడో యమ్మలార చెలులార చెలులార రారె యోకొమ్మలార యీపొన్నమీదనున్న చిన్నికృష్ణమ్మను అడుగుదాము ఇవ్వరామా చీరలు ఓకృష్ణ యివ్వరామారవికలు దండంబు పెట్టెదమురా కృష్ణయ్య దయయుంచి దయసేయరాఅందరు న్నొక చేతితో దండముపెట్టగాచూచి తానుపొందుగామీరందరు దండము రెండుచేతుల బెట్టరే యింతపనివచ్చెనను చుగోపికలుమాన భంగమునొందిన ను తనయునకందరు రెండుచేతుల బెట్టిరి పొందుగావలువలన్నికృష్ణుండు వేరువేరుగయిచ్చెను నాయత్తెట్టునే మొయనుచు నొకకొకరితో వగచి రపుడు మా యాదుబిడ్డ యివుడు కొట్టునో మాబావ దండించునో నామగడు నన్ను బ్రతుకనివ్వడిక నేనేమిసేతునమ్మ కస్తూరి రంగ రంగా

ఆనందం పాట

ఆనందమానందమాయెను శ్రీరాముడు పెండ్లి కొడుకాయెనుఅల జానకి పెండ్లికూతురాయెను యిలజనుల సంతోషమాయెను సురమును లకు విన్నవేడుకలాయెను ఆనందమానందమేమందునే ॥ఆ॥ సీతారాముల పెండ్లిజూడ పతిపతుల స్త్రీపురుషులెల్లగూడెను చతురంగబలములెల్ల చేరెను అతిమోదముగ విప్రవరులెల్లపొగడుచుండ ॥ఆ॥ వశిష్టవాల్మీకాదు లొచ్చిరి వేగఅర్పించి బ్రహ్మములేసిరి అరుంధతినిజూపిమ్రొక్కించి అంగ

నామణులెల్ల సంతోషించిరి ॥ఆ॥ కట్నంబు లాకానులిచ్చిరి కట్నముల్ బంచిరి కోమలులంతగూడి భూసురాంగనలెల్లగూడిరి ॥ఆ॥ పుష్పతాంబూల చందనముల్‌గూర్చి పసిడిపళ్ళెముల చేతబూనిరి దశరథాత్మజునకు రయముతో హారతులొసగిరి ॥ఆ॥ పంకజాక్షుని పెండ్లిజూడను శంకరబ్రహ్మాదులెల్లగూడెను యిరువంకలజేరి కూర్చుండెను మంగళం వీరభద్రస్వామిదాడుతో నింక చూతమూ ॥ఆ॥

సతిపతి సంవాదంబను తలుపుదగ్గర పాట

చిలుకలకొలికిరో చిత్రకవాటము బిగియించుటలేగవేమి ఈవగలగుందపనియేమి పగలు అడుగుటకు యెక్కడదాంగవు వదలర వదవోవోయి నీవనితలజరగదోయి ॥చి॥ నీకు మించినవనితలు నాకిక యెవరు లేరుగదె యింతికాంతుడన్ పూబంతి నీబూటకంబుమాటలు బాటలు దెలిసెను ఏటికిబొంకేవో యికనాటదు నామది పోవోయి ॥చి॥ కలలోనైనను కల్కిరో నినువినా నన్యకాంతనెరుగనే భామా నేజేసిన సత్యాలేమాయె సత్యాసత్యములకు నీకై యుంటివి సత్యముజెప్పుటకేమినీవుబలు యుక్తులబన్నకుస్వామీ ॥చి॥ భామరో నీపై ప్రేమచేతనే పట్టుపీతాంబ్రములు దెస్తి బహుప్రీతిచేత నిటులొస్తి పీతాంబరములు రాతిరి తగిలిన నాతికియ్యదగవోయి బహుప్రీతిచేకొనవోయి ॥చి॥ కనకపు సొమ్ములు కమ్మలు జమికీలు కానుకదెచ్చితి కొమ్మనుచుకొని, బంగారుబొమ్మా కనకపుసొమ్ములు జమికీలు కల్కికిచ్చిరావోయి దానిపల్కులు వినగదోయి ॥చి॥ గడచినవెనుక గడబిడకాయక కాంతరో ననుకరుణించి ననునీచెంతనుచేర్చి మన్నించు కోరుచు వాకిలిక్రుదనదీసెద వరవరసింహాపురవాస తప్పులన్ని మన్నించుమను యీశా ॥చిలుకల॥

లాలిపాట

రామలాలీ మేఘశ్యామలాలీ, తామరసనయనదశరథతనయా లాలీ శ్రీరామ లోకనాయక, శేషశయననారాయణాచ్యుత ననుగన్న

తెం(డి ॥రా॥ చిన్నిమద్దుల నాయన చిన్నికృష్ణమ్మ నాయన్నరార నీకు స్తన్యపానమిచ్చెదను వెన్నపాలు నేయి ... లూ నీవుతిన్నగ సేవించ వయ్యతియ్యగానుండు సంపంగమాన తెలంటి స్వామిరోనీకు యింపు తోడగాంచుము పైకిరా నేనుకర్పూరధూమపాన దోగకాపులు మేనేను మబ్బబ్బ విదురజిమ్మ యచ్యుతలాలీ ॥రా॥ అద్దాలతొట్టిలో యనుమా నించె ముద్దులపాపమున్నావనుచు ముసిముసిగ నవ్వు సద్దుచేసి లేవమ్మ సంజ్ఞచేసేవు దగ్గరకురమ్మ యెంతో నగలుపోయేవు గజ్జెలు అందెలు ఘల్లుఘల్లున (మోయగా ఝణఝణటకీయని లాళిగతాలు ఠంకరేని నీయింపు చెలగిచూచేవు పొంకముగ సొమ్ముతీసి పొల్పుగ లేవు ॥రా॥

మంగళము

రాజగోపాలునకు మంగళం రాధాలోలునకు మంగళం
పూజితరామునకు ధన్యాకరీటునకు పురరాజసుతునకు మంగళం ॥రా॥
దోషరహితునకు సుధామానుజ్యునికి శేషశయనునికి మంగళం ॥రా॥
భూసురమణునకు దశరథరూపునకు శ్రీవరదునకు మంగళం ॥రా॥
మారజనకునకు మంగళాకరునకు మంగరధునకు మంగళం ॥రా॥

సమాప్తము.

శ్రీ రాజేశ్వరి ప్రెస్, రాజమహేంద్రవరము—కాపీలు—2000.

వరహావతారచరిత్ర

పండితులచే పరిష్కరింపబడియె.

ప్రకాశకులు:

కాళహస్తి తమ్మారావు అండు సన్సు

సంస్కృతాంధ్ర బుక్ డిపో [స్థాపితం 1862] రాజమండ్రి

1949 వెల 0-8-0

స్త్రీల వ్రతకథలు.

(1, 2, 3 భాగములు)

రచన :- **శ్రీ బాలాంత్రపు వేంకటరావుగారు.**

ఆంధ్రదేశమంతటను. బాలాంత్రపువారి నోములకథలు ప్రతియింట చెప్పుకొనుట వినేయుండవచ్చు. యిప్పుడు స్త్రీలంతా సులభముగా చదువుకొని యీనోములు పట్టుటకై చక్కనిపద్ధతిలో సులువైన శైలిలో వ్రాయబడెను. ప్రతి ఆంధ్ర స్త్రీ హస్తకరములందు అలంకరించదగిన గ్రంథరాజము. ఇట్టి గ్రంథము ప్రతియింటనుండుట సౌభాగ్యమన్న వింతలేదు. మూడుభాగములు కలసివున్న ఈ పుస్తకమునందు శ్రావణమంగళవారముకథ, వరలక్ష్మీవ్రతకథ, దంపతుల తాంబూలంకథ, మాఘపు ఆదివారంకథ. పోలిస్వర్గమునకు వెళ్లుకథ, పోలాలమావాస్యకథ, కుంకుమగౌరీ నోముకథ, పండుతాంబూలాలుకథ. గంధంతాంబూలంకథ, చిలుకుమొగ్గలనోముకథ, నిచ్చిదానందంకథ, కైలాసగౌరీనోముకథ, సహస్రపదాలకథ, భాగ్యాదివారమునోముకథ, అట్లతద్దినోముకథ, కళ్యాణగౌరినోముకథ మున్నగు **96** కథలు యిందు పొందుపర్చబడెను. మంచిపేపరును చక్కని అచ్చుతో ప్రింటుచేసి అట్టలోకానికిస్తున్నాం. యిట్టి అవకాశము జారవిడువక వెంటనే ఒక కాపీ తెప్పించుకొనుడు. వెల రు 1—0—0 లు మాత్రమే.

☛ 1 రూపాయి మనియార్డరు పంపించువారికి పంపబడును.

ప్రకాశకులు:

కాళహస్తి తమ్మారావు అండ్ సన్సు.

సంస్కృతాంధ్ర బుక్‌డిపో, (స్థాపితం 1882) రాజమండ్రి.

శ్రీరస్తు.

శ్రీ వరహావతార చరిత్రము.

శ్రీరామరామ రామరామ కోదండరామ రామ పాహిహారి రామచంద్ర, అఖిలాండకోటి, బ్రహ్మాండనాయకుం డాదివిష్ణు సింహాచలమందున, పరశురాముడే వరహావతారం, నరకాసురుని సంహారించిన, కార్తవీర్యార్జునికోసం స్వామివారు అవతారమెత్తెను యే విధమున అవతారమెత్తెను, అరికాలునా తామరపద్మం, వీపునాను వింజామరలండి కల్వాతో కనొస్టాచుక్కండి, కన్నులాను చింతామణి గలదు, తిరుమణిచూర్ణంబులు మొందు, శంఖు చక్ర గధాదారుండై, తొండ మొక్కటిలేదామృగము దొడ్డయేనుగంతాలావండి ॥ రామా ॥

1 అటువంటి అవతారమూర్తి, అహోబల పర్వతమందునా, ఆదివిష్ణు సింహాద్రియప్పుడు, అవతారమనే కొమ్మపంది, యటువంటి అవతారంమీదికి, శ్రీశైలాపర్వతమందున, కార్తికవీర్యుండను మహారాజుగారు, సహస్రబాహువుల్ కలిగినవాడు, శివభక్తుండనే దురంధరుండు, చకుర్ నాలుగు పర్వతంబులు, ఏకచక్రముగ యేలుచున్నాడట ॥ రామ ॥

2. రాజుక్రింద సరదార్లుయున్నరు. చీకటిపాలెం చినరాయుండు నాగసముద్రం వెంకటప్పారావు. గండబిల్లి భయ్యన్నలింగమూ, భయ్యేడంటే సామాన్యుడుకాడు, కూర్చుంటే వకగున్నాచింతా, లేచితేను వక తాటిపొడుగు అజానుబాహువులు గలిగినవాడు, అతనిపేరు భయ్యన్నలింగమూ ॥ రామ ॥

3. రాజుగారు వకకాలమందున, రారనోరి భయ్యన్నలింగమూ కందువలున్న గజకోవళ్ళో, పందులుపరు గట్టుమన్నుడు, పంది వేట బయలుదేరుమన్నాడూ, యామాటకు భయ్యన్నలింగము, మహాప్రభో

పందియుసంగ మాకెంతమాత్రము, సెలవిస్తె యాకొమ్మ పందిని, ప్రాణముతోటి పట్టిదెత్తును, కొట్టి సంహరించివత్తునూ ॥ రామ ॥

4 ఈవిధమునబల్కెను భయ్యన్నా, రాజువద్ద సెలవందుకొన్న దూ, చలువలాది చడ్డీలుతొడిగెనూ, బిల్లలాది మొలతాడును వేసెనూ, పాలపూలనల్కీలుదొడిగెను, మూపునా పిడిబాకుగొచెను, ఓక్కలాది జండాలుగట్టెను, కత్తిబట్టినా నాయుడుగారు, కఠారిబట్టిన బంటూ గాడూ, బల్లెంబట్టిన దొరగాడండి, కొరగల్లజంతువులకెల్లనూ, తొమ్మిది మణుగుల గడాబూనెను ॥ రామ ॥

5. ఆ సమస్తానముండేటి, డక్కైబ్బగెండు యేపులదిండి, కుంటి యేపుకుందేళ్ళకువయురీ, మట్టియేపు మనుబోతులువైరి, జొజలబట్ట శివంగులదిండ్, పిల్లకీల తూలాకుచుండేను, భట్టవాది యేపులదింపి ఈసుకులుబట్టె ఏపులదిండి, వృత్తరాది ఏవులదిండి, పందిగమీద కుం తును దొడి పైపకపికగూను దెంపి ॥రామ ॥

6 ఈ విధమున వస్తాదులందరు, నాలుగువందల ఏపులతోటి నవబత్తూషంకాతో, నవధీలు శిల్లా. గోవులగా, నాగస్వరమూపన్నా యీలు, నారదత్తమూ, దేవదత్తమూ ధమి ధమి ధమి ధిమి ధిమి యనుచును శంఖధ్వనలూ బూరలుతోటి, పందులేక శివభక్తులంద రూ, యెటుచూచినా పన్నెండామడ, పరువడిగట్టుక శోధించిరి ॥ రా ॥

7. అంతపక్క వెదకిరిప్పటికి. వరహావతారం జాడలేమగా పందిజాడమరి దొరకదాయెను, కుందేళ్ళను మరిదొవలొలిరి, గుట్టంగాడి పడగొట్టివేసిరి, లేళ్ళుదుప్పులు లెక్కలేవు, మనుబోతులు బహుమా రణమాయెను, వెదకివెదకి వేసారిబటూ నిలువలేక పీడాలుచేరిరి నిలిచి యున్న మధ్యాహ్నవేళను కోడివారిలో దేటికాడకు, నీళ్ళుతాగమ్మంచి పండ్ ॥ రామ ॥

8 అంతటవచ్చే జెట్టీలనంకనూ, వోరకంటా జూచిందాతారం పందియున్న అవతారమూర్తిని, వారజూచి వస్తాదులందరు వెనుకతో క్కులాతొక్కుతున్నార, రండయ్యా వస్తాదులువీరూరు, ఋయందు యిటు ఉంటి ఇందిని యెన్నడుగన్నులజూడగలేదు, యనివస్తాదు మాటల

అవతారం బహుసన్యాసకొన్నది రాకురాకు, రాకురాకు వస్తాదులు మీరు, ప్రాలుతిరిగి మీరేలదిగివస్తిరి, తల్లివింటె దుఃఖించిపోవును, రాజులువింటె దుఃఖించిపోదురు, ఆడనుండి మాట్లాడుమన్నది, మళ్ళి పోతిరా తమ్ములార, మీరాలుపిల్లలు జేరుతున్నారు ॥ రామ ॥

9. ఆ మాటలు వస్తాకులందరు, ఆత్తేరి నీ యమ్మాముండాగరి కివేళ్ళ నమి లేటిదానవు, పరగటదిరిగే మృగజంతూవు, పందియొంత ప్రజ్ఞంతమాత్రమూ, ప్రక్కలన్ని చెకనకివేతుమూ, అడుగుదాటి పోనివ్వమన్నారు ॥ రామ ॥

10. రావయ్యా వస్తాదులుమీరు, నిలువలేరె నా ప్రతాపానికి తాళలేరు నాథాశకుమీరు, మిమ్ము పంపిన రాజెవ్వండో, యారాజుపేరు నాతోడచెప్పితే, మళ్లిపోయి మీవూరుమీదికి, మీపిల్లలుజూతురు॥రా

11. ఆ మాటకు వస్తాదులందరు, ఆత్తేరి నీయమ్మాముండా, ప్రాణములతో నిన్ను పిడువనన్నారు, గండుబల్లి బయ్యన్న బట్టెదూ, పాంచారది బాయమోపల, పట్టెసంత బాల్యేట్టి జోడుగుండ్లుదట్టె చెకబంటు, దబ్బునాను రొమ్ముపయికెత్తి గొబ్బునాను పొగలెసగపె ల్లున వానివెంబడి రెండువందలు, తుపాకీలు పెళ్ళుపెళ్ళునా అగ్నివర్ష ముగురిసినట్టుగా, పెళ్ళుపెళ్ళునా మోతలు మోయగ ॥ రా ॥

12. తుపాకిదెబ్బలు చెవులవిన్నాది, పొగవెంబడి యాలాగు దుమికెను, చప్పుచప్పునా చప్పరించెను, గప్పుగప్పునా గంతువేసెను, చప్పుచప్పునా చప్పరించగా, సప్తయేడులోకములు గదలెను, దేవేం ద్రాది దేవతులెల్లరు, వెలపట లోపట దివిటీనైచిరి, ఆదివిష్ణు బ్రహ్మే దులెల్లను, పందియందు ప్రత్యక్షమైరి, సూర్యుండును చంద్రుండును, పందికి వింజామరలు వేయబూనిరి ॥ రామ ॥

13 అంతట యాదివిష్ణు సింహాద్రియప్పను గదగడగడగడ గడాయించెను, రెల్లుగడ్డి దండిగ కప్పుకొన్నది, నరులు ప్రజ్ఞగను గొన దామనయెను, అడాయించి యా కొమ్ముపంది, అయిదు బారులు పుమి నిలిచింది ॥ రామ ॥

14. అంతట పందియొక్క ప్రతాపానికి, పిడుగువచ్చి మీదపడ్డట్టు పర్వతంబులు బయిపడ్డట్టూ, కన్నులు చెదరి, గుండెలు పగిలి, కాలును వొనుకుచున్నట్లు తుపాకీలు పొదమాటు బెట్టిరి, బాకులయివ పారేసుకొన్నారు. ఈటెకర్రలు విడుచుకొన్నారు, చెట్టుకొక్క బంటయిపోయెను పుట్టకొక్క బంటయిపోయెను, గాతికొక్క బాటయిపోయెను దురంధరుడు భయ్యాన్నలింగమూ, పారిపోతె పనికిరాదని, యెదురుగనున్న మద్దివృక్షము, యేడుకాగిళ్ళ నల్లామద్ది, యూటవాలుగా చొకలించి, చెట్టెక్కెను బంటూలంతా ॥ రామ ॥

15 అంతట చెట్టుమీద గూర్చున్నా బంటూ, కోనమీసము వడివేసెను బంటూ, యాత్రేరి నియమ్మామూండా, గరికవేళ్ళు నమిలేటి దానవు, పరగడ దిరిగే మృగజంతువవూ, చేతనయుయుంటే నాతో చెట్టు కొట్టి పోగ్లాడుమన్నాడు ॥ రామ ॥

16. ఆమాటకు అవతారమూర్తి రారవోరి భయ్యాన్నలింగమూ చెట్టుయెక్కిన మొనగాడవు, యేమా తము యుద్ధము చేసేవు, చెట్టుయెక్కిన భయ్యాన్నతోటి, నిలరోరి భయ్యాన్నలింగమూ, చెట్టుయెక్కిన మొనగాడో కాక, పక్షితోటి సమానమన్నది, పాడుపట్టినవాడు తమ్ముడు, పరమభక్తునితో సమమాటుంది, వెన్నుయిచ్చి పారిపోయినవాడు అన్నతమ్మునితో సమానమన్నది ॥ రామ ॥

17. కొట్టనోరి భయ్యాన్నలింగమూ, తిట్టనోరిభయ్యాన్నలింగమూ నిను చంపనోరి భయ్యాన్నలింగమూ, మనసులోనున్న పరమేశునితోడు ఆదివిష్ణు పాదాలతోడు, యీశ్వరుని పాదంబులతోడు, కొట్టను తిట్టను ముట్టను నిన్ను, చెట్టుదిగిరారా బంటూ ॥ రామ ॥

18. ఆమాటకు భయ్యాన్నలింగమూ, ప్రాణముతో చెట్టు దిగువనన్నాను, చేతనయితే యీసమయమందునా చెట్టు కొట్టి పోగ్లాడుమన్నాడూ ॥ రామ ॥

19. ఆమాటకు అవతారం బలికె వకటరెండ తెలియాజెప్పింది వివరంగా మూకింట జెప్పెను, వినకపొయ్యే భయన్నలింగమూ, పీడి ప్రజ్ఞ చూతామని యవతారం, పడిమటవయిపుకు తిరిగిసదండి చాల

నమ్మి రాతికి వెళ్ళింది కుడికోరకూ పదును బెట్టెను యెడమకోరకూ పదును బెట్టెను, కాలి డెక్కలకు పదును బెట్టెను, రోమరోమముకు పదును బెట్టెను, కట్టమీదను గానుగవృక్షం, ముట్టెతోటి తెగనరికివయిచెను యెదురుగనున్న చంద్ర మొగ్గులు, యీటవాలుగా తెగనరికింది, పదునుచూచి బయల్వెళ్ళిందండీ, కుడియడమలనే మర్రివృక్షములు, కుంకటివేళ్ళతో పెళ్ళగించెను, గదగదగదగదమని గద్దాయించెను మ్రాను మీద పడధూకెను పంది, కాటుపెట్టు జెక్కట దీసింది, ఏను కాగిళ్ళ మద్దివృక్షము పిండిపిండిగా నధియించినదండి ॥ రామ ॥

20. అంతట చెట్టుమీద భయ్యన్నలింగమూ, భూమియందున జెట్టు పడగానే, రెక్కలులేని పక్షిచందమై గడగడగడగడ వణకెను బంటు, మొలలో దస్తాతుపాకితీసి, పంది [illegible] పారవేసెను పంది రెండు పాదాలు పట్టుకోని, సాష్టాంగ [illegible] ॥ రామ ॥

21. అంతట పందియొక్క [illegible]ము ముట్టగా, [illegible]యులేచి విడిచెను బంటూ, శిష్యభూతి విజ్ఞ[illegible] హృదయమందున సాక్షిభూతులయి, వె[illegible] రామ [illegible]

22. రావయ్య అవతార[illegible]టి, పంపిన [illegible] బోతివి పందిగావు నాపాలిటి పరమాత్మ[illegible]త్రము [illegible] వినవయ్యా అవతారమూర్తి, పుష్పవాస్తవము [illegible], నన్ను పంపిన రాజులపేరు చీకటిపాలెం చినరాయుడు, నాగసముద్రం వెంకటప్పారావు, కార్తవీర్యార్జునుడనురాజు, రాజుకింద సరదారును నేను రాజులున్ను, కోరి పంపగా నేవస్తిని ॥ రామ ॥

23. ఆమాటకు అవతారము పలికెను, తెల్లవారేటప్పటికి నేను కార్తీక సోమవారమందున పూరిమీదికి ముట్టడివత్తునుచుట్టురాతికోట కట్టండని ముందుమాట గోచరమయివున్నది. తెల్లవారేటప్పటికినేను పూరిమీదికి ముట్టడివత్తును, కంచుకోట కట్టించుమన్నది, కంపకోట కట్టించుమన్నది, నాలుగుచుట్టు కోటలకోటి, జానడుకొక్క ఫిరంగి తోటి బందోబస్తుగ యుండుమన్నది, భల్లున తెల్లవారేవరకు. పూరుమీదికి ముట్టడివత్తును, ఆమాటకు భయ్యన్నలింగమూ, రావయ్యాఅవ

తారమూర్తివి, ప్రొద్దున్నే నే వచ్చియుంటిని, సూర్యోదయం కా
వచ్చినది, యిప్పుడు నేను వెళ్ళి నేను చెప్పితే నీమహిమలు వారందరు
నమ్మరు దొరలందరు నామాట నమ్మరు, నీయొక్క గురుతు లేశమా
త్రము, నిశానిశిమ యిన యిమ్మన్నారు, నమురుబెట్టి కేమని జెప్పెదును
రారవోరి భయ్యన్నలింగమా, మెయ్యలేవు నాగోమము నీవు పట్టుకు
వెళ్ళె మొనగాడా పట్టుకో, వెళ్ళెదానికి వోపికవుంటె పట్టుకుపోయె
మొనగాడంటా ॥ రామ ॥

24. పొర్లి పొర్లి దిగ్గున లేచిందండి. మేఘము వీధిని పారజూ
చెను దేహము గడగడ గద్దరించెను, గజ్జగోది కస్తూరిరోమము, ఎడమ
కాలిదే పుల్లారోమము, వెన్నుమీదన బెగడపురోమము, శిరమీదిదే
పిరంగిరోమము చతురునాలుగు వెట్టుకలు బెరికెను, పట్టుకువెళ్ళు
భయ్యన్నలింగాడి ॥ రామ ॥

25. దురంధరుడు భయ్యన్నలింగమూ, పందిరోమము పారజూ
చెను. భుజము మీదన గండగొడ్డలి, యెడమచాయన తీరియున్నది,
మండిగట్ట వస్తాదునాయుడు, తాలింఖానా చేసినవాడు, వస్తాదులలో
పేర్పొందినవాడు, కోడురెను తుండెములు సరికెను ॥ రామ ॥

26. వకితుండెము ఎత్తించుకొన్నాడు, అవతల యిద్దరు, ఇవ
తల యిద్దరు, సగినికాడికి మోపుపెట్టుకొని. పొద్దుగూకిన ఝామువేళ
కు కచ్చేరికి తెప్పించి రక్కడను, దురంధరులు యీరాజులందరు, కచ్చే
రిలో కొల్వుదీరిరి, పందిరోమము పారజూచిరి ॥ రామ ॥

27. దురంధరుడు భయ్యన్నలింగమూ, మండిగ్గిపలామి చేసెను
వినరయ్యా మీర్మహాను భావులు, వొంచి నేను మనవి జేయుదునా, వెర
వకుండ చేమనవి జేయుదునా, యెక్కడనుండో కొమ్ముసంగీ, మనపర్వ
తమందున జేరుకున్నది, దాని ప్రతాపము యేమని జెప్పెదు, అరికాలునా
తామరపద్మం, వీపునాను వింజామరలండీ, కల్వలోన నొష్టామక్కండి,
కన్నులాను చింతామణిగలదు, తిరుమణి తిరుచూర్ణంబులుగలవు, శంఖు
చక్రగదాధరుండయి, లొండముక్కటి యని మృగము దొడ్డదేను
గంతా లావండి ॥ రామ ॥

28. దానియొక్క ప్రతాపానికి, నావెంబడియున్న రెండునూర్ల గండి, మెడమచేసుకొని పారిపోయిరి, నాల్గువంద జాగిలాలుఎడము లేకను పారిపొయ్యేను, నాప్రాణమయిన తప్పించుకొంటిని పారిపొయ్యి జెట్టెక్కితిని నేను మెక్కనా మద్దివృక్షము యాటవాలు ఖండించింది ॥ రామ ॥

29. తెల్లవారేటప్పటికి, కార్తీకసోమవారమున,మీపురిమీదికే ముట్టడివస్తుంది, రాతికోట కట్టియుండేది, మందేదానికి గోచరమైనది తెల్లవారేటప్పటికి మీపురిమీదికి ముట్టడివచ్చును, కంచుకోట కట్టించుమన్నది, కలపకోట కట్టించుమన్నది, నాలుగుచుట్ల కోటలతోటి జానెడు కొక్క ఫిరంగితోటి జబరదస్తుగ యుండుమన్నది బాదోబస్తుగ యుంచుమన్నది ॥ రామ ॥

30. పందియనుచు యనుకున్నారేమో, పందిగాదు పరమేశ్వరుడండి, ఆమాటలు వినా దొరలు, దురంధరులు శివభక్తులందరు నెమలిపన్నెల బిరుదులవారు, పులిగోరు పతకంబులవారు, భూతిల హారం వేసినవారు, కాలికిచిరివెండ్లు వేసినవారు, వీరముఖాసాలనేటివారు, వీటెలు బట్టిన మొనగాండ్లందరు, రావుతోటి ఏమని బలికిరి, మహాప్రభో పందియనగా నేమి యంతమాత్రము, రానివ్వండి పూరిమీదికి ॥ రామ ॥

31. నిలువబెట్టి వీటెలతో పొడిచేము కత్తిగట్టి యుద్ధము జేసెదము కాలుగదలి పోనివ్వమన్నారు ॥ రామ ॥

32. ఆమాటలువిన్నారాదొరలు, సంధ్యవేళమాటలు అన్నారు, భల్లున తెల్లవారేవరకు ఆభయహస్తములు తప్పకుండగా, అబద్ధము లేకుండా మృగము, పవిధమున పడిపడివస్తున్నదీ, కోడికూసె సమయమప్పుడు. పున్నకావు బయల్వెళ్ళిందీ డెబ్బైరెండు ఫిరంగులతోటి, అరవైనాలుగు గడపందులు, నన్నూటికి వెలుగులు, పులుగులు, నాలుగువేల పులిసింహంబులు, వెనుకముందుగా వేసుకున్నదీ, నాలుగు గుంపులు పలుగులతోటి, నాట్యమాడుచు బయల్వెళ్ళిందీ ॥ రామ ॥

33. భల్లున తెల్లవారేవరకు అభయహస్తములు తప్పకుండెను, అబద్ధము లేకుండామృగముపన్నెండామడ ధవుడుజేసెను, చెరకుతోటలే

తెగనరికింది, ఆకుతోటలే హతము చేసెను, పసుపుతోటలే భక్షించింది పూరి ముందర పూలతోటలో, చమురుదీర్చి గూర్చున్నది, పంది ॥ రామ ॥

34. కోటవంక గన్నులజూచింది, కోటలోకి పడదుమికిబోతినా దొంగపోటు అనిపోదురు నన్ను, మెచ్చిబంటు చందమందురు, రాజు ప్రజ్ఞ గనుగొనవలెనని వూరికిముందర పూలతోటలో, బారుతీర్చి చలవనుపండింది ॥ రామ ॥

35. అంతట పందివచ్చిన వర్తమానము, రాజుగారికి తెలియనే లేదు, ప్రభువులెవ్వరికి యెరుకే లేదు, ఆపట్నము శివబ్రాహ్మణుడు మల్లెపూలతోటకు బ్రాహ్మణుడు, స్వామివారి పూజారి బ్రాహ్మణుడు పుష్పాలకున్నైన వస్తున్నాడు, పూలబుట్ట చేతబట్టుకొని, వెలపల జంధ్యము వేసుకొన్నాడు, ఆయిదుమూళ్ళ అంగవస్త్రము తోటి, విభూతి రుద్రాక్షలతోటి శివధ్యానము జేసుకొంటూను, పుష్పాలకున్నైన వస్తున్నాడు, వచ్చేటి ఆ శివబ్రాహ్మణుని, ఓరకన్నుల జూచిం దాతారం ॥ రామ ॥

36. రాకురాకు శివబ్రాహ్మణుడా, ప్రాలుతిని నీవేల వస్తివి, నీవు వచ్చే వర్తమానము, ముందుమాకు గోచరమైయున్నది సరప్పర్క మాకు, తగకూడదు, యాగముగుండి మార్గాదుమన్నది. నీ చేతులో నున్న పువ్వులబుట్ట, నాచేతులోకి విసరివేయుమన్నది, చాలినన్ని పువ్వులు గోసి స్వామివారికే సమర్పింతునన్నది । రామ ।

37. అంతట ఆమాటలు విని బ్రాహ్మణుండు ఆగ్రహుండై మండెనక్కడ, ఆత్రేరసియమ్మా ముండా, గరిగ వేళ్ళు నమిలేటిదానవు పరగడ దిరిగే మృగజంతూవు, అడవులన్ని దిరిగేదానవు, బురదలోను పొర్లేటిదానవు నీవు అనగా నీప్రతాపమెంత ॥ రామ ॥

38. రాజు విన్న తక్షణమందున, నిలువబెట్టి యీటెలతోటిబొడిపింతురు. కత్తికొక్క కండగజేతురు, బాకులతో బొడిచివేతురు, తోలనిపోతె బహుమంచిదిగాని. యెదిరించి బోట్లాడవస్తివా పూలు గోసి పుష్పాలబుట్టతో, జోడుగోరలు, పూడేతునన్నాడు ॥ రామ ॥

39. ఆ మాటలువిన్నది అవుతారం, శివబ్రాహ్మణుడన్న మాటకు నవ్వుకొన్నది కొమ్ముపంది, తనప్రజ్ఞజూపుతామని పంది యేవిధమున పడదుముకుతున్నది, చప్పుచప్పునా చప్పగించెను, గప్పుగప్పునా గంతువేసెను, అంబరవీధిని దండుదరిగెను కుప్పించిపైన దుమికినది, యెగరగానే జూచెను బ్రాహ్మణుడు వాలుగాయను జూడనే లేదు ॥రా॥

40. భూమియందు మూర్ఛిల్లిపడ్డడు, పడిన బ్రాహ్మణుని పార జూచెను బ్రాహ్మణుని నే చంపిబోతినా, బ్రహ్మహత్యను జెందిబోదును శిశుహత్యలు బ్రహ్మహత్య లెందుకని పడియున్న శివబ్రాహ్మణుని, వెనుకజుట్టు తాపట్టుకున్నద, జట్టుపట్టుకొని లెగకొరికింది ॥ రామ ॥

41. వినవయ్యా శివబ్రాహ్మణుడా, బ్రాహ్మణుడవని వదలి పెట్టితిని, శివునియందు భక్తిగలవాడవు, గొరిగినజుట్టు నిదియు గాదు, నీ రాజజుట్టు గొరిగితినన్నది ॥ రామ ॥

42. ఆ మాటలు విని శివబ్రాహ్మణుడు, హరహరా ఇదియేమి చోద్యము, శివశివ యిదియేమివింతయని సదాశివుని ధ్యానించెనక్కడ ప్రాణమూ దెప్పించుకొన్నాడు పొర్లిదిగ్గునా లేచి బ్రాహ్మణుడు వీవు మన్ను తా దులుపుకొన్నాడు, అంగవస్త్రము సవరించుకొన్నాడు వెనక లగువునా వూరికి జేరవచ్చెను ॥ రామ ॥

43. రాజువద్దకి జేరవచ్చెను, బ్రాహ్మణుడువచ్చే సమయమందునా దొరదొరలు గూర్చుండియున్నారు, రాజుకొలువుకెవెళ్ళి బ్రాహ్మణుడు వినరయ్యా రాతులు రాసువులు యెక్కడనుండో కొమ్ముపంది మన పూలతోటలో చేరుకున్నది యేలాగునవున్నది పంది అరికాలునా తామరపద్మం వీపునాను వింజామరలండి కల్పతోక నొష్టా చుక్కండి కన్నులాను చింతామణిగలదు తిరుమణి త్రిమార్గంబులు గలవు శంఖు చక్రగదాధరుండయి తొండమొక్కటిలేదా మృగము దొడ్డయేనుగంతాలావండి ధాకధాకమని ధాకజేసితే తట్టోఫిరంగి చందమాయెను ॥ రామ ॥

44. మహాప్రభో పుష్పాలకు సేబోయివచ్చితిని దరోబస్తు మీ పూలతోటలను హతము జేసినది కొమ్ముపంది పసుమతోటకే

పాడుచేసెను తోటలన్ని మరిమాడ్చివయిచెను, నా మీదను కపటము లేదండి, జాముున్నరపోట్లాడివచ్చితిని, అంతట దాని ప్రతాపానికి వెనక తిరిగి వస్తుండగా వెంబడించి నావెుుబడింది వెనకతిరిగి జుట్టుకొరికింది కొరికినజుట్టు నీదిగాదురా, నీరాజుజుట్టుకొరికితినన్నాది ॥ రామ ॥

45. ఆ మాటలు విన్నారుదొరలు. ఆగ్రహులయిన కోపము జేసిరి ఆత్తేగి దానమ్మదియ్యా, పందికెంత ప్రజ్ఞాతమాత్రము, విడిచిపట్ట వక రెండువేలకు నాలుగువేలకు సెలవివ్వండి నిలువబెట్టి వీపులు బొడి చేము, కలబడిబాకుల బొడిచివేతుము, తారకూరగా నరికివేతుము ఈ విధమున రాజులురౌతులు రాజుగారి సెలవడుగుచున్నారు ॥ రా ॥

46. ఆమాటలు విన్నారక్కడను, గండుబిల్లి భయ్యసలింగమూ భయ్యశంబె సామాన్యుడుగాడు, దాని ప్రతాపము లెరిగినవాడు పారిపోయి చెట్టెక్కినవాడు రాజుగారితో యేమనిబలికెను రారయ్యా మీరు చక్రవర్తులు, అది పందిగాదు పరమేశ్వరుడండి ఆదివిష్ణు సింహా ద్రియప్పుడు అవతారంబది యెత్తివచ్చెను ॥ రామ ॥

47. దానిమీదకి వెళ్ళినమీరు యెన్నివేలమంది పంపిన, ఎఱ్ఱ చీమలనలిపినట్టుగా, కాలిరెక్కల నలిపివేసును పక్కవేసుక సంహా రించును, పౌజుఅయిన నమ్మవద్దండి మొనగాళ్ళను నమ్మవద్దండి, అది విష్ణువరమునా పందివచ్చెను ఈశ్వరునివరమున బుట్టింది భైరవుండు సామాన్యుడుగాడు ॥ రామ ॥

48. క్షణమందున యేలూరిపట్టణమందుండి, పట్టణములోపల జలకంఠేశ్వరుచేతను భూమియందుపుట్టెను భైరవుడు, భైరవుండు సామాన్యుడుగాడు పుట్టె వక్కరుద్రాక్షలతోటి వీభూదిరేకలతో ప్రకా శించేటట్టు, తల్లిగర్భమున బుట్టియున్న, దానిమహిమ నేనేమని జెప్పెదు మూడామడ ముచ్చటగోచరము యేడామడ యేకాంత మర్మము యరిగినట్టులా జూచి జెప్పును దివ్యజ్ఞానము లెరిగియున్నది పాలు త్రాగేటప్పుడు భయిరవుని పదివెయ్యిల రూపాయలుబోసి కొనితెచ్చి పోషించుచున్నారు సెలవుఅయితే తీసుకవచ్చేము ॥ రామ ॥

49. ఆ మాటలు విన్నారు ప్రభువులు, శీఘ్రముగా తెప్పించుమన్నారు శీఘ్రముగ చనుదెంచి రచ్చటకు భయిరవున్ని తయారు చేసిరి, యెంతెంతో బిరుదలవేసిరి, నాలుగుకాళ్ళకు అందెలు వేసిరి, అందమయిన బిరుదులుకట్టిరి, కలికితురాయి బసవంచంబుబిరుదులుగట్టిరి యిరువైరెండు వెండి దొలుసులువేసి భయిరవుని తీసుకవచ్చిరి, పన్నెండుకాళ్ళ యెడ్లమీదను బండిమీద గూర్చుండబెట్టుకొని అరవైనలుగురు బెస్తాబోయీలు, వింజామరలు వేయదెచ్చిరి ॥ రామ ॥

50. దానికి రాజు మనో గ్రాసము, పన్నెండుశేర్లబియ్యమన్నము పదునాలుగుసేర్ల మాంసము యిరువదినాలుగుసేర్ల పాలు, సేరున్నర మాజజమామలు యీ విధంబుగా రేపు మాపును, దినము గ్రాసము పెట్టుతున్నారు, యిరువయినాలుగు బెస్తాబోయీలు, వింజామరలు వేయుచుండగ, కచ్చేరికి తెప్పించిరక్కడ, భయిరవుండు రాజుల జూచింది రాజగారికే దండముబెట్టింది ॥ రామ ॥

51. భయిరవుండు ఏమని బలికెను, రారయ్యావస్తాదులు మీరు రాజులందరు మనవి వినండి ఇన్నిరోజులు నన్నుబెంచి యీ రోజున నన్నేలదెస్తిరి కాసిరోజున చంపనేదెస్తిరి ॥ రామ ॥

52. ఆమాటలకు వస్తాదులందరు రాజసభలో నేమనిబలికిరిరావే నీవు పుల్లభయిరవా, యిన్నిరోజులు పెంచినందుకు యీప్రొద్దున సమయమువచ్చినది, చేతు రెండు కోరలతోటట్టు, యెక్కడనుండో కొమ్ముపంది మనవూరిమీదికే యుద్ధానికొచ్చెను దానిమీదికి యీ ప్రొద్దున నీవు యుద్ధానికి వెళ్ళవలసినది. దానిజయించి మళ్లివస్తివా పగటి గ్రాసము పన్నెండుకాళ్ళు వున్నమట్టుకు జాగిరిచ్చేము ॥ రామ ॥

53. వినవె నీవు పుల్లభయిరవా, పారిపోయిమళ్లిన్నివస్తివానిలువబెట్టి యీటెలబొడిపింతుము కత్తికొక్కకండాజేతుము చెల్లిపోతే మహామంచిదిగాని మొగముదిప్పి నీవు మళ్ళివస్తివా, యిలయందున నిను బ్రతుకనివ్వమని వున్నవాస్తవము జెప్పిరక్కడ ॥ రామ ॥

54. ఆ మాటలువిన్న భయిరవుడు రాజువంక పారజూచెను, రావయ్యా మహారాజుమీరు యిన్నిరోజులు నన్నుబెంచి యీప్రొద్దున

యీ దుర్దినమందు కానిరోజున చంపదెచ్చిరి, అది పందియనుచు అను కున్నారేమో, పందిగాను పరమేశ్వరుడండి, పరమాత్ముండవతార మెత్తెను, వినరయ్యామీరు మహాప్రభువులు, దానిప్రతాపము మనవి జేతును, హిరణ్యాకశిపుని సంహారించెను, నరకాసురుని సంహారించెను॥ విష్ణు కీర్తనునికి భేదమెంచిన శత్రువులాను సంహారించుటకయి మిత్రు లను పోషించుటకయి బయలుదేరి మన పూరికివచ్చెను ॥ రామ ॥

55. దానిమీదికి ప్రొద్దుననున్న, యుద్ధానకు పంపిస్తున్నారు దానిచేతులోనే హతమయిపోదును, నా చేతులో హానిము గాదండి, దానికి నవగ్రహములు చాలియున్నవి, సూర్యచంద్రాదులు చాలియు న్నారు, దానికొరకు యీ వేళయము, నా కొరకు జయములేదండి, దానికిచిత్రగుప్తులు చాలియున్నారు నామనివిచి త్రగించండి ఈప్రొద్దును లేవునుతాళండి, విష్ణుబలముపూరాయున్నది నాకును సబలము బహు తక్కువయియున్నాది, పంచమి సోమవారమురోజున యుద్ధమునకుపంపిం చమన్నది, యేనుగుతావు కొమ్ముపందితో, ఘోర ఘోర యుద్ధంబు జేసి యెకమకర్ణమె పట్టుబట్టి మీకిచ్చెదనని దెలుపనన్నది ॥ రామ ॥

56 ఆ మాటలు విన్నారుదొరలు, ఆ భైరి సీయమ్మాముండా, పిరికిమాటలు ఆడిపోతివి, పన్నెండేండ్లు పెంచినందుకు, పాలిమాలిన మాటలాడితివి, ప్రభువులమాట కెదుగాడబోతివి, శునకబుద్ధులు వినుక వయితివి సమయంబున యక్కమంటివి, ఆమాటవిన్నది భైరవుడు ఆగ్రహుండై మండెనక్కడ జలకంఠేశ్వరుని మనమునదలచి, మహాదే వునిమదిలోసలిపిన పార్లిదిగ్గున లేచియక్కడ, దిక్కులుపారజూచెను॥ రా

57. రావయ్య వస్తాదురాజులు, కానిరోజున పంపుతున్నారు, చెప్పినమాటను వినకపోతె, వెళ్లుతాను అవతారంమీదికి ప్రాణంతో మళ్ళీరానండి, కత్తికట్టినా మొనగాడెవడో కబురుతప్పి యీ కోటలో వుంచే, స్త్రీలతోటి సమానమన్నది ॥ రామ ॥

58. ఆ మాటలు విన్నారు దొరలు, చదురుదిగ్గున లేచిరక్కడ, యెవ్వరెవ్వరి దివానులకు వేగముగా వెళ్లుతున్నారు బాలవృద్ధుల విడిచిపెట్టిరి బారులుతీర్చి తయారుపడ్డారు రాజుగారు సెలవైపోయినది,

దండంతా దండూరబెట్టిరి, రౌతులు రాజులు గూడుకున్నరు, యేవిధ మున బలమెళ్ళుతున్నది, ఆకాశంమీద వెళ్ళుతున్నది, ఆరువందలపెద్ద ఫిరంగిలు, వెనుకను వెళ్లుతున్నది, ఆరువందల చిన్నఫిరంగీలు, వెయ్యి రెండు బల్లాలవారు. కత్తిబట్టినా మన్నీలండి, కఠారు బట్టిన పాలే గాండ్రు, వెండికర్రలచోపుదార్లుగా, వేరువేరుగా బయలుదేరిరి ॥రామ॥

59. బసవశంఖాబిరుదులవారు, రౌతులురాజులురాణువులూను అందరు రాజుగారి వెంబడి నిలిచిరి, బొందిలీలు మరిక్షత్రియు లందరు, వీరైన వీటెలు పట్టేటివారు. చువ్వీటులు పట్టేటివారు, చెయ్యివీటె బరిసీలవారు ముకుంద పురబల్లాలవారు, అరబ్బులు రోహిలాలు మూరుబాసతురకలు మన్నీలు, ఆరువేల దండుతోగూడి నౌబత్తుఢంకా తోటట్టు నపీరులుసిల్లాల్గ్రేవులు నాగస్వరమున సన్నాయిలు, నాగ దత్తము, రణభేరీ నగరాతోటి, శంఖములే పూరించిరక్కడ, తాంబూ రాలు వాయించిరక్కడ, బేరిధ్వనులు శంఖధ్వనులు భూమి ఆకాశము నిండిపోయెను, పర్వతములు ప్రతిధ్వనులు బలికెను, కోలాహలమై పోయెనక్కడ, ధిమిధిమిధిమిధిమిధిమి యనుచును, రణమరణ కోరుతు న్నారు, చుట్టు ఆరుకోసులపై నిబారుగట్టి చుట్టుకున్నారు ॥ రామ ॥

60. వచ్చేటి మానవులవంకను, ఓరకంట చూచిం దౌతారం, అంతట రాజుగారు ప్రయాణమయిరి, - విధమయిన ముస్తాబులాయెను పదుకొండు ఏనుగులమీదను, నిజరదమున వర్నించి రక్కడ, వొక వైపున విద్వాంసులతోటి, ఇరుపక్కను భోగస్త్రీలు, వింజామరలు విసరేటివారు, భట్రాజులు, శాసలుజల్లుచు, భళిభళి యనుచుపొగడుచు వచ్చిరి, కన్యకాదులు, కవీశ్వరులు, జోరుసల్పగా రాజువచ్చెను, పూల తోట తిరుమార్గాన్నారు ॥ రామ ॥

61. వచ్చేటి మానవులవంకను, ఓరకంట జూచిం దవుతారం, యంతచక్కని రాజులుమీరు, ఏతల్లులు మిమ్ములం గనినారో, అంత దొడ్డదేవమానవులు యెవరి పూజచేసి పుట్టిరి, అడవిలోతిరిగేమృగము చేతిలో, అన్యాయముగా చెల్లవస్తిరి ॥ రామ ॥

62. ఆ మాటలు విన్నారు దొరలు. అగ్రగసాలులము మండెనక్క డనె ప్రాణముతోటి విడువనన్నారు, పరగటతిరిగే మృగజంతూవు నీప్రజ్జలు మాకెంతమా తము, పక్కలన్ని చెడనరికించేము, కత్తి కొక్కకండ జేతుము, నిలువబెట్టి యీాటెల బొడిపింతుము, బాకులతో బడగుమ్మి వేతుము, బారుగట్టి బల్యాల బొడుతుము, అడుగు దాటి పోనివ్వమన్నారు ॥ రామ ॥

63. ఆమాటలు విన్నాదవతారం పచ్చిశరీరముర క్తమాంసము కళేబరములు గలిగినవారలు, మానవదేహంగలిగినవారు, మాకోపానికి నిల్వాలేరు, నామీాదను యీావేళకోజన, యెంతమంది నాపయికివచ్చిన నిల్వజాలరు యీారోజునకిదోడు, తుపాకిదెబ్బలు తోడబుట్టువులు, బాకు దెబ్బలు బావమరుదులు, పీటిపోటీలు పియ్యంకుళ్ళు, పట్టాదెబ్బలు బంధుపుట్టలండి, తోపుదెబ్బలు తోడల్లుండ్లు, కత్తి నరుకులు గన్నా తండ్రి, యివిగాక నా మహిమలు, శెప్పెద వినరయ్యావీరు కుడికోర గుర్రాలకు వయిరి, యెడమకోర యేనుగులకు వయిరి, చక్కపుతో చుక్కగవెళ్ళితె, సిక్కులాది జంజలీచందము, డాకమనగ ముట్టిదెబ్బలు ిందుఫిరంగి చందమందురు ॥ రామ

64. ఆమాటలు విన్నారుదొరలు, కొంతమంది దేవమానవులు, కొంతమందిబుద్ధిమంతులు, పందిగాదు పరమేశ్వరుడన్నారు ఆదివిష్ణుఅవ తారమన్నారు, కొంతమంది గుర్జను లేమనిరి, పందియనగమాకెంతమా త్రము, పరగటదిగిగే మృగము దీనికి, వెరువనేల భయమొందుకన్నారు, విడుపండి వక రెండు వేలకు, మాగుంపును సెలవివ్వనున్నారు, వారు వారు సరదారులుగూడి ॥ రామ ॥

65. ఆమాటలు విన్నాదురాజు, పీరిప్రతాపం చెప్పమన్నాడు, పీరిమాటలునమ్మగూడదని, బంగారపు పళ్లెము దెప్పించి పదివేలా వరహాలుబోసి తాంబూలం లు నుంచిరిక్కడ, రాజుగారు యేమని బలికెను, మీాసము తిరిగిన మొనగాడెవరో, యీాతాంబూలం చేపట్టు మన్నడు, దండంతా దండూరబట్టిరి ॥ రామ ॥

66. రారయ్యా రాజువదొరలందరూ, బసవశంఖాబిరుదులవారు, సింహతలాటం బిరుదులవారు, పులిగోరు పతకంబులవారు, భూతహారం వేసినవారు, సర్వముఖాన తినేవారు, ఇంతలేసి వస్త్రాములు మీరు, మడమ త్రిప్పని మొనగాండ్రందురు, ఎక్కడవుంచో కొమ్ముపందీ, తయం మూడు నామాలతోటి, శంఖుచక్రములు గలిగియున్నది, శివస్థలములో జేరుకున్నదీ, యెన్నడైన యేమానవుడైనా, దానితోటి యుద్ధంబును చేసి, జోడుగోరిలు సదరుదె స్తిరా, జోడందు రేతాలూకాలిత్తు, జోడు రెండు ఏనుగులిత్తు, వెయ్యి రెండు గుర్రాలలిత్తు, జెప్పమంచు ఆరాజుగారుతా దండంతా దండూర బెట్టిరి ॥ రాము ॥

67. ఆమాటలు విన్నారు దొరలు, వకరిమొగము వొకరుజూచిరి రారయ్యా మీరు మహా ప్రభువులు కొంతవంటి అవతారంమీదికి, గుండెతాళీ ఏలాగుబోదుము, పంది గాదు పరమేశ్వరుడండి, పందిగాదు నారాయణుడండి, దానికి మానవులు జయించ లేరు, ప్రాణములుంటే అంతేచాలును, బలుసుకూర తిని బతికేమండిరి ॥ రాము ॥

68. ఆమాటలు విన్నాడురాజు. హరహరా ఇదియేమి చోద్యమనీ, అంతట రాజు పెద్దభయ్యన్నన్నాడు, గాని ప్రతాపము యెరిగినవాడు, వారపొయ్యి చెట్టెక్కినవాడు, రాజుతోటి ఏమని పలికెను, పంది గాదు పరమేశ్వరుడండి, పందిగాదు సింహాది యప్పడు, పౌజు అయిన నమ్మవద్దండి, మొనగాండ్లను నమ్మవద్దండి, జెట్టీలను నమ్మవద్దండి, ఏనుగులను గుర్రాలను మీరు, యెంతమాత్రము నమ్మవద్దండి, జలకంఠేశ్వరుని వరమున, భయిరవుండు బుట్టినవాడు భయిరవుని డీకొల్పుమన్నాడు ॥ రామ ।

69. ఆమాటలు విన్నాడు రాజు మంచి దనుచు బహుసంతోషించెను, బండిమీదనున్న భయిరవుని, బాగుగాను దెప్పించిరక్కడికి ఇరువై రెండు వెండిగొలుసులు, వేగముగా తీయించిరక్కడ, భయిరవునితో ఏమనుచున్నారు, రావయ్యా వో పుణ్యభయిరవా, మానములే దక్కించుమన్నారు, శివమతమే నిలుపుమన్నారు, భూమియందునా కీర్తించుమన్నారు, ఇన్నిమాటలాలకించిన రాజు, పందిమీద డీకొల్పినాడు ॥ రామ ॥

70. ఏకాగులావున కొమ్ముపందిని భయిరవుండు కన్నుల జూచె భయిరవుని పందిజూడంగా, భయిరవుని బతాయించిరి, నాలుగుకాళ్ళకు నాలుగుఅందెలు బిరుదులన్ని తీసిరక్కడ, తెస్తాలోయీలుయేమసిబలికిరి, రావెనీవు పుల్లభయిరవా, పన్నెండేండ్లు పెంచినందుకు నిన్నుపోషణ జేసినందుకు, నాపౌరుషము నిలుపుమన్నారు, దాన్ని జయించిమళ్ళి వస్తివా. మహాల్‌గట్టి బోషింతుము నీవు, చెల్లిపోతే బహు మంచిది గాని తొలగిపోయి నీవు మళ్ళివస్తివా, వీలెలచేత బాడిచి చంపుదుము ఇలయందున నిను బ్రతుకనివ్వము ॥ రామ ॥

71. ఆమాటలువిన్నది భయిరవుడు, అగ్రగన్యుండైనండెనక్కడ మహాదేవుని మదిలోదలచి, రావయ్యా వసాదులు మీారు, యెంత జెప్పినా వినకబోతిరి వద్దనగా పంపిసున్నారు. కొండవంటి యవతారం మీాదికి, కొరత లేక వెళ్ళుతున్నాను, ప్రాణముతోన మళ్ళి రాను, ప్రాణముతో మీారెల్ల పోరు ॥ రామ ॥

72. అంతట కొమ్ముపందిని, తేరిపారజూచెను భయిరవుడు, ఈ విధమునసే పయికిబోతినా, యెవటికయ్యా పారానివ్వడు నను, యెదమ కోరతో చంపివేసును, కుడికోరతో చంపివేసును. అని తన మదిలో తలుచుకున్నది, భూమియందునా జరిగిపోతుంది, స్థూలదేహాముచంపినదండి, సూక్ష్మరూపముతో భయిరవుండు, నూరు బారలు జరిగిబోయెను, అయిదుబారలు యెదమజేసుకొని యేనుగుమీాదకిసింహాంవలెను యెగిరి మంచి లఘువుపడి దుమికెను ॥ రామ ॥

73. అంబరివీధిని దంకతిరిగెను, లఘువుజేసి పైని దుమికింది, వీరభద్రుని వరముచేతను, జంకంకేశ్వరు బలము జేతన, భూమియందు నిల్వాగలేదు, అంబరివీధిని తిరిగి భయిరవుడు, గడగడగడగడ గదాయించెను. కోరదెబ్బ తప్పించుకొన్నదీ, గిట్టదెబ్బ తప్పించుకొన్నదీ, ముట్టెదెబ్బ తప్పించుకొన్నదీ, మేఘమువలె ఝూంకారము చేసి యెదమ కర్ణమే పట్టుకట్టుకొని, ఝూముపురబంధించె నక్కడ ॥ రామ ॥

74. అంతట దానియొక్క పాదాల్కిందను, వీరయొక్కపాదాల క్రిందను, చెట్లన్ని చదరమయిపొయ్యెను, పుట్టలన్ని భూమిని గలసెను

రాళ్ళన్నీ చూర్ణంబయిపోయెను, గానుగచక్రం తిరిగినట్లుగా, చుట్టు రెరడుకోసూలపైని, బరువడిగట్టి బోరుచున్నది ॥ రామ ॥

75. అంతట బారుగట్టి యుద్ధముజరిగెను ప్రొద్దునపొడిచినా సమయమందున, భయిరవుక డిడుకొనియున్నాడు సూర్యాస్తమయం బయినదాకను ఘోరఘోర యుద్ధంబులుజరిగెను మహాయుద్ధంబయ్యె నక్కడా మండలంబు ఛేదిల్లిపోయెను, రణయుద్ధంబే జరుగుతున్నది ॥ రామ ॥

76. నాలుగుఝాములు యుద్ధమాయెను, సూర్యుడు రవధూళి గప్పెను, ఆకాశంబట్టిపోయెను, చంద్రునియొక్క కాంతిచేతను, యేను గులావు కొమ్మపంది యెడమచెవ్వు తప్పించుకొన్నది ॥ రామ ॥

77. అంతట రవిమరిగి రాత్రిగూడవచ్చెను అంతట సూర్యుండు మరిగేటివేళలో రాత్రిభాగమందు రుద్రభాగము, పగటికాలము విష్ణు దేవునిది అంతట చప్పట్లు మహామెక్కువాయెను రక్తధారలే యెక్కు వాయెను భూమియందు రక్తంబయిపోయెను, మేఘము గర్జిల్లిపోయెను సముద్రములు ఘోషించిబోయెను పర్వతములు ప్రతిధ్వనులుపలికెను, రాత్రి పదునాలుగుఘడియ లాయెను లింగోద్భవకాలం బాయెను, మండలంబు ఛేదిల్లిపోయెను మహాయుద్ధంబై పోయెనక్కడ ॥ రామ ॥

78. అంతట దాని రెండు వెనుకపాదములు భూమియందునా నిలబడియున్నవి, శిరస్సులే కనుపడ లేదండి పాదంబులు కనబడు చున్నవి చూచేటి దేవమానవులు చుట్టు రెండుకోసూలపయినా, దుగ్గు దుగ్గు యుద్ధంబుజరిగెను, వీనిరూపమది కానకున్నది, దానిరూపమది కానకున్నది ॥ రామ ॥

79. అప్పుడు దేవేంద్రాదిదేవతలందరు, వెలపట వాపటసహా యులయిరి సూర్యచంద్రాములు యిద్దరు కుడియెడమ దివిటీలనిలచిరి, కాచవంటి వీరభద్రుండు జలకంఠేశ్వరుండును, భయిరవునకు ప్రత్యక్షం బయిరి, శివబలమే భయిరవునకు గలిగెను, విష్ణుబలమే కొమ్ముపందిది రాత్రి పద్నాలుగు ఘడియలుదాకా ఘోరఘోరయుద్ధంబుజేసిరి శివుని యొక్క వరబలము గలిగెనని నూరుయేనుగుల బలమొచ్చింది,

ఆయొక్క బహుబలము గలిగెనని, ఆదివిష్ణుకె తెలిసిపోయెను, దీని పెంచినమానవులకు దీనిప్రజ్ఞ తెలియవలెనని, యేమఘుడియలే వేళకకు తగ్గెను ॥ రామ ॥

80. అంతట లావుకత్తు నాతోటి భయిరవుడు, అంబరవీధిని దండుదిరిగెను, మేఘమువలె గర్జించెను భయిరవుడు, పర్వతంబులే వుప్పతిల్లెనూ, అక్కడనుంచి ఆ పుల్లభయిరవుడు అడాయించి గుప్పున దుమికెను, పార్లి లఘువునా పకదుమికింని యేనుగనంటి కొమ్ము పందిని వెలకిలను పట్టిదోసివేసెను, చప్పు చప్పున చప్పరించెను. యీ చాతిమీద గూర్చుండి భయిరవుడు ॥ రామ ॥

81. ముక్కంటీశ్వరుని దలచెను, మహాదేవుని మదిలోనలచెను ఈశ్వరునిబలమెక్కువాయెను కాటుకజోక్కను కండికిచేను, నిలువ డెత్తు రాసివేసినది, ఘోర ఘోర యుద్ధంబుజేసి, చాతిమీదగూర్చుండి భయిరవుడు ॥ రామ ॥

82. అంతట క్రిందవున్న వరహావతారము, రావే నీవున్నభయిరవా చెల్లు చెల్లు నీకేతగువన్నది, నాతో సమానముయినదానవు దిన మున్నర యుద్ధంబుజేసితివి, అదురుగుండె లేనిదానవు సిక్కబెదురు లేనిదానవు, పిరికితనములేనిదానవు, యీప్రొద్దున నీ వేలవచ్చితివి కానిరోజున వచ్చిపోతివి, యెల్లుండి నీవు రాకపోతివి, అవతారంపడి మారిపోదును, నిన్నుపెంచిన రాజులనద్దను, తిగినకీర్తి వహించిపోదువే ॥ రామ ॥

83. అంతటజూచేటి దేవమానవులు, తగువంచును బహుమెచ్చి రక్కడ అదేపట్టునా పట్టియుండుమీ ఆ పట్టు నీవు విడిచిపోతి అందరిని సంహారించును, పట్టుపట్టగా పట్టియుండుమీ, నిన్ను మేము నాటుచేసుకొని, యీకెలతో పొడిచివేతుము, యీవిధమున బలికిన మాటలకు వినరయ్యా వస్త్రాదులు మీరు మానవదేహము గలిగిన వారు నిలువలేరు నా ప్రతాపానికి తాళలేరు నా ధాటకు మీరు. వచ్చేటివస్త్రాదులెవ్వరు, ఉపారుతోటి రమ్మనుమన్నాది ॥ రాను ॥

84. అంతట నాలుగువందలవేల యీటెలు, నన్నూట మెద్దు పీటెలు, రెండువందల బల్ల్యాలండి, వెయ్యివీటె వస్త్రాదులు కొందరు, పెద్దలు జలిజీలంది, పన్నెండువందల సువ్వీటెలు, పదునాలుగువందల జనములాతో, బారుకట్టి కలహటమయినారు ॥ రామ ॥

85. అంతట బారినట్టి బల్ల్యాలవంకను, ఓరకంట కన్నెలజూచి కింపద్దినద్దికి శేరవచ్చును, పదుగుపేకకమ్మినదండి, భుజమునిండాకమ్మి కవస్తుంది, వొత్తిపట్టు కమ్మినట్టుగా పందిమీాదికి గలియవచ్చిరి, అంతట అవతారమునకు కోపము వచ్చెను, గదగదగదగద గదాయించెను అంబరవీధిని కండ్లజూచెను, యేనుగులావు భయిరవుని తన చేతిలో నిమిడించకొన్నది, తాటిపొడుగు ప్రమాణమాయెను, పర్వతంబువలె వుప్పతిల్లెను. డాకచేసి పయినురికెనుపంది, యేనుగలావు భయిరవుని యెటువలె నిమిడించుకొన్నదో । రామ ।

86. అంతట మీాదపడద్రూకెనుపంది, కుడియెడమను పొర్లాడి లేచెను, దండుభిరంగి దిగ్గున లేచింది, అంతట కుడిపక్కను వక అయిదువందలు యెడమపక్కను అయిదువందలు, బార్ర్కింద వక నాలుగువందలనూర్లమందిని. బారుగట్టి నిలిపివేసింది । రామ ।

87. అంతట యింతమందిని చంపిగాని మెరచీమల చందమన్నది ఈగలతోటి సమానమన్నది వీండ్లనుజంపిన ఫలమేమున్నది, శివ కేశవులకు శధమెంచినా రాజుయేడి చక్రవర్తియేదని, దండంతా పరిశోధించి, రాజుమీాద పడుతున్నదిపంది । రామ ।

88. అంతట రాజుమీాద వచ్చేసమయంలో, చేతిలోవున్నభయిరవుడు, ప్రాణమానము దాచనివాడు, విశ్వాసము మరువనివాడండి, రాజుమీాదికి రానివ్వకుగా భయిరవుండు సామాన్యుడుగాడు, జాము న్నర యుద్ధంబుజేసెను మూడోజాము కలసివచ్చెను పాపజాతియా బ్రహ్మదేవుడు అకుజించి మీాదేసెనక్కడ । రామ ।

89. అంతట రావుసత్తువా తిరిగిపోయెను, బాహుబలం బహు తక్కువాయెను, ఆ సమయములో పంది కుడికోర గుండెలకునింపెను, యెదురుకోరతో ఖండించిరి, జోడు రెండు తుండెములు నరికెను కొట్టినదాని చెండాడెనక్కడ కోపగించి తలత్రుంచివేసెను । రామ ।

90. అంతట నా యనతారం బెళ్ళెను, నరుల పజ్ఞ మాకెంత మాత్రమని, మీాదమీాద డీకొన్నదిపంది, మీాసముతిరిగిన మొనగా డెవడో నిలచి నాతో యుద్ధముజేయ డి, పిరికితనము గలవారెల్లనుతిరిగి పోయి మీాయిల్లలాగూడండి ॥ రామ ॥

91. ఈ విధమున బలికిన దాతారం, అరువయివేల దండుతో పంది సమానముగా పోట్లాడుతుంది, ఏనుగాను యేనుగులావండి గుర్రాన్ను గుర్రము పొడుగండి. పయిదుగులకు పయినుపొడుగండి ఎక్కడ జూచిన తండోపతండమయి దండతా నిండుకున్నది పంది ॥ రామ ॥

92. ఏనుగులబారుకు తిరిగింది ఏనుగులతొండములు నరికెను, ఏనుగులా గుర్రములనెల్లను గురిపుచ్చుకొని నరికివేసెను రాను-ను రాజుల నరికింది, దుర్గాధిపతులను జంపింది, అలవిదప్ప నా ధురంధరులను అరనిమిషములో చంపివేసెను ॥ రామ ॥

93. ఆ యుద్ధమందు ఏలాగువున్నది ఏనుగరక్తం పీనుగరక్తం కాలువలో పారుచున్నది, జబ్బీలు పీనుగులున్నూ, రక్తకాలవలో పారి పోతున్నది ఆ రణయుద్ధము నేనేమిజెప్పుదు, తొమ్మిదివందల గుర్రములండి, యెనిమిదివందల ఏనుగలండి. పదివందల మూర్ధాభిషిక్తులు పదునాలుగువందల రథములు, శూరులము లు పదునాలుగు వేయిలు నాలుగువందల జట్టీలవగా. నిమిషములో సంహరించింది ॥ రామ ॥

94. అంతట యెంతమందిని సంహరించినా యీగలకోటిసమానమున్నది, పీంక్లనుజంపిన పేరేమున్నది రాజుమీాద డీకొన్నది పంది, రాజుకు రాత్రిపగలు చావు లేనట, కత్తికఠారులతో చావు లేనట, గొప్ప తపస్సుచేసినవాడు, శివభక్తులలో దురంధరుండు, కత్తికిలింగము కట్టిన వాడు కర్రకులింగము కట్టినవాడు, ఆకాశంబున చావులేదు భూమియందున చావులేదు రాత్రిపగలు చావులేదు, యిన్నివరములు తపస్సుచేసి, ఈశ్వరుని అడిగియున్నాడు వక్కవరము వాడడుగ లేదట ॥ రామ ॥

95 ఆ సింహాద్రియప్పనికి మానసంబులో తెలిసిపోయెను ఏ జంతువతో చావులేదని జోడురెండు కొమ్ములతోబట్టు సాక్షాత్తు నారాయణమూర్తి ఆదివిష్ణు దేవరహస్యంచేరను అసురసంధ్యవేళయిటప్పను

పక్షులుగూళ్ళకు వచ్చేటప్పుడు, పిల్లలు పాలు తాగేవేళలో రాత్రిగాక పగలుగాకుండా, మైక్యమంది డీకొన్నది పంది ॥ రామ ॥

96. డెబ్బైరెండు నగరులలోపల, అరవైనాలుగు గడిపందులు నన్నూటికి పులిసింహాములు, నడమజేసుకొని కొమ్మ్యూత్రపంది, రాజు యేడి చక్రవర్తియేడని దండంతా కలయా తిరిగించి, వానియొక్క రథముమ జూచింది, రథముమీదను పడదుమికింది ॥ రామ ॥

97 రథములు యిరుసులు విరుగగొట్టెను రథచక్రములజూర్ణము జేసెను, కాటిసురుములు నురమినట్లుగా, పిడుగువచ్చి పైమూకినట్టుగా మహాయుద్ధము జరిగెనక్కడ ॥ రామ ॥

98. అంతట పిడుగువలె పైబడిందవతారం, వురుము మెరుపులు మెరిసినట్లుగా రాజుమీదనే పడదూకింది, సాయంకాలము గావచ్చినది కార్తవీర్యార్జునను మహారాజునకు రాత్రిపగలు తెలియదాయెను, నిర్జీవుండయి రథముమీదను, ఏమిశోచక నిలిచిపోయెను, ఆసమయము లోన యవతారమూర్తి, పన్నెండుమంది కొచ్చిమాకులున్న, పట్టుపట్టి కూలద్రోసింది, అరువైయిద్దరు జట్టిలాను, అరికాళ్ళను నరికివేసింది పన్నెండుమంది పట్టపుదొరలను, ప్రక్కన వేసుకొని సంహారించెను, వెయ్యేనలుగురు వెంమదొరలను యడమకోరతో ఖండించింది నాలుగువందల జట్టిలాను పదుముకిందనే నలిపివేసెను, పన్నిద్దరు పేరెల్లిన బంట్లను పనువడిగట్టుగ పడద్రోసించి, గడగడగడాయించెను, అందీ బావుల ఘువు మీదను, ఆడకుండా కార్తవీర్యుని, అద్భుతమైన లఘువుతోటి, సహస్ర బాహువులు తెగవిరికింది ॥ రామ ॥

99. కుప్పలించి పయిమూకెను పంది, చౌకళించి పట్టుపట్టిందీనవరంధ్రములు బిగబట్టింది, తనతొడలపైని తాచేరుకున్నదీ, జోడురెండు తుండెములు నరికెను, ఆగ్రహించి తలపిటికివేసెను, వానియొక్క రక్త బీజము, భూమియందునాపడకుండాను, ఒక్కొక్క రక్తబిందువునకు నూరేసిరక్కసులు పుట్టుదురట, ఇది ఆదివిష్ణుకే తెలిసియున్నదీ, ఆది విష్ణు సింహాద్రిఅప్పుడు, తమనాలుక భూమియందునా, పరచి కళ్ళం వెడల్పున పెంపు చేసెనట, వానియొక్క రక్తమాంసములు జిహ్వాయందు నాగ్రహించెనట ॥ రామ ॥

100. కార్తవీర్యుండను మహారాజును, క్షణములోనె హాతము జేసింది తక్కిన జనముల పారజూచెను, ఏవిధమున వున్నది అవతారం, సాక్షాత్తు నరసింహునివలెను, చూడశక్యముగాకున్నదీ, పందినిజూచిన మానవులంతా పరిపరివిధముల పారిపోయిరి, అందులోను బుద్ధిమంతులు వినుమనవారలతోను బలికిరి ప్రాణములుంటె మనమందరము బలుసు కూరతిని బ్రతుకవచ్చును జీవములుంటె యెటుబోయిన, జీవించి బ్రతు కుద మన్నారు ॥ రామ ॥

101. రారయ్యా వస్తాదులు మీరు అటువంటి కార్తవీర్యుని అర నిమిషములో చంపివేసెను, కొండనంటి యవతారము మీాదికి, గుండె తాలి మనము వెళ్ళగలేము, పందిగాదు పరమేశ్వరుండనిరి, పందిగాదు నారాయణమూర్తి, ఆదివిష్ణువు అవతారమన్నరు, నాలుగువైపులపారి పోయిరట. పారిపోయె మొనగాండ్లను జూచి పారిపోయె మొనగాండ్లు మాకు పక్షులతోటి సమానమన్నదీ, పుట్టయెక్కిన మొనగాడొక్కడు పాముతోటి సమానమన్నదీ, వెన్నుయిచ్చి పారిపోయినవాడు అన్న దమ్మునితో సమాన మన్నదీ, ॥ రామ ॥

102. కత్తికట్టి ఢీకొన్నవారిని, కదలకుండ వధియింతు నన్నదీ అంతట నాలుగువైపుల బారజూచెను, కోటవంక కన్నులజూచిందీ ॥ రా

103. కోట ముట్టెతో పడద్రోసింది, ఇనుపతలుపుల విరగద్రో సెను, కోటలోకి, వుప్పులతోటలోకి ఏకదారిగా ఏర్పరచింది, కోటంతా కలదిరిగిందండి, పిల్లవాండ్ల జోలికిపోదండి, ముసలివాండ్ల జోలికి బోదం డి, కోటలోను వెలగుదాడులేకు. ఆరాజు కొలువుదీరియుంటేటి దివాన్ ఖానా మేడలోపల, మూాడుగోజాలె మహా మున్నదట ॥ రామ ॥

104. అంతట డీకొని బోట్లాడుటకు ధీరులెవ్వరు లేకున్నారు, ఆ పట్టణమేలే రాజుతమ్ముడు, అయిదుబారల మనుజుడు వాడు, మున్నూ రేండ్లఆయువువాడు, గడ్డసాము జేసినవాడు, స్తంభము లింగముగట్టిన వాడు కుస్తీలో పేరెల్లినవాడు, అర్ధప్రాణం రెండు యందున, ఆశలేనిబలు వస్తాదండి, ఆదివిష్ణు సింహాద్రి యప్పుడి, పూాటిమీాదికొచ్చే సమయం బులో పన్నెండామడ ధవుడువెళ్ళెను, మళ్ళి తిరిగి వచ్చేటప్పటికి జన

మంతా భూమియందున పడిరి ఏనుగరక్తం పీనుగరక్త, ఏకకాలవై పారసాగెను, దురంధరులు వస్తాదులు చెల్లిరి, యెలమదొరలు ఏనాటికి చెల్లిరి, జెట్టీలందరు చెల్లిపోయిరి పసుగూపేక పరచినట్టుగా జనమంతా మరణాంతమైపొయ్యెను తనఅన్నగారు బోయిరి, యీ రణము చూచి సోమయ్యలింగమూ, శివశివ యిదియేమి వింతయని హరహరామన్యి స్లాగుజేస్తివా కోటలోకి వస్తున్నాడు, కోటలోకి వచ్చే సమయంలో, శంఖుచక్రగదా ధరుండయి, చదురుదీరి దివాణములోనా సాతొత్తు సింహాద్రి యప్పడు కొలువుదీరి కూర్చున్నదీ ॥ రామ ॥

105, అంతట ఏనుగులావు కొమ్ముపందిని, పారజూచిసోమయ్య లింగమూ, అదురుగుండె లేనివాడు, పిక్కబెదుగు లేనివాడు, మరినక్క వస్తాదయితె, ఇంతమందీహతమయిపొయ్యెనదీ మడమత్రిప్పని వస్తాదండి

106. అంతట పందిమీద డీకొన్నాడు, ఆత్తెరపేయమ్మాదియ్యా పరగటినిరిగే మృగజంతువవు, గంకిశ్లళ్ళు నమిలేటిదానవు. తుంగగడ్డలు తినేటిదానవు. పందియనగా మాకెంతమాత్రము, యింతమందినిసంహా రించితివి, యెవరికోసము గూర్చున్నావని, వెనుకరాను నాగరడేవెళ్లెను మేకుమణుగులా బళ్ళెంపట్టెను, అయిదుమణుగులా గొలుపట్టెను అంది చాపుల లఘువులతోటి, యవతారముకే దొరకకుండెను, నాలుగు జాములు యుద్ధముచేసెను, కోరదెబ్బ తప్పించుకొన్నదు గిట్టదెబ్బ తప్పించుకొన్నదు, ముట్టెదెబ్బ తప్పించుకొన్నదు, తప్పించుక బంటు మంచిలఘువులతోటి బంటు అయిదువందల నరుకులు నరికె, నక్క నరుకయిన నాటకున్నదట ॥ రామ ॥

107. చిన్నమెత్తు దెబ్బనాటదు, చింతాకెత్తు నరుకు దగులదు గదా భళ్ళున విరిగిపొయ్యెను, ఏనాడుపెళ్ళునవిరిగిపొయ్యెనో నిలువలేక సోమయ్యలింగము, అవతారములో బోరజాలక, ప్రొద్దుగూకితేనిలువ గూడదని, గచ్చుకోట దాపుచేసికొని తెల్లవార్లు బోర్లాడెనుబంటు॥రా

108. అంతట ఆదివిష్ణు సింహాద్రియప్పడు రారవోరి సోమయ్య లింగమూ, నరులలోన బహుదండివాడవు, అర్ధప్రాణము రెంటియం దునా, ఆశలేని వస్తాదువునీవు, నిన్నుచూచి మెచ్చలేదు, నీ తెగువమాఫ

పము చూచి మెచ్చితిని, అనేకవస్త్రాదుల చూచితి నీవంటివస్త్రాదును నేను యిలయందున చూడనన్నది, రారవోరి సోమయ్యాలింగమూ, నీ ప్రజ్ఞలు నీవు చూపుకుంటివి, నాప్రజ్ఞలు జూపింతునన్నది ॥ రామ ॥

109. ఏనుగులావు కొమ్ము పంది, వెనుకపాటునా లఘువుచేసెను గదగదగద గదాయించెను, అంబరవీథిని దండుతిరిగెను, ఆకాశముపయి యెగిరిపోయెను, లఘువుజేసి పయినాదూకింది, కుస్త్రీపట్టు నామె గదా యించెను, పట్టుబట్టి వస్త్రాదులింగమును, భూమియందుపడద్రోసింది ॥ రా

110. కుడియెడమ కోరతోపట్టింది, చంపడానికేమితిస్కరింపదు వినరోరి సోమయ్యాలింగమూ, నిన్నుచంప చేతులురావు, నిన్నుజంపనా మనస్కరింపదు, అరువై వేలమందిలోపలను, వక్కడే శూరుడవు నీవు, దినమున్నర యుద్ధముజేసితివి, కదిలితేను సంహరించెదను, మెదలితేను సంహరించెదను, ఒక్కమాట నిన్నడుగుతున్నను, సత్యముగా నీవు చెప్పుమన్నది, నీకు విద్యాబుద్ధి చెప్పినవాడు, చదువు సాధనం జెప్పిన వాడు శివకేశవులకు భేదముతెంచి, వీరశైవము యెవరు చెప్పిరి, ఆకుల గురువును చూపించితివేని ప్రాణములతోనే విడుతునన్నది ॥ రామ ॥

111. ఆమాటకు సోమయ్యాలింగమూ, యేమని మరితా చెప్పు తున్నడు, రావయ్య అవతారమూర్తివి, పందివనుచునే కల్పడమైతిని లోకములోని పంది వనుకొంటిని, పందివిగావు నాపాలిటి సాక్షాత్ పరమాత్ముండవు, నన్ను చంపితె యెంతమాత్రము, నాకు విద్యాబుద్ధి జెప్పినవాడు లింగమతము బోధించినవాడు, లింగధారణము జేసిన వాడు కులగురువు కోటయ్యాలింగమూ అతని తమ్ముడు, పిల్లన్నలింగం అతని పేరు కోటయ్యాలింగమూ ॥ రామ ॥

112. నాలుగుబారలు మనుజుడువాడు, వన్నారేం ఛాయవు గలవాడు నాలుగుబళ్ళ భోజనము, వాటముగల్గినచోటునాను, చటా లున నారాతిసును మానసంబున శివుని దలచేటివాడు, వానియొక్క పేరూ తలచితే గుర్రాలక్కడ నీళ్ళు తాగవు, యేనుగలు మేతా తిన వండి, పసిపిల్లలు పాలారగించరు ॥ రామ ॥

113. అంతట శేషాచల పర్వతమునున్న, సింహాచలపర్వతమునున్న, అహోబిలంబనే పర్వతమునున్నా, శ్రీశైలపర్వతమునున్నా, శోణాచల పర్వతమునున్నా, పంచఅయిదు పర్వతములున్న, యేక చక్రముగ ఏలుతున్నాడు, వానిపేరు కోటయ్యాలింగమూ, వినవయ్యా అవతారమూర్తివి, నీ వంటి అవతారములను, అనేకులను తెగటార్చిన వాడు, వానివధించి మళ్ళిన స్త్రీవా, వీరశైవ వికుతునన్నాడు వీరశైవము పుచ్చుకుంటి ననెను ॥ రామ ॥

114. ఆ మాటలు విన్నది యెవ్వడో, మా కంటికి చూపించిన దాకా, ప్రాణములతోనిను విడుపనన్నది, దాని రెక్కలకు తాడుకట్టెను రహదారిని నడుపించుచున్నది, అంతట ప్రొద్దుగూకనిచ్చింది, గూట దీపము పెట్టనిచ్చెను, ఝామునిద్రా బోటుచ్చింది, డెబ్బయిరెండు పలుగులతోటి, అరువైనాలుగు గడీపందులు, రెండువందల పులిసింహములు, వెనుకముందుగా నేసుకొన్నది, నాలుగుగుంపుల పలుగుల తోటి నాట్యమాడుతూ దవుడు జేసెను ॥ రామ ॥

115. బాటకనుమలు దాటివచ్చెను, దారుణమైన కనుమలు దాటిందీ మంత్రాలమ్మ కనుమదాటెను, మూడు కన్యాకనుమలు దాటిందీ మొద్దు గూనకములుదాటిందీ, చంద్రగిరి పర్వతములు దాటెను పద కొండుగాటీలు దాటెను పక్కరివాడ్డలమేనంటు వెనకుతూను దౌడాస్తున్నాది ॥ రామ ॥

116. అహోబిలంబనే పర్వతమునకు ... తీసుకవచ్చె ...కాని నారిసాముకునిరని. వెనుక వాడు ...న్నాడు ... ఐయ్యా సోము లింగమును, బౌతారం కన్నులచూపింది వారిహోక సోమయ్యా ... పారిబోతె విడవనునిన్ను, గురుద్రోహుడవు దుర్మార్గుడవు, గుడువైన చూపించనస్త్రీని, ప్రాణముతో నినా విడువనూడదు, గుడువైన చూపించనేత్రము ఇలయుండుననే యుంచనూడదని, చక్కనైనపుల్ల తోక తోటి, రెండు నేత్రములు తీసివేసెను, అంధుడవయి వర్ధిల్లు మన్నది ॥ రామ ॥

117. వెనుక పాటున సాగనంపెను, వృక్షమిటికే భవుడు వచ్చెను నాలుగున ... ... కోటక ... ...ది,

ముందరలగువున కొమ్మ్మాపంది, కోటమీాదనే పడదూకింది, నాలు గయిదుగా యినపతలుపులు, పట్టుబట్టి పడద్రోసివేసెను, రెండు మూడుగా మూనుతలుప్రలు పిండిపిండిగా నురుమాడిందీ, కోటలోనికి తిన్నగాబోయింది నాలుగువయిపుల పారజూచెను, యేనుగుశాలలు జూచింది, గుఱ్రాలుశాలలుచూచింది, వీటిచేతను మనకేమి భయమని యెంతమాత్రము పర్వాలేదని, దివ్యదృష్టిని పారజూచెను ॥ రామ ॥

118. కోటకయిన సరదారుండేపని, కొదవలేక పరిశోధించింది యెక్కడచూచిన యెవ్వరులేరు యెంతలెక్క వెదకినప్పటికి యెవ్వరు కన్నుకు కనపడలేదు, అంతట వారిమహల్ పరిశోధించగా మహల్ మీాద నిద్రిస్తున్నారు, జోడిద్దరు వారన్నదమ్ములు నిద్రించేటి దురంధ రులను కన్నులెత్తి పారజూచింది ॥ రామ ॥

119. నిద్రపొయ్యేవారినిజంపితే, దొంగలోయనిబోదురపను మ్రుచ్చితిపడ్డ చందమందురు, వారు కొలువుదీరియుండేటి. కచహరి చావిడిమహల్ మీాదను, కొల్వుదీర్చి కూర్చున్నదక్కడ ॥ రామ ॥

120. అంతట తెల్లవార వచ్చేసమయాలో అతనితల్లి పాపమ్మ లింగమ్మ కొమాళ్ళయిద్దరూ పడియుండగా కొమాళ్ళకన్నా ముందర లేచి అయిదుగురుదాసీలతోటి పసిపాటలు చేయొంచగలందులకు అం దరికన్న ముందర లేచెను ॥ రామ ॥

121. అంతట యేనుగులావు కొమ్మపందిని, పారజూచెను మునలివక్కడ, ఆత్తేరి నీయమ్మాదియ్యా యీా శివస్థలములోకివచ్చితివి, శివపూజలు చేసేటివారము శివునియందు భక్తిగలవారము, పిక్కరి టి రిపాలెం మాది, బిరుదుగలవపును పాలెంమాది, కబురుతప్ప వలా గువచ్చితివి, త్రియంమూడు నామములతోటి, తిరుమణి శ్రీచూర్ణం బులతోటి, దాని రెగువ నేనేమనిజెప్పుదు, వునుకదాటునా దాటిం చింది అయిదుమణుగుల బొత్రబట్టను, మూడుమణుగుల డాలుతోటి పెనుకాముందు మూసుకుంటను, మంచిగట్టి సమయాన పందిపయి ॥ రామ ॥

122. రెండుమూడు లఘువులజేసింది నాలుగయిదు గదుములు గదిమింది భూమినికాలు నిలువకుండను, అదాయించి కొమ్మువందిని రెండుమూడు చణుక చణికింది నాలుగైదుహోలలుచూపింది, నాలుగు వందలసరికినా, వక్కసరుకుపై నాటకున్నది, బల్లెంపెళ్ళు విరిగిపోయెను, ॥ రామ ॥

123. అంతట ముసలిదాని ప్రభావం యేమని చెప్పదుమా, అప్పుడా కొమ్ము పందిపై ఝూమున్నర యుద్ధముజేసినది విరిగిపోయి నాబల్లెంతోటి నలుబయి యాబయిదెబ్బలుకొట్టేను, దాని మానుషం జూచిందాతారం, మంచిదానవని మెచ్చుకున్నదట, రావే నీవు ముసలి దానవు బహుమందిని సంహారించితివి, నీ వంటి ముసలిదాననే యెన్న డైన గుర్తెరుగనన్నదీ ॥ రామ ॥

124. రావే నీవు ముసలిదానవు, నీవుగొట్టిన బల్లెంబోటులు, నూలబంతుల చందమాయెను బల్లెంపోటుల పర్వాలేదు, నిన్ను ముట్టుకోని నేనుగొట్టితే, స్త్రీహత్యను నేజెందిబోదును, స్త్రీహత్యలు మాకెందుకన్నది, నిన్నుజంపితే యంతమాత్రము, నీ కొమారుడు కోటయ్యలింగమూ, వానిమీద యుద్ధానికొచ్చితిని, వానిచేతిలోనే చెల్లునో నాజేతిలో వాడు చెల్లునో, పరమాత్మ కెరుకై యున్నది, వానికోసమై వచ్చితిననెను, ఆ మాటలు విన్నాదక్కడను, వెనుక చాటునా లఘువుచేసెను వేగిరంబుగా వెళ్ళిపోయెను, నడుములువిరి గిన చందమాయెను, యీశ్వరా యిదియేమిచోద్యమని యెన్నడైనను యిటువంటిమృగాన్ని, ఎక్కడైన చూడలేమా, హరహర యిదియేమి చోద్యమని, నిద్రించె కోటయ్యలింగమును, వెన్నుజరిచి తా లేపించింది ॥ రామ ॥

125. వినరోరి కోటయ్యలింగమా యెక్కడనుంచో కొమ్ము పంది మన యింటిమీదికి యుద్ధానికొచ్చెను, నీవు కొలువుదీరియుండేటి దివాణఖానలో చేరున్నది అది పందిగాదు పరమేశ్వరుడేమో, అష్ట కాలున తామరపద్మం పీవునాను వింజామరలండి, కల్వతోక నోటి చుక్కండి కన్నులాను చింతామణిగలదు, తిరుమణి శ్రీచూర్ణంబులు

గలపి శంఖు చక్ర గధాధరుండై, తొండ మొక్కటిలేదా మృగము, దొడ్డయేనుగంతా లావండి ॥ రామ ॥

126. తెల్లవారే సమయములో నేను పదిమంది దాసీలతీసుకొని పనిపాట్లు చేయించగలందులకు, పనిమీద నే వెళ్ళుతుండగా, దివానఖాన మేడలోపల, కొలువుదీరి కూర్చున్నదిపండీ, దాని నేను కండ్లజూచితి, ఆగ్రహించి డాల్ బల్లెంబట్టి ఝామున్నర యుద్ధంబుజేసితిని వెళ్ళవెళ్ళన విరిగిపోయెను, డాల్ నడిమికి తునకలయి పోయెను, దాని ప్రతాపము యేమని శెప్పేదు, అయిదువందల నరుకులు నరికినా, వక్క నరుకుపయి నాటదాయెను ॥ రామ ॥

127. నా యుద్ధము కన్నులజూచింది, రావేనీవు ముసలిదానవు యిలయందున నీవంటిదానిని, యెన్నడయిన గుర్తెరుగనన్నది నీకొమారుడు కోటయ్యలింగమూ, వానికోసమువస్తినన్నది, యుద్ధానికి డీకొని వచ్చింది, వాన్నిజంపితె కొడుకునందును చంపలేక తిరిగివస్తావా, కొడుకుగాదు గులాము వాడవు ॥ రామ ॥

128 ఆమాటలువిని కోటయ్యలింగమూ ఆశ్చర్యమునొందెను తనకేయిన పరిపురుషుని తనతమ్ముని పంపిస్తున్నాడు లేమ్మడా పిల్లన్న లింగం ఎక్కడో నుంచో తొమ్మిదండ్ల మనకోటమీదకి యుద్ధానికి వచ్చెను శివస్థలములోకి వచ్చినవాన్ని మనము చంపగూడదు జీవహింసచేయకూడదు కత్తిపొడిచిన పేరేలేదు కర్రాపపొడిచిన పేరేలేదు ఆయుధములలో [illegible] పనూనేడు, తొమ్మిదిమణుగుల గడతీసుకొని, జొన్నకోరలు విరుగగొట్టి మనతలగా తప్పించివేసి పంఘుఘూటికి పంపుమన్నాడు ॥ రామ ॥

129. అన్నమాటకు తప్పకుండను పిల్లన్నలింగము చలవచలా [illegible] విల్లరావడఘూలుగట్టను మూవుసిడి బాకుదోపను తొమ్మిదిమణుగుల గడబూని అయిదుమణుగుల డాలుపట్టను ఎగిరిపోయి పిల్లన్నలింగము పందిమీదకి పరుగున వెళ్ళెను ॥ రామ ॥

130. [illegible]దనిముందుగా చడాయించెను ఆత్తెరినీయమ్మాముండా శివస్థలమని తెలియవయితివి శివభక్తులమని తెలియవయితివి ధీకరింప

యుద్ధానికొస్తివి, వస్తేబహు మంచిదిగాని ప్రాణముతో నినువిడువ నిప్పుడు మాయొక్క ప్రజ్ఞచెప్పెదము, అదురుగుండె పిక్కబెదరు, మా వంశమందున పుట్టగూడదు, పందియనగ నా కెంత మాత్రము, అడవియందు తిరిగేటిదానవు, చెడాయించి పైదుమికె నక్కడ ॥ రా ॥

131. మెరిగినాడు పిల్లన్నలింగము అంబరవీధిని మెగిరిపోయెను రెక్కలువున్న పక్షిలాగున నాలుగైదు దండుతిరిగెను రెండుమూడు లఘువులతోటట్లు, మేఘముపలె ఘర్జించె నక్కడ పులియొక్క ఘర్జింపు లమీదను సింహముపలెనే కేకవేసెను, అందిచావుల లఘువులతో టట్లు, నిలవకుండ అవతారిమూర్తిని పదివందల నరుకులు నరికిన నక్క నరుకుపై నాటదాయెను ॥ రామ ॥

132. అంతట పొద్దాపొడిచి ప్రొద్దుగూకినాది ప్రొద్దుగూకితె నిలువకూడదని కోరగల జంతువులకెల్లను ప్రొద్దుగూకితె బలముయెక్కువా పట్టపగలు బహుబలము తక్కువని దండుతిరిగి పిల్లన్నలింగము వెనుకదాటునా వస్తునను పదుబారలు వెనుక దాటెనట ॥ రామ ॥

133. ధురంధరుడు పిల్లన్నలింగము అర్ధప్రాణం రెంటియందున ఆశలేని జలవస్తాదంపి యేనుగులావు కొమ్ముపందిపై మెదురించెను పిల్లన్నలింగమూ మంద ఘువ్వున కొమ్ముపందిని ముష్టియుద్ధమున డీకొన్నాడు వాని బాహుబలము నేనేమని చెప్పెదు పందిమీదికి కల్పటమైనాడు, జోడుకోరలూ గదిమిపట్టెను కుడిచంకను కుడికోర బట్టెను యెడమచంకను యెడమకోరబట్టెను, రెండుకోరలు గదిమిబట్టెను, వెనుకదాటెనా కొమ్ముపందిని, పాడియకుండను పిల్లన్నలింగము, గుదుముక గుదుముకవచ్చి, రెండుకోసులె గుదుముక వెళ్ళెను ॥ రామ ॥

134. అంతట అవతారమున గోపమువచ్చెను, రారవోరివస్తాదనీవు వరులలోను బహుదండివాడవు, లావుసత్తువా గలిగినవాడు శివభక్తులలో ధురంధరుడవు, శివునియందు భక్తిగలవాడవు శివపూజలు చేసేటివాడవు, దండిసత్తువ గలిగినవాడవు నీ బాహుబలము నేనేమని చెప్పెదు రెండుకోసులె గదుముకువచ్చింది, వున్నస్థానమున తిప్పించి అవి రెండోస్థానమునందు జేర్చితివి. చెల్లునంటు బహుమెచ్చితిన్ని నీ ప్రజ్ఞలు నీవు జూపకుంటివి, నా ప్రజ్ఞలు చూపించుచున్నది ॥ రామ ॥

135. అప్పుడు వెనకదాటు గొమ్మలకంటె. ముసల్మాను గాయాలు దాటించి, [illegible] వాడెమోసెను. దండకిరిని కల్పటమున్ [illegible], [illegible] గంతులు వేసిరి [illegible] గట్టిగా [illegible] [illegible] వస్త్రాదమును, కోటమీది కేగుదును వచ్చెను, పూసిమీదికే గుదమును వచ్చెను ॥ రామ ॥

136. ఆసమయమందు పిల్లన్నలింగము, అగ్రాతి కాలమాయెను అతసియొక్క రెండు నేత్రములు, పంచమీదనే పట్టిబెట్టెను, కోరదెబ్బ తప్పించుకొన్నాడు, ముట్టిదెబ్బ తప్పించుకొన్నాడు, గిట్టదెబ్బ తప్పించుకున్నాడు, వెనకదాటునా వస్త్రాపుండగ, భగవంతుని దయతప్పవానికి పాపజాతికి గోరంతాతీగె, వానిపాదములకు వెనుగొని పోయెను, పూచి నట్టి తంగేడుచంద్రమున. భూమియందావసిపోయెను బంటు, ఇదేసమయ మని అవతారం పసిపోయెను వస్త్రాదుమీదనే, పర్వతముపైబడ్డ చంద మున ఆకాశముపైబడ్డతీరునను, హూంకరించి ఉక్రోష్ముపందిడాక జేసిపైన ధుమికింది, భూమిన దునాతనాసంమునిపక్క వేసికొని సంహరించెనట ॥ రా

137. అప్పుడు తమ్ముడుచచ్చిన వర్తమానము, అన్నగారికి తెలిసి పోయెను, తమ్ముడూను పిల్లన్నలింగము, నాతో సమానమైన బంటుగా దండివాడు పిల్లన్నలింగము, అటువంటి వస్త్రాదు చెల్లెనని, అతిఆశ్చర్యము పొందెనుబంటు, గుండెరోషములు [illegible] లేచెను, ఆదివ్యదృష్టిని పారజూచెను, చెల్లించినవానికి చింతపేలయని, ధైర్యముతో కోటయ్యలింగము, అంబరవీధిని దండదిగెను శివునియందు చిత్తము జేర్చెను తిగలేటిలో స్నానము జేసెను ॥ రామ ॥

138. దండకమండలములు ధ[illegible]ంచెను, విభూతి రుద్రాక్షల తోటి, యోగదండమే చేతబట్టుకొని, చింతలేని మదిచదరకుందను, శివుని పాదములయందు జేర్చెను, యమసిలయు మానసములా చక్కంగా, ప్రత్యాహారధ్యానధారణా, హటయోగము కోటయ్యలింగము, ఆత్మ యందునాకుదురపరచెను, దశేంద్రియములు బంధించెను, ప్రాణములన్ని పంపివేసెను, బ్రహ్మయందునా మనసు చేర్చెను, మానవులక్షణమువశం జేసి స్థిరచిత్తుడై కోటయ్యలింగము, శిరస్సు కింద పాదములు మీదుగా పడుఘసియలే ఈశ్వరున్ని హృత్కమలమందు ధ్యానించె నక్కడ ॥ రా

139. అప్పుడు శివుడుతనకు ప్రత్యక్షుంబాయెను ముక్కంటి ఈశ్వరుండు జలకంఠేశ్వరుడు, రాచవీటి వీరాభద్రుడు, కుడియెడమల ప్రత్యక్షుండైరి, రారవోరి కోటయ్యలింగమూ, నరులలోను బహు దండివాడవు మాయందు భక్తిగలవాడవు, మముభక్తిచేత మెప్పించినవాడవు యోగమందిష్టిసముగలవాడవు, నీవు పిలచినా నర్తమానము ముందు మాకు గోచరము యయున్నది ॥రామ॥

140. అది పందియను యనుకున్నావేమో, పందిగాదుసింహాద్రి యప్పుడు,సాక్షాత్తునారాయణమూర్తి, అతనిమహిమ నేనేమనిజెప్పుదు, హిరణ్యాక్షుని సంహరించెను, నరకాసురుని సంహరించెను, కార్తవీర్యుని సంహరించెను, తమ్మునిసంహరించె,ననేకరాక్షసవధ గావించెను ॥రామ॥

141. ఇప్పుడు నీతోటి యుద్ధానికివచ్చెను, శివకేశవులకు భేదమెంచిన శత్రులాను సంహరించినది, మిత్రులాను బోషించవచ్చినదీ, శరణుజొచ్చినవారి సందరిని చేపట్టిరక్షిస్తున్నాది, హరియని ధ్యానంచేసిన వారిని ఆదరించి రక్షిస్తున్నది, వచ్చినమతముఅయితే పోయినది, వైకుంఠమునకు వెళ్ళిపోవును, ఇక పదిరోజులు మితముయున్నది, ఏకాదశి పర్వంబునందున ఆదివిష్ణు వైకుంఠము వెళ్ళును మామాటలునీవువినను నందుంచి శరణని హరికి మ్రొక్కలివేని, కరుణతోటి రక్షించ పోవును, మామాటలు నీవువినకబోతివా, దాని చేతిలో నీవుచెల్లుదువో, నీచేతిలో అది చెల్లిపోవునో, ఉన్నవాస్తవము యెరుగ జెప్పితిమి ॥రామ॥

142. అంతట నీవ [illegible] ధ్యానముచేసి సందుకు, నీభక్తిని బూజిం [illegible] తనిన మాటలు [illegible] లేక పోయితిరి పౌరుషంబున విడువనన్నను, దురంధరుడు కోటయ్యలింగము, విష్ణువైన బోసిన్వామిగాని, బ్రహ్మయైన నేవిడువనన్నను, దేవేంద్రునైన విడువనన్నను, ముప్పుదిమూడుకోట్ల దేవతలు ముందునిలిచినా, బోని వ్వను నేను అష్టదిక్కులువారువచ్చినా, అంతటిని నేవిడిచిపెట్టను॥రామ॥

143. దేవుని మాటలు [illegible] దేవునికి నమస్క [illegible] దిను, [illegible] కు [illegible] సమస్త

ఫలములు అర్పణజేసెను, కర్పూరంబు ధూపమిచ్చెను, తాంబూలంబు సమర్పించెను, సెలవు స్వామిని వేడెనక్కడా, పాలుఅన్నము భోంచేసెను ॥ రామ ॥

144. అంతట దురంధరుడు కోటయ్యలింగము, తల్లిగారి దివాణములోకి, తొందరగా కోటయ్యలింగము చనుదెంచి తల్లినిజూచెను, తల్లి రెండు పాదములుపట్టుకొని, సాష్టాంగములు సమర్పించెను, అమ్మా సెలవియ్యమన్నడు, తల్లిసెలవు తాసందుకొన్నాడు ॥ రామ ॥

145. తల్లిగారి దివాణంనుంచి, తిరిగివచ్చి కోటయ్యలింగము, చలవలాది జట్టీలుదొడిగెను, బిళ్ళలాది ముబతాడు వేసెను, పాలపూల వంగీలు వేసెను, పచ్చలురిమిన బాకు వేసెను, ముత్యాల సరములు వేసెను, వజ్రాల పతకములు వేసెను, సరపేష్కాను కలికితురాయి, చక్కగాను శిరమందుబెట్టెను, ఇష్టమైమణుగుల డాలుపట్టెను, మువ్వై మణుగుల గదాపట్టెను, వీపునాను విసనకత్తంజి, రొమ్మునాను గుజ్జా కత్తంజి, క్షత్రియుధములు పట్టెను, భార్యవుండే దివాణానకు వచ్చెను భార్యసెలవు పుచ్చుకొన్నాడు, ఇష్టదైవమును మది దలచెను, యుద్ధమునను సంతోషముగా, వనరుగ బయలుదేరివచ్చెను, హనుమంతుగురుజా పమునెక్కి అవతారమునే కంట్లజూచెను, కెప్పునాను కేకలు వేసెను, సింహామువలె పడమాక నక్కడా ॥ రామ ॥

146. అవతారము మునవరకు బోయెను, పందిని జూచి ఏమని పలికెను హాస్త్రినీయమ్మ్రాయనాడా, బాహుబందిని తెగకాల్చి వస్తిని అదవరివంటివాడను గాను, పెనువెర్రిగా మొరగాడను, పిక్కరివాని పాలెం మాపి, బిడుమగలిగిన శివాలంబిని, పంది యనగ మాకెంత మాత్రము పరగక తిరిగే మృగజాతువవు, బురదలో నుపడి పొర్లేటి దానవు తుంగగడ్డలు తినేటిదానవు యేమగంత లావు గలదానవు, నీ ప్రాణమిక పనికిరాదు ॥ రామ ॥

147. విఘ్నమయిన బోనివ్వను నిన్ను, శిప్రతమయిన బోనివ్వను నిన్ను, ప్రాణముతో నిను విడువ నన్నను. అదెనుగు నీ పెక్కబెదరు, మాంసంబనుమానా పట్టాపెరా, నిలువబడి యుద్ధము జేయుచున్నాను

మేఘమువీధిని యెగిరిపోయెను, అంబరవీధిని దాటిరిగెను పక్షివలెను పైనాడుతున్నను దండుతిరిగి దిగ్గునలేచి నిలచెను, గదగదగదగద గిదాయించెను, కుప్పించి పయిదుమికెనుబంటు, భూమినికాలుని నిలువనివ్వడు, కుప్పిగంతుల లఘువులతోట్టు యెదిగించి కొమ్మపందిని మున్నూరు బారలు బోగదిమేను ॥ రామ ॥

148. అంతట దండినాడు కోటయ్యలింగము కొండవంటి అవతారమూర్తిని, కాలునిలువకుండగచేసెను, బంతికట్టి మరుమాడెను బంటు, వరువడిని గట్టుకపోయెను డాకడాకను లఘువుచేసెను, అంది బావుల లఘువులతోట్టు, పారజూచి అవతారమూర్తని గదతీసుకొని కోటయ్యలింగము, పదివందల దెబ్బలుకొట్టిన, వక్క దెబ్బపై నాటదాయెను అంతట కత్తిదీసిన వస్తాదులింగము ఇరువైవేల నరుకులు నరికిన, వక్క నరుకు పైనాటకున్నది, చిన్నకొత్తు దెబ్బాతగలదు, చింతాకొత్తు నరుకునాటదు ॥ రామ ॥

149. అంతట రవిబోడిచి రపబోకవచ్చెను రాత్రిపగలు తెలియదాయెను, మేఘమువలె ఘర్జించెను. చప్పట్లు మహాయొక్కవాని ప్రస్తుగూకితె కొమ్మకందికి, ఇయ్యంతా తాయొక్క అవుతుంది పగలు జనాలకు బలము యెక్కువని సయనకనే కోటయ్యలింగము దండివాడు బలవంతుండని, మనమువిస్పని శివభక్తుడు, యీ సమయమందో నిలువగూడదని యెదురున్న రాతి గుండుపై బొంగుతిరిగి గుంజికేసి, రేమునిలువలా రాలకుండగ, యెక్కపోయి గూప్పన్నదు బంటు ॥ రామ ॥

150. ఉర్వ్యరా నేయుస్సినల నరుకాలుదికి, గద దెబ్బలు పదివందలుకొడితిని, వక్క నరుకు పైనాటదాయెను, యీశ్వరుడు పలికిన పలుకులకు, అవశ్యముగ వృష్టాంతమాయెను, పందిగాను పరమేశ్వరుడేమో పందిగాదు సింహాద్రియప్పని, మనస్సునందు నిశ్చయము చేసెను ॥ రామ ॥

151. పల్లకనుముల ప్రాంతమందున, నాలుగువేల మృగాల జంపెను, వైకుంఠ పట్టణమందు పదివేల మృగములు జంపి యుటువంటి

అవతారమూర్తిని, యెన్నడైన గుర్తెరుగ నన్నడు, తన తమ్ముడుచచ్చి
సరోవరంబునకు, నిలువలే కోటయ్యలింగము, ఏ విధమునసే సంహ
రింతునని, మనస్సులో చాలాఆలోచించెను చిన్నవాడు గరడిలోనేర్చిన
కులగురువు చెప్పినరహస్యము తాలింకానా గరడిలోపల, రహస్యమైనా
పట్టుచెప్పెనట, కొండవచ్చి పయిపడ్డప్పటికి, కొనగోటను అదిమీటి
వేసునట ॥ రామ ॥

152. పిడుగువచ్చి పయిమీకినగాని, పదిబారలు పయిమీకిబో
యెనట ఈశ్వరా పట్టుకున్నను, యింకొకపట్టు చాలదంచును, స్థూల
సూక్ష్మముగలవాడండీ, యోగబలము చాలాకలవాడు హాటయోగము
తానెరిగినవాడు, మదిలోనే మహాదేవునిదలచి, అంబరవీధిని యెగిరి
పోయెను, పక్షివలెను తాపయికిబోయెను, సూక్ష్మరూపము దాల్చెను
బంటు, పందిగర్భములో యెగిరిరాయెను ॥ రామ ॥

153. తొమ్మిదిరంధ్రములు బిగబట్టెను, మున్నూటరువై వేళ్ళ
లోపలా తన్ని వేలు బంధించివేసెనట ॥ రామ ॥

154. సూక్ష్మదేహము విడిచిపెట్టెను, స్థూలదేహము పెంపు
జేసెను బయటికొచ్చి కోటయ్యలింగము, దంతతెరిని యీకొమ్ముపం
దిని, వృషాయించి పట్టుపట్టెను, పట్టుపట్టి యీకొమ్ముపందిని ఏనుగు
లావు కొమ్ముపందిని, యెత్తిచంకను వేసుకొన్నాడు ॥ రామ ॥

155. ఎడమచంకను ఏడుఘడియలు, కుడిచంకను తా పదిఘడి
యలు ఇష్టాపము నిష్టాపముయొక్కడ, ఊపిరిరాకుంటూ బిగపట్టెను
నాగెసాత్తు సింహాద్రియప్పని చంకలో యిమిడియుండెనట ॥ రామ ॥

156. శివభక్తుడు కోటయ్యలింగము భక్తులలో బహుదండి
వాడుగా భక్తికి అవతారంబొచ్చి వానిచంకలో యిమిడియుండెనట॥రా

157. అంతలో కేసులు మరి౧తులుదప్పిరి, లోకపాలకులు అట్టె
ట్టయిరి, నక్షత్రంబులు రాలిబోయెను, సూర్యునిరథము నడువదాయెను
చంద్రుని వేగము తెప్పిబోయెను, వాయుదేవుడే గతులు దప్పెను,
లోకములో బహుతాపమునుడెను, సప్తసముద్రములు పతితనములు పలికెను,
సమస్తములు ఘోషించసాగెను, ఘుమఘుమంతాతతెసులోకమంతా

యీ ాక్రమముగనుండెను, ఆసమయమందు కోటయ్యలింగము అంతట కొండవంటి యీ కొమ్ముపంది కొంతలేక బల్పట్టెనట ॥ రామ ॥

158. ఆదివిష్ణు వరహావతారము, వానిచంకలో ఏడుఘడియలు యిమిడియుండ వరహావతారము విష్ణుమాయ చూపించుచున్నది రార వోరి వస్తాదులింగమా ఇన్నిషేలమందిని చంపితివి, ఇటువంటివస్తాదులు నిన్ను, యెన్నడైనగు రైరుగనన్నది, దొంగపట్టుపట్టుకొనిపోతివుంటివ॥రా

159. దొంగమాట మాటలే ఆడిపోతివి న్యాయమైన పట్టిది కా దోరి మొదటిదాన ఆరంభమునీవు యుద్ధానికివచ్చేటప్పుడు అదురుగుండే లేదని చెప్పితివి పిరికిగుండె లేదని చెప్పితి, అటువంటి వస్తాదువు నీవు మీా పట్టయితే విడువర బంట, చడాయించి పట్టాపలసినది ఈ విధమున నీ హా స్తమందున, అవుతారంపడి మారిపోదును ॥ రామ ॥

160. ఆమాటలు విన్నాడుబంటు, పేరుకీర్తి గుణధాముడువాడు దయారసము గలిగినవాడండి, ధర్మమందునా న్యాయమందునా దయతో సత్యమునిప్పనివాడు, అపకారము చేసినవానికి ఉపకారముచేసేటి వాడు పరమభక్తిగలవాడండి, శివభక్తుడనే దురంధరుడు, బట్టిజట్టీలు కలసి, యుద్ధము జేసి నిలువలేకను, పారిపోయె వారిరిదగ్గి, పరమ కరుణతో బ్రోచేటివాడు, శరణంటే రక్షించేవాడు కరుణతో పాలించేవాడు ॥ రామ ॥

161. అంతట దురంధరుడు కోటయ్యలింగమూ, పేరుకీర్తివున్న చాలునని పరమశాంతుడు పరమభక్తుడు, అవుతారంపలికిన పలుకు సత్యంబన కోటయ్యలింగము, ఆపట్టు తావిడిచిపెట్టెనట ఆ పట్టువిడిపించుకొన్నది ॥ రామ ॥

162. కోరికకలిగిన నా కొమ్ముపంది ఆయిదుబారల వెనుక దాటెనట చప్పుచప్పున చప్పరించెను, కుప్పగంతున దుమికివచ్చెనట, అంబరవీధిని లఘువుచేసెనట లఘువుచేసి కోటయ్యలింగమును, రెండు కాళ్ళు తెగనరికి వేసెనట ॥ రామ ॥

163. రెండుకాళ్ళు నరికినవేళలో ప్రాచీన తంగేడుచెట్టువలె భూమియందు పడిపోయెనుబంటు, వానియొక్క రక్తబీజంబు, కాలువ

గట్టి పారుతున్నది, ఇదేసమయమని కొమ్మువంది, వానిచాతి మీద గూర్చుండె నక్కడ ॥ రామ ॥

164. అంతట చాతిమీద కూర్చున్నవేళలో, ధురంధరుడు, కోటయ్యలింగము భూమియందు పడియున్నప్పటికి, కుడిహస్తముతో బాకు పట్టెను, యెడమచెయ్యితో నోటికిచ్చెను, పేరుగలిగిన వస్తాదండి కోరదెబ్బ తప్పించుకొన్నడు, మరిదెబ్బ తప్పించుకొన్నడు దంష్ట్రతిరిగి యా కొమ్ముపందితో యే విధమున లడాయిచేస్తున్నాడు, ఘోరఘోర యుద్ధంబు జేసెను, గండభేరుండంబులు మరియును శార్దూలంబులు పోరినట్టుగా కత్తులనెపల్లున పనువదిగట్టి, రాళ్ళుచేతులా యుద్ధము చేసెను ॥ రామ ॥

165. అంతట రక్తబలంబు తక్కువయినది, దేహపటుత్వము తక్కువయినది, దేహమంతా నలిగిపోయినది, ధైర్యంబు తక్కువన లేదట ॥ రామ ॥

166. అంతట పనుగొన్న కొమ్ముపందిని, చాతిమీదనే నిల్పి [illegible] ఘోరఘోర యుద్ధంబుచేసెను, లింగోద్భవ కాలంబుదాకను, ఆదివిష్ణు సింహాద్రియప్పని, కొమ్ముపందిని గూర్చుండపెట్టుకొని పద్మాలుగనియులదాకను, బాకుగట్టి పొడ్చినాడు బంటు ॥ రామ ॥

167. అటువంటియుద్ధంబు సమయమున, తనపాలిటి జగదీశ్వరుడు మనసులో ధ్యానించుకొన్నడు. శివభక్తుడు కోటయ్యలింగము, శివుని మదినిలుపుకొన్న సమయమున, ఈశ్వరుడు ఆసన్నమాయెనట, ముక్కంటి ఈశ్వరుడు, జలకంఠేశ్వరుండు, భక్తులమొరవిని వేగమె వచ్చి, కుడి యెడమల ప్రత్యక్షంబాయెనట ॥ రామ ॥

168. రారవోరి కోటయ్యలింగమా, త్రిలోకము తెలియ చెప్పితిమి పందిగాదు సింహాద్రియప్పడని, పందిగాదు పరమాత్మండని పందిగాదు నారాయణమూర్తియని, నిజమైనసంగతి జెప్పితిని, తెలియ జెప్పగా నందుకు నీవు నా యనుభవంబు నీ వనుభవిస్తివి, మళ్ళిమళ్ళి మమ్ము నీవు, తిరిగిధ్యానముచేసినందుకు యేమి మేమిగుల బలమిచ్చెను

దానికేటిలో నీవుచిక్కితే నీచేతిలో అది చిక్కిపోవునో, పున్నావాస్తనము యెరుగ జెప్పితిమి ॥ రామ ॥

169. ఆమాటకు కోటయ్యలింగము, పేరు గలిగిన వస్తాదండి, అర్ధప్రాణం రెంటియందున, ఆశలేని వస్తాదండి, ధైర్యంబు విడువలేదండి, విష్ణువయిన బోనివ్వనన్నాడు, బ్రహ్మయిన బోనివ్వనన్నాడు, ఇంద్రుడయిన బోనివ్వనన్నాడు, దేవుని యొక్క బలమున బంటు లావు సత్తువ యెక్కువ యెను, భగవంతుని దయ చాలా గలిగెను, దేహానికి బహుబలము వచ్చెను, ఆసమయమందు కోటయ్యలింగము, చాతిమీద గూర్చున్న సంపెని, త్రొక్కాయించి పట్టుపట్టెను, పట్టుపట్టి కోటయ్యలింగము, భూమియందున పడద్రోసినగా, పకదోసి కోటయ్యలింగము జోడుకోరలు పడిపట్టెను, కప్పించి పడదన్నెను బంటు ॥ రామ ॥

170. కుప్పించి పడదన్నిన వేళలో అయిదుబారలు పడమూకించి ఆసమయమందు కోటయ్యలింగమూ, పందితోను యేమని బలికెను కాళ్ళు రెండు లేనివాడను [illegible] పుట్టిపోయినవాడను, బారిబోకు సియమ్మామండా, [illegible] దానవుడవు, నాబంటుతనము చూడు మన్నడు ధైర్యముగల కోటయ్యలింగము పదము [illegible] దురంధరుడు, ధైర్యము విడువని వస్తాదండి, రెండుకోరలు పడిపట్టుకొని, మోనుగుమీదికి [illegible] నాడు, యెక్కినట్టుగా కోటయ్యలింగము, మొగిలిముకి కూర్చున్నడు బంటు ॥ రామ ॥

171. మొదటిమీద కూర్చున్నడు బంటు [illegible] గూర్చున్నడు, అవతారముతో యేమనిపలికెను, [illegible] యమ్మా [illegible], శివస్థలములో [illegible], శివపూజ [illegible], శివభక్తి విడువని వారము ప్రాణముతో నిన్ను విడువనన్నడు, ప్రాణము బోతె బాగా అన్నాడు ॥ రామ ॥

172. [illegible] దండి వాడవు, అబద్దము ఆడనివాడవు, [illegible] నమ్మినవాడవు, రారవోరి గుడికాడ నీవు దొంగపట్టు బట్టుకొనబోతివి, న్యాయముయిన పట్టిది గాదోరి, ధైర్యము గలిగిన వస్తాదువు నే, యొదిరించి బోరాడగవలెను

వెనుకచేరి పయినా దుమికితివి యీపట్టయితే విడువర బంటు మూడో పట్టు పట్టమన్నది ॥ రామ ॥

173, ఆమాటకు కోటయ్యలింగము, రావయ్యా అవతార మూర్తివి సత్యముతప్పినదానవుగీవు, మాటనిలకడ లేనిదానవు, మాన మును అభిమానములేదు, యికనిన్నును నే నమ్మజాలను, నీతి దప్పి మోకాళ్ళు పొంకితివి, ఆత్రేరి నీయమ్మాయముండా, తొలిపట్టు తప్పించు కుంటివి, రెండుకాళ్ళు తెగనరికిబోతివి, యీపట్టును నే విడుచుటకంటె, ప్రాణము లిచ్చుట మేలని బలికెను ॥ రామ ॥

174 ప్రాణముతో నిను విడువనన్నను, పట్టినపట్టు విడువనన్నదు ఆమాటలు విన్నది అవతారం, రారనోరి కోటయ్యలింగమూ నన్ను నీవు విడువనంటివి, నిన్ను నేను విడువనన్నది, వస్తాదును పయినబెట్టు కున్నది యితనిప్రక్క చూతామని పంది, ఉత్తరాది అడవికి నడచింది ॥ రా

175. ఉత్తరాది పన్నెండామడపయి, పరువనిగ త్రిప్పిం దవ తారం చెంగ్రడకొంపలా పెంబడిదిప్పింది, గచ్చపొదలో పడద్రోసింది, కత్తికంపలో పడద్రోసింది, రేగుకంపలో పడద్రోసింది, అరణ్యామంతా కలయుతిప్పెను, ఉత్తరాది అడవంతా త్రిప్పెను, తిప్పితిప్పి వచ్చేటి వేళలో మనిషి మెత్తనయిన దేహము గనుక, దురంధరుడు కోటయ్యా లింగము, దేహమంతా శిథిలంబాయెను, చెట్టుకొక్క- కండయిపోయి నది అసహాయశూరుడు, శివభక్తుండు మానంబుపడిపోయినగాని,మాను పానికి కల్యములతోటి మదిని పెడరక కూర్చున్నాడట ॥ రామ ॥

176. అంతట పదమట పయువునకు తీసుకవచ్చెను, జ్యోతి కను మలు తప్పించి దొంగాల పాయలు తప్పించెను. గానాపల్లి కనుమలు తప్పించి, స్థలాలమ్మా కనుమలుదాటెను పానలస్తు కనుమలుదాటింది మొదెలుగూ కనుమలు దాటింది, సందెలుగు కనుమలు దాటింది,పయి ఘాటి పన్నెండామడపై తిప్పి తిప్పి తీసుకవచ్చెను, తన ఘాటిపై చేర వచ్చెను ॥ రామ ॥

177. అహోబలస్వామి వుండేటి, మహాస్థలముకు చేరవచ్చెనట స్వామి సన్నిధికి తీసుకవచ్చెను, నరసింహాస్వామి వుండేటి గుహాలోపలికి

తీసుకువచ్చినట, ఆగుహాలోపల తపసి కోయ్యలు చాల వున్నవట. వాటిని కనుల జూచిందండి కనులవంక పారజూచింది, ఈలాగునయిన చెల్లిపోవునని, పసువులమీాదను బోర్లాడిందిరా, అంతట మనిషిమెత్తని దేహముగనుక, పంది దేహము వజ్రశరీరము, ఉక్కుదేహమున నాటిన నాటదు, పొడిచిన నాటదు, కరుకుట గలదు, ఆసమయమందు అవతార మూర్తి తాపార్తి దిగ్గున వచ్చిన వేళలో, మీాదనున్న వస్త్రాదు దేహము వానియొక్క పొట్టా చినిగినది ॥ రామ ॥

178. పొట్టలోపలా పేగులక్కడా, పందిమీాద జీరాడుచున్నవట జీరాడే పేగులక్కడ ఓరగంటను చూచుకున్నడు, మహాదేవుని మదిలో దలచి, సదాశివుని తనమదిలోతలచి, జీరాడే పేగులనుచూచి, ధైర్యముగల కోటయ్యలింగము, దురంధరుడు కోటయ్యలింగము, మల్లి గర్భములో పెట్టుకొన్నడు, నాభకుష్టరకు లేనివాడంచి, పన్నెండుమూళ్ళ పట్టుకాశిలో బంధించి కట్టెను బాటు ॥ రామ ॥

179. అంతట ఆదివిష్ణు కన్నులజూచిందీ, అతని ప్రజ్ఞకుమెచ్చుకున్నదీ, వినరోరి కోటయ్యలింగమూ, చెల్లునోరి శివభక్తుడవు నీకుచెల్లు నీప్రజ్ఞకుచెల్లు, వినరోరి నాప్రతాపము, బహుమందిని నెగబార్చివస్తిని శివకేశములకు భేదముచేసిన, శివభక్తులను నెగబార్చివస్తిని ॥ రామ ॥

180. శివకేశవులకు భేదముచేసిన నీవంటి వస్త్రాదును నేను, ఎన్నడైన గుర్తెనుగనన్నదీ, నీప్రజ్ఞ చూచితానని, పంది అహోబలస్థానమున మూడు కోటులు మునిగియున్నవట, నాలుగోరోజు బయటికి వచ్చినవట ॥ రామ ॥

181. అంతట దానితోడనే దురంధరుడు ధైర్యముగల కోటయ్యలింగము మూడుకోటులు, మునిగియుండెనట [illegible] గూడుచున్నదట గంగోపాసము గలిగినవాడు జలస్తంభము చేసినవాడు అష్టాంగయోగములు ఎరిగినవాడు హరియందున భక్తి గలవాడు జలకంఠస్నానవరము చేసినవాడు [illegible] వాడు, జలములో గూర్చుండి యున్నవాడు ॥ రామ ॥

182 అంతట అవతారముతో యేమని బలికెను, రావయ్యాఅవతారమూర్తివి, ప్రాణముండగా నిన్ను విడువను, కొనమీసము పడవేసెను బంటు, దిగ్గుదిగ్గున పారజూచెను, ఆత్తేరి నీయవ్వాకముండా నీళ్ళలోపల మునిగిపొయ్యినా, రెక్కలుగట్టుక ఎగిరిపొయ్యినా పాతాళము జొచ్చినప్పటికి ప్రాణములుంటె నిన్ను విడువను ॥ రామ ॥

183. చెల్లునువోరి కోటయ్యలింగమా పిక్కరివారిబిరుదుకునీవు తగునుతగును యని మెచ్చుకొన్నది, నీరసైవం గలిగినవాడవు, వినవోరి కోటయ్యలింగమా, స్వామివారికి దయవచ్చింది, వాని దేహము చల్ల చేయగను పుష్పవృష్టము గురిపించింది ॥ రామ ॥

184 అప్పుడు దేహమంత చల్లనాయెను, నిర్మలదివ్యదేహమాయెను [illegible] భక్తి [illegible] చూచిండట. [illegible] అన్నవస్త్రములు [illegible] శత్రురాయుధములతో [illegible] భయము లేక నామీదికి వస్తివి కత్తి పట్టి [illegible] మన్నది, [illegible] ము [illegible] మన్నది

185. ఆమాటలు విన్నాడు [illegible], మెడలో చక్కనపచ్చని బాకు పదివేల వరహాలకు తీసి. పచ్చని బాకు చేతను తీసి మూడు ఘడియలు తగిలినదికినా [illegible] ॥ రా

186. [illegible] పాపములు తెలియజెప్పెను, [illegible] ములు, [illegible] [illegible] ఈవిధమున [illegible] ॥ రామ ॥

187. రారవోరి కోటయ్యలింగమా, [illegible] కలిగినప్పటికి మానవజన్మం బెత్తియుంటివి, [illegible] వాడవు, కత్తి [illegible] నన్ను [illegible] నిన్ను చంపవొక్క [illegible] ముండిరి, [illegible] [illegible] పుష్పవృష్టి

త్రిమణి త్రిమార్గంబులు రెండు, అరత్నణములోను గూటమిజేసి, శ్రీపాదతీర్థంబువలెను నీహృత్కమలమందు వుంచుమన్నది వెళ్ళితాను వైకుంఠపురంబునకు, స్వామిసెలవు మాకైపోయింది, మితము తీరెను గతులుగలిగెను, గరుడవిమానము వచ్చియున్నది, కైలాసం నిన్ను పంపిబోదును, వైకుంఠం నే వెళ్ళిబోదును ॥రామ॥

రారవోరి కోటయ్యలింగమా, అనేకజీవములను జంపితివి, జీవహింసజేసినవాడవు, అందునంచే కైలాసముదొరుకదు పదిరోజులు నాతోటి నీవు పట్టుపట్టియుద్ధము జేసితివి, శూరుడవని నేమెచ్చుకుంటిని, శివభక్తుండవని నేసంతోషించి సులభముగా కైలాసం బంపుదును, ఆ మాటలకు, కోటయ్యలింగము, విష్ణుమాయలు నమ్మరాదని, క్రిందికిదిగితే నమ్మరాదని, ముందుమాటనే నమ్మినందుకు, రెండు కాళ్ళు ఖండించిబోతివి, ప్రాణములోను నిన్ను విడువగూడదని మీద నుండి కోటయ్యలింగము, జంగిజలములు, తీసుకున్నాడు, తులసిదళము తెప్పించుకొన్నాడు దానియొక్క లలాటమందునా తిరుమణి శ్రీచూర్ణంబులు రెండు తీసుకొని కోటయ్యలింగము, తన హస్తములోపల గూటమిజేసెను ॥రామ॥

ఎన్నడు యేకాలమువానికి, హరియనెనామము జిహ్వకురాదట హరిని మనసులో దలచనివాడట, అంత్యకాలసమయమందునా హరి మంత్రము వాలి హృదయమందునా, వుప్పొంగుచువచ్చె నతనికి ద్వాదశనామము జిహ్వకొచ్చెనట, కృష్ణా గోవిందా అచ్యుత మాధవ, పుండరీకాక్షా దామోదర పద్మనాభ వాసుదేవ, త్రివిక్రమ, శ్రీధర, హృషీకేశవనారాయణ, ద్వాదశనామంబులే మదిదలచెను హరియను మంత్రంబె పఠియించెను, అంతట కోటిమెరపులు మెరసినట్లుగా, కోటి వురుములు వురిమినట్లుగా, ప్రళయాంతంబులతోచె నక్కడ అడవి దిక్పాలకులందరు, ద్వాదశాది మూర్త్యాదులందరు, విష్ణు ఈశ్వరుడు బ్రహ్మ మొదలగు, హంసవాహనం బ్రహ్మ ఎక్కియు, గరుడవాహనం విష్ణు ఎక్కియును, నందివాహనం శివుడుఎక్కియు, శీఘ్రంబున చను దెంచెనక్కడ ఆదివిష్ణు సింహాద్రియప్పుడు విమానములు గన్నులచూ

చింపట, రంభపోరి కోలయ్యలింగమూ అసహాయి శూరుడవుదుర్ల
గ్గాని, ప్రాణముతో నిల్చి విడువనుగాని, స్వామి సెలవు మాకయిపోయి
నది, హరియని ధ్యానముచేయుచున్నది అభయహస్తంబే వానికిచ్చెను,
అంబరవీధిని యెగిరిపోయెను, కళేబరము చాలించె నక్కడ, ఆదివిష్ణు
వైకుంఠమునకు వెళ్ళెను ॥రామ॥

188 మీాదనున్న వస్త్రాదులింగమ్ము, మడమతిప్పె బంటుగాదండి
అర్ధప్రాణం రెంటియందున, ఆశలేని కోలయ్యలింగమూ, పందిమీాద
తనశిరము పెట్టుకొని ప్రాణమువిడచెను కోలయ్యలింగమూ, రాచవీటి
వీరభద్రుడు, జలకంకోళ్వరుండు, విమానంబులు తెప్పించి రక్కడ
విమానముమీాద ఊళ్వేగుండు గూర్చుండబెట్టుకొని, సాక్షాత్తు
కైలాసమంపెనట ॥రామ॥

189. ఏనుగుమీాద సింహాసనమునవెను పందియున్న యాకళేబర
ములను, చుట్టుపట్టునా ముంచేవారు, పందుగొంకులా బోనేవారు,
భయమని పారిపోయినవారు మళ్ళనొచ్చిరట, పందిదగ్గరకు యేనుగులావు
కొమ్ముపందిని పారజూచి [illegible] పట్టిరట ॥రామ॥

190. మీాదనున్న కోలయ్యలింగము పందిమీాద తనశిరసు
పెట్టుకొని ప్రాణమువిడిచెను కోలయ్యలింగము, భూమియందున జను
లకు తెలియగను శివకేశవులకు భేదం లేదనిపించ్చ మైనిలిచిపోయెనట ॥రా

191. అప్పుడు చూడవచ్చిన దేవమానవులు గుడికట్టి శిఖరంబు
నిలిపిరి, ఒకవయిపున వరిరూపము, మధ్యమందునా శివస్వరూపం
భేదములేక, తెలుసుటకొరకై యిప్పటికి యీావేళకోజుకు, అహో
బలదివ్యస్థలమందు పూజలు పునస్కారంబులును, ధూపదీప నైవే
ద్యంబులును, ఇప్పటికిని మరిజరుగుచున్నవట ॥రామ॥

అంతట వరహావతారకథ వినువారు, వ్రాసినవారు చదివిన
వారు, వరకుమారులై జన్మించెదరు, తొలగు ద్రోహములు, కలుగు
పుణ్యములు, శ్రీహరినృసింహస్వామికి నమస్తే నమస్తే నమః.

శ్రీవరహావతార చరిత్రము—సంపూర్ణము,

శ్రీరాజేశ్వరి ముద్రానిలయం, రాజమహేంద్రవరం—1949.

శ్రీరస్తు.

శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః.

కుశలాయకము.

శ్రీరామజయరామసీతాపతేరామ-నీకువందనమయ్య లోకనాయకుడా హరిరామరఘురామయాపదోద్ధారకా - నీకు మ్రొక్కెదయ్య నీలవర్ణుండా-జయరామగుణధామా జానకీపతిరామ-నీకువందనమయ్య ప్రాకటంబుగను-నిర్విఘ్నములు సేయు నీకు దండములయ్య - గణపతి నీపాదకమలంబులకును- వడిపడుచు దండములు బాగుగాబెట్టెదను - గణపతిపాదకమలంబులకును-నేర్పిననీరజనయన నేవేయుకథలందు-నీకు మ్రొక్కెదనమ్మ నేను మాతల్లి-సత్యలోకమునన్న శారదాంబా నీకువందనంబులు జేతు వాంఛమీరగను-స్థిరముగా నీవు నాజిహ్వయందుండేను- తప్పులెందుకువచ్చు నెప్పుడయినాను వ్యాసవాల్మీకాదివరమునీంద్రులకెల్ల - దండంబులర్పింతు నిన్ను వేడుకను - సత్యసందులకెల్ల సమ్మతులుగావించి- కవినాయకులకెల్ల ఘనముగా మ్రొక్కి తల్లిదండ్రులకు తన గురువులకు మ్రొక్కి-నూటిగా కథలన్ని శోధించిమించి-తారక బ్రహ్మంబు తగురామనామంబు-భువిలోనపుణ్యంబు పూజ్యనీయంబు - దారిద్ర్యహారణంబు-ధనకోటిలాభంబు-కడసౌఖ్యదాయకము కడకు మోక్షంబు - మును-కానందంబు జనుల కానందంబు - పరమకల్యాణంబు చూడమోదంబు-శ్రీరామనామము శ్రితజనానందంబు - పరమకళ్యాణంబు పాపహరణంబు రామనామముకన్న రసవంతెను లేదు - యీనేకులోకముల నెంచిజూచినను పాయసాన్నముకన్న ఫలరసంబులకన్న - పంచదారలకన్న పానకముకన్న-నమృతసారముకన్న నతిమధురమైయుండు నా రామచరితంబు లమృతంబుగను - రమణీయముగునట్టి రామాయణములోనున్న - కుశలవులచరితంబు కోరివేడుకను - రాణింపను విచిత్రి రామాయణములోను-కుశలవులచరితంబు కోరివేడుకను - రాణింపను విచిత్రరామాయణమునందు - కథ చూచి రచియింపగా దలచినాడ - పదముగావించంగ ముదముజెందెద నేను-వినరయ్య నాపూర్వమ్మృత్తాం

కవిప్రశంస.

తమంతి పుణ్యస్థలంబేస్థలము భువిలోనకొర్లాము - తర్వాత నతివాడ
తనజన్మభూమి-వర్తమానము విందువచ్చి యీ పెదమజ్జపాళెమ్ములో
నేనుపెరుగుచున్నాడ-వసుధలో రావూరివంశపావనుడైన- తండ్రిపాపయ
రాజు తల్లిపగ్గమ్మ-రఘురామభక్తుండు రామచంద్రరాజు - ఈకథను
రచియించె నీ రీతిమీరగను- పరగమూఢులకైన బాగుగా దెలియుంగ
సతివేడుకొ మాటలన్నియుంజెదను - పదముగుంభనసేయ తరగడాల
డటంచు-గేలిసేయుటమీకు మేలుగాదయ్యా-కఠినంబుగాంచితే కావు
లకు తెలియదని-సురుగులుంపుటమాని మాటలుంచితిని - యుపగుణం
బులుబోలె యెక్కువైనగాని - మతిమానిపొంగువారు మరిదిద్దరయ్యా-
కుశలవులకథగనుక కుశలాయకంబండ్రు - నోరుతిరుగనియట్టివారు
మానవులు-శ్రీరామపుత్రులా చరితంబు వినరయ్య - వనలోనమీరింత
సజ్జనోత్తములు - రామజననము జెప్పి రాజ్యమేలుట జెప్పి - కుశలవుల
చరితంబు కొసకుజెప్పెదను - అందరకి తెలియంగ నా కథలన్నియును
కొద్దిమాటలతోన కొసకు జెప్పెదను - అలనాడు రావణుండాకుంభ
కర్ణుండు-లంకయేలుచునుండ శంకలేకుండ - యెంతైనవారకు యెట్టి
కొట్టము జెప్పి-ఇంటకట్టగ జేసి దంటరాక్షసుడు - యింద్రాదులనుబట్టి
యింటికే దెప్పించి-అలకుబేరునిగెలిచె నవలీలగాను -వరుణదేవునిగెలిచె
వాయుదేవునిగెలిచె-యగ్నిదేవునిగెలిచె నవలీలగాను వీరు వారనకుండ
వారువీరనకుండ అష్టదిక్పాలకులనందరిని గెలిచె - పరధనములదెచ్చె
పరకాంతలను దెచ్చె - పతిహితవులయట్టి సతులను దెచ్చె - సూర్య
చంద్రులగెలచె సురమునీంద్రుల గెలిచె వీరాధివీరులను పోరునను
గెలిచె-మూడులోకములెల్ల ముల్లుగావించె-రక్కసులరాజై నవరావణా
సురుడు - వారిబాధలకెల్ల నోర్వలేకానాడు - దివినున్న ముక్కోటి
దేవతలునుగూడి-బ్రహ్మపట్నముకేగి బ్రహ్మతో నెరిగింప,నాచేతజావడని
నవ్వి యిట్లనెను. వానిజంపెడువాడు నా కుంభమునసుండు పదంపదండని
[illegible] బ్రహ్మ యింద్రాదులందరుగూడి,
[illegible] విన్నపము జేయగను, బ్రహ్మాదిసురలంత పరమమోదము

నొంది సాష్టాంగములుజేసి శాఖలందరును శరణుశరణో సామి బిగ
దేశజాలకా శరణుగొచ్చితిమయ్యా, కరుణించుమమ్ము ఖలులు రావణ
కుంభకర్ణాదిదానవులు కఠినబాధలుమమ్ము గావించుచుండిరి పలుబాధ
లికమేము పడలేకవచ్చితిమి, కరుణించు మము వేగ కాంబనాంబరుడా.
ఎట్టికొట్టనులికయేమిసేయగలేము నీశరణుకొచ్చితిమి నిర్మలాకారా
ఆపదలదొలగింప హరిప్పనీవేయనుచు, నీపాలికొచ్చితిమి నీలవర్ణుండా,
భూమిఆకాశంబు భూతకోటియందు, నీవుకానిది లేదు నిరుపమాకారా
నారాయణా నీదునాభికమలమునందు బ్రహ్మదేవుడుపుట్టి పరమమోద
మున యీసృష్టియావత్తు యొలమి జేసినవాడు నీవుగానిది లేదు నిఖిలంబు
నందు, అని యిట్లు బ్రహ్మాదులతిదీనులైపల్క విని వాసుదేవుండు కనిక
రించును వినరయ్య సురలార మిగులవేడుకతోను వసుధలో రాక్ష
సుల వధియింతు నేను, గరుడగంధర్వాది ఘనులుజంపగ లేరు కిన్నరేశ్వ
రులైన గెలువన లేరు యక్షులైనాగాని యేమిసేయగలేరు అష్టవస్తువుల
కైన సలవిగాతదు, ఎంతేసి వరములను ఈశ్వరుండిచ్చెవి చెడగొట్టినా
డయ్య చెప్పనేటికిని అందు చేతను వాడు హద్దుతప్పినవాడు అవనిలోనా
చేత హతముగాగలడు నరవానరులచేత ఘనగూలు నాతండు సురలు
నరవరులును సుఖముజెందెదరు ఇప్పుడు నానేమి ఏమి సేయగలేను
సరియైనకాలమువదానవునిగూర్చి అందాక మీరంత అధిక బాధల బొంది
అణిగియుండవలయు అద్దు చెప్పెదను సమముగా పదివేలసంవత్సరము
లైన బరగంగసయోధ్యాపట్టణంబులోను సూర్యవంశమందు సుగుణుడై
నటువంటి దశరథమహారాజునకు యెనేను కడుపుణ్యవతియై కౌసల్య
గర్భాన రాముడై జనియింతు రాజ్యంబులోను ఆదిలక్ష్మి సీతయైబుట్టు
భువిలోన, వసుధలో మీరంత వానరులుగను మీ సహాయముచేత మేటి
రావణునిఖండించ పెదవనిబల్క విష్ణుండు అందరికి సెలవిచ్చి ఆదినారా
యణుండాలాగు పదివేలుయొసంగినవాని, భువిలోనదశరథుని పుత్రుడై
జన్మించి ప్రజలకానందంబు పరగగావించి తనవంశలక్ష్మణుడు తన
వంశభరతుడు, తనయుంశశత్రుఘ్నుడుగ నుద్భవించె, ఒకడెనలుగురు
నగుచు నొనర భువినుదయించె తలిదండ్రులకెల్ల దనివిబుట్టించె, తన

కాంతయగులక్ష్మి ధరణిలోమానవైన, జనకునింటను సీతయనగబుట్టించె కడుబాల్యమందున ఘనుడు విశ్వామిత్రుని వెనువెంటనేయేగి విలువిద్య నేర్చి, మంత్రంబులను నేర్చి మర్మంబును నేర్చి తనతమ్ములును దాను తనమానివెంట తాటకిని వధియించి తపసియాజ్ఞముగాచి, పాదధూళిని రాతి పడతిగావించి, గౌతముని సేవించి కడుదీవెనలునొందె, శ్రీకరంబుగ రాము సీత పెండ్లాడి తనతమ్ములకు పెండ్లి తత్క్షణంబున జేసి - జనకు డానందింప జానకిగూడి, అనసిమేలైనట్టి ఆభరణములనొంది, రత్న కానుకలంది కడమోదమునను, దశరథుండును గూడి తమ్ములందరు తాను తిరిగిపట్నమున కరుదేరగాను, కడుదారిలోపలను కడుకోపమున వచ్చు, పరశురాముని బాహుబలముమాలించి, భూపుత్రితో గూడి పురంబున కేగి, పరమమోదము ననుండె పన్నెండు యేండ్లు తరు వాత పట్టంబు తనకు కట్టెదరన్న, కైక విఘ్నముజేసి కారిణార్థము ఆమాటకును రాముడధికసంతోషమున, తమ్ముడును సీతయును తత్క్ష ణంబునను, తపసిరూపము దాల్చి తలిదండ్రులకు మ్రొక్కి, గురువసిష్ఠుకు మ్రొక్కి పరమమోదమున, తండ్రిసత్యము నిల్పి దండకారడవికేగి, అం దున్న మునివరుల కభయంబులిచ్చి, ఆవిరాధునకబంధు అత్యాశంబుగ దునిమి, కాకాసురుని తప్పుగాని రక్షించి, యొకచోట నొకయేడు నొకచోట రెండేండ్లు, ఒకచోట మూడేండ్లు నొకచోటనాల్గు, మునులు వున్నచోట మోదమంది రాముడు [illegible] మోద ముంగి వాసికెక్కిన పంచవటిభూమిలోపలను, పర్ణశాలనుగట్టి బాగుగానుండి చుప్పనాతినిముక్కు చోద్యంబుగాగోసి, ఖరదూషణాదులను ఖండించి వైచి మరువగోసరకీత మాయలేడిసగొట్టి పిలుపు రావణుడే సీతకాంత గోల్పోయి, పడతిగానకచాల పరితాపమునుబొంది, తన తమ్ముడు తాను వనమెల్లవెదకి, పక్షిపుంగవుగాంచి పడతిజాడలు దెల్పి, పంపానదిలో పరము బాగుగానెంచి, శబరి సచ్చటజూచి సంతసంబుగ జేసి, హను మంతునటగాంచి యాశ్చర్యముగను చాలను సుగ్రీవుతో సఖ్యంబుగావించి వానికి వైరైన వాలినిజంపి, రవిపుత్రి కిష్కింధ రాజుగావించె పంగదుని యువరాజ్యమందునిల్చి, అతివర్షకాలంబు వారునెలలచోట

మాల్యవంతమునుండి మానేశ్వరు, దనపతిని వెదుకగా వనచరావళి నేర్చి అన్నిచోటులకంబు నంగదాదులను బింకంబుగను సీత లంకలో నున్నట్లు, వాయుపుత్రునిచేత వార్త దెలసి, కపిసేనతో నేగి సముద్ర ముదాటి, రావణాసురుగాంచె రాజసంబుగను, పర్వతంబునచేత బలు సముద్రముగట్టి, లంకాపురంబెల్ల లగ్గలుదబెట్టి, అతికాయునే జంపి అల ప్రహస్తునిజంపి, చెలిమహాకాయు శ్రీగముగజంపి, అగ్నివర్ణుని జంపి యుల సుపార్శ్వునిజంపి, కుంభకర్ణుల గూలగానేసి। ఘోరరణ మునవచ్చెదు కుంభకర్ణునిజంపి, యింద్రజిత్తు జంపి యేలమి మీరగను, ధరణిపైమూర్ఛిల్లిన తమ్ముని బ్రతికించి, వాయుహోమంబు బంగమ్ము జేసి, రక్కసులరాజైన రావణాసుర గూల్చి, విరులువానలు గురిసె పరమమోదమున, మండోదరాదిగా మగువలను భోధించి, అలవిభీషణు లంకకధిపతిగా జేసి, హనుమంతుచే వార్త అతిరయంబునబంపి, సీతనటు రావించి శీఘ్రింబుగాను, అనలమధ్యమునందు దగశోధన జేసి ఇంద్రాది దేవతల సిష్టములుగావించి తనతండ్రియైనట్టి దశరథేంద్రునిగాంచి, పార్వతీశ్వరులను బాగుగావించి, బ్రహ్మాదిసురలచే బలు దీవనలు బొంది, పూలవానలచేత పొలుపొందిరపుడు, అనలదేవునిచేత తనసతిని గైకొని, తనతండ్రికి మ్రొక్కి తాత్పరమునను, అలవిభీషణుచేత అతి సమ్మతంబైన, కట్నంబులిప్పించె కపిసేనకెల్ల, బలురణంబునబడ్డ భటులనే బ్రతికించె, వరిపుష్పకంబెక్కి వాంఛమీరగాను, వెలయుదెబ్బది రెండు వేల వానరులను, అలవిభీషణాది అరాక్షసులను, అందరును గొల్వగా అపుడు శ్రీరాముండు, తన సతియు తమ్ముండు తానుతోడమున, పుష్పకరథ మెక్కి పొలుపుదీపంగ, గగనమార్గమునందు గలసి పోవగను, మునుపువచ్చిన త్రోవ తనసతికి జూపుచును, అన్నిభూముల గడచి యవలీలగాను. జనినటగియూ భరద్వాజవద్దను దిగ్గి. భరతుని పిలిపించె పరమమోదమున, భరతుండు శ్రీరామ పాదంబులకు మ్రొక్కి, నగుపెద్దపిన్నలను తాత్పరమునను, అంతింతయనరాని యధికసంతోషాన, అయోధ్యపురికేగ సందరవ్వేళ, వానరులవిడిపించె వరుసగా నొకచో, రాక్షసులనుండిఖించె రయమున నొకచోట అంత

శ్రీ రామ పట్టాభిషేకము

పురమునకేగె అతివతోడను గూడి, సాకేతనాథుండు సంతసంబుగను, పురజనులు పొగడగ పుణ్యలగ్నమునందు పట్టబద్ధుండయ్యె. బాగు మీరగను. భట్టుచాకిర్లకును పలుధనంబులనిచ్చె, బంగారుదానంబు బాగుగనిచ్చె, భూదానములనిచ్చి గోదానములనిచ్చి, బంగారుదానంబు బాగుగానిచ్చె, కాంతిమీరగ చాల కన్యాదానములనిచ్చె, రాముండు జగదభిరాముడై యొప్పె కౌసల్యకును మొక్కి కడుదీవనలుబొంది, కైకకును, బ్రేమమీరగను మోదమునను, చోద్యముగ రాముండు సౌమిత్రికు మ్రొక్కె, గురువసిష్ఠుకు మ్రొక్కె, పరమమోదమున, తమ్ముండున ముద్దుతల్లులందు భక్తి, గురువులన్నమాట గురిచెప్పకుండా, దేజమై భవ్యదేశంబులెల్లను, రాముడన్నమాట రాణించుండె, భరతలక్ష్మణులంత పరగశత్రుఘ్నుడు, కోరి రాముని సేవ జేయుచుండిరిగ, కౌసల్యమదిలోన కడుసంతసంబంది, అనంతభరితయై యపుడు తాబల్కె, కొడుకు కోడలును ఘోరాటవుల నుండి, మళ్ళివచ్చుట జూడ మాకుగల్గెనుగ, కోడలును కొడుకునే జూడగల్గెనటంచును, కడు సంతసమునొందె కౌసల్యదేవి, నావరంబులు పండె నాకోర్కెలు నిండె. నానోము ఫలియించె నాభాగ్యములును, అపుడు సీతాదేవి అత్తలందరి పద అతిభక్తితోనుండ సన్నివేళలను సుమిత్రకును మ్రొక్కె సొంపార దీవించె, సౌభాగ్యవతిగమ్మ సఖియనీవనుచు కైకకు మ్రొక్కంగ కష్టంబుదలపోసి, మనసులో నొకటుంచి మరియొక్కటనియె, అత్త కౌసల్యకును పతిభక్తితో మ్రొక్కె, కౌగలించుక బల్కె కన్నీరొలుక, కోడలా వినుచూడ వేడుకాయెనుగా, నాపుణ్యమేమందు నాదుభాగ్యంబు, అడవులయందున్న చాలయిడుమలన్నియు బొంది, నేడువచ్చితమ్మ నీవు మాతల్లి. అధికదుఃఖంబొంది అతివనీవచ్చితివి, మాకు సేవలు సేయమనుచు మాతల్లి జలుసనంబులలో నుంపదునాల్గు యేండ్లుండి. నేడు వచ్చితివమ్మ నీవు మాతల్లి వనమృగములలోన దనుజమాయలలోన యెట్లు మెలగితివమ్మ యింతిరో నీవు, నామాటలు విన నాకు భయమాచుండె, నీవెట్లు ధరియించి, నిలిచియున్నావో, రాజసాంగన లెల్ల రమణినిను జూపింప, మది

గలందిరి వేమొమాతల్లీనీవు ఏవిధములందైన యోచి చూచినగాని నీవంటి
సతియేది నిఖిలంబులోన, నీవంటిపతిభక్తి నీవంటిగుణవతి, నీవంటి శాం
తంబు నీదురూపంబు, నిజముగను లేదు నేజేయుభాగ్యంబు నీవు కోడల
వైతి నేడు మాతల్లిఅయితేను నాతల్లిఅమ్మరో యేమైనా। చింతసేయగ
బోకు యెంతమాత్రంబు మీరుశుభములబొంది మెలంగుడు నాతల్లి!
నామాటవినవమ్మ నాతల్లి తాంత కడుచింతబడి నీవుకటకటబడబోకుకష్ట
మెుందక నీవు యిష్టభాగ్యమ్ములు సకలకష్టములంది సంపదలబొందుదురు
తొలుత సుఖమునుబొంది దుఃఖమొందుదురు కష్టసుఖములు రెండుకలిమి
లేములు రెండు కరవు ఈభువిమేనవారలకును, గుణవంతులయినట్టికోడు
కులనుగని నీవు జగతిలోపల నీవు సంతసించెదవు అని యిట్లు కౌసల్య తన
కోడలకుజెప్పి కౌగలించుకనుండె కడుసంతసమున యాలీలగని సీత

శ్రీరాముల రాజ్యపాలనము,

అలయత్తలవద్ద పాదసేవలుజేసి భాసిల్లుచుండెనరగ శ్రీరాముడుపాలన
బొనరించి రాజ్యమేలుచునుండె రాణింపుమంచ పెద్దయుండగ చావు
పన్న కన్నదులేదు జారచోరులులేరు జగములోపలను హెచ్చుగా పు
ణ్యంబులెల్లచోటులనిండ పాపముండగలేక పారిపోయెనుగ నేలమీద
వర్షాలునిండాకురియగను పంటలన్నియుపండి భాగ్యంబునుండి దారిద్ర్య
మనుమాట ధరణిలో లేకను కరవుకరనైబోయె కనిపించకుండ పరకాంత
వాంఛలును పరధనాపేక్షలును యెంతమాత్రములేవు ఎంచిచూచినను
కృతయుగంబుకన్న కీర్తిల్లుచున్నది రాముడేలగ భూమి రాణించుచుండె
అలహరిశ్చంద్రాదు లాద్యులకన్నను రాముడేలుచుండె రాజ్యమంతటను

అంతఃపుర వర్ణనము,

శ్రీరామచంద్రుడుసీతాసమేతుడై బంగారుమేడలను బాగుగామండవజ్ర
వైఢూర్యాదివరభూషణములెల్ల బరగియుండెడుచోట్ల సామలో నుండ
నేలముచెక్కిన నాలీలాగృహమందు, జానకీదేవితో తానువర్తించె వేడు
కలమీరంగ విహరించుచుండెడి తూగుటుయ్యాలందు బాగుమీరగనువూల
తోటలనుండెపూబోణితో గూడ అంతఃపురమునుండె అధికమోహము
దీపించుచున్నట్టి పావురంబులుండు, సీతామహాదేవి శ్రీరాము

లుండె. అంతింతయనరాని ఆనందభరితులై, సతిపతులేవేళ సంతసింప గను కొడుకు గోడంఢ్లున్ను నడవడంతయుజూచి అతిసంతసమువనుండె నపుడు కౌసల్యపురజనంబులుచాల పరమమోదమునుంచి, శ్రీరాము లున్నట్టి చెలువెల్లజూచె, ఆ కాలమున రాముడశ్వమేధాదులు చాలగా జేసి రాజగతిలోపలను, దుష్టులను శిక్షించి శిష్టులను రక్షించి జగమెల్ల పాలించి జానకిరాము నాల్గుపాదములాదు నయమునుగ ధర్మంబు దప్ప కుండా రాము తాను.

దేవతలు రాముని తిరుగ పిలువనంపునని బ్రహ్మను నేసుట,

యేతెంచెపుజలెల్లసంతోషభరితులైయుండగా, పాలనంబొనరించెపరమ ధర్మంబుపదిపదులునొకనూరుపదినూరు వెయ్యేండ్లు పరివేలపై నింకపై నొకవెయ్యి, పదొకండువేలేండ్లు పరిపాలనముసేయు. కొదిదినములును యింకకొరతయుండగను. దేవలోకమునుండు దేవతలు యీావచ్చియొక నాటిసమయానవచ్చియుంచిరిట్లు వైకుంఠవాసుండు వసుధలో రామునైచా లలుగనుండి లీలడున్నాడు సముకోరిసరికి మానవుండైపుట్టి రావణాముల జంపె రక్షించెమునలను ఆదినారాయణుండీవసిలో నున్నాడు తిరుగ ఈ వైకుంఠపురికిరాడేమి అనియిట్లుబ్రహ్మతో సందడును పలుకగావిని నవ్వి బ్రహ్మ తాననియెమోదమునముననమునుపు పుట్టమునంగవెనుకరమ్మనుట కుమనము పెద్దలమైమరియేమికద్దు మత్స్యావతారంను మానవుండైపుట్టి మరువుచేనున్నామాడలేమిటికిక, మానవజన్మమున మరుపుగొనుచున్నా డుసంసారిచందాన జగతిలోపలను ఒకవుపాయముచేత వైకుంఠమునకొ చ్చుమరియెవరు వినరానిమాట చెప్పెదను పరులెవ్వారికి సప్పు పరమరహా స్యంబుమాటజెప్పెదమీాకు నూటియీారగను సతి నెడ బాపితే శ్రీరామచం

సీతపై నింద కల్పించుటకు బ్రహ్మ సరస్వతిని పంపుట.

ద్రుండు వచ్చుమార్గముపుట్టువైకుంఠపురికి, నుసులోనాగు మరిముని యుతలపోసి తనభార్యయగు సరస్వతినిరావించి, వినవె భారతి నీవు వినుపింతు నొకమాట భూలోకమునకేగి పాలతిరోసివు సీతపై కోపంబు శ్రీరాములకుపెట్టి యొక బాపురము కేయు మింకొకో నీవు అధికదోషముచి అగనాముణీరాము జెక బాపుటము సేయుము యింతికోసివు దోషముంచిన

లాగులోపించుమరిమరియు, సతిపతుల నెడబాపు సంతసముగను యెన్ని విధములనైన యేచందమునయిన సీతనెడబాపుమీ శ్రీరామునుండి, సీతనెడబాసి సీ [illegible] కనిపెచ్చు [illegible] నేగనుచబోవ్వ కాంతరో నీవు, మరిమరియు కాబడ్గిస్తూ [illegible] కగా వినినరస్వతి చాలవిస్మయం బందిలక్ష్మి [illegible] తుత్తప్ప [illegible] గటిద్చి [illegible] యెన్నా కు అత్తెల [illegible] సనుయుందు రుగా, జనులు [illegible] చాలుచాలు పగసాధిం చుచుంచు [illegible] యెందు నైనగలదు మందు కైనాను [illegible] సంతోషాన జగతి

[illegible] ప్రవేశించుట,

లోపలను. సకల [illegible] కలంకమింతో నిండువేడుకతోడ నుండె [illegible], [illegible] నుండె, [illegible] నుండె [illegible] నుండె, [illegible] నుండె, శూ ద్రులందు [illegible] గను, [illegible] నుండెనోములందులనుం డెవా [illegible] గాక [illegible] చోటు [illegible], [illegible] ంచె, నాటకే [illegible] నాల్గులందుండున నుండె, నివ [illegible] లను. [illegible] దయు, [illegible] ను రామచంద్ర డుండినచో, [illegible]

రామచు [illegible] ఫురి [illegible] దిరుగుట.

[illegible], యొకనాడు [illegible] కటిగాయుం [illegible] తనపురంబున [illegible] ను రాముడన్ని వీధుల తిరిగి [illegible] గను, సూర్యవీధులు తిరిగు, సామవీథులు తిరిగె, రజకులున్నాపిన రాముడు వచ్చె [illegible] అనాడు రజకుడు తనభార్య నేలనవి [illegible] కుచుండ [illegible] చాలగుంపుగా [illegible], [illegible] నీ యెగను నామాత లేకుండ నా [illegible], [illegible] పూర్వకాలమున ఆరునెలలందుండి అతిసమర్పిస్తే [illegible] కాదా, పరయుండ్లకినాన్న [illegible] నాకుమర్యాదయేనా, పరయింట నిన్నాళ్ళు [illegible] యేలుట యెంత పరువుతక్కువలు

పసుచు కాలమునందు పతిని యొకబాటన్న సతియేలుట మళ్ళిపతికి తప్పాను, వయసుకాలమునందు పరచోటనన్నట్టి. మగువనేలుట మళ్ళి మిగులతప్పాను, చాకలోడైతేనేమి జాతిహీనుడైతే, సీతిగావలె కానిజాతి యేమోను. తాతతండ్రులకీర్తి తప్పించి యీనాతి,మళ్ళియేలుట నాకు మంచిగాదయ్యా, తప్పయితె పెనుతాను రసమయితె యిస్తాను యింతి

రజకుడు రామునిని నిందించుట

గావనాతినేలుకోవయ్యా అలనాడు రావణుండా సీతనుగొనిపోయిలంకలో నిడుకొనె శంక లేకుండా। తిరిగి తెచ్చియుసీతపురములో నుంచుకొనె మళ్ళి ఏలుచుండెను మహారాజుగనుక । పెంచెనువృషళ్ళను పెద్దింటి నడవడి। తప్పులేదనుమాట ధరణిలో గలదు । అధనాయంత్రులను అనరుదగ్గిరగాని వనితలివతెయుయి ఆ సమానెదరా।అలాగునసే నేను అపకీర్తినొందంగ, వెర్రిరాముడనగాను విందయ్యమీరు । అని యిల్లు రజకుడు రోషమున బల్కు।విని రామచంద్రుడు తన మూర్చెందె। మున్ను వేవేళ మేమీదబడ్డట్లాయె!కన్నులగ జీకట్లు గప్పినట్లాయె । తనమూర్చ తా దలిసి ధరణిపై చూచెనుమరి సురిదుఃఖించెను నసుగ పలను తప్పు తెలియక నేను ధరణిలో నిలాగు।అపకీర్తి వచ్చైతినకట యేమందు వరిలినమున నేను వెలది దెచ్చితిగానే ఇంతకంటె తప్పు ఎందైనగలదా। తాతలయినకీర్తి నంపిదశరథుని కీర్తి। యి విరొందు చెడగొట్టనేలపుట్టితిని' కాకుత్స్థవంశమున ఘనత అతోల్లిటి కీర్తి । చెడగొట్టితిని నేను చెడుమూర్ఖమున ! యిక్ష్వాకులమెల్ల హీనతనొందంగ ।ఏలబుట్టితి నేను యిక్ష్వాకివంశ్యులు । రఘువంశమున నేనురాముడయిజన్మించి । మచ్చదెచ్చిన వాడ పూలలేటికిక । చాకలోనిసీతి నాకు లేకపోయె । ఏమి సేయుదునింక యొంటనెచ్చెదము । నాకు యీరీతి వ్వలని లోకులాడెదరంట।నాడె జానకి నమునిందనాడరాదా । నోరుమూయగ వచ్చునూరువిధములనైన । లోకంబుమూయుటగ నాకిశక్యంబా మనసు వానిలాగు మరిచాలదగజెంది । దీనుడయిరాముడు తిరిగిరావచ్చె । అతి

రాముడు రజకుని పదము లనుజాన ... చెప్పుట

దీనుడై రాముడంతఃపురముజేరి తమ్ముల దండులు దగ్గరపిలిచె తమ్ముడా లక్ష్మణా ధరణిలో వినరాని । నిందపొందితిని నిన యొమునకి బ్రతుకు దాన నేశ్వరుడయిన దశకంఠుడైనాడు । జానకిని కొనిపోయి తానుండు

రానగ। వెళ్ళిమనమా సీత వెదకి దెచ్చుటనిపుడు తప్పు వెట్టిరిచాల ధరణి
లోపరిజలు ।మనతప్పేమనకింక మరిగానమైతిమి । ముందు దెలియకనిట్లు
మోసపోయితిమీ మనపట్టణమందునా మరియిట్లు రజకుండు । తప్పుబుట్టి
నుచాల చెప్పరాకుండా ।అలాగునేలోకు లెందరంటున్నారో । యేమిసే
యుదునింక నెందరో చెప్పెదను।యికనయినలక్ష్మణాయిలదుంచగా రాదు
సీతనడవులనుంచి శీఘ్రము రావరమ్మా । మగువ నక్కడదించి మగువ నే
దెచ్చితే । మనమిచ్చిపోతుంది మాట కెటికిని అనియిట్లు రాముండు తన
తోడ బలుకగ । సౌమిత్రి లక్ష్మణుడు చాలగను దుఃఖమొందె యేమిరఘు
రామ నీకేమిబుద్ధి । యిటులమాటలు నీవు స్థిరముగానెంచే । మరియు
చాకలివాడు మూర్ఖుడై యిదలైన కల్లు తాగెవాడు తెల్ల నీలాగు నోరు
కొవ్వులాగు కారుమాటలబల్క । అవిసిక్కమనినీవు అనదగునయ్యా।
గానవాదులబంపి రమ్ము సీతనునీవు ।జనుంమధవమందు అపుడుంచలేదా
కిన్నరలు మొకలై కింపురుషులందరును । గంధర్వయక్షులు కలిసిరా
లేదా । సరుణవాయువులెల్ల నా ఛలో రాలేదా । అష్టవసువులుకూడి
యువరాలేదా।బ్రహ్మ రుద్రేంద్రులా రాలేద సీతామహా దేవి సెలవు
చూచుటకు వారితో గూడి ధీరమానసుడైన । మనతండ్రి దశరధుడు
మరియురాలేద, అందరును జూడంగ అగ్నిదేవుడు దెచ్చి, అప్పగించెను
మీకు సద్భాతంబుగను । ఆనలమధ్యమందు అంతసేపుంచినను కనులు
ముర్రిగలేవు కొంత తావేళ।చీరమాయగలేదు చెమటబట్టగలేదు పా
లుపైనపుష్పాల చెలువుపోలేదు । మేనుచాయలుకొంత మెరుగుమాలగ
లేదు । కనులుమాయగలేదు । కాంతయూ వేళ।యిదిజూచి మనతండ్రి
యద్భుతంబుబొందె । మునముందె నరగరిది మనతోడబల్కె, అతిపతి
వ్రతయైనదిలక్ష్మిసీత । సంకశేసితి విప్పుడేమి రఘురామ । యీ యింతి
కోపించియిపుడు శపియించితే । మనవంశమునకు హానివచ్చునుగా అని
యిట్లు మంతండ్రి అంతా మకోపించి । కోశలనుదీవించి కొన్ని తా జెప్పె।
అటువంటి మాసీత మాశ్చర్యముగనేను । తప్పులున్నావంటె వొప్పుగా

సీత నడవికి నొనిపొమ్మని రాముడు లక్ష్మణునితో జెప్పుట,

నీకు ఇది యొంగా పెక్కు తెన్ని జెప్పవగాని। రాముండువిని మోముదిగ
వేసి అంపకర్వతిమాయా మది మొట్టినోగాని । యెన్న చెప్పిన రాము

డదివినకాదె, పదువడి లక్ష్మణుడు, మరికొన్ని జెప్పగా, ఘనకోపమున రాముండసియె లక్ష్మణితో, మారుమాటలు మరుపల్కరాదింక, పణతి నడవులకిపుడు పంపించిరమ్ము నాయందుభక్తికలదేయంటివాసికి, ఉన్న మాటలుబలుక యెందుకోయయ్యా, అన్నమాటలకును అతిభయంబు నుజెంది, యేవిధంబున, నేను దేసి గొనిపోదు, పదునాల్గుయేండ్లు నే బలువనంబులలోన, తల్లి భాసనచేసి తొల్లినేనుంటి, వదినగారనుమాట మదినెంచకుండగ, నాతల్లిచందాన నన్నుదీవించు, అటువంటిసీత నేనత విడిచగనాడ, యెట్లుసమ్మతిబొందు నేమిసేయుదును, మరిమరియు దుఃఖంచి మనసునీలాగు, కటకటబడిచాల కన్నీరుచుసోలుచు, రాము డంతయుజూచి మోమువంకవేసుకొని యేమి లక్ష్మణనీవు యింతచింతింప, ఒకయుపాయముగలదు యోకటందుకొనుమా, అనెనంబునీవు అతివ గొనిపొమ్మా, మూడుమూసములాయె మదితగర్భముదాల్చి, భావంబు యేమంచు బహుపరాస్తంబు, గర్భమునున్న కాంతలకోకవాటి, వాంఛలుండుసటంచు వారుదురు జనులు నీ కేమివాంచని నేతనే నడిగితే మునిపత్నులను దిడగమూడితనొకెనుగా, అనెనంబునీవు అతి వేగగొనిపోయి, బాగుగావనములోపల విడిచిరమ్మా, అన్నమాటల కెల్ల ఆత్మలోవెఱగంది, సీతనప్పుడుకునేసి సౌమిత్రి యుపను, వదినగారికి
సౌమిత్రి రామాజ్ఞచే గర్భవతియగు సీతను అడవికి దమ్మనుట,
చాలవందనంబొనరించి, పినవమ్మ నామాట వినిపించెదాను, నీవుకోరిన కోర్కె నేను సేయుమటంచు మాయన్న సెలవయ్యె మునుపటిను నామునులు వున్నచోట మదమునిసిచూడాలి, ఐదీనత్తువుగాని తల్లి వినరమ్మా, మాయన్న సెలవయ్యె మన్నించగరాదు, సీత నాతోనీవు శీఘ్రిమున రమ్మా, సౌమిత్రిలక్ష్మనుడిట్లు మరిమరి చెప్పగా, మనువ సంతోషించె మగువసీతమ్మా తానుగోరినకోరిక తప్పకుండాయువుడు, చే యుచున్నారందు తెలియమోహించె, మదిలోను మోదించిమరియు త్వరలు నెల్ల దండంబులుబెట్టి తా విడిగను, కౌసల్యమందిరమేను కనుచిరిమో యుంచు, కటకటంబడిచును కన్నీరుబెట్టు సౌమిత్రియు ముదాంచోద్యంబ నుచుతాను, మదియందు వెరగంది మరియు దుఃఖించె, కొకవంతోషించె కనుసమ్మతమునొంది, వమ్మాళి కల్లమని మదింతీవించె, గురువసిష్ఠుని

మ్రొక్కి గురుభార్యయైనట్టి, అరుంధతి కెల్లపుడు తా మ్రొక్కి
తగు బ్రాహ్మణులను మ్రొక్కి తగు పెద్దలకు మ్రొక్కి శ్రీరాములకు మ్రొక్కి
తా బయలు వెళ్లె, పట్టణవాసులు చాల పరిగుంపులు గూడి తమలోన
దుంఖించి తమదిట్టులనిరి బలువనంబులలోన పదునాలుగేండ్లును, మిగుల
కష్టమునొంది మగువ సీత, రక్కసుండైన రావణాసురుచేత, బా
ధలనొందియుండె బరగ యాసీత, అదికాలమునాడు అన్నికష్టలొంది
యిప్పుడు సుఖము చెంది కూర్చున్నదిగా, పుట్టినది మొదలుగా భూపుత్రి
యెన్నికష్టంబులొ బొంద కలిగె బాయసతి, గర్భంబుతోనున్న శాంతనడ
వికిబంప, తగిన విన్నమాటలు తగబెట్టదా రామ, రాజులహృదయంబు రాయి
తో సమమంద్రు నాడునాటి తెల్ల నేడు నిజమయ్యె పురజనంబులు చాల
శోకిష్టులైరి అలాగున, తల్లడిల్లి చెప్పతరముగాకుండ, మరది వెనువెంటను
మగువ సీతాదేవి తల్లిడోవుచునుండె తాపసములోకి, అడవిలో వలజొచ్చి
నిలువకడాక సీత నడబను చుపాదముల తల్లడించుచును, కడురాళ్ళచే చాల
కాళ్ళపగల [illegible] మిగుల [illegible] యెండ చాలా
తగిలి [illegible], [illegible] దారిపోవుచును, మేనుగడగడ
వణకి [illegible], [illegible] తెల్లపోయె, అదిచూచి లక్ష్మ
ణుడతి [illegible] బొందె, [illegible] తల్లి నమ్మనేను, అడుగడు
గునను సీత [illegible], [illegible] మదినిట్లుదలచె
వనములందు [illegible], యేల గోరితి నింక యేమిసేయు
దును [illegible] రాముని [illegible] యేమి గోరక మతిభోయి
నేను, [illegible], యింత కష్టములంచు వె
గుగ [illegible], [illegible], అతిదుఃఖ
మును బొందు [illegible] విని యున్న మాటలు
యొ[illegible], [illegible] తాననుమాసం
చక, [illegible] కొన్నది నేవను ధపం
చక, మరి యెవరి [illegible] లేటికిని, [illegible] భూపు
త్రి [illegible] లేక. మరది లక్ష్మణు [illegible], యిది యేమి లక్ష్మణా
యి[illegible], [illegible] అని యిట్లు ధూ

పురి)అచ్చటచ్చటజూడ కొలనుముందరగాంచె కోటినట్టులను,ఆకొలను
యందున్న అందమంతయు దెల్ప బ్రహ్మదేవునకైనపాటిగాదన్నా పార
వంబులుగలవు చక్రవాకములుండు । కొంగలందునగలవు కొల్లకొలదిగను
కలహంసలునుగలవు జలధరంబులుగలవు జలపక్షులచ్చోట చాలగాగల
వుగంగయమునయుగూడినంగమైయున్నట్లు।అతిసరస్వతిగూడియుండమై
నట్లు।త్రివేణియనఁనొప్పి తేజమైవెలుగొందు । నిర్మలంబైనట్టి నీరుతా
జూతె । కలువతామరలతో సుందూగి యున్నట్టి । కోకుచేగువతోయి
కొమ్మతానప్పుడు।తనతో [illegible] జూచి తాలంబుచల్లారె । హా [illegible]
తానుపుచ్చుకుంటుండె [illegible] మోపు దిగవేసు [illegible] ।
చాలదుఃఖించి [illegible] ।
ఉదకంబు [illegible] యుండిరోసిలాగు
తనచేతులతో నీరుతాబుచ్చుకొని [illegible]
నీసీత।పాపా [illegible]
మిగులదుఃఖించుచు। [illegible] చింతమాను
నీవు ఎంతదూరమునేను । మునిపల్లెయిదిగో [illegible] మున్నాది మెల్ల
మెల్లగరమ్మ మేదినీసుతనీవు।నేనుయుండంగనీకు భయమేమి।వనము
చూచుచునీవు మనసుసంతోషింప।చిన్నచిన్నగనమ్మ తల్లిసీతమ్మా ।
అందునిందునజూడకయుండుసందుపరాకు।దారివెంబడిరమ్మ తరుణీలలామ
భయముజెందనీవి బాగుగానావెంట । దారివెంబడిరమ్మ ధారుణిపుత్రి
పొన్నమానులుజూడుపాలతీగెలచ్చోట పోకమానులుజూడు ప్రాకటంబు
గనుపాలవృక్షముజూడు సజ్జనసీవిచ్చోట । తాళవృక్షముజూడు తరు
ణేందువదనా । హింతాలవృక్షంబు [illegible] సంపెంగవృక్ష
ములు చాలగాగలవు। మారేడువృక్షములు మిగువయచ్చటజూడు। నే
రేడువృక్షములు [illegible] నారికేళముజూడు [illegible]
తియ్యమామిడిచెట్లు తెలియజూడుము [illegible] ఖర్జూరములజూడు [illegible]
టను।శావంతవృక్షములుకలిగిజూచితివా।తింత్రిణీవృక్షంబు దేవదారులు
జూడు।పద్మ్యలికపులిపారిజాతములుజూడు । అశోకవృక్షంబులతివలక్కడ
చూడు।పొగడమానులుజూడు మిగువసీతపుడు । మందారములు జూడు

నారాయణ యిట్లాను. పలుమారు యిట్లా వచితయుచ్చటను రేగు
మానలయాను శ్రీ రామునిపద్ధి గొలయుచున్నాను రామునిరాకను
తి ప్రయాణము జాడు దానివ్యులనుచూచు [illegible]
దవా, సీతన్నియు జెప్పి శ్రీరాముండు [illegible]

లక్ష్మణుండు దాంటుంచు చెల్లను సీతకు [illegible]

మాటొంటిసవ్వు, గొంతసారించియు గొలిచి [illegible]
పైన అడవిగోపలను, ఘోరవనము లోను చేరి [illegible]
మాత్రిసుసికన వనిగనూన్నంచె. అచెల్లః నమా [illegible]
వారసనరాము మరదిలక్ష్మణునా, ఘనియు [illegible]
మానుచు, తనయుంటగొంకు రాక్షసపైలరది పరితు గొపయునీత [illegible]

సీతను కుదిచివచ్చుటకు లక్ష్మణుడు చింతించుట.

సిద్ధిసంపగా, సాధినిదుఃఖాంచె మారెవిలక్ష్మణుకు పొంగరూరి తల్లి
మంచునను [illegible] సమా తన్నేలగాంచి చెన్నెలించెంగాను మదలో
పొన్నునుండెపిరి. అవనంబులోను పంపిందనగట యిూరాగి చెరి
పించి హేలాకుకేలాకు హేమ్మగయిూకదిమనో యిప్పు సిచ్చోట ఐనక
పుత్రినిపిసిచి వనములోనిలాగుతిరిగి నేనయోధ్యపురి కెట్టుపోదు పుర
జనములో జేరి వారికి యేమంటేను ఏమిచేయుమనింక నేమినేయు
మాను, తల్లులకు నేమందు తమ్ములకు నేమందు, గురువసిష్ఠులకు నే
యేమంటూను, వనములో దిగనాడివచ్చినావంటేను, పట్టణవాసులు
చాలదిట్టుదురునన్ను, యిూసీతనుతప్పయేమి లేదంటేను, రఘురాము
గోపించె మిగులనాపైని, రాముకెలవులుతప్ప రాదంచుభయమొంది
మగుడనిటచించితే యిూదిట్టునురా, అన్నకెలవునుతప్ప అతిభయం
బునుకెంది, సీత నడవులపాలు సేసిపోదలచె, యినుగో లక్ష్మణుడింక
వదినగారినిగోరి, వనములో దిగనాడవచ్చెనంచు లోకనిందలువచ్చు
పాతకంబుగనాకు వేమిసేయుదునింక యేగెనిబోదు అటుసాడగా
దప్పు యిటుసాదితేతప్పు, యేతప్పుబడలేక నెంచుటుచ్చెదను. తన
యత్నములుగాని దైవయత్నముగాని శీతనడవుల పాలుజేసె వైరంబు
మరియేమి యుతరాము మాటలాడగరాదు దైవయత్నంబైన తప్పింపలేరు
అని యిట్లుతలపోసి అధికదుఃఖమునొంది యిదియె సమయంబను మరది

రామాజ్ఞను తాళపత్రము వ్రాసి చెట్టుకుగట్టుట

లక్ష్మణుడు, అలనాడు రావణుం డతివ నినుగొనిపోయి లంకలోనుంచు టకు శంకసేయుచును, తిప్పాబట్టి [illegible] చాత ధరణిలో ప్రజలంగ వచ్చి వానంబున పల్కిరిట్లనుచు, రజకుడన్నమాట రాముండు వినవచ్చి నిన్ను అడవిలో విడచినన్ను [illegible] నేను [illegible] దుఃఖము జెంది, యెన్ని జెప్పినగాని మన్నించక [illegible] నిన్ను యిందు దెచ్చినవాడ, నా [illegible] యాధ్య వట్నంబు రాకుసిరా, [illegible] తాళపత్రమ లపైని తానంతయును వ్రాసి [illegible] చేటి [illegible] ఈ నాతి నిటువంచి యేలాగు [illegible] డిచ్చోట జనకపుత్రి యిటువనములో [illegible] నిందు వేమకను ఆడువారికిటుల [illegible] సేల తెరవు దోచదుగా, సీత [illegible] అనియిట్లు తిన చాల మానసులో [illegible] సీత పాదంబు లకును దండంబు [illegible] ధరణి [illegible] తాను బయులెల్లె, [illegible] సీత [illegible] యౌనని చింతించియుదిని [illegible] తిరిగి సీతాదేవి [illegible] కడు చెమట [illegible] తాను [illegible] చిన్నబోవుచు [illegible] నెంత నే కొనిపోయి, [illegible] అతిదీరుడై [illegible] తాను, [illegible] చింతింప

[illegible] రాముని [illegible]

నభవారు [illegible] మంచి [illegible], తల్లి కౌసల్య యును [illegible], సుమి త్రయు చాల [illegible] మంత్రిపుంగవులంత [illegible] గూడు చుండెడుగ పట్టణవాసు [illegible] రాము తెలసి

లేకుండ అంగరిటులాడంగనాత్మలో దుఃఖించి రామచంద్రుడు తాన మో
ము దిగచేసె. వసిష్టుడావేళ వారించి అందరిని మిగులంత చింతించి మరియు
నిట్లనియె యజ్ఞాగ్ని కర్తవ్యులకు నెంచి సీటి నే భార్య తోడిదిగాను పరమ
ధర్మంబు, అదిగాక నీవిక ఆలస్యమును మాని, పెండ్లి వేగముగ నున్న పెంద
లాడేను, సాంప్రదాయకమైనా సంబంధము ఒక్క చిన్నదానిని పెండ్లిచే
సి యాయననిజముగ నున్న ముజానకినే పెండ్లాడి అగ్నిసాక్షిగ నందువం
టినొకమాటనీవుగాక వేరెనెలతకోరనని నమ్మకంబులు చేసినావు బల్క
తివి, మళ్ళినేపెండ్లాడి మాటదప్పరాదంచు, వసిష్టునితో బల్కె వసుధేశ్వ
రుండు గురువుల్లాపములు [illegible] మోదమునొంది [illegible] సీతవలె
ప్రతిమ చేయించి [illegible] తోడ [illegible] రాజ్యమేలుచు
నుండె రామచంద్రుడు, ఈలీలగను [illegible] చుండగా భూమి వినుడి
ఇక్కడ సీతావృత్తాంతమెల్లను. [illegible] వినిచి

సీత సౌమిత్రి విడనాడ [illegible] చూచుట

తెలివొంది యూహల్లుదిక్కు [illegible] మరిదిగానక తాను మది [illegible]
చింతించి యెలుగెత్తి తా బిలిచి యె దుగానకను [illegible] సీతమ్మ
[illegible] బడితిరిగి, మళ్ళి [illegible] నేలచె, మరదిం [illegible]
మరి యెందు బోతివో, తిరిగిరావు [illegible] తెరగునా కిపుడు ఏమృగంబుచేతనే
మాయెనో రాంచు పలు [illegible] దుఃఖపడియె [illegible] టను అతిదుఃఖము
లొందొంది ఆకాశము జూడ, [illegible] బుకనికించె [illegible] పయిని, ఇది
యేమి [illegible] ధగ [illegible] పై బడియె
బలుమార్గ్ర [illegible] జెంది [illegible] మునుచు మది నెట్లు శోకింప
దొడగె ఎందుకీజన్మ [illegible] ఎంత [illegible] మందు [illegible]
దుకొచ్చితిని, ఆడజన్మము [illegible] తే [illegible] చు
బుధుల [illegible] వాడు జెప్పినమాట నేడు [illegible] యెను ఏమి సేయు
దునింక యెందుబోదునను. [illegible] బ్రహ్మ దుఃఖము [illegible] పొంద ఏల
పుట్టించెనో యింతి [illegible] నా [illegible] డి జనకుండు నన్నాపెంచే వాడు, వనిత
క్షమయుంచు [illegible] నాకు తల్లి భూదేవిగా,
మామ దశరథరాజు [illegible], కౌసల్యాతనయుండు కాంతుండు
నాకంచు, వేయివేల [illegible] పెరిగితిని, ఇటువంటి సంతోపంబునుండి

నెల్లప్పుడు,ఆపదలుయేతెంచు టాశ్చర్యమాన మాయత్తకౌసల్య మరి ముద్దుజేయును. అటువంటివాముద్దు అడవిపాలాయె అనియిట్లుభూపుత్రి మనసులోదుఃఖించి, తన మరదిలక్ష్మణు దయశాలితలచి, అడవిలో దిగనాడి అతిమోదమునసీవు పురముజేరితివయ్యా పరమధర్మంబా, నాడు వనములలోన నాతోడనీవుండి నన్నువిడనాడంగన్యాయమానీకు జెప్ప కుండనీవు ఇప్పుడిట్లగవెల జెప్పి తేవత్తునే సిగ్గునేవదలి మాయన్నకో పాలు మెల్లమెల్లగనీవు మల్లించలేవైతివిమఱదీ లక్ష్మణా నామనంబున చిన్ననాటనుండి యెఱుఁదువు తగనిట్లుజేయుంగ ధర్మమానీకు బలువనం బులలోను పాపంబుయునకుండా దిగనాడుట నీకు పరమధర్మంబాబెగడిం పగానేల యిప్పడిచ్చటనాకు, నాపాలిదైవంబు నన్నింతిజేసె, ఏమృగ ములునైనా యిచ్చోటకేతెంచి నన్ను యిపుడుచంపే నాభాగ్యంబు ఏమృగముురాదాయె ఏమిసేయుదుమమ్మ బలుతెరంగులసీత, విలపిం చుచుండ,అంతటసూర్యుడు అస్త్రాదిదరికేగె, సుదతిదుఃఖములేటి తజా తునన్నట్లు మావంశజనికాంతి మరియిట్లుదుఃఖించు, చూడలేకనుమా డ్కి సూర్యుడనుగ్రుంకె, కడుదుఃఖమునసీత కన్నునెరసెగనట్లు సాంధ్య రాగముగప్పె జగతిలోపలను సీతదుఃఖమునొంది చిన్నబోయినరీతి పదిదిక్కులు గప్పెనపుడు చీకటులు సీతకన్నులునిండు జేమకుట్టినలాగు. చుక్కలసరయించె వెక్కనంబుగను గాఢాంధకారమ్ముకమ్మె పండున సీత పెక్కువిధములదాను భీతిల్లుచుండె. కటికచీకటితప్ప కానలో నున్నట్టి మృగములన్నియుచాల మొరిగుచుండెనుగా వనములోనున్నట్టి

అడవిమృగములు జనకజను గాంచుట,

వనమృగములుకొన్ని, సీతయుండెడి చెట్లచేరువకువచ్చె మసిపియుండె ఠిలాగుమరియప్పడాలించి ఆహారంబువోరికనవి అతిసంతసమునావుండ తీకములన్ని నిండువెదుకకొందె భల్లూకములకెల్ల ప్రబలిమోదంబు సిం హంబులవికొన్ని చెలగివేడుకనొందె శరభంగులన్నియును పరమమోద మునా యవియాదిగాగల యెల్లమృగములగూడి చాలనాహారంబు భ క్షింతుమనుచు దరికినియేగంగ దవకాంతిప్రమకెల్ల కనుగొన నాశ్చర్య

శరముగాదోచా, మెరవు మెరసినలాగు మీాకెల్లగోలువంగా, కనులాడక, లేకతన వృహాణచుకును, గడగడవణకుచును కారుమృగములు కొన్ని జేరబోవక లేక దూరమేగుటచే భక్షించుటలుకూని భయముజెందుట గాక ఇంగితజ్ఞానంబు లేలపౌడ మెనుగా జ్ఞానంబు లేగాద జానకిని పొడగ న్నమదుజులాడిన లాగున మాట లొచ్చెనుగా మాటలన్నియు వచ్చి మరిదగ్గరబోయి సాష్టాంగములుజేసె సకలజంతువులు, సాష్టాంగములు జేసి సకలజంతువులెల్ల యంతిసీరగల్ల నెరిగింపవమ్మా. మాయమ్మ వినునాడ మాటలొచ్చెనుమాకు యింగితజ్ఞానంబు లెల్లబుట్టెనుగా, సామాన్యురాలయిన వదివిగాదోయమ్మా ఆదిలక్ష్మి కాంత వౌదువోయమ్మ బ్రిహ్మపట్టపురాణి భారతీదేవివో, చంద్రకాంతవో నీవు చానరో జెపుము, లోకమాతివుసుమ్మా మాకుతోచినమాట. విష్ణుదేవుని కాంతవే జెప్పుతల్లి పతి నిన్ను గనుగొన్న సంతోషమాయెను, యేరీతి నీ తెరంగు యెరిగింపవమ్మా అసియిట్లు మృగజాతి అటులమాట్లాడగా మిగులదుఃఖమునుబొంది మగువతాపలికె ఎవతె నేనయితేమి యిక ఏమి మీాకెల్లబాగుగా నను మీారు భక్షించరయ్యా మీా కాహారంబైతే నాకు పుణ్యముగలుగు, నను వేగవీక్షించి వినరయ్యామీారు పతియేలనటు వంటి పతినులల్లనందుకు మీాకు ఆహారంబుమేబునాకగును నా పేరు

సీత మృగములతో వృత్తాంతము జెప్పుట

సీతంద్రడు నాతండ్రిపినకుంకు భూదేవిమాతల్లి పుణ్యాత్ముందారాధరణీశతిలకుండు దశరథుడు మామ మాయత్త కౌసల్యమరది లక్ష్మణుడు భరత శత్రుఘ్నులే బరువాత మరదలు నానాధురఘురాము వరవణ్ణుండు, కైకసుమిత్రి కౌసల్యతో నావారునాకు చిన్నత్తలు మీాకు చెప్పెదను వాసిష్టగురువుమానవంశంబునకెల్ల సుమంతుడే మంత్రిసూర్యవంశము నకు ఇతిసుందర యి అయోధ్యపట్నంబు కాపురస్థలముగాదీపించుచుం డు పురజనంబులమీాల భూమీాసుదునమ్మ అడవిలో నీలాగు యెడబాసినాను, మరదిలక్ష్మణుడిట్లుమరినను గొనివచ్చి యిచ్చట నేన్నిదించనేగ నాతండు, ఉన్న చందముమీాకువిన్నవించితినయ్యా నను భక్షించండి యీ న్నిమీా కేలశీతియన్నియుజెప్పి చిన్నదోపుటజూచిఘోరజంతువులంతభో రుమనియేడ్చి కటకటానికింతకష్టమెందుకువచ్చె మేమాజూడలేము భా

ముకోపమఘోరవనమునవిన్న యీరీతిగావించిదీనుడై శ్రీరాము జేరిశమం జెనివంటి కాంతను యీవిధంబు బ్రహ్మ యెంతగ వ్రాసెను నేం పాపంబు మూయమ్మ నాజూకమాటలన్నియువచ్చె ఎంత పుణ్యాము వాసు యిప్పు డిచ్చోటభూపుత్రినిజూడ పుణ్యంబుమాకేమ్మో శోకంబునందు నా నెంచి శేసితిమా, పదునాల్గులోకాలుపరికించిజూచి నానివంటిపతివ్రతయేది నిఖిలంబునందు నెంతినిజూకంగాదు వేరు కబుట్టెనిమ్మ భక్తుణ నేయనేర్పు మూమేము నీపాదపద్మములు నిరతంబుగొల్చెదు మవున్నచోట నిలిచి యుండెదము మునిపాదములసేవనిరతంబదారికి తేకనులపంచవులాలున కనుపించునూకు నెంత మూ యీవుచింతబశశోకమేమునుండగనీకునేల తక్కువగ నేమిగావలెనన్న భామినీమణినీకు తెచ్చియిత్తుము మేము పె ద్దవేడుకలు ఎచ్చటికేగవలెనన్న యచటికేగోపగోముకోరినీ పాదముల గొలచియుండెదము, భయమునొందకు మమ్మ బాగుగా నీవెంట సెవజే యుచుందుమేము నిరతమును మృగములన్నియుగూడి మిగులధీరతి నల్లకొండెదము యీభూమిలోయెక్కొమ్మ తాబల్కెమీకుపుణ్యంబుగలదుమేటి జంతువులార యీవరమునిపల్లెలొందైనగలవా కల్గియున్నమగాని గలతెర గంబయునాజెప్పి వేగమేపన్ను చేర్పడియుంచుపల్కినంతట దాలపరమ మోదమునొంది సీతకులు వాయిల్లె జంతుజాలములు, వరమునీంద్రుం డైన వాల్మీకు స్నిట్టిపల్లెయొక్కటికలదు పావనస్థలము, యెనుబహాముద గలదువనలోకసుందరీ శీఘ్రంబుగానందు జేర్చెవచ్చెదము, అనియుబ

మృగములు సీతను వాల్మీకాశ్రమమునకు దోడ్కొనిపోవుట

బల్కుచువచ్చోటువెడలించినడిపించుచుండెనాపట్టడిపల్లెనుకడి వైపున కొన్ని ఎడమవైపునకొన్ని వెనుకముందరకొన్ని ఘనరంబుగనుముందు జంతువులెల్లగట్టి కావలియుండి సీతమెల్లగనడువజెసెనచ్చటను. ముండ్లు లేనిచోట మునికనడిపించుచును రాళ్ళులేనిచోట రమ్మనుమాతల్లి, నీరు పండినచోటనెంత నేగానిపోయుగంగస్నానముసేయగాజేసిమరియు ఆకల న్నప్పుడే అతిమధురంపుట్టిఫలములుగొనివచ్చి ధామకిచ్చుచును యాం కడగలచోటలెల్ల సీతాదేవి, నడిపించె వనములో నానాటికిని ఒక

వాల్మీకి సీతను గాంచుట

క్రోసునొకనాడు యొకనాటియందునే, యొకరెండు క్రోసులే యొకనాటి యందు, మెల్లమెల్లన వేదిసు గూడి యెల్లగోటు మృగములెల్లనడ పించె, గాత్రిశేళలయందు రామా దేవికిచుట్టు, వనమృగంబులుచాల పా రాలుయిచ్చె. వనము లోన మృగము లేతనచుట్టునుండగా, మఱియేమిభయ మానునుగువసీత నా భయంభక్తులకునుసీతపాదాలుగొల్చుచు మృగము లన్నియు ఘోరవనములోన, ఘనమూగా దెబ్బదామడయున్న వనము లో, మానవార్తి కనున్న వాసవల్లికొచ్చె అప్పుడావాల్మీకు లంతదూరము నాచి, వగసుఖరగునసీతకు కేలు దెంచి, కౌగలించుక తానుకన్నీరు లో లుకంగ, ఋషిక్షమునికు ఎదుకొచ్చెనుగా, అనియిట్లు వాల్మీకుడడిగి నంతటిలో నకనుదుఃఖమును సీతకా వ్రునునియేడ్చె, బమిరోదనము సేయువ శని ధంవ్రుచును, దివ్యదృష్టినిజూచె దేవి చందంబు, బ్రహ్మపుత్రుడు గను కథింపంగ మూడంగ, వారందుజరిగెగతులు మునికిగనవచ్చె, అదియెల్లతా గావించి యాశ్చర్యమునుబొంది యెరిగి యెరుగవిలాగునింతశోకబల్క మా యమ్మవినవమ్మ మానవులకే ప్రొద్దు, కష్టసుఖములు రెండు కాలములుగల వ్రు కని సొల్లగొలాగు గను దేవరికైన, కానున్న పనులు నా కాకపోవ మాకు, మోనకరయిన హెచ్చుతగ్గులు గలవు, మదిలోన చింతించ నాముని కల్లి, మాపుత్రిసీలాగుకా వించిమునివరుడు, చల్లనియుదకంబు సఖయకిచ్చెనుగా, మునికాంతలందరునుము మొలొ పండికేగిన మధురఫల ములు దెచ్చి మునుపకిచ్చిరిగా, ఫలములనుడుగక ఫలహారముగ జేసిగంగ పానము పికాంతచల్లగను యొకచోటు గూర్చుండియొనగమృగములయె న్న గావించిమునిలోన భావించి పలికె, మానవహోయముచేత మేలుబొందితి నెను, ఘనమునీంద్రుజూడగల్గె నాకిపుడు, యేవిధంబయిన చావగం వగన్న, ప్రతికించితిరిమీరు పలుమాటలేల మీకష్టములోంది మే లుచే స్థిరినాకు, కరుణతో మతి మేలుగావింతుమీకు, మీపుత్రపౌత్రులం మేటిమందలుగాక, అతివృద్ధిగానుండుడడివిలోపలను, గంగగల్గను మీ కు యుంగీతజ్ఞానముంబు, మీవంశముల కెల్ల మేలుగాకల్గు, ధరణిలోగలవా ము తగుసుఖములుగల్గమీకవైకుంఠంబుమీకు ప్రాప్తింపు అనియిట్లు

దీవించి వనమృగావళికెల్ల, సెలవులిచ్చెను సీతచిరునగవుతోడ. ధరణిపై
బడిచాలకుండంబులర్పించి,మడుగులవంటోపాన మృగములేగరలె ముని
కాంతలనుగూడి ముద మొందిభూపుత్రి. సంతసముగనుండెకొంతకాలం
బు, కందమూలఫలాలుఘనముగాభక్షింపు, వింతు వేడు నొందినెలత కొ
న్నాళ్లు. మునిగాంటనీలాగుమూడుమాసములనుండ అష్టమాసంబయ్యె
యతివగర్భంబు. అదియెల్లబరికించిమదిగానదిగులొంది, యొకనాడు వా
ల్మీకియొప్పగాబల్కె, వినవమ్మసీతమ్మ వినుపింతునొకమాట గష్టకాల
ములొచ్చెకలికినేకిపుడు, నాయమ్మనాయమ్మనను గన్నవాపకిట్లు వే
దువేధామనేపుత్రి. నాకుఅమ్మవునాటికాలమందు, గనుక నీతోనొక్క
కథను దెల్పెదను, అత్తవార్లింట్లలో అందుకొనుచుంటయును, నీవ్వాడుకాలా
వ నెలతలుండాలె- అతివపుట్టినయింటఅత్తయింటనునియుపదిటుదంటివను.
యూనయింతులుండాల పతివనుసహాయములందునవయింటనుండిన, తప్పు
పచ్చునుసుమ్మీచరణిలలామా. కావున ఇంతనుండి కాదలంచక లేమ,మిాఅం
డిరియొన్నట్ల మిధిలాపురంబు, నేను తీసుక వెళ్ళి నిన్ను దింపెదనునను,
మిాతండ్రియింటికి నాతల్లి ఇమ్మా,నేను తీసుకపోవ నిశ్చయ మేనున్నా.
నా వెంట మెల్లగా నడచి రావమ్మా, అనియిట్లు మునిచంద్రు డానాటి యున్న

సీతను వాల్మీకి జనకపట్టణానకు దోడ్కొనిపోవుట

బల్కి, దండకమండలముధరియించెమరియు, నామమెల్లగనీవు నడువు
మ్మంచును, ముని కాంతలకు మొక్కి ముది తానడచె, ఆవేళముదివెంట
అతివమెల్లగాను, నడచిపోవుచుండె నానాటికిని, మూరముసిరోజునా
అతివనడుచువచ్చె నడవులేదాటి, పట్టణంబులుదాటి పల్లెలన్నియు
దాటి, కొండలన్నియుదాటి నిండు నేమకము, పుట్టింటికి బోవ పొలతి
సంతోషాన, ఆకూన మాపకుండ అతివతానడచె మునివెంట
వెంట బాగుగానడవంగ, కష్టముల యెంతమాట కనుపించదాయె, పది
యునైననుగాక పదియేనురోజులు, మధ్యమార్గములోన మాసము

సీత గర్భవేదన

య్యెను, మాసములు తొమ్మిదిమగుచునకష్టముగాక, గర్భ భారంబయ్యె
కడలలేండ నిండు నేదుకటోడ నిట్టూర్పు విడుచును, నమున

డానికి తాళ్ళ తడబడుచుమంచి వనుమునియాడంగ గడగడవణకుచును, మేలుచెమటబుట్టి మెలలికంఠిటను, అదిచూచిమునిచంద్రుడాత్మలోవెర గంది, కష్టకాలముగాని కనుపించుచుండె, కటకటా, యిటువంటి కారణం బిక నేడు, సేయవాడనుయింత జేసి, దైవంబునుదిత బుట్టినయిల్లుమూడు కోసులయంక, దూరమున్నదియింక దోవలికనాడు, మరిమరియు నీలాగు మనసులోచింతించి, జనకనందనతోను మునిచంద్రుడనియె, నాతల్లియికనీవు నడువలేవోయమ్మ, గర్భభారంబయ్యె కాంతరో నీకు కష్టకాలమలాగు కనుపించుచున్నది, ఆడవాయము లేదు అడవిలోవల ను. యిట్టిచందమునబట్టి యికనేమిజేతునో బ్రహ్మవ్రాసినవ్రాత బాయదే తల్లి, పూర్వపుణ్యంబెవరు భువిలోనతప్పింప, కానున్నపనియేమొ కాక పోదమ్మా, అయితేనేమినాతల్లి అడవిలోనిటుబూన. ఈశ్వరుండేకాని యెవరులేరమ్మా, ఈచెట్లునీడను యింతి నీవుంచుమా, కట్టుతిప్పలు చాలదిట్టమైయుండు కాంతయెచ్చట యెందుకాని రేవ్వరునేడు, పైనుండి దామాట బల్కుచుంటాను ఘనప్రసంతానంబు పొలతిరోనీకౌను హరిహ రాదులు, హాయమాదురేరమ్మా, గరుడగంధర్వాది ఘనులెల్ల యీ వేళ, నిన్ను రక్షింతురే నిక్కముగ తల్లి పంచభూతములెల్ల భాసుగా నిచ్చోట నిన్ను రక్షించునేడు మాతల్లి, జీవనలఘునమాన దీపంవు

జనకరాజ మార్గమున పుత్రులను గనుట.

చుండగా, కొమ్మపుత్రులగాంచ కోరినట్లుగను, పుత్రోదయంబయ్యె పాలుపొందవనమెల్ల, పూర్వదిక్కున పొద్దుబొడిచినట్లుగను, పూర్వ లగ్నమునందు భూపుత్రితనయును, కళలొప్పనుదయించి కాపుమని యేడ్వ, ఘనమైన వాల్మీకి కడుచోద్యమునుబొంది, యేమినాతల్లి నీకే శిశువుగల్గె, నాయవాపుత్రుకు నాకుగలిగెనుగాని గర్భవేదనయింక కనుపించుచుండెగర్భవేదనయింక కనిపించుచున్నది తాళలేనిక మాదు దయచేయవయ్యా, కుశదర్భయునింబు నదొనెందుబోసి, మరుగున తానుండి మగువకందిచ్చె, మంత్రించియిచ్చె నాపూని యుదకంబు, పాతిమొల్లగదాను పుచ్చుకొనగాను, కుశ గర్భ యుదకంబుకొమ్మ తాబుచ్చుకొని, మారియొకపుత్రుని మగువకానను, ఇపుడు రెండో పుత్రుడెలమిగో గలిగెనని, పొలతివల్కను మునిపుంగవునితోడనంత

నంబునుబొందిసకలంబుదలజోసి, బలుచింతనుండె వాబ్రహ్మవు త్రుండు సీతకిద్దరుగాచిన్నపుత్రులింబుట్టె,వనమెల్ల తేటమైఘనతరంబుగను. సూర్యచంద్రులు ... బిల్లుచుండిరి పండు వెన్నెలాగు బరగిరచోట కామరాకులు దెచ్చి గవసి దాని ... సీత ... ఒదు శయనింపజేసి, రఘు రామపుత్రులు యఘువిదూరులుయపుకుధ ... నదయి ... దిశలంబొడన మునివరుండావేళ మెమెల్ల దిగనాడ, మరియెల్ల చింతించె మనసులోననూ.ఆడవిలోనీలాగు ... లిద్దరుగాంచి, మిగుల కష్టమునొంది మెలతియున్నాది తొనరిసాయము లేదు యేమి సేయుదు నమ్మవనమెల్లశోధించి వచ్చుచుండగను, జనకునిపంపుగా శరభుననా హాడు,సగ్గ ... పుష్పాలుఫలములకువచె.,వననూ ద దినగంగ వాల్మీకి తాగా చియెనడివాడవుసీవు యెందుకొచ్చితివి సీకేమి యెవ్వరు ... బాపికో.వున్నచంద్రమా మాపేరువిన్నపము సేయు, జన ... మాగా శంభూంమునా ... ,వనములో పడియుండి వచ్చినా యమ్మ. ... పోయి సీరాజు ... , జెప్పువాల్మీకమునివచ్చి విలని ... వాడుతా. ఈవేగనాపపోయి వనములో వాల్మీకి ... జెప్పగారాజు ... ఘనముగాతాను వెలయుంగపదునా ... తోరథమా దోలించుకొనిపౌరసుంబుతో నచ్చి, వాల్మీకిమునిగాంచనవంద

జనకుండు వాల్మీకిని సీతను గాంచుట.

నముజేసె ... విన్న గన్నముందు జేసినయట్టిపాపమెల్లనుపోయె బ్రహ్మపుత్రుండానాభాగ్యమున నిన్ను నమరచూడగలిగె ఎంగపుణ్యము ... యిప్పుడిచోట వేడుకతో పదునాల్గువేల సైన్యము ... భాగంబు ... మొక్కబల్కె నిట్లనుచు, వాల్మీ ... ద ... యుడ! లోపమును, నుండకారణమేమి నిందు ... యము లేక ఘోరశాసన మందుయేకాకిగానుండ ఏమికార్యంబు, వా ... దు ధరిణిపై బడిలేచిపల్కుచుండగవలికె బ్రహ్మపుత్రుండు,ఘనకార్యమని ... గలిగనొక్కటినేడు చెప్పెదవినుసీవు చింతించవకుండ – కాంగ ... కార్యమొక్కటిబుట్టె – తెలియుమిఁకింతు వలదు చింతించు – యిప్పుడని విచ్చోట యేమైనబల్కితే శపియింతునే నిన్ను శీఘ్రము గాను - అడుగదలచిన మాట లడుగవలెనంటేను – ... చ్చు

నుతుండు అడుగవచ్చునుగా। రామచంద్రుడమున్న యేమి హేతువో గాని । నీకూతురగు సీత నెలతగాంపోయి । వనములో దిగనాడ వనమృగంబులు దెచ్చి । నాయింట దిగనాడె నాతినంకటను । మాదితపంతట నేను మూడు మాసములుంచి । గర్భంబుతోనున్న కాంతగావునను । నీయింట దిగనాడనేను తీసుకరాగ । యీవనంబున పుత్రులిద్దరుదయించిరి । పుత్రులిద్దరిగాంచి పాలతి యీదగ్గిరి । పాదమద్యమునందుండె ముదమెల్ల దొలగి విని యంత జనకుండు తనమూర్ఛగొని లేచి । ఘోరదుఃఖము బొంది ఘోరమనియేడ్చె జనకుండు దుఃఖాప తన సేనలందరు । భోరుమని శోకించె ఘోరదుఃఖమున । భోరుమని శోకింప బూశటిల్లగనంత, నిద్రబోవుచున్న నెలత మేల్కాంచె నిండువేడుకపోయి గుండెఝల్లన సీత తండ్రి కౌగట శేరి తాను శోకించె । జనకుండు కూతురంతను కౌగలించుకొనినను । నాతల్లి నాతల్లి వనమగన్న తల్లి । నాయమ్మ నాతల్లి నాముద్దుల పుత్రి । నీకింతకష్టంబు నేడు వచ్చెనుగా । భూపుత్రివై నీవు భూమిలోపల బుట్టి । నాపుత్రివైనావె నాముద్దుతల్లి । భూమిలో నీవు నాకు పుట్టినదారి కీసనాడు । లోకమెరుగగ బల్కె నాకాశవాణి । ఆదిలక్ష్మి సీత అవనిలో బుట్టించి । నీకూతురుగ జేస్తు నీకు భాగ్యంబు ఆవినారాయణుడును చు బల్కెదరు । మేటిపుణ్యమువల్లి యొసగ జేసితివో । వ నవిధంబు । నిట్లు బల్కె నాకాశంబు । ఆవిధము రాముడట్లుడైనాము, రాముడే విష్ణుండు యేమితప్పు చెయుచు । మునిపంపోషించి యిరియుతాంటె । అమ వంటి రాముండు అకవిమకించి ! యింత జేసెను నాడు యేమనే నీము దును అతివనిజమ్మంబు అదియెట్లైనోగాని । కనుండకొనవాక తానంత యైనా । సుఖముబొందనున్న చోద్యమేమోగాని । కష్టంబు లేనకుతాన వచ్చెనుగా । మాయమ్మ నేమంక మరియేమి కప్పవే । చింతింపకే నీవు యొంత మాత్రంబు । దైవయత్నంబెవరు తప్పింపగలేరు । నాకన్నవర పుత్రి నమగన్నతల్లి । నిన్ను రామునకిచ్చి నేను యీరాజుగా । వగలు బొందగవలసె దగుమో పాయము । బలవంతుడగు రాము పాయకేసితిగాని ఇంతయుండు మున్న రామ పకప యితిరిగా । అతిబీకరాం? అతివనిచ్చిన్నానా । సుందరుగారు కుకుకేము పుక్క గాన్నప్య కబుగటా నీ విం? కష్టమొందగవలసె చూడగల్గెను నాడు సుదతిరో నిన్ను, అని యిట్లు

జనకుండు తనకూతురుతో బల్కె । సీత పుత్రులగాంచి చింతించిమదిని
వాల్మీకి జనకులు వారిద్దరునుబట్టి చేతిలో నుంచుకొని సీతతో గూడి ।

జనకుడు కూతుర్నింటికి దీసికొనిపోవుట

పదిలముగ రథమెక్కె పదునాల్గువేలతో । తనపట్టణముకేగె జనకుడంత
టను । పట్ణవాసులుచాల బలురోదముజేసి । తిట్టసాగిరి రాముడెట్టివా
డనుచు । కటకటా యీస్థితి కారడవిలోనుంచి। యెటులోచ్చును రాము
డెంతసవాసుడే పుత్రులిద్దరుచాల । పాలుపొందుచున్నారు వీరి జూచిన
యెంత వారికయినాను, మనసునిల్వదుగాన మరువరా యీచిన్ని బాలు
లిద్దరుచాల భాసిల్లుచుండ్రి, సీతతల్లులుచాల చింతించి మదిలోన, తల్ల
డిల్లిరిచెప్పతరముగాకుండ, దాసీలు కాసాలు దారుణీసుతిగాంచి, తల్లడిం
చిరిచెప్పతరముగాకుండ, భూసురులు రాజలుభువిలోనవైశ్యులును శూ
ద్రులెల్లనుచాలశోకించిరవుడు, పట్టణవాసులుగాక పైవారలేగాక సృష్టి
ల్లశోకించె చోద్యంబుగాను పదివేలదాసీలు బాగుగా జనకుడు గాలు
బెట్టనువచ్చె బాలులిద్దరికి, తల్లిపొత్తులలోన దాదిప్రక్కలలోన పది
వాళ్ళు వురుడాయె బాలులిద్దరికి ఆనందమునరోజు యెల్లారు ముదముగా
యిరువదొక్కరోజు జరిగెనంతటను, పదివదులుదాసీలు పదువేలనాదు
లు, ఆరగగుంపులుగూడి బాగుగామీరగను, పసుపునూనెనుపింసి భాగం
బులోనగూర్చినలుగులు బెట్టిరిచాల వెపుడులందరును, కాగులందునచాల
కాగియున్నటువంటి నీరుమెల్లగబోసి నెలతలందరు, బాగుగా తాళాలు
పరిలించిపరికించి బంగారుగాజులే రంగుమీరగను, గళ్ళుగళ్ళు మనంగ
కాంతలందరుగూడి, చాలదోసిళ్ళతో బాలులిద్దరికి స్నానంబు లొన
రించి సఖియలందరుగూడి తెచియొత్తిసివార్చి వగబొట్టుబెట్టి కన్నెకా

వాల్మీకి శిశువులకు నామకరణం బొసద్పుట.

టుకబెట్టి కడువేడ్కమీరంగ రతులనుంచిరి రామపుత్రులకు, ఆవేళ
జనకుండు అధికముగనుప్పొంగి, బాలనాలోచరించె పరమమోదమునా
పుడములోగలయట్టి భూసురావళికెల్లభూరిదానములిచ్చె వేరువేరుగను
పుణ్యకాంతలకెల్ల వుట్టంబులిప్పించె, పసుపునూనెలనొసను బాగుమీర
గను భూదానగోదాన పుణ్యాదానములిచ్చె గాంగేయదానంబు కడకు
విప్పించె, భటులకెల్లను యిచ్చె భాగ్యరాశులుసిచ్చె కామువారలనెల్ల

కోరిరావించెవలెనసమస్త్రుచుల్ వడ్డించితామించి బీనసాధలకిచ్చెమోద మందగను కొద్దిగా రికివిచ్చె గొప్పవారికినిచ్చె పిరువారనకుండ. తేరువేరు గను, వసుధలోగల యట్టివారికెల్లనుయిచ్చె చెప్పమాడగరాని గొప్ప దానములు, భేరీలుబూరాలు పెద్దపెద్దవాద్యాలు తాళములు మద్దెళ్ళు తెప్పెటధ్వనులు ఘుమఘుమ్మన బ్రాహ్మణులువేదఘోషజల్లా మోదం బుగాసంగి మట్టుచుండగను జనకుడు వాల్మీకిమునివాధ జేయుంచు, మీాకదోచినలాగునాకుసమ్మతముపలికినంతటమాని పరమసంతోషము న కుశలవులని పేరుకోరివ్రాయించె కుశలవులయనుమాట విశదంబుగా పల్కజనకుండు నెరగందిమునితోనుబలికె, ఈపేరులుండుటకు యేమి కారణమన్న, మునువాల్మీకుండు తనుగాంచిబలికె, అడవిలోభూపుత్రి తాయూనమలువచ్చి చుట్టుతిప్పలుయున్న చెట్టుకేజేరికష్టకాలమునందు కటకటపడిసీతాను నెట్టుతిప్పలుకొన్న చేతనేబట్టి పట్టుకొని సీతమ్మబలుక ష్టములుబొంది తొలుతపుత్రునికాంచె విలసితంబుగనులతలు తిప్పలుగా సలవకుమారుండామె మంత్రించియుదకంబు మరియునేనిస్తి కుశదర్భ యుదకంబుకొమ్మత బుచ్చుకొని మరియొకపుత్రుని మగువ తాగాంచె కుశదర్భయుదకంబు కొమ్మకిచ్చితినం కుశరాజు యనిపేరు కొడుకు కుం చితిని కుశలవులు యనుమాట విశదంబుగా నీకు విన్నవించితినయని యున్నచందంబు ఇందుచేతను నేను పదియెల్ల పరికించి పేరులుంచితి నంచుధీరతనుబల్కె అవునవును యీ పేరువంతయే నిజమనుచు అతి మోదమునబల్కె నాకాశవాణి, ఆకాశమునబల్కె నచ్చోటి వారెల్ల చెప్పచుండగ మోదముప్పొంగిరంతా దేవతలుయాపత్తు దివినుండి పుష్పవర్షంబు కురియుచెవసుధపై నవుకువారివాదుపోవీణానాదములు జేసిరి చల్లనివాయువుల్ సాగెనవ్వేళ ధరయెల్ల సంతోషకరము చెన్నొం దముమ్మునదయున్న యుచ్చటలుగాంచి శ్రీరామపుత్రులు చెలుతెల్ల దూమలకు మునుతెల్లవచ్చిరి ముదమునొందుచును, ఆయదిక్కులనైనఅవ నాయెంవ్వేళ అతిమోదముప్పొంగి అచటిజనములకు, అంతింతియనరాక సంతోషభరితులై తాతతల్లియు చాలతనివిచేనుండి తాతతల్లులవని బాలులిద్దరుచాలపాలుపొందుచున్నారు బాత్రెళ్ళలోను వాకనాడు ఇద్ద కుండు సాకటంబుగ తానుకనకూతునుజూచి తానిట్టుబలికెను యనుము

సీతమ్మమగువరో నాతల్లి నాకుదోచినమాట నీకువినుపింతు నాడు భువిలో బుట్టినాకు దొరికినాడు ఆకాశముబల్కెనాది లక్ష్మనుచు ఇపుడు వాల్మీకుండు యింతిరోగొనివచ్చి, నిన్ను నాకిచ్చె వేనేమమా తల్లి నీకు తప్పులు లేవు నే నెరుంగుదునుగాని, లోకులేమందురేలోలాటి నిన్ను, ఆదినారాయణుండయిన శ్రీరాముండు తప్పులేకుండగా తరుణిగొనిపోయి వనములో దిగనాడవచ్చెనా యెంతైన నేమి తప్పున్నదో యేమిశోచదుగా, గర్భంబుతో నిన్నంతనెడబాపంగ, ఎంతకఠినుండయిన నిందసేయుచుగా అదిగాక సిరాముడాతిబుద్ధిమంతుండు, ఏమియెఱుంగక నీలాగు యింతచేయడుగ తప్పువున్నచాల ధారుణీసుతికంచు, లోకులనిమొపకేమొ లోరాక్షసిన్ను తనతండ్రిభావంబు తెనుగాంచిసీతమ్మ, మనములో వెరగంది

సీత అగ్నిప్రవేశ మగుట.

మరితూచింతించె, అయ్యయో నాతండ్రి అనుమానమిక నేలచిచ్చువేగమే నీవు జేయుంపవయ్యా, ఘోరాగ్నిలో నేనుఘరతనుజొత్తును, నీకుసంకోయ మేలనేకుమాతండ్రి, అన్నమాత్రములో పబున్న పుట్టగనంత, అనలంబు జేయించెజనకుడంతటను, మంటచుట్టుదిరిగి మగువసీతాదేవి వందనంబులుజేసి వచియింనుసట్లు పావకానాయందుపాపంబు లేకుంటె, కాపాడి రక్షించుకారుణ్యమనను, అని యజ్ఞాపంక్తచుతెనతండ్రికిని మొక్కి అనలమధ్యమునందు ప్రవేశించె, ప్రవేశించగా దావాగ్ని మొదమొంది, ఆకాశమునతెడ అతివింతగాను అతివతివ్రతయైనఆదిలక్ష్మిసీత నాయందుబడెనింక నాపుణ్యంబు, నేను ధన్యుడనంచు విరగిముట్టగనుండె అనలదేవుచాల సద్భుతంబుగను మంటలోపలసీత మతీకాంత చల్లగా, రెండుర్షూములునుండె సంపువేడుకను పసిడిబొమ్మవిధానబాసిల్లుచునువచ్చి తనతండ్రికిమొక్కి ప్రాప్యమనను పంతంబులర్పించు తనకూతుర్నిజూచి కౌగలించుబల్కెకనుభయంబునచే నాతల్లిరో నిన్ను నమ్మకుండగరాదు, లోకంబులో మాను నీకుజెప్పితిని, నామీాకోపంబు న్యాయంబుగాదమ్మ, లోకమాతవునాకు తెలుసుగా జనులకెల్లా చాలమనసు గోగలయట్టి సంశయంబులుచాల చక్కజేసితివి భయభక్తు

లుగ తండ్రిపల్కుచుండగ నంత, పట్టణవాసములోన భయముగానుండె),
జనకుపట్టణములోన జనులెల్ల వెఱగంది పలు తెఱంగుల నిట్లువలుకు
చుండిరిగా, రఘురాము డెంతసాహసుడమ్మా, తప్పుచేసినలాగు తరుణి
నెడబాసె, భళి రఘురాముడు పాపాత్ముడేసుమ్మి, నేరముండినలాగు
నెంత నెడబాపె, శాంత శ్రీరాముండు కడుదురాత్ముండమ్మ, యేమినేర
ములేక నింతి నెడబాసె, కనికరము లేక కౌసల్యాతనయుండు. కరినాంత
రంగుడయి కాంత నెడబాసె, పురుషులెంతటివారుపోలతిరో చూడుమీ
ఇంతిపాతివ్రత్యమెంత జేసెనుగా అసలమధ్యను పందు తాజొచ్చియుండం
గమనమునమ్మితిమమ్మ మగువరో నేను, ఇట్లు జేయక కున్న ఇంతిరో మన
మాయన నమ్మజాలదుమంటునాయమ్మ గాని, మఱిమఱియు నీలాగుమరి
పెక్కుమార్గాల పోక్కపలుకుచుండె పురవర్గమెల్ల ముద్దుబాలురకంతా
మూడు నెలలాయెను, ముక్కు లేకుట్టించి ముదమందుచుండ్రి, నానాటి
కొకవింత వ్యాలే నేర్పిరి, తండ్రిచందములోన తలపోసినట్లు ఆనందమున
నుండ అనుమానములయ్యె, చెవులు కుట్టించిరా చిన్నబాలురకు,
ఉయ్యాలలో వేసి మోవిపాడిరి కొంత, మగువలందరుగూడి మాటిమా
టికిని బంగారు తొట్టిలో బాలులిద్దరనుంచి, జోలలపాడిరి సుదతులందరు
ను, పదియొక్క నెలగాగ పరమవేడుకనొంద, పాకగ నేర్చి రా బాలు
లిద్దరును, మెల్లమెల్లగ బాలురెల్ల చోటులయాడు, రుండొక నెలలకేపా
ఱగ నేర్చి పన్నెండు నెలలకె తప్పటడుగుల బెట్టె, చాలగానడచిరా బాలు
రిద్దరును, మరికొన్ని నెలలకే మాటలన్నియు నేర్చె, ముద్దుపల్కులజూచి
మోదమందగను, తల్లిమనమున చాలతేమమూలినయట్టి' నంతసంబును
బుట్టి నింతికంతకును ఘనమును మొహరీలు గటిసూత్రములతోడ,
వరహాలు మరికొన్ని వచ్చుచుండగను ముత్తియపు మురుగులు, ముత్యవైన
తాళీలు, పచ్చలిపోగులే బావమిరాగను, ముక్కుముత్యపుకంబి చక్కగా
విలసిల్లె బాలసూర్యులవలెను బాలులిద్దరును ముద్దుమాటలతోటి బుద్ధి
శాలితోటి, ముద్దుగుల్కుచునుండె సముద్రుకో లేకుండా, ఆటపాటల
లోన సాటివారలలోన, నాటినాటికి మందితెలగాము రిదిజనులెల్ల వం
తోషమును బొందుచుండిరి శ్రీరామపుత్రులు బాదునవెల్లజూచి, తల్లితా
తయు జూచి యుల్లాసమునను పుత్రపౌత్రులయున్న పోలువెల్లి

గాంచి, జగములోవారెల్ల మిగులసంతోషింప, మునులు సంతోషించిరి
ముదమొందగాను, చెలియలందరుగూడి సీతపుత్రులగాంచి, మనమున

స్త్రీలు సీతపుత్రులను జూచి సంభాషించుట

నెఱగంది మఱియిట్లులనిరి. ఏమమ్మ యీతల్లి యేమిపుణ్యము గాని, యిట్టి
పుత్రులగాంచె నెంత భాగ్యంబు రాక్షసు భయమేమి రామవిగ్రహరికి
చనుజాంతపడు వీరితండ్రిగాపునను భూతంబులే వీరిబాంధవులో యమ్మ
భూతనాథుకుతండ్రి పోలుదుగాననుచు, పిశాలయినను గాను చూచె
లేవో యమ్మా హనుమంతుడే పసాలిబంటగును, సుగ్రీవుడుయును
సోదరే నాతల్లి, వాయుపుత్రుడు భక్తిబాయకుండగను, వానరయూధ బా
లురే మాకులో బరరమ్మా, తండ్రిమాయలుగాదె నిరుపేక్షించినను
చెలిబాలురమనను చలంబునొందితే, [illegible] తరుశిరోమ
ణు, అప్పటప్పుడైన రెప్పవెయ్యగబోకు [illegible] కేను చెప్పగ భాయ
తాడి, యాటలాడుటచూడు ముగుప [illegible] పదినిరో [illegible]
గుణము, బాగుగాజూడు, ఆకలేమియగకను ఆటలాడుచుండ నా తండ్రి
తమ్ముగుణము తమకెబ్బోలెటి, ఈకీర్తిబాగస యింపుగో చూచుచు
ను, సంతోషమునమండి చాలనాటిపా, [illegible] వార
లెక్క చుండ్రి తాతగారికుణంబు తరుశిచూచితివా, సిగ్గు చెముపుగు
పోయి నీదులాడుచునుండి, కుంకుమపువ్వుల [illegible] గను [illegible]
తోపువచాల మొగిడిలినముమూచి, ముక్కుపుట్టు బాగు మానంబు
తొలగి, దీరులైన వెనుక దానమునిచ్చిరి, అతిమాయచేసి చ్చిరాట
లన్నియును, పదిపదియు [illegible], పాదప్రాప్తుల
గెలిచె లేదమొందగను, [illegible] పరమ
దుష్టులదోలు బాలురిద్దరును, పక్షివిధములచేత [illegible] కండి
దోలిరి రామతనయులిద్దరును, [illegible]
వాల్మీకుండు జనకము కోడ, జననాథుకరు [illegible] పిరగుల
చదువకుండగ రామచరితము పదవలెను, యెన్నశాస్త్రములును నెల్లవిద్యల
యిందు, చాలచెప్పగవలయు బాలురిద్దరికి మానమాత్రముల కోకమిచ్చి
నే విన్నమును, వీరికన్న యాజెప్పి వేగమేర్పు [illegible]

బలుకగా, వినివినియుజనకుండుమునివనుచుబల్కె-యిటువంటి బాలురకు యెవరుజెప్పగలేరు, ఘనమునీంద్రా నీవు కాకున్నమునకు నాయింటనే యుండినాముద్దుమనుమలకుఅభ్యసింపగ జేయు మన్నివిద్యలున్ప్రేమతో వారలునిందువేడుకనోడ పాదములుగొలిచికడనెలమినుండెదము మఱి మఱియు జనకుండుమనవిచెల్లించుమనఘునుడువాల్మీకుండుంతగనమ్మతించె, అంతలోకుశలవులకారువర్షములాయెముదమందివాల్మీకిముద్దుబాలురకుమంచివారమునాడుమంచిలఘ్నమునాడు అక్షరాభ్యాసంబుయపుడు జేయించి ఓనమాలె మొదలు తాన్వ్రాయించెను, గుణియింతములు చెప్పగురుతుమీరగను, పుస్తకంబులబట్టపాలుపొందగనుజేసి, కావ్యంబులేజెప్పగమువేగమునను నాటకాలంకారన్యాయశాస్త్రములెల్ల నభ్యసింపగజేసెనంతకంతకును, గురువుజెప్పెపదాదిగురుకుగాబాలురుచదువుచుండిరివేదశాస్త్రంబులన్ని ఒకటిచెప్పితె రెండు ఒకరుచదువుచునుంద్రి చూడచూడగగురుచోద్యమొందగను ఓపూటచదివేది యొకనిమిషమందేయొక నెలచదివేదియొకఘడియయందే యొకయేడుచదివేదియొకనాటియందునే చదువుచుండిరిచాలసంతోషమునను అన్నిశాస్త్రంబుల అభ్యసింపగజేసె రామాయణముజెప్ప రామపుత్రులకు బాలకాండముజెప్పె బాలులిద్దరికంతా, కడను నయోధ్యకాండంబునుజెప్పె అలఅరణ్యకాండమభ్యసింపగజేసె కరుణతోకిష్కింధకాండమునుజెప్పె సుందరాకాండంబు చోద్యముగాజెప్పె పరగయుద్ధపుకాండ బాగుగాజెప్పె, ఉత్తరకాండలోయున్నకథయావత్తు, చెప్పకుండకొంత చెప్పభావించె వాల్మీకి సకలవిద్యలను రామాయణకథయును బాలురకుజెప్పుట రామాయణంబంతె ప్రేమతోవాల్మీకి ప్రాకటంబుగజెప్పి బాలులిద్దరికి సకలశాస్త్రములెల్లసంపూర్ణముగజెప్పె, చాలించెవ్విపాచదువుజెప్పి టలు సాముగరిడీలలో సాములేనేర్పి వేదశాస్త్రములెల్ల సంతోషముగను, ఛప్పన్నభాషలుచౌషష్టివిద్యలు చక్కగానేర్పిరిమక్కువలుదీర సంగీతసాహిత్యసకలవిద్యలయందు, మేలుబంతులలాగు బాలులిద్దరు చదువులన్నియునేర్చి సాములన్నియునేర్చి, విద్యలన్నియునేర్చి ప్రఖ్యాతిగాను రఘురాముపుత్రులుకంజల్లుచుండగా, వాల్మీకియొకనాడు వారితో సరిగా చదువుజెప్పితినేనుసంపూర్ణముగమీరు, గురుదక్షిణయిమ్ము పక

మధర్మంబుఁగోరినట్టి మాకు గురుదక్షిణలు బెట్ట, అభివృద్ధిబొందుడీ అవని లోపలను, మునివరుడు పల్కగా వి. రామపుత్రులు తల్లితోడను జెప్పి యతనితోనె జెప్పిరి తల్లియును తాను ఘనసమ్మతమునొంది యేమిగావలె నడిగి యిప్పుడేరండి, ఆమాటవినిరామకొమరులిద్దరు వెళ్ళి గురువుగారికి మ్రొక్కి గురుతుమీరగను. మీరుకోరి. కోర్కె మేమును యిచ్చెదమిపుడు కోరుడీమునిచంద్ర కోర్కె మీరగను, నాకేయేమికోర్కెలు మాకును లేవయ్యా, మీకుజెప్పినచదువునందు వేడుకను పట్టణంబు యందు వల్లె లందు నమీరుప్రకటనగా పాడి పరమమోదమున భిక్షము కొనిదెచ్చి వేవేగనిచ్చితే అదిమా గురుదక్షిణగా ఆనందమునను నిండు వేడుకతోడ తండులంబులు దెచ్చి పూటపూటకునూకు సూటిగ్నీరాగను మాష్టిగని యిచ్చినాము నష్టంబుమాకౌను భిక్షంబుగొని తెండి బియ్యంబుమీరు తన గురునికోరికలు తల్లికోబలుకంగ మగుడి యుసీతమ్మ తాచిన్నబోయి కష్టమొందుచుమీరు ముష్టియెత్తగలేరు మనయింటిబియ్యంబు మునికియ్యండి తల్లియిట్లనిబల్క తనయులిద్దరూచాల భయముజెందుచువారు బల్కకుండిరిగా చిన్నబోవుచునున్న చిన్నపుత్రులగాంచి నతిమతియు తాబల్కె మగుచ సీతమ్మా, మారుమాటాడక యూరకుండగనేల మీ మనసులోమాట మీరుజెప్పండి, భూపుత్రిపలుకంగ పుత్రులిద్దరుచాల పరమమోదమునొందిపల్కిరిట్లనుచు, పట్టణంబుయందు పల్లెలందున పాడి తండులంబులు దెచ్చి తనకియ్యమంచు, గురువుజెప్పినమాట, గురి దప్పియీలాగు మనయింటిబియ్యంబు మానసికిస్తేను, తెలిసి శపించితే తెచ్చేటమునకనుచు ముష్టిగొనియు [illegible] తల్లినంతో పించితనయులిద్దరిగాంచి [illegible] అవునెపమాకు, బ్రహ్మ పుత్రుం[illegible] [illegible] మనకు [illegible] వయ్యమాట లేటికిని సృష్టి [illegible] ముష్టియెత్తగవలెనె కటకటా దైవమా [illegible] జేసి [illegible] కాలము [illegible] మునము సీతమ్మ తనయులిద్దరి కపుడు తలలుదువ్వుచును [illegible] [illegible] నగలుగా [illegible]

గులంతటవాడగిబాగుమీరగను, కాశికోకలుగట్టి కదువేడ్కమీరంగ
కంఠ్షనాటుక బెట్టి కస్తూరిదిద్ది ముద్దుబాబురకంతముస్తాబుసాలించి కుశల
వుల వెంటనేకొమ్మ రానడిచెజనకపట్టము వెడలిజానకితానేగినోక పాలవృ
క్షంబుయొద్దనేనిలిచివివరయ్యసుతులారా వినువింత నొకమాట,నాకుతో
చినమాటమీకు తెలియగనుదొరలున్నపట్ణాలదరి జేరబోకండి రాజులొ
ద్దకు వెళ్ళరాదుసుమండి, నగరులందునబోయి నగుబాటులేకుండ, దారి
దారిగపోయితిరిగిరారయ్య అయినకత్తరదిక్కులందునబోకండి పగవా
రలున్నారుతగదు వెళ్ళగను, వనముచెంగనున్న మునిపల్లెలందు గామ్మష్టి
తీసుకరండి యిష్టంబుగాను, తగుమాత్రమేచాలు తంపులంబులుగాని
రావుకోసముమీరు భాగించకండి, యెన్నిదొరికినబియ్యమన్నియే చాలు
ను, దొరికినన్నే గొంచుతిరిగిరాకయ్యా, తనయులిద్దరికిట్లు తగబుద్ధిచె

సీత కొమరుల నుత్తరదిక్కునకు ముష్టికి బోవద్దనుట.

జెప్పి అంపకంబుజేసిఅతివశోకించె, ఘుకియమాత్రంబైన మొహబాయగ
తిలేక, ఏంకువేదుకతొలగినేనుయుంటినిగా, నావుతులిద్దరు పుట్టినప్పటి
నుంచి, అతినమ్మతముబొందియాక్మలోవలను, నన్నివేళలచూచి ఘను
లవుమరనిగాం, ఇట్టిదుర్దశవచ్చెనెరిగించరైరి, కరము రేఖలుజూచిఘను
లౌటయేగాని,ఇంతకష్టమువచ్చునెరిగింపరైరి, నడవలన్నియుజూచి నా
డేమందురుగాని, బాలురుముష్టెత్తువారలైరి, హస్తరేఖలజూచి అవని
యేలుదురసముముష్టివాళ్ళను మాటముందుపల్కరుగా, కటకటా సామ
్రదికంబులెక్కడిదయ్యా, గ్రహబలములింతైనకనుపించవా నాకు భిక్షుక
లైరినాకుబిక్షమెత్తగవలసె, ఇక్ష్వాకులమందునేబుట్టితిరి, హంసకు
లమునబుట్టి ఆడికనుతినాభంగి, సుతులైననేడుబూగతియిట్లుయుండె, కుల
ములోపలచాలతలవంపులాయెను, బిక్షమెత్తగవలసె పృథివిలోపలను,
మనసుకోనిలాకుమతిమతియుచింతిలచి, పాలవృక్షమునీడ సఖులు గూ
ర్చుండె, కుశలవులుఆవేళకొన్నిపల్లెలకేగి, గురువుదెప్పినవిద్య గురుతు
గాపాడి, చింతులమ్ములుగొని రెండుజాములలోన, తల్లివంకకువచ్చి తగ
్రమొక్కవపుడు, మ్రొక్కనందుకుసీత ముమ్మారుకీవించి తనయులిద్దరి
తోనుడంకునియుంటికిని చనుచెంచి మాతియుతనతల్లికో జెప్పి పరమ

నంతోషానబాలురిద్దరును, గురువునొద్దకునేగి గురుకుటీరాగ్ర మొక్కరి, తండులంబులయిచ్చి నిండువేడుకనుస్నానసంధ్యాదులు దీర్చి చక్కగాభుజియించి, తల్లివద్దనుచదివి రెల్లవిద్యలను, రామాయణంబెల్ల ప్రేమతో చదివేరు; తల్లి సంతోషించి తనయులిద్దరును, ఆలాగు ప్రతిదినము ఆ చెట్టుపైన నే కొడుకులొచ్చివదాక కొమ్మగూర్చుండు, రెండు జాములలోన నాందు లంబులు దెచ్చి, గురువుకిచ్చుచుండి కోరినట్లుగను, రోజురోజుకుచాల

కుశునకు భారతీమాయచే నయోధ్య కరుగుట

తేజంబునొందుచును, తండులంబులు దెచ్చి తనకిచ్చుచుండి, యీలాగు మఱికొంతకాలంబు జరుగంగ, తగినసరస్వతి యింక తెలుపనీ సిరి కలిగె ఈ బాలురకునేడు యుక్తులగానింప, బ్రహ్మవ్యాఖ్యనముచేత భారతీదేవి, మరియిట్లు వేయంగ మనసులోపలను, తల్లి వద్దను బాలు రియుచో నుండగా, వారిమనసులోనే జేరి తానిలచె అంతలో కుశుండు అన్నగారివిన గాచి, కొంతమనసునగుందికోపమునబల్క, కావ్యంబు లే నేను ఘనముగా వ్రాసి తేమన్నిబియ్యమైన యిచ్చేవరునాకు. నీవు ఇచ్చినది కేవలవిద్యయు, గనుక నీవారెత్రోవ కదలిపోవయ్యా, అనియిట్లు కుశ రాజు అన్నతో బలుక, తనువినియుకోపించి తనుదిన్న బోయి, వేగముగాను పవను మారుండౌక్క, వేరెమార్గము పట్టి నాపోయెనుగా కుశ రాజు తాను కోరిన త్రోవ కోరితానడువంగ, అదియెమార్గంబయ్యె నయోధ్యపురికి, అదియుగాది బ్రహ్మదులానింగమునుబొంది నగమునేచ ముగాంది పలికిన్ చున శ్రీ రామపుత్రుండు శీఘ్రంబుగానేను, సాకేతపురి జూడ నా యుంబు విన్మా విని వాయుదేవుండు సమ్మతము తానొంది, బిరబిర సాకేతపురియందు జేర్చి శ్రీ రామపుత్రునిధీరత పవనుం పుసిమిమములో జేర్చి నిండు వేడు నుపురము దగ్గరబోయి భూపుత్రితనయుండు, పట్టణంబుజూచి పగమునొందుచును, పన్నెండు ఆమడావట్టణంబిది గాన, వీనవీధులజూచు వేడంబుగాంచగను,

అయోధ్యాపుర వర్ణనము

యెదిక్కుజూదినా మెక తెరపి లేపుండ, గోపురంబు లగలవు కోట్లకొల దిగను, బంగారు మేడలు బాగైనగోడ లు, వజ్రనగములై వాకిళ్లు గలవు, నీలములు చెక్కిన మాడములే గలవి, పచ్చలద్దెన మంది

రత్నాలబావులును ఆటకూపమునందు నీలైనగరిడీలు వైడూర్యముల యొద్దు వరుసగన్పించె, గజశాలలందునా గలవు యొక్కడజూడ, గుఱ్ఱాలశాలలే, కోట్లుగాగలవు, రథములెందునగలవు రాజవీధుల యందు వేదాంతసిద్ధులైనవిప్రగేహములు, తేదంబుగలయట్టి రాజమందిరములు వైభవోన్నతమైన వైశ్యగేహములు, చోద్యమై వెలుగొందు శూద్రమందిరములు, మరివీరభటులున్న మందిరములు, కవిగాయకులున్న ఘనమందిరములును ఆటచేడియలున్న నెత్తయినమందిరంబులు, వేరువేరుగజూచి శ్రీరామతనయుండు, ఆశ్చర్యమునుబొందె నాత్మలోపలను, ధనధాన్యములుజూడ తరచుగాగలగుండ, ఇంతచోద్యములున్న యెందుజూడముగా, పురవరంబిదియేమి భూమీశుడెవ్వడో. వానిభాగ్యముజెప్ప వశముగాదనుచు, మరిమరియునీలాగు మనసులో కుశరాజు అద్భుతంబొందుచును అలరుచుండెనుగా, పురజనంబులు చాల పోగులుపోగులుగట్టి, కుశరాజుసొగసెల్ల కోరిచూచుచును, ఇంద్రుడో చంద్రుడో యితడెవ్వడోగాని, మానవుడుకాడమ్మ మాటలేటికిని వెంట మంత్రులుకాదు వేయికన్నులులేవు, మగువయింద్రుండైతే మచ్చలేలమ్మా అజయుండుడని అందురేమోగాని, వారలైనను యిట్టి వారుకారమ్మా. అలమన్మథుండేమొ మగువయీబాలుండు, అతివ మన్మథుడైతే అంగహీనుండు, నలకూబరుండేమొ నాతిజూడుమటన్న లతాంగి కొంతకు భిక్షమెత్తుగా, దైవసంభూతుండు దివినుండి వచ్చెనె. కానన్న ఏమాపుకలదె యెవ్వనికి, మరిపెక్కుమాన్యాలమకుట లందగుపొల్పు, పరుగెత్తుచుండిరా పురవీధులందు కుంచములెల్లానంగ కొప్పులవిడంగ, పయ్యెటల్జారంగ పరుగెత్తుచుండ్రి, గాజులల్లాడంగ కనుచెదరులుపొంగ, వరమానవములోను పరుగెత్తుచుండ్రి పదిమారులకేల వివరించపదిగోట్లు, పరుగెత్తుచుండిరి పురవీధులందు పడుచుగ

కుశుడు కోటదరికేగి రాజాశ్రయముపొందుట

పురజనుల్ తనవెంటనే ఆకోటదరికేగ నారాయణుసుతుండు కోటలోపల జొచ్చి కుశరాజు నెలుగెత్తు, పాటపాడుచుండె సూటిమీరగను, ఆపాటవిని యింత యానందమునుబొంది రామపుత్రులగు ప్రేమ మీరగను అంతఃపురమునుండి అతివేగముతోడ, బాలుండుపాడగాంచి

పరమామోదమునా, ఆశ్చర్యమునుబొంది అంతలో వెలిగంది, యిట్టి బాలురముందు యెందుగానవలెగా మనమందు దలపోసి మరిమరియు జూడంగ, భరతశత్రుఘ్ను లాదరికేగుతెంచి, వసిష్ఠుడంతలో వచ్చి తానిలుచుండె అలసుమంతాదులు నచటకే తెంచె అందరటులేతేర ఆశ్చర్యమునజూచ, బాలురందుమువమొంద పాడసోడగనుగా, కావ్యంబులన్నియు కడువేడ్కతో బాడి, గాథాయుతముగబాడె రామపుత్రుండు, లంకరావణబాధ యింకబడలేనంచు, చేరిజన సురలు చెప్పుమార్గములు, బ్రహ్మాదిసురులెల్ల వసుధాపముగను బోయి, విష్ణుదేవునితోడ విన్నవించుటలు. ఆదినారాయణుండైన శ్రీవిష్ణుడపుడా భువిలోన రాముడై పుట్టుమార్గములు విశ్వామిత్రుడు యాగము గాచి, రాతినాతిగ జేసి ఖ్యాతిమీరగను జనకునింటికేగి జనులెల్ల వెఱగంద, హరువిల్లుఖండించి సీతను గొనుటలు, జగము సంతోషింప జానకిని పెండ్లాడి, పరశురాముని బలము పరిమార్చుటలును, నిజపురంబున కేగి ప్రజలెల్ల ప్రమోదింప, అతిసుఖంబున నయోధ్యయందు నుండుటయు దశరథుడు పట్టంబు తనకుగట్టెదనన్న. కైకవిఘ్నము సేయు కారణంబులును, తనసవతితమ్ముండు తపసివేషము దాల్చి, దండకారణ్యమునకు దర్లిపోవుటను, దశరథుడు మృతుడౌట తన్నుగ్రమ్మనుటను, భరతుండు వచ్చి తెంచి ప్రార్థించుటలును, ప్రార్థింపరాకున్న పాదుకలు గొనివచ్చి, అతి నందిగ్రామమందుంచుటకు బాలయోధ్యాకాండ పరిపూర్ణముగ బాడి బాలుండు నావేళ పాటజాలించె, నిండుజాలను యింక రెండుజాములు యయ్యె, మాతల్లి సెలవులను మరితప్పరాదు, అనగ శ్రీరామునకు ఆశ్చర్యమునుబొంది బాలుండు పాడేటిపాట మెచ్చుచును తనజన్మవిధమెల్ల తానువర్ణించుటను, యెంచిచెప్పుచు బాలుడెవ్వరో గాని, ఒకరిజన్మస్థితులు నొకరివృత్తాంతంబు యెవరు చెప్పగలేరు యీజగతిలోన, నా జన్మకథలన్ని నాదువృత్తాంతంబు యెవరు చెప్పగబాలుడు ప్రేమతో చమగా మరిమరియు నీలాగు మదిలోన దలపోసి బసిబాలునే జూచి బల్కె నిట్లనుచు పసిబాలుడవు గావు నరుడవు దేవుడవు ...

యిట్లు రఘురాముడావగంబున బల్క, విని యెనుకుశవాడు విన్నవించెనుగ,
యీ వేళ యిక నేను యెంతమాత్రంబైన, యోడజాలను సుమిత్రయో మహా
రాజా, మాయన్న యొకడుండు మరి వేగమే రేవు అతడు నేను గూడ
అగుపడెంచెదము, అతడు పాడగ నేను అర్థంబు జెప్పెదను గడియలో
గాగలదు కావ్యమంతయును, పరమమోదమునొంది పరిపూర్ణముగ
రేపు, కావ్యంబు జెప్పెదను కడ మెల్లనీకు యీ వేళ సెలవు లిప్పించు
మంటేను మిగుల సంతోషించి వగచె రాఘవుండు, తనకు కావలసిన తందు
లంబులు యిచ్చి, అంపకము చేసె పుత్రుడు రాఘవుడు, తన చేతిలో చెయ్యి
తాను వేయించుకొని, వదలలేకను రాముడు దోదలెనంటను, భూపు
త్రితనయుండు పురవరంబెడబాసి. ఆదారిలో కలసి కన్నదమ్ములును
బాలలిద్దరు గూడి పరమ వేడుక నొంది। తల్లి వద్దకు వచ్చి తగ మ్రొక్కి రవు
డు' తల్లిగారిని గూడి తాము వూరేతెంచి, గురువుగారికి మ్రొక్క
గురుతు విరాగను, తనురుచెప్పిన విధమును తండులంబులు యిచ్చి పుత్రులి
చరితోడ భుజియించెదవ్వుడు మునురాడు యీలాగు మగుడ సీతాదేవి
పుత్రులిద్దరితోను పురమున కరిగి వళ్ళె సాలవృక్షము క్రింద సఖియుతా గూ
ర్చుండె, తమతల్లి నెడబాసి తనయులేగుచును, కుశరాజు యన్నతో
కోరి మ్రొక్కుచు బల్కె, అన్న వినుము నీవు నావిన్నపంబొకటి సన్నక్క
డను బాసి నే నొక్కడను పోయి, పుణ్యావశమున గంటి పురవరంబొకటి,
ఆపురంబున మహాఘనశీలచంద్రుండు వున్నాడు నలుగురు అన్నదమ్ము
లతో వారివద్దను నేను ధీరతను బాటించి రామాయణము కథలు ప్రేమ
మీరగను పాడినంతట వారు పరమ వేడుక నొంది, ఆలకించిరి చెప్పవల
వి కాకుండ, కథయెల్ల పూర్ణము కను వేడ్కతో బల్క, వేళ వచ్చెనంచు
వెళ్ళిపోవస్తి, మేము పిన్నవ మెంచి మీరు రమ్మనుచు కోరంగ, పాట పాడెదమం
చు బల్కి వచ్చితిని, అదిగాన మనమింక నతి వేగమున బోయి, తెలియంగ
వినిపించి తిరిగి వస్తాము, అనెను మాటనుచు ఆ లలితంబుగా నటు కుశరా
కుమరి మరికోరికలెన్నగా, మామంచి దేయంచు మదిలోన మోదించి కుశ
లవులు యొక్కరొక్కరు గూడి నడువంగను బ్రహ్మవాక్యము చేత వాయు
దేవుడు వచ్చి, వేవేగమే దాను వెనువెంట నడిచె, శ్రీరామచం
ద్రుండు చింతానిమగ్నుడై, బాలుర తలచుచు పలువరిస్తుండ, తెల్ల

వారినపిదప యెల్లవారును గూడి బాలురొచ్చిన్నత్రోవ పరుగెత్తుచుండి
భరతునియొక్కత్రోవ పంపించె రాముండు, శత్రుఘ్నునొక్కత్రోవ వేగ
నంపెనుగా సురులు మునులుగూడి సత్యలోకమునకు బ్రహ్మదేవునితో
ను పల్కిరిట్లనుచు ఆదినారాయణుండైన శ్రీవిష్ణుండు మనముకోరగ
భువిని మానవుడయ్యె రఘురాముడైపుట్టి రావణాసురునిజంపి, మన
బాధలెడబాపె మహితవిక్రముడు, కోర్కెలన్నియుదీర కుశలమున
నున్నాము వనజనాభుడు లేడు వైకుంఠమునకు, దారలేక పురమిప్పుడు
కరము వెలవెలబోయి వచ్చుమార్గంబెద్ది వారిజాసనుడా, అమరులిట్టుల
పల్క విధాత సంతసమంది తనరాకకై శారదను కానురావించె ధరణిలో
రాముండు తన్నుతానేమరచి మానవజన్మంబు మరిగియున్నాడు అతి
వరోసి వేగి అతిమాయకల్పించి పతివ్రతులనెడబాపు సంతసముగను
సకలంబుజెప్పంగ సంతసంబునుబొంది భూజనులహృదయంబు పొంచి
కానిలచె రాముని చెవిలోనురయముగా జనులు, వానిరజకునినోట
పలికించె, అదివినిరాముండు అతిదుఃఖమునుబొంది, తనతమ్ముండు
బిలచె తరుణినిచటబాసి అవుముండుమ్మ ఇడేగి అడవిలోదిగనాడి వచ్చిరాముని
కట్టివార్తలెజెప్పె కానలోమృగములు కాంతదగ్గరబోయియు కనజూచగ
మనుజమాటలేవచ్చె మానవులచందమునమాటలన్నియు రాగ మనువ
కును బ్రణమిల్లి మిగులవేడుకను వాల్మీకిమునివల్లె వనితయుదేవ్వగావసు
ధనుతనుగాంచె వాల్మీకమున తనయుంటకొన్నాళ్ళు ధారుణీసుతయుంచి

పాట విని రాముడు ఆశ్చర్యమునొందుట

గర్భంబులోనున్న కాంతగావునుంచి చిన్నదక్కె తానుతీసుకపోవ ఘో
రవనమునవల కొమరులనుగాంచె కొమరులిద్దరు బిహ్మకొమరు తాను
గూడ జనకునింటికి పుత్రసంబుగను జనుతెల్లనమ్మ్రాగ జనకునింటికిపీత
అనలమధ్యమునందు తమునివీరించె రామ వాయురామ కొమరుగల
ముజేసికొమరులిద్దరికో శనుకొమ్మ తామునడె వేదకోకోమనుసలను వృ
ద్ధిబొందించుమను జనకునుబయుడె జానకిదేవి పుస్తచదనము మాకు
విన్నవించితి మమ్ము ఉత్పజెప్పనవ్య సుపక్షపెగ మూడప్పు సన

లన్ని మాకు జెప్పినలాగు మీకు జెప్పితిమయ్యా మేము ఈవేళ కథయెల్ల ముదముతో కథలన్ని వినిపించి పాటచాలించిరా బాలులిద్దరును శ్రీరామచంద్రుండు చిన్నవోవుచు తాను మదిలోన దుఃఖించె మరి పెక్కుగతుల యెంచుకీజన్మంబు ఎందుకీబ్రతుకింక దేవతలమాయచే తెలియనైతినిగా నిమిగులపాపము జేసి మగువ నెడబాపితిని, ముందు తెలియక యింత మోస బోయితిని అలసరస్వతి యిటులనతి మాయగావింప చాకలాడిమాటల నరిగనమ్మితిని ధరణిలో ప్రజలెల్ల తన్నుసందించ చానాతి నెడబాపితిపనీతి చెప్పితిని గర్భంబుతో నున్న కాంత నెడబాపంగ కడుదురాత్ముడనైతి కటకటా నేను నాతమ్ముడన్నియును నాకుబుద్ధులు జెప్పవినక నేనీలాగు వెర్రినైతినిగా వాడుమాటనమ్మి కాంత నెడబాపితి యెవరుచేయనిపాప మొంచి జేసితిని పెక్కువిధముల నిటులపెను దుఃఖమును బొందితుదకొక్క మాటచే మదిసంతసించె మనువనప్పుడు ఘోరమృగముచేతి నెనందు అను చునే తలచితిని ఆత్మలోపలను యిపుడు పాడిన పాటయొంచిరి పరికించితే భామసీతాదేవి బ్రతికియున్నట్లు కొమరులిద్దరిగాంచి కొమ్మ తానున్నట్లు జనకపట్టణంబులోన జనులెల్లజూడ అనలమధ్యమునందు తనునమ్మకము జేసి, వసుమతీసుతతండ్రివద్దనున్నట్లు పాటలో గనుపించె పరమహ్లా దంబయ్యె యిదియెల్లనిజమంచు ముదముజెందగను, పరమసంతోషంబు బట్టలేకనుయును బాలులిద్దరితోను పల్కెనిట్లనుచు మీరు పాడినయట్టి మృదువాక్యములు మాకు అమృతరసముగదోచె నాలకించగను యేమి తక్కువలేక రామాయణంబంత మీవల్లవింటిమి మేము ఈవేళకింక లన్నియుదీరె నంతనందులుంచె మీరు బాలురుగారుతీరుజూడగను మీ తల్లి మీ కండ్రిమీరిరువురు రెవ్వరో వున్నమచందము మాకు విన్నవించండి పల్కెనంతటిలోన బాలులిద్దరు వారు మదిలో నకోపించి మరియిట్టులనిరి భిక్షార్థులము మేము బిచ్చంబు కొచ్చితిమి తలిదండ్రులగు మీకు కలచ గానిపుడు యొకటిభిక్షము నచటికి వెళ్ళియు వారలే తలిదండ్రి వదిం పనేల తలిదండ్రులజెప్ప యెల్లకథలను జెప్ప యింకను అడగ లేము యిద్దోపమేము రెండుమూడు గడచె తిండివేళాయెను మాతల్లి పెల వుడు మరవప్పలేము భిక్షంబుపెట్టితే నేగమే వెళ్ళెదము, తేవన్న

భిక్షంబు లేచుపో తామా. కుశలవులు యీలాగుకోపించి పలుకంగ, చిన్న
బోవుచు రాముడున్న చందమున, వసిష్ఠుడచ్చోటవచ్చి వారినిజూచి ఇట్టి
మాటకుమీరు వినుకవగదయ్యా. లక్ష్మణుం డొక్క త్రోవ వీక్షించుచుండె
ను, కనకపుమేడెక్కి కౌసల్యసుతుడు, బాలురొ చె డకుంచు నరుగెత్తు
చుండగ,లవకుశులువచ్చి సపరివేగముస, సూర్యచంద్రులవలెను వా
రరిద్దరుగాగా,విన్నంటతొ బాలుర మెదిపిశ్నలను, వక్కటి చెప్పనివారు వా
రలేవీరంచు మిగుల వేడుకనొంద మనుచు రాఘవులు మాట చెప్పనివారు
మాకీవీరలేయంచు, కనుమూడు నొంది ఘనుడు రాముండు అంతింతయు
నరాని ఆనందమును బొంది బాలురిద్దరిగాంచి చాలాలించి కుశలవుల
తోనేగి కూర్చుండి యమయాంచితమువారికథ చెప్పి తానుగోరకను శ్రీరా
ముచంద్రుడు సీతసమేతుడై, దండకారణ్యమున తిరిగిపోవుటలు, కాకా
సురుని తప్పగాచి రక్షించుటయు. అచటుండు మునుల నాశ్రయించుట
అత్రిమహామహానుభావునసేవించుటలు దండకారణ్యమున మార్గ
ములు, అలవిరాధుని బంధుమాని యు సీ మాటలు ను। వరమునీంద్రదడగస్త్యు
వద్ద జేరుటలు। పంచవటీ తీర శూర్పణఖను। చెవులు ముక్కులు
బట్టిచెక్కి వేయుటయు। ఆ మొయి రాములను ఖండించి నైచుటలు। మా
యలేడిసిగొట్టి మహీజవార్తి మాట। సతిసిగానక చాలసంతాపమునుపొం
ది। అజటాయువుగాంచి పట్టిమార్గములు। వారి జరోవరములుబాగుగాగాం
చుటలు। హనుమంతుని గాంచి పట్టిమార్గమును చేసు గ్రీవుతో జెలిమి
గాంచుటలును। అతని శత్రువాలిని హారి యు సియుటను రవివుత్రికిష్కింధ
రాకునుగాం చుటలు। అంగదుని యువరాజ్యమునను నిలుపుటలు వసుమతీ
సుతజాడవానరులబంపుటను। సకలదిక్కుల వెదకి చక్కనవచ్చుటనుఘను
డుహనుమంతుండు కడుపయ్యం సముద్రదాటి భూపుత్రి జం గలో బాడగాంచు
టయును। బలుడు అక్షుని జాది బలవంతుని నుడాపి మును రావణు
పురముగాల్చి వేసెను। ఘనుడు రావణుండు గనసి భాషించుటను। చెల
గి సీతకు ప్రొముక్కి సెలవందుకొనుట। ఘనరాముని వద్ద హను

మంతుఁడే తెంచి సీతఁజూచితి నంచు చెప్పుమార్గములు, వానరావళితోడ వసుధేశుఁడగు రాముండలనముద్రము చెంత కరుగుమార్గమును రావణా నుజుఁగాంచి రఘురామచంద్రుండు, బలుసముద్రముఁగట్టి బరఁగుమార్గము లును సకలసేనతోఁ జేరి, ఘనవనముఁ దనుదాటి వృక్షయుతలంకఁ జుట్టు విడుచు మార్గములును అలుక్రవ్యాస్త్రమును హతము కావించుటలును, కుంభనికుం భులను గూల్చివేయుటలును, కుంభకర్ణాసురునిఁ గూల్చి వేవేగ మే అతికా యునే పట్టి హతము చేయుటలును, ఇంద్రజిత్తుని జంపి రాములలు మీరుచు నుండుట లక్ష్మణుఁడు ధరణి గూలుటలును హనుమంతుడు సంజీవికొప్పు దెచ్చి, సౌమిత్రి బ్రతికించు నకసమార్గములు, పాతాళహోమంబు భంగంబుగావించుట అలవిభీషణుఁ లంకకధిపతిఁ జేయుటలును తనసతిఁ బిలిపించి ఘనకోపముగఁ జూచి సీతవనము యెందు జేర్చుమార్గములును, దేవేంద్ర దేవ తలును దేవిచందనముచూడ అమరలోకమునుండి అరుగుదెంచుటలును, కరకంఠుఁడు పార్వతీదేవితో, కైలాసగిరినుండి కదలివచ్చుటలును బ్రహ్మాది దేవతలు బాగాయుఁ గనిజూచి అష్టదిక్పాలకోటి నరుగుదెంచుటలును, సుర లుపుష్పంపువాన సొంపుదీరఁ గురియించుటలును, అనలదేవుఁడు సీత నప్పగించుటలును అదిగాఁచి దశరథుఁడతిభయముబుద్ధిఁ బొంగకొడుకులిద్దరితోను కొన్ని జెప్పు టలును వసుధపై మృతులైన వానరులఁ బ్రతికించి పుష్పకము నెక్కి పోలు పుమీరఁగను వానరులు దానవులు నరవుష్పకంబెక్కి వయమతిసుగాఁ వచ్చుమార్గములు, కైకేయిపుత్రుఁడు కడువేగవచ్చి అతనిక్షేమంబెల్ల అడిగివేయుటలును, తల్లులకుఁ బ్రమ్మిలితిన గురువుకు మొక్కి అయోధ్య నగరికేగిన మార్గములు పుణ్యాంగనలు సుముహూర్తంబునఁ బట్ట భద్రుఁడగు భవ్యమార్గములు, ఆరామాయణకథయు ఆనమానమున బాడి, బాలులిద్దరుచాల పరమమోదముచే రామాయణంబంత ప్రేమ తో బాలురు యేమరకుండవలెఁ బాడఁగను, అపుడు రఘురా ముఁడు ఆశ్చర్యపడి కరఁగి, మనసుకోపలఁ బాసి మరి యిట్టుబలికె యే మిచోద్యముగాని యిప్పుడీ బాలురు పర నాకథ యెల్ల పాడి రచ్చోట నాకు నిష్టంబైన యీకథ బాలురకు, నెట్లు యెఱుకదెలిసెనని ఆశ్చర్య

మొంది తమబిడ్డలపాట్లన్ని తమరెల్లజెప్పిరి యేమిచోద్యమో కాని యున్న
చెరుగరుగ తగదని ఈలాగు తల్లిబంపెను బొంకక మీ కథజెప్పుమని మోద
మునబల్క, కుశలవులు కొంత శోకలంబు గాంచుచును, పాడదొడగిరి
యున్నపాట యోవత్తు రఘురామచంద్రుండు రాజ్యమేలుచునుండెడను
తెల్లబాగడంగ ఘనతరంబుగను పదునొకండు వేలేండ్లు పరిపాలనము జేసె
తున కాలమున నొక్క కథపుట్టెవిని దివినుండి తేలుచును దేవీన్యమా
నస్మా దేవలోకమునున్న దేవసంఘముల కవి బాలురగుమీరు కథలన్ని
పాడగను, ముద్దుచేతను ఆతడు మోదంబునొంది మీ తల్లి మీ తండ్రి
మీగురువు నడిగితే, క్రూరవాళ్ళు మీరు కోపించవగునా ఇంతమాత్ర
ములోన యెంత కాలముగాదు కమనేగజెప్పుడి యడిగినందుకును మా
తల్లిసీతమ్మ మా తాత జనకుండు, మేమున్నపట్టంబు మిథిలాపురంబు,
మాతండ్రి యెవ్వరో మాకు తెలియదుగాని మా తాతవారింటమనుజు
లందరును మాతల్లి నడవిలో మరిగించిపోయెనని చెప్పుమనుటకు చాల
చింతించిమనిని అతిదుర్మార్గుడగు నడవిలో దిగనాడినంపిరంటని పల్క
పొక్క-చుందురుగా మాకు విద్యనుజెప్ప మా గురువాల్మీకి బ్రహ్మపుత్రుం
డనుచు బల్కుచనుండుదురుగా వినివినియు రఘురాముతనకొమాళ్ళనుయెరిగి
కౌగలించుక తాను కావుమనియేడ్వ, భరతలక్ష్మణులంతపట్టుకొని వచ్చిరి
శత్రుఘ్నుడచ్చోటచాలదుఃఖించె గురువశిష్ఠుడు చాలదుఃఖించ వ్యాసు
ఆలసుమంత్రాదులను యచట శోకించె కౌసల్య మొదలైన కాంతలందరు
వచ్చి కొడుకు కొడుకులబట్టి దుఃఖమునుచంగ పురజనంబులు చాలపరుగు
పరుగునవచ్చి ఘోరదుఃఖమునొంది వారు శోకింప అందరును శోకింప
ఆశ్చర్యమునుబొంది చాలవిభ్రాంతిపడి చూచుచుండిరిగ మేము భిక్షార్థు
లము మీరు మహారాజులు మమ్ములిట్టుకయేడ్వ మరియేమిపనులు
మరిమరియు చాలరుమరియిట్లుపలుకంగ పురజనంబులు చాలఘోరమని
యేడ్వ ఘనుడు రఘురాముండు కడుగల్లడమునొంది, తనువుకంపమునొం
ది తానుశోకించె పట్నవాసమునున్న పసిబిడ్డలాదిగా, వచ్చివారినిజూచి
హా మ్మమీరగను ఇట్టిపుత్రులగాంచి యుంటి తానున్నది ఇంత జేసెనురా

ముడెంతవ దనుచు, సకలదుర్మార్గుండుచాకలాడినమాట విన్మి రఘురా
ముండు నా తిరిగి బాసిఘోరాడవులలోను కొడుకులిద్దరిగాంచె ఆడనాయ
కులు తేసి అరివడి జూచు బ్రహ్మర్షి సిస్త్రవాత బాయ దేవ్వరిక ఋసుదతి
రోమహర్ష డీవోద్యంబుగాను సకలజనములు ఇట్లు సంతసంబునుండ్రి
వారివేడుక జెప్పనశముగాకుండె, [illegible] ఖములు దుఃఖము లేగోసివచ్చి
బాలురకు ఇచ్చిరి [illegible] మోహము నా, కౌసల్యసుమిత్ర కైకేయి మొదలు
గా తాంగలంతఃపురికి కళ [illegible] నను భాంబరను దోయిసి భాగుగా
బర [illegible] ఫలపోకచోలు గూర్పించి బెట్టి, వజ్రవైడూర్యాది వర
భూషణములెల్ల [illegible] ముగా [illegible] నుమను పుటకుం నగలు [illegible] స్త్రాబు
నాథుగావి చూచుచు సింధువేదకతో డ నెలతలందరును సీరాజవంబిచ్చి
నెలతలందరుగూడి [illegible] భయపెట్టి [illegible] ను బాలురకు బెట్టి. కులము దెలియ
దుగాని [illegible] [illegible] చుచుబాలు కేదిరిగి, [illegible] పుడు వశిష్ట
ముని అచ్చో [illegible] కే [illegible] ఏ [illegible] కొన్న యెంచి [illegible] తండ్రిరా
[illegible] తల్లులు [illegible] లులువీరు తమపట్టమిది యె,
[illegible] సీతా దేవి [illegible] నుచేత, [illegible] ములోదిగనాడి వచ్చెనిరాము
డేమి [illegible] దుపదివదియుమార్గా [illegible] వేళ వారితో జెప్పపట్ట
వాసులుచాల [illegible] దించి యుచ్చోట నంతసనుండిరి [illegible] నువీరు
వారసకుండ [illegible] వచ్చి [illegible] చువారలైనారు వైకుం
ఠపుర మెచ్చి [illegible] అయోధ్యపురము,

రామాములు సీతకై వగరుగుట

అప్పుడు శ్రీరాముండు అతిమోహమునొంది సీతజూపి వనంచు చింతించుచు
[illegible] మేము వచ్చెదము చుచును, పరిపరివిధి రాముడని యెంతాలు
రతో కౌసల్యయు తల్లి గురువశిష్టు నేకును వద్దనిచాల బాధించి బ
లెక్క మేము [illegible] వెళ్ళిమిధి లేశక వ్యాకను, వెంటదీసుకపుడు వేగవచ్చెద
మనివునేము లేక నెంత నవబాసితిని గనుక నీవెళ్ళి తేగతి యెట్టిదవునో
ఎన్ని చెప్పినగానిఅపితావినకుండ రథముపైకూర్చుండె రాముచంద్రుండు
తల్లులు ముగ్గురు తమ్ములుముగ్గురు గురువశిష్టుండెక్క వామదేవముని
ఆలసును [illegible] అయోధ్యవాసులును, సకలజనములు గూడి సంత

నంబుగను బాలులిద్దరితోను చాలసంతోషా[illegible], వైనే[illegible] రఘునా యకుండు కొమ్మ సీతాదేవి కూర్చున్నస్థలంబు, బాలురను ముందుగా పంపించెనప్పుడు, కొమరులిద్దరు రాకత[illegible] యెవ[illegible], సీత యచ్చట తాను చింతించుచుండె [illegible] పట్టణమంతట [illegible] జనులు జూచుచు తాను [illegible] బొంద [illegible] యెవ్వరిచ్చి రటంచు. [illegible] చాలశోకించెదగా [illegible] ఘన [illegible] చుసం బిదియెల్ల, ఎవ్వరిచ్చిరటంచుం [illegible] సాకేత పురిలోన సకల వస్తువులును [illegible] నేలేం డు పణతిసీతాదేవి, కొడుకులను [illegible] కొన్ని రోజులు తాను [illegible] రిమంచి [illegible] వ ప్రభువులకు బాలురే వెళ్ళిరని [illegible] సీతమ్మ, రాజులొద్దకు వెళ్ళి రాదంచి [illegible] చెప్పి మాటు మర చితిరె [illegible] చెప్పి మాట మాచిరె ఈభూధనము [illegible] నిజముగా యుష్పద్[illegible] కమాలు, తల్లికో [illegible] బాలురూరకుండిరిగా భయ [illegible] భయ [illegible] జెందు [illegible] చెప్పిన విధము తల్లికో జెప్పిరా [illegible] చెప్పి [illegible] టనున్నట్టి, సాకేతపురినున్న [illegible] లుచెప్పి [illegible] పేరిమతో బాడంగ కథయెల్ల [illegible] లెవరన్న తమరు జెప్పినవిధము [illegible] చెప్పిరా [illegible] విని [illegible] సీతమ్మ తన [illegible] మనసులో [illegible] నట్టనియె పాపిష్ఠి భూమి [illegible] నిహాదు భూపుత్రి తనయు [illegible] తనుజూచునా [illegible] సంతోష మునుబొంది జానకిదేవి, [illegible] ఖేదంబు [illegible] మోదంబు [illegible] భేదం బు [illegible] [illegible] మూర్తి యచ్చోట [illegible] నుంచె, [illegible] మోదంబు కొలగ మరిది [illegible] ముగువసీతాదేవి, [illegible] మదిలోన తాను

శోకించె, అడవిలోపలనుండి ఆతనుజెప్పకపోయె, మొగమెట్టుజూతునని
మోమునదిగవేసె. త్వరగ శ్రీరాఘవులు తానువిడువలేక, వచ్చిసీతాదేవిన
ద్దసిలుచుండె, పరమాత్ముండగు శ్రీరాముపాదంబులనుజూచి, బలుశోకమున బ

సీత భూప్రవేశము గుట.

ల్కెను అతిసీతమ్మ నాతల్లిభూదేవి శోకముతో వివిమ్మనుచు బలుమారు సీత
మ్మపల్కుచుండగను, భాగ్యగాభూదేవి భాగములు రెండయ్యె. పాతాళ
లోకముబ్రద్దలాయెను. అప్పుడు జానకీదేవి తనలోపలజొచ్చె, వసుధయొప్ప
టింటెను ఎడగ నేకముయ్యె. అదిజూచి రఘురాముడనని పైబడిచాల మూ
ర్ఛిల్లె పరిమరియు ముదిత నవలచి స్వామిప్రియులు గత్తి సకలదుఃఖమునొం
ది, భరతుశ్రీపైమూర్ఛిల్లె తనయులిద్దరును, తల్లికౌసల్యయును తమ్ములును
సౌమిత్రి, గురువసిష్ఠుండాదిపురంబెల్ల, వచ్చిసీతనువగవచ్చోట వారెల్ల
దుఃఖించిమరి యేమిశోచగించగను, జనకుండు మొదలుగ జనకపట్టణము
లోన, జనులెల్లవచ్చిరా సీతజూమటకు, వారువీరిపబట్టి వీరువారిపబట్టి
నసుఖతీసుకొని కునాహావుచుండిరి, అయోధ్యపురివాసులాత్మలో మరి
మరియు, [illegible] మటంచు చింతించుచుండిరి ఏమందు శ్రీరాముడంత
పాపాత్ముండు [illegible] నేడిట్లుజేసె, తల్లికౌసల్యయును తన
గురువసిష్ఠుడును, వచ్చిసీతాదేవిపన్నయుండేమ, ఇంతసేయకపోను యుప
మపత్రాదపు, రాముకింతయుజేసె నేమిసేయుదుము, ఇంతతొందరనొంది
ఇప్పుడు రాజ్యంబిడిపను మునచావకయుండుమాట లేటికి, తండ్రిజనకుడు
వచ్చితనకూతురను వంచిగట్టుకొని తామువిన్నను బట్టిరఘురామచం
ద్రుడు [illegible], నాకుపెరపకుండవచ్చిరండరును, కడునిండ
బాలయుతిని గాంతగోల్పోయితిని శ్రీరామచంద్రుండు అతిచింతనొందె
నేమురా నాత్మజౌను కౌసల్యసుతుడంచు, అందరు రఘురాము నిందించు
చుండిరి, తల్లిభూదేవియును తనకూతురునిబట్టి, ఘోరముమది శోకించె ఘోర
దుఃఖమున నాయమ్మ నాతల్లినాగర్భరత్నమా, ఏమిసుఖమొందితి వింతి
రోసివు కష్టమురాత్ముడయినఖలుడు రావణచేత, బాధలన్నియు బొంది
వగచితావమ్మా, ఘోరమ్ముగనాయముల కూకలాలించుచును, వనవాస
ముజేసివచ్చితావమ్మా, మరిమరియుభూదేవిమరి పెక్కుమార్గన సీత

నెత్తుక తానుచింతించుచుండా, అంతకంతకును మూఁడు అపరాధికాంతలు హెచ్చుగా రథమొక్కటి తెచ్చిరిగా, యక్షకిన్నర గానములు లక్షాదిలక్షలు, దేవకాంతలు చాల తెలిసి లేకుండా, రథము నా తాళముగ కురభసమున తెచ్చిరి, ఆదిలక్ష్మికి వారు అతిసంతసము. హా స్వర్గలోకములు అపుడు ఘల్లున మ్రోయ, భూపుత్రి నెత్తుకొనిపోయి ఆ కోవి, దేవతలు తెచ్చినా దేరు పయిని లువంగ, రథముపయి కూర్చుండగా మమ్ము దేవి విబుధకాంతలు చాలవింజామరలు వీచు కిన్నరవనితలెల్ల కీర్తించె గొలువ, వైకుంఠమున కేగి వసుమతీసుత తాను, ఆదిలక్ష్మియయ్యె నంతి [illegible] పరితప్తము చెంత జనులెల్ల దుఃఖించి, యెవరుయుండ్లకువారు యోగించు [illegible] ఘనుడు

సీత లక్ష్మియై వైకుంఠమునకు బోవుట

రఘురాముండు తన మూర్తిని చూచి, అయోధ్యాపురి కేగ నంతనవ్వేళ కౌసల్య సౌమిత్రి కైకేయులు కూడగా, అకల్పవేళ [illegible] పోయిరచట, ఘోరాగ్ని హోమం నాకమును గురుడొప్ప పరలోకగములయి పరమమోదమున, కుశలవులతో గూడి [illegible] రాముండు, కొంతకాలంబుండ కోర్కెమీరగను, తమ్ములు ముగ్గురికి తగ ముగ్గురు పుత్రు, సుతులుకిగ్గి మరికొంత కాలమున, వారు ముగ్గురు సుతులు వివ్విధ [illegible] గుమిగూడి [illegible], నాలుగు వేదములు చదువులన్నియు నేర్చి, విద్యలన్నియు నేర్చి [illegible], అయోధ్యాపట్టణమునకు శ్రీరాముండు, కుశలవుల కేకట్ట కోర్కెలారగను, సామి [illegible] ఖాయముగా నిచ్చి, యువరాజపట్టముగా యొనగియాగకిక, పోలు పొంద శత్రుఘ్ను పుత్రునిరావించి, మధురపట్టము [illegible] విరాజగను, భరతుభద్రుండయి సభరత [illegible], నాయంబుగా సిచ్చి సకలంబు జెప్పి, బాలుర కుమారి పట్టాంబు [illegible], శ్రీరాముడు [illegible] చింతించుచుండా, సీతముందుగ [illegible] తెచ్చిన పుత్తుకి పుడు, పట్టముగట్టి తమ వశముమోక ముని ఈ గృహస్థాశ్రమంబిది యెల్లనాకు [illegible] దేవతలవంపుల నావిడి వేవేగ, యముడు [illegible] రాను [illegible] చట మాయమునులిద్దరై [illegible] వేగ మే [illegible], మహామంత్రము జెప్పి మరియు కాలునికి, తమ్ముడగు లక్ష్మణుని తమకోసము చూపి, నెలకొట్టి

చిరీవింపి మార్గమున, దైవయత్నముచేత తమ్ముని యెడబాసి తానునిలు
వగలేక తమ్ముడాయనుచు, తమ్ముడేగినత్రోవ తానదువసాగె, నడచి
నడచియుతాను కడుదుఃఖమొందె, నచ్చోటవారెల్ల నవుడుజూచుచు
నుండ, చక్కగా రామచంద్రునరయ నదికేగె, నదిలోనధికగానవ్వారయ
మందునప్పుడు తానువిష్ణుండనుచు తెలిసియు దెలిసె వయికుంఠమేతనకు
వచ్చి కనబడుచుండె ఘనుడు శ్రీరాముండు కడుమోదమునంద, సుగ్రీవు
డాదిగా సారిదివానరులను, అంవిభీషణుడు దావిదానవులనెల్ల మదిలోన
దలచంగ మరివేగవచ్చిరి వచ్చిరఘురాముయొద్దనిలుచుండ్రి దానవులు
వారలుతనవద్ద నిలువంగకన్నులారంగనుచు కౌసల్యసుతుడు వేగ వయి
కుంఠమును వెళ్ళతామనిమేము, గోర్కెలేమివుడు కోరండిమీరు
అనియటు శ్రీరాముడా విభీషణునితోడ లంకయేలుచునుండెకొంక లేకుండా
చావులేదుగనీకు సకలంబుజెప్పితిని, అలనాడులక్ష్మణుండిట్లు సేవించె
సూర్యపుత్రా నీవు సుఖమొందికొన్నాళ్ళు తరువాతవయికుంఠపురముకొ
చ్చెదవుతన్నబీకోర్కెనిధిలెల్ల యొసంగుదువనుచు, తండ్రిజంపినవానితో
బంపకుండ. అదియేధర్మంబనుచు మహావనయమునపలికుండె ఇందుకొకవృ
త్తాంత మొంచి చెప్పెదను, తరువాత కృష్ణావతారంబు యెత్తుమనుడు నాచేతి
చేతినేవాలిముగాగలను, అతివృద్ధజాంబవన్నకోపలమట్టి, నీకోర్కె యొసా
గింతునే ననిలోను, రావణునితో నేనురణముచేయుచునుండ ఇట్టివానితో
రణము యొంచిచేయంగ మరియేజన్మమని మనసుతోపలనుంది, కృష్ణావ
తారమున కోరినాతోను, యుద్ధంబుగల్గునని బుద్ధితెలియగబల్కె వా
యువుతనిగాంచి వాంఛమీరగను హనుమంతనీకేమియు నకోరికున్న దో
దెలియజెప్పుమునీవు ధీర హనుమంతా, సంజీవకలనాడు పోగి వెళ్ళచునుండు
బ్రహ్మపట్టముగాంచి వగికిరావవుడు యిటువంటిపట్టిాపు యేలితేనే
గాని ఏజన్మంబంచు యొంచిబల్కెతివి అదిగాకనినింక అలస్యమిట్లుండు
బ్రహ్మలోకాన్న యేలెదవు మీకోర్కెలిన్నియును నారదోజసు

రామాదులు వయికుంఠమునకు పోవుట

నటంచు, అందరినీలాగునప్పుడు దయజేసి వరములన్నియునొసగి పరమ
మోదంబుతో, అయోధ్యపురవాసులందరిని గూడి, భరతశత్రుఘ్నులను

కాగుగారమ్మనుచుడుభయపార్శ్వములందు వుంచుకొనితాను వానరులు రాగవులు వచ్చినవారి జూచి, తనవెంటకొనుకొని దశరథాత్మజుడు నరయుగములందున చక్కగాయముసకి వైకుంఠమునకేగు వసుధేశ్వరుండు ఆచ్చోట దేవతలు ఆనందమునుబొంది వైకుంఠ వాసునికివచ్చి యెక్కంగ సౌమిత్రిముందుగా సరయూనదిమునిగి, ఆదిశేషుడయ్యెనుదురప్పుడు గనుక, భరతశత్రుఘ్నులు ధరశంఖుచక్రములు;ఆదిశేషువుగాక అతడు లక్ష్మణుడువగలున్ యుతలేక పరమవైకుంఠమున, ఆదిలక్ష్మియుగూడి మోదమువనుండె. నారాయణుడులక్ష్మి వారిద్దరుగూడి, వైకుంఠమున నుండి వాంఛమీరగను దేవతలకోర్కెలు దీరినవనిచాల సంతసంబున మండిరంతనక్కజమను,గరుడకిన్నరయక్షగంధర్వులాదిగా,సంతోషమును బొంది స్వర్గంబులోను, సురలెల్లసంతోషభరితమానసులైరి వారివేడుక

ఈకథ పాడినవారికి వచ్చే ఫలములు

మాదిగా కొంతజెప్పితిని, రామచంద్రునికథయు రామపుత్రులకథయు కొద్దిమాటలలోనే కూర్చిపాడితిని, పరగదుందుభినామ సంవత్సరము నందు కార్తీకమాసానకథపూర్ణమయ్యె, బహుళదశమనుసరికిపరిపూర్ణ మాయెను, విస్తరయ్యెనకథవారు ఘనతరంబుగను. తప్పులెన్నియునున్న నొప్పుగా జేసి, మతిమంతులౌ వారు మరచిద్దరయ్యా ఘనతకోపము గాదు కవిజెప్పుటయునునేను, పాపహరమయియిట్టి పాటబాడితిని ఇదియు పాడినవారు వ్రాసినవారు, కథవిన్నవారలు కలుగుమోక్షంబు ఆయురారోగ్యముల్ ఐశ్వర్యములుగల్గి పుత్రసంతానంబు పొలుపొంద గలుగు, ధనధాన్యములు ఘనసంపదయుగల్గు. వంశములు గలుగును చాల కుశలములుగల్గు అపమృత్యుదోషంబు లణగిపోవుచునుండు వ్యాధి బాధలులేక మునముందుముందు, కుశలవులకథవిన్న కుశలంబు నొందుదురు, రామకథవింటేను రావుదోషములు కుశలవులకథలెల్ల కోరిపాడినవారు, సకలసుఖము బొంది సంతసించెదరు, శ్రీరామజయ రామ సీతానతేరామ,సీతవందనమయ్య లోకనాయకరా, హరిరామ రఘురామ ఆపదోద్ధారకా,సీతమొక్కెదనయ్య నీలవర్ణుండా.

కుశలాయకము సంపూర్ణము.

శ్రీ గాడేశ్వరిప్రెస్, రాజమండ్రి—ప్ర.జ 50—1000 కాపీలు 1948.

సన్యాసమ్మ కథ

తప్పులు సవరింపఁబడియె.

ప్రకాశకులు:

కాళహస్తి తమ్మారావు అండ్ సన్స్,

సంస్కృతాంధ్ర బుక్ డిపో, (స్థాపితం 1892) రాజమండ్రి.

1950 **వెల 1-0-0**

సన్యాసమ్మ కథ

పండితులచే పరిష్కరింపబడియె.

పబ్లిషరు:-

సంస్కృతాంధ్రా బుక్కు డిపో

రాజమండ్రి.

1950

స న్యా స మ్మ క థ

— జ న న ము —

శుభము శుభము తల్లీ శోభానమమ్మా సన్యాసమ్మ
ఆవిఘ్నయీశ్వరులను ప్రార్థించెనమ్మా సన్యాసి
జయము జయము జయము జయము ఓబాల సన్యాసి
జయమాని దలతురే ఓనీలవేణి సన్యాసి
చల్లని వేళాలో నినుదలతూనమ్మా సన్యాసి
కంఠమునరంజిల్లా కాపాడనమ్మా సన్యాసి
తూర్పు దేశమునందు జన్మించినావు సన్యాసి
పడమటా దేశముకు సేరెల్లినావు సన్యాసి
గురిపెళ్ళవారింట జన్మించినావు సన్యాసి
జాతికీగాజుల కాపువారిబిడ్డా సన్యాసి
ఏడుగురన్నలకోడ జన్మించినావు సన్యాసి
మూనాలుకండపుడు తల్లిచనిపోయ లక్ష్మమ్మ
కనుకున్న కనతండ్రి కళ్ళుమూడుగా కన్నతండ్రి
అగ్రహారము తాను అస్త్రహారిల్లు సన్యాసి
నవిలుకట్టతాను కన్నవారిల్లు సన్యాసి
పదహారుగొడ్డేలు పాడిపంటలుండచున్నా
వెండిబంగారంబు కోదునద్రాక్షా వారింట
గచ్చులేవాకిళ్ళు మేడమేలుకలుగా వారింట
చెప్పదరముకాక ధనముయున్నదగా వారింట
అటువంటిసంపాద్న మీదయున్నదిగా దాల్నాయుడు
ఏడుగురుమగాళ్ళు వేడుకచూడుదుగా కన్నతండ్రి
ఏడుగురుకోడళ్ళు వేడుకచూడుదుగా దాల్నాయుడు
ముద్దులాడమార్తె వేడుక చూడుదుగా కన్నతండ్రి

వచనం. ఇటువంటి సత్యావతి సన్యాసమ్మ వారింటజన్మించి సంపద, ధనము ఐశ్వర్యములుగలిగియుండగా తనకుమార్తె సన్యాసమ్మ నదలితమ కన్నతండ్రిఅయిన దాల్నాయుడు.

దాల్నాయుడు రెండవ పెండ్లి

పాట:- వడమటూరాజ్యామను ప్రాయాణమాయె దాల్నాయుడు
మారుదానిని మళ్ళి పెండ్లాడినాడు దాల్నాయుడు
వేరేనేడకట్టి బ్రతుకుతున్నాడు దాల్నాయుడు
అటువంటి కనతండ్రి వాడారిపోను దాల్నాయుడు
అటువంటి పిన్నమ్మ అడిపాడుగాను పిన్నమ్మ
మూనాలుకండకు పట్టినూడకుగా వాకైన
కనుకున్న కనతండ్రి కళ్ళచూడడుగా కన్నతండ్రి.

వ. అటువంటిచెల్లెలును పెద్దన్న రామినాయుడు కనులజూచి చెల్లెలైన సన్యాసమ్మను పట్టుకొనిమూనాలుకండను యేవిధముగా పెంచుతాయున్నాడు అంటే.

పాట:- వుగ్గుపాలుపోసి పెంచుతున్నాడు రామన్న
పోతపాలుపోసి పెంచుతున్నాడు రామన్న
కోజుకు ముమ్మార్లు నీళ్ళుపోసెనుగా పెదవదినె
సకలశృంగారముగా పెంచుతున్నా కన్యాకైనా
ముద్దువేడుకమీరి పెంచుతున్నారు బాలకును
అన్నతోనంటూను అన్న రామన్న రామన్న
వింటివే పాపమ్మ నీవింటివమ్మా పాపమ్మ
వంశమున ఆడబిడ్డ జన్మించితేను పాపమ్మ

వ. వానసముకొమ్ము బిడ్డ జన్మించి యేడిచినట్లయిన కన్నవారిమువచిరంతరమునకు ప్రాప్తించెండదని పెదమిరి రామునాయుడు చెప్పియుండక యేమంటుయున్నాడు అంటే.

పాట:- నాకడబుట్టిన పోడునొరకదన్నాడు రామన్న
ముద్దువేడుకకోటి పెంచుతున్నాడు రామన్న
నేడలపై కుర్చుండబెట్టి పెంచాడు రామన్న
యీలాగు మరికొన్ని దినములెల్లేను అప్పుడును
దేహకి ఆశాల పెరుగుచున్నాది సన్యాసి
బంగారమొకసాయ బాలొక్కనాయు సన్యాసి
నిండువున్న మనాటి చంద్రుండుసాయూ స

సత్యవతి ఆబాల పెరుగుచున్నాది సన్యాసి
దేవళములుం టేను దేవుడందురుగా బాలకును
కోవిలలో యుంటేను విఘ్నమందురుగా బాలకును
కన్నవారింటొద్ద పెరుగుచుండగా ఆబాల

వ. అగ్రహారము నేనత్తిగారియిళ్ళవద్ద సాసిల్లదాలమ్మకు ముగ్గు కుమాళ్ళుగలరు. పెద్దవాడు రామయ్యకు చిన్నవాడుఅప్పన్నకు వివాహ చేసి నడిమివాడు చెంచన్నకు వివాహము చేయలేదు, సంగ్రహించు [illegible] అయిన తరవాత తల్లి దాలమ్మ పిలిచి పెద్దకుమారుడు రామయ్యా తీసుకవచ్చి [illegible] దేశములు తిరిగినావురా [illegible] యెక్కడయినయూ గలచిన్నది దొరికనందున మనసులో విచారిస్తూయుంటే కాలము చెంచన్న తమతల్లిని దాలమ్మను పిలిచి ఏమంటాడయున్నాడం

పాట:- దండమే మాతల్లి నీకు దండముమ్మా దాలమ్మా
యక్కడా చిన్నదానిని చూచొచ్చాను మాయమ్మా
[illegible] దొరికదురా [illegible] చెంచన్న
[illegible] దాలమ్మా [illegible] దాలమ్మా
[illegible] మాయమ్మా
[illegible] సన్యాసిని [illegible] మాయమ్మా
అడిగితే ఆబాల [illegible]
ఆమాట వింటూను తల్లి దాలమ్మా దాలమ్మా
యీడుకాదు [illegible] ఓకొడుకా
పసిబాలను యెట్లు పెళ్ళిచేసేనురా చెంచన్న
నాకు [illegible] పెళ్ళి సన్యాసే ఓయమ్మా
ఆబాలపై నాకు మక్కువున్నాది దాలమ్మా
ఆమాట వింటూను అన్యాకరితల్లి దాలమ్మా
పులకను పలకదు తల్లిదాలమ్మా దాలమ్మా
వానికి బంగారం పట్టుకున్నాది దాలమ్మా
కొడుకురామన్నను వెంటతీసుకొని దాలమ్మా
దివిపట్నపు కోట ప్రవేశించిరా దాలమ్మా

పుట్టినింటిబిడ్డాకు అడగ వెడుతుంది దాలమ్మ
అరుగుమీద అన్న కూర్చోనియున్నాడు దాల్నాయుడు

వ. చెల్లెలురాకను కనులచూచి చెంబుతో నీళ్ళు యిచ్చినాడు చెల్లెలయిన దాలమ్మ కాళ్ళుశుద్ధిచేసుకోసిరాగానే అన దాల్నాయుడు యేమంటూన్నాడంటే యేమే చెల్లెలా యిన్నడు రానిదానవు వచ్చినావు వచ్చినపనులుచెప్పుమనగా నీకుమార్తె అయిన సన్యాసమ్మను నాకుమారుడు అయిన చెంచన్నకు అడగవస్తినిరా అన్నా అనిచెప్పగా ఆమాటలు ఆలించి దాల్నాయుడు యేమంటూ యున్నాడంటే.

పాట:- ఆబాలపుట్టినదినము శుభము విన్నాను చెల్లాల
దానిముఖమయిన నాకళ్ళమీద లేదమ్మా చెల్లాల
వాళ్ళ పెద్దన్న రామన్న పెంచుతున్నారు చెల్లాల
వాళ్ళ పెదవదిశెపాపమ్మ పెంచుతున్నాది పాపమ్మ
రామన్నగారినీ అడుగవోవమ్మ చెల్లాల
రామన్న మేడలకు వెళ్ళుచున్నాదీ దాలమ్మ
కచ్చేరీలో రామన్న కొలువైయున్నాడు రామన్న
మేనత్తరాకను కళ్ళచూచెనురా రామన్న
కచ్చేరిచాలించి మందిరముకేగి రామన్న
కురచమొక్కలపీట కుదురుంగావేసి రామన్న
చెంబుతో వుదకాలు చేతబట్టెనురా రామన్న
వచ్చినదాలమ్మ పీటెక్కినాది దాలమ్మ
పీటమీద దాలమ్మ పాదాలుకడిగె రామన్న
పైమీదపంచితో పాదములువత్తే రామన్న
రెండుచేతులతోను దండములుబెట్టే రామన్న
దీర్ఘాయువనుచుతా దీవించినాదీ దాలమ్మ
యేమిపనులత్తా నీవేమొవచ్చావు దాలమ్మ

వ. అత్తగారిని బావగారిని తగినట్లుమర్యాదజరిపి వచ్చినపనులు చెప్పమంటూయున్నాడు. అంతలోదాలమ్మ యేమంటూయున్నాదంటే ఓరి అల్లుడా నాకుమాన్లు పెద్దవాడు రామన్నకును, చిన్నవాడు అప్పన్నకున్ను

పెండ్లిచేసినాను. నడిమివాడు చెంచన్నకు రుణమువిప్పలేదు. యీదిన ముందు రుణముయిప్పిద్దామని.

పాట:- నీచెల్లెలూ సన్యాసిని అడగవస్తినిరా రామన్న
నాకొడుకు చెంచన్నకు పెండ్లిచేసెదను రామన్న
చేతులుపట్టూక బ్రతిమాలినాదీ దాలమ్మ
గడ్డము పట్టూక బ్రతిమాలినాదీ దాలమ్మ
కన్నవారి చుట్టరికము తప్పించరాదు రామన్న
కన్నవారనుమాట తానువిన్నాడు రామన్న
యెర్రనికళ్ళను యెత్తెనుకోపములు రామన్నకు

వ. అప్పుడేఅత్తా దాలమ్మ మాతల్లి చనిపోయేటప్పుడు చేసటువంటి కన్నవారు ఇప్పుడెక్కడయున్నారు నాకులేసి సన్యాసమ్మ నేడెక్కడ యున్నది యీమాటలు చాలించవేయి: ఏలాగున కోపగించుకొని యున్నాడంటే.

పాట:- చాలించు దాలమ్మ చాలించువమ్మా దాలమ్మ
నీమనసుమించినమాట అక్కరలేదు దాలమ్మ
కన్నవారనుమాట నీకుయుంటేను దాలమ్మ
మాతల్లి చచ్చేటప్పుడు కబురంపినాను మేనత్త
అప్పుడులేని కన్నోరు నేడెక్కడమ్మా దాలమ్మ
నాడులేని చిన్నమ్మ నేడెక్కడమ్మా దాలమ్మ
నాడులేని మాయన్న నేడెక్కడమ్మా దాలమ్మ
నాకులేనిసన్యాసి నేడెక్కడమ్మా దాలమ్మ
నాడులేని సన్యాసి యీనాటికేలదా దాలమ్మ
మాతల్లితో సన్యాసి చనిపోయినాదీ దాలమ్మ
ఆమాటలాలించి అత్తదాలమ్మ దాలమ్మ
కోపగించుక తాను వెళ్ళిపోతాదీ దాలమ్మ

వ. అంతలో రామన్న యేమిఆలోచన చేస్తూయున్నాడంటే ముందు వచ్చిన మనువు తప్పించకూడదు. అదిగాక చెంచన్న అధికబుద్ధిమంతుడు యిస్తేబాగాయుండునని మేనత్తయగు దాలమ్మతో యేమి అంటూ యున్నాడంటే.

పాట:- నిలునిలు అత్తమ్మా నిలవరాదమ్మా అత్తమ్మ
పసివాళ్లమాటలకు కోపంబుయేలా దాలమ్మ
సనపమ్యాదచెంగుబట్టి బ్రతిమాలుతాడు రామన్న
అత్తదాలమ్మను తిరిగితెచ్చెనుగా రామన్న
అత్తతో ఒకమాట పల్కుచున్నాడు రామన్న
చెంచన్న పద్రెండుయేండ్లు వయసుగలవాడు దాలమ్మ
ఆరునెలలబాల బాలచెల్లెలుగా దాలమ్మ
అప్పుడేమంటాది అత్తదాలమ్మ మేనత్త

వ. నాయనా రామన్న నాకుమారునకు నీచెల్లెలు యీడుజోడుకాదని అంటూ వున్నావు. పాలుపరమాన్నము పెట్టి రోజుకుముమ్మారు స్నానము చేయించి పసుపుపూనెలకోను సకలశృంగారములను యగదబెట్టుకుంటాను

పాట:- యీడుకాని జోడుకాని పూనుకుంటాను రామన్న
జోడుకాని వయస్సు చేసుకుంటాను రామన్న
నెలలుపట్టాక ప్రేమలాడెనుగా దాలమ్మ
గద్దెలుపట్టాక బ్రతిబాలైనాదీ దాలమ్మ
మాటవింటాను అప్పుడు రామన్న రామన్నా
అప్పుడే రామన్న మాటలిచ్చెనుగా రామన్న
ఆమాట వింటాది అప్పుడు దాలమ్మా దాలమ్మ
ముసిముసినవ్వులతో పసుగునెలతుంది దాలమ్మ

సన్యాసమ్మ పెండ్లిపాట.

వ. అప్పుడుదాలమ్మ అగ్రహారములోనికివెళ్లి బ్రాహ్మణులనుపిలిపించి చెంచన్న పేరున్ను సత్యవతి పేరనొలుసన్యాసమ్మ పేరును న్నము హూర్తము చూపింపగా పేరు రాసులు బాగానేయున్నవి. లక్ష్మీవారము లగ్నముబలిమి అని చెప్పగా ఆమాటలు యిద్దరుఆలకించి సకలసంతోషముతో అగ్రహారము మేనత్తయగుదాలమ్మ వెళ్లిపోయినతరువాత రామన్న సమ్ముఖాతో యేమంటూయున్నాడంటే.

పాట:- అంతలో రామన్న యతివేగమునను రామన్న
రండయ్య తమ్ముళ్లాలు రారా సోదరులు తమ్ముళ్లు
ఆమాటమీద తమ్ముళ్లు వేగమొచ్చెనుగా త.
నీకుదండమురా మాయన్న నీకుదండమురా రామన్న
తమ్ముళ్ల పిలిచిన కారణాలేమి రామన్న
ఆమాటవింటూను అన్న రామన్న రామన్న
మనముద్దుచెల్లెలికి మనువులిస్తిరా తమ్ముళ్లు
పెండ్లి సూపకములు చేయ్యమంటూను రామన్న
చుట్టాలు బంధువులకు జాబుల్వ్రాసే రామన్న
భేరీమృదాంగులకు వుత్రాల్వ్రాసే రామన్న
చొప్పలేని జోల్యా కబురంపెనుగా రామన్న
నానిమేళములమ్మా భాగవతములు రామన్న
వైష్ణవులకున్ను బ్రాహ్మణులకిని రామన్న
కొమ్మబాణములమ్మా మతాబులమ్మా రామన్న
అవిచింత గుండీలు చక్రబాణములతో పెండ్లికిని
అగ్నిహవ్వుబాణాలు చిందులమూలుగా రామన్న
సకలసన్నాయిలు తయ్యారుపరచి రామన్న
సకలసన్నాహములు తయ్యారుపరచి రామన్న
ఆకాశమూ తెల్పు పందిళ్ళువేసి రామన్న
భూదేవిమీదాను తివాసేయించి రామన్న
సకల శృంగారముగా శోభిల్లుచుండే పట్నానికి
యెదురొచ్చి దాలమ్మను చూస్తూయున్నారు రామన్న
డివిటిపట్నములోను యీరాగుండెనుగా ఆవేళ

వ. అగ్రహారములోన దాలమ్మ యీలాగున తయారువుతుండీ అంటే చుట్టాలుబంధువులకున్ను భాగవతులుబ్రాహ్మణులకున్ను బ్రాహ్మణ వైష్ణవులకున్ను మందుసామానుల మతాబీలున్ను ఢంకాలుతుడుములు భేరీమృదంగులన్ను తయారుపచ్చి ముగ్గురుకోమాళ్లున్నూ ఇద్దరుకోడళ్లును ఇద్దరుకుమార్తెలున్ను సకలజనంబులన్ను దాలమ్మ తీసుకువస్తుయుండగా.

పాట:- దివిలిపట్నములోకి వస్తుయున్నరుగా దాలమ్మ
సకలసంబ్రమున కోటి వస్తుయున్నదిగా దాలమ్మ
అగ్రహారము యేరుదాటిపోయింది దాలమ్మ
దివిలికోటా తాను తిరుగుచున్నదిగా దాలమ్మ
సానున్న మేళములు యెదురువచ్చెనుగా ఆవేళ
యెదిరించి యెనుబోతులు పోట్లాడినట్లూ ఆవేళ
పట్నమునయావత్తు పట్టపగలాయె ఆవేళ
పట్నములో స్త్రీపురుషులు చూస్తుయున్నారు ఆవేళ
చూచి ఆశ్చర్యములు పొందుచున్నారు ఆవేళ
యీలాంటిపెళ్ళిళ్ళు యెన్న డెరుగముగా అమ్మయ్య
అనుచు పురజనులంత పొగడుచున్నారు ఆవేళ
శంకాలు భేరీలు మ్రోగుచున్నాయి ఆవేళ
విలపెలా ఒకచోట కాలుచున్నావి అక్కడను
కొమ్ముబాణములే కొట్టుగా కాలే ఆవేళ
రువ్వబాణములే మూతాభీలమ్మ అక్కడను
ఘనఘనాశబ్దములు పుట్టుచున్నవిగా ఆవేళ
యెదిరించి పెళ్ళిళ్ళు చేస్తుయున్నారు అమ్మయ్య
ఆసానిమేళములు నాట్యములుచేసి అమ్మయ్య
భాగవతులుబ్రాహ్మణులు ఆడుచున్నారు ఆవేళ
శిసువాదిత్యములు మూర్కుపోతాగే ఆవేళ

వ. పీనువారు యేకంబుగాగూడి వూరంత ప్రచాట చేసిపెళ్ళిపందిరి క్రిందకువచ్చి ఆచోచన్నను నిలుచుండబెట్టి సత్యవతి సన్యాసమ్మకు యీలాగున శృంగారము పరుచుతారంటే కురులునున్నగదువ్వి కురు పైనబొట్టుపెట్టి మెట్టపై ముత్యాలబిందులమరించి నొష్టనుకస్తూరిరేకలు మరించి పెసరకాయవంటిప్రేళ్ళకు బటువులమరించి నడుముకు గురుత్తైన వడ్డాణము అమరించి పలకలసేరులు గిలికలసేరులును చంద్రహారంబు లున్ను కంఠమునధరియించి యేడువరహాలు చీరగట్టి పదువరహాలు రవికతొడిగి ముత్యాలసాలువ ముసుగువేసి పెండ్లిపీటమీదకు తెచ్చి

నిలబెట్టిరి అంతట పురజనులు ఆసత్యవతి సన్యాసమ్మ సకలశృంగార మునుచూచి యీలాగున వర్ణించుచుతూ యున్నారంటే.

పాట:- ఆసత్యవతీ మొగము కండ్లచూచెగా ఆవేళ
పట్నములో స్త్రీపురుషులు చోద్యమొందెదరూ ఆవేళ.
యేమ్మ(రయీతల్లి యీసోద్యరాలు అమ్మయ్య
పుట్టింది పెరిగింది పట్నములున్నాది యీబాల
వొకనాడుయీతల్లిని కనులచూడముగా బాలకును
నక్షత్రాలలోయుంటే సూర్యుడందురుగా బాలకును
మేఘములోయుంటేను చంద్రుడందురుగా బాలకును
అంబ్రములో మెరిసేటి ఆదిదెవరపేమో యీబాల
భూమిలోయుండేటి రుద్రప్పుకనేమో యీబాల
ఓడలమీదుండేటి వయ్యారికన్నే యీబాల
పంజరానుండేటి యిది రామచిలుకా యీమగున
పనిబూని యీరూపు మెన్నాళ్ళు వ్రాసె ఆబ్రహ్మ
దిద్ది చెక్కనలాగు తీర్చివ్రాసెనుగా ఆబ్రహ్మ
యీరూపుయీరేఖ యెన్నదెంగముగా ఓయమ్మ
ఓరి అన్నకార్బ్రహ్మ ఆదియీరీపోగా ఆబ్రహ్మ
దీనికిచ్చినరూపు మనకివ్వరాదా ఆబ్రహ్మ
యీలాగుపురజనులు పొగుచున్నారు ఆవేళ

వ. అప్పుడు యిద్దరు పేరంటాళ్ళువచ్చి చెంచన్నను పీటమీద కూర్చుండబెట్టి వెనుక సన్యాసమ్మను కూర్చుండబెట్టి వారుబ్రాహ్మణులు చెంచన్న పేరూ సన్యాసమ్మపేరూ శుభలేఖను చదివించినారు చెంచన్న చేతను మంగళసూత్రముకట్టించినారు చేతికంకణముకట్టించినారు వీధిజనులుయావత్తును ఆవధూవరులపైఅక్షింతలు జల్లుతూయున్నారు అప్పుడు సువ్వామని సువ్విపాటలు యీలాగున పాడుచున్నారంటే

పాట:- చేతపాలుపొయ్యించి కంకణముగట్టె చెంచన్న
తలంబ్రాలుపొయ్యించి మాంగళ్యముగట్టె చెంచన్న
సకలశృంగారముగ పెళ్ళిళ్ళుచేసే రామన్న

చూచినాజనులంతా మూర్ఛబోతారు ఆవేళ
సుదతులందరు సువ్విపాటలుపాడే ఆవేళ

సువ్విసువ్విసువ్విలాలి సువ్విపరమపురుషలాలి సువ్వి శ్రీముఖలింగచంద్ర రాగదే కొండమీదపండినావి నోవర్ణ నధాన్యాలు పాడుకోని దంచరమ్మ పడతికొట్నము ॥సువ్వి॥ పల్లానపండినావి అవిబ్రహ్మబాసికాలువి స్థరించి దంచరమ్మ రామకొట్నము ।సువ్వి॥ మంచినీళ్ళబావివద్ద అంచులేని అకు బుట్టె యెంచియెంచిపిలవరమ్మ పేర టాళ్ళను॥సువ్వి॥ జాజికర్రపెట్టెలోను చేర్చుకర బొట్టుపెట్టి పిలవరమ్మ పేరంటాళ్ళను ॥సువ్వి॥ వాకరి కొకరి కొప్పులోన గానుజేసి మల్లెలుండ సదాశివుని కొప్పులోన సన్నజాజులూ ॥సువ్వి॥ మేనమామ పంపినాడు మేలైన పట్టుచీరె చెంగుచివరకట్టరమ్మ రంగుమీరగా ॥సువ్వి॥

వ. యీవిధమందున సువ్విపాటలుపాడి సకలశృంగారముగా శుభ కార్యములు నెరవేరినతరువాత మూడుదినములు అత్త దాలమ్మవుండి యేమనుచున్నాదంటే ఓరినాయనా రామన్న యికను పెండ్లిఅయి పోయినాది నీచెల్లెలు సన్యాసమ్మను పంపించినట్టయిన బాగాయుంటుంది పంపించుమనగా రామన్న యేమనుచున్నాడంటే అయ్యయ్యో అత్త దాలమ్మ వినుము నాచెల్లెలు సన్యాసమ్మను కుమార్తెవలె పెంచుకుంటు యున్నాను ఇప్పుడు నాచెల్లెలు నీవు ప్రతిమానముపట్టవద్దు.

పాట:- ఏనాడు నవయసు యీడేరుతుందో అత్తమ్మ
ఆనాడునీదేవిడికి దిగనాడుతాను అత్తమ్మ దా
ఆమాటలాలించి అత్త దాలమ్మ దా
కుమాళ్ళు కూతుళ్ళు కోడళ్ళతోను దా
చుట్టాలు బంధుగులు సకలజనములతో దా
అగ్రహారమువాళ్ళు వెళ్ళిపోయెనుగా దా

వ. యిట్టిదినములలో దాలమ్మ అగ్రహారములో యున్నదిన్ని రామన్న పాపమ్మ యిద్దరూ సతీపురుషులూ ఆసత్యవతి సన్యాసమ్మను యీలాగున పెంచుతున్నారంటే.

పాట:- మూడుపూటలుస్నానం ముగతకోయమ్మా ఓయమ్మ
యున్నకూడుపెట్టి యదగపెట్టాము రామన్న

పాలుకూడుపెట్టి చల్లాగపెంచె రామన్న
అడ్డాలబాలను దిగువదించకనూ రామన్న
సతిపురుషులీలాగు పెంచుతున్నారు వారైన
బాలచంద్రులాగు పెరుగుతున్నాది స
అర్ధదవర్ణమున పెరుగుచున్నదిగా స
అసత్యవతీబాలా పెరుగుచున్నదిగా ఆతల్లి
నిండుపున్నమనాడు చంద్రుండుచామూ స
తొలకరీమెరిసేటి మెరుపుసందమునా ఆతల్లి
బంగారుబొమ్మకసాయు బాలొక్కసాయు ఆతల్లి
తళుక్కుమెరుపులాటి బాలనేమగునా స
రోజుకు ఒకతీరు పెరుగుతున్నాదిగా బాల
తనజన్న మేడలో పెరుగుచున్నదిగా ఆబాల

వ. యీవిధంబున పెరుగుచుండగా కొంతకాలమునకు గడచినతరువాత చెల్లెలయందు ప్రేమ చేసను నొకగడియుంను నై సన్యాసమ్మను క్రిందు దించకయుండే కాలమందున మొకాసు గ్రామమునుండి జాబులువచ్చి నావి జాబులో వ్రాసినారు. కన్నులజూచి రామన్నయున్నాడంట.

పాట:- మొకాసుగ్రామాలు జ్యాపకముగా రామన్నక
గ్రామాలు యుంచినాన మొరపెట్టిరి రామన్నక
తనబాలచెల్లెలను చంకేసుకోని రామన్న
తనభార్య పాపమ్మ పిలుచుకొన్నాడు రామన్న
నన పెరిమితీరాకాను కనులజూచేను పాపమ్మ
నీకుదండమోయినా రాజ నీకుదండమూయ్యా నారాజ
నందనము నారాజ తమకునందనమూ నారాజ
యెండకోవచ్చినా యీకాంత యేమి
యేమికారణాలు యెరిగించవయ్యా

వ. అవునే భార్యాపాపమ్మ యిప్పుడుచూడగాను మూడుసంవత్సరములు ఆరుమాసములు కావస్తూయున్నది. నాటడచ్చియు మొకాసు గ్రామాలు మరచియున్నాను. మొకాసు గ్రామాలనుంచి జాబులు

వచ్చియున్నావి, యీ సమయములో మోకాసుగ్రామాము వెళ్ళితే పోతే మోకాసుదార్లయెదుట ఆడపోతారుకాబట్టి.

పాట:- నేను మోకాసుగ్రామాలు వెళ్ళివస్తాను పాపమ్మ
చెల్లూలఋడాలబాలయిలాడ పాపమ్మ
నీ ముద్దువేడుకమీాద పెంచుకుండమ్మా చెల్లూలను
సకలి వేడుకమీాద నీవుపెంచుకోవే పాపమ్మ
ఆమాటవింటాది భార్యపాపమ్మ

వ. అవునయ్యా రాజరాజకుమారా! నీయొక్క చెల్లులుసన్యాసమ్మను నావద్దదిగనాడివెళ్ళుతానంటావు. మనియింటికివచ్చేచుట్టాలు పోతూయుంటారు. సారుసుంది కంబార్లుగలది. పదిమందిపాలికత్తెలుగలరు. వీరందరకున్ను మర్యాదచేసుకొని వంటసందటిలో యుంటాను మరుతు నేమో అదిగాకను నీచెల్లెలు రోజుకు ముమ్మాటు స్నానమున్ను బొట్టు కాటుకలేకుండను సప్పదు. వేళతప్పితే భోజనముచెయ్యనిదికాబట్టి.

పాట:- స్నానంబుతప్ప యేపూటనేను తప్పుదునో నారాజ
పసుపుకు కుంకుంబొట్టు యాదితప్పుదునోనారాజ
కనుచలకు కాటుకలు పెట్టమరతూనో నారాజ
తలకువ్వి జాజటలు వెయ్యమరతూనో నారాజ
వేళపూటభోజనము నేను మరతునో నారాజ
యీకోటపనులన్నీ యాదితప్పుదునా నారాజ
మానవతియీబాల మండిచచ్చునుగా నారాజ
నావద్ద మాలాగు దిగనాడుతావు నారాజ
నట్టిదేవరవాడు గట్టినదికనతల్లి నారాజ
మీాతండ్రితెచ్చినదాయి తల్లికాదయ్యా నారాజ
అగనయిన పగనయిన పినతల్లికాదా నారాజ
మీామారాటి పినతల్లివద్దదిగనాడు నారాజ
వెళ్ళుకోయినారాజ దిగనాడవయ్య నారాజ
ఆమాటవింటాడు అపుడు రామయ్య రామయ్య
తల్లియన్నమాట జ్ఞాపకమువచ్చె రామన్నకు

సత్యవతి చెల్లెలును చంకేసుకోని రామన్న
నడివిధియంగళ్ళ నడచివెళతాడు రామన్న
మారాటిపినతల్లి మాలుకెలతాడు రామన్న
లోగిళ్ళపైకెళ్ళి అరుగుకొమ్మెక్కి రామన్న
దండమేపిన్నమ్మ నీకుదండమమ్మా పిన్నమ్మా
వందనముపినతల్లి నీకువందనమూ పినతల్లి
చెల్లిపోయినదాయిమారాటితల్లి పిన్నమ్మ
ఉన్నదానవుగా మాకుకన్నతల్లిగా మిాయమ్మ
మోకాసుగ్రామాలు వెళ్ళివస్తాను పిన్నమ్మ
తల్లిశేసిబిడ్డ బాలకో మగువా సన్యాసి
నీముద్దుకుమా ర్తె సన్యాసినసుమ్మ పిన్నమ్మ
సకలవేడుకలతోను పెంచుకోనమ్మా పిన్నమ్మా

వ. అయ్యో తల్లి మాకన్నతల్లి గర్భము వల్లగాయుండి నేను గుకు జన్మించినాము. మాయేడుగురుతోను కనిష్టసన్యాసమ్మజన్మించినాది నీగర్భము వల్లగాయుండి తమ్ముడు అప్పన్న జన్మించినాడు.

పాట:- తొమ్మిదీమందని బిడ్డలనుకోవే పిన్నమ్మ
యెన్నెన్నివిధాలు చెప్పచుండగా రామన్న
అన్నకాని పిన్నమ్మ అదియూరిపోను పిన్నమ్మ
పాపిష్టిపిన్నమ్మ యదిపాడుగాను పిన్నమ్మ
యట్రనీకళ్ళలో యెత్తినూడదుగా పిన్నమ్మ
పులకదాయెనుతల్లి పలకదాయెనుగా పిన్నమ్మ.
అప్పుడే రామన్న యేమనంటాడు రామన్న

వ. అయ్యోదైవమా యనుపదనాశినా వప్పకున్నారు యీసత్యవతిఅయిన నాచెల్లెలును యవరినద్దదిగనాడి మాన్యాలుకు నెళ్ళుతాను అని యీలాగున దుఃఖములో యున్నాడంతే.

పాట:- అన్నికారిమాతోడ యేమాలబుట్టితివే చెల్లాల
పాపిష్టిమాతోడ యేమాలబుట్టితివే చెల్లాల
మాయేడుగురుతోడాను తెమ్ముడైపుడితే చెల్లాల
యెసిమిదిళ్ళు ఒకవాసకట్టి బ్రతుకుదుమూ చెల్లాల

లేకమన అమ్మ చెల్లిననాడు చెల్లిపోయుంటే చెల్లెలా
మనతల్లిని మరచినట్లు మరచియుందుముగా చెల్లెలా
కాళ్ళసంకిళ్ళున్న పక్షిలాగుంటే చెల్లెలా
ముసిడి చెట్టూమీద నీవుపుట్టింటే చెల్లెల
యవరుముట్టనిచోట నీవుయుందువుగా చెల్లెల
తన చెల్లెలను యెత్తూక దుఃఖపోతాడు రామన్న
అడవిమృగముఅయి నీవుపుట్టింటే చెల్లెల
నరవాసన లేక తిరుగుచుందువుగా చెల్లెల
కొండగొర్రెలాగు ఘోష పెడుతాడు రామన్న
అన్నమ్మశోకాలు ఆవురాయున్నాడు రామన్న
వృక్షానపక్షులుగా శోకమైనట్లు రామన్న
ఈకంటకన్నీరు ఆకంటబోసే రామన్న
చిచ్చులో మిడతాలు శోకించినట్టూ రామన్న
గోనులో కుందేలు చిక్కుచందముగా రామన్న
అఘోరఘోరాము గోషపెడతాడు రామన్న
దబ్బుదబ్బునగుండె కొట్టుకొంటాడు రామన్న
గలగలాకన్నీరు జలజలను స్రవాశే రామన్నకు
చెల్లెలనుచూట్టూక తానుదుఃఖించే రామన్న
లోపిళ్ళలోయున్నాదీ భార్యపాపమ్మ పాపమ్మ
ఆశోకమింటాదీ భార్యపాపమ్మ పాపమ్మ
లోపిళ్ళనుంచి వేగమొస్తాదీ పాపమ్మ
పాదాలపైతల్లి వేగపడతాదీ పాపమ్మ
దండమోయినారాజ నీకుదండము స్వామ్యా నారాజ
వందనమునారాజ నీకువందనమూ నారాజ
యెందుచేతనుమీరు అడలుచున్నారు నారాజ
యెవ్వరేమన్నారు నాతోటిచెప్పు నారాజ
సర్కారులోమాట చెల్లకున్నాదా నారాజ
నాయులుకర్ణాలు నిన్నేమన్నారా నారాజ
రచ్చలోనిన్నెవరు కాదుపొమ్మనెనా నారాజ

ఆరుగురు తమ్ముల్లు యెదురాడినారా నారాజ
చెప్పబోయినారాజ చెవులవింటాను నారాజ
ఆమాటవింటాడు అప్పుడు రామన్న

వ. రామినాయుడు తనభార్యఅయిన పాపమ్మతో యేమిఅంటూయున్నాడు. అవునేభార్యా పాపమ్మ సర్కారులో, నాయిళ్ళు కర్నాలులోను ఆరుగురు అన్నదమ్ములనడ్డను నామాట చెల్లుతూయున్నాదిగాని నాముద్దుచెల్లెలు సన్యాసమ్మను ముద్దువేడుకతోటి పెంచుకొమ్మనీ పినతల్లికి నాకన్నతండ్రికి చెప్పినాను యిద్దర [illegible] నగాని నామాట అంగీకరించినారుకారు కావున.

పాట:- మానెత్తురొకమాట మళ్ళీసరిసోసు పాపమ్మ
అన్నకారి చిన్నమ్మ అదిమానరాను చిన్నమ్మ
యిన్నాటికళ్ళతో మెట్టిమాడెనుగా పాపమ్మ
సాక్షిచిన్నమ్మ యదిగా సుగాను పాపమ్మ
మానాటిచిన్నమ్మ మాట్లాడినాయె చినమ్మ
అన్న కరికసతండ్రి అనడు ఒకమాట కన్నతండ్రి
అందుచేతను నేను వడలుచున్నానే పాపమ్మ
ఆమాటవింటాడీ భార్య పాపమ్మ పాపమ్మ
దండమోయి నారాజ చాలదండాలు నారాజ
నేను చెపుతానొకమాట చెవులు వింటావా నారాజ

వ. అవునయ్యా రాజశేఖరా నానానాయుడా మాటాలుకండె పుడు మీతల్లి లక్ష్మీదేవి [illegible] పుట్టినను పెంచినాము ఈదినమునాటికి మాకు సంపత్తులను [illegible] వున్నది దాసిపత్రిస్తే ధర్మమున్ను స్వామియత్నాలున్ను [illegible] పంద్రెండుపండ్లు వయసుగల చిన్నదాసివలె మాటలాడుచున్నది లోక నిందపస్తుంది. అని మీపినతల్లి మాలులో దిగనాడమంటిసిగాని యితరంకాదు ఈసత్యవతిమీద ప్రేమలుయుంటే నాడెపెంచుకుంటే కాబట్టి

పాట:- రుచిలేనికూరాకు నోరింగిలేలా నారాజ
కడుపునిండనియట్టి కర్పూరతియాలా నారాజ
వుగ్గుపాలూబోసి నేనుపెంచలేదా బాలకును

నేను తల్లినికానా పెంచుకోలేనా నారాజ
పోతపాలూపోసి నీవుపెంచలేదా బాలకును
నీవుతండ్రిలాగ పెంచినావుకావా బాలకును
నాడులేనిపిన్నమ్మ నేడెక్కడయ్యా నారాజ
అప్పుడులేని కనతండ్రి యిప్పుడెక్కడయ్యా నారాజ
లోకనిందలు మనకు తప్పిపోయెనుగా నారాజ
నావద్దదిగనాడి నీవెళ్ళవయ్యా మాన్యాలు
ఆమాటలాలించి తాను రామన్న
బంగారు పెదవిరచి పక్కన నవ్వే రామన్న
శృంగారు పెదవిరిచి చిక్కననవ్వే రామన్న
తనముద్దుచెల్లులను సన్యాసమ్మను రామన్న
తనభార్య పాపమ్మవద్ద దిగనాడి రామన్న
ఆరుగురమ్ములను పేరెట్టిపిలచీ రామన్న
తమ్ముడోరి అప్పన్న తమ్ముడుసూరన్నా సుబ్బన్న
తమ్ముడోరి వెంకన్న తమ్ముడు దాలన్న గురవన్నా
రాండయ్యా తమ్ములూ రమ్మాని బిలచే రామన్న
అన్నగానే తమ్ములు త్వరగ వొస్తారు అక్కడికి అక్కడికి
ఏమికారణాలు మముపిలిచినావన్నా మాయన్న
వింటార తమ్ములూ ఈవార్త నేల్లా తమ్ములూ
మోకాసుగ్రామాలు వ్యాధిపడ్డావి తమ్ములూ
మోకాసుగ్రామాలక్కు పైసములుకాండీ తమ్ములూ
ఆరుగురుతమ్ములు సంతోషమాయె ఆవేళ
దండమురా మాయన్న నీకు దండమురా మాయన్నా
తనభార్య పాపమ్మవద్ద దిగనాడి రామన్న
ఆరుగురుతమ్ములూ పేరెట్టిబిలచీ రామన్న
తమ్ముడోరి అప్పన్న తమ్ముడుసూరన్నా సుబ్బన్న
తమ్ముడోరి వెంకన్న తమ్ముడు దాలన్న గురవన్నా
రాండయ్యా తమ్ములూ రమ్మాని బిలచే రామన్న

పిల్వగానే తమ్ముళ్ళు త్వరగనొస్తారు అక్కడికి
దండమురా మాయన్న నీకు దండమురా మాయన్న
యేమికారణాలు మముపిలచినావూ మాయన్న
వింటారణమ్ముళ్ళు మీవార్తలెల్లా తమ్ముళ్ళు
మోకాసుగ్రామాలు వ్యాధిపడ్డావి తమ్ముళ్ళు
మోకాసుగ్రామాల్కు పైనములుకాండి తమ్ముళ్ళు
ఆరుగురుతమ్ముళ్ళకు సంతోషమాయె ఆవేళ

వ. అప్పుడు పాపమ్మ యేమిచేస్తుయున్నాదంటే ఆరుగురు మరదులు తినపెసమిటికి రామినాయుడు మోకాసుగ్రామాలు వెళ్ళుతాడని ఎటువంటి వంటపాకములు తయారు పర్చుచున్నాదంటే

పాట:- అరిసెలునాలుగు యిగురుపెట్టరతే ఆవేళ
సగ్గెండు పచ్చళ్ళు తయారుపరచే ఆవేళ
నేతిబూరె అరిసెలు నెయ్యప్పాలములు ఆవేళ
పాలుపరమాన్నాలు తయారుపరచే ఆవేళ
యేడుగరియాలతో నేతినెయ్యమ్మా ఆవేళ
కెండిగరియాలతో తయారుపరచె ఆవేళ
మారుగు పెరటిలోను మగువ పెట్టునూ పాపమ్మ
ఆరుగురామర్దులు స్నానములుచేసె ఆవేళ
తిరుమాస్త్రీమార్కులు నొట్టునుధరించె ఆవేళ
వదినెవడ్డనలు భోంచేసినారు వారైన
నోటయొంగిలిమార్చి పట్టులుమార్చె వారైన
విడీయంబులందించె వదినపాపమ్మ
యెటువంటిదుస్తులు మరదులవుతారు ఆవేళ
జరిబుజలతారు చొక్కలుకట్టి ఆవేళ
బంగారుపూపాటి పాగాలుచుట్టి వారైన
కలపలకల సేరులు గళమందు ధరియించె ఆవేళ
బంగారుకడియాలు చేతధరియించె ఆవేళ
చంద్రహారములతో శృంగారమాయె ఆవేళ
వాళ్ళల్ల బంగారు బటువులమరించే వారైన

మొలయందు ఆవాసి గొలుసులమరించె వారైన
మాన్యరాజులు ముస్తాబులాయె ఆవేళ
పెద్దన్న రామన్న వస్తుయున్నాడు రామన్న
తనగాల చెల్లెలను దంకేసుకొని రామన్న
తనభార్యపాపమ్మ మాలుకొస్తాను రామన్న
ఆ దేవిపాపమ్మ కనులుచూచెనుగా పెనిమిటిని
వేడినీళ్ళుతాను అందించినాదీ పాపమ్మ

వ. రామునాయుడు తనగాలచెల్లెలను ముందు స్నానము చేయించి తానున్ను స్నానముచేసి తిరుమణిశ్రీచూర్ణము ధరించిచెల్లెలు సన్యాసమ్మను తొడలపైకూర్చుండబెట్టి నానావిధములుగాభోంచేస్తూయున్నారంటే

పాట:- అన్నయును చెల్లెలూ కలిసిభోంచేసి ఆవేళ
ఆకేపికమలను దీసి జింహాకెత్తెనుగా వారపుడు
తృప్తిదీర అన్నాలు భోంచేసినారు ఆవేళ
నోరుపుంగిలికడిగి తాంబూలమందే రామన్న
విడెయుంబుమీదాను పాగచుట్టకాల్చే రామన్న
యెమునంటిముస్తాబు అవుతూయున్నాడు రామన్న

వ. జరీయుజలతాడు కంఠమున ధరియించి బంగారుపిటీవన్నెల పాగజుట్టి గంధసుమములపలుకసేసులు ముత్తనిండవేసి బంగారుకడియాలుధరియించి వేళ్ళుబటువులు నాంకేసిసొమ్ములుధరియించి మాన్యరాజులుముస్తాబులై రామినాయుడు యేనుపల్లకీలు తెయ్యాండీపాడు నెండకుర్చీలు బంగారు కుర్చీలు పల్లకలబొమ్మలు బంగారుసాసేషువా లమరించినాడు నాయిలు కన్నాలు పెద్దవారున్ను చిన్నవారున్ను ముసలాబులున్ను ముడబిళ్ళ బంట్రోతులున్న ప్రయాణాలాంఛీయనిసొమ్ములకు ఆజ్ఞయిచ్చి భార్య పాపమ్మకుయేమనుని చెప్పచున్నాడంటే అవునమ్మ దేవిపాపమ్మ మాచెల్లెలకు రోజుకుముమ్మారు స్నానముచేయించి భోజనమున్ను, యేమాలాగు నయినా సకలవేడుకలతోను పెంచుకోవమ్మా అని తనచేతులోన చెల్లెలను పాపమ్మచేతులో యేమాలాగుస్మరించుకొని పెట్టుతాడు అంటే.

పాట:- నాకుచెల్లెలుకాదు నీకుచెల్లెలమ్మా పాపమ్మ
నీకన్నకూతురు మర్దలూకాదు పాపమ్మ

నమ్మినాను నిన్ను అప్పగించితినీ చెల్లెలను
నేరమొచ్చినవేళ కొట్టితిట్టకుమీ బాలకును
అమ్మంటె అఘోరమయేను వింటారు పాపమ్మ
అందవమ్మ చెల్లెలను నీవందవమ్మా చెల్లెలను

వ. అంతలో పాపమ్మ చేనిమిటిచేతులో బాలను తీసుకోగ రామన్న యీలాగున దుఃఖించుచుతాడంటే.

పాట:- విడువలేనమ్మయ్య నిను విడువలేనా అమ్మయ్యా
విడవడానికి చేతులు రాకయున్నాయి చెల్లెల
నడవడానికికాళ్ళు రాకయున్నాయీ చెల్లెలా
నామోమాసు చూడాలిళ్ళమనె చెల్లెలా
నా చెల్లెలనునాకోను తీసుకెళ్ళదను పాపమ్మ
నమాటవింటావె భాగ్యపాపమ్మ పాపమ్మ
యీనెత్తురు పాలు పోలపోసేను నారాజ
యీచిన్నబుగ్గాలు ముద్దుపెట్టేను నారాజ
ఆడెలకురాజ దుఃఖించకోకు నారాజ
నేనుయుండగనీకే భయమెందుకాని నారాజ
ముద్దుదేశకమీద పెంచుకుంటాను బాలను
సకలదేశకమీద పెంచుకుంటాను నారాజ
యెన్నిదినములకయ్య తిరిగివస్తావు నారాజ
దినము మధ్యాహ్నము నిరీక్షిస్తాను పాపమ్మ
శుభము లోనికెళ్ళ లాభము చూడు నారాజ
నేను తల్లిమోస్తూగాను పెంచుకుంటాను నారాజ
యీలాగలుంచితా బయలుదేర్లినాడు రామన్న
పాలకిలోపలకూర్చునియున్నాడు రామన్న.
ముత్తెపుబొమ్మలు పాలకెత్తిరా బోయీలు
యెత్తిముందరగపండిందు ముందెత్తినారూ సవ్వారి
పోకాస్తు గ్రామాలకు వెళ్ళిపోతాడు తమ్ముల్లు
ఒక దేశమేలేటి రాజులనవమ్మా వారికిని

వ. మోకాసుగ్రామాలులోను చెల్లెలయందునయింతే ప్రేమగల వాడు ప్రేమమరచిపోయినాడు నెండిబంగారముమీాదను అధికప్రేమగల వారై పెట్టివిర్శినసద్దుకూడా తప్పిపోయినాకు దివిలికోడాలోను వదినె పాపమ్మగారు మరదలు సన్యాసమ్మను చంకపెట్టుకొని.

పాట:- ఆమేడలోగిళ్ళాకు యెత్తుకొచ్చింది పాపమ్మ
ఆమేడగదిలోన దిగనాడినాది పాపమ్మ
వంటసాలునకు వెళ్లి మరచిపోయింది పాపమ్మ

వ. తనవదినె పాపమ్మ వచ్చిపోయిన చుట్టాలకు నూరుమంది కంబా ములున్ను పదమూడు పాలికాపులున్ను మర్యాదగావించికొని సత్యవతి మరదలు సన్యాసమ్మయందు వ్యాధి తప్పిపోయినాది గనుక.

పాట:- స్నానంబు లేదరా నెత్తిగానా లేదు బాలకును
కాటుకలు లేవమ్మా భోజనము లేదు బాలకును
పస్తుతో యున్నది బంగారుబొమ్మా ఆబాల
దేహము గాయముల ప్రొద్దు వేళాయె నేమి బాలకును
యెప్పటికిని చనవనిచ్చి పచ్చినసిగాలా ఆదేవి
దయకని పెట్టినా నోట రాలేదు ఓయమ్మా

వ. అన్నదమ్ములు వెళ్ళిపోయిన యేడుగడియలకు యేమి సోద్యము జరుగుతూయున్నా దంటే.

పాట:- అంగటా గంగిరెద్దు ఆడుచున్నాయి ఆవేళ
నాయిలూ కర్నాలు మూడలోతాను అక్కడికి
పెద్దలు చిన్నాను మూడలోతాను అక్కడికి
యాదుకోడూ నాను అంతేనెడతాను అక్కడికి

వ. సన్యాసమ్మ యింటనుండు పెద్దచిన్న స్త్రీపురుషు లందరున్ను నాయిలు కర్నాలు వేడుకగల నగలుధరియించి మంచివస్త్రాలు ధరి యించి గంగిరెద్దు చూపులకు వెళుతూయున్నారుకాబట్టి.

పాట:- నడివీధి అంగడికి వెళ్ళుచున్నదిగా ఆవేళ
నాయికలు కర్నాలు అంతయేగెనుగా ఆవేళ
తనయీాడుజో డెల్లడము కనులారచూచే సన్యాసి
నేనేమి చేతును ఈశ్వరా యమునా దైవమా

వ. అటువంటి సత్యవతి కన్యాసమ్మగారుచూచి నాయిలు కర్నాలు నాతోడుజోడు చిన్నవారంతా గంగిరెడ్లుచూపులకు వెళ్ళుతాయున్నారు. నన్ను యెవరు అంపగలరు నాయన్న రామినాయుడు లేడాయెను. మా వదినె పాపమ్మను అడుగుతాను అని.

పాట:- తనవదినె యుండేటి మాలుకెలుతొందీ స.
గజ్జెహా మువ్వాలతో ఘల్లు నెలుతొందీ స.
హంస నడకలతోటి నగనగ నెలుతొందీ అక్కాలు
పసుపొత్తి నెవదిన పాదాలుకొరిగెను స.
దండమే మావదిన సీతదండపమ్మా పాపమ్మా
ఆమాటవింటాది వదిన పాపమ్మా
కౌగలించుకతాను పండుకుందే పాపమ్మా
చిన్నదానేమన్నావు నాతో చెప్పు స.
నన్నన్నామునేమ వదినపాపమ్మా మావదినమ్మ
అంగటా గంగిరెడ్లు ఆడుచున్నాగే మావదిన
పంపించి చూపులకు సెలవియ్యగదే స.
అమాట వింటాదీ వదినపాపమ్మ పాపమ్మ
నడుముకు నడుముకివిడి నలుగుచున్నది పాపమ్మ
నువ్వమ్మ నాతల్లి చాలా చెడుగువే స.
వుగ్గుపాలుపోసి పెంచినానా నా మావదిన
పోతపాలుపోసి పెంచినానా నా మావదిన
నేనువచ్చినపనులు చెప్పించవమ్మా మావదిన
నేనిట్టా వలెనమ్మా తెచ్చియిచ్చెదనే ముత్యాల
రేమియొక్క లేదు పాపమ్మా పాపమ్మ
కోకకోకకు నదివెప్పవమ్మా స.
గమాలగంగిరెడ్లు ఆడుచున్నారు మావదిన
గంగిరెడ్లచూపులకు మనసాయెనునాకు వ.
నాయీడుజోడెల్ల తర్లిపోయినారు వ.
నాయిలుకర్నాలు వెళ్ళినారమ్మా మావదిన
నన్నుపంపించవే నాకన్నతల్లి మావదిన

ఆమాటవింటాదీ వదినెపాపమ్మా పా.
నమ్ముగుండెలు చెదిరి సడుముగుదులాడీ పా.
యంతమాటలాడితివే నాముద్దుబాలా మరదాల
చెక్క టను చెయి జేర్చి చిన్నబోయెనుగా నా.
యీ చిన్నబుద్ధులు యెవరు చెప్పేరు మరదాల
గంగిరెద్దునూపులకు నీకుమనసుంటే మరదాల
మనమేడదగ్గర ఆడింతుమమ్మా మరదాల
వశినిష్ఠలంగడుకు పోవద్దుబాలా మరదాల
నామాటవినవమ్మా నాముద్దుబాలా మరదాల
నిన్ను వప్పగించీ మాన్యాలకేగె మాయన్న
ఒక్కక్షణమూరున్న వినువాసమ్మా మరదాల
గంగిరెద్దులవారు మహాచెడ్డవారే వారైన
ఆమాట యింటాది గాలరోమగువా స.
దండమేసెగా వదినా చాలదండముతో మాయమ్మ
నాయీనాడునాకేన బహుమ్యాలు నీవు నవ్విసమ్మా
నాకుపుట్టినవాంఛ నీవేర్చవమ్మా అమ్మయ్య
పంపరేనునుమరదాల నినుపంపనేను మరదాళా
ఆమాటయింటాది బంగారుబోమ్మా స.
నలవట్టాకన్నీరు జలజలను రాలే స.
యీకంటకన్నీరు వకంటబోసె స.
బొటుమనిపోయించె గాలిమగువా స.
ఆశికమున్నాది వదినపాపమ్మ పా.
యెడ్పోకు మాడ్వకు నెత్తిమరదాల నాబాల
గంగిరెద్దుమాపులకు నిన్ను పంపుతాను మరదాల
ఆమాటవింటాది సత్యవతిరాలు స.
చిన్నారిపెదవిరచి చిక్కనవ్వే స.
బంగారుపెదవిరచి పక్కనవ్వే స.

వ. అప్పుడు తనవదినె వేడినీళ్ళు స్నానముచేయించి కొప్పునున్న గ దువ్వి కీలుబడగావేసి జట్టుపైని విరజాజులు, సంపెంగలు. మల్లెలు ధరి

యుంచి గళమందున ముత్యాలుపేరులున్ను చంద్రహారములున్ను గిల పేరులు వంకసేరులున్ను [illegible] గొలుసులు ముత్యాలుహారముల బాజీబందువులు బటువుంగరములు కాళ్ళకడియములు కన్నుగొలుసుల పిల్లెళ్లు (వేళ్ళ) ఉంగరములు [illegible] బంగారుబిగువులయిన బంతులు వేసింది, దండ [illegible] రాలు దండ [illegible] [illegible] చీరగట్టి పంచు [illegible] [illegible] సన్నముత్యాలు [illegible] కాటుక దిద్ది నేనున మంచిగంధముబూసి నొస్టకస్తూరిబొట్టుపెట్టి నోటిలో తాంబూలమువేసి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

పాట:- [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

వ. [illegible]

పాట:- [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

మేనంత దూళిచే కప్పియున్నదిగా అప్పన్నకు
తనపయ్యాద చెంగుచే వొళ్ళంతవొత్తే ఆబాల
ధరయుంపు తమ్ముడుని చంకేసుకోని సన్యాసి
అన్నికరిపిన్నమ్మ అదిచూడ లేదు పిన్నమ్మ

వ. పిన్నమ్మ చూడకుండను తమ్ముడుని యెత్తుకోవవచ్చేటప్పుడు కర్రిపిల్లిలు రెండుకాళ్ళపొస్తనయినావి. చెవులుపోరు ఓసారినావి చాక లింటమూట యెదురైనాది పంచనుబల్లిపలికింది ఒంటిమూలవాడు యెదురైనాడు పూర్వకృతములు తలచగా వెధవకాంత ఆయెను ఆపర్వాము యెదురాయినాది యిలాంటి సకునములు చూనత్తు సన్యాసమ్మ చూచి నీమింకోచక గంగిరెద్దు ప్రేమచేసను విష్ణుయీశ్వర బ్రహ్మ గలడని,

పాట:- తనతమ్ముడప్పన చంకనున్నాడు అప్పన్న
కచ్చిరింగటకు చూడవొచ్చెనుగా ఆబాల
[illegible] వయ్యారగనే ఆబాల
పంజరములో [illegible] అదిరా[illegible]
[illegible] వచ్చినిల [illegible]
కలుపు [illegible] [illegible]నాగే[illegible]
చూచినజనులంతే మూ[illegible]
నాయినాకర్నాలు సూ[illegible]ల[illegible]
[illegible]నా గంగిరెద్దు [illegible] అప్పుడను
[illegible] పాట[illegible] అ[illegible]

వ. సన్యాసమ్మ వారి సభలో నిలచియుండగా నాయినాకర్నాలు మూర్ఛపోయినారు చిన్న పెద్దలుమూర్ఛపోయినారు దేవుగళ్లయలకు యవనమూర్ఛ నాయియిత్తుకొని ఆబాలసన్యాసమ్మను చూచి యీలాగున వర్ణిస్తూయున్నారంటే

పాట:- యిదియెవరిపడుచమ్మా యనసికోడలుగా యీబాల
యిలయెల్లదీనిరూపు యెలుగాయనమ్మా ఓయమ్మ
కన్నవారింటికి కపుపులేదరా ఓయమ్మ
కొన్నవారింటికి కొదువలేదరా ఓయమ్మ

యించి గళమందున ముత్యాలుసేరులున్ను చంద్రహారములున్ను గిలక సేరులు వంకసేరులున్ను సూసగులు గొలుసులు ముత్యాలుహారములు బాజీబందువులు బటువుంగరములు కాళ్ళకడియములు కన్నుగొలుసులు పిళ్ళెళ్లు వ్రేళ్ళ ఉంగరములు పెండగొలుసు బంగారుబిరుదులయిన బంతువేసింది. దండ లేసోరాలు దండ లేబుతు సగలించియేనుము వరహాల చీరగట్టి పంచుమా వరహాలు గవికత్తోడిగి సన్నముసేత్రాలుక- కాటుక దిద్ది నేనున మంచిగంధముబూసి నొష్టకస్తూరిబొట్టుపెట్టి నోటిలో తాం బూలమువేసి నిలువుటద్దమునీడలు కనపడ్డంగా తినవచిన చూసిన్నమాచి యేమి అంటానెలం టే.

పాట:- దిగ్గునా తేనవచిన మూన్యా ములాయె సాసమ్మ
ఓయమ్మమ్మ మద్దాలా గేమి చేపుకును నీ కొరు
ఇంతుపున్న మునాను చంద్రుడు వచ్చు నీమోము
బాగాన నుకవాయ నీవొక్క టేమియా మద్దాలా
సన్న చేసుకలు యుననాచేదను మద్దాలా
అప్పన్న తెనొక్క డికరిగాలా మద్దాలా
తల్లి తేసి వేడుకలు యువనానాచెదను మద్దాలా

వ. యీలాగున తేనవచిన వచ్చించి పరమాన్నములు మారి హ్మాతిందామని పిలవగా అప్పుడే మానవ సేవా వ్రులు రిగినచ్చి అన్నములు తిందామని పిల్లలోక వాలి యేగ్రసివచ్చి చంక లులతోయున్న యీరాము కులవారిల సాయనాచి మారనేడు గుసు న్నదమ్ములు గర్భమున యింక సంతానః కలుగదున్న అన్న కైన చినతల్లి గర్భములో తమ్ముడు అప్పన్న పుట్టియున్నాడు వెళ్ళి చూస్తువస్తానని యీలాగున తల్లి చెప్పుచున్నాడంటే.

ట:- సూరపున సూర్యుడు తూరిన బుట్టె అబాల
చంద్రుడుసు పొడగట్టెనల్లెలుతుంది అబాల
యిమగుకురుగుల పోతి కదలెల్లుతుంది అబాల
మూరాటినిసతల్లి మాలు కెలుతుంది
ఓ యింటల అప్పన్న ఆడుచున్నాడు అప్పన్న

మేనంత దూళిచే కమ్మియున్నదిగా అప్పన్నకు
తనపయ్యాద చెంగుచే వొళ్ళంతవొత్తే ఆబాల
ధరయందు తమ్ముడుని చెంకేసుకోని సన్యాసి
అన్నకరిపెన్నమ్మ అదిచూడ లేదు పిన్నమ్మ

వ. పిన్నమ్మ చూడకుండను తమ్ముడుని యెత్తుకోవవచ్చేటప్పుడు కిపిల్లిలు రెండు కాళ్ళడ్డమాయినావి. చెవులుపోరు ఓసారినావి చాకటమూట యెదురైనాది పంచనుబల్లిపలికింది ఒంటిపూలవాడు యెదురాడు పూర్వకృతములు తలచగా వెధవకాంత ఆయెను అపర్వము మరాయినాది యిలాంటి సకునములు చూనత్తు సన్యాసమ్మ చూచి మింశోచక గంగిరెద్దు ప్రేమచేసను విష్ణుయీశ్వర బ్రహ్మగలడని,

ప:- తనతమ్ముడప్పన చంకనున్నాడు అప్పన్న
కచ్చిరిలింగటకు చూడవొచ్చెనుగా ఆబాల
సిడిలు బూదయుం పేటి వయ్యారిగన్నె
పంజరిముగొప్ప నేతి అదిరా [illegible]
సకీవీధులంగాట వచ్చి నిలచె [illegible]
కలుపు పోరసినట్లుగు [illegible] గె [illegible]
చూచినజనులంతో మూ [illegible]
నాయుడుగాకర్నాలు సు [illegible] దుల [illegible]
ఆడినాగంగిరెద్దు ఆటనుచి [illegible] అప్పుడను
పాడిన సొన్నాయిలు పాటన

స. సన్యాసమ్మ వాని సభలో నిలచియుండగా నాయుడుకర్నాలు వ్యాపోయినారు చిన్నపెద్దలుమూర్ఛపోయినారు పోడుగడియలకు సుమూర్ఛ నాయుత్తుకొని ఆబాలసన్యాసమ్మనుచూచి యాలా వర్నిస్తూయున్నారంటె

- యిదియెవరెపడుచమ్మా యనసకోడలుగా యీబాల
యిలయెల్లదీసిగూపు యెలుగాయనమ్మా ఓయమ్మ
కన్నవారింటికి కరువులేదరా ఓయమ్మ
కొన్నవారింటికి కొదువలేదరా ఓయమ్మ

యించి గళమందున ముత్యాలుపేరులున్ను చంద్రహారములున్ను గిలక పేరులు వంకసేగలున్ను [illegible]గులు గొలుసులు ముత్యాలుహారములు బాజీబందువులు బటువుంగరములు కాళ్ళకడియములు కన్నుగొలుసులు పిళ్ళేళ్లు (వేళ్ళ) ఉంగరములు [illegible]ండగొలుసు బంగారుబిసనులయిన బంతువేసింన్ని దండకడియాలు దండ [illegible] నగలించి [illegible] నారాల చీరగట్టి పంచవన్నె రవికలు [illegible] సన్నముత్యాలు- కాటుక దిద్ది నొసున మంచిగంధముబూసి నొష్టకస్తూరిబొట్టుపెట్టి నోటిలో తాంబూలముచేసి [illegible] [illegible]

పాట:- [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

వ. [illegible] మ్యాళిందామని పిలవగా [illegible] [illegible] [illegible] గాలులతోయున్న [illegible] అన్నదమ్ములు గర్భముస [illegible] కలుగదున్న [illegible] పగనైన [illegible] గర్భములో [illegible] పుట్టియున్నాడు [illegible] [illegible] నున్నాడం[illegible].

పాట:- [illegible] తూరినట్టు [illegible]
చంద్రమామ పొడగట్టినట్టెలుతుంది [illegible]
[illegible] కదలెల్లుతుంది [illegible]
[illegible] మాలు కెలుతుంది
[illegible] అడుమన్నాడు అప్పన్న

నేనంత దూళిచే కమ్మియున్నదిగా అప్పన్నకు
తనపయ్యాద చెంగుచే వొళ్ళంతవొత్తే ఆబాల
ధరయందు తమ్ముడుని వెంకేసుకోని సన్యాసి
అన్నకరిపిన్నమ్మ అదిచూడ లేదు పిన్నమ్మ

వ. పిన్నమ్మ చూడకుండను తమ్ముడుని యెత్తుకోవవచ్చేటప్పుడు కర్రపిల్లిలు రెండుకాళ్ళడ్డెనాయినావి. చెవులుపోరు ఓసారినావి చాకలింటమూట యెదురైనాది పంచనుబల్లిపలికింది ఒంటిపూలవాడు యెదురైనాడు పూర్వకృతములు తెలచగా వెధవకాంత ఆయెను అపర్వము యెదురాయినాది యిలాంటి సకునములు చూనత్తు సన్యాసమ్మచూచి సిమిశోచక గంగిరెద్దు సేవచేసను విష్ణుయీశ్వర బ్రహ్మగలడని,

పాట:- తనతమ్ముడప్పన చంకనున్నాడు అప్పన్న
కచ్చి తియ్యంగటకు చూడవచ్చెనుగా ఆబాల
[illegible] వయ్యారిగనే
పంజరముకో [illegible] అదిరా
[illegible] నిలచి
కలుపు [illegible]
చూచినజనులంతే మూ
నా [illegible] కర్నాలు సు
[illegible]
[illegible] పాట

వ. సన్యాసమ్మనా సభలో నిలచియుండగా [illegible] కర్నాలు సూర్య [illegible] చిన్న [illegible] దేవకన్యలకు యనపుమూర్ఛ నాయెనుకొని ఆబాలసన్యాసమ్మనుచూచి యీలాగున వర్ణిస్తాయున్నారంటె

పాట:- యిదియువతిపదుచమ్మా యనవకోడలుగా ఆబాల
యిలమెల్లనీసిరూపు యెలునాయనమ్మా ఓయమ్మ
కన్నవారింటికి కనువు లేదరా ఓయమ్మ
కొన్నవారింటికి కొదువ లేదరా ఓయమ్మ

జాతికీగాజూలు కాపువారిబిడ్డా యీబాల
రేడుగురుయన్నాలుకోడ జన్మించి యీబాల
కానీంట యీబిడ్డపుట్టినదికాదు యీబాల
దేవళములుంటేను దేముడంచునుగా బాలకును
కోవిళములుంటేను విష్ణుమందునుగా బాలకును
యింతసత్యవతి యీబాల యిలయుందుపోదు యీబాల

వ. యీలాగున నాయీలు కర్నాలు [illegible] వుండగా [illegible] రెడ్లు చదువుచున్నాయి పాటను [illegible] పాడుచున్నాయి నాయీలు కర్నాలు స్త్రీపురుషులు [illegible] దుఃఖమును [illegible] సత్యవతి సన్యాసమ్మ [illegible] [illegible] [illegible]

పాట:- [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
సన్యాసి [illegible]

వ. [illegible] తల్లి [illegible] [illegible]

పాట:- [illegible] చిన్నమ్మ [illegible] చిన్నమ్మ
పాపిష్టిమా [illegible] చిన్నమ్మ
దూపకలిపిన్నమ్మ [illegible] చిన్నమ్మ
కొండచీపురుకట్ల చేసపెట్టినునా చిన్నమ్మ
నాయీలు కర్నాలు చూచియున్నారు [illegible]

[illegible]రచ్చసభలోన చొచ్చిపోయెనుగా పిన్నమ్మ
చిన్నలు పెద్దాలు చూస్తుయున్నారు ఆవేళ
[illegible]నయ్యూరువారంత చూస్తుయున్నారు [illegible]క్కడను
కొండచీపురుతోను కొట్టుచున్నాది పిన్నమ్మ
[illegible]టాను నవ్వుచున్నాది సన్యాసి
[illegible] తాడాని యెంచితిట్టెనుగా పిన్నమ్మ
[illegible] [illegible] కపు[illegible]పుకు [illegible]దు స[illegible]సి
[illegible] మొ[illegible] [illegible] నావుక[illegible]పుడు [illegible] స.
[illegible] ఉన్న [illegible] స.
[illegible] స.
[illegible] పిన్నమ్మ
[illegible]
[illegible] అన్నమ్మ
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] స.
[illegible]

స. [illegible] యున్నాదంటే [illegible] సన్యాసి [illegible]
[illegible] నగలు [illegible] యున్నావు
[illegible] మీరు [illegible]వంటివని
[illegible] సన్యాసి [illegible] చెల్లుతోన్నాదని
[illegible] నీవు [illegible] ధరించె
[illegible].

పాట:– [illegible]
[illegible] కళ్ళు[illegible]
[illegible] మనుసుల [illegible]
ముక్కు[illegible] మోమిన్నారా [illegible]
ముచ్చటికె ముత్యాలు చనుబిన్నారావా ఓపమువా

జోడయితే వారితో వెళ్ళిపోరాదా ఓపడుచా
నా బాలకొడుకూను వేలపెట్టావు ఓపడుచా
తల్లిఅన్నమాటలు చెవులు యిన్నాదీ సన్యాసి
దండమే పిన్నమ్మ నీకుదండమమ్మా పిన్నమ్మ
కొట్టినాదానావు ననుకొట్టవమ్మా పిన్నమ్మ
తిట్టినాదానవు ననుతిట్టవమ్మ పిన్నమ్మ
నాయన్న దమ్ములను పోషించవద్దూ పిన్నమ్మ
నన్ను యేలినవారిని సేవచేట్టవద్దూ పిన్నమ్మ
మనసామిత్ర వారేమి ముఖ్యడమురేదు పిన్నమ్మ
మళ్ళి కొండచెప్పుగానేను కోరికొక్కటినుగా పిన్నమ్మ
నాయందుపాపాలుయుంటే పిన్నమ్మా పిన్నమ్మ
నీవు కొట్టినా దెబ్బలు నాకేయున్నదీ సన్యాసి
నాయందు పాత్రములు యుంటేనో సవమ్మా [illegible]
నన్ను కొట్టినా దెబ్బలు నీకేనన్నాది సన్యాసి
దీసిచేత దెబ్బలు దానికి నగిడెనుగా ఆనెన్ర
దెబ్బలకు లోకాలు యెక్కువగుచున్నవిగా పిన్నమ్మకు
పిన్నమ్మ వాళ్ళింతా దెబ్బలు తేనే [illegible]
[illegible] సప్పులో [illegible]లాలు చిమ్ముతున్నాయి పిన్నమ్మకు
శ్రీహరి యున్నాడని [illegible] పిన్నమ్మ
నమ్ముకున్నవాడే [illegible] చెప్పను [illegible] సన్యాసి
మనతల్లిఅడిన మాటలువిన్నావా [illegible]
మనతల్లియిచ్చిన దీవనవిన్నావా [illegible]
నను [illegible] మెత్తేనున్నలాభము [illegible] నన్ను [illegible]
[illegible] దీనరక్షకుడా [illegible]
చంకనున్న బాలుడను ధరియుందురు [illegible] బాల
[illegible] కట్టించినా గాలిమేడకూరా [illegible] బాల
సింధుచంద్రుడిమోము నల్లనై [illegible] బాలకును
సాన్యాసికే గ్రామము చెందినట్లుండే బాలకును

బంగారు సోకైన మేను వాడిపోయెనుగా బాలకును
గాలివేగమునడక నగ్గిపోయెనుగా బాలకును
సత్యవతిబాల నేడకెళ్ళింది ఆబాల
యోగినిని జగాల వెళ్ళిపోయెనుగా ఆబాల

వ. ఓయిష్టయీశ్వరులారా మీకుదండములు దైవమూలని అయ్యో సన్యాసమ్మ తనవెంటనకు తెలియకుండా బంగారులో విళ్ళలో పట్టిమంచము మీదను హంసతూలికాపాన్పుపైన చి ముత్యాలు నాలువా కప్పుకొని —సత్యవతి సన్యాసమ్మ చక్కగాపండుకొని మేలాగున పాలుపెట్టు మన్నాదంటే.

పాట:- ఓయిష్టయీశ్వరులారా మీకుదండమయ్య దైవాను
గగనదేవతలారా గంధర్వులారా మీరయినా
సిద్ధకిన్నరులారా కింపురుషులారా మీరయినా
సిద్ధసాధ్యులారా ఓ మునులారా మీరయినా
సూర్యచంద్రులారా నక్షత్రములారా మీరయినా
చక్కగా [illegible] సాక్ష్యదేముండు మీరయినా
నా [illegible] [illegible] లోనవదాను
[illegible] [illegible] [illegible] నాను
[illegible] [illegible] [illegible] యమ్మ
నా [illegible] లా [illegible] నేను [illegible] యమ్మ
[illegible] [illegible] [illegible] ఓయమ్మ
[illegible] [illegible] [illegible] ఓయమ్మ
[illegible] [illegible] [illegible] ఓయమ్మా
[illegible] [illegible] తే [illegible] పోవాలె ఓయమ్మా
[illegible] [illegible] స్వములు వేస్తే దైవాను
[illegible] [illegible] పోవలెను దైవాను
[illegible] పనులు [illegible] చున్న వే స.
ముత్యాలుదుప్పటి ముసుముగ కప్పెనుగా ఆబాల
బంగారుకంఠమువ ముసుగులు వేసే ఆబాల

అలిగిపడుకున్నాది అతివరో బాలా స.
నిద్రపోయిందమ్మ నీలారికాంతా స.
పండుకున్నాదర్రా బంగారుబొమ్మా ఆబాల
శపియించినదర్రా శాంతారిగుమ్మా ఆబాల
స్నానములు లేవర్రా బొట్టులునాలేదూ ఆబాలకును
కడుపుకన్నము లేదు కన్నునిద్ర లేదు ఆబాలకను
నేడుజాములు ప్రొద్దు అయిపోయినాదీ శీలమ్మ

వ. తనవదినె పాపమ్మ వంటంచాలించి సత్యవతి సన్యాసమ్మయందు దయతప్పిపోయి పాలుఅన్నములు మునిగిపోయినా సాలాగున భోంచేస్తూ యున్నాదంటే

పాట:- కలిసి కబలముదీసి ఎంచా తిన్ననుగా పా.
జర్రునా నులములు ధరయానుడా లే నావే
చెంపమీదబూముదీసి కంచా తిన్నేనుగా పా.
యుత్తిన కబలాలు పోలకంపులాయె పా.
యింతవరకు సన్యాదలు వ్యధరాలేదు ఓ.
ముద్దాలు అన్నములు మునిగియుత్తేనుగా ముక్కుపుడక
జర్రినా బాల యీడిసచ్చెనుగా అంతా
తనకొడుకు నేత్రములకు మసిగప్పనట్టు పా.
అన్నములు పైకుంచి రాణిపాపమ్మ పా.
గుబ్బగుబ్బనగుండె గొట్టుకుంటూది పా.
ఆనిమిషమీదేను వెదకవచ్చెనుగా పా.
ఆగాలినేవెల్లి వెదకుచున్నాదిగా పా.
ఆపైపిమేడలో వెదకుచున్నాదె పా.
యెందయిన ఆబాల మచ్చులేదాయె ఆబాల
తనుగూను జాడపులు వద్ద కేగెనుగా పా.
ఓయమ్మచెల్లెళ్ళు మాటవినరమ్మ చెల్లెళ్ళు
మనముద్దు మరదాలు యిందువచ్చిందా ఓ.
నీకి దండనే ఓయప్ప యిందురాలేదు ఓయప్ప
వేనేపిడికిగాల వోగపోతివా మరదాల

కాపుకన్నాలకు ఉడరబొచ్చెనుగా పా.

వ. యిట్లువచ్చేవారికి సాపమ్మ అడుగుతూ యుండగాను పట్న ములో స్త్రీపురుషులుయేమి అంటూయున్నారంటే గొప్పవారిబిడ్డను చూచినాము అంటేయేమి అపనిందవస్తుందని చూచినవారైన అవి చూడనివారైన చూడలేదంటూ యున్నారు యిక్కడ సన్యాసమ్మయే గులేనందున తినవలెనని సాపమ్మ యేలాగునదుఃఖించుకొని వస్తూయు న్నదంటే

పాట:- అప్పమ్మ నేనొక్క అందకరిబాలా మరదాల
మొండయిన వున్నావు రోగిచుక్కపుగా మరదాల
వుగ్గుపాలు బోసినా [illegible] మరదాల
గుర్రాకంటుకన్నీరు [illegible] పా.
వలవలాకన్నీరు జలజలారాలె పా.
[illegible] కములు [illegible] యున్న [illegible] పా.
[illegible] చేడెలకు పా.
[illegible] పా.
[illegible] పా.
[illegible] అయ్యెను [illegible]
[illegible] మొచ్చెనుగా పా.
[illegible] ముసుమొత్తిచూచి పా.
నీవు [illegible] వమ్మా [illegible] న
నీవు [illegible] వమ్మా నీలాతికాంతా న.
నివు [illegible] రానమ్మా నాతల్లి ఓ రామచిలుకా నాతల్లి
[illegible] ఆయెనుగా [illegible]
రానమ్మ నా [illegible] ను [illegible] చేసెదను [illegible]
[illegible] తుమకున్న [illegible] న.
దండ [illegible] నాతల్లి
మొదచేతనుతల్లి నను [illegible] నావు మాయన్న
అన్నాలకు [illegible] వేళాయెనుగా మల్లా
నన్ను పెంచినగుణము యింకతీర లేదా మూవదినే

కన్నవారుభోగట్టా చెల్లిపోయుంది మావదినే
పుట్టినింటఅన్నాలు యికచాలునన్నా పాపమ్మ
నిన్ను యెవరేమన్నారు యెదురేమిచెప్పవా మరదాల
నాయీలు కర్నాలు నిన్నేమన్నారా మరదాల
చూపల్లయవరైన చిన్నబుచ్చేరా మరదాల
వాడల్లయవరైన యెదురుచెప్పేరా మరదాల
నీఅన్ని కారికసాంద్రడి నిన్నేమన్నాడా మరదాల
మీమారాటిపినతల్లి నిన్నేమన్నాదా మరదాల
మీఆడుగుమవదినేలు నిన్నేమన్నారా మరదాల
లేకనాయుందుకోపాలు నీకేమిలావా మరదాల
చెప్పుతావా లేదా పోడుచుకుంటాను మరదాల

వ. ఆసన్యాసమ్మవారు యిట్లాగునఆలోచించుచున్నాదంటేమా రాటి పినతల్లి కొట్టింది తిట్టింది అంటే నావదినె నామీదప్రేమచే కొట్టునో లేకతిట్టునో లేక పదిమందిలో శిక్షించునో సూయన్న రామినాయుడుకో చెప్పునో సూయన్న కత్తులమీదసాము నేర్చినవాడు అదిగాకను సర్కారులో యీడాదికి మూడుకూలీలు మాపుతెచ్చియున్నాడు. రాగానే యీవృత్తాంతమంత చెప్పుతుంది. చేతచంద్రాయుధముతో మర్దించును. యీలోకముజనులు యీవన్నింది యేమిటిఅంటారంటే అన్నరాగానే చెల్లులుకొండెములుచెప్పి అన్నరామనాయుడు సంహరించినాడు యీముండపాపపుట్టమట్టిగదా తల్లినతినాన్నది తుదకు పినతల్లికి యీగతిచేసింది అంటారుకాబట్టి.

పాట:-ఈలోక నిందాలు నాకేలనని ఓబాల
సను యెవ్వరేమనలేదు ఈగాడలేదు మావదినే
యెందుచేతనుబాల అలగినావు మరదాల
అలిగినా నీవొక్క- కారణములేమే ఓబాల
యెన్నాళ్ళువుండినా యెరువుసంపదలే మావదినే
ఈయెరువు సంపదలో నేముండలేమూ మావదినే
మాఅత్తవారింటికి దిగనాడవమ్మ మావదినే
బాలపిల్లవునీవు యేమియుత్తోరి ఓబాల

చిన్న పిల్లవునీవు యేమియత్తో కే వోబాల
ఏడుకొట్టులు మనకు వెండి గలదమ్మా సన్యాసి
పండిండు కొట్టూలు బంగారము కలదూ ఓబాల
ఏడుగురు అన్నాలు కోడ నున్నారు మరదాల
నీకంటె ఈధనము మాకొచ్చునమ్మా మావదిన

వ. యింతసంతతిలోన పుట్టితివి. అదిగాకను తల్లిలేనిబాలవు పిలువు శాయని పసిబాలను దిగనాడినట్లయిన నీకోడను ఏడుగురు అన్నదమ్ము లున్నారు. కనుకున్న కనతండ్రి యున్నాడు. యిందరు యుండి తల్లిలేక పోయెగదా! పిలువుశాయని పసిబాలను అత్తవారింట్లుంట దిగనాడిరని లోకులు పంచుకుంటారు. అదిగాకను మీతల్లికున్ను, మేనత్తకు విరోధ ముగా యుండి మీతల్లి చనిపోగా మీయత్తదాలమ్మ రావడము లేదు కాబట్టి

పాట:- లోకులకు యీమాట చులకనౌతాము మరదాల
మీయత్త వారికి చాల నీర్సమవుతాము ఓబాల
పిలువుశాయనిగోకు దిగనాడలేము సన్యాసి

వ. అవునే వదిన నాడు నీర్సము లయినాముగాని నేడుకాదు. అవు నమ్మా మరదాలా మీయన్నలు ఏమిటి అంటారంటే యింతపసిబాల నాచెల్లెలకు అత్తవారు మతిలోపడ్డారు అనుకోరా నీవుయెప్పుడు యీడు గల్గినయిన కాంతవు అయితే అప్పుడే మీయేడుగురు అన్నలు సారి చీరెలతోను పంపింతుమని ప్రతిజ్ఞ చేసియున్నారు కావున

పాట:- యింతచుల్కనబుద్ధి యేలబుట్టెను మరదాల
యీడులేనిబుద్ధి యేలతోచేను ఓబాల
చిన్నపిల్లవునీవు నిన్నంపలేనూ సన్యాసి
దండమేమావదిన చాలదండములు పాపమ్మ
చిన్నపిల్లానైతే యేలిచ్చినాడు అమనువు
బాలపిల్లానైతే యెందుకిస్తిరిగా అమనువు
మీయింటిలోపల దాచుకోరాదా నన్నైన
అపలుకులాలించి వదిన పాపమ్మ పాపమ్మ

యీబుద్ధిజ్ఞానములు యెవరుచెప్పేరు మరదాల
తెగవమ్మనాతల్లి బాలరోమగువా సన్యాసి
భోజనానికిచాల ప్రొద్దుపోయెనుగా ఓబాల
రావమ్మనాతోను భోజనానికి మరదాల
ఆమాటయింటాది బంగారుబొమ్మా సన్యాసి
మీయింటఅన్నపిలులు భోంచేయనమ్మా మావదినె
ఆయిషుతీశ్వరుడు పాదములసాక్షి పాపమ్మ
మాయేడుగురుఅన్నలకు నేనుతప్పుదునా పాపమ్మ
యీలాఈకట్టినీవునిలపగలవా మరదాల
మీయన్నలొచ్చేవరకు నీవుండకగా ఓబాల
తుంచిసతీతోను తపసులుంటాను మావదినె
ఆతులసిదళాలు నావిహారములు పాపమ్మ
దిగనాడునన్నిపుడు దిగనాడవమ్మా పాపమ్మ
ఆడపిల్లనునేను దిగనాడలేను మరదాల
అసనువుబత్తిమాలు నాకులేవమ్మా మరదాల
మీయన్నలొస్తే నన్నుదిగనాడతారు ఓబాల
మాయన్నలొచ్చేసరికి చెల్లిపోతాను పాపమ్మ
నాముద్దుఓబాల నీవుచెల్లిపోతే ఓబాల
నీకట్టికే నాకట్టి వడ్డయిస్తాను మరదాల
యింతకన్నానేను దిగనాడలేను ఓబాల
ఆమాటలనుచెప్పి వదనెపాపమ్మ పాపమ్మ
వంటలోగిళ్ళకు వెళ్ళిపోయింది పాపమ్మ
వదినె వెళ్ళినరాక కళ్ళుమూచింది సన్యాసి
మిత్యాలుశాలువాన ముసుగువేసింది ఓబాల
ఉబాలసన్యాసి శయనించినాది సన్యాసి
ఆనీడలోపాల కట్టియున్నాద అమ్మయ్యా
జీవుడేబ్రహ్మా పట్నమందుండే అమ్మయ్యా
ఆనాటికిపదిహేను దినములాయెనుగా ఆరోజు
మాగానులానుంచి అన్నరాలేదు రామన్న
అప్పటికిచెల్లెలు వ్యాధిపడ్డదిగా రామన్న

ఆవెంటనే రామన్న ప్రయాణమాయే రామన్న
ఆయనకు తమ్ముళ్లు వెంటనున్నారు ఆవేళ
దివిలిపట్నముకైనా చేరుకుంటారు వారైన
సనరాజు రాకలు కళ్ళచూచెనుగా పాపమ్మ

వ. ఆవెంటనే పాపమ్మ పెనిమిటి రాకనుచూచి వేడినీళ్ళు కాగబెట్టి మనుగు పెరటిలో యుంచింది ఆసుగురు తమ్ముళ్లు యెవరియిళ్ళకువారు వెళ్ళిపోయినారు. అప్పుడు తెచ్చినధనము కొట్లాయిళ్ళలో దాచియుంచి వేడినీళ్ళస్నానము చేసి తిరుమణిశ్రీచూర్ణముధరించి చెల్లెలు మీద అధికప్రేమ గలరామన్న యేమి తప్పి అపాలు అన్నములు యేలాగు భోంచేస్తాయున్నాడంటే

పాట:- కలపికబలముడీపి సింహాసనము రామన్న
యెత్తినాక బళాలు ధనపైనబాసినా
మాసికమలముడీపి సింహాసనము రామన్న
యెత్తేటి అన్నములు పాకంపులాయే రామన్నకు
అప్పుడు చెల్లెలు యాధిగ్నదరామన్నకు
నిజభార్య పాపమ్మను పిలిచెనుగా రామన్న
పిలచినే పాపమ్మ పైకివచ్చెనుగా పాపమ్మ
నన్నుపిలిపించిన కారణము లేమిరా నారాజ
నాగాలచెల్లెలు యెక్కడున్నాదే పాపమ్మ
ఆమాటవింటాచి భార్యపాపమ్మ పాపమ్మ
నల్లగుండవలె కళ్ళెవణకెనుగా పాపమ్మ
దండమోయినారాజ నీకు దండమియ్యు నారాజ
భూమిలో నేడికి విందజాగెనుగా నారాజ
మాటలెందుకు శాలను తెమ్మనంటాను రామన్న

వ. అయ్యో! నా రాజ నీశాల చెల్లెలును మెనరు యేమన్నారో గాని పదిహేనుదినములు కావస్తాయున్నాది అన్నహారము లేక అల్లాగునసే పండుకొనియున్నాది ఆమాటలు రామినాయుడు ఆలోచించి పచ్చ నిలాకు చేతబట్టున్నాడు చెల్లెలు సన్యాసమ్మ పండుకొన్న గాలిమేడ వద్దకు త్వరగావచ్చి యేమంటూయున్నాడంటే

పాట:- ఆమాటలిన్నాడు అపుడు రామన్నా రామన్న
ఆగాలినేడలకు వేగమెళ్ళేనుగా రామన్న
చెల్లాలు చెల్లాలని ఘోషపెడతాడు రామన్న
ఆనేడగాలువులమీద అస్త్రములు వేసే రామన్న
ఆనేడతలువులు వీడిపోయెనుగా ఆవేళ

వ. అన్న రామన్న హంసతూలికా పాన్పుపై పడుకున్న సత్యవతి పేరంటాలు సన్యాసమ్మ వద్దకి వెళ్ళి ముత్యాలదుప్పటిన్ని బంగారు దుప్పటిన్ని యెత్తి చెల్లెలను లేపి యీలాగున దుఃఖించుతూ యున్నాడంటే—

పాట:- నిద్రపోయినావమ్మా నీలారీకాంతా చెల్లెల
లెగవమ్మచెల్లాల లేచికూర్చోవేమి చెల్లాల
పులకకా పంకకా జీవాత్మమకు లేకు కట్టెలో
సొప్పకట్టలాగు పీనుగై యుంటే ఆగాల
చెయ్యబట్టి దాతువులు నాడిచూచెనుగా రామన్న
ఆగాతవనాడీలు ఆడకున్నాయి బాలకను
వడ్డిగాకవృక్షాము గడ్డపడినట్లూ రామన్న
కళ్ళు చీకటికమ్మి కడుచెమటపోగే రామన్నకు
దిగ్గువాధరపైని మూర్ఛాదులాయె రామన్న
మేడుగడితయాంగాకు మూర్ఛదేరెనుగా రామన్న
పచ్చని జమదాలి పట్టెనుగా రామన్న
పొడుచుకుందామని గాకు యెత్తెనుగా రామన్న
చెల్లులు సత్యాలు నాయమూతాడీ ఆవేళ
చేతిలో ఆబాకు కృళ్ళిపోయెనుగా ఆవేళ

వ. ఈలాగున రామన్న పొడుచుకుంటాడని పది పర్యాయములు బాకుయెత్తుచుంటే చేతిలో ఆబాకు ధరణియందు పడిపోతూయున్నది అహా చెల్లులాయని ధరణిపైని శిరస్సుకొట్టబోతే మీద శిరస్సుకిందకు వెళ్ళదు. ఈలాగున తన అన్న చెల్లిపోతూయుంటే విష్ణుయీశ్వరులున్ను బ్రహ్మదేవేంద్రాది అష్టదిక్పాలురున్ను ముప్పయిమూడుకోట్ల దేవతలున్ను. యక్షకిన్నెర గంధర్వులున్ను సన్యాసమ్మను బోధపరచి వెళ్ళి

పోమనగా అసన్యాసమ్మ జీవాత్ముడు ఆకట్టెలో ప్రవేశించి యీలాగున లెగుస్తూయున్నాడంటే

పాట:- పడుకున్న పూతల్లీ తుడుకున్న లేచే అన్నమ్మయ్యో
దండమురమాయున్న నీకుదండముగా మాయన్న
నీవు మోకాసులానుంచి యెప్పుడో స్తివిరో రామన్న
నేనిప్పుడో స్తేనమ్మా గాలరోమగువా చెల్లుల
నీకేమి తక్కువని చెల్లిపోతావు రామన్న
వెండిబంగారాము యేమితక్కువరా రామన్న
నేనుచెల్లిపోతే యేమితక్కువరా రామన్న
నేనాడుపిల్లాను నీకేమిబరనా రామన్న
నీతోనుసరిబుజము నేనుకావన్నా రామన్నా
యెగిరిపోయిన పొల్లు తట్టనురా నేను రామన్న
యెంతమాటగాడితినె వెర్రినాగాలా చెల్లుల
మాయేడుగురు కోడాను వంతులోయమ్మా చెల్లుల
గానమ్మ శేషమ్మ అన్నముతిందాము చెల్లుల
మీయింట అన్నములు భోంచేయునన్నా రామన్న
యీమాటలింకాడు అన్న రామన్న రామన్న
మాయింట అన్నములా తప్పేమి చెప్పుమా చెల్లుల
మీయేడుగురు నదిసేలు నిన్నేమన్నారా ఓగాల
అన్నకరికనతంత్రి నిన్నేమనాడా చెల్లులా
మూరటిపిన్నమ్మ నినేమనాడా చెల్లులా
చిన్నలూ పెద్దాలూ నినేమనారా చెల్లులా
కాపులూ కర్నాలు నినేమన్నారా చెల్లేలా
చెప్పకుంటే ప్రాణము విడుతునో యమ్మ చెల్లేలా
అమాట మాన్నాది బాలకో మగువా సన్యాసి

వ. నేనుయెవరమీద నిందచెప్పగలనని పిన్నమ్మమీద నిందచెప్పి వట్లయిన ఒకఅరగడియాఅయినా పిన్నమ్మ నిలబడదు. లోకనిందలు ప్రస్తుతంగా నమ్మవచ్చును కాబట్టి అన్నా రామన్నా నన్ను యెప్పుడు యేమి అనడంలేదు.

పాట:- యెందుచేతను తల్లీ అలిగినావమ్మా యీబాల
అలిగిపడున్నట్టి కారణాలేమీ మాతల్లి
మాయత్తవారి దేవిడికి దిగనాడురన్నా రామన్న
చిన్నపిల్లవు నీవు యేమియుత్తోకే చెల్లేలా
నేను బాలపిల్లానైతే యాలిచ్చినారు అమనావు
మీయింటిలోపలా దాచుకోరాదా నన్నయినా
నిన్ను తెలియనిబుద్ధి యేమిచెప్పుదురు చెల్లేలా
నీవింటివిర రామన్న యీవార్తనెల్లా రామన్న
నేను పండ్రెండేండ్లు వ్రతముబట్టితిసి మాయన్న
పుట్టినింటఅన్నములు వట్టిపెట్టితిసిగా మన్న
మాయత్తవారి దేవిడికి దిగనాడరమ్మా రామన్న

వ. అట్లా అయితే చెల్లెలా నాతెచీరెలోను దిగనాడతాను రావమ్మా భోంచేతువుగాని చెల్లేలా

పాట:- బ్రహ్మవిష్ణునాత్కి భోంచేయన మ్యా మీయింట

వ. మీయింట అన్నమయినను దాహామయినను పుచ్చుకుంటే.

పాట:- మీయింట అన్నాలు నేనుతింటేను రా
పక్కనా నాశిరసు పేలిపోవాలి రా
నాపతివ్రతాధర్మాలు తప్పిపోతాయి రా
నాభాలపుణ్యాలు పారిపోతాయి రా
నాచెల్లులు సత్యాలు చూస్తన్నాదు రా

వ. నాచెల్లెలు సన్యాసమ్మ అన్నములు లేకుండా యున్నాళ్ళు వుంటుంది అని వూహకున్నాడు సన్యాసమ్మ సత్యమువల్లను ముమ్మాటు అన్నములు భోంచేసేవారిలాగున యున్నాది జీవుడు యెంతకాలము చూచినా యుంటుంది అన్నములేనిశరీరము మనయింటిలో యుంటేను నష్టమువస్తుంది అని యింతలో మాచెల్లులు చెల్లిపోతాదీ అన్నీ యెక్కడనైనా తోడబుట్టువు బ్రతికితే చాలు హా యని.

పాట:- అరుగురుదమ్ములను పేరెట్టిపిలచీ రామన్న
పిలగాని తమ్ములు త్వరగవస్తారు అక్కడికి
[illegible] మాయన్న

మమ్ములాపిలచినా కారణాలేమీ రామన్న
ఆమాటలింటాడు అన్న రామన్నా రామన్న

వ. అయ్యో! తమ్ములారా! మనచెల్లెలు అత్తవారింటికి వెళ్లి అంటూయున్నది. సారెసామానులు యేమియిస్తాము అనితమ్ము చెప్పమనగా అన్నా నీవు పెద్దవాడవు. మేముచూడగా చిన్నవాళ్ళ గనుక నీయిష్టము అని చెప్పిరి.

పాట:- నీ చెయ్యికొచ్చిన ధనము యియ్యరన్నా రామన్న
ఆకంచుకంచాము చేతబట్టెనుగా రామన్న
అయ్యేదుకొట్టెళ్ళావద్ద కేగెనుగా రామన్న
నూరువేలవరహాలు చేతబట్టెనుగా రామన్న
తనయింటివి సారుబళ్లు తోలెనుగా రామన్న
కాలికే ఒకసారు బళ్ళుతోలెనుగా సంతాకు
వార్యాత్రిపాట్నము సంతకెళతాడు రామన్న
సంతలో ఆనారెమెంచికొంటాడు రామన్న
ముచ్చటకు ముత్యాల బిందెలను కొనెను రామన్న
వేడుకకు ఆవెండికడియాలు కొనెను రామన్న
కచువే ఆయేను కంచాలు కొనెను రామన్న
యిరవయినాలుగు వెండి చెంబులేకొనెను రామన్న
పన్నెండు బంగారము చెంబులేకొనెను రామన్న
ముప్పయివరహాలు గిన్నెలేకొనెను రామన్న
యేడుబళ్ళ కొండచీపురులేకొనెను రామన్న
ఆరుబళ్ళగీటు కంచాలుకొనెను రామన్న
అయిదుబళ్ళ యింటిచీపురులేకొనెను రామన్న
నాల్గుబళ్ళా పేడగొట్టాలుకొనెను రామన్న
చెల్లులకు యీసారి చాలదంటాడు రామన్న

వ. సరికే కత్తులున్ను కొట్టగొడ్డళ్ళున్ను విసికోపిరగళ్ళున్ను [illegible] రోకళ్లున్ను ఆరుబళ్ళవడ్లున్ను యేడుబళ్ళసీకాయ మళయును నా[illegible] బళ్ళ కుంకుమబరిణలును [illegible]దుబళ్ల పెసలును రెండుబళ్ళ నోముల్లో [illegible] [illegible] [illegible]కురిసెలున్ను ముతకబియ్యము. [illegible]

వెలుగు కందిపప్పు తొమ్మిదిబళ్లును సాయపప్పు యెనిమిదిబళ్లును యేడు నీలాగ్రాపుచీరెలును యేడుపట్టుచీరెలును యేడుపసుపు చీరెలును యేడు యెఱ్ఱచీలును యేడునల్లచీరలున్ను యేడు తెల్లచీరలును యేడు వారాలకు యేమతొడుగులు నగలును బావమరదిచెంచన్నకు బంగారుచాయ పట్టుగుడ్డయును జరియాలజలతారు కండువాయును కాళ్ళకు రూ॥ 80/- ఖరీదుగల జోడుయును అమృతపాణీలు చక్రకేళీలు సకలశృంగారము తోను సారి సామాను తయారుపరచినాడు తదుపరి—

పాట:- చెల్లెలకు యీనారి చాలదంటాడు రా
బళ్ళతో ఆసారి సాగుతున్నదిగా ఆవేళ
దివిలకోటకునారి వేగమొచ్చేనుగా ఆవేళ
వచ్చిరా అనారి అంగటనుపిలిచే రా
సత్యవతిమేడకు వేగమొచ్చెనుగా రా
చెల్లేలా నిద్రాలు చాలించవమ్మా ఓగాల
యెందుచేతను అన్న నను లేపినావు రా
నీగాలనారలు నేదెచ్చినాను ఓగాల
లేవమ్మచెల్లేల ప్రాయణముకమ్మా ఓగాల
పులకదాయెనుగాను పలకదాయెనుగా అన్నా
యరాటికనులతో యెత్తిచూడదుగా సన్యాసి

వ. యింక నాచాలదేమో అంచిన మొగము యెత్తకు డా యున్నాది బాగ.

పాట:- నారిమాచిన్నెల్లి మోము నింపేనుగా చెల్లెలు
యింకేమి అనారియిస్తయున్నడు రా
పన్నెండువీశెలు బంగారమిచ్చే రా
పదితూములు వెండిగూపాడులిచ్చే రా
ఆరుతూము మోరికాసులుయిచ్చే రా
అప్పుడేచెల్లెలకు యేమనంటాడు రా
ఆనారినామాను కనులచూడుముగా చెల్లేల
లెగవమ్మ చెల్లెలా సారి యిందమ్మ చెల్లెలా
యఱ్ఱటి కనకళ్ల యెత్తిచూడదుగా సన్యాసి

వ. అయ్యో యీసారిసామానులు వెంటెంగారంథుతిచ్చి నాను గానీ మాచెల్లులకునంతోషములేదు యీసారిచెల్లిపోతే యేమిటని బ్రతుకుతానని మాచెల్లులు మతిలోయున్నది యింక యేప్రకారముగా సారె యిస్తాయున్నాడులంటే.

పాట:- ఆగోవుగోత్రాలు యేగుచున్నాడు రా
పండిందుజోడాలు ఆవులిచ్చేనుగా రా
పండిందుజోడాలు గాడిలిచ్చేనుగా రా
పద్దెనిమిదిజోడాలు యెద్దులిచ్చేనుగా రా
పండింకుజోడాలు పోతులిచ్చేనుగా రా
నౌకర్లు పండిందుమందిచ్చేనుగా రా
నీరాలసారీలు తీసుకెళ్ళుముగా ఓబాల
యెర్రటికనులతో యెత్తిచూడదుగా స
యీసారి చెలులకు చాలదంటాడు రా

వ. నాయిలు కరణాలు చిన్నలు పెద్దలు రచ్చసభ జేయించి యిరవై నాలుగు మోకాసగ్రామాలు సన్యాసమ్మకు ధారపోసి యెట్లాగున వ్రాసియిస్తాడంటే—

పాట:- రాగిప్పటముమీద వ్రాసిచ్చినాడు రా
చెల్లెల యికనైన రేగునుంటాడు రా
తనశృంగారపెదవిరచి చిక్కన నవ్వే స
బంగారుపెదవిరచి ఫక్కున నవ్వే

వ. సన్యాసమ్మవారు లక్ష్మివారమురోజున అత్తవారి దేవిడి ముహూర్తముకట్టి పంపించగలందులకు యేలాగున తనవదినె ముస్తాబు చేస్తాదంటే—

పాట:- కొప్పు నున్నగదువ్వి కూర్చిపెట్టెనుగా పా
ఆవంక పెట్టాలు బాలకును ముడిచే పా
సూర్యపుటములు చంద్రపుటములమరించే పా
వడాలకులు ధరియించినాది పా
అత్తకూ ముత్యాలు వేసెనుగా పా

గిలకసేరులు పలకసేరులమరించే పా
బంగారుబరుతూపె ధరియించినాదీ పా
రత్నాలుగుచ్చిన బంతులేసింది పా
ఆదండకోడాలు మునుగులు గొలుసులునూ అమ్మయ్యా
ముత్యాలహారముగా గాజబొందులుగా అమ్మయ్యా
బటువుపెంగరము తే వేళ్ళకుంచెనుగా పాపమ్మ
కాళ్ళవే కడియాలు అంజలోయమ్మా బాలకను
ఆవెండిగొలుసూలు కమ్మిగొలుసులు అమ్మయ్యా
యేదుమూవరహాలు చీరగట్టింది పాపమ్మ
నాసికుబంగారం వడ్డాణమేసే బాలకును
ఒందుమూవరహాలు రవికదొడిగించీ బాలకు
శ్రీగంధమూచుక్క బొట్టుపెట్టిందీ పాపమ్మ
మంచిగంధమునేను వంటబూసిందీ పాపమ్మ
కలవకన్నులయందు కాటుకుంచెనుగా పాపమ్మ
ఆనిలువుటద్దములు వీడలనుచూచే సన్యాసి
దేశమేలిననక్క దేవియనవచ్చు ఆగాల
నిండుపున్నమునాటీ చంద్రుడనవచ్చు ఆగాల
నిండుపున్నములోన చంద్రుండునాయు ఆగాల
తొలకరిసెటి మెరుపుయనవచ్చు ఆగాల
ఆమేడలావచ్చూరిం యింగనవచ్చూరం అమ్మయ్యా
గులిబిందనాయొక్క పదవులున్నవిగా బాలకను
దబ్బపళ్ళుబోలు నాతిపాలిండ్లు బాలకును
ఆయడ్డాలబాగాను విడిచిపెట్టిందీ పాపమ్మ

వ. సన్యాసమ్మ యీగోజున అత్తివారియింటికి వెళ్ళుచున్నాదనగాను నాయిలుకర్నాలు చిన్నాపెద్దలున్ను గ్రామములోయున్న స్త్రీపురుషులు యావనమంది వస్తూయున్నారు కనుకా మా కనతండ్రి చాల్నాయుడు మామారాటిపినతల్లి రాలేదని యవరికి తెలియకుండను

పాట:- మారాటిపినతల్లి మేడకొస్తాదీ సన్యాసి
కనుకున్న కనతండ్రి కూర్చొయున్నాడు ఆవేళ

సన్యాసి మహా కథ

దండమురమూ తండ్రి నీకుదండమురా మా తండ్రి
అత్తవారి దేవిడికి నేవెళ్ళుతానూ వాతండ్రి
వులకడాయెనుతండ్రి పలకడాయెనూ కనతండ్రి
యెఱ్ఱటికనులతో యెత్తిచూడడాయె కనతండ్రి
పాపిష్టికనతండ్రి వడుపాడుగాను కనతండ్రి
లోగిళ్ళపిన్నమ్మ వద్దకెళుతాదీ సన్యాసి (పిన్నమ్మ)
దండనే పిన్నమ్మ నీకు దండమమ్మా పి.
నీకు లక్షదండంబూలే మముగన్న తల్లి పి.
మాయత్తవారి దేవిడకి నేవెళ్ళుతాను పి.
ముద్దుముచ్చటమీద నీవు పంపావమ్మా పి.
యేడుఅడుగులు నన్ను దిగనంపవమ్మా పి.
అన్నికారిపిన్నమ్మా అన్నదొకమాట పి.

వ. అవునే సన్యాసి నీవు అత్తగవారింటికి వెళ్ళుతాను అంటూ యున్నావు తిరుగ కన్నవారింటికి వచ్చినప్పుడు నీవు వెళ్ళే త్రోవలోన నీపెసిమిటిచెంచన్న కాలముచేసినట్లు నేనెదురుగా కబుర్లు తప్పక తెస్తాను

పాట: నీముక్తి మోక్షమునిండ సుముహూర్తమమ్మ స.
నీబంగారు ముక్కుగులకు గాజులుకొట్టేవ్వా స.
నీగిలకసేరులకు పుసికి పెదవు స.
నీపల్కసేరులకు గాజులుపెరికేవ్వ ఓశాల
నిముండ చీరకొని యెదురంపుతాను స.
ముండనీతాడాని యెంచితికుతాదీ పి.
శ్రీహరియన్నాది కర్మములుమూసే స.
యీకంటకన్నీరు ఆకంటజారే స.
వలవలాకన్నీరు జలజలనువ్రాలే స.
యీపాటిలాభానికి చెప్పవస్తనిగా దైవామ
వచ్చినందుకులాభం దొరికెనంటదిగా స.
వాతన్నికరి కనతండ్రి అలించుతాడు ఆమాట
వులకడాయెను తండ్రి పలకడాయెపుగా దాల్నాయుడు
అసత్యవాతీశాల చిన్నబోయుంది ఆశాల

చిన్న బోయినఘామ్ము తిరుగనోస్తాది అకాలకు
తనన్న రామన్న యెదురుగొచ్చెనుగా రా.
నీకెవ్వరేమన్నారు అడలుచున్నావు చెల్లాల

వ. ఓరన్నా రామన్న నన్ను యెవ్వరు యేమీ-నలేరు కనతండ్రితో చెప్పి నన్నూయుంటిని యవకైన పుట్టినింటనుండి అత్తవారింటికి వెళ్ళినట్ల యినా ఒకకన్నీరు పెట్టుతారున్ను అత్తవారింటనుంచి కన్నవారింటికి వచ్చినట్లయిన ధనవేకతో వస్తారు కాబట్టి

పాట:- అందుచేతనునేను అడలుచున్నాను రా.
పుట్టినింటకన్నీరు నేను వుంచాను రా.
నన్నుయవ్వరేమనలేదు యెదురాడలేదు రా.
అక్కడా అతల్లి మర్మాలువుంచే స.
యీబుద్ధి జ్ఞానములు యవరు చెప్పేరు చల్లల
ఆరుగురు వదినేలకు దండములు పెట్టె అకాల
దీర్ఘాయువనివారు దీవించినారు ఆవేళ
ఆరుగురుఅన్నలకు దండములుపెట్టె స.
అన్నలూ వదినేలు దిగసెల్లుతారు ఆవేళ
పెదవదినె పాపమ్మా మాలుకోస్తాది అకాల
రెండుపాదములాకు వందనముజేసే అకాల
సెలవమ్మ మావదినె శెలవియ్యవమ్మా సా.
ఆమాటయింటాది వదినె పాపమ్మ సా.
వదలలేను మరదాల సినువదలలేను స.
నిన్ను పెంచినఋణము రక్షించినావా మరదాల
నన్ను విడచిపెట్టి వెళ్ళిపోతావా మరదాల
ఆమాటలింటాది బాలరో మగువా స.
యిక్కడయినా మీధనము అక్కడమీధనము వదినమ్మా
స్థలమువేరేగాని మీదెయున్నాము వదినమ్మ

వ. అవునమ్మా మరదాలా కన్నతండ్రికైన మరుగుతల్లికైన మరుగు మీయేడుగురు అన్నదమ్ములు చూడకుండను యిదిగో వయ్యా చెంగున నూరువరహాలు గట్టియున్నాను కాబట్టి.

పాట:- యవరో చూడకతల్లి తీముకొళ్ళముగా పునద్దాల
సెలవిచ్చినావమ్మా తర్లుమూపట్టి మరజాల
చావడిలో సవారీయించినాడు రా.
సౌబత్తుఖానాలు మ్రోగుచున్నాయి ఆవేళ
చిన్నలకు పెద్దలకు చాలచెప్పింది ఆవేళ
బాగోతుబ్రాజాలు పాడుతున్నారు ఆవేళ
ఆసానిమేళములు నాట్యములకోను సన్యాసి
నాయీాలు కర్నాల్కు అందరికిని చెప్పే స.
అన్న రామన్నకు దండమన్నాదిగా స.
ప్రేమచే చెల్లులను చంకేసుకొని రామన్న

వ. అవురా రామన్నా నేటికి నేను యీాశప్రాయము గలదానను కాబట్టి నన్ను యెత్తుకున్నావు అత్తవారింటిలోయుంటే యెవరుయెత్తుకుంటారు గనుక ప్రేమచాలును దించెయ్యుమనగ—

పాట:- దించలేను చెల్లులా నినుదించలేను చెల్లులా
వదలలేను చెల్లుల నినువదలలేనూ చెల్లులా
కల్లిలేసిగాలాని యెవరు అందూరే చెల్లుల
బుద్ధివచ్చేవరకు యున్నావుకావు సన్యాసి

వ. యింక మాయన్నకు నామీాద ప్రేమవదలదు | కాబట్టి అన్నా నేనుచూడగా ఆరు యేడునంవత్సరములు ప్రాయముగలదానను కాబట్టి

పాట:- నేను చిన్నపిల్లనుకాను చంకేసుతావు రా.
జోడుపిల్లనుగనుకా దించియ్యి రా.
నేను పసుపుపిల్లను గనుక ముట్టుకోకన్నా రా.
యీాశప్రాయముగనుక ముట్టుకోకన్నా రా.
కారినాకన్నీరు కారుచున్నాయి రా.
చేతల్ల చెల్లులను ధరయందు దించే రా.
పాలకిలో బాల కూర్చున్న దేమి రా.
యెత్తరబోయీాలు పాలకెత్తరా బోయీాలు
పన్నెండుమనిషిలవుడు పాలకెత్తునుగా వారైన
అత్తవారిదేశానికి తర్లుతుంది ఆబాల

సాగింది సామాను సారిసామాను ఆవేళ
దివిలికోటకును అగ్రహారముకు అమ్మయ్య
నల్లచీమలు సాగినట్లు సాగుచున్నదిగా అమ్మయ్య
బళ్ళుతో ఆసారి సాగివస్తాది ఆవేళ
యేడుగురు అన్నాలు వెంటవస్తారు అమ్మయ్య
యేడుగురు వదినేలు వెంటవస్తారు ఆవేళ
నాయిూలు కర్నాలు అంతవస్తారు ఓయమ్మ
పట్నములో స్త్రీపురుషులు దిగనెల్లుతారు అమ్మయ్య
రెండుకోసులదూరము దిగనెల్లుతారు అమ్మయ్య
బాలమిాదప్రేముండి తిరిగిపోరెవరూ వారైన
వెళ్ళి వెళ్ళి ఆశాల తిరిగిచూచెనుగా సన్యాసి

వ. అయ్యయ్యో దైవమా పట్నములో జనులంత నామిాదప్రేమచే వస్తూయున్నారు. యిట్టిసమయమున యెవరింటనైనా దొంగపోతే సన్యవతి సన్యాసమ్మను దిగబెట్టడానికి వెళ్ళబట్టిగదా దొంగపోయింద అని నిందవేస్తారు. గనుక నాకేలయని యీలాగున నాపన్నములుచేస్తాదం టే తరువాత

పాట:- సేరడక్షింతా చేతబట్టెనుగా సన్యాసి
ఆయిష్టుయిూశ్వరుల దలచుకున్నాది స.
మాఆరుగురు అన్నాలు తిరిగిపోవలెను దైవామా
మాయేడుగుర వదినేలు తిరిగిపోవలెను దైవామ
నాయిూలు కర్నాలు వారుపోవలెను దైవామ
స్త్రీపురుషులు వారు తిరిగిపోవలెను దైవామ
ధరణిపై అక్షింతాలు వారజల్లెనుగా ఆశాల
అక్కడానుంచేమి తిరిగిపోతారు వారైన
రామన్నవక్కడే నడచిపోతాడు రా.
ఆబాలసన్యాసి కళ్ళచూచెనుగా సన్యాసి

వ. అప్పుడయ్యా కట్టుకున్నపంచిలోను పైమిాద గామంచాలోను వస్తూయున్నావు భారతిదండాసివాళన్న దిగువవాడిలాగున వస్తూ

యున్నావు మాచెల్లెలకు యింతసారియిచ్చినావమ్మ అని బెంగపెట్టుకున్నట్లు తెలుసుకూ యున్నది కాబట్టి...

పాట:- నీమనసులేనిసారె యేలయిచ్చితివి రా.
ఖూరుయిచ్చినసారె తిరుగమళ్ళించూ రా.
బీదవాడూలాగు యేలొచ్చ్చ తావు రా.
నేతోడబుట్టినఅంటే యవమునమ్ముదుకు రా.
చెల్లెలా మాటలు చెవులువిన్నావు రా.

వ. అతివేగమున నేడకువచ్చి పంచనున్న బంగారుపాజరియా వెండిజలతారు సాపుకట్టి అరువులిరగని చంద్రహారలు ధరియించిబంగారు పిడిగల చంద్రాయుధము చేతబట్టి పండింతుమంచి సవ్వారి కావున సవ్వారియెత్తినారు తరువాత

పాట:- మాన్యరాజులాగు తర్లివస్తాడు రా.
అన్నాచెల్లెలాకాలు సంతోషమూ మెు బాలకు
పారిసామానుతో కదలివెళ్లెదురూ వారైన
గీతగానములోను యేగుచున్నదిగా ఆబాల
బాజభజంత్రీలతో యేగుచున్నది ఆబాల
అగ్రహారముయేరు దాటొచ్చినారు వారైన
పచ్చనీపాలీక బాలవెగెరుగా ఆవేళ
అడ్డిడక్షింతాలు వడేనగట్టినుగా ఆబాల
దోసెడూగంగేమి చేతపట్టినుగా ఆబాల
ఆయిష్టు యీశ్వరులను తలచుకున్నాదీ ఆబాల
మూలంటిశాప్యాలు పెట్టచున్నాదిగా సన్యాసి
పుట్టినింటికి నేను మళ్ళివెళ్ళు తేను దైవామ
మక్కునా నాశిరకు పేలిపోనలెను దైవామ
యీసత్యవతిగంగాలో మునిగివచ్చెదనూ దైవామ
కాశీలో యీశ్వరుని పాదములప్పెనుగా దైవామ
ఆగంగలో అక్షింతాలు పారజల్లెనుగా స.
శాప్యాలు పుంచింది సత్యవతిరాలు స.
పావతేను మావింత కళిపెట్టుతాడు రామన్న

కొండగొర్రెలాగు ఘోషపెడుతాడు రా.
తన అన్న శోకాము కనులచూచెనుగా అబాల
యెందుచేతను అన్నా అడలుచున్నావు మాయన్న
యికనుంచి మాయిల్లు చూడతప్పితివా చెల్లులా
యెవ్వరేమివిషము నీకుపెట్టినారు చెల్లులా
శాపాలుపెట్టితివి పుట్టినిల్లుకు రచుటకు చెల్లులా
యింతచులకనబుద్ధి యెవరుచెప్పేరు చెల్లులా
ఆమాటలింటాది బాలరోమగువా సన్యాసి
దండమురా మాయన్న చాలదండములు మాయన్న
పండిండేండ్లు వ్రతము నేపట్టితిని రా.
నేగడిపి పుట్టినిల్లాకు చేరవస్తునురా మా.
చెల్లులన్నామాటకు సంతోషమాయె రా.
అగ్రహారముతాను చేరవచ్చెనుగా స.

వ. సన్యాసమ్మ వచ్చేరాకలు యెవరుచూచినారు అంతే ఆడబిడ్డలు అక్కమ్మ నరసమ్మ భాయిస్నానమునకువచ్చి యుంటుంది యీవచ్చే దాయి మనసన్యాసమ్మ అని సకలమయిన సంతోషముతోను తల్లి బాలమ్మవద్దకువచ్చి యేలాగున చెప్పతూయున్నాదింతే—

పాట॥ తల్లివద్దకువారు పగుగునెలతాను కుతుళ్లు
దండమే బాలమ్మ చాలదండములు బాలమ్మ
నీవుకలువుసేయనికోడాలు వస్తాయున్నాది దా.
నీముద్దుకోడాలు వస్తుయున్నాది దా.
సారిసామానుతో వస్తుయున్నాది దా.
వరహాలు సంపదలు తెస్తుయున్నాది దా.
మాకుసారియిచ్చి వదిన వస్తుయున్నాది మాయమ్మ
మాకుచీరలిచ్చి వదిన వస్తుయున్నాది దా.
సారెచీరెలతోటి వస్తుయున్నాది దా.
ఆమాటలింటాది అత్తయైతల్లి దా.
[illegible] దా.

వ. యీలాగున కూతుళ్ళు చెప్పడము తల్లి దాలమ్మ ఆలించి యేమంటాదంటే ఆనాడు పెళ్ళయిన మరునాడు పంపించమంటే పంపించనని రామినాయుడు పిలుపుకొయని కొంకదిగాదునా మీరుకూతుళ్లు అయి. కన్నతల్లితో హాస్యం చెప్పొచ్చినారాయని యిద్దరకూతుళ్ళకు—

పాట:- చెరొక్క మూతికింద బొడిచెనుగా దా.
యెవరిమట్టుకవారు వెళ్ళిపోతారు కూతుళ్ళు
అన్నకరిదాలమ్మ అదియారిపోను దా.
పాపికారిదాలమ్మ అదిపాపుకాను దా.
దుష్టకరి మేనత్త అదికోళ్ళికాను దా.
పాపికారికళ్ళతో వారిచూచింది మేనత్త
అన్నికరిదాలమ్మ యెమురెళ్లినాది దా.
అత్త రాకలుచూచి అతివగో బాల సన్యాసి.
చింగునాపాలిక తగ్గిపోయింది ధరపైన
అత్త పాదంబులకు దండంబులుపెట్టె స.
అన్నికరిదాలమ్మ దుష్టాత్మురాలు మేనత్త
చెంకేపి నాదగ్గరా అన్యాయరాలు దా.
ముద్దు పెట్టిందమ్మా ఆముూర్ఖురాలు దా.
చంకలో ఆబాల యేమనంటాది స.

వ, అవునమ్మ అత్త దాలమ్మ నామనవియొకటి గలదు. యింతక మునుపు యిద్దరుకొడళ్ళుగలరు వారుచూడగా కులముకూతుళ్లు అగదురు యిప్పుడువారుచూచిన యేమిటిఅంటారు అంటే తమ్ముడుకూతురు కాబట్టి ముద్దుమీాద యెత్తుకువస్తూయున్నదని—

పాట:- కోటిసంసారముకు పోరువచ్చునుగా మేనత్త
యత్తవే మేనత్త నను దించువమ్మా మే.
మంచిదని దాలమ్మ ధరయందుదించే దా.
ఆయత్తకోడళ్ళు యింటికొచ్చెనుగా ఆవేళ
అకంచుకంచములో పాలు అన్నములు దా.

వడ్డించే దాలమ్మ తినుమూనంటుంది ధా.
భోంచేయి నాతోను భోంచేయవమ్మా కోడాల
పుష్టిదీర అన్నములు భోంచేయవమ్మా కోడాల
ఆమాటలిన్నాది శాలరోమగువా సన్యాసి

వ. సన్యాసమ్మ యట్లాగున ఆలోచించుతూయున్నాదంటే ఇప్పుడు అన్నములు భోంచేసినట్లయిన మాకన్నవారికి యేమి జరగదు గావాలి. కడుపు కన్నముకూడా యివ్వకుండ తోలివేసినారు అని అంటాదని యీలాటిమర్మాలు పెట్టుచున్నదంటే అయ్యో! అత్తదాలమ్మా మా వొదినె పాపమ్మ ప్రయాణమునకు పాలు అన్నములు కట్టితే యీలాగ్ర హారము యేరువద్దను పుష్టిదీర అన్నములు భోంచేసినాను కాబట్టి అన్న ములయందున మనసులేదు అత్తా—

పాట:- నాకు ఆకలెయ్యాదత్తా అన్న మొల్లనుగా దా.
ఆపాలు అన్నములు పైకుంచినాదీ ఆశాల

వ, సన్యాసమ్మ తెచ్చిన ధనము యీనక్షన్ను పద్మాల్లు కొట్టులలో వేయగాను మిగిలిపోయిన సారి మూడు దినములు పంచిపెట్టింది. తన పరి చెల్లులు సన్యాసమ్మయందు ప్రేమచేత పదిహేను దినములురామన్న విడిచిరాడాయెను. సన్యాసమ్మ యేమి ఆలోచన చేసినాదంటే నాయీడు కోడువారు మీకన్నవారు యిచ్చిన సారి యేదంటే యేమనిచెప్పగలను అని అన్నవద్దకువచ్చి యేమంటూయున్నాదంటే—

పాట:- దండముర మాయన్న నీకు దండమురా మాయన్నా
నీవుయిచ్చినధనము యేదిరోరన్నా రా
పరుల కనిపించాని ధనము యేలనురా రా
నాయీడు నాజోడు నలుగురుకూడి రా
మీకన్నవారిచ్చిన మేడలేవంటే రా
బదులేమిచెప్పుదును చెప్పరోరన్నా రా
ఆమాటలిన్నాడు అన్న రామన్నా రా

వ. దివిలికోటకు గమ్ములపేరున జాబులు వ్రాయగా పదిమంది సాకల్లుచేసను నూరువేల వరహాలు పట్టించుకొని తమ్ములువచ్చినారు

ఏడుఅంతస్తులమేడకట్టినారు. ఆమేడదగ్గరను తల్లిపేరున తలంటిమంటపము ఒకటి కట్టించినాడు. కోనేరుఒకటి త్రవ్వించినాడు. ఈమూటిన్ని ఒక్కనారి ప్రతిష్ఠజేయించినాడు. ఈలాగున నెలాపది దినములు వుండిపోయినాడు. తరువాత—

పాట:—కుంనివాడూ కాడు నాలోడు కాడు మాయన్న
సాటడబ్బయిమాన్యాలు యేలుచున్నాడు మా,
యింతప్రేమ నామీద వీడకున్నదిగా అమ్మయ్యా
ఈవేళ ఈప్రేమ తీరగొట్టేనా అమ్మయ్యా
ఇన్నిదినమూలిచట నిలచిపోయినాడు రామన్న
మావొదినె పాపమ్మ యెదురుచూచునుగా పాపమ్మ
వుపవాసములువుండి చెంబుపట్టిందీ ఆబాల
చెంబుతో ఆపశువు నీళ్లుపట్టిందీ ఆబాల
ముసిడిచెట్టుకునీళ్ళు మునితపోసింది ఆబాల
చిగురాకుకొమ్మాలు చేతపట్టింది ఆవేళ
పెల్లునా ఆకొమ్మ జల్లునా విరచే ఆబాల
రాగోరిమాయన్న రమ్మాపిలచే ఆ
వెళ్ళినాడు రామన్న అతివేగమునసూ రామన్న
మనమొచ్చేత్రోవాలు నీవుచూడురన్నా రా
ఆవొచ్చేత్రోవాలు యెదురుచూచెనుగా రా
యిద్దరకీమధ్యమున సరికొమ్మపాతే సన్యాసి
యెందుచేతనుతల్లీయిట్లుచేసేవు చెల్లులా
పుట్టినింటికిత్రోవ మళ్ళిపోరన్నా రా
చెల్లెలూసన్యాసి త్రోవచూపెనుగా సన్యాసి
చెల్లులూమాటలు చెవులువిన్నాడు రా
తనఅన్న రామన్న మనసుయిరిగెనుగా ఆవేళ
తనచెల్లులూసాయ తిరిగిచూడడుగా రా
వచ్చెత్రోవలువట్టి వెళ్ళిపోతాడు రా

వ. మాయన్న హాస్తములలో పెంచిన ప్రేమ కొంచమైనవుందునో లేదోయని యాలాగున వస్తుయున్నాదంటే—

పాట:- పరుగుపరుగూవచ్చే అన్న కెదురుగా ఆబాల
దండమురమాయన్న నీకుదండమురా రా
యవ్వారివ్వనిసారి నీవిచ్చినావా రా
నామీదనీకింత కోపములుయాలా రా
నీవుయిచ్చినసారి నీవుతీసుకోరా రా
నీగర్భమున కనుకుంటే యిట్లుచేసేవా రా
ఆమాటలాలించి అన్న నాయన్న రా
నీకు యేమికావలెనమ్మా నాతోనుచెప్పు నాయిడ
నన్ను యవరుకొప్పచెప్పి వెళ్ళుచున్నావురా రా
ధరయందు చెల్లులను చంకవేసెనుగా రా
మేనత్తదాలమ్మ వద్దకేగెనుగా రా
దండమే దాలమ్మ నీకుదండమమ్మా రా
నాచెల్లులూ యిల్లాడ బాలయిల్లాడ మేనత్తా
నీముగ్గురూకొడుకులలో కొడుకానుకోవే రా
నీయిద్దరూకూతుళ్ళలో కూతురనుకోవే రా
మూడోదాయీ చిన్నకూతురనుకోవే రా
నీయిద్దరుకోడళ్ళలో కోడలనుకోవే రా
వప్పగించిరామన్న ప్రయాణమాయె రా
యేడు అడుగులుబాల దిగనాడతోసె స

వ. ఆహా! దైవమా మాయన్నకు యిదివరకయినా నామీద ప్రేమవిడువదాయెను. యీవేళనుండి మాఅన్నమతిలో నేను పడక పోవాలి నాయొక్క మతిలో మాఅన్న పడకపోవాలి అని—

పాట:- తనసత్యములు తలచుకొ సాధ్యములుపెట్టె ఆబాల
దివిలిపట్నముబాట పట్టియున్నాడు రామన్న
తిరిగిచూడక తాను వెళ్ళిపోతాడు రా
టవిలిపట్నముతాను చేరుకున్నాడు రా
ఆబాలసన్యాసి మేడకేగెనుగా సన్యాసి.

వ. అత్త బాలమ్మ యీలాగున పెంచుతూ యున్నాదంటే ముద్దాముస్నానముమ్ను బొట్టుకాటుకయున్న పాలు పరమాన్న ములు నేతినెయ్యిప్పడములతోను సకల శృంగారముతోను పెంచుకుంటూ యున్నాది, తనకుమాళ్ళుముగ్గురుకు ఏమిపనులంటే పెద్దవాడురామయ్య కచ్చేరిలెక్కలు చిన్నవాడుఅప్పన్న అవులుదొడ్డి లెక్కలున్ను నడిపి నాడు చెంచన్నకు యేమిపనులంటే—

పాట:- యింగ్లీషు తురకామ చదువుతున్నాడు చెంచన్న
కన్నడా అరివాము చదువుతున్నాడు చె.
కాపుచిన్న వాళ్ళాతో చదువుతున్నాడు చె.
రాజుచిన్న వాళ్ళాతో చదువుతున్నాడు చె.
యీసూకాలుచిన్న వాళ్ళు యేమిసంటారు ఆవేళ

వ. ఓరి అన్నలూ తమ్ములూ మనవియొకటిగలమ. ఆలించండి మనకంద్రులు చూడగా ముసలివృద్ధులైనారు. పనులుశాయలేరు యవరి గంద్రులు నౌకరికీ వాళ్ళము వెళ్ళుదము ఆమాట చెంచన్న ఆలకించి యేమంటాడంటే—

పాట:- మీతోను కొలువులకు నేనువస్తాను చిన్నోళ్ళు
నీకేమికొదువయ్యా కొలువుకొస్తావు చె.
24 మాన్యాలు నారితెచ్చిందీ నీభార్య
అవియేలుకోవయ్యా నీకేమికొదువా చె.
పన్నాల్గుకోట్టూలు పండబెట్టిందీ ఆనారి
నూరేండ్లు భువిలోన కరువుపెట్టినా చె.
మీసొమ్ములు బంధుగులు తిన చెల్లమురా చె.
ఆలాగు యీడువారంటుయున్నారు ఆవేళ

వ. ఆమాట ఆలించి చెంచన్న అవునయ్యా నా యీడువాళ్ళు వెండిబంగారముయేమికొదువ లేదు మాన్యాలుయేలుటకు అన్నతమ్ములు యున్నారునాకు యేమి తక్కువలేదుగాని—

పాట:- వేడుకకు సర్కారు కొలువుకొస్తాను మీతోను
సరదారు సర్కారు కొలువుకొస్తాను మీతోను
ఆమాటలిన్నారు ఆచిన్నవాళ్లు ఆవేళ

వ. అవునయ్యా చెంచన్న మేము వెళ్ళేటప్పుడు నీకో చెప్పితామని అప్పటికి పదిహేనుదినములు పూరుకొని ఒకరైనా చెంచన్నకు చెప్పక నౌకరికి వెళ్ళిపోయినారు. చెంచన్న ప్రొద్దుట యిస్కూలుక వెళ్ళేటప్ప టికి యవరు రావడము లేదు పదిగంటలుప్రొద్దుయెక్కె యెవరు రాకపో బట్టి చెంచన్న యింటికవచ్చెను. తల్లి దాలమ్మ జూచి అయ్యో! కొడుకా! యీవేళ వేగమొచ్చిన కారణము యేమి? ఆకలివేసెను. అన్నము పెట్టుమనగా పాలు అన్నములు మార్చినాది, పుష్టిదీర అన్న ములుభోంచేసి విడియంబులంది తల్లివద్దకువచ్చి యేమి అంటూయున్నా డంటె—

పాట;- దండమేనాతల్లి చాలదండములు దాలమ్మ
కొలువెళ్లితానమ్మ కొలువుకెడతాను ఓయమ్మ
ఆమాటలిన్నాది తల్లిదాలమ్మ దాలమ్మ
మన కేమికొలువురా కాపురాజులకు చెంచన్న
వెండిబంగారము యేమితక్కువరా నా
యీవెర్రి బుద్ధూలుయెవరుచెప్పిరు ఓకొడుకా

వ. అవురా చెంచన్న నీభార్య సన్యాసిగాల పద్మాలుకొట్టులు ధనము తెచ్చియున్నాది ఆధనము కొట్లు యిళ్ళల్ల యున్నాది. నూరేం డ్లవరకు కరువు పుట్టినాగాని యీధనము చెల్లదుకాబట్టి—

పాట:- మానుకోర కొలువూలుని మానుకోరా చెంచన్న
చీనదాయికోడలని కొలువెళ్ళితావా చె.
యీడైనకాంతాను పళ్ళి జేతునురా చె.
ఆమాటలిన్నాడు అపుడు చెంచన్నా చె.
అమ్మచిన్నపిల్లాయని కొలువుకెల్లాను ఓయమ్మ
సరదాకు సరకారు కొలువుకెళ్ళితానూ ఓయమ్మ
వేషుక్కా జాతివాడు కొలువుకెడతాను ఓయమ్మ

వ. అవురా కుమారా నీవు సరకారుకొలువుకొలిస్తే నీభార్య సన్యా సమ్మదేవి 24 మాన్యము గ్రామాలు అరణము తెచ్చియున్నాదికాబట్టి

పాట:- యీమాన్య రాజ్యాలు యవరు యేలుదురూ ఓకొడుకా
మానుకోరా కొలువూలు నీవుమానుకోరా చె.
నౌకరీమామకో మాన్యాలేలరా చె.
మాయన్నగమ్మాలు యాలాయున్నారు ఓయమ్మ
నేనువచ్చేవరకూ మాన్యంయేలుకోరా ఓయమ్మ
యంతజెప్పినవేళ నీవువినవేమి ఓకొడుకా

వ, తల్లిదాలమ్మ పెద్దకుమారుడు రామయ్యవద్దకు యేగి అపురా కుమారా మీతమ్ముడుజాతివాడు కొలువువెళ్లితాను అంటూయున్నాడు నేముయెంగచెప్పినా వినడు కాబట్టి నీవుచెప్పితే వినుకుంటాడు అనగాను రామన్న వెళ్ళి యీలాగున చెప్పుతాడు అంటే—

పాట:- మోమెత్తిమాట్లాడు నాముద్దుగాలా తమూడ
కొలువెళ్ళినావక— కారణముయేమీ తమ్మూడ
మనక్రిందకొందారు కొలువుయుండగా తమ్మూడ
కొలువెళుతానంటే పరువుతక్కువురా తమ్మూడ
మీయత్తవారికెంతా చిన్నతనమోరీ తమ్మూడ
మానుకోర కొలువూలు మాన్యం ఏలరా తమ్మూడ
పులకడాయేనువాడు పలకడాయెనుగా చె.
అన్నతో ఒకమాట పలుకడాయేనుగా చె.
కిందనున్న మోము యెత్తిచూడడుగా చె.

వ. "పూనుకొన్నవానికి పూసెందుకని" తల్లిదాలమ్మ వద్దకేగి అపునమ్మా యెన్నిచెప్పినా పల్లెత్తిపలకడాయెను కాబట్టి యవరైనా యేమీఅనవద్దు అని రామయ్య కచ్చేరీకి వెళ్ళిపోయినాడు. అటుమీద చెంచన్న యెటువంటిముస్తాబు అవుతూయున్నాడంటే—

పాట:- బంగారువన్నెలపేటీ పాగచుట్టెనుగా చంచన్న
జరిమాబుజలతాగు చాపుకట్టెనుగా చ.
ఆచంద్రహారములు ధరియించినాడు చ.
ఆగోవగ్రతాళ్ళన్ని ధరియించినాడు చ.
నొష్టకస్తూరిబొట్టూ తీరుగుంచనుగా చ.
మూడువందలురూకాలు పట్టుగున్నాడు.చ,

ముప్పాయివరహాలు గైనమునవుంచే చ.
తనతల్లిదాలమ్మ వద్దకొచ్చెనుగా చె.
కొడుకు ప్రాయాణము కళ్ళచూచిందీ దాలమ్మ

వ. యిద్దరుకుమార్తెలను బిలచి అవున్రా కూతుళ్లు సన్యాసమ్మను తీసుకరమ్మనమని చెప్పగా అలాగే సన్యాసమ్మవచ్చి అత్త దాలమ్మా! నన్ను పిలచిన కారణము యేమనగ ? అవునమ్మ సన్యాసి నీరాజు అనగా కొలువెల్లుచున్నాడు ఆ మాటలవినక వెల్లుతాను అంటూ యున్నాడు కాబట్టి నీవుపిగువదలి మూడుమాటలు ముచ్చటించినట్ల యిన కొలువులు మానుకొంటాడు కాబట్టి—

పాట:- తనరాజువద్దాకి తరలి వెళ్ళింది సన్యాసి
నీకుదండమోయినారా – నీకుదండమయ్యా నారాజ
నీకువందనమునారాజ చాలన దనము నారాజ
యిట్టిబుద్ధులు యవరుజెప్పెరో నారాజ
నీవు యవరుబుద్ధులుపట్టి కొలువెల్లుతావు నా.
మనకేమి తక్కువానీ కొలువెల్లుతావు నా.
వెండిబంగారంబు యేమితక్కువగా నా.
మాక్రింద కొందారు కొలువైయుండిగా నా.
కొలు వెల్లుతానంటె సన్యారా ప్రజలు నా.
అదిగాక నా తండ్రు బతికే గాని పెద్దికోనీ నా
నేను చిన్నపిల్లానాని కొలువెల్లుతావా నా.
నేను గాలపిల్లానాని కొలువెలుతావా నా.
నీకు పసుపు కాంతామీద ప్రేమలుంటే నూ నా.
నేను దేశాలుతిరిగినే రంభను తెచ్చాను నా.
నీకేడయిన చిన్నదానిని పెండ్లిజేతునుగా నా.
గొప్పింటపిల్లాను పెండ్లిజేతునుగా నా.
కొన్నవారు కన్నవారు కలుకొంటే నా.
అత్తవారిల్లాపై ఆసిపడిటివిగా నా.
నేనుతల్లిలేనిపిల్ల సన్నాసించి నా.
పన్నెపరికొప్పగించి కొలువెల్లుతావు నా.

మాటలూ చెప్పాతా శోకించెనేమి సన్యాసి
అన్నమ్మగోదాన అవుతూయున్నాది స
వలవలాకన్నీరు జలజలను రాలే స.
కన్నతండ్రీమానీ నినునమ్మినానూ నా
నాకు యెవరుదిక్కు లేరు నమగన్నతండ్రీ నా
నిన్ను చూడగలేక క్షణముండలేనూ నా
మనకు యింగ్లీషుకొలువాలు మనకచ్చిరాదూ నా
జాతివారు కొలువులకు మనమెల్లరాదు నా
మానుకో కొలువాలు నీవుమానుకోమ్మీ నా
నామాటవినవమ్మా, నమగన్నతండ్రి నా
దుఃఖసముద్రములోన నన్నుత్రోయ్యబోకు నా
తమాటలింటాడు అప్పుడు చెంచన్నా సెంగన్న
కౌగలించిబాలాను పట్టుకుంటాడు చ
చెక్కిళ్ళుపట్టూక ముద్దులాడెనుగా చ
పన్యాటచంగూకో కన్నీళ్ళుతుడిచే చ.
నీవింటివే ఓబాలా సన్యాసిచిలుకా స
మకువగు మగవారు కొలువెళ్లుతారు స
చేతకకు నెలదిరో కొలువెళ్ళుతాను ఓ
పైనాలు వేళందు అపుకాయకుమీ ఓబాల
వెంటతీసుకునన్నూ నీవెళ్ళవమ్మా నా
ఆమాటలింటాడు అప్పుడు చ.
వెంటతీసుకపోతే నవ్వేరు ప్రజలూ స
ఆమాటలింటాది కాలకో సుగువా స
యెత్తిన ఆమొకమూ దించుకుంటాది న
వులకకా పలకకా వూరుకుంటాది
వూరుకున్న బాలను యేమినంటాడు చ
మూడు నెలలకు నేను తిరిగివస్తాను ఓబాల
నీమనసు కోనన్నూ కలవులప్పించమా ఒబాల
కోపముకో సన్యాసి యేమానిపలికే స

నన్నే మిశలవ్వాలు మీరడుగుతారు నా
ఆడపిల్లనునీవు యేమిశలవునడిగెదవ్వా నా
కావుకావునబాల కంకటిల్లేను స.
ననువిడిచిపెట్టూట నాయంబుగాదు నా
భార్యమాటలువాడు చెవులవింటాః చ
ధరయందుబాలాను చంకవేసెనుగా చె
తనతల్లిదాలమ్మ వద్దకొచ్చనుగా చ
దండమూదాలమ్మ చాలదండములు మాయమ్మ
అబ్బమ్మనేనొక్క అందకరిపక్షి ఆగాలా
నీకన్నకూతులాగున పెంచుకోవమ్మ
మీకోడలూ కొలువులకు వెళ్లుచున్నాదిఓయమ్మ
నీకన్నకొడుకు యింటా వున్నాడనుకోవే దాలమ్మ
తల్లి అడ్డాలపై భార్యాను వేసే చె
బుద్ధిలేనిదాయి బాలతో మగువా స
తప్పుఒప్పులుకూడ కాపాడవమ్మా మాయమ్మ
నేనువచ్చినవరకు బాలా యిల్లాడా మాయమ్మ
తల్లికి ద దముపెట్టి జోడెక్కనాడు చ
యింటిలోనూ అడుగు అంగటను వేసే చె
యిరుగున ఒకముండ తుమ్ము తుమ్మెనుగా ఆవేళ
పంచలో ఆపల్లి బల్కనాగెనుగా ఆవేళ
కత్రిపిల్లలు రెండు కాళ్ళడ్డమాయెను ఆవేళ
వీధిలో ఏనుగులు యెదురాయెనేమీ ఆవేళ
పచ్చనీగరికాలో పాముడ్డమాయె ఆవేళ
సకినములు యావత్తు కళ్ళ చూచనుగా స
దండమోయి నారాజ చాలదండములు నా
యీవేళ ప్రయాణాం తప్పించమనెను స
చూడిమీ నారాజ సకినములు చూడు నా

పకీనములకు చంచన్న లక్ష్యపెట్టడుగా చ
కొలువులకు చంచన్న వెళ్ళుచున్నాడు చ
ఆబాలసన్యాసి యేమినంటాది స

వ. నావంటి సత్యవతిని విడిచిపెట్టి కొలువులకు వెళ్ళుచున్నావు. నీవు యెన్ని దేశములు తిరిగినా గాని కొలువులు దొరకవద్దని శాపములు పుచ్చి నన పెనిమిటియందు వ్యాధిచేసుకొని కల్లంపట నీళ్లు కార్చుకొని నన అన్న కట్టించిన గాలిమేడకు వెళ్లిపోయింది. తల్లిదాలమ, సహోదరులు, వదినెలు మర్దళ్లు చిన్నబోయి యవరిమట్టుకు వారు వెళ్లిపోయినారు. నంచన్న అడవిత్రోవపట్టినాడు. ధనము వుంటేను ప్రాణానికి హాని వచ్చునని తీసి మూటగట్టి యూరాగున రాజ్యాలు తిరుగుతాడు అంటె—

పాట:- కాకినాడత్రోవ బాట పట్టేనుగా చ
ఆకట్రా నౌకారీ తప్పించినాది ఆబాల
రాజమహేంద్రాము తావెళ్లినాడు చ
అందయిన కొలువ్వాలు తప్పించినాదీ ఆబాల
చన్నపట్నము కొలువు తావెళ్లినాడు చ
అందయిన కొలువ్వాలు తప్పించినాదీ ఆబాల
దేశములో లేనట్టి చోటు తిరిగెనుగా చ
యందయిన కొలువ్వాలు తప్పించినాదీ
పట్టికెళ్లినధనము చెల్లిపోయిందీ అమ్మయ్యా
తనవంటిలో హారములులమ్ముకొన్నాడు చ

వ. ఆ ర్తలోయున్న చంద్రహారము మాత్రము యున్నవి. తల్లి, అన్న, భార్యా చెప్పినమాటలు వినక వచ్చినాను నా అనుభవము నన్ను దొరకినది. యింక నేను తిరగబోయినది మచ్చ్యాల బందరు యున్నది వెళ్ళుతాను. కొలువులు దొరికినట్లయిన దేశములో ప్రజలు యేమనంటారంటే—

పాట:- నాభార్య సన్యాసిని సత్యరాలు యందురుగా ఓయమ్మ
పాపాత్ముఁ డందురు ప్రజలు నన్నిపుడూ ఓయమ్మ

తన భార్య సన్యాసిని యాడితలంచెనుగా చె
ఆపాలు అన్నములు భోంచేసినాడు చె
వాడద్ది పదిహేను వరహాలిచ్చెనుగా చె
మాయవాడామీద కూర్చునయున్నాడు చె
కదలింది ఆవాడ కాలావలెల్లి ఆవాడ
మత్స్యాలిబందరి క్రోవబట్టెనుగా చె
మూడుదినములాకు వాడదిగినాడు చె
బజారువీధులకు తానెళ్లినాడు చె
జోడునిమ్మాపంట్లు ఎంచికొన్నాడు చె
కచ్చేరిసావిడికి తానెళ్లినాడు
ఆపెద్దగానేరు కొలువైయున్నాడు ఆవేళ
కాలమ్మ దొరసాని ప్రక్కనున్నాది దొరసాని

వ, ఆచుట్టుప్రక్కల పంద్రెండుమందిదొరలు దొరసానులుకూర్చోని యున్నారు. యెంచి జోడునిమ్మపంట్లు నదురుపెట్టియేమంటూయున్నాడు

పాట:- సలాము దొరగారు సాపుసలాము దొరగారు
మారెత్తుసలాము యెత్తుకున్నారు దొరలంతా
యేవ్వూరు చిన్నోడ యేది నీభూమి చినవాడా

వ. యువరోగాని రాజకుమారుడు కావచ్చునని సరివక్కకుర్చీలు యిచ్చినారు. చెంచన్న సరిపైపున కూర్చున్నాడు—

పాట:- మీదేజాతి చిన్నోడా చెప్పమంటారు వారైన
అగ్రహారము మాదీకాపువారలమూ దొరగారు
యెందుచేతను నీవు వచ్చినావయ్యా చిన్నోడా
మీవద్దకొలువులకు నేను వచ్చితినీ దొరగారు

వ. ఓయీ చిన్నవాడా యేమి చదువుకున్నావు చెప్పుమనగాను నాపేరు నేను చదువుకున్నాను అని చెప్పెను.

పాట:- అపుడు చెంచన్న చదువులకు పరీక్షా నడిగే దొరగారు
యింగ్లీషు కన్నడతో మాట్లాడుతారు దొరగారు
అరవమూ తురకాము మాట్లాడు తాను దొ
మాటలకు ప్రతిమాటలు వప్పగించెనుగా చె

అప్పుడే దొరలంతా యేమనంటారు ఆవేళ
మనజాతివాడుకంటె యెచ్చుగా వుండే చె
నాలుగూ విద్యలు నేర్చియున్నాడు చె
నీవు యెన్ని సంవత్సరములు కొలువునుంటావు చె
యేడు యేండ్లు నేనూ కొలువు నుంటాను దొరగారు
యెక్కువకాకపోజు నేచెయ్యనయ్యా దొ
నాగిపట్టీ మూమీద వ్రాతలైనాదీ ఆవేళ
యేడు సంవత్సరములు వ్రాత లిచ్చెనుగా చె
కొలువోయి చెంచన్న మేస్త్రీకొలువోయి చె
అటువంటి నౌకారీ నేను జెయ్యలేను దొ
ఆలాంటినౌకరీలు మాయింటలేదు దొ
యింకేమికొలువహాలు కొలవొచ్చినావు చెంచన్న

వ. ఓయి దొరగారూ 24 కుంపినీపటాలములు వున్నవి. ఆపటాలములో పెద్దబాజీకొలువ యిచ్చినట్లయినా చేస్తాను.

పాట:- లేకుండ అగ్రహారం నేను వెళ్ళిపోతాను దొ
మంచిదంటాదొరలు సంతోషించెరా ఆదొరగారూ
నెల కైదువరహాలు బత్యాము లిచ్చే ఆగౌరిలూ
నెలకు పండ్రెండువరహాలు జీతాము లిచ్చె దొరగారు
యింకేలో చెంచన్న సంతోషమాయె చె
నెలబత్యఖర్చులూ నీకు యిచ్చాము చె
నీగెలువు తీరేవరకు జీత మిచ్చాము చె
జీతబత్యములతో కొలువులున్నాడు చె

వ. నౌకరీకాగానే విరివిగల అగ్రహారము అన్నపేరునజాబు వ్రాసినాడు. అన్నా మత్స్యాలుబందారిలో నౌకరీగాయున్నాను మీసమాచారములు వ్రాయుమని వ్రాసినాడు. ఆజాబులు అన్నరామయ్య చదువుకొని యేమిఅంటాడంటే నేను చెప్పినమాటలు వినకపోయినారు. చస్తే మివుంటేమి అని ఆవచ్చేజాబులు చించివేసి తిరుగ వుత్తరం వ్రాయు

లేదు. చెంచన్న అక్కడ నౌకరీలోయున్నాడు ఇక్కడ సన్యాసమ్మవారి సమాచారములు యాలాగున యున్నవంటే

పాట:- యన్నకూడూపెట్టి యదగ పెడతాది దాలమ్మ
పాలుఅన్నముపెట్టి నీడలుస్తాది దా
రోజుకు ముమ్మారు నీళ్లుపోస్తాది దా
వారాని- ఒకతొడుగు నగలు తొడిగెనుగా దాలమ్మ
హంసతూలిక పెసి పరుండబెట్టి దా

వ. యీలాగున అత్తదాలమ్మ పెంచుతుండగా కొంతకాలము నకు యీడు ప్రాయము యీలాగున అగుపించుతాదంట.

పాట:- చిగురుటాకులుబోలు చిగురించుతాపి హస్తములు
పెసరకాయలుబోలు వికసించుతాపీ నవ్రవేళ్ళు
అనేకమానదుమారెయు బిరుదులు బరువాయె బాలకును
సిరటిపోరులుబోలు అతినపె నొడలూ బాలకును
ఓరచూపులు బాలు వయ్యారినటకా స
రొమ్ములూ బరువాయె సోబనమొచ్చెయు బాలకను
నిమ్మపండ్లూలాగు స్తనలేర్పడెనూ బా
అణిముత్యము పేసు దానిపలువరసా బా
నల్లచీమలు బారు దానికంటుసులు బా
ఒసుగొరుకనడకాలు నిబ్బకలుసులు బా
కోకలజాలులుబోలు దానికంఠస్వరము బాలకను
హంసనడకలకును వయ్యారిబాల స.
నిండుపున్నమనాటు చంద్రుండుగాన ఆబాల
యీలాగుతనవయస్సు పెంపారగాను తల్లికిని
అత్తవారింటిలో యీడేరినాది ఆబాల
యీడేరిఆబాల యింటున్నాది స.
తనకన్యప్రాయముజూచి బాలరోమగువా స.
చంద్రునికి రాహువుగప్పినట్లుందీ నాబ్రతుకు
నాకర్మప్రారాబ్ధ మీలాగున్నదిగా దైవాము

నీనమనస్సులో గాల దుఃఖపడుతుందీ స
యీలాగు మరికొన్ని దినములెల్లెనుగా దైవామ

వ. సన్యాసమ్మ యీలాగున కృషించుచుండగా యున్నాదంటే యింటి పనులు, అంగటపనులు నాకోడుజాడవులు సుబ్బమ్మ, సూరమ్మ, కూలీ వాండ్లులాగున చేస్తుయున్నారు. ఇప్పుడు ఒక్కసోట వృూడగా వారు చేస్తూయున్నారు నాబ్రతుకు నేను బ్రతికినట్టు అన యనవనువచ్చి చేస్తారు—

పాట:— యిద్దగూ జాదవులు చంచలోయనుగా స.
చేతిలో గోరీ తీసుకున్నదిగా దాలమ్మ
సేరుబంగలు బట్టి ఏళ్ళ కెళుతుందే స.
చేతిలో గింజేలు లాగుకున్నదిగా దాలమ్మ

వ. కోడలా సన్యాసమ్మ నీవు యిటువంటి పనులు చేస్తావు. మీా మన్నవిందే సాగుతుంది దాసీలను పంపును. నీకేల యీపాలికాపు పనులు చేస్తావు పనియుకుండుమనగాను సన్యాసమ్మ యేమి అంటూ యున్నాదంటే—

పాట:— ఇప్పుడన్న మాట పలుకుచుంటావే నేను త్తి
అప్పుసుసీకేల వాయుకోవమ్మా కోడాల
ఆ గాలి మేడలకు వెళ్ళిపోయింది స.
మెడలో అగాల పెరుగుచున్నదిగా అగాల
తిండి వే కండాలు దేహములు పెంచే అగాల
యీలాగు మరికొన్ని దినములెల్లెనుగా అత్తయ్య

వ. ఒకనాడు పౌర్ణమివచ్చినది. పౌర్ణమినోములు నోచినారు. అత్త దాలమ్మ నేతికాయి నాలుగు సిండివంటలు వండి నాలుగు కూరలు అన్నము వండినారు. సన్యాసమ్మను యీలాగున పేట్టి పిలుస్తుయున్నా దంటే—

పాట:— నాకోబుట్టావు నాముద్దుగాల కోడాల
అరచేతిలోయున్న ఓనిమ్మపండా కో
అంబరానుండేటి ఓయమ్మిగి న్నే కో
పంజరానుండేటి నారామచిలుకా కో
కోడలునాదుండేటి వయ్యారిముగువా కో

భోజనానికి చాల ప్రొద్దులెక్కేను నాబాల
అన్నములు తిందాము నాబాల రమ్మి కోడాల
పిలిగాని నాతల్లి పరుగునొచ్చేను స
అధిక ప్రేమాచేత పెంచుతున్నాదీ దా
అక్కడికి మరికొన్ని దినములెల్లెపుగా అమ్మయ్య

వ. ఒకనాడు సుబ్బమ్మ సూరమ్మ యిద్దరు తోటికోడళ్లు నీలాటిబావి వద్దను చిన్నక్క సూరమ్మతోను సుబ్బమ్మ యేమిఅంటాదంటే అవునే సూరమ్మమన యిద్దరము పరయింటిబిడ్డలము సన్యాసి అన్నదమ్ముడు కుమార్తె కాబట్టి రెడుచూపులు అత్తదాలమ్మ చూస్తాయున్నాది. యింటిపనులు అంగటపనులు కూలివాండ్రులాగున చేస్తుయున్నాము. భోజనాలువద్ద విశ్వాసము చేస్తుయున్నాది. అనగా ఆమాట అలకించి సూరమ్మ ఏమిటి అంటాదంటే అవునేసుబ్బమ్మ మన కన్న వారింటనుండి వచ్చేటప్పుడు పట్యాటికొంగున పసుపుకొమ్ము తేవడం లేదన్న సన్యాసమ్మ పద్మాలుకొట్టులు వెండిబంగారము తెచ్చినాది అది తెచ్చిన అలంకారమున్ను తొడగి కట్టుచున్నాము అనగా సుబ్బమ్మ యేమిటి అంటాదంటే నిజమేగాని చెల్లులా యింటిలోపనులు దానికిచ్చి అంగటి పనులు మనముచేస్తే బాగుగాయుంటుంది. గాని ఆమాటలు సూరమ్మ ఆలకించి యేమి అంటున్నాందంటే—

పాట:- దండమే మాయమ్మ ఆమాటలన్నది సుబ్బమ్మ
సత్యవతి బాలాకు యిట్టి ధర్మము యింటిపనులు
ఆమాట లింటాది అప్పుడు సుబ్బమ్మ సు
కాదమ్మ చెల్లాల అత్త పడినేను సూరమ్మ
ఒకయిల్లు మూడిళ్ళు నేను కీతునుగా సూ
సూరమ్మ పంతాలు నీవు చూడనమ్మా సూ
యింటిలో సన్యాసి కూర్చునియుంటేను సూరమ్మ
కూలివాండ్రులాగు పనులుచేసేమా చెల్లాల
యిద్దరూ కోడళ్లూ యింటికొస్తారు కోడళ్ళు
నన అత్తదాలమ్మ మేడకొస్తారు కో
దండమే మాయత్త నీకు దండమమ్మా మాయత్త

ఆమాట లిన్నాది అపుడు దాలమ్మా దాలమ్మ
యేమర్ర కోడళ్ళు చెప్పమంటాది దాలమ్మ

వ. అవునే అత్తమ్మ యిన్నాళ్ళు సన్యాసమ్మ బాలపిల్లకాబట్టి యింటనున్నాది. ఇప్పుడు చూడగా మా సరిజాదవకానచ్చినది. ఇంటిలో పనులు అదిచేస్తే అంగటపనులు మేము జేస్తాము కాబట్టి—

పాట:- లేకుంటే మావంతూ మాకిన్యావత్తా దాలమ్మ
లేక దానినంతుపనులెల్లా నీవు సాయవత్తా దాలమ్మ
వూసెట్టి కోడళ్లు వెళ్ళిపోతారు కోడళ్ళు
అన్యకరిదాలమ్మ కనులచూచేను దా
సత్యవతిబాలాను పేరెట్టిబిలచే దా
పిలగానె సన్యాసి పరుగు నొచ్చెనుగా స
దండమే మాయత్త నీకు దండమత్తా నేనత్త
యేమికారణాలు అత్తదాలమ్మా మే
నీ కోటిజాదవులు వంతు వేసిరిగా ఆపనులు
వూసెట్టి యింటిపనులు చేయకున్నారు వారైన
ఆమాట లింటానె సత్యవతిరాలు ఆబాల
గుండెగుబులూను నెను కాళ్ళు గుదులాడెను బాలకును
యేబుద్ధికోచాక యేమాని పలికె ఆబాల

వ. అయ్యో అత్త దాలమ్మ యిటువంటి కారణాలు వస్తాయని నేను పనులు నేర్చుకుంటాను. అంటే యంతమాత్రము చేయవద్దు, అని ఆటంకము పెట్టినావు. కాబట్టి—

పాట:- నీకుదండమే మాయత్త చాల దండములే మాయత్తా
నాయందు కోపాలు నీవుంచకమ్మా అత్తమ్మా
నేను తల్లిలేని బాలాను అత్తదాలమ్మా అత్తమ్మ
నాచేత మీపనులూ కానేరవమ్మా దాలమ్మా
మాయన్నవద్దాకి కబురు లంపెను దా
దాసీలను పదిమందిని పంపించగలడు మాయన్న
కూలిచ్చి నాలిచ్చి చేయించుతాను ఆపనులు

మనకేమి వంతులే అత్తదాలమ్మ దా
వంతులన్నీ వారు కొలువు లున్నారు ఓయత్త
ఆమాట లింటాది అత్తదాలమ్మ గుడిసేటు
యఱ్ఱటికిళ్ళాకు యెత్తేకోపములు దాలమ్మకు
ఆనిత్యపేరంటాల్కు యేమనంటాదీ దా
కూలిచ్చి యీపనులు జేయించగలవా ఓబాల
నాకంటె కలిమివారు నీకన్నవారా ఓబాల
నీకన్నవారి స్వంతాము హెచ్చు చెప్పకుమీ ఓబాల
యింత హెచ్చుబలము గలవారైతేను ఓబాల
మూడు నెలలు కండపుడు నిన్ను దిగనాడే నాయింట
ఆమాట లిన్నాది బాలరో సగువా స
కన్నవారంటేను కలిగే కోపములు బాలకును
నాకన్నవారి బలిమి నీవెంచవద్దు నేనత్తా
ఆమాటలింటాది పాపిష్టిరాలు దా
అన్నికరి దాలమ్మ అదియారిపోను దాలమ్మ
నీకళ్ళకురక్తాలు మించివచ్చెనుగా స
తిండిచేకండాలు పెంచియున్నావు స
నీకన్నవారిబలిమి కండ్లచూతునుగా స
నీకన్నవారికలిమి కండ్లచూచేనూ ఓబాల
నీనుట్టింటిపంతాలు పంగించేవా నాతోను
కోపగించీతాను వెళ్ళిపోతాదీ దా
పంతగించీవంకు పారిపోతాదీ దా

వ. యిద్దరకూతుళ్ళకు యిద్దరుకోడళ్ళకు పిలచి నేనునున్న అలంకారములున్న చీరెలు రవికెలు తీసుకున్నది మయిలవస్త్రములు కట్టుటకుయిచ్చి ఆసన్యాసమ్మను పిలిచి యేమిఅంటూ యున్నాదంటే—

పాట:- అన్నకారిదాలమ్మ అదియారిపోను దా
పాపకరిదాలమ్మ అదిపాడుగాను దా
బంగారుపళ్ళెము చేతపట్టిందీ దా
రావమ్మకోడాల గమ్మా బిలచే దా

నీరాజు లేని శృంగారం యవరుచూసేరు కోడాల
బాలవిల్లవు కావు శృంగారించుటకు కో
పడుచుపిల్లావమ్మ నాణ్యాలెందుకు కో
నీవంటిలో నగలన్ని తీసియ్యవమ్మా స
సత్యవతీరాలు శాలగోముగువా స
ఆవిూయమర్మాలు యెరుగదాయెనుగా స
ఆవిశ్వఘాతుకురాలు మాటవిన్నాదీ స
నాపురుషుడూ లేల శృంగారంయూలా దైవాను
నారాజు లేనట్టి నాణ్యాలెందుకూ దై
దవనంటిలోనగలన్ని తీసియిచ్చేనుగా ఆగాల
మాంగల్య మొకాటి ఆర్తనున్నాదీ బాలకును
అప్పుడేమంటాది పాపిష్టిరాలు దాలమ్మ

వ. అపునే సన్యాసివంటిలో నగలన్నియిచ్చినావు యింక శతమానము ఒక్కటేయున్నది అదికూడా యివ్వమనగా సన్యాసమ్మ యేమి అంటాదంటే—

పాట:- దండనే నేనత్త నీకుదండనుమ్మా నేనత్త
నీకున్ని కరినోటంటగా యేలాగడిగితివే యీమాట
నీపాపికరిజిహ్వాదు యెందుకంటిదిగా యీమాట
కచ్చిదాలమ్మ యిమ్మనంటింది దాలమ్మ
నాప్రాణాలుబోయినా యివ్వనంటాది స
నాపుణ్యపురుషుడుకు యెందుకిస్తాను అత్తమ్మ
పురుకుపుచ్చుకోని పెరికివేసెనుగా దా
నిండుపౌర్ణమిమోము చిన్నబోయింది ఆగాలకును
యెత్తినాఆమోము దించుకుంటాదీ స
వలవలాకన్నీరు జలజలమువా లే స
కట్టుకున్నాచీరె లాగుకొన్నాదీ దా
యేడుమూళ్ళగుడ్డ తానుయిచ్చింది దా
నీవంతుపనులన్ని చేతామంటాదీ దా
ఆమాడలింటాది సత్యవతిరాలు స

వ. అవునే అత్తదాలమ్మ నావంతుకు యేమిపనులువచ్చినావి చెప్పవమ్మా యనగా. ఆమాటవిని పాపిష్టిదాలమ్మ యేమిపనులుచెప్పు తాదంటే

పాట:- అన్నికరినోరు అదియారిపోను దా
దాసిపాపిష్టిపలువరస ధరణిపైవ్రాలా ఓయమ్మ
ఆముద్దురాలతో యేమిచెప్పెనుగా దా
యేడుగురు సైదోళ్ళతో యేమిప్పెనుగా దా
యేడుదొడ్డెల్లు పేడ నీవంతుబడెను ఓ
యేడునావిళ్లుతుడుపు నీవంతుబడెను ఓ
యేడువాకల్లకల్లాపు నీవంతుబడెను ఓ
ఆమాటవిన్నాది మూర్ఛదులాయే ఆబాల
నల్లదబ్బలుపెరికి ధరణిపైబడియే బాలకను
దైవమా నానొష్టఫలము లింతేనా ఓయమ్మ
ఓఅన్నికారిబ్రహ్మ యింత వ్రాసేనా నానొష్ట
వలవలా కన్నీరు జలజలను రాలే బాలకును
యీకంటకన్నీరు ఆకంటబోసే స
కొండగొర్రిలాగ ఘోషపెట్టాదీ స
అన్నమ్మ శోకాన నోటు యున్నాదీ స
యేమిసేతును తల్లి యేగింపలేను దైవాను
నీఅన్నకరినోమ్మాలు యాల నోచితినీ దై
గోడుగోడున బాల ఘోషపెడుతాదీ స
కారినా కన్నీరుతో యేమాని బల్కే అత్తాతో
తట్టియ్యవోయత్తా కంపియ్యవత్తా మేనత్త
నీవు తెచ్చిన తట్టాలినాలున్నావా ఓ బాల
యెరు విన్వర త్తమ్మ అహ విన్వాటమ్మ అత్తమ్మ
యెడువు సరుకులు మాయింటాను లేవు ఓపడుచా
ఆమాట లింటాది బాలతో మగువా స

వ. అయ్యో అత్తమ్మ మాయన్న రామోటి రామునాయుడు రేడుబళ్లు, కొండచీపురులు. ఆరుబళ్ళు గీటుకంపలు నాలుగుబళ్ళు

యింటిచీపురు యిచ్చినాడు ఈసారి యేమి చేసినావనగా ఆమాట విని అన్నికారిదాలమ్మ పొరగటిపెంటలకు బోయి చిరిగిపోయున కాగితాలు తెచ్చి కొట్టులకు అంటించి సన్యాసమ్మను రెక్కపట్టుకతీసుకపోయి యీలాగున చూపుచున్నాదంటే—

పాట:- మన మాన్యభూములు పంట పోయెనుగా ఓ
సర్కారుసొమ్ములు బాకీయున్నాము ఓ
సర్కారు ముద్రలు చాల వేసేరా ఓ
అందులో నీసారీ చాల యుంచితివా అలనాడు
ఆమాయమాటాలు బాలకును చెప్పే దాలమ్మ
అప్పుడేమనంటాది బాలకో మగువా స.
దేనికో నేనిప్పుడు కసనజల్లెదనూ దాలమ్మ
యీలాగు తుడుపూలు నేను తుడగలను నే
ఆమాటలింటాది పాపాత్మురాలు రా
అన్నకరిదాలమ్మ పలుకుచున్నది ఒకపలుకు
నీకొప్పుజటలతో నీవుతుడరాదా స
జానదుకు గలాతో నీవు తుడరాదా స
నీ బారకుకొప్పులో నీవుతుడరాదా స
నీపమ్యాటుచెంగుచే నీవుచల్లరాదా ఆకసవ
ఆవలును ఆలించి ఆముద్దురాలు స
నట్టిరిగి వృక్షము గడ్డపడినట్లూ స
నిలుచున్న పాటూన ధరణిపై వరిగే ఆబాల
యేమిసేతుమ యింక దైవమంటాది ఆబాల
పాసగించి దాలమ్మ యేలుచున్నదిగా దా
నన్నన్న రామన్నకు మదియుందు దలచీ స
అన్నరా మాయన్న అన్నరామన్న రా
నీవు పెంచిన ప్రేమ యీనాడుచూడు రామన్న
నాడు పోతపాలుపోసి యేలపెంచితివి అన్నయ్యా
తల్లి చచ్చేటప్పుడు అన్నరామన్నా
ఆనాడు విషమూలు నన్ను పెట్టుంటే రా

నాకింతకష్టాము యెందుకొచ్చెనుగా అ
యీకష్టకాలములు నీవుచూచితేను అ
యీఅగ్రహారము నీవు తగలపెట్టుదువూ అ
వంశనాశనం నీవు చేతువన్నా రామన్న
సత్యవతీబాల సాగివచ్చెనుగా అ
ఆయేడుసావిళ్ళవద్ద నిలచెనుగా అ

వ. ఈపేడ యెలాగున తియ్యగలను. ఓనాడైనా అరచేతికో నా అలంకారములు పూననేరన్నిదానను ఈకఠినమైన పనులు ఏలాగున చేయగలను—

పాట:- ఈలాగు వర్ణించి దుఃఖపడుతుంది ఆబాల
వదినెరా మావదినే రానిపాపమ్మా పా
నీవయినఒకపని చెప్పనైతివిగా పా
పంతమాడిమాయత్త పనులు చెప్పెనుగా దా
వాదించిదాలమ్మ యీలజొచ్చెనుగా దా
అంతటిప్రేమాలు యింతకొచ్చెనుగా మావదినె
నాముద్దుప్రేమాలు అడవిపాలాయె ఓయమ్మ
నాకువుగ్గుపాలుబోసి నీవుపెంచినావు నాతల్లి
నాకష్ట కాలములు నీవుచూడరావా నాతల్లి
నాసిరీసింగారం నీవు చూడరావా పా
నాకు పెంచినప్రేమలు యికతీరినావి నాతల్లి
అన్నమ్మ శోకములు అవుతాయున్నాదిగా ఆబాల
వలవలకన్నీరు కారుచున్నదిగా బాలకను
గోడుగోడూబాల ఘొషపెట్టెనుగా అ
నానొష్టలికతాము నుదిపితె చెడిబోదు దై
ఆయుష్యయీశ్వర్యులను నిలచుకున్నదిగా అ
దైవామాయీనాటికి యింతజేసితివా ఓయమ్మ
యీజన్మకెరిజన్మాముయీలబుట్టితినీ ఓ
నన్ను పెంచినవాడా నాప్రాణనాథా ఓరాజ

నావక్క భోగట్టు నీవుచూడగమ్మా నా
నేనుతొక్కె భూదేవి తోడుగావమ్మా ఓయమ్మ
మా కోటిసూర్యునికి దండమంటాది ఆ
ఒంగోనిఆపేడ యెత్తబోయెనుగా ఆ
సత్యవంతురాలూ సత్యాలుకలది ఓయమ్మ
తా బేలువర్ణాన తగ్గుచున్నదిగా ఆపేడ
కప్పలాగునపేద దా ఎగ్గుతుంది ఆపేడ
కొండల్లపొడుగూన కొట్టుపడుతుంది ఆపేడ
తనజాని జేసికురులాశో తుడువబోతాదీ ఆతల్లి
ఆపుణ్యవతిపుణ్యములు యేగలాయెనుగా అమ్మయ్య
ఆయిష్టయిశ్వగలు సామాముల్లెరి ఆవేళ
గాలిదేవుడువచ్చి తుడిచిపోగొట్టె ఆవేళ
వరుణదేవుడువచ్చి కల్లాపుచేసే ఆవేళ
అత్తారుపన్నీరు జల్లినట్లాయే ఆవేళ
కస్తూరికల్లాపు లేసినట్లుండే ఆవేళ
తనవంతుపనులెల్ల తా జేసుకోని ఆతల్లి
అత్తచెప్పినపనులు చాలించుకోని ఆతల్లి
ఒకనోజుపనులెల్ల ఒకగడియాయందూ ఆపనులు
నలుగురుపనులెల్లా ఒకర్తె జేసే ఆబాల
నిండుపున్నమునాడు చంద్రుడులాగు ఆ
అత్తనద్దకువచ్చి అతివినోబాలా స
నీకుదండమే దాలమ్మ మముగన్నతల్లి నే
నీవుచెప్పినపనులు చేసివస్తినిగా అత్తమ్మ
నాఆకలికడుపూకు అన్నములుపెట్టు అత్తమ్మ
ఆమాటలింటాది గుడిసేటుఋుండా దాలమ్మ

వ. ఆమాటవిని అత్తదాలమ్మ నిలుచున్నపాటున నిర్ఘాంతురాలై అక్కమ్మ నరసమ్మ యిద్దరమాత్తలను పిలిపించి సన్యాసి యీవేళమన

యేడుదొడ్డెలు పేడ కసవ తియ్యవెళ్ళింది తీసిందో లేదో చూచి రమ్మనగానే—

పాట:- అమ్మక్క నరసమ్మ చూడబోయేరు ఆవేళ
ఆతల్లిచేసినాపనులు కళ్ళచూచిరిగా యిద్దరును
చెక్కటాచెయిజేర్చి చిన్నబోతారు వారైనా
అయ్యయోమనతల్లి యింతన్నికారి ఓయమ్మ
ఆసత్యవతిపనులెల్లా నేము జేతుముగా ఓయమ్మ
యీపుణ్యవతితల్లిని యేలుచున్నదిగా మనతల్లి
యిందదుష్టకారిని యన్నదు చూడముగా ఓయమ్మ

వ. అయ్యయ్యో! చెల్లెలా! యీవేళనుంచి సన్యాసమ్మ వంతు పనులు మనము జేతుము నని వస్తాయున్నారు. తల్లిదాలమ్మ నద్దకు వచ్చి అవునేమాయమ్మ మావదినె సత్యవతి పేరంటాలు సన్యాసమ్మ కాబట్టి—

పాట:- దాసివంతుపనులెల్ల నేము జేతుముగా ఓయమ్మ
ఆసత్యవతిపనులెల్ల నేము జేతుముగా ఓయమ్మ
ఆమాటలిన్నది పాపాత్మురాలు దాలమ్మ

వ. అవునురా కూతుళ్లు సన్యాసిని నేను యేలుచుంటే మీరు దాసి వంతుపనులు చేసారా యని దగరకు పిలిచి—

పాట:-అపడుచు నాసవతికి నేను యేలుచుంటే కూతుళ్ళు
దాసిపక్షముమాట లాడుచున్నారా మీరయిన
పాలు అన్నముతిసి మరికరించేరా మీరయిన
నెయ్యి అన్నముతిసి కొవ్విపోయినారా మీరయిన
నామాటమీకింత లక్ష్యంబులేదా కూతుళ్ళు
పేరుకొక్కమూతి కుందపాడిచెనుగా దాలమ్మ
లంజపిలమిడాసి చాలతిడుతుంది దాలమ్మ
యునిమట్టుకువారు నెళ్ళిపోతారు కూతుళ్ళు
ఆబాలసన్యాసిని చేరపిలచెనుగా దాలమ్మ
యీదవడ ఆదవడ చేరగొట్టింది దాలమ్మ
అద్దటుంపుచెక్కళ్ళు కందుచున్నవిగా బాలకును

శ్రీహరీయున్నాది నవ్వుచున్నదిగా ఆబాల
ముండాని సవితాని కోరితిడుతుంది బాలకును
ముండంటూ ఆబాల మండిపడుతుంది సన్యాసి
ముండానిట్టకే పాపిష్టిరాలా అత్తమ్మ
నీవు సవితాస తిట్టకే దురాత్మురాలా దాలమ్మ
మీాయన్న రామూరు నినుచెప్పగలేదా ఆపనులు
మీానదినె ముండయిన నినుచెప్పలేదా ఆపనులు
మీాయమ్మ నాగవతి నినుచెప్పలేదా ఆపనులు
మీాయమ్మ నాయారాలు నినుచెప్పలేదా ఆ
యనరబ్బసామ్మ నీవుతిరవచ్చినావు ఓబాల
కూర్చుంటె నీక్రింద యవరు చేసేరే ఓబాల
ఆమాటలాలించి బాలకోపగువా స
నాకన్న వారిని నీవు తిట్టకోయత్తా దాలమ్మ
ఒకరోజునీ ... దాహమెరుగరుగా
యవనిసామ్ముతోంటే వారు పుడుతారు అత్తెమ్మ
మాటమాటకు నీవు కన్నెరనరోషు అత్తెమ్మ
నీవాడినా మాటలు వారు వింటేను అత్తెమ్మ
ఊనిరీవిగల అగ్రహారము మండిపోతుంది దాలమ్మ

వ. అప్పుడే దాలమ్మ నాకన్నవారిని యెందుకు తిట్టుతావు అదిగాక నన్ను ముండంటూ యున్నావు. నీగర్భములోను యెందుకు కుమారుడును కనుకున్నావు నట్టి గొడ్రాలువు అయివుంటే కాగూడదా. తిట్టిన దానవు నన్ను తిట్టరాదా కొట్టినదానవు నన్ను కొట్టరాదా అనగా విని దాలమ్మ ఏమంటాదంటే—

పాట:- చెప్పినాపనులన్నీ నీవుచేయులేవా సంన్యాసి
ముండంటే నీకింత కోపంబు గలిగే స
అన్నంటె నీకింత కోప మొచ్చెనుగా స
మూడు నెలలు కండపుకు నిను పెంచినాను స
మీాకన్న వారిగొప్పలు నీవు చెప్పబోకు స
నాకన్న వారు చేసిన తప్పేమికలదూ దాలమ్మ

వ. అదిగాకనుమాయన్న మీయింటిలోదిగనాడేటప్పుడు తప్పవచ్చిన
వేళ కాసుకోమన్నాడు చేయనేరకపోతే చెప్పుకోమన్నాడు కాబట్టి—

పాట:- ఆనాడుమాటలు ఈనాడు లేవా దా
కొన్నవారూ కన్నవారానుకుంటే దా
చిన్నప్రాయమునాడు యెత్తొచ్చినాను నా
పసిబాలమీదాప పంతాలు ఏలా దా
ఆమాట లిన్నాది అన్యాయరాలు వా
అప్పుడేమనంటాదీ వాపిట్టిరాలు నా
నిన్ను చిన్నప్రాయమునుండి చాలా పెంచితిని సన్యాసి
నీవు తిండిచే కండాలు చాలా పెంచితివి స
నీకళ్ళకు కాముబము కప్పియున్నదిగా స
యీడేరీ నాకోసు పంతగించవు స
నిన్ను పెంచిన ఋణము యిచ్చుకుంటాను స
పడితేసు యీవేలిక నీవు పడరాదా స
లేకుంటే యీమనువు తప్పకోరాదా స
వాలెన్ని కరీమాట యాలాడరావు ద
నాకిచ్చక పోస్తే అత్తాఅన్నము పెట్ట —
ఆకలైయీవేళ వంటకాకు స
కోమటింటికెనుషా కొంచెం తాను స

వ. అవునమ్మా అత్త దాలమ్మా స్నానములు పేవు సీకాయ అమ
గాలు యిచ్చినట్లయిన స్నానములు చేసి వస్తాను కాబట్టి సీకాయ అమ
గాలు అడిగిన మాటలువిని అత్త బాలమ్మ నేమియంటాదు అంటే—

పాట:- యీనాడు సన్యాసికి పెండ్లి దా
నలిపిపసుప్రామట్టి చెంబులో న్నా దా
గలన్నా పదినుసూలు నీవుతీసు కెళ్ళి స
సీకాయఅమశాలు నీవుతీసుకోళ్ళు స
యఱ్ఱమన్నాపసుపు కుంకమిస్తాగి దా
కనులారచూచింది బాలకోమగువా స

వ. అవునే బాలమ్మ మాయన్న రామినాయుడు నేనువచ్చేటప్పుడు

సారినామాను యేడుబల్లు పసుపు కుంకమున్ను ఆసుబళ్ళుసీకాయ అమ
శాలు ఇచ్చినాడుగదా—

పాట:— అటువంటినాసారి యేమాయసంన్యా దా
యుర మన్నుకుదాగ నన్నువాసేనా వామ
అన్నికరిచేతుల యెగ్గావిస్తావి మాయ త్త

వ. అవునే సన్యాసి నీవు తెచ్చిన పుంటనిజమేగాని—

పాట:— పద్నాల్గుకోట్లశ్శ సారెయున్నాదే ఓగాల
నీవు తెచ్చినసారి యపరినడిగేవు ఓ
నీయిష్టమయితే యీయింట నీవుండరాదా ఓ
కష్టమయితే యీమనువుతప్పుకోరాదా ఓ
వాడినాకన్నీరు వంతబయవల్ల ఆగాల
తనఅల్లు పాయించిన కోనేరుకేగె ఆగాల
గంగిగోవ్రాపెడ చేతబట్టింది స
నాలుగుభాగములు గావించినాదీ స
అవిష్ణు యీశ్వరలంది స్తోత్రిలుచేసె స.
కవిలేశఃనతక్షిస సం చుకున్నదిగా ఆగాల
తొకా-నామాదేవి సంగావమ్మా యీవేళ
మాకేటేసూర్యుడా ద డంబునీకు దైవాను
నీనాడుపిల్లాగా ఆపదమాన్పండి మీరింతా

వ. యీలాగున సత్యవతి సన్యాసమ్మ స్తోత్రములు చేసి భారస్క—
భాగములు యేర్పాటుచేయగా—

పాట:— ఒకవంతెపట్టాడు గంధమేనా ఓయమ్మ
ఒకపంతు పట్టాడు పసుపాయెనాదీ ఓ,
ఒకవంతుసీకాయ అమిళాయనుగా ఓ.
నాలుగూభాగము కుంకమైనాదీ ఓ

వ. సీకాయ అమళాలతోను సిరస్నానము చేసి పసుపూ గంధము
పైబూసుకోని మానల్లిపేరున తులసినుండపము మానుష్న రామన్న
కట్టించియున్నాడు గనుక గంగతీసుక వెళ్ళెదమంటే చెంబులేదాయను
పరమ్యాదుచేఁబూ ధరణిపైపరచి యీలాగున అంటూయున్నాదంటే

యీచంగులోగ [illegible] కష్టమయిన ధరయందు [illegible]రకుంటునట్టియిన నారాజు స[illegible]వంతుడు. నేను పాపాత్మురాలను అనిగంగ యేప్రకారం మాటగట్టుకొని యున్నాదంటే—

పాట:- వెంగుళ ఆగంగ [illegible]రకుంటేను [illegible]
[illegible] నారాజు పుణ్యపురుషుడు [illegible]
[illegible]లో నేనొక పుణ్యవతినమ్మా [illegible]
వే దుర్దోసులు గంగ [illegible] సన్యాసి
ధరయందు [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] ఆగంగ [illegible]
[illegible]
పుచ్చుకున్నాదట [illegible] [illegible]రాలు [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] దాలమ్మ [illegible]

వ. ఈముండ [illegible] [illegible] [illegible] అని [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]ములో అన్నములు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]—

పాట:- క[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]పలమ్మటూగు [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]ముగిన [illegible] దా
[illegible]

బోలీల్లో ముచ్చె పంచలుంచిందీ దా
సత్యవతిగాలాను చేగబిలిచిందీ దా
ఈపాలుఅన్నాలు భోంచెయ్యరాదా సన్యాసి
ఆపుణ్యావాతీగాలా కన్నులచూచిందీ ఆగాల
ఆ చుగురిగి ఆమన్న నీటవడినట్టూ ఆ
నక్షిగినృత్నాము గడ్డిపడినట్టూ ఆతల్లి
దబ్బునా ఆస్మమూర్చాదులాయె ఆతల్లి
ఊకంటకన్నీరుపు ఒకంటబోసే స
తినఅన్న రామన్నకి తలచిశోకంచే స
న [illegible] ప్రాణను వర్ణించుతాది స
[illegible]గునగాల శోక మొందనుగా ఆగాల.
కాపు కాపుర బాల కంకటిలైనుగా ఆబాల
నలువలా శోకించె గాలకోమకువాస
తినపొందు [illegible] మొలకప్పినట్లా ఆవేళ
[illegible] ధరియుంకుబిరి కే ఆగాల
[illegible] దాలమ్మ దా
[illegible]
ఆమాట [illegible] మగువా [illegible]
పంపె [illegible] దండుము [illegible]
[illegible] గట్టి [illegible] దా
[illegible] పడకమ్మా చిన్నపిల్లనుగా [illegible]
[illegible] మొందా [illegible] నంగానమమ్మా దా
ఆమాటలింటాది అపుడన్న కారీ దా
యింకశోకం [illegible] అన్నాలు నేనుయివ్వలేను ఓగాల
శోకం [illegible] యీమనువు తప్పకుంటావా స
ఆమాటలింటాది పుణ్యాత్మురాలు స
ఆగద్రపురుకువంటి దేహం వాడిపోతుంది బాలకును
అత్తగారిదివాల మూలగడిచేను ఆతల్లి

వ. అవునే అత్తమ్మ మాయన్న రామోతిరామినాయుడు ఈలాటి సారి యిచ్చినాడా ముతకబియ్యము యాభైగరిసెలున్న సన్నబియ్యము నూరుగరిసెలున్నా ఆలాటిసారి యేమాయెను అనగానే ఆమాట అత్తదాలమ్మవిని అవునే సన్యాసి చనువుగోవస్తే వున్నమాటిపోయినట్లు అంటూయున్నావు నీవు తెచ్చినసారి నిజముగాని కంపనీకా [illegible] దాలో యున్నదిగాబట్టి—

పాట:- మాటిమాటికినాతో వాదించుతావా సన్యాసి
యిష్టము లేసిన నువ్వు యీలావుంటావు స
కష్టిబెట్టిన మొగుడికి వదులుతారాదా స
హరిహరీ యన్నాగాని [illegible] అగాల
శివశివాయన్నాగాని [illegible] అగాల
ఆగోసీలు [illegible] వేటబట్టినను [illegible]
యినను యివరి చెప్పినా [illegible] వుపోతుంది వైనాము
[illegible] వుపోతుంది వైనాము
అత్తయిచ్చినసారికి [illegible] యన్నావు సన్యాసి
తనపమ్యాము చంగుచె [illegible] అగాల
కన్నెముకట్టినా [illegible] అగాల
ఆగాలిమేడలో భోజనమువ్వంచి [illegible]
యింతవంటి భోజనము [illegible]
యీఅన్నకరిగి జనము [illegible]
[illegible] మ్మరీయీరన్న [illegible] అగాల
[illegible] మ్మరీయీరన్న [illegible]
[illegible] యమ్మయ్య యీలోచి [illegible]

వ. యెన్నడు రానిదానవు ఈ వేళవచ్చి [illegible] [illegible] యేమి [illegible] యున్నావు [illegible] యీవ త్తమానము [illegible] సంసారము [illegible] అని ఓరనాయన! [illegible] బోలీలు [illegible] మున్నది. కాబట్టి—

పాట:- అక్కమ్మరీయీరన్న పలుకుచున్నావు ఒకపలుకు
యిందాక మీయత్త లీసు [illegible] బోలీలు

యిప్పుడేడు బోలీలు అడుగుచున్నావు [illegible]
యిదియేమి దోద్యాము చెప్పుమంటాడు వీరన్న

వ. అవునా వీరన్నా ఈవేళకార్తీకపౌర్ణమి నోములుకాబట్టి [illegible] లకు అన్నంపెట్టుతాము అన్నమువార్చినగంజి వృధాగాపోతుందిఅని—

పాట:- యేడు దొడ్లయుమాకు అవులున్నాయి వీరన్న
గంజికి బోలీలు అవుసరముమాకు వీరన్న
రాత్రిజాములోన నీవు తేగలవా వీ
మాయ [illegible] నాడక నీవు తీసుకురమ్మా వీ
నాలినేడల నీవుంచిపొమ్మా వీ
అమాట లాలించి [illegible] వీ

వ. రాత్రి యెనిమిదిగంటలలోన యెనిమిది మనుష్యులచేత పట్టించుకొని సన్యాసమ్మ గాలిముడిలోపుంచి వెళ్ళిపోయినాడు. అంతట సన్యాసమ్మ [illegible] యిచ్చిన భోజనములు [illegible]లోపుంచివేసి యీలాగున [illegible]చుచున్నాదం[illegible]

పాట:- నారాజు వచ్చి[illegible] ఈలాగుం చేనా అమ్మయ్య
నాదేము [illegible] సుంచేరా భోజనము
[illegible]
నొష్టలి[illegible] [illegible] ఓ
ఈము[illegible] [illegible] ఓ
అని [illegible]భోజనము [illegible] మ్మయ్య
[illegible] ములు [illegible]
[illegible]లహారములు [illegible]

వ. [illegible] గుల్ల [illegible] [illegible]ములో వేసు[illegible]ని యిష్టయీశ్వరులను [illegible] చుకొని సన్యా[illegible]మ్మ పుచ్చు[illegible]నే

పాట:- [illegible] పుచ్చు[illegible] [illegible]
సన్యసి[illegible] మన్నాటు [illegible]
[illegible] వున్నాలు [illegible] పుంచి [illegible]
ముమ్మాటు[illegible]న్నాలు తిన్నట్లుంటె దేహాయునకు
తులసిష్ట[illegible] [illegible]లున్నావె [illegible]

అరగాలడూ గంగతో వరములున్నాది అ
అత్తవేలికలోన కుందుచున్నాది అ

వ. యింటిలో మంచిపరమాన్న మొండిననాడు యింటందరున్న గారెలు, బూరెలు, అరిసెలు, నెయ్యప్పడములు, నేతిబూరెలు, పరమాన్నములు, పాలు, నెయ్యితో భోజనముచేసి సన్యాసమ్మకు యెటువంటిభోజనములు యిస్తాదంటే

పాట:- పరమాన్న మొండినవేళ సున్నమిస్తాది దా
అన్న మొండినవేళ అగ్గిజావయిస్తాది దా
కుడుములొండినవేళతవిటికుద్దులిస్తాది దా
అరిసెలొండినవేళ పొయిరొట్టెలిస్తాది దా
కాలుకంకణమేసి యేలుచున్నాది దా
చేతికంకణమేసి యేలుచున్నాది దా
ముండాసిరండాని కోటితిస్తాది దా
యిద్దరూకూతుళ్ళకు ఇంటనుస్తాది దా
చేనకోడలినిబట్టి యేలుచున్నాది దా

వ. ఒకనాడు సనాయమ్మాదాన ధాన్యపుదంపులకు పెట్టక పిలుచుకున్నాదు అత్తగారినిపిలచి అప్పటినుద్దేదాలన్న యిద్దరు పెళ్ళ చేయున్నాము లేక మాకో కోడలుకు చకద్ర దంచియున్నావా అనగానే

పాట:- సనకబూపనులన్ని నీవుచేయరాదా అత్తమ్మ
లేక మానంతమూకచ్చి చేస్తారాదా అత్తమ్మ
పిలవమ్మదంపులకు నీకు పిలవనమ్మా దా
ఆమాటలాలించి పాపిష్టురాలు దా
పిలవగానే అతల్లి పరుగునొస్తాది అతల్లి
దండనేదాలమ్మ చాలదండములు దాలమ్మ
నన్నుపిలచినకార్య కారణమేమి దా
రండానీ మూడాసి చెక్కిళ్లుపొడిచీ దా
ధాన్యాలుదంపులకు నీవుదంచబొమ్మి స
నా చేతకానిపనులు చేయలేనమ్మా దా
నీయున్నపా మారాలు మప్పింటకాదా ఓకాల

నీవదినెమ్ముండయున చెప్పింపలేదా ఈపనులు
ఆమాటలింటాది బాలకోమగువా స
నాకన్న వారినినీవు తిట్టకోయత్తా ద్వా
ఆమాటలింటాది గుడిసేటుముండా దా
నీయమ్మ నాసవతి యేలిందికాదా ఆనాడు
నీయమ్మ నాసూరాలు కొట్టిందికాదా నన్నెయిన
ఆనాడుపగలన్ని తీర్చుకుంటాను ఈనాడు
మూతికందంబు పెట్టి మూలపడవేసి దా
చంపచగావులుకొట్టి ధరణిపైద్రోసి దా
ధరయందు ఆబాల మూర్ఛిల్లగాను స
చిన్నక్కసూరమ్మ నీళ్ళుపట్టుతుంది ఆవేళ
అప్పుడేమంటాది అత్తదాలమ్మ దా
దనలాంటి యేలిక నిన్నేలగలదా సూరమ్మ
యుండా కాడినమాట యిప్పుడనబోకు దా
ఒకయిల్లుమూడిల్లు నేనుచేతునుగా దా
సవతిబాలనాక యేలుచున్నావు దా
గురిపెల్లి రామన్న ఈమాటవింటె దా
నీశిరసుకొట్టి కోటగుమ్మానకట్టే దా
నీచర్మమూవలచి రణభేరియెయ్యించూ రా
అంతలో ఆబాల మేలుకన్నాది స
అన్నరా పెద్దన్న మాకు పెద్దన్నా రా
నాకష్టకాలములు కళ్ళచూడుమురా రా
నాశోకవార్తలే నీవుచూడరాదా రా
నీచేతల్లి పెంచినా వదినెపాపమ్మా పాపమ్మ
నాశోకదుఃఖములు నీడచూడరమ్మి పా
కన్నతండ్రిముద్దు నేనుయెరుగనుగా ఓయమ్మ
కన్నతల్లిముద్దు నేనుయెరుగనుగా ఓ
కనుకున్న వారికంటె । ముద్దుగాపెంచీ ఓ

యీ ఘోరఅవ్వాజీలో ననుముంచినారు మీారయ్యొ
యీ అన్నికరియింటిలో ననువేసినారు మీారయ్యొ
అతిఘోరానే దుఃఖపోతాది ఆబాల
యీకంటకన్నీరు కంటబోసి ఆబాల
నలవలాకన్నీరు జలజలస్రవాలే బాలకును
పక్షిలాగునబాల సగుశోకమొందే స
ఆయిష్టయీాశ్వరులను తలచుకున్నాది ఆబాల
పుణ్యావతిసత్యములు సాయమాతావే ఆవేళ
ఆబాలకోకాలి చేతబట్టింది స
ముగు ఆబాల దంపనాని నుగా స
నలుగుపూసను చెల్ల ఒక్కొక్కదేసే స

వ. ఈలాగున అత్తయేలిన యేడికలు పడుచున్నది ఒక్కొక్కటి మరి కొన్ని దినములుపోగా—

పాట:- కడుపుకన్నము లేదు కనులనిద్రాలేదు అమ్మయ్యా
కన్ను కాలుకలేదు నోటిబొట్టులేదు అమ్మయ్యా
వంటపసుపులేదు స్నానములులేవు బాలకును
యఱ్ఱనీదేహము నల్లనై నేయీ బాలకును
నిండుపౌర్ణమికళను చంద్రుండు మోము గా
రాహుగ్రాసములాగు కళలుపోయెనుగా గా
నూరేండ్లకు సతి వర్ణమాయెను గా
కోటిమేడికల్లా గుండుచున్నదిగా

వ. యీలాగున వుండగా పూరింట అపుగక తిన్నదానిలాగున అయిపోయినాది, అత్తపెట్టిన భోజనములు పక్కనకుపెంగు చాలు బట్టు కొని తెస్తూయుండగా మరిచిఅప్పన్న ఆవులశాలనుండివస్తూ యున్నాడు

పాట:- తనమరిది అప్పన్న యెదురాయెనేమి ఆవేళ
తనవదినేనాయము కళ్ళచూచెగా అప్పన్న
యెందుకీతమవదినే యీగతాయెనుగా సన్యాసి
చంకలోబోలీలుతో అదియేమిటిమా అమ్మయ్యా
పాలికుడ్డలుకట్టిన కారణమేమో అమ్మయ్యా

ఈవర్తమానాము వదినవడిగేవా అప్పన్న
దండమే మాయమ్మ చాలదండములే మావదినె
యుండాక తెచ్చినది అదియేమిటమ్మా మావదినె
ఆవ్వాసునీకేల వెళ్ళిపోవమ్మా ఓమరిది
చెప్పితే కారణము తెలుసుకుంటాను ఓయమ్మ
లేకుంటె ప్రాణాము యిక్కడవదిలేనా వదినమ్మా

వ. అవునమ్మా మరిది అప్పన్న మీయమ్మ అన్నము పరమాన్నము మార్చగా భోజనముచేసి తరువాత తిందామని మిగిలినకాడకి తీసుక వస్తిని అవునమ్మా మావదినె మిగిలిన అన్నము తెస్తినంటివి ఆమాట నాకు నిజముచెప్పమన

పాట:- మనకు పుట్టకాదు కాదు పుట్టబ్రతుకుగాదు ఓయమ్మ
నీవు మగ్గాలుకాయాకు మాలక్ష్మి మమ్మా ఓయమ్మ
నీవుచాటుబెట్టాబోకు సత్యవతిరాణి మావదినె
నీయు[illegible]రాటిదేహేము నలువా మొనేమీ ఓయమ్మ
నీజాననేసికులు మట్టాయెనేమీ ఓయమ్మ
నీగారడుకొప్పుమి జటలుకట్టెను ఓయమ్మ
పసుపులేని [illegible] ముకేల నీవుకట్టినావు ఓయమ్మ
నీపచ్చాలువాదలు నగలుపోవమ్మా మావదినె
నీకనుకాటుకలేదు నొసటబొట్టులేదు ఓయమ్మ
నీయింట [illegible] చిన్నబోనేల ఓయమ్మ
[illegible] ఓయమ్మ
[illegible] అప్పన్న
[illegible] అప్పన్న

వ. [illegible] భోజనములు మా లాగున చూపుతాదంకే—

పాట:- మీతల్లి యిచ్చిన భోజనము చూడు నామద్ది
మీతల్లి యిచ్చిన అన్నాలుచూడు నామద్ది
మీతల్లి యిచ్చిన వంటలివి చూడు నామద్ది
మీతల్లి యిచ్చిన కూరలివి చూడు నామద్ది

న్యాయమో ఫలములు యెవరు గప్పించగలరు దైవామ
మీయన్న వచ్చేవరకు చూపనుంచేనా నామర్ది
పక్షిలాగునబాల శోకమాయెనుగా సన్యాసి
ఆమాటలింటాడు అపుడు అప్పన్నా అప్పన్న
కన్నునీరులుకార కటకటస్తాడు అప్పన్న
అయ్యయ్యో నాతల్లి యంతన్నకారీ ఓయమ్మ
ఈమాటమీయన్న రానున్న వింటే ఓయమ్మ
ఈఅగ్రహారమునాకు సెగలబెట్టునుగా అమ్మయ్య
కీ దుఃఖమునబొందె మరిది అప్పన్నా అప్పన్న

వ. అప్పన్న లోగిళ్ళకువెళ్ళి బంగారుచెంబుతో పాలు తీసుకువచ్చి తనవదిన మేడకువెళ్ళి వదిన సన్యాసమ్మగారిని పాలుపుచ్చుకోమంటూ యున్నాడు అయ్యోమర్ది మీతల్లి చూచినట్లయిన అనిందమాటలు అంటాది కాబట్టి నాకక్కర లేదు అంటున్నది. యెవరు ఆదుకుంటే పాపము వారిదిగాని మనదికాదు పుచ్చుకోమనగా సంగూరుపాలు పుచ్చుకున్నాది మిగిలినపాలు పారవేస్తా ఉగా అప్పన్న పుచ్చుకుంటానంటూ యున్నాడు

పాట:- ఆడవారెంగిలీ మగవారికొద్దూ నామరిది
మేనరికమునకు యెగ్గులేదమ్మా ఓయమ్మ
పెద్దనాడుభార్యావు యెగ్గులేదమ్మా ఓయమ్మా
వున్న పాలు అప్పన్న పుచ్చుకున్నాడూ అప్పన్న

వ. అంతలో సన్యాసమ్మ యేమంటూయున్నాదంటే అవునోయి మర్దీ నీవుయెప్పుడు రమ్మంటానో అప్పుడురావమ్మా అనగా విని వెళ్ళిపోతూ యున్న కాలమందున-

పాట:- ఏడుయంతస్తులా మేడలోనుంచీ దాలమ్మ
అప్పన్న రావడం పోవడం కళ్ళచూచేనూ దా
మేడదిగివచ్చింది పాపాత్మురాలు దా

వ. అప్పుడా అప్పన్న చెంచన్న లేసమయకాలమందున సన్యాసి మేడకు యెందుకువెళ్ళినావు పడుచుకాంతమేడకు వెళ్ళుటకుకారణము ఏమికాబట్టి-

పాట:- మీనవదిన సన్యాసితో మరిగియున్నావా అప్పన్న
ఆపడుచు కాంతతో మరిగియున్నావా అ
ఆనయసుకాంతతో పొందియున్నావా అ
సన్యాసిచిక్కులో నీవుయున్నావా అ
ఆవేళ్ళుతో నీవు గిల్లుకున్నావా అ
ఆమాటలాలించి కోపుకు అప్పన్నా అ
అప్పుడె త్తినకోపం అలవిగాదాయె అప్పన్నకు
మూలున్న ముల కాలికర్ర చేతందే అ
చెయ్యచాచి వీపున చాలకొట్టెనుగా అ
దెబ్బతిని దాలమ్మ పారిపోతాదీ దాలమ్మ
తన అన్న రామన్న యెదురుకుంటాడు రామన్న
అన్ననూ తమ్మున్నాడు జగడమాడనుగా ఆవేళ
జగడమాడి రామన్న వెళ్ళిపోతాడు రామన్న
పట్నములో అందరికి యేగు తెలిసింది యేలుకలు

వ. అప్పన్న కోపముచేత స్నానం చేయక ఆవుల శాలకు వెళ్ళినాడు అప్పటి లాగున అత్త యేలుచున్నది—

పాట:- ఒకనాడు కాదురా రెండింటు కాదు అమ్మయ్య
ఒక నెలా కాదురా రెండు నెలలు కాదు అమ్మయ్య
పదాది కాదురా రెండేండ్లు కాదు అమ్మయ్య
పదునాల్గు సంవత్సరాలు యేలుచున్నదిగా దా
ఒకనాడు అన్నము దాహమెరుగదుగా అబాల
ఒకనాడు గర్భముకు అన్న మెరుగదుగా అబాల
యీ దేరిలయి దేండ్లూ నాటికేయిహాదీ అమ్మయ్య
తన నేనుకట్టిన చీరేకట్టయెరుగదుగా అబాల
యెముక యేలుకలేమీ యేలుచున్నాదీ దాలమ్మ
అత్త యేలుబడిలో యేగుచున్నాది అతల్లి

వ. యీలాగున కొన్నిదినములవరకుగా సన్యాసమ్మకు పెట్టిన శలు

గ్రామములోయున్న పెద్దచిన్నలక్కు తెలిసి గ్రామాదులలో త్రోవలలో యేమనుకుంటున్నారంటగా—

పాట:- ఒకనాడు ఒక కాల ఒకదినమునందు అమ్మయ్య
అగ్రహారము స్త్రీలు పురుషులందరునూ ఓయమ్మ
పాల్వాటిపట్నము సంతకెడుతారు వారైనా
సంతకెళ్ళినదారిలో యేమిజరిగెనూ ఆవేళ

వ. ఆవేళ సన్యాసమ్మ అన్నలు యేడుగురు మోకాసీలువచ్చి వున్నారు యేడుదేరాలు వేసియున్నారు సంతకెళ్ళిన స్త్రీపురుషులు చూచి ఒకరితోనొకరు యేమంటూరంటే యీమాన్యరాజులు కడ పుట్టిన సన్యాసమ్మను దాలమ్మను యిచ్చినారు ఘనువంటివారికి అక్క చెల్లెలక్కు దాలమ్మయేలుచున్నది [illegible] సమయమందున

పాట:- రామన్న నౌకరి ఆలించినాడు ఆమాట
పరుగు పరుగునబోయీ రామన్నొద్దకు వాడైనా
వింటివా రామన్న వింతైనమాట రా
నీచెల్లెలు సన్యాసిని యేలుచున్నది రా
[illegible] త్రోవకేడీలు వ్రాసువేస్తిరిగా రా
ఆరుగురుతమ్ములూ వింటుయున్నారు యీమాట
[illegible] కోపం [illegible]
పదకన్ని రామన్న [illegible] కమ్ము రా

వ. యీపండించిన [illegible] రామన్నముద్రలు వేయించి దండా రామన్న [illegible]—

పాట:- [illegible] కట్టుకువాడు [illegible] రా
తన భార్య పాపమ్మ మాలుకొన్నాడు రామన్న
రావటే పాపమ్మా రమ్మానిలిచి రా
నీకుదండమో నారాజా చాలదండములు నారాజ
వేగమొచ్చినవక్కా కారణమేమి నారాజ
నాబాల చెల్లాలు చెల్లిపోయుందీ పాపమ్మ
చెల్లిపోయినవక్క కారణాలేమి నారాజ
నాచెల్లి దాలమ్మ యేలుచున్నదిగా దాలమ్మ

యేలినాకడని కళ్ళచూడరా మీరయిన
వేగముగ పాపమ్మ వెళ్ళుచుంటాదీ పాపమ్మ

వ. నాయిలుకర్నాలు అన్నతమ్ములు ఒక్కక్షణములో ప్రయాణస్తులై అగ్రహారము యీలాగున వెళ్ళుతావుంటే—

పాట:- యెత్తరబోయీలు పాలకెత్తరా బోయీలు
పంపించుచుందపుడు పాలకెత్తేను బోయీలు
అగ్రహారమువారు దాటొచ్చినారు వారైన
అప్పుడేమంటారు నాయిలుకర్నాలు వారయిన

వ. అవునయ్యా రామినాయుడా మనము అక్రమముగా వెళ్ళితే మాటపొందుతాము కాబట్టి—

పాట:- యిద్దరునొకర్తను మనముపంపుదమా రా
నిజముకల్లలు తెలుసుకొస్తారు వారయిన
కల్లమాటలయితే తిరిగిపోదాము రా
నిజమయితే అగ్రహారము నుండగొట్టుదము రా
యిద్దరూబండ్రోతులను పంపించినారు వారయిన
అగ్రహారమువారే నడిదారిలోనా అన్నయ్య

వ. సన్యాసమ్మ కోసం నేను వెన్నాడక వస్తూయున్నది యిద్దరుబండ్రోతులు వారికానక బాలసన్యాసమ్మను యీలాగున అంటూయున్నారంటే—

పాట:- అగుపించెను ముద్దుబిడ్డలు చెప్పుచుంటారు వారయిన
యీకొత్తబండ్రోతులు అంటూయున్నారు బాల

వ. అవునమ్మా యినుమెత్తని కానీ మనకొండలకోనా కాని సాని పిల్లదాలమ్మ కోడలుసన్యాసమ్మను యెరుగుదువా? నేను యెరుగుదును చెప్పమని అడుగుచున్నారని బాలమ్మ చెప్పినమాట నిజమా? అబద్ధమా? చెప్పమంటారు. నేనేసన్యాసమ్మను అని చెప్పగా విని వెళ్ళవమ్మా నీవు బాలవానికంటే చిన్నదైయున్నావు లేదమ్మా సత్యవతి సన్యాసమ్మనని చెప్పగా—

పాట:- మీయిద్దరూలమ్మ వేలుచున్నారా ఓబాల
మీయన్న లేడుగుడు వచ్చియున్నారు ఓబాల

అల్లదిగో దేరాలు వచ్చియున్నారూ ఓబాల
పోండయన్నమీతోటి కలసివస్తాను నేనైన
ముందలాబంట్రోతులు వెనుకను అమ్మయ్యా ఆబాల
వచ్చినాబంట్రోతులను యేమనంటాడు రా

వ. యేమిరాబంట్రోతులు యేమివర్తమానాలు చెప్పమనగా అల్ల దిగో మీచెల్లెలు వచ్చియున్నదనగా రామన్న చూచియేమిరా నాకన్న మాచెల్లెలు దేహము గంద్రునితో సమానము కాబట్టి

పాట:- కాలిదానికిమీరు చెల్లులంటారు వారయిన
మాలదానికి వారు చెల్లులంటారు వారయిన
అప్పుడెదరెండాలో నిలచియున్నది ఆతల్లీ
యేడుగురు అన్నాలు చుట్టునిలచెనుగా వారయిన
చెల్లులనువార్తైన వోల్చలేదాయె వారయిన
పరబిడ్డనూమనము యెట్లుఅడుగుదుమూ శమ్మాలు
అప్పుడారుగురు అన్నాలు పలుకుచున్నారు అప్పుడును
పెద్దన్న రామన్న అడుగుచున్నాడు రా
యెవరుబిడ్డవుతల్లి యెవరురోడలవమ్మా ఓతల్లి
ఆమాటలిన్నాది బాలయమగువా సన్యాసి
భారమైదుఃఖంబు పట్టించలేక స
రావుమనుచునుబాల ధరపై నిలచెనే స
చెల్లులనుపట్టాక దుఃఖపోతారు వారయిన
ఆ మోరరామన్న శోకమాయెనుగా రా
కొండగొర్రెలాగు ఘోషపెట్టెనుగా రా
ధరయందు తనశిరసు గుద్దుకుంటాడు రా
ఏలరా మాయన్న శోకమాతావు రా

వ. అవునమ్మా చెల్లెలా నీరూపురేఖ లేమాయెను నీచీరెలు, రవికెలు, యేమిచేస్తివియనగా—

పాట:- తనఅన్న రామన్న వర్ణించిఅడుగా రా
యింక నేమిటాంకుదూ దైవమంటాది ఆబాల

ఓయిష్ణు ఈశ్వరులార మీరుగలరోయి దైవాము
మర్మాలుపెడుతాది మాలక్ష్మితల్లి ఆబాల

వ. యీాయేలుబడి మాాయన్నతో చెప్పినట్లుయిన మాాయత్తగారిని పొడుచునో కొట్టునో యికను లోకులు యేమిఅంటారంటే గొప్పవారి బిడ్డకు సేయబట్టికదా అత్తవారియిల్లు నాశనము అయింది అంటారు కాబట్టి—

పాట:- ఈలోకనిందాలు పడలేనోయమ్మా ఓయమ్మ
అన్న రామాయన్న మాకుపెద్దన్నా రా
నన్న యేలినవారు కొలువులోయుంటే రా
యెందుకూశ్రృంగారం యవరుచూచేరూ రా
నగలు చీరెలుతీసి దాచిపెట్టితినీ రా
సరిగాను బొంకింది నద్దుగాబాల స

వ. అవునమ్మా చెల్లులా నీగర్భము నిండ అన్నమయినా లేదా వూరంట ఆడుగుక తిన్నదాసిలాగున వున్నావు

పాట:- అప్పుడొకమర్మాలు పెట్టుకున్నా స
సూరుకుసుందిమాకు కంబార్లుగలకు రా
వచ్చిపోయినచుట్టాలు మందిరముమాది రా
ఆవంటల్లనాదన్న సలవారినాది రా
మిగిలితేనాదన్నా తగిలితేనాది రా

వ. అవునమ్మా చెల్లులా మిగిలితేనాది తగిలితేనాది అంటూాయున్నావు కాబట్టి ఎత్తిపలుబడిచేస్తుయున్నాదని నాకు తెలిసింది నిజముగా చెప్పవమ్మా యనగానే—

పాట:- గాదులామీాదను నేనెపెద్దనురా రా
కొట్టిళ్ళమీాదాకు నేనెపెద్దనురా రా
యింటియధికారంబు యంతనాదియురా రా
నన్నుఎత్తియిచ్చివారు యవరుయున్నారు రా
పదవమ్మచెల్లూాల వెంటనొస్తాను ఓబాల

వ. మాయన్న వచ్చినట్లయిన ఈగ్రామములో యవరైన చెప్పి వేస్తారు కాబట్టి ఓరన్నా చెల్లెలుమీద ప్రేమగలవాడనయితే నీవొక్క డవుచూచి పోయియుందువు నీవు లోకములో లేనినాటియిచ్చినావని దొంగిలించుటకు నాయిలు కర్నాలతో వచ్చినావు

పాట:- నావెంట నీవిపుడు రాకూడదన్నా రా
లేకుంటే నాశిరసు ఖండించురన్నా రా
పాదాలుపట్టుకొ సేవచేస్తాది స
ధయందు ఆబాల ఒకగిశోకించే ఆబాల
ఆశోకమిన్నాడు అన్న రామన్నా రా
కేదన్మ చెల్లాల నేనవస్తాను చెల్లెల
నీచేతిఖడ్గముతోను నన్ను వధియించుమా మా
నాయిలు కర్నాలు చూస్తుయున్నారు అక్కడను

వ. ఆమాటలు నాయిలు కర్నాలు ఆలించి యేమిఅంటున్నాయున్నా రంటే అవునమ్మా రామోతి రామినాయుడు మీచెల్లెలుచూడగా ఈలాగున చెప్పుతున్నది. యికను మనము వెళ్ళినట్లయిన సిందమో స్తాము / అనగా

పాట:- మనము వెళ్ళినవక్క కారణముయేమి రా
ఆమాటవిన్నాడు అపుడురామన్నా రా
ముద్దాడిచెల్లెలుకు తిరుగంపినాడు రా
చాలకోలదిగధనము చేతికిచ్చెనుగా రా
వచ్చినాఅన్నాలు తిరిగిపోతారు ఆవేళ
ఆబాలసన్యాసి నేడకేగెనుగా స

వ. అత్తగారాలమ్మ పెట్టెభోజనములు యేలాగునయున్నా దంటే—

పాట:- పుక్కజొన్నాంబలి ములకాటకూరా అమ్మయ్యా
అచ్చోటబోలీలు నిండియున్నవి అమ్మయ్య
అత్తయిచ్చినాబోలీలు కోటిసందేనుగా అమ్మయ్యా
అత్తయిచ్చినసద్దులు కుప్పలాయెనుగా అచ్చోట
యేకుప టలుతాకు యేలుచున్నదిగా దా
అత్తియేలికలల్లా గుందుచున్నదిగా స

అన్ని కోరిదాలమ్మ అదియూరిపోను దా
పెట్టరానీసెరలు పెట్టుచున్నదిగా దా
పెద్దక్క - సుబ్బమ్మ పీసుపెడుతాది సుబ్బమ్మ
యింటిపనులకు దేవి వంతులేస్తాది సుబ్బమ్మ

వ. అవునే అత్తమ్మా యీకోటిపనులన్నీ యెవరుచేస్తురు నీముద్దు కోడలను యెందుకుకూర్చుండబెట్టితివి

పాట:- పిలవమ్మ ఓయత్త నీవుపిలవరాదా దా
లేకదాసవంతుపనులన్ని నీవుసేయరాదా
లేకమావంతుమాకిచ్చి మమ్మంపరాదా దా
అప్పుడేద్దాలమ్మ పేరెట్టిబించి స
అత్తగారుపిలవగానే పోజరాయెనుగా స

వ. అన్నగారు యిచ్చినధనము పయ్యాదుచెంగున మూటగట్టి యున్నాది అత్తగారు కనులచూచి యిది యెవరుయిచ్చిన ధనము చెప్ప మంటూయున్నారి, సంతచేడెలలోను మాయన్న అంపినాడనగా

పాట:- యిరుగునాపొరుగూనా మరిగియున్నావా స
నీమరిది అప్పన్నతో మరిగియున్నావా స
లేక చోరుడైన నీమగడు నీకంపెనా స
నీతల్లిదొంగాగుణము నీకబ్బినాదా స
నీవది కనాసతి వద్దానాదైనా యీగుణము
దొంగడబ్బుకు మావారిదంటగా ఓగాల
మూటికుందాలుపోడిచి మూలపడద్రోసి గొలకను
చేతిలోనాడబ్బు లాగుకున్నదిగా దా
కన్నవారూమీద కోకమాయెనుగా స
దండమేదాలమ్మ చాలదండములు దా
అప్రదిష్టమాటలు అనబోకు దా
పాపిష్టినోటంట కీలుకాల్పవాలా దా
దొంగన్నమాటకు మండిపడుతుంది స
యీమాయతనువుకు జీవుడెందున్నాది దైవామ
కన్నవారసుఖముంతా నాడుపోయింది అమ్మయ్యా

అత్తవారుసుఖమంతా నేకుపోయింది అమ్మయ్యా
నావ్రతఫలమూలు యింతాయినేమి అమ్మయ్యా
బ్రహ్మవ్రాసినవ్రాత బాయదెవ్వరికి దైవామ
నాపూర్వఫలమూలు నేనేమిసేతు దైవామ
తనఆత్మలో తాను దుఃఖపోతాదీ ఆబాల

వ. నేటికియేడుసంవత్సరములు అయినది యీడేరికొన్నావారి చేలికలో యున్నాను

పాట–: ఒకనాడుగర్భమున అన్న మెరుగనుగా అమ్మయ్యా
తులసీపత్రితోను తపసులున్నాను అమ్మయ్యా
అరగుల్లదూగంగలో నరలుచున్నాను అమ్మయ్యా
పెనిమిటీసుఖమైనా నేటికెరుగనుగా అమ్మయ్యా
ఆరోజుభర్తమీద వాంఛపుట్టెనుగా బాలకును
కన్నవారీగాలి మేడకొచ్చెనుగా ఆబాల

వ. యేడుతాలుపులు గ్రమ్మనవేసుకున్నది నేను ముత్యాల బందరు వెళ్ళి వచ్చేవరకు యీతలుపులు యెవరు తీసినట్లయిన వారి శిరస్సు పేలిపోవాలి అని శాపంబులువుంచి—

పాట:– పండుకున్నాదర్రా బంగారుబొమ్మా సన్యాసి
నిద్రించినాదర్రా నీలాలికాంతా
పడుకున్నచోటాను ప్రాణాలువదలి స
ముత్యాలబందరు త్రోవపట్టిందీ ఆబాల
గాలిపటమూలాగు వెళ్ళుచున్నదిగా ఆబాల
పెనిమిటున్నపట్నములో వెతుకుచున్నట ఆబాల
యీమురామముకుబాల వెదకుచున్నదిగా స
యెందుచేతకురాజు యేగులేదాయె అమ్మయ్యా
వాడల్లసోదించే వనితకోబాల స
మేడల్లసోదించే మగువనోబాలా స
వెదకి అలసటబొంది సత్యవతిరాలు స

వ. సత్యవతి సన్యాసమ్మ పెనిమిటినికానక యీలాగున శాపములు పెట్టుచున్నావంటే—

పాట:- యేరూములో నారాజు నిద్రలున్నాడో దైవామ
ఆరూమల్లదీపాలు వెలుగైయుండాలి దైవామ
పట్నములోదీపాలు ఆరిపోవలెను దైవామ

వ. సన్యాసమ్మ శాప్యములు ప్రకారం పట్నంలోదీపాలు ఆరిపోయెను చెంచన్న పడుకున్న రూములో దీపాలు వెలుగుచున్నవి. ఆరూముకు వెళ్ళి నిద్రలోయున్న పెనిమిటికి యేమి చెప్పుతూయున్నాదంటే—

పాట:- పెనిమిటీవాదాలు పట్టుకున్నాదీ ఆబాల
దండమోాయి నారాజా చాలదండములు నా
నిద్రకున్నావయ్యా ఓపుణ్యాపురుషా నా
నన్నుయెవరికి కొప్పగించి నీవువచ్చినావు నా
కొన్నవారూ కన్నవారనుకుంటే నా
కొన్నగోవుకు పేలు హెచ్చిపోయిందీ నా
నేడల్ల నాసుఖము యెవరుచూచేరూ నా
మీాల్ల నాయీడు యెవరుచూచేరు నా
వాడకేకోలువులకు నీవువచ్చితివీ నా
నక్షినితల్లిదాలమ్మ చెల్లిపోయింది నా
మీాయన్న రామన్న గడియలున్నారు నా
లోకాన యిదిగొప్ప నిందమోసేము నా
అన్నకరికోలువ్రాలు అవిమూరిపోను నా
పాపిష్టికొలువ్రాలు అవిపాడుగాను నారాజ
అనిచెప్పిబాల మాయమైనాదీ ఆబాల
దిగ్గునా చెంచన్న నేలుకొన్నాడు చెంచన్న
యెందుచూచిన యెవరు కానరారాయె అక్కడను
దైవమాయిదియేమిమ్మూరమన్నాడు చెంచన్న

వ. తెల్లవారేపట్టుటికి చెంచన్న ముస్తాబులై కచ్చేరిలోకివచ్చి దొరలు దొరసానులు బేటికివెళ్ళి సలాముచేయగా మారుసలాములెత్తుకొని యేమిఅంటూయున్నారంటే—

పాట:- ఉదయానవచ్చినా కారణాలేమో చెంచన్న
యింటిమీదాకలలు నేనుగన్నాను దొరగారు
మాయన్న రామన్న చెల్లిపోయినట్లూ దొరగారు
మాయమ్మ దాలమ్మ అయిపోయినట్లూ దొరగారు
సత్యవతినాభార్య కలలోనేచెప్పే దొరగారు
సెలవైతె దొరగారు వెళ్ళివస్తాను దొరగారు
ఆమాటలింటాడు అప్పుడుదొర లేమి ఆవేళ
మా మీదకావస్తే పైవారమీద చె
రాత్రికాలముకలలు మతినుంచరాదు చె
యీడువాళ్లు చెప్పి దుఃఖపడాతాడు
జోడువాళ్లతో చెప్పి శోకపడాతాడు చె
కలవేదకత్తిము ...లు వేదపల్లె చె
చేతల్ల పనులేమో పడనియ్యదరా ఆబాల
చేతల్లవ్రాతాలు వ్రాయనియ్యకురా ఆబాల
యీలాగున అయిదుదినములాయె అమ్మయ్య
అప్పుడేచంచన్నకు వ్యాధివచ్చెనురా ఆబాల
వ. తల్లిలేనిబాలను తెచ్చి యింటిలోపుంచి వచ్చినాను యేమి అపాయము వచ్చునోయని——
పాట:- తనభార్యమీదాను వాంఛబుట్టేనురా ఆవేళ
దొరలువద్దకువచ్చి నాలాముచేసి చంచన్న
యింటియందు క్షేమాలు నపబట్టినావి దొరగారు
సెలవిస్తేదొరగారు వెళ్ళివస్తాను దొరగారు
కానసక చెంచన్న కచ్చించినాడు చంచన్న
ఆరునెలలు సెలవు చెంచన్నకిచ్చె ఆదొరలు
యేడేండ్లజీతాలు లెక్కచూస్తారూ ఆరోజు
యెక్కువాతక్కువా ఒకదినమూ లేదు ఆరోజుకు
యేడేండ్లభారాము ధనముబరువాయే ఆవేళ
వ. కాటమ్మదొరసాని సన్యాసమ్మకు నగలమూట యిచ్చినాది. చంచన్నకు దొరగారు వోడయెక్కించినాడు——

పాట:.. కదిలింది ఆవోడ కాలూవలెల్లీ ఆవోడ
అయిదురోజులకేమో వోడదిగినాడు చె
రాజమహేంద్రాము బజారుకెళ్ళీ చె

వ. తల్లికి అన్నదమ్ముడికి అక్కచెల్లెలకు తగిన ముస్తాబుకొన్నాడు. సన్యాసమ్మకు రవికె, చీరెకొన్నాడు సన్యాసమ్మ పెనిమిటికంటె ముందు వచ్చి నేడప్పై సిదుఎంచుచున్నాది. చంచన్న గ్రామానుకు వస్తూయున్నాడు —

పాట:- అగ్రహారమును తానువస్తూయున్నాడు చ
అన్న రాకలుచూచి యిద్దరుచెల్లుళ్ళూ వారైన
తిరుగొచ్చినల్లికో చెప్పుతున్నారు కూతుళ్లు
దండదండామమ్మా చాలదండములూ దాలమ్మ
మాయన్న చెంచన్న వస్తుయున్నాడు చె
నాకెచీరలిచ్చిన అన్న వస్తున్నాడు చె
అన్నికారిదాలమ్మ మాటవిన్నాదీ దాలమ్మ

వ. అవునగ్రామకూతుళ్ళు యవనోకాను బొందిలవాడు తురకవాడు లాగున యున్నాడుగనుక అన్నవచ్చినాడు అని నాకో చెప్పు తున్నారా—

పాట:- యవ్వానో ముక తూలవాడీనిచూచి మీారయిన
అన్నను చూ నాకో చెప్పవచ్చితిరా మీారయిన
చెరుకొక్క మూాలికిందా పొడిచిందీ దాలమ్మ
యవరినుట్టుకువారు వెళ్ళిపోతారు కూతుళ్ళు
యెక్కవీధి అగంళ్ళ వస్తుయున్నాడు చె
తనతల్లి అన్నామాట ఆలకించెనుగా చె
పులకకా పలకకా యింటికొస్తాడు చె
కొడుకొచ్చే వుదకాలు యివ్వనుంటాది దాలమ్మ
తెచ్చిన ధనమంతా తల్లికిచ్చెను చె
కొట్టిళ్ళ ఆధనము వేసుకొన్నాదీ దాలమ్మ

వ. చెంచన్న పెద్దచిన్నలతోను నౌఖరి వర్తమానము చెబుతూ

యున్నాడు. తరువాత యెవరిమట్టుకువారు వెళ్ళిపోగా చెంచన్న తల్లిని బిలచి దాహముయిన్వమనగా—

పాట:- వెండిచెంబులో పాలు తెచ్చినాదీ దాలమ్మ
పుచ్చుకోగాపాలు పొగకంపులాయె ఆవేళ
యేమమ్మా యీపాలు పొగకంపులాయే ఓయమ్మ
మనయింటికోడళ్ళు తోమినచెంబులురా చె

వ. చెంచన్న తెచ్చినవస్తువులు యవరికివారికి యిచ్చేటప్పటికి సన్యాసి సన్యాసమ్మ కంటికికానరాదాయెను—

పాట:- దండము తండము నీకుచాలదండములు దాలమ్మ
యిరువురు అక్కచెల్లెండ్రు యింటనున్నారు దాలమ్మ
నీయిద్దరూకోడళ్ళు యింటువున్నారు దాలమ్మ
నీముద్దుకోడలు యెందునంటాడు చ
నీబాలకోడలు యెక్కడున్నాదీ మాయమ్మ
నీనేనగోడాలు యెందునున్నాదీ ఓయమ్మ
ఆమాటవిన్నాది తల్లిదాలమ్మ దాలమ్మ
అన్యకరిదాలమ్మ యేమనంటాదీ దాలమ్మ
పాపిష్టి దాలమ్మ పల్కెనొకమాట దాలమ్మ
వింటివిరా నాయనకా యీనస్త్రీమాసం చె
చెప్పసిగ్గునురా సలుగురిలోనా చ
అద్దాలంచు పెంచినా పరువులేనురా నీభార్య
ముద్దులో పెంచినా మరువులేనురా నీభార్య
గొప్పవారుబిడ్డ బలము తెంచిందీ మనప్తైపై
పదిమందికులములో భంగవుచ్చిందీ నీభార్య
మెరువులేనింటిని యెరువునాపిందీ నీభార్య
ముండాని రండానే కోరితిట్టిందీ నీభార్య
మాయన్న రామన్ననుకూడ తిట్టిందీ నీభార్య
నీకిష్టమయితే భార్యను యేలుకోపోరా చ
మాకుయిష్టము లేదు సరుకుమంటాది దా
ఆమాటలిన్నాడు యన్నచంచన్న చ

యుక్కున్నాదమ్మా చెప్పమంటాడు చంచన్న
కన్నోరు బలిమిచూచి నంతులడిగెనురా నీభార్య
నంతుపుచ్చుక దేవీ బ్రతుకుచున్నది నీభార్య
దానికన్నోరుకట్టిన మేడలోవున్నాది చ

వ. అప్పుడత్తినకోపము చెంచన్నను అంతింతకాదు నెండిబెత్తం చేతపట్టుకొని సన్యాసమ్మ గాలిమేడకు వచ్చినాడు పట్టెమంచముమీద పడుకున్న కాంతను కన్నులారచూచి యీలాగున కృశించుచూయున్నాది. బంగారమువంటిదేహము నలుపుఅయి వున్నది. రసములువిరిగిన ముసలికాంతలాగునయున్నది. బట్టియీసమాచారముకనుకొంటామని.

పాట:- జానడుదీసికొప్పు జటలాయెనేమి దై
బారడుదీసికొప్పు మట్టాయెనేమీ దై
గంధపౌడ్లమేను నలుపాయెనేమీ దై
కట్లెలో జీవుడు లేకయున్నాదీ దై
వలవలాకన్నీరు జలజలనుగారె చెంచన్నకు
గుణముమ్మాయీ గాల యింతన్యాయమారాలు దై
యింతపాపాత్ముడను యెందుకెళ్ళితినీ కొలువులకు
బ్రమ్మదేవోక్క అందరికాల స
నాచేతుల బాల పంపుకుంటినిగా గాలను
యుక్క దేవోక్క శోకవాతాడు చె
నభార్యచెయీ చేతబట్టనుగా చె
లగవమ్మ యీయాడు యెకనెన శ స
సమ్మ యుప్పరేమున్నాను యెలినీవేళ్ళ స
నాయీదకోపాలు నీవుంచబోకు నబాల
మోము త్రిప్పి నీను మాటాడవమ్మ స
పులకకాపలకకా జీవాత్ముడుదేము కట్లెలో
లేక లేపీనాడు యిసికిపోతాడు చె
మొలలోదిఅబాకు జర్రునాతీసి చె
పొడుచుకుంటూనని బాకుపత్తెనుగా చె

పొడుచుకున్న సమయములో బాలకోసుగువా స
పడుకున్న ఆతల్లి తుళుమనిలేచే స
తనభర్త ముకములే కళ్ళచూచింది స
దండమోయినారాజ చాలదండములు నారాజ
యెప్పుడో స్త్రీవిరాజ కొలువులునుంచీ నా
కొలువుమీాదానీకు వాంచాదీరిందా నా
ధనముమీాదానీకు మనసుదీరిందా నా
నేనుచస్తేనీకేమితక్కువగా నా
నాలాటిభార్యలు నీకుతక్కువగా నా
నేను చస్తే నీకు భార్యలు కొదువా నా
నన్ను యెవరికొప్పగించి కొలువెళ్ళినావు నా
తల్లిలేని బాలునకు నీకు తెలియలేదా నా
కొన్నవారు కన్నవారానుకుంటే నా
నాకన్నప్రాణము కనులార చూడు నా
నాశరీరశృంగారము కనులార చూడు నా
పెనిమిటినాడాలుపట్టి శోకించే స
యీాకంటికన్నీరు ఆకంటబోసే స
వలవలా కన్నీరు జలజలను రాలే బాలునకును
కావుకావున బాలు కంకటిల్లేను స
తనభార్య శోకంబు కనులార చూచి చె
కౌగలించుక తాను పట్టుకుంటాడు చ
తొడమీద బాలకును కూర్చుండబెట్టి బాలకును
వలవలాశోకించె తాను చందన్నా చ
పలుమారు భార్యచే చెక్కిళ్ళ ముద్దాడే చ
యింతప్రేమలు నీకు నాయందుయుండేటి నా
యీాకర్మఫలమూలు నాకెందుకొచ్చె

వ. అపుడు చందన్న యెక్కడచేసిన శోకము వచ్చి అయ్యో సంన్యాసిదేవి నీచీరెలు, రవికలు, అలంకారములు యేమిచేసినావు.

నీతీగి వెంటుప్రసేను నలుపాయె కారణము చెప్పుమన గాను సన్యాసమ్మ యాగాగున చెప్పుతాదంటే—

పాట:- పెనిమిటీకడరెక్క పట్టుకున్నాదీ స
జాడీలు వద్దాకి తీసుకెళ్ళింది స
మీతల్లి యిచ్చీన భోజనము చూడు నా
మీతల్లి యిచ్చీనా కంచములు చూడూ నా
మీతల్లి యిచ్చీన రొట్టెలివి చూడు నా
యేడుదొడ్లలు పేడ వంతు యిచ్చిందీ నా
నాగొప్పకురులాకో తుడువమన్నాదీ నా
నాపట్యాడు చెంగుకో యెత్తమగా నా

వ. ఓయి నాదాక నీవు వెళ్ళినది మొదలు స్నానములేదు బొట్టు కాటుక లేదు కంటికి నిద్రలేదు వుండడము కాక

పాట:- కడుపుకన్నము లేక కనునిద్ర లేక నా
నాకట్టుకోక లే తలసబుసు లేక నా
నేనుతలసిప తు ను పములున్నా
ఆరగుల్లగంగాకో వరములున్నా ఘ నా
చూడాదికోకచింకిగుడ్డ యిచ్చిందినీ
అన్న మొండిం వేళ గడిగజావ యిచ్చిందీ నీ
కుడుములొండిన వేళ తవిటుముద్దులిచ్చింది నీ
మొక్కజొన్నంబలి ములుకోటకూర నా
అరిసెలొండినాడు పాయిరొట్టెలిచ్చింది నీ
కాలుకంకణమేసి నన్నపలింది నీ
నీతల్లికష్టం లేక కొడలనుయాలా నా
నీచేతిఖడ్గము చేత నను నరకవయ్యా నా
అతి ఘోర ఘోరమే శోకమూతాది ఆబాల
తనకుచ్చు చెంగూచే కన్నీరు తుడిచే చ
అయ్యోయో నాతల్లి యంతన్ని కారీదా
తల్లిలేనిబాలను యింత జేసితివా దా
ఈమాట మీయన్న రామన్న వింటే స

అగ్రహారము వాడు తగలబెట్టునుగా ఓ
యిటువంటివారింట మనముండరాదు ఓ

వ. దొరసాని కాటమ్మ యిచ్చిన నగలు ధరింపజేసినాడు. బంగారు పాలకీ తెప్పించి పాలకీలో కూర్చుండబెట్టి పుట్టినింటికి పంపించి తాను కచ్చేరీకి వెడలిపోయెను.

పాట:- పుట్టింటికి బాల [illegible] చున్నదే స
[illegible] వీధి అంగళ్ళలో నాగవెళుతుంది బాల
[illegible] రుపున [illegible] నట్టయ్యో
[illegible] కరిదాలన్న [illegible] వమ్మ దా
పాలకీలో వచ్చిన బాలను చూ [illegible] దా
[illegible] కన్నుల్లో మీగ [illegible]
పుట్టింటికి బాల [illegible] చున్నదిగా స
[illegible] మీరు [illegible] కరా [illegible]

వ. [illegible] దరు [illegible] పున [illegible] గారు [illegible] రమ్మ [illegible] నుంచి [illegible] లమ్మ ముగ్గురకు [illegible] ము [illegible] వెళ్ళిపోయినారు. [illegible] దుఃఖస్తులైనారు. [illegible] చేతను [illegible] దుఃఖ [illegible] గుమిండగ [illegible] చేత [illegible] చెప్పతాడిం —

పాట:- అమ్మ [illegible] కోడలను [illegible] నాను దాలమ్మ
[illegible] కోడలకు [illegible] చేయాలె దా
[illegible] కోడలు [illegible] టున్నాదే [illegible]
[illegible] మాట [illegible] అప్పుడు చం [illegible]
[illegible] కొంతకాలము న
[illegible] వాడు చేతబట్టునుగా చ
కడుపంటి [illegible] చేడకొచ్చెనుగా చ
[illegible] సన్యాసికి కళ్ళ [illegible] నుగా చ
[illegible] సమలు [illegible] సన్యాసి
నేను చెప్పినమాట లక్ష్యంబు లేదా ఓ బాల

కళ్ళుయెఱ్రగ జేసి గర్జించి పలికె చంచన్న
పెనిమిటి కోపాలు కళ్ళజూచిందీ ఆబాల
దండమోయి నారాజ చాలదండములూ॰ నా
అన్నమొగుగానన్యా పుణ్యా మెఱుగనుగా నా
నీయిద్దరక్క చెల్లుళ్ళు ననుదెచ్చినారూ నా
మీకు నిమ్మన్నారని ననుదెచ్చినారూ నా
యింకకంటె నాకు రెండు తెలియదుగా నా
తిరిగి పుట్టింటాకు జేరమంటారు చె
ఆమాటలాలించి బాలకోమగువా స
నిన్ను విడచీనేను క్షణముండాలేను నారాజ
నాప్రాణాలుపోయినా వెళ్ళనంటాది సన్యాసి

వ. పుట్టింటకు వెళ్ళననాను చంచన్నకు కోపమువచ్చి వెండిబెత్తం తోనుకొట్టగా రెండుచేతులతో అపినది. ఆదెబ్బచేతిదండమీద తగలగానె

పాట:- సీలగుండలమీద దెబ్బతిన్నదిగా ఆబాల
పట్టాడు తనగాజులు ఘల్లుమనెప్రాలే అమ్మయ్య
కావుకావునబాల శోకమాయేనూ ఆబాల
దండమోయినారాజ చాలదండములు నారాజు
రెండు చేతులతోను దండములుబెట్టె ఆబాల
గోడుగోడునబాల దుఃఖమాతుందీ ఆబాల
ఆశోకమిన్నాడు అపుడు చెంచన్నా చెంచన్న
యెక్కడాలేనొక్క దుఃఖమాతాడు చె
కౌగలించుకవాడు పట్టుకుంటాడు చె
తొడలపై బాలాను కూర్చునబెట్టి చె
దాసిమైజారుచెంగుతో కన్నీళ్ళుతుడచే చ
చెక్కిళ్ళుబట్టుకా చేరిముద్దాడీ చె
ఆశోకమిన్నాడు అన్నరామన్నా రామన్న
మాయింటబంట్రోతు యికలేచినాడు వీడయిన
వనితలనుకొట్టుటకు వీడుకు చెల్లునురా యిలయందు

ఆమాటకూ చెంచన్న ఉగ్రుడౌతాడు చంచన్న
నాబంట్రోతుగుణములూ మెంచబోకన్నా రా
నావంతునాకియ్యరా బ్రతుకబోతాను రా
ఆమాటలిన్నాడు అపుడు రామన్నా రా
నీకేమివంతూరా తన్నదనుచూడు చ
నీనల్లదబ్బులుపరగ నేను పోడుతునురా రా
మనవూరిలోయున్నారు దండాసివాళ్లు చె
నీపిలకజుట్టుపట్టి యీడ్పించగలనూ చె
యీలాగుయిద్దారు వాద మొందేవారూ వారిన

వ. యీలాగు యిద్దరు అన్నదమ్ములు వాదమాడి అన్న రామన్న కచ్చేరికి వెళ్ళిపోయినాడు చంచన్న మున్నాబు అలంకారములు ధరియించి నాడు పటాళముతీరు పాగజుట్టినాడు జమదాళి చేకుపట్టుకొని సన్యాసి వద్దకువచ్చి యేప్రకారము చెప్పుతూ యున్నాడంటే

పాట:- అవునమ్మా ఓబాలా సత్యవతి రాలా స
రచ్చన్యాయములోకి నేనెళ్ళుతాను ఓబాల
వంతుపుచ్చుకొని వేగమొస్తాను ఓబాల
చేతనున్నజమదాళి చూకుచూచిందీ ఆబాల
దండమోయినారాజ చాలదండములు నా
వెళ్ళవద్దునారాజా వంతేలనిన్నూ నా
నీకేమితక్కువాని వొంతుకెడతావు నా
నేను అరణాలుతెచ్చిన మాన్యాలురాజ ఓరాజ
నీకేలుకుంటేచాలు వంతేలనీకూ నారాజ
కాదనక చంచన్న ప్రాయాణంలాయె చంచన్న

వ. యీరాజు వెళ్ళవద్దు మరునాడు వెళ్ళవచ్చును వంతుపుచ్చుకో వచ్చును. అని చెప్పిన భార్యామాటలు ఆలించక యేమిటి అంటాడంటే—

పాట:- మొగమీసమై తేను వంతు తెస్తాను నేనైన
లేకుంటే ప్రాణాలు విడిచివస్తాను నేనైన
ఆడదానను చాయితే తిరిగివస్తాను నేనైం
ఆమాటవిన్నాది బాలకో మగువా సన్యాసి

నేను సత్యవతిబాలాను నామాటవినవయ్యా నారాజ
జమదాళిబాకయిన విడిసెళ్ళనయ్యా నారాజ
వొంతుపుచ్చుక నేను వేగమొస్తాను ఓబాల
వేరెళ్ళిమనమిద్దరము యాకపూతాము ఓబాల
లేడీపిల్లలాగు నాకెల్లినాపు చె
కచ్చేరిముందాట నిలచియేమనెను చ
నావంతునాకీయరా అన్న రామన్నా రా
వంతంటె యిప్పుడు మెడగెంటుతాపూ చ

వ. ఆమాటలాలించి నాయిలుకర్నాలు చంచన్న వంతు ఇవ్వమంటూయున్నాడని చెప్పగా

పాట:- వంతులకు చంచన్న వాదమొందెనుగా చ
నీకేమివంతురా మెడగెంకి చేరా చ
నీవల్లదబ్బాలు విరగపొడిచేనా రా
నీయగ్రాటికర్కాము చుక్కపెట్టినా రా
నీపిలకజుట్టూపట్టియీడ్పించగలనూ చ
నన్నుయీడ్పించినావాడు యెవ్వడున్నాడు రా

వ. అన్నా కొట్టినవాడవు నన్నుకొట్టాలిగాని తిట్టినవాడవునన్నుతిట్టాలిగాని బారికి దండాసులతో యీడ్పించుతానుఅంటూయున్నావుకాబట్టి

పాట:- ఆమాటలకునిన్ను చంపుకునుగానీ రా
పెద్దవాడవుపాపము నాకెందుకినూ రా
చూడరానావక్క మొగమీపనీవ్వూ రా
జమదాళితబాకు జర్రునదీసి చ
గుద్దుకున్నాడయ్యా గుండేలనడుమా చ
పొడుచుకున్నాడయ్యా పొట్టతెగినట్లు చ
వలవలాతనపొట్ట వ్రాగిపోయెనుగా ఆవేళ
నాబంట్రోతుగుణమూలు నీవుచూచినావా రా
చల్లగావర్ధిల్లూ అన్న రామన్నా రా
యీయుద్యోముపట్టుకొని నీవుయుండరాదా రా
మీపేరుకీర్తిలు నీవుయుండవిరా రా

యీమాటలిన్నాడు జీవమిడిచెనుగా చ
విలవిలా ప్రాణాలు విడుచున్నాడు చ
ఆమాయజీవము లే వదలుకున్నాడు చ
ధరపైని ఆకట్టె వరిగిపోయింది అమ్మయ్యో

వ. నాయిలు కర్నాలు తనఅన్న రామన్న యనకుమీదకు యేమి వస్తుందని

పాట:- కేళుదువ్వలులాగు దాటిలుతారూ ఆవేళ
పంతెల్లమాలాము ఎదినట్లుగానూ ఆవేళ
చెదరిపోయీనారు చెప్పలెన్వరికో ఆవేళ

వ. సన్యాసమ్మవద్దకువచ్చి యేమి అంటూయున్నారంటే—

పా:- దండనే ఓయమ్మ చాలదండములు సత్యన్న
నీరాజుచంచన్న చెల్లిపోయినాడూ ఓయమ్మ
అన్నతో వాదించి పొడుచుకున్నాడు చ
ఆతల్లిమాలక్ష్మి మాటవిన్నాది సన్యాసి
వద్దిరిగివృక్షము గడ్డిపడినట్లు ఆబాల
ధరయందుఆబాల వరిగిపోయింది స
దిగ్గునామేల్కొని పరుగునాబోయి ఆబాల
తనరాజు చంచన్న వద్దకునెక్కింది ఆబాల
పొట్టనున్నా పేగులూ దట్టిలోకట్టి ఆబాల

వ. తనఅన్న రామినాయుడు పొడ్యించిన కొనేరునతీసుకవచ్చి పొట్టను పేగులు నీళ్ళపుదికి స్నానముమార్చి లోవిళ్ళకు తీసుకవచ్చి మరిది అప్పన్నకుచూపి అత్తిరువుపన్నీరు డొక్కలోపోసి కట్టివేసి

పాట:- ఆవిష్ణుయీశ్వరులాను తలచుకున్నాది స
కపిలేశ్వకనతల్లిని తలచుకున్నాట ఆబాల
తనయందుధర్మములు సాయమూతాది ఆవేళ
దీవించికుంకాలు నొష్టనుంచెనుగా ఆబాల
నారాయణంటగాను లేచి కూర్చొని చెంచన్న
దండమోయి నారాజ నీకు దండమయ్యా నారాజ
వందనము నారాజ చాలవందనమూ నా

నన్ను విడిచి నీవు వెళ్ళిపోతివిగా నా
యెవరు మొగము చూచీ యిందు నుంటాను నా
యింక యేలికదశి నీకొరకే యుండే నా
వాదమొంది ప్రాణాలు వదలుకున్నావా నా
యీపసుచు ప్రాయము యెవరికిచ్చాను నా
నాయీడు ప్రాయము యవరు చూచేరూ నా
యీసజోడు మీద యుందమనుకొంటీ కొన్నాళ్ళు
యీడుజోడూ విడచి వెళ్ళిపోతివిగా నా
ఒకనాడు నీయింట దాహ మెరుగనుగా నా
ఆమాట నాలించి తాను పెంచనా చ

వ. ఆవ్వనమ్మా సన్యాసి నాగతికి నేను వెల్లుకున్నాను నే గేమనువు కు వెళ్లుమనగా సన్యాసమ్మకు కోప మువచ్చి యేమి అంటూ యున్నదం టే

పా:- ఆమాట లాలించీ సత్యవతిరాలూ స
నీపాపిష్టి కంహాందు మెందుకంటివిగా యీమాట
నీ ... కరికంహాంపా యెందుకన్నావు యీమాట
ఆమాట విన్నాడు ... పుడు పెంచన్నా చ
... నాజీవాడు పీనుకున్నాడు చ
నొష్టకుంకుమబొట్టు తుడుచుకున్నాది ఆబాల
అన్యాయజన్మము యీలయెత్తితినీ దైవామ
పురుషునీబొంట్లై నొకనాడు మెరుగనుగా దై
నేను నోచిననోము ఫలములింతేనా దై
ఓయి దాతనొష్టను యింత వ్రాసేనా దై
ఈసజోడూమీద యుందమనుకొంటీ కొన్నాళ్లు
పాపాత్మురాలానై యీలబుట్టితి నీయిలయందు
సృష్టిలో ఈజన్మ మేలయెత్తితి నీయిలయందు
మాపినతల్లికోరికలు నెరవేరినావీ జగమూలో
మాయ తృప్తంతాలు నెరవేరినావీ ఈరోజు
మాబావిగారి కోరికలు నెరవేరినావీ ఈవేళ

ఒకమీదా నీపేరు రద్దయినాదా నా
నూలుపోగులు గట్టి తెగదీర్చినావా నా
అగ్నిపాలు చేస్తివా పసుపుకుంకాలు నా
మట్టిపాలు చేస్తి నా ముమ్మాటుస్నానాలు నా
ఆ ఘోరఘోర..యిలు పునుగుచున్నదిగా ఆగాల
నీకష్టమో నాకష్టం కా..డవస్తాది నా
నీబొందికో నాబొంది కలసివస్తుంది నా
నీజీవముకో నాజీవము చూకపూతాదీ నా
గొప్పమెంటుదొరలు సెలవు సెలుకిచ్చె ..గాల
నేను వచ్చేవరకు నీకష్టము యుండమా నా
పూల్పాన్పుమీద యుండియు..మా నా
ఆబ్రహ్మవిష్ణువుల సుమదియందు దలచే ..గాల
కట్టికే శాప్యములు పెట్టుచున్న దిగా ఆగాల
ఆ త్తరు పన్నీరు ప్రజల్లినాక్ష ...
సగ్గితే సగ్గిందీ సంపంగి వసా.. నా
మగ్గితే మగ్గిందీ నామూలనో.. నా
మగ్గితే మగ్గిందీ గందాపు..నా
నగ్గకాయుద్దాక నీవు డవయ్యా నా
తిరిగివచ్చేవరకు మనమూన యుండమా నా రాజ
గుండాల సెవులకు ..వస్తాను నా
యుస్తాకో .. వ్వారు పాపిష్టి.. దై
నానొష్టకుంకము మన్ను అయినావు దై
ఈనగలు భూషణములు యనుకునూ నేను దై
..నుచు తెపిలీసి మర్రికచ్చుమా దై
చెంచన్న ముస్తాబు ధరియించినాదీ ఆగాల
యేడుదర్వాజిలు బిగియించినాదీ ఆగాల
నేను వేసినబందము యెవరుతీసితే అమ్మయ్యో
పెళ్ళి నా వారిశిరస్సు పేలిపోవలెను దై

వ. ఆ బాల సత్యవతీరాలు పూనుబయటకువచ్చి పుట్టినింట త్రోవలు అగుపించగాను ఏలాగున దుఃఖించుచూపోయున్నాదంటే—

పాట:- పుట్టినాను యీయింట వచ్చీనమొదలు అమ్మయ్యా
మాకన్నవారు మందిరము మరచిపోయేను అమ్మయ్యా
తిరిగిచూచుటనాకు (వ్రాయలేదు(బహ్మ అమ్మయ్యా
యీయింటిలోతిస్తే అన్న నాయనా రా
ధరయందు మాయన్న మూర్ఛిల్లగలమా రా
భువనందు మాదిన మూర్ఛిల్లగలమా పా
మాఅనుగునాన్నా చిన్నపోతాప అమ్మయ్యా
పట్నములోజనులంతా మూర్ఛిల్లోతారు అమ్మయ్యా
ఆ ఘోర ఘోరామే శోకమూతాది ఆమ్మయ్యా

వ. అప్పుడాబాలమ్మ బావగారు రామయ్య యేడుఅంచుల మేడమీద నుంచి చూచి సత్యవతి కన్నవారింటికి వెళ్ళుచున్నాదంటూ యున్నాడు అంతలో అప్పన్న వచ్చి—

పాట:- గోడుగోడున అప్పన్న శోకమూ మెనుగా అప్పన్న
అన్నకరి దాలమ్మ యెంతచేసేవా దాలమ్మ
నీయన్న పుత్రూను మరణమైయుండే దా
నీకన్ను మన్న మేగులను కనికారములేదా దాలమ్మ
ఆమాటలునించి బాల దాలమ్మా దా
భార్యమీద (పేమాచే చెల్లుకున్నాడు మాయన్న
ఆలాంటి వాడి నగవ నలునూరా అప్పన్న
పాపిష్టినీముఖము చూడదోషముగా నా
అన్నికరిదాన్న పుంకడామెనుగా రామన్న
ధరయందు ఆబాల వణకసాగెనుగా అతిల్లి
సత్యవతి పేరంటూ తల్లుచున్నదిగా ఆబాల
వకట్టైమావదిన వెళ్ళుచున్నదిగా యీవేళ
వదినతోనే తోడుగా వెళ్ళుతాననుచూ అప్పన్న
నీతోను తోడుగా నేనువస్తాను ఓయమ్మ

వ. ఓయి మర్ది నీవు నాతోను రావద్దు మీతల్లి అపనింద మాటలు ఆడబోతుంది కాబట్టి—

పాట:- నాగతికి నేను బోయెదను మీకేలొచ్చెదరు అప్పన్న
యెంతమాటాడితివి మాలక్ష్మితల్లి మానదినె
ఎవరంటె వాపంబు వారికుంటుంది మానదినె
వాసెమరిది యిద్దారు నెళ్ళుచున్నారు వారయిన
కాకినాడ రేవు వాడెక్కినారు వారయిన
చెన్నపట్నము రేవు నోడదిగినారు వారైన
ఆ చెన్నపట్నముదొరలు సక్కకెల్లసుగా వారైన
గుంటాలశేషగాలు యివ్వమంటారు వారైన
ఆడవారికి సెలవు మావల్లకాదు ఓయమ్మ
మాకంటెను యింకా అధికార్లుగలరూ ఓయమ్మ
అప్పాటే దొరలంతా తిరిగి మర్లించే ఓయమ్మ
దేశదేశములెల్ల తిరుగుచున్నారు వారైన
దేశాంతరంబూలు కావించినారు వారైన
యంతైనా గుల్కు సెలవు లివ్వారు దొరలయిన
తిరగనీకా రాజ్యారాజ్యములు లేవు ఓయమ్మ
యింక మత్స్యాలబందారు ఒక్కటున్నాది ఓయమ్మ
మత్స్యాలబందారు సెలవు కేగుదమా అప్పన్న

వ. ఓయి మర్ది అప్పన్న యీమత్స్యాలబందారిలోను గుండాలకు సెలవు యిచ్చినట్లయిన నాకసిపాటి పుణ్యాపురుషుడు నేను సత్యానేయును సెలవు యివ్వకుంటే నేను అసత్యరాలను వారాజు సత్యవంతుడసి ఏలిక మరిదీక వాడకేప్పకట్టి—

పాట:- యీమాయనోడమీద నీవెళ్ళవయ్యా అప్పన్న
సముద్రాలమీదాను నడచివస్తాను| అప్పన్న
వాడమీదను మర్ది వెళ్ళుచున్నాడు అప్పన్న
గంగమీదనుబాల నడచినెళ్ళెనుగా ఆబాల
మత్స్యాలిబందారు వాకిల్లినారు వారైన
తనమర్ది అప్పన్నకు కల్సుకున్నాదీ ఆబాల .

కచ్చేరివద్దాకు వేగమొచ్చెనుగా వారైనా
జోడునిమ్మాపంక్షు సమురుపెట్టైనుగా వారై
సలాము దొరగారు సాపుసలాము దొరగారు

వ. అంతలో దొరలంత యేమిటంటారంటే యక్కడనుంచి రాజ
చిన్నవాళ్ళు వచ్చినారని సరికుర్చీలు వేయించి—

పాట:- కూర్చుండుచిన్నోడా కూర్చుంటావయ్యా చిన్నోడ
యేపట్నమూ వుంచి యేగుదెంచితివి చి
కులమేమి స్థలమేది చెప్పుమంటారు ఆదొరలు
చెప్పు దేమంటాది జాతినరోగాల స
నేను మొగవాడనూ కాను ఆడపిల్లాను దొ
రాపన్న పేరనగా భయమొందుతారు ఆదొ
గురిపెళ్ళవారింటా జన్మించినాను దొ
నాపిల్లదాలమ్మ ముద్దుకోడలును దొ
కోటలుపచ్చి నారాజు వేలుకున్నాడు నా
అన్నకో వాదించి పోడుచుకున్నాడు నా
నాపిల్ల చెంచన్న ముద్దుభార్యనుగా దొ
సృష్టితో నాపేరు సన్నాసందునుగా దొ
మీపెద్ద బోయీడు చెల్లిపోయినాడు దొ
ఆమాటలాలించి చిన్నబోతారు దొరలంత
టోపీలుతీసేరు ధరపైనగొట్టేరు వారంత
యేడగడియలువారు దుఃఖపోతారు వారైనా
అయితే నీవొచ్చిన కారణము చెప్పమంటారు వారైనా
భూమిలోపీసంబు జాగయిప్పించుదొరగారు
ఆడవారికి ఎచ్చటా గుండాలు గలప్పా చినదాన
మొగుడుచస్తే మొగుడు కెళ్ళిపోతారు చినదాన
ఆమాటకుబాల కోపమాతాదీ సన్యాసి
దొరచస్తె దొరసానులు యేమిచేస్తారు దొరగారు
మారుమనువులువారు వెళ్ళిపోతారు దొ

మీయింటిలో యేదు మనువులుగలవూ స
మా రెత్తుమనువులూ నీవెళ్ళరాదా ఓబాల
మా రెత్తుమనువూలు మాయింట లేవూ దొరగారు
యీపడుచు ప్రాయీము పాడుచేయకుమీ ఓయన్న
యీడుచూచుకొని ... దుమీదుండూ స
పక్కనా నీశిరసు బద్దలై పోను దొరగారు
అన్యకరి ఈమాట యెందుకన్నావు దొ
కైదుకై దూఅని పలుకుచు ... దొలంతా
చీకటింటిలోన కైదులుంచేరు వారనా
కరముకాళ్ళుకువారి సంకిళ్ళు వేసే కైదైనా
పదెదుపారాలు కాపులున్నారు కైదైన
పుణ్యాతీబాలా కైదులున్నాదీ ఓబాల
సత్యాతీరాలు సన్యాంబుకొలదీ ఆవేళ
చీకటింటికైదులో వుండిపోతాదీ ఓబాల
అంగటాపదిమందిలో పలుకుచున్నాదిగా ఓబాల
ఆపెదగా నేను కనుల చూచేనూ సన్యాసమ్మ
చీకటింటికైదూ మూలాగుకేసే దూగాసి
...గుండాలాకు ...లవు...ము ఓబాల
కొలచిమూరెడుభూమి కొలుచుకొచ్చేము ఓబాల
చేసేమొసత్యాలు నీవుచూపగలవా సన్యాసి
...నాపరిక్ష ఎదురివ్వగలవా ఓబాల
సలా...గారు ...సలామూ దొరగారు
మీకు...సత్యములు ...వ్వగల...దొ
పిరంగులదుమాట నీవు ...గలవా ఓబాల
హస్తముల ...గుండ్లు పట్టించవగలవా ఓబాల
...లనై ...పరీక్ష ...వ్వగలన సన్యాసి దొ

వ. రాజులక్ష్మి ఖలగు ...పిరంగులు తెచ్చినారు మూడుబళ్ళు మందుగుండు సీసపుగుండ్లు దట్టించేరు ఆపిరంగులు యెదుట నిలవమనగాను—

పాట:- చూచినావోయమ్మ యిండా నీకుదండాలమ్మా దైవ
త్రొక్కినా భూదేవి తోడుగావమ్మా భూదేవి
కపిలేశకనతల్లి కాపాడవమ్మా నాతల్లి
తంకన్యపురుషూని చాలవేడింది ఆబాల
కనయందుసత్యములు తోడాయినిలచే ఆవేళ
జోడుపిరంగులు మొనకటసిలచెనుగా ఆ బాల
కొట్టరవాకీలు మీరుకొట్టరా పారాలు

వ. పిరంగులు పేల్చినారు వచ్చేగుండ్లు అరచేతుల్లో పట్టుకొనిగాపట్టి గోడు గడియలు వెన్నముద్దలుగాసి యగరవేసి దొరగారితో యేమని అంటున్నాయున్నాదంటే—

పాట:- నమ్మరసత్యాలు మీరునమ్మరా దొరగారు
నాబాల సత్యములు మీరునమ్మరా దొ
అన్నికరిదొరలంతా యేమివంటగాను ఆవేళ
యిటువంటిసత్యములు నమ్మకములేవు ఓబాల
అలసినా ఓబాల దాహములుగొనుమా ఓబాల
ఆపాలు దాహములు పుచ్చుకోవమ్మా ఓబాల
ఆపాలుదాహములు నాకేలనిమె సన్యాసి
ఆసీసం పాలు దాహములు యిమ్మా దొరగారు
గోడుసీసపుపాత్రలు మరిగించియిమ్మ దొరగారు

వ. అప్పుడు గోడుసీసపుపాత్రలు మరగబెట్టించినారు. అరచేతుల్లో పోస్తాము పుచ్చుకోమనగాను యెలా నేపొయ్యమంటున్నాయున్నాది—

పాట:- ఇధర్మ దేవతులు తెలుచుకున్నానిగా ఆబాల
దీనులనురక్షించు దీనరక్షకుడా
దుష్టులను మర్ధించు దుష్టమల్లనుడా ఓదేవ
దీనురాలనునేను దయచూడవమ్మా నాయందు
పంచికోటి సురులాను తలచుకున్నటగా ఆబాల
ఆసీసము పల్లాలు పుచ్చుకున్నదిగా ఆబాల
నాపాలు దాహములు సీసత పల్లాలు దొరగారు
నమ్మర దొరగారు ఇకనునమ్మరా దొరగారు

యీపాటిసత్యాలు నమ్మమంటూను దొరలయినా
మీనల్లవారికిచాల మంత్రాలుగలవూ ఓబాల
నల్ల వారిసత్యాలు నమ్మమంటూను దొరలయినా
ఇంకేమి సత్యాలు కోరండిమీరూ దొరగారు

వ. అవునమ్మా సన్యాసి మూడు పంటలాయెను యెండిన నిమ్మచెట్టు కలదు. ఆచెట్టు చిగురుపెట్టి కాయలు కాచి పండ్లుపండి యీదొరలంతే కన్నట్టయిన నమ్ముతాము—

పాట:- మీనల్లవారి సత్యములు చాలనమ్మదుమూ ఓబాల
కొలచిమూరనభూమి కొటులిచ్చాము ఓబాల
గుంటాల సెలవ్వాలు కోరిఇచ్చేము ఓబాల
ఈనిమ్మవృక్షము వద్దికేగెనుగా సన్యాసి
చారమాగంగేమి మొదటగోసెనుగా ఆబాల
ఆయిష్టఈశ్వరులను తలచుకున్నాదీ ఆబాల
సత్యముంటె ఈచెట్టు చిగురుపెట్టాలి దైవాను

వ. చిగురుపెట్టి పువ్వులుపూసి కాయలుకాసి పండ్లు పండినావి. ఆపండ్లు వడిసండ వేసుకొని—

ఆపట్నామూ దొరలాకు పంపిస్తెనుగా ఆబాల
నమ్మర సత్యములు నమ్మమంటాది ఆబాల
సత్యాలు నమ్మాము మాన్నదేశమునీ ఓబాల
చెట్టుక్రియమంత్రాలు చాలనేర్చుదుకు ఓయమ్మ
యింకేమిసత్యాలు నన్నడుగుతాను దొరగారు

వ. అవునమ్మా సన్యాసి మాచిన్నయ్య కుమారుడుమోడ స్నానముకు సముద్రములో మునిగినేటికి పంద్రెండుసంవత్సరము లాయెను మునిగి పోయినవాడు వచ్చినట్లయిన గుంటాలకు సెలవులు యిస్తామంటూ యున్నారు. లేనియెడల నమ్మమంటూయున్నారు—

చేరడక్షింతాలు నడినగట్టిందీ ఆబాల
నల్లేడుసముద్రాలు వద్దకొచ్చిందీ ఆబాల
ఇష్టయీశ్వరులను తలచుకున్నాదీ ఆబాల
చేరడక్షింతాలు గంగనేసెనుగా ఆబాల

ముసిగిపోయినవారు తేలివస్తారు ఓబాల
నమ్మిన సత్యాలు యికనునమ్మరా దొరలంర
నాబాలసత్యాలు మీరునమ్మరా దొరలంతా
ఆడవారిసత్యాలు అసత్యమటరీ దొరల త్రా

వ. అప్పనమ్మా సన్యాసి నీవు అగ్నిగుండములో పడితే యేమి సుఖము అనుభవింతువు యీపాపముచు ప్రాయము అగ్నివాలు సూాల చేస్తావు కాబట్టి—

పాట:- నీకులములో గొప్పవారిని చూచి ఓయమ్మ
నిన్నిచ్చి మేమిప్పుడు పెండ్లి చేతుము గా ఓయమ్మ
యీఅగ్నిలో పడనొక్క అన్యాయమేలా ఓయమ్మ
యీఅగ్నిలో పడనొక్క అన్యాయమేలా ఓయమ్మ
నీకన్ని అన్నీ పొందుకొనగలవుగా ఓయమ్మ
నీ పాపములు తీస్తుకొనవమ్మా సన్యాసి
నీ సుపుగంధాలు తీస్తుకోరాదా ఓబాల
మీరాని నిజన్మ నాన్న చేసేరా ఓబాల
ఆడవాళ్ళ నెలవులు మేముయిస్తాముగా ఓయమ్మ
పమ్మాలుపినిన్న నిన్ను నొబాలా సన్యాసి
తినగల్గాకికళ్ళను మందపోపములు గాలకును
అప్పుడేమంటావు సత్యవతీ బాలా సన్యాసి

వ. యీబాలలకు కష్టబాధలు కల్పించినట్టి యిన నెలవులిస్తాను లేవ ప్పుడు అపనిందపు పులాకి కష్టబాధలు నన్ను పెట్టగలరు గాబట్టి—

పాట:- కష్టపునొప్పులువాల ఫుట్టించినాది ఓబాల
కనులునొప్పులువాల కల్పించినాది ఓబాల
దొరలునా నానులు కష్టపెడతారు నావెళ
నిల్వలేక వారింటి ఫరాకెరొనినును గా నావెళ
నాగని జీవంబులూ వచ్చేనని మాలు నమ్మయ్య
యీకష్టబాధలు పడతేమా నామ్మా నమ్మయ్య
దండదాపానుమ్మా చాలదండములు ఓయమ్మ
బ్రతికియుండగనాడు దండనుపెట్టిన్ను దొరగారు

యీపాటిసత్యాలు నమ్మమంటూరు దొరలయినా
మీనల్లవారికిచాల మంత్రాలుగలవూ ఓబాల
నల్ల వారిసత్యాలు నమ్మమంటూరు దొరలయినా
ఇంకేమి సత్యాలు కోరండిమీరూ దొరగారు

వ. అవునమ్మా సన్యాసి మూడు పంటలాయెను యెండిన నిమ్మచెట్టు గలదు. ఆచెట్టు చిగురుపెట్టి కాయలు కాచి పండ్లుపండి యీనోటలంతే తిన్నట్టయిన నమ్ముతాము—

పాట:- మీనల్లవారి సత్యములు చాలనమ్మదుమూ ఓబాల
కొలచిమూరసభాని కోటులిచ్చాము ఓబాల
గుంటాల సెలవులు కోరిఇచ్చేము ఓబాల
ఈనిమ్మవృక్షము వస్తికేగెనుగా సన్యాసి
చారమూగంగేమి మొదటగోసెనుగా ఓబాల
ఆయిషుఈశ్వరులను తలచుకున్నాడీ ఓబాల
సత్యముంటె ఈచెట్టు చిగురుపెట్టాలి దైవాను

వ. చిగురుపెట్టి పువ్వులుపూసి కాయలుకాసి పండ్లు పండినాయి. ఆపండ్లు వడిసండ వేసుకొని—

ఆపట్నామూ దొరలాకు పంపిస్తేటను ఓబాల
నమ్మర సత్యములు నమ్మమంటాది ఓబాల
సత్యాలు సమ్మామూ నాన్నుదేశముసే ఓబాల
చెట్టుక్రియమంత్రాలు చాలనేర్చుదురు ఓయమ్మ
యింకేమిసత్యాలు నన్నడుగుతారు దొరగారు

వ. అవునమ్మా సన్యాసి మూచిన్నయ్య కుమారుడువోడ సప్తోడు సముద్రముతో మునిగినేటికి పంద్రెండుసంవత్సరము లాయెను మునిగి పోయినవాడు వచ్చినట్లయిన గుంటాలకు సెలవులు యిస్తామంటూ యున్నారు. లేనియెడల నమ్మమంటూయున్నారు—

చేరదక్షింతాలు వడినగట్టింది ఓబాల
సప్తడుసముద్రాలు వచ్చిచ్చింది ఓబాల
విష్ణుయీశ్వరులను తలచుకున్నాడీ ఓబాల
చేరదక్షింతాలు గంగవేసెనుగా ఓబాల

ముసిగిపోయినవాడు తేలినవాడు ఓ బాల
నమ్మరా సత్యాలు యికనునమ్మరా దొరలంత
నా బాలసత్యాలు మీరునమ్మరా దొరలంతా
ఆడవారిసత్యాలు అసత్యమారీ దొరలంతా

వ. అవునమ్మా సన్యాసి నీవు అగ్నిగుండములో పడితే యేమి సుఖము అనుభవింతువు యీపడుచుప్రాయము అగ్నిపాలు నూాల చేస్తావు కాబట్టి—

పాట:- నీకులములో గొప్పవారినిచూచి ఓయమ్మ
నిప్పుచిచ్చు మేమెందుకు పంక్తిచేసేము యిగా ఓయమ్మ
యీఅగ్నిలో పడనొక్క అన్యాయమేగా ఓయమ్మ
యీఅగ్నిలో పడనొక్క అన్యాయమేగా ఓయమ్మ
నీవిప్పుడగ్నిలో పొందుకోగలవా ఓయమ్మ
నీవు పడుచుప్రాయములు తీర్చుకోవమ్మా సన్యాసి
నీ సుఖగంధాలు తీర్చుకోరాదా ఓ బాల
మారెన్నిజన్మ [illegible] ఓ బాల
ఆడవాళ్ళు సుఖములు మేము ఇచ్చెమిగా ఓయమ్మ
[illegible] సన్యాసి
తినవలెకోర్కెలు ముందరేపములు [illegible]కును
అప్పుడేమంటావే సత్యవతి [illegible] సన్యాసి

వ. యీవారలకు కష్టబాధలు [illegible]ంచినట్లయిన సెలవిస్తాను లేన ట్లయిన అనుభవించుటకుంగాని కష్టబాధలు నన్ను పెట్టవలసి [illegible] కాబట్టి—

పాట:- కడుపునొప్పులబాల పుట్టించినాడీ ఓ బాల
కనులనొప్పులబాల కల్పించినాడీ ఓ బాల
దారాలనన్ను [illegible] కష్టపడతారు [illegible]
[illegible]లేక వారింట [illegible]
[illegible]
యీకష్టబాధలు పడలేనమ్మా [illegible]
దండదారానమ్మా [illegible] ఓయమ్మ
బ్రతికియుండేగసాడు దండనుపెట్టి [illegible] గాదు

మాకష్టబాధలు పైబాపితేను ఓతల్లి
కోరినాగుండాలు కోటులిచ్చేము ఓతల్లి
కొలచిమూరెడుభూమి కోటులిచ్చేము ఓతల్లి
వేడుపటాళముతో నేమువస్తాము ఓతల్లి
కోరినకోవిళలు కట్టించుమమ్మా ఓయమ్మ
కోరినాసంబ్రాలు చేయింతుమమ్మా ఓయమ్మ

వ. యీలాగున మ్రొక్కుచున్నారు కష్టములు కడతేరి ఆదోలాగ కూడి యేమియుంటూయున్నారంతా ... వునమ్మా సన్యాసి మీగామాకీ నేమువచ్చి గుండాలకు ... స్వామి వదిలమ్మ ... దొరలు మీగు కోడమీదను రావమ్మను—

పాట:- నేను సముద్రాలమీదాను నడచివస్తాను ...
పటాలములతో దొరలు ... యేరా ఆవేళ
కోడమీదను దొరలు ... ఆవేళ
గంగమీదను కోడ కదలకున్నాది అమ్మయ్యా
కోడనడుపమ ఓయమ్మా ... ఓయమ్మ
యోడమీదాను దేవి ... సన్యాసి
వాయుదేవుడులాగ ... కోడ
గంగమీదనుగాల నడిచి ... ఆగాల
దినము మధ్యాహ్నమునకు ... ఆగాల
ఇరువదిదినము ... వాంతా
దొరలుబేటికివచ్చి ... సన్యాసి
సత్యవతోగాలాకు కనులమూ... ఆదొరలు
సన్నిపుండగ నీవు ముందువచ్చేవు సన్యాసి
యిక్కడాగు ... చేయించుకోవమ్మ సన్యాసి

వ. మీచిత్తము ఎక్కడుచ్చినా మంచిదంటూయున్నారు. యికదీసి సత్యము మాకేమని—

పాట:- నల్లరాయిమీద బాగచూపెనుగా వారయిన
కొలచి మూరడుభూమి కోటులిస్తారు వారయిన
పూరూరు వృద్ధను తీసుకొచ్చెనుగా ఆతల్లి

కొలచి సోముడుధనము కొలుచిస్తాను వుప్పక్క
నాకాలగుండాలు మీకుత్రవ్వరా వుప్పక్క

వ. వుప్పక్క వేగము త్రవ్వగా వేసిన పిరకాసులు విరుగుచున్నవి. పోశిచిన గుణపాలు నాటకున్నవి కాబట్టి—

పాట:- గోడుగోడున వుప్పక్క ఘోష పెడతారు వుప్పక్క
త్రవ్వలేమోయమ్మా మేము త్రవ్వలేము రోయమ్మ

వ. అప్పుడు సన్యాసమ్మ వారి చేతి పారతీసికొని మూడుపారల మన్ను తీయ్యగా కుంకుమబరిణెలు ముక్కంతాలు నోముగోరాలు బయటపడ్డాయి. మొప్పటివలె వుప్పక్క త్రవ్వుచున్నది—

పాట:- చుట్టుపాపాశములు పారలున్నాను ఆవేళ
దేశదేశజనులను జాబులిస్తారు ఆవేళ
రాజకుమారులు యిమ్మాన్ని రాజులొస్తారు ఆవేళ
గుండాలు చుట్టూను పాదుళ్ళువేసె ఆవేళ
బురుజులు కేరాలు నిర్మించుతారు ఆవేళ
మొదపువేరాలు రాజులేస్తారు ఆవేళ
ఆగాలసన్యాసికి వ్యాధివచ్చెనుగా కన్న
కాళింగుకలము పట్టెబట్టెనుగా ఆగాల
వదినపేరనజాబులు వ్రాస్తుయున్నది ఆగాల

వ. అప్పుడమ్మా వదినె నీవు వేగముగా రావలయును నేను గుండాల పాలు అవుతూయున్నాను. కాబట్టి మాయన్న రామన్నకు చెప్పక రావలయునని వదినకు పాపమ్మ వేసిన జాబులు వ్రాసెను—

పాట:- వదిన పాపమ్మాకు జాబులు యిచ్చె ఆవేళ
వర్తమానముజాబులు చదువుకున్నది పాపమ్మ
దొరదమ్మో ... రాజ చాందండములు నారాజ
సత్యవతి పార్థులను చూడబోతాను నారాజ
యీకాకటకన్నీరు ఆకటబోసె పాపన్న
వెళ్ళినానుచు రామన్న సెలవులాయెనుగా ఆవేళ
నాలుగుబళ్ళ చందనము తెచ్చుకోయమ్మ అమ్మయ్యా

రెండుబళ్ళ వంకాయకొబ్బరీలమ్మా అమ్మయ్యా
వంకాయకొబ్బరిలు తేసరత్తిపిళ్ళ్యో ఆవేళ
నగలుభూషణములు చాలబట్టిందీ ఆవేళ
చీరెలు రవికెలు శృంగారంగాను పాపమ్మ
బంగారుజలతారు కండువాలుబట్టీ పాపమ్మ
అగ్రహారముతోను బ్రాహ్మణమూకా పాపమ్మ
బంగారుపగిడాల నాణెంగా వచ్చె పాపమ్మ
పంద్రెముమందిపుడు మోయుచున్నారు పాపమ్మను
వచ్చెసామీను కనులారా చూచెనుగా ఆబాల
బంగారువాకిట కనులారా చూచెనే ఆబాల
సేనవదిన పాపమ్మను చూడంగానే సన్యాసి
గురుపెళ్ళిపాపమ్మ పోల్చలేకాపోయె మన్నైలను
యెవరిబాలవుతల్లీ యెవరుకోడలవు సోయమ్మ
కావునా నుమాగాల ధర్మైసవదినే బాల
యేడుగడియలకు మూర్ఛ తేలిందీ ఆబాల
కౌగలించిబాలాకు పట్టుకుంటాదే పాపమ్మ
యేమమ్మనాయమ్మ యింతెల అయ్యాలా మార్గాల
నాకన్నప్రాణము నీవు చూడనమ్మా మాయమ్మ
[illegible] యేమిసంతోషం పాపమ్మ
నీ [illegible] దేహము [illegible]
దంపుడింట [illegible] కుదంపు [illegible] పాపమ్మ
నాకన్న [illegible] నా ప్రాణము [illegible] వదినే
పుడుసాల [illegible] పెంచినావు [illegible] మమ్మ
నీ [illegible] అల్లాలపేటా [illegible]
పోతపాలు [illegible] పెంచినావు [illegible]
యింత [illegible] గసమ్మా పెంచినావమ్మా పాపమ్మ
[illegible] మాటాడి అన్నాది ఒకమాట పన్నమ్మ
పుట్టినింటి అప్పములు [illegible] చేనా మావదినే

పడనింటసుఖమూలు చాలపొందేను మాయమ్మ
కన్నవారూధనము చాలతెచ్చేను ఓయమ్మ
కడుపుకన్నము లేక నిద్రా లేకా ఓయమ్మా
బొట్టుకాటుక లేక తలసముసు లేకా ఓయమ్మ
నేను తులసిపత్రితోను తపసులున్నాను ఓయమ్మ
ఉరగుల్లమాగంగాకో వరములున్నాను ఓయమ్మ
ఆత్తయేలుగాబసిలో యేగిపోయినాను ఓ
ఆమాటలాలించి యేమినంటావె వాపమ్మ
నీజానదేసీకురులు జటలాయెనేమీ మర్దాల
నాబారమూకొప్పేమిమాన్న బట్టిందీ మరదాల
నాతలకొప్పే మాయత్తకు కొండచీపురులు మాయమ్మ
నాబారాటకొప్పు మాయింటిచీపురులు మాయమ్మ
నీపట్టుచీరేలు యేమాయినావీ మరదాల
నాపట్టుచీరె మైజారు పేడతోటాలు పాపమ్మ
మాయత్తయేలూబసిలో యేగిపోయినాను పా
కోటివేలికలోను నలుపాయెనమ్మా నామేను
కొన్న రేలికలు కొనవాగినావీ నేటికి
నారాజుతో కవిదేశము వెళ్ళిపోతాను మాయమ్మ
యెందుచేతనీరాజు వెళ్ళిపోయినాడు మరదాల
అన్నతో పోట్లాడి పోడుచుకున్నాము. నారాజు
వెళ్ళిపోతే మాకుమనువులిచ్ఛేదము మరదాల
మాకుమనువులుమీద మక్కువలు లేవు మాయదీనె
అగ్గిగుండములోను ఉర్కణకూతాను పాపమ్మ
బొందితోనె వైకుంఠము బొందిపోతాను పాపమ్మ
కట్టెతో కవిదేశం నేనెల్లుతాను పాపమ్మ
నినువిడిచియుగమందూ నేనుండలేను మరదాల
యీమాటమాయన్న ఆలించుతేను మరదాల
నీతోనుగుండములో దూకుతారమ్మా మరదాల

నాకేమిచెస్తావు నాముద్దుబాలా మరదాల
చెప్పుతా నీచోటనీవుండవమ్మా మావదిన

వ. తన పెనిమిటివద్దకు వెళ్ళుచుండగాను తనవెనుక మర్ది అప్పన్న యున్ను చిన్నక్క సూరమ్మయునువస్తుయున్నారు సన్యాసమ్మను అత్త దాలమ్మ యేమంటూయున్నాదంటే నాయేటికలుపంతాలు చూచినావు అనగాను సన్యాసమ్మ తిరిగి యేమంటూయున్నాదంటే అవునే అత్తమ్మా నేను యిలయందు యేడుగడియలు వుండగా ఈ యేడుగడియలు మించిన తరువాత నాయేసుకోట్లు ధనం చూలవచ్చు ననగా అత్తగారికి సంతోష మువచ్చి యేమంటాదంటే—

పాట:- కుల్లిపోయినాడమ్మా కుల్లిపోయినాడు కన్నకొడుకు
కుల్లి తేకుల్లేడు కుసదబ్బతరుగూ నారాజ
నగ్గిపోయినాడమ్మా నగ్గిపోయిమా కన్నకొడుకు
నగ్గి తేసగించే సంపంగివనమూ నారాజ
ముగ్గిపోయినాదమ్మా ముగ్గిపోయినాడు కన్నకొడుకు
ముగ్గి తేముగ్గ నామూలకొలుగూ నారాజ
మునిగిపోయినాడమ్మా మునిగిపోయినాడు కన్నకొడుకు
మొలిక పువ్వానలకు సిగనని
మొగిలి పువ్వు వానల ముకపు మునారాజ
దుర్గంధవాసనకు రోసి యేమూరా గ్రామముగో
దుర్గంధవాసన కొట్టగా పావానోయమ్మా నారాజ

వ. అత్త ఒకమాటుగా కోడలు ఒకమాట అనుకొని పెనిమిటివద్దకు వెళ్ళి స్నానముచేసి నగలు భూషణములు ధరియించి తానుస్నానము చేసి చీరెరవిక ధరించుకొని బంగారు పాలకిలో పెనిమిటిని కూర్చుండబెట్టి-

పాట:- గుండాలువద్దకి తీసుకొస్తాది ఆతల్లి
ఢంకాలు డోలాలు మ్రోగుచున్నవి ఆవేళ
బాగోతుబ్రట్టాజులు ఆడుచున్నారు ఆవేళ
వారకాంతలు అపుడు నాట్యములాడేరు ఆవేళ
గుండాలువద్దాకు పాలికాతెచ్చె ఆవేళ

వ. గుండములో గుగ్గులముతరుగులు చందనము తరుగులు నూని సిద్దిలు నొయ్యిపిడతలు కోటానకోళ్లును బోసినారు యేడుయోజనములు పొడుగు జ్వాలలై కాలుచున్నవి. అట్టిసమయమందున దివిలిపట్నములో రామన్న గుండములు కరువు తలకంచి యేఆలోచనా తెలియక—

పాట:- వాడ్డిరిగి వృక్షాలు గడ్డిపడినట్టూ రామన్న
ధరయందు రామన్న వరిగిపోయెను గా రామన్న
గుబ్బ గుబ్బునగుండె బాదుకుంటాడు రామన్న
అగ్గిపాలౌతాను పగగు నెలతాడు రామన్న
అన్న గుండములు కనులచూచెను గా రామన్న
అబ్బ నన్నే నొక్క- అన్న కరిబాల చెల్లాల
నల్లపేసిగాల తరలయుతొక్కి చెల్లాల
అన్న ప్రేతాకాలు కనులచూచెనుగా ఆబాల
ఇక నేను చేతూను దైవమాటాని ఆనల్లి
వాంచి చెల్లెలను కౌగలించెను గా రామన్న
మొంచుచేతనీరాజు చెల్లెపోయినాడు చెల్లాల
అన్న కొల్లాడి పోషుచుకున్నాడు మారామన్న
మారుమనుష్యులున్న నేర్పగలనూ చెల్లాల
మల్లపై జన్మమునకు మాకెళ్లెలనవు రామన్న
నారదా గుండములో నేనుపూరేదనా రామన్న
నీకొనుగుండములో నేనుపడతాను చెల్లాల
పోవ్రనెత గుండములో నీవుపడరాదు రామన్న
నీవుగుండానపడితె కారణా లేమిరా! .రామన్న
కోటినీగర్భములో కొన్ని రోజులకు రామన్న
కాముగుండముబుట్టాను నదినగర్భమునా రామన్న
నీబాలగుణమూలు నేచూడలేను చెల్లాల
దృష్టించికుంకాలు నొష్టబెట్టిని ఆబాల
చెల్లెలుంచుప్రేమ విరక్తియేలా ఆవేళ

వ. అవురా మాయన్న నేను గుండానపడిన యేడుదినములలో గుండముచుట్టు కోనేరు ఒకటి తులసి మండపము ఒకటికట్టించి—

పాట:- యేడుదినములు ఒక్కొక్క తీర్థములుపెట్టూ రామన్న
యేడొక్క-దినమందు నిత్యసంబ్రమురా రామన్న
సెలవొసగినావయ్యా పదరా పట్నాము రామన్న
నాకేమిచెప్పు నాముద్దుబాల సన్యాసి

వ. అవురా రామన్నా మానవుని గర్భమున కుమారుడు జన్మించును కాబట్టి చంచన్న పేరెట్టి మన్నించుకోరా నామూర్తి అప్పన్న గర్భమున కుమారైనై బుట్టుదును కాబట్టి—

పాట:- యిప్పటికి చుట్టరికము యెన్నాళ్ళోన్నా రామన్న
ఆమాట విన్నాడు రామన్నా రామన్న

వ. ఆమాట ఆలకించి శిరస్సు వంచుకోని రామన్న నిలిచే పట్నము వెళ్ళిపోయినాడు—

పాట:- గుండాను చూచుటకు వెళ్ళాముచుగా అన్నయ్య
గుండాలు చూచుటకు అందే వచ్చెనగా ఆవేళ
అన్నకరిచిన్నమా అదియు రాలేదు చిన్నమ్మ
ఆధర్మదేవుని గాల తలచింది ఆనాడు
సత్యవతిగుండముల నా నాడి చిన్న
కొడుకు అప్పన్నను కూడ తెస్తాది చిన్నమ్మ
సత్యవతిబాల కనుల జూచినాని
వచ్చేవు చిన్నమ్మ కొక నెప్పుతీవా చిన్నమ్మ
నాముండాకోకలు చిన్న చెప్పినానా చిన్నమ్మ
నీ అన్న కాలదీననా చెప్పలేదనా చిన్నమ్మ
అనాడు దీవనలు యిచ్చాడిస్తాను చిన్నమ్మ
నేను గుండాన పడిన యేడు గడియలలో చిన్నమ్మ
నీకెందు నేత్రములు తెపసుకొనలేను చిన్నమ్మ
అప్పుడే చిన్నమ్మ తెరుగ పలికితాది చిన్నమ్మ
రావయ్యా నాకన్నకుమారా నీవు అప్పన్న
అప్పుడే చిన్నమ్మ అంట ఒకమాట అప్పన్న

నాప్రాసు నీకేల తిరిగిరానమ్మ మాయమ్మ
అప్పుడూ అప్పన్నకు యెత్తుకున్నాది ఆబాల
నాబాలనమ్మనా అప్పన్నా వినుమా అప్పన్న
మొసిమి దొంతులు మీరు వేసుక బ్రదక రానమ్మాడ
అగ్నిగుండాలాను అప్పనాలనురా అప్పన్న
నలువలా అప్పుడు గోలపెడతాడు అప్పన్న
వదినగారు మావదిన రాణి పాపమ్మా
నీమర్ది అప్పన్నకు పెంచుకోవమ్మ పాపమ్మ
నన్ను పెంచిలాగు నీవు పెంచుకోమ్మి పాపమ్మ

వ. వదిన పాపమ్మ చేతను అప్పన్నకు అందియిచ్చినాది. అంతలో అత్తగాలమ్మ యింటికాలము చేసినాను చావు జాడకపోయిన యేలడం మొందుకనివచ్చి నిలచిన—

పాట:- అన్నకరిదాలమ్మను కనులచూచెనుగా ఆబాల
వచ్చినావత్తమ్మా నీవుండావమ్మా దాలమ్మ
చేసినావత్తమ్మా గొందెనుగనుమా దాలమ్మ
నును లావంపీకా మాన్యా మేలరా దాలమ్మ
ఓరన్న కారీవుయింక గొవా దాలమ్మ
మానపుపురుషులిద్దరను యింతా కేసిరివా దాలమ్మ
నేనుగుండానపడినొక్క నేడుగదియలకు దాలమ్మ
పెంచ కాల్లవును అన్నకరిశెరి య దాలమ్మ
పక్కనానీన త్రీ పాన్పోతాదీ దాలమ్మ
శాస్త్రతెంబగయికను వరిల్లవత్తా దాలమ్మ

వ. బావగారు రామయ్య వచ్చియున్నాడు ఓయిబావా నీసమిత్యాన గదా నారాజు పోడుచుక వెళ్లిపోయినారు సినానంతు యిస్వాక కాబట్టి—

పాట:- బాగాలుమొత్తూక బాగనర్తింగ్గ యులయందు
యిస్తేను శాప్యాలు యికిరెప్పవమ్యా యికన్నన
నీవకుచుపామాము తుమ్మపోతాకీ యులయందు

పుట్టిగట్టిగనీవు యుగములెంచరా యిలయందు
కుండబట్టిగనీవు అడిగితివవమ్మా యికనయిన
అప్పటికినీశిరసు పేలిపోతాదీ యీహామునో
తనబావరామయ్య నెళ్ళిపోయినాడు దేశాలు
యిద్దరూమరదళ్ళును కనుచూచిందీ సన్యాసి
ఓఅక్కమ్మ నరసమ్మ యిద్దరుమరదళ్ళు మీారయిన
అసత్యముజెప్పి యేలించినారు మీారయిన
కులము మొగుళ్ళకుబోయి నీతోదప్పుదురే మీారయిన
మంగళ్ళచాకళ్ళ మొగుళ్ళద్దాగేసీ మీాకయినా
అప్పుడే వారిదిళ్ళు నెళ్ళిపోతారు వారయిన
పెద్దక్క సుబ్బమ్మ వచ్చినావమ్మా సుబ్బమ్మ
వ్రాసెట్టి పలికలు పలించినావు ఓయమ్మ
నేను గుంటాన పడనొక్క మూాదు గడియకు ఒక్క యమ్మ
నీకన్నవారింటికి చేరుకుందువుగా నీవైన
నీవదినా మరదళ్ళు నిన్నలగలను నీవైన
వేసినా జగమందు తిరగలోతావు నీవైన
దండాసీగారకులు మొగుళ్ళు యవుతారు నీవైన
చిన్నక్క సూరిమ్మను చూపలించిందీ గాల
వర్ణేప్పన్నాను చేపలించిందీ గాల
యిద్దరూ సతీపురుషులు చేసి ముద్దాడు వారైన
తానవనే పాపమ్మను పిలిచిందీ గాల

వ. అప్పునమ్మా సూరమ్మ నిగ్రహమును విడిచిన్నవారు జన్మించెను సన్యాసమ్మ పెట్టి మన్నించుమా సూరమ్మా అప్పునమ్మా పాపమ్మ నీగర్భమున మొగబిడ్డ వారు జన్మించును కాబట్టి—

పాట:- చేసిన పెట్టి మన్నించి పలుమా పాపమ్మ
యీనాటి సుట్టుక్కం మనకే యిచ్చేరా మీారైన
మాాకెత్తు జన్మానా కోడాలునమ్మా పాపమ్మ

యీనాడు ప్రేమ ఆనాడు తీరునుగా పా
కోడలు యేలికలు యాలవద్దమ్మా పాపమ్మ
గుండాములోనుంచి మైజా విసరేదను పాపమ్మ
పట్టుకొని మైజారు పూజచేయవమ్మా పా
మరిదోయి నామరిది బుద్ధిమంతుడా నామరిని
ఆపసుపుకుంకాలు అందియ్యగలనూ నామరిని
పూజాలు చెసుకో పసుపుకుంకాలు నా
కోటికీమందిరము కొనసాగవయ్యా నా
చల్లగా యిలయందు వర్దిల్లరయ్యా మీరా యున
తనరాజకట్టికే వందనము చేసె ఆబాల
పుష్పాలు సేసూలు గుండములోక కు ఆబాల
అంతలో నారులంత సమినంగాను వా న
అప్పుడమ్మ సత్యావతి మాటొకటి కలనూ ఓయమ్మ
వచ్చి నీరాజు లేచి కూర్చొని యీవేళ
మూడు మాటలు నా ముచ్చటించి తే నిరాజు
నీబాలసత్యములు మీము నమ్మెదమూ ఓయమ్మ
ఆధర్మ దేవతుని తలచుకున్నాని ఆబాల
పసుపుకుంకాలయిన నొష్టి పెంట్టిం ఆబాల

వ. అంతలో చెంచన్న లేచి కూర్చొని మూడుమాటలు చేర
లో ఏలాగున ముచ్చటించుతాడంటే

పాట:- సలాము దొరగారు నాసలాము
కన్యపడుచు నేను కనిలేశ
అన్న దేముని వర్ధిల్లగలము దొ
మూడుమాటలుచెప్పి జీవ మిడిచెను
నొష్టి కుంకుమబొట్టు సాడిచి నేపెంక ఆబాల
తనరాజునద్దాక తాను వెళ్ళింది ఆబాల
తనరాజుకును జోలపాటలు పాడే ఆబాల

వుయ్యాలుపాట.

చల్లాని చేతులతోను వుయ్యాలుసేరుబట్టి వుయ్యాలు మా చెంచన్న రాజునకూను వుయ్యాలూ

సయ్యాలు సేరులు బట్టి వూపజొచ్చెను శాల వుయ్యాలా మా చెంచన్న రాజునకునూ వుయ్యాలు

యిటునుంచి వూపితే రాజు యింద్రుడు నాయము రాజు బంగా రువుయ్యాలున భద్రంబుగాను నీవు పవ్వలించవోయి పద్మనాభుడేగా ఆవుయ్యాలు మా చెంచన్న రాజునకును వుయ్యాలు

అటునుంచి వూపితే రాజచంద్రుడు నాయము రాజచంద్రకాంత కళలుతోను వెలిగిపోతాము రాజ వు॥ మా చెంచన్న

వ. యీలాగున ఆశాల పాటలు చాలించి పెద్దలకు వందనములుపెట్టి చిన్నలకు కడుమన్నగావించి సెలవనగా వోరగాగు సెలవొసగినారు.

పాట:- దండమే మానవిసే సెలవియ్యవమ్మా వా
వలవలాశోకించే వనిత పాపమ్మ వా
నీశాలగుండములు నేచూచిలేనే మరదాల
కోరినేదూకంగా శోకంబువలదూ ఓయమ్మ

వ. గుండాలువద్ద పైనా పూలు అర్గణా పూలు అరణా అనాపూలు జేడ జేడ పూలు పావలా యిట్టిమోస్తరుగా ధరకల్పించినాది.

పాట:- ఇటదాసరివాండ్రు ఆడుచున్నారు వారయిన
రాజా రాజంత్రీలు మ్రోగుచున్నవి ఆవేళ
వారకాంతలంతనాట్యములుసల్పి ఆ
ఆటగంగి రెద్దు ఆడుచున్నాయి ఆ
దేవేంద్రువైభోగమై తేజరిల్లె ఆ
ముయిష్టుయిష్టాశ్వములను తలచుకున్నాది ఆ
కవిలేశకనతల్లి తలచుకున్నదిగా స
త్రిలోక్యనాభూ దేవి తోడుగావమ్మా ఓయమ్మ
చూడినాసూర్యునికి దండమన్నాది ఆ

గుండానపసుపు కుంకమేస్తారు జనులంతా
చూచినాజనులంతా చూస్తుయున్నారు ఆ
సెలవమ్మ వదినవనుచు కుప్పించినాది ఆ
వులికించిగుండాన దుమికినాది అ
అప్పుడేదొరలంతా హరిహరీ అనిరీ వారంతా
చూచినాజనులంతా సోకార్తులాయే ఆవేళ
మైజారుచెంగూలే అందిచ్చినాదీ ఆబాల
తనవదినెపామ్మపఅందుకున్నాది ఆవేళ
పసపుకుంకాలయిన అందిచ్చినాది ఆబాల
తనమర్ది అప్పన్న అందుకున్నాడు ఆవేళ
యేడుఘడియలుతాను మాటలాడిందీ ఆ
మాటలాడి ఆబాల మాయమైనాదీ ఆబాల
కష్టికోకయిలేశ యేగిపోయిందీ ఆ
బొందితో వైకుంఠము చెందుచున్నాదీ ఆ
అగ్నిగుండములోన అర్పణమైనాదీ ఆబా
సూర్యరాజ్యములోన కీర్తిపడ్డాది ఆ
పడమటరాజ్యములో ప్రళయమయినాదీ ఆ
యిద్దరూసతీపురుషులు యేగిపోయినారు వారయిన

వ. సన్యాసమ్మ గుండానపడిన యేడుగంటలకు యేమిజరుగుతూ యున్నదంటే

పాట:- అన్నికారిదాలమ్మ యాలాగున్నాదీ దా
పక్కనాదాలమ్మ శిరసుపేలిందీ దాలమ్మ
పాపిష్టిదాలమ్మ జీవమిడిసింది ఆవేళ

వ. తనబావ రామయ్యకు కుష్టురోగమువలన దేశాంతరములు బట్టికడకు—

పాట:- అన్నికారిరామయ్య అయిపోయినాడు రామయ్య

వ. అక్కమ్మ నరసమ్మ యిద్దరు మరదళ్ళకు చాకళ్లకు భార్యాలు అయిపోయినారె పెద్దక్క సుబ్బమ్మ వేశ్యకారి అయిపోయి బారికి దండదాసులకు భార్యాఅయినది సన్యాసమ్మగుండాన పడినయేడు గడియలకు

పాట:- అన్ని కారిపిన్నమ్మా అది మూరిపోను పిన్నమ్మ
పాపిష్టిపిన్నమ్మా అదిపాడుగాను పిన్నమ్మ
తనరెండునేత్రాలు తపసులైనావి ఆవేళ
యీలాగు సోలికలు యేగిపోయినాగ అమ్మయ్య

వ. సన్యాసమ్మ గుండములో పడినదినములకు తన అన్న రామయ్య వచ్చి గుండము చల్లారపించిన వెనుక యేమి జరుగుతాది అంటే—

పాట:- యిద్దరూసతిపురుషులు పూలగా వస్తారు వారయిన
బంగారుప్రతిమలై పుట్టివస్తారు వారయిన
పడినరూపములలో పుట్టివస్తారు వారయిన
విఘ్నములులేకుండాన వెలసినారు వారయిన
నూరువేలవరహాలు తెచ్చించినాడు రామన్న
కోవిలముఅక్కడ కట్టించినాడు రామన్న
కోనేరుఅక్కడి త్రవ్వించినాడు రామన్న
తులసిమండపములు రెండుకట్టించే వారయిన
దొరలంతకూడి కోవిలముకట్టించే వారయిన
అందున్న దొరలంత యూకాస్తులాగా ఆవేళ
ప్రతిష్టిసంబ్రాలు చేస్తుయున్నారు వారయిన
పదిహేనుదినములు మూకసంబ్రాలు అక్కడను
సంబ్రాలుచాలించి నురుదసమాదు వారయిన
సత్యాలు బందారు దొర లేగినారు వారయిన
దివిలిపట్నామయినా వెళ్ళిపోయిమగా వారయిన

అగ్రహారమయినా వెళ్ళిపోయేనుగా వారయిన
యీలాగుకొన్నాళ్లు దినములెల్లగను వారయిన

వ. గురిపెల్లి పాపమ్మకు మగశిశువు జన్మించగా చెంచన్న పేరెట్టి సకలశృంగారముగా పెంచుతూవున్నారు. అక్కడ మరికొన్ని దినములు పోగా మరిది అప్పన్న గర్భమున ఆడబిడ్డకల్గినాది. ఆడబాల జన్మించగా సన్యాసమ్మ పేరెట్టి మన్నించిపిలచి ముద్దుమీదను పెంచుతున్నారు. వీరు వారు యేకసంబుగా కూడుకొని—

పాట:- యప్పటిచుట్టరికము యెత్తుకుంటాగు వారయిన
వుభయులుయిద్దారు యేకంబుకూడి వారయిన
బాలులుయిద్దరికి పెండ్లిచేస్తారు వారయిన,
ఆకాశమారేలు పందిళ్లువేసే వారయిన
భూదేవిపట్టంచు పీటలువేసే వారయిన
యేడుదినములువారు పెండ్లిచేసిరిగా వారయిన
సకలశృంగారముగా సోభనముజరిపే వారయిన
యీలాగు పెళ్ళిళ్ళు అయినతరువాత అమ్మయ్యా
సకలశృంగారముగా పెరుగుచున్నారు వారయిన
మునుపటి ప్రేమాలు తీర్చుకుంటాది పాపమ్మ
మగదలని ప్రేమాలు తీర్చుకుంటాది పాపమ్మ
సత్యవతిని బాలాను తీర్చుకుంటాది పాపమ్మ
సంతోషముగవారు పెరుగుచున్నారు బాలూలు
అగ్నిగుండములోన అర్పణమయ్యెనుగా ఆబాల
తూర్పురాజ్యములోన కీర్తిజెందెనుగా సన్యాసి
పడమటారాజ్యములో ప్రళయమాయెనుగా సన్యాసి
భక్తితో యీకథ విన్నవారికని ఓయమ్మ
యీపుణ్యచరిత్ర చదివినవారికిని ఓయమ్మ
శ్రద్ధతో యీకథ విన్నవారికిని ఓయమ్మ
కలుగుభాగ్యములు తొలగుదోషములు ఓయమ్మ

పాడిన్రవాసితినయ్యా సజ్జనో త్తములు మీరయిన
తప్పులొచ్చినకాడి వొప్పుగాదిద్ది మీరయిన
చక్కగా చదువ్రాడి పుణ్యాత్ములయిన మీరయిన
చదివినావారికిని విన్నవారికిని ఓయమ్మ
కలుగూను భాగ్యములు కలుగూను శిరులు ఓబాల
పుత్రపౌత్రులతోటి వర్ధిల్లుచుంద్రు ఓబాల

నమస్తే నమస్తే నమః

సంపూర్ణము.

లక్ష్మీప్రెస్-రాజమండ్రి.

[illegible] ప్రచురణలు

స్త్రీల వ్రతకథలు

విశాలాంధ్రలో స్త్రీలు ఆచరించు నోములకథలు ప్రతియింట చెప్పుకొనుటకు వీరందరకు వీలుగా వచ్చును. మూడు భాగములు కలిసియున్న ఈ పుస్తకమునందు శ్రావణ మంగళవారంకథ, వరలక్ష్మీవ్రతకథ, దంపతులతాంబూలంకథ, పోలిస్వర్గంకథ, మాఘపుఆదివారంకథ, భాగ్యాదివారాలకథ, అట్లతద్దినోముకథ మొదలగు 96 కథలు యిందు పొందుపర్చబడెను. యీగ్రంథము ప్రతియింట నుంచుట సౌభాగ్యమన్న వింతలేదు. మంచిపేపరు చక్కని అచ్చుతో ముద్రించి ఆంధ్రలోకానికిస్తున్నాం యీఅవకాశ జారవిడువక వెంటనే ఒక కాపీ తెప్పించుకొనుడు.

మూల్యం 1 రూపాయి.

మహా పతివ్రతల కథలు

భారత రత్నగర్భమున ఉద్భవించిన, అనసూయా, సీత, సావిత్రి, చంద్రమతి, దమయంతి, అరుంధతి, నళినీ, సరస, సుకీర్తి, జయప్రద, చారుమతి, సురభి, సుమతి మొదలగు 18 పతివ్రతామతల్లుల చరిత్రలు ప్రతిస్త్రీ యింటా సులభముగా చదువుకొనుటకు సులభమైన శైలిలో వ్రాయబడెను.

మూల్యం 1 రూపాయి.

శుకసప్తతి కథలు

గుర్తుకశుకసప్తతి ఏది, శృంగారకథలు. మన పౌరాణికగాథలవలె భగవతిఖాండమున నానేతుహిమాచలము ప్రతిగృహమున ప్రతిధ్వనించుచున్నవి. గాంభీర్యమైన ఘటనలతో, హృదయరంజకమైన భావాలతో రమ్యమైన శైలిలో వ్రాయబడెను.

మూల్యం 1 రూపాయి.

[illegible] అండ్ సన్సు, రాజమహేంద్రవరం.

[illegible] ప్రెస్, రాజమహేంద్రవరం.

శ్రీ శారదాంబాయైనమః

మైరావణ చరిత్రము వచనకావ్యము

శ్లో॥ [illegible] వి స్తీర్ణం [illegible] ।
[illegible] వృతం లంకా [illegible] వేష్టితమ్
[illegible] ।
[illegible] రక్షితమ్॥

వ. ఇట్టి లంకాపట్టణమందు పాతాళ లంకేశ్వరుండైన రావణుండు వజ్రవైడూర్య నీలగోమేధిక పుష్యరాగ మరకత మాణిక్యమౌక్తిక ప్రకాశములచే వెలుంగుచుండు దివ్యసింహాసనమందు కూర్చుండి పాతాళ లంకలో నున్న తన స్నేహితుడైన మైరావణుని తన మనస్సున తలంచగా నా మైరావణుండు ప్రత్యక్షముగా యెదుటనిలిచియున్నందున జూచి ఓయి మైరావణా యిప్పుడు నాకు సంభవించియున్న కష్టమును వింటివా రామలక్ష్మణులను రాచకొమారులువచ్చి నా చెల్లెలైన శూర్పణఖను ముక్కు చెవులుగోసి పంపగా నదిచూచి నేను రోషవశుడనై మారీచునితో గూడి పోయి మాయచేసి యా రాముని భార్యయైన సీతను దెచ్చి లంకలో నుంచితిని. అటుకర్యాక వా రా మారీచుని జంపి కోతిగుంపులగూర్చుకొనివచ్చి సముద్రమునకు వారధిగట్టి లంకాపురమునకు ప్రవేశించి ప్రహస్తాదిమంత్రులు బంధుజనంబులు దాయాదులు [illegible] లక్షకోట్లను చంపిరి. అతికాయ మహోదర [illegible] మహాపార్శ్వ కుంభనికుంభ [illegible] మూలబలమంతయు [illegible] గలియుటచేత [illegible] మైరావణుని [illegible] చెందిన [illegible]

[illegible]

[illegible] నాకైరావణుడు [illegible] పాతాళలోకమున ప్రవేశించి యాగమొనరించుచున్నాడు. అప్పుడు శ్రీరామచంద్ర [illegible] విధముగను త్రిలోకకంటకుడైన [illegible] మహిరావణుని వృత్తాంతమంతయు నెరింగివచ్చి [illegible] సుగ్రీవాంగద హనుమదాదులతో [illegible] రామస్వామిచేత [illegible] దశకంఠుడు [illegible] పాతాళ [illegible] తనదుఃఖమంతయు [illegible] నాకైరావణుండని [illegible] రామలక్ష్మణులను [illegible] రామలక్ష్మణులను గొనిపోగలడని చెప్పగా విని [illegible] చెప్పగా విని సుగ్రీవాది వానరులు [illegible]

[illegible]

[illegible]

లోకపర్యంతము [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] గాక విశేషముగ [illegible]

[illegible] తపవండ్లతో [illegible]

లేవనెత్తి [illegible] పండ్లువిరిగి భంగపడెను. రెండవ [illegible]

[illegible] లేవనెత్తి పిమ్మట [illegible]

విరిగి భంగపడిపోయెను. ఇద్దరు భంగపడి [illegible]

[illegible] వచ్చి ఓయీ రాజా [illegible]

[illegible] భంగపడివచ్చితిమని [illegible]

[illegible]

[illegible] మైరావణుండు [illegible] తెలిసి [illegible] రామలక్ష్మణుల నేవిధముగానైనను గొనిపోవుచున్నాడని [illegible] తెలిసియున్నందున నేజెప్పవలసినది లేదు, రాత్రి [illegible] వేసి రామలక్ష్మణులున్న పెట్టెను పాతాళలంకకుం గొనిపోయి కాళికా దేవిగుడిలో నుంచి బీగము తగిలించి ముద్రవేసి తనయింటికివచ్చి తన భార్యయున్న యంతఃపురము ప్రవేశించి భార్యనుజూచి ఓమాతంగి నీకు భయమొందక నన్నుజూడ వద్దని చెప్పితివిగదా నేను రామలక్ష్మణులను సునాయాసముగ నెత్తికొనివచ్చి కాళికాదేవి గుడిలో నుంచియున్నా ననగా ఆమాటవిని మాతంగి దిగులొంది గడగడవణంకి వారివలన మీ కేమి యుపద్రవము వచ్చినదియేల యింతటి సాహసకృత్య మొనరించితిరి రేపుదయమున మిమ్ముల వారు కాళికాదేవికి బలి యిత్తురు ఇందుకు సంశయంబు లేదని చెప్పి వ్యసనపడుచుండెను.

అక్కడ విభీషణుడు గస్తుతిరుగుచువచ్చిన హనుమంతునిజూచి హెచ్చరించగా నాంజనేయుండది తెలిసి ఓయివిభీషణా నీవిప్పుడువచ్చి యుచ్చరించిపోతివిగదా మరలనింత త్వరితము నేలవచ్చితివనగ నప్పుడు విభీషణుండు మైరావణుడువచ్చి మోసపుచ్చి రామలక్ష్మణుల నెత్తికొనిపోయియుండు ననియూహించి యతిత్వరితముగా లోపలికివెళ్ళి చూడగా నచట రామలక్ష్మణులుగనుపించరైరి కావున నతడు గుండెలురుల్లుచున మూర్ఛిల్లి కొంతసేపటికి లేచి యించుకంత ధైర్యము దెచ్చుకొని పిదప సుగ్రీవాదివానరులంజూచి ఓసన్నిహితులారా మనము మోసపోతిమి మాయావియైన మైరావణుండు వంచనచేసి రామలక్ష్మణుల నెత్తుకొనిపోయెనని దీనులై పలుకగావిని వానరులందరు ఘోషముగని దేడ్చిరి. అప్పుడావిభీషణుండు భీతిచే నేమియుందోచక రామరామ యనుచుండ సుగ్రీవుడును జాంబవంతుండును అంగదుండును లోనగు వానరవీరులందరు దుఃఖితులై [illegible] తనవ యింతటి [illegible] కార్యమెట్లు చెయ్యుదు [illegible] యడుగగా వారి కవిభీషణుం డిట్లనియె [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] తల కొడను [illegible]
[illegible] బాహుక సోదనుల గలిగియుండు నొక యుద్యానవనము [illegible]
దు. ఆవనములో నాలుగు గడియల దూరమునిడువున సరోవర [illegible]
గలిగి యత్యంత రమణీయంబయిన యొక కొలనుగలదు. ఆకొలనులో [illegible]
జాతి పుష్పములు గల తాపుష్పంబునడుమ నతిసుందరంబగు నొక తామ-
రకమలంబు వికసించియుండును. ఆతామరపుష్పములో సూక్ష్మరూప-
ముతో బిడ్డిద్వారమునందు రంధ్రాలగుండా లోపలికి వెళ్ళవలయును. అట్లు
వెళ్లినప్పుడచట నొక శృంగారమైన పాతాళలంక గనబడును. ఆలంకలో
మైరావణుండు వాసము చేయుచున్నవాడు వానినివధించి రామలక్ష్మ-
ణులను దేవలయు నిక్కార్యము నెవ్వరాచరించెదరని చెప్పగావినిహను-
మంతుండు యిది విభీషణుండు చేసినపనిగాని రెండోరులు చేసినది
గాదు. మంచిదికాని వీనిని భద్రముగ నుంచుండని యంగదునకప్పగించి
తాను గగనమార్గమున కెగసి ముప్పదియోజనముల దూరముగడచి
యాతటాకమును గనుగొని దానినడుమనున్న తామరపుష్పమును జూచి
సూక్ష్మరూపుడై యాపుష్పములో దిగిపోయి పాతాళలంకలో జొచ్చి
దాని వైభవము జూచి యాశ్చర్యము నొంది మొదటిద్వారమున జొరబడి
పోవుచుండ నందుద్వారపాలకుండైన మత్స్యవల్లభుండు నాంజ-
నేయునిజూచి నీవు నాకు దెలియునియట్లు పిన్నరూపముదాల్చి యెక్క-
డికి వెళ్ళెదవని ఝడిపించుదు యాంజనేయుని పాదములంబట్టి గిరగిర
ద్రిప్పి విసరివేయుగా నప్పుడు బయటనున్న తామరకొలనులోపడి
తెప్పరిలి హనుమంతుడా యద్భుతకార్యంబుజూచి వీడు బహుపరా-
క్రమశాలియని శ్లాఘించుచు మరల తామరపుష్పములో జొరబడి మును
పటివలె మొదటిద్వారంబులో పోవుచున్న హనుమంతునింగాంచి మత్స్య-
వల్లభుండు మాటిమాటికి వచ్చెదవేమని చెప్పి విసిరివేయగా పిమ్మట
నాంజనేయుడు కోపమువచ్చి మత్స్యవల్లభునితో నతిఘోరంబగు యుద్ధం
చేసి దెబ్బలుతిని యలసి వానితో యుద్ధము సేయనేరక యిట్టిపరాక్ర-
మశాలియగు [illegible] తలిదండ్రులపేరేమి చెప్పుము. అనియడి-
[illegible] మత్స్యవల్లభుండు కరుణించి యట్లనియె.

[illegible]

[illegible] పోవుచుండెను. అప్పుడు మార్గాయాసమున నతని దేహమునుండి [illegible] జారి సముద్రములోపడెను. దానిని ఒక మత్స్యము మ్రింగగా నది గర్భముధరించెను. దానివలన నేనుజనించితిని నాపేరు మత్స్యవల్లభుండు. నా తండ్రిపేరు హనుమంతుడనిన విని యాంజనేయు డాశ్చర్యపడి కొమారుని నాలింగనముచేసికొని నేను హనుమంతుడను రామలక్ష్మణులను మైరావణుండెత్తుకొని తెచ్చినందున నేనాస్వాములను విడిపించుకొని పోవుటకు వచ్చితినని చెప్పగానే హనుమంతుని మాటలు మత్స్యవల్లభుండు నమ్మజాలక మంచిది యిప్పుడు నీరూపము జూపుమనియడుగగా నాతడు నానిజరూపమును జూపెద చూడుమని పూర్వము లంకామార్గమునపోవువేళ ధరించినస్వరూపమును జూపగా మత్స్యవల్లభుండు, తాను విధేయుండై తండ్రికి ప్రదక్షిణ నమస్కారంబులుచేసి క్షమింపవలయునని యనేకవిధంబుల స్తోత్రముచేసి ప్రార్థింపగాహర్షించి కుమారునిదీవించి ముద్దుపెట్టుకొని నేను రామ కార్యార్థమైవచ్చితిని. యీలంకలోనున్న మర్మంబులన్నియు నాకు తెలియజెప్పుమనిన విని మత్స్యవల్లభుండిది ధర్మంబుగాదు. అతనియన్నంబుదిని యతనిమర్మంబు చెప్పుట యుక్తంబుగాదు అయినను నీవు నాతండ్రివి. యింతియుగాక రామకార్యార్థమై వచ్చినావుగదా మంచిదని కొంత యుపాయముచెప్పెద వినుము. యీద్వారము దాటిపోగా నావలనొక కామకోట యున్నది దానిప్రక్కనొక ద్వారముగలదు. ఆద్వారమునందు తులారంధ్రములో దూరబడి పోయినయెడల నచ్చట నలుబదికోట్లకక్కసులు నిండి యున్నారు వారిని దాటిపోగా లంకాపురి ధ్వజస్తంభము గాపుండు నక్కడ [illegible] కోట్లరాక్షసులున్నారు. వారిని గడచిపోయిన నచ్చట [illegible] దేవియొక్క గుడియున్నది. నీవా త్రిదేవమునకు [illegible] [illegible] తెలియకచ్చుచు [illegible] మంచిదని [illegible] [illegible] మత్స్యవల్లభుండున్న ద్వారములోనికి [illegible] [illegible] కామకోటయందు. దానిలో [illegible]

[illegible]

[illegible] శాప్యంబయుండగా నచ్చటి [illegible]
[illegible] రాముడు [illegible]
కయ్యూరుపుర బలియిచ్చుటకు యుదకనిమిత్తమై యొక బంగారు [illegible]
గాని తామరకొలను జేరి ఓరా శ్రీరామచంద్రా యీ [illegible]
[illegible] నెందుకుదొరికితివియని పరితపించుచుండ నదివిని [illegible]
నేయుండు సంతోషించి దుర్దండితో నపుడువిహారముచేసి తానువచ్చిన
కార్యమంతయు దెలియజెప్పి యూరడించి కాళికాదేవి [illegible]
తాపూజాపుష్పమునియడిగి యాతనికు ధైర్యంబుజెప్పి తానుచిన్నరూప[illegible]
మునుదాల్చి యాదుర్దండిచేతనున్న కలశోదకములోపల ప్రవేశింపగా
నపుడాదుర్దండి తాదెచ్చిన కలశమున నుదకము నిండించుకొని కులా
రంధ్రములో జొరబడగా నాకులారంధ్రము విరిగిపడెను. అపుడు
దుర్దండి యుదకకలశమును నావలబడవేయుగా నచ్చట కావలిచేయు
చున్న పలువదికోట్లరక్కసులు దుర్దండిని బట్టుకొని దొంగతనముగా
నెవ్వరినిదెచ్చితివనగానంతలో కప్పగానున్న యాంజనేయుండు బ్రహ్మాం
డరూపముతో బయలుదేరి యారక్కసులందరిని నిమిషమాత్రమునబట్టి
[illegible]ర్చి యంతట దుర్దండిని వెంటబెట్టుకొని ధ్వజస్తంభముయొద్దకు రాగా
నంటున్న కొంబైకోట్లరాక్షసులు తిరుగబడి యెదిరింపగా ! వారల
నందరిని తనదువాలంబునజుట్టి నేలంబడగొట్టి రాక్షసులనందరినిజంపి
బంగారుగోపురంబులు ముత్యాలచాంరట్లును రత్నమయమగు స్తంభము
లునుగలిగి దేదీప్యమానమై వెలుంగుచున్న కాళికాలయమునకుంబోయి
యాగుడిలోనుండు కాళికాదేవినిదర్శనముచేసి అనేకవిధస్తోత్రములచే
నమ్మవారిని వేడగానాదేవియాంజనేయునిప్రత్యక్షమై ఓయిరామకార్య
ధురంధరా శ్రీరామసౌమిత్రులిద్దరు మాయపాడిచేత నీవెట్టులో [illegible]
[illegible]లించియున్నారు చూచుమనిచూపనంతలో నక్కడనుండునట్టి [illegible]
కోట్లరక్కసులును దిరుగబడి యుద్ధమునకు దారసిల్లిరి. వారల[illegible]
[illegible] కాళికాదేవి [illegible] బలియిచ్చి [illegible]
కాళికాదేవి [illegible] రాక్షసులనందరిని బలియిచ్చిరి [illegible]
[illegible] బలియిచ్చుటకు [illegible] ప్రాత్రముచేసి [illegible]

[illegible] ద్ధి [illegible] యాగశాల [illegible]
[illegible] రంతఃపుర [illegible] నున్న [illegible] వారలనందరను [illegible]
[illegible] వచ్చి యాచటనున్న అరువదికోట్ల రాక్షసుల సంహారము చేసి
[illegible] యుండ నదియంతయు [illegible] మైరావణుండు చారులవలన నెరింగి
[illegible] కొంది ప్రచండమైన కోపముతో తనమంత్రులను ప్రధానులను
చూచి ఓయి మేఘవర్ణకా ఓయి ఘటికా ఓయి సుచర్మికా ఓయి
భైరవముఖా మీరు నలువురు వెళ్ళి యాకోతిని బట్టుకరండనిన వారా
మాటవిని యాకోతియనగా నెంతమాత్రమిదిగో పట్టితెచ్చెదమని
చెప్పి మేఘనాథుడు నాలుగుకోట్లరాక్షసులతోడను ఘటికుండారుకోట్ల
రాక్షసులతోడను సుచర్మికుండు నాలుగుకోట్ల రాక్షసులతోడను బయ
లుదేరి భేరీమృదంగాదివాద్యములతోడను రథగజతురగపదాదులతో
డను చిరుతపులులు ముండ్లపందులు నక్కలు పాములు తేళ్ళుయిటువం
టిక్రూరజంతువులు వాహనంబులుగాకలిగి మేఘంబులలో చిత్రవిచి
త్రరూపంబులతో భేరీమృదంగంబులతో భయంకరముగ పెడబొబ్బ
లతో కోతినిబట్టి కట్టుడుకొట్టుడు అనుచు బయలుదేరివచ్చినరాక్షసుల
[illegible] నేయుండుచూచి కాళికాదేవిని ఓతల్లి అనేకబలములు వచ్చుచు
న్నవి రామలక్ష్మణులను భద్రముగా గాపాడుము మైరావణుండు
[illegible] చేసి రామసౌమిత్రుల గొనిపోవును అట్లువాడు . వారలగొని
పోయెనని నేను నీప్రాణములు పుచ్చుకొందును. భద్రమని చెప్పి యా
[illegible] నక్కడనేయుంచి తాను యుద్ధాభిముఖుండై బయలువెడలి
పెలుచ సింహనాదము సేయగా నాపాతాళలంకయంతయు కల్లోలమై
గడగడవణకసాగెను, యిమ్మట రాక్షసులు గదాచక్రాదిలో [illegible]
[illegible] త్రిశూలములు మొదలైన యాయుధములతో హనుమంతుని
[illegible] గా నరండి [illegible] [illegible] త్రిశూలము నొడిసిపట్టుకొని [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
గతి నానీక ప్రాంతంబున ముక్కలుగొట్టి చంపెను. పిమ్మట [illegible]
మూర్ఛాంతి తోరుట నేవచ్చిన ఘటోదరుండు హనుమంతునిమీద నకే
బాణవర్షములుగురియించి నొప్పించ దటుకుని హనుమంతుండాగ్రహం
బున వానిపైదుమికి రొమ్ము పగులగొట్టి చంపెను. అదిచూచి సుశర్మ
మంత్రి రోషంబుతో నొకమండపందపై నెక్కి యుద్ధమునకువచ్చి యా
హనుమంతునిమీద ననేకబాణములు వేయుటయు వెంటనే యాతడు
వానిఖడ్గము నొడసిరీసుకొని దానిచేత వానిశిరము ఖండించెను. అటు
పిమ్మట భైరవమూర్తి యాంజనేయునిపైదుమికి భీకరంబులు వల్కుచుండ
వానిని సిగబట్టి గిరగిరద్రిప్పి నేలంబడగొట్టి చంపెను. తర్వాత సేనలవల్ల
నిశ్శేషంబుగ హతంబుచేసి యుద్ధరంగము విడిచి కాళికాదేవియొక్క
గుడికిపోయి తలుపుతెరచి సాష్టాంగ దండప్రణామంబు లాచరించి
యిట్లనియె.

ఓతల్లీ యీపుడనేకసేనలను నైవేద్యము చేసినాను తృప్తి
పొమ్మనగా కాళికాదేవియానందమొందెను. ఆహా కాళలంకరక్తప్రవా
హమునమునింగియుండుటయేగాక కండలు పేగులు తోడలు మొదలగు
మాంసములతో నిండి యాతప్రేతపిశాచఢాకినీశాకినీబ్రహ్మరాక్షసభేతా
ళములు మొదలగుగ్రహముల కునికిపట్టుయుండెను పూర్వోక్తం
బగు భేతాళాద్రిగ్రహము లాంజనేయుని బాగడుచు యథేష్టముగా
రక్తమాంసంబుల మెక్కుచుండెను ఇట్లుఅల్లకల్లోలమైయున్నంబాది హత
శేషులైన రాక్షసులు భయపడిపరుగిడుచు తిమిద్వారముగు మైరావణుని
యొద్దకు వెళ్ళి యోస్వామి మీచేత పంపబడిన పలువురుమంత్రులు సేన
లతో హతమైరని చెప్పగావిని మైరావణుండుమండిపడి సింహముఖుడు
మొదలగు మంత్రులతో నిట్లనియె. ఓయిసింహముఖా ఓయి వజ్ర
ముఖా ఓయి కర్కటముఖా అని యిట్లనేకముఖములు అనేకరాక్ష
సులగల మంత్రులారా యిప్పుడు మీరందరుపోయి యా [illegible]
[illegible] యాజ్ఞాపింపగా వారలు స్వామీ మహాప్రసాదము [illegible]
[illegible] మంత్రులు [illegible] దప్పదమని చెప్పి రథంబులు [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] చెప్ప మునలకు పాపాంబులున్ను [illegible] చతురంగ బల

[illegible] నదునదులకొల్ల వీర రాక్షసులతో గూడి భరిష్యవంగాది శ్యామలంగ పెదబొబ్బల అట్టహాసములు సింహనాదములు చేయుచు [illegible] కట్టుడు కొట్టుడుయని చెప్పుచువచ్చిరి. సముద్రము పొంగి వచ్చుచున్నదోయనునట్లు దోచుచున్న యా రాక్షససమూహమును గాంచి హనుమంతుండు మరల కాళికాదేవికి వందనముచేసి యిట్లని యనియెను.

ఓతల్లీ అనేకకోట్ల రాక్షసులు యుద్ధముకొరకు వచ్చుచున్నారు. వారలనందరను నీకు బలియిచ్చుచున్నాను. యీ రామసౌమిత్రులను రక్షించి భద్రముగ కాపాడుమని పలికి యావచ్చుచున్న రాక్షసులదిక్కు తిరిగి [illegible] ఒక్కటెల్ల రణబలంబుకొలది అట్టహాసంబు సేయగా నా పాతాళలంక కంపించెను [illegible] అట్టహాసంబులు వినిసింహాసనముపైనుండి నేల పైబడ్డ [illegible] కూలబడి గడగడ వణకసాగెను. వచ్చిన సేవలు భ్రమసి కాళ్లు గతియలువడి వచ్చిపోయెను. అప్పుడు కాళికాదేవియును గడ గడవణకి యిది యేకాలవ్రళయముగనున్నదియని యాశ్చర్యంబు నొందెను. రక్కసి సేవలు అల్లకల్లోలమాయెను. యిట్లా మహా ర్త ముండరు [illegible] ముందియుండ మరికొంత ప్రొద్దువకు తెలివిదెచ్చుకొని ఉగ్రగదాసితో మరభీంచి నానాద్యాయుధంబుల చేత నారాక్షసుల హనుమంతుని నొప్పించి [illegible] వర్షంబులు గురిపించిరప్పుడా హనుమంతుడు [illegible] యాసేనలో జొరబడి యుండున్న వారి రథ కాలంబుల [illegible] నేలంబడంగొట్టుచు చేతులచేగుద్దుచు కాళ్ళచేదన్నుచు పండ్లతో కరచుచు రథంబులతో రథంబులను యేనుగులతో యేనుంగులను గుఱ్ఱంబులతో గుఱ్ఱంబులను కొట్టిదంచుచు [illegible] నేలగూలు [illegible] [illegible] సునాయాసముగ [illegible] [illegible] మరల కాళికా [illegible] వచ్చి నమస్కరించెను. యిట్లని [illegible]

[illegible]

ఓ తల్లి [illegible] [illegible]
[illegible] గాన నా రాక్షసుల [illegible]
[illegible] నాదేవి [illegible] యుండగా [illegible]
[illegible]విరిగియు [illegible] తెగియు చేతులువిరిగియు [illegible]
బాధింపబడుచున్న హతశేషులగు రాత్రించరులు తామువచ్చిరి దాని
బట్టి వెళ్ళి పాతాళలంకేశ్వరునిజూచి ఓరీ మైరావణా నీవుపంపిన
మంత్రిప్రధానులు చతురంగబలంబులు నంతయు నా[illegible]
హతంబయ్యెనని చెప్ప నప్పుడా మైరావణుండు మండిపడి లేచి [illegible]
జేసి తానెయుద్ధమునకు బయలుదేరుటకు యత్నించి తన సారథిని
జూచి రథముశృంగారించి తెమ్మనగా నతడు వేయిగుఱ్ఱంబులగట్టి లక్ష
గంటలచే మ్రోయుచున్న రథ మాయత్తంబుచేసి తేగా నప్పుడు మై
రావణుండు తనప్రియురాలైన మాతంగినిజూచి యిట్లనియె.

ఓసి ప్రియురాలా నేనుపోయి రామలక్ష్మణులను కో[illegible]
కాళికాదేవికి బలియిచ్చివచ్చెదననిపలికిన మాతంగివిని ఓరీ ప్రాణ
నాథా నీకు దైవగతి యీలాగున్నదిగాబోలు నిట్లుండగా నామాట
లనీవేలవిందువు, అప్పుడే రామలక్ష్మణుల తెరువుకుపోవద్దు హానియు
వచ్చునని మున్నె తెలుంగులజెప్పినను వినక యీప్రకారంబుచేసితివి. అం
దువలననిట్టి మహోత్పాతంబులు పుట్టినవి యికనయినను రామలక్ష్మ
ణుల శరణుజొచ్చి బ్రతుకంజాలక మరలవారలజంపి వచ్చెదనని చెప్పు
చున్నావు. నేనేమిసేయుదును నాదౌర్భాగ్య మీలాగుననుండగా
నెవ్వరు తప్పింపగలరు నేటితోనరి నీవువెళ్లినపక్షంబున ప్రాణంబుతో
మరలవచ్చుటలేదు అని యిట్లనేకవిధంబులను మాతంగి యేడ్చుచు
దుఃఖసముద్రంబున మునిగియుండగా నాతనిని నూరార్చి యిదిగో వ
చ్చెదనని చెప్పి యాయత్తపరచియున్న తనరథంబునెక్కి యనేకగుఱ్ఱం
బులు లక్షరథంబులు పదిలక్షల యేనుంగులు యిరువదికోట్ల పదా
తులు వెంబడించిరాగా మరియు గజశిరంబులుగలవారు కొందరు
నొంటెశిరస్సులుగలవారు కొందరు యిట్లనేక వికృతరూపంబులు ధరిం
చియున్న రాక్షసులు తన్ను చుట్టుకొని నట్టహాసంబున నప్పు[illegible]

[illegible] తురంగములతోఁ గూడిన రథంబులను గుఱ్ఱములు పూన్చినంత భేరీ మృదంగాది వాద్యంబులను పెటపెటధ్వనులతో భూనభో మధ్యములు నిండియుండునట్లు కదలుచున్న యా చతురంగబలంబుల కని యాంజనేయుండు కాళికాదేవితో నిట్లనియె.

ఓ త్రిపురసుందరీ యిదిగో యనేకదళంబులు వచ్చుచున్నవి. మఱియు మైరావణుఁడు వచ్చుచున్నట్లు కానంబడుచున్నది. అనవుడు [illegible] రాక్షసాస్త్రములను దూర్దడిని నీవు భద్రంబుగా కాపాడవల యునని చెప్పి గుడితలుపులు బిగియించి భీగము వేసి తనమీఁదికి వచ్చుచున్న సేనలో నతిక్రమముగాఁజొచ్చి చీకాకుచేసి రథంబులచే రథంబులను నేనుఁగులచే నేనుఁగులను గుఱ్ఱంబులచే గుఱ్ఱంబులనుగొట్టి చంపుటయే గాక మిగుల బలశాలులై యుండునట్టి రాక్షసుల నొడిసిపట్టుకొని నేలంబడగొట్టి చంపుచున్నయాంజనేయునిఁజూచి మైరావణుఁడు కోపించి ఓయి దుర్మార్గా రాక్షసుల నేలచంపెదవు నాచేతఁజిక్కితివి యిదిగో నీ పనిపట్టు జెట్టెదనని చెప్పి మిగులవాడిగల నారాచములచేత నొప్పించి బాణవర్షములు గురియింపఁజేసె ఆంజనేయుండు కాళికాదేవిగుడిముంగిట నున్న ధ్వజస్తంభమును పెకలించి దానిచేత వానిరథంబునకు గట్టి యున్న వేయిగుఱ్ఱంబులఁజంపి సారథినిఁబడవైచి రథంబును చూర్ణం బుగావించె నిట్లంతయు నిర్మూలంబు చేయఁగా మైరావణుండు క్రిందికి దుమికి పాదములనిబట్టి పిడిగ్రుద్దులు గ్రుద్దుచున్న నాంజనేయుండో కింతకొంచెపువాఁడా కోపాగ్నిదీపితమానసుండై తనబలంబు కొలఁది రెట్టలు గిరగిరం ద్రిప్పుచు నా మైరావణుని కపా లంబు పగులునట్లు గ్రుద్ది నేలం బడగొట్టఁగా గ్రుద్దు బయటబడి విల విలతన్నుకొనుచు ప్రాణంబులు విడిచినట్లు పడియుండి కొంతసేపటికి మరల లేచి యాంజనేయునెదుర్కొని [illegible] గ్రుద్ది తోసె నప్పు డాంజనేయుండు క్రిందపడి కొంతతడవు మూర్ఛనొంది మరల లేచి యా పాతాళలంకేశ్వరుని [illegible] నొడిసిపట్టి గిరగిరద్రిప్పికొట్టిన నా పాతాళలంకేశ్వరుడు తనదేహమంతయు తునియలు కాగా భూమిపైబడి మూర్ఛిల్లెను. మూర్ఛమునింగి మరలలేచి యాంజనేయుని పాదము [illegible]

[illegible] నెలబడి మూర్ఛలోనుం [illegible]
ముందయినా చావకయున్నాడు కాళికాదేవి యాహూం [illegible]
మీదనున్న శిఖరంబులను విరిచి దానిచే గొట్టుచుండుచున్నారు [illegible]
తెచ్చినవి మొదల వానరుల ప్రాణంబులు పుచ్చుకొనుచుండెను. శత్రు
ఘ్నుకాలిచే యాశిఖరంబును విరిచి గిరగిర ద్రిప్పి దానిచే పాతాళ
లంకేశ్వరుని రొమ్ము పగులగొట్టి చంపగా తిరుగవాడు బ్రతికివచ్చి
యెదుట నిలుచుండి సింహనాదము చేయ నాంజనేయుండది చూచి
పండ్లు పటపట కొరుకుచు నిక కాళికాదేవిని దంపదనని కోపంబుతో
జెప్పుచుండ నా కాళికాదేవి ఆంజనేయుడా వ్యర్థంబున నేమి చేయదలచి
యున్నాడో యని యెంచుకొని ఓ హనుమంతా నేనేమి చేయుదును
వీనికి బ్రహ్మవరంబు గలదందువలన వీడు చావకయున్నాడు దీని
కొక యుపాయంబు చెప్పెద వినుమని యిట్లనియె.

ఉదయపర్వత సమీపంబున ముప్పది యోజనంబుల దూరంబున
నొక కొండయున్నది. దానియందు వేయి శిఖరములుగలవు. వాని
యందనేక తుమ్మెదలు గలిగియుండును. దానిం గనిపెట్టి మరికొంత
దూరంబు వెళ్ళగా నచ్చట నేడు గృహంబులు వరుసగా నుండును.
వానియందు నేడు కొవ్వు తుమ్మెదలున్నవి. యాతుమ్మెదలను బట్టి తెచ్చి
నీయెదుట గనబడుచున్న పాతాళలంకేశ్వరుని జంపి భూమిపయి బడ
వేసి యాశవముమీద నా యేడు తుమ్మెదలను గొట్టివైచి వెంటనే
నీవన్ని సముద్రంబులు దాటిపోయి యేడవ సముద్రమైన మంచినీళ్ళ సము
ద్రంబులో స్నానంబు చేసి వచ్చి పడియున్న పాతాళలంకేశ్వరుని శవ
మును జూచితివేని యంతటితో మరిపోవుచున్నాడు తిరుగా బ్రతికి రాడు
యా క్రమంబున చేయవలయు నిట్లు బ్రహ్మవరంబనిన విని హనుమం
తుండెంత పనివచ్చెరా యని కొంత ప్రొద్దాలోచించి ధైర్యంబును దెచ్చు
కొని యా పాతాళలంకేశ్వరుని హస్తంబులు రెండును తనవాలంబున
జుట్టివేసి యాచ్చుకొనివచ్చి కులారంధ్రంబు జొచ్చి యా [illegible]
కాముకవృందంబు గుండ సింహరూపంబు దాల్చి యందులో [illegible]
[illegible] బ్రహ్మాండరూపంబు ధరించి విమ్మట లవణేక్షుసురా [illegible]

[illegible] ంబులకు ముందుగా [illegible] [illegible] యుండి యాయువకుఁడు పర్వత సమీపమునకు [illegible] యోజనంబులుదాటి మార్గంబుపట్టి పోవుచుండునప్పుడు దాని [illegible] గట్టుబడియున్న సైంతావమునకు ప్రాణాంత సంకటంబై యొకరి [illegible] నిడుమ్రమ్ముల ప్రాణములూడెరాయనియంచుచున్న విధునగ [illegible] యుండును మండ్లయుందును నీడ్చుకొని పేయిశిఖరంబులు గలిగి యున్న యా పర్వతసమీపంబుచేరి యచ్చటదిగిచూడగానే నాతుమెత్త దళము సంచరించుచుండెను. అదిచూచి కాళికాదేవి సెలవిచ్చియున్న వాక్యంబులను స్మరించి యాశ్చర్యంబునొంది యా తుమ్మెదలువెళ్ళు చున్న త్రోవంబరిచూడగా నచ్చట నేడుసింహాంబులు గనుపింప నా గృహాద్వారంబునొచ్చి యుండుంను నేడుతుమ్మెదలబట్టి చెంతనుంచు కొని యచ్చటనుండి మరల నుప్పది యోజనంబుల దూరంబు దాటి యుదయపర్వతంబు చేరి యా పర్వతమెక్కి గగనంబున కెగసి యంత రిక్షమార్గంబున సప్తసముద్రములను దాటి తామరవృక్షంబునుగడచి వచ్చి యాపాతాళలంకేశ్వరుని కాళికాదేవికి బలియిచ్చెదనని బ్రహ్మం డరూపంబుదాల్చి యతని భూమిపయి బడద్రోసి యాపాతాళలంకే శ్వరునిపై నా యేడుతుమ్మెదల బడవైచి మరలవచ్చితులాద్వారంబు దాటి చిన్నరూపంబు నెత్తి తామరవృక్షంబుజొచ్చి వెడలి సముద్ర మునకు దగ్గరనున్న మంచినీళ్ళసముద్రంబులో స్నానంబుచేసి మరల గగన మార్గంబున కెగసివచ్చి తామరకొలనులో సూక్ష్మరూపంబుదాల్చి [illegible] దిన చోటుకువచ్చి పాతాళలంక బ్రవేశించి తులాద్వారం [illegible] కాళికాదేవి సమీపంబునకువచ్చి నిలుచుండి పాతాళ లంకేశ్వరునిజూడగా విలవిలదన్నుకొని ప్రాణంబులువిడిచి పాతాళ లంకేశ్వరుండు చనిపోయెను.

[illegible]

మోహిని పాతాళలంకేశ్వరునిగూడ . [illegible] . [illegible]. [illegible] భక్తితో పలుకగా దేవివిని యత్యంతానంద భరితురాలయ్యె.

అపుడు తనకుమారుడయిన మత్స్యవల్లభునిపిల్చి తండ్రి నమస్కరించినకొడుకు నాలింగనంబుచేసి దీవించి ఓపుత్రా నీవు పాతాళలంకారాజ్యమును రక్షిస్తుండవయు యీమార్గంబున కుమారుని దీవించి యతనికి యువరాజపట్టంబుకట్టి మీరిరువురుసుఖంబుగనుండు డని యాజ్ఞాపించి కాళికాదేవినిజూచి ఓతల్లీ కాళికాదేవి త్రిపుర సుందరీ సూర్యోదయంబు కాకమున్నే రామలక్ష్మణులంగొనిపోవలయు నని చెప్పగా నాదేవి యనుజ్ఞనడసి రామలక్ష్మణులున్న పెట్టెను తన శిరస్సునందుంచుకొని తులాద్వారంబుగడచి సూక్ష్మరూపంబుతో సాటి మువ్వదియోజనంబు దూరముపక్రమించి వచ్చి లంకోత్తర ద్వారంబున వెడలి వచ్చుచున్న హనుమంతునిజూచి విభీషణ సుగ్రీ వాంగద జాంబవద్గవయగవాక్ష గంధమాదన నలసుషేణులు మొద లయిన వీరవానరులుప్పొంగి యనేక విధంబుల స్తోత్రంబులు చేసిరి. పిమ్మట విభీషణాదులత్యంత సంతోషంబుతో స్వాములదర్శనంబు చేసి కొన నంతలో సూర్యోదయంబాయెను. గాన సూర్యకిరణంబు లాస్వా ములవారిమీదను తక్కినవారలమీద బ్రసరింపగా మూర్ఛంబు జల్లి బడియున్న మాయపొడి సరిపోయినందున నందరు సుఖంబుగా నిద్రిం చుచున్నవారు మేల్కొన్న తెరంగున లేచిరిపిమ్మట నాటిదినంబుననే శ్రీరామచంద్రుడు రావణసంహారంబుచేసి లంకను విభీషణునకు పట్టా బుగట్టి పుష్పకవిమానమెక్కి యయోధ్యానగరంబును ప్రవేశించి శ్రీ సీతాసమేతుడై పట్టాభిషిక్తులయి పదునొకండువేలయేండ్లు బహుసద్ధ ర్మంబుగా రాజ్యపాలనంబు చేయుచు పుష్పవర్షంబులు గురియుచుండ సుఖం బుగా నుండిరి. గాన యీకథ నెవ్వరయినను చదివినను వ్రాసినను [illegible] సుఖంబు లనుభవింతు

[illegible]

[illegible]

బైరాగిచరిత్రము—సంపూర్ణము.

అథకాలభైరవాష్టకప్రారంభః

దేవరాజసేవ్యమానపావనాంఘ్రిపంకజం వ్యాళయజ్ఞసూత్ర మిందుశేఖరం కృపాకరం। నారదాదియోగిబృందవందితం దిగంబరం కాశికాపురాధినాథకాలభైరవం భజే। ౧

భానుకోటిభాస్వరం భవాబ్ధితారకం పరం నీలకంఠమీప్సితార్థదాయకం త్రిలోచనం। కాలకాలమంబుజాక్షమక్షశూలమక్షరం కాశికాపురాధినాథ కాలభైరవం భజే। ౨

శూలటంకపాశదండపాణి మాదికారణం శ్యామకాయమాదిదేవమక్షరం నిరామయం। భీమవిక్రమం ప్రభుం విచిత్రతాండవప్రియం-కా

భుక్తిముక్తిదాయకం ప్రశస్తచారువిగ్రహం భక్తవత్సలంస్థితంసమస్తలోకవిగ్రహం। వినిక్వణన్మనోజ్ఞహేమకింకిణీలసత్కటిం-కా। ౪

ధర్మసేతుపాలకంత్వధర్మమార్గనాశకం కర్మపాశమోచకం సుశర్మదాయకంవిభుం। స్వర్ణవర్ణశేషపాశశోభితాంగమండలం-కా। ౫

రత్నపాదుకాప్రభాభిరామపాదయుగ్మకం నిత్యమద్వితీయమిష్ట దైవతంనిరంజనం। మృత్యుదర్పనాశనంకరాళదంష్ట్రమోక్షణం-కా। ౬

అట్టహాసభిన్నపద్మజాండకోశసంతతిం దృష్టిపాతనష్టపాపజాలముగ్రశాసనం। అష్టసిద్ధిదాయకంకపాలమాలికాధరం-కా। ౭

భూతసంఘనాయకంవిశాలకీర్తిదాయకం కాశివాసిలోకపుణ్యపాపశోధకంవిభుం। నీతిమార్గకోవిదంపురాతనంజగత్పతిం-కా। ౮

కాలభైరవాష్టకంపఠంతియే మనోహరం జ్ఞానముక్తిసాధనంవిచిత్రపుణ్యవర్ధనం। శోకమోహదైన్యలోభకోపతాపనాశనం తేప్రయాంతికాలభైరవాంఘ్రిసన్నిధింధ్రువం।

[illegible]

[illegible] ([illegible])	1	4	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1	[illegible]	[illegible]	0	[illegible]
[illegible]	0	8	దమయంతి	0	[illegible]
[illegible]	0	8	[illegible]కథలు	0	1[illegible]
[illegible]ం	0	5	పాండవ వనవాసము	1	[illegible]
శృంగార [illegible]	[illegible]	5	[illegible]	1	[illegible]
[illegible]	0	5	శ్రీరామ వనవాసము	1	[illegible]
[illegible]మ్మకథ	0	4	శ్రీ[illegible]	1	[illegible]
బాలనాగమ్మకథ	0	8	శ్రీరామాశ్వమేధయాగం	1	8
[illegible]మ్మకథ	0	8	సాహసిక 10 కథలు	1	0
పెద్దబొబ్బిలిరాజుకథ	0	8	అధునిక పాకశాస్త్రం	[illegible]	0
కాంభోజరాజుకథ	0	4	మిలటరీపాకశాస్త్రం	0	12
[illegible]మ్మకథ	0	8	[illegible]పాకశాస్త్రం	0	12
[illegible]మ్మకథ	0	8	తెనాలి రామలింగడు	0	12
[illegible]	0	4	[illegible]కథలు	0	12
[illegible]	0	4	పన్నెండురాజులకథలు	0	12
పెండ్లిపాటలు	0	6	[illegible]రాజులకథలు	0	12
[illegible]	0	8	మదనకామరాజుకథలు	0	12
[illegible]కథలు	0	8	గులేబకావళికథలు	0	12
[illegible]కథలు	0	8	పరమానందయ్య కథలు	0	8

[illegible] ఇంకను మా వద్ద అనేకరకముల సంస్కృతాంధ్ర గ్రంథములు

[illegible] విక్రయించబడును.

[illegible]

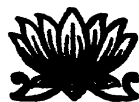
[illegible] రావు సన్సు

[illegible]

శ్రీరస్తు.

శ్రీరామచంద్రాయనమః

కాలజ్ఞానతత్వములు.

పబ్లిషర్

కో. ఢిల్లిబాక్షా మొదలియార్

రాధారాణి అండుకంపెని,

నెం 53, నమ్మాళ్వార్ వీధి,

సాకార్పేట్టా, మదరాసు.

1914

శ్రీ గురుభ్యోన్నమః.
శ్రీ గురు అల్లాడిపల్లె వీరభద్రాయ నమః.
పోతులూరు వీరబ్రహ్మంగారి

కాలజ్ఞానతత్వములు.

పరిమి వీరాచార్యులు అయ్యగారు నిత్యసేవాధురంధరులు సత్యము తప్పనివారు ధర్మాత్ము లని పెద్దలు నిశ్చయించిరి.

వక్కణం.

శ్రీమద్వేదాగమ ప్రతిపాదిత వీరశైవాచార సంపన్నులయిన శ్రీ గురు మల్లికార్జున భ్రమరాంబా వరప్రసాదకు లయిన అక్షయాచార్యపడ క్షరనిరాధార స్వాములవారి పరంపర లగు రాజశ్రీ కందిమల్లయ్య పల్లె పోతులూరు వీరబ్రహ్మముగారికి యుష్మత్పద సేవాధురంధర ప్రియ శిష్యుడు సుభాయిలాకా గని యాత్మకూరు కాపరస్థులైన పరిమి గురు లింగజ్యేష్ఠ కుమారుడు వీరాచార్యులు అనేక వేల శిరస్సాష్టాంగ నమస్కారములు స్వామీ.

గురువు శిష్యులకు పన్నించు పీఠద్వయము.

అటువంటివంశకుం డిటువంటి యోగంబు నంతింత శిష్యున కివ్వరాదు।
శిక్షించి కొంత పరీక్షించి తనశిక్ష నోపికతో దను జెప్పవలయు।
తనశిక్షనోప్పని తామసాత్మకునకు తత్వంబు జెప్పగా మందుడగును।
వేషభాషలచేత విజ్ఞపీగురుకాని వాడు తత్వజ్ఞుడు కాడు గనుక।
తొలుతనీవిటుశిష్యుని గుణములన్ని।చూచిపట్టు చగొట్టుచుసుగుణములను
చెప్పగావలె తనశిక్ష నొప్పకున్న। నూరకే శాంతబొందియు నుండవలయు॥

సంధి వచనము.

పూజకునేనొస్తి బ్రహ్మపూజకు నేనొస్తి పూజకునేనొస్తి పున్నమ వెన్నెలకాయముసిద్ధిని కలిపేటివస్తున॥పూ॥మనసున సుదకముమాయారూపం అగ్ని క్రోధం బుద్ధిగంధం చిత్తంశిలాక్షతలు తీసుకరమ్మన ఘనుడు వీర బ్రహ్మమునకు॥పూ॥ఏడు మెట్లనిచ్చిన వెనుక వెలుగుదాటి పువ్వులుకోసుక అఖండతేజం వెలిగేగురునికి ఆత్మపూజలుచేసేటందుకు॥ పూ॥ మొదలును కాళ్ళను కొమ్మలు చేసేటందుకు చెవులు ముక్కులు మొగ్గ కన్నులు నాగ మల్లె పువ్వులుతీసుక॥ పూ॥ నమ్మిక నాగాభరణంబుదీసుక నాలుక నారా పాత చేసుక వేడుక మంగళహారతి తీసుక చూపురూపు నైవేద్యం శివుని

తీసుక॥ వృ॥ పలుకుగంట ప్రాణముజంట ప్రపంచమంట అఖండ పోతు
లూరు వీరబ్రహ్మము॥ వచనము.

నేజూచినానే బ్రహ్మమునాలో నేజూచినానే సద్గురునాలో నే
జూచి నానే॥ నే॥ నేజూచినానమ్మ నెలతరొ తారక రాజయోగమునందు
రంజిల్లు నాగురుని॥ నే॥ కన్నులనడుమూను సన్నంపుదిడ్డినా తిన్నాగవెలి
గేటిపున్నమ చంద్రుని॥ నే॥ ఫాలభాగమునందు నీలజ్యోతుల నడుమ
వోలలాడుచునున్న వరలింగమూర్తిని॥ నే॥ చూపులలోపల పాపలనడు
మను వ్యాపించి వెలిగేటి ఆపరంజ్యోతిని॥ నే॥ చక్షురాగ్రమునందు
పశ్చిమవీధిని నిక్షేపమయి వెలుగు సాక్షీభూతునినాలో॥ నే॥ చందమా
మకునడుమకుండలాకృతి యని ఆనందముగ నేడు హరిపోతులూరయ్య॥నే॥

వచనము.

పాలోయమ్మ పాలు నాదేహమెగురునిపాలు పాలుపాలుయని ప్రణ
వముపట్టుక ధారణచేసేధీరులకెల్లను॥ పా॥ పెరుగోయమ్మా పెరుగు సద్గు
రుని కృపచేకల్గు పెరుగు అయిదింటను తరచినముక్తికాంతమా ముదమున
జిలికిన॥ పె॥ చల్లోయమ్మచల్లా సద్గురువాక్యంబు నెగచల్లా చల్లచిల్లిబహు
ఖేచరిముద్రయు సత్కళవీధిని సమరసమైన॥ చ॥ వెన్నోయమ్మా వెన్న
సద్గురువాక్యములే విన్నా వెన్న శశికన్న శిఖామణి మన్న శివాపరులయిన
వారికి॥ వె॥ నెయ్యోయమ్మ నెయ్యి మనవీరబ్రహ్మముపై నెయ్యి నెయ్యి
నెయ్యి ఆరంటమూడింటను ఆపోజ్యోతీ యనుభవపరులకు॥ నెయ్యో॥

వచనము.

ఈశ్వరీ నిన్నేనమ్మితి భూలోకమాత ఈశ్వరీ నిన్నేనమ్మితి॥ ఈ॥
ఈశ్వరమ్మనీవుగాక మోక్షమివ్వవెవరివశము సాక్షిపెట్టి నిన్ను నేనొక
దీక్షచేసాధింతునమ్మ॥ ఈ॥ చూపులో నేరూపమాయె చూపురూపుయేక
మాయె పాపలానడుమను వెలిగె పరంజ్యోతి యీశ్వరమ్మ॥ ఈ॥ మూడు
మూర్తులాకునీవు మూలమైన దేవతనుచు నామనంబున యీశ్వరమ్మను
మానకను నేపూజసేతు॥ ఈ॥ భక్తకోటి జనులాకు ముక్తినిచ్చిన యీశ్వ
రమ్మ శక్తిరూపమువాల్చినీవు భక్తుల రక్షించుతల్లి॥ ఈ॥ ఇన్నిమాట
లేలనాతో కోర్కెతీర మోక్షమిచ్చి సచ్చిదానందామువెలిగె సన్నిధి
జననీ యీశ్వరి॥ ఈ॥ కందిమల్లయ్య పురవరములో మందిరమున వెలసి
యుండె యింద్రుడైన పోతులూరి వీరగోవిందమ్మ జనని॥ ఈశ్వరీ॥

వచనము.

పనికిమాలిన బ్రహ్మజ్ఞానము పలికితే బ్రహ్మంబయ్యేనా నాబూవి

బూసుకపూర్వకాలంబున పోలుపుగబూడిదైపుట్టినా॥ చ॥ తత్తరపడియా చదువులుచదివితె తత్వవిచారంబయ్యేనె । వుత్తమమైనమూరేండ్లుదాటిన వుత్తమపురుషుండయ్యేనే॥ ప॥ జాడెఋగకను జడదాల్చితె జన్మరహితంబయ్యేనె । నాడునేడునొక నాణ్యములోపల మేడలకాంతియు చేరవలెనె॥ ప॥ రంగుగ గడ్డము బెంచుకయుండిటె రాజయోగి గాబోవునె । శృంగారముగ పోతులూరి సుబ్రహ్మణ్యమును చేరవలెనె॥

ద్విపదలు

అని వీరభోగ వసంతునికరుణ-మనమున సంతోష మహితసుజ్ఞాని-భావించినప్పుడు బ్రహ్మంబులేచి - కానరాయోగంబె కనిపించుకొనుడు - వీరభోగవసంతుడై పుట్టియున్నాడు - పూజసేయరె మీరు పుణ్యాత్ములార - ఆనందాశ్రమమందు నమరియున్నాడు - ఆరామయోగైన అయ్యవారున్ను - మేమును భైరవానంద యోగిస్ని - వారును చిరంబనవర దీక్షితులును - మేము, బనగానిపల్లెలో నిలిచి యున్నాము - నిర్మాణమును చేసి నిలయేడాశ్వాసములు - కాలజ్ఞానపత్రిక కలయంగ యిట్టి - కాలజ్ఞానమహాత్మ్యంబు కలియుంగపలికె - అలించివిన్నను నకాలమృత్యువులు-కోలాహలంబుగా కలవచ్చినాను - శూలధరుండు శూలంబులంబేర్చు - కలకలాఖిలజాలంబు కైవల్యజయము-నొందింపుచునిపుడు సుజనులారవినుడి-జయమునొందుచుమీరు జయభక్తకోరి-ఒంకారమునిగూడి యొక్కడే గురుడు-వీరభోగవసంతుడై పుట్టియున్నాడు-కానకయున్నారు కర్ములైజనులు-కారణంబులు ముందు కానవచ్చెడును॥

వచనము.

ఇదిగో కాలంబువచ్చెనూ హెచ్చరిక హెచ్చరిక మిన్నదిగో ప్రభువుమెచ్చునూ । యిదిగోకాలంబువచ్చె అదియేమో యనిమీరు మదిలోనె అనుమానమేలనయ్య । పదిలాము భేతాళ పంపూబాధలకు చెదరాక గురుధ్యానంచేసికోరయ్యా॥ ఇ॥ శివమండలముపంచి శివతేజాలిద్దారు యినరూపఅస్త్రాదికేగిరయ్యా । మనసేల భూభారమూగినిషిద్ధాము ఘనులచేపట్టితే కడతేరరయ్యా॥ ఇ॥ బంగారురెక్కలపక్షులైతేరెండు భావంబులోదృష్టామాయెనయ్యా । సంగతివప్పన నదులనెల్లనుబట్టి భంగులచేరి వుండరోరయ్యా॥ ఇ॥ తండ్రికొడుకులున్న కావుసకు బోయి దండములీసుక జరిగిరయ్యా । కండాగాలవార్ని కండాలుతరిగేను కారాణ పురుషూలకనితిరిగిరయ్యా॥ ఇ॥ పదియేడింటివార్ని పట్టుకొనిపోయి భావింపబ్రాహ్మణులబంపిరయ్యా । వేడుకతో శివపోతులూరయ్యకు పట్టాభిషేకముసత్యమేనయ్యా॥ ఇదిగో॥

ద్విపదలు.

వీరధర్మస్వామీ విభవంబు మహిమయు - భావించిచెప్పెద బాగుగావినుడి - చెన్నొందవినవయ్య చెవులపండువుగా - కమలాలయతోడకమలనాభుండు - రమణీమణినిగూడి రా ధర్మరాజులును - కదలివచ్చెను చూడుకలికిరూపమున-ముదమందుచుందురు మూడులోకముల - ముగ్గురుత్రిమూర్తులు ముచ్చటలుసేయ - మూడుకోట్లగజములు ముందరగొలువ - నాలుగుకోట్లతురంగమమూలు - నలువంకరథములునాలుగుకోట్లు - ఏడుకోట్లదేవతలు హేమములు - పదునెనిమిదికోట్లభటవీరభటులు - పదముబాడుచువెంట పద్మినిస్త్రీలు-ముప్పదిమూడుకోట్ల మూకలతోను - అప్పయ్యకథవిని ఆనందమునను - ముత్యాలఛత్రముల్ ముదమొప్పగొలువ - సత్యవంతులుగూడి సంభ్రమమొందుచును-భేరి వేయించెను భీకరముగాను-ధారుణిలోప్రజలు తల్లడింపుచును-శరణుజొచ్చినవాని సేవకుడనుచు-కరుణతోరక్షించిగారవింపుచును-వెనుకనువాద్యముల్ మున్ముందుమ్రోయ-గరుడగంధర్వులు గనుగొనువేళ - భక్తిచే రాగములు బాడుచురాగ-సిద్ధవిద్యాధరులు సభజేసియుండ - దేవకన్యలు వింజామరలువీవ-నందీశదుందుభులు నటరేగికూయ - పుష్పవర్షములు గురియ పురహారప్రియుని - ఆనందగురువుల అనుమతిచేత - భావసంధికివచ్చి భక్తవత్సలుడు - ఆదికేశవులకు అభయంబునిచ్చి - ఆదిలక్ష్మినిగూడి ఆనందమొంది - సిద్ధార్ధినామసంవత్సరమందు - బనగానిపల్లెలో పరగంగనిలచి - రత్నసింహాసనమెక్కియుతాను - కృతయుగధర్మంబు నడపించుకొఱకు - వీరవసంతుడై వచ్చియున్నాము - కానకయున్నాము బ్రహ్మాంబు మాయ - కారణంబులుముందు గానవచ్చెడును॥

వచనము.

మదకాములారా గురుని మరచియున్నారె-తల్లీ॥మరువకయీశ్వరమ్మనుమతిలోనుంచండితల్లీ॥ మ॥మాటిమాటికిహరునినామముమాటమీరిననాటకున్న నిశాటులగోట మీటిత్రోయ గురుడుతల్లీ॥ మ॥ చేరుకొంటెతనముననాగురుబాగానకున్న వారినిపట్టి చెట్లకేల దీతు దొట్టెజీవులానుమీరుతల్లీ॥ మ॥ మిక్కిలిగా చక్కతూప్పన నొక్కటి అక్కబుట్టి రక్కసిభూతములెల్ల గ్రక్కున గూల లయము జేయుచుతల్లీ॥మదకా॥ నందికొండాలోపలాను నాదామైన కత్తిబుట్టి చండిభూతము లాడుచుండు నిండువేడుకలను గానుతల్లీ॥ మ॥ ఒప్పుగాశివపోతులూరప్పాను మదినుంచితేను నొప్పుగ స్థిరసంపాదలు యొప్పాటి కిచ్చు గురుడు॥ మద॥

ద్విపదలు.

వీరుడు శూరుడు వీరాంకు డితడు-ఘనపరాక్రముగల గరుడవాహనుడు-రౌద్రాకారుండు రామచంద్రుండు-గురుడైనఠీవిగా రావణయుద్ధంబు-ఆలంకగాల్చిన అంతకుండితడు-ఖడ్గశూలంబుగని కరకరుణచేత - మీారియుండిన వీరరాఘవుం డితడు - హిమవద్గిరి యందునుబోయి - భానువాసరభరణి నక్షత్రమందు - ఖరనందనోర్మధ్య కాలంబునందు - పరమసంతుష్టుడై యిలలోనుబుట్టి - పాతాళలోకముల్ పటపటబగుల-భూలోకసువర్లోకమహర్లోకములను-భూమిపై మంటలు భుగభుగ లేపి-దాముధూములు జేసి ధూములు లేపి - పగర లెగసిమిన్ను పాలింటిచూచి - పగలుచుక్కలు రాలె పకపకనవ్వ-గాతపసులపుడు గడగడవణికి - పెల్లార్చికూతలు పెద బొబ్బలుపెట్టి-ఝుంకారములు జేసి జలధిపై అపుడు-నిండుజలంబులు నిర్జలమౌను-గురుతుగాశ్రీశైలగుల్లకుబోయి-మల్లికార్జునుచూచిముచ్చటలాడి చంద్రగుప్తమహారాజు అనియెడివాని-పాపవిమోచనంబు సేయగానపుడు-కానక యున్నారు బ్రహ్మమువారు - కారణంబులు ముందుగావచ్చితిని॥

వచనము.

రాక్షసులకులమును నీరుసేయ శ్రీరాములు జననంబైనాడు-అక్షయముగ తాదివ్యవత్సరంబందు ప్రకాశంబైనాడు॥ రా॥ శిక్షసేయుదుర్మార్గులమీాద శక్తులబంపిస్తున్నాడు।యీ క్షితిలోపల మానవకోటికిపింతలువిహారిస్తున్నాడు॥ రా॥ రక్షించెదనసికొందరితోడను రహస్యములాడుచునున్నాడు। అన్నాతికిఠానిచ్చినమాటకు ఆలోచించుచున్నాడు॥ రా॥ పన్నగేంద్రభృగుపాశాంకుశధరు లన్నిటనిలచె నన్నాడు ఆకాశంబున ధర్మదేవతా ఆర్భటించు నిజమన్నాడు॥ రా॥ జోకతో ఆధ్వని లోకములోవిని చీకాకౌతుందన్నాడు। ముందుమార్గశిరాష్టమిలో యుగసంధిబుట్టు నిజమన్నాడు॥ రా॥ ఇందుకుమర్మము మానవలోకము ముందుకైన నేనన్నాడు। యందుకుదప్పితె హీనజాతి వానింట నేబుట్టెనన్నాడు॥ రాక్ష॥తుచ్ఛకులముముల్లాకునముచ్చట లడుగు మన్నాడు తప్పుగాదిది విశ్వకర్మలకే దారబోస్తి నిజమన్నాడు॥ రా॥ నూటయెనిమిదియేండ్లుకృతయుగ ధర్మము నడిపేనన్నాడు॥ వేడుకతో శివపోతులూరిలో వెలుగుచు నుండెనన్నాడు॥

ద్విపదలు.

కల్పవృక్షము కక్షపాలధరుండు-పక్షివాహనగురుడు లక్షణదేవ - నక్షత్రమండల నాగనరేంద్రు-జంబుగంభీరవో జంభారివినుత - వేదండగమన ఓంకారపురిజేరి - పొమ్మనిశివుని గన్నఖాండ దేవుండు - ఆదిబ్రహ్మంబు

గుంటపై నిలిచి-లోగంటవాయించి మిట్టకెగసిగురుని - జంటనునిలిచి ఆలిం గనముచేసి - అంతటనిలిచి ఆధర్మవర్తనుఁడు - వచ్చినకార్యము బంగారు దొరిగి - మెచ్చితిఅడుగు మనె మేఘవాహనుని - దక్షిణశ్రీశైలధాముడు అతడు - లక్షితొంబదివేలప్రమథుల గూడి - ఆక్షణంబుననేమొ అనుచు నున్నాడు॥

వ చ న ము.

దండివాడవురాపోతులూరయ్యా దండివాడవురా । దండివాడవు వీరచండప్రచండూడ నిండులోకమునందు నిలిచివెలుగుదువురా॥ దండి॥ దండ కారణ్యబ్రహ్మాండమైన అడవి దండిదీపాము గన్ను గుండువురా నీవు॥ దండి॥ గుండాముగడచి లోకుండలీపై లేపి గుటమీదికి లేచి యుండే ఘనుడవు నీవు ॥ దండి॥ యెంతవాడవునీవు అంతరంగుడావు యింతనిర్మలదేహము వీరబ్రహ్మముగా॥

ద్వి ప ద లు.

అధికాసహరపరాత్పరమూర్తి-గురుడునుసంతోష సరణిదానొంది- ఆడినమాటలను ఆలించివినిరను - పోతులూరయ్యకు అతిభక్తితోను-ఆడ దొడగెనుయేమో ఆదిశంభునితో-సకలఅధిపతిపద్ర సత్యసంచార-ఆర్యా మనోహరు డాదిశంభుండు - సకలగుణేంద్ర ఓసన్నుతలీల - కాలహార ణంబు యీకరివరదునకు - మనవియొక్కటి విన్నవించెద మహాత్మా॥

వ చ న ము.

అగ్రాజునెదుటా వీరబ్రహ్మం ఆగ్రహుడైపలికె అగ్రాజునెదుటవీరా గ్రహుడై పలుకా వర్గభర్గవధాముడే మాను మన్నాడు॥ అ॥ నిగ్రహానుగ్ర హశక్తిజాగారిగలసింహ వ్యాఘ్రుడై అపుడు పరాక్రుడననెనా॥ అ॥ కదల విడిచిలోపవనవీథిని ఆధారచక్రిపురధారూఢుడవని॥ అ॥ శీఘ్రముగురుని అనుగ్రహామువచ్చి నీలాగ్రుడుఅపుడుపరాక్రుడనెనా॥ అ॥

ద్విపదలు.

మదవులేసుగుభంగి మహీమీద జనులు- మతిలోనుదలపక మత్తు లై యింద్రు-ఖండింతురాలింగ గమనించువేగ-చండిగాకర్మల దగ్ధంబుజేసి- గరగరయనిపొడుతు ఘనశూలములతో-మేరదప్పినవాంద్ర రెక్కలువిరు తు-కల్లనిజములురెండు కారనమూసె-కాకులనన్నిటి కలిలోకరగింతు - దం డిగద్రోహముల్ గొనియేటినరుల-వజ్రదండముతోను వసుధజేసెదను - అండజవాహన ఆజ్ఞనిమ్ము వేగ॥

వ చ న ము.

వినుడి బ్రహ్మముమాయ వినుడివినుడి జనులారచుదుకూలువిడువం డి । తడవులేదు వీరగురుడుబల్కినవాక్యం॥విను॥ శంకాలుజేసెటి కుంకాల నందరిని లంకిణిపల్లెకు జాంకించుజూచును॥ వినుడి॥ చండిరాజ్యమునుంచీ దండుమారివచ్చి । దండివేసేటివేళ అండాయె మీకు॥ వి॥ ఆకాశవీధిలో

రాకాసి గుంపులు కేకలుబెట్టుచూ వచ్చేకాలమాయె॥ వి॥ పోతూలవలె మీరు హేతువు తెలియక । పోతులూరిగురుడు హేతువు దెల్పును॥ విను॥ ఒప్పుగాను శివపోతులూరిగురుడు యెప్పుడో యేవేళవచ్చియున్నాడని॥వి॥

ద్విపదలు

విజయనగరపురాజు వింటివొడ్డవాడు - కంటిమంటగల చండవాడొకడు-లోకాధిగురువైరి లోకగలవాడు - తానుతానై రాజ గర్భమున బుట్టి-వీరభద్రరఘుంకార విఘ్నేశఅనుచు-భావములోపల భక్తియునిలిపె-అంతర్ధానియై అపుడు చనుదేరె॥

వచనము.

చెప్పలేదంటనకపోయ్యేరు నరులార గురుని చేరి మొక్కితే బ్రతుకనేర్చేరు॥ చె॥ చెప్పలేదంటనకపోయ్యేరు తప్పదిదిగో గురునివాక్యము తప్పితోవలపోవువారల చప్పరించి మింగుశక్తులు॥ చె॥ మొప్పితనమున మోసపొయ్యేరు అదిగాకకొందఱు గొప్పతనమున గోసుమీరేరు । ఇప్పుడప్పుడనగ రాదుయెప్పుడో యేవేళనో మరిగుప్పుగుప్పునిదాటిపోయెడుగుఱ్ఱపడుగులు యేరుపడును॥ చె॥ తాముతప్పులు తలచకున్నారు । తారాక్కాగమైతే యెక్కువతో దెలియనేర్తురు । జోకతో పుతతల్లి పిల్లలు గోడుబాసి యడవులందు శాకిశోకము చేసి ప్రజలు కాయగసులు సములిచత్తురు॥ చె॥ కేకవేసియు ప్రాణమిడిచేరు రాకాసిమూకలు కాకబట్టి కలువరించేరు ఆకాశమునెత్తినాను ఆరుమతములు ఒక్కటౌను లోకమందును జనులుఅందరు నీరునిప్పున మునిగిపోదురు॥ చె॥ ఆగలువిడిచి పొగలుదాటేరు అదిగాకపట్టపగలు చుక్కలునూచిభ్రమసేరు॥ చె॥ భుగులు భగులు ధ్వనులు మింటను పుట్టియేగినపిమ్మటను దిగులుపడుచు ప్రజలుచాలా దిక్కులేని పడుదురౌదురు॥ చె॥ పాతకూలు పదటగలసేరు పుణ్యాత్ములైన సాధకూలు సంతసించేచేరు । భూమిమీదధూమధామములు పుట్టి పెరిగిన పిమ్మటాను రామరామ యనని వారలు రాలిపోదురు తెలిసికొండి॥ చె॥ ఏమొఏమో యనుచుగకున్నారు । ఎందెందుజూచిన యమునిపురికేనడువమందురు । ధాతలంబునదిట్టి వింతలు పుట్టియణగిన పిమ్మటను । నీతికృతయుగ ధర్మమప్పుడు నిజమునిలకడ మీద తెలియును॥ చెప్పు॥ ముందువెనుకను గానకున్నారు । మూర్ఖులై భువిలో ముందుగతియు నెఱుగకున్నారు । కందువతో పిన్న పెద్దల కన్నుగానక-గర్వములచేయుందు దేమేళములాడువారని బందుబందుగ గోతుపక్కడ॥ చె॥ కీడులైనను కూడవందురు । ఒనకూడినప్పుడు [illegible] దజూచిన వాడుకొందరు । వేడుకతో పోతులూరి వీరభోగవసంత రాయలు [illegible] యేకచక్రము । నేలును బ్రహ్మాండమంతయు॥ చెప్పు॥

ద్వి ప ద లు.

నల్లపాటివూరి నట్టనడుమాను - యెల్లపురముపురిమి నెల్లాండ్ల బాన-నేరుపుత్రో బుట్టి నెరజాణయొకడు-కరమునఖండ్గంబు కదిసిపుండ్రంబు-ఖేచరంబునకెగసి శంకి ం యుసుచు-ఊరివూ జ్వాల లుప్పొంగజేసి - తాళలేకారులు తల్లడింపూను-తల్లిపిల్లలవిడిచి తత్తరిగొనుచు - కారడవులకేగి కన్నీరుబెట్టి - యడలశోకంబున మొక్కంగజనులు - కొంతగృహంబందు ఘోషింపుచును - అడలుచు జనులంత హాతమాదురచట- ఆనంద యోగంబు వడపించుగుపడ- కానకనున్నారు బహ్మ్మముమాయ - కారణములు ముందు గానవచ్చెడిని॥ వ చ న త త్వ ము.

ఇంతటను విడిపిలంబిది మొదరికలవియగును-సంతతము శివధ్యానపరులకే కాక - యేమిచుట్టుకోట యేకచక్రదిశమాయ మని తెలియక మగువగూడి చూడజాడతని-ఏస్వామివిభులుగలవు - పండువెన్నెలకాంత నిండినగునుము॥ ఇంత॥ నలుగుమంత్రులు నాయకులేడ్గురు - కరణాలు ఆర్గురూ ఘనముగాను-నలువ దెనిమిదవదులు నవలుచెప్పెటివారు - ముపై ఎమ్మిదుగురు ముష్టికలరూ॥ ఇంత॥ తొమ్మిది మదకరులు యేదు వేలరథాలు వహాలు ఒటిపటల్ బాగ నొలునగను - యేనూరుఅశ్వములు ... వేశగోలునగను - ఎక్కువ డెబ్బదిరెండువేల కాల్బలమూ-యెంత యేదిన్ని ఐదుగురు మాభటులు సామంతులు పదినూరుతలవర్లు - ప్రహారి దిరుగగను - ... భేరిమృదంగపంచమధ్వనులచే పగలు రేయును మహా ప్రభలగోష్ఠులు॥ ఇంత॥ ... ముఖపద్మరాగపు కాంతి పదినూరు స్తంభాలబారిమండపము - ... లింగ బావ సిద్ధేశ్వరం పరిష్టపోతులూరి ... గృహము॥ ఇంత బా... ...లంబిని మొదరి కలవియగును సంతతము శివాధ్యానపరులకే గాక॥ ఇంత॥

మా ల లు

శరణు పోతులూరి రాయ శరణు శివభద్ర రాయ-శరణువో దైవరాయా ఓపోతులూరయ్య ... నేను మ్యూ... సలరా॥శ॥సూక్ష్మమైనాతనువులో నా ... దేవున్నాడయ్యా - ... దారి తెలిసితే-వో పోతులూరయ్య - మోక్షద్వారముకనులచూచేనా॥శ॥ కాయజానితనువులనే కామూదేడా పున్నాడయ్యా - కామూడున్న దారి తెలిసితే-ఓపోతులూరయ్య కామాంజుని కన్నతండ్రిపి॥శ॥ యానంపూ యేటివొడ్డునా జవ్వనంపు జాలితోట-యానమునను యేతా మెట్టిగా-ఓపోతులూరయ్య చూడ వేడుకగానగునయ్య - ఇప్ప వేరు దాటవలయు తెప్పింతునా యుక్తిమంత్ర

ము నివ్వలేరనీరుజేసుక ఓపోతులూరయ్య తెప్పావేసుక తేలివత్తునా॥ శ॥ అష్టాక్షరిగండిలోనా చతురాక్షారిచీరదీసి ధర్మరాజు బారితెలిపితె। వో పోతులూరయ్య జూచినేను కనుగొంటిరా॥ శ॥ తెలిసీతెలియని వారికెల్ల యాలవైదూతోచునటూ బాలురాకు యేమితెలుసురా - వోపోతులూర య్య బ్రహ్మజ్ఞానులైతె తెలుసురా॥ శర॥

అయిథాయిలకు మంగళహారతి

మంగళంమంగళం మనవంశచిలుకకు మంగళం - పెనుతోటమాతకి పుడు-మంగళముమంగళము మాముగన్న తల్లికిని మంగళము-శ్రీవీరబ్రహ్మము నకు॥ మన్మానునీరాను మరిమున్దగాజేసి మయునగాతోకరమలా కొల్వ మచ్చి-కొల్మికోపము చేత సుత్తెతనాకలి కోశంబునటుపలెను జేసెనిపుడు॥ జ॥ మాకులుదెప్పించి మయుముతో చెక్కించి రాజులకుమిద్దెలును రంభలకు మేడలును కాపులకునాగేండ్లు కలగజేసేటివాడు అతడోయిజగతిగురు ఆచార్యలింగమతడు॥ జ॥ రాతిగూపైన కావించి కాపనపి రాజులచే చేతనె మ్రొక్కించిరి - సర్వభూషణాలు స్వామికి అర్పితము। మొక్కుచెల్లకిర్వ బ్రహ్మమునకూ॥ జ॥ పంచశిరసులు వజ్రములు పెంచుకొని పలుకుచున్నవా సెనే పద్మగిన్నె - అన్నమునకెర్వపసరిపాపలేదను చు కంచాలచేసేటికంచ రికిని॥ జ॥ వ్రాదనకోపులు సీసెరకాలు సుదుపకుంకటిలోను పరిసస్తున- ఆదిమీారగసాల హస్తగతాంభము అతడోయిజగతిగురు ఆచార్య లింగ మతడూ॥ జయ॥

వీరబ్రహ్మముమీాద మంగళహారతి.

జయజయమంగళము శాంతస్వరూపుడైన శ్రీవీరబ్రహ్మేంద్రుడూ॥ జయ॥ బంధూరముగ ఘూటమందేజనిత్యానంద భూతనాథుడిగంధా భూతిబూసె దను విభూతిబూసెదను శివశివమంగళము-నీలతోయములోన పరిలలాడే టిపూల మేలైనశవుని చాలపూజింతు॥ జ॥ శ్వేతాన్నపములో మూడేత్తు వాక్షతలుంచి పోతులూరి పెనుగుపసిని పట్టు పెనుగుపసిని పట్టు॥ జ॥ అవ్వ నురా గురుశేషావృషమూనిబంధంచి తననకుండలిలేప నపుడేధూపముగా॥ జ॥ అగ్నేయబిందూ ఆధారపద్మమునందు ఆకాశమూనిస్తుత్తి అపుడెవెలిగిం చి॥ జ॥ భాసురమైనసోమూరనాగేశ్వర దాసునేలిన సమ్మాశ్వరాకు కరుణకు॥ జయజయ॥

శ్రీపోతులూరి వీరబ్రహ్మంగారి కాలజ్ఞానతత్వములు,

పరమరహస్యము సంపూర్ణము.

బ్రహ్మంగారి తత్త్వములు.

ఓంనమశ్శివాయ సిద్ధమైనపదవి ఓంకారమేదిరా ఓరి - ఒనరుగాత్రి కూటభ్రూమధ్యమందున్న వాడెవ్వడో చూడరోరి॥ ఓం॥ అఆలుయేనిమిది అక్షరములకుమూల మైనదెవ్వడో చూడరోరి - ఆకారమనుచిలుక హంస తో గూడుకొని ఆడిస్తున్నాడురోరి॥ ఓం॥ శాఖాలుపదిరెండు పర్వములు జేసుకొని కన్నుమూసుకచూడరోరి- కలరేకులైదునా కాంతయొకటున్నది కనికంటిదెనుగురావోరి॥ ఓం॥ తాథదాథాయనిబస్వములుతానెరిగి తలుపు దీసుకచూడరోరి - తెరతేరకామునై దేవాలయములోన తేటగానున్నాడు రోరి॥ ఓం॥ యకలవానారాయణ బ్రహ్మరుద్రుడెవ్వడో చూడరోరి - శష సాహాయని శివపోతులూరయ్య సాక్షిగానున్నాడురోరి॥ ఓం॥ ౫॥

పోతులూరి వీరబ్రహ్మముగారి వచనతత్వములు.

ముట్టుముట్టనియేరు ముట్టరాదనియేరు యీముట్టురక్తంబు ఈశ్వరి వంబూ॥ ౧॥ కమలములో యీముట్టు కమలమునివెలసింది కమలములలో కల కాంతగాదునుకే॥ ౨॥ మూన్నాళ్లమచ్చటలు ముట్టని తొలిగుంటె ముట్టులోపలముట్టు ఆదియేలనునకే॥ ౩॥ నెలకొక్కదినమాయె నేర్పుతో ఈముట్టు వాడు తెలిసికముట్టువారాడసాగే॥ ౪॥ రెండునెలలొకదినము ఉండబోయినరాత్రి శ్రీహరిని సేవకుటకు చిలుకవలె పెరిగే॥ ౫॥ మూడు నెలలొకదినము వటురకిగర్భములోన మూలస్థానమునందుముద్దేసపరచే॥ ౬॥ నాల్గునెలలొకదినము నాగకంఠుడొచ్చి నవమూత్రద్వారములు క్రమ మేపరచే॥ ౭॥ అయిదునెలలొకదినము ఆసవాసపుడొచ్చి కంఠస్థానము తానుక్రిరమేపరచె॥ ౮॥ ఆరునెలలొకదినము ఆపబ్రహ్మ అభయ హస్తములిచ్చి ఆయుస్సుపోసె॥ ౯॥ ఏడునెలలొకదినము యెరుకాయె జీవునకు మతిలోనవ్రాకొట్టి మనసుతావెలసె॥ ౧౦॥ ఎనిమిదినెలలొకదిన ము ... రిప్పలుపిండము కాంతగర్భమున కదలాడుచుండె॥ ౧౧॥ తొ మ్మిదినెలలొకదినము ద్వారములు విడువుమని వృత్తిఆయెను యీపృథివి లోను॥ ౧౨॥ తల్లియొక్కతెగాక తండ్రులెందరొకాని తనతప్పుతీర్పుమని దండములుబెట్టె॥ ౧౩॥ ఈపిండవచనము ఈపిండశాస్త్రము కారుపిండ ముచేత కలిసిల్లుచల్లె॥ ౧౪॥ మాయమంత్రసాని మరపోతులూరయ్య మం త్రములుచెప్పుచు మనసాన్నిపోసె॥ ౧౫॥ ... అయ్యగారి సమాధికా డను దూదేకులసిద్ధయ్యగారు.

బ్రహ్మంగారి ప్రార్థన.

నమ్మితినయ్యా వోవీరయ్యా నమ్మితినయ్యా వీరబ్రహ్మం నమ్మితి

వమయ్యా [illegible] ప్రకాశ [illegible]
వసీవధన్మ్న సోమ్మ [illegible] వేమన్న పూజ [illegible]
ని నిజసమాధిలో [illegible] వున్నా [illegible] సూక్ష్మ [illegible]
బ. యలుజూ వేమానికి॥ వ॥ ర॥ అంటూ [illegible] మాదేకులదసీ [illegible]
గానిజేసి పోతివేమయ్యా - [illegible] గుప్త [illegible] వినవసి॥
వ॥ ॥ శివయోగశివనిష్ఠ [illegible] పోతు [illegible] మయ్యా చింతాలేక [illegible] కున్నా
వేమయ్యా- చింతతోడు [illegible] ధర్మ చింతానమ్మినగుడిసి॥ నమ్మితి॥ ౬॥

దూదేకుల సిద్ధయ్యగారి తత్త్వములు.

ఏకులమనిన [illegible] అడిగితే [illegible] చెప్పెద లోకులకూ [illegible] కులకు దుర్మార్గులకు యీ దుష్టులకు॥ ఏ॥ [illegible] భాగము [illegible] లలు [illegible] భావముకన్నదినాకులము॥ ఏ॥ ముట్టు [illegible] వీకులము ముట్టంటున పెరిగిన నీకులము-ముట్టులో [illegible] ముట్టు [illegible] ముట్టులో బ్రహ్మం ముగ్గు రుమూర్తుల మూలము దెలిసిం [illegible] కులము॥ ఏ॥ [illegible] అంగ మేము [illegible] అన్నే బ్రహ్మ ము లింగము ముందర బెట్టుక [illegible] పూజ [illegible] పందీకులము॥ ఏ॥ అంగములోనే మేక [illegible] బట్టి లింగము [illegible] గొంతు [illegible] కోసి [illegible] స్త్రమనే పాళ్లు వేసి చతుర్బ్రహ్మలకు పంచి [illegible] నాకులము॥ ఏ॥ [illegible] ఇంటిలో [illegible] యిల్లు గట్టుకొని మంటలోపల [illegible] బెట్టుక [illegible] బెట్టుకొని ముక్కు లోపల [illegible] బెట్టుకొని చెవులో [illegible] తీసుక [illegible] ముతీసుకొని అష్టాక్షరి [illegible] పంచాక్షరి [illegible] పంచదీసు కొని తధిమితధిమి గుబదెబగుబదెబ [illegible] మే [illegible] నాకులము॥ ఏ॥ ఏకిన ఏకులుపీకినపిందెలు లోకమంత [illegible] జేసుక [illegible] కులమే మాకుల ము॥ ఏ॥ [illegible] చీరెకట్టుకొని [illegible] గా [illegible] ఆనం దమైన వీరబ్రహ్మ [illegible] నిండి [illegible] నాకులము [illegible] గాదె నాకులము॥ ఏ॥ [illegible] నాకులము [illegible] బ్రహ్మాండమెల్లను నిండియున్నది నాకులము॥ ఏ॥

దూదేకుల సిద్ధయ్యగారు చెప్పిన [illegible] తత్త్వము.

కులమెందగానే [illegible] కులబిం [illegible] కులమూ [illegible] కులమె క్కువేది॥ కు॥ యోనిలింగము రెండు [illegible] గా యోనిలో పిండము వెడలె [illegible] యోని [illegible] జాతుల [illegible] కులము ఘనమైన కులమేది కానికులమేది కుల [illegible] నేల [illegible] ము॥ కు॥ చావుపుట్టుకలు రెం డుసమమని తెలియక [illegible] కొని [illegible] బద్ధ [illegible] కులు [illegible] నందు భవుని యేమరకను శివయోగ మెరిగితే సిద్ధుడే గాదా॥ కుల॥ శుక్ల

శ్రోణితములో లిప్తమైనాకుంము ముక్తితెలిసినగురుని భక్తిసోహము గన్న ముక్తిబొందినవారు సెరుక్కువేకాదా॥ కు॥ కశ్యపభగత గౌతమ గార్గేయ శుకశౌనకాది మునిపుత్రులెవరూ - వ్యాసవాల్మీకాదివసిష్ఠ మొదలుగా వాసిగాసిద్ధగురు యీశుదేకాదా॥ కు॥

యాగంటి లక్ష్మప్పగారి వచన తత్వము.

ఎంతపాపికర్మనో - నేపూర్వమున శివ-చింతసేయక కర్మజీవుండ నైతి-నటనంబునసతులు నెలనెలకునొకసారి ముట్టురక్తముజూచి ముట్టురో సి-అట్టి అండాండము రక్తశుక్లము బలిసింది యీపైన ఈదేహ మిదియె కాదా॥ సెం॥ మొదలక్ష్మంబను మురికిగర్భములోను వుదయించిన దేహమిదిగె కాదా-పరగమలమూత్రముల వునికిపట్టయినట్టి ఇదియెప్రత్యక్ష నరకంబుకాదా॥ సెం॥ నవలిబహుయోనికూపముల పలుమారువెడలి సుఖ దుఃఖములు నుడిచి నేనిక్కన్నైతి యాగంటిపంజయ దేవయడలు చేయకు మమ్మేలుస్వామి॥ సెం॥

సెంతకునిఁపురాచోటున్నాది పాటేవారికి అదితెలిసి తమ మతిని నిల్పి సాంతిరపద్దాల దాతలికి॥ సెం॥ సెండుచంకలుల కాయువుగట్టుక రేపుతి నుగుడ నేమిటికి - రెండు చేతులుం పలిగించుకొని వెలుగుచుపవరో ఆవలికి॥ సెం॥ చీకటిచింతల నెండపూల వొంగల భయముమున్నది మనకందరికి - గురు మంత్రమునే గుడి మెటికొని గుడిముకివరో ఆవలికి॥ సెం॥ లింగపల్లె పాల మొంగివాకతే వొంగఫ మిముతే సెవరికని - అనుపమమంత్రము యాగంటయ్య చిత్తము గెల్చిన కొందరికి॥ సెంట॥

బ్రహ్మంగారి వచన తత్వము.

చమకుడాడెనె బ్రహ్మం బలిగుడాడెనే - చెమగుడుగుడుగుడు గుమ్మన్నావం కలుపటిముల కలలహూమక నడివిడుమంచి వడిగల తన యునిచే పైత్రాయించిన నిండుపౌర్ణమి వెన్నెలగాయగ ఈకట ముగ్గురు ఆకట పలుగుడ పడమన్నె నల్లపైన బుజ్జనకిడు చెట్టుగొట్టంగా పాలుగా రగా॥ చె॥ మున్పైర రెండు అక్షరంబుల మేలైన నొక అక్షరంబైకైగుబి కైగుబికైగుబ్బబట్టి నాలుగు మోకములె పలుకుని తరిమినది దిక్కులనె పొంగె త్రించి చేకొని అమ్మాజూచను ఆనందించెను వింతలు తెలిసిన వీర పోతులూరి వీరబ్రహ్మము॥ చెమ॥ బ్రహ్మంగారి వచన తత్వము

ప్రభువుపచ్చె వేళ సుప్రజలారయికనైన భక్తితోను పూర్వభవము లడిగిగుడని పంచచేలతేవో శోభము లేను॥ ప్రఖండితంబుగానందిమండల క్షేత్రాధాములు రెండుయేండ్లు నిండిన నుదయింతునన్నారూ అటన్నా

లో డునేగా॥ప్ర॥గుత్తిఆదవాని కోటాకొమ్మలసందు గురుతు జోడూచేసి అత్తిగానున్నా మాయరమన్ను బూతురు అల్లనాడు॥ ప్ర॥ తుంగభద్రా లోన నగు బారిగుట్టాలు దుముకులాడూ అట్లదుమికినా మూనాళ్ల ఆదోవ పోనన్నాజిదోడు॥ ప్రభు॥ కృతయుగధర్మమూ నడపిస్తూవాని హితులా కొసగినా ఎవా వేగసతతా మేపోతులూరుస్వామీను బ్రహ్మణ్యం వాడూ॥ప్ర॥

బ్రహ్మంగారి వచనము

నమ్మనే మన నీరుకునిని నమ్మనే-వుపదేశమిమ్మని కమ్మకొసికను బొమలనడుమను బొమ్మలాటలాడేగురుని॥ న॥ నాదబిందూకళలచేత ఆడు చుండగాను నేను కూచికుండలి నట్టనడుమను చూడనుందన్నైనగురుని॥ న॥ ఆనుమతములందుగురుని అగ్రహించి నున్నగురుడు ఆమూడు తెంచి వేసి మూడువేలయు నున్నగురుని॥ న॥ అంతనైన నున్నట్టిగురుని నను బొమలపైనా కొరగాను జన్మగాధి పండువెన్నెలలో అంటి అంటకున్నా గురుని॥ న॥ నిన్ని కాలో వీరపోతులూరి వీరభోగవసంతరాయలు యేడు దీవుల యేక రాజ్యము ఏలబోయ్యే వీరగురుని॥ నమ్మనే॥

బ్రహ్మంగారి వచనతత్వము.

వస్తాడయ్యా వీరబ్రహ్మం వస్తాడు యిక్క-వస్తాడు ఏమయ్యా తెస్తాడు తగవ్వాలు తగ వెంచ ముల్లోకములు కాచిమూలనైనా గురుడు॥ వ॥ అల్ల మాప్రభురాయా దెబ్బలు కొట్టముతో వీరభద్రుడు వెంట గాజుగాడ చేగురుడు॥ వ॥ పెద్దాలదూషించె జనులు దేవునిగా తలంచిన ప్రేమగలగురు డీ వ॥ వరభక్తులనెల్ల రక్షింపను శక్తిమంగ నేరమ్యా గురుడు యీ జగమేల॥ వస్తా॥

వీరబ్రహ్మంగారి వచనతత్వము

వచ్చినాడు వీరబ్రహ్మం మహారాజు లకు రాయి మీరాల చిత్రావములుమాని గురుని కొలుకొనరయ్యా॥ వ॥ మొదటి యుగ ధర్మములను నెలకటా యిదుగో పిస్తుదూతలు ప్రబలుచేను యింకానువను కొలువ లేదయ్యా॥ వ॥ గోల్కొండ ఆదాని గుత్తగంటికోటా కంచి కాలనగరము కట్టూ బహు మూలము నిలవయ్యా॥ వ॥ కంసూలపవారలు యింకా కాపడవులు బండలెరి గేరయ్యా మా దేహమొందుకు కాలము సమహానినాదీ॥ వ॥ అంతసన్యా మునా యున్న ఘంటాలేదూ అనేవారిని పంతగించి శివభక్తులు భక్షించి రయ్యా అన్ని అనుకూలమూరెలు అనుకో రావంట కొన్ని మాటలు కన్ను లాకు గండుక్ర్గా కనుపించవయ్యా॥ వ॥ కాలకాలిచవపోతులూరును వీర బ్రహ్మాణ్యల నిప్పుకు కొలకొలిచిన వారికి నేరము లేదయ్యా॥ వచ్చి॥

ఓవీరబ్రహ్మానందా యీశపరాకు మహేశపరాకు॥ యేమయ్యా ఏమయ్యా యేమాయెనయ్యా॥ ఏ॥ ఏమనిపలుకావు ఏమో నామనవి ఏమాయెనయ్యా॥యేమయ్యా॥తపువుతోడుతనన్ను పూలాకుపాముమ్మని నిండుసమాధిలో పండివున్నావా॥ ఏ॥ పండినపనసాకు ప్రయాసపడ్డట్టు పరు పరుసవేదిసోకిబంగారమైనట్టుకొండా వంటిదిఆశగొడుగువంటిదినీడనిండార్లగా మనసు నిండింప నేమంటావయ్యా॥ఏ॥గురుతుగాను నేనుగురినమ్మియుంటిని చెదరాకుండాభక్తిశిథిలముగాకుండాముదురూపెన్నెలబెట్టముక్తినెయ్యంటిని నాల్గునడలుమాచివోటాను నమ్మినానయ్యా॥ ఏమ॥ రాత్రిపగలను నిన్నేనమ్మియుంటినాతో గలసిమాట్లాడసి కాకనామేమో-తలచుట్టుతిరిగి నాతనకన్న వేరేది తల్లిలేని బిడ్డనైతి గాదయ్యా॥ ఏమయ్యా॥ చెప్పరాని పద్దు చేకూర్చరాదయ్యా మెప్పుడుగురుసేవ తప్పాకానేనుంటి-నిప్పువంటి సీరప్పావాడనైతే చప్పుడిగాకుండ చెప్పపోరాదా॥ ఏ॥ ఓవీరబ్రహ్మ॥

శ్రీ పోతులూరి వీరబ్రహ్మముగారి వచన తత్వము.

చెప్పెదగురుమహిమా తెలిపినంతటగురుని తెలుసుకోండి- విప్పిచెప్పను నేనెంతటివాడా నున్నతోనంటి వొప్పుకోండి - గుడిముందారా సొకాక్ర గుడ్డిముంపున్నాదివొడ్డమొంటిదోవ కద్దాముంది-దానిఖండించి అఖండపదవిలో కలుసుకోండీ॥ చెప్పెద॥ బూరుగామ్రానిమీద రెండు పుట్టలు గలవు తెలుసుకోండి ఆపుట్టలో రెండు పెనుపాములున్నాని పట్టుకోండి॥ చె॥ పట్టుకున్నావాండ్రపైని రెండుగుడ్లు తెలుసుకోండీ- ఆగుడ్ల మీదపెద్దకూబకూర్చున్నాది తెలుసుకోండి_ ఏడుకొండలనడుమాయెద్దు కూతా వేసినది తెలుసుకోండి - ఆయెద్దుకూతావిని యమునియెద్దికిరాదూ తెలుసుకోండి - మూడుమూలలపెట్టి మూతవేసేనేప్ప తెలుసుకోండి మూతతీసితె పద్దభూకాముల గనుమును దెలుసుకోండీ - భూతాలనేమరి ఆపాజ్యోతి యెక్కటిగలదూ తెలుసుకోండి-ఆజ్యోతివీరబ్రహ్మాంశవపోతులూరయ్య తెలుసుకోండి॥ చెప్పెద॥

ఏమిటికంటాపనికిరాని దేమిటికంటామనకుగాని దేమిటికంటా-ఏమిటికంటమరేమిలేదంటా పాముజేరినయింటా పండుకోనెభయమంటా॥ఏమి॥ ఆలున్నాదంట నగనీకను కూటము కాదంట-ఆలుంటేనేముంటే అతిమూర్ఖురాలుంటె కాలునిదూతెంట కష్టాపెట్టునంట॥ ఏమి॥ మగడున్నాడంట ఆలిమీద మమతలేదంట - మగడుంటెనేమి మొగిలాకుసుమమంట యెగదీస్తె యీతెంట దిగతీస్తే తెగనంట॥ ఏమిటి॥ కొడుకున్నాడంట-కన్నవారిపిడికెడన్న మివ్వడంట కొడుకుంటె నేమి కొనసాగని వాడంట కడ్డిలో

యాగంబు కష్టపెట్టు నింట॥ ఏ॥ పాపిపాపిచేపంట పుష్కళముగా పండినదంట పాపిచెప్పినపంటపండితేనేమంట పాపిచచ్చినకంట చూపేలేదంట॥ ఏ॥ పురహూతుడంట మేమిల్లైపుర చెప్పుడంట పురహూతుడంట ముచికుందుడితడంట నోటబల్కనితుంట నెరనోరుగావంట॥ ఏమిటి॥

పోతులూరి వీరబ్రహ్మంగారి వచన తత్వము.

బ్రహ్మమయమంమరోరన్న హరహర శివశివా పోతులూరయ్య॥ పంచాక్షరీమంత్ర పఠనచేయన్నా - పఠనచేసితే యముడు పారిపోనన్నా - పారిపోతె అంబ ఫలమిచ్చునన్నా - ఫలమిచ్చేవాడు పరముడోయన్నా॥ బ్ర॥ ఆయినదులమీద అంబవుంనన్నా - అంబలో [illegible] అట్లుండునన్నా - అట్లుండితే అందుఅర్థముందన్న - అర్థమెరిగినవాడు హరియతడోయన్నా॥ బ్ర॥ నాసికముపై చూపు నడిపించుమన్నా - నడిపించి [illegible] నమ్మియుండన్నా॥ పిలిచినప్పుడె నీవు నిలిచియుండన్నా - నిలిచియుండిన వాడు నిలశివుడోయన్నా॥ బ్ర॥ మూడవ వాకిళ్లు మూతలే [illegible] యన్నా - ముక్తివాకిట నిలిచి తలుపు తీయన్నా - తలుపుతీసితె అంబ [illegible] యన్నా - తేజమందిన వాడు శివుడోయన్నా॥ బ్ర॥ జంటకోపుల రెండంటిపూవన్నా - అట్టులూదినపాము [illegible] యన్నా - [illegible] ఘంటనాదం [illegible] యన్నా - అంటిమంటధ్వని [illegible] యన్నా - [illegible] చితె [illegible] నాడన్నా - బయలులో [illegible] బ్రహ్మమో [illegible] యన్నా॥ బ్రహ్మ॥

యాగంటివారి తత్వము.

ఇల్లువాకిలినా [illegible] మనసా - కాలునివలలో [illegible] కడతేర [illegible] ॥ [illegible] చుట్టాలుతనవారు [illegible] మనసా - [illegible] యంబులో [illegible] తన వెంట [illegible] మనసా॥ [illegible] తేజము గని అందమును గనుగొను [illegible] మనసా॥ ఇ॥ మేటిస్థానములో [illegible] మేటిస్థానము నందు సూటితప్పకమాడు మనసా - [illegible] ముగబింబము తేటగా గనబడు ను తెలిసిగలిగిబ్రతుకు మనసా॥ ఇ॥ సత్యచిత్తులరెంటి [illegible] గను గొన్న [illegible] మనసా - [illegible] గొన్న [illegible] హింసలు తొలగునే మనసా॥ ఇల్లు॥ రూపుమాపు [illegible] ఖేచరంబున జూచి దాపుజేసి [illegible] మనసా॥ ఇ॥ [illegible] బయలు దెలుసుకొని గోప్యము గలదినీకు మనసా॥ ఇ॥ [illegible] వెలుగుచును యింటిలోనున్నదె మనసా - [illegible] యాగంటి [illegible] మదిలోన జంటబాయకయుండు మనసా॥ ఇల్లు॥

బ్రహ్మంగారి తత్వములు.

తియ్యనిమామిడిపండు- పండు తినబోతె వొరకాదు తీపులమెండు॥ తే॥ పండునున్నపిందె బీజమైన్వరెపగాదు పరమాత్ముడనెయాకు పైనుండగా- పండుమొదలు బదనాల్లు పర్వాములైయుండు ఒరులాకుయీపండు వశముగాకుండు॥ తే॥ విత్తులేసిపండు విశ్వములోనుండు సత్యము యీమాట నిత్యామయా- ఆత్మగతల్లికి అబిక్షమగడైతె సత్యామయీమాట నిత్యమకనుడీ॥ తే॥ ఆలుమగడూరెండు ఆదిలేనినాడు కొడుకుకూతురుగన్న కొడుకేడిరా-అల్లునితల్లొక్క హరిహరాదులంటు ముల్లోకమునతల్లి ముగ్గురుని(మింగెరా॥ తే॥ చెనవ్రలొదావానల జేటులైపొయ్యేరు జననమరణములేని జాతపండూ - వావభేదములేని ఓంకారమయియుండు మాతల్లిమహామ్మాయి మస్మామీపండు॥ తే॥ వొపలాకుయీపండు వొకదినసుగానుండు నలలాకుయీపండునమ్మకుండు- ధరలోనయీపండుదాసూలకైయుండు పరమగురుధ్యాన కాలకుపండు॥ తే॥

బ్రహ్మంగారివచనము

మూడుకాల్వలు దాటలేరయ్యా యిల మూఢజనులు మూడుకాల్వలుదాటలేరయ్యా॥ మూడుకాల్వలలో మొదుక యిడాపింగళమధ్యమందున జతమూడిపాడి సుస్వలకేసి సనాడి అనలమూఢులెల్లను వాడలేకను యీదబోయేరూ - సంసారపాంశి జాడ తెలియక మునిగిపొయ్యేరు - వేమకతొహరనామమునొక ఒడజేసుకిమూటగవలెపుదు - యేడుకొండలు దాటిపోయ్యేడి మాడుమన్యులో నూటికొక్కడు॥ మూ॥ ౧॥ తన్ను తెలియకయున్నతలో నిన్నుమస్కారమును దేలుపుదు - కిన్నులక్ష్మిమూసిజ్యోతిని కంటిననుమునొక్కడమమబడిక - నిన్నపోతులకేమితెలుసును - సన్మార్గమువాడు సిన్నపుపనులకేమగ [illegible] తాన్నడాచెడిపోయున్నసంగతి వేమన్న శతకమలోనిధాము - నిన్నగురుపుదెచితమరికా విన్నపురుషుడు నూటికొక్కడు॥ మూ॥ ౨॥ గంగకుముగనాలుప్యేతులు నుప్పొంగుచును పాడంగ నేపలు - తుంగభద్రాకృష్ణకావే గంగమొదలు నదులలోపల - పొంగి స్నానము చేయబోయ్యేరూ - [illegible] కనక్షి జంగుదొక్లకు పూజచేసేరూ - సంగతిగపడంగియుండ చలగిము తనకు ప్రగట్టిగ- లింగమునపరలింగమెరిగిన పుంగవుడుతానునూటికొక్కడు॥ మూ॥ ౩॥ బోధగురువులబోధవినుకొని పాకు తీర్థ(ప్రసాదములచె - మోసపొయ్యేరు మొందుచు పెదవేత్తల మీదికని గాలుందు నుసుమరి- వాడులాడకి యుండబోయ్యేరూ- ఏలాగుముందర పాడుకొని నేరస్థులయ్యేరు - నాదస్వరుడగుదని చిదంబర పాదములుగని ఆసపడి ప్రసాదములచే తృప్తుడైన వినోదపురుషుడు నూటికొక్కడు॥ మూ॥ ౪॥

తత్వము॥ దరిజేర్పుమీకరుణ దయకుపాత్రుడనేను లక్ష్మిగోవిందా- విరివిగాఓంకారవీథినడుమనున్న వివరించిచూచెదనుగోవిందా॥ ౧॥ సరిసైన వేళలో సందుతిత్తులుమూసి ముందుచెప్పవెగోవిందా - మందులకు శ్రీయమునా పండువెన్నెలబైటా తాండవంబు ఆడెగోవిందా॥ ౨॥ గర్భమందున బుట్టిదుర్బుద్ధివాడవని దూషణంబేలాగోవిందా- అద్భుతముగనీవు అఖిలాండములలోన నిబ్బరమైనగోవిందా॥ ౩॥ పాపాత్ముడనేను నీపాదములు నే నెరుగ కోపమేటికిగోవిందా - పాపలోరూపమై రూపుకాయమున దీనమై వెలుగుగోవిందా॥ అండాండపిండాండపృథివి ఆకాశమునవుండియున్నావు గోవిందా- బాదెవోడ్డి కితోలిపారిపోకుండ నీవుప్రాబంధించియున్న గోవిందా॥ రెండువేలుదాటి కొండమీద నేనున్న రెండొకటైనగోవిందా - దండమిదిగోనీకుదయజేసెరక్షించు అండనావై గోవిందా॥ ౮॥ ఆంచక్రములుదాటి మేటిశిఖరముచాల చిక్కశతో వెలుగు గోవిందా - పాపికొనిపినగుడు పాలించుపార్వతిని పైనన్నుంతు గోవిందా॥ దరిజేర్పుమీకరుణా॥ ౭॥

శ్రీముక్తికాంత ఆత్మతత్వము.

శ్రీనివాసునినేనజేసే శివ తత్వరేఅక్కలో పూసియున్న నేనేనజేసే పుణ్యలేవో చెల్లెలా- గురుతుగాగురునేనజేసిన గురు తత్వరెఅక్కరో-నాకు జన్మములేని మహానీయులే చెల్లెలా-మహానీయ నేయిరసుత మేమొఅక్కరో- గృహములలో మానాభిమానం విడిచిపెట్టె చెల్లెలా - మంచిదై తేవారికే ప్రాపంచబాదేమక్కరో - పంచిరామూలను పె సమసిపోవును చెల్లెలా - ఎంచరానిపంచితాలకి పొట్టుబోవునేమక్కరో - మంచిని నేనే చేకొంచి పోవునెచెల్లెలా- దేవుడున్న కావుమాకు దేవుడెక్కడక్కరో - నీవునీలో చూపుమాడు నిండియుండనెచెల్లెలా- నిండియున్న కావుచెర నిల్కడేమే అక్కరో- దండిగా త్రికూటముపై దారిజూడే చెల్లెలా - అండమయునిదారి జూపే ముద్రయేదేఅక్కరో - ఛన్నమౌన సాంఖ్య చిన్మ వగాన బెచెల్లెలా- శ్రీభద్రమైనముద్రలో శంభునుదేమే అక్కరో - ముద్రభంపముగానియు క్తికే మూలమేదో చెల్లెలా-స్థిరమగునాముక్తిదెల్పే సాకియేదోఅక్కరో- ఆమూలపీడగానే ఆబ్బునేవ చెల్లెలా - మూలమూలమూలపీడ మూలమేదోఅక్కరో - జోడుబొమలనిమధ్యజ్ఞాన గాడగాదబె చెల్లెలా- త్రికూటగాథమధ్యమందున జాతి మే అక్కరో - జాతిదేముమూర్తి యున్నా జ్యోతులరూ మధ్యలో మధ్యమందే నాతియున్నది అక్కరో- నాతియొగిశాంభవీగుడి నాతగాదబె చెల్లెలా॥ శ్రీ॥

నాసరయ్యగారు చెప్పిన తత్వములు.

ఏమందునీపూర్వఫలవిశేషము నేనెంతజెప్పినవినవుమనసా - సంతతముసద్గురునిసేవకష్టాతగల్లు చేరిచిత్తింపవేమనసా॥ ఏ॥ ఎన్నాళ్లుబ్రతికేవు యేమిస్థిరమిదినీకు యేలదెలియదుమూఢమనసా- యమబాధలకుచాల యెటులోర్చెదవు సిన్నేమిజేయుదునే ఓమనసా॥ ఏ॥ ఈజన్మమునమోక్ష మేజన్మమునలేదు యిహమందుదెలియవే మనసా - అకలంకమైగురు ఆస్పదంబున పరమాత్మగలిగుండవేమనసా॥ ఏ॥ పరభామలనుజూచి పరద్రవ్యములుగోరి పరులదూషింపకేమనసా- శరణాగతత్రాణ బిరుదుగల్గినగురుని సేవచేయవె వెఱ్ఱిమనసా॥ ఏ॥ మద్గురువునాప్యనిమరువకెప్పుడునీవు మానసమునుండవే మనసా - కామసుఖములుమానివరిజేరవే బాల దాసుగలసియుండవేమనసా॥ ఏమందు॥

నాసరయ్య చెప్పిన తత్వములు.

గురువుపదేశం బైనందుకు దుర్గుణములుమానిందెరుకా - మర్మవకసప్తమున మంత్రములోపల సూక్ష్మముదెలిసిందెరుకా - ఎరుకా॥ తారకబ్రహ్మముతనలోనుండె నాది తెలిసినాదెరుకా- వారకాంతలనుజూచితల్లిగా వర్ణనజేసిందెరుకా॥ మతభేదములన్నియుకతనలో మసుకునదలినదెరుకా- రంకుజనులతో రాజ్యము విడిచి పాముసివలచిందెరుకా॥ గురు॥ ఇరువైయైదు తత్వములోపల హాతప్పు వెలిసినాదెరుకా- మతములకావై వెలుగుచునుండె మహాత్మ్యముగన్నాదెరుకా॥ గు॥ మనోబుద్ధిచిత్తహంకారములు మరచియుండినదెరుకా - పరిపూర్ణముగసాధుజనులతో వాదులు సేయనిదెరుకా॥ గు॥ పాశబంధములుకట్టుబడక పరమాత్మనుగలసిందెరుకా- వాసిగనాసరుపయతోహాటల దాసుకు తెలిసిందెరుకా॥ గు॥

యాగంటి లక్ష్మయ్యగారి యాలలు

సూర్యసోమాగ్నులైనమా శౌర్యమునెచిలుకాగంటి సూర్యాదీప్తికాంతులుండగా- ఓయాగంటిలింగా-చూడచూడాశ్చర్యమాయెగా॥ సూ॥ కంటినిండామాయ మనుమంచి గండిపువ్వు నాగిరిమీదాని సాముజేసెసంజ్ఞ దెలిసితే- ఓయాగంటిలింగా- సారమైనపుష్టిజేయునూ॥ సూ॥ పామూపేరూ చెప్పావిషమూ ఆడా కాడా కక్కగను చీమ చిమ్ముపోతూకడుపూన ఓయాగంటిలింగా- ధనముబ్రాయుంగిచుంటేరా॥ సూ॥ ఆకాశానకూసెకోడి చీకటిలో ప్రొద్దుపోవిడిచె చింతాచేయుచుంగ ధ్యానమూ- ఓయాగంటిలింగా- యేకమైనాపిన్నలగా నుండా॥ కాంతపాశములోనా చింతామానుబుట్టగదరా చింతాకుయాకాశానలుసాగగా॥ ఓయాగంటిలింగా- చింతాబూసి పండూపండేరా॥ సూ॥ కానరాని అడవిలోనా దాసలేక మడుకూ

నిండే వానలేనిమడుగుమీదాట - ఓయాగంటిలింగా- మానరాని అగ్ని పుట్టేరా॥ ఆకులేనిఅడవిలోనా తోకలేనిమృగముబుట్టె - తోకలేనిమృగమూకడుపూనా-ఓయాగంటిలింగా-యీకలేనిపక్షిపుట్టేరా॥సూ॥పుయ్యాగవాలేమేనభూతి పెయ్యావాలే రుద్రాక్షాలు చెయ్యావాలే శివునిపూజాలు-ఓయాగంటిలింగా- కొయ్యావాలెర కర్మబంధములు॥

యాగంటివారి యాలలు.

సన్నంపూవిడ్డి వాకిట పున్నామావెన్నెలబైటా- కన్నెరాలనాదమింటిరా॥ఓ॥వినగావినగ వింతలాయెరా॥ స॥ ఎత్తామానువొడ్డుక్రిందా గొనిసూదిపూడాలున్నావి పూడపూడ సుంచిచూచితే॥ ఓ॥ యుగముజగములం దేయున్నావి॥ స॥ నల్లాగుంటపట్టునమూ తెల్లదామరపువ్వున్నాది తెల్లదామర పువ్వులోపల॥ ఓ॥ తెలివిపర దేవుడున్నాడు॥ స॥ ఆకాశానాగుంటన్నిండె కుండనిండపంటపండె - కుర్చకాలెన్ని పవీరెనూ॥ ఓ॥ దీనిభావము నీకెదెలుసూను॥ స॥ వాసిత్తామేది తెలుపు పుడమిబరిణాయలోపుండుమా- తిండీపందాలకేమి దెలుసూను॥ ఓ॥ పెద్దజ్ఞానులైతే తెలుసును॥ స॥ పుట్టమీద చెట్టుముట్టె భూమిపైనితెగబారె కాకులోపలకాయకాయుడు॥ ఓ॥ సర్వకాలాపండూపండెరా॥ స॥ కింపకాయటమీపాటట రెండుపుకాయటలు నపుడుపుకుంటూ చచ్చుకుంటు పుట్టుచుండిరా॥ ఓ॥ పూపబసుట చేసుకొంటూరు॥ స॥ చిప్పకడుపూనచీకాపిబుట్టె చీకాటకడుపున చిప్పలుబుట్టె చిప్పచీకా టేకమైతేను॥ ఓ॥ చిన్నెగాడి బోలబుట్టెను॥ స॥ ఆలుకిడుపున మగడుబుట్టె మగనికడుపున ఆలుపుట్టె ఆలుమగడు కూటమయితేను॥ ఓ॥ అమృతకళలు చారాబుట్టె॥ స॥ పాతకట్టుమూతిలోన పండుముత్తె చెట్టుబుట్టెను పండుముత్తెదోరాపండాయె॥ఓ॥పంచవన్నెలా చిలుకాబుట్టెరా॥ స॥ మమ్మూర్మలకోలలు మందికమ్మతేనె పెసగుండగ నష్టకతో వేటబోతేను॥ ఓ॥ తుమ్మెనఝుంకారమాయెరా॥ స॥ కాటిగర్ల చలమయ్యగారుచెప్పిన యాలలు.

గూపురేఖాలేనివాడు రేపుమాపు లేనిచోట కాపురమే శూన్యంసున్నంట॥ ఓషడ్భావలింగ॥ మాపుమన్నాచిన్నదాయెరా॥ రూ॥ చిన్నదానికంటిలోను యెన్నమజ్జి చెట్టున్నాది యెన్నమజ్జి చెట్టుమీదను॥ వో॥ అన్నిదిక్కుల నధికమాయెరా॥ రూ॥ ముజ్జగమ్ము లుదయమాయె ముజ్జగమ్ములుగయామంత ముమ్మూర్తులభావామైనాదీ॥ వోష॥ ముదిత మొసలిముండయానెరా॥ రూ॥ గొడ్డుముండకడుపునందు దొడ్డవాడు కొడుకూబుట్టె కొడుకుజగమువిలగూసేరా॥ వోష॥ జడియకనాదాము వింటిరా॥ రూ॥ నాదాపోషా నవసందు దోమారెండు గజముక్రమింగె అది జ్ఞాన

యోగామందేయుండెరా॥ ఓ॥ ఉదయాద్రిలోపుండీచూచితి॥ చూ॥ సతతా
ముసాహస్రాకమలా వుదయమేమశిఖరామునా- కదళితాడిచర్లాఘనుడైన॥
ఓ॥ కసిమిరా రా॥ భువుగంటిరా॥

మంగళహారతి

మంగళముఆకార మంగళమునాకార మంగళముఓంకారమణికుం
దకూ - మంగళంహరిహర మమునిగన్నశం॥ జికిని మంగళముగోవింద మనజన
నికి॥ జయమంగళం సదాశివమంగళం॥ పృథ్విలోరిభువిలోన దిట్టముగ వెలసితిరి
గట్టిగాగురుసేవ గుట్టుతోనా - దిట్టముగా గురుపీఠ దివ్యతేజంబైన అట్టి
పోతులూరి వీరబ్రహ్మమున్కు॥ జ మ॥ నాస్తికత్వహస్తులకు వైకుంఠమునసుండి
యిస్తిరా భక్తులకు మహా [illegible] కాస్తిగోపృతులకు కరుణతో ధరియించి
పుస్తిబూని సరిసెట్టుకుంది॥ జ మ॥ హాతత్తును మీకు హరిహరాదులు
మొదలు ఫు హా [illegible] పుణ్యచరితా - నన్నుగా వైకుంట భాను
తేజముదెచ్చి [illegible] జ॥ ధారకుమాతకును వారి
కినిమంగళం- [illegible] పుణ్యవతిక- హేతుభూతంబైన హేతు
పురుచనవేం హే [illegible] జ॥ ఒమరకును నరులకును
హారికి [illegible] బ్రహ్మా మీర పూ - [illegible] వైకుంఠ
మున [illegible] జ॥

[illegible] మంగళహారతి.

శ్రీమహాదేవునకు చిన్మయాకారునకు అమితరూపము విరూపాత్మ
పకునూ- అవ్యక్తపిండమూలకొంకారా మధ్యాంతరహితునకు విమలమగు పరి
పూర్ణయాశ్వరునకు॥ జ మ॥ అష్టదళకమలమునకువాచ్యంతరహితునకు సృష్టి
ఈభ్రూమధ్య వసించునకు - సృష్టిచేయుచుండెటునూ దివ్యలింగంబునకు సృష్టి
పాలనజేయు శ్రీగురునకు॥ జ॥ అండమగుపరమాణు యమపూరుషునకు
మండలాకృతి మగు మహానీయునకు-నిండియుండినసత్య నిర్వికారరూపునకు
ఖడయాఖండమహా ఘనయాత్మకూ॥ జ మ॥ తాలుమూలలగట్టి భ్రమగల్గి
యున్నట్టి నీలవిద్యుత్ శ్రీశైలనిలయునకును- శ్రీయుమించిన తాడిచర్లశ్రీశేష
గుడు ఫాలలోచనుడైన పరమాత్మకు॥ జ॥

శివసదానంద చిన్మయచిద్రూప శ్రీవీరబ్రహ్మరావయ్య - శివభక్తుల
కూడి శివపూజజేసేరూ శివరాత్రినేడు రావయ్య॥ తెల్లవారవచ్చెను॥ ఐదు
నూరేళ్లాయె అనూహ్యలోనుండి ఆదిబ్రహ్మాండమూర్తి బ్రహ్మాండనాయకా॥
రా॥ శివపోతులూరయ్య శివపూజచేసేరూ శివరాత్రినేడు రావయ్య -
ప్రవిమాలానానంద పరిపూర్ణహాసుడా బ్రహ్మాస్వరూప రావయ్య - వీర
బ్రహ్మమూర్తి వేదాంతవేద్యుడ వీరనారాయణ రావయ్య॥ యెందుజూచిన

యానంద మయి యున్నావు బృందారకతరణా॥ రావ॥ సిద్ధులందరూ మిము సేవింపవచ్చిరి చిత్తాసవానంద॥ రావ॥ ధ్యానములోపల పూజింతురు మిమ్ము శివ శివమూర్తి॥ రావ॥ కందిమల్లయపల్లెలో వెలసిన ఘనసిద్ధ మూర్తి॥ రా॥ సుజ్ఞానవంతులు సురలుమునులు మిమ్ము చూడవస్తున్నారు రావయ్య॥ పగలు రాత్రిలేక పరమయివున్నావు భక్తవత్సలమూర్తి॥ రా॥లక్షుర్యాధిలోన నవిసహస్రమునందు సాక్షివైయున్నావు॥ రావ॥ పంచభూతములును పంచానవడి వేసి మించియున్నావు॥ రా॥ ఈరీతిమిమ్ముగొలిచెద ఆనందభయంబున నఖిలాండమూర్తి రావయ్య॥ రాజయోగమునందు రంజిల్లుచున్నావు రాజశేఖరమూర్తి॥ రావ॥ ఈశ్వరంతుడైన వీరబ్రహ్మమూర్తి వీరమహేశ్వర॥ రావ॥ బ్రహ్మాండాలోగాను సాక్షిజ్యోతి యైన సర్వమందున్నావు॥ రావ॥ ఏవేళా నీపాదపూజలు జేసెద యోగిబదానంద॥ రావ॥ పరమహ్మాద మూన సాక్షియై యున్నావు సచ్చిదానంద॥ రావయ్య॥

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీగురు పోతులూరి వీరబ్రహ్మంగారికి.

చ॥ పరమమునీంద్ర బ్రహ్మావతారుల పోతులూరి వీరబ్రహ్మం గారి ఉపదేశములు వినిపించెదర పరసులు దీనిభావము తెలిసి యతులై నిరంతరము నిండు నరకు సనాది జాగ్రతకుదోచిన తత్వము యోగియోగము మాపు సమ్మతముకల్గిన వారికి సేవ మొక్కెదర॥ పోతులూరి వీరబ్రహ్మంగారి వచనము

ఇంతబలిమిటు స్థలముగొప్పదికి ఆశ్రమము - సంతోత శివపద ధ్యానమలకే కాక - పరమపురుషుల కోటి యోగీశ్వరాధీశ్వరులని తెలిసికను మగువ రూపి-చూడచూడగ పరమపురుషులు కలప్రకాశించెడి వెన్నెలకాంతి నిండినగరు మండపం-నలుగురు పరమంతులు నానాసురులు వెలుగులో కనకాలు అగ్నిఘనముగా-నలువదిమూడు వేదములు శ్రోతులు జెప్పేవారూ - ముప్పై మూడు యిదుగురు సముద్రులుగలవు॥ ఇం॥ మునిమునిసురలుపరుపవేలవర ధాలు పరమహరులోటిపటల్ బాలకాలు వగరు-ఏకూటములు శ్వేతములు ఏవేళకాలుగను పుమదెబ్బరెండు వేలకాలులము॥ ఇం॥ పన్నిద్దుదుగురు మహాభటులు సామంతు పదినూరుతలవరుల్ ప్రహరదిరుగగను - ప్రణవభేరి మృదంగపంచ మధ్యసులచే పగలు రేయును మహా ప్రతిభఘోషిల్లు॥ ఇం॥ పశ్చిమద్వారంబు పద్మరాగపుకాంతి పదినూరు స్తంభాల భాతిమండపము - పరమపరమైలింగ భావసిద్ధేశ్వర ప్రతినిష్ఠ పోతులూరి శుభకల్యాణగృహము॥ ఇం॥

బ్రహ్మంగారి గోవిందపదములు

నడిపీధినాపుందునాటింతు రా-కొల్మి నడిమండలమందుసాటింతు రా-

నాసంధి తెలియనట్టి వద్దెకుక్కలబట్టి-బంధించిబాకాలకుమ్రింతురా॥ శివగోవిందాగోవిందా॥ఏడుతిత్తులుపట్టిపూరింతు రా - నేనుమండలంబునమింట భేపెంతు రా-దండైననాగునుఅండ జేసుక పెద్దా - కొండలన్నియుపిండికొట్టింతు రా॥శి॥కోపనూనెబొగ్గుల్ కొల్మిలోబోయించి-చాపమూనెయినుము బెట్టితి రా-చాపవంటిఅగ్ని చూపులో వెలిగించి దీపమంటిజ్యోతిపట్టితి రా॥ శివగోవిం॥ నాలుగుసంధులునాటింతు రా - శివనామధారులబట్టిసాటింతు రా-నాణెమెరుగనిజనులు భూమిపాలుజేసి - హోమములుందర ఆటనాడింతు రా॥ శివగోవిందా॥ ఆయుమతమునాకు ఆరెండునాకొల్మి - ఏడులోకములాకు వెలుగుముందు-వాడలోనాకొల్మి జాడ తెలిసియుండె-నీడ లేసిచోట నిలిచితి రా॥ శివగోవిందా॥ మతము తెలియనట్టి మాయగుంపునుబట్టి - మానుమానుకు ఏలగట్టింతు రా - నాడుపోతులూరి నా వాక్యము నామాటకూడి దాడలనోలలాడింతు రా॥ శివగోవిందా॥ మూడు మొనలమీద ఆడింతు రా లోకంముగ్గురు మూర్తులాపింతు రా - భేదాము సేయక హరపోతులూరయ్య-వాదాముబట్టినేబల్కితి రా॥ శివగోవిందా॥ ముప్పైరెండు బిరుదులందితి రా - నేను మూలమైనాచోటు చెందితి రా కాలయమునిబొమ్మ కట్టిచెంగున దాటి-నోల బ్రహ్మానంశము రా॥ శివగోవిందా॥ నాకొల్మి కాకాల కాకాసిలోకము - మూకాలన లెతిరిగి కూకాచేసుకొని - పోతులూరయ భకారమునెత్తు కాకుండమీదికి కదలింతు రా॥ శివగోవిందా॥

పోతులూరి వీరబ్రహ్మంగారికి శిష్యుడు దూదేకుల సిద్దప్ప వచనము.

అనుభవించక తీవతదెంత విమాసైనక నీవా తనప్రాప్తి యునుకగా దీనికొకట లేమ హరశ్చంద్రమహారాజ అలినమ్మగ లేదా-నలుడుజలము లేక నలిగుమ్మ లేదా - పరిత్రస్మహారాజు పాము కాటుపడ లేదా - హరికి రాతకు చేత యేటుపడ లేదా॥ అను॥ ధాతకును వ్రాతకును వ్రాతలగొట్టబడ లేదా భూతపతభక్తుడై భుజిపలేగ లేదా - మునులెల్ల మోహామున మునిగి తేలగ లేదా దినవాథునిరాహువు మిగ్రుమింగ లేదా॥ అ॥ గుణహీనుడై శశియుగురుశాపమున బోలేను - అతభయంబున వాన దేంద్రుడు డడలుండ లేదా-మతి తప్పిభీష్మండుమరణమొందగ లేదా-తను సవాసిద్ధగలిగుండ లేదా॥ అను॥

ఏలయూ దేహము పసికాని దెంమికీ మోహము-జ్వాలమనెసంసారబంధములోనచిక్కమూలమెరుగని॥ఏ॥ మూంట బెనగు మనుముమ్మాలాము చోటు లెరిగి - జనులమూటమూటగడ చిము క్తపతపిలండ జేరి - మోడినేసేకోడవాము ల పసికిలో ఆడించనేనేను॥ ఏ॥ పంచేంద్రియములను శోధించియు త్రుంచిపయ్య లేకను - చంచలములశోధంచిమించి ప్రాకుమంచి

దవ్వగా - మంచివాడగుగురుని పంచనపొంచిఆశించనేరని॥ ఏ॥అష్టమదము లానుయెల్లవ్వాడు - దృష్టి తెలియలేకను కష్టపడకయిష్టమగుచు-నిష్ఠలన్ని నష్టమగుచు-దృష్టిలోపల దివ్యలింగము నిష్ఠతో చూడంగ లేకను ॥ఏ॥ వాడ లోపలను-ఏడింటిలో జోడుగూడుకొని-కోటిసూర్య కాంతివెలుగు-నాట కుల నెరనమ్మి నమ్మి-కాటుకాపకుల రెంటిని - భయపెట్టి క్రమము తెలియ నేరని॥ ఏ॥ జాలమెరుగాకను-మానాభిమానము లోనబొరలుచును-కాచి నరానికోన జొచ్చి - సోనగురిసి మేలుమంచి తానుతానై సిద్ధలింగంతలచి చిన్మయ మందనేరని॥ ఏ॥

వస్తుకులమడిగేటి న్యాయమును తమకు - కానికులమే లేదుఘనుడు తానౌను-నాదబిందుకళనా [illegible] నాకులము - వేదాంతరహస్యమునవెల సినదికులము-[illegible] ధరణిలో నాకులము-[illegible] బ్రహ్మ పీఠ మాకులము॥ వ॥ [illegible] కులము-కల్ప[illegible] తెలిసిం దీకులము - ఏదె[illegible] లేక [illegible] దీకులము [illegible] లవు-[illegible] కులము॥ వ॥ జీవకోట్లకై జీవ మానాకులము జీవుడే దేవుడని తెలిపేనికులము-[illegible] కులము-[illegible] సిద్ధగురు కారణమే [illegible]ము॥ వ॥ [illegible] వచనము.

జీవ[illegible]లో [illegible] [illegible] సంశయ[illegible] [illegible] - [illegible] తానని తెలిసేటందుకు [illegible] కలిగే టందుకు నిల[illegible] [illegible] సము [illegible] తెలి[illegible] - [illegible] తముగ [illegible] - [illegible] గురుతగ[illegible] లేదా-[illegible] ఉచ్ఛ్వాస[illegible] వలె ॥ ఉచ్ఛ్వాస[illegible] సాధ[illegible]సాధించ[illegible] - సాధక మున సాధించే[illegible] [illegible]ధించ[illegible] - ఏ[illegible]ధించే టందుకు ఏకాంతము[illegible] [illegible] - ఏకాంత[illegible] [illegible]టందుకు దేవుని కృపతా [illegible] - [illegible] కలిగేటందుకు నేటుక కలిగి తా నుండవలె-నేటుకగలిగి[illegible] [illegible] - మరుగు [illegible]లో [illegible] ॥ జీ॥

[illegible] వచనము.

గురువూ [illegible] । గురువు [illegible] [illegible] । [illegible]ములబిరుగుచు

గుదురుగనిల్వదు॥ గుణ॥ పరద్రవ్యమురా పట్టనంటది - పరభామలనెడ బాయనంటది- పరభోజనముకు పైనంబంటది । పరనిందకు నేబంటునంటది। పొరుగిండ్లకు నేపోనంటది ! తిరిగిజగడములు తెస్తానంటది । వరుసదప్పి నడువగవలెనంటది । నిరశనదేహం నిత్యమంటది । గురుతుగస్వామినిమరు వకుమంటే । కుయ్యబొంకు నే కొలగానంటది । చంచలమతి చెల్లింపనంటది। కొంచెపునరులను గొలిచేనంటది ! పరోపకారము చెయ్యనంటది । పంచల బడి యాచించెనంటది । మంచికగలు సాధించెనంటది । అంచితభవ మార్జింపనంటది । మంచితనముగ శ్రీహరిమహిమం తెలి । మించినన్ను బెదరించకుమంటది॥ గు॥ చెప్పుడుమాటలు చెవిగొంపింటది । తప్పుడుపలుకులు తగినట్టంటది । తప్పతములునే తప్పనంటది । తప్పకడపడికి వొప్పద నంటది। ముప్పగలంపికి మురిసేనంటది । చెప్పెనుహరికథ తప్పకవినుమని చెప్పితె నేనదివొప్పనంటది । చేటునగనిని చేసేనంటది । అంటనివని కారాటంబంటది । బూటకములునా పుట్టినంటది । మోటుతనముబహు మగతనమంటది । నాటకవేషముకు తగినట్టంటది । మటేమడివేసితే ఘనము నటంటది । బొటతెప్పక బొటమటంటది । నాటగహంసల నాటకుందని మాట నాచెవుల నాటనంటది॥ గుణము॥

ఉదరపోషణకొరకై వేషములన్ని - ఉదరపోషణకొరకై యొరగి భక్తిని కుంవాంచనుదైన పొందుటగనివేడించి॥ ఉదరపోషణ॥ త్రేతాయుగంబున దేవతలందరు కోతులై రాముని కొలువుకొలచినదెల్ల - నలుదువసమంతని కట్టుదెలో వచి పాలుచుతున్నని పొంతజేరినదెల్ల ॥ ఉ॥ కొడ్డకూడములనాని జాడమైనటుసియుంటలో భీముడువంటాలవండించె॥ ఉ॥ ... బోధించునను పెనుమాల్లి తళిగకు త్వరగనెత్తు... ఉ॥ ... నెంజలగాచేవి కన్నులమిక్కిలిబెట్టిపంటకావించె॥ ఉ॥ ... గాంధారా ... యులభండనమునగూల్చ మండలపతు... ఉ॥ ... వృత్తులనేర్చి వినోదముగల సభల ... ఉ॥ ... స్థానము లోనవంచి బలియుడై భూరికొలు గట్టించెమ్మ॥ ఉ॥ ... లో త్రివంకటేశ్వర్లు దలచిన దేసరి సంపదలిచ్చు అలిమేలుమంగమ్మ॥ ఉద॥

బుద్ధిమంతులైనవారికి నిజము నిలకడమీద తెలియును
... పెద్దలు చెప్పుదురు.

పోతులూరి వీరబ్రహ్మంగారి వచనములు - సంపూర్ణము.

శ్రీ గురుభ్యో నమః.

శ్రీ గురు అల్లాడిపల్లె వీరభద్రాయ నమః.

యాగంటి లక్ష్మప్ప గారి తత్వములు.

పరిమినీ రాచార్యులు అయ్యగారు నిత్యసేవానిరతులు ఆడితప్పనివారు పలికి బొంకనివారు శివపూజాధురంధరులు సత్యవ్రతులని పెద్దలు నిశ్చయించిరి

తత్వము॥ ఫాలలోచన విన్నపంబు నిన్ను పూజించు విధము నే నెఱుగ - శ్రీమన్మహాదేవ శివభక్తమందార శశిధర రాజాధీశ - వామాంకగిరిజాధరా కామసంహార కరా త్రైలోక్యనాథ గిరీశా॥ ఫా॥ సామజాననజనక సకలభువనాధారా శరణాగతదీనరక్షా - వామదేవ చేకొనవె నందివాహన రూప నాగభూషణ లోకమిత్ర గుణాహార॥ ఫా॥ నదుజలంబులనిన్ను మజ్జనము చేసెదనంటె మత్స్యకూర్మముల యెంగిలో దేవా - తుమ్మిపుష్పకుసుమములతో పూజింపగా తుమ్మెదల యెంగిలో దేవా - ... అర్పించెదనంటె పసిలేగ యెంగిలో దేవా - ... జేసెదనంటె మనసులో నొక యింత మెచ్చ నెఱుగా॥ ఫా॥ ... కాని నిన్ను మదిలోన దలచనే నెఱుగా - లింగ ... మైయుండు జంగమార్చన చేయనే నెఱుగా - ... పృథ చదువులే కాని సంగతైన చదువు నే నెఱుగా - ... ఘనమైనయి హావక్రమము నే నెఱుగా॥ ఫా॥ ... పోకనుదేవా - ... గాకుండు నే దేవా - ... హా ... గంభీరా - చదువుల ధ్యానాత్మ ... దుడిరకొదువనీకగునా॥ ఫా॥ నిన్ను ... గోచర ... తేజా - నిన్ను ... గలుగు గుణము లెన్నగ ... నాకన్న ... గుణము లెన్న ... యాగంటి ... ఫా॥

తత్వము॥ ఎన్నెన్ని జన్మముల నుండి ... కిపుడునీ ... దేవా - ... గల గుణము లెంచ ... నాకన్న ... ॥ గు॥ పంచమహాపాతకములకు ... పంచాక్షరి ... మహిమా - నేను కొందరు చాలన్న ... పంచము ... ॥ ను॥ ... - ... పరమేశ యాగంటి ... వాసన్నె లుమి ...

బోసగా॥ యె॥ యెన్నగలనవగుణము లెంచెదరె యికనిపుడు నన్నరయ పనిలేదు నాకన్నతండ్రి॥ యె॥ తత్వము.

ఏటికిలాగ్రతం బేమిసుఖమూ మాటనిజముగజిహ్వ మదినుంచవల దా యదరయనగుణములకు జిహ్వబుట్టినయట్లు మదిగోర్కెలుడిగి నెమ్మది నుండవలదా॥ ఏ॥ ప్రపిసులంబైనపాపవర్తితమట్లు పివరింపబొంకులుమటెవిడు వవలద భువిజూడరాదనుచు భావమునన్నట్లు సవిశేషముగపరసతి కుండ వలద- కొఱలేకగతవేటచేకొల్ల ...సియట్టు గరిమలింగముమీద బరిగొన గవలదా॥ ఏ॥ రోసిమలమూత్రములలోనబుట్టినయట్లు ఆశపరద్రవ్యముల కట్లుండవలదా - కాసుమీద ... గలిగినట్టియిట్లు యీశుమీదను ధ్యాన మట్లుండవలదా॥ ఏ॥ తత్వము.

కలదెటీ ... ...కి ...తరంగునకు తెలసికొని యోగి సంధానునకెకా క తనువు ప్రాణములు ... నేకముగ చేసి తనువులోపలనున్న దైవమెరిగి తనువుకోరికలణచి తత్వసంధానము దినము ... దల చేటి ధీరులకెకాక॥ పరగషట్చక్రముల ... బిందూర్ధ్వ... బమరచేసే శిరమున వెలిగే ... చంద్రమండలము ... ఘనులకేగాక॥ సలలితంబుగ హృదయ ... లో ... సంధానమునను - తెలిసియా గంటగు ... దేవుని మదిలో ... ... చేటి ఘనులకేగాక। కల॥

తత్వము॥ పోయె కాలము వృథా ... జనులారా యేయుపాయ ము ... నెరుగుదు ... మీరు॥ పో॥ కలి ... లేముల చేత ఘనలోభముల చేత కలహముల చేత ... కారంబు చేత- కులమదంబుల చేత సాహసంబుల చేత చలము చేత ... కుటుంబసుఖంబు చేత॥ పో॥ ... ఆశల చేత వైభవంబుల చేత పట్టరాని దు ... ముల చేత - ... పోవుల చేత సుఖదుఃఖముల చేత గట్టి యున మోహ ... కారంబు చేత॥ పో॥ బంధుబలముల చేత బహుబలంబుల చేత బలిమైన ... బంధము చేత - తెలసి మార్గము ... తత్వయుక్తము చేత తెలియంగ లేని ... దేహంబు చేత॥ పో॥ తత్వము.

... భోగముల కలనౌషధంబు ... శివభక్తులకునె ల్లక॥ శరణు ... గమవూర్ణ చంద్రోదయముగ ... మే ఆనంద భైరవంబు చరమూ ... మెచ్చ ... శంబు॥ ఇ॥ కమ నీయ ... సూ ... కుమారకంబు- విమలమై న వ్రతము ... చా ... భూ ... ము॥ ఇ॥ సవతిదాసో హ నిశ్చలము ... మే ... కషంబు- మదిలోనగురు నీతియు ముం ... మార్గ ... శంభు సేవయు పరమామృతంబు॥ ఇ॥

తత్వము॥ కలితచిన్మయనేత్ర కమలమధ్యమునందు నిర్మలసోమ సూర్యాగ్ని మండలమునన్ - అలర తన్మధ్యపరమాణు సూక్ష్మముద్వారకమ లజగములకు ప్రకాశించెదగదా - అనుపమపరమకళలైయు విశ్వమంతయు ప్రకాశించు ఘనతేజమునిష్ట లింగముతానె కాదా ॥ అదిగదానీలతోయదమధ్యమునకళా అదియువిద్యుల్లేఖయన నమరియుండున్ - అదియునీవారశూకాగ్రసూక్ష్మంబనెడి యుదితమహాజ్యోతి పంకారమనగన్॥ తలపోయవిశ్వత చక్షుతమనగకలయ విశ్వంబెల్ల కన్నులకనరాలేక తెలిసియిందులోన తేజప్రకాశమై చెలగియాగంటగురు చెప్పుడుతాగాదా॥ క॥ తత్వము.

పరమపావనమైన గురుకటాక్షముచే స్వరయోగ భావభరిత చిత్కళసంభవములందును నిరతముగ శాశ్వతమైన నిర్మలతరమహానీ ఘనదివ్యలింగము కరతలామలకముగ గానబడెనుడు భాగ్యమునా కెన్న దెన్న డుగల్గునో ఘననిరంతరసావధానము [illegible] తముగ [illegible] యోన్నతసా [illegible] నంగా [illegible] గ యెన్న డెన్న డుగల్గునో [illegible] ఘననిరంతరసావధానము॥ జ్ఞానగమ్యంబైన నిత్యసుఖానుకూలతట [illegible] లింగ [illegible] సంధానిష్ఠ [illegible] పూనిబాహ్యభ్యంతర [illegible] లిగెడి సత్ప్రకాశ [illegible] భవమానందము [illegible] భాగ్య [illegible] కెన్న డెన్న డుగల్గునో యీఘననిరంతర సావధానము॥ [illegible] గని [illegible] గొని [illegible] మనువని [illegible] గి [illegible] సిద్ధ [illegible] గి [illegible] మరపు లేటికి [illegible] తెలి [illegible] లేని [illegible] గం [illegible] భాగ్యము నా కెన్న డెన్న డుగల్గునో ఈఘననిరంతరసావధానము [illegible] తంబగు॥

తత్వము॥ తెలిసి [illegible] దేహ [illegible] కలిగించుఘనగుణాపకారిగానేలా [illegible] లింగాంగ ॥ [illegible] సాంబంధమని [illegible] - భావించ నీము [illegible] - [illegible] కలపి మూ దేవా॥ తే॥ [illegible] గుణములతో [illegible] ఘన [illegible] నంగుల దేహాగానేల॥ తే॥ [illegible] ప్రసాదవాగ్జాల [illegible] - [illegible] మలచిన [illegible] గుణములపియో [illegible] తే॥

తత్వము॥ పూనియిష్టలింగమూర్తి పూజ [illegible] మాని ఆనందజలధ [illegible] మండగా - నేనుబల్కు [illegible] నిపుడు [illegible] మైన విభునిజాని [illegible] సుఖమ [illegible] పూ॥ [illegible] పూజయేటి భక్తియేటి తలపు భావలింగ [illegible] తిరిగి [illegible] నైతిగా -

యెరుకలెల్ల ప్రాణనాథు యెరిగిపాయ లేనిభక్తి యెరుకమరపులేకభజన యెరుగనేరనైతిగా। మరుపులేని యెరుకలింగ మందుగీలుకొలిపినన్ను యెరుకలేక మరుచుమోహ మెరుగనేరనైతిగా॥ పూ॥ తలచినంత నాత్మలోన వెలుగుదివ్యలింగమూర్తి। కేవలప్రాణపదంబైన నెలవునేరనైతిగా। అలరుచిన్మయప్రకాశుడైన యాగంటిగురుని కలియ పూర్ణభావసిధిని కలియనేరనైతిగా। యేటిపూజ యేటిభక్తి యేటితలపుభావలింగ కూటమైనవో కొసంగి కూడనేరనైతిగా॥

తత్వము॥ తలపుబహురంధ్రములైన యాఘటములోపల నున్న దీపంబు ప్రభ వెలయునట్లుగా। వలచియింద్రియద్వార నికరవిమలాంగమున వెలుగుఘనలింగంబు జ్యోతి అనిపించుకోగాదా। కలసినసర్వాంగలింగప్రకాశంబై వెలయుచునిం [illegible] వేంద్రియములాయెగా॥ అ॥ మెరసిబ్రహ్మాండమున మించిసూర్యుడు [illegible] తన్నెరంగించునట్లుగా। ఇరయపిండాండ తత్త్వ [illegible] తన్నె [illegible] గా॥ అ॥ తనరినకలంక ముఖదర్పణ [illegible] ముఖము [illegible] తెలియునట్లు। తనదు నిర్మలబుద్ధి [illegible] లింగ [illegible] యాగంటి గురుడతడెజూడా। కల [illegible] లింగ [illegible] నింద్రియములు శివేంద్రియము లాయెగా॥ అలరు॥

తత్వము॥ [illegible] కనకంబుయౌగా - కనకంబుయినుము [illegible] ఘృతమాను [illegible] సీతంబు- వెనుకతిరుగా ఘృతము [illegible] లింగ ధారియై ఘనచతుర్విధపదవి - ఘన జనితుడై [illegible] మరిగియగ్నితో గాల్చి - అంటె [illegible] - స్వాతి [illegible] ముత్యంబౌను- కంటిరే ముత్యంబువు [illegible] - [illegible] కీటకరూపు భ్రమరంబునగుగాక- భ్రమర కీటకరూపము [illegible] భక్తుడు యాగంటిఈశ్వరుండగుగాక- భ్రమసితిరిగి [illegible] భక్తుడుగాను- ము లింగధారియై ఘనచతుర్విధపద వి - [illegible] లింగ - మదిసర్వపరిపూర్ణ మని తెలియకా- [illegible] జూడంగతోదోపు లేలా॥ అన్ని [illegible] యోగికిని అన్ని [illegible] భ్రాం తులకనేల॥ [illegible] లింగ [illegible] యోగ మెల్లెడ చొప్పడని [illegible] పరవశు డై [illegible] యెక్కు వేల॥ [illegible] దేగం [illegible] భావ పరవశుం డై గని మోహ [illegible] తనువు [illegible] ధారణము లేలా॥ అ॥

తత్వము॥ అందుశివయోగపరమానంద నిద్రకలగనినపుడె మేల్కని యిట్లను - వెలయురథశిఖాననిలయమందగలేక - మెలగునిజలింగసుఖమేలి మగునా - లయమునాలయము నాశ్రమముచిదాకాశ బయలు విహరించు చిన్మయుడు తాగాదా - జలధిలోపలబుట్టి జలధిలోపలగలయు వెలయతరంగములు తియగాపునట్లు - అలపరమశివయోగమను సముద్రంబులో నెలవెరిగితియుగ కేవలముక్తిగాదా - లయమునాలయమునాశ్రయ దినకరుడు తనతేజమున దినమునడిపిన - గతినిపరమాత్మ డీవివేకమూన - ఘనస్వయం జ్ఞాన ప్రకాశనిర్వాణ గతిగలుటయూగంటి గురుకరుణతో కావా॥

తత్వము॥ పరచిద్లింగంబు వెలయుతత్వంపదమయ్యె - స్వరంగమైనది తత్పదంబు - [illegible] యోగమే [illegible] - [illegible] తత్వమున వాక్యంబుగావ - [illegible] లింగంబు [illegible] యోగమై - [illegible] దేహంబుల బల్కు బ్రహ్మంబె కాదా - [illegible] స్థిరంగమై నదె చిత్తుకాదా - [illegible] యోగమే [illegible] - పరసత్తుచిత్తు ఆనందంబుగాదా - [illegible] నెనయగా నాభిందు [illegible] గాదా - [illegible] యోగమై - [illegible] కాదా॥ [illegible] లింగంబు సంయోగమై [illegible] దేహంబుల బల్కు॥

తత్వము॥ [illegible] - తనముఖము తాను [illegible] - [illegible] - గన తేజమిష్టలింగమ్ము తానె కాదా - [illegible] ముసు వివేక మనిదెలియదా నేకమే కాదా - [illegible] తులవంత [illegible] - [illegible] - నిజగతి ప్రాణలింగము తానె కాదా - [illegible] బలుకు [illegible] భావమును [illegible] - [illegible] గంటి గురుకరిత స్వభావలింగము తానె కాదా - ఏకమూర్తి [illegible] ముసు వివేకమునదెలియు దానేకమే కాదా॥

తత్వము॥ అనయమునాలుకదిష్టు [illegible] - [illegible] - [illegible] గచ్ఛ [illegible] పురుగు [illegible] - [illegible] యోగి అనసి కోరికలందు [illegible] - [illegible] దవిలి [illegible] - [illegible] విడదించ

తక్రంబువెన్నంటనట్లు - పొరలుసంసారంబు పర్వతగుహలందు పలుకుంటనియట్లు - గర్వులనుయాగంటి గనుడంటనట్లు - పొరలుసంసారంబు బొరయుచుండెడియోగి అరసికోరికలందు అంటంటనట్లు॥

తత్వము॥ చదివినందుకుమోక్షసాధకంబేమి చదువకుండిన గనుడు సాధింపలేదా॰ సకలంబుబ్రహ్మమని సాటిదప్పక శ్రుతులు ఒకచోట లేదనుచు వాదింపనేలా - ప్రకటించిమూల ప్రకృతివిడిచినయపుడు అకళంకమగుబ్రహ్మ నపుడెగనపడును॥ చ॥ మతిహీనులు లీధర్మమార్గంబు లివిమాని ప్రతిదినము దుర్మార్గభావనునను - పతనొంది సంసార వేదనల చేచిక్కి గతిదూరకమేము గడుపరాదు॥ చ॥ కరుణతో పుతహృదయ కమలమధ్యంబున పరిపూర్ణుడని శ్రుతులు బలుకగాను - గరిమతో పుతమాతృ గర్భంబునందుండి మరతల్లి నెరుగని మాతతగవారో॥ చదివినందుకు॥ పరమగురుడేకాంత భావజ్ఞుడైయుండె ఫలమేమిం ంహామేమి భక్తులేమి - పరుడైనయాగంటి పతినమ్మ మెలగుటె కనుగొజీవన్ముక్తి గలుగుటే కాదా॥ చది॥

తత్వము॥ ఎరిగినందుకుగుట్టు యెరుకయేసాక్షి ధరకెల్లనిజముగ దైవమేసాక్షి - యెరుకనునోటిపెవులు బొటింతెకాదా॥ గురుభక్తిమదిలోన గురిగన్నయందులకు పరలోకభ్రమలన్ని మరచుటేసాక్షి॥ పరమవైరాగ్యంబు పాటించినందులకు పెరుగలవిషయముల్ విడుచుటేసాక్షి- అతియోగానందమైయున్నయందులకు ఆహారనిద్రలు నుడుగుటెసాక్షి - వేదబోధానంద విదితుడైనందులకు వాదభేదములన్ని వదలుటేసాక్షి॥ తనువులోపల తెలిసి గాతెలిసినందులకు తనువుపై మోహంబు తలపనిదె సాక్షి - అనిశంబు యాగంటి హరిగొలిచినందులకు మనసులోభ్రమలన్ని మానుటేసాక్షి॥

తత్వము॥ నాదలోలుడ్రైనముకులను సామ త్రిగజములడచి వీరకంకణాంబుగట్టు ధీరనెవ్వడో॥ - కోలుకోలునవమగుణ కొలువుసేయరే - కాలకర్మదశములను కడకుజిమ్మి॥ కాలిమడిమె యోనిమూల కదలకుండ నొత్తిపట్టి మూలబంధముపట్టగలుగు మొనగాడెవ్వడో॥ నాదపంచకంబు దెలిసి నాదకళ పిండిబట్టి - నాదలయము జెందునట్టి నుడుడుయెవ్వడో॥ కో॥ ప్రాణాపానవాయువులను పరగనైక్యంబుజేసి - పూనికాయసిద్ధి బొందుపుణ్యుడెవ్వడో॥ కో॥ కంటిలోనమింటినమిమ కంటిలోనకన్ను దెరచి కంటిపాపనంటిపనగు ఘనుడెవ్వడో॥ కో॥ చూపులోన చూపు దెలిసి చూపునూను నొక్కజేసి - చూపులోనసుఖముబొందు సూరుడెవ్వడో॥ కో॥ మాటలాడిఅలుగుచుల మేటిబ్రహ్మరంధ్రమందు- మేటిమాం

... - గొప్ప

... నోటి చేని

... పూర్ణ ... దేహ ... కొం...

వివేకముగ దీనిదేహ మనిత్యముగా దేహ్యాభిమాని-మరలి మానసంబగునటు తానెరుంగునూ-గుట్టు తేటతెల్ల గుండెతు తెలియను సుజ్ఞానులకును - బట్ట బయటనుండు దీని భావ మెల్లను॥

తత్వము॥ దేవుని తనలో వుండిగ వుండగ తెలియుటకు మానవపశువు లకు-సంశయముడుగక స్వంత మేరకు సర్వము తానని తెలియవలెరా - సర్వ ము తానని తెలిసేటందుకు గురువుని దేశముకలుగవలెరా॥ గురూపదేశం కలి గేటందుకు నిలకడగా మది నిల్పవలెరా - నిలకడగా మదినిల్పేటందుకు విర సము విడువక తెల్పనువలెరా॥ విరసము విడిచితే చిత్తమాధిలో - సున్నత ముగ తానుండవలెరా॥ ఉన్నతముగ తానుండేటందుకు తానేర్పాటముగ గురి తగలవలెరా - తానేర్పాటముగ గురితగిలేటందుకు ఉచ్ఛ్వాసనాయువులు నిలుపవ లెరా-ఉచ్ఛ్వాసంబులు నిలిపేటందుకు సాధకము సాధింపవలెరా - సాధక మునసాధించేటందుకు వాసనలశోధింపవలెరా॥ వాసనలశోధించేటందుకు- యేకాంతంబును జేరవలెరా॥ యేకాంతంబున ప్రొద్దులెంచుకు - సంసారస్థితు లుడుగవలెరా॥ సంసారస్థితు లుడిగేటందుకు - దేవునికృపతా గలుగవలెరా॥ దేవునికృపతా గలిగేటందుకు - నెయికగలిగితా నుండవలెరా॥ నెయికగలిగి తేయేగంటీశుల-మనగునజేయక నుండవలెరా॥ మనగుజేయకపోసి మరియా నందము-మహిలో పొందుమనుండవలెరా॥ దేవునితనలో వుండిగ నుండగ తెలియదు మానవపశువులకు - సంశయముడుగక స్వంత మేరకు సర్వము తానని తెలియవలెరా॥

తత్వము॥ శరణుశరణుమనసారసభక్తరతుల గని - చరణాబ్జముల పైని శిరముసంచి॥ సంచిత ముక్తావలదిన శుభకీర్తనము జేసి గుండయ్యకోని యాడికోరికలరా-దండిగాశంకరా దాసమయ్యనను దలచి - బంగారుబసవని

నహ॥ శ॥ కర్మములయందు దగ్గఱజేరకేమనస కర్మములు బహుజ
ములు- కర్మములయందు దగ్గఱజేరకేమనస నిర్మలజ్ఞానివై నిలు
శ॥ దుష్టా [illegible] దూర [illegible] కమనస అష్టాంగజపంబు
ద్రఃఅచి- ఇష్టాంబులో [illegible] మనస ఇష్టలింగముభక్తి
[illegible] పవేమనస॥ శ॥ [illegible] పరధనంబుల కాసపడ
కవేమనస - పరనిందలకు [illegible] పరమకర్మములు పలు
కవేమనస॥ శ॥ భవసాఘముల [illegible] భయములన్నియు
బాసి భ్రాంతులు [illegible] చేసి శివభక్తి
మార్గమున [illegible] రేమనసా
భక్తిగుణ [illegible] బ్రహ్మాదులందరును-
భక్తిముక్తులకై [illegible] మనసా॥ శ॥ [illegible] భక్తులకరుణ ఆనంద
మును బొం [illegible] పరమగురుడింట నతని
మాత్మలోనిల్పి [illegible] యోగానికై నిలువవేమనసా॥

తత్వము॥ [illegible] నిత్య [illegible] పదిలముగసాధింప
బ్రహ్మముగ [illegible] చిత్తంబు [illegible] వేళ బయలు
లో బయలునిల్పి [illegible] - [illegible] రూపంబు
గను [illegible] - [illegible] - నాదమధ్యమునున్న
పరంజ్యోతి [illegible] పురుషులకు॥ యి॥ శ్రీ॥ సత్యమ
నెవత్తి [illegible] చిత్త [illegible] - చిత్తమలి
నంబాయె శ్రీగురు [illegible] చేత [illegible] యాగంటి [illegible] నానూ॥

తత్వము॥ రాజయోగానంద రసికుడయ్యెదెట్లు - లోచూపునకు
మనసులోగాకయున్న - నిరతంబుశివపూజ [illegible] మార్గ్ని కళలేక అరుదైన
విషయంబు [illegible] - గరిమరేచకపూరకముల నేర్పులబడక గర
ఆసనప్రాణ [illegible] - [illegible] సత్య
మార్గంబనెడి [illegible] గలదా - [illegible] నికర మాలింపక ప్రత్యా
హార సాధారణ [illegible] - [illegible] తెలియ నలవికాదెవ్వరికి
వాగునా కోపాగ్ని [illegible] - నాగకన్నియను దానను పరచినగాని
యోగమార్గసమాధి యెడ కూడు టెట్లు - రాజయోగమనసు వాక్కును
మరికాయకర్మము లపహరించియొక్కటిజేసి- దనయయాగంటిగారు తత్వం
బుమలేక [illegible] గలదా॥ రాజయో॥

పరిమితీరాచార్యులు నిత్యసేవా నిజము నిలకడమీద తెలియునని
పెద్దలు నిశ్చయించిరి. యాగంటి లక్ష్మప్పగారితత్వములు సంపూర్ణము.

శ్రీరస్తు.

పోతులూరి వీరబ్రహ్మముగారి కీర్తనలు.

రాగము - నాదనామక్రియ - ఆటతాళము

ఓంనమశ్శివాయసిద్ధమైనపదవి ఓంకారమేదిరావోరి - ఒనరుగాత్రికూటభ్రూమధ్యమందున్న వాడెవ్వడో చూడరోరి॥ ఓం॥ ఆఆలుపదియారు అక్షరంబులకాది హంసదెవ్వడో చూడరోరి - అహంకారమనుచిలుకహంస తోకూడుకొని ఆడించుచున్నాదిరోరి॥ ఓం॥ కళాలుపదిరెండు పర్వములు జేసుకొని కన్నమేసుకచూడరోరి - కదసిరేకులతుద్దను కాంతయొకటున్నది కిరకంఠుడెఱుగురా యోరి॥ ఓం॥ తథదధాయనె తత్వముల మేలెఱిగి తలుపుతీసుక జూడరోరి - తెరతేరకాను యాదేవాలయంబులో తేటగానున్నాడురోరి॥ ఓం॥ యరలవనారాయణ పరబ్రహ్మవితడనుచు నీశ్వరీయాశ్వాసముదురోరి - శవసహాయనే శివపోతులూరయ్య సాక్షిగాయున్నాడురోరి॥ ఓం నమ॥

రాగం ఇంగ్లీషు వన్నె మెట్టు

శివపంచాక్షరిమంత్రం పర శివయోగులకే జపసూత్రం - అపిరళి యోగంబందినవారికి అరింటిమీదచిద్రూపం॥ శివ॥ అయిదుముఖంబుల పెరిగింది అయిదక్షరములనమరంది - అయిదునయిదులు యిపుడైయైద్దె అఖండతేజంబీమంత్రం॥ శి॥ మూడుత్రోపలదిసాకారం మూటికినడుమను శ్రీకారం - చూచేదంతయుసాకారం చూపునిలిపితేసింకారం॥ శి॥ సుషుమ్నాంతమున గురుతేజం అష్టకమలమున శివపూజం - వేయికమలమున మహాపూజం గురుపీఠేశుని ఘనతేజం॥ శివ॥

రాగము- నాదనామక్రియ - ఏకతాళము

ఎంతమంచిగురుడుదొరికెనే ఓయమ్మలారా॥ ఎం॥ ఎంతమంచిగురుడు దొరికె అంతరంగమందునిప్పు - చింతలేకగురునిపాదము చెంతజేరియుండుమనెను॥ ఎం॥ కన్నులుప్పీసులుమూసి గాలిరాకపోక దెలిసి - పున్నమవెన్నెల బైట కన్ను దెరచిజూడమనెనే॥ ఎం॥ పంచకోశములబాప పంచముద్రలన్ని రోసి - పంచవింశతితత్వమూవల బట్టబైటజేయమనెనే॥ ఎంత॥ పరమమహామ్మదు హుసేనుదాసు బ్రహ్మమేనారాయణుడు - ధరలో శివపోతులూరి దైవరాయుడొక్కడనెనే॥ ఎంత॥

రాగము - సౌరాష్ట్రము - చాపుతాళము.

చెప్పెదగురుమహిమ తెలిసినంతటనింక తెలుసుకొండి। విప్పిచెప్పగనేనెంతటివాడను శరణాటి సొప్పుకొండి॥ చె॥ చింతమానిమీద చేమంతి పూచెను తెలుసుకొండి। ఆ చేమంతిమీదను చెంగల్వపూచెను తెలుసు

కొండి॥ చెప్పె॥ భూరుహామునరెండు పుట్టలుగలవయ్య తెలుసుకొండి। ఆపుట్టలలో రెండు పెనుబాములున్నవి పట్టుకొండి॥ చె॥ పట్టుకొనినమీాద పైగా రెండుగుండ్లు తెలుసుకొండి। ఆగుండ్లమీాదనొక్క గూబకూర్చున్నది తెలుసుకొండి॥ చె॥ మూడుమూలలపెట్టె మూతదీసేనేర్పు నేర్చుకొండి। ఆమూతదీసితె పెద్దభూతమగపడును తెలుసుకొండి॥ చె॥ భూతమునెత్తిపై జ్యోతియొక్కటికలదు తెలుసుకొండి। ఆజ్యోతిపేరబ్రహ్మం శివపోతులూరయ్య తెలుసుకొండి॥ చె॥ తెలిసినవారికితేనెమీాఁదిపండు తెలుసుకొండి। తెలియనివారికి విషముష్టిపండని తెలుసుకొండి॥ చెప్పెద॥

ముఖారి రాగము - ఏకతాళము.

ఊ దేతత్తులపై గానుండే ఉన్మని తెలియరఓరన్నా॥ తిత్తులనడుమను చక్షులమీాదను చీకటిగొట్టర ఓరన్నా॥ ఊ॥ చీకటిగొట్టను తోకనాలుక తీసుక లేపర వోరన్నా - తీసుక లేపిన కాకకుపాము చిఱ్ఱున లేచురవోరన్న॥ ఊ॥ శంఖచక్రములనట్టనడుమ ఆదిశేషునిలేపర వోరన్నా - ఓంకారించుకయున్న దిపాము కొంకక లేపర ఓరన్నా॥ ఊ॥ ఆరుచక్రముల కావలయీవల లోపలవెలుపల ఓరన్నా - ఆరుచక్రములు పెనుమకపాము అథోముఖంబై ఓరన్నా॥ ఊ॥ రెండుచక్రములుపడబడియున్నది కుండలిలేపర వోరన్నా- రెంటికిసూత్రము మలిచుట్టొకటి లేపెపోతులూరిపేరన్నా॥ ఊ॥

రాగము - ధన్యాసి - ఏకతాళము.

చిల్లరరాళ్లకు మ్రొక్కుచునుంటే చిత్తముచెడిపోనొరేవోరే-చిత్తమునందునచిన్మయజ్యోతిని జూచుచునుండుట సరేసరే॥ చి॥ ఒక్కప్రొద్దులనియెంచుచునుంటె ఒకగచెడుదువు ఒరేఒరే- ఏకమైనయావైభవమూర్తిని జూచుచునుండుట సరేసరే॥ చి॥ నీళ్లలోమునిగి గొణుగుచునుంటే నిలకడ చెడుదువు ఒరేఒరే- నీళ్లలోనుండేచిన్మలజ్యోతిని జూచుచునుండుట సరేసరే॥ చి॥ బాధగుంపులు ఏచును జేసితె భావముచెడుదువు ఒరేఒరే- భావమందునబ్రహ్మకాంతిని చూచుచునుండుట సరేసరే॥ చి॥ భూములు అడవులుతిరుగుచునుంటే బుద్ధులుచెడుదురు ఒరేఒరే - బుద్ధిలోవుండేపున్నమచంద్రుని జూచుచునుండుట సరేసరే॥ చి॥ నేనయుచెప్పిన వాక్కును నమ్మితె వివరముతెలుసును ఒరేఒరే - వివరమందుండె విగ్రహమూర్తిని జూచుచునుండుట సరేసరే॥ చిల్ల॥

రాగము - మాయామాళవ- ఆదితాళము.

కాశికిపోవలెనా తీర్థము మోసుకరావలెనా - కాశితీర్థముకన్నులనున్నది తెలిసికన్ను శివకాశిగనున్నది॥ కా॥ అంగములోపలనుకుండలిసంగము

దాపునను - గంగాయమునాపొంగుచుపారగ రంగుగనడుమను లింగడుండగను॥ కా॥ కోనక్షుపైగాను తీర్థసోనగురియగాను - మేనుమరచినీవు కానకతిరిగేవు లోనువెదకి శివధ్యానముజేయక॥ కా॥ భావములోపలను జీవుని తావుతెలియకాను - జీవగుణంబులచిక్కువిడిచితా జీవబ్రహ్మము తావుదెలిసితె॥ కా॥ వాసిగధరలోను కాశినివాసుడుండగాను - జేసినపాపము బాసిపోవునని కాశికిపోదువు నివాసునిగానక॥ కా॥ పొందుగధరలోను వీరగోవిందుడుండగాను - అందమైనగురుని ఈశ్వరిపాదము అందితె కైలాసమందేయున్నది॥ కా॥ సౌరాష్ట్ర రాగము, అటతాళము.

నడిమికంటిలోన నారాయణుడున్నాడు నాతులారా। నడుమలో దీపము మణివెలుగుచున్నది [illegible]రా॥ న॥ ఎడమకుడులనడుమ వెలుగుచున్నాడు వెలదులారా। ముడిబోవలు[illegible] మురియుచున్నాడు ముదితలారా॥ న॥ ఒడయని ముఖమంచు పొడమినవాడష్ట వనితలారా। పుడమిలోపల యాపుణ్యునిగానరె పూబోణులారా॥ న॥ సీక్షుకుండలమం మనిషేపమున్నది [illegible]లారా। సీక్షులో మునిగి తవ్రవేళ్లు గొంచితే లేదు వెలదులారా॥ న॥ వేళ్లపారి పోలేక మొసిం[illegible] ఆలివేణులారా। గోళ్లపెంచుకమొంతో గోలగి[illegible] [illegible]రా॥ న॥ జంటనాగస్వరము లంటుక[illegible]ున్నాడు జాణలారా। కోడం[illegible] నీలంటనట్టున్నాడు అతి[illegible]రా॥ న॥ మిం[illegible] శేషమై[illegible]న్నాడు పూబోణులారా। కంటిలోపలము[illegible] [illegible] కాంతలారా॥ త[illegible]దెలిసిన ధన్యుల [illegible] [illegible] కాంతలారా॥ న॥ [illegible] కాంతలారా। [illegible]ధరగోవింద బ్రహ్మమైయున్నాడు [illegible]రా॥ న॥ [illegible] ఈశ్వరమ్మపాదముతవలారా। [illegible] [illegible]రా॥

ధన్యాసిరాగము [illegible]

[illegible] వేదో[illegible] [illegible]। ఆగమసా[illegible] [illegible]లేదా॥ య॥ [illegible]జన్మమయి [illegible] [illegible]లేదా। [illegible]గమూగజన్మములు [illegible]లేదా॥ య॥ [illegible] [illegible]దేటప్పుడు [illegible]లేదా। [illegible] చపిలో చపిగని తిరుగవలేదా॥ య॥ కామక్రోధములు బశవ్రులుబట్టి కర్మద్వారముల కట్టవలేదా॥ య॥ కాకోజ్వాలల బలలాడుచును ఏలబాడుచుండవలేదా॥ య॥ మనోబుద్ధి చిత్తహంకారంబున మరిగిసకందలుతరుగవలేదా। సుషు[illegible]సుక్క

గా నుడిబడికన్నుల చూపునమంటలు (వేల్చవలెరా॥ య॥ మగ్నత్వంబున అగ్నిలో వేల్చెదనను కోప్యపాపతి [illegible] వలెరా - సుజ్ఞానంబను సుబ్రహ్మణ్యు లంత సుషుమ్న నుండును త్రాగవలెరా॥ య॥ సత్తుచిత్తుఆనందం బనియెంచవి లోచనిగనితిరుగవలెరా॥ జాతినీతులజరామరణములు బూటిదూషితో కొట్టవలెరా॥ య॥ పిండాండబ్రహ్మాండంబులు మూడునుండలియనితా నెరుగవలెరా - అంబరిథిపై రంభయూర్వశిదారి సిరగునుజేరవలెరా॥ య॥

ముఖారి రాగము - ఏకతాళము

మనోనిరంజనమైతేను మాటలేలమనకూ॥ మనోనిరంజనమయితె మాటలాడనేర్చితో [illegible] కొన్నాళ్లుండి దినములు అయితే పోవలెన॥ మ॥ కండలు [illegible] లూ శివునికి తారకమాయెనయా - వెతలదేహముదిగు [illegible] తే [illegible] గలిగిన కెట్లనయా॥ మ॥ కల్లుబంగిసారాయి త్రాగివాళ్లు [illegible] చెడ నేలనయా - త్రాగనప్పుడెతప్పనూసుకొని నొప్పిపడ [illegible] కేలనయా॥ మ॥ [illegible] పోతుముండల కెట్లు తెలపలయా తలు ఏలనయా - త్రాగుబోతుముండల కెట్లా సామమూర్తి వేలనయా॥ మ॥ హద్దుమీరిన గేసుండకు [illegible] చెప్పమనకేలనయా - గర్దాతెరము నపురుషులదిట్టగయుక్కశెలెబోను మనకేలనయా॥ మ॥ ఉక్కుముక్కు రెండబద్ధమాడి దినముగడుపను మనకేలనయా - మూడు [illegible] బలకేడీపురను ఆబద్ధమాడనేలనయా॥ మ॥ పుట్టగుట్టుపులపాపముకట్టితే పుట్టుపు తిప్పనేలనయా - సత్యవాక్య [illegible] తెల్పి [illegible] సేయరయా॥ మ॥ గురుసూత్రాకారంబ్రై [illegible] పోతుల [illegible] వీరబ్రహ్మము చేరరయా॥ మనో॥

[illegible] రాగము, చాపుతాళము.

[illegible] కుడ [illegible] రేణుపుర కిష్టుడను-విన్నమాత్రముకజెప్పవచ్చితని అన్న [illegible] వెలియరయా॥ పాప॥ ఆగమతంబిది యోగమతంబిది భోగమతంబిది యోగమియూ-ఈవరాదుసంసారభారములు యుక్తిగా [illegible] యా॥ పా॥ [illegible] లోపల తెలివైయున్నది వేదబ్రహ్మలైతే [illegible] యా - మీరువేదబ్రహ్మలై తెలియరయా- అలయుచు నేలయుటుకామయూగులై రంభకిలలపై చిక్కిరియా॥ పా॥ సప్తకోటిమహామంత్రములకు సారమసారములో జని చూడరయా - సారము దెలిసినవారే బ్రహ్మస్థానమందు నిలిచియుంటారయా॥ పా॥ ఉపశ్రుతివాక్యములుండజూచుకొని మంత్రముమీరు [illegible] లుకరయా - జాతినీతులుజన్మమరణాదులు వూచి వూచిబోకొట్టరయా॥ పా॥ [illegible] వాక్యమిది [illegible] తే యిందును కొందరికందదయా- సంశతెలియనింద మానవులు బారిగొట్టైలై చిక్కిరయా॥ పా॥

హిందుస్తానిరాగము - చాపుతాళము.

కనమదగ్గరకేపోయి కదలకేమనసా కనముదాటిపోలేకలుగునేసేవా॥ క॥ చెడుగుణంబులజిక్కి చెడిపోకెమనసా చేరిసద్గురుని సేవించవేమనసా॥ క॥ ఆలుబిడ్డలనమ్మి ఆహ్లాదకేమనసా ఆనందమై యింటిలో ఆహ్లాదవేమనస॥ క॥ సంతకూటమిది సతమెంచకెమనసా - సాగిపోయ్యేదారి సాధించవేమనసా॥ కన॥ నీవునేను అని నిక్కకేమనసా - నీలతోయదమధ్య నిలువవేమనసా॥ క॥ మూన్నాళ్లబ్రతుకికిమురియకేమనసా - ముక్తికాంతెనంటిముద్దాడవేమనసా॥ క॥ మంటికుండయిని మతిచెడకెమనసా- మహనీయజ్యోతిని మనసువకేమనసా॥ క॥ ఎప్పుడోయేవేళో మొరుగవేమనసా - మొయికలోనిమొరుక మొరుగవేమనసా॥ కన॥ వీరయ్యదాసూని విడవకేమనసా- వివరమెరిగి నీ వింతగనుమనసా॥ కన॥

నాదనామక్రియ రాగము, ఆదితాళము.

దరిజేర్చకడతేర్చవాతన్నిసమాను భీతియేటికి రామా ఈతనేర్చినవీరగురుడుమాతపిదంబ్రి నూతనము జేసెరామా॥ ద॥ తండ్రిగర్భములోనుదాహమావారిమయి తగిలుంటికొన్నాళ్లు రామా- మాతృగర్భము బొచ్చినది మొదలుగా విజమూనిగా కొన్నాళ్లు రామా॥ ద॥ చిప్పలోముత్యంబువిధుకువలెకొన్నాళ్లు చిక్కుకొనినేనుంటి రామా- మలమూత్రముల గుంట మూరావమెముకలలోను మాతల్లిగర్భమున రామా॥ ద॥ తల్లిగర్భములోనుతగతొమ్మిదినెలలు దాహమేమెసగను రామా- నరకగర్భములోను ముద్దనైకొన్నాళ్లు మునిగితేలుచునుంటి రామా॥ ద॥ తల్లిగర్భము వెడలి ధరణిలోకొన్నాళ్లు తనిసినైనేనుంటి రామా - లెక్కలేరిగినపక్షివలెను నేకొన్నాళ్లు దుఃఖమేమెసగను రామా॥ ద॥ పాలుపెన్నలుత్రాగి పారాడె నా బాల ప్రాయముకొన్నాళ్లు రామా- మలములోపొరలుచు మరికొన్ని దినములు మర్యాదనేనెరుగ రామా॥ ద॥ సమునైదు యేండ్లకు పలునైనేబహుతులనైనేనుంటి రామా- ఆరిగొమ్మిదియేండ్లజంటభామలతగిలి శుంఠనైనేనుంటి రామా॥ ద॥ వన్నెవాసి లేక వసుధలోకొన్నాళ్లు మసకలోపడియుంటి రామా - మసకనెరుపంసారమత్తుండనైనేను హింసతెలియకపోతి రామా॥ ద॥ హింసలోయీపుణ్యము యీసారివోకను నరిహింసచేదిక్క రామా-తలిదండ్రులెందరో దెలుసుకోముగాదు లోకమునెరిగితిని రామా॥ దరిజేర్చు॥

ముఖారి రాగము - చాపుతాళము.

ప్రపంచపడకబోటా మన ప్రద్ద వాక్యముబోటా। ముగ్గురుమూర్తులుజూటా మూలముగురుగుటబోటా॥ ప్ర॥ చదువుశాస్త్రములుజూటా

ఒరె సద్గతియెరుగుటబాటా॥ ప్ర॥ అన్నిటినిగోల్పుటజూటా తన ఆత్మలో యెరుగుటబాటా॥ ప్ర॥ మణిమంత్రంబులుజూటా మదిలోయెరుగుటబాటా॥ ప్ర॥ యెగ్గులుజేయుటజూటా రాజయోగముయెరుగుటబాటా॥ ప్ర॥ కొండలుతిరుగుటజూటా ఈకోటలుయెరుగుటబాటా॥ ప్ర॥ కాశికిపోయ్యేది జూటా మనకంటిలోయెరుగుటబాటా॥ ప్ర॥ గురువులేనిబాటజూటా గురుకీలకమెరుగుటబాటా॥ ప్ర॥ పదుగురునెరుగుటజూటా గురుపాదము యెరుగుటబాటా॥ ప్ర॥ వీరయ్యదాసునిమాటా దాని వివరమునెరుగుటబాట॥ ప్ర॥ నమ్మనివారికీజూటా గురుని నమినవారికిబాట॥ ప్రపంచ॥

ముఖారి రాగము - త్రిపుటతాళము.

ఏవూరయ్యాస్వామీదేవూరయ - పరబ్రహ్మనిర్మాణమే మావూరయా॥ ఏ॥ కందిమల్లయపల్లె మావూరయ కాల కర్మాలుబాపును మావూరయ॥ ఏవూర॥ కనుయెదుటనుండునూమావూరయ అట్లు కనవచ్చుకనరాదు మావూరయ॥ ఏ॥ ఇంటిలోపలిపుట్టమావూరయ పాము ఉంటెతెఫలమిచ్చు మావూరయ॥ ఏవూ॥ కర్మజీవులకెల్లమావూరయ అంధ కారమైయుండును మావూరయ॥ ఏవూర॥ కర్మము తెగితేనుమావూరయ పండువెన్నెలలై యుండు మావూరయ॥ ఏవూ॥ రోగాలులేవయ్యమావూరయ నిత్యభోగాలుగలిగుండు మావూరయ॥ ఏవూ॥ జుంటితేనియపల్లెమావూరయ బహుచింతలుగలిగుండు మావూరయ॥ ఏవూర॥ కనికానకున్నదిమావూరయ ముక్తి కారణమైయుండు మావూరయ॥ ఏవూర॥ పాపలనడుమను మావూరయ బట్టబయలై యుండును మావూరయ॥ ఏవూర॥ శృంగారమైయుండుమావూరయ శ్రీరంగమ్మవసియించు మావూరయ॥ ఏవూర॥ తల్లిగోవిందమ్మ మావూరయ తండ్రిపరబ్రహ్మం మావూరయ॥ ఏవూ॥

చక్రవాక రాగము - ఏకతాళము.

ఈజన్మమికదుర్లభమురా ఓరి సాజన్మసాకారసద్గురునిగనరా॥ ఈ॥ పంచాక్షరీమంత్రం పఠనచేయమన్న పఠనచేసినయమ్ముడు పారిపోనన్నా - పారిపోతెఅంబఫలమిచ్చునన్న ఫలమునందినవాడు పరమగురుడన్న॥ ఈ॥ మూడారువాకిళ్లుమూయవలెనన్న ముక్తివాకిటనిలిచి తలుపుదీయన్న॥ ఈ॥ తలుపుతీసితె అంబ తేజమిచ్చున్న తేజమందినవాడు తాగురుడోయన్న॥ ఈ॥ ఆరునదులమీద అంబవుందన్న అంబతో దుర్గాంబ ఆట్లాడునన్న - ఆట్లాటలోమంచి అర్థముందన్న అర్థమెరిగినవాడు హరిగురుడన్న॥ ఈ॥ నాసికములోదృష్టినడిపించుమన్న నడిపించిమరినీవునమ్మియుండన్న - నమ్మిన నరత్నముల పీఠమెక్కన్న పీఠమెక్కినఅంబపిలుచునోయన్న - పిలిచినంతట నీవునిలుచుండుమన్న -నిలిచినంతటవాడునిజగురుడన్న -జంటత్రోవులు రెండు

అంటిప్రావన్న - అంటిప్రావి మేన్మరచి యుక్తినిలుపన్న - మేనుమరచిఘంట నాదమినుమన్న నాదమినిపోతులూరివిని నమ్మి గొండన్న॥ ఈ॥

నాదనామక్రియ రాగము - చాపుతాళము.

ఏది రాకులము ఏరినాదుకులంబనివడుగరజాణా॥ ఏ॥ ఏది రాకులము మొదుగకలరిగేవు నాదుకులంబని నడుగరజాణా॥ ఏ॥ నాదుబిందుపందు నటియించు రాకులము భేదములెంచినట్టు భ్రమయనేలా- నాదు పెట్టినతావు నాణ్యము తెలిసితె నాదమందుకులము నంటియున్న దిజాణా॥ ఏ॥ స్త్రీపురుషుల నేకులము సృష్టిలోపల రెండు రూపులై యున్న దిరూఢిగాను -ఆదబ్రహ్మము ఆదివిష్ణువు శివుడు స్త్రీపురుషులై వారు సృష్టిలోపలజాణా॥ అష్టైనకులము పాదు తెలియక వాదములాడేరు నరులెల్ల - మాధవనామము మర్మము తెలియక వాదమేకులమని నర్తురాజాణా॥ ఏ॥ సాత్వైనకులము సింహాసనమైయుండు వీరనొందుదునిక్కముతోను- కానగురు దేవుడు యీశ్వరీకృప చేత సారమైనకులము సాధించితిమిజాణా॥ యేది రా॥

ఆనందభైరవి రాగము - చాపుతాళము

అందమైనపూలు గోరాము ఆత్మారాముని పూజచేతామూ॥ కందర్ప జనకుని యింది శ్రీ సెవుడు బిందుమీద నుండుదానిపైకొ నుండున్న దీ॥ అం॥ భూమి భూవనముపందు జూతాము భక్తజనులను తోడుకుని జేతాము। భక్తమందుండుగురుని దలతాము భక్తితో మానస పూజజేతాము॥ అం॥ శ్రీగురుని చిత్తమునగోరు యాతాము మన చిత్తమందు పూజ జేతాము। [illegible] సామజవరదానిపతికి పూజలు సేయము॥ అం॥ కన్నెనిరుపు [illegible] నెమ్మదిగా పూలుగోయుచు। నమ్మతభావము [illegible] నమ్మతిగా పూజలు నేప్పతోపుమనము॥ అం॥ అంగములలోపల జూతాము భుజంగభూషణు సేవ సేతామూ। అంగములోపల లింగముగనుగొని అంగసుయోగము శృంగారముగానుపము॥ అ॥ మూడాది యాక్షి మూతాము మోక్షద్వారపు తలుపుదీతాము। వేడుకతో పోతులూరి నివాసుని పడాపంగివిపుమనుగోవిందుని॥ అం॥ పట్టితమన్న మీపాదము బట్టిబలి పైన బ్రహ్మపూజజేతామూ। గట్టిగ శ్రీపోతులూరియీశ్వరి జేసినన్న। చెట్టిపట్టుంచు పరమపదరాణి॥ అం॥

నాదనామక్రియ రాగము - ఆటతాళము.

ఎంత లెక్కదిరిగిన నేమిలేదు రా చింత జేసిచూడకున్న పింత లేదు రా॥ ఎం॥ ముక్కు చెక్కు నుక్కు పెక్కి సిక్కి చూడరా। ఆ ముక్కు ముక్కల మే మొగాని దివ్యమూర్తిరా॥ ఎం॥ మ సుకులో నమసుకు పేరి పొంగ చూడరా। అమసుకులో నెమసుకు దీసి ముక్తి చూడరా॥ ఎం॥ ఆకసమున గాలి విపరీత నడిగొని చూడ

రా। ఆగాలిమూలమే మొగానిమూలచూడరా॥ ఎం॥ మూలమూలశోధించిము క్తిమూడరా। ఆమూలనున్న జ్యోతిని ముట్టించిచూడరా. ఎం. చల్లగాలివిసరితె మొల్లలాయెరా। ఆ మొల్లలకాశించిన వాసనకొల్లలాయెర॥ ఎం॥ ఎరుపునలుపు తెలుపులది యేమొచూడరా। పచ్చపసుపుకలసినట్టిపద్మమాయెరా. ఎం సత్తుచిత్తుయొక్కటైతె శివునిపేరురా। ఆసత్తుపోతులూరి బ్రహ్మస్వామిపేరురా॥

యదుకులకాంభోజి రాగము - ఆదితాళము.

ఆహా బ్రహ్మాండమైనది ఆదిమంత్రము। మన బ్రహ్మంగారు చెప్పినది పెద్దమంత్రము ఆ. ఱెక్కముక్కు లేనిపక్షి రేయింబవలుతపస్సుజేసి వొక్కచెలువుచేపలన్ని యొకటేమింగెను. ఆ. ఇంటివెనుక తుట్టెపురుగు ఇంటిలోనందరిని బ్రిమింగె చూడవచ్చినజనులనెల్ల చూచిమ్రింగెను. ఆ. కాళ్లు చేతులు లేనివాడు కడవముంత చేతబట్టి నిండుబావినీళ్లన్ని యొకదేముంచెను. ఆ. ఏటిమీదనస్వాతికొంగ పేటలాడుచుండగా చాటునున్న మీను పక్షి ఆరగించెను. ఆ. చెప్పినాడువీరయాసు చోద్యముగాను ఆత్మతత్వము గొప్పవారువీనిభావము విప్పిచెప్పతేరుచాలు॥ ఆహా॥

నాదనామక్రియరాగము - ఆదితాళము.

చెడుగుడాడెనె బ్రహ్మంబలిగుడాడెనె। చెడుగుడుగుడుయని గుమ్మన్నాదము కలిసిబిందుకళలాడకూడుక.చె ముప్పదిరెండక్షరములో మేలైన వొకయక్షరంబుతో క్కైగుబిక్కైగుబి క్కైగుబికూయుచు। నాల్గుముఖముల నలుగురితరిమి పదిదిక్కులకు పరుగెత్తించి చెట్టుకొట్టంగా పాలుకారంగా. చె చండతేజమైనిండుపౌర్ణమి పండువెన్నెలై ప్రబలికాయగా। ఆకటము గ్గురు యీకటనలుగురు। నడుమనొక పెనువృద్ధి కడసొంపుతోనిలచి సోహం సోహంసోహంబని చెంగటబలుకుచు చె ఆగ్గురుచెల్లిరిఆటగెలిచెను అయ్యజూచెను ఆనందించెను వింతవెలసెనవీర పోతులూరి చెను.

ఆనంద భైరవి రాగము - ఆదితాళము.

ఎక్కడిపింతే నోయమ్మ యెక్కడివింతే॥ ఎక్కడివింతే వీరగురుడు వెదకిపట్టినన్ను దెచ్చి మతములమంత్రార్థమెల్ల హితవుజేసివారబోసె. ఎ. పుట్టిగిట్టకుండ మేన భూతిపూసియాతీరున పట్టులేనియుపాధి భ్రాంతులన్ని విడువుమనె. ఎ. కామక్రోధలోభ మోహా గర్వములను కడకుబెట్టి కారణమైనబీజములో కన్ను దెరచిచూడుమనె ఎ. ఎక్కడివింతె వీరగురుడు వెదకిపట్టినన్ను దెచ్చి ముక్కుదిక్కు యెక్కుబెట్టి నిక్కచూడుమనెనమ్మా॥ కుండలనగా నాదమనగ అఖండమైనజ్యోతినాద। రెండుయిండ్లనడుమజపకుం

డలిరేచింపుమనె॥ యొ॥ చర్మధర్మమిథునమనగా శేషికినే శేషినగా । వాసి
గ్గియనపేరగురుడు వాసిగాను యేలెనమ్మా॥ ఎ॥

రాగము - ఆనందభైరవి - ఆదితాళము.

చందమామ చందమామ చందమామ - ఈసంధి తెలివేజ్ఞానులార
చందమామ॥ కాయమనుపుట్టలోను చందమామ - పాము మాయగానె
మెలగుచుండు చందమామ॥ చం॥ జంటనాగస్వరములూది చందమామ
పామును పాదు పెకలించవలెను చందమామ॥ చం॥ తొమ్మిదివాకిళ్లమూసి
చందమామ - పామును నెమ్మదిగాపట్టవలెను చందమామ॥ చం॥ భక్తి
యనుకట్టుగట్టి చందమామ - పామును ముక్తిచేసిపట్టవలెను చందమా
మ॥ చం॥ దేహీదేహములనుంచి చందమామ - పాము తెలిసుకుండా
చుట్టుకొన్నది చందమామ॥ చం॥ అజపమంత్రధ్యానముచేతచందమామ-
పాము అఖండకళలతో వెలుగుచుండెను చందమామ॥ పామునుబట్టిజోగి
మొదలుచందమామ- ఓహో యతనికి ... చందమామ॥ చం॥

రాగము - సౌరాష్ట్రం - చాపుతాళము.

తమ్మునిమాయమిడిపండు పండు తనవో తెవోం కాయ తప్పుడు మొండు॥
త॥ పండుకువృక్షము గజవేస్తరాలుగాను పరమాత్ముడనె మూడు వైరుండు
రా - పండుయుక్తినాల్గు శాస్త్రములై యుండు నిమగుంధ్యాన పలుకే
పండు॥ త॥ విత్తులేనిపండు విశ్వములో యుండు ప్రత్యాగము ఈపూట నిత్య
మనూ - పాత్తుగతల్లకక్ ఆపుస్తముగక్తై తె పత్యాయము ... నిత్యము
గనుడీ॥ త॥ కొమ్మయికొ పుష్పములు హూడి పిశ్చిండు మనుంచు మూతమంత్ర
మనిమే మహిమతోడ - తృష్ణఖేదకాగ తండి పరిపుటాయె అమ్మ
కూతుపచెల్లె అనుభవమైయుండు॥ త॥ ఆకు పుష్పములు ఆనందముగపండె
లోకములో కాయ కాచియుండు- ఈ కాయములో కాయ పానము దెలిసితె
కథాయదవిలితె కలమాకుపండు॥ త॥ పువ్వులకు నాంపు యొక్కవనసుగా
పండు పసులకుయిూపండు నమ్ముపండు - ధరలోన యీపండు దాసులకై
యుండు పసులకుయీపండు పండుగాకుండు॥ త॥ జనులలోకభేదమున
చపలముపోయ్యేపు జననమరణము లేనిజాతపండు- వాలాయముగపండు
ఓంకారమైయుండు మాతల్లిమహాత్మ్యాయమ్మ మీపండు॥ త॥ ఆలుమగడు
రెండుఅదిలేనివాడు కొడుకుకూతు ఎక్కడ కొడుకేడిరా - అల్లునితల్లియు
హరిహరాదులకంటె ముల్లోకములతోడమున్గుపని మిం గొ॥ త॥ రేయిపగ
లుపలేక రవిచంద్రులునులేక పంచభూతములులేక ప్రతిభూతమై- పదునా
ల్గులోకములయేలుచున్న సిద్ధగురునివద్దనేయుండు॥ త॥

రాగము - మోహన - అటతాళము.

ఏమి దేహము పసికిరాని దెందుకీమోహము - జాలమనేదుసంసార బంధములోనజిక్కి మూలమెరుగని॥ఏ॥ పంచేంద్రియములనుతనలో శోధించి త్రుంచివేయకను చంచలము పోషించితనలో మంచిప్రకృతి అంచితముగ మంచివాడై గురునికంచను పొంచికాచియుండ నేరని॥ ఏ॥వాడలో పలను యే డింటిని జోడుకూడుకొని ఆరుకూడక మూడుదెలిసి జాడకూడి యేకము గను కాటుకకత్తులరెంటి కదియ బట్టుక్రమము తెలియని॥ఏ॥ అష్టమదంబులు యెల్లప్పుడు నిష్టదెలియకను కష్టపడకను యిష్టమెరిగితె నిష్టలన్నియు నష్ట మగును-దృష్టిలోపలనివాత్మను సృష్టితో జూడంగ నేరని॥ ఏ॥ మూటబెన గుచును యిష్టముచోటు కానకను- మూడుమూడు ఆరు కడచిము క్తిపతిని అండజేరి మోడివేసిన కోడెపాముకు వేడుకతో నాడింప నేరని॥ ఏ॥ జ్ఞాన మెరుగక ఈమానాభమూలము లోనబెనగుచు - కానరానికోనజొచ్చి సో ముకూడిమేను మరచి నాంతకాన్వై సిద్ధగురుని దలచితన్మయమంద నేరని॥ ఏ॥

రాగము - నాదనామక్రియ - చాపుతాళము.

మనసుమనసునజెరగి నరసు నేకమజేసి మనసుమన్మముగన్న దెరు కా॥కనుచూపులనునడుమ ఘననాశికముగాలి కనసి రెండొకటైన దెరుకా॥ అక్షరంబులకావి అక్షరముగా దెలిసి అక్షరమునకియింటనెరుకా - అక్ష రంబుల్క నామరూపించి నలుగు అనునాదమునిండెను నెరుకా॥ మ॥ చీమ యొక్కటికోటి సింహములనుమ్రింగి ఖుమనుచున్నదే యెరుకా॥ హే మవన్నమదోమ గొరిసి సిరయే గురు వేగముగమ్రింగులే నెరుకా॥ మ॥ వర్ణములకారిండు పైపు నీసిపాలో నిర్గుణమై యున్న వెరుకా - దుర్గు ణంబులవనాటి కూల్చదొకితలో భస్మమై కనగన్న వెరుకా॥ మనసు॥ కప్పయొక్కటిపాము పామునోన మ్రింగి కాలుమువ్వమునున్న దెరుకా- గొప్పముసలిని చీమ చప్పరించగ మ్రింగి చొప్పులాగియున్న దె నెరుకా॥ మ॥ షట్చ్రక్రములుగడచి నవనాపాలొనెరచి నాగేంద్రుడు లేచెనె నెరుకా - ఇడ పింగళలుగడచి యానాడిచరించుచుకో సూక్ష్మ నుండనిను వెరుకా॥ మనసు॥ మేఘములుమలుతెలుకు మేలయునర్ష పివాని నెరుకతెగక కురిసినదె నెరు కా - అంద్రమైనమూర్ఛ మనుపనకింపనట్టుసుఖము లన్నిటినిమరచినదె నెరు కా॥ మనసు॥ గంగయమునల నడుమ ఘనమైన మేడలో అంగనతో కూడి నదె నెరుకా - రంగైనరవికోటి కాంతులను కాంతియయి ఘనసిద్ధగురు జేరు టెరుకా॥ మనసు॥

రాగము - ధన్యాసి - ఆదితాళము.

మగ్గంబెట్టినేసేటందుకు మోక్షంబిదిగో వినవయ్యా- భర్గో దేవస్య యనిమగ్గం పదిలపరచితా నేయవలెరా॥ మగ్గం॥ ఆదికమలమున గణపతినెప్పుడు అర్చించిపూజలుసేయవలెరా - పదిలపరచితా బహువిషయంబులు బంధించి ఆసుపెట్టవలెరా - వాగ్దికతో విషయంబులనేమూలు చెదరక ఆసుపోయవలెరా॥ మగ్గం॥ కామక్రోధలోభ మోహాదులను కదలకుండునట్టుకట్టవలెరా- నీమమువస్త్రానికి నీతిమార్గమున నెమ్మదిగా పగెత్తవలెరా- మమతలు బాపిమాయ పరోసి మార్గమునేసేపుగుజేయవలెరా- ఏమారకను యిరువైయైదుకట్ల నొంచిపడుగేరి మర్దించవలెరా॥ మగ్గం॥ పూనిగురువాక్యమను కుంచె దీసికొని పొలుపునపడుగుసేయవలెరా - అంతఅష్టమదంబులనెప్పుడు అంటకుండ తొలగెత్తవలెరా - నొసలిపంచభూతములకట్టి నొనసిపడుగు నొంచవలెరా - పనిబూనిగురుదృష్టి పదిలపరచిలెస్స భావంబనె అచ్చుతుకవలెరా॥ మగ్గం॥ ఆలలుసుళ్లు లేక ఆత్మవీధిలో అల్లువేసి మలబట్టవలెరా - వెలసినభ్రూయుగమధ్యంబున పదలకమగ్గముసాచవలెరా - బలిమిగనాదంబనియెడు మోకునబంధించియు నేతనుచాదవలెరా - తళుకుతళుకని తళుకుచమెరసెడి కాటించిపలక కాటించవలెరా॥ మగ్గంబెట్టి॥ నడినాళంబున నాడికొమ్మున నయముగకండెక్కించవలెరా- కుడిగొడమల తిరిగెడునసము గురుతుదెలిసి నేతనేయవలెరా - నిండువేడుకతో పంచెన్నెలలో నిలిచి తమంతట నెరుగవలెరా - దండిసిద్ధగురు అండనుజేరి దారిదొరిగి దిగనేయవలెరా॥ మగ్గం॥

రాగము - నాదనామక్రియ - చాపుతాళము.

జ్ఞానబ్రహ్మానందయోగి జన్మకర్మములేదనుచు చిన్మయయోగి॥ జ్ఞాన॥ చిత్తమనేపట్టమందు చిన్మయుడనెరాజ రాజ్యమునేలగాను బుద్ధియనెమంత్రితోను పురుషార్థమేమనితలపోయగా॥ జ్ఞా॥ ఒడలునీళ్లతడపనేమి పూసిబిగబట్టుకయుండంగనేమి - జడలుధరింపగనేమి మాయాజాలముజేసితే జన్మపావనమా॥ జ్ఞాన॥ బూదిదబూసితేనేమి ఊర్ధ్వపుండ్రము బెట్టిన పురుషార్థమేమి - మూడుగుణంబులుకాని తా ముక్తుడుకాకున్న మునిశ్రేష్ఠుడౌనా॥ జ్ఞాన॥ ఆరుగురునిపట్టవలెరా పదియారుగురునిపట్టి బంధింపవలెరా - వేరొక్కటిసితెలియవలెరా తా వెలుగైనతెలుచాటు తానిల్వవలెరా॥ జ్ఞాన॥ తొమ్మిదితూటులబొంద యనేకర్మములకెల్ల వాసైనగూన-నష్టకాదురగుపునాన యిది నాశముజెందును నానావిధాల॥ జ్ఞా॥ తొమ్మిదితూటులుమూసి దొంగలుండెడివోట్లసాధించితెలిసి- తుమ్మెదనాదము

లెంచి తాను తుల్యమైనస్వానుభవమున నిలుపవలెరా॥ జ్ఞాన॥ సతిపతు లిద్దరుగూడి చాల రతిసేయగశుక్లశోణితములుగూడి - సుతుడాయె గర్భమువీడి దాన సుఖములేదురా పరికించిచూడ॥ జ్ఞాన॥ తల్లిదండ్రులు అన్నలున్న మరి తమ్ములుబావలు తగచుట్టుకొన్న - ఎల్లబంధువులునున్న తాను తరలిపొయ్యేవేళ తనకెవ్వరన్న॥ జ్ఞాన॥ పరబ్రహ్మమేసత్యమౌరా పరమానందపానముచేయవలెరా - గురుపాదమే చేరవలెరా దృఢమైనతత్వము తాదెలియవలెరా॥ జ్ఞాన॥

రాగము - ధన్యాసి - ఆదితాళము.

ఎవరనియడిగితె సిగ్గౌచున్నది ఏమనిజెప్పుదువినవయ్య- నేత్రాకారుడై లోకములోనికి మూత్రపుగనిదాటొస్తినయా॥ ఎ॥ మొట్టమొదటపుట్టి వచ్చినప్రాయ పుచ్చగుంటలో పునికయ్య - ముట్టుమైలనే యిరవుజేసుకొని ఇష్టముగానేనుంటినయా॥ ఎ॥ తల్లిదండ్రులకుపిమునబుట్టిన తత్తరతనువని తెలియరయా - నాపుట్టినిదేహాలయిలోపల పొట్టలోనెపుట్టి వస్తినయా॥ ఎన॥ శుక్లరక్తములుచుట్టుకొన్న పిండమునై నిమడగనేమున్నదయా-చీము పులుసుపుచ్ఛిష్టముతోతల్లో చుట్టుచమికలో నుంటినయా॥ ఎ॥ బూతుకుపుట్టినపీతరిబుత్తిది పాదుజేయదేమున్నదయా - పిత్తుతేపులచిత్తరుబొమ్మలో పెత్తనగాడై యుంటినయా॥ ఎ॥ తొమ్మిదికిటికీల మేడలోపల కర్మరహితమై యుంటినయ-తమ్మిపీఠలింగంబుపుద్దునని నమ్మిసేవించుచుంటినయా॥ ఎవ॥

రాగము - నాదనామక్రియ - రూపకతాళము.

చేతులకందవు రెండు శివనీతులుచెప్పంగ విందురటన్నా॥ చే॥ ఊరిపడమటనొక్కపాములేనిపుట్ట పుట్టలోనయిదువిచ్చికట పుట్టమీదనొక్కపూసరవెళ్లియుట తట్టుదేలిపెన్న మొక్కనటన్నా॥ చే॥ మొదలులేనిమాను ఆకులేనితీగ - తిగకు అయిదుకొమ్మలట - మొగ్గలేని పందె తొడిమలేని పండు నోరులేనిబాల మింగెనటన్నా॥ చే॥ కుక్కముయెలుబోతుకూడిచరింపగనత్తెడ్లమీదనడుచునటా - పిత్తపోతుబింక మిత్తమాను మీద నమలక యాబయిలు మేసునటన్నా॥ చే॥ గురుతుగయాగంటె గురుకృప గలిగితే - గురుతుగసంటయ్య దెల్పునట - శివుని భక్తులైతే పునిసన్నిధికి - జేరుమని శివుడు చెప్పునటన్నా॥ చేతు॥

రాగము - యదుకులకాంభోజి - ఏకతాళము.

కంటిమయ్యా సర్వసాక్షి కన్నులయందుమి। వింటిమయ్యా ప్రణవనాదము నీనాలయందు॥ కంటి॥ నాపులుచూడంగాను చిన్మయరూపమున్నది। ఆరూపులోనె బ్రహ్మాండమంత వ్యాపించియున్నది। రేపుమాపు లేసివెలుగు

వెలుగుచున్నాది। ఆపాపలందే పరమపదము బయలైయున్నది॥ కంటి॥ గుండ్ల రెంటినడుమనక్క కూర్చుచున్నదీ। ఆగుండ్లు త్రిప్పిజూడ పరమగోప్యమున్నది గవనియొద్దముసలియొకతె కాపలియున్నది। ఆగవనిగడచినను ముక్తికాంత యున్నది॥ కంటి॥ ఆకులేనిమ్రానిమీద కాకియున్నది। ఆకాకిముక్కులో బంగారమున్నాది। బంగరుపుతీగమీద కొంగయున్నది। ఆకొంగముక్కులో శివలింగమున్నది॥ కంటి॥ మూతికట్టుతూడను నొక్కనాతియున్నది। ఆనాతి నెత్తిమీద పెద్దకోతియున్నది। కోతినాతిమీద పరంజ్యోతియున్నది। ఆజ్యోతి యందే యాగంటీశుడు స్థిరమైయున్నాడు॥ కంటి॥

రాగము - నాదనామక్రియ - చాపుతాళము

సంధ్యవార్చే విధము సంధి తెలియండి సంధ్య తెలియనివాడు సద్బ్రాహ్మణుండగునా॥ సంధ్య॥ సంధ్యనిస్సంధ్యలును బొందిలో నేనుండు। బంధవసందులుమీద పై సంధిగనండి॥ సం॥ అదినీలతో సుధనముద్ధస్నానసుకళ ఆది యవిద్య [illegible] మరిగనుండి॥ సం॥ అదియనీనాదరూపాకారగ సూక్ష్మంబనుట విదితాపోజ్యోతిపంకార మాయెరా॥ సంధ్య॥ సమతేత్య కాక్షరంబని వఖులనదు మనుజేరివినరావా చక్షులేమనసు మనసేచక్షువు చంద్రమామనసోజాత॥ సం॥ చక్షు॥ పూర్వోత్తజాయత [illegible] గతపరంటిగురునకవ॥ సం॥

రాగము - ఆనందభైరవి - ఏకతాళము.

గుట్టు వెలిసి తెలిసికొనర గురుతుగా [illegible]। బట్టబయలు [illegible] దీని భావమెల్లను॥ గుట్టు॥ గండుపిల్లి లోకమెల్ల [illegible] గాదవించి [illegible] లగాను। కొండమొలుకలొక్క రెండుకాలు [illegible] బాయుచిలుక [illegible] గాచుకుండగాను। [illegible] తులొక్క రెండు [illegible]॥ గు॥ ముప్పు ముప్పుగొట్టురాలిమూట [illegible] కొండలేని [illegible] పెట్టిరా। ఉప్పుచప్పు [illegible] కన్నుగంతు లేసితోలి కరచిచంపెరా॥ గు॥ [illegible] ప్రబలి [illegible] దాని [illegible] మెరిగియొక్కనక్క [illegible]॥ [illegible] వెలిసిమాడ అలవికాదు [illegible] తలపయాగంటిగురుని [illegible] నెతెలుసురా॥ గుట్టు॥

రాగము - సావేరి - త్రిపుటతాళము.

చదివినందుకు మోక్షసాధనంబేది చదువకుండిన జనులు సాధింపలేరా॥ చ॥ సకలంబు బ్రహ్మమని చాటంగ శ్రుతులందు నొకచోట లేదనుచునగ వంగవలెను॥ చ॥ గగనమున [illegible] సమధ్యమునందు పరిపూర్ణుదని శ్రుతులు బలుకుచుండగను। కలుష్టితో మాతృ గర్భమునందు పరిపూర్ణుడని మాయతగులాటలాయెరా॥ చ॥ పరమగురుదేశాంత భావజ్ఞులై

వెలుపడగ పదునాల్గుజగజ్జాలముగ | పరగురుడేగంటి కర్తనందీశ్వరుడు కరుణజేవన్ముక్తి గలుగుటెగాక॥ చదివి॥

రాగము - మోహన - ఏకతాళము.

కోరికోరిపరమగురుని కోరిచేరరే కాలకర్మజన్మములను కడకుజిమ్మరే॥ కోరి॥ కాలిమడిమగుదముసందు కదలకుండనెత్తిపట్టి -మూలబంధ తత్వగతిని ముదిముటెవ్వరే॥ కోరి॥ కంటిలోన యింటినడుమ కంటిలోను కన్ను దెలిసి కంటిపాపనంటిపెనగు ఘనులెవ్వరే॥ కోరి॥ ప్రాణాపాన వాయువులను పరగనైవేద్యంబుజేసి పూనికానసిద్ధిపొందెడు పుణ్యులెవ్వరే॥ కోరి॥ నాటకాదికమ్మృతమును మేటిబ్రహ్మరంధ్రముగను మేటి హంసతోనుగలసి మెలగుటెవ్వరే॥ కోరి॥ పరమగురుడేగంటి భవ్యలింగ మూర్తికరుణ పరమలింగసుఖముజెందు ఘనుడెవ్వరే॥ కోరి॥

రాగము - సావేరి - అటతాళము.

సాగసైనకన్నుల చూపులుడుగకగాని మగువలపొందేలా మానునో అయ్యా॥ సా॥ తగజిహ్వాచాపల్యతనయుడుడుగకగాని పగలయింద్రియ మేల మరునో అయ్యా॥ సా॥ మాయనియ్యనిమోహ పాశముడుగకగాని అన్యాయ సంస్తవమేల అణగునో అయ్యా॥ సా॥ మాయపుసంసార మమత లుడుగకగాని కాయసిద్ధి లెట్లుకలుగునో అయ్యా॥ సా॥ కామాదిగుణదోష కర్మముడుగకగాని పామరభావమేల పాయునో అయ్యా॥ సా॥ కానసాగి యాగంటిగురువమ్మకగాని ఘనజన్మఫలమేల కలుగునో అయ్యా॥ సా॥

రాగము - కన్నడఘంటన్నమెట్టు - ఆదితాళము.

కంటిపాపలంట రామూడునాల్గింట రా | నాల్గింట ఐదింట ఆరింట అర సిచూడ రా॥ కం॥ యొక్క రానిమానికొమ్మ నొక్కపండుపండె రా॥ పండెనని నిక్కిచూచి చిలుకలై మగడ చెర। చెక్కుచిలుకలానుపల్లి నొక్కచోటపొంచె రా। పొంచెనని నిక్కిచూచి కుక్కలైదుమొరిగె రా॥ చోద్యమైనగొత్తి పిల్లరాజ్యమంత మేసె రా॥ కం॥ బింబమైన పల్లికూన పెద్దపులిని మింగె రా। వీధిలోపొయ్యేమెలుకపల్ల వీరభద్రుని మింగె రా। చీమదోమ కూడుకొని మిద్దెలు మేడలుకట్టె రా। మిద్దెమీదికన్యపడుచు పెద్దహూతపెట్టె రా। మూగ వాడు వేదమెల్ల మొదటనుండి చదివె రా॥ కం॥ ఎండనీడ లేనిచోట వుండె పురుములుచూడ రా। పాము కాటువిషములేక కాటు అందుటచూడ రా। మూడులోకములుయేలు మురలికోతియొక్కటి। చోద్యమైనఘంటయ్యను దేవుడని నమ్మ రా॥ కం॥ రాగం - నాదనామక్రియ - అటతాళం.

అడిగినప్పుడు చెప్పకూడునా | బ్రహ్మానుభవము ఆత్మానుభవము॥

అడిగినప్పుడెచెప్పగూడునా బ్రహ్మానుభవము ఆత్మానుభవము॥ అడిగినప్పుడె చెప్పుటకునిది। పడుచులాటల భ్రాంతిజన్యము। లుడిగినిర్మలమైనమాయను విడిచినిలిచిన స్వానుభవమిది॥ అ॥ టక్కులగుసంసారజలధిలో ముక్కుముంచక మునుగ క్రిందుగ। చిక్కిపోరలు నింద్రియంబుల టక్కరణాదియు మున్ను పెద్దలు। పెక్కుసంసారముంబువిడిచిరే। మోక్షంబుకొఱకై - చక్రవర్తులు నగరువిడిచిరే - రాజాధిరాజులు - మ్రొక్కి గురుని పంచగాచిరే- ఋష్యాదులూరక-దిక్కు తెలియక నడవికేగితే - నిక్కముగ మోక్షంబు జెందుడు నిలుకడొక్కట లేనియిప్పుడు-దక్కినట్టుగ మాటలాడిమీదయకు పాత్రులమన్న మాత్రమె॥ అ॥ తనువుధనమును సంపదయు లావెనసియుండి గురునికొసగక - వెనుక వెనుకనుగాంచుకొనిరి దినదినంబును జేయక - గుణములవి మూడణగిపోవునా - జీవేశ్వరులకు గుణములణగెడు తావు తెలియునా-ఆవరణములను జేసుచుకొన్నిపై తేలనిచ్చునా - అరిషడ్వర్గములను దునకలు పడద న్నకుండునా-అనయము తదోభ్చవితం బగు ఆత్మ తత్వము నెరుగజాలక - శునకముగ తనబుద్ధిపొయగక మనసునిలకడ లేనివారికి॥ అ॥ కొంటెగురువుశిష్యవర్గము పెంటవగిలిబాధ సేయుచు తుంటమాటలు నేర్చి సాధుల గేలిచేయుచు రంటుకొనిబల్ - తంటతగవుల బాధజేతూరు-మీరెంతమీకంటె మేమెకుక్కునంటు - గోవింద అజముక్కంటి మాకని వారలంటు - ఇటువంటివారలు యింటయింటను నొత్తుకూళ్లకింటు-తమ మనమువచ్చినట్లుగ కంటు కాపంబులుపుగని - కొంటెలకును దుర్మార్గజనులకు॥ అ॥ బుద్ధిచాలక ఏమిబోధిచి సిద్ధమగు శ్రీకంబగిరిని - శుద్ధమన్ని నరహరిపై బుద్ధినిలకడ లేనివారికి॥ అడిగి॥

రాగము - మాయామాళవి - చాపుతాళము.

రామభజనసేయర లమిడీకా - సీతామనమణచర ధగిడీకా॥ రా॥ దూముధాము లేమిజేసు నోముకొన్న ఫలమెకాని తాముతాము తరలిపొయ్యే దారిమైతె తెలుసుకోర॥ రా॥ కండక్రొవ్వుచేతనిట్టు తిండిపోతుల గూడి - వుండబట్టకతిరుగబోతే గండమేలతప్పునయ్యా॥ రా॥ తల్లిపిల్లయిల్లువాకిళ్లెల్లమాయకల్లగాని - దొంగలబోసి యముడుచాల కల్లగొట్టి పొరల జేసును॥ రామ॥ టక్కుపెక్కుపాడిపచ్చి కుక్కరితిరుగవద్దు - జక్కలేటి కంబగిరిని చక్కనయ్యనట్టి మ్రొక్కుము॥ రామ॥

రాగము - సురట - ఏకతాళము.

అడిగోచూడ మనసు- ఆత్మలోను త్రికాలముగసాధింప బ్రహ్మాంబె తానగును బ్రహ్మబ్రహ్మాంబని భేదించికొలిచెదరు బ్రహ్మబ్రహ్మముగాదు

పరగంగపినుడి-బ్రహ్మబ్రహ్మంబై తె కవ్మరాకారమున - బొమ్మలను జేసి కొని తానమ్మకొను నా॥ అది॥ విష్ణుబ్రహ్మంబని యిలయందు కొలిచెదరు విష్ణుబ్రహ్మముగాదువిశ్వంబులోను-విష్ణుబ్రహ్మంబై తె కృష్ణావతారమున- విటకత్తెలనుగూడి తాకష్టపడునా॥ అ॥ శివుడుబ్రహ్మంబని సృష్టిలో కొలిచె దరు-శివుడు బ్రహ్మముకాదు సిద్ధంబుగాను-శివుడు బ్రహ్మంబై తె శిరము చే ధరియించి - కాటిలోపలశివుడు కలియదరిపోనా॥ అ॥ ఆరుమూటిని దాటిమేటిశిఖరముమీద - ధీరముగ వెలిగేటి ధీవరేణ్య - పదిలముగ పూదోట ప్రభువు నంటినయపుడె ఘనమైన మోహాబ్ధి కడనీదబడును॥ అ॥

రాగము - కాఫి - చాపుతాళము.

అదిరాము క్తికిత్రోవ యదిరాసాధించు । పదరాయీబూటకం బొప్పదునామదికి॥ అ॥ వదలకగురుకొల్వవలెరా నెరనమ్మి । పదపడిలోచూపుచెదరనియ్యకురా॥ అ॥ బొమ్మరింటిలోనుంచి సొమ్మువున్నదిరా। ఆసొమ్ము దక్కించుకొనొక సూటియున్నదిరా॥ అ॥ ఆపవాకిళ్లుమూసి అందురొద వినుచు । ఏడులుగూడినచోట యేకాంతములను॥ అ॥ ధీరతతో చిన్న దిడ్డి దూరెదవు । కారుచీకటిలో కదలకటునిలచి॥ అ॥ పాలుపొందగురుబోధ భూతియొగజల్లి । తెలివిచేచీకటగూడ దివ్వెముట్టించె॥ అ॥ తెల తెల తెల్లవారె భానుడుదయించె । ఆలపట్టపగలే చుక్కలుగనుపించె॥ అ॥ చెలరేగి కళలతో చంద్రుడుదయించె । ఆ నీపూదోట కావన్న యితడు॥ అ॥

రాగము - సావేరి - ఆదితాళము.

చెడుగుడాడెనే। మారంగయ్య చెడుగుడాడెనే। చెడుగుడాడెనే, మారంగయ్య చెడుగుడాడెనే॥ చె॥ చెడుగుడుగుడు సునిశికె తినదునను, పాడినవినబడిఆటాడను ఏడేడులోకములుగూడ లేకెవ్వడు వాడనాడలో వడిగలవాడై ముడివిడిచిమూడేమింగి॥ చె॥ నాటకివీధిలో నేటుగనొనరగ ఆటలాడుచును ఆటుయిటుఆవల నృత్యముపై నటపాత్రుండై । ధీరుడై జీవిలో దివ్యవిరాళై నటనమార్గమున నాటకధారియై చాటుచు చతురా తురినిమ్రింగి॥ చె॥ రంగరంగపై భోగసంగమున సధాంగుడై । బట్టబయలుగ । చల్ గుడుగుడుయని జంఘలుచాచుచు । రంగుగపంచాతురినిమ్రింగితే । అంతాంతకునొక అంతస్థానమున కాంతికాంతికే కాంతంబొకలై। కుంతన లోలము కుంటెనకాడై అంటియింద్రియసంధానుండై । అంటియంటకనుత్తమలొనతిడై । నందు షడాతురి సంగిటమ్రింగి॥ చెడు॥ సత్తుచిత్తుసదానందంబై సకలాత్మలలో సత్వముతానై । సర్వశేషియై సర్వేశ్వరుడై సిద్ధులలోపల చిదానందుడై శాశ్వతముగ శతకోటివిలాసుడై సత

తమఃసత్వమై శక్తిసహితుడై । అష్టాక్షరిని నంతలోనభ్రమింగి॥ చె॥ దశ నాదంబులదశవీధుల దేవేంద్రలోకమున దేహము నిమిడియు । దాసదా సదాసానుదాసులకు దాసుడైనవిదెప్పదాసునికి , ద్వయమునాంచారు దేవి యిలద్వయకృష్ణవాణితో ద్వైతుండై దేశదేశాది ధీరుడు హరి తాను తానె తత్వము తత్వము యతిపతి యేకాక్షరిని భ్రమింగెడు॥ చెడుగు॥

రాగము - ధన్యాసి - ఆదితాళము.

మాయనునఅకే మర్మము వున్నది న్యాయమువినవే వోమనసా కాయములోపల వుపాయము కనుగొని మేయవలెగ పరమే వోమనసా॥ మా॥ అండపిండబ్రహ్మాండములన్నియు కుండలియనవే వోమనసా । దండి భావమిది దారిజూపతినిక ముండమోపివలె నుండకె మనసా॥ మా॥ చెట్టుయెక్కుటకు గుట్టుదెల్పెద పట్టుపట్టవే వోమనసా। పట్టువదలకను బ్రహ్మము నీలో ముట్టివిడువవలె వోమనసా॥ మా॥ తంటలమార్గై కంటినాపులో యంటిచూడవలె వోమనసా । కొంటెతనము యూరింట విడిచి గురి నంటి చూడవే వోమనసా॥ మా॥ తిరుపతివెంకట రమణుడె గురుడని నాలుకమరవకే వోమనసా। ధరణిలోనరసింహదాసునివాక్యము పరమనివినవే వోమనసా॥ మా॥

రాగము - సుఖారి - చాపుతాళము.

నాదంబతిజాగ్రతగా వినుమనసా సాక్షాత్ [illegible] ప్రణవనాదం॥ నాదం॥ [illegible] నాదంబతి [illegible] గిరులపైగా నెక్కి [illegible] యిష్టదైవమును చిఱునగుచు [illegible] ముచుకేరి సరిగరిగరిగరి [illegible]॥ నాదం॥ కంప [illegible] వేసి కర్మములజంటపాయకకట్టికోసి [illegible] పంచి మంటి బొమ్మ [illegible] గంటానాదము ఘుణ ఘుణావ్రాయుచు॥ నా॥ పట్టు [illegible] పట్టుబట్టి [illegible] బట్టి బిగియకట్టి పట్టు [illegible] తమ్మనిఘుణములు చెట్టు పైకను చేరిచరించుచు దిట్టముగాయిల ధింధిం [illegible]॥ నా॥ ధరను ఘటి కాద్రియందు విలిచి యున్న మహాత్ముడైన హరిని మనసివలచి ధరలో ధగధగ మెరయుచు ముక్తిని సులు మెచ్చ [illegible] లోకంబున చెలగు సాలు చెల్ చెల్ [illegible] నరసింహదాసుని వేడభజించి॥ నాదం॥

రాగము - [illegible] - ఏకతాళము.

హరిఓం హరిఓం అనరా ఆదిబ్రహ్మమే గనరా- హరిఓం హరిఓం

అవిఘ్నమస్తు శివాయగురుఓం హరిహరియనరా అంతర్మర్మయమునగనరా॥ హ॥ అయిదక్షరములుఅనరా అంతర్మర్మయమునఅబ్బితె బ్రహ్మము ఆద్యంతమై జ్యోతిరూపమై రూపమందున సూక్ష్మమువెలుగై నాదబిందులై ఒకటై రెండై మూడై నాలుగై అయిదై ఆరై ఆరింటిలో ఆడుచు పాడుచు ఆత్మరూపుసు అందము గనుగొని॥ హరి ఓం॥ శంఖచక్రములు గనరా అష్టాంగయోగములువిడరా శంఖచక్రమున శాస్త్రములారై ఆరింటిలో ఆకాశంబై అష్టభుజంబులు సృష్టికర్తయై త్రిలోకమందు దేవతలైదై ఐదులైదు ఏరుపైమైయెదింటిలో అకార పుకారములు రెంటినివిడిచి మకార మందున నెక్కిచూచికొని ఓంకారంబున ఒకటిగ నిలిచి॥ హరి॥ అకార బంధమువినరా ఓంకారము బీజముగనరా అకారోంకారముల రెంటినివిడిచి అయిదక్షరములు హరినారాయణయని అంగములోపల లింగముగనుగొని లింగమందున నిలచియుండిన గురునిత్యముసత్యము నిజమనినమ్మి సద్గుణంబుల సత్యవంతుడై సర్వమందున చిన్మయరూపమై చిన్మయరూపము జేరి శివాయని॥ హరి॥ దండిగురువులను గనరా సామాన్యముకరినంబిదిరా దండిగగురుదే యితండు తేజమని కుండలివాకిలి కోట దాటిహరి ఆరుదళంబులు అష్టాక్షరియై అక్షరమందున అఖండరూపమై రూపనామములు రెండును విడిచి సుందరనాథుని సూక్ష్మముగనుగొని సూక్ష్మమందున చూపును నిలిపి కంటిబొమ్మను కలసిచూచుకొని గురువేమన్నను మదిని నిలుపుకొని నరసింహదాసుని నమ్మినిలిచి నీవే॥ హరి॥

రాగము - నాదనామక్రియ - ఏకతాళము.

కుక్కనుబట్టగవలెరా॥ జీవా॥ కుక్కనుబట్టగవలెరా॥ కుక్కనుబట్టి పక్వమున్నది ముక్కలుగట్టర ఓరన్నా - కొక్కరకోయని కోడికూసెను అక్కరపడితావేడన్నా॥ కుక్క॥ కొండముచ్చువలె కొంతసేపుతా నిండియుండును రోరన్నా - నిండియున్నదని యెడబాసి యుండిన కొండలెక్కి దిగురోరన్నా॥కు॥పట్టువిడిచిన పెద్దల కెల్లను పట్టుసాధనవోరన్నా॥కు॥గట్టిగ నమ్ముచు ఘటమునపొర్లుచు పొట్టపేగులో వోరన్నా॥ కు॥ అంతర్మర్మధ్యాకాశమందున పంతములాడు ఓరన్నా - ఇంతకుచూడ శక్యము యెంత మాత్రమిది కాదన్నా॥ కుక్క॥ తిరుపతివరగిరి తేజరూపుని తరిమిపట్టరా ఓరన్నా - ధరలో నరసింహదాసునిశరణని గురునెరుగరా ఓరన్నా॥

రాగము - ధన్యాసి - చాపుతాళము.

కామునురచే నీమమున్నది రామరామయను ఓమనసా। ప్రేమతోసద్గురు వేమనచిన్మయ నామము నమ్మవే వోమనసా॥ కా॥ నీవునేను

అనుభవానుభవచనార్థముల తావు తెలియవె ఓమనసా। దేవుడైనపరమాత్ముడే నిరంజనదేవునెఱుగవే ఓమనసా॥ కా॥ ధనధాన్యంబుల దలచగ నేటికి ఘనముకాదె ఛీ విడుమనసా। మానక ఆత్మధ్యానమె మనకు మార్గమై యున్నది ఓమనసా॥ కా॥ గురునికూడినదా నాదులవినుచు స్మరణజేయవేవో మనసా। తనువుగనీవును తన్మయమందుచు నెలువకనిలువవే వో మనసా॥ కా॥ ధరణిలోచిత్తూరిపురమున కరగిరి వరదునిగోరవే వో మనసా॥ కా॥

రాగము - ముఖారి - ఏకతాళము.

జీవమా। మాయాజీవమా॥ జీవమా। మాయాజీవమా॥ జీవమా నీకెంతదెల్పిన త్రోవతెలిసి నడవవేమి। కావరమును అణచిసద్గురు భావమందునిలువవేమి॥ జీవ॥ ఆశలనే దేహామువిడిచి యాశతో శ్రీరామభజన। నాసికాగ్రమున చేరి దాశరథియనవేమీను॥ జీ॥ నీతిమార్గములను వెదకి నీయ వస్థలన్నివిడిచి। వాతఫలము తెలుసుకొని నాక్కుమూసి ధ్యానమాడవె॥ జీవ॥ ధరణిపై శ్రీనరహరి యని మాపురేపు యొక్కటిగ। నాదబిందుకళలయందు నాట్యమునొక్కగరాద॥ జీవ॥ తిరుపతి మాంపాహి వేంకటగురుని గోప్యముగ ధరణిలో నరసింహదాసుని। పరమచిత్త దృఢము జేసి॥ జీవమా॥

రాగము - నాదనామక్రియ - చాపుతాళము

మాయనునమ్మికవాడు। గురురాయునితో జతకూడు॥ పాయుచు పసుపును రోయుచునుతత్తరా। తెరచూడమాదినగుణకములుద్భా. కుండలి నటుభేదించి అఖండముగను ధ్యానించి। అండపిండ బ్రహ్మాండములంతట నిండియుండి యానిర్వికల్పముపు॥ మా॥ ముండాసువాకిళ్లుమూసి ఆమూలకివాటమువేసి। ఇడాపింగళ జోడుకూడుకొని మూడుగడచి ఆమూలముతానై। మాయఆధారమున రేచించి మణిపూరకముకుంభించి! కోరిన కోరికలన్ని వారణజేసెను నారాయణగురు పారాయణచే॥ మాయను॥

రాగము - నాదనామక్రియ - ఏకతాళము.

ఆనందమనుభవమునుగావలెను। పూని తానుతానైయున్న తావుగనవలెను॥ ఆనం॥ కామముకడకొత్తవలెను అష్ట సాధనములనుసము యింపవలెను॥ ఆనం॥ ప్రేమసద్గురుజేరవలెను దుష్ట కామపుదుర్గుణముల తొలగింపవలెను॥ ఆ॥ సత్యమేమదినిల్పవలెను సత్య దేహామునీవ ఆశ విడువవలెను॥ భక్తమదిలోనిల్పవలెను జీవన్ముక్తిమార్గముతాముందెరుగవలెను॥ ఆనం॥ అక్షరాత్మకుడు కావలెను మూడక్షరంబుల భావమది

తెలియవలెను । దీక్షాధికారి కావలెను మోక్ష కాంక్ష చేతను సద్గురు జేర వలెను॥ ఆ॥ నిద్ర రాకడ దెలియవలెను దాని భద్రపఱచుక యోగనిద్ర బొంద వలెను । చిద్రూపమిప్పుడె కనవలెను ఖేచరీముద్ర కీలెరిగి సద్గతి బొంద వలెను॥ అనం॥ వేషభాషలు మానవలెను తన్ను దూషించువారిని భూషింపవలెను । కామాదుల మదమడపకావలెను నాద ఘోషవీనులయందు ఘోషింపవలెను॥ అనం॥ నూపుమనసొకటిగ చేయవలెను । సర్వవ్యాప కుండై చిన్మయాత్మగనవలెను । మేడమీదికి జేరవలెను అట జోడు బాయక హంస జూడగవలెను॥ ఆ॥

రాగము - సావేరి - అటతాళము.

అన్నమే బ్రహ్మము రా జీవనకాధారంబనరా॥ అన్నము బ్రహ్మము అన్వేరాట్టు యెన్న రానిపరమేకమతానై॥ అ॥ ఆదియనాదాది అన్నము ఆపోజ్యోతిరా - ఆదిబిందువై అమనస్కుండై ఆదిమధ్యమున అంతరాత్మ గాయె॥ అ॥ మూడుగుణంబులురా అన్నము మోదముల గనరా-మూడు మూలమై మధ్యస్థుడై మూడింటిక్కడ మూలముతానై॥ అన్న॥ చతు ర్వర్ణము అన్నము శ్వేతద్వీపమురా - శాంతరూపమై శివమై చతుర్వక్త్ర డై చతురాశ్రమియై॥ అన్న॥ నాదముపరబహురా నారాయణగురుడురా - ఆదిమూర్తియై అఖిలాండంబై ఆధారంబున అక్షరరూపము॥ అ॥

రాగము - నాదనామక్రియ - ఏకతాళము.

అంతాచిన్మయం అఖండమద్వయం ఆనందోబ్రహ్మానందం॥ వింత గాను అనుభవమంతగను తెలిసిన అంతరాత్మను చింతసేయవె॥ అం॥ స్థూల సూక్ష్మములు తానై సుకరంబై సుసేవ్యంబై । ఫాలభాగమున బహుగోప్యంబై పావనమై ప్రత్యక్షకరంబై । మూలబ్రహ్మమై ముక్తి పదంబై మూటిమూటిమూడావల తానై కార్యకారణంబై కాలాతీతమై కళలుమించి చిక్కళలువెలుగుచు॥ అం॥ పంచబ్రహ్మమై పంచాక్షరమై ప్రణవంబై పంచపంచయుగమై అయిదులు తానై పంచవాక్యములు । అంగ సౌఖ్యములు అంచితముగ అభిమానముతానై॥ అం॥ రక్తశ్వేతనిరాకా రంబై రమ్యంబై ధూమాకృతియై । ముక్తికమలమునమూర్తిత్రయముగ ముదమునజూచెడి ముగ్గురిలోకశక్తిసహితమై సమయిపరమయి । శాంతం బైషడ్భావంబై వ్యక్తంబై వేదాంతసారమై వెలుగు లోపల వెలుగు చున్నది॥ అం॥ ఏటికియూరక భ్రమనుచుచుండుదువు యెరుగరుతనలో నుండగను । నాటకధారుడునారాయణుడై । కోటిసూర్యులకాంతులతో వెలుగుచు॥ అంతా॥

రాగము - ధన్యాసి - ఆదితాళము.

మోసపోకమూడాసలునమ్మక। మొదటనేకోసివేయవలెరా॥ దేశములోపర దేశికుడుండేవాసిదెలియవలెరా॥ శేషశాయిపాదారవిందములు సేవింపవలెరా మూసినముత్యములవలెనే మురియుచుండవలెరా-భక్తితో డతనభావములోనిభక్తులుకావలెరా శక్తిమాయలకుచిక్కకదృఢచిత్తుడుగావలెరా॥ మో॥ పిండాండంబును బ్రహ్మాండంబును వెనగిచూడవలెరా ఉండెతారకమండలమందున తానునికిసేయవలెరా నిండియేకమైయుండిన తనమది నిరుసేయవలెరా పండువెన్నెలై ప్రబలేటితేజముల బయలుచూడవలెరా॥ మో॥ గాఢాంధంబున రేయుంబగలును కలసి చూడవలెరా వాడేవాడై యుండినఘన ప్రకాశము నెరుగవలెరా సుద్యుక్తుండై విషయేంద్రియంబుల ప్రాపుకుండవలెరా నిప్రాపాకము విడిచిఖేచర ముద్రతెలియవలెరా॥ మో॥ నిద్రలోఘనభేద్యమైన మునుతెలియవలెరా చిద్రూపంబున గలిగేజీవుని చిత్తుదెలియవలెరా ఉచ్ఛ్వాసనిశ్వాసంబులు విడిచేవుపము తెలియవలెరా ముస్సునవిపరే యనుపుగాలిలో భేదవినగవలెరా॥ మో॥

రాగము - ఆనందభైరవి - ఆదితాళము.

యోగమిదిరా యానంద భోగమిదిరా యోగమిదిరా యానంద భోగమిదిరా॥ నాపునాదితె సుఖముపుట్టును నాపునాదమునుప్రసన్నుడు నాపునాదక నాదకారుణి లోకులవిదంబుగనరా॥ యో॥ బయలు జూడర భావమునను బయలు బ్రహ్మముబోనుపద్దిన బయలుబయలు యేకమయితె పరమపురుషుడు తానేరా॥ యో॥ ధీరుడగుచిటకానిపురము దేవదేవుని సూచుదేరా కోటిపలికెరజాలకొల్ల యిహపరసుఖంబుగలదురా॥ యో॥

రాగము - నాద - చాపు.

సత్తుచిదానంద యోగి చిత్తంతాభద్రచిహ్నయ యోగి॥ ప॥ చిత్తమనే పట్నమందు చిన్మయుడనేరాజు రాజ్యముచేయగాను బుద్ధియనే మంత్రితోను యెట్టిపురుషార్థమునుతెలపోవలెను॥ స॥ భూతనివూసితె నేమి యిట్లు పూర్వప్రారబ్ధము బెట్టిన పురుషార్థమేమి మూడుగుణంబులకామి యిట్లుమూర్ఖుడవై తేనుముసిద్ధుడౌనా॥ స॥ ఒడలునీళ్లవడుపనేమి యిట్లు ఒడలు నీళ్లవడిపి పూసరిబిగబట్టనేమి జడయుధరించితె నేమి యిట్లు జడలు ధరించి కెడమ్మపావనమా॥ స॥ భూమిలోపలనొక్కచెట్టు అది పుట్టినప్పటి నుండిభోగాలపట్టు కామక్రోధంబునబుట్టు అది కాంక్షింపభవరోగ ముల

కాటపట్టు॥ స॥ తొమ్మిదితూటులబాన అదికర్మపుంబులకెల్లకాపైనగూనా నమ్మరా దురాగురునాన అది నాశంబుచెందుసునానావిధానా॥ స॥ పతిసతు లిద్దరుగూడి ప్రేమ రతిసేయశుక్లశోణితములుగూడి సుతుడాయెగర్భము వీడి దీన సుఖములేదురదాని విడిచిపెట్టరా॥ స॥ తొమ్మిదివాకిళ్లుమూసి దొంగయుండే చోటెల్లశోధించి తుమ్మెద నాదమువినుచు తుర్యమైన సమాధిలో నిల్వవలెరా॥ స॥ ఆరుగురుని పట్టవలెరా పదియారు గురుని పట్టి బంధించవలెరా వేరొక్కటని తెలియవలెరా - తానునెలవైనయా చోటతానిల్వవలెరా॥ స॥ తల్లిదండ్రులెందరున్న-యిట్లు తమ్ములు బావలు తగచుట్టుకొన్న - యెల్ల బంధువులెంద రున్న - తాను తప్పిపొయ్యేవేళ తనకెవ్వరన్న॥ స॥

రాగము - ముఖారి - చాపుతాళము.

ఎన్నిజన్మములెత్తి ఎన్నితపములుజేసి । ఈజన్మమెత్తితివిమనసా॥ ఎన్నివిధములనైన నేరూపమునగుసుని యెడబాయకుండవేమనసా । చదు వులన్నిచదివి సన్మార్గమార్గమున । సంచరించగనేల మనసా । చదువులలో తత్వసారంబుదీసికొని సందేహములు మాను మనసా॥ ఎన్ని॥ అక్షరం బులునాల్గు కుక్షిలోనుంచుకొని అక్షరంబెరుగవేమనసా । అక్షరంబులగు రని సుక్షేత్రమునజేరి సాక్షిపైయుండవే మనసా॥ ఎన్ని॥ ఒనరుగా భ్రూమధ్యవాసిగాజేరుకొని నాదములు మానవే మనసా॥ ఎన్ని॥ కల కాలమాత్మఖేచరిముద్రకలుగు తెలిసియుండుముమనసా । కీలుచదువుల లోనుకళాలుగుణియుంచి నిజమెరుగజూడవేమనసా॥ ఎ॥ తల్లిగర్భమునందు తొల్లిచదివినచదువు । మరచిపోయితివి । తెలియజూడకబోక తత్వాలుగుణియుంచి తత్వంబుతెలియవేమనసా॥ ఎ॥ ఎనిమిదిగజములను యెగతోలి వేగమున వేదములు జూడవేమనసా । ఏమరక నెప్పుడు యరల వలుగుణియుంచి గొబ్బునయేసుకునెక్కుమనసా॥ ఎ॥ కొండలేదునుదాటి కుండలియగ్రమున అండబాయక సుండుమనసా । కొండలారాయుడు కోర్కెలిచ్చెనంటె వుండిశ్రీగురుజేరుమనసా॥ ఎ॥

రాగము - పున్నాగవరాళి - చాపుతాళము.

బయలే భావనసేయరా । బ్రహ్మానంద బయలేబాయకవుండరా । బయలేభావనసేయ బ్రహ్మానందంబాయె । భయుభక్తి సద్గురుని పాదము లేనమ్మి॥ బ॥ రెంటినిబిగబట్టరా । బిగియబట్టి మింటిమనసుబెట్టరా । జంట రేకులమధ్యసారమునగనిపట్టి । ఘంటనాదముచెవినంటికోరికయేలరా॥ బ॥ గుండుమీదికిజేరరా మీదికి జేరి । చండభానుని మీరవ నిండుపున్నమ

నాదుపండు వెన్నెలబైట అండబాయక సచ్చిదానందమును జెందరా॥ బ॥ సహజానందముచెందరా ఆనంద మొంది సరసిజాక్షునిబొందరా। మహిమతో యేప్రొద్దుమాచిన్న గోపాల। విహితముతోడుత వెలయుతారక యోగిరా॥ బయ॥

రాగము - ధన్యాసి - ఆదితాళము.

గురువుపదేశంబాయెగదా ఇక పురాకృతంబులు లేవుగదా। పరము యనివరాములొసగుచు శ్రీరాముడు తనకరామునుంచెను॥ గు॥ పరాకు వలననిచరాచరమునొక। సరిగాగనుమని స్థిరముజేసెను॥ గు॥ అరటిపంటి ఆరాటమణచినను। విరాట్టుదెల్పెస్వరాట్టుడగుమన॥ గు॥ ధరాను గుత్తికొండపురానవెలసీ। నరులబ్రోచెను మురారియగు శ్రీ॥ గు॥

రాగం - మాయామాళవి - చాపు.

ఇదిగోరగురుకీలకం॥ జీవవిదరా॥ అల్లదిగోర యోగసాధనము॥ ఇ॥ ఇదిగోర శ్రీగురుపదద్వంద్వములు నీహృదయములోపల వదలకదలచితే॥ ఇ॥ కొండ మీద పెద్దగుండున్నదిరా - గుండెలోపన్నవు గండియున్నదిరా - ఆగండిలో నొకపండు పండియున్నదిరా - ఆపండనుభవించితే ప్రజ్ఞానంబ్రహ్మమురా॥ ఇ॥ ధాతలోపనొక్క గాత్రమున్నదిరా గాత్రమునకుచిన్మయ నేత్రమున్నదిరా - నేత్రమందునగుండసి సూత్రముతెలిసి పాత్రమెరిగితేను బ్రహ్మర్షి యవుర ఈచూపులోనుకీలరూపమున్నదిర - రూపములోనొక దీపమున్నదిర - దీపములోనున్న తేజస్సుగలసితే పాపములణగి తత్వమసి యవుర॥ ఇ॥ అయిదైదిండ్లు ముడివైవైదైన యున్నదిర। ఐదింటిమీదనొక ఆత్మయున్నదిర - ఆత్మయందు మూడు అమృతముసేవించి అనుభవమెరిగితే అయమాత్మబ్రహ్మము॥ ఇ॥ గురువాక్యములు నాల్గుగురు తెలుగవలెరా - గురుతెలిసినంతనే పరముతానౌరా - పరశురాముని నరసింహయోగికి పరముబట్టబయలైయున్నదిరా॥ ఇది॥

రాగము - బేగడ - త్రిపుట.

నిండు పున్నమనాడు పండువెన్నెలబైట - నిండియున్నదియేమిర సద్గురుదేవా రెండుమూసిను నేత్రభూమండలముజూడ - దండిబాటయు నుండుర - సద్గురుదేవా॥ నిం॥ కోదమతువెన్నదనైదు రొదలుచేయుచున్నవి నదులవలనసుండి సద్గురుదేవా॥ నిం॥ చూపులోపల చూపుచూచిన యపుడే - దీపకాంతులుయేమిర సద్గురుదేవా॥ నిండు॥

రాగము - కల్యాణి - త్రిపుటతాళము

పొందుగాను సమాధిలో బయలందిసుఖమును జెందర- ముందుగా

గురుబోధచే ఆనందమున చెలువొందరా॥ పొం॥ రెండుత్రోవలుమూసివా యువు రేచకంబొనరింపర । కుండలిని భేదించినంతట కుంభకంబొనరింపర॥ పొం॥ మూటికవ్వల త్రికూటమధ్యను సూటిబెట్టుకజూడర । సూటిగా నచ్చోటనీవు పగటిచుక్కనుగాంచర॥ పొం॥ ఆరుచక్రములగని సూక్ష్మ ద్వారమార్గముజేర రా। చేరువగు పదియారిటను తగ వూరకంబొనరింపర॥ పొం॥ మేలిమిగశివ పురవిహారుని మూలమిదియని తెలియర । నీలతోయద మధ్యమందున నిజమునీవై వెలయరా॥ పొందు॥

రాగము - కాంభోజి - అటతాళము.

చేరెడునీళ్లకు భూమెల్లతడిసెను తెలుసుకోరె - యిరవుగజనులకు యినుపమంటపమాయె తెలుసుకోరె ॥ చింతమానుమీద చేమంతిపువ్వుపూ సె తెలుసుకోరె- దాని చెంతనున్నకోతి పులిపిల్లినీనెను తెలుసుకోరె॥ చే॥ మూడుమూలలసెట్టె మూతతీసేనేర్పు తెలుసుకోరె - ఆ మూతమూసితె పెద్ద భూతముకనబడును తెలుసుకోరె॥ చే॥ అంబులపొదిలోను కొమ్మఠే నుగుబుట్టె తెలుసుకోరె - ఆ కొమ్ముఠేనుగుమీద కురుచబాలుడుపుట్టె తెలుసుకోరె॥ చే॥ అమ్మమ్మయొకకప్ప అయిదుపాములమ్రింగె గలుసుకోరె- దాని వొడినిండనిప్పులు వసంతమాడెను తెలుసుకోరె॥ చే॥ గుడిమీద నొకకుక్క కూతలుబెట్టెను తెలుసుకోరె- దాని మెడనుండెఘంటలు మ్రోతలుమ్రోసెను తెలుసుకోరె॥ చే॥ తెలియనివారికి యేడాదిగడువిస్తి తెలు సుకోరె- దీని అన్వయంబూదూరి ఆదికేశవులెరుగు తెలుసుకోరె॥ చే॥

రాగము - మధ్యమావతి - చాపుతాళము.

ఉన్నాడమ్మా చిన్మయప్రభువు ఉన్నాడమ్మా॥ వున్నాడునిజముగ నుపముదెలిసిచూడ కన్నచోటనెముక్తి కాంతతో వెలుగుచు - ఎనుబది నాలుగులక్షల జీవరాసులయందు నాటకధారుడై నటనసల్పెడుప్రభువు ॥ శుద్ధసింహాసనమధ్య నంతర్లక్ష్య ముద్రద్విదళపద్మము మధ్యదివ్యమై వెలు గుచు॥ వు॥ చూపురూపునంటిచూడ చూడగవింత చూపుమాచెటిచోట చోద్యమైవెలుగుచు॥ వు॥ ఆరుచక్రములపై ఆగ్నేయమందున్న మేరుశిఖ రమునందు తాండవకృష్ణుడు॥ వు॥ మూడుమూర్తులకాదిమూలమైనవీరా స్వామిచే యుపదేశ మందినవారికి॥ వు॥

రాగము - కల్యాణి - చాపుతాళము.

మొనలుమీదుగతలలుక్రిందుగ మొలచియున్న దివ్యవృక్షము॥ మోద మలరగమింటిమీదను మదగజమువిహరించెర ॥ చిదిమిపట్టిన బంటుకైనడి చీమయేనుగుమ్రింగెరా సదయుడా మళలూరిరాఘువ సార్వభౌమదయూ

నిధీ॥ మొ॥ చింతబుట్టినరాతిమీాదను చింత[మానొకటాయెర అంతలోనె దానిలోను చేమంతిపువ్వులువూసెర - పంతమాడుచుకప్పయొక్కటిపాము లైదిటి[మింగెర వింతగానిజముమళలూరి వీరరాఘువదయానిధే॥ మొ॥ విత్తి వీగుచుకేకవేయుచు యాగమంచము[మింగెర గొత్తెయొక్కటిరైయిదుపులు లను గొట్టినెత్తురు[తాగెర - చిత్తిచెట్టునజాజిపువ్వులు [శీకరంబుగవూచెర మత్తిపై కదలీఫలంబులు మళలూరిరామదయానిధే॥ మొ॥ కొంచెమానొక గృహములోపల కోటిసింహములుండెర అంచితముగనిన్నిటిని యొకసాము జముపధియించెర- పంచవన్నెలచిలుకలైదొక పర్వతమునుభక్షించెర మం చితత్వజ్ఞానమిది మళలూరిరామదయానిధే॥ మొ॥ ఒంటిపాటున రెంపుకోతులు జంటపిల్లలునీనెర కంటిననియొకకుక్కకడుపున కామధేనువుపుట్టెర- వింటిననియొకమకరినవ్వుచు వీధిపరుపులుబారెర జంటవీతెయ్యగమళలూరి సార్వభౌమదయానిధే॥ మొ॥ మానసంబునమనుజుడొక్కడు మానునమలుచునుండెర కానికాసిమ్మనుచుదోమలు కనకగిరికదలించెర - వేనుయొక యోజనముపుట్టెడు గరికెనీపునమోసెర దీనజనమందార మళలూరి దివ్యరామదయానిధే॥ మొ॥ కన్నుగానకచేపయొకటి కాన్మకంబున నడిచెర మిన్నునేలనిముకపిసరి [మింగిగంతులువేసెర - చిన్నిబాలుడుసర్వవాచ్యుడు తీర్చియాకొనిపోసెరా అన్నరోయన్నమూర్తి మళలూరి దివ్యరామదయానిధే॥ మొ॥ పుర్వీమీాదమహాసుభావుడు విజయకవియుమహేంద్రుడు వరుసతో దీనిదెలిసినవారె యష్టావధానులు - నిపమాంబుధి చంద్రకళలూరి వీరరాఘువదయానిధే॥ మొనలు॥

రాగము - ముఖారి - చాపుతాళము.

ఊదుచుకొలిమితత్తుల సమసమును తెలియవలెరా - వాదభేదముల నణచియాత్మలో శోధింపగవలెర॥ ఒకటిమొదలువృక్షము లెక్కకు మిక్కిలికొమ్మలుర - ఎక్కచూచితెయొంతొపాడుగా కాశమంటినదిర - చొక్కమైనపండొక్కకొమ్మను చేతకచిక్కడుర - ఒప్పుగ వెలిసినహారికపండు యొద్దనెయున్నదిర॥ ఊ॥ రెంపు[తోవలుకూడినచోటు రేవుయొక్కటిర రెండు రేకులపద్మములోపల అఖండతేజముర-వుండజూచుకొని వునికితెలుసుకొని యెక్కబెట్టవలెర - పంపుపెన్నలనగా యేమకొండల కేగుసురా॥ ఊదు॥ మూడుయొకటిగాజేసేటందుకు మూలంబదిగోర కూడకట్టను అందుయెలు కనె కాడొకటున్నదిర - మూడు రేవులు కూడినచోట ముదితయున్నదిరా వేడుకతో సతిపతిరమియించే మేడొకటున్నదిర॥ ఊ॥ నాలుగుపదముల నాణ్యము తెలిసే నమ్మికయున్నదిర నాణుగారుటలలోయిరువై నాలుగు యొక

లేరా - మూలంబదిగో సాంఖ్య తారకా మనస్కభావముర వాలాయము శోధించిచూడక వశముకాదుగదరా॥ ఊదు॥ పంచభూతములు పంచవికారము పదిలపఱచవలెర మించినదురితములారిటి మొదటికి త్రుంచివేయవలెర- పంచాక్షరములుభావములోపల వశియింపగవలెర పొంచిమహాత్ముడు వాసుదేవగురువరుని పాదముగనవలెరా॥ ఊదుచు॥

రాగము - నాదనామక్రియ - అటతాళము.

కారణగురుని వెదుక తిరుగ జన్మము లేదు గురుకరుణబడయవేచిలుకా- గురుకరుణబడసి తెలియదిఘవామధురమై రమ్యమైయుండునేచిలుకా ॥ మన సాటివారెల్లమనలజూడగలేక మట్టిపాలైనారె చిలుకా - మనము ఆటలు మాని మనముసద్గురువెదకి పరమాత్మ తెలియవేచిలుకా॥ కా॥ కాలయముడు మనకు పొరిగింటివాడనుచు కలకాలము దెలియుచిలుక - కలకాలముదెలిసి కళలనంటినగురుని కంటినడుమనుజూడుచిలుకా॥ కా॥ ఫాలలోచనుడందు లీనుడైయున్నాడు నిజమనినమ్మవేచిలుక- మూలకోనలోన మహామ్మాయియున్నది అది తెలియవేనీవుచిలుకా॥ కా॥ రెండునొక్కటిజేసి రేచించిహంసను దండిగాగుఱిగనవె చిలుకా - దండగాసద్గురుడు కుండలిపైనున్నాడు పండువెన్నెలనడుమచిలుకా - ఆలుబిడ్డలవిడిచి యాకాశలీలుని యచ్చోట జూడవేచిలుకా॥ కా॥ వదలకనుగురుసేవపదిలముగజేసితే అదినీకు తెలియునేచిలుకా- అదినీకు తెలిసితేమదియాత్మగురిగని ఆదిపురుషునిగలయు చిలుక॥ గర్వపడకనునీవుని ర్వాణపురమందు సర్వేశ్వరునిజూడుచిలుక-మనరామబ్రహ్మముగురుడు రమ్యమైయున్నాడు ఆతని తెలియవెరామచిలుకా॥ కా॥

రాగము - సావేరి - ఏకతాళము

భ్రాంచేతు నేనెంతో చెప్పన చంచలముడుగవు ఛీతూమనసా- మంచి గురుని సేవించినావుయిక సందు తెలిసి భజియించవెధూర్తెరి॥ భ్రాం॥ పొంచి పొంచిబహుమంచిగురుని గృహపంచజేరవేబడవాధూర్తె॥ భ్రాంచే॥ మంచి బొమ్మలాటంటను తెలియక తంటములజేసెవ్వుతుంటవుధూర్తెరి॥ భ్రాంచే॥ పట్టుగసున్నవుకుంటరాఘవుల పట్టువిడువకవే ఛీఛీలుచ్చా॥ భ్రాంచేతు॥

రాగము - యమునాకల్యాణి - ఆదితాళము.

ఊరికిపోవలెరా పరబయలూరికిపోవలెరా। ఊరికిపోవలె దారి తెలుసుకొని మేరుశిఖరమునవెలిగెటితావుకు॥ ఊ॥ యేడుకొండలెక్కినడుమను మూడుయేర్లదాటి। వేడుకకనుగొనికూడినదులను కూరిమితోనార్గురునివిడిచి॥ ఊ॥ సన్నదిడ్డిదూరిపున్నమవెన్నెలబయలులలో- కన్నవారినికనుగొని పోవలె తిన్నగసన్నపుదారి తెలుసుకొని॥ ఊ॥ కంటిలోవెదకినను కానకమిం

టిలో వెదకినను । కంటిమింటికి రెంటికినడుమను యొంటిగ చీకటి యింటిలో కనుగొని॥ ఊ॥ జోడుపాములుండు చూడగపడగ లెత్తియాడు । కోడెకా డుమణి మంత్రముగ్రోలుచు నాడుచుకన్నుల జాడలుకనుగొని॥ ఊ॥ పంచ కోశములను తనలో నెంచిచూడగాను - సంచితమిదిశ్రీ వేంకటగురుకృప తెలుసుకొని రా హంసనుగూడి॥ ఊ॥

రాగము - పున్నాగవరాళి - చాపుతాళము.

ఎక్కడాతిరిగిన లేదుర జీవన్ముక్తి తనలోతన్మయమందిచూడర ఎక్కడతిరిగిన లేదు తనలోతానుమనసుచెదరక - ధిఃకరించినూపులోపల మక్కువతో మనసునిలుపక॥ ఎ॥ ఆసుమూడుసోమతో మ్మిది గొనినిమిది పంద్రెండు నాలుగు కమలమధ్యమందుగురుని కంటిబొమ్మను కలసికూడుక॥ ఎక్క॥ పదియునుయిరువదియైదు ముప్పై ఏయార్వురు తత్వజ్ఞానమందు । కనులమధ్యను గురుతుజేర్చి కంటిబొమ్మనుకలసిజూడ॥ ఎ॥ పూరివాకటపూటలాయెను వినగ వినగవింతలాయె వాసుదేవివాసుడాయెను బాలకృష్ణునిలీలలాయెను॥ ఎ॥

రాగము - తోడి - ఆదితాళము.

కొలువైయున్నాడే సద్గురుమూర్తి కొలువైయున్నాడే । కొలువై యున్నాడు కోటిసూర్యులకాంతి మేలైన భూమధ్య మేడలోపలతాను॥ కొ॥ లలనరో వినవే సద్గురుమూర్తి అంగనవినవే । ముల్లోకములకాది ముక్తి కారణమతడు పల్లవపాణిరో యుల్లములో నిపుడు॥ కొ॥ ఉన్నతముగను చిత్కళలతో చెన్నుమీరగను । మన్ననతోగురుని మార్గము దెలిసితే సన్నుతాంగినీలో స్వామిసద్గురుమూర్తి॥ కొ॥ నట్టుమీరగను కుండలియనె పెట్టె మలోను। గట్టుమీద నెప్పుడుఘన తేజలింగమై కాంతిప్రకాశించు కలికిచిత్కళలలో॥ కొ॥ ఎరుకలోపలను మరుపులేని గురునితానగును । గురుని కెపరమ శివుడని యెరిగినశివయోగి పరిపూర్ణభావములోనె బాయకసద్గురుడు॥ కొ॥

రాగము - కాఫి - అటతాళము.

సోహంసోహంహంసోహం సోహం సోహమనరాసతతం॥ హంసోహమనరాసతతం॥ భూమణ మేలుర దూషణులకును నీమదిలో నే రోషరోషపడకు రాసతతం॥ సో॥ మానకషడ్వర్గములను ఖండించి మాయలోనూయలో మాయగనరాసతతం॥ సో॥ పొందుగ భూమధ్యమందిరమందున నాదులో నాదులో నాదుగనరాసతతం॥ సో॥ కలగని మేల్కొనిలోనిదానించి వెలుగులో వెలుగులో వెలుగుగనరాసతతం॥ సో॥ అంబరవీధిని యాడుచుపాడుచు చూచుచు నిరాలంబనముక్తిముక్తినిగనరాసతతం॥ సో॥ అరయగ శ్రీతరిగొండ నరహరిశంకరాచార్యుడే యాచార్యులగనరాసతతం॥ సో॥

శివుడంటేనేమి కేశవుటంటేనేమి శివకేశవులచి త్తస్థిర భేదమేమి॥ శి॥ రతిరాజు భ్రమల చేరట్టయ్యేదేమి మతిమంతుడై తే యీమత భేదమేమి॥ శి॥ మంచువంటిదిదేహ మనియెంచలేరు మించుబోణులకూడివిట్టుపోగేరు॥ శివు॥ మంచిదికానిదిమది నెంచలేరు పంచేంద్రియములబడిపొర్లేరు॥ శివు॥ ఆమహా దేవుడే అచ్యుతుడాయె శ్రీమహావిష్ణువే శివరూపమాయె ఈమహాసత్యా ర్థమిదినిత్యమాయె ధాముదేనరసింహ ధాముడుతానాయె॥ శి॥ తమకము బోధాయె తాల్మిలేదాయె తమగతిగానక తహతహాలాయె స్వామిశ్రీతరి గొండనరహరియాయె నామాద్రివాసుడే శివశంభుడాయె॥ శివు॥

రాగము - ఆనందభైరవి - ఆటతాళము.

జ్యోతివెలుగుచున్నదమ్మా దానిలోతు తెలియరాదెకొమ్మా । పా తాళగగనకళాతీతమైసర్వ భూతములందు ప్రఖ్యాతిగపరమాత్మ॥ జ్యో॥ యెవరిచేచిక్కదోయమ్మ దాని విధమిట్టిదని చెప్పరాదుగదమ్మా । శివకేళి లోకూడిసిద్ధేందుభావ మైథునక్రమముపచాలబుధులందునయాత్మ॥ జ్యో॥ మాయలోమాయమైనదమ్మ దానిమహిమ తెలియగూడదమ్మ మాయకు లోగాను మాయకువెలిగాను రేయుబగలువొక్కరీతిగపరమాత్మ॥ జ్యో॥ నానారూపములైనదమ్మా తిరిగి తానుదానై యున్నదమ్మా । పూనిత్రికూట మునని త్యానందజ్ఞానములోనిదానముగ నాత్మ॥ జ్యో॥ కనకమయమైయున్న దమ్మ తిరిగికనవచ్చుకనరావోయమ్మ । ఫణితోడకూడి పగలురేయొకరీతి తనువులోపలనీలతామరసమునందు॥ జ్యో॥ ఎనుకలోయెనుకైనదమ్మ మన్మ మెరిగిసాక్షియైయున్నదమ్మ । పరమాణువుగావిశ్వ పరిపూర్ణముగనాత్మ గురుచంద్రుడగు శ్రీతరిగొండ నరహరిరూపమున॥ జ్యో॥

రాగము - నాదనామక్రియ - చాపుతాళము

బ్రహ్మమేదోదెలుపరయ్య బ్రాహ్మణులారా। పరబ్రహ్మమేదోదెలుప రయ్య బ్రాహ్మణులారా। బ్ర॥ బ్రహ్మమేదోదెలుపరయ్య భ్రాంతిలేక జీవు నకు కర్మమోక్షరహితమైన గతికిపొయ్యేటందుకును॥ బ్ర॥ నిర్మలాంతః కరణులగుచు నిత్యంపకాక్షరంపరబ్రహ్మం । సత్యంబనుశ్రుతి మీరెరిగినం దుకు॥ బ్ర॥ బ్రహ్మకర్మములను జేసుకొనుచు గాయత్రిమంత్రముచదివి బ్ర హ్మసూత్రమనునిష్ఠ బ్రహ్మవిపతి బ్రాహ్మణో మనుదేవతాయను భావమెరిగి నందుకు॥ బ్ర॥ రేపుమాపుసంధ్యవార్చి రేచించిబింకారమందు।ఆపోజ్యోతి హంసోహం స్వాహేతియని మీరెరిగినందుకు॥ బ్ర॥ యజ్ఞక్రతువులనుచు మీరు యాగము యోగములుచేసి । భర్గోదేవస్యధీమహి పవిత్రుష్పవతి భావం బెరిగినందుకు॥ బ్ర॥ ప్రాణోపానవ్యానోదానసమానములనుకూర్చి।

ప్రణవధానులై వేదాంతం సోమపానంయజ్ఞస్వర్గంయని మీరెరిగినందుకు॥ బ్ర॥ ప్రొద్దెరిగిప్రొద్దులేచి ప్రొద్దుచెప్పెపంచాంగము సుద్దులందు । ఓం నమోసిద్ధప్రజాపతింధ్యాయేయని మీరెరిగినందుకు॥ బ్ర॥ ఇందులేదురా తరిగొండభ్రమరాంబ । పూర్ధ్వకుండలి ప్రణవమహాత్మ్యంబు బ్రహ్మాణ్యమిదియని మీరెరిగినందుకు॥ బ్ర॥

రాగము - నాదనామక్రియ - అటతాళము

జీవానీవు నిజుగానలేవా నిన్ను భావించిచూచితె బ్రహ్మాంబుగావా॥ జీ॥ పరగ మేడిపండులోన తరుచుగపురుగులు తొలిగేటిపండు ! తెరచాటు మాంసపుదిండు దీనితెర గెల్లచక్కగా తెలిసితెపండు॥ జీ॥ పురుకొనితొమ్మిది తూట్లు ఈతనువు కారణమనితగనమ్మి దెట్లు।గనుగొనిదీనిలోగుట్టుచాలనని బూనివినబోతెబహుసిగ్గుబొట్లు॥ జీ॥ బలురోగములకిదితాట దీనివలపుసాలపులెల్లవడగండ్లమూట। నరయుస్వప్నప్రాయమకట నీవు పలిచితె తెలిసేవునీకిదెబాట॥ జీ॥ పరతదేహముమంటపాలు యీ వికటసంసారముువిడిచితేమేలు। సకలభోగములింకచాలు। శ్రీ యకలంకతరిగొండ హరిమమ్మేలు॥ జీ॥

కాలజ్ఞానతత్వములు - సంపూర్ణము

ఆంధ్రగ్రంథములు.

నాటకములు.

వే. విరాటనాటకము	0	6	0
శ్రీమత్సీమలపంటద్రౌపతికల్యాణనా	0	6	0
చుక్కలూరు రామనాటకము	0	6	0
కుచేలోపాఖ్యాననాటకము	0	4	0
సూక్ష్మరామాయణనాటకము	0	6	0
ముత్తిగుంట శశిరేఖాపరిణయనాట	0	4	0
చెంచునాటకము	0	2	0
ద్రౌపతివస్త్రాపహరణనాటకము	0	4	0
నలచక్రవర్తినాటకం	0	6	0
సారంగధరనాటకము	0	3	0
మాయలమల్లినాటకము	0	3	0
గయోపాఖ్యాననాటకము	0	6	0
సత్యహరిశ్చంద్రనాటకము	0	6	0
సంతవేలూరు రామనాటకము	0	12	0
వేముల ఉషాపరిణయనాటకము	0	4	0
వే. విరాటపర్వనాటకము	0	8	0
బె. హరిశ్చంద్రనాటకము	0	6	0
లేపాక్షికృష్ణజలక్రీడనాటకము	0	4	0
రామానుజ ప్రహ్లాదనాటకము	0	6	0
తిరునారాయణ ప్రహ్లాదనాటకము	0	6	0
సుబ్బకవి ప్రహ్లాదనాటకము	0	4	0
ముత్తినగర సావిత్రినాటకము	0	6	0
రామనాటకము	0	6	0
అనిరుద్ధ నాటకము	0	4	0
మార్కండేయనాటకము	0	6	0

వైద్యగ్రంథములు.

అనుపానరత్నాకరము	0	12	0
అనుపానమంజరి	0	12	0
అనుపానతరంగిణి	0	12	0
అనుభవవైద్యరత్నాకరము	0	12	0
అనుభవవైద్యబాలశిక్ష 4 భా॥లు	2	0	0
అనుభవగృహవైద్యము	1	0	0
అగస్త్యప్రోక్తము	1	8	0
ఆయుర్వేదవైద్యసారము	1	0	0
గోషాయిచిటికలు	0	8	0
గృహవైద్యచికిత్సారత్నం 1 భా	0	12	0
,, 2 భా	0	12	0
చికిత్సాసారము	2	8	0
ధన్వంతరినిఘంటువు	2	8	0
ధన్వంతరివైద్యచికిత్సాసారం	0	12	0
ధన్వంతరివిజయము	0	10	0
నాడీపరిజ్ఞానము	0	8	0
నాడీనక్షత్రమాల	0	4	0
నేత్రదర్పణము	0	8	0
బసవరాజీయము తా.	7	0	0
సిద్ధమూలికారహస్యము	1	0	0
భైరాగిచిటికలు	0	8	0
యూనానివైద్యామృతము	0	12	0
వసిష్ఠప్రోక్త మను పులిప్పాణివైద్యరహస్యము	1	8	0
వ్యాసప్రోక్తము	1	8	0
వ్రణచికిత్స	0	8	0
వైద్యామృతము	1	4	0
సర్వౌషధిగుణకల్పము	2	8	0

జ్యోతిషగ్రంథములు.

సకలసర్వగుణ అదృష్టదీపిక 1 భా	0	10	0
డిటో 2 భా	0	14	0
డిటో 1,2 భాగములుచేరి	1	8	0
అష్టదిక్కుల ఆరూఢశాస్త్రము	1	8	0
కాలామృతము	1	0	0
కృష్ణమిశ్రీయ దశాభుక్తినిర్ణయం	1	8	0

దొరుకువారు:—డిల్లి బాషా మొదలియార్,

నం 58 నమ్మాళ్వార్ వీధి, సౌకార్పేటపోస్టు, మదరాసు.

కృష్ణవాస్తు శా.	0	10	0
జాతకచంద్రిక	1	8	0
జాతకపారిజాతం	2	0	0
జ్యోతిషార్ణవనీతం	2	0	0
జ్యోతిషప్రథమశిక్ష	0	4	0
పుట్టుమచ్చలశాస్త్రము	0	8	0
ఫలప్రదర్శిని	0	10	0
బృహజ్జాతకము	2	0	0
ముహూర్తదర్పణం	1	0	0
శకునశాస్త్రము	0	8	0
సాముద్రికశాస్త్రము	0	6	0
హస్తసాముద్రికము పెద్దది పొటోలు గలది	2	0	0
స్త్రీజాతకము	0	8	0
స్వప్నచింతామణి	0	8	0
యవనజాతకము	0	8	0
ఆయుర్దాయదీపిక	2	0	0

జంగంకథలు.

కాంభోజరాజుకథ	0	4	0
పెద్దబొబ్బిలిరాజుకథ	0	12	0
బాలనాగమ్మకథ	0	12	0
విరాటపర్వం జంగంకథ	0	6	0
గయోపాఖ్యానం జంగంకథ	0	8	0
చిన్నమ్మకథ	0	3	0
లక్ష్మమ్మకథ	0	4	0
కామమ్మకథ	0	4	0
గాంధారికథ	0	6	0
దేశింగురాజుకథ	0	16	0
బంగారుతిమ్మరాజుకథ	0	2	0
కమ్మవారిపణతి పసలబాలునికథ	0	4	0
నల్లతంగాళ్ కథ	0	4	0

వచనకావ్యములు.

గరుడపురాణము	0	8	0
గులేబకావళికథలు	0	12	0
నలమహారాజుకథ	0	[illegible]	0
పురూరవచక్రవర్తికథలు	0	8	0
పతివ్రతలకథలు	0	10	0
పంచపాండవులవనవాసము	1	0	0
పంచపాండవుల అజ్ఞాతవాసము	1	8	0
భట్టివిక్రమాదిత్యునికథలు కాశీలో	2	8	0
మదనకామరాజుకథలు	0	12	0
శుకసప్తతికథలు	0	12	0
అహిమహిరావణునిచరిత్రము	0	12	0
విచిత్రవినోదకథలు	0	6	0
శ్రీరామాశ్వమేధయాగము	2	0	0
శ్రీరామవనవాసము	1	0	0
శ్రీమద్రామాయణసంగ్రహము	1	8	0
పంద్రెండురాజులకథలు	0	12	0
పదునాలుగురాజులకథలు	0	12	0
నలుగురుఫకీరులకథ	0	8	0
తెనాలిరామునికథ పెద్దది	0	8	0
కోడండ్రకుతూహలము. అత్తల అంగలార్పు	0	6	0

☞ ఇందులో కనుపరచియుండు గ్రంథములే గాక యితరసంస్కృతాంధ్రగ్రంథములుగాని, నిఘంటువులు, నవలలు, డ్రామాలు, స్కూలు పుస్తకముల వగైరాలున్ను, ప్యాన్సీసామానులు, స్టేషనరీసామానులు, గడియారములు, ఔషధములు మొదలైనవి ఈదిగువ కనుబఱచియుండు చిరునామాకు వ్రాసిన లభించగలదు.

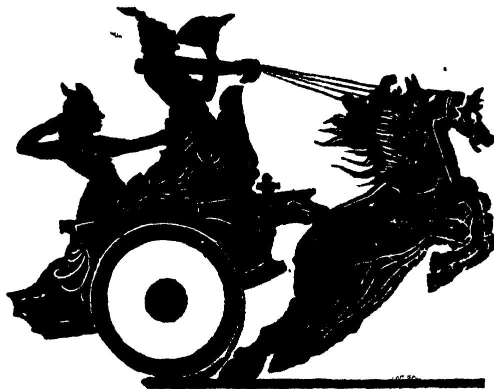
ఢిల్లిబాబా మొదలియారు,

నెం 53. నమ్మాళ్వార్ వీధి, సౌకార్పేటపోస్టు, మదరాసు.

శ్రీరస్తు

శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణేనమః

గంగావివాహము

ప్రకాశకులు:

కాళహస్తి తమ్మారావు సన్సు

సంస్కృతాంధ్రా బుక్ డిపో,

రాజమహేంద్రవరము. వెల 0-8-0

శ్రీరస్తు

గంగావివాహము

హరిహరీ నారాయణా ఆది నారాయణా
కరుణించి మమ్మేలు కమలలోచనుడా

శ్రీరామ రఘురామ శ్రీమహాసుగుణధామ । శత్రుకోటి విరామ జగదభిరామ
లోకపాలన రామ లోకనాయక రామ । చారుతారకనామ సంగ్రామభీమ
దండంబు దండంబు దాసమానసలోల । వందనము వందనము వలపు వ్యాళశీల
జోహారు జోహారు సురకోటిసంరక్ష । శరణార్థి శరణార్థి జయ జగద్రక్ష
నరగుపిపీలకా బ్రహ్మపర్యంతంబు । నీవెగా తేలుదువు నిఖిలలోకేశ
వేద వేదాంగములు వెదకి చూచినగాని । నీచరిత్రలు గాగ మనసంచార
ఎంత చదివినగాని ఎంత తెలిసినగాని । నిన్ను జెందక రాదు నిర్వాణపదవి
నీ నామమే కదా సకలజీవులకెల్ల । మోక్షదాయకమైన మూలమార్గంబు
మొదలు గానలేక మూఢాత్ములైనరులు । పరదైవముల వేడి భ్రమలు చెం
దిరి రాజశేఖరుచే గర్వించు వేళను । నీవెగా రక్షించినావు మాతండ్రి (దేవరు
కురురాజు పాంచాలి కొప్పుపట్టీడ్వగ । నీవెగా రక్షించినావు లోకేశ
సురలు దానవులచే వెరగందు వేళలను । నీవెగా బ్రోచితివి దేవాదిదేవ
నా పుణ్యపాపము టన్న లోకసురు లన్న । నీవెగా మన్నించినది దేవదేవ
ఏవేళ్ళ దలచి చయ్యనిత్రి మొక్కినగాని । అర్పితము నకేదా దేవదేవ
నేరముండినానైన నేర్పుయుండినానైన । నీచరిత్రమే వర్ణింపగావలెను
ఇలలోన జన్మమెత్తి యిందు కుమన్ను । భజనసేయనివాని బ్రతుకేమి బ్రతుకు
దేవాదిదేవుడవు దివ్యస్వరూపుడవు । భువనములన్నిటికి పూజనీయుడవు
సోమకుని బట్టి మూర్ఖ శ్రుతుల నుద్ధరించితివి । మత్స్యావతారమున మహానీయ
నీవు అమరాసురులు గూడి యబ్ధి తరచిననాడు । గిరి క్రింద కూర్మమై బరగితివి
చావచుట్టగనున్న జగము నుద్ధరించితివి । వరాహావతారమున వనజాక్షనీవు
కంబమున పుట్టుయుంచి కనకకశిపు చంపి । యుగ్రనరసింహమైన యొప్పితివి
అవని మూడడుగులిమ్మని బలిని యడిగితి । నీవు వామనుడవైనావు మాతండ్రి
ఇరువదొకమారు భూవరుల ఖండించితివి । నీవెగా పరశురాముడవు నీవు
దశరథుని సుతుడవై దశకంఠు జంపితివి । రాజ్యము జగదభిరాముడవు నీవు
కూర్మితో గోపకుల గూడి చరియించితివి । దివ్యముగ బలరామదేవుడవు నీవు
మాయధర్మము చేత మహిని విలసిల్లితివి । భువనములు రక్షింప బుద్ధావతార

ఖలులపరిమార్చుటకు కలికాలకారమున । నీవెగావెలసితివి ఖిలలోకేశ
బహుజన్మకృతపాప పరిహారమైనట్టి । నినుభజించనివారి తనువేమితనువు
వరముపేడుకతోడ నిరత మునీపథా । శ్రవణంబు లేనట్టిచిప్పలేమి చెవులు
నీపదంబులదృష్టి నిల్పునేమతోడ । నినుజూడలేనట్టి కనులేమికనులు
చిత్తమొకటిగజేసి శ్రీహరి యనియన్న । కోరిపిలువనివారి నోరేమినోరు
నిండువేడుకతోడ నీపదంబులయందు । నీకొక్కటేకదా ఖిలలోకేశ
తుచ్ఛుడైనను మరి దొడ్డభరతుండయిన । నీకొక్కటేకదా నిఖిలలోకేశ
బలవంతముననను నరవ విత్యంబు । నీకొక్కటేకదా లోకలోకేశ
వాక్యములుగూర్చినత్కవులనియుతించదగువదములుగూర్చియిపు ప్రార్థింతు
జగతిలోపల పరస్తవమునే చుకనేను । నీకంకితముచేతు నాకవిత్వంబు
సారంగధరచరిత శతకంఠయుద్ధంబు । పరగనికృతిచేసి పాటపాడితిని
కడుభక్తితోనిపుడుగంగావివాహంబు । పదముగాగూర్చిపాటపాడెదను
స్కాంద్దపురాణమునగంగావివాహంబు । పుడమివారియుక కవిపూర్వముజెప్ప
ఆంధ్రశృంగార మింతి నేర్చితినేను । నిఖిలలోకోద్ధార నీదయనుబట్టి
నానోటివలుకు లానందంబుగాజేసి । వరనజనులకు బీతిదాలబుట్టంగ
జయదేవజను దేవసకలలోకాధార । అలివృమాలింపుమాదరంబుగను
శ్రీవెలయుధరణిలోసిరిగులుకుచు పట్టిశృంగారమొప్పగ [illegible] రాజ్యంబు
పాటిమీరకలింగ హద్దుపానాయములైమహాకీర్తి జెలంగు [illegible]
వాసిష్టగోత్రమువర్ధిల్లుమహారాజు । సూర్యవంశరాజునుగుణాఢ్యుడతను
భవ్యుడన్నదేశాల జననాయకులనెల్ల । పేరుమీరినయట్టిబిరుదాంకితుండు
మండలాధీశ్వరుడు మార్తాండతేజుండుబరగవిజయపరీన్ద్ర [illegible]
రాజావరాజఘన నారాయణా [illegible] రంజిల్లు [illegible]
భాసిల్లు శీఘ్రానపాటించశాధోషు । రాజావిహారార కాంథపుంమ
రాణించు శ్రీవిజయరాజగణ [illegible] రాజచంద్రుండేను రాజ్యంబులోన
వరగణాలనుదేవ వల్లె [illegible] లో గణకేం దలుపొందుమనువాడ పురము
పాడిపంట [illegible] భాగ్యంబులనుగలిగి । నానధర్మములచే దనరారుచుండు
అపురంబునగాండ [illegible] గోత్రోద్భవుం
పద్మసాలెకులుండు [illegible] అల్పాత్మ వెలది
ఆదంపతుం దపయుడనాదునామంబుసత్యనారాయణ పేరుజగతిబరగితిం

ఈశృంగారము నిచ్చోట బాడినను నెలమూడువర్షములు నిండారగురి
యుచనవిప్రవాసినవారెనలెవరున విన్నగలుగుభాగ్యంబు కడకు మోక్షం
బు | సురుచిరపాదపురమందును హిమతో విలసిల్లు నీశృంగార విధమెట్టిదనిన
శ్రీగంగపరిణయము చెలువుగా వివరింతు వినరయ్య సభికులు వేడుకలు మీర

కథాప్రారంభము

ద్వాపరయుగమందు ధర్మంబు దప్పక పంచపాండవులును పవిత్రాత్ములగుచు
హస్తినాపురమాది గాంగ్లు భద్రపున్న | రాజాధిరాజులై రంజిలుచుండి
ఒకనాడు భీష్ముడొచ్చి వారలను జూడ మనమునందు సదయ బెనగొనంగ
తాత కనుగొనగ వచ్చితనిబంచపాండవులు పాదపద్మంబులకు ప్రణమిల్లిరపు
డు ప్రణమిల్లియున్నట్టి మనుమలను వేగముగనక్కునను జేర్చి యాదరించి
ఆదరించి తాతయపుడు దోడ్కొనిపోయి గద్దెపై గూర్చున్న గా బెట్టిరపుడు గ
ద్దెపై గూర్చుండ గను బెట్టి భక్తిచే | పాదసేవ జేసిరి పంచపాండవులు
పదసేవ జేయుచును భక్తి జొత్తిల్లంగ | వగతో మునిపట్టుల యర్జునుడు
తాతా గాంగేయ మీ తల్లి గంగాదేవి | లోకపావని సర్వలోకముల జనని
జీవకోటులకెల్ల జీవనంబై పరగు | కల్మషంబులు లేని గంగాభవాని
కరివేల్పువదనాలంబోదరుని బుట్టినకొమ్మ | కరివేల్పులాలుకన్నట్టి తల్లి
శ్రీకరముజేనొందె శ్రీగగనవాహిని | కల్మషంబులు లేని గంగాభవాని
అఖిలపావనమైన వేలుపుటితల్లికి | జాలాదికులమంతు జన్మమెటు గలిగె
జాలారికులమంబు జన్మించుటెల్ల | నీయొకమా చెవులారవినిపించవయ్య
అని యర్జునుడు బలుకవతిదయారమున | వినుమనుచు భీష్ముండు వినిపించ

ఈశ్వరుండు గంగాదేవికి శాపంబొసంగుట (దొడగ

బ్రహ్మకల్పాంతమున వదునాల్గులోకంబు | లణగిపోవుటజూచి యాగన్న
తనకడ్డు లేరనుచ తగిరియుప్పొంగుచును గంపారెను గంగ కలలోకముల
పర్వతంబులను భూభాగమంతయు గప్పి చదలంటి … విలసిల్లుచు
నుతినపాటి ఎవ్వరు ధరణిలో లేరనుచును ప్పొన్ను గాస్త యుప్పొరమా పొదవు
మరిగర్వమున తనమహిమ పారుచు గంగ | గతుం పురల్పైద … దుమము … చున
వానకు … [illegible] … పురల్పైదరి | వడిమొరజటా … పై జహ్నువిధంబు (ను
ఇదియేమి వింత నాచు ఈశ్వరుండపుడు | లేచి గంగాదేవి జూచి కోపమున (లంగ
తలయాదిగంగతో పట్టించిపలికెను | గర్వపడకూడదే గంగరో నీవు

నీమహిమలెన్నియు లోకమువలెఁ గనుము । పొంగియున్నం దేవబుద్ధిహీనతను
నీగర్వపరిహారము వేడుగావించెదన. మోసివంభూతవై యుండు మిలమీద
విష్ణుపదములబట్టి పిలిచినావు నీవు । గర్వమురిదుట తగదు సంగరో నీవు
నీచువానవ చేతనిలయమాయియున్నట్టి । జాలారికుల మందుజన్మించుబొమ్మా
జాలరికన్నై జన్మించవయ్యామనుచు । శర్వ నాథుండు శాప మొసగెను
శర్వాతినాయకుని శాపముకొదబనుచు । గదగదవణకెను గంగాభవాని
గదగదావణకుచుకన్నీరు బెట్టుచును । హరునీ శాపము దప్పవలవి గాదనుచు
కరయుగంబులు మోడ్చి హరునివినుతి జేసి సటలాట శంకరా మీకిట్లు తగు
నేరమేమియు లేక నిష్కారణముగా ను । హీనకులమున జన్మ మెత్తుమంటి. గ
నిర్నిమిత్తంబుగా నీచజన్మమున నను । బుట్టుమనుటకునోరు నెట్టులాడినది
అనుచు గద్గదకంఠయై కోదవము సేయు । సంహ్రాగిరివినీవుపువ్వుగము పొద
వులదుదాటికింత అతిశయము గూడదు । కోపమునను నీకు నేశాప మిచ్చితిని
శాపమిచ్చుననిథము తొందకూడాపొదు । మగువరో నీకింక వగవ పనిలేదు
వరిణయంబైవన్న శిరమందుదాల్చెదను గౌరివిన్నాక గతిమారి మేలు కొం
దువమ్మ వమ్మా పంటంచునా గళంకణధరుడు । అథ యావాన్తంబిచ్చి యాబ
రించెను తగళకుగ డిట్లుతవశాఖతి వ్యర్గ । శదనం యుజోము మోదమున
మున్నైగా ముత్తోవద్రిమ్మదివృట్టి జాలారి । పురము వర్ణన కేతు పొలుపుమీ
రగను భువనైక సుందరము పూర్ణలక్ష్మీకరము । మొల్లశోభాకరము
ఏలూరిపురం.

హేలా పుర వర్ణనము

వసుమతీస్థలకెల్లవన్నెదెచ్చు పురము । ఎల్లకల వైభవము ఏలూరిపురము
పాడిపంటలు నిత్యభాగ్యంబులును గలిగి, ధనధాన్యములు కలిగి ఁ వరిసపురం
గగనంబుపొడవున మహతిమీరుచునున్న, పైనబంగారు కోనల గలవు
మేలయినబంగారు మేడమిద్దెలు గలవు, కోటలద్వారములు నిండుగా గలవు
మగదంబ స్తంభములు వచ్చకోణములు, వైవజ్రవాటములు గల
సౌవర్ణమయమైన సోపానములు గలవు విమలచాత్రము వేదికలు గలవు
చౌషష్టివిద్యలు చదివి దెవ్వగజాలు, ధరణి కీర్తులు నాపురమునందు గలరు
భూమివరాత్రమైద్దామములై వర్ణిల్లు, ఉద్దిఁ మూర్తములును చాలగా గలరు
ధనధాన్యగానులు నివరము గపండించి, శోభిల్లుచున్నట్టి శూద్రులు గలరు
వవమన్మధునికుంటిన బాగు బుగినుపట్టురు మవర్గ బులాపురమందు గలరు

రంభోర్వశి మొదలౌ తమసుులకునరియైన, వేశ్యకాంతలుగలరు వేన వేలందు బలభద్రగజములు భాగ్యవరధములు, అశ్వనము దాయమ్మ్బలాపురిగలవు పదునాల్గులోకము లవెనకి చూచినగాని, యాపురముతోసాటి యేపురము నంను దేవ చక్రిమూరిబా వృత్తాంతము (లేదు ఆపురంబునగలండధికగంపన్నుండు, జాలారిసుఁ జుండు శంకు దేవయ్య (మ హారిపాదచింతనుండు ఐశ్వర్యశాలుండు, పరమార్థ దాయకుడు పావదూరుం వాసిమీరిన సత్యవాక్యము సంపరుసు, బీదకోటులనేలు పేరయినవాడు పుణ్యవముదయమునకు పుట్టినట్టాండు భూలోకమున సదా పూజనీయుడు అతనికులభార్యయైనట్టియుదు గుమ్మ, సైకతశ్రేయా చక్రిదేవమ్మ చెలియచక్కదనంబు చెప్పశక్యముగాదు, పున్న చన్దునిబోలు మోము చొక్కల్లు అద్దములు శ్రీ గారిమ చెవులు, చక్కని నాసిక సంపంగి మొగ్గ గళము శంఖము వీపునదలికావత్రింబు భామపాలిండ్లు యూబంగారుగుండ్లు నలిజాతినూగారునల్లచీమలబారు, వళులయలనొప్పు కౌను గగనంబు (భీ శాస్త్రభుజములలనెలునట్టియుపుదమివిబోలు, జలను లోపల సుడిజలజా అరటిబోదెలబోలియుతివ పిందొదలుండు, నఖ ముపాదంబులునరసీరు హ యింతి చక్కదనంబు నెంచశక్యముగాదు, పదునారువన్నెల బంగారుతీగె పతినిదైవంబు భావించు నే వేళ, వీరపతివ్రత విఖ్యాతచరిత సంతాన మొక్కటే పలికి లేకున్నది, తక్కినభాగ్యము లగ సాగియుండె ఆరీతినుండగ నా పేటలోపల, నొకమింటదుగంబు వచ్చినిలిచెనుగా గంటనాడించిశంకంబూదుకొనుచు, ప్రతి ఇంటభిక్షంబుపట్టుచుండెనుగా అర్ధిజను డెవ్వడో యదుగవచ్చెనటంచు, ద్వారంబులోనిలచె తరుణిచక్రమ్మ భవతిభిక్షాం దేహి యనుమిందజంగంబు, నెలతి కెదురుగవచ్చి నిలువబడెను చక్రమ్మమాటలకునంతో షమునుబొంది, మింతజన్గము బలికె నేఁమితోన కోరికలుదీర్తు నని నా రీతి నమ్మ, యింతకాలముదాక నెవరడుగరైరి నీ వెంతదానవో నీ వెంతపుణ్యవో, నీనాధుడెవ్వడో నీనామమేమొ నీకుపుత్రులెందరో నీ వివరిపుత్రివో, చెప్పవేనాతల్లి చెవులు వంచుచుగ అనియిట్లుజంగంబు తనతోడ బలికిన, చక్రమ్మపలికెనా జంగముతోడ తనుము జంగమ దేవ తనప్రాణనాథుఁడు, జాలరిఁ జండు శంకు దేవయ్య వినుపేరుచక్రమ్మ దైవంబు లేక, విదివరకన నా మయ్యాడా యెనుగ

అనియిట్లు రుద్రప్రతినతోడ బలికి నమొండజంగంబు బలికె నెలమితోడ నపుడు
శ్రుతిలోన పుత్రస్య గతిర్నాస్తి యనుచు । వేదములు బలుకుచు వినవచ్చె తల్లి
బిడ్డ లేనింటిలో భిక్షమందగరాదు । గతులు దూరంబౌను కలుషముల్ బాద
బిడ్డ లేనియింట భిక్షబట్టనటంచు । కొట్లాడి జంగంబు మరలిపోయెనుగా
ఇంతిరో నాకోర్కె లీడేర్పనిచాల । మంకుజంగము బిడ్డ నొల్లి పోయెను
మంకుజంగము వాడు మరలిపోవుటజూచి చక్రవర్మ గుండెలు ఝల్లుఝల్లుమ
బిడ్డ లేనియింట భిక్షబట్టనటంచు । జంగమా దేవర సాగిపోయెనుగా (ను
కలిమేల బలమేల ధనవిలాసములేల । బ్రతుకేల సుఖమేల జీవనములేల
సకలభాగ్యములిచ్చినంతో షములనిచ్చి । సంతానమీయడాయె సర్వేశ్వరుం
డనిచాలచింతించి యతివ తాచక్రవర్మ । గుణపాత్రి నల్లభుని సరిచేరి పలికె
ప్రాణవల్లభ వినుబలమొండజంగంబు గంట యిటు చింతనుం బూదుకొను
భవతిభిక్షాందేహి యనుచు నానవాకిట బోసిలుపగా నింటను వేనతని జూ
చితే మిత్రాపలెవంచు యెదురుకొని రాగాను వలుకధంబులనన్న పతికిరిది
బిడ్డలు లేనింట భిక్షగైకొననంచు । మంకుజంగంబు మక్కి పోయెనుగా
గొడ్డుసంసారంబు గొల్లబెట్టగాయె సంతానవృథనంబు జూడ లేదాయె
యెన్నభాగ్యములున్న నేమియున్నను లేవు । వారలు దగ్గతులు దూరంబులౌ
నుభోగభాగ్యంబు లిన్నిదనేల । గర్భమున నవపుత్రుఁడుంటగలవారి దూరు
పతులు దగ్గరవు సర్వేశ్వరుఁగూర్చి । తవమాచరింపంగ దయచేసి నచ్చి వ
దయవచ్చి వారికి సంతానభాగ్యమిచ్చు శరణాగతరక్షకులవాడు గౌరీశ్వరుడను
మా రుచెప్పగరాదు మనకిప్పుడు గెల్లమ్మన్న । పరిపాదపద్మములు బ్రాణమిల్లె వ్రు
పాదారవిందములు బ్రాణమిల్లియున్నట్టి భక్తుడగు చక్రవర్మ శంకరదేవయ్య
మంచిదేయనిసమ్మతమాయెమాటాడ । భక్తితో సతిపతులు పైనంబులైరి
శంకరదేవుడు చక్రవర్మ వెంటబానుచు ననుచు శివుని గూర్చి తపము సేయుట
రుద్రాక్షహారముల రూఢిగా నధరించి నలువంక మైనంత విభూతి వాల్చి
నారచీరలు నడుము కట్టగా నధరించిరి । శంకరుని పైమనసు చక్కగా నిలిపి
సతిపతులు ఇద్దరును పారద ముద్దుపతు । పకంబు తూర్పు నకుడగా నించి
బహుదవము లెత్తి ధానమండలము పైసతిపతులు తమదృష్టి చక్కగా నిల్పి
చిత్తము చక్కటి చేసి శివుని పైమరి నిల్పి । తప్పుగనని సతిపతులు దపము చేసిరిగ
శంకరుండంతట చక్కనైన చదవరాని నైవ్రదమాగని దమా ఇం నన్నుబలికి కొలుచగ

లులితమేరి కూడిగ యునమేను చెలంగ। మైనిండ విభూతి మహిమ మెప్పార
గళము పురోలపోరుషువముగా వెగ్గాంద వామాంకమున గౌరి భామ దెన్నా
హాలాహాలంబు న్నా వన్నె వెలుగంగ। పులితోలు మొలచుట్టు పొందుగాలను
భూతగణములు చుట్టు పొందుగా సేవింప బ్రహ్మాదు లిరువంక బస్తుతుల్సేయ
భళిభళి యనిదచ్చి వచ్చె కైలాసగిరి గాథ క్షత్రపు దైన పార్వతీశ్వరుడు కుడు
నతివకులు యిద్దరును సాష్టాంగ మొనరించి। వినుతిగావించిరి వేయి విధముల
శరణు లింగాకార శరణు పావనిమూర। శరణు భక్తి వేళ శరణు నగధీర [నను
జోహారు వరమూర్తి జోహారు సర్వేశ। జోహారు గౌరీశ జోహారు యీశ
మూలవంబులు వర్ణింప లేక గలుగ కొండె। నీ పాదదర్శనము నేడు ప్రాప్తించె
భారతీనాథుండు ఫణిరాజు మొదలయిన। వారలే నీ మహిమ వర్ణింపలేరు
నీ చులవ మేము మనగ నెంత వారము నిన్ను భజన సేయుటకు నో పార్వతీశ్వరుడ
అడుగవచ్చినదా మందడాయెను భిక్ష। గర్భ వానవు పంట గలుగ లేదనుచు
మా కేమిగతి యిక మా జాలి దేవుడా। నాటి వారల జూచి నందేహమేను
దాతదైవము లిల్ల దరిద్రుడైన నీవు। కరుణించు మిప్పుడే గతి యొసీవనుచు
కొదువ భాగ్యములు కృపవలనె యునగలుగు నీ భాగ్యమే నమకూర్చుమ
అనుచు నవిపతులిద్దరును పాదపద్మములవడి శివకున్నంగ పార్వతీవిభుడు
మీ కడుపు చల్లమీ గర్భవాసన। జన్మించుటకు శపియింపబడెను
వమున లోకములు పావనము గావించి। వరము పావనిగంగ బాలరూపము
భువన సుందరికన్య పుట్టనై యున్నది। వంశమంతటి కల్ల వన్నె దెచ్చుటకు [న
ఇక మీరు తపమాచరించ బని లేదు। పొందు మీ మందిరంబులకు వేడుకను
అని శంకరుండిట్లు దరంబుగ బలుక నతిపతులు బలుగతులు నతులు జేసి
సెలవు గైకొని వారి జాలరుల కొలువు గొని। శేఖర వ్రేళ
వదు మునాగ పట్టి మందురోమము ల్ మెరసి
అంగ కంఠకు నింతి కడు చిక్కుట। వలినాక్షి చను మొనల్ నలు వెక్కి
మూసనీ నిండెను। వారి చలికి తైలము। చేరిరిగా

చక్రవర్తి గర్భమున గంగాదేవి జనించుట [మున

మంచి వారము నాడు మంచి నక్షత్రమున మంచి లగ్నము నందు మంచి యోగ
నీలకంఠుడిచ్చిన వరము హాట్యమున। బాలారి చక్రవర్తి సంతోష మొదవ
వరము పావన గంగ బాలరూపముగ। జగములెల్లను గొందడనమా

ఆమాటలువినుచున అలంకరించుచున్ | ఇంతలుదయించిన బిడ్డందిననదియు
పుత్రిజన్మించెనని భూరిదానిచ్చెను | పదవేలుపదిలక్ష పాడియావులను
హారములిచ్చిన పట్టువరములు చేకూరునని | దంపతులిద్దరుతా వినోదించిరిగ
బాలజన్మించెనని జాలారిపతులెల్ల | పసుపునూనెలుదెచ్చి బాలజూచిరిగ
బాలికారత్నంబు బంగారుబొమ్మవలె | కల్పవల్లిగా సల్లసిలుచుండ
బాలికామణిగాని జాలారిసఖులెల్ల | జలమాడించిరిజలజలోచనలు
జలకంబులాడించి తిలకంబుమరిదిద్ది | బంగరుయ్యాలలో పవళింపజేసి
అంగనలు గూడియా గంగాభవానికిని | మంగళారతులను రంగుగను బాడి

పురజనులు గంగకు లాలిపాట

శృంగారవతులెల్ల బంగరుయ్యాలనూచి | లాలిపాటలు పాడి రలినీలకచలు
లాలిగంగాదేవి లాలిశ్రీహరిపుత్రి | లాలియంబుజనేత్రి లాలిశుభగాత్రి
లాలిసద్గుణసీమ లాలివరధామ | లాలిపుణ్యచరిత్రి లితేంచుపకర్త్రి
లాలిపురహరురాణి లాలిమంజులవాణి | లాలిబంగారుపేణి లాలిమృదుపాణి
పాపహారిణిలాలి పద్మలోచనలాలి | పరమపావనలాలి భద్రఖ్యలాలి గడు
అనిఇట్లుపాటలను వినసొంపుగాపాడియా | సతులు సంభ్రమముల జేరితులితాం
రత్నాలబొమ్మవలెరవణించెల్లెనుదినదినంబులబాల తెలివినొందుచును
అంతకంతకు బాల అభివృద్ధిబొందుచును | శుక్లపక్షపుచంద్రువలెసొంపుమీరుచు
తనతల్లినాయమ్మ ముద్దుకుండగజూచి | పోల్చినట్లుగ నేర్చెపో తిరత్నంబు
బొర్లగిలబడనేర్చె పాత్రిళ్ళపల | వెలదమొంచివుట్లంట్లు వేసినట్లుగను
ధరబలూకను రీతి ద్రిప్రాకగనేర్చె అంతకంతకు తప్పటడుగులను నేర్చె
తనయీడుగలచిన్నె నితలను గూడుకొనకబలదాగిలిమూత లాడగనేర్చె
సంగీతసాహిత్యపరవిద్యలయందుగురుతం తెలియగనేర్చె. అగణితగ్రంథంబు
శబ్దజాలములతో చదివిచెప్పగనేర్చె | విద్వజ్జనుల్ జూచి వేడ్కనొందగనూ
యింతిచక్కదనంబుయెంచశక్యముకాదుపున్నమచంద్రునిబోలుమోము
నీలమేఘపుకాంతినొనరుచుండునుకొప్పు | అర్ధచందురుబోలునలిక సెన్నొ
సల్లకలువలబోలునారీమణికనులు అంగనకునుబొమల్ సింగిణీవిండ్లు [దురు
మానిపలువరుస మల్లెమొగ్గలతీరు | మేలద్దములతీరు మగువ చెక్కిళ్ళు
బాగయినకలకంఠిమాగాడునర్పంబు చెన్నుమీరినపడుసిహామధ్యంబు
నభయానని .. ల్ శగధిరంగము | పాలుపైనకన్న యుకుపొన్నపుప్వాభి

కాంతామణి పులకదళి కాపత్రంబు, ఎలనాగపిరుదలు ఇసుకతిన్నెలగ
జలిదారకరత్నములు చిగురుజొంపంబులు, అన్నవిపెన్నొడల్ అరటిబోది
అబ్జాక్షి జంఘికలు అలరువన్నెలపాదులు తామరసంబులు తరుణిపాదములు
మానినీమణి నడకపుత్తడిగజయానందు, రాకేందుముఖి స్వరము కోకిల స్వరం
భామినీమణి నవ్వు వెన్నెలసిగ్గు, తొలకరి మెరుపుతో తులదూగుమే
అంగనపలుకులు అమృతంబులు మొలకలు, వనితసుందర మెన్నదరముగాద
మేలయినట్టి గత్యాలు చెక్కినబొమ్మ చిన్నిముక్కు చెలువాలకొమ్మ
కొమ్మగాదిది ముంగిపుట్టైన కొండమ్మి, తిమ్మిగాదిది మంచి తగుపూలదండ
దండగాదిది ముంచితగు మేలుబంగళువకలు చిగాదనిసెంబి ఘనసమైనచిలుక
చిలుకగాదిది మంచి చిత్రజునిచేబంతి, బంతిగాదిది మేల్మి బంగారుదంత
దండగాదిది మంచి కప్పురగద్ది, గంధిగాదిది హొంబల్ గంగుపొన్న
నారిగాదిది మంచి తీర్చిన పువ్వుబోణి, బోణిగాదిది మంచి బొమ్మవైన వాణి
వాణిగాదిది మంచి పలికించు పక్షి, పికము గాదిది మంచి నెనరుంచు తీరు
చిన్నారి పొన్నారి చెలువుమీరు మితారి మెరుపైన పర్యాయియున్న గౌరి
త్రిభువనమోహిని కన్యారత్నంబు, భువనపావనకారి పుణ్యసంపాది
తరుణీమణులందు తలమానికము గణించి నలతేకు, తరుణిసుందర మెన్నదరముగా దన్న
అంబరమార్గమున తమజనుదెంచుచును, కన్నులజూచె శిగల్ల మాన్యకను
బింబరూప విలాసవిభ్రమంబులు జూచి, ఆశ్చర్యమానసున్నగుచు మునివరు
డు ఈ భువనసంచారి నారదుండు కంఠసీమల తాళగోపాలవద్దగద్దిరము
శివునికర్పించగ జేర్చారు మన్నది, తెలిసినత్తాలుగా తెలిసిదూరమున
మునిరూపమున మిసిమి మాహాకారముగు, యెలుక హూంబుననడు దా

నారదు డెరుకవేషము దాల్చి గంగకడకు వచ్చుట. (త్పెనుగా
పసిడికమ్మలు చెవులకాగా బెట్టుకొని, తీరమునకంత మునతీగె దాల్చెనుగా
నీలాంబరము అవికరిన్ను చేవ్రేల తొడిగి, ముక్కున గరతీగు మావిపై
మొలపంటకిడి యములు ముద్దుటునవముక విభూతిబొట్టు నుదుటి ముత్యాల
సిద్ధ్యాపుగుబ్బలు నుదన్ను వలత్రోక్కేటి, గురిజ పూసలు దాల్చెకుచముల
పాదేశిపిన తనపాణిగా తేసుకొని, చంకకట్టగ గట్టి దన్నచ్చు మనుదు
పట్టైన వేదములు బుట్టగా నమరించి, తలమీద బెట్టుకొని కానుకొరదుడు
మెరుక మెరుకో యవ్వ మెరుకో యటెన్నుచును, బాలామణీ ఘనను నమ్మరిన్చి

సాలెసారెకు తానువవతినిందిట్టుచును, జాలారివీథులను సంచరించనుగా
నాకునర్ధి మొరుకతలులోకము శేరనుచు, జాలారివీధులను సంచరించగా
తోరంపుబంగారుతూగుటుయ్యెలలోన, నామి గంగాదేవి చెలులెల్లగొలు
తనణిగంగాదేవి మొఱుగతమాటలను. చెలులారవినినంతసిల్లితె వేమకను
డినదరికి వేగరమ్మనిదాదినంపించి, పిలిపించి మొరుకతను పేర్మిరంజిల్లగా
నవరత్నఖచితమైనట్టిపీరమును వేసి, కూర్చుండగాబెట్టినుకొన్న మొరుకతను
కూర్చుండబెట్టికొన్నమొరుకతజూచి, తరుణి గంగాదేవి తానిట్టుబలికె
అప్పనమొరుకలసానియాత్మసేనొక్క, శేపుశేసితి నిపుడుతన కుండగను
మతిదాకలాండ మొరుకచెప్పజెప్పితే, నడిగివంకపదార్థ మందజేసెదను
తగినకోరిక జెప్పదగినదానివిధాన, యున్నదే నీకుక్కయున్నగంబీరుడు
అనిగన్నబలుకనప్పుడు మొరుకలసాని, గంగతో బలికె నఘునయ మీరగను
వినవేనాతల్లి యావిశ్వంబులోపల, మొరుకవారలుగలరు మొందరైనాను
నాకనరిమొరుకతలులోకమందున లేరు, సిద్ధముగనుమొరుక జెప్పనేలేదు
నామొరుకనేకదా నాగకంకణధరుడు, వరగగౌరీదేవి వరియించుబగుట
నామొరుకనేకదా ఈయనవిచక్రింబు. పరగచూడిన యట్టిపరిణయములు
కైలాసగిరినున్న గౌరీ మహాదేవి, కొరుకచెప్పితి మొరుకతను నేను
బ్రహ్మపట్టణమునభారతిదేవికిని, మొరుకగాజెప్పేటి మొరుకతను నేను
చెంగివైకుంఠమున శ్రీలక్ష్మీదేవికిని, మొరుకగా జెప్పేటిమొరుకను నేను
తెలియంగముక్కోటిదేవతాస్త్రీలకు, వరుసగా జెప్పేటి మొరుకతను నేను
వరునకు జెప్పేటి మొరుకతను నేగాను, దినసంబువివాహించు దివ్యకనంకను
ఎల్లవారలకునామొరుక లేకుండ, తెలియువు సంగతులు తేటతెల్లముగా
బంగారుచేటలోవలబోసి వేగమున, దేవమ్మరుణ్యాలు దివ్యరత్నములు
వెలదివినకోరికలు వివరించి చెప్పెదను, తేవమ్మరుణ్యాలు దివ్యరత్నములు
బంగారుచేటలోవలబోసి ముత్యములు, తనచేతబట్టుకొని తానగంగరూంబ
ఘాలనము నేర్చుకొని పార్వతీనాధుండు, తనకువిభుడగునని తలచి మ్రొక్క
చేతిలోముత్యములు చేటలోవలబోసి ముదముతో మొరుకతకు ముందనిడ
నాయమొరుకతసాని మగువ మ్రొక్కగ్రహించి, ఇష్టవేల్పులను బ్రార్థించి
స్వామిశ్రీయవతిశంఖచక్రధరుడ, యఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయకుడా
పట్టుగవేదములబ్రహ్మకిచ్చినతండ్రి, సింహాద్రినున్నట్టి శ్రీజగన్నాథ

కాశీవిశ్వేశ్వర గజచర్మధారుడా, కామితములీడేర్చు కాలభైరవుడా
ంయమ్మయిల్లాలవో సరస్వతి దేవి, నాకుతోడగుమమ్మ నీకు మ్రొక్కెదను
కవ్వాటాయ యుండు శ్రీకాళి కాళశక్తి విఘ్నములదొలగించు విఘ్నేశ్వరుం
బెజవాడలోనున్న పేరయిన కనకదుర్గ । కొల్లాపురీతల్లి కోరెదను నన్ను
బ్రగముననంతయుతల్లిజొన్నద కామాక్షిపాలుజనునహం కాళివో యాదిశ్రీ
పనూరాదిశక్తిరో లోకములపాలితలోడునీడయిన మాకుతోడుగావమ్మ
మదిలోనవాక్కులు మధురమైనా వాక్కులం గారు వాక్కులమ్మ భ్రమరాంభ
పలికినా వాక్కులుండకామాక్షమ్మ. తలచిన వాక్కులతగు శారదాంబ
ఒప్పయినవాక్కులమ్మవో యానిచ్చలమ్మ, చెలిమైన వాక్కులమ్మ దేవదేవమ్మ
అనుచునిలవేలుపు సద్గురిలిశ్రీయూడి, శ్రీరంగనాయకాంబిక చెయిబట్టుకొని ఎ
మగువసన్తోషింపమూ మొక్క వెలి కెవో తల్లి బెగ్గాబయో గంగమాంబ
భాగ్యంబు కలచెయ్యి ప్రతిష్ఠగల చెయ్యి సన్తానఫలమయిన చెయ్యినీచెయ్యి
ఒక్క కోరిక చేసి వుయున్నానా తల్లి, కాయుపండో యనుచు కలవరించేవు
కాయగా దేవరను కల్లాదే నిజము, శీఘ్రంబు యింతలో చేకూరునమ్మ
ఎలనాగ నీకది యెన్నాళ్ళకంటెనా, నొకటి రెండు మూడు వనిత జెప్పెదను
ఒకటియనగా నొక్కయేడాదిగాదమ్మ రెండన్న విను మరి రెండేడ్లు గాదమ్మ
మూడన్న విను పదిమూడేడ్లుగాదమ్మ సిద్ధముయియున్నదే చెలియ నీతంపు
కలుషహారి యగు గంగాభవానిని, శాపమున యిచ్చోట జననమొతిగా
మగ పేల్పు కొరుక్కమనుగి ఉగానున్నాడు, శర్వాణి వతినీకు సవతిగాగలదు
నీపుట్టినయావు నిజముగడీశ్వరుడు, నేవెళ్ళి జెప్పెదను నీతెరంగెల్ల
నిక్కంబుగ వారుడు విను జాడవచ్చునా, వచ్చినంతటిలోన వదలుటది లేదు
వేణముముగ ఖండతిరిగి వెడలదు శివుడు, నామాట నిజముగా నమ్మవే తల్లి
కల్లాడను నేను గరళకంఠుని సాక్షి, నమ్మవమ్మా యిదిగో నాబుట్టతోడు
అగ్ని సాక్షిగ నిన్న వారు పరిణయమయినతరువాత మెచ్చేవు తల్లిరో నన్ను
అనుచు వరుకలపలుకనానందమ్ము బొందితగ ఎరుకను మెచ్చి కాగంగమా
ఏమియిచ్చినదీయుయింతినీ ఋణముననుచు, కౌగలించిగావించి కడుగారవించి
దివ్యహారములిచ్చి దివ్యాంబరములిచ్చి, మానవతి కాంచనస్నానమాడిం
చి ఆనందభరితయై యపుడు యెరుకలసాని వెలది గంగాదేవి సెలవు గైకొని
తనదు మొప్పటిరూపు దాల్చి రజతాద్రికిని, పైనమైపోయెను వరపమునివరు

నారదుడు కుమారరూపము విడిచి కైలాసగిరికిఁ బోవుట.

కళ్యాణమునివరుఁడు కైలాసగిరి కేఁగి। చిరసవ్యసవ్యాదు తెన్నుమీఱగను బ్రహ్మాదులిరువంకఁ బ్రస్తుతులొనరింపఁ। ప్రథమకోటులు చుట్టు చేరి సేవింప పరమర్షివర్గములు ప్రార్థనలు గావింప। వామభాగమున పార్వతీదేవియుండఁగా గంధర్వకిన్నరులు గానవిద్యలు సేయ। నప్సరసస్త్రీలు నాట్యములాడఁగాను రత్నాలగద్దెపై రంజిల్లుచున్నట్టి। శంకరుని బొడఁగాంచి నమస్కరించి యీశ్వరుని పాహివిశ్వేశ్వర భవరోగసంహార। గౌరీమనోహర ఘనపుణ్య నీర మీజగంబున కెల్ల మూలాధారంబు నీవు నీకన్న వేఱైన దైవములు లోకమున లేరు నిఖిలలోకములందు నీ జాడఁ గంటి నేను। కన్నులకు కడవింత గనుపించె నేను హేలూరిపురమందు బాలరీతిని లో। కంటినొక సుందరిని కన్యకామణిని ఇలలో మరుగని బాల యొన్నఁగ లోకమున। ఘనతసుగుణజాలకము పుణ్యశీల వన్నెమీఱి పక్షి వన్యాకృతి శంకరుఁడ। యానరుశ్ఛప్ఫరగంధ మందారు కలతగుమని కానతి తగుదానికి నావశికి। సంకల్పసిద్ధుఁడవు సర్వేశ నీవు విరహాతాపము చిత్తనేగుమున్నె యిటుమో। కన్న బాలను సైకరుణింపవయ్యా అనినారదుం జూచి కగౌరినాధుఁడు। కనుసైగ జేసెను ఘనుఁడు శంకరుండు కనుసైగగావించి తగ విరహతాపము నమసుతత్తరపాటు గొని శంకరుండు మనసుతత్తరపాటునొందె శంకరుండపుడు। సభికులందఱు సాగిపోవఁదనుచు మఱియు బ్రహ్మాదులందఱి నివీడ్కొలిపితా। కలకంఠి పార్వతికి తెలియకున్నగ కైలాసగిరినున్న ఘనులు కన్యోతిసి। దాను వెళ్ళినజాడ గానరాకుండఁగ తామాంధకారమున నొగారేక్షుగనుండంగ తానొక్కడే పోయుఁడునయ నశివుఁడు గన్నజూచుట కై హేలాపురంబునకు నడుచుట (కైలాసగిరి కైలాసగిరివిడచి గంగానివాసముగు, హేలూరి పట్నంబు కేగ నీశ్వరుడు యేవంక జూచిన హేమశోభితముగ, పట్నంబు కల్యాణ పద్ధతిగనుండ అంతఃపురంబులు నాటకూటంబులు, కనకకంబములుగలిగివర్ధిల్లె (దుండ పవడింపుస్తంభములు పచ్చతోరణములు, కలియుగస్వర్గమాయి గనుపట్టు చున్నట్టి దమటు మహావాద్యంబులు శ్రావ్యనాదంబులు చెలరేగుచుండ (పుర కన్యలవాండ్రుగ జూచి యీశ్వరుదపుడు, వివరముగ జాలాదివీధి గనడాయి వివరముగ జాలాదివీనిగనలేక, తాను వేగమే నీళ్ళ కోనేటికరిగ నీళ్ళాటరేవయి నిలిచియుచ్చోటిని, నీళ్ళకు వచ్చేటి చెలులను జూచి

భామప్రాకారయుతపట్టణస్థానమునందు । బాలారివీథి యొప్పారె యదియ
విరికాంతలంపరు విశ్వేశుబాదగాంచి । వినుతింపదొడగిరి వీథులేర్పడగ
వసువృచెట్టున్నది పరగబ్రాహ్మణవీథి । జమ్మిచెట్టున్నది శూద్రములవీథి
విరజాజియున్నది వెలయకోమటివీథి । సురపాలయున్నది శూద్రులావీథి
సరిసింజయున్నది పరమవైష్ణవవీథి । పువ్వుతోటయున్నది శివభక్తవీథి
దానిమ్మయున్నది లలితసానులవీథి । వీడమ్రానున్నది వ్యాపారివీథి
మందారమున్నది మహిమామండావీథి । గునుగుచెట్టున్నది గుజరాతివీథి
పాలక్రమ్రానున్నది శీలవంతులవీథి । తాలపొన్నయున్నది కంసాలవీథి
శింశుపంబున్నది చిట్టకర్ణులవీథి । చేమంతియున్నది జంగాలవీథి
కరవీరమున్నది కాపుధనములవీథి । మొగిలిచెట్టున్నది వెలమలవీథి
నిమ్మచెట్టున్నది కమ్మవెలమలవీథి । మద్దిమ్రానున్నది మద్దెలమువీథి
జంబీరమున్నది నరగుంటలవీథి । సురపాలయున్నది పెక్కిలవీథి
పవడంబులున్నది పద్మసాలెలవీథి । బదరికమున్నది పట్టుసాలెలవీథి
మారేడులున్నది మహాకర్ణికులవీథి । దేవదారున్నది దేవాంగవీథి
తులసిచెట్టున్నది వెలయదాసవీథి । గురివిందయున్నది కుమ్మర్లవీథి
పొన్నమ్రానున్నది భోగకాంతలవీథి । తమ్మిమ్రానున్నది దాసీలవీథి
తెలిక్రమ్రానున్నది దేవతలవీథి । బాబరాయున్నది జట్టీలవీథి
మొల్లతీగయున్నది మూత్రాసులవీథి । గంగరేగున్నది కాళింగవీథి
జండస్తువున్నది చెలగు తెలగలవీథి । తుసిర్క్రమ్రానున్నది తుప్పర్లవీథి
వెలగమ్రానున్నది యలరుగొల్లలవీథి । వరదాచెట్టున్నది భట్రాజవీథి
పోకమ్రానున్నది పొనగచాకలవీథి । మర్రిమ్రానున్నది మంగలవీథి
నిత్యమల్లెలు లవు నెరయజడ్డివీథి । బొమ్మతుల్లున్న పొండిలవీథి
ఊడుగుమ్రానున్నది వెలయ మాదిగవీథి । ముష్టిమ్రానున్నది మేదర్లవీథి
బూర్జమ్రానున్నది పొనగ నెయ్యలవీథి । చందనంబున్నదే జాలార్లవీథి
అనియిట్లు వేర్వేర నన్నివీథులగురుతు । విన్నవించిరి స్త్రీలు విశ్వేశునకును
విని వామదేవుండు కాజాలముదమందె । నంతలో సూర్యుండు అస్తాద్రికరిగె
పరగ కూర్పుకు చేరెవరుసమందానమలు । సంధ్యాదీకటిగ్రమ్మె జగమున
వికసించెకలువలు మొకరించె తామరలు । వినువీథినందంగ వెలసె తారకలు
జగము తేటగిలంగ చంద్రోదయంబయ్యె । పండువెన్నెల భాగ్యాగంబు

శివుడు జంగమవేషముతో గంగాదేవిని జూచుట

అపుడుగౌరీనాథు డంతరంగమునందు। గంగకును తనరూపుగానరాకుండ
తనరూపమంతయును దాచిపెట్టనువిడిచి। జంగమ వేషంబు వేసుకొనెను
కడుమునవలిరూపంబు మెడనురుద్రాక్షలు। కక్షపాలవిభూతికమండలంబు
మసిడిగింజలపేర్లు మొలనిండచర్మంబు। కురుచకెంజడలును కుచ్చులు
భసితపుండ్రంబును పైపెద్దపులితోలు। కర్ణకుండలములు గంధంపుబొట్టు
పటికంబుపేరులుపాదంబులకుగజ్జెలొక చేతగప్పెరవరలుశూలలు [రుడు
ఎడమభుజమునశంఖుపిడికిటను నొకగంటగొలుగుపావుకోళ్లుదాడిగెకంత
ఆపట్టణము జొచ్చియున్నవీధులయందు। కపటమార్గపుభిక్షగావించెశివుడు
గండవాయించిశంఖంబూదుకొనుచు । జలారివీధులను జనుదెంచెశివుడు
జుమ్మమునియోగలుసాలవుప్పట్టెను। వల్లచీమలబారు కొల్లలైయుండె
ఉమిసుకరోయక చుల్లంబుపదరక। ముక్కుమూయకకనులమూయుంచ
ఆత్మలోవంతనేమిఅనవ్యాపడకుండ। జాలారివీధులబను దెంచెశివుడు (కొక
అజాడశివయోగి వనుదుభిక్షుగుచు।శంకుదేవుయ్యతో జేరి నిలచెనుగా
భిక్షయడిశంభుండుబిలుచగావేగమువ। కలహంగామిదై గంగాభవాని
బాగైనబంగారుతూగుటుయ్యాలనిగి। వులికిపాటునవచ్చియొయ్యారిగంగ
కరకంకణాదులుఘల్లుఘల్లుమనంగ।రిడిగెమెరుపువిధాన దేహంబుమెరయ
వలయునకరపదార్థనంవన్నిమయినట్టి । యన్నంబుభిక్షగా హరునికొనగ
భిక్షగొనిశంభుండు పిలచినవలుకక।శివశివయనుచును శివగుడిదర్ల [గా
జంగమవల్లభుడు దర్లిపోవుటజూచి । గంగమాంబి చాలకళవళంబడెను
ఇదియేమిదైవమా ఈజంగమవిభుడు। మాటాడకుండ తామర్లికొమెను
నిలువడాయెనునొకనిమిత్తమైనను। ఇగుగుపారుగులభిక్షమిమ్మనుటలేదు
చాలునవనియనడాయెచాలదనియనడాయె। భయమేమిదనట్టుపారిపోవుట
జంగంబుగాదితడుసాక్షాత్తుశంభుండు। నను జూడవచ్చినవాదుండు నిజము
తొవరినడుగకభిక్షనీయంటగైకొనెను। కను తెరిచూడకేమనకుండజనెను
జంగమైతేయిట్లు నన్ననన్నగపోడు। నిజముగాజంగంబు నీలకంఠుడు
నాగకంకణధరుడునను జూడవచ్చెనని చెలియ మొనుకుదుండి చెప్పిపోయె
తరుణిచెప్పినమాట దాకలాగానేడు। నాకుదర్శనమాయె ధవళవర్ణుండు

ధవళవర్ణునిదాసి నేనట్లుభరియింతు నలిగిపోయినరీతి యాతడు జనను
పతినిగూడని భాగ్యభోగ్యంబులేటికని, విరితరంబులంబరవె వేలకొలదిగ
సుకామాంధకారమున నేమిచేసెదబాల, తలగట్టుకొనివళ్ళుతాళజాలక
నుమారుమూలలనునులకమన్నుంబుమీదను, గంపమునుగిడివడుకునెమా
ల్లుదుచాలరాతిరియయ్యో బాలతిండికిరాదు, ఆఁల యొక్క గడియయాగేది
గాదుఇంతసేపాయె బాలేమితిండికిరాదు, చక్రమ్మగుండెలుజల్లుజల్లుమనె
నుఅందరుదిగుచున్నదిక్కులువెదకి, యికనేమిదైవమా యనుచుభీతి
లుమారుమూలలనునులకమంచంబుమీదను, వవళించియున్నట్టిబాలికను
జూచిగుండెజల్లుమటంచుకొమ్మదగ్గఱవచ్చి చిన్నబోయినమోమునకనుల
నఁజూచి ఇదియేమినాతల్లిమూలలాగుచున్నావు, వన్నెమీరినసొగలు వాడి
యున్నావు పలువెందుకునీవుపవాసముల్ జేసితివి, యెవ్వరేమనిరినీకేమిలో
వంబుతో మిగావతెనునీకేవసవిలోపంబు, మరుగబెట్టక నాకునెరిగించవ
మ్మ అన్నంబుకూనినీవలుకేల జేసితివి, నీకునోస్వాధేమినీతలంపేమి(తల్లి
ఇవుమవచ్చనజంగమేశ్వరునిబాదగాంచి, జనుసుచున్నావే మొనఘుమనా
అబలనేనుండంగనామీఁదబంగమునకు, భిక్షనీవేటికి బెట్టబోయితివి కలవె
పిశాచములు జంగంబువెంట, వదలినేనీమీద నొక్కభూతంబు
వెరిజంగముజూచి వెదకుచున్నావేమొ, తల్లికివి బిడ్డనుదాపెలచెవుచు
తప్పయినవొప్పయినతల్లితోడుతబిడ్డ చెప్పవచ్చునుధర్మశాస్త్రంబువినవె
అతుచాటునకాయమరియున్నవిధాన, తల్లిచాటువిధాన దాగుండవచ్చు
తల్లిచాటునకెంతతప్పుచేసినగాని, యదివసుకిపోవునాయమ్మలోకమున
నేనుతల్లినికనుక నీవునాచకచెప్పు, నీదుకోర్కెమైన నిజముకావింతు
సిగ్గువిషయమున చెప్పజాలగలేక, కొంతసేపుండి సంతోషంబుగలిగి
చెప్పకతీరదని చిత్తమునఁదలచి, కలకంఠగద్గద కంఠమైపలికె
ఓతల్లి చక్రమ్మయొప్పగవినవమ్మ, నీకు జెప్పకపోతె నాకేమితెరవు
నీతోటిజెప్పవలె నీవు నమకూర్పవలె, నీకుమించినవారు నాకెందుగలరు
గర్భవాసమునందు గన్నతల్లివినీవు, తప్పుజేసితినిదె యొప్పయిననీదె
నామీఁదవలపుచే నన్నుఁజేకొరకు, వచ్చిభిక్షముబట్టి వలచిపోయెనుగ
పాడుగుడిలోచేరి వరసుకుచున్నాడు, అతనినన్నునుగూర్పవమ్మ ఈక్షణ
ముజంగమువిభుడనుచునందేహపడితివా, విషమునానముజేసి విడుతుప్రా)

ణంబు అరసిచూడ నాకాశ్చర్యకరమైయున్నది, జంగమువిభునకును జూడ చే
యునదియెంతనిగంగ బలకంగ నాశ్చర్యమును బొంది పెగవుమదిలో బుట్టు వెలది
కాదని తెలుపమి నా తల్లి నీవిట్టి మాటాడితివి, పసిబాలనీవు పాపమెరుగవుగా
మాట్టి జంగముజూచి మాహాపద్దావేమి యిదియేమి పాపము తెలుపగంగ
రాదుమాయజంగమువాడు మరులుకొల్పెనిన్ను, మరు కేల కొంటి నేమంకు
జంగమునకు మరులేల కొంటివే మంకుజంగమునీవు, పాలతిరో నీకీ బుద్ధి రావ
మ్మా వలవుదేపెనుగని వార్త భువిలోవల, చెప్పినమాటలు చేసితి వతల్లి
నీబుద్ధి లేమాతెలిసినిత్రి లేమూతెలిసి, త్రిప్పికొట్టకయిట్లు తిరిగోమనసు ఎబ
లనీవెక్కడ నాజంగమెక్కడ, నవ్వారాకను గొన్న నరుతెల్ల నిన్ను చలి
యు మనకాలారిజాతి మసారెడ్డది, వెలివెయ్యరా మనకుంపటికగూడి
వెలివెయ్యదము కాకులమంతగూడుకొన, అవ్వాదెమ్మొందు కేలగకోటిక
నతిప్పించుకొన పేలదండంబులనెల! నలకు వెంటులలోననకీర్తి యేలము
కపూర్తిపడితే మకడుపునింపగవలెనా, కడుపుకుంపవివట్టికమూర్తి యేం
కులమలోవల మహాగొప్పవారికి నిన్ను, నివ్వావలెనందు మేమెంచుకొన్నా
నీవా)తయిట్లుండనీ వేమిజేసేవు! త్రాలకొలది మాటవస్తుంది రోజు (ము
కులమువాకి కొండెజంగానకు నిన్నుసమకూర్తునని నేవలుక లేను నీవు
రోపించినా నీవెన్ని కట్టినా జాతిమాలినమాట పయిపడే నాకు అంతల్లి
బలుకంగ నతిభీతినొందుచును, పరశాస్త్రిశిగంగ తల్లితోబలికె అట్టిత
నువ్వులమూర్తి యంగకానుకపైరి నాకేశవంచిత స్త్రీనా కంకణము సను
జాడవలెనంచు మనమునుద్దేశించి, వచ్చెరాదమ్మ మునవాదలలో కివుగు
అపరాధములునోడినవనాకుపావంబు, మీరుచెప్పతోకుమాయమ్మ కాన
నామునవిచెల్లించి పావముని కరుణించి, యంబికేశునకు నర్పించవమ్మ
అంబికేశునకు నర్పించనంటివా, విడుతునపా)ణంబు వేయునింకేల
అనిబిడ్డవలుకంగ వయ్యాయెమాయనుదునుబాలికామగితోడబలికె చక్రమ్మ
నాతల్లి నాయమ్మ నన్నుగన్న నాతల్లి పసిబాలనీకంతవంతంబు పడ్డ [న్నా ప్రే
మాయజంగమువాడు మరులుకొల్పెమునిన్ను నాగకంకముడమాచునమ్మ ము
విజముగాజంగంబునిటలాక్షుడై తేను, సుదతిరో సంసారసుఖమెరుగవద్దా
హారిణివంసారంబు అదియు నెట్లుంటివో వివరించెదను నేను వినవె నాతల్లి
పెట్టుసామ్ములు లేదు పెను బాము లేగాని, వుయ్యగంగము లేదుబూడిదగాని

కట్టుకోకలు లేవు గజచర్మమే కాని, పుఱ్ఱకంచము గాని తినగిన్నె లేదు
ఎక్కు వాహనము లేదెద్దు గుఱ్ఱము గాక, తలకు పువ్వులు లేవు నెలపువ్వే కాని
ఉండ యిల్లు లేదు వంశప్రాముఖ్యా లేదు, వూరిలో భిక్షంబు గుడిలోన నిద్ర
యుంతిరో మాడ గాడిగుదిగుకన్నులు, మెడను రుద్రాక్షలు మేనంత బూడి
గడు వేడ్కతో వల్లకాడంచు దిరుగుచు సహవాసము పిశాచములతో నుం
డెను బూమకంకణము పెద్ద పేదరికంబు దిక్కు వాలిన వాడు సాక్కు వ్యాసన
దినములడిగిసమవాసునలిరూపము కాదు, కులగోత్రములు రెండు తలవ
లేదు శాన్త చిత్తుడుగాడు చపల స్వభావుడు బహు కాముడు గ్రహపరము ఘూ
ర్ణుండు పునాక పేరులు బొక్కపోలు వాకఫరియుంది, ఎవ్వరు నుట్టని యొమక
బాలనోని వ్రిబక గార క్షైపోను యిట్టి వానిని నీవు మెట్టువల దితివి (దాల్చ
వానునీతో గాపు గము కాశించు మాని జెప్పె. ఏమి నిరోధములు నీకు నేర్పరియాగ
యుంతివిన్నిట్లు [illegible] జేసిరిగాని, శూలితో సుపొందుసుఖము లేదయ్యె
[illegible] ముంపారబ్రతుకుచు సుఖముకు గడో
[illegible] వెస్పటం దంబు గాదు
సాగని బ్రతుకు [illegible], సవతి [illegible] బుద్ధి [illegible]
భాగ్యములున్న [illegible], [illegible] బ్రతుకు చెప్ప రా
వది వేలుగలి [illegible], [illegible] బ్రతుకు చెప్ప వేమ్మ (దు
సవతియోనను బ్రతుకు [illegible] కానిదొంగనము కాదు
అలున్న విషు [illegible] నాటలు చెల్లవు, [illegible] యేము కాలి బ్రతుకు నొ
ప్పక్రిందను [illegible] తో [illegible] అతంబ
బు [illegible] యేము కాలము [illegible] బ్రతుకొంచు మన్నా ఆడబి
డ్డల బ్రతుకంత [illegible], [illegible] వసి
తగో భువిలోన [illegible] దిక్కాగా, సుఖము యునదక్కవలె ఘి ది జీవులకు
సుఖమొసంగని బ్రతుకు సున్నె మయ్యనివి [illegible] హీనవు వభరవి లేనివ
మానహీనుని పొందు మర్త్రి లేసిరాజు, పతి లేని జీవనము మతి లేని నిద్రలు
దీపంబు లేనిల్లు దీనమునజానిలగవు కవిత్వ [illegible] వాత చలి లేని మంత
నన్ను [illegible] వన్నె మాలినసాన, కలువ లేని కోలను నెలలేని రాత్రి
యి [illegible] కనిసాధించకుంటేను నలకపసిబాలన తెలియగదె

అనియిట్లు చక్రమ్మ అళలకేశ్వర చపలోడి పుంజాలమూసె కొక్కరోయనుచు
కొమరొప్ప తూర్పు వేసవచుక్క దోచెను కావు కావని కూసె కాకిగుంపుల్లు
తూర్పు తెలవారె బారెకలుకళ దప్పె వికసించె పద్మములు ముకుళించె కలువ
నెలతపై హాహాయనిదూరకంటికి రాకపాటు గుడియుండుం దెవరమేశ్వరు
తెల్లవారకమున్నె తెలివినొందుచు హరుడునగలజెన్నొన్న దానను వయ్యారిగన్గ
జాలారివాడకును దెచ్చికొంభుండు వలమూరిభిక్షయని వలుకుచుండెను గ
చక్రమ్మ వేగమె నజలదంపు చేవచ్చి యిటురాకనుచును యెదురుగా నిల్చి
మాచేతి యన్నంబు మనసు నీకెటు కాళ్ళనీకు వేసెదియ్య నిత్యంబు హాది
పోలును వేసేటి దియ్య పొద్దుప్రొద్దుకు కాది మురికి వేసిచెయ్య మావుప్పా
మాది, కంపు వేసిడిచెయ్య గడియకగడియకు మూరి, హేను మీసె చెయ్య
వ్యేళమాదీ, వట్టిచేవలకంపు వాసించుచున్న మతిచ్చి చేవలకంపు పడిథవిల్లు
సవక్కసిల్లలు పెచ్చి (బతికెను వారిండ్ల భిక్ష మనుగుట నీకుబి) ఆ మెట్లు బుట్టె
హితవు యెట్లాయెనో ఈ మర్మమంతయును కానవచ్చె మమా (కన్నులకు నే
మటుమాయజాగాలు మాయనాదులు మీరు మతములో పలిదొకటి మన
సాకటికన్య పావలుగలరు బెనుకుదురనిను జూచిరా రాదు నీవనిరమ్య జన్గము
లు మరులుకొని తింగెరు మటు మాయలికజాలు, మచ్చుమన్ను (వారు మా.
జంగాలు ఇది మొదలు రావద్దు ఈ వాడలో వలికి తిరిగిపోకున్నే మపవువుదీసెద
వు జాలారివీధికి సారె సారెనీవు, వరుగెత్తి వచ్చేవు పాటువప్పేవు
మరులుకొని వినుజూచి మాచిన్నపావలు, రట్టాడి నీతోడ రాలేదు రేమా
షట్టమంతటనీవు వట్టరాదాభిక్ష, నిండదానీకడువు నిర్భాగ్యహరుడా
వద్దన్నచోటికి వాదింపవచ్చేవు, చాలునీవేలాటి జంగమవయ్య
నిలువకుండగ నీవు తోలగిబొమ్మిచ్చోటి, యిం దినాదగతో వమంచిది కాదు
మాటజడిచెప్పుట మర్యాదగాదయ్య, యొంతనీమదిచాయించుకోవయ్య
అనియిట్లు చక్రమ్మ తనతోడ బలికినమాయ జంగము బలికెను గువతో నప్పు
జంగంబుగన్న వర్యజీవులు మీరు, తండ్రిభావంబుగా దలచుకోవలెను
అదియూనిపొమ్మను చుఅల్లరలు జేసెవు యించ రాదెవు పొమ్మనుచు బలికె
నెలకరో కోపింప నేనేమి జేసితిని, జంగమునదరివి దనుదెంచితిటకు
కడుపేదమద్రనై కనులోకముల నెల్ల, సంచరింపగవలసె జంగమేశ్వర్లు
తిరుగుమని జంగమును వరశుష్టి(రాసెను సంచరించగవలసె జంగమేశ్వర్లు

సంచరించినవాడు జంగంబు జనానుచరియించు మర్యాద జంగమేశునకు
తప్పనాడకు తల్లిదయయుంచు నామీద, మరియాద తప్పినమాటవృథగాను
సుతులెవ్వారైనను జూచివచ్చుటకు, నాసాంవుపెంపేమి నాయందు క్షమి
తనయుద్దరాంద్రకేతాగడగావలికెను తిరుగుచున్నాను దేశదేశములు (రు
ఇకనువచ్చేవారు యేమనుభరించేరుమమ్మజూచినఎట్లుమరులు. కొన్నినెలద
రనములుడిగిన యట్టి పసలివాడను గనరూఢి కలవతులై తేరో యుతేవను
మావెంటినెందరుమగువలొస్తున్నారు, జోరెలోఎందరుసుదతులున్నారు
జడలోననెందరుమగువలొస్తున్నారు చంకలో నెందరు సఖులున్నారు
నారూపునారేఖ నచుజూచిపోలేక, మందమేళమునకు మురలుకొన్నారు
చూడవే నాతల్లి మాచినిజముయితేను. పల్లవరచడె నన్ను గట్టిగానీవు
కొమ్మజెప్పెదమాకు కొడుకులిద్దరుగలరు, పేరయ్యనయిద్దరు పెండ్లాలుగలరు
మహాసుశోభిత ధనపతినాకు నేస్తుండు, కొండమీద ఇల్లు వసాగియుండు
కలరుఇద్దరుమంచిఘనమైనచుట్టాలుశరధిజొచ్చిన దానవురదొకడు గలడు
బ్రహ్మహత్యాదోషంబువరిపూర్తమైనాకు, బొల్లిదేనాంబుయెయ్యోపోలరో మూడు
మైలైనయాడివాడుమెనజటిమినగాని, పాతికో యీబొల్లిపోయినది కాదు
శరధితరచినినాడుగరళంబుమ్రింగిన, పాలతిరో యీబొల్లిపోయినదికాదు
సకలదేశములెల్లసంచరించకగాన, పోదు పాతంబనుచుబుధులుజెప్పిరిగా
బొల్లిదోషంబెల్ల పోవుటకునేనిట్లు, సంచరించవలసె జంగంబునగుచు
యింతియేకాని నే నితరము రుగనుగాని, దూరనాట తల్లి దోషినేకాను
వనితనాతల్లి నీవాదలోపరాను. ప్రియములో నీయింటి భిక్షముగ లోను
అనియును శంభుండునచ్చోటునిడనాడుతనదు ఎప్పటిబంధములను కడవర
తల్లిచెప్పినమాటలెల్ల చెవులారవిని, తనగుండెజల్లుమని తాగంగమాంబ
తొలగిపొమ్మనివారుసదూలనాడినమాట, తానయినదాలక తల్లి కట్లనియె
తగునటేనాతల్లి ధవళవర్ణు నీవు, నిలువకుండగనీవు తొలగించినావు
నామీదప్రేమ చేసన్నజూచెదరకు, పనిబూనినచ్చినవలుమారుశివ్రుడు
అవలించిపొమ్మంటివమ్మ నాకోరికవముకూర్చు టెలాగు చెప్పుమీయమ్మ
నీవుకోపించిన నీవెన్నితిట్టినా పార్వతీశ్వరునిపై భ్రమబాయెనమ్మ
అనియిట్లు శ్రీగంగ తనతోడబలికిన, చెదరనాడగలేక చక్రిమ్మలి

శూలితో మనపొందు సుఖము లేదని నీకు, మనసెంత విరచినా వాళ్లపై తివిగా
గట్టిగా వద్దంటె కలికిరో నీమనసు ఉసురుమనుచుంచు నదిరేల మాకు
లోలాక్షి నేను ఈలోకమర్యాదలు వాదవనన మాటలాడితిని తల్లి
నిజముగా శంకరుడు నీనాథుడయి తేను గస్తూరి మెట్టికె నెలతరో మాకు
ఎద్దులుబండియు నేకమలయుండేన, ఆంతేసి గట్లయి వనదకి పోవచ్చు
నీలకంఠుడు బాయజాలకుండేన, నిలువనా శగట్లమూ కన్నెగా గడియ
అంతటికి నీతండ్రి యధికారియున్నాను అతనితో నా మాటవభిలాష జెప్పు
నిను బెండ్లి సేయంగ నేన కర్తుడుగాను, కరమొప్పగంతోటి కర్త నీతండ్రి
ముదితచల్లకువచ్చి కుంతవాచగనేల, దుగపు పిడమాట కనుదూనమేల
నీబ్రతుకుమనతనకు నేనంత జెప్పన, వెలదిగట్టీనట్లు వినువసయి తివిగా
జగములంతటి నిశంకరుడైనవాని, యొకుగుకును బేదరికమున్నబని లేదు
కొలిచేటివారలకు కొంగుబంగారంబు [illegible] నకీడు నాతల్లి
అల్లదిగో నీతండ్రి వకనితో దుశజెప్పంవా [illegible] నమకూర్చు
అగితల్లివలుకంగ ఆమాట [illegible] తండ్రి [illegible] తొవిట్లు బలిక
బాలారివంశాబ్ధి చంద్రసుగుణాక, నగభేదిబైభవ [illegible] తండ్రి
నిన్నుపోయి వరాత్రి నీలకంఠుకు వచ్చి [illegible] భిక్షకైనాను
భిక్షకయి కొనితాను బెదరివడ్డవిధాన వరుగెత్తు [illegible] పాడుగుడిలోకి
తవరి పేదుడయావతప్పకుండగవచ్చి భిక్షుకుడుగ [illegible] వాతల్లి
ఈవాడిభిక్షమునకొప్పుకుగాదనగ మూరుమాటాడక [illegible] యనుగా
పాడుగుడిలో చేరివరకే శుకు [illegible] బంగరము [illegible] హారుడు
వన్న బెండ్లాడుటకు నాయిందరయాశతో, జంగమువేషమూ నటను దెంచివాడు
జాగుసేయక వన్న శంకరునికర్పించి, శాశ్వతంబు కీర్తి జెన్నారు తండ్రి
నాగకేయూరునకు కను బెండ్లిగావించి వుడమిలో వర్ధిల్ల [illegible] మీతండ్రి
అనిముద్దుకూతురు తండ్రితో బలుకంగ వర్ణ్య పావం [illegible] శంకు దేవయు
చాలచక్కిలిబట్టి బలుమారు ముద్దాడి, పలికె [illegible] సువార్ణ [illegible]
నారత్నగర్భమా నాతపఃఫలితమా, నాపెన్నిధానమా వనగన్న తల్లి
పామాస్యదాహారుడు వర్వలోకంబులకు నారాయణుండును ఆదిదేవుండు
భువనంబులొగ్గించబట్టించశిక్షింప, పరమబ్రహ్మస్వరూపముగల్గువాడు
మారువేషము చేత మనయూరు జొరనేల! వరికించి వనమువరాది పారిపోనేల

పాడుగుడిలోఁ జేరి పడియుండగా నేల, పరదేశివలె తాను తిరుగంగ నేల
దయ సేయుండగా నాకు దర్శనంబీరాద, బాలనర్పించుమని పలుకంగ రాదా
కామరాజుం జేసిన శివు పెద్దలను బంపి, బాలనర్పించుమని యడిగింపరాద
నన్ను నన్నుగ వచ్చి నన్ను నన్నుగ బోక, తనకేమి యది లెన్నక నుపించదనమ్మా
నిజముగా జంగంబు నిటలాక్షుడయి తేను, దర్శనంబిచ్చుట తప్పకుండగను
దర్శనంబీకున్న దగువారలను బంపి, యుబలనర్పించుమని యడిగింపలేడా
కర దేసివలె తాను పాడుగుడిలో నున్న. దేవుడని కీవిట్లు తెలియనమ్మెదను
యీమాట నిజముగ నెవరితో జెప్పిన, కాదనియందురు ఘనతగాదమ్మ
మహిమీద గొప్పరుమూయు వాదులుగలరు హరుడు నిశ్చయంబనుటనదియెట్లు
గురుతు, నాకునమ్మకముగా నాగకంకణధరుడు నిజరూపుతో వచ్చెనిను
పెండ్లిసేతు. హరుడు నిశ్చయంబన్న గురుతు తెలియకనిన్ను పరిణయము సేతు
గంగాదేవి శివుని తనకు భర్తనగుమని ప్రార్థించుట ననిపలుకంగ లేను
అనితండ్రి పలుకంగ ఆమాట కేమియును మారుబలుకగ లేక మగువ తానపు
కరయుగంబులు మోడ్చి శిరముపై బెట్టుకొని, తగ నీలకంఠుపై మనసు నిలిపి
ఘనతీవ్రధ్యాన పారీణయై మమతన్, నిటలాక్షుపై భక్తి నిల్పియిట్లనియె
శ్రీసదాశివశంకర జీవదయాకర, దీనసంరక్షణ దేవాదిదేవ
సర్వభూతాంతర్య హరమనోహర, నిగమాంతసంచార నిరుపమాకార
భవహర సర్వేశ పరిపూర్ణధవళాంగ, పాపసంహారలింగ పరమాంతరంగా
నీవు శంకరుడవని నేనెంత జెప్పిన, నాతండ్రి నిజముగా నమ్మడాయెనుగా
నను పెండ్లియాడుటకు జనుదెంచితివి నీవు కార్యకారణమగు ననికిరాగనికేల
జగములు గని పెండ్లి సంభ్రమయత్నంబు, నిజరూపున లెనీవ్ర నిలువంగవలెను
నిజరూపుతో నీవు నిలువకుండగ నిన్ను, నమ్మజాలగ లేడు నాతండ్రి నిన్ను
దర్శనంబీకున్న దగువారలను బంపి, బరిణయము సంగ తేర్పరించు దేవ
నగుబాటుగాకుండ నాప్రజ్ఞ జెల్లించి, పుడమిలో నామాట బొంకుకాకుండ
అక్షీణకరుణాకటాక్ష వీక్షణుడవు, మూడులోకంబులకు మూలకారణుడ
వనిగంగ బలుకంగ నంతరంగమునందు, కరకరహృదయుడై గరళకంఠుండు
బాలపై కరుణించి పరిణయములో లక్షై, పరమర్షివర్గముల భావమున దలంచె

శివుండు సనకసనందనాదుల రప్పించుట.

తలపు మదిలోనాటి తక్షణమె వడలిరి పరమయోగీంద్రులు ప్రసన్నంబుల గుచు

సనకసనందన కౌండిన్యమాండవ్య, శౌనకవాశిష్ఠ వన్మునీశ్వరులు
ఘనతమీరంగమార్కండేయజమదగ్ని కశ్యపాత్రేయాదిఘనమునీశ్వర్లు
అలరుకరమునరుద్రాక్షమాలికలతో, కెంజడమూకల్ వ్రేలలాడుచును
కక్షపాలవిభూతి కమండలములతో, జడలుతూలాడం జనుదెంచిరపుడు
జనుదెంచిమునివరులగని శంభుదేవుండు, వారికుశలములడిగిగౌరవము జేసి
వేర్వేరనందరిని బిలిచియున్నన జేసి యమ్మగద్దలును నిచి యోచియని యెంచి
ఘనులారమనులార కడుపుణ్యవంశులార వనపావనులార భవ్యాత్మ
కల్యాణవదనమైన గంగామహాదేవి, సకలలోకాధార శాపమార్గమున
నేలూరివట్టణ నజాహారియుంటను, తళుకుబంగరుబొమ్మవలెజన్మమొం
కన్యకామణిని నేకళ్యాణముగుటకు, మనము నరెంచియు మరియిటకువస్తి
నతియునిప్పించుమని శంకుదేవయ్యను, నేవెళ్ళిబల్కుటకు యుతంబుగాదు
వనిబూనివేటాడి పట్టణముమీరేగి, వెలయంగజాలారి వీధికేతెంచి
శంకుదేవయ్యకీచందమంతయుజెప్పిన హీన మీరంగనుమరలిరావలెను
కొండలకొలదగ పైడిబంగారంబు, కొచుదల్ కుండగ కూర్చినానముడి
దివ్యాంబరంబులుదివ్యభూషణములు, కోటలద్భుతముగాకూర్చినానముడి
తగుఫలాదులతోడ దర్శించిమీరంత, మహిపెద్దలను కూర్చిమాట్లాడిరండి
పట్టంపుదేవియా పార్వతిగలదంబు, సంతతసథగౌర మూగంగకనుడి
వామభాగమున పార్వతిబాయదంచేనుతలమీదగంగను ధరియిస్తునముడి
అలంకారంబులేవయినగోరినగాని, వరుసలోభవమాట వలుకకోరండి వ
రికించిచూడగ శుభవ్యతిక్రమంబన, మాటమీరురుగుదురుమహాధీయులా
పారలౌకికార్యములుపాసగించుకొనిరండిసర్వజ్ఞులగుమీకుచెప్పనేటికిని
మనసురంజిల్లగామధురవాక్యములాడియుబలనిచ్చుటతథాస్తనిపించిరండి
మీకుసర్వజ్ఞులు మీరుజెప్పగవలె, వరిణయముగావించుభారముమీది
తగుముహూర్తమునప్రధానంబుచేసికొని, వెలయసద్భక్త్యన్నములుజేసి
పొందుగనుమీరా యరుంధతీదేవిని, తోడుకొనిపొందుతోడుగాసకుడు
చక్రిమ్మపదిగోవసందేహములుబావ, సంతఃపురికిబంపుడాయరుంధతిని
అలంకారముచోటనుమావపడకండి దేవిభారమునగలిప్రుడుకొపొన్ని
తల్లిదండ్రిలనన్నదమ్ములనెరుగను, నెల్లబంధువ్రులు మీరేమాకునండి
బాంతిగుకట్టగ బున్యామనిచెప్పిరి, తగమీరలీమాట దక్కించుకొండి

వారిజాక్షులయందు వైవాహికములందు ప్రాణవిత్తమానభంగములందు
గోబ్రాహ్మణులయందు కోరిబొంకినగాని పాపమంటదనుచు పలుకు వేదం
బు వైభవమునకు మీరేమిబొంకినగాని మీకు పాపము లేదు మీ పుణ్యంబు
కరుణవాపై బూని కదు వేగ మీరేగి కీర్తిదక్కించుకొను కర్త లేమీరు
అని శంకరుడు బలుక నానందమున మునుల్, శంకరుని వినుతించి సెలవుగైకొ

మునులు శివునాజ్ఞ చొప్పున యరుంధతిని దోడ్కొని [సిరి
శంకు దేవయ్య యొద్దకు బోవుట.

ఆయరుంధతితోడ నఖిలమునిబృందములు, దేలూరిపట్టంబు కేగి రవ్వారి
వాసిమీరిన పుట్టి వైభవంబుల బోలి, ప్రాకటంబుగ బ్రహ్మలోకంబు బోలి
కడు వింతయైనట్టి కైలాసగిరి బోలి, పట్టంబు కళ్యాణపదముగా నుండె
ఆపట్టమున జొచ్చి యావందధరితుండు, కనులపండువుగాను నామునీశ్వరు
జాలాదివీధులను జనుదెంచుచుండగ, నద్వార్త లేని నశంకు దేవయ్య
వారి కెదురుగ వచ్చి వందనంబుల జేసి, మునుల దోడ్కొనిపోయి యతనగృహ
మేలైన పుట్టి రత్నాలగద్దెపైని | కూర్చుండగా బెట్టి కుశలంబులడిగి
ఓ మహామునులార వో తపోధనులార ఘనులార మునులార కడుపుణ్యులా
దివ్యలోకములందు తేజరిల్లెడు మీరు, వైకుంఠమునందు వర్తించు మీరు
యేమి పుణ్యంబు మాకీ వేళ మీ పాద, కమలములను సేవింపగలుగు భాగ్యంబు
జన్మసాఫల్యంబు జెందె దేవాలోకులు, పండితులు భాగ్యములు నిండెవాయి
మీరు వచ్చుట శుభము మీరు వచ్చుట జయము, మీరు వచ్చుట మాకు మే
సిద్ధి నా వివరంబుగా మీరు వేంచేయుగన్న కారణము వినుటకై నా మనసు వేడుకై
ను, అని శంకు దేవయ్య మునులతో, వలుకగ వసిష్ఠుడు నదినిజ ముఖబల్లికల
శుభము లెలలచుకొని చూడవచ్చితిమయ్య, నిజమేలగా కుంకునోటిమాట
హరుడు నీయల్లుడయ్యెదనుచున్నాడు వుడమిలోనీవంత పుణ్యవంతుడవా
ఎంచి చూడగ నీవెంత పుణ్యాత్ముడవు, నీకు సరిమానవులు లోకమున లేరు
కన్యాప్రదానంబు గావింపుమనినిన్ను, నడుగ వచ్చితిమి మేమందరమునూ
నీవు సర్వజ్ఞుడవు నీ వెరుగనిది లేదు, తగినచోటను బిడ్డ నగని య్యవలెను
భాగ్యవంతుడు హరుడు పరిపూర్ణ కామన్ను ప్రాకటంబుగను ముల్లోకరక్షకు
అతని గొల్పెడవారికిని భాగ్యంబిచ్చు, నగు భాగ్యసంపదలు తనకేమి కొదు
వివరించియుండగ వెండికొండ తనిల్లు, కొమరొప్ప బంగారు కొండ తనవిల్లు

[illegible] తెలిగదవ్విన
[illegible] టంకదేవ
[illegible] స్వామి వ్రతవ
[illegible] దివ్య కేసవకు
[illegible] బి మఠంబండి రాముని తెల్ల
[illegible] పురంబులోగల జవిని వ
[illegible] లలో మదమాగుగ్గ వదూరి, [illegible] బాలవావ
[illegible] దైవమూర్తి పెట్టుకొని, [illegible] వనితీట్లను
చక్రవర్తి కూతురు జెప్పిస్తి వాసిన, ఓతల్లి జగదంబ యోగి గమాంబ
నీలోన మునిగిన నిర్మాలమైపోవు. నవనిలో పంచమహా పాతకములు
పాపమునరించంగభవరోగహరణంబు, దివ్యస్వరూపమున దేజరిల్లెదగు
శ్రీమహాదేవునకు చిన్నముద్దులభార్య, గాగమువ్వానమ్మ ఘనిమైన తల్లి
పట్టంపుదేవివయి భాసిల్లు వేళలన, నిను జూడ దత్తును నెలతరో నేను
నాటిమహాత్త్యముపనిననుచేరవత్తునని, వెళ్లగొట్టింతువో దయసించవమ్మ
అప్పటికి నేనివ్వు అమ్మరోనిలగట్టి, వడిమునోంతుగాని బాగుగాదమ్మ
అని యరుంధతిబలికిన గస్గబాంబిక, ఉరువవ్వోమామున జెవ్వనిమాని
వర్వజనుల కెల్ల జగమునకంతటికి, నిండుమాహాత్త్యమువు నీవు నాతల్లి
నీనుచూడవుణ్యంబు నినుచూడ భాగ్యంబు నినుచూడ సౌఖ్యంబు నిను
గానసీర్చవమువొందెదదర్శనము, దర్శనంబిచ్చుటకు దయయుంచు మాతా
అనియిట్లు శ్రీగన్గతవతోడబలికిన, నానందమును బొందె నామునిపత్ని
ఆనందమును బొందియా యరుంధతి దేవి, చెంతగూర్చుపట్టి చక్రమ్మ జూడి
నళినముఖ జెచ్చవందెటబట్టుకొని, ఓ యమ్మ చక్రమ్మ ఓ ముద్దుగుమ్మ
నీగర్భవానన శ్రీగన్గబుట్టెను, భామరో తల్లి వేమి నోచితివో
నీలకంతుని నీడల్లుడగుటకు, వరవంతోషము వడిసియున్నాడు
వారునిభాగ్యము చెప్పకలవిగాదె తల్లి, యీశ్వరుండున్న యిల్లది వెండికొండ
వలయము చేపట్టినవిల్లు బంగరుకొండ, బహులకు బేరుడు నఖుడగుచున్నాడు
కొల్పెడి వారలకు రంగుబంగారంబు, కామితార్థములకు ఘనకల్పతరువు
కొనసాగియుండేని కొండలపోడువున, వెండబంగారంబు నిలువ జేయుండ
[illegible] వెన్నవుమానుని పేదరింబు, తొలవరు జెప్పిరినీకు యీలాటిబుద్ధిని

కలంకరుకతసిదుకన్యామణి నిచ్చికీర్తిని, బాంధవుల జగము లోకము
వైశాఖశుద్ధవిదియా సౌమ్యవారమున, నేడు వృశ్చ్యము మహోత్సవంబున రోజ
తగు ప్రధానపుకు హూర్తమునసుమంచిదని, కన్యాప్రదానంబు గావింపవలె
నూరుసి పేదరికంబు మరిమరిబలికెవు, నగలెన్ని కావలెనుతగ చెప్పవలెన్నా

అరుంధతి శివుడంపిన నగలను పరీక్షించుట.

ఈశ్వరుడు బంపినప్రధానపు నగలు, చూడసొంపుచ్చుట నగలు చూడదమ్మ
చేర్చుక్కపాపటా చేగులుంగగుమ్మటెం, కోటివిలువ లే వనిత జూడుమిక
వజ్రాలగల్లనిరుకు త్రియపు త్తు, అయిదు మాణిక్యలవిలువ యువతిజూడుమిక
ముత్యాలహాసములు మూరి పేరుసు, వేయి లక్షలవిలువ వెలది చూడుమిక
బంగారు మొలత్రాడు నవరత్నముల పేరు, ఇరువది వేల తొరచి చూడుమిక
పాముజెబిలుకొమ్మ పసిడివడ్డాణంబు, పది వేలు విలువతి భామచూడుమిక
కాళ్ళపట్టెలుచుట్టుసిల్లేళ్ళపాలడాల్ పదినూర్లు విలువని భామచూడుమిక
ఇవిఒక్కరోజున కాదు దద్చితిని ఇతి యొక్క వనగలుయువికనుల జూడు
ఏడు వారంబులకు ఏడుతొడుగు నగలు ఏర్పాటు సుజాముఇవిక్కడా
ఆమాట చక్రిత్మకందిచ్చునిపత్ని మాటకనులజూడ మునిపతిచక్రిమ్మ
అలంకారముల మాటు చెన్నలజూ దిపొంగిము న్నందెను పొలను చక్రిమ్మ
నూరుమాటు తుయుసతోటబలు కగ లేక, తనబిడ్డనిచ్చుటకు వనకూలవన్ను
నతివకులిద్దరు శంకు దేవునకును, తనబిడ్డనిచ్చుటకు వనకూలవడిని
ముక్కంటిపంపిన మానులనంగకు లెల్ల, జాలార్థమును జెప్ప శంకు దేవయ్య
శంకు దేవయ్యతో జాలాకుల దరును, వలల ఏశ్వరునకే మనసుకూలవడిని

శంకు దేవయ్యకు మనులను విందు సేయుట.

అనంతభరితుడై యాశంకు దేవయ్యఘనఫలాములుగూర్చె మునులకందరికీ
కదళీఫలంబులవుఖర్జూరఫలములను, మాధుర్యకరమైన మాదీఫలములు
పనసజంబుద్రాక్షఫలములు నారింజ, ఫలములు నారికేళంబు దానిమ్మ
ఫలములు వగుజామిఫలములు, రమణీయమైన కమలా ఫలములు
గుణకరంబైనట్టి పంచ మాన్నసఫలం చాల మధురంబైన జంబూఫలములు
తేటమీరినమంచి తీయదబ్బఫలము, శీతలంబానరించు శీతాఫలములు
తేనచక్కెరజున్ను పానకము మొదలైన, మాధుర్యకరమైన మధుపదార్థం

బంగారుపళ్లెములఁబట్టించుకొనివచ్చి, ఎల్లఋషిసంఘముల కెదుటబెట్టిన
ఘనఫలాదులఁజూచిమునులెల్లవేడ్కపడి, గంగగోదావరి స్నానముల్ చేసి
పరిశుద్ధిపరులంతబంతులుగకూర్చుండి,ఆరగింపులుచేసిరఖిలమునివరులు
జిహ్వాచాపల్యంబు చెందిచ్చదీరంగ, నారగింపులుచేసి రావదార్ధములు
అంతఃపురంబులోనాయరుంధతిదేవి, వసువ్రతుండన బొట్టుబాలకమరించి
తగుభూషణములెల్ల తరళికినమరించి, వింతదెచ్చినచీర గట్టబెట్టినూగ
చెలియకేవిధముగాశృంగార మొనరించి, యారగింపఫలాదులావాదమున
వండ్లుఫలాదులనుపరితృప్తి భక్షించె,ఆయరుంధతిమొదలులఖిలమునివర్లు
పెండ్లితొందరకేమిచెదరవద్దనిచెప్పి,యంతకుశివునిభారమనినమ్ము మావిని
తప్పకుండగనేపుట్టినవస్తామని, సెలవిచ్చిమునివరులు సెలవు గైకొనిరి
సెలవుగైకొనిమునులు సంతోషముతోడ,జటదేవరవ్వేళ శంభుసన్నిధికి
నేడువివాహంబునిశ్చయించిరిమునులు,వ్యవధిలేదాయెనుసొక్క నాదైన
పురముశృంగారింపభారంబుమీదియని, పలుకగావారెల్ల పరమహర్షమున
సెలవుగైకొనిరేగ జాలారులందరును, పురముశృంగారింప జోయిరవ్వేళ
పచ్చకస్తూరియును పన్నీరుజవ్వాజి, కల్లాపు చేసిరి మొల్లవీథులను
ముత్యాలముగ్గులుముదముతోబెట్టిరివచ్చతోరణములేర్పరచిరంతటను
కనకవస్త్రములుమేల్ కట్టుగాగట్టిరి, ఆణిముత్యపుకుచ్చు లమరబెట్టిరిగా
చాలశృంగారించి మెఱుఁగావీథులను,అరుదుసకసకసుగంధములదాల్చిరిగా
గంధకర్పూరకమ్మకస్తూరి మెండగుమున, పరిమళద్రవ్యములుపురమునిల్పిరి
ఎల్లదిక్కులయందు నేకవర్ణంబుగా, శంఖనాదంబులు చెలరేగ చేసిరిగా
శంకరునిదరికేగినకలమునిబృందములు, ఇచ్చోటశుభవార్తలేర్పగదిరిగా
ఆనందమును బొంది అంబికానాధుండు, తడవేలపెండ్లికి తర్లు దామనెను

శివుడు తనవివాహమునిమిత్తము హరిబ్రహ్మాదుల రప్పించుట

తర్లివెళ్లుదమనుచుతలఁదిమ్ముర్లకుజెప్పి,హరినిబ్రహ్మాదులను ఆత్మతోదలచె
తలఁపుమదిలోననాటిక్షణమువచ్చిరి,హరియుబ్రహ్మాదులుపయనాదివర్లు
తగుపరివారములతో తర్లివచ్చిరివారు, యెల్లసంతోషంబు నులసిల్లగ
వ్యాఘ్రపాదిమున్యాది తగుపవబ్రహ్మలు, నష్టదిక్పాలకులు వరుసవెంచిరపుడు
బరుడగంధర్వకిన్నరసిద్ధసాధ్యులు, సకలవిద్యాధరులు పనిపంచిరపుడు
భక్తితోబైల్లంగ ప్రమథవర్గంబులు, కైలాసగిరినుండి కదలివచ్చిరిగా

గంగావివాహఘట్టము.

బ్రహ్మదేవుఁడప్పుడు పౌరోహితుండగుచు, గణపతి బూజించి ఘనముమీర
శ్రీమహాదేవునకు శ్రీగంగమ్మకుఁ బిదప, కంకణములుగట్టి కరపల్లవముల
కంటు దేవయ్యను చక్రిబ్రహ్మయును గూడి, బంగారుతబుకలో పన్నీరు దెచ్చి
భక్తితోఁ గంగహరు పాదబ్జములుఁ గడిగి, పానస్యసంధారపోసి రత్నేశ
కలితసాలంకృత కన్యాప్రదానంబు, హరునకర్పించిరి యావధూవరులు
ఘనముగనిద్దరికి కంకణములుగట్టి, ప్రీతిమీరంగనా బ్రహ్మదేవుండు
పసిడిజన్నిదము లేర్పడ హరునకు వేసి, ఘనముగా వేదమార్గ ప్రకారమున
వేదపారకు లెల్లవిప్రవరులు చదువ, మహిమతో శాస్త్రధర్మప్రకారమున
మంగళహస్తుసర్వమంగళఁ బట్టుచును, బ్రాహ్మణోత్తములెల్ల పలుకుచుండ్రి
చిరునవ్వు నవ్వుచును శ్రీమహాదేవుండు, పాలతికప్పుడు తాళిబొట్టు కట్టెను
తాళిబొట్టన కట్టించిరు వాతశంభుడు ముల్లోకమువారు మోదంబునొంద
మహిమ శోభిల్లు మధుపర్కములుగట్టి, కోటిసూర్యులగన్న నేటుమీరుచు
చారుమంగళసూత్రధారణంబొనరించె, శ్రీగంగకంఠమున చంద్రశేఖ
అఖిలబాధములెల్లనడగించు గంగను, బట్టిచేపోగుచే పార్వతీశ్వరుడు
పదునాల్గులోకములు పొందిమీరిన గంగ, దవరంగమూలుపోగునగట్టబడె
తరువాతనా వధూవరులు కూర్చుండగ, వేడుకల్ పీటవాని చేడెలందరును
తలంబ్రాలు మున్ను ఘృతబుకులోఁ గొని తెచ్చి, తలంబ్రాలున్ని రా దంపతుల
హరునిపై శ్రీగంగ మతివపై శ్రీహరు మచ్చరించుచు జల్లి రచ్చమీరగ
ముదమొమ్ము మీదా మొనుమునదొమ్ము, మీదా మొనిముచునిరువంక వారను
జడధూవరులను ముందఁ హోమము చేసి, రవుడు బ్రహ్మాది దేవాది దేవతలు
బంగారు మొంత్రాడు పట్టువస్త్రము దెచ్చి తెర వేసి రా వధూవరుల మధ్యను
దంపతులకిద్దరికి తగు శాస్త్రసమ్మతమున, హితవుగా నరుంధతి దేవి జూపిరిగా
మోదముతో ఫలదానముల వేడ్క జేసిరి, ఇరువంక వారొక్కటిరువనుకూడి
ఆ పెండ్లికై భవంబవుతుకన్నులజూచి, ముల్లోకముల వారు ముదము నొందిరి
ఆనందభరితులై యాంతకు దేవయ్య చదివించె కట్నములుఁ గంత లేకుండ (గా
పదిలక్షలవది కోట్ల మదగజంబులు దెచ్చి, యురణంబు చదివించె నంబికేశు
వెయిలక్ష వెయికోట్లు విరితురగములను, బరణంబుచదివించె నంబికేశు

ముదముతో మఱి కోటిధనధాన్యంబులను సవరణంబు చదివించె వందితే
షుల అర్బుదకర్బుదంబులగు గోబృందములు, బరణంబు చదివించె వందితేను
అప్సరసలర్బుదము దాసీలు నర్బుదము, బరణంబు చదివించె వందితేమనను
తళుకుంటగల యట్టి ఘనరత్నవస్త్రముల, బరణంబు చదివించె వందితేమనకు
హరిబ్రహ్మాదులకును మరాదిసురులకు, చదివించె పట్నము లుకలంక లేకుండ
అపుడు పేరంటాండ్రు నాదంపతులపైని, వైభోగములు పాడి రాక్షతీరున
శ్రీ యిందిరాదేవి శ్రీవిష్ణుసతికోలి, యటులే తామరతంపర యుండవలెను
శ్రీగంగకు యీశ్వరునకు వైభోగమేకళ్యాణమే, వైభోగమేకళ్యాణమే.

దేవతాంగనలు వధూవరులకు పాటలు పాడుట,

విశ్వనాథుని యొకరీతి వలయు చందంబున, యానందము తెలుపుడింపొందవలెను
తిరువీరాగవ పూలు చేరుత్రిస్థలుగ, కలికి యో గంగ కాపురము వెలయ
కాంతయో శ్రీగంగ గర్భంబు ఫుల్లగ, కొమరులు కోడలును కొనసాగవలెను
ధరణిలో తగిన చుట్టరికంబులందుకొని, కలకాల భాగ్యంబుగలుగవలెను
కడుపాలగానుల గాంచియు శ్రీగంగ, వరపార్వతీరీతి వర్ధిల్లవలెను
యింతలుకొందరు నివ్వాళులెత్తిరి. పాడి నివ్వాళి పాటలవ్వేళ
కరుణాలవాల శంకరనీకు నివ్వాళి, నిత్యమంగళరూపనీకు నివ్వాళి
శ్రీశైలవాసా శివనీకు నివ్వాళి, నిగమగోచరవంద్య నీకు నివ్వాళి
నిజభక్తలోకరక్షక నీకు నివ్వాళి, నిటలాక్షసర్వేశ నీకు నివ్వాళి
దురితాంధకారనలహర నీకు నివ్వాళి, నిటలాక్షసర్వేశ నీకు నివ్వాళి
మంగళము శతకోటిమార్తాండ తేజునకు, మంగళము సద్యోగిమానివంద్య
మంగళము వృషరాట్తురంగవాహునకు, మంగళము ఖగరాట్తురంగవిష్ణు
పురుహూతవంద్యునకు భూతగణనాథునకు, కనకకేయూరునకు సత్త్వ
గుణావిశాలునకు ఘనపుణ్యచరితునకు! శరధిగంభీరునకు శర్వాణిపతికి
పార్వతీనాథునకు భవ్యరుద్రరూపునకు, నిర్మలధ్యాననేమునకు నివ్వాళి లిదిగో
గీర్వాణవినుతునకు కీర్తివిస్తారునకు, సర్వజనములబ్రోచు జగదీశునకును
త్రిపురసంహారునకు దేవాదిదేవునకు, కపటనాటకసూత్ర కారుణ్యనకును
తనకళకోటితేజోవరమానందునకును, నృపను జగములబ్రోచు గుణగణ్య
నిగమభవపాపహరునకు వేదాంతవేద్యునకు, గజరాజధన్యునకు నందితేమునకు
నిగమనాదానువర్ధత్రయకళ్యాణునకు, నగభేదివంద్యునకు నాగరంగునకు

గంగావివాహంబుకనులచూతామనుచు నత్యలోకము వారు చనుదెంచిర
పుడు, శ్రీదేవిభూదేవి చెలగుసీతాదేవి, కూడివచ్చిరియెల్ల వేడుకలుమీర
భారతీదేవియును వరగురటిదేవి, కూడివచ్చిరియెల్ల వేడుకలుమీర
అమరనాథునిభార్యయైనట్టిశచీదేవియు సురకాంతలగూడి యరుదెంచెనప్పు
డు, శివునివరిణయమహోత్సవముజూడ, చప్పన్నదేశాది జనులువచ్చిరిగ
వారినందరిజూచి వైభవముదీపించ, బసవేంద్రుపైనెక్కి పార్వతీశ్వరుడు
సరిజోడుమీరంగ గరుడవాహన మెక్కి, కమలనాభుడు నడచె కరకంఠుతో
నెమలివాహనముతో నలకుమారస్వామి తనయొలుక తేజితో గణనాయకు
డెలుకవాహనముతో చెన్నారుమన్మథుడునై రావతంబుతో నసురరాజు
అతివేడ్కలుప్పతిల్లాంబికేశునితోడ, కూడివడచిరియెల్ల వేడుకలుమీర
జయవిజయాభవములు సనకాది మునిబృందములు హరునిముందర నడచిర

శివుడు గంగను వివాహమాడుట కరిగివచ్చుట [తివినోదమున
నాట్యము సేయుచునడచె భృంగీశ్వరుడు, నందికేశుడు సుగానానందుడగుచు
ఢంకానగారలు ధమధమధ్వనివెలసె, తిమ్మటధ్వనులచే ధరణిభేదిల్లె
ఘుమ్మనాఘుమ్మనాభేరకాహళిమ్రోసె భేరీమృదంగములు బోరటిల్లెగా
వందిమాగధులుకై వారములు సేసిరి పంచమహావాద్యములుమించిమ్రో
సెనుగా, జయమంగళంబనిజనులెల్లవెంచేయువారకాంతలు మేజువాణీలు
వందువెన్నెలవట్టుగలుగాగాయగ, తరలివచ్చెను శూలధరుడు వేడుకను
శృంగారకన్నెలు మంగళంబులుపాడ తరలివచ్చెనుశూల ధరుడు వేడుక
మేలయినదివిటీలుకోటిలక్షలువెలుగ నందీశునిపైనెక్కి నడచె శంభుండు
పట్టవగలుగ ముత్యాదులురంజిల్లంగ, నందీశునిపైనెక్కి నడచె శంభుండు
ఆరంభయూర్వశియన్సరస్త్రీలెల్ల నాట్యములు సేయంగ నడిచె శంభుండు
చదలంటగానుగనెనత్యలోకము ధూళిముగసెతారాజివ్వ లేమిజెప్పెదను
జగములన్నిటికెల్ల చింద్రితనముయున, లక్షకోటులగానె లంకాపురీలు
అనగాగొట్టంబు లద్భుతంబులుగాతె, చిచ్చుబుడ్లగాలె కలలక్షకోట్లు
రామబాణసంచు కోట్లులక్షలుగాతె, చక్రబాణసంచు కలలక్షగాలె
అధికతరహాలబాణసంచులుగాలె, మిన్నకంటెపోదవు మిక్కుటముగను
ఇట్టిసంభ్రమములతో నెల్లవేడుకలతో, నేలూరిపురవీధి కేతెంచిశివుడు
ఎదురుమేళములతో మేళసంభ్రమముతో శివునికెదురుగవచ్చి శంభుదేవ

య్యావరగచూర్కుటుంద జగ్గురడబట్టుకొని, వేటలాడిరి చెవ్వ జోడు లేకుండ
వారువీరనుకొంత వాదమాడినరీతి, నతిసంభ్రమముచేసి రచ్చోటనిలచి
పట్టణస్త్రీలెల్ల పార్వతీనాథునకు, నివ్వాళులెవట్టి నిలిచియుండిరిగా
బాలారత్స్త్రీలెల్ల శంకరునికెదురుగ, నివ్వాళులెవట్టి నిలచియుండిరిగా
నివ్వాళికాంతలకు నీలకంఠుండిచ్చె, గొలుసులు నవరత్నాలుతప్పకుండగను
ఆరీతినంభ్రములమధికముగ చేయుచున్న, తర్లివచ్చిరి చెప్పతరముగాకుండా
బంగారుపళ్ళెముల బాగైనవస్తువు, లంతదెచ్చిరి దేవకాంతలందరును
తీరైనపెండ్లిమండపములోనకలిచిరి, తగువాహనములతో కనివినిమీరుచును
చిరునవ్వుమోముతో శ్రీమహాదేవుండు రంజిల్లువృషభతురంగంబుదిగెను
తగువాహనంబులందరుడిగ్గినిలిచిరి, హరిహరాదులు బ్రహ్మమరినాయకుడు
పసిడిపాపలమీద పార్వతీనాథుండు, నిలచుకేల్వట్టుకొని జలజాక్షితోడ
తోడుమీనగతిమ్మి చూలించుతోనుడువ, నెల్లనగుచునుజేరి పీటపైనుండె
నవరత్నఖచితమైనట్టిబంగరుపెంకి, పీటపయి గూర్చుండె పీటు గాహరుడు
నరిగాను గూర్చుండెజలజనేత్రుడు బ్రహ్మతక్కువ నారలావరినిగూర్చుండి
వారకాంతలు మేజవాణీలు చేసిరి, బొమ్మలాడినరీతిపొలువుమీరుచును
ఆటపాటలు వినోదంబులాలించుచును ముగ్గురు సొమ్ములోకపక్క గూర్చు
చుండిరి, దేవకాంతలువచ్చి దేవాదిదేవునకు నెంతోనిల్లం నగలుబెట్టిరి
గాపసిడికుండలతోడపన్నీరుగొని తెచ్చి జలకమార్చిరి కొందరతివేణులప్పు
శుభ్రవస్త్రములతో నూర్ధ్వగనరులెల్లకడియొత్తిరి కొందరు ధవళలోచనలు
కర్పూరగంధంబు వేయమైనిందనలది, తిలకంబు బెట్టిరి దేవదేవునకు
శృంగారకరమైనగంగాభవానికి, జలజలోచనయొకతె నలుగు బెట్టెను గా
కనకఘటంబు కోకలికియునకొందె తెచ్చి జలజలోచనయొకతె జలకమార్చె
పసిడివన్నెమెరుంగుపట్టుపీతాంబరము కాంతామణియొకతె కట్టబెట్టెనుగ
నవరత్నభూషణములనలంకరించి కలికియొకతె నుదుట తిలకముంచెనుగ
కురులందు నన్నగదుర్వ్యకొమరొప్ప గాముడిచి చెలియొక్కతె నిరుల్నిగజ
ఇట్లుశృంగారించియుంతిను ంతిపటుకోడుకొని పోయిగౌరీదేవిపూజలోనిడిరి
పూజలోగూర్చున్న పుపుబోణి నవ్వుచు, కాంతయరుంధతి దేవి కొప్పగించిరిగా
ఒప్పగించిన బాలనపుడెత్తుకొని పెండ్లిపీటపై బ్రహ్మణులు ఛండితలు
ప్రీతితో శంకరుని వామభాగంబున, బాలతో గూర్చుండబెట్టుమునివత్ని

కాయజుతల్లికిని కాంతను స్ధలగుమ్మలతో యజాక్షినిగన్న దొడ్డమ్మల్లాలు
అనియిట్లు దేవతలునలుగుపాటలు బాడనానన్ద భరితులై నయమువిూరుచు
పెండ్లివారందరికి పెండ్లిభోజనములు, గావించుటకుదలచి దేవేంద్రుడపుడు
దివ్యముగతన కామధేనువుదెప్పించి వెలయభోజనశాలకధికూర్పు మనెను

దేవేంద్రుండు తన కామధేనువుతో టిభోజనపదార్థముల
సమకూర్చుమని చెప్పుట.

ఇదియెంతపనియనుచు నెల్లవేడుకతోడ, వెలయమందిళ్ళలో నిలిచె తెల్లావు
హరిహరబ్రహ్మలు నమరాదిదేవతలు, బంతులు జాగిరి పందిళ్ళలోను
గరుడగంధర్వకిన్నరసిద్ధసాధ్యులు, బంతులు సాగిరి పందిళ్ళలోను
ప్రకటముగ యక్షులతో బసవేలయ్యలు, బంతులు సాగిరా పందిళ్ళలోను
ముల్లోకక్షత్రియులు యొల్లవారందరును, బంతులు సాగిరా పందిళ్ళలోను
అన్నిబంతులనడుమ నావేళనప్పుడిగిడ్డి, కలిదినంతోషమునబలికె నీరీతి
పందిళ్ళునిండుగ బంతులేసాగితిరి వినుడిదెన్నొకమాట విన్నవించెదను
ఈవేళ్ళమొదవుమాకేమిచ్చవప్పుడు మనకదనమునన్నుజూడకుడిమా
ఘనపదార్థము లేమికావలెనో కోరుడి కోరికల్ మాకునను నాయశేవేళ (రు
చిల్లావునడువంగ వంటచేసిద్దిందు | ఘనఫలంబులునెల్ల కామితార్థములు
బూరెలునశర్కరపోలట్టుగారెలు | అరిసెలు బొబ్బట్లు అప్పడాల్ మొసలు
పరమాన్నమును మంచిపానకాల్ పెరుగును | జున్నులు పాలు జున్ను
చన్ద్రకాంతలుఖన్డచక్కెరల్ మిాగడ | వన్నెరసగోళముల్ వెన్న అప్పాలు
చాయవప్పాలుమంచిచవులాన్నములు కాయగూరలు చాయగాములు
దప్పళమ్ములు కావితవరుహాకంబులునూరగాయలరుచు సమితపచ్చళ్ళు
పెరుగుపాలెన్నియ్యనరగువసతితంబు | దేనెశర్కరజున్ను తిమ్మ్యాటివంట్లు
కదలాఫలంబులుఖర్జూరఫలములు | మాధుర్యమైన మాదీఫలములు
చాలమధురంబైనజంబూఫలంబులు వాసిగాగల పరంపరమూసిఫలములు
పనసఫలంబుద్రాక్షబదరికాఫలములు | నవరంగబళ్ళైతాన నమరియుంచెను
కోరినపదార్థములు కొంతలేకుండంగ | గలిగెదనములకెల్ల కావలసినట్లు
జిహ్వాచాపల్యంబుజెందగానందరునారగింపులు చేసిరా పదార్థములు
శ్రీదేవి భూదేవి చెలగునీళాదేవి | తిరుగా భారతీదేవి శచీదేవి
దేవతాకాంతలు దేవరులందరును | అంతఃపురంబులో నారంబదిరిగా

తమనీయజలములను కరములుగడిగిరి విమలకర్పూరవీడ్యములు జేసిరిగా
ఆనాల్గుదినములకళ్యాణందమార్గమున సర్వదేవతలుండి జాలారునింట
వేళతప్పకుండ వింతభోజనముల సరసనల్లాపముల జెలగుచుండిరిగా
దొంగచెలిమిచే దొరతనమైశంభుండు గంగనాయికనిరసాంతరంగమున
చెలగిఐదవనాడు శేషహోమము చేసి శాస్త్రప్రకారమునజను దెంచిరంత
కొమ్మలందరుపెండ్లికొట్టములుదంచుటకు వేర్వేరవరసతుల బిలువదొడగి

దేవకాంతలు కొట్టములు దంచుట

వచ్చెకస్తూరి రావె భావజునివతిరావె కుదురయినపన్నీటకుప్పనీవు రావె
కలికిచిలుకలకొలికి కామునిపూములికి- చెలిమిముద్దులగుమ్మ చేడరావె
కరియానసీవు రావె కనకాంగినీవు రావె వన్నెమీరినపొన్నగుమ్మనీవు రావె
చిగురుబోణినీవు రావె సురపొన్ననీవు రావె - వరసుధుకపుపండ్ల వదననీవు
కావేరినీవురావె కస్తూరినీవు రావె- పొలుపమయిన బంగారుబొమ్మనీవు రావె
సువ్విసువ్విసువ్వాలసువ్వన్న- యనుచుదంచేకొట్టముత్రికన్నెలు
గరుడవాహనములు తగొంసాలుకారములును సాకైన బచ్చగిన్నెగత్తెన
మహారాజభోగములుతు మలివరిధాన్యములు లైహోద్రానాకర్పె పాజకిన్నర్లు
సువ్విసువ్విసువ్విసువ్వాలసువ్వన్న- చెలువైనతునపట్లు చిట్టిముత్యములు
కలువరేకుల మాగిచికన్యలు యొలమిమీరిన చుట్టి యుత్త్రునన్నగుబా
ప్రియాగధాన్యములు నలగుబంకాణమూశ్రీరామభోగములుచిట్టిగన్నెయు
ములుకలగూర్చెదెల్లెకంకణాధ్వ వెలయుసలగుటంరోలు ఘల్లుమనిదం
చిరవుముకొట్టణములుచాలించికొమ్మలందరుగూడి అలరుసనాతంబులాడిరి
ప్వేళ నెలువైనజంగాముదిమ్మనగోవికోదిమ్ములాడుచునపంతములాడిగా
గా కుంకుమగుండబగురాదకర్పూరంబు ముల్లముగ జేపట్టి చల్లులాడిగా
పన్నీరుజవ్వాదివచ్చకస్తూరియును- సల్లాపములుమీరి చల్లులాడిరిగా
ముత్తెలుతరొమ్ముల్లంగిగొజ్జంగిముల్లెలు - ముత్తెలను చేబట్టి చల్లులాడిరిగా
అట్లువసంతంబులాడిరియావేళ - విడిదికరుదెంచిరమ్మ్యాడ పెండ్లివారు
తమబిడ్డవప్పగింతలుబెట్టుటవలచి-జాలాదివక్రిచ్చు తంకు దేవరను
కన్నీరుబెట్టుచుమకదుజాలిజెందుచును- బాలనెత్తుకవచ్చి బల్కెరీగతిగ
శ్రీమహాదేవి రాజవాక్షవమ్మునత లోకనాయకసర్వలోకరక్షకుడా
ఏలువారివట్టమున జాలారులందరును పావనంబైరి నీపాదస్పర్శమున

కామునిరత్నంబుగయిచ్చెనమ్మనీసామ్మునుచుదగ్గరవచ్చి యా వధూవరులు
శిరముల దీవించి పట్టి చెన్నారుచున్నపుడు, కలికిరవ్వలు వరమహత్త్రితో నిండి
మాతండ్రి వరమేశ ముఖ్యు రక్షింపుమా బిడ్డ యితి మాధిక భాగ్య
తొల్లిటిమా నిజస్తోమములు పండెను, నిండార భాగ్యములు నేమమునా
కోటినోములునోచి కోటితపములు చేసి, యరుదుగ కంటిమి కొమ్మనీకనుం
అర్పించితిమి మీకు నమరనీసామ్మునకు, చేపట్టి రక్షించు శివమహాదేవ
పసిబాలయిది గోలతనమేమొ తెలియదు, దినదినంబున నీవు దిద్దుకోవలెను
యిన్నిదినములదాక కన్నవారము మేము, తెలదికిటమీ వనికి పెట్టుచుంటిమి
అత్తవారింటభాగ్యంబెంతగలిగిన, మొదట పుట్టింటివారి వదలదిందులకు
మరువునే పసి మాయమాటాడ నేరదు, కాంతనీవేలాగు కరుణతో దయతో
బాలికను రక్షించుమా లించి కొమ్మనుము, చాలచెప్పగనేల బాలనీసామ్ము
పరమాత్మ నిజముగా పగవారికైనను నాకుతనం దానంబు గూడ దెవ్వరికి
చాలచెప్పగనేల పతి గౌరవమ్ముతో, సాటి రాజాసుమీ సాంబశివ నీవు
చేడెను బిడ్డయని చెప్పవస్తిమిగాన యింరభారంబు నీనే మహాదేవ
తప్పవచ్చిన వేళ తాల్మివహించి రక్షించు, కోపగించకు చిన్నగోలయిది బాల
ప్రాణనాధుని భార్య వశమైయుండునని విరగినగాని మీదపడకోదు
దారదైవము తల్లి తండ్రి యనుచు వరుసను యనునీవె గురుదైవనీవె
అనిపాదపద్మములతనకన్నీరునుబెట్టి వరమేశు పాదములపడి మ్రొక్కులిడి
రిఅత్తమామలజూచి రంభ గానాధుండు, పలికె వారలతో దపరమహార్ణము
నశంక మీరేల జెప్పనేలనే నను గవా, నశీ మనానా ప్రాణము వంశ మము లేదు
జీవధని మివ్వాను చెడజూ మకొంచుము, బ్రతుకు గాక లేనట్టి ప్రజలెందుగలరు
కులవధూ బిడ్డలతో కలహింపకూడదని, శాస్త్రవృద్ధులను జవిధిని నేను
ఎరిగియుండినగతి కిమును పలవచ్చును ఒడబడమంచు రేలిపురు పుడమి కోవ
లచ్చు, సతి మ్రొక్కి శ్రీగంగను జడగోవ బెట్టుకొని, గలి కారకుండ నేలుకొంటాను
కాదు వేయి లేమమిాగోలకిటమీ కను, పొండిమీరు మందిరంబులకు వేడుకను
ఆ రేలంకగురువు మకనవ్వు దావంపతులు, శవబిడ్డ గణియి బుంనివి మోదముక
మాగర్భరత్నమా మమ్ముగన్నా గల్లి, నీ పరుగందిలేను నిఖిల మాతల్లిగా
నీబుద్ధి నిచ్చి సిధర్మా మొక్క, పార్వతీనాధుండు వలిమేశ్వరుండు
భాగ్యశాలివినీవు వలుమాటలింకేల, వరమహాదేవుభార్యవుగ మాతల్లి

అయినదెప్పుడమ్మనీవాలింపుమాయమ్మ, తల్లిదండ్రిమాట తప్పరాదమ్మ
అత్తవారింటిప్రక్కనుగువారలెల్లను, దైవభావంబుగా దలపుమాయమ్మ
ప్రాణనాధుకోపనడిచిట్టినగాని, మదివరమరలేకనుమనలుమాయమ్మ
తల్లిపర్ద్రములకన్నదమ్ములకంటెను, నాడుజానికి ప్రాణపతిపుడేసుమ్మీ
కొల్లచుట్టాలుతనకెందున్ననుగాని, పతిసాటిరారెవరు పద్మగంధునకు
కోటిభాగభాగ్యములున్న కోటిసంపదలున్న ప్రాణనాధునివంటిభాగ్యంబు
కోటివ్రతములుచేసికొని పరాంచినగాని. పతిభక్తితోసాటి భామలకు లేదు
అత్తవారెవరైననహంకారపడునేరమూరుమాటాడకుమాయమ్మగాన
అత్తవారలుతిట్టినటువంటిమాటలు నీకుదీవెనలుగా భావించవమ్మా
వగలతోనగబోకువనులెన్నగలిగిన పొరుగిండ్లవలు తిరుగబోకుమమ్మ
కన్నవారలయిల్లుకలలోనిభోగంబు, నిజముగాపతియింటనిల్వవోయమ్మ
అలరుపుట్టినింటికి నత్తవారింటికి, పేరుమీరుచు మెలగుమాయమ్మ గాన
ఆడుబిడ్డలపుణ్యమరదిమహాపెద్దది, పసుపుకుంకుమబెట్టి పాలించవమ్మ
దీనపాపులయెడ ప్రియముగామెలగుము, కడువిశాలపుకీర్తి గలిగినాతల్లి
కలనయినవల్లభునిసేవమీరకగజ్జా, భక్తిగామెలగుమీవనాతి మాతల్లి
పతిభక్తిసౌఖ్యంబుపతిభక్తిభాగ్యంబు, పతిభక్తిపుణ్యంబువనాతి మాతల్లి
పతిభక్తితోసాటివ్రతములుభువిలోన లేవు పతివ్రతాధర్మములనబడగు నాతల్లి
పతిభక్తి కలిగి నమ్మతిని ప్రబంటేను, ముత్తైదురాండ్లముందుందువు నాతల్లి
పెద్దదిగారమ్మ చిన్నదానవునీవు, మొగివర్తించుమీ యింతి నాతల్లి
ననతిపోరన్న దెన్నటికిలేకుండగ, మానమును లేక మనలుమాయమ్మ
అఖిలచుట్టాలకు సఖ్యంబుగామెలగు, వాడినలుమీరక పవిత్రమాతల్లి
నీకుతెలియనిదిలోకమందున లేదు, ఆడవలసినమాటలాడితిమి మేము
బాలామణులబెల్లచాలపావనయమ్మ, నీవుపుట్టుటవల్ల నెలతమాతల్లి
తల్లులైనవారమైతి తవదైవమయినను, ననధనంబైనజెన్నగ శివుసుమ్మీ
నీవుదింటిలసేలవమ్మమైననుగాని, నమదాసియుండుమా నెలత మాతల్లి
ఒకరోజుకొకరోజువచ్చునని నమ్మజూడ, చేరువయునని పించు శ్రీకంఠపురము
నీభాగ్యగరిమవర్ణింప నెవ్వరితరము, రజతాద్రిపట్టంబు రాణివయితివి
అనిబాలలాలించియతివమక్కనుజేర్చి, ముత్తుగొనిముద్దాడిరెల్ల వేడుకను
తనయులను కడుపారగని చల్లగానీవు, వర్ధిల్లుమనుచు దీవనలిచ్చిరపుడు

అతివ నెత్తుకవచ్చి యాస్థలములో బెట్టి మోదమున యానాథునాథుల వేడుక
ఆరణంబు చదివించి నడిగాక మిక్కిలి, సారెబంపించి రాజిలియుక స్వేళ [
శివమహాదేవుని సెలవు గైకొని వారు, పలూరివట్టంబు కేతెంచి తమకు
శ్రీయుంతివటడును శ్రీధారతివరుడును, తమనివాసంబులకు తర్లిపోయిరిగా
సకలవర్గంబులు పరమయోగీంద్రసు, తమనివాసంబులకు తర్లిపోయిరిగా

శివుడు గంగాసహితుడై కైలాసగిరి చేరుట.

అపుడు శంకరుడు మాయావినోదుండగుచు, గవురీ మహాదేవి గానకుండగను
ఆరణమిచ్చినయట్టి యధిక భాగ్యంబులు సారెబంపినయట్టి సకల భాగ్యములు
అందలము లోనున్న యతివ శ్రీగంగరాణి, గంగయువితమ్మను చుబిలిచి
జటాజూటము నందున నీవు సీవుండుమని, సెలవిచ్చి గంగను జడ దాల్చిగా
మాయావినోదుడై మారసంహారుడు, రథమున జను దెంచె రజత శైలము
మాన్దుగా నారదుడు మోదముతో జనుదెంచి గౌరి మహాదేవికని తెల్ప దొడగె

నారదుండు శివుని వివాహవృత్తాంతమును పార్వతి కెరింగించుట.

శాంకరీ శాంభవీ జగము కల్లని తల్లి, వింటి వాహోవృత్తాంత మొకటి
నీలకంటుడు నేడు బాలారికన్యను, పరిణయం బయినారు పలుమాట లేల
ముదిజ్ఞానమున వదనకు ముచ్చటలు వెదసెను, కామాతుర్యద్యో కాలకన్దర్గ
ఎరిగి ఎరుగని వాని పరవగాశివ్వదు, వచ్చేపదిగో గూడు కామదేవుండు
కన్న చందంబు సక్కగను చెప్పితిని, నటుమాయగలవాడు మాయశంభుడు
ఇంతగ తివచ్చె నాయీశ్వరాయని చాల, తల్లడంబును బొందె తాను గౌరమ్మ
దేవిడి తలువులు తియ్యవద్దని జెప్పి, తాళములు బంధించి తరుణి శ్రీగౌరి
తలుపులు ముద్రిను తాళంబులను వేసికూర్చుండె వచ్చేటపొవ్వ గౌరమ్మ
అంతలో శంభుండు తాను వేగమె వచ్చి తలుపు తియ్యావెయనుచు తాబల్కె
గను, శివుని మాటాలించి శ్రీగౌరి దేవమ్మ యధిక భ్రాంతులగుచు నిట్లనియె

పార్వతీ పరమేశ్వర సంవాదము

అరగతియనను దాయవట్టిమహాసీయుదవు, త్రిపురసంహార్తు వృషేశాది దేవ
నన్నుబాయుచ్చట విడిచినా ప్రాణ రాధనీ, వెన్నడు చనవు నీవెందు బోయితివి
గట్టిగా నీవను వృత్తాంతమెట్టిది, వింతగానుండెను విధము జాడగను
మాయావినోదుడవు మాయని కేటికి, నిజమయిన సంగతి నీకు దాచనేల

పాముల వాతలు పాముచే యడగును. నీళ్ళలో వాదలు నీళ్ళచే యడగు
నీమాయములన్నియు నీ వెరుంగుదు కాని, తనవిరిశౌర్యంబు కలియుగంలోన
తేలూరిపట్టమున కేతెరిచినాలా?, కన్నియను పెండ్లాడుట కల్లనినమా
అనిగర్వరిఖలుకంగ కంబి కానాధుండు, యెట్లు దెలిపె నుదీనికి చందమునను చు
తే మిసాధనముకు గ మింబొంకదమనచ్చ అకః వి భ్రాంతుడై అతివ కిట్లనియె
యెంతమాటాడితివి యెలనాగ శ్రీగౌరి, యేవ వరగర్వంబు నెరుగనే నేను
నుదికాలమునా నాకమోహంబుగలుగునా అట్టిసబ్బరగాడవనితరో తగున
పలవాకిక పెండ్లి జాలారికన్నియ, నామను టమి గాచిన నన్నెట్లు గలచు
అన్యాయమగు మాటలవదగునె పెగౌరి, యెవరు జెప్పిరి నీకు యీలాటి బుద్ధి
యెవరు చెప్పితే నేమియీశ్వరా జాలారికంగని తెప్పుటలు కల్లయా నిజము
అయినవనికిని తనమాన మేటికి, మగుగుబెట్టక నీవు మోగించుచున్నావు
మాయ లేటికి తమబ్బ లేటికి నీకు, యెల్ల తెరగింతయును నెరిగించు స్వామి
నాతినిన్ని నేను నమ్మించగా లేను, భావజేనవనమ్మ భామశ్రీగౌరి
కానవేయుట యెంతవని నీకు శంబుడా అధికమా కులవారెవరన్యావర్యే
నా కాలవర్పంబు నతగమందు పట్టెదను నామాట నిక్కమని నమ్మవే గౌరి
కాలవర్పంబు నీకరణకంకణంబయ్యె, యదియెంతవని నీకు మదవనంపారుద
వినమును నవము నేను వేయనింకేటికి, నమ్మదిని నామాట నమ్మవే గౌరి
కాలకూటమును నీకు బహిందియున్నావుగనిష యెంతవని నీకు విరూపాక్షుండ
అట్టుయుకవివ్వాల నటచేతబట్టెదను, నామాటనిక్కమైన నమ్మవే గౌరి
చేటునారగవగ్ని దేవుండు నీకన్ను, నివ్వాలెంతటివని నీకు పురహారుడ
వదినిలువ్రు పీటిలో వలజొచ్చివిలచెదను, నామాట నిక్కమైన నమ్మవే గౌరి
నిండియుండిన గంగ నీ జడం బెట్టితివి, వదినిలువ్రులో ఎంత వని నీకు శివుడ
అట్టుయుతకకగిరి నర చేతబట్టెదను, నామాట యిక్కమయిన నమ్మవే గౌరి
కనకగిరిచేత ధనువగుచువర్ధిలై, వరగ నీకది యెంత వని విరూపాక్ష
పెద్దపులి కచ్చలంబు బిగబట్టి నిలచెద నామాటనిక్కమైన నమ్మవే గౌరి
పులితోలి వస్త్రంబు నలువగాగట్టితివి, నీకెంతవని యది నీలకంధరుడ
పాములన్నియు నీకు పాతిగానుండిన, నెట్లు నిమ్మంతునే యుతనినా గనరి
నిలకావకేనిత్ర చెలియ చెప్పితివయున, నిన్నెట్లు నమ్ముదును నీలకంఠుడ
యేమానవనినా యింతినమ్మకము నుండు నేనిన్ను యేమినేయుదును

కాముదహించినవానికి గట్టెక్కనేల । చెప్పవయ్య గిరిజను శివమహాదేవా
నిజమునర్ధంబు నీవునమ్మకుంటేను । గిరిజముట్టుచేసెదను నెలతరో గౌరి
అచ్చజాజులు నీకునర్పించెదనవ్వ తెలుసుకొనట్లుబొంకేవు యీశ్వరా చెప్పుమా
ఆకాశమార్గమునతడుగానిపింపంగ । చెలునైనజాజులు చెయిజారిపోయి
అవనిపైబడిపోవహరునికర్పితమనను । అవినాశిరంబునకదమరియుండెను
నరిపక్కడదాంకితివిసాంబశివుడా నీవు । మరినిన్నుఇకనొక్కమాటవడిగెదను
పరమాత్మసీమెనవసువునుంచుదుమునః । పరిమళగంధముబ్బంగివంటెను
యీశ్వరాయీమాటలికనైనకల్లలా। హేరీ బొంకేవు యీశ్వరా చెప్పుము
పసుపులకుంకలు పరిమళద్రవ్యములు । విఘ్నేశ్వరునకిచ్చువిప్రవరులెల్ల
పుత్రుడౌటనుమేలుగా రాడినాతడు । అండెనామునుపైనగరగంధమును
నిజమైననంగతికి రుజువేలవరమేశ । మరియునునేనొక్కమాటనడిగెదను
గరళమందునసీకు కస్తూరిరేకలు । గలిగియుండుటకేమికారణముస్వామి
కాలకూటము నేను కడిగివేసినంటిని । గరళమునీలవురేకు గలిగనే గవురి
కాబా సుశంకర జగదేకలావణ్యా । మరియునేనొక్కమాట నడిగెదను
కర్పూరవీడెంబు కలుగుటకు విధమేమి। యిగ నెట్లుబొంకేవు ఈశ్వరాచెప్పు
తాంబూలమదియొక్క తన్వులోపనికాదు। చెలుదైనవీడెంబుకిస్తినే గవురీ
భువనరక్షకనీవుబొంకదనిపనియేమి। మరియు నేనిన్నునొక్కమాటనడిగె
దానినొక్కగంట్లుయుండమీరనున్నవి। ఈమాటదల్పగ వామదేవుని
చిలుకకాటుగాని చెలియయుక్కురగంట్లు । గాపువరికింపవే కాంతరో నీవు
పురహరకాదాసుబొంకితివినరివడగమెచ్చవచ్చునసీడు మేలుమాటలకును
జడలెల్లమిక్కిలికడసెనవ్విధమున । నరివడగబొంకుమీహంబమహాదేవ
నతీమణుదేహమునకు పద్యభక్తులందురు । ఏతలమువన్నిరుచేతజల్లుదురు
పన్నీరుతడిగాని భామరో వినేమి। బలమాడుటలేదు నత్యమీమాట
తెలుకర్తమెరుగవు ఈశ్వరేశానీవు । గోలపునమ్మార్గ కాలిమేనిబము
నిజమైవసీమెను నీడువానసవేసె । నీచువానవగద్దె చెప్పవేస్వామి
యీమాటలికనిపుడేలాగుబొంకేవు । బొంకుమీపురహార పొందుగాను
మత్స్యావతారమునుమాధవుండగునే । నహజముగ నేనటకు జనిదాను
అతనితోకలిసినేనబ్ధితోతిరిగితిని । వరుసనవాన మీన నమరెనే గవురి
నిన్నుమీరినవారలునేనెరుగనౌను। నామాటనిజముగా తప్పుతేగవురి

సైపజాలకజనులు చాడీలు చెప్పుదురు। సత్యధర్మము గాదు సతినాథ గౌరి
యిడుములు బెట్టజను లెందరైనగలరు। వరులసఖ్యత జూడ నొండజాలరుగా
కొండెములు వమ్మాకె గుణశాలివే నీవు। చాడీలవల్లను సఖ్యములు చెడును
నిజము సర్వేశ్వరా నీమాట సత్యంబు। ఆడితప్పనివాడ నమ్మ సర్వేశ
అమరాసురలు గూడి యబ్ధి తరచిననాడు। అబ్ధి బుట్టిన నమృతకుంభంబు
అమృతకుంభం బెల్ల నమరులకిచ్చుటకు। స్త్రీరూపమయ్యె నా శ్రీమహావిష్ణు
ముదమున త్రిజగన్మోహనాకారంబు। నీకనుల జూచితివి నీలకంఠుడవ
ధరమైన మోహంబు పట్టింపగాలేక। వెంటపడి పోగితివి విశ్వేశ నీవు
నీగుణము తెరుగనా నిన్ను నే నెరుగనా। కాముడా నే నుగతు తెలుసుకుందును
నీలకంఠ నీవు మొవ్వ బొందకుంటెను। కాలకూట రవున్నట్లు గంటివో చెవుము
కరకంఠ నీవు మోకర్మమెరుంగక పోతే కార్తికేయు నెట్లు గంటివో చెపుమా
కోరి యూర్ధ్వాము మోరీతి బుట్టెను। అంజనీసుతుడెట్టు లవతరించెనుగా
గోచరంబయ్యె నీగుణము తెల్లము నేడు। కానవచ్చెను నేడు నల్లనంగతులు
బాన తేటికి వట్టివరి బాన తేటికి। కానవచ్చెను వనికి కల్లలాడుటకు
అఖిలలోకపతివై యుండి నీవిట్టు। మిథ్యబానగువలుక మేలుగాదయ్య
అనియిట్లు చాలఖండన మాటలాడిన। గౌరితో నిట్లనియె కాలకంధరుడు
యిల్లాలు కొప్పిన వెంతవాడైనను। నిలువ శక్యము గాదు నిజముగా గౌరి
ఆక్షేపణకు మూలమవు నీమాటలు। నీకు ధర్మము గాదు నిత్యకళ్యాణి
దండంబు దండంబు తప్పైన యొడవచ్చు। దయజూడు తరళాక్షి నన్ను
నీ వెలత్రు తప్పు కందించియుంటిని నేను। తలుపు రాకిట నిలిచి తప్పు కుండగను
పదివేల నేరములు ధామరో నావల్ల। పదివేల దండములు ధామరో నీకు
అనుచు చేతులు మోడ్చి అంబికానాదులు। నిలువబడగా జూచి నెలతశ్రీగౌరి
విభ్రాంతురాలగుచు వెలది నేగము లేచి। పతిమాటలకు మారు బలుకంగలేక
తత్తరపాటున తలుపు దీసుక వచ్చి। సాష్టాంగదండంబు సమకొల్పి యపుడు
పతిని సందిట బట్టి పదమనుచు దోడ్కొనుచు మంతఃపురము లోని కరిగి వేగము
న అంతఃపురములో కరిగి వారిద్దరు। హంసతూలికతల్పమందు గూర్చుండి
అపరాధి నపరాధి ననుచు గౌరీదేవి। పతిని సేవించుచు భక్తి మీరగను
రుద్రాక్షకన్నులు రూఢిగా దార్ధించి। భద్రకన్యకలు పాదములు వట్టి
సుందరీమణులెల్ల సురటులు విసరంగ। జలజాక్షులందరు చామరము లేసిరి

పండులకొందరు పీడకుము చుట్టియ్యా, పతివలోకకొందరద్దములు చూప
విరులపానుపునందు విశ్వనాథుడుగారి, సరసల్లాపముల చెలగుచుండిరిగ్గా
ఇష్టసిద్ధుంబరగియష్టోపవాక్యము పాంచభూతికళయ్యా సమరియుండిరిగా
ఆత్మలోపల నేమియు రమారలు లేక, భోగరాగంబులను పాలు పాలుచుం
రారతిసుఖమున నావధూవరులుండ్రి, వారి వేడుక లెన్న వశముగాదయ్యా
అంతరంగమునందు పరమారలు లేకుండ, ఆనంద మెయుండి నావధూవరులు
ఒకనాటిసమయమున సల్లాపములు మీఱి పార్వతీదేవియు పరమేశ్వరుండు
మించిబలు వేడుకలు మీఱిసాగటాపాళిలాడగా దొడగేటి యవసరంబునను
పారయనిదొర్లించి గౌరిపందెము వేయు, దొర్లి పాచిక వచ్చెనుగదచ్చెపడి
తానొక్కపందెంబు తలచి వేసితె, కేపాచికవచ్చి క్రిందపడియెనుగా
హరుడు వేసినపందె మత్యద్భుతంబుగా, పలికినట్లు వచ్చి పాచికలు సరి
హరునిపందెము మీద యెన్నగౌరీదేవి, ఓసిపోవుటజూచి పనిత శ్రీగంగ
కరకంఠునోడను గౌరిపందెము నోడె, నవ్వితొంగిజూచెను పనిత శ్రీగంగ
తొంగిచూచుచున్న తొయ్యలినిపొడగాంచి. కడలేని కోపమున గౌరి
యిట్లనియె

గవురి గంగాదేవుల సంవాదము

యెవతెవకంభునిశిగ మెక్కికూర్చుంటి, గయ్యాళి నానతి కండ్లుగానకను
కండ్లుగానకునంత గయ్యాళినేగాను, గౌరమ్మ యాలాగ గంగనేనేను
గంగనైతే నీవు గగనమందుండకను, మగనిశిర మెక్కుట తగునటే గంగ
మగనియాజ్ఞకు నేను మారుజెప్పగలేక, యుండుమన్నచోట నుంటిగౌరమ్మ
అట్లయితె మారుమాటాడకున్నగనీవు ప్రవాహగున్న మొకనాల పయ్యారిగం
గతిమాలినాయింతికడజేరియున్నావు, మత్సరము నాతోటిమాననే గంగ
ముందున్న శ్రీవణములకంటె మునుకొల్లిగి వెతుకకొమ్మలాపాడి విసవెగారి
అచ్చికలు బుచ్చికలు మచ్చికలు జేసికొని మరులుకొని నామగని తిరిగితివిగం
వచ్చితివియికను నేవద్దన్న మానవు, కచ్చుకొను టపు నీతిగాను గౌరమ్మ
హీనజాతివినీవు యింతపనివచ్చెనే, గతిమాలివచ్చిన గయ్యాళిగంగ
ఇసుకలో బంగారు మొలకతో బుట్టగా, మెచ్చొటబుట్టితే నేమిగవురమ్మ
హిమవంతుని పుత్రి యెల్లలోకంబులను పూజ్యరాలనునన్ను బోలుదురుగం
పాలసముద్రములోన కాలకూటము బుట్టె, నెచ్చోటబుట్టితే నేను గవురమ్మ
వలపుమందులు బెట్టి వలపించుకొంటివా, గడసరిపంటశివుని గయ్యాళిగంగ

వలపుమందులు చాలగలవు కొండలయందు, నీకు పుట్టిల్లది నిజము గవురమ్మ
కక్కసములాడిన కావవే నన్ను కనుము, తిరిగి కొట్టినను దిక్కెవరు గంగా
దిక్కెవ్వవని లేదు దిక్కులన్నిటికిల్ల దిక్కు నాదొరమనకు దిక్కు గవురమ్మ
ఎంతచదువయితివే వేమారునానవతి, హరుని ముందర మాటలాడ గల్గితివి
జడలను నన్నెంచి పార్వ్యము నన్నెంచి, చదువవర దేముగులనథ ముగ్గురి
చావలమ్మ నీవు జాలారిదానవు, నిన్నెట్లు వలచెనే నీలకంఠుడు
కులమొంచితే లేదు గుణమెంచి తెచ్చెను, జాతులెన్న గవురు నవతి గవురమ్మ
వలపుమందులనూరి వన్నెటక్కుల మారి, ఘనురాలవే నీవు గయ్యాళి గంగ
ఘనురాలనైతేమి గయ్యాళినైతేమి, నీ చెల్లెలగదా నేను గవురమ్మ
భామలను బాయని బావలన్నియు కేళి, తెచ్చనే ముక్తికాంత మిచ్చనే శివ్వు
అధికారమిచ్చినాడని విర్రవీగకే, నిరుపేదబంగమే నీలకంఠుడు
ఇంద్రపదవికి నక్కు పీశ్వరుని భాగ్యంబు కనుమా హ్లాదకే కడకు గవురమ్మ
ఈ మానలి జంగమున కేలాగు నస్సివి, వలపుబలువు ... గయ్యాళి గంగ
మానలి వాడైతేమి ముల్లవాడైతేమి, మూ... నగ వామోక్కంటి శివ్వు
మాలకంఠు వచ్చెమొక ... తెలిసె నన్నిమాటలు నేర్చుకొన్నావె
మాటలెరుగం మట్టి మగువలెవరున్నారు తవ్వ ... తరుణి గవురమ్మ
సిగ నెక్కియుండుట సిగ్గులేక ... నీకిమా ... నవాన నెంజా ... గంగ
ఆకాశగంగనని హాసమిక నువ్వాలె, తప్పేవని గాదు తరుణి గవురమ్మ
జాతి తక్కువదాని జారాని నానవతి, మొండివాడ బెచ్చెవె యిందికోసము
చేవలమ్మ యనీవు నంతగయ్యాళివి, నీకు లేక్క ... నీ ... రేగంగా
చేవలమ్మ తేనేమి జెల్లలమ్మ తేనేమి, కొంకంధు మదెచ్చుకొన్నావు గద వె
పాలను చేవలకంపు నిలువెల్లగలుగంగ, నేము ... తెచ్చెననిమగ గ
రూపబలవిక్రమము రొంబించితే లేదు, గుణమొంది తెచ్చెనే ... గవుర
మ్మతుచ్ఛచేవల కంపు వల్లనా యూరెలా, చంపకొవ్వు ... జాలారి గంగ
వల్లనిల్లి కుతు నాఫమైనర్తించు వల్ల ... నాతి గవురమ్మ
తిరుపులు నేరుపులు కేటవశజెప్పవు నీకెన్ని హంకాలు నేర్చితివి గంగా
మర్యాదదప్పినా మాటలాడవు నేను, కోపవశకేమమ్మ పావమీసు
మారులుకొనినానుగని శిరమెక్కియున్నావు, యుద్ధరందున పావమొనరిదేగం
గ విష్ణుదేవు ముగ్గుసభాగ్యలుగలను, పావమెన్నగ ఫలమేమి గవురమ్మ

పుట్టినమాటలుగట్టి పొట్టచాతురాల, జాతినీతులు లేని జాలారిగంగా
నాకంటె యెక్కువనీకుజాతియు లేదు, జాతులెన్నగబోవనవతి క్షత్రకన్య
జాతిఁగొంచెంబను సంశయంబుగలిగె, వాజారుకొవ్వునమారి జాలారిగంగ
చుండమాతురునీవుగురుతులెన్నబోకు కొండగానవునీవుకొమ్మగయిరమ్మ
పతిసముద్రమువిడిచిపాతాళమునకొడిగట్టి, యీమగనివరియిస్త్రీనింతిరోగంగా
తండ్రిదక్షుని శిరము ధవునిచే గొట్టిన, తీర్పరినిగా లేదు తెరవగవరమ్మ
చెల్లనానీవిద్య చెల్లు నేనానవతి, మారులేరున్నావు మైలారిగంగ
మారునీవుంటె పూసుకొదగునటే, యిద్దరునిలువవలె నవతిగవరమ్మ
నీమువారలతోడ నీవురావచ్చునా, హాసిగలనతివైతె వనితగవరమ్మ
పాలుపుడిరిదినిన్ను పొంచపెట్టగపోను, జాలారినానవతి జగడాలమారి
అన్నమాటలుతిరుగనాడకుండగబోను, వాదంబుకోటవద్దుగవరమ్మ
వాదమెుద్దనినన్ను వాదింపబట్టేవు, అట్లయితే నామనియెల్లవలసితివి
పాదుకొనినేనురా లేదు మగనికి, నన్నుపంపునదెవ్వ నాపగవరమ్మ
నాజోలికేలనీజోలినాకేమి, ఉన్నచోటునునీవుఉండుగవరమ్మ
ఉన్నచోటునటన్న ఉద్దవమున్నంతమగ, తప్పకమునీజవ్వేతరిగింతుగంగా
నీవుతరిగినమూర నేనుతరిగినమూర, పంచిపెడ్డింతుమే వనితగవరమ్మ
చెంపకాయలుగొట్ట చెవులూడదీతునా, జగడపోతుమారి జాలారిగంగా
నీవుకొట్టినకాయ నేనుకొట్టినకాయ, గంపనిండుకొమే కాంతగవరమ్మ
యివ్వడాడినమాయామాటు గాడితే, కుమ్మెదను పడద్రోసికొమ్మరో
నీవుకుమ్మినమన్ను నేనుకుమ్మినమన్ను నిశ్చయము లేతామె నలతిగవరమ్మ
అతిచమత్కారంబులాడకుండగనిన్ను వంతులజలపలరాలబడ నొడుదుగంగ
నీవుకొట్టినవంతు నేనుకొట్టినవంతు, బాలురకువాచేము భామగవరమ్మ
అతివబాలను నావంతుపెట్టికో, తగునిన్నుసిగబట్టి దంతునేగంగా
నీవుదంచినవెనుక నేపూసికోతగను, తగురీతి దంచమెతమణిగవరమ్మ
దంచదంబెట్టిదోదగులుబాజిగన్న యారికిలమ్మకుమోమునాయానట్లుగను
చూడవేళానవతిచూడవేయానివలికి, కన్నలెర్రగ కీని కదుకోవముననూ
భారమైకోపంబుపట్టంవగాలేక, కన్నదునాయనుచురాద్రి కారితోగు
అనిలేవబోవంగ జాడలోగన్న, యాశ్చర్యకరమెువ్వనణగిపోయెనుగా
తనలోనశీర్షిగన్న దానియుండుటజూచి, దాగిన్నదనతో తర్కమేలనుచు

గౌరి కోపగించి పుట్టింటికి పోవ సముద్యోగించుట.

మారు మామ వీక్షించి యుంటిక యిట్లనియె, చెల్లుగాని ప్రజ్ఞ శంభు మహాదేవ
యెవరి లేరనుచు యీలాగు బాంకితివి, యే మెరుగని పోట యెట్లు బలికితివి
పదియారువిధములను భావలి చేసితివి, నీకు సత్యంబేది నీకు నిజంబేది
నీయొక్క ప్రఖ్యాతి నీకీల మార్గంబు, యెందుబో యెటజ్ఞాన మేమూల కరిగె
జాలారింన్ని యును యీలాగు దెచ్చితివి, హీనవర్ణ దాని యెట్లు వలసితివో
వచ్చువాని మూలనొదిగి యుండక పతి నుచ్చరింపు మనాతి మూర్ఖ పగ
నవతి పోరు బెట్టి చవి నాలకిస్తివి, కాదు పోదన లేక కల్లజాడితివి (యుటచు
తరణి బెట్టి నమందు తల కెక్కు వానీక, వలపు మందుల యూగి వశము జెందితి
యేది నీ నిజమార్గ మే నీ ప్రఖ్యాతి, యే యాచార మే మహాదేవ
నిజము యినసంగతికి రుజువు దెమ్మంటివి, రవ్వ బెటితినంచు రట్టు చేసితివి
మూది కాలము నసీకు మోహ మేలంటివి, కల్లలాడితివంచు గారబాందితివి
నీచ కాంతను దెచ్చి నీ జడను బెట్టుకొని, సర్వంబు మినయుని చాలబాంకితివి
నీవింత వాడవు నీట్లు చేసితే, యే మందును నేను యేమి సేయుదును
చేను కాలి వలన చేలు భక్షించిగి, తండ్రి బిడ్డ నమ్మ తయారు పడిన
కదువ యుద్రిక్త లోకము మంచ దలచిన, నవని గాల్పు యగ్ని యారాయాసవ
అవని మానుల కెల్ల నన్నంబు విషమయిన, జనవ గుండవ్యాయము లేయు
ధరణి పై గగనంబు విహరింప జూచినా, ప్రాణవల్లభు భార్య నొల్లకున్న
తగదనుచు వారింపు ధర్త్యలెవ్వరుగలరు, విబవర్ణకుల మాను విలువవరె గా
నన్ను కిన్నదకేసి నామీద నొక్క తెను, దెచ్చి బాంకగ నేల శివమహాదేవ
కాలమంతయు నీకు గడచిన మూది కాలమున, కోరి దెచ్చితివి జాలాకిన్నయు
అయినసంగతి నీకు నమూనవద నే, తారాగణమూవనికి దావునీకేలా
అది నీవు గూడియిష్టాలాపములతోడ యోగ్య భోగంబులయుండగా వచ్చు
తగదు నీకవి యెవరు తల పెట్టగా లేరు అవలాత్ముడవు నీవు నభలమోను గుమతు
చాలు నీతో టి సంసారజాలంబిక, పదుచు కాంతను గూర్చి వ్రభ విల్లు స్వామి
మూదు టవ్రాసిన వ్రాలున విమి లేదడిపోదు, అనుభవింపక తీరదనుభవంబె
నవతి మీదను బ్రహ్మచుకొని వ్రాసిన, బ్రహ్మ వనవరెగాని వని యేమి
వ్రాత కాలదిగ్రహము వస్తుందనినన్ను వగ, వని యేమి ఖుగనాకు పరమేశ్వరుం
పుట్టినింటికి పెళ్ళినో తాను సెలవిమ్మ మూదికాలము నీకు నుచ్చపలుగ (ద

మత్స్యనేనుంటేను ముచ్చటలుతీరవు! శైలివిలాసునకు చాలకష్టమునుమిమ్ము
సెలవిమ్మువుట్టిల్లుచేరబోయెదగాల. దయయుంచు పదివేలు దండములు
పుట్టినింటికి వెళ్ళిపోతిననినామీద, తగనీవుకోపంబువదయుతన్నుబోరు
నీపదధ్యానంబునిల్చికలలోనఘనమ,మరువకుండెద నీదుమహిమలునిత్యము
సెలవుము మ్మాటికిసెలవిమ్ము మహాదేవ, సైవైనపుట్టిల్లు చేరబోయెదను
అనిపాదపద్మములవనిత ప్రణమిల్లి, సాగిపోవగజొచ్చెశర్వాణిదేవి

అలిగిపోవున్న గౌరిని శివుడు బ్రతిమాలి నిలుపుట

శర్వాణిదేవిట్లు సాగిపోవుటచూచి, చంచలచిత్తుడై శంభుదేవుండు
దుడుకుపాటులనీవుచెడకుగొబ్బునలేచి, నిలునవేకోమలినిలువవేయని
పరుగెత్తి సతిచెరగు పట్టుకోబోనిక, పండిటనుబట్టుకొని సర్వేశ్వరుండు
పందిటనుబట్టుకొని జనుదేరనివ్వన, తగునేకోమలినీకు తగునటేయనుచు
తీసుకొనివచ్చిగద్దెమున ల్దగాబెట్టి, మోము మోమున దెచ్చి ముద్దుగొనుచు
ముక్కుర దొలగించియమ్మకుముద్దుగొని కౌగలినిరాపించికడుగారవించి
కుచకుంభములమీదిగోరిదివ్యాదిపై, కుగులుచిక్కడలించిజాడ
మోముచెమటదుడిచెను స్సగల మొగమువ్వ, పసగుమీరగదుడిచివిరివర్లు
జుట్టి,వీద్యంబుదయచేసివిరులపాన్పుపస్దుకూర్చుద్దగాబెట్టి గోవముడచును
మునస్సెల్లకరగించి మరింజగించుచు, చాలాలనజేసి శంభుడిట్లనియె
హరియు,బ్రహ్మదులకు వెరువనివాడను. నీలకుంతలనేను నీకువెరచితిని
తప్పునాయెదగల్గితగనీకువెరచితిని, తడబడుచాతప్పుగడువుచుంటినిగ
పతిసేయుతప్పులు బయటపెట్టనికాంత, పరమపతివ్రతా· భామినితిలక
నీవంటిముల్లాలు నీవంటిగుణవతి, పదునాల్గులోకములు వెదకినాకద్దా
హరివెలదిశ్రీలక్ష్మియజువెలదిభారతి, నిమాలువారలానిత్యకళ్యాణి
పరమపతివ్రతా భామినితిలకము, గడపవలెనాతప్పు కానవలెనన్ను
నాతప్పునీతప్పునాకిచుకేదు, నాజయమునిజయము నమ్మమీమాట
నీవెనుకనేగదా నిలతనివ్వారున్న, నితోనచూసలా నెరజాణలెల్ల
అడితప్పనివాడుహరియుకాదేవుడనివలుకదురుభువిలోన ప్రజలంతపన్ను
అగుణనిర్గుణకుంగులనదన్తిని, యిపుడుపొమ్మను చెంతయు వకీర్తిమాట
నికీర్తి నాకీర్తి నిమలినాములు, నిసుఖముసానుఖము నిత్యనేనొకటి
వరకర్సైలాసగిరి పట్టంబుదేవిని, యిలరంగనధికారమంతయును నీవె సె

నీయిల్లునీసొమ్మునీబ్రదుకునీప్రజలు. యింతటికి నీయాజ్ఞయేయాలయమగును
కులమునల్లనైనగుణమువల్లనైన, నకలలోకనేను నీసెలవుదాటనుగా
నమ్మకమునమ్మకటికి నామాటకాంథవి, నాదుప్రాణమునీది నామనసునీది
అగ్నిసాక్షిగబావడుపురీశ్వరుడుబలుకగమిగనియా టకుగౌరి మారాడకుం
అమాటకుగౌరియుపుడూగకుండెనని, సంతోషమును బొందె నర్వేశ్వరుడు
లోకములెల్లనుగాలకను బొందించు, శివుడు గౌరినివేడ్క జెందించ వేదా
యుద్ధరోక్తవిధానయుక్తోవవాక్యములప్రొద్దుబుచ్చుచుగద్రిలోక రాగము
లు, వారివర్ణోపములువారినంభ వశలు, కనుండినదాబాగాంశ శ్రీగంగ
కడుపులోచేయిబెట్టికలిపినట్లాయెను, పూనిబల్లెములతో బొడిచినట్లాయె
మదిచంచలత్వమున మనసువట్టగలేక, ఉడికుడికిపాటున చీకాకుపడిరాయె
బడలమీదికిదుమికి వరగకేలకరికి, హరమహాదేవుతోనవ్వుడు ఇట్లనిరాయె
గౌరమ్మచేతినన్నకల్లలాడించితివి, మిగులవడిచితివి తగనివాక్యములు
పూనితప్పవటంచు పౌలతిమాగౌరమ్మ తన్నవనై నేనుదాగుంటిబడల
కనులజాస్తిగా రాదుపోదనైతి, మొదురుజెప్పగలేక దెవరియుండితివిగా

గంగాదేవి గౌరి మీదఃలిగి పుట్టింటికిబోవుట

కన్నాకారవువాడ కన్నెజూచితివి, తెలిసెనీగుణమెల్ల తేటదెల్లముగా
తేటతెల్లముగాదికరుచి తెలియుదభ్యాతిమీరింజారకలోతు తెలియుదు
అలిమీదటబ్రతుకండంబుగాదని, తల్లిజెప్పినమాట దాకలాపడెను
అలినీకింత బెల్లవుకులటయుయి తేన, యూలిమీదనన్ను నేలదెచ్చితివి
యింతచాలనివాడ వేలనను దెచ్చితివి, తేలుాదివట్నంబు కేలవచ్చితివి
అఖలలోకాధిపతియనుకొంటినేగాని, యింతికినిభయపడుట యెరుగనైతి
అడగానికినీవు నతివిధేయుడవగుచు, యింతభీతిల్లుట యెరుగనైతినిగా
బ్రహ్మాదిసురవరాలుపట్టబడకుండంగ. నిన్నునవవనితేదునీలకంధరుడా
నిజమెుగావన్నుంచనీవుభయపడనేల, భార్యనువలుమారు బ్రతిమాలనేల
గౌరమ్మనన్ను తర్కవుమాటలననేల, తన్నగస్త్రీనేనుగాగుంగ్గనేల
నికమీరలిద్దరును తంటాలుపడనేల, నీవగతియునేను నిలువంగనేల
నీవిధమునెల్ల నేజూడగనేల, నకలసంగతులు నేను దెలుపంగనేల
భట్టినవ్వుటిమంచి పోషించుకలిదండ్రి, యికమీదపోషింపలేరా
నేనుపుట్టినతావున జేరియుంటాను, నిందువేడుకనుండు నీభార్యనీత్రు

ఆలిమాటలకులోనయినవాడవునీవు, మొరుగనయితినినీదు వదనశ్యగరిమ
సెలవిమ్మా పుట్టిల్లు చేరినేనుంటాను, ననిశంభుమూర్తికి ప్రణమిల్లెగంగ
ప్రణమిల్లిదరిజున్న శక్తి జూడగ ంచి మొదురుగానిలబడి యిట్లుపలికె
గా,ఓయమ్మ గారమ్మ సౌభాగ్యములున్న శాంబాసురయానీకుచెల్లున్ ప్రవల్లి
కితో విరోధమును నిర్వహించలేను, నీతిట్లుపడలేను నిలువంగలేను
శంభుమూర్తికివచ్చి చాలనేడిన్నాను, నీచేతిమాటలను నీచేతికొట్లు
పదివేలుపదివేలుభాగ్యంబుభాగ్యంబు,చాలుచాలును ఇట్టి సంసారసుఖం
సామంతబిడ్డవని సామంతచూసితివి, సిస్సారమెట్టితివి నెలతరోవన్న
మొంతపనికలిగిన యింతిసీవద్దకు, రానుస్వాస్తెటు పూనుకుంటాను
నీకింతనీకున్న నీవునావద్దకు, నెరయంగ వస్త్రివా నిజముగావొట్టు
కోరివచ్చేనయిదారులోజులలోన, తెలియునుసీయొక్క బలవంతిమెల్ల
మనసులోనెంచుకొవ్వాబడాయించుచు, జనిమొపుట్టింటికి బాలారిగంగ
తల్లిదండ్రితోడ తానేమిచెప్పక, చూడవచ్చితివంచు సుదతిబొంకనుగా
గవురమ్మగర్వంబు తీరిదింతునని మనసులోపలతలచి వనితశ్రీగంగ
జగములోపలగలుగు జలనిధుల్ యావత్తుయింకిబటలుబార నెండింపజేసి

గౌరిమీద కోపంబున గంగాదేవి నదులయంకలి
యుదకము నిరికింపజేయుట.

గంగ మొటువంటిదోకనుబణగవషకుండ మాయగానించెభూమండలంబెల్ల
వనితశ్రీగంగ వెళ్ళినమరురోజున, ఖాండదూరంబయ్యె పార్వతీదేవి
ఖాండదూరంబగుచు భామగవురీదేవి,కొలనులోపలకేగి జలకమాడుటకు

గౌరి తటాకమున జలంబుగానక తల్లడించుట.

కొలనుబిటలుబారిజలము లేకుండగ, విభ్రాంతురాలయ్యె వెలదిశ్రీగౌరి
విభ్రాంతురాలగుచు వెలదిగవురీదేవిఇదిఏమిపాపమూ మొరుగరాదనుచు
స్నానంబు చేయుటకుజలము లేదాయెనని, తల్లడము బొంది తరుణిశ్రీగవురి
దారిజనములబిలచి తానిట్లుపలికెను,ఇంటివానేదొక్క వృత్తాంతమొదవె
దేమిపాపముగాని ఈవేళ మానయూరి,కాసారములయందు గంగలేదాయె
తీర్థపాత్రులయందునిజతటాకములందు,కడుచిత్రమిదిగో గంగకనపడదు
ఆమైలతో నేను మెలితినుండుదునా, సాధనంబెదికను జలజాక్షులార
పొలతులారా మీరుభూలోకమునకేగి,నదులన్నునిధులన్ను నన్యభూములను

చెఱువు పేటులయందు చెలువ జలములన్ను,తీర్థనలములందు దివ్యభూములను
వెదకితినుకరండి వేగమునను దకంబు నిర్మలస్నానంబునే చేయువలయు
నిర్మలస్నానంబు నేను చేయక కాని, భోజనాపేక్షయు నెరవడదు యిపుడు
కలిగి శివార్చన సేయకుండగ గాని, భోజనాపేక్షయిక నెరవడదు యిపుడు
అని దాదులకు చెప్ప నాదాదులప్వాళ పాలతి గవురీదేవి సెలవు మార్గమున
వసిడికుండలు బట్టి భామలేతెంచిరి, తెలియంగ చప్పన్న దేశ దాపులకు
గవురమీ జాహ్నవీ కావేరి మొదలయిన, నదులెల్ల వెదకిరి సుదతిరత్నములు
కాశీప్రయాగ కుంభకోణంబు మొదలైన సరులెల్ల వెదకిరి సుదతిరత్నములు
నూటయేబదియది దివ్యదేశములు తిరుపతులు వెదకిరి వెయిసార్లు సుదతిరత్నం
లు, వెదకి వేసారుచును పలములందరు గూడి యిది యేమి దైవమాయను భ్రతిల్లి
శైలానగిరి శేరి గవురీ మహాదేవి, కనికండములు బెట్టి కాంతలిట్లనిరి
ఓయమ్మ మాతల్లి యో జగద్రక్షణి, శంకరీ శాంభవీ జగములకుతల్లి
సెలవుప్రకారము చప్పన్న రాజ్యములు, నదీతీరములన్ని వెదకి చూచితిమి
వెదకి వెదకియు చాల వేసారి వచ్చితిమి పుడమిలో నదులను బుద్ధయును లేదు
అరికాళ్ళు పొక్కగను తిరిగితిమి దేశములు, పట్టికష్టంబయ్యె వనితరో మాకు
పదునాల్గు భువనముల పాదుకొని వచ్చితిమి మాయమ్మ మోసక్న ముహిలో
లేదు చెప్పగ మామానసు చిన్నబోచున్న దెతులాటి కబురు మేమిట్లు చెప్ప
ముమ్మ,తనకు తా చెప్పటకు తన కేమితోచకను,తల్లడంబును బొంది తిరుగ గవు
రతల్లడంబును బొంది తన కేమితోచకను చెక్కటను చేయి చేర్చి చిన్నబోయెను
గ పదునాల్గు భువనముల్ పాలించు జగదాంబ గన్న మాహాత్మ్యంబు గవబాల
దా ఎల్లనదులకు లేదా యిదల్లడిల్లు మనుము దెగంగామహాత్మ్యంబు గవబాలదా
గంగామహాత్మ్యంబు గవబాల లేకను,గణనాయకుని బిలిచి కానిట్లు బలికె
నా ముద్దులకుమారనాయకుండి ప్రగణనాథ,వింటివా నేవొక్క వృత్తాంతమంత
అరుదివములు భాంద దమూరము యయుంటు, నిర్మలస్నానంబు నే దేవ లేదు
నిర్మలస్నానము నకు నీళ్ళు లేవాయెను, పంపి స్త్రీదాదులను వయనంబు చేసి
అజ్ఞ చెప్పక వారలరు దెంచి చూపిరి, పదునాల్గు లోకములు వనులయాచక్షు
పదునాల్గు లోకముల నదులెన్న వెదకినా, ఇంకి బీటలు వారె నెల్లలోకములు
వెదకి వెదకియు చాల వేసారి వేసారి, తల్లడించుచు వచ్చె దాదిసంఘములు
యిదియేమి వింతగ్నం ఇది యేమి చిత్రంబు ఇదియేమి మాయనా తెలిగింపుమిక

సహజమైననిర్మలగుణము లేకుండ, నేరీతివిహరింతు నేమి సేయుదును
వీరశైవాచార విధులెట్లు సేయుదును, సద్ధర్మవిరతుశే చండాలశేతు
రామతారక మెట్లునామదినిల్పి యుంతు, వహీసమార్గంబు నెట్లు ధరియింతు
అనితల్లిబలుకగిరిపుడుగణనాయకుడుమదిలోవకించుచును మరిమటుబల్కె
ఓతల్లిజగదంబయీయుద్వాగానిసమ్మయిదిగంగమూతు యుంచేమిలేదమ్మా
దానిమహిమమెరుగనుతరుణీభావించియు, తర్కగూనగంగనుదన్న పోతివి
కోపంబుతనమునిని శాపురము బెట్టుకొని, అలిగివుట్టింటికి నేగియాగంగ
యొల్లలోకములనదుల నింకింపజేసెను బరగంగనీకు యిబ్బందిశమ్మగా
ముట్టుదోషమునీకు మూలమైయుండెనునీ మమంతయుదప్పివిలువవలదెప్డు
గంగామహాదేవిగలుగజేసినమూతు, కానియితరులమాయగాదుమూతల్లి
దానితో తర్కంబు దగదునీవెరుగక, వాదమాడితివిగా మీయుగానకను
జాలారిదనుచునిస్నానంబు సేసితివి, దానిమాహాత్మ్యంబు గానవయితివిగా
ఆడవద్దనుమనుందు పాడుకోశష్టంబుయొనరుగునత్రైన తెలియుము శీఘ్రముగాడితివి
భావించిచూడగా పావనులిద్దరొకయింటిబిడ్డలు నొకనిభార్యలుగా
హిమవంతుదేహమం దింపారగావెలసి, విష్ణుపాదాబ్జమున వెలసె శిరంగా
హిమవంతుభార్యయగు యింతిమేనకదేవిగర్భాననుద్భవముగలిగితివినీవు
మీరుభేదము లేదు మీరిద్దరొక్కటి, మూలమెరుగకయిట్లు మోసపోతిగా
మొనపోవుమాటనమూలింపదగూపదు యొగిగియజ్ఞానమున నేలబడితివిగ
బట్టుబెట్టినది రాపద్దుశవద్దనవి, యెట్లుండి వెళ్ళుట వచ్చేనేతల్లి
ఎల్లవృత్తాంతంబు యివ్వమమాతన్ద్రితో మనమిద్దరము వెళ్ళి యెరిగింపవలె
అనితల్లితోబల్కవారల్లియును దాను, ఏలకంఠుని యొనుట నమ్రుడయినిలిచు
నిలిచిచేతులుమోడ్చియింతివిలపించుచు మకల తెరంగంతయును తెలియచేసిరి
గా, నిపుడు మహాదేవుండు దానరుగనట్టుగ, నథరభ్రాంతుడై యుప్పాడిట్లనియె
యిదియేమియాశ్చర్యమీలాటినంగతియే కాలమున లేదుయిట్టివింత్రింబు
పొన్దుగావదునాల్గుభువనంబులందును, జలమహాస్యంబగుటసన్నేహము
ధరజనులుయేమాస తెరపియించుచుండిరి, జసహో మనతిర్యల్ చేయలేరై
అల్లకల్లోలమైయల్లకిందిరివ్రజలు, నిదిద్రుష్టావాోనయమమల్ దప్పి
పాలునాహారము చే బతికియున్నిజనులు, యిట్లు మునీశ్వరులకు నేమిలాభం
యీవింతగలుగుటఇతరమార్గము లేదు, తలపుజాలారి గంగదీమాయ

బాలాగంగతో జగడంబువద్దని చెప్పితే కోపంబు జెంపెనీతల్లి
మెంతకోపించినా నన్నింకా దిట్టినా, మరుమాటలాడక పూరకుంటినిగా
కాదుపోదని నేను గట్టిగా జెప్పిన, పినగొన్న కోపమున వినదునీతల్లి
వినని మాటకు నేను విచారింపగూడదని, మారుమాటాడక యూరకుంటినిగా

గౌరీ దేవి శివుని యాజ్ఞ ప్రకారము కుమారునితో గూడి
గంగ యొద్దకు బోవుట.

వెలది పుట్టింటికి వెళ్ళిపోయినగాని, కలహకంటకుజడిన పిల్లవనయుతివిగా
ఒప్పుగ వేసిలుండ కూరకున్నందున, తెరవ గౌరీ దేవి తిట్టినందుకును
కోపమున శ్రీగంగ యీవగి జేసెను, నే వెళ్ళి పిలుచుటకు విచారంబు గాదు
బావలన్నియు జేసి భాగ్యచేతిట్టింది, యేలవచ్చవటంచు యొంచేరు జనులు
వనిబానికక్కుర్తిపడి నేను వెళ్ళితే, రథమువనా వెంట రాదు శ్రీగంగా
నేరస్థురాలని నీతల్లి వెళ్ళిరా, రథనమున దానితో రాదు శ్రీగంగా
విద్యలకు పూజ్యుడవు విఘ్నేశ్వరుండవు, ఆగామివర్తమానము లెరుంగుదు
నీతల్లి వోడుగాని నీవు వెళ్ళినంతట ననిజాబి మారుమాటాడ లేదు గంగ
మహకోత్కిహంశ్రుగామాహ్లాదనామను వు, కంటకము మానినీ వెంట రాగల
ఇది యుపాయము గాన యితరమార్గము లేమ కాలినడకనుయీను కదలిపోవ
కాలినడకనుయీను కదలివెళ్ళక కానిచలముడుగ దెంతయు బాలాగంగ
అనితండ్రి బజ్జకగనవుడు గణనాయకుడు, తండ్రి రాజ్ఞకు దానుతప్పకుండ
తనతల్లి గౌరమ్మ తనవెంట నడువంగ, కాళ్ళనడకను వెళ్ళగ నాయకుండు
నడువనేరముగాని నడువంగ వేసెను, కష్టము గనిగౌరి కష్టింపనొవగ
సారెసారెకు దానివతిగలబహుచును, యొరగనివచ్చి వాశ్వానాయకు
కాళ్ళు పొక్కి పొక్కి గడగనడువంగ, కొడుకు దెయ్యాత చేయదనుచు
గంగతో నేలతక్కువనొందిరను మనుభన్నలాల యుమదిజన్నకో ప్రమును
గౌరీమహాదేవి గణనాయకులవద్దు, వార్త తెలిసినది వసిత శ్రీగంగ
గాని నాలుగుదార్లు కట్టించి వేసెను, త్రోవలను వేయించె కమ్మలకంప
కుప్పకుప్పలువానుకట్టు చేపలపాటను, వడపించె త్రోవలో తెలిపి లేకుండ
తెన్నుగనవడకుండ తెలిపి లేకుండ, పోలుసుమహాద్రియుండె పురము చుట్టు
ద్వారములవద్దనుదగిన కావులు బెట్టి, బలుభూతములవంటి బహుజనంబుల
కడువింతలన్నియు నుకన్నులబాగా గాంచి గంగయాంబిక మహిమకొండ్పు

మనవనవ్యావదకన్నను దెచ్చి చూడగా తమ్ములకంపలు త్రోవకడ్డమాయెను
త్రోవతప్పించుకొని తొలగిజను దేరంగ కుష్ఠు దేవలపాలునుగొంచుకొంచు
చేందు కేమియు మదివరలు లేకుండ । జను దెంచుచుండగ తగమంచిగరగ
గవిసినాలుగుదార్లు కట్టియుండుట జూచి। పత్రోవనిజపురమునకు పోవుదెంతయు
ఆచ్చోటనిల వడియా తల్లిబిడ్డలు । ద్వారపాలకభటులు గొలిచినింగా (గం
గంగ సెలవుగాకుండ మిమ్ములను । రానియ్య మని తలిరి రా ద్వారభటు
కైలాసగిరినుండి గౌరిగణనాయకుడు । తనుజూడవచ్చినాడని చెప్పుమనిరి
నిలుచుడిచోటనని పలికి వే వేగమున । తప్పకుండగ బోయి ద్వారపాలకులు
గౌరమ్మ రాకలు గణనాధు రాకలు । వారువచ్చుటలు సర్వంబు జెప్పిరిగా
తెలియూదిమనమ్మ రుతర్కించి గౌరికి సర్వపరితోషంబు గలుగునాయనను మ
మదిని రోధించుచు మరికొంత సేపున్న । గణనాధుని గమ్మని సెలవునొసగ
తగగంగ సెలవంది ద్వారపాలకు లేగి వారితో జెప్పిరా వర్తమానంబు
అలరంగ సగని దిక్కులిబట్టి మున్దాడి । నసగున మోము పై చెమటలుదుడిచి
వన్నెటితో సతని పాదములకడిగించి । కుటుచగద్దె మున ముగూర్చుండబెట్టి
అతిదయాదర మొప్ప వలసట తీరయు దీర । వింజామరలు బెట్టి విసిరించెను
నా తండ్రి గణనాధ సన్నన్నతండి)॥ యీవిధము కాల్నడక నేలవచ్చితివి
సింల్లి గౌరమ్మ నీతోడ వచ్చెనట । యూమె వచ్చుట వనులు తెలియనాతండి)
యీనీచకొంపకు నేలతావచ్చెను । వాసిగలకడుదొడ్డవారింటి బిడ్డ
పసువునువ్యాదతో పమూ జేసికొని తాను । జాలా గొంపలకు నేలవచ్చెనుగా
నీచు మింటికి వచ్చి నీచకాంతలతోడ । కలసి వర్తించుటకు గౌరమ్మ తగను
కంటకంబూని కుక్కడదసన్నమనలేదు । భాగ్యమింకగనట్టి వగమాటకాదు
మలివకొంపకు వచ్చి తనరాదని నేను తామె వచ్చుట నుంచుకుంటి గౌరు
కరిటక తము మాటలిటు పలు కంగను । గన్నకో బల్కెను గణనాయకుండు
పదునాల్గులోకములు పావనముగావించు । తల్లి వేనీవు మాతల్లి గంగ
జీవనంబుల కెల్ల జీవనము నీవంటి । నీవల్లనున్నవి నిఖిలలోకములు
పుట్టి పెరిగితివని నీగురుతు తెలిసెను । దండనావల్లి వినవాడనిన్ను
బాలా నీబిడ్డ వని చక్కగా నిను జూచి । సవతి పోరాడను కల్యాణి కల్ల
మొదలుగానగలేక మదిని గాభావించి । వర్గమును నిను బట్టి పరిల్లు చుంటి
కల్లాడినమాటలెల్ల మది బెట్టుకొని । దాని పాపము దించమాను కొంటివి

యింతివచ్చుటచేతాయుందినీపుట్టింటి । కేతెంచితివినీవు మెల్లనక్కటమున
గర్భవరిపాకంబు గలిగించుటకునీవు । మెల్లలోకములనదులనింకించినావు
తగ భాండదూరమై జనలగారిదేవి।జలము లేమి చాల నలుచటించెనుగా
సారిదిలోకములెల్ల శోధించిచూచితి।నీ మహిమచేనట నీళ్ళులేవాయె
తగనీ తెరంగు మాతండ్రితో జెప్పిన । పాలించదాయెను బాలించదాయె
తడగాదంచు తానుబొమ్మనిజెప్పె । నీ వెంటనివచ్చె నిందు మాతల్లి
అయి దినములనుండి ఆహారమెరుగదు।చలగుళి వార్చనసేయ నేయలేదు
నియమముమగు సద్ధర్మనిరతు లేమరచినది । శివపురాణశ్రవణచింత వదలినది
యమహాకారకమంత్రరంజనలు మరచినది।నిద్రతృష్టాహార నియతిదప్పినది
ఆయమ్మచందమట్లుండె లేమిలోకములు।తల్లడిల్లెందైయుండె దైన్యంబుబూని
ఆ మునులు లోపమునవ ఖలజగములకెల్ల । జలము లేమింజేసినిలువశక్యంబు
గాలిమిలో వలనినుమ్ము గూడికనగ్నియు వమ్మెటపాలయినచందంబుగాను
అట్లుమీరిద్దరు నతివైరములు జేయ । దట్టికిగాదచే రాజీవనేత్రి.
మీరిద్దరుగూడి పోరాడుచందమున। కలియుగమావ్రజలెల్ల కదగండ్లు వడిరి
గనరమ్మతల్లిపుమాటలునాడితే । జగతిలో ప్రజలేమి చేసిరోతల్లి
అల్లకల్లోలమై తల్లడిల్లిరిప్రజలు । నిలువజాలగలేరు నిమిషంబు యికను
దయజూడుదయజూడు ధరణీతలంబెల్ల । రక్షించుమనినిఖిల లోకములు
హాహాకారములయ్యెనఖండరాజ్యములు। కరుణించుకరుణించు కాన్త మాత
బింకములతల్లులు బిడ్డలనుబంపుట।మేలాలముపలేదు యొంది చూచినను
గౌరమ్మమీదనీకక్షగలిగుంటేను । ప్రజలేమి జేసిరే వనితమాతల్లి
నీయాజ్ఞదప్పకనిలచియున్నదిగౌరి గనినవాకిటయుందు కడులజ్జగొనుచు
కంటకముళాదక కరుణించుకరుణించు । దయజూడుదయజూడుమాతల్లి
నీయాత్రలెన్నగవస్తెనీకంటెపెద్దని । దెలిగిభావించితే దల్లి యునీవు
మీకుభేదములేదుమీరిద్దరొక్కటి । యొకదేవుభార్య లోయమ్మమీరు
లక్కబుద్ధులు మీకు తగవు తల్లులార ।మీరు లోకములన్నిటికి తోడుమాతలు
లోకములరక్షింపలోకములపాలింప । మీరుకర్తలు మీసాటివారెవరు
మీరిద్దరొక్కటై పొంగియుండుటమాచేమరచిపోవలెను మీపోరుబాటు
గవిని వాకిటనిలచి గౌరమ్మయున్నది। కమ్మనగయుండుటది ధర్మమానీకు
దగ్గరకునవచ్చునని యొగ్గునెంచకునీవు।గొంచెవరచుట నీకు గొప్పగాదమ్మ

పరగ కైలాసపతి పట్టంపు దేవులు, నందరినిరక్షించు యాదిశక్తి శర్వుని
శివువామభాగమున జెన్నారుగ వరమ్ము శివునిమీదను నీవు చెలగుచుందువు
శివుని దేహమునర్ధ మొందియుందురు మీరు ప్రాణమొక్కటి మీకు వరసతక్కు
రుండు అక్షీకరుణా కటాక్షవీక్షణలచే, రక్షింపుదురు మీరు రాజ్యంబులను
భగవంతులు మీరు కలహంబులుకూని వాక్కటై పాణమై పుంచునమ్మా
గవిని వాకిట నింత కాలమున్న దిగవురి, పదివేలశిష్యులు బయటనుంచుట్లు
కొమ్మ చెయిబట్టి దోడ్కొని రమ్ము కూతల్లి కన్న రాజైజననియున్న దచ్చోట
అనుచు గణనాథుం డుకొనునాథవరచంగ, చలమంతయును విడిచి జాలాది
మూరుమూలే మైననోటవలక లేక, కొడుకు నవ్వడుమాంచు వేవేగ బంతి
కొడుకు చెయిబట్టి దోడ్కొనిపోయి వేగమున గవిని వాకిటనున్న గవురమ్మ బాగా
కాగిటను జేర్చుకొని కడుయున్నవలు జేసి, పాదపద్మములకు బ్రణమిల్లి లేచి
కాగిటను బార్వతిని గట్టిగా జేర్చుకొని, కనుగళ్లైనా నీకు తల్లిరోయమ్మ తో
చుకొని బంగారు తూగుటుయ్యాల మీద కూర్చుండగాబెట్టి కూర్మియలకను
ఓయమ్మ గవురమ్మయొక్క తెవు గణనాథు గూడివచ్చితివి వెన్గకొరకు యిచ్చ
హీనస్థలంబునకు యీలాగు వచ్చితివి, గాలివదకలవచ్చు కారణం దేమి
నేను వచ్చే పనులు నీకు గలిగుంటేను, నిలువగలవారొక్క నిమిషంబు నేను
తగని చోటికి యిట్లు తయ్యారుపడి నీవు, రావచ్చువా నీవు రాణవాసినిగా
కొంత పని చేసితివి యెన్నులకు మూలంబు, నీ కీగు దెంచుటలు నే నెంతగలను
నీలవర్ణపు బిడ్డ నీచుగానను నేను, యించుమించె యుగక కష్టాలవచ్చితివి
వంత మేటికి నాకు పసిబాల సేనాక్షు, వొట్టుబెట్టగను లావచ్చునేవు
అనిగంగ బలుకంగ నవుడు గవురీదేవి, వనికచేతులు రెండు కనచేతబట్టి
చెల్లెలా శ్రీగంగ జలములకు తల్లివి, నేను దెలియంగ నైతిని నీదు కార్యంబు
కలవంచుకొని వస్త్రితప్పు లెంచకు నేను, పెద్దావవు నీవు చిన్నదానవుగా
చిన్నదానవు నీవు పెద్దదానను నేను, కరుణించి నా తప్పు గడవకలె నీవు
అరుదినములనుండి యాహార మెరుగను చెలగి శివార్చన చేయ నే లేదు
దొగ్గుతెత్తున్నటకు నీకు ధర్మముగాదు నీ చెరుగని దేదు నికిల మాతృకా
నేరమెన్నుట నీకు నిరతిగాదోయమ్మ, మరువ సేనారొయొక్క పారకాంబులని
అని రెండు చేతుల వతివట్టుక నిలవ, చిరునవ్వు నవ్వుచును శ్రీగంగయాంబ
వలదీను పార్వతిని దక్కగాబట్టుకొని, కుడిదవపు గద్దెపై గూర్చుండబెట్టి

నలుగు పెట్టుడటంచు సెలవిచ్చు దాదులకు, దాదులు వేగమున నల్గు పెట్టిరిగా
పరిమళద్రవ్యములు రయింటి త్తబూసిరి, వలనొప్ప దాదులు నల్గు పెట్టిరిగా
సంపంగినూనెయును జవ్వాదియును గూర్చి, తలవద్ది సవ్వడుధవళోచన్న
నభయశ్రీ గంగయాజ్ఞాబ్రారంభున బొందిపారుచు నుండె భూలోకమన్న
వరగోదావరి జలము తెచ్చిరి పసిడికుండలతోను భామలవ్వేళ
కలితోదకము తెచ్చి కాంత గౌరమ్మను జలకమాడించిరి సకియలవ్వేళ
జలకమాడినయట్టి వలువలిప్పగజేసి, పట్టుపీతాంబరము గట్టించిరపుడు
శుభవస్త్రములదెచ్చి సుదతి గౌరమ్మకు తడియొత్తి వెండ్రుకలు తగనార్చిరగ
గవరమ్మ తిరుగ శ్రీగంగ జలకము బ్రాశించిరింకయువరాని సంతోషమునను
అప్పాచెల్లెండ్రు మరిసరసురలు లేకుంసవరమునంతోషమునబరగియుండగా
కల్యాణి శ్రీగంగ వరణిగానుండుటకు కడు వేడ్కజొన్నొందె గణనాయకుం
గణపతిని దోడ్కొని గవురమ్మ వచ్చిన చందంబు వినుము శంకరదేవయ్య
సంతోషభరితులై వారు గొబ్బున లేచి యంతఃపురములో కరుదెంచిరపుడు
కళ్యాణలక్షణుని రంజిల్లుచున్నట్టి గణపతిని బూజించి గవురము చేసి
కాగలి బువింది కడు మున్ననలు చేసి గురుతుమీరగ తేరి కుశలము జేసి
గౌరమ్మ పాదములు కడుభక్తితో మ్రొక్కి బహువిధంబుల కేల ప్రార్థన జేసి
కరయుగములు మోడ్చి శిరముపై బెట్టుకొని వలికె గౌరమ్మతో దయరసు భక్తి
హిమశైలనందన యీశ్వరురాణివి భక్తకల్యాణివి భక్తరక్షణివి
రామతారకమంత్ర రంజకరాణివి పుణ్యసంసారివి పూబణి మువ్రగా
పరగు శైలానగిరి పట్టంపు దేవివి కన్నతల్లివి లోక కర్తవంతటికి
పరగంగ భాగ్యమము పావనము బొందుటనిత్యవెంచేస్తివి సెలతయాతల్లి
గొడుక తీడికనాకు భాగ్యంబు సంపదలు, సంపదలు చేకూరు జయము సిద్ధి
నీసుతులందరు నేనుమూడో వాడ పుత్రవాత్సల్యమున పోషించుచున్న
నసిబాలశ్రీగంగ వడుదుతన కేదానిమొరగ దేచలిదంబు ఎంతమాత్రంబు
పెలదపట్టినపట్టుబిడువదేమాటకు దెలియకబుద్ధిటమాకు చెల్లించినాము
తనయాటకాదట తల్లిదండ్రులు నీవు ధారయుగురువును దైవంబు నీవు
కరపించిన వేళ నీవు కాపాడవలె నాబిడ్డ కాదమ్మ నీబిడ్డగాని
శైలానగిరి సన్నిధి కదలి యొక్క తెవశ్చ మునసున నాహూనంబు గో నిసమ్మమా
బంటుగానొక్క తెవ్వరికస్తే మంటుగూడవచ్చి తీసంచుసునటిబాంకెను

అటువచ్చినంతట నవతిసి వచ్చితివి, యడిగివచ్చుటనిజంబని బోధపడదు
ఎవరిమీఁదఁ గలిగెనుదే ర్పాటు తెలియదు తెలియఁజెప్పవే తల్లి తేటతెల్లము
మాటకయ్యామారిమగువ గంగకుమారభామరో యతనంబు మేమెరు
దుము, అడిగివచ్చినమాటకొర్కె నీవు బెట్టక, కన్నబిడ్డవిధాన కరుణించుతల్లి
అభయహస్తంబిచ్చి యాదరించక యీనిహాందు గా నామనసు బోదపడదమ్మా
యాజావహారుడు మటుమాయచే వచ్చి, మన్నకొల్పెనుదీనివిరహామార్గము
విరహామార్గమునఁ జుంతి వరించగాదని మాతిమ నీవున్నగతులెల్ల దెల్పి
నీమీఁదనిచ్చుటకు మేము సైపగలేక, నరమానేఁదుర్లలను సంపించెశివుడు
వరమానులువచ్చి వలువిధంబులుల మమ్మ శోధకరచిరివుబ్బిబోటినిమ్మని
నమ్మనిమాటలను జవదాటలేక దు. హరుని యాజ్ఞకు దవ్వవలవిగాలేక
అనలాక్షుడీశ్వరుండని మేముఁ భయపడి, యిచ్చితిమి గంగ చుక్కారేసునకు
నవతిమీఁదనుబ్రతుకు చందఁబుగాదా, యెరిగి డేనేమి మే మెరుగకుంటిమి
లోకములన్నియు లోకమాతవు నీవు, కలిగియుండుట మాకు తెలిదాతల్లి
తెలిసియిచ్చితిమమ్మ తేటమా గాబిడ్డను చవలచిత్తుండు శ్రీత్రిపురాంతకుండు
కోరియిచ్చుటలేదు కోఁవచ్చుటలేదు, బ్రహ్మ వ్రాసిన రీతిబరఁగియున్నది గ
మాయదారీ మహాదుమరులుకొల్పెగాని, వలచివచ్చుటలేదు వనిత శ్రీగంగ
తప్పేమిజేసిన నొప్పేమిజేసినా, నీతోబుట్టగు నెలతశ్రీగంగ
నీతోడబుట్టువుచు నీవుఁ రక్షించవలె, రక్షించవేమమ్మ రాజ్యంబులోను
లోకములువుట్టించవలోకములురక్షించ లోకములనణగించవలోకమాతవుగ
పరిపూర్ణకరుణతో కాయకనుబ్రోతువని, తలమీఁదనీ చెయ్యి తగవమ్మ
తనమీఁదనీ చెయ్యనిచ్చి నేగమాతోడ, తోడుకొని పొమ్మునీతో పుట్టువు
అనికంచు దేవయ్య వనితగారీ దేవి, పదపద్మములఁబడి ప్రణమిల్లియుండ
చక్రిమ్మరిఁ విభునిచందమున పార్వతి, పదపద్మములపైని ప్రణమిల్లియుండ
వ్రణమిల్లియున్నట్టి నతులనిద్దరిని, కరుణాకటాక్షవీక్షణతగవుకమ్మ
గురుతుంగా వారిచేతులఁబట్టి లేవనెత్తి, పరిపూర్ణకరుణచేబలికె గవుకమ్మ
పెట్టుపోతలయందు పోరయినవాడవు గంగనువన్నెక్కకరుణాగా చూడు
మేలయినవతనకలిమిమిన్నందియుండి వుట్టింటిపై నాకబోదు యింతులకు
బు దేవుభార్యల మెనరిమెమిద్దరము అప్పచెల్లెండ్ర మాకకమరలు లేవు
గంగామహాదేవిగన్నతండ్రిని నీవు, కన్యాత్మ్కడిలలోన పూజనీయుడవు

చేతగంగాదేవి నాతోడబుట్టువు జనకభావమునీకు శంకరదేవయ్య
గంగనెన్నువారి గతులుతెన్నటికి, భూలోకపావని పుణ్యసంచారి
గంగతో నవరుతర్కముబొందిగలిచేరుపరగలోకముప్రాణవనమైన గంగ
గంగామహాత్మ్యంబుకడగానకలేకనా, అల్పబుద్ధిని నేననుభవించితి
గంగనెవ్వరుబాయగా లేరుపుడమిలో, జీవనంబులకెల్ల జీవనముగంగ
యుగములో నాజీవనము న్నంతమట్టుకు, గంగతోడుతకలహాగతికేమలో
సంశయముమును లేదుశంభుమహాదేవుని పాదపద్మములసాక్షి పైమాటలెల
మనసాక్షిగనుటనేను మానలేకగంగతో, కలనమునతప్పనుకరకంఠుసాక్షి
పార్వతీదేవిట్లు బాసచేయుటచూచి, తానువేగమలేచి కరుణశ్రీగంగ
శంకరదేవయ్యయాజ్ఞాప్రకారంబుగ, గౌరమ్మపాదములుకరములనుబట్టి
నెలతరోగపుదమ్మ నీపాదములసాక్షి, తల్లితండ్రియనీవె దైవంబునీవె
నిజముగాఈమాట నిక్కంబునిక్కంబు,పరమేశ్వరునిపాదపద్మంబుసాక్షి
నీలకంఠునిసాక్షి నీసాక్షినిజముగానమ్మనమ్మటంచు నమ్మకముజేసి
భవమేమియులేక బిడ్డగతినుందునని నమ్మమని శ్రీగంగనమ్మకముచేసి
నమ్మకంబులుచేసి సుకృతిద్దరులేచి, ఇరగంగబంగారు పళ్ళెంబులోను
పంచభక్ష్యాన్నములుబంతి కూర్చుండియారగింపులుచేసి రానందమున
ముద్దపప్పులునెయ్యి మధమైనవుండ్రాళ్ళు తేనెలమ్మృతాన్నంబు అరటిపం
డ్లుఆరగింపులుచేసినా తల్లులనుగూడి ఘనపదార్థములెల్ల గణనాయకుడు
కన్నతల్లియుదానుకరయుగంబుయుకడిగియుగరుకర్పూరవిడెములుచేసిరిగ
కలతలేమియులేక గవరమ్మగంగమ్మయొకతల్లిబిడ్డలై యువ్వుచుండిరిగా
ఒకవేళచదరంగ మొకవేళసంగీత, మొకవేళనానంద మొందుచుండిరిగ
ననతిపోరన్న దెన్నటికిలేకుండగ, యిద్దరొకవిధాన నెలమియుండిరిగా
తల్లులొకవిధానదనరియుండుటజూచి కనువేడుకలుబొందె గణనాయకుడు
కలహమేకాలముగలుగదిద్దిగనుచు, సంతోషమును జెందె శంకరదేవయ్య
మదప్రసోపకాన్నసంభోగములతోడ తల్లిబిడ్డలవేడ్కదనరియుండిరిగా
జాలారిగృహమందు సంకయములేకరిద నైదురోజులునిలయమైయుండి
ఇన్నిదినములురానిహేతువేమాయనని ప్రమథగణములబంపెపరమేశ్వ
రుడపరమేశుడంపినప్రమథగణములజాలిభావముగౌరమ్మ పైనమాటొకటి
భావముగౌరమ్మ పయనమాటనుచూచి జాలారిపలబంపుశంకరదేవయ్య

విలువ సేయఁగరాని వెయ్యారు వేలుతా, తెప్పించి వేగము నదివ్యాంబరమ్ము
ఏడువారంబులకు నేడుతోడవులనగలు పసుపుకుంకుమ బండ్లు వద్దాను వేలు
మరకతంబులు తెలుమాణిక్యములు, పుష్యరాగ ప్రవాళములు రజిత హేమ
మ్ము, పసుపుకుంకుమ బండ్లు పదహారు వేలతో పదిబండ్లుగా కూర్చి పంపించె
నపుడు శ్రీ విలయపార్వతీదేవికిచ్చిన రీతి దివ్యభూషణములు కివ్యాంబరమ్ము
వరగంగలద్దరికి పంచిపెట్టిన రీతి, హేమచ్ఛత్రగనకుండ యిచ్చి భాగ్యములు
పటికి బెల్లము నెయ్యి పప్పుకొబ్బరివండ్లు తేనె శర్కర జున్ను తియ్యరటిపండ్లు
చంద్రకాంతలు కనుచక్కెర లేమి గాక వేయి బండ్లుం బెను విఘ్నేశ్వరునకు
తగిన బహుమానంబు తెగువతో దుత జేసి కర మొప్ప గణపతిని కౌగిలిని జేరి
సీతల్లులను గూడి సీవృ వేంచేయుమన, పలుమారు గణపతిని బట్టి ముద్దాడి
తగు విమానంబిచ్చి తల్లు మాయని పలికి అగనితో సెలవంది నానందుడగుచు
గౌరమ్మ చేతిలో గంగమ్మ చెయిబట్టి, తల్లిని భారమని చెప్పె శంకు దేవయ్య
రత్నఖచితంబుగా రంజిల్లు బంగారు పల్లకి దెప్పించి బాగు మీరగను
కొమరొప్ప ఇద్దరిని కూర్చుండగా బెట్టి, జను దెమ్ము మని చెప్పె శంకు దేవయ్య
అయిదు కోసుల మేర పంపకము చేసిరి, పతివతులిద్దరును జాలార్లతోడ
పార్వతీదేవి పదపద్మములు ప్రణమిల్లి దయ ఉమ్ము మని వేగ దండములు పెట్టి
సెలవందుకొని సాటిజాలార్లతో గూడి మేలూరిపట్నంబు కేగిర వ్వేళ

గంగాపార్వతులు శివునివద్దకు పోవుట

గణనాయకుండును గౌరమ్మ గంగమ్మ దివ్యవిమానముల దేజరిల్లుచును
ప్రమథగణములు వెంట ప్రబలి సేవింపంగ, రజతాద్రికేగిరి రమ్యమార్గమున
గౌరి మహాదేవి గంగ మహాదేవి యంతఃపురంబులో కరిగిర వ్వేళ
గణనాథుడో శ్రీ దేవ నితండ్రి గారితో నివసించిన చోటి వృత్తాంత మెల్ల
సుతుండు చెప్పినట్టి చోద్యంబులకు మహానందతో మమున బొక్క దెశంకు దేవుడు
చిరునవ్వు మోముతో శ్రీమహాదేవుండు నంతఃపురంబులో కరుదెంచినపుడు
అల్లంతటను జూచి యా దేవులిద్దరు వచ్చి పదములపై వ్రాలియుండిరిగా
పాదములపయిబడ్డ భామలను వేనెత్తి వర్ధిల్లుడనుచు దీవనలిచ్చి యాపుడు
వాద శదము లేక నొకతీరునుండుమని వారితో సెలవిచ్చె గౌరీశ్వరుండు
వారలనుతోడ్కొని వైభవము మీరుచును హంసతూలిక శయ్యన మరియు
పూలపాన్పునందు పురహరుడు మను సతులు సరసనల్లాపముల జెలగుచుండిరిగ

భోగరాగంబులతో పాలుపొరచుచుండిరి, దివ్యకీర్తిని బలు తేజరిల్లుచును
గారవ్మ గంగ కృతలపాములొందక, నానందమును బొందె దేశభలలోకమ్ము
గంగకళ్యాణమపూర్ణమండిర, నొంమూడు వర్షములునిండారగలుగు
గంగకళ్యాణమవరైనభక్తితో, చదువువారికిగల్గు నైభవోన్నతులు
గంగకళ్యాణమువరుభక్తిగవిన్న గలుగుభాగ్యంబులుకదకు మాతమ్ము
అనుచుగాంగేయుండు నర్జునతో దాను, సాకల్యముగను, ఉదారితియుంత
ఆటలందుననైన పాటలందుననైన, వరగుహరిహరకథల్ వినహారణమునుల
వరథహరిహరుల తెూగ్యకల్ గల్గుకో ఉకథలుపుణ్యధలనిదో మహారుల
కలదుజీవన్ముక్తికడు భోగభాగ్యములు, సకలసుఖములు గల్గుసర్వజీవులకు
వనజంబు ద్రాక్షఫలరసంబులకన్న మధురంబుహరిహరులకథలన్ను కల
కదళీ రామకరండ ఖర్జూరములకన్న, మధురంబు హరిహరుల కథలన్ను కందు
ఇంతమధురంబైన సేవదార్థము లేదు, హరిహరాదులకథలధికమధురమ్ము
శ్రీఅయోధ్యాపురి శ్రేష్ఠుడై సంస్థానగమణీయుడైన శ్రీరఘురామ పేర
తాటకినిబరిమార్చి దైత్యకోటులగూర్చి కతువుగాచినవట్టి కమలాక్షు పేర
తండ్రి సెలవున సినకతపస్విలక్ష్మణునితో, నవవీథి కేగిన మసరాము పేర
జనకాత్మజను చెరల్ గొనిన రావణుని వరపుత్రహితుడైన రఘురాము
పేర బక్కటి శరము నవాలి మర్గుణ దివాగాధిబంధించిశ్రీరామచంద్రుని పేర
దశకన్ను మొదలైన దానవాసురులను భండనంబున గూల్చి వరమూర్తి
పేర, ప్రేమతో పట్టాభిరాముభద్రుని పేర వదిలమ్ము నీచరితపాటపాడితిని
ఆచంద్రతారార్క మగుచరితము, విలసిల్లగావలతూ విశ్వంబులోపల
పద్మపాలితులందుచున గాదు నవ్యాని, పవిలముగ నా చరిత పాటగావించి
సరణగావలనా మసంవత్సరాశ్వయుజబహుళ పంచమినాటికిపూర్ణమయె
మమవాదపురమందు సహితముతో విగ్నిగెనైగంగకళ్యాణమెలమిమీరునను

సంపూర్ణము

శ్రీ రాజేశ్వరి ప్రెస్, రాజమహేంద్రవరము.

భక్తవిజయము

(వచనకావ్యము)

కబీరుదాసు రామదాసు తులసీదాసు చైతన్యస్వామి మున్నగు భక్తులచరిత్ర. మనోహరమైన శైలిని వ్రాయబడి అందరకు అందుబాటులో యుండునట్లుగున వెల ఒకరూపాయి. వి పి చార్జీలు భరించి పంపుచున్నాము. ఇందు చిత్రపటములు కూడా గలవు. త్వరపడుడు.

మహాపతివ్రతలకథలు

ప్రాక్తన భారతవర్షముయొక్క యితిహాస రత్నగర్భము. వేదముల పురాణముల కావ్యముల పాటల కథల చిరకాల సంచితజ్ఞానమున జాతి సేతిహాసము అంకితమై యున్నది. భూగర్భమున దాగియుండు వజ్రవైడూర్య నీలములవలె ప్రాచీన వాఙ్మయగర్భమున స్త్రీరత్నముల దివ్యచరిత్రములు దాగియున్నవి. అట్టి రత్నములను వెలికితీసి అచ్చొత్తించినాము. నారీప్రపంచమున లలితగు[illegible]త్రము శ్రీమతి అమ్మూలకవి అన్నపూర్ణాదేవిగారిచే వ్రాయబడినది.

పాండవుల వనవాసము

మృదుమధురమగు చక్కని శైలిలో పాండవుల వనవాసము యావత్తు వర్ణింపబడినది. చక్కని అచ్చు. వెల రూ. 1—4—0

[illegible]

స్త్రీల వ్రతకథలు

(1, 2, 3 భాగములు)

రచన : **శ్రీబాలాంత్రపు వేంకటరావుగారు**

ఆంధ్రదేశమంతటను, బాలాంత్రపువారి నోములకథలు [illegible] యింట చెప్పుకొనుట వినేయుండవచ్చు. ఇప్పుడు స్త్రీలంతా సులభముగా చదువుకొని ఆయా నోములు పట్టుటకు చక్కని వాడుకభాషలో సులభమైన శైలిలో వ్రాయబడెను. ప్రతి ఆంధ్ర స్త్రీ హస్తకమలములందు [illegible] కరించదగిన గ్రంథరాజము. ఇట్టి గ్రంథము ప్రతి యింటనుండుట [illegible] గ్యమన్న వింత లేదు. మూడు భాగములు కలిపిన ఈ పుస్తకములో శ్రావణమంగళవారము కథ, వరలక్ష్మీ వ్రతకథ, [illegible] తాంబూలము కథ, మాఘపు ఆదివారము కథ, పోలి స్వర్గమునకు వెళ్ళిన కథ, [illegible] అమావాస్యకథ, కుంకుమ [illegible] నోముకథ, [illegible] తాంబూలములు కథ, గంధం తాంబూలంకథ, చిలుకనుగ్గుల నోముకథ, [illegible] [illegible] సౌభాగ్యాదివారము నోముకథ, ఉల్లభద్దిన్నె నోముకథ, కళ్యాణగౌరీనోముకథ మున్నగు 96 కథలు [illegible] గ్రంథము వర్ణింపబడెను. మంచి పేపరు. [illegible] అన్యులతో [illegible] [illegible] కాని [illegible] [illegible] చెప్పించుకొనుడు. వెల రు 1—0—0 మాత్రమే.

వ్రాయువారు:—

కాళహస్తి తమ్మారావు సన్సు

సంస్కృతాంధ్రా బుక్ డిపో, రాజమండ్రి.

లక్ష్మమ్మ

ప్రకాశకులు:

కాళహస్తి తమ్మారావు సన్సు,

సంస్కృతాంధ్ర బుక్ డిపో,

రాజమండ్రి.

స్త్రీల వ్రతకథలు

(1, 2, 3 భాగములు)

రచన: శ్రీ బాలాంత్రపు వేంకటరావుగారు

ఆంధ్రదేశమంతటను, బాలాంత్రపువారి నోములకథలు ప్రతి యింట చెప్పుకొనుట వినేయుండవచ్చు. యిప్పుడు స్త్రీలంతా సులభముగా చదువుకొని యీ నోములు పట్టుటకై చక్కని పద్ధతిలో సులువైన శైలిలో వ్రాయబడెను. ప్రతీఆంధ్రస్త్రీ హస్తకరములందు అలంకరింపదగిన గ్రంథరాజము. యిట్టిగ్రంథము ప్రతియింటనుండుట సౌభాగ్యమన్న వింతలేదు. మూడుభాగములుకలసివున్న ఈ పుస్తకమునందు శ్రావణమంగళవారముకథ, వరలక్ష్మీ వ్రతకథ, దంపతుల తాంబూలంకథ, మాఘపు ఆదివారంకథ, పోలి స్వర్గమునకు వెళ్ళుకథ, పోలాలమావాస్యకథ. కుంకుమగౌరీ నోముకథ, పండుతాంబూలాలుకథ, గంధం తాంబూలంకథ, చిలుకముగ్గులనోముకథ, సచ్చిదానందంకథ, శైలావగౌరీనోముకథ, సహస్రపదాలకథ, భాగ్యాదివారమునోముకథ, అట్లతద్దినోముకథ, కళ్యాణగౌరీనోముకథ మున్నగు 96 కథలుయిందు పొందు పర్చబడెను. మంచిపేపరున్ను, చక్కని అచ్చుతో ప్రింటుచేసి అంధ్రలోకాని కిస్తున్నాం యిట్టి అదను జారవిడువక వెంటనే ఒకకాపీ తెప్పించుకొనుడు. వెల రు 1—0—0 మాత్రమే.

వలయువారు:—

కాళహస్తి తమ్మారావు సన్సు,

సంస్కృతాంధ్ర బుక్ డిపో, రాజమండ్రి.

[illegible]

[illegible] సుబ్బారాయుడుగారూ! రెండో [illegible]

[illegible] వారు [illegible]

[illegible] సుబ్బయ్యగారూ! [illegible] వారి ఇంటిలో [illegible]

[illegible] అడిగి [illegible]

[illegible]

వ. [illegible] సుబ్బారాయుడుగారు [illegible]

[illegible] ఇంటివద్ద [illegible]

[illegible] కల్యాణం [illegible]

[illegible]

వ. [illegible]

[illegible]

చెప్పగా బాంధువర్గం మహాసంతోషించి పెట్టుపోతాయుక్తము పెట్టు
మన్నారు పదిహేను దినములు కూర్చ పెట్టించిరి మామిళ్ళసుబ్బమ్మ
గారిని నీకు ఖర్చుకుగావలెనంటే ౧౦ వేలు లేక ౧౨ వేలు నేను ఇస్తాను
కనుక అప్పుకాదు వాడ్డికికాదు నీలక్ష్మమ్మని మా ఇంటివద్ద నిలిపినప్పుడే
మాకు సంతోషకార్యమైనది కనుక మహాసంతోషము చెంది మాకు
పెండ్లిఖర్చుగా యున్నది కనుక మీ ద్రవ్యముతో మాకు నిమిత్తము లేదు
అనేవరకు ఇరువర్లు సంతోషము చెందిరి.

అప్పుడు లింగాలపురమే వచ్చిరి అమ్మయ్యా • లింగాలపురమందుకున అమ్మ
ఇండ్లుకనుక శృంగారవరకునమ్మ • పందువాలుగ కట్టిస్తున్నరయ్యా
చలువపందిళ్లు కట్టిస్తున్నారూ • పెళ్ళిపందిళ్లే శృంగారపరచేరూ
బాణాకారము చేయిస్తున్నారూ • ఆకాశజువ్వలు చేయిస్తున్నారూ
పెన్నముద్దపాగ బాణా అమ్మయ్యా • ఏమూరువో అవుటుండ్లు తిల్లి
విశచక్రముగా చెయ్యిస్తున్నారూ • కులబాంధువుల పిలిపిస్తురమ్మయ్యా
శుభలేఖలే పెట్టినంపమూరూ • రాజబంధువులు వస్తువున్నరయ్యా ॥౧౦॥

వ. ఈక్కడ లింగాలపురములో పెండ్లికి సామానులు చేయిస్తు
న్నారు రాజబంధువులంతా వస్తువున్నారు లింగాలపురములో సమాచా
రము అట్లుండగ దుర్గిలో సమాచారము యెట్లున్నది రాజేంద్రగిరికుమ త్రి
ముసలప్పనాయుడు యెట్లున్నాడంటే వారియొక్క బాంధువర్గాలు ముత్తు
కూరివారేమి దగ్గోటివారేమి బ్రహ్మసానివారేమి సూరగుంటవారేమి
చిరుమామిళ్ళవారేమి అనేకములైన రాణివాసం కమ్మవారు అనేక
మైన సమాచారశుభలేఖలు పెట్టి పిలువనంపి బాంధువర్గము అంతా వచ్చి
యున్నది తన కొమార్తెయైన లక్ష్మమ్మకు.

పెండ్లిచలుగులే పెట్టుకున్నరమ్మ • సకలవస్త్రాలు చేయిస్తున్నారు
పెండ్లిరిందులే భోంచేయపెనుకా • పెండ్లికై ఆపట్టి తర్లుకాది
అన్నతమ్ములు ఇద్దరు యున్నమ్మయ్యా • గుర్రాలమీద కొలువుతీరినారు
ముసలప్పనాయుడు వస్తామున్నదయ్యా • గుర్రముమీద వస్తువున్నదయ్యా
రాజబిక్కడే బంధువులమ్మయ్యా తందానతానా।

ఏ. గుర్రాల్ మీద వచ్చేవారు వస్తూయున్నారు కాలినడకగా వచ్చేవారు వస్తుయున్నారు నవారీలో వచ్చేవారు వస్తుయున్నారు అనేకములైన బానాకారములను వగలు వాత్తులునూ ముత్తాబులనూ విశాయులకారుడునూ నేకతాళాలవారు అనేకములైన భట్రాజులునూ భట్లు కవీశ్వరులు బ్రాహ్మణులును.

అనేకములైన జనము తర్లివారు తందాన తానా!
పెండ్లికొమార్తె లక్ష్మమ్మగారు • లోకశాంభవి వస్తువున్నదయ్యా
చోద్యమింటికి • కీర్తితెచ్చే తల్లి యమ్మాయ్యా
యనేకమైన స్త్రీ కేమయ్యా • పేరు తెచ్చేటి తల్లిర యమ్మాయ్య తం!
ఏమమోండ్ల పట్టిర అమ్మయ్యా గం • భగవత్స్వరూపమే మానదమ్మయ్యా
పెండ్లికొమార్తెవస్తువున్నదయ్యా • శిరస్సునుండి శ్రీపాదముదాకా
సొమ్ములైన ధరియించినాగు తల్లి • లింగాలపురమే తల్లిరయమ్మయ్యా
ఏనాటికి జనములు యమ్మయ్యా • వేడుకార్థముగ తిర్లెను యమ్మయ్యా

ఏ లింగాలపురము పడమటిభాగమందు వనాంతరాలున్నవి ఆ రొయ్యక వనాంతరాలలోవచ్చి విడిదిగాటునంటివారైరి లింగాలపురం ఎట్లున్నదంటె మానేప్పనాయుడి ముద్దుకుమార్తె పెండ్లికుమార్తెవచ్చి యున్నది ఆ వేడుకార్థము చూడాలని గ్రామములో జనమంతా చుట్టు ప్రక్క పూర్ణజనమంతా వేడుకానికి చూడాలని కొండకొండ బంగారముకొండ డీకొన్న చందముగ పెండ్లిండ్లు చేస్తున్నారు ఆవేడుక చూడవలయునని యనేకములైన పురుషవర్గములు కంచియున్నది అపొరుగు చాయ దనము చూడి ఇది పెండ్లిగా యుండదు లేదురాతంగిడియేమో తిరునాళ్ళగా యున్నదని ప్రజలంతా యనుకొనుచున్నారు,

లింగాలపురము చిన్నమారిక్కవాడయ్యా తందానా!
ఏవిధంబున పిలుచుకపోతారు • వేడుకార్థముగ తోడుకపోతురయ్యా
ఏటికేటికో కోటుకుండ్లకయ్యా • ఏడానందములా లేదుర అమ్మయ్యా
స్తంభబానాలే కట్టించియున్నది • స్తంభబానాలే తగలబెట్టినారు
ఎగిరేటివో చిన్నముద్దలయ్యా ఏడానందులు లేదుర యమ్మయ్యా
ఎగిరేటివో ఆకాశినువ్వలయ్యా • ఏడానందులు లేక యున్నదయ్యా

గాశేటివో చక్రబాణాలయ్యా • ఏడానందులు లేమరయ్యాయ్యా గం।
భటులుఁకవీశ్వరులెట్లవున్నారయ్యా తం • భదివేటివో। బ్రాహ్మణులై లేమ
పొగిడేటివో భట్లుఅమ్మరెయ్యా • లింగాలపురానకు వస్తువున్నారయ్యా

పెండ్లికుమారుడువారు పెండ్లికుమార్తెవారు వీరిద్దరు కలసి మర్యాదవరకు అత్తరుపన్నీరున్ను గంధపొడిన్ని ఒకరికొకరు చల్లుకోవడమున్ను పన్నీరుచెంబులు కరమ్ములుపట్టినచ్చు వ్రజలమీదచల్లడమున్ను ఒకరినొకరు పువ్వులస్తోమము ధరించుకోవడమున్ను మర్యాదలు సేయడము అనేకములైన బంధువర్గములందరున్ను బ్రాహ్మణులకు తాంబూలములిచ్చి ఆవెనక బంధువర్గానికి తాంబూలాలుఇచ్చి శెలవిచ్చిని

ఏవిధంబున ప్రయాణమా తాము తలంచావటావ। [అమ్మయ్యా
లింగాలపురమునకు వస్తువున్నారయ్యా • ఏమో తిరునాళ్లగానే యున్నగ

వ. భోజనములకాడ ఎట్లు విచారించేవాండ్లు అట్లు విచారించిరి

ఆవెనకను సుముహూర్తమాతాన తంతావతాన।
కాలుద్రొక్కి కంకణము కట్టినయ్యా
శుభముగోను మంగళసూత్రము ధారణాయెనయ్యా
తలంబ్రాలుగ ఆయెను యమ్మయ్యా

వ. అనేకమైన బ్రాహ్మణులు అనేకమైన భటులు కవీశ్వరులు ఆశీర్వదించి సేవలు చెట్టినవారైరి మహూర్తమాయెని సాధ్యావ్నా కాలమందు వచ్చిన సమూహమునకు బంధువర్గంబునకు యందరికిని భోజనములైనతర్వాత

దుర్గికైనగ కదులు తారుతం।డి తం • దేవేంద్రబైభోగముతోనయ్యా
దుర్గికైనగా కదలివత్తురయ్యా • ఆవేశు గార్ధమే తొలి చెప్పవయ్యా
దుర్గిలోనగి పూరేగింపు • సకల సంబ్రాలు జరుగుతుయున్నది

వ. అప్పుడు సకలసంభ్రమములతో పెండ్లితిరుమానమునవచ్చిన పరిజనములకు రాజబాధువులకును ఎవరికెట్లు మర్యాదలుజరిపించవలెనో ఆప్రకారము మర్యాదలు జరిపించి వారివారి గ్రామాదులకు వెళ్ళినవారయిరి. అపుడు చిరుమామిళ్ళసుబ్బారాయుడిని దిగినుర్తిమ సలుప్పారాయుడుదూచి భగవత్కారుణ్యమువల్ల ఈకార్యము జరిగినదిగనుక ఇవతల

జరిగేటటువంటి కార్యమును మనము అనుకున్నటువంటి ఒడంబడికలును
ఎట్లు జరుగవలెనయ్యా సుబ్బయ్యగారు అని అడుగగా అప్పుడు బహుసంతో
షము కలిగింది ఏమండి మునలప్పగారు మనము ఏ ప్రకారము అనుకున్నామో
అనుకున్న ప్రకారమే తిమ్మచిత్తము కలది నీవు ఎట్లు సెలవిస్తావో ఆ సెలవు
ప్రకారముగ జరుపుకునేవాడనే కాని యితఃపరము నామాట లేదయ్యా
లేదండి మనము ఏ ప్రకారము అనుకున్నామో అనుకున్న ప్రకారముగా
మాకు యిద్దరు కుమార్తెలు వున్నారు ఒక్కటే కుమార్తెగనుక ఆ బిడ్డను
చూడక లేనిది మేము నిమిషముగాని చూడక వుండజాలము గనుక నీ తమ్ము
న్నమా యింటివద్ద: లిపితే మా జనసమ్మతిగ వుండునని అనుకున్నాము
గనుక అట్లే నిలుపవలసినది మాకు లింగాలపురములో ఏమితక్కువైన
జరిపేవాణ్ణి నేను వున్నాను గనుక నీ తమ్ముడు వున్నాడే మేము బిడ్డమర్యా
దగ చూచుకొని మేము ఏ వేళ గతించిపోయే కాలములో మా వస్తువు
లలో అవుయందుగాని వల్లాభూములయందుగాని ఎద్దులయందుగాని
ఇంటియందుగాని ధనము ధాన్యమందుగాని సొమ్ములయందుగాని మూడు
భాగములుగ వ్రాసివేస్తాను మీకు ఏమితక్కువైన నవ్వుటికి వచ్చి అడిగి
నట్లయితే నీ చేతివున్నట్లుగనే జరిపిస్తునేగాక యితఃపరము భేదము లేదని
సుబ్బారాయుడుగారిని చేతులు పట్టుకొని మునలప్పనాయుడుగారు చెప్పె
టటువంటి సమయమందు ఇద్దరు కుమార్తెగాని భార్య పేరమ్మ
గాని విదులు వుత్తరువు చెప్పినవారు కారు.

ఏవిధంబున సుబ్బారాయుడూ తందానతానే
తనతమ్మున్నయిన దగ్గర పిలిచే • తమ్ముడా వోరి వెంకయ్యగారూ
మనతండ్రిగారు వకటిగాదు తండ్రి • మునలప్పనాయుడు వకటిగాదు తండ్రి
మాతల్లిగారు వకటిగాదు తండ్రి • పేరమ్మయిన వకటిగాదు తండ్రి
తల్లితండ్రిగ చూడవలెనయ్యా • యించిదరి మరి బాగన్నదయ్యా
అప్పుడు దవోసందగ అమ్మయ్యా • తల్లిమాకుగ మాస్తైవున్నరయ్యా
బిడ్డమారుగ వారు జాతురయ్యా • ఏమి భేదము లేక జరుగుతువున్నాది
బావమరదులు ఇద్దరు నెరయా • బావను జాడక నిమిషముండ లేరూ
ఎంతో ప్రేమగ జరుగుతున్నదయ్యా • అల్లిదామర అల్లిచందమామా

మల్లెపువ్వు వికసించినట్లు ♦ ఏమా త్రేతగా జరుగుతున్నదయ్యా
సొమ్ములపెట్టె బీగాలు లేదా ♦ వెంకయ్యకు వొప్పగించినారు
వరహాల పెట్టె బీగము అమ్మయ్యా ♦ వెంకయ్యగారికి వప్పగించినారూ
ఇంటిలో యుండే లెక్కలు అమ్మయ్యా ♦ వెంకయ్యకే వొప్పగించినారూ
బేహారము లెక్కలుగను కానూ ♦ వెంకయ్యకే వొప్పగించినారూ
ఆయన ఇచ్చినవాండ్లకు ఇద్దుర అమ్మయ్యా ♦ లేనివాండ్లు లేదుర అమ్మయ్యా
ఆయనచేతిమీదుగ జరుగుతువున్నది ♦ పొద్దుపొద్దున నిద్ర లేస్తారూ
తెల్లవారిడికే కదలివచ్చునమ్మ ♦ పదిమందో జనముంది అమ్మయ్యా
వెంబడయ్యినగవుందురె అమ్మయ్యా ♦ వెంకనాయుడు చూడలేక భామ
ఒక్కక్షణముగ నాగావుకడ లేరూ ♦ అట్లు ఈవిధంబున జరుగుతువున్నాది
అతివ చక్కని లక్ష్మమ్మగారు ♦ ఏవిధంబున యోగ్యు వున్నదయ్యా
పొద్దునతల్లి నిద్రలేస్తే ♦ స్నానమైనగా తల్లి చేసునమ్మా
పట్టుథావళి ధరించునమ్మయ్యా ♦ పూల బృందావనము పూజ చేసునమ్మా
ఏకభక్తితో తల్లివుండునమ్మా ♦ చాంగరేఖ బొట్టు చందమమ్మా
బంగారము జీరిక చందమమ్మా ♦ నమస్కారముగా తిరుగుతువుంటాది
అన్నదమ్ములు యిద్దరు జూస్తారా ♦ ఆచేతులో నిమ్మపండు రీతి
కాల్లెపుజాడక ఖుడియు వుండలేరూ ♦ తండ్రిగారకు నా వెంపునాయుడు
బిడ్డను జాడక ఖుడిమొవ్వుండలేడు ♦ బిడ్డనాగని ముద్దులాడినమ్మా
తల్లిగారిగ పెరిగినారా గారూ ♦ ఏమా ప్రేమగవున్నది నమ్మయ్యా
లోకకాంభవి లక్ష్మమ్మగారు ♦ శుక్రవారమే శుక్రవారమమ్మా
గారిదేవికి ఒకపొద్దులల్లి ♦ ఏమా భక్తిగ వున్నది నాయన

వ. ఇట్లు జరుగుతూవుండేసమయమందు ఏమా దైవాయజాది
ఓయమ్మా మనవాట్లో అయితే జరుగుతుంది వరాము చోటువారికి ఇచ్చి
పట్లయితే తల్లి వారింటికాడ ఇంతభక్తి, ఇంత నియమము ఉన్నా ఇంతభగవ
త్సాన్నిధ్యానికి జరుగునతల్లికి పిల్లబిడ్డలు కాలంలేక ఇంతభక్తియున్నా
వరాము చోట జరుగున అమ్మయ్యా ♦ ఎంతమాత్రము పిల్ల కలగదమ్మా
అని ఈవిధంబున తల్లి పిలిచినాది ♦ తల్లి మాటకు బిడ్డ లేన్నదయ్యా
వెలతే వో వంతొ నమోస్తునమ్మా ♦ గిల్లి దండంబు పెట్టినది

ఒకల్లింట్లో పేరమ్మగారు ♦ అనసవుండిన అవిదివుంశివనూ
వా)లుగొంగవో జరుగును అమ్మయ్యా ♦ ఇతఃఃరము జరుగదు అమ్మయ్యా
గమాంల్లిగారితో చెప్పుతున్నదయ్యా ♦ తల్లిదండ్రిగారును వింటువున్నదయ్యా
బిడ్డలమాట కేసంతోషమయినాది ♦ తల్లికైన సంతోషమాయెనమ్మ
తల్లిగారుగ నామిబలుకుతుంది ♦ అమ్మావినవే లక్ష్మమ్మగారు
సియాంపవోగవ్వలు అమ్మయ్యా ♦ ఇంతథక్రిగ మొక్కుదున్నరమ్మా
తొక్కల్లునొక్కి చేతిమాద్దులాడి ♦ ఏమొ ప్రేమగ చూస్తువున్నరయ్యా
కొన్నాదినములు జరిగిన తర్వాత ♦ లక్ష్మమ్మగ పౌఢ ఆయెనమ్మా
ఏమోవంశమముగ వున్నరయ్యా ♦ లింగాలపురమే శుభలేఖలయ్యా
వారి అత్తవారికే పంపిస్తున్నారు ♦ లింగాలపురమే శుభలేఖ దేర
వెలలేని సంతోషమైనారు ♦ వివాహమహూర్తానికైనా
కావలసినంత సామానులు అమ్మయ్యా ♦ పట్టించుక ప్రయాణమాతారూ
శలాబంధువులు ప్రయాణమాతారూ ♦ దుర్గికైనగ చేరిరి అమ్మయ్యా
బంధువర్గములా వచ్చిరి అమ్మయ్యా ♦ పెండ్లిచేసిన చందాన అమ్మయ్యా
నిషేకము మహూర్తము జరుగుతున్నదయ్యా ♦ వెలలేనిసంతోషముగ వున్నారు
బంధువర్గ మువారిని రివురాళ్ళకు చేరిరి ♦ వెంకమనాయుడు ఎట్లు వున్నరయ్యా
... అందరు ... సున్నార తందానతాన!

వ తిన చావిట్లో లెక్కలు చూస్తావుండి ఏమోవని వున్నట్టుగా ఇంట్లోకి మారి భార్యను గడ్డజూచి మళ్ళితిరిగి వచ్చును భార్యమీద అతిప్రేమ కలిగి ... ప్రేమగా,

భార్య జూచి గడియావుండ లేమా తందాన తాన!

వ భార్య భర్త మాట్లాడుతూవుంటే తల్లికిని తండ్రికిని మహా సంతోషకరముగా యున్నదిగాన మరదుల యిద్దరున్ను.

కానను చూడాక గడియ వుండలేరు ♦ ఎంతో ప్రేమగ జరుగుతున్నదయ్యా
ఇట్లా కొన్నిదివసములు వెళ్ళినతరువాత ♦ లక్ష్మమ్మకే గర్భచిహ్నలాయె
అరునెల గర్భిణి అమ్మయ్యా ♦ లక్ష్మమ్మగా వున్నది అమ్మయ్యా

వ. అరునెలలు గర్భిణిగుండగా వెంకమనాయుడువారికి వొక అపురబుద్ధి పుట్టుబడినది.

భోగముదాని యిల్లు మరిగినాడూ ♦ భార్యనైన కన్నుంచూస్తేరా
పాదాపురుగునే చూచిన చందాము ♦ భార్య చేరనీడుగ అమ్మయ్యా
అన్నమైన భోంచేయడమ్మయ్యా ♦ తాంబూలమే అందడు అమ్మయ్యా
అది రెండో ప్రాణికి తెలియలేదూ తల్లీ ♦ లక్ష్మమ్మకే తెలిసియున్నదమ్మా
వారితల్లి వారికి చెప్పదు అమ్మయ్యా ♦ వారితండ్రితో నూగా చెప్పదు అమ్మయ్యా
అన్నతమ్ములకు తెలియదు కుమారా ♦ అత్తయింటే కృశియిస్తున్నాది
నవమాసములే సంపూర్తి అయినాది ♦ ఆడబాలగ ప్రసవమాయెనమ్మ
నామకరణమూనాడె అమ్మయ్యా ♦ ఆ బాలకు తొలిపేరు పెడుతరమ్మా
పార్వతమ్మ పేరుబెట్టినారు తందాన తాన।

వ. నామకరణమునాడు నెత్తురుముద్దబిడ్డను ముసలప్పనాయుడు దోసిలలో ఎత్తుకుని వేలకోటి నమూహాములు ఆటివించుకున్నారు ఇట్టికాల మందున ఏమమ్మా ఓ లక్ష్మమ్మా ఈ ఆడబాల ఆ దుర్గారాయుండగలిగి లక్షణ ముగ ఉంటిపట్టయితే మీ అన్న రామయ్యకు యిచ్చి వివాహం జేసిపెట్ల యితే నీకు కొంత స్వతంత్రము వుంటునే అమ్మయ్య తందాన
ఈవిధంబున అడుగుతున్నాదూ ♦ తండ్రి ముఖముగ బిడ్డ చూచెనమ్మ

వ. తనయొక్క పెనిమిటి తనతో వలెనే క్షమించక వుండెనమూ చారము అత్తలో వున్నది తండ్రిగారి మాటలకు లక్ష్మమ్మగారు కిలకిల నవ్వుకొని నీ చిత్త ప్రకారముగ ఎట్లున్నదో అట్లె జరుగుతుందిగాని వసి వాండ్లమాట ఏమి తెలుసునండి అని ఈవిధముగ తండ్రిగారితో చెప్పి
ఆడబాలలనే సాకుతున్నరయ్యా ♦ ముద్దుముద్దుగా సాకుతున్నరయ్యా
అరచేతిలో నిమ్మపండురీతి ♦ ముసలప్పనాయుడు ముమ్మగాలి తగ్లీ
డింపుకోండ్లుగ ఆ మేను అమ్మయ్యా తందాన తాన.

వ. అప్పటికి పతివ్రతకు మాటలేం వ్యవహారము ఎవ్వరికి తెలి యదుగనుక ఒకానొక కాలమందు నేను ఎవరికేమి పాపము చేసితిని పూర్వజన్మమందున తల్లులకు బిడ్డలకు ఎడబాసితినమో పతి పతిని ఎడబాసితిని గాబోలు,

నాటికి నేటికి ప్రత్యక్షమైనాది ♦ నా జన్మ జన్మము ఎటుంటున్నదో
తల్లిగారితో చెప్పదు అమ్మయ్యా ♦ మదిలోనగా కృశిస్తుయున్నదిగా

వ॥ ఒక్కనాటి కాలమందున ఈ పొద్దుకూడా నాతో నాపురు
షుడు మాటలాడని కారణముతో నా తెలుసుకుందామని పూరంతా
నిద్రపోతున్నారు ఇంటిలో వారంతా నిద్రపోతున్నారు అట్టికాలమందున
నదుమగుండ నించిపూడగా తనపెనిమిటి అన్నము భోంచేసి దువ్వటి
చంకలో పెట్టుకొని తలగుడ్డ పెట్టుకొని వందుదోవ కాడి॥ వచ్చేటరకు
తలుపుకాడ నిలచియుండి తన పురుషుడికి నమస్కారము చేసి ఓస్వామి
నాయందు ఏమిదోషమున్నది నాతో పలుకక భాషించక అంటకలుపోరాద
కుండ లేక ఇట్లా ఉండుటకు కారణమేమని పాదాలుమీదపడియున్నది
పాదాలుమీద వొరిగివుండే భార్యను జాడి కొట్టబట్టి పైకెత్తి.
చెంపమీదనే దెబ్బవేసెనమ్మా తందానతాన॥
ఆదెబ్బతో కూడా ధగలకేవొరిగే । నేలమీదపడి దుఃఖపోతదయ్యా
వీధిలోకిగా వెళ్ళినాడయ్యా గారు । వీధిలోకిగా తాను వచ్చెనమ్మా
వ. వీధిలోకి వచ్చి యోచనచేసి ఓహో వారింట్లో మనము
వచ్చియున్నాము ఇక్కడ మ్మగలము వీరు మిన్నగిన భాగ్యవంతులు.
అంతటిలో నిన్నవందుచందముగా నాభార్యను వాండ్లు చూస్తున్నారు
నానియందు ఏమీ ద్రోహము లేదు నాకే తెలియలేదు నేనుకొడితిని ఈ
వసారాదారము పోయి వారి గలిదిండ్లతో చెప్పను నా తల్లికి మూర్ఛకు
చెప్పను కుమార్తె అవార్లు ఈ గామము లో వారిమాటఅతిక్రమించి
నడిచేవారుకాదు మాఇంటిలోవుండే మాబిడ్డను అన్యాయముగా కొట్టడా
నికి కారణమేమని ఆమెయందు ఏదైవత్వవుండినను మాతో చెబితే
మేము విచారించగలము న్యాయమా అన్యాయమా లేక పూర్వికమా
గ్రము చేత కొట్టడానికి ఏమి కార్యము అని వాకుతోనే ఈ పెట్టోనే ఖండించి
వేతురు అన్న ఆలోచనగలిగి బిత్రాతిరుగా వచ్చి తలుపు కాడి॥ వచ్చేవ
రకు అక్కడనే భార్యలక్షుమమ్మవున్నది గాలపెచ్చరించక ఇంటిలోకి
పోయి తన ముల్లెలో వున్న బంగారు ముల్లు తీసి మెడలోవున్న చంద్ర
హారము తీసి వరహాలు పెట్టెబీగాలును రూపాయల పెట్టెబీగాలును
లను చుట్టి ఆపెట్టిమీద ఉంచి వారిసొమ్ము యిన్ని తనదగ్గర లేక
అప్పుడు అప్పటికైనా చంక బుట్టుకుని । తిరుగనందుదోవ కాడి వచ్చెనమ్మా
అపురుషుడుకే సీవను లు చూస్తున్నది తిరుగ తలుపు కాడి॥ వచ్చికత్యాత

వ. కట్టిగ మాటలాడితే నా తల్లి యింటాదో అన్నదమ్ములు విందరో అని పురుషుని పాదముల మీదపడి ఘోరఘోరమున దుఃఖపడి స్వామీ ఈ వేళ కాద నీవు యీ ప్రయాణంబుగా పోతున్నావే ఎక్కడికి పోతున్నావు స్వామి అని పాదంమీదపడి ఆ వమ్మాలు పురుషుడు వదలించుకొని వీధికి వెళ్ళి
లింగాలపురమే బాడపట్టినయ్యా తెల్లవారి వోజామునకు యీ నమ్మయ్యా
లింగాలపురమే కదలివచ్చినాడూ నాన్న తమ్ములా యిద్దరున్నారయ్యా
తల్లిగారు కన్నులచూచారూ నాన్న తమ్ములు చోద్యగా చూచు
తల్లిగారుగా చోద్యపోతాది వాళ్ళ నాన్న చెల్లెలు పిచ్చవారుగారు
వెరతేదివో చింతపోదయ్యా ఏమియు వారమిమ్ము వచ్చిన నాన్నయ్యా
ఈ వేళ కాద నీవు ఒక్కడే నస్తునా తందానతాన

వ. అని ఈవిధంబున అడిగేటప్పటికు ఎన్నాళ్ళు నేను అత్తవారింటిలో వుండినా దిగుమతి వారింటా గే కాని చిరిమాయిళ్ళ వారిని అను కోరారు మా అన్నగారు ఇక్కడ వున్నారే గాని మా తల్లి వున్నదని మా వదినగారు వున్నారని ఇక్కడికి నే వచ్చినాను పోతే వారిని చెప్పి పోవలెనా అని చెప్పుకుందనే నేను వచ్చినాను.
అన్ని అన్నగారు వింటువున్నారయ్యా అన్న మనసులో చింతపోతరయ్యా
అది ఎన్నో దినముల సమాచారమయ్యా ఎంతచిన్న పని చేసి వచ్చెనయ్యా
అన్నగారు బహు చింత పోతడయ్యా తందానతాన

వ. తల్లి వెళ్ళ చెల్లెలు వారు వచ్చిందే మా కని ఉపాసింపోవ మా మొదట ఎండ ఎక్కే వరకు లింగాలపురమున తెలిసి నా బాధుల్లోం తా వచ్చి వెంకయ్యగారిని చూస్తున్నారు బంధువులకు ఈయక్కనింక ఏ చెప్పలేదు లింగాలపురములో సమాచారము తెల్లవున్నది దుర్గిలో సమాచారము తెల్లావున్నదంటే భాగ్యరత్నమయిన లక్ష్మమ్మగారు అనేకవిధముల చింతించి పార్వతమ్మను ప్రక్కలో వుంచుకొని వెలలేని దుఃఖముతో వున్నది ఉండినరాత్రి ఎండ ఎక్కను నేనాళ్ళమున్న మా బావగారు తమ దాపిట్లా వచ్చివుండునా వెంబడి. దిమందిజనము వుందురు లెక్కలు చూస్తువుండును నాతల్లిగారి సముఖాగిక వచ్చియీ బావగారు పడనిఅడుగ మాకు సమాచారము తెలియదని తల్లిగారు పలుకగా నేను

మ్మాలక్ష్మమ్మగారు మా బావగారు ఎక్కడకు పోయిన సమాచారము మీకు తెలియు లేదా అని అడుగ నాకు తెలియ దయ్యా అని చెప్పెను అరాత్రి జరిగిన సమాచారము చెప్పలేను నేను కళ్లుకుంటూ వుండినట్లయితే మాతల్లి గండి అన్నము భోంచేయుమా చిన్నలక్ష్మమ్మలు భోంచేయరు దిగులుపడిపోతారని ఆ రాత్రి పురుషుడు కొట్టిన దెబ్బ చెంప వాచియున్నది ఆవాపుజూచి ఏమి కలంకము పనుదురో అని పైటచెంగు చాటుబెట్టుకొని పనులు చేస్తూవున్నది ౧౦ గంట ప్రొద్దాయెను దుర్గిలో ఎక్కడా సమాచారము లేదు ఎక్కడ పోయిరి తీసి వ్యాటికి ఏమి చిక్కిపోయెను తండ్రి మా వెంకటప్పనాయుడు గారు వరహాలపెట్టెకాడికి వచ్చేవరకు సామ్మలున్న బీరువా నన్న దస్తురుమాల మూటకట్టి పెట్టెమీద పెట్టివున్నది పైనజూచే వరకు నరిగెపేటీ మధ్యన పైటివున్నది మొలతాడ్లు జూచి చంద్రహారము జూచి కెలగుడ్డ జూచి అమాంతా విప్పి కమాళ్ళ బిలిచి ఈ వృత్తాంతం జూడగా ఏమి అపాయము వచ్చెనని వెలతే. దుఃఖము పట్టి దుర్గి అంతా తిరోబస్తు ఇల్లు వెదికివున్నారు బావులు వెతికిరి గుంటలు వెతికిరి అన్నదమ్మాలు ఇద్దరున్న లింగాలపురము చేరునేమా అని తమ గుర్రాలనెక్కకొని ఎక్కా ఎక్కి లా నా లింగాపురము చేరగా యేటవడు దోపలో ఏమి యోచన చేస్తారంటే చేరివుంటారు చేరిపోయినట్లయితే మీరు అక్కడ చూసి వెసి ఇక్కడ వెదికివచ్చారా అని వారు యోచనలు పడుదురు లింగాలపురము గవినికాడికి వచ్చేవరకు పదిమంది కమ్మవారు అక్కడ వున్నారు పదిమంది వీరిని కండ్లజూచిరి ఓహో రామయ్య గారికి వివాహం పెట్టుకున్నారని బావగారు తెల్లవారుజామున వచ్చి చేరినారు ఇప్పుడు బావలు మరదులు వస్తున్నారని అనుకొంటున్నారు ఆ సమాచారము వీరియొక్క చెవులబడి సంతోషించిరి.

చిరుమామిళ్ళవారి ఇల్లు చేరినారు • తెల్లవారగా గుర్రాలు దూకిరి
పడవలోకిగా వస్తువున్నరయ్యా • లింగాలపురములో జనములు అమ్మయ్య
ఇల్లుగనక నేనుండిరి అమ్మయ్య • సుబ్బారాయుడు కన్నులజూచాడు
బావ వెంకయ్య కూర్చునివున్నాడు • బావమరదులు వంక లేదు భామా
అన్నలక్ష్మమ్మలు ఇద్దరుగను గాన • గుర్రపు కాళ్ళమీద నిలిచివున్నరయ్యా

వ. పెద్దకోడలు సుందరమ్మగారు రెండోకోడలు సుభద్రమ్మగారు
వారి అత్త వెంకమ్మగారు కాశీకి వెళ్ళితేను వచ్చినారు కర్పూలు వేయించు
తున్నారు. వారు కూర్చోలేదు దాహం తీసుకోలేదు బావగారి చావు జూచి
ఏమండి బావగారు మీరు వచ్చేవారు మా తల్లితో చెప్పిరాగా మా
తండ్రితో చెప్పి రారాదా ఊరికే ఇంతా ఉంగా రావడానికి ఏమి కార్యము
న్నదని అడిగేవరకు కండ్లుతుత్తి చూడలేదే మేమిండ్లోను వచ్చేవారు
చెప్పిరాకూడదా అని అడిగినవారి కుచ్చి ఆమాటవిని బావసుబ్బారాయుడు
నిజాము జూచి ఏమరదలు అక్కడున్నది అతిత్వరగావచ్చి మీకోడలిని
మీరు తోడుకొనిగావలసినదే కాని అరక్షణము మేము నిలవము మాతల్లి
తండ్రి బహుదుఃఖముతో వున్నారు అని తిరుగ గుర్రం దగ్గరకు వచ్చి
గుర్రాలమీద కాలువుదీసినారూ. దుర్గకయినా చాటపట్టిరయ్యా
బావసుబ్బయ్య పరుగెత్తుకున్నాడు. లింగాలపురములో లక్ష్మమ్మ వారి భామ
ఇన్నాటికి జనమంతా మ్మయ్యా. గెవిని కాదనే అడ్డగించుకొను

వ. ఏమయ్యా చిరిమామిళ్ళవారేనా చుట్టాలు మేము కామా మీకు
చుట్టాలు కాదా మేము ఒకవేళ యిక్కడికి వచ్చినట్లయితే మీయింటికి
వస్తామని మాయిండ్లకు రాకుండా మీరు వచ్చినవారు వచ్చినట్లుగానే
యేమి కాకోవంగపోతున్నారు అనేవరకు రామయ్యగారు కోటయ్యగారు
చూచి మాయక్క చెల్లెలు.
లింగాలపురము వరకు దారబోసినాము. మీరంత మాకు వగవాండ్లు తల్లి

వ. అని యన్నలు తమ్ములు ఇద్దరు ఘోరఘోరంబుగ దుఃఖ
పోయిరి దుర్గికయినగా వస్తుయున్నరయ్యా
ఇంటికయినగా కదలివచ్చినారూ తందానతాన

వ. అక్కచెల్లెళ్ళు కండ్లజూచిరి మనతండ్రి చేసిన మనువు మంచి
కండ్లచూపులు పోయిమాటలు మనకు రుణము తీరినది అదిగో మీబావ
సుబ్బారాయుడు వచ్చియున్నాడు
శేవయినమయ్య పోవేయమ్మయ్యా. అరక్షణము నిన్న నిలువయదు తల్లి
పదిమాటలివో బంధువర్గమందు. మాకు తెలవంటె ఓ కాదమ్మయ్యా
శేవ్రయాణము వయి పోవేయమ్మయ్యా. అప్పచెల్లెలకు చెప్పుతున్నరయ్యా

అప్పుచెల్లెలే వస్తూవుంటదయ్యా ♦ భాగ్యలక్ష్మనే చంకబెట్టుకొని
లింగాలపురమే ప్రయాణమైనాది ♦ వాండ్లతల్లిదండ్రితో దుఃఖముఅమ్మయ్యా
ఏమి చెప్పిన నన్ను కన్నతల్లి ♦ నిన్ను చూడని గడియ యుండలేము
అని యీవిధంబున దుఃఖపోతరయ్యా ♦ భాగ్యలక్ష్మనే చంకబెట్టుకొని
బావగారితో కూడా వస్తాది తందానతాన॥

వ. అన్నలుదమ్ములు యిద్దరున్నూ కొంతదూరము పోగానంది వస్తామని కొంతదూరము వచ్చేవరకు లక్ష్మమ్మగారు అట్లాదూరిదాకా తిరిగిచూచి అన్నదమ్ములనుజూచి తలలేసిదుఃఖమువచ్చి వచ్చిదుఃఖము దిగమ్రింగివేసి ఓ అన్నారామయ్యా ఈ పర్యాయమున్ను నీవు వివాహము చేసుకొంటివయిన నేను యెవ్వరైనా మూర్తిపిల్లని వస్తాను లేకపోతే కంద్ర మాపులను ఓటిమాటలను ఇదే తావలేవని ఘోరముఘోరమని దుఃఖించేవరకు తమ్మునికి దుఃఖము వచ్చి ఓయమ్మా అటులనే నీబిడ్డను వివాహము చేసుకుంటామని చెప్పి అన్నగారి పాదములకు నమస్కారము చేసి.

లింగాలపురమే బాటపట్టినాది ♦ లింగాలపురమే వస్తుయున్నదయ్యా
లింగాలపురమే తల్లిచేరినాది ♦ చిరుమామిళ్ళవారి యిల్లు చేరినాది
శ్రీలక్ష్మి వచ్చే అన్నయ్యా ♦ మీ లేని సంతోషపడలేదయ్యా
అత్తగారు వెంకమ్మగారు ♦ తోటికోడలు యిద్దరు యున్నరయ్యా
మేలు లేని సంతోషమతురయ్యా ♦ శ్రీలక్ష్మి వచ్చిచేరినాది
బావగారితో చేటకొచ్చినమ్మా తందానతాన॥

వ. ఏమండీ బావగారు సంసారము చేస్తుయుంటే మన పెరటిలో తులసి బృందావనము లేనిది తగదు నిద్రలేచి తులసిదేవిని దర్శనము చేసుకొంటె పాపము పరిహారమగును. ఆతులసిదేవిని పూజచేసిన యెడల పుత్రసంతానము అయ్యావ్యాకులు గుణము మీరు అతిత్వరగ తులసీబృందావనము వేయనిది నేనన్నము భుజించను అని చెప్పగా యపుడు బావగారు మహాసంతోషించి అపుడు తులసిబృందావనము వేయుటకు అక్కడ త్రవ్వదమని గద్దపార వేయగ పట్టుకులబిందెలు ఐదుబిందెలను లంకెలు వేసి అక్కడియున్నది త్రవ్వగా చివరకు ఆరకులబిందె జూచాది యూ

లక్ష్మమ్మతో కూడ శ్రీమహాలక్ష్మి ఆయిల్లు చేరినది అని మహాసంతోష
కరమైనది అమ్మా నీవు ఇలాగ వచ్చి విూకు ప్రత్యక్షమాదుగా అబిందెలు
దాగమని బావగారు సెలవిచ్చినారు అప్పుడు లక్ష్మమ్మ మహానంతో
షము జెంది అబిందెలు ఆసకరముననే దాచి ఆపదుబిందెలలో పదార్థము
పెట్టెలకు దాసుకొని ఓ మహాలక్ష్మి లక్ష్మమ్మా నీవు ఏమి భూషణములు
కోరుతావో ఆభూషణములు నీకు చేయిస్తానమ్మా అనగానే లక్ష్మమ్మ
కు దుఃఖమువచ్చి మాతల్లిదండ్రులిన్ని ఇవ్వకుండాను ఏమివగైన సొమ్ములు
నాకు చేయించి నా దేహమందుంచియున్నారు నాకు ఇంకా కావలయు
నని కోరియుంటె మాతల్లికి దయగాదా మాతండ్రి దయతప్పిందా
మాయన్నదమ్ములకు దయలేదా యని లక్ష్మమ్మగారు.
కుమ్మరిఅమ్మ తగునేతప్ప రీతి- గుమ్మడిపండ్ల కుళ్ళినచందాము

వ. నాపెనిమిటి అయినవారు వారితో పలుకుతూ సంభాషించుచు
నవ్వుతూ పేలుతూయుండినట్లయితే అదే నాకు సొమ్ముగాని యితరగిన
సొమ్ములన్న మాతాత్రివ భూషణమా లోకమువందు స్త్రీ కు సొమ్ములు
భూషణముకాదె మానము భూషణములు పెనిమిటికి స్త్రీకే ద్వితీయ ఎవతో
అదే భూషణములు హస్తములకు ఏమిభూషణమనగా దానము భూషణ
మని పెద్దలు చెప్పుదురు ఈసొమ్ము వుంచుకున్నందున ఏమి భూష
ణము నాసొమ్ముల సొంపు యెవరు జూతురమ్మా అని ముడితియాదుగ
కృశిస్తుయున్నాది.

వ. వెలలేని దుఃఖము జెంది లక్ష్మమ్మ తన దేహములోనున్న
యావత్తుసొమ్ములు వొలిచి పెనిమిటి వసువశేష ఈసొమ్ము నాకెందుకు
యని పెట్టెలో యీసొమ్మును యుంచి బీగము వేసి
అత్తచేతికి బీగముయిచ్చేగాని పండుకొనిగ తల్లి యున్నదయ్యా
తన పెనిమిటిసందు తనసందుతల్లి మాటపలుకులు లేనిది యమ్మయ్యా
అదిరెండో ప్రాణికి తెలియలేదు తల్లితో చెప్పకొండ్రాకు తెలియలేదు తల్లి
బావగారికి తెలియలేదు అమ్మయ్యా ఈమె రెండో ప్రాణి చెప్పదునాయనా
మనస్సులోన కృశిస్తుయున్నాది శుక్రవారము శుక్రవారం మమ్మా
గారిదేవికి వక్కపొద్దుతల్లి లక్ష్మమ్మగా రాను వుంచునమ్మా

తులసిబృందావనమే అమ్మయ్యా ♦ పూజలైనగా చేస్తుయుంటుందో
కొన్నిదినములు జరిగినయ్యాకా ♦ ఆడబిడ్డగా పిచ్చమ్మగారు
లక్ష్మమ్మకుమార్తెను చూచెగా ♦ నెలలేని యోచనలు చేసెదయ్యా
ఈలక్ష్మమ్మ కుమార్తైన లేనూ ♦ అనకొడుకైనగా తీసుకోవలెనని
తల్లితోనాగా యోచనచేసెగా ♦ తల్లి వెంకమ్మ యేమి జెప్పెనాది
మానలక్ష్మమ్మను అడుగుదానా తల్లి ♦ ఇస్తేనుమారి యిచ్చునుఅమ్మయ్యా
అట్లు యివ్వకపోతె లక్ష్మమ్మనైన ♦ బాకులకైన పొడిచిచంపుతాము
లక్ష్మమ్మకుమార్తెనయి తేనూ ♦ నీకుమారుడికి పెండ్లిచేతుమమ్మా
చేతిలోనాగా చెయ్యిపెట్టెనమ్మా ♦ తల్లీ బిడ్డా యొక్కటి అయినారూ
లక్ష్మమ్మతో యేమిచెప్పెరారూ ♦ నీయొక్కవో కుమార్తెనమ్మయ్యా
ఆపార్వతమ్మః పట్టని యమ్మయ్యా ♦ అబిడ్డవో కొడుకుకు యమ్మయ్యో
ఇవ్వమని వారు పలికిన రు ♦ దండంబెట్టి లక్ష్మమ్మగారు
పుట్టింటవాద ఆశవుందునమ్మ ♦ మా అన్నగారికే రామయ్యగారికైనా
ఇవ్వవలెనని మనస్సుయున్నాది ♦ పనివాండ్లకు యేమి తెలుసునమ్మా
మాతలితండ్రులడగండియమ్మయ్యా ♦ మాఅన్నగారిని అడగండి అమ్మ
మాకు తెలియదే మమ్మ కన్నతల్లి ♦ ఇన్నిమాటలే యిద్దరున్నగయ్యా
ఇద్దరైనగా యోచనచేసిరిగా ♦ వారిపుట్టింటివారిని మనము అడిగితేను
ఎంతమాత్రమూ మనకు యివ్వరమ్మ ♦ వారు యిన్నందిన భాగ్యవంతులమ్మ
మనమాటగా జరుగదు యమ్మయ్యా ♦ అని ఈవిధంబుగ యోచనచేసిరి
నీబిడ్డనైనా యివ్వపోతేను ♦ నీవు కత్తులమీద నూరుగు కావుతల్లి
బాకులమీద నూరగలేవమ్మా ♦ ఇకనామీయమ్మ పట్టుపెట్టుతుమమ్మ
ఇన్నిమాటలే అత్త పలికినాది ♦ తల్లి బిడ్డా యొక్కటయినారు
కోడలినాయిన లక్ష్మమ్మనైనా ♦ యమునిబాధలే పెట్టబూనినారూ
వంటయింట్లోకి వెళ్ళనివ్వరయ్యా ♦ మొద్దులకేసే మడ్లీకూడుతల్లి
లక్ష్మమ్మకే వెయ్యబూనినారూ ♦ బహిష్టురాలయి వుంటే తేనూ
యేమనిదా యడగరు యమ్మయ్యా ♦ దాహమని వారడగరేఅమ్మయ్యా
కసువుకోతగా కొయ్యబూనినారూ ♦ వేలపెట్టగా రుద్దుకమంటారు
యమునిబాధ పెడుతున్నరయ్యా ♦ వెలలేని దుఃఖమాన్నదయ్యా
తోటికోడండ్రతో చెప్పదుఅమ్మయ్యా ♦ బావగారికి చెప్పదుఅమ్మయ్యా

వ. ఇట్లు 10-45 దినములు అన్నపానాదులు లేకుండా యుండిన ప్పటికిన్ని రెండో ప్రాణికి తెలియకుండా తనబిడ్డను తనదగ్గర ఉంచుకొని ముద్దాడుచున్నను భోంచేసినదానివలెనే యుండును. ఆమె యొక్క స్వరం దన్నము లేకున్ననూ సామ్యులు లేకున్ననూ ఏమియిటైన టువంటివారు నాతో నిలకరేవాని.

వెలలేనివో దుఃఖమాతుంది ♦ మనస్సులోన చింతపోదయ్యా

వ. ఇట్లు కొన్ని దినములు గడిచి కోతకోసి యెంతనపి: కోతకోసి నా ఇది చావపొయ్యేది లేదు మనామా రాణిగానం గమ్మవారము అలా యిగుడికి విరోధము వస్తే ఎట్లుయితే యెవ్వడో చంపివేస్తాడని

ఒక్కనాటియా కాలమందునల్లి ♦ అనరా వందెనెళ కానవమ్మా
దొడ్డికాడనే వెంకమనాయుడూ ♦ పాలుపిండుతూ వున్నాడుకదూరా
తల్లీబిడ్డగ కదలివచ్చినారూ ♦ వెంకయ్యనే పిలిచినా మిత్తియ్యా
నాయనవోరి వెంకయ్యగారు ♦ యెద్దులబోం ఏవులోతివయ్యా
వనికోం పెండ్లాడివచ్చినావు ♦ భోగముదానిని నీవు తెచ్చినావూ
ఎన్నాళ్ళంట కండ్లజూతుమయ్యా - ఒకటిఅంటే వినావంటూకీ
ఎడమకాలితో యెగిసితన్నినాడీ ♦ అట్లాటిదానికి బతుకవమనుతండ్రి
ఇరుగుపొరుగు జగడాలు నే తెరవయ్యా ♦ ఇాటిదానికి తెచ్చిపెట్టనయ్యా
యెట్లాటిదానికి బైటవమనుతండ్రి ♦ మనబిడ్డకు తెచ్చినబిడ్డ మనకోని
ఎంతిమాత్రం బయటవడమనుతండ్రి ♦ మనది రాచవానవమైక మ్మకులమునండ్రి
అవఖ్యాతిపో వాలైపోతాము ♦ దాసుర్నిగా మారగియున్నదయ్యా
దాసివాడికే కాళ్ళుపిసుకుతాది ♦ దాసివాడికే వొళ్ళుపట్టునయ్యా
దాసివాడికే ఏవులోము తాగి ♦ దాసివాడికే పేనులు నూస్తాది
వవేళచూచిన అన్నయ్యా ♦ పైనవక్కల వనుకుపుంటనయ్యా
ఎన్నాళ్ళంట కండ్లజూతుమయ్యా ♦ కొత్తలైతే నిలుక్కుంటమయ్యా
గుంటలైన మేము నిలుక్కుందుమయ్యా ♦ అంతానవాన!

వ. అమ్మా రాణిగానం తమ్మవారమే నీవు యిట్లాగువుండేవి మా అందరికిని అవమానంగా వుంటాదీ యింటే.

పిక్కబట్టుకొని వంగతీసినాడి ♦ కాలుతోడను తన్నుతాదితండి)

ఇన్ని మాటలేను వెంకమ్మ విన్నాదూ ♦ యెక్కడలేని కోపము వచ్చెనమ్మా
వారికి నీవో కోపము వచ్చిందీ ♦ నిప్పు వలె మ్రాయె మీదను యమ్మరొయ్యా
చలా కొలబద్దయూ చేదము తెచ్చమ్మా ♦ అమ్మా వినవే వెంకమ్మగారు
నీవు పెద్దగాను నే బుద్దెక్కడ వమ్మా ♦ నీకు పండ్లు వచ్చినాథ నము తెందుకమ్మ
నిన్న వాత్రిగాను లోనా పెట్టగాదు తల్లి ♦ ముందర నిన్న చంపవాలెనమ్మా
అని పిడిపాలును నిలిపి వేసినాడు ♦ వాడికను అవించియున్నదయ్యా
వాడిగనుకను జవురుకున్నదమ్మా ♦ వాడితోనుగా కుమ్మకోయినాడూ

వ అట్టి కాలములో వెంకమ్మగారు ఏమి చెప్పుచున్నదంటే [illegible]
గర్భానమందు పుట్టినబిడ్డవని నీతో చెప్పినందుకు నన్ను [illegible]
కు న్నవస్తున్నావు గనుక పుణ్యము పాపము విచారించకుండా నన్ను
కుమ్మవస్తావు యిను నేవరకు వాడి దిగున పెట్టి ఓయమ్మా వెంకమ్మ నీవు [illegible]
నమ్మాత్రములోనే నేను బోయి చెయ్యి యెత్తి కొట్టు రానంటే కొట్టను [illegible]
రంకుతినము నాకమ్మలతో మాడవలెను. చూచిన తక్షణమే యీకా
లోన బాకుతోనే వాడిచి చంపి కావుపాత్రిలో వేయవలెను దం[illegible]
మాటలవిని కొట్టి మళ్ళి కొన్నిదినంబులు యింటివద్ద పెట్టుకొని వుండ
వచ్చునాయని కొమారుడు చెప్పగా కొమారుడి నోటిగుండా మాటతీసు
కొని వెంకమ్మగారు పిచ్చమ్మగారైతే నాయనా నీభార్య రంకుతినము
నీకమ్మలకు చూపుదువు గాని తర్వాత

వారుయిద్దరులున్నా యువగలవచ్చిరి ♦ మళ్ళి కొన్ని దినములు జరిగేరా
ఒక నాటి ఒక కాలమందు తండ్రి ♦ దాసివాడుదా యింటికొచ్చినాడు
అమ్మా వినవె లక్ష్మమ్మగారూ ♦ ఈ దాసివానికే తలంటు అమ్మయ్యా
కరుణకరణ అత్తమ్మగారు ♦ యెంతమాత్రము అంటను యమ్మయ్యా
అనిలక్ష్మమ్మ కాను పలికినాది ♦ మనము యిల్లు వెళ్ళనిక మ్మ వారమున్న
రాణివానము కమ్మ వారమమ్మా ♦ దాసివాడికే నేను అంటనమ్మా
అని చేతులు యెత్తి దండం బెట్టె ♦ నీవు అంటకుంటే యీమానిని అమ్మయ్యా
నేను అంటు కానన్నా నా మునా ♦ చమురు గిన్నెగా చేతికందినాది
రెండు వేళ్ళనందున అమ్మ రొయ్యా ♦ జవాని టిక్కెట వేసెనమ్మా
పీటమీద దాసివాడు కొలువుతీరినాడూ ♦ అత్తగారుగా వెంకమ్మగారు

దాసివాడికే తలంటబోతాది ♦ లక్ష్మమ్మగారు కనులచూచేరా
నీకు తేలవో రాణివానమ్మా ♦ నాకు చెప్పవా నల్లకన్నతల్లి
నేను అంటుతానన్నది యమ్మయ్యో ♦ నోటిమాట నోటిలోనున్నది
చమురుగిన్నెగా చేతికిచ్చెనమ్మ ♦ ఇచ్చినంతనే ఏమి చెప్పతానే

వ. వినవమ్మ ఓలక్ష్మమ్మ నీవు పనివానవు యువ మంచిదానవు నవరురాలవేను ఇక్కడ తలంటుతూవుండు ఎవరయినా వచ్చినట్లయితే బాగావుండదు కన్నతల్లికైనా కొంచము కనుమరుగు వున్నాయనక మంచినీళ్ళకైనా మరుగు వుండవలెను గనుక నీవడకటిల్లువున్నదేవిపడకటింటిలోనికిపోయి జాగ్రత్తగా తలంటి పోసుకొనివచ్చినట్లయితే నీ ఋణ్ణ మాగివున్నది నీ కాయము ఋట్టివున్నది జాగ్రత్తగ పిలుచుకరమ్మని చెప్పి

పడకటింటికే తానుబంపెనమ్మా ♦ పూతుకాలుగా తెలిసెనదియమ్మా
కపటపుచోద్యము తెలిసెనలేదు అన్న ♦ పంచమింటికి తోడుకవచ్చెనమ్మ
బనాకట్టిన పీటమీదనమ్మా ♦ దాసి గాడుగా కొలువుతీరినాడూ
దాసివాడికే తలంటుతున్నాదే ♦ తలంటుతా లక్ష్మమ్మగారు
ఎక్కడలేనిదుఃఖము వచ్చెనమ్మా ♦ గొప్పవంశానములో పుట్టితి యమ్మయ్యో
గొప్పవంశానమందు వచ్చితి యమ్మయ్యో ♦ దాసివాడికే తలంటుతున్నాను
తలంటేటివో వేళవొచ్చెనమ్మా ♦ కొలకొలాను వుదకమయమ్మయ్యో
దాసివాడివో ఏవునబడ్డాద ♦ దాసివాడు తలయెత్తి చూచెనమ్మా

వ. ఏమమ్మ లక్ష్మమ్మగారు ఎల్లకాలము నీవేతలంటేటివానీవే తలకుపోస్తివి నేను ఒక్కబిడ్డనైయుండి తలంటుకోవస్తివి ఏమమ్మా తలంటు తానమ్మా తలయుంటకుంటె నీవు మాంవాపులి అని దాసి గాడుగా పలుకుతున్నాడూ దాసివాడుగా మాటలువిన్నవమ్మా తందానతానా!

వ. తాను ఏకొక్కడిపోలిఒకే దాసివాడమని లక్ష్మమ్మగారు దాసరికి తలంటుతూయున్నది పడకటింటిలో సమాచారము యిట్లా యుండగా వెంకమ్మగారు పిచ్చమ్మగారు వెంకమ్మగారయిని వెదకితే రచ్చకూడ కూర్చొనియున్నదయ్యా ♦ నాయనా ఓరీ వెంకన్నగారు

వ. నాను దాసివాన్ని పెట్టుకున్నదని నేను నీతో చెప్పితే నీవుచెప్పినమాటలయ్యెనో నీను ఛిఛ్ఛీ తిట్టుతూ నోరెత్తిమాటాడదు అని

ఇంటిదిగనుక ఇప్పుడునీతో చెప్పవలసివచ్చినది అప్పుడుఏమనగామంచి
మధ్యాహ్నకాలమందు దాసీదాన్ని తోడుకవచ్చి మధ్యరంగములో
కుర్చీవేసి కుర్చీమీద కూర్చుండబెట్టి దాసివాడికి తలంటుకుంటుండగా
నేనుపోయి ఏమమ్మా లక్ష్మమ్మ ఈవేళకాద యిక్కడ తలంటుతూ
యున్నావే ఎవరయినావచ్చినట్టయిన నాసిగ్గుమానం పోతున్నదనినే చెప్పి
తేఎడమకాలితో ఎగిసితన్నినదయ్యా◆ అన్నదగనున్నకు దిగబడ్డదయ్యా
వ. నేను ఏమనుస్తుయుండెటి అయ్యో మాయమ్మ చచ్చిపోయెనని
పిచ్చమ్మనస్తె [తేకుం
మాగతీసిమరిమూడుగుద్దులు గుద్దేనా◆ మేము ఎంతమ్మ గిముని భాయించ
అకఘోరఘోరదుఃఖపోయినాగా◆లచ్చికమ్మ గాడిగాదుగ అప్పయ్యో
దుమ్మయెత్తిగా పైనగొట్టినారూ◆ అప్పుడు ఎక్కడ లేదికో ఎవరు వచ్చేరా
ఐతే యిప్పుడు వచ్చినవనంత తిరుయమ్మ దయ్య◆దాసివాన్నిగాపట్టుకొనిరంకి
నీఎడకటింటికితో మగొనిపోయినాడే◆వడకటింటిలో తలంటుతున్నాదీ
రెండుమాటలే చెప్పబడినదయ్యా◆వచ్చినప్పాకు చేతికందినాడూ
గుగ్గిలగొట్టెగొండాతిసేరా◆ముహూర్తమండి వస్తువున్నదయ్యా
ద్వారవాకిలి గలుపేయున్నది◆ఎడమకాలితో తలుపునెట్టినాడూ
అట్లాకడవట్లా బిలిబియున్నదయ్యా◆బిలిబినయొక్క పురుషునిచూడర
బొంగలోన జీవాత్మ లేదుతండ్డి◆పట్టాచోటు కొట్టినాదీ
దాసివాడుగా కూర్చొనియున్నాడూ◆ఏమ దయ్యమరి చెంగమనాయుడూ
నీచేతగనుక నే బాకుకూడదయ్యో◆లక్ష్మమ్మనాకు తలంటుకున్నాదీ
ఆముగ్గిలిగ నేను బిడ్డనయ్యా◆ గట్టిగా దెబ్బపడి తేనయ్యా
నీకొంపము స్తారా వెంకమనాయుడు◆నోటిగామిడి చేసను అమ్మయ్యా
వీధిలోకిగా వాడువెళ్ళినాడుభామా◆వడకటింటిలోకి వెంకమనాయుడు
వేగిరంబున కదలివచ్చినాడే◆భాగ్యదాయక కన్నాలచూచేరా
తలఒక్కటే వెంట్రుకలమ్మయ్యో◆ఐదుసేవల తగులే అమ్మయ్యో
కీలుగంటుగా వేసియున్నదయ్యో◆కీలుగంటుగా జవిరిపెట్టినాడూ
నేలకయినా కూలదొక్కినాడూ◆చేతులెత్తి తాను ఎంచినిపెట్టుకాది
ఒక్కొక్కటి మొరుగుతున్నావిదీ◆పాదాలమీద కాడువారిగొనమ్మా

ఎడమ కాలితో తొక్కితిన్నాడూ • ఎడమకాలు జారించెరా అమ్మా తొయ్యా
గుర్రాని కొట్టి గొండాతో గనుక • వేగమంటున బదరబూ నెతయ్యా
దెబ్బలకయినా తాళ లేక తల్లి • మూర్ఛపోయి ధరణికి వాలెగెరా
నోటమాటలే కలవంతో మనయ్యా • ఎండ్లగల్లితండ్రి తలచుకున్నదయ్యా
అన్నదమ్ములను తలచుకొన్నదయ్యా • ఎక్కడ లేని శోకాలు మనమ్మా
తల్లిదుఃఖము బిడ్డ వినెదయ్యా • పడకటింట్లోకి బిడ్డ వచ్చినాదీ
తల్లిని జెట్టి కౌగిలలు చూచెనమ్మా • అయ్యా అయ్యా మామ్మగన్న తండ్రి
మాతల్లిని నీవు చంపబోతుతండ్రి • మాతల్లిని నీవు చంపితేను తండ్రి
నేను ఎవరియింటను నేను వుందునయ్యా • ఎవరి చెంతను నేను వుందునయ్యా
నాపాద్దున ముద్దుగా ఏతల్లి చూచునయ్యా • మావేదు బాధను ఎవరు జూతురబ్బ
మా అందుగానా గొంతుకోయ్యవయ్యా • పాకనించి మాతల్లిని చ వరనాయన
చేతులెత్తిగా దండం పెడుతాడు • చిన్ని హంపకే పెట్టుకొనెడమ్మా

వ ఇందలోకి దాసి డు వీధిలోనికి వెళ్ళి అమ్మా తొయ్యా లక్ష్మమ్మను చంపి వేసిరని ఘోరాతిఘోరమున దుఃఖము పొందేటప్పటికి వూరు అంతా గుంపుగూడి ఇంటిలోకి వచ్చేటప్పటికి తల్లి వెంకమ్మవస్తూ వచ్చి ఓరోరి నాయనా వెంకయనాయుడూ ఇప్పుడు చంపడా! కాని లేదు నాకు కి చంపుతాపుగా పతలకు రమ్మని పట్టుకొని వచ్చెను.

అప్పుడు లక్ష్మమ్మ తా ఎట్లవున్నదమ్మా • బిడ్డచావుగా తల్లి మాచినాదీ
వెలలేనిదో శోకమందెనమ్మా • పాణ్యోస్నలను దగ్గరబెట్టుకొని
మీకు మాకు గుణము దీరె తల్లి • ఉన్నాడుగన తాను బలికినాది
పడకటింటిలో తిరుగుచున్నదయ్యా • తెంచావ తాన
లింగాల పురమంతా మాటుమణిగినాది • తలారి రంగ నిద్రపోయినాడు
వెంకమ్మపిచ్చిగా కదలివచ్చెనమ్మా • ఇంటికంచెకు పనయము లేదయ్యా
పోయి పొడిచివేసి రమ్మని చెప్పగా • బాకు మొత్తుకు కదలివచ్చినాడు
పడకటింటిలో కూర్చునియున్నాది తండావతారం

వ. ఆ వేళవరకు బిడ్డదగ్గరయుండి అప్పుడు లేచి ఆకలితో వుండి పెదతల్లి సుందరమ్మగారిదగ్గరకు పోయియుండెను. బాకు మొత్తుకొని వెంకయనాయుడు పడకటింటిలోకి వచ్చి

పురుషుని చేతి గాను మోదినమ్మ ♦ రెండు చేతులెత్తి మొత్తినాది
పురుషుకైనా దండం బెట్టగా ♦ యీ అప్ప చెల్లెలు మాటలు విన్నావా
సిరిల్లి ఏమో మాటలు విన్నావా ♦ చేతులు మొత్తిగా దండం బెట్టేను
వెంకట్ర విరగతీసెగా అమ్మయ్య ♦ రాత్రి మీదుగ అడుగు వేసెనమ్మా
వాకిట ముందు గురు గారు చూదినాడు ♦ గాకట్లోను కుమ్మెర అమ్మయ్య
తప్పు పోరను గా బోయినాడు ♦ బారు నెరిమిగ విరతి తీసెగా
అప్పుడు లక్ష్మమ్మకు ప్రాణము పోలేదు ♦ వెంకమనాయుడికి రెండు కండ్లు
బాకుగ వున్న పార వేసుకొని ♦ పువులా కుతి వున్నాదమ్మ అయ్యా పోయినవి
అదిత వెంకమ్మ కదలిన చ్చినావా ♦ గొంతు మీద గడ్డ పార వేసినాది
అత్తగారి చావు కన్నుల జూచేర ♦ గొంతులెత్తగ దండము పెడుతాది
చంపేవారు చంపుతారు తల్లి ♦ నా బిడ్డను తెచ్చి కన్నుల జూపండి
ప్రాణము వినగ పోతావేమమ్మా ♦ తుదకాగా నా ప్రాణము పోనదమ్మ
అప్పుడు వెంకమనాయుడు మొట్ల మున్నాడయ్యా ♦ తందాన
కండ్లు పోయిగ తడవులాడుతాడు ♦ పాపము చావుకు కండ్ల జూచినాది
చేతులు మొత్తి దండం బెడుతాది ♦ పల్లె కండ్లు పురుషుకు వచ్చేరా
భార్య కటికి కదలి వచ్చినాడు ♦ హస్తమైనగ తానుతానాడూ
గగనభాగమందు ప్రాణము విడిచినమ్మ ♦ గావగారు సముఖాన్నై తేనే
జీవాత్మమైన పోతవున్నదయ్యా ♦ గావసుబ్బయ్య నిద్రపోతడయ్యా
కలలో తోయి తాను జెప్పినాది ♦ వన్నా చంపేసి పోయున్నారు ఓ బావా
పోయి ఎత్తుబల్లు వరిపించ మన్నదయ్యా ♦ ఇక్కడ ఐశ్వర్యము నీకందేనమ్మ
అర్ధరాత్రి కాడ యింత జెప్పినాది ♦ లింగాలపురం మే బాటపట్టెనయ్యా

వ. తెల్లవారేవరకు లింగాలపురం వచ్చేవరకు లక్ష్మమ్మను హత్యచేసినారంటే ఆ బాకు దెబ్బ యున్నదే ఆ బాకు దెబ్బకు మాయిన కాలు చిక్కు జేయించి కరపించి యున్నది

వెంకమనాయులు పూటతీసి ♦ ఓర్వలేనగ పూసినారు తంత్రి
నాగు బాకు కరచింది అంటా నీ ♦ వండబెట్టగ వుంటారు అమ యయ్యా
గావసుబ్బయ్య కన్నుల జూచినా ♦ తందాన తాన.

వ. అప్పన్న యిది యేమి చోద్యమని సుబ్బారాయుడు అడిగే వరకు నాగవప్పయ్య కరచిపడి తండ్రి ... ఉండవుంచి యేడుసుయుండే వరకు ఆలింగాలపురములో లక్ష్మమ్మ పుట్టింది దాపూరాదియున్నారు ఆచారియాది విని లక్ష్మమ్మని యెంతమ్మా ... ఎత్తించవలసిన పని లేదు అన్యాయముగా చేసి చంపివేశారని యెత్తుబడి ... చకుండా కావుదా చేయించి యుండేవరకు.

గణాచారిమీదదిల్లదారెనయ్యా॥ నన్ను యెత్తుబళ్ళు చెయ్యి చమంటదయ్యా నన్నువరాయివారు నన్ను చంపలేదు నాపురుషుడే నన్ను చంపినాడు మీరు కావుదయినా పంచవద్దుతండ్రి॥ ఎత్తుబళ్లు చేయించమంటాది

వ. అప్పుడు పసుపుకుంకుమ తాంబూలాలు పళ్ళాకులు క్రొత్త చేటలు తెస్తున్నారు వాద్యాలు చేయించేటట్టుగా

ఎత్తుబళ్ళుగ జరుగుతూవున్నాది॥ శ్రీగంధపు తిరువులు యమ్మయ్యా మంచిగంధపు తిరువులు యమ్మయ్యా॥ కాష్టమైన పేర్చియున్నారయ్యా కాష్టముమీదుగా పండవుంచినారు॥ తలగొరిపెట్టె వెంకమరాయుడు కాష్టమైనగా కాలుతుయున్నాడు॥ మాన్నతో ... యమ్మయ్యా

వ. ౧౨ పాలకాళ్లు తెచ్చి కాష్టములో పోసి కాష్టం చల్లార్చి నాగలో ... తిరుమారు పెట్టినమ్మ పుట్టశిలలై లేచివస్తదయ్యా

వ. పాడిచేటన్నడు ఏరూపముగ వుండెనో ఆ దేరూపముగధరణిలో పుట్టివచ్చె పుట్టించె॥ నమమమందు పురుషుడు వెంకమనాయుడు యేమన్నాడంటే యేమాకాలుబడి ... యున్నాడు.

పురుషుడికి కండ్లులో రొనమ్మ॥ అత్తమ్మకు కండ్లులో రొనమ్మ ఆడబిడ్డకే కండ్లులో రొనమ్మ॥ వీరరామపుత్రుడికి కండ్లులో రొనమ్మ మాటవొక్క గుడిలో నెయమ్మ॥ పూజలైనక కొంటుకున్నదమ్మ వంశం లేకుంటే వంశం ... యిచ్చునమ్మ॥ బిడ్డలు లేకున్న బిడ్డలిచ్చునయ్యా కండ్లు లేనివారికి కన్నులు యిచ్చె-మ్మ॥ అన్నదమ్ములు ఇద్దరుకుమారా మహాగుర్రాలై వస్తుయున్నరయ్యా॥ గణాచారితో మీదవ్రాలినాది అన్నగారికే దండం బెట్టిరా॥ తండావళాలు.

వ. అన్నా రామయ్యగారు ఒకరిమీద కోపము చేయవలసిన కార్యము లేదు నీకు కోడలయిన పార్వతమ్మను తోడ్కొని లింగాల పురంచేరి క్షేమముగ వివాహము చేసుకొని లక్షణముగ యుండవలసి నదేగాక మీరు యిక యెంతమాత్రము మీ బావగారిని శ్రమపరచ పనిలేదు.

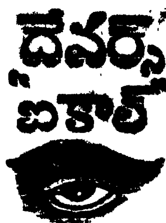
అన్నగారికే దండంబెట్టి దేవళంబు కాడి కొచ్చినారూ
లక్షుమమ్మ నేజాదిరి అమ్మయ్యా చేతులెత్తి దండంబెట్టేరూ
పార్వతమ్మ నేజాదిరి అమ్మయ్యా దుర్గికైన తోడుకొనిపోయినారూ
తల్లిలక్షుమమ్మ లింగాలపురములో వెలసియున్నదయ్యా తందాన తాన
సంకుమబండ్లతో లుండుగు అమ్మరొయ్యా వంద్యాగుమబండ్లతో లుతాకే
ప్రసిద్ధిగాను వెలసియున్నదయ్యా పాటిగాను పల్నాటిసీమలోన
మాటనొక్కటో కూడియుండో యమ్మా పూజలైనగ కొంటున్నదమ్మ
ఈలక్షుమమ్మపుణ్యకథ భామ పుణ్యకథ పాడించి వినవో అమ్మయ్యా
వ్రాసినవారికి పాడినవారికి చెప్పినవారికి విన్నవారికయిన
కలుగును భాగ్యములు తొలగును దోషములు తందానతాన
చాలిన కలుగును సకలసంపత్కరము తందానతాన
బాయక నెప్పుడు కల్గజేయును బహుభాగ్యంబులనూ తందానతాన.

గద్య.

ఇది శ్రీసకల సుజననుత కాళికాదేవి వరమహేశ్వర ప్రసాద సేవాధురం
ధర చెన్ననగర నివాసకౌండిన్య మహాఋషి గోత్రోద్భవుం
డును ఆపస్తంభ సూత్ర కార్ణవంశ వయః పారా
వార రాకాసుధాకర రంగరాజ ద్వితీయపుత్రుం
డగు కార్ణరాజు పుటికంటి వీరయ్య
దేవరగారిచే ప్రణీతంబయిన
లక్షుమమ్మకథ
సమాప్తము.

అ ప గా?

కనురెప్పలయందు జనించు కంతలు, కూనలు, కురుపులు మొదలగు రెప్పరోగములును, ఎల్లగుడ్డుపైని పువ్వులు, పొరలు, మసకాదిలో వేయు మచ్చలు, దృష్టిరోగములు, రేజీకటి, చత్వారము అంత కుసుములు. మసకగా కనిపించుట, నీరుకారుట, నేత్రనాడుల యందు జనించునవి కామెర్లు మొదలగు సర్వనేత్రరోగములను గ్యారంటీగా నిర్మూలించును,

సర్వనేత్రరోగములకు అమోఘమైనది.

వెల 2-8-0

మా వద్ద సంస్కృతాంధ్ర గ్రంథములు, నాటకములు, నవలలు, కథలు, పాటలు, పద్యములు, కీర్తనలు, హరికథలు మొదలగు అన్నిరకముల పుస్తకములు టోకున, చిల్లరగను సరసమైన ధరలకు దొరుకును.

వలయువారు :

కాళహస్తి తమ్మారావు సన్సు,

సంస్కృతాంధ్ర బుక్‌డిపో,

రాజమండ్రి.

శ్రీ రాజేశ్వరి ప్రెస్, రాజమండ్రి కె. టి. నర్సు ఇ. జ 60. 1000 కా.

కామమ్మకథ

స్త్రీల వ్రతకథలు

(1, 2, 3 భాగములు)

రచనః-శ్రీ బాలాంత్రపు వేంకటరావుగారు

ఆంధ్రదేశమంతటను, బాలాంత్రపువారి నోముల కథలు ప్రతి యింట చెప్పుకొనుట వినేయుండవచ్చు, యిప్పుడు స్త్రీలంతా సులభముగా చదువుకొని యీ నోములు పట్టుటకై చక్కని పద్ధతిలో సులువైన శైలిలో వ్రాయబడెను. ప్రతీ ఆంధ్రస్త్రీ హస్తములందు అలంకరించదగిన గ్రంథరాజము. యిట్టి గ్రంథము ప్రతియింట నుండుట సౌభాగ్యమన్న వింత లేదు. మూడు భాగములు కలసియున్న ఈ పుస్తకమునందు శ్రావణ మంగళవారము కథ, వరలక్ష్మీవ్రతకథ, దంపతుల తాంబూలంకథ, మాఘపు ఆదివారంకథ. పోలి స్వర్గమునకు వెళ్లుకథ పోలాలమావాస్యకథ, కుంకుమగౌరీ నోముకథ, పసుపు తాంబూలాల కథ, గంధం తాంబూలంకథ, చిలుకుముగ్గుల నోముకథ, సిబ్బెదానం కథ, కైలాసగౌరీనోముకథ, సహస్రపదాంకథ, భాగ్యదానములనోము కథ, అట్లతద్దినోముకథ. కళ్యాణగౌరీనోముకథ, మొదలగు 96 కథలు యిందు పొందుపరచబడెను. మంచి కాగితము. చక్కని బైండుతో ప్రింటుచేసి ఆంధ్రులోకానికి సమర్పించాము. యిట్టి అపూర్వ గ్రంథమును వెంటనే ఒకకాపీ తెప్పించుకొనుడు. వెల రు 1—0—0 మాత్రమే

ప్రాప్తిస్థానం

కాళహస్తి తమ్మారావు అండ్ సన్సు,

సంస్కృతాంధ్ర బుక్ డిపో. (స్థా. 1882)

రాజమండ్రి.

కామమ్మ కథ

శ్రీరస్తు

శ్రీ గురుభ్యోనమః

శుభము కామమ్మ శుభము కామమ్మా కామమ్మా
శుభమొంది సామర్లకోటలోనమ్మా కామమ్మా
సుకపల్లలక్ష్మయ్య ముద్దుకూతురుగా కావమ్మా
వెంకమ్మ గర్భాన జననమైనాది కావమ్మ
మాయదారి కరువు నాడొచ్చెనమ్మ కావమ్మ
కరువులో తల్లితండ్రులు పోయినారు కావమ్మకు
పెత్తండ్రి రామన్న ప్రేమతో పెంచె కావమ్మ
పెత్తల్లి వెంకమ్మ ప్రేమతో పెంచె కావమ్మ
పెంచి పోషించి పెండ్లిచేసెనుగా కావమ్మ
[illegible] ప్రియమారాయన [illegible] కావమ్మ
పెండ్లైన ఆయుదు నెలలనాటికైన మారయ్య
కాకినాడలోను నెలకి టోకొద్దా మారయ్య
పెద్దబోయికొలువు తాకుదిరినాదూ మారయ్య
నెలకు మూడువరహాలు తా జీతగాడా మారయ్య
నెలలా కొలువుతాకొల్చినాడూ అక్కడను
దొరకు మారయ్యకు నోటిమాటవచ్చె [illegible]
చాలును దొరగారు చాలు నీ కొలువు దొరగారు
జీతమైనా నాకు యిప్పిస్తే దొరగారు
తిరిగి సామర్లకోట యింటికివెళ్ళుతాను దొరగారు
మారయ్య జీతాలు లెక్కజూచిగా ఆ రోజు
ఆరు నెలలా జీతమడిగి పుచ్చుకొని మారయ్య
తిరిగి సామర్లకోట యింటికొచ్చెనుగా మారయ్య
సామర్లకోటలో తల్లి చల్లమ్మ చెలమ్మ.

వాకిటికీ ఆ తల్లి యెదురుగావచ్చె చల్లమ్మ
ఏమొస్తివో కొడుక యేమొచ్చినావు మారయ్య
కాకినాడా కొలువు చాలిపోయిందే చల్లమ్మ
చెన్నపట్నపు కొలువు నే వెళ్లుతాను చల్లమ్మ
మాయదారి చెన్నపట్నమేగదా మారయ్య
చెన్నపట్నపు కొలువు మనకిచ్చిరామా మారయ్య
క్రిందటా మీతండ్రి కొలువెళ్ళినాడు పట్టణమూ
ఆ చెన్నపట్నములోను చనిపోయినాడు మీతండ్రి
అంత లేదు తల్లి కొలువెళ్లుతానా చల్లమ్మ
కాదను నిక్కనగ నైనమున్నాను మారయ్య
నిన్ను చూడక నేను క్షణముండలేనూ నా కొడుక
నావేం చెప్పి తులసిమొక్క వేసే చల్లమ్మ
నిత్యము మునిమ్మాపు నీళ్లుపొయ్యవే చల్లమ్మ
ఆ తులసి మొక్కయినా వాడిపోతేను చల్లమ్మ
యిలలోన మారయ్య పుట్టడనుకోవే చల్లమ్మ
ఆ తులసి మొక్కయిన మొలకెత్తేను చల్లమ్మ
యిలలోన మారయ్య లేడనుకోవే చల్లమ్మ
శనివారప్పూటా పెద్ద ప్రొద్దుటా మారయ్య
తలయంటి తలపోసి స్నానమును జేసి మారయ్య
మూడుశేర్ల చమురు తీర్చికై తెసుగా దీపానికి
కొత్తకోటలెత్తైన కట్టుకొన్నాదుసుమా మారయ్య
వంటిపూటు తాను భోంచేసినాడు మారయ్య
ఆదివారమునాడు ఇంటనున్నాడు మారయ్య
సోమవారమునాడు తెల్లారిగట్లా మారయ్య
తల్లి చల్లమ్మకు దండముపెట్టె మారయ్య
క్షేమాన వెళ్ళి వేగమేవస్తా మారయ్య
తమ్ముడు రెడ్డికి తా జెప్పనేమీ మారయ్య
కాకినాడ విడిచి సాగనంపెనుగా తమ్ముడు

కాకినాడ రేవు ఓడనెక్కినాడూ మారయ్యా
నదిమీద ఆ యోడ మూడురోజులు నడిచె ఆ యోడ
చెన్నపట్నపు రేవుకాడ దిగినాడు మారయ్యా
పెద్దిరాయినిపేట తా వెళ్ళినాడూ మారయ్యా
జోము నిమ్మాపండ్లు తానుగొన్నాడు మారయ్యా
వాలీలు మేలీలు యిద్దరే దొరలు అక్కడనూ
నీ పేను గిరిగిరి యిద్దరే దొరలు అక్కడ
దొరలంత మేడెక్కి కూర్చున్నారేమీ ఆవేళ
దొరలు యెదుటకుపోయి సలాముచేసె మారయ్యా
జోమునిమ్మపండ్లు యెదురుగ బెట్టెనుగా మారయ్యా
యేవూరు యేపల్లె యెవరు నీ పేరు చిన్నోడ
కాపురము, సామర్లకోట అన్నాడు మారయ్యా
వూరు సామర్లకోట పేరు మారయ్యా దొరగారు
వచ్చాన బెస్తవారమే అన్నాడు మారయ్యా
అన్నము లేక నేనీ కొలువుకొస్తి దొరగారు
గొప్ప దొరలుఅంట నీ కొలువుకొస్తి దొరగారు
వస్తేను యేమయ్యా వుండుమన్నాడు వారైన
బెస్తగామములోను ప్రశ్న చూచిరా దొరలైన
వాలీసు బోయిషా యిగనై యిద్దసరా బోయీలు
పెద్దబోయీ కొలువు మారయ్యకిచ్చె దొరగారు
బోయీలందరికి పెద్దబోయిడుగా మారయ్యా
నెలకైదు వరహాలు తా జీతగాడూ మారయ్యా
అది యేండ్లు కొలువు కొన్నాళ్ళు కొలచి మారయ్యా
యింటిమీద చాల బ్రమపోయనేమో మారయ్యా
సెలవిస్తే యింటికి వెళ్ళివస్తాను దొరగారు
బెంగుళూరుకైన పయనమయితిరాలె మారయ్యా
తిరిగివస్తేనీకు సెలవిస్తాను మారయ్యా
బెంగుళూరుకైనా తా వెళ్ళినాడు మారయ్యా

బెంగుళూరికోట తీసుకొన్నారు దొరలేమి
తిరిగైన చెన్నపట్నము వచ్చిరిగా ఆ దొరలు
సలాముచేసి సెలవడిగినాడు మారయ్య
యెన్నాళ్లుకొస్తావు ఘనుడ మారయ్య మారయ్య
యింటివొద్ద నేనొక నెలవుంటాను దొరగారు
రాను ఒకనెలపోను ఒక్క నెల దొరగారు
మూడు నెలలకైన పట్న మొస్తాను దొరగారు
చెంగయ్య దుబాసిని పిలిపించినాడు దొరగారు
మారయ్య జీతాలు మారయ్యకిమ్మని చెంగయ్య
ఆరు నెలలా జీతమిచ్చి [illegible] మారయ్య
బెంగాలి అంగళ్ళకే తా వచ్చినాడు మారయ్య
తల్లికి [illegible] మారయ్య
[illegible] మారయ్య
[illegible] మారయ్య
[illegible] మారయ్య
[illegible] మారయ్య
[illegible] మారయ్య
యి[illegible]
[illegible] మారయ్య
ఆ వేళ అక్కడ [illegible] మారయ్య
[illegible] మారయ్య
[illegible] మారయ్య
[illegible] మారయ్య
మూడు [illegible] మారయ్య
[illegible] యింటి [illegible] మారయ్య
అమ్మతో [illegible] చెల్లెమ్మ చెల్లెమ్మ
[illegible] చెల్లెమ్మ
చెన్నపట్నపు [illegible] అయి[illegible]

చెన్నపట్టపు కొలువై వచ్చినానే చల్లమ్మ
మిమ్ము కన్నులజూడ నేనువచ్చినాను చల్లమ్మ
ఇహములో భత్యము చెల్లినట్లుంది చల్లమ్మ
భూమిలో భత్యము చెల్లినట్లుంది చల్లమ్మ
తెచ్చిన ద్రవ్యము తల్లికిచ్చెనుగా మారయ్య
నీ ముద్దుకోడలు యెటువెళ్ళినాది చల్లమ్మ
పిఠాపురములో పుట్టింటనుండి మారయ్య
కండ్ల చూడవలెను కబురంపగదమ్మ చల్లమ్మ
ఏమి వేడుకలంట తీసుకొచ్చేది ఓ కొడుకా
తిమ్మనకు రెడ్డిని తా జేరబిలిచి మారయ్య
బరగ పిఠాపురము నీ వెళ్ళగలవా రెడ్డన్న
మా పడుచుగారిని నీవు పిల్చుకొస్తావా రెడ్డన్న
కండ్లతో చూడవలెను తీసుకొనిరమ్మా రెడ్డన్న
అన్నమాట తా పైనమాయె రెడ్డన్న
బరగ పిఠాపురము పరుగువెళ్ళెనుగా రెడ్డన్న
అక్కడను కామమ్మ కలగన్నదేమో ఆ వేళ
శుక్రవారముగాను తలసింది సముద్రే కామమ్మ
జాలారి బండెకు జలకమాడిందో కామమ్మ
తూగుటుయ్యాలలో పవళించెనమ్మా
ముగ్గురు దేవతలు సమగూడినారూ ఆ వేళ
కొంచెములో భయ్యాలు కొని తెచ్చినారూ ఆ వేళ
మాట్లాడి దేవతలు మాయమైనారు ఆ వేళ
తన పెనిమిటి మారయ్య కొలువెళ్ళినట్లు అక్కడకు
అనునెల్లా కొలువు తా నడిపినట్లు అక్కడను
అక్కడికొలువును చాలించుకొని మారయ్య
అనునెల్లా జీతం అడిగిపుచ్చుకొని మారయ
సామర్లకోటకు తా వచ్చినట్టు మా మారయ్య
తల్లి చల్లమ్మ తా యెదురొచ్చినట్లు చల్లమ్మ

[illegible] చల్లమ్మ చల్లమ్మ
[illegible]ంటే చల్లమ్మ
చెన్నపట్నపు కొలువు నే వెళ్లుతానే చల్లమ్మ
అప్పుడు చల్లమ్మ తా అడలకుండా చల్లమ్మ
క్రిందట మీ తండ్రి కొలువు వెళ్ళినాడూ పట్నము
ఆ చెన్నపట్నంలోనే చనిపోయినాడు మీ తండ్రి
మాయదారి చెన్నపట్న మేగదా నా తండ్రి
చెన్నపట్నపు కొలువు నీ వెళ్ళవద్దు నా కొడుకా
కన్నతల్లి చల్లమ్మ యిట్లా చెప్పి నా వేళా
తల్లిమాటనగానే యింత పైనమాయె మారయ్యా
చెన్నపట్నపు రేవుకున్న దిగినట్టూ మారయ్యా
చెన్నపట్నపు కొలువు కాకుదిరినట్లూ మారయ్యా
నెలకైదు వరహాలు తా జీతగాడూ మారయ్యో
చెన్నపట్నపు కొలువు కొన్నాళ్లు కొలిచీ మారయ్యా
[illegible]మీద తనకు బ్రమతిరిగినట్లు మారయ్యా
[illegible]రవద్ద సెలవడిగి తా పైనమాయె మారయ్యా
కాకినాడ రేవు తాను దిగినట్లు మారయ్యా
మాయకమపునొప్పి తా బట్టినట్లు మారయ్యకూ
దారిలో మూడు లంకనాలుగా మారయ్యా
లంకనాలతోటి యింటికొచ్చెనుగా మారయ్యా
దారిలో అల[illegible]కుంటా నాయెనేమీ మారయ్యా
నాగుపాము ఒకటి అడ్డము పడ్డదిగా మారయ్యకు
[illegible]కొండ అప్పుడు తొందరపడిందిగా మారయ్యకు
[illegible] తా [illegible] ఆ వేళా
[illegible] బల్లి [illegible] ఆ వేళా
[illegible] అంటూ [illegible]
[illegible]

[illegible] చల్లమ్మ
ఏమిరా కొడుక ఏమొచ్చినావు మారయ్య
చెన్నపట్నపుకొలువు అయివచ్చినానూ చల్లమ్మ
మీయమ్మకన్నులచూడ నే వచ్చినానే చల్లమ్మ
పడమటింట్లో నాకు పడక వెయ్యావే చల్లమ్మ
నీముద్దు కోడలిని పిలువనంపవే చల్లమ్మ
తమ్ముడు రెడ్డిని తా పిలిచినట్లు మారయ్య
మీ వదినగారిని పిలుచుకొనిరమ్మ రెడ్డన్న
అన్నమాట లాలించి తా పైనమాయె రెడ్డన్న
చెన్నపట్నము యేమయ్యెనేమీ మారయ్య
ఇటువంటికలలు నేగననమ్మ అమ్మయ్య
ఇది యేమి కారణమొ నే నెరుగనమ్మ
నా పెనిమిటి మారయ్యకు యేమివచ్చెనో అమ్మయ్య
ఇదియేమి చోద్యము నే నెరుగనమ్మ
నాకలతప్పదు నేనేమిసేతు అమ్మయ్య
నాకు అయిదేండ్లుఅయును పెండ్లియాడి మారయ్య
ఈవరకు నా పెనిమిటిని నే నెరుగనమ్మ అమ్మయ్య
నా పెత్తండ్రి రామన్న యెటువెళ్ళినాడో అమ్మయ్య
నా మరిది రెడ్డన్న వచ్చెనూ యేమి అమ్మయ్య
వెర్రివెర్రి కలలు నే గంటినమ్మ ఈ వేళ
ఇల్లుతనలోన కలగని తల్లడిల్లుచును రామమ్మ
పెదతండ్రి రామయ్య కొలువు కొచ్చింది రామమ్మ
కలగంటి రామయ్య కలగంటినయ్యా రామయ్య
[illegible] కలగన్నావు చెప్పవే నీవు రామమ్మ
[illegible] రామయ్య
[illegible] కలగంటి రామయ్య
[illegible] రామయ్య
[illegible] రామయ్య

కుడికాళ్ళ మట్టెలె ధరణిపైబడెనో రామయ్యా
అత్తిపూసలదండ తెగి నేలబడెనూ రామయ్యా
నొష్టకుంకుమ నేలబడినట్లు రామయ్యా
తులసమ్మదగ్గర నోము నోచినట్లు రామయ్యా
నాయొక్క పెనిమిటి మారయ్యా గణుమా రామయ్యా
చచ్చినట్లు కలగంటి నేనూ రామయ్యా
ఆ యొక్క కలలన్ని అబద్దమనెను రామయ్యా
రాత్రికాలము కలలు మతిసుంచరాదూ కామమ్మ
ఆకురాలే కలలు పాటింపబోరూ కామమ్మ
నీయొక్క కన్యలు కలగంటె సమ్మతమగునమ్మ
నాయొక్క కలలు తప్పదిలేమూ రామయ్యా
రేపుమధ్యాహ్నవేళ నా మరిది రెడ్డన్న
కబురువచ్చె వేళకు కలిపోతాను రామయ్యా
నా కలతప్పదు న్యాయము వినుము రామయ్యా
రామయ్యనమ్మక తెలియూచినాడు రామయ్యా
అంతలో రెడ్డన్న యెదురాయెనేమీ ఆ వేళ
ఇట్లు తాగన్న కలలన్ని చెప్పచుండెనుగా కామమ్మ
ఏమి సమాచారము యెప్పుడొచ్చినావు రెడ్డన్న
మాయన్న చాల మరి లోకాలు పెద్దమామ
వదినెగారిని పంపుమయ్యా రామయ్యా
యేమి వేసుకలసి పంపుదుము కామమ్మను
పెండ్లిచేసిన మొదలు పంపలేదుగా కామమ్మను
యేమి ముచ్చటలని పంపుదు నిపుడు కామమ్మను
పండుగలన్ని అయిపోయినవెనుక కామమ్మను
అత్తవారింటికి పంపిస్తున్నానయ్యా రెడ్డన్న
ఇట్లు మాట్లాడుతూ యింటికొచ్చినారూ యిద్దరు
రెడ్డన్న రావడము కామమ్మచూచె నప్పుడు
చెంబులోను దాహము యిప్పుడిచ్చింది కామమ్మ

నాలుగుకాళ్ళపీట నడ్డముగవేసె కామమ్మ
కూర్చుండు రెడ్డన్న కూర్చుండుమయ్యా వోమరది
యన్నడు రానివారు యేలవస్తిరయ్యా వో మరది
భూవిలో మాయన్న మరిలంకణాలు కామమ్మ
నిన్ను బిలుచుకు రమ్మని నన్ను బంపెనమ్మ కామమ్మ
ఇంతకంటె నాకు యేమి పనియున్నది వో మరది
ఇంతకన్నా నాకు యేమి వేడుకలు వో మరది
పెదతండ్రి రామన్న కొలువుకొచ్చింది కామమ్మ
చాలు నో బాబు బాబు పెద బాబు రామన్న
అత్తవారిల్లు యెటువంటిదో యెరుగను యీ వరకు
అత్తగారింటికి నను పంపుమయ్యా రామయ్యా
అత్తగారింటిలో యేమి వేడుకలు కామమ్మ
నినుగన్న మాయయ్య మరిలంకణాలె కామమ్మ
లంకణాలుండిన నాకేమి తక్కువ పెదబాబు
సొంపుగానిసలతోటి నను పంపరయ్యా పెదబాబు
నేను సారెబంపనికి యేమిలేదె కామమ్మ
నే జేయు కాపురము నీకు దెలియదా కామమ్మ
పసుపబంపు నీకు యేమి లేకుండె బాబయ్యా ?
పసుపు కుంకుమమిచ్చి పంపరాదా నన్ను బాబయ్యా
యెన్నడైన నిన్ను యడిగియుంటినా రామయ్యా
ఇప్పట్లో నన్ను యింపుగ బంపు రామన్న
లోకనిందలు తిట్టలేనుతల్లి కామమ్మ
నీ వియ్యక పోతేను నేవెళ్ళుతాను రామయ్యా
ఇంతటి అపకీర్తి యెదుటవచ్చునని రామయ్యా
నూరు అప్పుచేసి దీర్చినవారు లేరో రాజ్యంబున
నూరు అప్పుచేసి తిన్నవారు లేరో రాజ్యంబున
అప్పుడు సాహుకారింటికి పరుగెత్తినా రామన్న
యీ ఖైపిపోలు అప్పుతీసుకొన్నాము రామన్న

భీమారపుసంతకు పరుగెత్తినాడు రామన్న
కోటబొమ్మంచు చీరగొన్నాడు కావమ్మకు
సుందరమైన రవిక గొన్నాడు కావమ్మకు
నిమ్మపండ్లచాయ భరిణి గొన్నాడు మారయ్య
అయిదుమణుగుల పసుపు తీసెను రామన్న
రెండుమణుగుల కుంకుమ తీసెను రామన్న
తొమ్మిదివందల గొబ్బరికొన్నాడు కావమ్మకు
అయిదు వందల అమృతపాణిలే కావమ్మకు
మూడు వందల చక్రకేళీలూ కావమ్మకు
పదహారె చీరలు, నారచీరెలుగా కావమ్మకు
గంధపుచెక్కలు తానుకొన్నాడు రామన్న
చిక్కట్లు దువ్వెనలు తీసుకొన్నాడు రామన్న
కొప్పునసవరాలుతా కోరికొన్నాడు రామన్న
పెద్దకంచము పెంపుతో తీసెను రామన్న
ముప్పాబెట్టిన చెంబుతీసెను రామయ్య
మూడువరహాల ముత్యాలసత్తు కావమ్మకు
పన్నెండువరహాల బన్నసర మొక్కటి కావమ్మకు
అయిదువరహాల పాపటబొట్టు కావమ్మకు
పదహారు కావిళ్లు యెత్తించుకొని రామన్న
సందవేళ ముస్తాబులాయె కావిళ్లు
పిఠాపురమునకు వచ్చిచేరెను రామన్న
తెచ్చిన కావిళ్ళు కండ్లజూచెను కావమ్మ
రేపు వుదయమున పయనమన్నాది కావమ్మ
కావడివారికి అన్నముపెట్టెను మరునాడు
సోమవారమునాటి ఉదయంబు కావమ్మ
పెదతల్లి వెంకమ్మకు వందనమొనర్చె కావమ్మ
ముప్పయినాలుగు నారచీరెలుగా కావమ్మకు

పినతల్లి అచ్చమ్మకు వందన మొదర్చె కావమ్మ
తనవంటి బాలలకు తానుచెప్పెను కావమ్మ
తనకన్న పెద్దలకు వందనమన్నాది కావమ్మ
యింటిలో కావమ్మ కూర్చుండె నపుడు కామమ్మ
పెద్దకావిడి యపుడు నీ వెత్తుకోనుము రామన్న
పెద్దకావిడి పెత్తండ్రియెత్తె రామన్న
చూడవచ్చినవారిలో మొకతుమ్ము వినిపింప
అప్పుడేమని తలచి నవ్వుతున్నాది కామమ్మ
ఆవేళరోజున అపశకునమాయె కామమ్మ
అట్టివేళచూచి పైనము నిలిపె కామమ్మ
మరుచటిప్రొద్దున తాను లేచినాది కామమ్మ
రెండింటిసందున యడ్డంబాయె కామమ్మ
నంబి తంబళ్ళ వారు యపుడు
మంచిపాము ఒకటి అడ్డముగవచ్చె కావమ్మకు
క్రొత్తకుండలు యెదురాయె కామమ్మకు
వొంటిమాలవాడు యెదురుగాపోయె కావమ్మ
వేపచెట్టున బల్లిపలికింది కావమ్మకు
పెదతండ్రి రామన్నకు అనుమానమాయె ఆవేళ
ఇల్లుదాటగ యిల్లాలు తుమ్మె కావమ్మ
నాపలుకువినవే నాతి కావమ్మతల్లి
భూమిలోన యిలాటి శకునముగా రాదు కావమ్మ
శకునంబువలన యేమి నాకు బాబయ్య
బ్రహ్మవ్రాసిన వ్రాలుండగాను పెదబాబు
దప్పించు యెవరితరము గాదయ్యా రామన్న
బ్రహ్మవ్రాసిన తప్పు నడవరాదు రామన్న
సామర్లకోటకు తాను వచ్చినది కావమ్మ
అత్తవారింటికి చేరవచ్చింది కావమ్మ

గడప ముందుగా తాను దిగినది కావమ్మకు
ఆడబిడ్డ సీతమ్మ నీళ్ళు దెచ్చెను కావమ్మకు
యేమి వేడుకలని పారొచ్చినాది కావమ్మ
నాకు యేమి వేడుకలున్నవి ఓ సీతమ్మ
భుమిలోన పూయన్న బ్రతికేదిలేదె కావమ్మ
పొయేటట్టు వచ్చేటట్టు ప్రాణమున్నది కావమ్మ
పొయ్యేప్రాణమైతే నాకేమి కొదువ సీతమ్మ
అత్తచల్లమ్మ యెదుటకునచ్చెను కావమ్మ
ననుగొన్న అత్తమ్మ నీకు వందనము అత్తమ్మ
శుభము శుభంగా వుంటావుతల్లి కావమ్మ
యేమి వేడుకలన వందన మొసగితివి కావమ్మ
భువిలోన మారయ్య బ్రతికేదిలేదే కావమ్మ
పూర్వపు నా పుణ్యఫలమున్నదో కావమ్మ
నేనునోచిననోము లున్నవో అత్తమ్మ
వచ్చేది పొయ్యేది యెవరు యెరుగుదురు అత్తమ్మ
సారె కావిళ్ళొచ్చి పందిట్లో దిగెను అప్పుడు
ఉత్తరపు యింటిలో వుండమన్నారు కావమ్మ
చూడ వచ్చినాది యొకతె తుమ్మింది అప్పుడు
శ్రీనారాయణ యని నవ్వుకొన్నాది కావమ్మ
పడమటింటిలో ప్రాప్తిలేదాయె నాకుగా
దెచ్చినసారెలన్ని పంచనుచింది కావమ్మ
మరుచటి ప్రొద్దున్న తాను లేచినాది కావమ్మ
చెరిసగముసారె అత్తకిప్పించి కావమ్మ
ఆడబిడ్డ సీతమ్మను వెంటబెట్టుకొని కావమ్మ
మూడు రోజులదాక సారెబంచెను కావమ్మ
నోమైన నోము నే నోచుతానే అత్తమ్మ
ఇట్టి నోము మన కచ్చిరాదె కావమ్మ
ఇట్టినోము నే నోచినాను కావమ్మ

భూమిలోపలను మాయ అయిపోయినాడు కామమ్మ
మారయ్య నోడలు బాగుగా నుంటేను కామమ్మ
వారిజాక్షీ మీనోము నోచవచ్చునుగదా
కమలాక్షీ యీనోము నోచవచ్చునే
కార్తీక పౌర్ణాలు నీవు వుందువుతల్లి
వెధవముండలనోము నోచినానూ అత్తమ్మ
ఇతరనోము ఫలము యధికమౌనె అత్తమ్మ
వద్దనుచు చెప్పగా నోముపట్టింది కామమ్మ
తనయీాడు బాలులకు తలయంటిబోసి కామమ్మ
బాలులతోటి భోంచేసినాది కామమ్మ
ఉదయప్రొద్దున భోజనము పెట్టే బాలురకు
మర్రిచెట్టుకు వుయ్యాలవేసే రెడ్డన్న
తూగుటుయ్యాలపై జాము తూగుతుంది
అస్తమానప్రొద్దు అపుడామె చూచింది
పువ్వులు పత్తిరి కోసుకొచ్చింది కావమ్మ
నేరేడు మారేడు మంచిపుష్పములు కామమ్మ
మెర్రగన్నేరు, మాపులు తెచ్చింది కామమ్మ
అస్తమానపు వేళలో యింటికొచ్చింది కామమ్మ
ఆడబిడ్డ సీతమ్మ స్నానముచేసి యింట్లోను
ఇల్లలికి ముగ్గులు యింపుతో బెట్టె సీతమ్మ
అట్లతద్దినోముకు యేకువడికినాది కామమ్మ
తలయంటి స్నానము సొంపుతో చేసే కామమ్మ
పచ్చనపసుపు దాబూచి చీరగట్టె కామమ్మ
గౌరిదేవిని గొబ్బరితో నిలిపి కామమ్మ
ప్రీతితో అప్పుడు పూజించినాది కామమ్మ
బ్రాహ్మణుని యొక్కని పిలిపించినాది కామమ్మ
నోముకథలన్ని చెప్పుమన్నాది బ్రాహ్మణుని
అక్షంతలిచ్చి తావింటున్నాది కామమ్మ

పడమటింటిలో గల్లంతులాయె
అయ్యయ్యో మారయ్యాయని ఏడ్చినాడు రెడ్డన్న
ఘోరముఘోరమున తా దుఃఖించినాడు రెడ్డన్న
అట్లతద్దినోము కురుచాయెనమ్మ కావమ్మ
మాయన్న దేహము యెటులున్నాది ఓ మరిది
మాయన్ననోట మాటఅణగెను కావమ్మ
వచ్చేప్రాణముగాదు పొయ్యేప్రాణమే కావమ్మ
పూర్వపుణ్యఫలము యిదియన్నది కావమ్మ
చాలించు బ్రాహ్మణ చాలించుమయ్యా నీకథలు
పప్పు బియ్యమిచ్చి బ్రాహ్మణునిబంపె కావమ్మ
గౌరీ దేవిని బట్టనంగ సగవి తెల్పె కావమ్మ
నోమునోచిన నూలు మెడవేసినాది కావమ్మ
మారయ్యయుండేటి యింటికొచ్చె కావమ్మ
ముత్యాలనోటితో ముచ్చటలాడ నాస్వామి
పగడాలకంటితో పతిమారయ్య నాస్వామి
వొంటరిగా నీకు పట్టిందా నాస్వామి
ఈడిడిచి జోడిడిచి నీవు వెళ్ళుతావా నాస్వామి
వనువిడిచి పొయ్యేది న్యాయమా నాస్వామి
విష్ణుమాయలచేయ వింతలాయె నాస్వామి
బ్రహ్మమాయలచేత బళాయెనె నాబ్రతుకు
అన్యాయ బ్రహ్మరా ఆకుచించెనే యిప్పుడు
పాపిష్టి యాబ్రహ్మ బడగొట్టెనిపుడు నాస్వామి
నీపుణ్యభాగ్యాలు నే నెరుగనయ్య నాస్వామి
చిన్ననాడు నన్ను పెండ్లాడినావె నాస్వామి
కంకణముగట్టిన ఘను డెరుగనేమి నాస్వామి
బ్రహ్మముళ్ళు వేసినస్వామి నెరుగలేవె నాస్వామి
పెండ్లయిన వైదేండ్లు కొలువెళ్ళినావె నాస్వామి

ఐదేండ్లకయినాను యిచటికి రాలేదు నాస్వామి
వచ్చినగాని మంచమెక్క లేదె నాస్వామి
యీడేరిగి ఐదేండ్లు యిట నున్నావే నాస్వామి
అయ్యయ్యో నాస్వామి అన్యాయమాయెను నాస్వామి
అప్పుడు కులంవారినందరిని బిలిచింది కామమ్మ
దర్భవేసి నానట్టింట బరచెను కామమ్మ
నారాయణ యనుచును క్రింద దించింది కామమ్మ
పెనిమిటి యపుడు పారిపోయి కామమ్మ
రామతులసినైన కోసుకొచ్చింది కావమ్మ
తులసితీర్థము యపుడిచ్చింది కావమ్మ
తెల్లవారిజాంచి మరగిపోయెనే మారయ్య
నారాయణ యని నవ్వుకొన్నాది కావమ్మ
హరినామకీర్తనలుపాడుచున్నది కావమ్మ
అత్తచల్లమ్మ అడలసాగింది చల్లమ్మ
ఎందుకేడుస్తావు యెత్రిబట్టి అత్తమ్మ
యెన్నాళ్లు యేడ్చినా కొడుకురాడు అత్తమ్మ
చచ్చినకొడుకు మరలవచ్చునా అత్తమ్మ
ఏడవకు ఏడవకు మరలవచ్చునా అత్తమ్మ
యెన్నిదినములు ఏడ్చినా మాయన్న రాడు రెడ్డన్న
భూమిలో పీసముజాగ యిప్పించు రెడ్డన్న
అగ్నిహోత్రమునకు దయచేయుమయ్యా రెడ్డన్న
ఇట్టిబుద్ధి యేల గలిగినది కావమ్మ
వెర్రిబుద్ధి యేల నీకు తోడైనే కావమ్మ
చచ్చినవారితో చచ్చేవారెవరే కావమ్మ
బ్రతికినవారితో బ్రతికే వారెవరే కావమ్మ
మాయన్న భాగ్యము యేమితిన్నావు కావమ్మ
మాయన్నవస్త్రా లేమి గట్టితివి కావమ్మ
మాయన్నలాగున నినుజూచెదము కావమ్మ

అన్నవస్త్రముల కేమికొదువ కావమ్మ
విధవ వైభవము జూపవలెనా వో మరది
పట్టెపు బొట్టుండ పదిలక్షలమ్మా వో మఱది
పసుపుకుంకుమ లేక గడియుండలేను వో మఱది
పోయిన కుంకుమ లేక గడియుండలేను వో మఱది
పదివేయేండ్లుండనా పడకమానను గుణ్ణాన
కంపించకయిగా నమస్తున్నాది రాజ్యములోన
కాకినాడయందు కలకటేరుండు కామమ్మ
కలకటేరు దొరగారు మహాచెడ్డవారు కామమ్మ
అగ్నిగుండమునకు సెలవిన్వాడమ్మా
బ్రతికేవారికి మీకు భయాలు గనుక వో మఱది
చచ్చేదానికి నాకుభయములేదు వో మఱది
మనకోట కొస్తాను సెలవుగావలెను వో మఱది
కోటలోనికి యప్పుడు బయలుదేరెను కామమ్మ
వచ్చెను దొరసాని నాగమ్మగనుక యపుడు
బండెక్కి దొరసాని నాగమ్మగనుక యపుడు
వచ్చావు ఏపల్లె ఎవరికోడలవు చిన్నదాన
యెవరింటి పసుపువు యెవరికోడలు చిన్నదాన
సుకపట్లవా రాడపడుచు నన్నాది కామమ్మ
స్థిరముగ తిరుపతోరి కోడలను నేను దొరసాని
నాయొక్క పెనిమిటి చనిపోయినాడు దొరసాని
అగ్నిగుండముల త్రొక్కించునమ్మా దొరసాని
ఇట్టిబుద్ధి నీకు ఏలకలిగెను కామమ్మ
రెండు కత్తులభూమి మాన్యమిస్తాను కామమ్మ
నీవు కోరిన చీరలు కొనిపెట్టుతాను కామమ్మ
అన్నవస్త్రానికి ఆసించలేదు దొరసాని
మళ్ళు మాన్యాలు మాకేమి చేయు దొరసాని
మాకు పట్టెపు బొట్టుంటె పదిలక్షలమ్మా దొరసాని

పసుపు కుంకుమ లేక ఘడియ వేగలేను దొరసాని
నీకు పసుపుకుంకుమమీద ప్రేమలుంటే కావమ్మ
నీమఅది రెడ్డిని నీవుంచుకోవె కావమ్మ
రెడ్డిని నీకిచ్చి పెండ్లిచేసెదను కావమ్మ
మారయ్య కిచ్చేది మూడు వరహాలు
మారయ్య జీతము రెడ్డికిప్పించెద కావమ్మ
నారాయణంటను చెవులు మూసుకొనె కావమ్మ
నీతికారణమా, జాతికారణమా దొరసాని
కులము కారణమా, గుణముకారణమా దొరసాని
మారుమనువా పెండ్లి మాయింటలేదే దొరసాని
యేడుమనుములుదాక మీయింట కద్దు దొరసాని
నీకూతురు రుక్మిణిని గట్టు కున్నాది కావమ్మ
మనివుండే సత్యాలు చూపుతున్నాను దొరసాని
యిలమీద సత్యాలు జూపవమ్మ దొరసాని
అంతలో మాయకమ్మ వొప్పి కనిపించినాది దొరసానికి
గిజగిజ ఒకజాము కష్టపడ్డాదీ దొసారని
నిలువున ప్రాణాలు పోగొట్టినాది దొరసాని
కోటలోకొస్తాను దొరగారు వినెను యీమాట
చెల్లు చెల్లనే కావమ్మ నీకుదొరగారు వినెను యీ మాట
జగతిలో నీవింత పతివ్రతవౌట మెరుగము కావమ్మ
పోయిన ప్రాణాలు బొందికనెను కావమ్మ
మాతోటలో వున్నావి చావళ్లమ్మ
చావళ్ళుగట్టి గుళ్లుగట్టింగా కావమ్మ
ఒకయేడు తిరునాలు చేయిస్తా కామమ్మ
కొబ్బరి బెల్లాము కొండరిటిపండ్లు కావమ్మ
ఆదివారమునాడా ఫలహారమిస్తు కామమ్మ
చెన్నపట్నపుదొరల సెలవుతెచ్చుకో గుంభానికి
మంచిగంధపుచెక్క మణుగులిస్తాను [illegible]భానికి

చప్పునా కే కేసి లేచికూర్చుండె దొరసాని
వంగొంగి సలాము చేయసాగెను దొరసాని
మనిషి వుండగా నాకు దండం పెట్టొద్దు దొరసాని
నేను చచ్చినతరువాత దండంపెట్టండి దొరసాని
కులము బెస్తవైతేమీ కులమెంచబోరు ప్రజలైన
తిరిగి సామర్లకోట యింటికొచ్చింది కావమ్మ
చచ్చిన శవాన్ని కూర్చుండబెట్టి పెనిమిటిని
తలయంటి తలయూర స్నానంబుచేసె పెనిమిటికి
తిరుమణీ తిరుచూర్ణ తీరుగానుంచి పెనిమిటికి
మంచిగంధంతీసి మారయ్యకు పూసి కావమ్మ
అత్తరు సంపంగనూనె పూసింది కావమ్మ
పట్టుచుక్కోవతలు మొలకుగట్టింది కావమ్మ
ఆనోవ మొలతాడు మొలకుగట్టింది కావమ్మ
మారయ్య రుమాలు తాకీసుకొనె కావమ్మ
మారయ్య శిగబొందు తామెడకువేసే కావమ్మ
గురువు ఆచార్యుల ఆజ్ఞలుంచింది కావమ్మ
పట్టెమంచమువాల్చి పరుపమరించి కావమ్మ
పరిచిన సంపంగిపూలు పరచింది కావమ్మ
పట్టెమంచముమీద పరుండబెట్టి పెనిమిటిని
పన్నీరు, జవ్వాజిపై చల్లింది కావమ్మ
పరికాశ దుప్పటి పైనిండగప్పె కావమ్మ
పగ్గకా మగ్గకా నీవుండవయ్యా మారయ్యా
పాపిష్టి యీదొరలు పడనివ్వరేమీ గుండాన
నేను చెన్నపట్నంబోయి సెలవుతెస్తాను మారయ్యా
తలుపుదగ్గరతీసి తాళాలువేసే కావమ్మ
కుంపిణీదురాయి చాలపెట్టింది కావమ్మ
మంత్రి మావోటోరి ఆజ్ఞలుంచింది కావమ్మ
తలుపు తాళాలైన తీసేరు మీరు అత్తయ్యా

మారయ్యా నిక్కడికి పంపించితేనూ యిక్కడనూ
పిలువపేరు లేకుండ చేతురన్నాది కావమ్మ
రావోయి రెడ్డన్న నా చిన్నమరది రెడ్డన్న
కట్టండి పైనాలు కాకినాడకుగా రెడ్డన్న
పెత్తండ్రి రామన్న పైనమన్నాది కావమ్మ
పినతండ్రి గురువన్న పైనమన్నాది కావమ్మ
మేనమామ కృష్ణమ్మ పైనమన్నాది కావమ్మ
అంతకట్టండి పైనాలు కాకినాడకుగా మీరంత
కాకినాడకు యెట్లుపోతావు కావమ్మ
అంత పెద్దవాన మహాకురిసెనమ్మ కావమ్మ
యేరులూను, కోనేరులూను యేకమైనాయి కావమ్మ
పంటకాలువలన్ని తగ్లినచ్చె కావమ్మ
భీమారపుకాలువ నిండియున్నాది కావమ్మ
యీాటవేసినగాని పాతియ్యాదమ్మా కావమ్మ
తాళ్ళు వేసినగాని పాతియ్యాదమ్మా కావమ్మ
ఒడ్డుమీాద గంగ పొర్లుచున్నాది కావమ్మ
దోవలు లేవమ్మ సంగములేవూ కావమ్మ
బ్రతికే వాండ్లుగనుక భయాలుమీాను రెడ్డన్న
చచ్చేవాండ్లకు మాకు భయాలు యేమీా రెడ్డన్న
నామాట వినవె నాతి కావమ్మ కావమ్మ
కలకటేరు మహాచెడ్డవాడు కావమ్మ
భూమిలో గుండానికి సెలవివ్వడమ్మా దొరగారు
పెదపాటి యెఱ్ఱప్ప మాలవాడుగా యెఱ్ఱప్ప
ఆపెదపాటి యెఱ్ఱప్ప పెండ్లి పెళ్ళాము చిన్నమ్మను
ఆరుయేళ్ళుబట్టి యేలుకున్నాడు చిన్నమ్మ
కుంపినీకొలువులో రానన్నడు యెఱ్ఱప్ప
గండికోటకాడ జగడాని కెళ్ళె యెఱ్ఱప్ప
రణముగడిచెను వాడు వస్తున్నాడు యెఱ్ఱప్ప

అప్పుడు కరకంచు చీరైన కాసెబోసింది కావమ్మ
పెదతండ్రి పినతండ్రి చేరవచ్చేరూ ఆవెనుక
మేనమామ తనమరది చేరవచ్చిరిగా అక్కడికి
కాలేటి సూర్యుడా దండమన్నాది సూర్యునికి
మేము త్రొక్కిన భూదేవికి తోడుకావమ్మ భూదేవి
వేడుకతో వెంకటేశ్వరుని దలంచినది కావమ్మ
ప్రేమతో భీమలింగానికి మొక్కె కావమ్మ
కరకంచు చీరైన కాసెబోసింది కావమ్మ
హరినారాయణ నన్నది అడ్డపడ్డాకాలువలో
చీలమండలములోతు దాటిపోయింది కాలువ
వెనకాల పెదతండ్రి కందకపోయె ఆ కాలువ
మరిది రెడ్డన్నకూ మరీ అందదాయె ఆ కాలువ
రావోయి రెడ్డన్న నాచిన్నమరది రెడ్డన్న
నీ సత్యముండంగ నీ వెళ్ళినావే కావమ్మ
సత్యముండగ నీ వెళ్ళినావే కావమ్మ
పడవలు లేవమ్మ సంగడలు లేవూ కావమ్మ
మే మెట్లువత్తుము నాతికావమ్మా కావమ్మా
మీరు నీళ్ళలో నాశేది నీకులోతులుగా వో మరది
బె సబిడ్డలయితే యీదుకొనిరండీ మీరైన
యీతగొట్టటమాకు చేతగాదమ్మా కామమ్మా
మాయు తెప్పలు రెండు కనిపించినావీ కావమ్మ
మరది రెడ్డన్న తెప్పగట్టెగా రెడ్డన్న
పెదతండ్రి పినతండ్రి మేనమామలుగా ఆ వేళ
యేదుగడియలకుకాకినాడ వెళ్ళింది కావమ్మ
వెల్తానే కలకటేరు మేడకెళ్ళిందీ కావమ్మ
కొత్వాలు సోమన్న యెదురుగుండొచ్చి సోమన్న
చెలిమితో నీకు నే చెలుడగానా సోమన్న
దొరతో నీవొకమాట చెప్పంగగలవా సోమన్న

కామమ్మ కథ

మాబాగన్నాడు మంచిదన్నాడు సోమన్న
మేడమీదనుంచి దొరగారు జూచె కావమ్మ
ఆడకూతురుగా యెందుకొచ్చింది దుబాసి
యేమిపనిమీద అడగమన్నాడు దొరగారు
చెంగయ్యాదుబాసి పరుగునొచ్చెనుగా దుబాసి
యేమిచిన్నదాన యేమొచ్చినావు చిన్నదాన
యేవూరు యేపల్లె యెవరు నీ పేరు చిన్నదాన
కాపురం సామర్లకోట యన్నదిగా కావమ్మ
శుకపట్ల వారా డపడుచు నన్నాది కావమ్మ
స్థిరమైన తిరుపతోరి కోడలను నేను చెంగయ్యా
నాకుభూమిలో పెనిమిటి చనిపోయినాడు చెంగయ్యా
నేను భూమిలో వీసము జాగకై వస్తీ చెంగయ్యా
ఆమాట దొరతోటి తా జెప్పినాడు చెంగయ్యా
కావమ్మ నెదటికి పిలిపించినాడు దొరగారు
యేమే చినదాన యే మొచ్చినావూ చినదాన
నా పెద్దబోయుడు ఘనుడు మారయ్యా
మూడు నెల్లాళ్ళజూతీసుకొన్నాడు పట్టణములో
మీ దేశమునకు వస్తానే చనిపోయినాడు మారయ్యా
ఆమారయ్యాభార్య కావమ్మను దొరగారు
భూమిలో నీవీసముజాగ యిప్పించు గుండానికి
రెండుయిల్లుజాగ యిప్పించుమనెను దొరగారు
ఇంట్లోను గావయ్యా వాకిళ్ళుగావు దొరగారు
మీజాతి న్యాయాన గుండాలులేవు దొరగారు
తెల్లన్యాయములోను గుండాలుగలవు దొరగారు
తూర్పురాజ్యాన గుండాలు తరచు దొరగారు
రెండునిలువుల పొడుగు త్రవ్వుతారయ్యా దొరగారు
త్రవ్వేటి గుండములో కలతపట్టేరూ దొరగారూ
అగ్నిహోత్రములైన అంటించుతారు గుండాన

మూసిబిడ్డలు వారు పగులపేసేరు గుండాన
భగభగా మంటలు మండుచుండునను గుండామూ
మండేటిమంటలో మరిదూకుతాను దొరగారు
అగ్నిలో బడితేను అవస్తగదా దుబాసి
నీకు అగ్నిలో బడియేటి అన్యాయమేమీ కావమ్మా
నిప్పులో బడియేటి అన్యాయమేమీ కావమ్మ
మంటలో బడియేటి మర్యాదలేమీ కావమ్మ
నాకు పట్టెడు బొట్టుంటె పదిలక్షలయ్యా దొరగారు
పసుపు కుంకుమ లేక ఘడియ వేగలేనూ దొరగారు
నీకు పసుపుకుంకుమమీద ప్రేమలుంటే కావమ్మ
మీ బెస్తవర్ణాన మారుమనుముంది కావమ్మ
మారుమనుముల పెండ్లి చేయించుతాను కావమ్మ
మారయ్యకన్నాను మంచివాణ్నిగా కావమ్మ
పట్టినా ఖర్చిచ్చి పెండ్లిచేస్తా కావమ్మ
నారాయణంటను చెవులు మూసుకొని కావమ్మ
ప్రక్కన నీతల ప్రద్దలైపోనూ దొరగారూ
నావంటి బిడ్డలు వున్నారా లేరా నీకైనా
మారుమనుముల పెళ్ళి మాయింట లేదు దొరగారు
యేడుమనుములదాక మీయింటగలదు దొరగారు
నీకూతురు రుక్మిని కట్టుకున్నాది మారుమనువు
దొరచస్తె దొరసాన్ని కట్టుకుంటారా మీయింట
అయితే నీవుచస్తె నీభార్య మారుమనుముగ దొరగారు
పెళ్ళి చేసుకొని బాగావుంటాదా దొరగారు
యీబెస్తదొచ్చి యేలమాట్లాడె నన్నయిన
బంగారుకోటలో రమ్మనగలేరూ నన్నయిన
వర్సావాయి తిమ్మరాజు ఆపలేడు నన్నయినా
శుకపల్లి మాధవరా వాపగలేడు నన్నయిన
అంతే నన్ను ఎదురాడలేదు నన్నయిన

యీబెస్తదొచ్చి యెంతమాట్లాడే నన్నయిన
పన్నెండు పారాలు అప్పగించండి దుబాసి
పైనవచ్చి బెత్తమాడించమనెను దొరగారు
ఆమాట కావమ్మ చెవుల విన్నాది కావమ్మ
మరియొక్కపారా వుంచుమంటూనె కావమ్మ
పారాలో నాకేమి భయము దుబాసి
పారావాండ్లను నిన్ను దొరల బట్టగలను నేనైన
యెర్రగా కాలేటి యేటిసుకలోని ఆవేళ
కావమ్మ నప్పుడు తీసుకెళ్ళిరిగా కావమ్మ
ఏడు రోజులుదాక తాసీరుచేసె కావమ్మ
అన్నహారములులేవు దాహాములేవు కావమ్మ
పెదతండ్రి రామన్న తెచ్చిచ్చె కావమ్మ
పాలుదాహానికి పుచ్చుకోబోయె కావమ్మ
మేడమీదనుంచి దొరగారు చూచి దొరగారె
పాలుతాగితేను నీదు సత్యమేమీ దుబాసి
ఆమాట లాతల్లి కాకలింపాయె అక్కడికి
తెచ్చినపాలన్ని పినతండ్రికిచ్చెనుగా కావమ్మ
పండుటాకులకట్ట తెచ్చియిచ్చెనుగా తనమరది
పండుటాకులకట్ట తీసుకపోయె కావమ్మ
మేడమీదనుంచి దొరగారు చూచి దొరగారు
ఆకుబద్దా తింటెదీనిసత్యమేమి దుబాసి
ఆకుతిని ఆరుసంవత్సరములు బ్రతకొచ్చు కావమ్మ
ఆమాట తల్లి కాకలింపాయె అక్కడికి
తెచ్చిన ఆకులు పెంతండ్రికిచ్చె కావమ్మ
ఉత్తపసుపునీళ్ళతోను బ్రతుకుతున్నా కావమ్మ
పెదతండ్రి రామన్న గొడుగుబట్టేనుగా కావమ్మ
గొడుగు నీడలోనుంటె దానిసత్యమేమీ దుబాసి
ఆమాటలప్పుడు ఆకలింపాయె కావమ్మకు

అప్పుడు పట్టిన గొడుగును తీసినాది కామమ్మ
అంతకంతకు దేహాలగ్గాలనూయె కామమ్మ
నిమ్మపండ్లచాయా వస్తూన్నాది కామమ్మ
తొడిగినరవికి పగిలిపోతుందే కామమ్మ
ఒళ్ళోను పక్కకును తిరుగకున్నాది కామమ్మ
చేతులో గాజులు చిట్లిపోతుంటే కామమ్మకు
అప్పుడు కామమ్మ మరిదిని పిలిపించినాది దొరగారు
అక్కడ మారయ్యను తగలవేసినారా వో రెడ్డి
అక్కడ మాయన్నను పంపించలేనూ దొరగారు
తలుపుదగ్గర పెట్టి తాళాంతీసె మా వదిన
ఇదిగాక కుంఫిణీకుతాము చాలపెట్టిందిగా
మంత్రిమానోటోరి ఆజ్ఞనుంచిరీ మావదిన
యింగిలీషు తాను మాట చెప్పెనుగా దొరగారు
దీనిఆజ్ఞలకు మనము నిలచివుండాలె దుబాసి
సామర్లకోటకూ తాబంపమనెనూ దొరగారు
కొత్వాలు సరయ్య పేరిట్రవాసె జవాబులుగ
తెల్లవారేవరకు జాబొచ్చెనేమీ అక్కడకు
కొత్వాలు సరయ్య జాబు చదివెనుగ సరయ్య
తలుపు తాళాలైన పగులగొట్టిరిగా
అక్కడికి యిరవైనాలుగురోజులాయెను అక్కడకి
తగ్గకా మగ్గకా అట్టేవున్నాదూ మారయ్య
దానిమ్మలోసు పండించినారూ మారయ్యను
మారయ్య నక్కడ పంపించగానే కామమ్మ
పారాలో కామమ్మ ప్రాణముపోయెను కామమ్మ
నారాయణన్నది ప్రాణమొదిలింది కామమ్మ
పెత్తండ్రి పినతండ్రి అనుపసాగిరిగా ఆవేళ
మరది రెడ్డన్న అడలసాగె రెడ్డన్న
అక్కడ మాయన్న అయిపోయెనే రాజ్యములో

అక్కడ మావదినెకూడ వెళ్ళేనుగా యీవేళ
ఘోడు ఘోడున తాను దుఃఖపడతాడు రెడ్డన్న
మేడమీదనుంచి దొరగారుచూచి దొరగారు
దొంగిలియన్నము తింటున్నది దుబాసి
అన్నములేదయ్యా ఆహారాలు లేవు దొరగారు
సారఅన్నములు యెక్కడున్నావి దొరగారు
అన్నములు లేకుంటె చిక్కుదువుగదా దుబాసి
పసుపునీళ్ళతో బ్రతుకుతున్నాది కావమ్మ
అప్పుడు ప్రాణములు పోయెనని దుఃఖపడుతాను రెడ్డన్న
అన్నములేకయే ప్రాణాలు కడబట్టెనూ దుబాసి
అప్పుడు రెడ్డిని పిలిపించినాడూ దొరగారు
అన్నములేకయే ప్రాణాలుకడబట్టేను వో రెడ్డి
ఉమకుజావపోసి బ్రతికించుకొండి కావమ్మ
ప్రాణములేదంటె మారయ్యతోటి తగలెయ్యమనెను
పెత్తండ్రి రామన్న చెయ్యిచూచినాడు కావమ్మ
చేతులో దాతువులు ఆడిలేవయ్యా రెడ్డన్న
పెత్తండ్రి పినతండ్రి యెత్తుకొన్నారూ కావమ్మ
మరది రెడ్డన్న పుల్లెడబట్టగా కావమ్మ
మూడుక్రోసులు నేలదూరము ఎత్తుకొచ్చిరీ కావమ్మను
సాప్పిర సోమన్నగుడికాడ దింపెను కావమ్మ
గప్పున కేకేసి లేచికూర్చుండె కావమ్మ
దేహాలు యేదారి నా పారాలుయేమి పినబాబు
యీవేళదాకను యెందెల్లినావే కావమ్మ
బ్రహ్మపట్నందాక నేచూడబోతి పెదబాబు
ఆబ్రహ్మ దేవుడు సెలవిచ్చెనేమి పెదబాబు
మారయ్య నక్కడా పంపించినారూ అక్కడనూ
దానిమ్మలోను పంపించినారూ రామన్న
మారయ్య తోడను మాట్లాడవస్తి రామన్న

యీావూరి కథికారి యెవ్వారన్నాది కావమ్మ
పెద రెడ్డి పాపయ్యా పెద్ద కావమ్మ
పెదరెడ్డి పాపయ్యాగారింటి కెళ్ళే కావమ్మ
మావారిలోకల్లా నామాట గొప్పా పాపయ్యా
చెలిమితోను నీచెల్లెలనుగా పాపయ్యా
త్రవ్వించు గుండాలు కాళ్ళలోతుగా పాపయ్యా
త్రవిస్తే గుండాలు త్రవించగలరు కావమ్మకు
పైనజాతులోరి కెరుక జేసినారా కావమ్మ
యెక్కడికిపోదూను రావే నేనునూ కావమ్మ
నాకాకు యేండ్లాయెను మోకాళ్లు విరిగింది కావమ్మ
పనివుంటే బండెక్కి బజారుకెల్తా కావమ్మ
పోయినకాళ్ళు పుట్టియిస్తాను పాపయ్యా
నాకువీరి సెలవేమీా దాని సెలవేమీా పాపయ్యా
నేను చెన్నపట్నంవెళ్ళి సెలవు తెస్తాను పాపయ్యా
యేడోరోజుకు తిరిగివస్తాను యింటికి
యీాయేమురోజులకు నీ కాళ్లు వస్తాను పాపయ్యా
సామర్లకోటలోనుంచి కబురంపుతాను నీకైన
సామర్లకోటకు నడచివస్తావు పొమ్మనెను
తిరిగి సామర్లకోట యింటికొచ్చింది కామమ్మ
మారయ్యా కాష్టంకాడ కెళ్ళింది కావమ్మ
ఇంకమారయ్యా కాష్టము వెలుగుతున్నది అప్పటికి
మంటలో ఒకజాము కౌగలించింది కావమ్మ
యెంతచల్లగవుంది నీపూలవనము మారయ్యా
యెంతచల్లగవుంది నీజాజివనమూ మారయ్యా
మూడుదోసిళ్ళ అగ్ని ఒడిగట్టినాది కావమ్మ
సామర్లకోట నడివీధికొచ్చె కావమ్మ
క్రొత్తపిడతా నొకటి తెప్పించినాది కావమ్మ
ఒళ్లోను అగ్నిపిడతలవుంటేను కావమ్మ

గట్టిగా ఆకోశ కాలకున్నాది కావమ్మ
రాగికొమ్మ ఒకటి తెప్పించినాది కావమ్మ
నిప్పులో ఆకొమ్మ పూడ్చి పెట్టింది కావమ్మ
నాసత్యముంటేను బ్రతుకూ పెదబాబు
ఒకనాడు రెన్నాళ్ళు మూన్నాళ్లుజూచే కావమ్మ
నాలుగు రోజులకు నానవేసినాది ఆకొమ్మ
అయిద్నోరోజు ఆ కేరుపడెనూ ఆకొమ్మ
పెత్తండ్రి రామన్న కాపాడవయ్యా యీచెట్టు
రాగిచెట్టుకు అరుగువేసింది కావమ్మ
ఆరాగికొమ్మకూ పూతబెట్టింది అంతటనె
మారయ్యా అస్తులూ యేరుకొచ్చింది కావమ్మ
క్రొత్తపిడతలోను అస్తులుంచింది కావమ్మ
ఆరాగికొమ్మకి వ్రేలాడగట్టికావమ్మ
పడమటిల్లు తాను అలికించినాది కావమ్మ
విసనకర్ర ముగ్గు తాను వేసింది కావమ్మ
దర్భగడ్డికొప నట్టింటపరచె కావమ్మ
రావోయి రెడ్డన్న నాచిన్నమరది రెడ్డన్న
లోపల తాళాలై నేనువేయిస్తాను యింటికి
బైట తాళాలైన నీ వెయ్యనయ్యా రెడ్డన్న
నేటియ్యా మన్నపుడు తలుపు తియ్యవయ్యా రెడ్డన్న
తాళాలచేతులు తలక్రిందబెట్టి కావమ్మ
దర్భగడ్డిమీద పండుకున్నదిగా కావమ్మ
హరినారాయణాన్నది జీవ మొదిలింది కావమ్మ
ఏడు గడియలకు పసిబొమ్మాయెనేమి కావమ్మ
ఏడు గడియలకు చెన్నపట్నం మెళ్ళింది కావమ్మ
బొందె యింట్లో జీవ మక్కడాను కావమ్మ
చెన్నపట్నములో బాలీసు నీ విసుతా కావమ్మ
కామలో కాన కలలోను సెప్పెను కావమ్మ

నైనప్పు మొదలారి కలలో చెప్పెను కావమ్మ
దుబాసి కలలోన చెప్పినాది కావమ్మ
లార్డుదొరగారు బట్టలన్ని పసుపువూసింది కావమ్మ
ఒకనాడు రెన్నాళ్ళు మూన్నాళ్లుజూచి దొరగారు
ఒకనాడు దయ్యమా భూతమా అని అడిగినారు దొరగారు
నేన దయ్యాన్ని గానయ్య భూతాన్నిగాను దొరగారు
మీ పెద్దబోయిడు ఘనుడు మారయ్య మారయ్య
ఆరువేండ్లు కొలువు కొలిచిపోలేదా మీవద్ద
మూడునెల్లాజీతం పుచ్చుకొన్నాము మావద్ద
ఏహోయేటనే యింటికొచ్చెనుగా మారయ్య
వస్తానే మారయ్య చనిపోయినాడు యింటొద్ద
ఆ మారయ్య భార్యను కావమ్మను నేను దొరగారు
నేను కలకటోద్ద సెలవు కెళ్ళాను గంగానికి
నన్ను ఏమకోజులుదాక తాపీలుస్తే ఆ దొ
గొప్పదొరలు అని సీకలవుకొని దొరగారు
ఆ రాత్రిలోను తాజెప్పినాది కావమ్మ
అంతలో దొరగారు మేలుకొన్నాము దొరగారు
యెక్కడజూచినా యెవరులేరైరి అక్కడను
అప్పుడు దుబాసిని పిలిపించినారు దొరగారు
అకే యిదేమి చోద్యము యింతచోద్యము దుబాసి
బంగారుబొమ్మ యీ కలలోకి వచ్చె కావమ్మ
తెల్లవారు ప్రొద్దున్నే మేలుక్కొనారూ దొరలంత
ఇంగులీషునవారు చెప్పుకున్నారు దొరలంతా
మనపెద్ద బోయీడు మారయ్య అంటా పోలీసు
ఆ మారయ్య భార్య కావమ్మ యేమి కావమ్మ
నాయొక్క బట్టలన్ని పసుపుచేసింది కావమ్మ
అందరికి యీలాగే అగుపడ్డదనిరి దొరలంత
మేమేమి సత్యాలు చూపగలవమ్మ కావమ్మ

కావమ్మ కథ

కోరిన సత్యాలు చూపగలవయ్యా కావమ్మ
జగతిలో దీనిసత్యము నే జూడవలెను దుబాసి
నాకు ఆరేండ్లయెను తమ్ముడు వెళ్ళాడు దండ్లోకి
వారితపాలుగా వర్తకందలేదా కావమ్మ
మాతమ్ముడి రాకలు మాకు చెప్పితే కావమ్మ
నీ కక్కడ గుండానికి అడ్డులేకుండా నేచేతూ
పన్నెండు రేవులకు జాబుపంపేరు కావమ్మ
ఆరాత్రికలలోను తాజెప్పినాది కావమ్మ
శ్రీరంగపట్నముమీది కెళ్ళినుగా తమ్ముడు
శ్రీరంగ పట్నము తీసుకొన్నాడు మేడీసు
ఆదివారమునాడు ప్రొద్దుపొడుపూన తమ్ముడు
మాతమ్ముడుమెచ్చే మిమ్ముల గలసే దొరసాని
అంతలో దొరగారు నిద్రమేల్కొనెను దొరగారు
ఇదియెక్క దీక్ష చూతమన్నాడు దొరగారు
బుక్కమీద ఆరోజు వ్రాసేసినాడు దొరగారు
శ్రీరంగపట్నము పరుగున వెళ్ళింది కావమ్మ
మేడీసు కలలోను తాజెప్పినాది కావమ్మ
మీయన్న నీకొర్చి చింతనున్నారు దొరగారు
చెన్నపట్నానికి పైనంబుగట్టు దొరగారు
చెన్నపట్నంమీద భ్రాంతి పుట్టించె దొరగారికి
ఆరాత్రి రెండుజాములకు పంపివేసిరిగా అక్కడను
ఆదివారమునాడు తెల్లవారగట్ల మేడీసు
చెన్నపట్నములోను రంపువేసిరిగా అక్కడను
దొరలంతలేచి యెదురుగొచ్చిరిగా అప్పుడు
అన్నదమ్ములగా కౌగలించుకొని ఆవొరలు
చెల్లుజెల్లునే కావమ్మ నీకు చెల్లునమ్మ కావమ్మ
కలము కాగితము తెప్పించిరే దొరగారు
పన్నెండు దీవులకు జాబులువ్రాసె దొరగారు

ఎక్కడ గుండానికి అడ్డులేక నేను కావమ్మ
ఆనేళ మధ్యాన వేళ నిద్రలో కనిపించె దొరగారికి
మధ్యాన వేళయి కలలోజెప్పె కావమ్మ
నన్ను కలకటేరుదొర మహాకష్టపెట్టె దొరగారు
కలకటేరు దొరకు దరఖాస్తులు వ్రాయి దొరగారు
గుండాము సామాను పంపించమనెను కావమ్మ
మూడుకొయ్యల ఓడ ముస్తాబుచేసె దొరగారు
ఓడమీదను అయిదేకలాసులొద్ద దొరగారు
రవాణచేసి విడిపించి పెట్టండి ఆ యోడ
నాసత్యముంటేను సామర్లకోటలో దిగును ఆ యోడ
మూడు దొరలు దొరసానులు చూడరమ్మనెను
అంతలో దొరగారు నిద్రలేచెనుగా దొరగారు
అనుకొన్నంత కష్టపెట్టినా ఆ కలకటేరు
ఆకలకటేరుదొరకు దరఖాస్తు వ్రాసెదొరగారు
మూడుకొయ్యలఓడ ముస్తాబుచేసి దొరగారు
మంచిగంధపుచెక్క ఓడలో వేసిరిగా ఆ వేళ
నూనెగిడ్డెలువారు ఓడ పంపిరిగా ఆ వేళ
కలాసులేనిది యెట్లుపోతుంది యీం యోడ
సముద్రావత్రోసి విడిచిపెట్టిరిగా ఆ యోడ
కోట స్తంభంమీద కూర్చున్నదేమీ కావమ్మ
తెల్లవారేసరకు సామర్లకోటలో దిగెను కావమ్మ
పడోరోజుకు బొందికొచ్చింది ప్రాణముగా
తనుతియ్య రెడ్డన్న తియ్యమనెను కావమ్మ
పైట తాళాలన్ని రెడ్డితీసెనుగా ఆ వేళ
లోపల తాళాలు కావమ్మతీసె ఆ వేళ
నేను చెన్నపట్నపు సెలవు తెచ్చుకొన్నాను
అంతలో చెన్నపట్నపు జాబువచ్చి దూకెను అక్కడికి
జాబులుచూడి సంతోషపడిరి ప్రజలంతా

పోయి పెదరెడ్డి పాపయ్యా తీసికొనిరమ్మా రెడ్డన్న.
కాళ్ళులేని పాపయ్యా తీసికొనిరమ్మా కావమ్మ
పోయిన కాళ్ళు పుట్టి యిచ్చాను పొమ్మనేను
స్వప్నానతాను పరుగుజొచ్చెనుగా రెడ్డన్న
పెదరెడ్డి పాపయ్యా వచ్చినిలుచుండె అక్కడను
మా వదినె కావమ్మ రమ్మన్నదయ్యా పాపయ్య
వంగివంగి సలాముచేస్త వచ్చెనుగా పాపయ్య
నేను పట్నాంనుంచి సెల్వాలు తెచ్చితిగా పాపయ్య
పుణ్యాన గుండాలు నాకెందుకయ్యా పాపయ్య
అయిదు వరహాలిచ్చి జాగాకొన్నాది కావమ్మ
కట్టుకున్నకోక వుప్పర్లకిచ్చే కావమ్మ
కంకణాల జోడు వుప్పర్లకిచ్చె కావమ్మ
త్రవ్వేటిగుండములో గలిసిదింపిరిగా ఆవేళ
కావమ్మ గుండాన పడదంటూరు ప్రజలైన
చుట్టుపట్లవారు పొర్లంబడ్డారు ప్రజలంత
తాటిపాకసీమ ప్రజలు వచ్చిరిగా ఆవేళ
యిల్వారు పొట్నారు చూడవచ్చిరిగా ప్రజలంత
అడవిసీమ ప్రజలు చూడొచ్చినారు ఆవేళ
గోదావరినుంచి ప్రజలు వచ్చిరిగా ఆవేళ
అయిదువేయిలక్షల పదికోట్ల ప్రజలు వచ్చినారూ ఆవేళ
బంగారు కోటలోనుంచి రథమొచ్చెగా ఆవేళ
రాజమంత్రి పుత్రులు కూడావచ్చారు ఆవేళ
చెన్నపట్నపుదొరలు వచ్చిదిగినారుగా అక్కడకు
గంగిరెద్లు ఆడుతున్నారే అక్కడను
ఆట దాసరవాంళ్లు ఆడుతున్నారు అక్కడను
ఏడు శివరాత్రులు సాగినట్లుండె అక్కడను
ఏడే అగ్నిహోత్రమైన అంటించినారూ గుణ్ణాన
నూనె సిద్దెలను పగులబోసిరిగ గుణాన

భగ భగ భగ భగ మండుతున్నాది గుండాన
బాజ భజంత్రీలు తేజంబుగను యీవేళ
గుండంబు చుట్టును తెల్వారము వచ్చుచున్నది ఆవేళ
పెదపాటి యెర్రప్ప పెండ్లి పెండ్లాము చిన్నమ్మ
లోతైనమక్కడా గున్నానబడెనూ చిన్నవమ్మ
ఆ చిన్నమ్మతల్లి వరలక్ష్మి లక్ష్మమ్మ
ఆ చిన్నమ్మ సత్యాలువుండంగ బ్రతికున్నాది లక్ష్మమ్మ
నాబిడ్డసత్యాలు పోతవంటాను లక్ష్మి
మాదిగ వెంకడి యింటికొచ్చింది లక్ష్మి -
అయిదువరహాలైదు యినామిచ్చింది వెంకడికి
కావమ్మనైనాను కట్టు కట్టా వెంకన్న
యెర్రమాంమ్మను నెలకొల్పినాది లక్ష్మి
యెవరిచేతులో కట్టుపడలేదే లక్ష్మి
రెడ్డి కావమ్మచేతిలో పట్టుపడతానె లక్ష్మి
పంచ వెన్నముగ్గులు నట్టింటవేసి వెంకడు
యెర్రమాంమ్మను పంపుచేసెనుగా
పసుపు కుంకులలో పంపుచేసెనుగా
యీతబుకు అయిపోను పట్టుదిలా లక్ష్మి
కోసుడు మేరను నిన్ను చూస్తగ కావమ్మ
ఘోరము ఘోరమున తానుదుఃఖపడుతుంది కావమ్మ
యిక నేను గున్నాన బడను అంటుంది కావమ్మ
ఊరిమీదికి తాను మళ్ళిదిగుమనుట కావమ్మ
బలిమిని గున్నాన బడవోస్తి లేమి గున్నాన
మూడో రోజునా నేను వెళ్లుతాను అక్కడికి
గుండంమీదనే సీలగొట్టిస్తు అక్కడను
కావమ్మ సత్యాలు మణిగిపోతవిగా లక్ష్మి
నీబిడ్డసత్యాలు ప్రకాశిస్తాదిగా భూమిలో
ఆతబుకు అయినాను చంకబెట్టుకొని లక్ష్మి

కామమ్మ కథ

గుండముకాడికి వస్తున్నాది లక్ష్మి
కోసుడు మేరసు లక్ష్మినిచూచె కావమ్మ
చెన్నపట్నపు దొరవద్దకు వెళ్ళికావమ్మ
అన్నితబుకులు నాకు యెరువుప్పట్టించు దొరగారు
ఆ మాటలను లక్ష్మి తబుకు నాకొద్దుఅనెను కావమ్మ
పసుపుకుంకానికి అంటులేదనిరి దొరలంతా
మహాప్రభో యెర్రమ్మాను పంపజేసెనుగా వెంకడు
ఆ పసుపు కుంకమ వెంకడు పంపించె దొరగారు
యీావర్తమాన మబద్దమనిరి దొరలంతా
నామాట కెందుకు కల్లనిసెప్పేరు దొరగారూ
బిళ్ళబంట్రోతుల పంపించిచూడు వెంకడికి
మిద్దిమీాద వాడు పండుకొన్నాడు వెంకడు
పన్నెండుమందిని పంపించినారూ అక్కడికి
వెంకడు యిల్లయిన ముట్టడేసిరిగా ఆ వేళ
పంచవర్ణముగ్గులు వేసియున్నాయి నట్టింట
మంచంమీాద వాడు పండుకొనివుంటె వెంకడు
పండంగ లేదంట సెట్టుకొనెను వెంకన్న
వెంకడ్నిచూచి యేమంటుంది కావమ్మ
తాయొక్క వేడుకలు సహించలేక వెంకడ్ని
యెర్రమారమ్మను పంపుచేశావా కుంకముతో
అయిదువరహాలయిన యినామిచ్చింది లక్ష్మి
కలకాలమూ నీకు ప్రేమవుతాదా వెంకన్న
నేనుచేసిన పంపైన నిజమన్నాడు వెంకన్న
పన్నెండుమంది పయినపడ్డారు వెంకడిపైన
ఫేక బెత్తాలతో కొట్టబోతేనూ కావమ్మ
తాను కొట్టవద్దు వాన్ని తిట్టవద్దు అనెను కావమ్మ
నాలుగు ఘడియలు యిక్కడా వుండు వెంకన్న
నాయొక్క సంభ్రమములు చూచుపొమ్మనెను కావమ్మ

పండు టాకులకట్ట చేతికిచ్చింది కావమ్మ
వాడు తాంబూల వేస్తాను ఖులాసాగుండె
పదహారు పండ్లూ క్రిందపడ్డాయిగా వెంకడికి
యింకను బుద్ధిగలిగి నీవు బ్రతుకుమన్నాది వెంకణ్ణి
మందాల వెంకమ్మ చూడవచ్చె నేమి వెంకమ్మ
పన్నెండు వరసాలతో నొకటిబాయా వెంకమ్మది
యీపాడు పేరంటానికి మే మొస్తిరమ్మా
యీముండ పేరంటాలు పడకుంటె నేను గుండాన
మాయత్తమామ వద్దనంగవస్తి నేనైన
మాయింటి మగవారు వద్దనగవస్తి నేనైన
ఆ చూచేటి ప్రజలతోను యేమంటుంది కావమ్మ
తిట్టకే వెంకమ్మ నీవు తిట్టకమ్మ వెంకమ్మ
నావంటి చెల్లెలు అక్కలు లేరా నీకయిన
బిళ్ళ బంట్రోతులు పంపించినారా రమ్మని
నీకు కాటుకసీసాయి పంపించినారా రమ్మని
నీకు వాళ్ళు తెలియక పారేసుకొని వెంకమ్మ
పుణ్యానికి వేళ నన్నుపట్టవే వెంకమ్మ
ఆట దాశరివాండ్లు ఆడుతున్నారు అక్కడను
ఆటాట దాన్నిపైన జూస్తున్నాడు రాజయిన
రాజమంద్రవు కాప్పురస్తుడైన అతండు ఆరాజు
ఆముత్యాల రాజన్న చేయిపట్టుకొనెను కావమ్మ
చెలిమితో నీకు నే చెల్లెలునుగానా రాజన్న
నీ జమ్మిచెట్టుక్రింద నాను దొరికింది అన్నయ్య
వెల వెలబోయినాడు రాజన్న తాను రాజన్న
నీవు వెలవెలబోకు వెర్రిరాజన్న
నీ కుచ్చిళ్ళ చెంగునా మాటవున్నది రాజన్న
నవ్వుతూ అనాదలకు యీయవయ్యా రాజన్నా
కిలకిలానవ్వి మాటవిప్పె నపుడు రాజన్న

కావమ్మ చేతిలోపలను వుంచెనుగా రాజన్న
యిందవె వెంకమ్మ నీ నాను దొరకె వెంకమ్మ
అనాను అప్పుడు కుదువబెట్టింది వెంకమ్మ
మంచిగంధపుచెక్క తీసుకొచ్చింది వెంకమ్మ
రెండుసేర్లు పసుపు తీసుక్నొచ్చింది గుండాను
అనక సేరు కుంకుమ తీసుకొచ్చింది గుండాన
ఆ పసుపుకుంకుమ కనులార జూచింది కావమ్మ
నీ పసుపుకుంకానికి వచ్చియున్నాన వెంకమ్మ
తొలిచూరు కుమారుడు నీకుగలిగితె వెంకమ్మ
మారయ్య పేరుబెట్టి మన్నించి పిలవవే వెంకమ్మ
మలుచూరి కుమార్తె నీకు గలిగితె వెంకమ్మ
కావమ్మ పేరుపెట్టి మన్నించి పిలవవే వెంకమ్మ
మ దుకూతురును ము ద్దుకొడుకూను వెంకమ్మ
నీ గర్భమందున పుడుతారు పోమ్మా వెంకమ్మ
అపాట్భాగ్యము నాకు గలిగితే కావమ్మ
నీకు బంగారువుయ్యాల తొట్లుచేయింతు కావమ్మ
నీకు వెండితో వుయ్యాల నేను చేయింతు కావమ్మ
నీకు రత్నాల వుయ్యాల నేను చేయింతు కావమ్మ
నీకు ముత్యాల వుయ్యాల నేను చేయింతు కావమ్మ
పద్దెనిమిదేండ్లాయి పెద్దమనిషియయ్యె వెంకమ్మ
సాష్టాంగమప్పుడు దండంబెట్టె కావమ్మ
మనియుండగా నాకు దండం బెట్టవద్దు వెంకమ్మ
నేను చచ్చినతర్వాత దండం బెట్టవద్దు వెంకమ్మ
నాకు గుండాని కిప్పుడు సెలవియ్యవయ్య దొరగారు
కట్టుమోతలు యీడచానవున్నాయి
కట్టుమోతలువుంటే నీకు భయమేల కావమ్మ
కట్టుమోతలు నీవు పట్టియ్యగలవా కావమ్మ
దొంగముచ్చటల గట్టియ్యగలవా కావమ్మ

యిప్పుడు గుండాన నీవు పడితేను కావమ్మ
వెనక అసత్యమెట్లు దెలెసెను కావమ్మ
చూచేటి ప్రజలంత తిరిగిపోతారు దొరగారు
ఇక మూడురోజులు మీరు ఉండండి ఇక్కడను
నేనుగుండానబడ్డ మూడోనాడేమి దొరగారు
గుండమంతాను చల్లారిపించు దొరగారు
మారయ్యరుమాలు యట్లైఉంటుంది గుండములో
నాది మూరెడు మైజారు చెంగువుంటుంది గుండములో
మంగళసూత్రాన బొందువుంటుంది గుండాన
ఒకచేతిగాజులు యట్లేవుంటవిగా గుండములో
ఒక్కాలి మట్టెలు యట్లైవుంటవిగా గుండములో
యెర్రకలువపువ్వు పుట్టుకొస్తాది గుండములో
పువ్వుతీసి మీరు గుంటనుంచండి దొరగారు
పెదరెడ్డిపాపయ్యను పిలిపించి మీరు దొరగారూ
గుండాలు అప్పుడు పూడిపించండి దొరగారూ
ఆ గుండంమీాదనే పందిరెయ్యించి దొరగారూ
అనిచెప్పి కావమ్మ స్నానానికెళ్ళె కావమ్మ
స్నానముచేసి తా తిరిగివచ్చింది కావమ్మ
ఇంటింట విందులు భోంచేసినాది కావమ్మ
ఇంటింట కొబ్బరికాయ లందిందీ కావమ్మ
బాజాభజంత్రీలు తేజంబుతోను కావమ్మ
పెద్దబజారున వస్తున్నాది కావమ్మ
పెత్తండ్రి రామన్న యెదురుగవచ్చె రామన్న
ఘోదు ఘోదున తాను దుఃఖపడతాడు రామన్న
యెందు కేడుస్తావు వెర్రిపెదబాబు రామన్న
వింటివా మనవి వివరంబుగానూ రామన్న
నాకడుపులో తలిదండ్రు లయిపోయినారు పెదబాబు
అతిగారాబాన నను పెంచినారూ రామన్న

చిన్ననాట యపుడు గంగిరెడ్డోళ్లు రామన్న
పెద్దబజారున ఆడుతుండగ రామన్న
ఆ గంగిరెడ్ల వారిండ్ల నే జూడంగోతి రామన్న
పెత్తల్లి వెంకమ్మ యేమన్నాది నన్నపుడు
గుండానబడియేటి పేరంటాలు అనెను పెత్తల్లి
అప్పుడు అబద్దమే యిప్పుడు అబద్దమే పెదబాబు
తనయొక్క ముచ్చటలు తీరునని చెప్పూ బాబయ్యా
తనయొక్క యిష్టము యీడేరెనని చెప్పూ బాబయ్యా
తనయొక్క యత్నము సరిపోయెనని చెప్పూ పెదబాబు
పుణ్యపు స్నానము తాను ఆడెనమ్మ కావమ్మ
జనిరిగుండ్ల పేరు ఒకటి దెలిపింది కావమ్మ
పుత్తాండాలపేరు ఒకటి దెలిపింది కావమ్మ
పసుపు కుంకుమలో బోసి కలిపింది కావమ్మ
మాశివుండి బంగారు పంచిపెట్టింది కావమ్మ
పుణ్యపు సీరాణి వస్తున్నాదిగా కావమ్మ
బాజభజంత్రీలు తేజంబుగాను కావమ్మ
నేను గుండానబడ్డ పేరేమి యనెనూ కావమ్మ
నావస్తువాహనాలు యెవరిదన్నాది కావమ్మ
మాలదాసు వెంకయ్యను పిలిపించినాదీ కావమ్మ
తాను పుట్టింది పెరిగింది వ్రాయమన్నాది
కవస మేరు పంచి ప్రకాశించెయ్యి వెంకయ్యా
పాతికె వరహాలు వెంకయ్యకిచ్చి కావమ్మ
మారయ్య నగలన్ని వెంకయ్యకిచ్చి కావమ్మ
దేశాలమీదనే ప్రశస్తిచెయ్యి వెంకయ్య కావమ్మ
అప్పుడు మారయ్య ఆస్తులు విప్పుకొస్తుంది కావమ్మ
మారయ్య ఆస్తులే గుండానవేసె కావమ్మ
పెదరెడ్డి పాపయ్యనే పిలిపించినాది కావమ్మ
విన్నావా పాపయ్య వివరంబుగాను పాపయ్యా

నాకు పిల్పాను వొద్దయ్యా బోనాలు వొద్దు పాపయ్యా
నాకు తొమ్మిదితరాల రధము గట్టింప పాపయ్యా
పుత్రపవిత్రాన చేయించు మీరు పాపయ్యా
అంతర్వేదికాడ తిరునాలచెయ్యి పాపయ్యా
కాలేటి సూర్యుడా దండమన్నాది కావమ్మ
నేను తొక్కినా భూదేవి తోడు కావమ్మ భూదేవ
వేడుకతో వెంకటేశ్వరుని దలచిందీ కావమ్మ
ప్రీతితో భీమలింగానికి మ్రొక్కె కావమ్మ
చూచేటి ప్రజలెల్ల దండమన్నారు కావమ్మ
చూచేటి జనులకు దండమన్నాది కావమ్మ
దొరలంత గట్టున నిల్వబడ్డారు దొరలంత
అందరికి ఒక్కటే సలాముచేసి కావమ్మ
కుప్పించి ఆ తల్లి గుండానదూకె కావమ్మ
మంటలో నొకఝాము మాటలాడింది కావమ్మ
యెదురు తడికలువారు తెప్పించినారు గుండాన
నాలుగోసారే యేమనిపలికే కావమ్మ
కార్తీకపున్నాన తిరునాళ్ళునాకు పాపయ్యా
చూడవచ్చిన ప్రజలు వెళ్ళిరిగా ఆవేళ
మూడురోజులదాక దొరలు వున్నారు అక్కడను
మూడో నాడయిన చల్లారిపించి గుండాన్ని
మారయ్యా రుమాలు అల్లైవున్నదిగా గుండములో
మూరెడు మైజాపు అల్లైవున్నాది గుండములో
మంగళసూత్రాన బొందువున్నాది కావమ్మకు
ఒకచేతి గాజులు ఒక్కాల మట్టెలు అల్లైవున్నవి గుణ్ణాన
మొల్లకలువపువ్వు పుట్టుకొచ్చింది కావమ్మ
ఆపువ్వు తీసి తాను గట్టున వుంచె పాపయ్యా
గుండమును అప్పుడు పూజించెనుగా పాపయ్యా
ఆగుంతము మీద నే పందిరి వేసిరిగా అప్పుడు

పందిట ఆ పువ్వు పూడిపించినారూ అక్కడ
చెన్నపట్నపుదొరలు తిరిగి వెళ్ళిరిగా ఆవేళ
బంగారుకోటకు రంగ మొచ్చెనుగా ఆవేళ
కార్తీక పున్నమ వెన్నెలుండె ఇకనేమి
కలకటేరు దొరకు కండ్లుపోగొట్టె కావమ్మ
కోటలోవస్తాడు కండ్లుపోగొట్టె కావమ్మ
దరఖాస్తుమయ్యా వెళ్ళుతారేమి కలకటేరు
సామర్లకోటలో మకాముచేసె యీవేళ
కావమ్మకప్పుడు సలాముచేసే దొరగారూ
పోయిన నాకండ్లు రెండువస్తేను కావమ్మ
పోగానే పాప మళ్ళివస్తేనూకావమ్మ
నీకు చేత తాళ్ళుకొట్టి నేను చేయుస్తు కావమ్మ
యీమేడు నారునాళ్ళపేరు చేయుస్తుకావమ్మ
నెల్లూరుకాడికి వెళ్ళేవరకు దొరగారూ
ఆదొరకు అక్కడ కండ్లు వచ్చింది కావమ్మ
పోయిన చెన్నపట్నపు లార్డుకలలో చెప్పె కావమ్మ
కాకినాడనుంచి వస్తువున్నావూ కలకటేరు
మునుపటి యీపని మళ్ళియిప్పించు దొరగారు
చెన్నపట్నము తాను వెళ్ళేవరకూ కలకటేరు
మూడోనాటికి హాజరుయయినాడూ కలకటేరు
మళ్ళి కాకినాడకైనా పైనంబుకట్టె దొరగారూ
30 రోజులకు సామర్లకోటలో డేరాలువేసే దొరగారూ
చెల్లునే కావమ్మ నీకు చెల్లునమ్మా కావమ్మా
నీ మహిమలు నాకు తెలియకపోయే కావమ్మ
అగసాలబత్తుని పిలిపించినారే ఆ వేళ
ముప్పైతాళ్ళకు సెలవిచ్చినాడూ దొరగారూ
మాసమురోజులకు గుడికట్టినారే పంక్తులు
ఉత్సవా విగ్రహాలు చేయించినారూ ఆ వేళ

మంచివారమునాడు ప్రతిష్ఠచేసి పాపయ్య
తొమ్మిదిరోజులు జాగారమేమీ కానమ్మకు
అన్నప్రదానముచేయించినారూ బ్రాహ్మణులకు
తొమ్మిదిదంతాల రథముకట్టించి పాపయ్య
దేశ దేశజనులు చూడొచ్చినారూ [illegible]
[illegible] కామమ్మను
[illegible] కామమ్మ
[illegible] కామమ్మకు
[illegible]
కామమ్మ గుడి [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] కామమ్మ [illegible]
తొమ్మిది మాసములు [illegible]
[illegible] కామమ్మ [illegible]
[illegible]
కామమ్మ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] కామమ్మ
[illegible] కామమ్మ
ఒక [illegible] కామమ్మ
ఒక [illegible] కామమ్మ
కామమ్మ చరిత్ర విన్నవారికి [illegible]ములు తియ్యగనుండును
[illegible] గలుగును నిప్పటికి కామమ్మకథ—[illegible]

ప్ర:—కాళహస్తి తమ్మారావు & సన్సు, రాజమండ్రి

శ్రీరస్తు

గోవిందనామములు

పూర్వకవుల విరచితము.

కాళహస్తి తమ్మారావు & సన్స్,

[illegible] (స్థాపితము 1882), రాజమహేంద్రవరము.

[illegible] వెల [illegible]

—♦ శ్రీ రస్తు ♦—

శాంత గోవింద నామములు

-♦ ● ♦-

(ప్రథమచరణమునకు గోవిందరామ అనియు,
రెండవ చరణమునకు గోవిందా అని పాడేది)

పాల సముద్రంమీద గోవిందారామ । భద్రాద్రీ శయను లూ గోవిందా - శేషపానుపుమీద గోవిందారామ - లక్ష్మితో షవళించెగోవిందా - ఆదిలక్ష్మిదేవి శిరసుచక్కగబట్టె - హస్తములుబట్టెను పాదములుబట్టెను - రావణునిచర్యలన్ని చెరలొచ్చివున్నవని అష్టదిక్పాలకులు ఆది దేవతలెల్ల విష్ణువుతో చెప్పిరి చెరలనుభవించియూ వారిచెరలు విడిపింతునని నోటిపట్టుపుచేతను యీయుక్తితోచె నామవభక్తులూ వారు మరిక్లేశపడుతారు మనరామమేగాని మాకు రామమెత్తరుగనరకంమీకుయే దైవంబ్రావాసెరో భూమిమీదను భూమిమీద పెరుగుచును జనకునింటబుట్టెజాతకంబ్రావాయటను మంపన్నెడేంగ్కకు విమ్ముల కలియును హరిచేలిశిలవాదిలక్ష్మిదేవి అంతఃపురమువదలి తామరకొలనలో తానుమజ్జనమాడిశన్నతల్లిన లెనుకమంటములో ప్రవేశించిమాడ రెండూకళ్ళు నుదతులకుచాలవు అంతట రావణుడు నవకోటిలింగములుకొమరొప్ప పూజించి అప్పుడు రావణుగ సేవకులబిలిపించిపుష్పములు తెమ్మనెను రాక్షసులుయెగిరికొలనులో ఎలజొచ్చి పువ్వులుగోసిరీ యెక్కడీనరులయ్యనార మముట్టారుమీరంకలొజొచ్చి మమ్ముసాధించునని రక్కసులుభీతుల [illegible] రావణునితో జెప్ప రావణుండు [illegible] మునవకర్ణ నదలించె । బసిడిసజ్జాబట్టిన సీతావచ్చుపుమమునుకోసెను యెక్కడున్నదవుర నాశిరసు [illegible] [illegible] తెగబార్చునని పలికె రావణుడు భీతిల్లి భూ [illegible] [illegible] చె ఆ శాళమూచూచి [illegible] నా [illegible]

తో సు[illegible]లు బాహువులు లేవవ్వూ [illegible]ంచిమా,
మనిసరికినంపెచ్చె ॥ శోధించిచూచి తేవక బాలకనుపించె కనని పెంచన
లకన్నులకు అగపడెను। చేడమపెంచిరి జాతకం నామిుంచె ॥ మండోదరి
పొంగిరావణునితో జెప్పె॥ దశకంఠుడువచ్చికన్యకనుజూచెను॥ ఆ బాలనూ
నాకు రెండవభార్యగా పెళ్ళిచేయుమనెను। మండోదరి దేవిఅదరిపడితామం
డె॥ సురరాజసభకేగివిప్రులనుపిలిపించె। వచ్చిరివిప్రులు తివాసులుబరచిరి
బ్రాహ్మణులుకూర్చుండెపంచాంగములుచూచి । లగ్నములుగట్టిరి వేళ్ళు
ముడిచినారు॥ వక్రప్రశ్న చూచిరి। అష్టమశని వారం అయుదుగు సియల్ల ప్రా
ప్తిక్క॥ చిత్తనక్షత్రము మాసీతపుట్టినదినము॥ నిచ్చిత్తముఅయిపోను చిన్నమెత్తు
నిలువదు॥ రాక్షసరాజొచ్చిన కరాసులుంటె ॥ తరుణినినేనిపుడుకళ్యాణ
మందుదునుఅతివయిచ్చటనుంటెమీ [illegible] అతివముట్టినఆగడి
యశిరసుపగులు ॥ జనకునియింటనుండెపేరుగావలెనుఅతివపుట్టిన వెనుక
మరిముగ్గురుపుడుదురు। ఆదివిష్ణునిసతిఅవతారమెత్తింది॥ అపుడుమండోద
రివిభీషనుబిలచిమరదితో జెప్పెను। ఆదివిష్ణునిసతిఅవతారమెత్తింది॥ లంక
వాడుఅగునురామసతిపుట్టింది॥ మనలంకపోగ్గు । మహాలక్ష్మిపుట్టింది॥ [illegible]ద
పంతెప్పించి పట్టుచీరలు దెచ్చి పక్కెబరచిరి। పల్ళ్యపంచదారపసిబాల
కిచ్చిరి ॥ ధూపములుదీపములు నయివేద్యములు యిచ్చె ॥ తల్లికినమ
స్కరించి బాలనూయెత్తుకుని పవళించనిచ్చెరి మండోదరి దేవి చేతులెత్తి
మొక్కె వైరిరావణుడుసుమీ సుతనివలెజూడుమనె చల్లగారక్షించు
లంకరక్షించుమీ, అంతటనువిప్రులు వికవికనవ్విరి ॥ లంకరక్షించుటకు
పన్నెండుయేండ్లకును ॥ మగుడివచ్చునులక్ష్మి తాళములువేసిరి ॥ [illegible]ద
మునవిడిచిరి॥ సముద్రుడుజూచేర్చుచక్కగపెంచెను । తనకుబరువయిన
[illegible]పాలసముద్రమునకిచ్చె మూడునెలలు ॥ అతను [illegible]
పాలనమ్ము దుంపంత। ఆదిశేషునకిచ్చెఆదిశేషుడంతే॥ అందముగ [illegible]
[illegible]లునయిదుగుబోగాని నేలకిచ్చె ॥ [illegible] [illegible]

తి స్నానపానంబు॥ వారువృద్ధులు అనేకదు గుణాను తుగలవాడు తల్లిదండ్రుల
కావడిభుజముపుంచుకుని॥ తీర్థములను త్రిప్పుచు ఫలములు పెట్టుచు । అరణ్య
మధ్యమునకు చేరె ॥ అంత ఆ వృద్ధులకు దాహంబులాయెను. ఆనపకాయ
బుఱ్ఱతో వుదకంబుముంచగా ॥ బుడబుడమనగాను తోఁటతోఁ జంతువని
దశరథుఁడు బాణం వేసె॥ యెవ్వడో నరుఁడీవుడు ప్రాణములు తీసెను॥ నా తల్లి
దండ్రులకు నేనొక్క తనయుఁడని । కళ్ళుమిన లేవట్టి కబోదులు వారి
కీర్ద దాహముగొనె తీర్పగా లేనైతి । మీ తల్లిదండ్రుల దాహమును మీరు తీర్చ
దయ్య॥ శాపంబులిత్తురు అనుభవించుమని ॥ సుమంత్రుఁడు శోకించె వా
ఱౌ రాజు శోకించె। యింతపాపపు వేట యెన్నడూ సేనరుగ॥ బాణంబు తీ
యుగాన దశరథుఁ తీసెను ॥ సుమంత్రుడు తెల్లె బుఱ్ఱతో నీళ్ళు॥ తా
చేతబట్టి మాటాడకుండాను। దాహములు యిచ్చాను॥ చేతమాతడినీ
పుత్రుండు కాడనిరి॥ వారంకులు పలికములు అధికముగనున్నవి॥ నీవెవ్వ
రో చెప్పు॥ సుతుడు అదే మా యొక్క వేట మృగమని వేస్తి ॥ సుతుడీల్గెనని చె
ప్ప నీవెవ్వరని యడుగ । దశరథరాజనెను ॥ ముదుసలులు శోకింప మన
తురుడు వేడెను॥ రాజ్యమంత్రాయిస్తు రమణులనుయిస్తాను। మిమ్ములను మా
ద్దరినిత్తా కెళ్ళపుంచుకుని ॥ వనము త్రిప్పించు ఫలములకోసిస్తు॥ అయో
ధ్యాపట్నానికి వెంటబెట్టుక పోదు । మొఱరు అయినాను నాకు సుతులగు
దురా అదినారాలును నీగర్భము బుట్టు । అప్పుడు పుత్రశోకుని ప్రా
ణంబుని పోగొడవని । భూసురులు శాపం బిచ్చి ప్రాణాలు వదలిరి। దశరథు వా
రిట సంస్కారములు చేసి । అయోధ్యకు వెళ్ళె సంతానవతులు భే
మృదంగములు। సిద్ధగజతురంగములు యదురుగంపెర్వాలు॥ యెదురుగా
రాగాను అవతలికి బంపించి చిన్న బుచ్చుకు రాజు అంతఃపురికే తెంచి । దే
వి కౌశల్యతో కడు వేగమె జెప్పె ॥ మాకు వేంట్రలు లేవు కాలుకు లేని వె
తంకవాలలమాచి । చిన్నబోయె మహరాజు ।చిన్నబోయి రాజా పాపమును
తలఁచె । కౌశల్యమహాదేవి పతిపాదములొత్తె॥ సుమిత్రమహాదేవి స

రటేలువేసెను। అంతటమహారాజు కౌశల్యతో బల్కె ।మొన్నిరాజ్యముల
యిన। దేలితినిసేనయిన ।మొన్నిదేశములయిన చూచితినిసేనయిన। పు
త్రులూలేనట్టి పుట్టుదట్రిమ్మాయిరి॥ పుత్రులుద్భవించి పుట్టగలేచూచిం
ను। అప్పుడుకౌశల్య మహారాజుతో యిట్లనె। పుత్రభూమిని। ఋషివ
ర్యుడన్నాడు। ఇచటకేవనువచ్చె। పుత్రులుకలుగదరు। అన్యముఅప్ర
కాము। అంతటనమహారాజు పుత్రభూమికేగి।ఋషివర్గుచూచి।పడతి
ననము పొర్లరంతేసె।రాజునుఋషిజూచి। మొన్నడూరాని వారు। రాను
కారణమేమి మీరోర్కె లీడేరు। మాటసునడెను। అంతట మహారా
జు। ఋషితోను। మొన్నిరాజ్యముయిన దేలితినేనయిన। మొ
న్నిదేశముయిన। చూచితినేనయిన। పుత్రులులేనట్టి పుట్టుదిమ్మ
అయితి పుత్రులగలుగటకు పుట్టగేచూచవను। ఇక్కణ భాగముండు
రాఋషివున్నాడు। ఇచ్చటకేగితే।పుత్రులుగలుగదరు।పుణ్యులు అవు
తారు। అరవయిఆరువేల। సంవత్సరములకచ్చుటా। లేకలేకవార్కె। పక
కన్యకజన్మించు। ఇవాలనువెంచితే। మీకు సుతులుగల్గు। యిత్తురాయివ్వ
రా। సంశయముగ బల్కె। మీవంటివారికి। తప్పకాయిత్తురనె। ఆడవారి
తోనుఅతివేగవెళ్ళింపి।అంతటదశరధుడు। అయోధ్యచేరును। కౌసల్యను
మిత్ర। పతికిఎదురుగవచ్చి। పాదంబులుకడిగి। సింహాసనంవేసి। క్షేమ
వార్తలుఅడుగ। పతితో బలిబల్కె। సతులారమీకువుతు। సమ్మతంబా
మొనా।మాకుసమ్మతమనిరి।అంతమహారాజు। కయికనగరికేజేరి।కయికతో
కాజెప్ప। అతివరావింటివా। యీదినామందునా। వసిష్టవాల్మీకులు
గౌతమాదమదాగ్ని। అత్రికశ్యపులు।మహాపురుషులుచెప్పారు।దక్షిణా
దిశయందురాజఋషివున్నాడు। అచ్చటికిచనుదెస్తె। మనకుపుత్రులుకల్గు
దురు।పుణ్యులము అవుదుమని। పతిమాటవినికయి। అదరిపడిరానుండ
అక్కడకౌశల్యవగ। అతిపరాక్రమశాలిరోదుకులకంటె।గొర్రాలున్నై
తుందు। అవలించిరాజును। అవతలికిరాబంపె। చిన్నబుచ్చుకురాజు।వగ

రిలో కేతెంచె। రాజుతో కౌసల్య॥ ఆరళ్ళకొట్టకుడి।అతివనమీరిపుడు । జో బ్జగించిచేరి॥ముద్దుగా అడగండి।వసిష్టగౌతములు। కైకనగరుకువచ్చి । తో డిగినధనమిత్తు । అతినరాసికిపుడు।కోరినధన మిత్తు । కోమలీనీకిపుడు । శు క్కరికయినాను।పుత్రులుపుడితేను।రాజ్యమునకధిపతులు । రాజులు అ వుదారు। నన్నుమట్టగరాకు।నాథుడానీవిపుడు। నన్నుఅంటగరాకు।ప్రా ణనాథాయని।వసిష్టగౌతములు।వెకవెకనవ్విరి। చిన్నబుచ్చుకురాజు। తన నగరుకేతెంచె।నాకువశమూకాదు నల్లనాయీఅది ।పాషాణమునిబల్కెను రాజుచేసినపుణ్యం।ప్రాతఫలమట్లుండె। మగువచేసినపుణ్యం మరియుమరో చిదిఅనెను। అప్పుడుకౌసల్య।కయికనగరుకువచ్చె। చెల్లెలారమ్మని ముద్దు గుమ్మారావె।మూడవభార్యరమ్మనెను అక్క మాటలువినినకైక తామం తినది। అక్కరో కౌశల్య। అతిపరాక్రమశాలి। కోరికోమకులగంటి। గో త్రాలయివుందు । పట్టమునీవేలు।బానిసనయివుందు । అదలించికౌస ల్యను। అవతలికిపంపె। చిన్నబుచ్చుకుచేసె॥ రాజుచేసినపుణ్యం । ప్రా తఫలమిట్లుండె తననగరుకేతెంచె లతితో చెప్పె। సూటిమాటలుగ లది। సుమిత్రనుబంపుమనె అప్పుడుసుమిత్ర।కైకదగ్గరకొచ్చి। రమణీవిర మ్మని। రహస్యముగజెప్పె। చెప్పినప్పినీవు చెలులూకొట్టిస్తు సుమిత్రచె ప్పగా। సుదతిసమ్మతించె। మందరతోగూడ తరలివస్తునెను।రాజుమీ వాడమ్మ।లక్ష్మిమీ దేసుమీ। రాజుతోకూడాను । రథముమీగెక్కించి తాలినదకనుమేము ।కదలివస్తమమ్మ।కాంతలారమీరు। కాలినడకవస్తెగ డియలోవత్తునని।కైకప్రయాణమాయె।సుదతివొప్పెను । సుమిత్రజెప్పె ను కౌశల్యతోజెప్పె।కైకమహాదేవికి। యేబుగ్గిప్పగ్గనని । అప్పుడుకౌస ల్య ఫణిహార్లబిల్పించి । రథముతెప్పించుమనెముత్యాల సేసలుపగడాల కుచ్చులు।నీలాలతోరణ। వస్త్రములుదాపించె । రథమునుతెచ్చిరి।కౌస ల్యాలింగించె। కైకనుబిలిపించె। రాజుకప్పగించె। అప్పుడుకౌసల్య । ఫణి హార్లనుబిలపించి। చాటించుమనిజెప్పె।పట్టజాలకుంత పదికోట్లరమ్మనిర

ముట్టుజాలకుండ|మూడుకోట్లరమ్మనిరి|తలకడిగిరమ్మనిరి| పసుపుసూనాలు పోవి|ముట్టుజాలకుండ|మూడువేలొచ్చిరి| పట్టజాలకుండపది వేలువచ్చిరి। పట్టుపేనుగు దెనుచ్చి| వాదాయవేసిరి| భమిడికెవచంపరచె| గుర్రములు తెప్పించిరి|భమిడివల్లకినచ్చె|రాజును కయికమ్మ| దంపతులురధమెక్కి జడుకరివేసిరి జగమెల్లమెా సినా|ధనరాసులు తెచ్చి | కౌసల్యతాబొట్టు పసుపుకుంకుమపళ్ళు| సుమి త తాబట్టె అనసూయరుంధతి| అవాల్యాచా యతులను| మత్యయిదువులువచ్చె॥ రామచిలుకలురెండు॥ ప్రేమతోరాదురమ్యె॥ వేశ్యస్త్రీలువచ్చె| సురబాండములువచ్చె గరుత్మంతుడువచ్చి శకునంబులుతెచ్చెనా॥నుంచివిశకునాలు|మళ్ళునన్నపయిన౦॥ అందలములెక్కి అంచలమజిలీల॥పన్నెండుగడియలకు॥పట్నంబుబయలుదేరె | అప్పుడు కౌసల్యసుమిత్రతొబల్కె|రాజపత్నులందరను॥కయికదానీలను అప్పుడుసుమిత్ర అక్కకుయిట్లనెను| మందరాతోకూచె| ముగ్గురుబాలు సల౦|అప్పుడుకయికమ్మ రాజుతోబల్కెనుసవతులయిదుగురు అందలము లెక్కి బోజోడుసల్కీలు జాడలుతీయించె॥అప్పుడుదశరధుడు ॥ భార్యతో యిట్లనెను|ఎంతవారింపలేను, యింకెతులున డచిరె॥నీకుసమ్మతమేన సమ్మతిగానుంటె| అయోధ్యయేలించు అప్పుడుమహారాజుపతితోడబల్కె ను॥వసిష్టవాల్మీకి గౌతమకశ్యపులు యెవ్వరుచెప్పెరథములు మల్లించి రి తేరుచక్రంవిరిగె అంతటమహారాజు కౌసల్యనుజేరి మనకుహానులా యె।మల్లినవిపయినాలు।కైకపోసచేసి।కార్యమ్ము కాదనిరి॥ యింతపోరా తోను॥ యింతినీ తెలేను| అయోధ్యకుమనముతిరిగివెళ్ళితేను ॥ అప్పుడ రిద్ధంవచ్చెఅప్పుడుసుమిత్ర మిత్రతోయిట్లనెచెల్లెలుకైకమ్మ అతిప తాలకములాలి ॥ మందరవినకుండ మరలఅనగండి | అప్పుడుమహారాజు కయికదగ్గరకేగి।మందరేదనిరాజు।ముగ్గియనియుపేను॥ కోరినాధనములను కోపములయితునని। పతిమాటవినిసతిభమిడికలము తెచ్చిబంగరుపట్టాలా పత్రికాకారము పెట్టె|రాముపవవాసము॥భరతుపట్నంకట్టె| పదునాలుగేం

స్నానాలు శాగిళంబుచ్చుకు॥ కైకమహాదేవి॥ చిటికిన వ్రేలితో తేరు
బొత్తి నదయ్యా॥ రథము తానడిపంది। శాంతపట్నం జేరి। చదురయిగౌర్బ్యం
బులురుషులువచ్చె భూపతులువచ్చిరీ ॥ రాజువందనం జేసెవాసా
లకు అర్ఘ్యమునబట్ట ॥ రాజ్యమునకధిపతులు రాజాయిపుట్టెదరు
దీవనలుండి॥ శాంతిపట్నంవారు। రాజు రావడంజూచి శాంతనుయత్తు
కోకిలాదేవొచ్చె। తేరాజ్యమేభూమిపమివంశముమీదిఅర్కవంశం
బన। అయోధ్యరాజనె। ముగ్గురుభార్యలతో॥ రాజ్యములుపలితి॥ నాకుసం
తతిలేక॥ శాంతికొరకువస్తిమి। శాంతిమ్మనిస్తేను ॥ కొడుకులుపుట్టుదురు
మేఘపుణ్యులమవుతాము ఆమాటలువినిగుండెగుబులుమని మూర్ఛతో
మునిగెను॥ మరిమూర్ఛతాదెలిసి॥ నినుకన్నాతల్లి సిన్నట్లుయిత్తురు॥ సిన్ను
యిచ్చినేను॥ నిమిషమోర్వగలేను అదురుచు బెదురుచు తడబడుచు। తనానగ
రుకే తెంచి॥ అప్పుడుమహామునితనతసమూచాలించికోకిలాదేవిని వెళ్ళి రుషి
తోను జెప్పె ॥ అర్కవంశబప అయోధ్యదెజప ॥ ముగ్గురు సతులతో
పుత్రులులేకను॥ సాంతనుయిమ్మనిరి॥ శాంతయిస్తేను॥ సంతతి కలుగునట
పలిమాటవినిరుషి॥ హుంకరులమండి॥ ఆడవాళ్ళుచూపు వాడిపుగింపగలే
రుఖ్రశంబులోను దాగివుండుమనె। అవతలకుపోనేల ఇరఖ్కృపడనేల
శాంతనుదాచండ్ఛిదిష్టిలీయించండి ॥ గవ్వశినలువేయండి గమిడిలియ్య
వద్దు ముగ్గురుభార్యలతో మునియాశ్రమంజేర మండువేసవిలోసుతాపం
దాబులిస్తివి। ప్రాణంబుబోయెను ॥ తెరువాణిదాహంబు త్వరలోనాయి
ష్టాండి॥ తబులుబులుతీసిరుషి కమండలంలోదిగంగబట్టుకువచ్చి॥ దాహంబు
దీర్చెను ॥ పిమ్మటదశరథుడురుషిపాదములబడె। యెంతసదవిలయిపర్తా
మునాచ్చెదను॥ సంతతిలేదిపుడు పుత్రసంతతియిచ్చె ॥ వంశంబునిల్పుమి
శాంతనిస్తేను॥ నాకుపుత్రులుకల్గుదుండెగుబులుమనిరాజుతో రుషి
వకఖాలబన్మించె ॥ ఆబాలనిచ్చి
నారిమానసు అటవిగావనిబలె। కౌసల్యా సుమిత్ర తరుషిపా

దాలపై బడిరి। మమ్ము గన్నా తల్లి మాయమ్మ వినవమ్మ । మహాలక్ష్మి త్వం
తే। కదలనివ్వరు వారు। నిలువనివ్వరు వారు కోకిలా దేవిని। రాజభార్యలు
వెదకు। రాజు రాఘవ అంత। పదపదమనుచును కై కదోడుక వచ్చి। ఆశ్రమ
మ్మున వుంచె। చెట్లచాటున వున్న। తల్లిబిడ్డల జూచి। తరుణులిద్దరు మొక్కి
శాంతను ఋష్యశృంగ ఋషి శాంతన శిగిరి అరుపై వేలేండ్లకుమారుకవక బాల పు
ట్టింది। ఆ బాలనూ యిచ్చి। యెట్లు మేముందుము। కనిగొ ద్రాలమవుదుమూ
శాంతనూ మీకిచ్చి। అప్పుడు సుమిత్ర కోకిలా దేవితో। నరునుమువో తల్లివ
క్క గర్భమున పుడితిమి మీవద్దవున్న లేమి మావద్దనుం లేమి లులుగురకూ
డుకుని అయోధ్య వెడుదుమూ। అంత ఋషిపత్ని పతిదగ్గరకువచ్చి ఆప
వారితోను అంపుడు వచ్చారు। అతివ ముయిన్నా కుంటె భూజములు నొప్పర
నె। ఆమాటవిని ముని। అతి కోపముతో బల్కె। వతివపుత్తువని అందరితో
చెప్పితివా పతివాటలు విని పతి మరలత్రాశను। కేరె కౌసల్యను జూచి। మ
గవారి యిష్టము నియిద్దరు నవివెళ్ళి ఋషి పాదము బట్టికి మానికిద యువచ్చి
శాంతను తానిచ్చి। రాజు చేతిలో పుంచిచె యప్పగించెను। తల్లిపుత్రా వెళ్ళి
తమ్ములా నెత్తుకా। అయోధ్య పట్నములో। ఆపపను మవుగమ్మ। రాజభా
ర్యలబిలిచి। చెయ్యప్పగించెను। కాయకూరంతోను। పిండివంటలతోను
పాయసాన్నములు। పణతులు వడ్డించిరి। రాజ పరివారములు। మహాపురు
షులు అంతాను। ఆరగించి లేచిహస్తములు కడిగిరి! కర్పూరవిడ జేసి! కో
కిలాను మహాముని। వగవసాగిరాల్! పరివారముకంత॥ సాంతస వ్వాగించె
శాంత రేఖలు జూడ। వసిష్టుడూ వచ్చె। అమ్మరమ్మని పిలువ అతివ వచ్చినవద్ద
చంద్రకిరణం బాయె। అతివనూ బిలిపించి। వసిష్టుడు జూపించె శంఖు చక్రము
గలదు। కౌసల్యకూతురికి వెండి వెన్నెలోను॥ వెనుక చక్రముగలదు కన్నసి
రియుగలదు కౌసల్య తనయకు అతివవచ్చిన వెనుక మరినలుగురు పుడతారు
అసురసంధ్యా వేళ। శుక్రవారము ప్రొద్దు। అతివ పుట్టినదివం। అత్త వారింట
ని। ఆరగడివ్రుాదద నెవ్వుదవ వత్సరముకంటె। అతివ యిచ్చుటనుండదని

ఆయిదవసంవత్సరంవచ్చితొమ్మిదోరోజాయె। బాలురకు మేముపుడుతొడుగు లుంచాలేదుపన్నెండులకులవి తొడగులు చేయించాము పో తొడుగులు పచ్చలపతకమిచ్చె। శాంతకళ్యాణమునకు ॥ ఇంద్రనీలపుమణినీవారి దశా లువయిచ్చె। కెంపులఅకుంతలు। భమిడిపేళ్ళాగంప । బంగారభాషికం । నవరత్నపళ్ళెంబు । మధుపర్కములు యిచ్చె । మంగళసూత్రముదే డువారపుసొమ్ములు త్రిజంధ్యంబు।అల్లుడికిఅరణాలు । ఆగాలకులుయిచ్చె పట్నపుయేనుగను మీ మామ బాలకు ఇవ్వనునె । ఇంత సొమ్ము స్త్రీనీయిం తినిమీకి స్త్రీకన్యదానంచాయ। మాకు పాపబులేదాయె మాగోత్రనా మముతో। కన్యాదానంబుచే యుడీ. అప్పుడు కౌశల్యదశరథుతో బల్కెను । ఇంతసొమ్మిచ్చాగ। ఇంతినీ ఇచ్చారు నారికి మ మేమి । ఇవ్వనలెనని పల్కె॥ అప్పుడు మహరాజు। కౌసల్యకిట్లనుకోకిలాదేవి కర్క। శాలిముట్టె లువిలువ। మారాజ్యమున్నదా । పళ్ళెంతో ధనతివ్వి । పట్టుచీలువుంచి కౌసల్యచేనండి। చేతికివగ గాగ । నర వారుస మ్మను। నాతిగోరికపుడు కోరిభిక్షంపెట్టుకొంటుబట్టెను శాంత । పుత్రభిక్షంపెట్టుమనిపుత్రికను అడిగి తిరి। పుత్రికనుయి సిమి।పచ్చిబాలింతవు।వడిబియ్యముగడుసు। మహాముని నగరిలోన నక పీటలు వేసి।పట్నపుదేవులను। ఇద్దరినిపిలిపించివడికట్టుకట్టిం చి శాంతనుబిలిపించి కౌసల్యకప్పగించి । వడిబియ్యముపరచి పచ్చిబా లింతలు। పచ్చనక్షింతలుపంపిళ్ళిచల్లండి నవ్వుచు కౌశల్య పందిళ్ళిచల్లెను అప్పుడుదశరథుడుకౌసల్యతో బల్కె । ఇంతచక్కని చేశె ఈజగతిలోలే దనెను । యెవ్వరికిత్తునని ఆలోచించెను రాజు । శుభమూహూర్తమునం త రుషిఋచూడంగానె । పట్నపేనుగ దెచ్చిహౌదాను వేయించి భమిడి వస్త్రంపరిచి శాంతదోడుకవచ్చి । అంబారిలో వుంచె జయభేరి । జ గమల్ల మోగెను కోకిలాదేవపుడు । కూతురికిదిగులాయెందె అయ పాయ మునాడు।ఆటచూడగలేదు పాట పాయమునాడు పాటవినగలేదు। వేకువ జామున లేచి తద్దివుండాలేదు । విరహము లేకుండ వకరికి విత్తం బెకిలిని ముక్క లేకుండాను ముక్క వకరికియిస్తి । వీధిలోని స్త్రీ పాపమాయెన

నెమాను. అప్పుడుమహాముని తనసతినోదార్చి, పందిళ్ళలోవున్న కైక
మ్మనుజూచె, అద్భుతంబునరుషి ఆకయికనుజూచి, అమ్మయిమ్ములమరచి
అందరూమేగిరా కౌసమ్మరమ్మనిపిలచి, శాంతమ్మనుచేతికిస్తూకూతుర్నిఇ
చ్చియూ క్రుంగియుప్పొంగేవు, పెదబొబ్బలుపెడుతు రాజువాసిననేను
కైక యిచ్చుటవుండె, మరచివెళ్ళవద్దుపరిజనము నూ ఆపినుమి తనుబంపె
కౌసల్యనూబంపె. యిందరూ వెళ్ళవుదుకయికతోడు వచ్చెరాజుకప్పగిం
చె, దంపతులిద్దమగుడిరథముయెక్కిరి, సవతులుయిద్దరు అందలముల
క్కిరి, పన్నెండుగడియలకు పట్నంబువెడలిరి, అడుగడుగుమజిలీల

— శాంతనుతీసుకొని దశరథుడు పురివెడలుట.

మేజువాణీలను విశేషమూరంబు దాటివచ్చినవారు అయోధ్యపట్నము
కుఅందరువచ్చిరీజగమెల్ల మ్రోయగ, జయభేరివేయించి లక్ష్మివచ్చెయ
ని॥ లక్ష్మిశ్రీ మోగగ యికరాజుకు డి । రథములుదిగ్గి కైకనగరికిజేర
సవతులుయిద్దరు। అందలంబులుదిగి దేవిశిముంగటను యేనుగనుఆపిరి ము
త్యాలహారతులు ముగుదలుయిచ్చి॥ వజ్రాలహారతులు । వారాంగనలు
యిచ్చె॥ శాంతనుయెత్తుకొని మహారాజుతావచ్చెఅయోధ్యఅందరికి॥గప
పచీరయిచ్చె దశదానములు జేసె। మహారాజునగరిలో। కనకపీటలుపరచె
ఇద్దరుభార్యలు। శాంతనుతీసికువచ్చి। మహారాజుకిచ్చెనీ॥ బంగారుపళ్ళెము
బియ్యముబోసిరి । ఆదిలక్ష్మి శాంతని నామకరణమువ్రాసె॥ అరుంధతిఅన
సూయహారతి యిచ్చిరి॥ పటువేరెను॥ పదిమాడలూ యిచ్చె । చీరలుప్పె
కునివనితలిళ్ళకు సాగినదినంబును శాంతయు పెరుగుచునుండె కన్యపెరు
గావారికి॥ కంటకబుయితోచె। యెవ్వరికిస్తునని॥ మహారాజుతో బల్కె
యింద్రుడికి యిత్తునా। చంద్రుడికి యిస్తునా॥ అప్పుడుకౌశల్యపెనిమిటికి యి
ట్లనెను॥రుషితోను చెప్పుమనె। దశరథమహారాజువారితో జెప్పెనుగొప్ప
వారికియిస్తెకొడుకులుపుడుతారు। మీకుపుణ్యులుఅవుతారు । వటవృక్ష
మూక్రిందతపములోవున్నారు। దుప్పవలెనుంటాడునొష్టమూకొమ్ములుండు
అతనిపిలుచుకువచ్చి। శాంతనునూ యివ్వాండి॥కన్యకుభయముగుమ। శాంత

వివాహాలని అప్పుడు కౌసల్య మహారాజుతో బల్కె విభుడవు నీవు వినుము ఋషి
యు చెప్పినట్లు మహామునికి ఇవ్వండి॥ సతిమాట వినిపతి॥ యప్సరసల బిలిపిం
చె ॥ అప్సరస స్త్రీలు ఐదుగురు వచ్చిరి । అడిగిన ధనమిత్తు విదియశ్శు కవా
రం। ఆరుగడియల ప్రొద్దుకు॥ నాటి రోజుకు మీరు 'యల్లుణ్ణి తేవలెను' వటవృ
క్షము క్రింద॥ పొదరిళ్ళు వున్నాడు॥ దుప్పివలెనుం'గాడు॥ నొష్టను కొమ్ముండు
మంచిగంధపు చెక్క॥ మహారాజు తానిచ్చె॥ పసపుకుంకుమ పళ్ళు దశరథుడు
తానిచ్చె॥ అప్సరస స్త్రీ లేగి వనమంత వెదకిరి॥ ఆడుచు పాడుచు అరణ్యమం
తా వెదకి కొలను దగ్గర జేరి కోమలులు ఆ ఋషి ఆసాదడివిని కన్నులు దెరచియు
కన్యలను జూచి। రెండు కొమ్ములు వుండె। వీరెట్టి తపసులో। ఏపూజ చేసిరో
ఆశ్చర్యమును బొంది॥ రాజు అల్లుని జూచి రమణులు నవ్విరి మంచి పశువువలె
నుమాహ్లాద నేరదు పారుటాకులు దెచ్చి కట్టుబని ఇచ్చిరి తియ్యని భక్ష్య
ములు తినిపించిరి వారు। రాజు ఇచ్చిన నగలు రాజఋషికిచ్చిరి కందమూలా
లపుడు॥ ఋషి ఆరగించెను । సుగ్గపూల పాన్పు మగువలు పరచిరి । మంచి
గంధము తీసి ఋషి చేతులకు పూసి। అత్తరు పన్నీరు మేనుల అలదిరి॥ సంసారధ
ర్మములు సఖియలు జెప్పిరి । రెండు కొమ్ములు మాయమే రాజు ఇప్పించె ఈ
శ్వరుడు ఇచ్చెనా । బ్రహ్మ ఇచ్చెనా" గొప్ప గుష్ఠులం అనె దండకా
రణ్యమనె॥ పయనాలు అయినారు వగిపోవుచు మంచు ఋషియు వెంటాతగి
లి॥ కూడ వస్తూన నేను అయోధ్య వెడతాము నీవు గావద్దనిరి। వోంటిగా వన
ము లో॥ వకగడియ నిలువనని అప్సరసలా వెంట మహా ఋషి కదలెను। ముగ్గు
రు కన్యలు। మునితో నువ్వుకిని ఇద్దరు కన్యలు రాజు దగ్గర కేగి॥ అతి కష్టపడ్డా
మ అల్లుణ్ణి తెచ్చాము అప్పుడు దశరథుడు అతిసంభ్రమమును పొంగి చక్క
ని ఋషియని॥ ఆ చెలులు తా జెప్ప॥ చక్కనివాడిని॥ చెలులు సంతోషించి। అతి
వశాంతమ్మకు। తగ్గ వరుడు కాడ॥ కౌశల్యా సుమిత్ర కన్నీరు బెట్టిరి। కూతురు చే
సిన పుణ్యం వాత ఫలమిట్లుండె అల్లుడు చేసిన పుణ్యం మరియు మంచిది అనెను
దశరథుడు వెళ్ళి॥ ఋష్యశృంగుని జూచి॥ సమ్ముదునివ తపొంగి ఇంత చక్కని వ
రుడు॥ భూమిలో లేడు॥ వందనము చేసిరి॥ దీవెనలును ఇచ్చె। వివాహా శా

జనిలుచుండా। కాశీకి వెళ్ళేద్దు। మాకన్యకనిస్తాము। అప్పుడురాజరుషిమహా
రాజుతోజెప్పె। చెయిబట్టిచెప్పెను। తగవుధర్మముకాదు । గడ్డంపట్టుకుని
బెల్లపుగడ్డపెట్టి। బ్రహ్మచారిమాలసాగెను। కాశీకివెళ్ళావద్దు మాకన్యకనుయిస్తా
ము। కౌసల్యయల్లుండు। విడిదియిళ్ళకువెళ్ళెజాము రాత్రినిరాజుసంకల్పించె
కౌసల్యసుమిత్ర। జలకమాడివచ్చిరి। శాంతకల్యాణముకు। యింద్రనీలపుచా
య॥ చంద్రకాంతపుశాల। కెంపులాఅక్షతలు। తట్టలోవుంపించి। భమిడి
పెళ్ళిగంప। పందిటనువుంపించె । నవరత్నపళ్ళెంబు । కాళ్ళుకడుగనుబెట్టి
బంగారుభాషికంనూటవక్కాతులంనానుతోసూత్రంబుప్రోగజంఘ్నంబు
వుంగరంబుంచిరి। అల్లునికిఅరణంబుఅరులక్షలుయిచ్చెపదివేల మొహిరీల
మధుపర్కములిచ్చె। వసిష్టుడువచ్చిపెళ్ళరుగులేసిరి । చిగురువెట్టించిరి ।
కమ్మరికన్యకాభమిమూకుడులిచ్చి। కుదురుచక్కగజేసి కులదేవతల
నుంచె॥ వసిష్టుతోవచ్చిసూత్రధారణజేసె। కంబలుపతకములు। కామ
ధేనువుయిచ్చె। ఆదిపురుషులువచ్చి శాంతనుపెళ్ళికూతుర్నిజేసి। పసుకుం
కుమయుకాటుకలుదిద్ది। అంతటమహారాజు కౌసల్యతోబల్కె। కన్నకు
దిష్టితగులుపెద్దబొట్టుంచండి। పెద్దబొట్టుపెట్టి చెక్కిలిన కాటుకవుంచెకా
టుకలువుంచి। గంపలోనుంచి। అప్పుడుగా జరుపి। అతంతుజరిపించె మ
హారాజు రాణువపన్నెండులక్షకు జరుపినయిన్నంబు యిగువడిలశిలువ
ట్నపేనుగుదెచ్చి । అంబారివేయించె । భమిడికవచంబరగుమ్మళ్ళుంగని
దెచ్చి గజముపయినెక్కించి। అంగనలు వచ్చియు హారతులుయిచ్చిరి।
మహారాజునగరులో కనకపీటలువేసె । వధూవరులనుఆసీనులనుజేసెదీ
వించికౌసల్య దంపతులశిరసంటె । అకవియేగెనా అయోధ్యలోవున్న
రుషిపల్లెలోవున్న । శాంతభారముమీది॥ అంతటఅల్లుడు॥అత్తగారితో
బల్కెఆడవారితోనుమాహ్లాదనేనరుగఅప్పుడుకౌసల్య దశరథునితోచెప్పె
సభయతోస్నానముకు। సమ్మతించువలదు। అంతటామహారాజు । రాజరు
షితోజెప్పెఅంతటారాజరుషినియ్యంకునితోజెప్పె। రుష్యశృంగునితోశ్రీ
గొడ్డుమీగోమలిని దెచ్చి । వారిసమ్మతివినుమి। మాతండ్రియనిబల్కె

బంగరుపీటపై రాజరుషినివుంచె|దీవించి కౌసల్య | దంపతులశిరసంటిజల
కమాడించి| చలవతల్లి త్రిపీతాంబరంయిచ్చె | నల్లపట్టుచీరశాంతకుక
ట్టించె పన్నెండువేల దిబాలతోడుగ లువుండ వెలితిలేకుండగ వెలదికి
అలంకరించి|చంకపెట్టుకతల్లి|కన్నీరునించెను॥కన్నతల్లినిజూడ| ప్రాప్తం
బులేదాయెచంకబెట్టుకరాజు|కన్యకమహామునికిచ్చె !కన్యచంకనువుంచి
రుషిరాజుతోబల్కె | మాగోత్రనామముతో॥కన్యధారచెయ్యండి| గౌరి
తపస్సుకువారు|శాంతనుదోడువచ్చె| కన్నతల్లినీవు | గంపలాకూరొచ్చె
నుముకొబ్బరిబెల్లంబు| కొమ్మచేతులోవుంచె| నొష్టకొమ్మువాడు| నీకు
మొగవాయెనవె| కన్యధానమిది| కంకణంకట్టి | మాసుతనువారికిచ్చి
భూమిపంచీపెడుదుబలునై తెపట్టలేరు| నాబాలఅయినానుపళ్ళేకులకవర
ముతో|వణతినిధారబోస్సె గోదానజేసె|భూదానంజేసె | సువర్ణదానం
బుహాలిగ్రామదానంబు | మహారాజుచేసెను | పీటపైకూర్చివాశాంతను
దోడుకొచ్చిశాలువడ్డవేసి| రాజుతోడలపైనిశాంతనువుంచి| శిరోమణి
కార్యంబుకౌసల్యకూతురుకిచ్చె| కాంతశిరసునదారుకాడినీరుపోసిడీలక
ర్రినుబెల్లంబుమునిచేతికిచ్చె | కన్యశిరసునబెట్టించె|కన్యచేతావారుజీలక
ర్రబెల్లంబు|మునిశిరస్సునంపించిధగద్వాపులవారుకన్యదానంజెప్పెఅప్పు
డురాగుషిఅల్లునితోజెప్పె| శిరోమణిమాణిక్యంబు సీతపొమ్మనిబల్కె శి
రోమాణిక్యంబుకొడలికి ఇస్తుందిమెడనున్న హారములుశాంతయిస్తుంది
కట్టెనపుటంబు ఆడపడుచుకుయిమ్మా॥పదివేలపొమ్ముతో పట్టనిధారవో
సె| నవరత్నములతో జేసిన పళ్ళెంబుయిచ్చిరి మధుపర్కములిచ్చె ॥ వ
వ్వాచుమహామునిఅల్లునికికట్టించె వుంగరముబద్యంబు మహారాజిచ్చె
అల్లునికిఅరణంబు | ఆరులక్షలిచ్చె అప్పుడుమహామునిరాజరుషికిట్లనె |
ను మహామునివినండి మనతంతు పడపండివాతంతేమిపోవరుసనుపం
డయ్యె| మామిడాకుతెచ్చి మగువమెళ్ళనుగట్టి॥ శుభసూత్రముల రుషి
శ్వరుడుకట్టించె పళ్లెములతోతలంబ్రాలురుషిచేతబట్టించి మూడుదోసి
ళ్ళు॥ముగుదశిరమున వుంచె | కన్యచేతవారు కాంతునిశిరమునవుంచిం

తిప్పంగ శరుషిఁ జూచి యింతచక్కని వాఁడు యీజగములో లేఁడు అడవికి వెళ్ళిరి
నా అయోధ్యలో వున్న రుషిపల్లెలో వున్న | కోమలి నివదలనని రాజులొచ్చి
యీటకు రాజును బిల్చి యింతట మహారాజు రాజుల హితబోసె | కల్యాణంబు
కోరెను యప్పుడు ఋష్యశృంగుడు మామతో బల్కె సుతులు పుట్టినవెను
కనెక కళ్యాణములిసు | కళ్యాణములు దెప్పించి రాజు ఋషికి చెప్పించె | సప్తపాదం
బొక్క దంపతులు బిల్చి సన్నికల్లమెట్టి | పాదములు తొక్కించేటప్పుడు రు
ష్యశృంగుడు రాజఋషికిట్లనెను ఆడదాని పాదం బెట్టనే శాస్త్రములోను
డేమే పురుషులు జెప్పియుప రాజఋషియుల్లనిట్లనెను మీరు తప్పిస్తేను
నువకరుపడతార | శాంతపాదం మీదపోక చెక్క వుంచి | సప్తపాదం తొక్కి
రి అరుంధతిని చూపించె పొన్నునా గూర్చుండి | ఆరగించి వారు పరగ రెండవ
నాడు పసుపుల చల్లి రమణులందరు కలసి రాచకీసల్లి | మూడవ ది
నమున పాకెన్న జేసి యెచ్చటనున్నవారిని యెల్లకల పిల్పించె | ఋషుల
ల్లవారి రాజఋషి బిల్పించె | శాస్త్రజ్ఞులెచ్చిరి పాకెన్న ఖైములు | పండితు
లు చదివిరి పన్నెండు వరహాలు | సంభావన లిచ్చె అగ నదియు భూము
హోరతులు దెచ్చి | ఐదు నాలు వరహాలు పుణ్యస్త్రీలు
ఐదుగురు కున్న చిలితిపతికష్టఫలము బహుమానమిచ్చెను నిలువుసొమ్ము
ము దశరథునకోయించె | సఖియలారా మీకేమను చా
లునను మావారు ధనము చేకొనిపోయె అట్టకును కౌసల్య ఇట్లనెను
శాంత కారతి యివ్వా నాకును సుతయె అక్కనా చెల్లెవానికి మనసు
పుట్టె అప్పుడు రాజఋషి సుమ్ము తక్కనెను | యుక్తి చెప్పె వృద్ధులకును వల
వుహోరతి వేగ దెమ్ము అంతట సుమి తహోరతి తానిచ్చె అప్పుడు రాజఋషి అ
రిమితధనమిచ్చె | మునులు ఋషులు యుంగరాల భార్యలు కలిసి | ఆరగించి
వారు హస్తములు కడిగి యుకర్పూర విడెములు | దశరథుడు యిప్పించె అప్పు
డు రాజఋషి కౌసల్యకిట్లనెను | వియ్యపురాలు ఆచారం ఏమి జరుగ
లేదు | లక్షవరహాలదిపరుపు వేయగవలెను | నాలుగూ వేలు కలది చీరలివ్వ
గవలెను | వెండిబొట్టుపెట్టి వెలదులకును ఇవ్వాలి యనెను | భరిణెలు కొ

మినాలుగూర్చి । శాంతకును యివ్వాలి । యేసువారపుసామ్మ యింటి
కినివ్వంచాలి వారాడబడుచులకు వరుసనడుపవలె కౌశల్యసుమిత్ర । రా
జుమహారుషి । అందరువచ్చిరి ।జయశ్శరి వేసిరితలుపులు వేయించె।కౌసల్య
సుమిత్ర।వియ్యపురాల్ని పిల్చిరి॥అప్పుడుమహారాజుముని ।తలుపులుతీయిం
చె।పరుగునాఆచెడె।పాన్పుపైపవళించె।కౌసల్యసుమిత్ర। పాన్పుపైకూర్చు
ని।పణతికీపాదాలువత్తిరి॥ పరరాజులగాము పాదసేవలుజేయ ॥ మీయ్యిం
టివారముగాము।మిగులతోడుగులచేయ। కళ్యాణంనాడయిన । శాంతను
చూస్తిరా। నిన్న మొన్నా మేము సగరాలేను । పాకెన్నినా డొచ్చి
పండ్లుపుంటిమి। నిండుజల్లరుచీర కోడలికి యిస్తేను । మాపెట్టినిండునా
యేసువారపుసామ్మ। వెలదికి స్తేను । మావళ్ళునిండునా । గొడ్డుయాగిమే
ముకూతుర్ని దేలేను। పుత్రభిక్షగోరి।పుత్రులకోర లేదు నాసుతుఋష్య
శృంగునికి। బ్రహ్మచర్యంవదలించిరి । కౌసల్యసుమిత్ర కను చిన్నపోయి రి
కన్నవారంగాము । కార్యములుమొరుగము । కళ్ళచూడగ లేము కానుక
ఇవరం కిట్టొద్దని ఇస్తిడితాయ మీ జేతులో పెట్టితిమి । లోపాములున్న
సర్దుకోనలెనమ్మా । అడపడుచులుమీయిరతనల నేల జేసి । అప్పుడుసుమిత్ర
మళ్ళి దేవికిట్లనెను । అల్లుడుపుట్టిన మొదలుపలుకరా జేయలేదుపలుకరచే
యించి। కౌసల్యసుమిత్ర మహాదేవిపిల్చి చిత్రముగ్గాకొప్పపెట్టి।లక్షుప
రహాలని ।లక్ష్మికిపేరు వేసె । నాలుగుచీరలు నాకిచ్చెరి యేసువారపు
సామ్ములు।వెలదిఅలంకరించె। నెంచబొట్టుబెట్టుబంగారుభరిణెను। వెలదికి
చ్చిరి। వారాడపడుచులకు। లాంఛనములు యిచ్చిరి । ఋష్యశృంగునిబిల్చి
దేవిశిరసునవ్వంచి।మద్దికాయలు దెచ్చి।మహాఋషిపతికిబెట్టె।అప్పుడుసుమి
త్రఅద్దంబుచూపించె । మద్దకాయలువదినెబాహులుముద్దుగావున్నదిఅప్పుడు
మహాదేవిసుమిత్రతోబల్కె। కాసెబోసికట్టగడ చేసితడము।చెరిపకొప్పు
ల బెట్టి।భోగలవారముకాము । పళ్ళకొప్పువేయ । తురకసానులాకాము
మిన్నాభోగంది॥కౌసల్యా దేమనెను॥మిత్రభాషిభోగముద కౌసల్యదే సుమి
రచ్చులోకముకమ్మ।రాక్షసిభోగముదిసూటిపోటుమాటే సుమిత్రభోగంబి

అప్పుడుమహారాజు। మహాదేవికిట్లనెను ॥ అక్క నీమరదళ్ళు సుందరాంగు
లనెను । చాలునుకుకన్యలు వారురాచస్త్రీలు మేళాలగోళ్ల
గరిడిమేళంబిది।అల్లుడుఅలిగెను।అలకపాన్పు వేసి।రాజునుబిలచిరి । అడిగి
నధనమిత్తుఅల్లుడారమ్మనె।కోరినధనమిచ్చేపట్టపేనుగు దెచ్చి । హౌదాను
వేయించె।దంపతులనిద్దరి అంబారియెక్కించే రాజనగరూ నందుఅందరు
చేరిరికనకపుపీటలువేసికౌసల్యసుమిత్రపీటలాకూర్చొనిరి దుమ్మళ్ళంగుడు
శాంతపై పేళ్ళగంపసందిళ్ళదించిరి। పదిపుట్లధాన్యంబు గంపలనువుంచిరి
అరుంధతి అనసూయ భమిడిరోకలి దెచ్చి నెల మూనుశుభములు। యిష్టం
తూజరుగవలె వనంటెము దెచ్చి శాంత వైపులవారు కన్యపైబోసిరియింత
వేడుకయెప్పుడు యింతిచూడగలేదు సురులెల్లపొగడగజలకమాడించి
చలువతోళ్ళ్కతి రాజరుషులంత ఆరగించి లేచిహస్తములుకడిగి
కర్పూరవీడెములు రాజుతామిప్పించె నాగవల్లిపోలు మహాముని వే
యించే రాజనగరిలోని కనకపీటలు వేసి శాంతనూ రుషినిబిలిచి
పీటలపైనుంచి లక్క గుండూ దెచ్చి రమణిమెడలోగట్టి నాక
బలివేసి మేలికమ్మిచీర మగునకుకట్టించె మూడుతెరములవీర అచ్చి
వొచ్చినచీర అప్పుడేపువుకట్టాసి ఆచీరవిప్పాసి నవ్వాసూ సుమిత్రఆచీర
విప్పెను చీనిచీనాంబరము శాంతకుకట్టించె మినువనిమువుపాన్పు మ
హారాజువేయించె దంపతులనిద్దర పాన్పుపైనివుంచి సతిపతులపిల్పించిఫ
లప్రదానమిప్పించె బొమ్మప్పాచెప్పి వసంతములుపోసి వసంతములాడిరి
కట్నములు చెప్పించి శాంతకునిచ్చి బంగారుపళ్ళెములో పాలున
య్యిపోసి శాంతచెయ్యిదెచ్చి పాలలోపలనుంచి పతిచేతులోవుంచి
తెయ్యప్పగించి అడవికియేగినా అయోధ్యలోవున్న రుషిపల్లెలోవున్న
శాంతభారమీది శాంతచెయ్యిదెచ్చి పాలలోనానుంచి అత్తగారికి
వారు శాంతనప్పజెప్పె బంగారుపళ్ళెములో నవరసాన్నములుంచి అతి
వకుపెట్టిరి ఆరగించిలేచి హస్తములు తాకడిగికర్పూరవిడెములు సుమి
త్రయిచ్చెను కొత్తచీరగట్టి వడిబియ్యముంచి కందవడిబెట్టిబొమ్మవడి

చెట్టి తెల్లవీవడిగాలు శాంతవదిడినింపి వెండిగిన్నెయుదెచ్చి వెళ్ల వడియుంచి కౌసల్యసుమిత్ర కన్నీరుబెట్టి చేడనిచ్చిమేముచేరినిలుచుంటిమి అక్కచెల్లెలేరుఅన్నదమ్ములులేరు కొట్టుతాళంబిదుగో కొక్కా లునంపెదము ఐదువేలబానిసలు అరణంబుయిస్తు అప్పుడు మహాదేవి కౌసల్యయిట్లనెను వెలదులారవిూయింటపసిడిబొమ్మలు లేకదంతపుబొమ్మ లునేను చాలగాచూస్తినిమాటవినిసుమిత్ర మణులుబొమ్మయిచ్చె అ ప్పుడుమహారాజు మాండవ్యుతోబల్కె మాకౌలవులూలేక మాయింతిని మీరు మెచ్చటికిపంపొద్దుమీకొలన్రాలేక యింతినిపంపేము అత్త మాకసి వాయనం। కోడలందగవలెను।అప్పుడుగా జనుషి। మహారాజుతోబల్కె అతివనూయిస్తిమిఅల్లునియిష్టమని। రాజఋషియూమని। మంచిరోజూ జూచి। పట్టపేనుగుదెచ్చి।అంబారివేయించెన సతులనుంచిరి। జయభేరివే సిరి। అప్సరసలాడగా।అడుగడుగు మజిలీల।పన్నెండుఘడియలకు। పట్నం బైలుదేరి। ఋషిపల్లెలోపలా॥అందరుజేరిరీలక్ష్మివచ్చిపదనచు। లక్ష్మీ భోగీవేసె।అమ్మామ్మచెట్టు కిందశాంతశాలెలువుంచె।పూర్ణకలశలుదించె। గృహ ప్రవేశంబాయె।వసికట్టువిప్పిరి। సంతోషానరండిఋషిదశరథుతోబల్కె। యజ్ఞంబుజేయుటకు।వ్యవధిలేదుగనుక॥ ఋష్యశృంగునిదెచ్చి కామేష్టిజే యించు। రాజమహాఋషిగలసి।మంచివేళలుజూచి। లేకవ్రాసిరివారుఋషి పల్లెలోపలా॥మాండవ్యమహాముని। బావగారికనుచుయాగంబుచేయించ అల్లునంపుమని ! వక్కలేఖయువ్రాసి వసిష్టుజేతికిచ్చె। వసిష్టుడూదెచ్చి మాండవ్యుకిచ్చెనుసుతునిజేరగబిల్చిఅయోధ్య కేగుమని ప్రయాణమయి ఋషి।అయోధ్యరాగాను। అల్లునికియెదురుగా॥ దశరథు యేగెను। తగిన మర్యాదలతో। అల్లునికిదెచ్చిరి। బంధుబలగంబంత।మేలరావేదను। క్ర తువునాటికివారుక్రమముగా వేంచేయుదురు॥ యజ్ఞంబుచేయించ।యేమే మిగావలెనో।అనతివ్వడశం।వుత్తరపుదిక్కున। వకశాలవెయ్యంటియూ పస్తంభము దెచ్చె।మెప్పుతోపాతండి।పచ్చపూరీమాకు। పదికోట్లు కావ లెను।కత్తులుకట్టు। కావలసియున్నవి నల్లపసువులుమాకునాణ్యముగ

కావలెను॥ షోడశోపచారములతో పూజింపవలెను॥ పోడాశంవండుటకు । భమిడిపాత్రలు తెండి॥ మంత్రములతో పిండిదంపించగావలెను। మంత్రమంత్రమునకును। చూడవస్తుందయ్యా। నిలు చుండుకూర్చుండి। పరుండియంత్రమ్మ। మేముశేయగవలెను। పట్టుపుట్టంబి య్యా॥ పళెమాగ్నులుంచి తె। పదిరెండువరహాలు । సోమిదేవమ్మలకు మొ హరీలుఇవ్వవలెను। అమృతస్నానంజేస్తి। అవిమాకువస్తవి । రాజునూరు మికలసి। మంచివేళలుజూచె। వృత్తిందిశిసాల। వొప్పగాకట్టించె । పట్నపే నుగుదెచ్చి। అంబారివేయించె। కౌసల్యసుమిత్రయేనుగునుయెక్కిరి । దశ రథమహారాజు అగ్నిహోత్రంబట్టిఅల్లునితో వెళ్ళగా హారములు తెం చుకుని॥ హారునాయేమున్న। కయికమ్మతావస్త్ర। అల్లుడత్తనుజూచి । రాజ రుషికిట్లనెను। కళ్యాణరోజులలో। కాంతచూడగలేను। యీయింతియెవ్వ రనరాజుమూడవభార్యకయికయిచెప్పె। మహారాజుకయికమ్మకూశిర ధమెక్కిరి। మంచివేళలుజూచి। శాల ప్రవేశించె । అగ్నిహోత్రములుంచె దర్భతీసుకువచ్చి। మంత్రాలతోనప్పుడు॥ రాజునజమునకట్టి । సతులనకు ముకుకట్టఅప్పుడుకయికమ్మ। అదరిపడకుండగా। అదలించివారు । దర్భ నడుముకుగట్టె। సోమదేవమ్మనుచును। చప్పట్లుజరచిరి। ఆ వేళయజ్ఞంబు । రు ష్యశృంగుడుజేయించె । ప్రాణయోగ బట్టి । పలుమారు । మంత్రాల తోధనం। యెంచిపుచ్చుకొండి। రుష్యశృంగుడువచ్చి । ప్రాణయోగంబ ట్టె । అప్పుడునుమహారాజుఅల్లునిజూచెను। తడిమిచూచెనుగానికర్రవలె వున్నాడు । అప్పుడుమహామునిమహారాజుతోబల్కె । వంట ప్రాణములే దు । యింద్రలోకంబేగె। చంద్రమండలమేగె। సూర్యమండలమేగెనక్షత్ర మండలమేగె। పుత్రులుగల్గుటకుపుట్టగతిచూపించు। పచ్చపూరిమీద । పా వనుడుపవళించె। ఆనందమునుపొంది। రుష్యశృంగుడువచ్చి । పందెళ్ళలో పల । పట్టినివుంచిరి । ఆవేళయజ్ఞంబు । రుష్యశృంగుడుజేయించె। యూప స్థంభంతెచ్చి । మెప్పుతోపాతిరి । వెదురుస్థంభంపాతి । పసువులనాపిరి నల్లపశువును కట్టిబంధించిరి । మంత్రములతోపిండి మునులచెదం పించె। కూర్చుండి పరుండిమంత్రములుచెప్పెను । వాటిపొరలుదీసి । హో

మంబుపేర్చి । యేనుగధారగనెయ్యిహోమములబోసి । ప్రోడశెంపర
డుకునిపాత్రతాబట్టుకురుషి ప్రాణయోంబట్టె । దశరథునిసతిమీారుజన్మిం
తురాలేద। దశావతారులుమీారుజన్మింతురాలేద। ప్రత్యక్షమయిఅపుడు
పాపకుడుతాబల్కె । దశరథరాజింట నలుగురుజన్మింతురు । ఋష్యశృం
గుడుమల్లిందశరథుడు జేరిరి॥మంత్రాలతోరుషి పాయసాన్నమబట్టి మూ
మదశరథునికివ్వ। కౌసల్యకిచ్చెను॥ కౌసల్యతానంది । కయికకుఇప్పించె
సుమిత్రకిప్పించె।కళ్ళవద్దుకుచలులు।గడియలోఆరగించె । అప్పుడుసుమి
త్రికయికవద్ద కొచ్చి। సవతిపాలిక్కడికి । తప్పక వస్తినా ! అదరిపడిమం
తికా పాయసంబెట్టగ । మగువఆరాగించె । అప్పుడురుష్యశృంగుడుమ
హారాజుతో జెప్పె।నామగుండంత్రొక్కుటకు।ఆలస్యమును లేదుమీామా
డబడుచులను దొడురమ్మనెను । అప్పుడుమహారాజు రుషితోనుజెప్పె
ను। సోమగుండంద్రొక్క। శాంతదోడుకురండి । తిరిగిసారెయిచ్చి । దండి
గమనను [illegible] । రుషిపల్లెకుబంప శాంతకు సారెయ్యించె । కౌశకునిబంపించె
కౌశికుండేగెను। రుషిపల్లెకుయేగి। శాంతనుజూచియు । పెద్దాడబడుచువ
చ్చె ।సోమగుండంద్రొక్క।మీారంతాద్రిరమ్మనెను । అందరినిరమ్మని । ఆడ
[illegible]లతోను। అంతసురచి।పట్టపుయేనుగులుదెచ్చి।అంబారీవేయించె శాం
తనుయెక్కించి। అందలమలయెక్కజయభేరివేసి । అందరుతర్లరీ । అ
యోధ్యకుజేరె । దేవుడెదురుగావచ్చి దేవినిదెచ్చిరీ. కాళ్ళకడిగివారికి
ఆసనములేసెనె, ముత్యాలహారంతెచ్చి, ముగుదకుయిచ్చిరి,శాంతనుయె
త్తుకుని, రాజుతోడలనువుంచె, కళ్యాణముకన్న, కడుసొంపుగానుండె,
శవరస్నానంబులుంచఆరగించివారు,పతకములుహారములు. పుణాత్మికివ్వుం
చి, చాలతోబుగులువారుశాంతకుతోడగిరి, సోమగుండంద్రొక్క, శాం
తతో దేగిరి,అరుంధతి అనసూయ అహల్యసురభిని, బంగారుతో తేసి
భమిడిరోకలిదెచ్చి, భామలుచేతికిచ్చె సువ్వ సువ్వనిదంచ, సుదతిరూ
పుజూచి, మోహానబలువయ్యా, మంత్రంజదువలేక, రుష్యశృంగుడు
నవ్వె. మంత్రంబుజదివెను, గుండంబుద్రొక్కిరి; మాఆడపడుచులకుడా

నంబువస్తుంది।కౌసల్యచేతుల కంకణములివ్వండి । కౌసల్యచేతుల । కం
కణములిచ్చిన। నేమతీగ తెంప । ఆపసరు దెచ్చిహోమంబు వేసిరీ అం
తట తెల్లవార।శాంతినుతా బిల్చినాతల్లిశాంతమ్మ।నీకోరికలు దెల్పుమన
నవ్వాచుఆశాంత॥ తండ్రితో తాబల్కె తమ్ములుబుట్టిన వెనుక। సగమురా
జ్యముయిమ్మ।యింతెఆశలుయేల। దశరథులునవ్విరి। అన్నదానంబులు
అపరిమితముజేసె। ఆశాలలంటిచి । అందరూవెళ్ళిరీ । అల్లునికికట్నాలు
అత్తలుయిచ్చిరి॥అన్ని అందురురుషీ॥అయోధ్యకువచ్చె॥ అంతఃపురము
లో॥ భార్యలతోజేరును ముగ్గురుసతులతో మహారాజుభోగించె।యతివల
కుయంతట గర్భంబులాయెను రాజునుమహరుషులు।పరివారమంతాను
సవరస్నానముచేసారు ॥ ఆరగించినారు॥ కర్పూరవీడెంవెయ్య। మహరుషు
యాందరికి। సంభావనలుయిచ్చె।రుషీమహారాజు । గొప్పకట్నములివ్వ
యెవరిళ్ళకువారు॥ యేగిరియపుడు। కాంతలకుగర్భంబు। క్రమముపెరి
గెను। యెనలేనిమాటలు । వెలతలుకోరిరీ। పచ్చళ్ళుపప్పులు । పణతులు
కోరిరి।పళ్ళుఫలహారములు॥ పణతులుకోరిరీ । శుభదినంబులయందు
త్రశుద్ధనవమి । సుదతులకు । నల్గురుపుత్రులుకల్గిరి । పురుషపుణ్యము
గడిపె। పదునొకండవనాడు భారసాలకువారు మహరుషుల బిలిపించె
రుషిపత్నులోవారిని। రాజరుషీపిలిపింప। రుషులంతవచ్చిరి కనకపీఠ వే
సెను గురుభార్యలు। ముదముతో కూర్చునిరి। సుతులనల్గురు పచ్చిగాతు
లతొడలపైనుంచె శాంతనుతాదెచ్చి రాజవద్దవుంచెబంగారుపళ్ళెము
లో।పాలొప్పగాబోసిరామలక్ష్మణులనుంచి।నామకరణం వ్రాసి। భరతశ
త్రుఘ్నులని పేరొప్పగాబెట్టె।యరుంధతియనసూయ। హారతులు ఇవ్వగ
యతివలకుబహుమానం మహారాజుయిచ్చెను। రుషులురాజులుగూడిఆర
గించిలేచి । వీడెములుతా వేసిరీ । సక్కసతులకు । చవులొత్సవంజర్పి
పప్పుబెల్లంబులు।పంచిపెట్టివారు సకుటుంబముగమీరారు । రుషిపత్నరమ్మని
మాండవ్యమహాముని । దసరధునిబిల్వగా । రాజురుషితో బల్కె । సతి
సుతలనందరబంధుబలముగనంత। అయోధ్య ప్రజలను । అందరినిబంపె
దమునేనుశాంతాదేవి।కమానుగరునుండమారాజమాటలకపుడురుషియు

తానుంచింతిచ|దశరథుడంతట|తరుణులనుతోబిలచి | యేకువారపుసొమ్ము|యెలనాగకును బెట్టిఅతివనిప్పుడుమీారు| యలంకారమును చేసి వేగదెమ్మనగాను|యువతులంతనేగి శాంతనుతాబిలచి|హారములు పతకములు నవరత్నసొమ్ములు॥నాతికప్పుడువుంచె | పట్టుపేనుగుదెచ్చి యంబారివేయుంచి| యంచయనుదెచ్చి యంబారియెక్కించి నలుగురుసుతులనునాతిచెంగటనుంచి|జయభేరివేయుంచె | పన్నెండుగడియలకు |బైలుదేరీవాతు|యనుగడుగుమజిలీల యటుయేగుచుండిరీ | యప్పుడుకైకమ్మమంధరికిట్లనె| యెవరెవరువెళ్ళారు యెంచిచూడుమనగ | మంధరతాజూచి కొందరూవెళ్ళారు| చెప్పలేనిసొమ్ము | శాంతకుయిచ్చిరీ | ఆమాట వినికైయుక| యతివతోనుగూడి| పయాణముయికదలె | ఋషిపల్లెచేరంగ మాండవ్యనుహాముని | పతితోబల్కెను రాజులొస్తున్నారు | పీటలానేయుంచు | తెమ్ములునలుగుర॥ చంకబెట్టుకచెలి| శాంతయింటికిరావాహిరములుయిచ్చి| సుభముహూర్తంబున| సంతోషమునునుండె| కొంతకాలంబునకు| బాలులనల్గురికి యన్న| పాశనజేతుమని | రాజురుషీయుకలిసినుంచివేళలచూచి|రుషులనుబిలపించె| రుష్యశృంగుతోగూడరుషులెల్లవచ్చిరీ| కనకపీటలువేసె| బాలురనలుగునునిజలకమాడించిరీ| చలవళ్ళొత్తిరీ| కస్తూరితిలకంబు| కన్నులకాటుక| రాసుకులకునువుంచె| బాలతోనుగులవారు| బాలులకువుంచిరీ| సుతులనల్గురిరాజు| సరసముగవడినుంచి బంగారుతబుకుతో| క్షీరాన్నమునుదెచ్చి | పసిడిగిన్నెతో వుంచె ఆయుధంబులుపల్లె॥ ఆభరణములు ఛత్రచామరములు చక్కఎదుటనువుంచ॥ పట్టాభిషేకపుంగ్రగం| భరతునుతిసెను| వజ్రాయుధంబును|శత్రుఘ్నుడుపట్టె| చామరంబొకటి | లక్ష్మణుడుదీసె | రత్నకవచంబొకటి రామచంద్రుడుదీసె| రాజునంతోషించితన| వేలిముద్దికతోయన్న |ప్రాశనజేసె| ఆరగించిరివారు|హాశతులుయిచ్చి॥ యంసరుకలసి| ఆరగించిలేచె| కర్పూరపీడెములు| క్రమముగావేసిరీ| శాంతఆటలుజూడ| మే

హోమమునికిమనసాయె|శాంతకార్యంచాలుడు|రాజఋషియాతలచ | దశరథ
మహారాజు|తనయక్కుశుభమిప్పుడు|తరుణిచాయగతగదు | అతివేమి యె
రుగదు|అబలయనితాబల్కె | మామమాటయుఏది | ఋష్యశృంగుడుబ
ల్కె | గొప్పవారిబిడ్డకు కళ్యాణముతగదు | జన్మిచ్చెట్టుకుయిచ్చి| పరిణ
యంజేసితే|పణతిబాగుండును|మామమీరనిబల్కె|ఋష్యశృంగుడువెళ్ళె
కౌసల్యమహాదేవి|కాంతదగ్గరజేరి అల్లుడాకోపించి అడవికియేగితే| వె
తికిదేవగలేము| స్త్రీలుమర్మమునల్ల |సిద్ధఋషి తెచ్చితిమిఅల్లునికార్యంజేయు
అయోధ్యలోనుండు|రాజఋషియుకలసి | మంచివేళలుజూచి | వశిష్ఠ
వ్యమహామునికి|మగువకుకార్యమని – బంధుపరివారముతో సతిసుతుల
తోడ్కొని సరగునరండని శుభలేఖలు వ్రాసి భూసురుల చేతికియ్య
ఋషిపల్లెవారేగి–మహాఋషికిచ్చిరి–మహాఋషిఅదిజూచి – మగువతోను
జెప్పి అందరూసయన్నమై – యోధ్యజేరిరి రాజులునులులూకలసి ఋషిక
నెదురుగవచ్చి వందనములుజేసిరి పదివేరములువేసి కూతునికిఅల్లునికి
కౌసల్యతలఅంటె–అడవికియేగినా – అయోధ్యలోవున్న కాంతభారము
మీది తరతరంబులుమాకు దౌహిత్రుగనలుక జనకమూడింపచినీచ
లువతళ్ళొత్తిరి పీతాంబరముదెచ్చి అల్లునికియిచ్చిరి కరకంకణచీరశాం
తకునుయిచ్చి – హారతులు పతకములు అల్లునికివేసిరి ॥ బాంధవ్యములు
లుఅన్ని పణతికినిషుంచిరిఅగ్నిహోత్రములు వేల్చె నుతులు పదివిగ
దంపతులనువుంచి హోమంబువేల్చిరి ఆశీర్వదించిరి అసుంధతి అన
సూయ హారతులుయిచ్చె మాటలుసొమ్ములు మహారాజువారికిచ్చె
తనసుతులచేతనురాజకట్నమిప్పించెఅప్పుడు కౌసల్యవంటశాలలుజూచె
వియ్యాలవారొచ్చి యింటదిగియున్నారు యత్నంబులేదన కోకిలం
దేవొచ్చిస్నానంబుతాజేసి పట్టుచీరయుగట్ట కమండలముతోను జగంగ
త్రాచేకొని రమణిబోషించంగ పాకమంతాఅయె పన్నెండుకూర
లుపంచభక్ష్యాన్నములు పాకంబుఅయిపోయె కనకపీటలువేసి కాం
తలొడ్డించిరిబంధుబలముతోడ కూతురుఅల్లునితోడ పతిసుతులతోడ

ను రాజఋషియుకలిసి ఆరగించి హస్తములు తాకడి వీడెము
లుతాజేసి। వియ్యాలవారికి కట్టువర్గములిచ్చి భూకాంతునకు తాయిచ్చె
కోకిలాదేవికి కౌసల్యసుమిత్ర కట్టువర్గములిచ్చి సాయంకాలవు వేళ
సతిపతులారగించి హస్తములుకడిగిరి వీడెములుజేసిరి మహామునివగ
రులో కనకపీటలువేసి దంపతులనిద్దర పీటలపైనుంచి మధుపర్కములు
తెచ్చి అల్లునికి యిచ్చిరి మాణిక్యాలచీర మగువకు యిచ్చిరి। ఋష్య
శృంగునిచేత ఫలప్రధానమిప్పించె ముప్పదిమూడు వేలకోట్ల దేవతలు
మూడుకోట్లఋషులు దీవించిరి। వారి। పానుపునవుంచిరి ఋష్యశృంగుడు
రమణిసతాబిలచి కరణురాజాలలంగాము సరసిజాక్షిబిల్వ వుంగరం బెగరే
యు ఆమ్మామెరుగము ముద్దుగుమ్మాయిచ్చి వీడెముచుట్టిమ్మనగ వీ
డెము చుట్టియిచ్చి అత్తరుపన్నీరు పళ్ళుఫలహారములు సతిపతులు ఆర
గించె సుఖనిద్రచేసిరి మరికొంతసేపటికి మహాఋషియుతాలేచి సతి
నిద్రలేపి నిజరూపుచూపింతు నిశ్చయంబుగచూడు పుడమిఆకాశము
ను భూసురునివక్కలై విశ్వంబువెరువంగ విశ్వరూపముజూప గడ
గడవణకుచు కాంతానిలుచుండ అతిఘోరఘుసిసితివని అంగననుచే
రబిలచి సుఖనిద్రనుజెంది వేకువజామునలేచి ఋషియుతపసుకు వెళ్ళె
పతికిభయపడిశాంతమరి లేవదాయెను। పదిగడియలప్రొద్దు డరగంగ
యెక్కెను। శాంతనుజూడంగ।తల్లులువచ్చిరి॥తండ్రులువచ్చిరి। కోకిలా
దేవొచ్చి। పిలిసినపలుకదు। కన్నెత్తిచూడదు। కాంతజడిసినదని। వసి
ష్టునిబిలిచి। విభూదిపెట్టుమన విభునువస్తేగాని। కార్యమునగూడదనత
పసుచేసుకుఋషి తరుణిదగ్గరకువచ్చి। కమండలోదకంబు। కాంతముఖమున
నచల్లి పంచిలోవిభూది। సరసిజాక్షివుంచ। కలకలనవ్వుచు। కమలజాక్షి
లేవ। కలికి చిలుకలకొలికి। కళ్ళుపడలేదని కౌసల్యసుమిత్ర। కాంతయిం
తా వెతలె। తల్లులజూచుటకు।తరుణినేగుమని। తల్లులనగరికి। తరుణియును
వెళ్ళింది। తల్లులుమొత్తుకుని। తలంటినీళ్లోసి దిష్టియునుతాదీసి। అలం

కారములువేసి । వధూవరులకు। విందులూతాచేసె। ఆరగించిరేచి। హ స్తములుకడిగిరి॥వీడెములుచేసిరి । మూకుని దలువారు ముగుదలో వేసి గీ। రాచకన్యాగనుక।రాచనడవడిమఖ్బె । వారిమూచారంబు । విడనాడి యుచ్వాదు। మననడవడిస్వో। మగువనునుంచవలె। అనుచుచెప్పిరాజు। ద ర్భాసనంబును। చిత్రాసనంబును। వజ్రకమలం। మహామునికి తాయి చ్చె। అల్లునికిదశరధుడు । జోడుహయములిచ్చె । అడవికేగినా । అయో ధ్యలోవున్న । రుషిపల్లెలోవున్న॥ శాంతభారముమీనని । చేతులోచెయి వేసిరుషిచేతులోబెట్టె। సాంతనువీడనని। శపధంబురుషిజేసె। రాజుభార్య లబిలచి। వడినిబియ్యంబుంచి।నడికట్లుకట్టడి। అప్పుడుఅత్తవచ్చి।వశిచీర కట్టెను। సిరిగుల్కుచుక్కుంచె । మణులపతకములిచ్చె । క్షీరాన్నముం చెను।ఆరగించె। కర్పూరవీడమేసె । శాంతతోఆడేటి । చెలికాళ్ళువ గచిరి॥ రాజరుషియుకలసి। మందివేళలుచూచి। పట్టుపేనుగుదెచ్చి। అం బారివేయుంచి।రుషిసిశాంతనుకూడఅంబారియెక్కించి । జయభేరివేలుం చి । రుషిపల్లెలోవారు అందరుచేరిరి। శాంతసారెలు సరసముగపంచి రి।శాంతనుదిగవిడిచి। రాజుసుతులనుగూడి। బంధుపరివారముతోఅయో ధ్యచేరిరి। మగికొంతకాలమును । మగువనుచూచుటకు। తల్లులకుమనసా యె॥ వసిష్టునువచ్చి । వనితనుజూచుటకు। దశరధుడు తనసతులు। సు తులనుతోడిచ్చి। రుషిపల్లెబంపగ। కౌసల్యసుమిత్ర శాంతనుచూచి భరద్వాజునియింట। విందారగించి। మాండవ్యమహాముని। మగుడివిం దుకుబిలువ । మనుమడుకలగనిదె।దీనియింటభోజనం। మేముచెయ్యము నగ। రుషికికోపంవచ్చి । సుతనంపననిపల్కె। మనసునిలుపగలేక । మగు వ భోంచేసి। సుదతిదోడ్కొని । అల్లునిదోడ్కొని । సపరివారముతో అయోధ్యజేరంగ। కోనలేంద్రుండంత। కొలువులోగూర్చుండి। విద్యా లవారికి। వినయముతాజేసి । చదురువేసిరాజు । చక్కగాగూర్చుండె । కూతునెత్తుకకౌసల్య । నగరుజేరగ కస్తూరి చూడుడు పిలిచిన వక

డు। భీష్మించుచున్నాడు। యినవంశరాజని । కూతునెత్తుకసతి।రాజుదగ్గర
రాగా। తనయశాంతాదిగి। దండంబుపెట్టెను। మావల్లతప్పేమి। మహా
రాజుచెప్పుమన। మీతల్లికౌశల్య। మిగులగడుసుదిగమక । మగనిమాట
యుదాటి । మరిమగువనడుచుచె । అంతటకౌశల్య । పతిపాదములబడ
శాంతకళ్ళనుజూచి। కరుణించిఆరాజు। శాంతనెత్తుకరాజు। నాతల్లిశాంత
మ్మ। నగలుకావలెనమ్మ। ఏనుగులురాత్రులు । రథవాహనంబులు। మ
ణులురత్నములయిన । మగువరోకావలెనా యేమేమికావలెనో । యెల
నాగకోరుమన నలుగురుతమ్ములను । సరిపోయినట్లు పసిడిబొమ్మలు
నాలుగుచేయించి యివ్వుమన। విశ్వకర్మనుబిల్చి । పసిడిబంగరునిచ్చి। బొ
మ్మలుచేయించి । గొమ్మకునుయిచ్చిరి । బొమ్మలతోగుమ్మలు ఆడుచు
పాడుచుండెసంతోషచిత్తులయి దశరథులువుండగా జనకమహారాజు
నకు। సంతానములేక। యజ్ఞంబుజేయుటకు భూమినిదున్నించగానాగేటి
చాటున। మించసంతగలంగ। పరిచారికలువెళ్ళి।జనకునకుచెప్పంగసంతో
షమునుపొంది। నిదియుద్దారకెనని। సభకునుశలవిచ్చి । పాదచారయితా
నుపరుగుపరుగువచ్చి। క్షేత్రంబుత్రవ్వించ ॥ బంగారపుపెట్టె। రంగుగా
దొరకంగ। వెలుపలికితీయించి । ద్వారంబుతెరవంగ । ధగధగలాడుచు
కలకలనవ్వుచు । కేకలువేయుచు । శిరిగుల్కుచున్నట్టి । శ్రీలక్ష్మిదొర
కంగ । బాలనుయెత్తియె । మురిపెముతోముద్దాడి । నగరు కేతెంచె వ
నితలకుయివ్వంగ। సంతోషముపొంది । రమణిబాలింతయు । పురుడును
తాగడపి భారసాలయుజేసి సీతయనునామంబు స్థిరముగా చేయించి
దశదానములుచాలు ధరణిసురులకుజేసి పరిచారికులబెట్టి పణతిసితా
బెంచి। శివవిల్లువంచితే సీతనిత్తునని స్వయంవరముచాటింప కౌశికు
నిజన్నంబు ఖరధూషణాదులు । క్రతుదగ్ధంబుచేయ।అందుకోపగలేకఅ
యోధ్యమనవెళ్ళి । దశరథునిదీవించి । యుద్దరూరక్కసులు । అక్కడా
న్నాక్రతువు॥ పదిటకలసివారు ॥ పారిపోతున్నారు ॥ పట్టుపడరెవ్వరికి।రా

మలక్ష్మణులను । రంగుగానాకిమ్ము॥ వారిద్దోడుకపోయి అసురులా వధి యించి । జన్మంబు చేసికొని చిన్నలాతోడ్కొని చయ్యనను జనత్తు అంతట మహారాజు ఆలోచనలుచేసి శాపంబు యిచ్చునో కొట్టునో తిట్టునో కోపించునో తనలో తాదలచి రామలక్ష్మణులు బిలచి రా జరుషి వెంటనూ వెళ్ళుమని సెలవివ్వరుషితోడవారేగి రాక్షసాదులపరి మార్చీ క్రతువునూ నెరవేర్చె మునియుసింతసమంది బలాది బలముల ను రెండు బాణములిచ్చి జనకుడున్న చోటున నున్నది చూ చిపోదమని మిథిలకుయేగంగ జనకుడెదురుగవచ్చి ఆతిధ్యములు యిచ్చి అల్లునిపూజించ అఖలరాజులుచూడ శివచాపములువిరువ సీతనిత్తునన శ్వయంవరముచాటించ దశరధునికప్పుడు లేఖలు వ్రాయంగ బంధు పరివారముతో కాలుబలంబుతో కల్యాణమునకు రాగ సీతయు మాళ విడూర్మిళశతకీర్తి నలుగురు కన్యలను ఆజనక మహరాజు యినవంశజుని యొక్కనలుగుర సుతులకు నాతులను తాయిచ్చి పరిణయం చేసియు పసుపుకుంకుమపళ్ళు పాలకీఏనుగులు పానుపులు పతకములు మణులు మగువలకిచ్చి మగుడింపగానుంకు సంతసంబుతో కదలి వచ్చుచునుం డ పరశురాముడు వచ్చి పరమాత్మునితోడ ప్రబల యుద్ధము జేసి ప్ర ణతుండయియేగంగ పట్టముకువారుజేరి పతులుసతులుంకలసి వైభవ ముతో నూరేగి అయోధ్యలోపల అంతఃపురమందునా ఆనందమున నుండె యితూకునీకధలు యిలలోను స్మరియించుచుందులకు అందరియెడ లేగనిసంపదలు విష్ణుదేవుండిచ్చి మరిమరిసంపదలు మహదేవుడిచ్చును.

సంపూర్ణము.

శ్రీ రాజేశ్వరి ముద్రానిలయము, రాజమహేంద్రవరం, 1949

డబ్బా 4—0—0 అర డబ్బా 2—

శుభమస్తు - అవిఘ్నమస్తు

కుశలవుల యుద్ధము

ఉత్తర రామాయణము—యుద్ధకాండము పాట.

చంద్రమాణిక్యాల మేడలోపలనూ, యింద్రనీలమ్ములు యింపుతో మెరయా, యింద్రనీలా వజ్రమాణిక్యములూ, పచ్చలు కెంపులు గోమేధికములూ, చిలుకలు హంసలు పావురమ్ములూ, పుష్యరాగమ్ముల పాన్పుపైనా, చంద్రకాంతపు శయ్యయందునా, పగడపుకోళ్ళ మంచంమీదా, పట్టుపరుపులూ పరిమళమ్ములూ, బాలీసులు తలగడలనుంచిరి, హేమవింజామర్లు నేర్పుతో వినరా. భక్తితో లక్ష్మణుడు పాదములొత్తా, పవళించిరీ శ్రీరాఘవులూ, అతిభోగనిద్రింపుతూవుండే, సతిరాజేశ్వర్లు ముగ్గురువెళ్ళి వెళ్ళికన్నుల ముందరనిలచీ మీధనములకూ మీగుణములకూ, కర్తలమయ్యేటి పుత్రులమనిరీ, రావణమాయలు మీరెరుగుండి, అపవాదములూ మాసీతకువేసి, అడవులలో చంపపంపితిరా, మీ వాక్యములు తప్పనీ తమ్ముడూ, అప్పుడు ఖడ్గమునుఅంకించే, సత్యవాక్యములుగలిగిన సీతబాలలు, పెరుగుతూవున్నామనిరీ, తబము జేసి మీతల్లులకంటె, అయోధ్యరాజ్యం బేలితిరీ, తపములేక మాతల్లికంటే, అరణ్యగృహమాయెను మాకూ పళ్ళుఫలములు భుజింపుచూను, యీరీతిని నున్నామనిపలికే, సీతల్లులకూ మొగులమనుచూనూ, పెరుగుచున్నాము కానలఅనిరీ, ఆ పలుకులు విని. శ్రీరాఘవులూ, అదరిపడుతు దిగ్గునతా లేచే, పాదములొత్తెడి తమ్మునిపిలిచీ, స్వప్నమాయేతమ్ముడా యనెనూ, ఆ పలుకులువిని శ్రీలక్ష్మణుడూ యేమిస్వప్నమో యెరింగించుమనెనూ, వదీ

తనయులూ ముగ్గురువచ్చీ, కన్నులాముందరా నిలచీ. మీా ధనములకూ మీా ఋణములకూ, కర్తలమనియేటి పుత్రులమనిరీ, రావణమాయలు మీారెరుగుండీ, అపవాదులు మాకీతకువేసీ, అడవులలో చంపా పంపితిరా, మమ్ము జేసినదంతా మీాకున్నులనూ. జేతుము చెయ్యక మానము అనిరీ, నీయబ్బ నీతాత మగుచూ, పెరుగు చున్నాము కానరాఅనిరీ, ఆపలుకులువిని శ్రీలక్ష్మణుడూ చిరునవ్వునవ్వేకుచిత్త మునా, కలగన్న చోటను గంపనింపుతురా, కలవిజయుగునురా ఘనరాఘవులూ, నేకన్నకలలూ కల్లలుకావురా, కలవిజయువు రాతిమ్మోడాయనెనూ, అశ్వమేధయాగంచేసిన కాని, యిటుపయిని యిహపరములు లేవో అనుమానమ్ములు తీరవుగనుకా, ముందర కార్యం తెలియుగ రాదూ, తల్లీతనయులు తల్లడిల్లుతూ, తిరుగుతూవుండిరి వనములలోనూ, అశ్వమేధయాగమ్మును జేసీ, ధారపోసెదా తనయులకనెనూ, అశ్వంయెట్టి యాగమెట్టిదో అడుగుమనిరీ వసిష్టునిపిలిచీ. ఆపలుకులువిని శ్రీలక్ష్మణుడూ, అతివేగమ్మున లేచెను తానూ, హనుమంతునిపిలిచీ వేగమునా, వసిష్టునితోడుకు రమ్మనెను, వసిష్టాదులూ వామదేవులూ, వచ్చి కూర్చుండిరీ మహామునులంతా, వచ్చినమునులనుచూచి రాముడూ, వందనమ్ములూ వారికిచేసి, ఆలోచించుకు శ్రీరాఘవులూ, అప్పుడు వసిష్టుల కిట్లనిరీ, రావణుచంపిన బ్రహ్మహత్యలూ, పోకవున్నవి రాములనుదుటా, అశ్వమేధయాగం జేసినగాని, యిటుపయినా యిహపరములు లేవూ, అనుమానమ్ములు తీరవుకనుకా, ముందం కార్యం తెలియుగరాదూ, అశ్వంయెట్టిదో యాగమెట్టిదో, స్నానం యెట్టిదో తెడయకచెవుడీ, సతిలేనిస్నానంవొప్పదూ, సతిలేనిదానం వొప్పదుఅనిరీ, యేకపత్నీవ్రతుండను తాను, ప్రాకటమునకు ప్రాణాగ్నివి తాను, మారువివాహమొందనితానూ, యేలాగున యాగంబయ్యే నీజనకపుత్రికతో సమమైనట్టి, కనకపుబొమ్మను గావించుమనిరీ, పోరుకొల్వగా పసిడిసీతతో, స్నానభూదానములు చెయుగావచ్చో

మంత్రశాస్త్రమ్ములు హోమగుండంబులు, జరుపగవచ్చును అని [illegible]
రంతా – పలుకులువిని శ్రీరాఘవులూ – ఔరశమ్మ్కడ అనితాబిలిచీ
కనకపుసీతను గావించుమనెను – వూరవూర కంసాల్లను బిలిచీ తీరగు
బంగరు తూనికబట్టి – బాగుమీర పటములు బెట్టించీ – బంగారపు
సీతను జేయించీ – ప్రాణప్రతిష్ఠలు జేసిరి దానికి – జానకనుచు నామ
మ్ములుపెట్టిరి – పలుకుచుండగా బంగారుసీత–బంగారు మేడ లోపలనూ
చిత్తరువులు గాయించిరి – అపుడూ రత్నపుమేడల రంగవల్లులూ –
రమణులిద్దరూ రాసిరి అపుడూ, సూత్రానసున్నము ధవళించువారూ
నేత్రాల కైవత్తులేసేటివారూ తెల్లని ఆకులేరేటివారు – బొడ్డుమల్లెల
పోగుచేసేటివారూ – నిండుకడవలు తెచ్చి నిలిపేటివారూ – కస్తూరి
కళ్ళా చల్లేటివారూ – ముత్యాలముగ్గులూ పెట్టేటివారూ – రత్నాల
రంగవల్లి రాసేటివారూ – మాణిక్యాలదివ్వె లెట్టేటివారూ – మకర
తోరణాలు కట్టేటివారూ, కౌశల్యమహాదేవి నగరువాకిటనూకనకపు
తోరణాలు కట్టేవారూ – కైకమహాదేవి నగరువాకిటనూ వజ్రాల
తోరణాలుకట్టించెరాజూ – సుమిత్రామహాదేవి నగరువాకిటనూ సువ
ర్ణంపు తోరణాలు కట్టించెరాజూ, వణశిరో బ్రహ్మపుత్రనయి వాకిట
నూ, ప్రయత్నాన తోరణాలు కట్టించెరాజూ, ఆయజ్ఞశాలలా పందిళ్ళ
లోనూ, అందముగ తోరణాలు గట్టించెరామూ, కలకలమనుచూ
యజ్ఞశాలలూ, రవ్వాలతోరణాలు కట్టించిరపుడూ – పచ్చనాకులూ
పందిళ్ళువేసిరీ, హెచ్చుగ నవరత్నములు మెరయా, దిగ్గజమ్ములూ
జేజమ్ములునూ మాణిక్యస్తంభమ్ములు వెలగగనూ, వజ్రాలవాకిళ్ళ
లోపలా, దొడలపై గోమేధికములురాసి, లక్ష్మీకటాక్షము రాముడి
వందరూ, అలంకరించిరిఅయోధ్యంతా, అంతలోను, శ్రీరాములప్పుడూ
అక్కసన్నిధికి తానే తెంచి – అక్కగావింటివ వొక్కటిమనవి – మనవి
చెప్పెదా వినుమీయక్కా, పుట్టింది మొదలుకు యెన్నడునూ, వస్వప్న
మెరుగగన అక్కరాయనను – పతి రాజు లిద్దరూవచ్చి వచ్చి

తనయులూ ముగ్గురువచ్చీ, కన్నులాముందరా నిలచీ. మీ ధనములకూ మీ రుణములకూ, కర్తలమనియేటి పుత్రులమనిరీ, రావణమాయలు మీ రెరుగుండీ, అపవాదులు మాకీతకువేసీ, అడవులలో చంపా పంపితిరా, మమ్ము జేసినదంతా మిన్నకలనూ. జేతుము చెయ్యాక మానము అనిరీ, నీయబ్బ నీ తాత మగుచూ, పెరుగు చున్నాము కానరాఅనిరీ, ఆపలుకులువిని శ్రీలక్ష్మణుడూ చిరునవ్వునవ్వుకుచిత్తమునా, కలగన్న చోటను గంపనింపుతురా, కలనిజమగునురా ఘనరాఘవులూ, నేకన్నకలలూ కల్లలుకావురా, కలనిజమవ్వరాతమ్ముడాయననూ, అశ్వమేధయాగంచేసిన కాని, యిటుపయిని యిహపరములు లేవో అనుమానమ్ములు తీరవుగనుకా, ముందరకార్యం తెలియుగ రాదూ, తల్లీతనయులు తల్లడిల్లుతూ, తిరుగుతూవుండిరి వనములలోనూ, అశ్వమేధయాగమ్మును జేసీ, ధారపోసెదా తనయులకనెనూ, అశ్వంయెట్టి యాగమెట్టిదో అడుగుమనిరీ వసిష్టునిపిలిచీ. ఆపలుకులువిని శ్రీలక్ష్మణుడూ, అతివేగమ్మున లేచెను తానూ, హనుమంతునిపిలిచీ వేగమునా, వసిష్టునితోడుకు రమ్మనెను, వసిష్టాదులూ వామదేవులూ, వచ్చి కూర్చుండిరీ మహామునులంతా, వచ్చినవారలనుచూచి రాముడూ, వందనమ్ములూ వారికిచేసి, ఆలోచించుకు శ్రీరాఘవులూ, అప్పుడు వసిష్టుల కిట్లనిరీ, రావణుచంపిన బ్రహ్మహత్యలూ, పోకవున్నవి రాములనుదుటా, అశ్వమేధయాగం జేసినగాని, యిటుపయినా యిహపరములు లేవూ, అనుమానమ్ములు తీరవుకనుకా, ముందం కార్యం తెలియుగరాదూ, అశ్వంయెట్టిదో యాగమెట్టిదో, స్నానం యెట్టిదో తెడయకచెవుడీ, సతిలేనిస్నానంవొప్పదూ, సతిలేనిదానం వొప్పదుఅనిరీ, యేకపత్నీవ్రతుండను తాను, ప్రాకటమునను ప్రాణాగ్నిని తాను, మారువివాహమొందనితానూ, యేలాగున యాగంబయ్యా నీజనకపుత్రికతో సమమైనట్టీ, కనకపుబొమ్మను గావించుమనిరీ, పోరుకొల్వగా పసిడిసీతతో, స్నానభూదానములు చెయుగావచ్చా

మంత్రశాస్త్రమ్ములు హోమగుండంబులు, జరుపగవచ్చును అని బలికి రంతా — పలుకులువిని శ్రీరాఘవులూ — ఘోరశమ్ముకద అనితాబిలిచీ కనకవుసీతను గావించుమనెను — వూరవూరి కంసాల్లను బిలిచీ తీరగు బంగరు తూనికబట్టి — బాగుమీర పటములు బెట్టించీ — బంగారవు సీతను జేయించీ — ప్రాణప్రతిష్ఠలు జేసిరి దానికి — జానకనుచు నామమ్ములు పెట్టిరి — పలుకుచుండగా బంగారుసీత—బంగారు మేడ లోపలనూ చిత్రమువులు వ్రాయించిరి — అవుడూ రత్నవుమేడల రంగవల్లులూ — రముఖులిద్దరూ రాసిరి అవుడూ, స్తోత్రావసున్నము ధవళించువారూ నేత్రాల కైవత్తులేసేటివారూ తెల్లని ఆకులేరేటివారు — బొడ్డుమల్లెల పోగుచేసేటివారూ — విండుకడవలు తెచ్చి నిలిపేటివారూ — కస్తూరి కళ్ళా చల్లేటివారూ — ముత్యాలముగ్గులూ పెట్టేటివారూ — రత్నాల రంగవల్లి రాసేటివారూ — మాణిక్యాలదివ్వె లెట్టేటివారూ — మకర తోరణాలు కట్టేటివారూ, కౌశల్యమహాదేవి నగరువాకిటనునూకనకవు తోరణాలు కట్టేవారూ — కైకమహాదేవి నగరువాకిటనూ వజ్రాల తోరణాలు కట్టించెరాజూ — సుమిత్రామహాదేవి నగరువాకిటనూ సువర్ణంపు తోరణాలు కట్టించెరాజూ, వణశిరో బ్రహ్మపురనరు వాకిటనూ, ప్రయత్నాన తోరణాలు కట్టించెరాజూ, ఆయజ్ఞశాలలా పందిళ్ళలోనూ, అందముగ తోరణాలు గట్టించెరామూ, కలకలమనుచూ యజ్ఞశాలలూ, రవ్వలతోరణాలు కట్టించిరవుడూ — పచ్చనాకులూ పందిళ్ళువేసిరీ, హెచ్చుగ నవరత్నములు మెరయూ, దిగ్గజమ్ములూ జేజమ్ములునూ మాణిక్యస్తంభమ్ములు వెలగగనూ, వజ్రాలవాకిళ్ళ లోపలా, దొడలపై గోమేధికములురాసి, లక్ష్మీకటాక్షము రాముడి వందరూ, అలంకరించిరిఆయోధ్యంతా, అంతలోను, శ్రీరాములప్పుడూ అక్కసన్నిధికి తానేతెంచి — అక్కగావింటివ వొక్కటిమనవి — మనవి చెప్పెదా వినుమీయక్కా, పుట్టింది మొదలుకు యెన్నడునూ, ఏస్వప్నమెరుగన అక్కరాయనెనూ — పతి రాజు లిద్దరూవచ్చి వచ్చి

కన్నులముందర నిలచీ - ఆడినమాటలు అన్నీ తెలిసీ, అక్కాయేమి ఆలోచలనెను - గర్భిణిస్త్రీయని కనికరించకా, వధియించా వనముల కంపిస్తి - తల్లితనయులూ తగుశోకమునా వనములలో తిరుగుతూ వున్నారూ, అశ్వమేధములు అమరగాజేసి ధారబోసెగా తనయుల కనెనూ, అశ్వమేధయాగం చేయవలెననుచూ ఆలోచిస్తివి అక్కరో నేనూ - అశ్వమేధయాగం చేసితెగాని యిటుపయిన యిహాపరములు లేవూ, - ఆపలుకులు విని శాంతయప్పుడూ వినవట్లుగ తానూరుకొ నెనూ - ఆవలకార్యం చాలగగలమూ, యతివేగమునా పోవలెనేను ఆలోచించి అక్కరో నీవూ, తెలవియ్యవే నీవు శీఘ్రముగానూ - తప్పక చెయ్యమిరాఘవయిప్పుడూ, బిరుదులు చెప్పగవచ్చెదనేనూ, ఆపలుకులు విని శిరసంటుటకూ పిలువమనిరి శాంతను రాఘవులూ - ఆపలుకులువిని శ్రీలక్ష్మణుడు, యక్కసన్నిధికి తానేతెంచి - పసిడిసీతకు శిరసంటు టకూ రమ్మనె రాములు యక్కరో నిన్ను - ఆపలుకులువిని శాంత అప్పుడూ లక్ష్మణుతో తాసిట్లనిబలికె - రామలక్ష్మణులు మీరువుండగా మాకెందుకు యీ యాగడము లనెనూ - యున్నదమ్ములు ఆలోచన కుండగా మాకెందుకు యీ యజ్ఞములనెనూ - ఆలినియడవుల చంప పంపేటినాడు, యడిగెరాము వొక్కమాటయినా, జానకినడవులకును బంపుతూ, చెప్పినేరాముడు సనతో టయినా - జానకియేమని యన్నది యంటే, యేమియెరుగనని యుంటివిగానీ - సుఖముగజానకివున్నదిఅనుచు చెప్పితివ లక్ష్మణవొక్కనాడైన - ఆరగించగామడలుతువుంటే, అక్క రోవద్దని యంటివినీవూ, వనములలోపల నేమీ, అతిక్లేశమ్ములు బడితేనేమీ - జానకితనయులు సుఖమునయుంటె, అంతేచాలునిక ఆవలకేగూ - ఆపలుకులువిని శ్రీలక్ష్మణుడు, అన్నదగ్గరకు తానేతెంచి యెవరినిపిలిచినావత్తురుగానీ, యక్కనుపిలిచితె రాదనిబలికే, అందరు యెందుకూ లక్ష్మణయిపుడు, మనమే చాలునూ అనె రాఘవులూ

భమిడిగిన్నెలా తైలముబట్టుకూ, అరుంధతి చనుదెంచెను శీఘ్రముగా అడ్డమొచ్చి శాంతయువును, యరుంధతితో తానిట్టుల పలికె సీతకుజలకం బార్చినవెనుకా. రాముని శిరసంటగ చనుదెంచు, సంపెంగ తయిలం చేతబట్టుకూ, జానకీశిరసంటిరి రాఘవులూ, రామలక్ష్మణులు నలుగురు పెట్టిరి, పన్నీటజలకము లార్చిరియువును, చెంగావిచీర గట్టించిరి, సంపెంగ తయిలం చేతబట్టుకూ, యరుంధతి శిరసంటెను రాములకూ, వుత్తరతట్టున వన్యాశ్రమమున, పుత్రులు సతి మీా కున్నారనెనూ, యని దీవింపుచు యరుంధతితానూ, వచ్చి కస్తూరి నలుగులుపెట్టె, ముత్యాలముంతలు ముంచివ్వగనూ, మజ్జన మాడిరి శ్రీరాఘవులూ, చలువచీరెల మేనతళ్ళొత్తిరి, సాంబ్రాణిధూపమ్ములు వేసిరీ, ముఖమునవళిదీర్చుచు రాజతిరుగ దిటచూర్ణపు రేఖలుపెట్రీ. శిఖవేసెను శ్రీలక్ష్మణుడు, శిఖపయిపువ్వుల బంతులుచుట్టె, మల్లె మొగ్గలు సంపెంగలనూ, యందమయిన ఆభరణములనూ, అలంకరించిరి శ్రీరాములకూ, మంచిగంధమూ యలదెనులక్ష్మణుడు, మల్లె పువ్వులు ముడిచెను లక్ష్మణుడు చతుర్భుజమ్ములు చక్కగదెచ్చి చేతులనుంచెను శ్రీలక్ష్మణుడు, పట్టుపీతాంబరము బట్టుకువచ్చి కట్టి పెట్టెను శ్రీలక్ష్మణుడు, కలశములతో ఉదకంబట్టుకూ, కనకపు జానకితోగూడాను, యేకాదశి శుభముహూర్తమునా, శాలాప్రవేశ మయ్యెరివారు, కనకపుపీటలు వరుసగవేసి గూర్చుండిరి జానకీరాఘవులూ, భోరుకొల్వగా పసికసీతతో, స్నానము పానము లొనరించి రవును, ఆవుపెయ్యలు ఆవిప్రులకూ, గోదానా భూదానము లిచ్చిరీ, యన్నదానమ్ములు సువర్ణదానమ్ములు, యశ్వదానములు చక్కగ జేసిరి, వస్త్రదానములు వరుసగ యిచ్చిరీ, కోట్లకొలదిగా గోవుల నిచ్చి, అంగదు యపవంబట్టుకొనూ, బేరిగుబ్బగొడుగూ భరతుడు బట్టా, ధనుర్బాణములు సౌమిత్రిబట్టగా, చామరమూ శత్రుఘ్నుడు

బట్టా, సూర్యచంద్రులూ వింజామర్లు విసరగా, సూర్యపటము సుగ్రీవుడుబట్టా, యేకాంత స్థలమున విభీషణుండు, హనుమంతుడు అడుగులు వత్తగాను, జాంబవంతుడు జేరి కొలువగా పరమమునీంద్రులు సేవలుచెయ్యా, కొలువుపై కూర్చుండిరి రాఘవులు, అశ్వము యెట్టిదో ఆ వృత్తాంతమూ, అడుగుమనిరి వసిష్టుని పిలిచి నలుపూ చెవులు నల్లవారనమ్ములూ, తెలుపుకాళ్ళు దీర్ఘవుతోకా, పదికోట్ల తురంగములతోను, బంచకళ్యాణిని బట్టుకుతెచ్చి, పట్టుకోలేరెంతటివారైనా, పదివేలైతే వట్టుకువచ్చిరి, బిరుదులు యేవిధమున రాయగవలెనో, పిలువమనిరీ శాంతను రాఘవులు, ఆపలుకులు విని శాంత నవ్వుతూ, ఆనందమ్మున పొంగుతువచ్చి, కౌసల్య నీరశేఖర్ల గన్న తల్లి, యఖిలేశనందగురుడు, ఆనందగురుడు, అసత్యానందనుడు ఆయత్నపరుడు, యహల్యాపావన యంబుధిబంధన, వాలి మర్దనా వారధి ఘనుడు, సేతుబంధనా చలనాయకుడు, రాక్షసాంతకా రావణవైరీ, శిష్టరక్షకా సీతాసమేతుడూ. శివభంజనలోకాధీశ్వరుడు దశరథతనయుడు జనకునల్లుడు, పుండరీకాక్షుడు పురుషోత్తముడు, వీరు రఘుపతి విడచినహయమూ, ధీరులు శూరులు యగు సాహసులు, బట్టికట్టిపోరాడి గెలిచితే, యిచ్చెమూ మా యయోధ్యపురమూ, బట్టలేరు యెంతటివారయినా, మా యశ్వమ్ముకు మ్రొక్కగవలెను, మా పురములకూ మగిడిచనుదెంచి, యాత్రకతువులు యజ్ఞములుచూచి, హరి యర్చనములు యివ్వగవలెను, మాకు శరణుజొచ్చగ వలెననిరీ, అని యక్షరమున ఉత్తరంబంది, వరనాథుడా బ్రతికవ్రాసే, భమిడిపర్తి కథా పసుపురాసిరీ, యశ్వలలాటా న్నమరగగట్టి, యశ్వము వెంటా యెవర్నంపగ వలెను, యడిగిరిగా శాంతను రాఘవులు,హోహోయీ శతృఘ్నుడనీవు, నీవుపోయి సౌధాకమ్ములను, రాజులను హతమార్చియయునాను, మనయస్వమ్మను తోడుక గమ్మా, ప్రేమతో శత్రు

ఘ్నుని పిలచి, చేరదీసి కౌగిటను చేర్చుకొని, హాయము వెంటనే తర్లుమియనుచూ, శలవిచ్చెను శత్రుఘ్ననికపుడు, అతిదూరమ్ముల కంపెదననుచూ, ఆలోచించిరి శ్రీరాఘవులు, దావలుబూరలు టమటమ్మలను, ధవళశంఖులూ దాళపుజోళ్ళూ, వెండిరధమ్ములు కంచుయీటెలు, వెండాయుధములు భమిడికత్తులను, కురుచయీటెలు గొప్పకత్తులును, వెండిడాలు కత్తులవారు, నాగస్వరములు చిరితాళములు, తరయినవి పదిటెక్కెమ్ములను వేడుక వింజామర్లు, విసరగా రధమెక్కెను శత్రుఘ్నుండు. వెనకాల వేయువేల రాణువకదలా, ముందర మూడుకోట్ల రాణువకదలా, రథములు గజములు తురంగములును, కొబ్బలమ్ములు కుమ్మకురాగా, ఆడుదము పాడుదము కదుదామనుచు, ఆటలాడిరా వనచరులంతా, ముప్పయికోట్ల రాణువకదల ముందరయశ్వం నడచెనుయపుడు, నదులును సరసులు నానాదేశమ్ములు, తిరిగెను యశ్వం ద్వీపాంతరములును, సురలు మునులు గంధర్వులును, హరియశ్వమ్మకు మ్రొక్కేటివారూ, హరియప్పనములు యిచ్చేటివారూ, ఆనాటికొస్తుమని యనియేటివారూ, వెంటసహాయం వెడలేటివారూ, యనుచుభుజమ్ములు యిచ్చేటివారు, అక్కడవిందులు జేసేటివారు, గంధమక్షింతలుకడుమోదముతో, ధూపదీపనైవేద్యములిచ్చి, వాయువేగముతో వేగమునా, వడిగలతురంగం పరుగులు పెట్టె, అక్కడగందురు యిక్కడచూతురు, యాకాశమార్గమునా నడుగోయంద్రు. యశ్వముతిరిగిన తెరువదియనుచూ, చూచుచునుండిరి వేడుకతోను, అంతలోను వాల్మీకిమహాముని, యతిదూరపు భూముల కేతెంచె, వనముననున్న సీబాలలకిచ్చి, వరుసతోటివెళ్ళగ చనుదెంచె, యిరువదినాలుగు దినముల కొచ్చెదా, బాలలార పదిలముగమ్మనుచూ, ఆకాశమార్గాని కంటుచుయశ్వం, అక్కడక్కడా లఘువులుజేసే, రంకెలు వేయుచు తిరిగెనుయశ్వం, చూడాయశ్వం

చేరగలేకా మమ్ముగావుమని మ్రొక్కేటివారు అక్కా వాల్మీకి మహా
ముని వనములకు చేరగ చనుదెంచె. పూడిన బూరుగవృక్షముక్రిందా
నిలచెనుయశ్వం నీడనుయపుడు, ఋషిపల్లె గోదావరీ తీరమందును,
గంగగర్భంబున నిలచెనుయశ్వం, కదలీవృక్షముల తరువులనీడలా,
అక్కడతిరుగుతువుంటే, యిక్కడ యీ విధముగ నుండగను, ఆపై
యిక్కడ వృత్తాంతమ్ములు. బరగపతి వ్రతమేషలకేగను, తూరుపుసా
లలో ముఖ్యమైయుండె, మన్మధుడున్నా చందముబోలు, మహాలక్ష్మి
శృంగారముబోలు, యంగద హనుమంత సుగ్రీవులు, జాంబవంతు
సుషేషునులు మొదలగు, నలనీలుడు మొదలుగను, కొలువైకూర్చుండి
రాఘవులు, పోవోయీ యంగదుడా నీవు తపస్సంపన్నులున్నట్టి,
ఋషిపల్లెకునీవేతెంచినపుడు, ఋషులను దోడుకురమ్మనిబలికె, వాల్మీ
కుడు మొదలయిన మునులను, యందర్నితోడుకురమ్మనిబంపె, ఆపలు
కులువిని యంగదుడపుడు, అంతట ఋషిపల్లెకు చనుదెంచె, యల్లం
తట మహామునులనుచూచి, వారియాజ్ఞాయెను యని తాబలికె. యా
పలుకులువిని వాల్మీకుండు, తొందరపొందుతు గొబ్బునలేచె, వాల్మీ
కుల రాకలు జూచుచును, వచ్చిరిగా యీ బాలురు తమరూ, వలదు
వలదు శ్రీరాములకడకు, వద్దువద్దనిపలికెనుతాను, గర్భిణీస్త్రీయని కట
కటమనగా, వధియించ వనములకంపేను, నాటిరాముడుగాడా నేను,
నమ్మరాదు శ్రీరాములయినా, నమ్మరాదు విష్ణుమాయలను, కాయ
కష్టములు కానలలోను, ఆకులునములుచు యడవులలోను, మిమ్ముల
గాంచెను మీ తల్లయితే, యిక్కడికిప్పుడువద్దనిబలికె, వద్దువద్దని యన్ని
విధముల, వాదించినా వచ్చిరిగా యీ బాలకులు, తమమందర వాల్మీ
కులు నడవగను, ముద్దుగబాలలు, వెనుకనునడిచె, రామాయణములు
చంకపెట్టుకూ అయోధ్యాకు కుశలవులేతెంచిరీ, అత్రికశ్యపా యావ

శిష్యులూ, అగస్త్యుడు మొదలుగ ఆ మునులంతా, వసంతకశ్యప వామ దేవులూ, వాల్మీకి మహామునులందరూనూ, అయోధ్యకూ చనుదెంచిరివారూ, అల్లంతట మహామునులను చూచి, నమస్కరించిరి నారాయణులూ, పుత్రపౌత్రాభివృద్ధులమ్మని ఆశీర్వదించిరి ఆ మునులంతా, వ్యాఘ్రచర్మములు వేగ తెప్పించిరి, వేయించిరిగా వాల్మీకునకూ, నవరత్నఖచిత సింహాసనము తెచ్చి మునిమధ్యంబుల రామునకు బరిచె సింహాసనమున గూర్చుండె రాముడు సేనలంత కొలువై కూర్చుండి, సాటిరాజులకు వరసకుర్చీలు, వనచరులందరు గూర్చుండిరిగా, మహామునులును యోగీంద్రులును, మహాతపస్వులును వారందరును. తీర్చిగూర్చుండిరి వాల్మీకులు కొలువా, తమ్ములు మంత్రులు ప్రధానులతోను, తీర్చి గూర్చుండిరి. రాములుకొలూవ్రు, ఆ సమయమ్మునా వాల్మీకుండు, బాలురకూ కనుసన్న చేసె, అన్నతమ్ములు ఆలోచించుకు, అందుకొనిరి తమ రామాయణములు, కుశరాజూ రామాయణము చదువ, లవుడు అర్థప్రసంగముచాయు, ఆ పలుకులువిని శ్రీరాఘవులు, అతియాశ్చర్యంబున అద్భుతపడుచూ, నవరత్నభరణ అంగుళీయకమూ, నాశికంబున వుంచుకు రాఘవులు యింతచక్కని బాలురు యెక్కడా, మునియాశ్రమంబున యెవ్వరుగలరు, విప్రబాలుర వీరూకారూ, క్షత్రియబాలురవలెనున్నారు. విప్రబాలకులు వీరయితేనూ యిట్టిశౌర్యములు ఉండవుయనెనూసూర్యవంశపూ రాజులవలెనేచూడగనూవలె నేవున్నారు, రూపురేఖలుమమ్మబోలు, దేహచ్ఛాయనూ జానకిబోలు, బాహుపరాక్రమమున భరతునిబోలు, క్షత్రియధర్మంమమ్మునుబోలు వెనుపట్టె చక్కదనమంతా, ఒకతీరు జనకుణ్ణిబోలు, బొజ్జతీరు నడకతీరంతయూ, మా తండ్రి దశరథ రాజునుబోలు, కన్నులు మన కౌసల్యనుబోలు, చూపులు మనసుమిత్రనుబోలు, పసనవుమాటలు

శాంశనుబోలు, చెక్కులు మనశ్చతక్కిరినిబోలు, ఊగ్రగముచాలా, వ్రాష్మిశబోలు, మాటలుచాలా మాశవిబోలు, దీర్ఘపుబాహులు నిలపు కురులు, కలువరేకులు కన్నులతీరు, చక్కదనముకే మమ్మల బోలు, చక్కని దేహము జానకిబోలు, పుట్టుబుద్ధులు భూమిని బోలు, పాదమ్ములు యాజానకిబోలు, యిటుయేను అటుయేదు తరములా, అందర్నిబోలిన వారేవీరు, యింతచక్కని బాలురు యిక్కడా, మాని పల్లెలోపల యెవ్వరుకలరో, వాల్మీకముని ఆశ్రమందునా, యెవ్వరి బాలురో తెలియగరాదు, అయిన నా మనస్సున తెలుసుకుంటామను చూ, మనసున తలచిరి. శ్రీరాఘవులు యెవరయ్యా వశిష్టాది వాల్మీక మునులు, విన్నపములు వినమనిబలికె మహామునులును, యోగీంద్రు లును మహాతపశ్శాలురుమీరని బలికే, పలిక్బొంకనీ వారలు మీరు, ఆడితప్పనివారలు గనుక, అన్యాయమ్ములు చెప్పనివారు, అబద్ధంబులు ఆడనివారు సత్యవాక్యపరులుమీరనెను, అబద్ధంబులుబలుకక యిక్కడ వున్నది వున్నట్లుతాజెప్పరు, యింతచక్కని బాలురు యిక్కడా, మీ యాశ్రమంబున యెవ్వరుగలరు, విప్రబాలురుగారు, యెవ్వరి బాలలో మా కెరుగించుడి, యాపలుకులువిని వాల్మీకుంశు, గడగడవణకుతు గొ బ్బునలేచే, వొళ్ళంతా వణకసాగే, శరణుశరణు చక్రధరుడా, సకల జీవితారక్షకాశరణూ, అఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయకా ఆదిమూర్తి మీ కుశరణని బలికే, చప్పన్న విద్యలకెల్లాను, చెప్పవలవిగాదూ శ్రీరా ఘవా, సంగీత సాహిత్యంబుల యందునా, మేరుసుధీరులు వీరనిబలికే మీ రెరుగని దేమున్నదికనుకా, నారాయణ లక్ష్మిదేవి పుత్రులువీరు, మా యాశ్రమందునా కరిగిరి రాఘవా, పెంచుకొంటిమి ప్రేమతోను, తేజోవంతులు రాజపుత్రులు జగతికి చంద్రులు వీరని బలికే, ఆ పలుకులు విని శ్రీరాఘవులు, అతియాశ్చర్యంబున అమృత పడెను, పచ్చబటువుల హస్తము తెచ్చె, నాసికంబున వుంచుకు రాఘ

వులు, రెప్ప వెయ్యకా విప్పికన్నులా, తప్పక జూచెను, బాలవంకా
యిక్కడుండి మనకిరువుగాదనుచు, గ్రక్కున లేచిరి బాలలు తమకు
పచ్చలు జెక్కిన పావలుతొడగి, బంగారు బెత్తంబులు చేతనుబట్టుకొని
అన్నరో అతివేగంబున రమ్మనుచు, యెప్పటి తమనిజపల్లెకు చనిరీ
బాలలు వెళ్ళగ శ్రీరాఘవులు, పరిపరివిధంబుల మనసున దలచె
యిటువంటి బాలలు మాఅయోధ్యపురిలో, యెన్నడు కలుగుదురని
తాబలికె, తనకయితే ప్రాప్తిలేదాయెను తమ్ముల కయినాగలుగరాదా,
ముగ్గురుతమ్ములకు ముచ్చటతీరగా, ముద్దులతనయుల జూచెదనేను
ధరణిజనప్పుడు చంపక వుంచితే, యిటువంటి తనయులు కలుగుదు
రేమో, అని శ్రీరాములు వాడలెనప్పుడు, మెల్లనలక్ష్మణు డిట్లనిపలికె
మించినపనులకు మనసులోపలా, చింత జేసితే కార్యములవునా, విప్ర
బాలురనుజూచి మోహంబు, తగదుసుమీ రాఘవమీకనెను. ఆద
రించె శ్రీలక్ష్మణుడపుడు, అంత బాలలు వేగముపోయి, అల్లంత
టను తల్లినిజూచి, నమస్కరించిరి బాలకులపుడు, దీర్ఘాయువు
గమ్మనిదీవించె, యింతకు యెక్కడికేగితిరి తడవాయెను అనిజానకి
బలికె, అయోధ్యానగరంబు కేగితిమేమూ, అశ్వమేధంబు చూడగ
మేమూ, అయోధ్యదశరథ మహీపతితనయు, అశ్వమేధయాగంబును
జేసే, పిలువగబంపే యీమునులందరిని, వనరుగ వాల్మీకుండే తెంచె
వారివెంట చనుదెంచితిమమ్మా, పోయివచ్చినా వృత్తాంతంబులు తప్పక
తల్లికి తమ రెరిగించ, ముద్దుగ బాలలు ముందరగూర్చునీ, పాలు
త్రాగి లేచిరి వారపుడు, వొకచేత వనంబులకేగుచును, వొకచేతను
ఖడ్గంబులందుకొనీ, వనంబులకు కుశలవులే తెంచి, వనంబులోపలా
తిరుగుతువుండ్రి, పళ్ళుఫలంబులు తెచ్చేమనుచూ, అంతట కుశుడు
తానే తెంచే, మునిబాలురతో ఆడుచు లవుడు, అశ్వంబుముందర నిల
చెను అపుడు, యేరాజుది తురగముయనుచు, బట్టి తెచ్చి కదలించుచు
జూచె, పూసిన బూరుగ వృక్షముమొక్క, బట్టిమించు కదుపుతు

మా అయోధ్యాపురము, బట్టిమాని చంచటు

శ్రీరామచంద్రుడు వేలుదునగను, చెట్టుక్రిందనిలుచుండి

కార్యంబులోను, పత్రికచదివెను బాలుండవుడు, కౌశల్యవీరలు

కన్నతల్లి, అభిషేకనందనుడు అయత్నపరుడు, అసత్యానందనుడు

అనంగగురుడు, లోకలోకంబులు నేలినవాడు, అహల్యాపావన అంబుధి

బంధనా రాక్షసాంతకా రావణవైరి. అసురసంహారుడు అంబుజనాభుడు

ఆత్మరక్షకుడు అవనివిభుడు సృష్టిరక్షకుడు సీతానమేతుడు, శివభంజ

నలోకాధీశ్వరుడు, దశరథతనయుడు జనకులఅల్లుడు, పుండరీకాక్షుడు

పురుషోత్తముండు వీరుడురఘుపతి విడిచిన హాయనూ వీరులు

శూరులు అతిసాహసులు పట్టికట్టిపోరాడి గెలిచితే యిచ్చెదమూ

మాఅయోధ్యపురమూ, పట్టలేరు యెంతటివారయినా, బట్టినవారికి

భాగ్యంబుకలదూ, అర్కవంశంబున వారు మావంశాన బుట్టి

దీనిబట్టుమరా బట్టకపోతే పట్టగలేరు, పట్టలేనిరాజులు యెవరయినా,

మాఅశ్వమ్మును మ్రొక్కగవలెను, మాపురంబులకూ మరిచను

తెంచి మాక్రతువులు యజ్ఞంబులుచూచి హార్యవనంబులు యివ్వగ

వలెను, మాకుశరణుజొచ్చగ వలెననిరి అని ఆక్షణమున ఉత్తర

మందుకు, వరనాగుండా పత్రికచదివే మరిమరి చదువుకు ఉగ్రుం

డవుచు, పెద్దలపేర్లు యివికాబోలనెను, చమురంటుచు మిన్నంటుచు

కోపంబున, బెదరక అతిపుగ్రుండై పలికె బుట్టెను వింతలు భూలోక

మునా యెట్లుగ వినవచ్చె వార్తలను యెందులకు తెలిపెను యీ

కథలనెను కౌసల్యకడు వీరులకంటే, మాజానకి కడు చోరులగనెనా,

అర్కవంశమూ వారిది అయితే, విప్రవంశములు మావే యవునా,

ఒకదేసుతుడై కౌశల్యకును, వీరశేఖర్లకును గన్నట్టితల్లి యిద్దరు

తనయులు జానకికుండి వీరశేఖర్లను కననేలేదా యెంతబుట్టినా యిక

నేవిడువను పంతముతోడుత పట్టెదహాయమూ, కలిగితె కార్యము

నిజమేయనుచు, కన్నులనిప్పులు రాలగనిలిచి, గట్టిగా గాపీనంబును గట్టి, కదలీవృక్షంబుకే బంధించె, యెరుగనివాడూవలెను లవుండు, యెప్పటివలెనే ఆడుతుండే, మునిపిల్లలు మోదముతోను, చూడా యశ్వం జేరగవెరచి, అల్లంతటదూరమున నిలుచుండి, అక్కడక్కడా వృక్షంబులెక్కి, బాలుడయశ్వం బట్టితివేరా, విడువరయశ్వం వేగము అనిరీ, అందరమూ మేమున్న తెరవునా, ఉండుమియశ్వంబట్టకవిడువు అనిపలికిన వారలతో లవుడు, పలికెను శౌర్యము ధైర్యముమించా, ఆనాడు వాల్మీకి మహాముని అక్షరవిద్యలు చెప్పెడివాడు, జపములు తపములు మీకమరించె, క్షత్రియాశ్వమ్ములు మాకమరించే, క్షత్రియ వంశంబుననుబుట్టె మానుదునా, శౌర్యంబులు లేకాజానకి గర్భంబున జన్మించి, మానుదునా శూరత్వంబులనేను, వెరచీయశ్వం విడచుట కిప్పుడు, తపశ్శిరోమణి తనయుడగాను, తపసి శిరోమణి తనయులు మీరు, భూమిజనాధుడ బుత్రుడనేను, యెంతబుట్టినా యికనేవిడువను పంతముతోడుత నీహాయమూను, వద్దువద్దు వలదురా వాదముకూ వచ్చెనుసేనలసంఖ్యలుచూడు, యెన్నివిధంబులా జెప్పినగాని, యెరుగవుబాలుడ యెందుకుయశ్వం, వెరచీయశ్వంవిడుచుటకంటె, వెరవక ప్రాణం విడిచితెమేలు, చస్తేవారిచేతులో చావగవలెను, ఉంటే అయోధ్య యేలగవలెను, వూరికేయశ్వం విడువను నేను, వచ్చిన వారిని గెలువనోపడా, గెలువకపోతే చచ్చెదపొండి, యనుభవించు మని యనుచరులంతా బాలునివిడిచి పోజాలరు వూరకుజూచుచు ఉండిరియపుడు మునులు ఋషులు మెల్లగవచ్చి, చూడాయశ్వంవేగ ముఅనిరి, రాక్షసాంతకుడు ఆరాముడనగను, ఆతనితోపోరగయెవ్వరి తరమూ, వద్దురయశ్వం విడువరయనిరి, వెరచియశ్వం విడుచుటకంటె వెరవకప్రాణం విడిచితెమేలు, ఆదిలక్ష్మిపుత్రులమేమైతే, యుద్ధా

ధ్యారాజ్యం మేమేలుదుమా, యవుడు రాదురు సత్యవతి తనయాలు, ఆదివిష్ణుపుత్రు లవుదురు మీారు, అయోధ్యారాజ్యం మీారేలుదురూ, సందేహంబులు లేవనిరవుడు, మహామునులు ఆశీర్వదించి, మరంబు లకూ వసదెంచిరివారు, యెరుగనివాడుగ మరియు లవుండు, యెప్పటి వలెనే ఆడుతువుంటూ, యశ్వముకొరకై యెవరొచ్చెదరో, యెదురు చూచుచుండెను బాలుండు, సముద్రుడివడ్డు విరిగినరీతి, వచ్చిరికంఖణి సేనలమందీ. యినుతరటంబులు దొర్లించినట్టుగా, చీమలబారుగ కది లిరిసేనా, యెవరుర యశ్వం బట్టినవాడూ, యెంతవాడురా యశ్వం బట్టా, యశ్వంబట్ట ధైర్యముకలదా, మహారాజశ్వం విడువరయనెను యెవడురి యశ్వం విడిచేవాడు, యెంతవాడురా యశ్వంవిడువా, చెప్పకొండి మీారాజులతో పోయా, యడవులలో మేమున్న దెరుగక, యయోధ్యనేలగ గలడారాజు, యశ్వమేధమూ ఆలితోగూడ, అమ రులుమెచ్చగ చెయ్యగలడా, పెరుగుతున్నదీ కావడరాజు, బొందిని విడువక ప్రాణములుంటే, పోరకయశ్వం విడువను నేను, సూర్యచం ద్రులు చుక్కలుతుళ్ళినా, సురకోటిదేవతులొచ్చినను, శృతకోటిచీకటి కమ్మించకా, పూరికెయశ్వం విడుతుననెను ఆ పలుకులు విని హుంకా రంబున, విడువవచ్చిరి వీరులుతమరు, విడువవచ్చిన వీరులనెల్లా, బాల బాహులు తృణముగద్రుంచెను, కొందరిదేహంబులు ఖండించెను, కొందరివక్షంబులు ప్రక్కలించెను, కొందరిశిరంబులు కొమరుగత్రుంచెను కొందరిబాహులు తృణంబుగత్రుంచెను, కొందరివక్కలు చెక్కలుజేసె ను, లేగపెయ్యలలో విహామువలెను, సుడిగుండంబులు తిరుగుతువుండే యిందువదనుడయి బాలుడునిలిచి, యక్షౌహిణిబలంబుల వణచెనుగా, ఝుంకారంబుల చేతబట్టుచూ, హుంకారంబున యిట్లనిబలికె, యికనయినా మీారాజకు మ్రొక్కి, శరణని ప్రాణం కాచుకొండనెను

రవివంశంబు రామదూతలు, ప్రాణంబుల కాశింతురనిరీ, రవి వంశంబున రాముడెవ్వరు, పేరుగొప్ప చాలాగలిగిందీ ఆలినితమ్ముడిచే చంపబంపినా, యశ్వన్నికొలచె బంట్లామీరు, యిటుపోరిడవాడశ్వం నిలిపెను. వనముకు దూతలు చనుదెంచి యప్పుడు ఘణిహారుల్ శత్రుఘ్నునితో జెప్పి, జరిగిన వృత్తాంతంబులు విను రాజాయునిప్రభు డొక్కడు, పట్టెనుహాయమూ యతిఘోరంబుగా, విడువరబాలుడ యశ్వంయుంటే, యక్షౌణిబలంబుల నణిచాడు, దశకట్టిగణ యుద్ధంబు జేసెను, జెప్పతరము కాదూ మాకనిరీ, సూర్యవంశపు రాజులవలెను, చూడగ మీావలెనే యున్నాడు, రూపురేఖలు మిమ్ములబోలు, దేహచ్ఛాయ మీాజానకిబోలు, బాహుపరాక్రమం భరతునిబోలు మితభాషలు సౌమిత్రినిబోలు వోప్పుతో నడక జనకునిబోలువయ్యా రంబులు దశరథుబోలు. శౌర్యంబునకూ మిమ్ములబోలు క్షత్రియ ధర్మం రామునిబోలు, మమ్మాల మిమ్ములబోలిన వాడెంతవాడో వచ్చెనా, శతృఘ్నుడు వాదంబునకు, యెవకురయశ్వం బట్టినవాడు యెంతవాడురా యశ్వంబట్టా, యశ్వంబట్టగ శక్తియున్నదా, విడువర యశ్వం వేగమయనెను, యెవడురయశ్వం విడిచేవాడూ యంతవాడుర యశ్వంవిడువా, యశ్వంవిడవనీ తరమౌతుందా, జెప్పకోర నీయన్న తోపోయా, పండినచేలో పసువుమేసితే, కేవులుగట్టున నిలుచుట గలదా, జపములు తపములు కావురయివ్వి, క్షత్రియాస్త్రంబులు యివ్విసుమ్మనెను, యన్నతమ్ములు యందరొకటయి యయోధ్య రాజ్యం యేలుటగాదు అన్నయాలిని యడవులకంపి, భోగంబులలో ఉండుటగాదు, చెయ్యర మాతో యుద్ధంనీవూ, జెప్పెదవెందుకు పదిభాషలును, అస్త్రవిద్యలు శస్త్రవిద్యలు గురుమంత్రంబులు కూడాగలవూ, మహానీయంబులు మహాతంత్రములు మాటలాడి మాతో గెలిచెదవా, వొకటంటే వొకమాటాడెదవేర వోటాడక

కడతీరదు చూడు ఒకటంటె ఒకటనియెదవేర వోరీ నీపేరెవరో జెప్పర రావణమర్ధన రాము తమ్ముణ్ణి, శత్రువయినవాని శత్రుఘ్నుని, శత్రుఘ్నుడంటే నీవేనటర, నీచేజచ్చిన శత్రువులెవరు, ఆలినితమ్ముడిచే జంపబంపినా యతనికి తమ్ముడవని యనరాదా, చూడితే చిన్నవాడవుగాని, కర్ణకఠోరంబులు బలికేవు, అణుమంతయునాగానీ లేవూ, యింతమాట నీవాడితివి వోరీ, నిన్ను చంపకా విడుతున యింకా నీలకంఠుడు అడ్డంబయినా, ఫాలాక్షుడు నిన్ను బట్టుకున్నను ప్రాణాంబులు తియ్యక మానను, మా ప్రాణంబులు తియ్యకుంటెను మండలాధిపతి తమ్ముడగావు. యాపలుకులువిని శత్రుఘ్నుండు చిరునవ్వునవ్వుతూ యిట్లనెను నీ శౌర్యంబుకు మెచ్చగవచ్చు, యాడినమాటలు వినగా వింక, యెన్నినోములు నోచెనుతల్లి, యెన్నితపంబులు జేసెనో తండ్రి, యెన్నిక నీవంటిపుత్రులుకలగగా, యనేకనోములు నోచెనో తల్లి, బ్రతకామేష్టిలు జేసెనోతండ్రి, బ్రాహ్మణులకు భోజనంబులు పెట్టెను, కన్నదిలాగున మన్నలను, ఎన్నినోములు నోచుచుండగను, అరణ్యంబు గృహమాయెను మాకు, అనేకనోములు నోచికంటెను, అందరివలెనె యుందుము మేమూ, తపంబుజేసి మీాతల్లులకంటె, అయోధ్యారాజ్యం యేలితిరి, పంతంబేలను మాతల్లికంటె, యడవులలోపల ఉండేమేమూ. పప్పునెయ్యి పాయసంబుల మీారారగించితె, పళ్ళుఫలంబులు తింటూమేము, అన్నదమ్ములు నీకెందుకుర, అంతచెప్పర బాలుడవయి యన్నదమ్ములు అందరు ఉంటె, యందరివలెనే ఉందుము మేము, కొందరువనంబుల తిరుగుతు ఉంటె, కొందరు రాజ్యం యేలుతుఉందుము. యేమిటిజాతము బాలుక మీాది, పేరును కులంబును జెప్పరయనెనూ, పేరును గుణంబులు ప్రేమతోయడిగిరి, వివరించితే మా వియ్యమందెదవా, అప్పుడు మా కులగోత్రనామములు తప్పక నీకెరిగింతుపోర, చిన్నవాడవనినీపయి నేనూ, వెయ్యలేకనే చూచితిమిసుమ్మి, నీపయిఅస్త్రం వెయ్యగనాకూ

తోచదు చిత్తం కరుగదు జిహ్వా, చనువుమాను ఇక చాలును పొమ్మని పారిపోరా బాలుడ యికనయినా, పారిపోవుటది బంటుతనమా, చేకొని గార్యము చెయ్యగావలెను చిన్నవాడనని చూడగవద్దు శౌర్యముండంటే మానగవద్దూ, చిన్నలయితేటూ పెద్దలయితేమీ బరతీసిన కత్తులమని బలికె, ఆపలుకులువిని శత్రుఘ్నుండు అహంకారంబున మండుచు లేచె, ఒకటి రెండు మూడు వరుసగా నాలుగూ, అయిదింటను చక్రధనువటు దాల్చె, బాణవర్షములు కురిపించి రప్పుడు నారాయణాస్త్రం నడిమికి వేసె, నారాయణాస్త్రం నడిమి త్రుంచెను, బాలుడిపై బడి మూర్ఛిల్లె. యిక్కడ లవుడూ మూర్ఛపోగనే, అక్కడరణభేరులు శ్రామోగే, చదురుమీద శ్రీరాములుండగా భీతిల్లెను దద్దరిల్లెను అవుడూ, యేమిర లక్ష్మణ యేమోగాని అపశకునంబులు పెక్కులు తోచూ, యెడమకన్ను భుజమదురుచున్నదీ యేమిదో చకా కున్నది మనసూ, కరకర మంటలు కడుపులోపల హాడలుచున్నది మనస్సని బలికె, ఆపలుకులు శ్రీలక్ష్మణుడూ అన్నకు మ్రొక్కుచు యిట్లని బలికె, యుద్ధరంగంబున మన శత్రుఘ్నుండు యేవిధమున నిలచున్నాడో యుద్ధరంగంబున ఉండిరి గనుకా చిత్తం అటువలె తోచెను మీకు, అయితే అయివుండవచ్చు ననుచూ హాడలిరి మనసున శ్రీరాఘవులూ, భూదేవి తన ముద్దుల మనుమణ్ని, పువ్వుల పానువు తిరువైయొగ్గె, అచ్చుమల్లెలూ పాన్పువనెను ఆయువు జీవము అయి నిలుచుంటే జానకి పెట్టిన అంగరక్షలు, యీవిధంబునా జీవనమాయె పడ్డ బాలుని పాలిటికేగి చూచెను, శత్రుఘ్నుడు చోద్యమునా కన్నులు బాహుకాంతులు శౌర్యము ముఖమును మనరఘుపతి బోలితడూ, యితడెవ్వరో మన కెరుగగరాదు రాజఠీవులూ కలిగున్నవిగా, మనపట్నానికి తోడుకు యీ మహారాజుకు చూపింతము అంటె, శాపమిస్తురో యీమునులంతా, ఆలోచించెను శత్రుఘ్నుడూ, కొంతసేపు మనసున చింతించి, బట్టిరథమున

బెట్టుకుచనెను, అయోధ్యకు తోడుకుచను దెంచి పట్నానికి బలివేయు డనెను, బలిపెట్ట బాలుడుగాడయ్యా, పట్నమురేలు బాలుడితడు, పట్నపు రాజని పలికేటివారూ, మూకలు గూడుకు చూచెడివారూ, మునికాంతలతో జానకిదేవి వామన గుంటలు ఆడుతువుంటే ముని సుతులూ లవుడు విధమంతా జెప్పగవిని జానకి మూర్ఛిల్లె, కొంతకు మూర్ఛ అంతట తెలిసి, ఎంతో మందిశోకించగ దొడగె. వడ్డబాలుడి పాలిట కేగీ, గానక వెతుకుచు కనుమూర్ఛిల్లె, కొంతసేపటికి కొమరుగ తెలుసుకూ, శోకించి తలపొయ్యగ దొడగె.

జా న కి శో క ము

కన్నతండ్రీ నినుగన్నట్టి మోహమున లవకుమారా, కన్నులారగనిన్నూ ఏనాడు జూచితి లవకుమారా, ప్రేమతోడుత నిన్నూ పెంచితి నిన్నాళ్ళు లవకుమారా, నయమొప్ప వాల్మీకి మిమ్మాదరించెనూ లవకుమారా, దంతాలు దానిమ్మగింజలనేబోలు లవకుమారా, సంపెంగపూబంతి సొంపైన నాసికము లవకుమారా, పున్నమ చంద్రునిబోలు నీముఖమూ ల॥ అర్ధాచంద్రుని బోలు దిద్దినా నీనుదురూ ల॥ కలువరేకుల చాయాబోలు నీ కనులూ శింగిణి విల్లులబోలూ చక్కని కనుబొమ్మలు ల॥ తుమ్మెద గుంపులా బోలు నీ కురులూ ల॥ శ్రీరాములానూ బోలూనీ చెవులు ల॥ చెక్కిళ్ళుచామంతి రేకులనేబోలూ ల॥ మునిపళ్ళు ముత్యంపుచేరూలనేబోలూ ల॥ నవ్వు తేనవరత్నములురాలూ నీనోరూ ల॥ పలుకూ బలుకు తేనెలొలుకుతూఉండును ల॥ చెరకూ కోలలబోలు చక్క నీ జేతులూ ల॥ చిగురుటాకులతీగెలబోలూ నీహస్తములు ల॥ పెసర కాయలకన్నా సన్నానీ వ్రేళ్ళూ ల॥ అరటి బోదులుబోలు చక్కని పూదొడలు ల॥ మొగలి పొట్టలబోలు చక్కని పిక్కలు ల॥ వింజామరలబోలునూ నీవీపూల కెందామరం బోలు చక్కని పాదములు ల॥ మ్రిపళ్ళకన్న మిక్కిలి మదములు ల॥ అమ్మ

దొరమ్మాని వచ్చుతూ పిలిచేవు ల॥ యెన్నన్ని తలుచూకు యే
లాగుమరుచూను. పాలియ్యమని చెంగూన పైటకొంగట్టేవూ ల।
యెన్నన్నీ ముద్దులా భరియిస్తూ ల॥ పళ్ళుఫలములు తెచ్చి ఆరగించా
మని అందియిచ్చితివయ్యా ల। ఆకలివున్నా అమ్మారో తినుమూ
నీ వాదరించితివయ్యా ల॥ మునికాంతలునిన్నూ ముద్దాడ పిలిచేరు ల॥
తాతాలుయెత్తూకు వేదాలుచెప్పేరూ ల॥ నీయీడువారంతానిన్నాడ
పిలిచేరూ ల॥ సంగాడీ వారంతా చదులాకు పిలిచేరూ ల॥ యెత్తు
కొమ్మనివచ్చి, అడ్డామయితిరిగేవు ల। చంకబెట్టుకొమ్మాని పందళ్ళకెగిరే
వు ల॥ అన్నంపెట్టుమాని ముద్దడగేవ్రా ల॥ పట్నంపుదేవిపలి బాగూ
గాబడవేసి కొవ్వాపిప్పితివయ్యా ల। విరజాజులుముడిచిప్పవద్దంటివి ల।
నినుచూచినట్లుయిక యెవ్వానిని జూడూ ల॥ నీవలె ప్రేమాలునాపయిని
యిప్పుడు యిక యెవ్వారికిగలవుమాతండ్రి, ముఖమునచిరునవ్వూ ము
ద్దూలుకులుకంగా, ముఖముచూపావోయి మాతండ్రి నీముద్దుముఖము
జూపావోయినాతండ్రి, ఘనుడగ్నిసాక్షిగనన్ను పెళ్ళాడే కారడివిలో
దిగవిడిచెమీతండ్రి అష్టకష్టములు అవిమరచి మిముచూచి ఘనత
పొందితినోయిమాతండ్రి, తురగామునుదుటాను బిరుదురాశి భూపతి
తిరిగిరమ్మనిబంపెమీతండ్రి, వెరువాక ఆరాజు విభుడిగుర్రమేల కట్టితి
వోయిమాతండ్రి, మనుజులందరుగూడి మునునాకొరకై మనవిజెప్పిన
వినడామీతండ్రి సురులు రాక్షసులు వారితోగెలిచేరు మీరెంత
కలలోయిమాతండ్రి, జనకూలఅల్లుడు అయిన శత్రుఘ్నునితో సీతా
తనయూడనవద్దమాతండ్రి, దానవాంతకుడయిన రాములతమ్ముడితో
పోరేలకడితివిమాతండ్రి, దశరథాతనయూడుఅయినశత్రుఘ్నుతో జానకి
తనయూడనరాదమాతండ్రి, భానువంశమూనశరణాగతత్రాణబిరుదు
వహించెను మీతండ్రి ఆనాడు కైకమ్మ అడవులకుబంపాగా ఆరావణుడు
చెరబెట్టెమాతండ్రి, ఆరావణునిబట్టి ఆచెరలువిడిపించెమీతండ్రీ, జన
కూని మారుగా మీయడవులలోను మునినిన్ను పోషించె మాతండ్రి

ఆయజ్ఞ తురగము అందిబట్టినీవు యేలాగట్టితివోయి మాతండ్రి, నేరాలు
గూర్చుకు భూమిలో శిసుహత్యచేయఁదలచుచున్నారు మీతండ్రి, అయో
ధ్యవిడనాడి యడవులలోపలా, చంపిరమ్మనిబంపె మీతండ్రి, మీరు
గర్భమ్మునా కలిగియున్నారని, చంపకాదిగవిడిచెపిన తండ్రి, మీరుకలి
గినమీద యీమునులందరూ మిమ్ము పెంచిరోయి మాతండ్రి, మిమ్ము
చూచియితడు తన్నింతో చాలఘనతచేసిరోయి మాతండ్రి, తండ్రి
యేడనినన్ను భయపెట్టియడిగిన, తలయెత్తలేనయితిమాతండ్రి ఎన్నన్ని
తలుచూకు యేలాగుమరుతూను, యేమిచేయుదునోయి మాతండ్రి
అకటాదయయింతైనా లేదా, యేలాశిసువుని కొనిచనిరయ్యో నన్ను
కన్నతండ్రి నాముద్దు లయ్యా, బట్టియశ్వం గట్టితివేలా, నిమిష
మయిన నను యెడబాయజాలవు, యెట్లాబాసిరి లవకుమారా, అతికష్ట
ములు పొందితిగాని, ఆరునెలలు చెరనుంటినిగాని, రాముని యెడబా
సుంటినిగాని, యిట్టికష్టములు యెన్నడుయెరుగా, దడదడ గుండెలు
కొట్టుకొనుచునూ, మోసుకొనుచు నాజానకిదేవి, భూమిపైని పొర్లా
డుచుసీతా, కన్నులువర్షం కురిపించుచును, కలకలకన్నులు మూయుచు
చూచుచు, తనయుడరమ్మని తాబిలుచుచునూ, తనయుని తోటి
తనప్రాణములు, విడనాడుదునని వెడలెనుసీతా, పరుగు పరుగున
నామునికాంతలొచ్చి బట్టలేరు ఆజానకినెవరూ, వణతులపాదమ్ముల
ధూళంతా, కప్పెను జానకిపైనిండానూ, అతికష్టంబులు బడితివేసీతా,
యెన్నికారవములు జేస్తివేతల్లి, సింహవిక్రమా శూరులు యనుచు
యెన్నడుబలికితివె మాతల్లి, బాలలుతిర్గుగాడుతువుంటె నవ్వుకుందుమే
మూలోమేమూ, యెంతపుణ్యమె జానకిదనుచు, జెప్పుకుంటి మెన్న
డునుమేము, నీవులేక నొకనిమిషంబైనా, ఋషిపల్లెగో మేముండగ
లేము, యీబాలుడు నీబాలుడుగాడే వున్నవాడె సీతనయుడు
సుమీమ్మా, యెన్నివిధములా జెప్పినగాని, యేమిపుమానవుజానకి నీవు
తమపై జేర్చుకుతరుణులందరు జానకిచుట్టు నిలచుంసిరిగా మీరం

దరు ముద్దాడు టెన్నడో, తనయుడు తనదరికొచ్చుటెన్నడో, అంత దూరముననే అమ్మాయనుచు, ఆనందమ్మున అరుతువచ్చి బాలచంద్రుడువంటి ముఖము, బాలుడుకోడి యవ్వారిపికజూతు, బాలుడికన్నా ప్రాణమెక్కువా, పట్టుకొకండి మీారనిబలికె, యెంతధన్యురాలో కౌసల్యా, యెంతపుణ్యురాలో సుమిత్రా యెంతటిఘనురాలో ఆకయికా కలకలకన్ని రెరుగరువారూ జన్మజన్మములకయినాగాని శత్రుకోటికి అయినాగాని, స్త్రీలకు యిటువంటి శోకమువద్దు. యకటా దైవము యెంతజేసెనూ, అణగ్రతోక్కెనన్ పాతాళముకు యింతకొచ్చూటా యెరుగను తండ్రీ, పొంగుతుంటి మిమ్మల చూచుకునీ, యేమిసేతునింకెవ్వరుదిక్కూ, యేల్రప్రాణమునిలువుదునయ్యో, యిలపైజన్మించినదే మొదలు, సుఖమెన్నడు యెరుగను మాతండ్రి, అనేకయిడుములుబడితినిగాని, అగ్నిలోపలా జొచ్చితిగాని, అరణ్యమ్ముల యుంటినిగాని, యింతకష్టము యెరుగనుతండ్రి, పగసాధించి బ్రహ్మదేవుడు, బట్టుకుపోయెరబాలుడనిన్ను, బణతులలో పాపాత్మురాలను, పాపపుకడుపునవుడితివియేలా, యడవిలో నాగర్భమునవుట్టి అతిక్లేశమ్ములుబడితివితండ్రీ, బంగారుమేడలోవుండెడినీవ్వా, పల్లెలోపలవుండితివితండ్రీ, పట్టుపరుపులు బవళించెడినీవు, పారుటాకుల బవళించితివి, యమృతాన్నములు భోంచేసేనీవు, ఆకులుఫలములు తింటివితండ్రి, అతిమోహమ్మున పెంచితినిగాని, యింతవచ్చుటా యెరుగనుతండ్రి, మునులు ఋషులు ముని కాంతలందరు, అయోధ్యారాజుల సుతులంటేను, రాజ్యమేలుదురను కొంటినిగా, యాయువుజీవము లేదనియెరుగా, యంతటకుశుడు తానే తెంచి, తల్లిశోకము యెందుకోగాని తమ్ముడుజూడ దగ్గరలేడు, పళ్ళు ఫలములు పట్టుకువస్తే, పరుగుపరుగున యెదురుగవచ్చు, అమ్మ ఖాడు నే తెచ్చితిననుచు, ఆనందంతో యమ్మకుయిచ్చు, యీవేళను రాలేదిది యేమో, యనుచు బెదురుతూ అక్కడికివచ్చు, దరినున్నా మునికాంతల నడుగా, జెప్పిరీ శత్రుఘ్నుడివిధమంతా, అమ్మా నీవు హడలనేటికే,

యిక్కడలవుని యిప్పుడు తెస్తూ, తల్లినీవుశోకింపగనేలే, తమ్ముడులవుణ్ణి విధమున తెస్తూ, తెచ్చినీయెదుటను నిలుపకయున్నా, నత్యుతులకు నేను పుత్రునికాను, ఆనాడు సుమంతుడిచ్చిన ఆనవాలు, ఆయంగుళీయంగా కియ్యవమ్మా. శస్త్రాయుధములు జానకిదేవి, దీవించియివ్వావె అమ్మరో యనెను, ఆపలుకులువిని జానకీదేవి, నప్పుడు బాలుడి కిట్లనిబలికె, వద్దు వద్దు నీవెళ్ళగవద్దూ, నిన్నంపినేనిట్ల నిలువగలేను, యెక్కడ బాలుడు యప్పుడెపోయె, యయోధ్యానీవేమెరుగుదువు, నిన్నుజూచితే నిలువ నివ్వరు, చంపకవిడువరు శత్రువులంతా, యట్లనబోకు యమ్మరోనీవూ, యతివేగమున తోడుకువస్తా, తిరిగియింటికి రానివ్వరుతండ్రి, బరాక్ర మముగల బలవంతులువారు, పసిబాలుడ నీవేమెరుగుదువు, పట్టిగుం తురు నిముషములోను, సాహసులనగా దశరధసుతులు, తమ్ముణ్ణి చంపుట చూస్తినిగాదా, దయాశాలులుగారు యతిరయిన, నిన్నుజం పకవిడువరుతండ్రి, అమ్మాఅడలకయుండవేయిక్కడా, యతివేగముగా వచ్చెదనమ్మా, యెన్నివిధములాజెప్పినగాని, పట్టినపట్టువదలవుతనయా, శస్త్రాయుధములు జానకీదేవి, దీవించియిచ్చెను బాలుడికప్పుడు, తల్లికి మ్రొక్కెను తనయుండపుడు, పాదాలపయియున్న బాలుణ్ణి యెత్తి, కౌగలించుకుతా హడలే, ఆనాడు రాములు వడవులకేగుచు, దల్లికి మ్రొక్కిరి తగనివయమునా, అడుగులపైయన్న తన దనయున్నెత్తి హడలదొడగెను కౌశల్యపుడు, యయోధ్యలోపలవందరాదరించె, ఇక్క డయెవ్వరుతనకనిబలికె, బాలునక్కడకంపి యిక్కడతన కెవరున్నా రనెను, మునులు మునికాంతలు మృగములతోడు, హడలకబంపె యు మ్మానన్ను పులులుగనవు గోరాటవుయడవిని, పదిలముగాపోరా నా తండ్రి, ఘనసింహములు కారుమృగములు, గట్టిగ కూరము కలదుర తండ్రి రథంవెంబడి జాడచూచుకొని, జాడల నడవరతనయుడయనెను యక్కడసాకేతపురి యట్టిదియనుచు, యడుగుతు వెళ్ళరగినయుడనీవూ భూమిదేవినో యాకాశంబా, పుత్రుడుసుమ్మా మీకందరికిజయమునీక

సీతాపతికప్పుడు, దీవించి బాణంబులుయిచ్చె దనియస్త్రాదీవనలు పొందు తూ, యక్కడకదలెను బాలుండపుడు, బాటసారులా దారియడుగుతు రథజాడలవెంబడి నడచుచును, తమ్ముడికనుల చూతునుయంచు ఆజలధితీరానికివచ్చె, యడయడబలుకుతు మతిదలవుతును, చనినడ చెను దేవతగృహములకు, యిదిసాకేతపుర మిచ్చటలవునీ, యేవిధము నవే పొందుదునయ్యో, యంతలోన వొకయంగనవచ్చి, యభిషేకపు జలములకేతెంచె, యీతణ్ణిపోలినవా డతడోయనుచు చూచి యూ మందర నేరగవచ్చె, ఆవూరిలోపల విప్రకాంతలు జలధితీరానికొచ్చె యయోధ్యలోపల యాడువారందరు, చుట్టూరు చూచిరిబాలుణ్ణి యితణ్ణిబోలతడితన్నిబోలు, తేజముచూచితే రాజులవలెయుండె, యెంతచక్కనివాడెకొమ్మా, సీతాసుతు డితడవునోయమ్మా, జానకి సుతుడూ యితడయితేను, జలముపోసే బాలుడుయెవరు, యనిపలుకుచు యతివలందరు. మూకలుగూడుక చూచిరివారు, యేదేశమురబాలుడ నీది, యెక్కడనుం చిక్కడికొచ్చితివీ, యెవరిబాలుడవు యేలవస్తివి కార్యంబులేమిటి చెప్పరయనిరి, అయోధ్యా దశరథరాఘవులా, యశ్వ మేధము చూడగవస్తి, యశ్వంబట్టిన బాలునిజంపి నయోధ్యకు తోడుకవచ్చేరు, బాలునిజాడలు చూచుటకిపుడు, పరగునవచ్చితి నేననిబలికే అల్లడుగో చూడుమిబాలుండు, యభిషేకవు జలములునిలి పేరు, ఆబాలుడు నీవుయేమవుదువుగా, యిరువురొక్క పోలికనున్నా రూ, యన్నదమ్ములూ యవుదుముమేమూ, యాదరించవలె మీరంద రును, మీతలిదండ్రులు యెచటనుండిరి బాలుడవొంటిగవస్తివియేమీ తమ్ముడిజూపించిన తరువాతా, మావృత్తాంతంబు జెప్పెదమీకూ, యనుగొమందర బిందెలుముంచెనూ, వేగంబుగా వెళ్ళమాతండ్రీ, పరుగునబాలుడు వెళ్ళగచూచి, వలవలగన్నీ రొడపడిరివారు, ఆణి ముత్యంబులు రాలినయట్లుకనులజలంబులు గారుతుండనే, బిందెయెత్తి మోకాటినుంచుకొన్న సమయమందును బిందెయెత్తెదమని జేరవెళ్ళె, యతనికీనాస్త్రాయమ్మ వెనీవూ, యాదరించవలె యమ్మరొ మమ్ము,

మేమేరవికులంబున బుట్టితిమూ మా దశరథకోడలు పతివ్రతయయినా, కౌసల్యావ్రతంబులు నిజమైన మా జానకి కడుపతివ్రతయైన, సంగతి సముద్రమొప్పగదాటి, వాలిగిరిమీాటిన యుంగరముఘనా, హనుమంతుడు సీతాకానవాలిచ్చిన, వనరుగకనకవు ముద్రికయునా, తమ్ముజేరి దూరంబు యేతెంచుచు యందున బంధించును యీాశ్వరము యిందన యుంతును మనసెప్పడును, యనవంగుళ్యంబు యందులో విడచి, బెందియెత్తి మందరకవుడు, గిరులువిరగపడ్డభంగిని, మొయ్యలేక తడబడెనప్పుడూ, సింహాన్యాగంబు కడకేతెంచె, తిట్టుకొనుచు చను దెంచెనుతాను,దూష్టపుజీవము గష్టపుజంతువా,పట్టుమనియదకంచు పయి బడబోనే, నంగుళ్యయునకంబు వతనిపయునోకిన, హాయని శ్రీయని వతిడేలేచ, అంగుళ్యమంగుకు వేలధరించుచూ, నాలుగుదిక్కులు చూచెనురాజు, తమ్ముజేరినా దానవనాతిని, కరచరణంబులు గొబ్బున ద్రుంచె, చిట్టినారకమ్మ చీరినట్లుగా, చీరినాడు మందరవప్పుడు, బలిబలి మందర బలిమాకురికీ, బలిపెట్టితినని బాలుడుబలికె, సురులు మంత్రులు ప్రధానులును జూచుచువుండిరి చోద్యంబుగాను, ఆడదానినే చంపితి నన్నుచు, యనుకోకండి మీారందరును, మా యీాడునాడు నా తండ్రి, యీాడదానినే చంపివేసేడని, వంశాచారం దప్పకుండను, నిలిపితి ననుకొండి మీారనెనూ అయినదగ్గరకు తానేతెంచి తలవంచుకు కన్నీరు తెచ్చె, ఆవుకోపంబునా పడ్డలేగచందాము, యీా తెరవాయెను యున్నరొబతుకు అమ్మని కారడివిలోవిడచీ, వొంటిగ వొస్తిన అన్నరో యునెను, తల్లిని యీా కారడివిలోవిడచీ, వొంటివుంచి రాలేదనుచు అక్కడమునులు ఋషులువుండి మునికాంతల కప్పగించితినీ, ప్రాణ వల్లభుడయిన శ్రీరాఘవుడు, సతినాడడవుల చంపబంపెను బతి బాసిన దుఃఖములువిడచి, మరలజూచుకొని మరిచెను అమ్మాయిప్పుడు అమ్మను వొంటిగవుంచి, యిక్కడవుంకుట ఉచితముకాదు, అమ్మ వొంటిగా యడవులలోపల, యెట్లహాడలుతు వున్నదోయనెను యశ్వ ములిప్పుడు వతివేగమునా మనయమ్మకడకు బోదామనిబలికె యశ్వ శాలకేతెంచెనువేగ తొల్లిటి యశ్వంగునుతుగా చూడనక్కరలేద, పె

యైను ఆ యశ్వం యన్నకడకు తావేగమెవచ్చి తోరణ స్తంభమున గట్టించి, శత్రుఘ్నుడు జోదులపైయుండే నక్కడక్కడా తిరుగుతు బాలలు, యశ్వమ్మును వెదుకుతువుండిరిగా యన్నరొయిక్కడవున్నది యశ్వం బతివేగంబున రమ్మనిపిలిచె, తోరణ స్తంభంపై తరువెక్కి అశ్వంవిప్పి బాలుడుదిగెనూ, లేడాయీవూరను యీరాజు రాడా మాతో యుద్ధంబులకూ, సాటిలేకనిండారా యితడూ సేనలేక తా రాడాయనిరీ, చాలలేక తా రాడాయితడూ న్యాయం లేకా రాడా యనిరీ, సాయముకైతే మేమున్నారమూ రమ్మను మాతో యుద్ధముకి రాడయితే యుద్ధానికి, రావలెగానీ మూలనేల దాగున్నాడనిరీ, పతి లేని సతిచందంబునను, దాగియుండుటకు కారణమేమీ మందరచచ్చిన మరివార్తలును, జెప్పుమనిరి శత్రుఘ్నుడితోడను దినవారమ్ము చేసు కొమ్మని, జెప్పమనిరి వొప్పుగ రాముడికి ఘణఘణ ఘణఘణ ఘంటా రవములు, గనకపుగంటలు ఘల్లున మ్రోయూ, యశ్వమ్మును వొకచో టను నిలిపి అయోధ్యంతా చూచిరివారూ, ప్రాసాదమ్ముల చెక్కుటద్ద ములూ బద్దలుకొట్టిరి బాలలుతమకూ, అందమైన మణీరత్నములు కొన్నిట నక్కడక్కడా పారావైచె, కయికనగరుకే తెంచి గక్కునా, మేడలపైని ఆడిరివారూ సకలవిధమ్ముల సందడిచేయుచూ, కేకలు వేయుచు ఆడుతువుంటే పట్నములోపలి ప్రజలందరునూ అతియాశ్చరం బున చూచుచుండ్రి, నగరులోపలా స్త్రీలందరును విఘ్నాంగపడి, నిలు చుండిరిగా మునికాంతలు బాలలు వీరనుచూ, మాట్లాడితె శపింతురు ననుచు, వీరలు శూరులు బలవంతులంతా, వూరికెచూచుచు ఉండిరి వారు, అతివేగంబున పోవలెననుచు, యప్పటి తమ నిజపల్లెకు చనిరీ, జానకిసుతులు అరుగోయనుచు, మునికాంతలుజెప్పిరి సీతకును, అమ్మలార తనకంతటిభాగ్యమా, లతనయుతోడగతి కలుగునతనకూ వొంటితబాలుడు వచ్చెననుచును, యెదురుగ వచ్చెను జానకితాను, యశ్వముతోడుకు ఆడుతుబాలలు, యిద్దరువచ్చిరి జూడవెసీతా, తల్లిజేరి యాతనయులు మ్రొక్కిరి యెల్లరుషులుకాంతలు దీవించా

వచ్చిరివనములకు విచ్చలవిరియగను, మచ్చికకదు హెచ్చరిక కలుగాను, యెదురుకయ్యాముకు యేతెంచిరిగా, మగుడియుద్ధంబుకి మళ్ళిరివారు. యెప్పటికదళీ వృక్షంబునకూ, యజ్ఞోపవీతంబులగట్టిరి యందరచచ్చిన మరి వార్తలును, జెప్పిరిసేవలు శత్రుఘ్నునికి, ఆపలూకులువిని హుంకారంబునా, వచ్చెను శత్రుఘ్నుడు వాదముకు, ఆజాహ్నవీ తీరమందునా, యన్నాతమ్ముడు, వొకజట్టుమరీ, పంచశరంబులు బహుశంఖంబులు దేవదత్తములు ఘుమ్మనిమ్రోయా, యసురుల గుండెలు యవిశమగాలా, శశిముఖులు యుద్ధంబునకు జనిరీ, కొంచక యప్పుడు ఘోరయుద్ధమూ, చింతించకను జేసినవారు లవకుమారుని లావణ్యాము చేతా, చేకొనిలవుడా చాపమ్ముద్రుంచె, జానకిపుత్రుడు జయవీరుండు, దిక్కులేక దివాకరుప్రార్థించె, ఉదయభాస్కరా సకలగుణాకరా, సహస్రనమస్కారంబుల బలికె, మెచ్చిప్రభాకరు డిచ్చినవెనుకా, యచ్యుతుని పుత్రులు వందరిసేన, కాలాగ్నిమిడుతలచందంబునా లవరాజుచేతను గూలిరివారు, శత్రుఘ్నుడు లవుచేతను త్రుళ్ళెను జగములు నల్గడలతల్లడమందె, మూకమామిడి చందంబునను, గిరివలెగూలెను శత్రుఘ్నుండు, శౌర్యశాలి శత్రుఘ్నుండుగూలెనని, గోవిందా గోవిందా యనిరీ, ఆప్రాంతంబున ఆడేటీబాలలు, గోవింద గంతులు వేసిరివారూ, యప్పుడుఫణివార్లు తమపురికేగి జెప్పగవిని రాఘవులిట్లనిరి యెవడూర యశ్వం బట్టినవాడు, పట్టినవారికి నామములేదా, విను మీరాజా విప్రబాలలూ, గట్టిరియశ్వం ఘోరంబుగాను, చూచితె ప్రాయము లేదుగాని, జేసేటియుద్ధము జెప్పగలేము, సూర్యవంశా రాజులవలెను, జూడగవలెనేయున్నారు, మమ్ముబోలెనే వాడిందెవరని మండుచులేచెను, భరతుం డపుడు పోయెదరణ భూమికి వద్దంపరే, పోయెద యింద్రాదులతోటయినా, చొచ్చెద యమపురినెంతదయినను, తెచ్చెద ననుజుని తురంగముతోను భరతుడు పంకజమూర్తి సుతులపయి పదికోట్ల రణభేర్లను వేయించె,

దారులుళూరులు టమటమ్మలను, ధవళశంకలు కాళపజోళ్ళూ, వెండిరధంబులు కంచుయీరాటెలు, వెండాయుధంబులు భమిడికత్తులు, కురుచయీరాటెలు గొప్పకత్తులు, బాకులుబెత్తులు భల్లెంబులను, నాగ స్వరంబులు చిరికాళంబులు తిరయిసవి పదిటెక్కెంబులును, యీట్లు తుపాకులు తెల్లగొడుగులు, వింజామరలు విసరంగనప్పుడు రధమెక్కెను భరతుడు వేగంబునా, పదికోట్ల రాణువతో కదులుమురు, వానరం బులు సేనలు గూర్చుకు, వచ్చెను భరతుడు వాదంబునకు యల్లంతట వచ్చి భరతుణ్ణిచూచి, యన్నకుశిమ్మడు యిట్లనిపలికె అన్నరో ఆ వచ్చేవారెవ్వరుర, యతడేరా భరతు డనగాను. యన్నను వదినను యడవులకంపి, యెన్నగరాజ్యం యేలినవాడు, యితడేగా భరతుడన గాను, తల్లివరమడిగి తండ్రిదినిచంపితె, తగునవిరాజ్యము యేలినవాడు, ఇతడేభరతుండనగాను, పతివరమడిగి పతినిచంపించి, సుతులనడవి కంపెనుకైకా, కైకసుతు డితడేరా యనెను, నంది గ్రామములోవున్న చందము పావాలుతోడుకోకుండాను, పావాలు గుత్తాగొన్నట్టి, ప్రతాపమూ ర్తియితడొనోరీ, ఆపలుకులనువినిభరతుండప్పుడు, యతి పుగ్రుండై యిట్లనిపలికె, యేమిరబాలుడ యితిహాసంబులు, యెగ్గులె రక్క వాక్యంబులెన్నేవు, మేమీవాక్యంబులెన్నేమో, యదృ్భ తంబుగ తెలుపరయిందరిలో, గర్భిణీస్త్రీయవి కటకటమనకా, వధి యించావనములకంపెను, పతివరమడిగి పతిచంపించి, సుతులనడవికె పంపించానూ, మాయన్నను వదినను యడవికిబంపి యెన్నికతో రాజ్యంబు యేలితిమా, పావాలూతోడుకోకుండా, పావాలు గుత్తా గొన్నామా, తల్లివరమడిగి తండ్రినిజంపితె, తగునను రాజ్యము యేలితిమా, మాతల్లిరాజ్యంబు యియ్యగలేమా, జగములుమా తల్లిని జాణవలేమా, యెగ్గులనయిన పనులుయేమిజేసితిమో తేటబరచి తెలుపర యిందరిలో, యనవిని కర్ణకఠోరంపలుకులు వినభరతుడికతి వేడ్కయి దోచె, పాలువుగవిప్రులపోటులకంటె, ఘనముగు కప్పలకాటుకగలదా, బట్టుకుపోయి పారిపోయి వచ్చితె, సిగ్గులెరక్కవాక్యములాడితివి, సిగ్గు

తెరక్కమేము జేసిననేరము యెగ్గులెంచకా తెలపరయిందరికో, నీవంటి రాజొక్కడిక్కడా మిక్కిలిగాంభీర్యములతోను, వెక్కసఝంకారము తోను, యెక్కువయిన పలుకులుపలికాడు, గూలినాడు యటుజూడు మనిబలికె, పడ్డచందముచూడుమనిబలికె, పడ్డతమ్ముణ్ని పాలిటికిబోయిరా మూర్ఛిల్లెను భరతుండప్పుడు, కొంతమూర్ఛ పడియుంతట తెలిసి, శోకించివలపొయ్యాదొడగె, లాగులనడికట్లు యటువిడచి ఇందుకూలి తివా తమ్ముడా, శౌర్యక్షత్రియా ధర్మంవిడచి యిందుకూలితివా తమ్ముడా, ఒరదీసిన కత్తులు యటువిడచి, యిందుకూలితివాతమ్ముడా, యన్నా మనకోసము యజ్ఞంజేసెనా, మరవురాదుర తమ్ముడాయనెను మనతల్లి కయికమ్మ మన్నింతజేసెను, మరవురాదురా తమ్ముడాయనెను రావణాసురునికొట్టిన శౌర్యమూ, యెక్కడపోయెరతమ్ముడానీకు, యిటు వంటిబాలురచే గూలుటకు, యిట్లురాసెనా యీశ్వరుడనెను. నీపలు రాకువలేరబోయిరా, నీవేకూలితివాతమ్ముడా, యనుజుడ వినువంటిగ బంపినందుకు యనుభవించక తీరదుయనెను యనిపరిపరివిధములశోకింప గాపకపకనవ్విరిబాలలుతమకు, యుద్ధరంగమునకూలినవారికియిటువలె నేశోకింతురయనిరి యిందులకేమియుపాయంబనెను పన్నిరుపరువులు తెప్పించి బవళించపెట్టెను శత్రుఘ్నుణ్ని, ఆయుధంబులు చేతబట్టుకు వచ్చెను భరతుండు వాదంబునకు, యకవైకోట్లా అశ్వంబులను యిప్పిం చెద మాయశ్వంవిడువు, యిప్పించేవాడెవడురా వోరి యశ్వ మెవరికి పాలిచ్చునురా, గాబులనీళ్ళను పట్టించెదవా కాకున్న మీతల్లులుగవంగ మిడికావలయునావుంచెదవా, తల్లులాతలపానీవెవడవుర, తగదుర బాలుడ నీకనిబలికె, కడుపతివ్రతలు నీతల్లులనగ, తలప నెవ్వడీతరమువునోరి, సతి వరములచేతా పతిబచ్చెను, పతిజంపిన పతివ్రత తనయుడవు. భరతు డనగకడు ప్రతాపశాలివి, చిన్నలుపెద్దలు లేవగ ననెను చిన్నలుచేతులు పెద్దలూకాళ్ళూ పట్టుకోవలసినవాడవునీవురా, డీకొనిబాలురు దిక్కులు జూచిరీ, చని భరతుడు వారలకిట్లనెనూ, రోగిష్టాక్ష ప్రాయువనరుగ

పిన్నలు, బాలలుతొందరయెందుకుర, యశ్వంవిడచె మాసాకేతపురం బుకి యేతెంచండి, మాయాగంబుచూడా, కమ్మనినెయ్యాకందిపప్పులు యారగింతురు బాలుల్మురండి, ఆపలుకులువిని యాబాలులు చిరునవ్వు నవ్వుతు యిట్లనిరీ, మహారాజశ్రీ భూమండలాధిపతియో, పుండరీకాక్షుండు యజ్ఞంబుజేసె, దధిఘృతమధుదూపంబులతోనూ, భుజియించ గలిగెను మీకనెను, పేరిననెయ్యా పెసరపప్పులు భుజియించగలిగెను మీకనెను, దంతపుచందుగులు తాళ్ళపుజోళ్ళు ధరియించగలిగెను మీకనెను, ధనముపెట్టెలు తగువస్తువులు, సందడితిరుగుతు వుందురు మీరు, మీరన్నామామనవివింటేమా, మీవాక్యములుచెల్లించుతేను, యయోధ్యేలాగలుగుమీకు, ఆన్నిమాదయివుందును యనిరీ. యన్న యాలిని అడవులకంపి అతిభోగంబున వుండిరిమీకు, జున్నులువెన్నలు పాయసంబులు, పాలమీగడలు భక్షించుతును అరమర లేని యన్న కలశంబులు, ఒకహంసకలవారలుమీరు, నొక్కమాటకలవారామీరు ఆపలుకులువిని భరతుండప్పుడూ, యతియు గుండయి యిట్లనిబలికె, యింతసేపుతడవాయెయుద్ధమూ, పట్టరబాలుడబాణంఅనెనూ, యెక్కు పెట్టిబాణంబులుతొడిగి, చక్రధరుడీ తనయులపయివేసే, తొడిగినబా ణంబు విడువనూమళ్ళి, దలచుకొందీ మీయిష్టదైవంబులనూ, దయి వాలనుదలచబనియేమీ, దైవాలకుపుత్రులం మేమూ, సహతుల్యాలము నయివుండగానూ, దైవులడ్డంవస్తురయోరీ, ఓహోహోవనదేవతులార, వొప్పుగ నిలువనిబలిమాయెదుట మట్టియుండలు బాణంబులాయెనూ, మరిమరిబాలలు తమరేవేసె, ముందరసేనలు అడ్డంబుతోనూ, అంతటా కుశుడప్పుడువేసె, గుప్పించిన ముందరభరతుకు వెయ్యానూ, అందరి దాలవుడప్పువేసె, గుప్పించిన భరతుడు మూర్ఛిల్లె, మూకమామిడి చందంబుననూ, మూర్ఛిల్లెనూ కడుచమటలుబట్టె, బాహుపరాక్రమును ఐనీ; భరతుడు గూలెగోవిందాగోవిందా యనిరీ, భరతుడుపడగాపకపక

నవ్వుతూ, అన్నశిలమ్ముడు యిట్లనిబలికె, యికయిద్దరు యున్నారయో
ధ్యలో, రామలక్ష్మణులు వారలయినిరి, ఆకటంబులు ప్రాకటంబులు
జేయుచున్నూ, రఘుకులశరముల రంజిలగ్గొట్టీ, యిట్టివిధంబున పెక్కు
సేనలా, స్రుక్కణచెను కుశుడతిసంభ్రమువ, యున్నసేనలు మూకలూ
బోయి, విన్నవించిరీ రాజశిలమకూ, మేమని జెప్పదుమయ్యా మీకు,
బాలలంటే బాలలుగారయ్యా, పదునాలుగుభువనములలోన్నూ, బాలల
వంటి శూరులు లేరయ్యా, యక్షకిన్నర గంధర్వులకైనా, సిద్ధసాధ్య
కింపురుషులకయినా, యింద్రచంద్రమహేంద్రులకయినా, యిట్టిపరాక్ర
మంబులు చూడగలేమా, మాయాబలములో మంత్రబలములో,
మందులుకలవో తెలియదుమనకి, నరులుకారు వానరులుకారు, సుర
లుకారు యసురులుగారనిరి, జూచితెపిన్నాబాలలుగానీ జేసెడియుద్ధం
చెప్పగలేము, అతిసాహసులు బాలులిద్దరు, బాలులిద్దరు భరతుని
గూలవేసిరీ, వినిమూర్ఛిల్లిశ్రీరాఘవులూ కొంతసేపటికి తెలిసిల్ల
నెన్నూ, శరములశంకర మహిమోగానీ తరచుగ దానవమాయో
గానీ, భరతశత్రుఘ్నుల గూల్చినవారు పరాక్రమశాలులు వారని
బలికె, సూర్యవంశపు రాజులవలెను చూడగమీవలెన యున్నారూ
మమ్ములబోలినా వాడింకెవడో, వెళ్ళర సౌమిత్రివాదముకి, ఆపలు
కులువిని శ్రీలక్ష్మణుండు హరిక్రిమొక్కి తానిట్లుబలికె, పిచ్చికపిల్లపై
బ్రహ్మాస్త్రం, పసిబాలలతో యుద్ధంబేల, సాటిరాజులతో యుద్ధము
గానీ విప్రబాలులతో యుద్ధంబేలా, యెరుగనిబాలలు తెలియని
శౌర్యము యెందుకు రాఘవ మనకనిబలికె, పిచ్చికగుడ్డుపై చంద్రా
యుధమా, శౌర్యము నోపగ యేలను మనకు, యాపలుకులువిని
శ్రీరాఘవులు యతివుగ్రంబున యిట్లనిబలికే తాబోయి సంహారించె
దను, యయోధ్యలో యుండరనీవనెను బాలులబంపుట బ్రహ్మ
యజ్ఞమా, వొంటిగనేనే సంహారింతును, వేలురాణువాయెందుకు య

నుచు, వొంటిగాను వెడలెను సౌమిత్రి, యూరుకోట్లరాణువ జత కూర్చి తియునాతిగ బంపించెనువార్ని. ముందరసౌమిత్రి వెనుక సేన లు బుషిపల్లెకు చనుదెంచిరివారు, యల్లంతట సౌమిత్రినిజూచి యన్నకు తమ్ముడు యిట్లనిబలికె, యన్నరో ఆవచ్చేవారెవరు, యత డేరా సౌమిత్రతనగాను, యన్నకితప్పని తమ్ముడుయితడు, సత్యవాక్య ములు దప్పనివాడు, యితడేరా సౌమిత్రతనగాను, యమ్మనినాడు యడవిలోవిడిచి, మనలను గాంచిన మన్మథుడితడా, శరణుజొత్తమా శ్రీలక్ష్మన్నకి, యుద్ధంజేతమ యన్నరాయనెను, శరణు లక్ష్మణు చెంతకుజేరి, యశ్వంబును పూరికెవిడచెదమా, యటుమీదట యుద్ధం బుచేతముగాని, పూరికేయశ్వం విడువగవద్దు శ్రీలక్ష్మన్నకిచేరి మొక్క దమా, వుచితముగా పూసుకోవద్దూ, నాలుగు నడికట్లు యటువిడచి, వరదీసిన కత్తులటువుంచి, సౌమిత్రిని చేరబారగవచ్చిరివారు భక్తితో ముమ్మారుప్రదక్షిణంజేసి, పాదములపయి వోరిగెవారు, యడుగులపై యన్నతమ్ముని త్రి దీర్ఘాయువు గమ్మని దీవించి కూరిమితో గూర్చుండ బెట్టుకు, మాడపట్టుర్యాఘ్రాణించుకొని, మరికన్నుల జలము తెచ్చె సౌమిత్రి కళ్ళాజలములతోను సౌమిత్రికి పాదంబులు తడిసె వరుసతో మమ్ముల జూడగవస్త్రిరా, వదినెనుకొంపోవస్త్రిరమీరు, యేమిపనులకు యేతెంచిరో యెరిగించండి మాకనిపలికె, ఆపలుకులు విని శ్రీలక్ష్మ ణుడు, యతిదుఃఖంబున యిట్లనిబలికె, మమ్ముగన్న మాతండ్రులార, వనములలోన దాగియున్నార, యయోధ్యరాజ్యం మేమేలగను యరణ్యంబుల వుంటిరమీరు, ఆభోగములు మేమనుభవించితె యతి కష్టంబులు బడితిరమీరు, మమ్ముగన్న మాతండ్రులార మిమ్ముచూడ కన్నులులేవా మాకు, యయోధ్యరాజ్యం మీరేలగను మిము చూడకన్నులు లేవయ్యామాకు, మిమ్ముయడవులా పాలుజేసినా పాపాత్ముండ నేనేసుమ్మి, యూకులు యలములు నమలుతు సీతా

యతిక్లేశంబున మిమ్ములపెంచె పణ్య ఫలంబు భక్షింతును యీ
రీతివున్నారుమీరు, వలదు వలదు శ్రీరామునితో వాదము, గెలువ
లేరుసుమీ బాలురుమీరు, యయిదేళ్ళ వాడు యతడయినా గాశి
కుడు యాగము కాశాడు, వొకబాణముతో వాలినివేసె సుగ్రీవుని
గాచిన సుగుణుండు, యాతనితో బోరగ యెవ్వారితరమూ, రాక్ష
సాంతకుడా రాముడు యనెనూ, రణరంగంబున నిలువగ లేరూ
ఎందుకు హయము విడువండనెను, వెరచి యశ్వం విడుచుటకంటె
వెరవక ప్రాణము విడచితె మేలూ, చస్తేహరిచే చావగవలెను,
వుంటే అయోధ్యాయేలగవలెను, పోతేహరిచేతుల్లోనే బోయెదమూ
స్వర్గలోకంబులు మాకునుగలవు, యుంటె అయోధ్య వుచ్చుకొందు
మూ, వూరికె యశ్వమువిడువము అనిరి, అచ్యుతులకు మేముబుత్రుల
మయితే, అయోధ్యరాజ్యము మేమేలుదుము, యని తనయులు
బలికిన బలుకులను విని లక్ష్మణుడు వీనులమూసె, అవునురు, రామ
రామమూర్తికి పుత్రులు, ఆసత్యావతి తనయులుమీరూ అవునురాకురని
శిరిమటువుంచి, దీవించి వారికి శరములు యిచ్చె, అయోధ్యరాజ్యం
మీరేలుదురు, సందేహంబులు లేవనిపలికె, అందర్ని కూలగవేసిన
వెనుకా, మమ్ములకూలగ వెయ్యండనెనూ, మమ్ములగూల వేసిన
వెనుకా, అశ్వంగట్టుటకు, పోరగనేలా, మిమ్మగూలవేసిన వెనుకా
రాములతో రణయుద్ధంబేలా, అయోధ్యేలా రాజ్యంబేలా యెందుకు
మాకిక యివియన్నియును, సుతులచేతులలో స్వర్గము కలదని
జెప్పినమాటలు శాస్త్రంగలమూ, అన్నవింటె మాకపకీర్తియు వుం
డును, వూలబాణంబున వెయ్యండనెనూ వువుబంతులతో రణయు
ద్ధంజేసీ, వూబాణంబున వెయ్యండనెనూ అల్లంతట హరి సేనలు
జూచి, అదురుతు బెదురుతు యిట్లనిపలికె, శ్రీరాములు సేనలు
వచ్చారూ, హరితోటె అమ్ములు పన్నుదురూ అన్నతో నేరమ్ములు
చెప్పుదురు, అవతలి కేగండనీ తాబలికే తొడపయివున్నా బాలల్ని

దీవించి, చక్కనిచెక్కిళ్ళు ముద్దులుబెట్టి, సరగున బాలలు నాచరి
కంపి సేనలకెదురుగ వచ్చునతానూ, అంతట సేనలు వేగమెపోయీ
లాగులువడికట్లు బిగియించి, వరదీసి కత్తులు చేబట్టి మొనరుకయ్య
ముకు యేతెంచిరిగా, బాలలుబాణములు బట్టగానూ సంతోషించెను,
శ్రీలక్ష్మణుడు, మాటలునేర్పులు సాములుచూచి, సంతోషించెను,
సౌమిత్రపుడు. మనవంశమ్మున మనరాజ్యమ్మున యిటువంటి బాలల
చూడగగలిగె,స్వర్గమునకుమమ్ములనంపినతనయురాజ్యంయేలగగలరూ,
వీరశేఖరుడి తనయులువీరు వీరులుశూరులు అతిసాహసులు. పదిలము
గానేబలములనడచినపట్టభద్రుని వంచనచేస్తూ, రామతనయులూరాజ్య
మేలగా వైభోగములు చూడగలేకూ, శ్రీరాములకు బట్నముగట్టి
చూడగవలెనని దశరధరాజూ, తండికోరికలు యెంతచెల్లెనో, తమకోరి
కలు అంతేచెల్లూ, బాలురయుద్ధము కన్నులచూచీ పరిపరివిధములు సం
తోషించె, వుత్తరదశ ప్రాంతంబునను వుత్తరముఖమై వేసిరివారూ
వుత్తరప్రాంతమ్మున వెయ్యగనూ, దక్షిణముఖమై నిలచెను తాను
దక్షిణప్రాంతంబున వెయ్యగను, తూరుపుముఖమై నిలచెను తాను
తూరుపుప్రాంతమ్మున వెయ్యగను, పడమట ముఖమై నిలచెను తాను
బారలు బాణము లెత్తివెయ్యగా, వూరక చూచుచు తానిలుచుండె
తనచేబాణము పట్టగలేమా, తనయుల మీదను, వెయ్యంగలేమా
తగిలేటి పోటుల కోర్వగలేదూ, తప్పించుకొను ఆవలపోలేదు, అటు
యిటు తిరుగుతు సందడిజేయుచు, యిదిగో బాణము వేసెదనుచు
పడమర ప్రాంతమ్మున వెయ్యగను, బండమీద గూలెను సౌమిత్రి
లవునిచేత లక్ష్మణుడు గూలెనని, గూలెను విల్లు జగములుగూలె
గోవిందుని తమ్ముడుగూలెనని, గోవిందా గోవిందాయనిరి అంగద
హనుమంతసుగ్రీవులును, నాడలుతు కదలక పవళించిరిగా, ఆసౌమిత్రిని
గూలావేసిన వెనుక, చక్కగ తిరిగి సేనలుచూచె, అక్కడ హను

మంతుని పొడగాంచి, అన్నదమ్ముడు యిట్లనిబలికె వనచరులంటె అమ్మకు ప్రేమా, పట్టుకుపోదము అన్నరో యనెను, అన్నాతమ్ముడు యిద్దరుగూడీ, వీపులమూపుల పెట్టుకుచనిరి, అల్లంతట తమతల్లిని చూచి, అప్పుడు తనయులు యిట్లని బలికె, అయోధ్యదశరథ రాఘవులు అశ్వమేధయాగం చేశారు, యాయశ్వమును బట్టుకుమేమూ, కదుయిదుములు పెట్టిస్తిమే యమ్మా, భరతశత్రుఘ్నుల సేనలతోను సౌమిత్రిని గూలావేశామనిరి ఆపలుకులువిని జానకిదేవి మూర్ఛపోయెను అప్పుడుదాను, మూర్ఛతెలిసిరి బాలలప్పుడు, ముందరనిలిపి యిట్లనిబలికె, బాలలంటే మీరు భాలలుగారు పినతల్లికి శోకము తెచ్చారు, బాలులార మిమ్మేమన వచ్చునుగా, వ్రాన్మిశతోటే మన జెప్పుదును అనేక యినుములబడి లక్ష్మణుడు, యడవులలో మమ్ములరక్షించె, ఆటువంటి లక్ష్మణు నేలవేస్తిరి అజ్ఞానులుమీరవనె మెవ్వరుకలరు యెంతసుజ్ఞానుడు సౌమిత్రంటె జూచియెరుగ మీశోకములోను, మీరుగర్భమునకలిగియుండగా, చంపకవిడచిన చతురానతడు మనపయిప్రేమలు మరికలవాడు, మనవిజెప్పి దోడుకురాగా, సుతులారమిమ్మేమిసేయుదు, సూర్యారాధన జేసెదనేను, పట్టెముబహుపుట్టుకు తాను, గక్కున గంగాస్నానంచేసీ, దశరథపుత్రులకే దుర్దోషములు, రాముతనయులకే దుర్దోషములు, లేకుండా చల్లంగవుంటె, ఆవుపుట్లు ఆవునెయ్యినీ, అఖండిజోతయినాపెట్టెను, జపమాచరించెను జానకితాను, యప్పుడు ఫణిహారులుఘరికేగి, హంకారంబున యిటులనిబలికె, యేమని జెప్పుదుమయ్యామీకు, జెప్పనలవిగాదుమాకనిరి, చలబట్టురణయుద్ధం జేసి, బాలలు సౌమిత్రినిగూలావేసారనిరీ, యాపలుకులువిని శ్రీరాఘవులు అతియాశ్చర్యంబున అద్భుతపడెను, సౌమిత్రేమి గూలడమేమీ, సౌమిత్రయితే గూలిన వెనుక, యుగములు జగములు వొక్కటికావా, సౌమిత్రేమీగూలడమేమీ, సౌమిత్రయితేగూలిన వెనుకా, సూర్యచంద్రులు యెదురుగవచ్చు, యేడుసముద్రాలు యేకముగావా, యెక్కడి

మాటలు అనితాబలికె, అంతట బుశ్యశృంగుడువచ్చి, చింతబాపి శ్రీరాముల కిటులనెను, మనముందరవారికి మరణములెక్కడ, వనరుగ నవి మూర్ఛలుతాబోలు వొంటిగ సంహారించకలేకా, మిమ్ము సహా యం రమ్మన్నారు, అంతటమాట నిజమనితాబలికె, పోయెద రణ భూమికి నన్నంపరే, కోరెద యింద్రాదుల తోటయినా, చొచ్చెద యమపురి ఎంతదయినను, దెచ్చెద యమజుల తురగముతోను, బోవో యీాయంగదుడానీవు, నీవుబోయి స్వర్గలోకమునకు, గరుత్మంతునియతి శీఘ్రముగా, అలంకరించి దోడితెమ్మనెను, ఆపలుకులు విని యంగదు డప్పుడు, స్వర్గలోకంబుకు తానేకేంచి హరియాజ్ఞయెను అనితాబలికె, వడిగారెక్కలు విసురుకొనుచును, వచ్చెను గరుడుడు వేగముగాను, మూపుగముకు ముత్యాలుజుట్టిరి, హంసపయివి అంబారులు గట్టిరి, పచ్చని రెక్కకు బట్టుకట్టిరి, మెచ్చుగ చప్పను రెక్కలువిసర కాళ్ళకు కనకపు గొలుసులు వేసిరి, నడుమున నవరత్నంబులు మెరయా, ముక్కుకు ముత్యమ్ములు స్థాపించి మూడుకోట్ల దేవతలేతెంచిరి, అందమయిన హవుదా వేయించి, గూర్చుంసిరి కిన్నరులందరును, గరుడ ఖేచర కిన్నరవానరులు, కింపురుషాములు నారదమునులు, రంభ పూర్వసులు నాట్యమాడగా, మేనకాదులు మేళములుచాయా, నార దుకు వీణమీటగను, తుంబురుడు గానముచాయగను, కిన్నరులు పాటలుపాడగను, గంధర్వులు క్రమము తెలుపగను, కిల కిల కిల కిల చిలుకలుపలుకా, హంసలు ధగధగ నడకలువిడువా, మయూరమ్ములు మాటలాడగా మరాళంబులు మరుధ్వనిచాయా, యంజలిజేయుచు ఆటలాడుచు, ఘుళ్ళుఘుళ్ళుమని కలహంసలును, యంబారితిన్నగ సవ రించి, యలంకరించిరి ఆవాహనము, యయోధ్యకు దోడుకువచ్చిరి దేవరయిదిగో తెస్తిమియనిరి, యాపలుకులువిని శ్రీరాఘులు, హను మంతుని పిలిపించి వేగమునా, యంతఃపురమునకు వెళ్ళియపుడు, యచ్యుతులు పైనముయని జెప్పి, యమ్మలకు యెరిగించివేగమె, శాంతతోటిజెప్పుమ యనిబలికె, యతివేగంబున హనుమంతుడు యంతః

పురముల లోపలికెళ్ళి, కౌశల్య పాదములకు మ్రొక్కి, కమలనాభులు పైనంబనెను, యాపలుకులువిని గౌసల్యప్పుడు, రాముడేమి పయినము యేమి, యజ్ఞవేదికా యగ్నిహోత్రములు విడిచి, ఏక్కడికి వెళ్ళెద మనెను, మునిబాలులతో యుద్ధమ్మునకు, ముందుగ శత్రుఘ్నుని పంపించానూ. ఆవెనుకను భరతుని పంపేనూ, యావెనుక లక్ష్మణు డేగే, జేసినయుద్ధం జెప్పగలేము, భరతశత్రుఘ్నులు బడియున్నారు, లక్ష్మణుండు రామునకమ్మనెను. యశ్వంలేని యాగమెట్టిదీ, యెందుకు రాములు వెళ్ళగ వలసె, రణభూములకు రాముడెందుకు, రమ్మని జెప్పుమి రాముని యిటకు, యాపలుకులువిని హనుమంతుడు, మిమ్మ తమ్ములు రమ్మనిజెప్పె. బయినున్న శాలన దీసుకొని, సడుముకుజుట్టి నారాయణులు పచ్చలుజెక్కిన పావలు దొడగి, బంగారుబెత్తం చేత బట్టుకు యచ్యుతులంతఃపురమునకొచ్చె కౌసల్యకు నయికమ్రొక్కిరీ సుమిత్రకు మ్రొక్కిరీ సూర్యనేత్రులు. యమ్మలారా మమ్మతివేగము నా సెలవిచ్చిపంపు యనిబలికె, వద్దువద్దు మీరు యుద్ధభూమికి వెళ్ళగ వద్దూ రాఘవయనెను, యాపలుకుట యనుజయ మమ్మాసంతో పింపుతు బంపరెతల్లి యపజయంబులూ శౌకయప్పుడూ జయము యుండెవ రాఘవమునకు యిద్దరితమ్ముల యుద్ధభూమికి యప్పగించితిమి యంతేచాలు, బ్రతికియుండును బహువాళ్ళకు యతియగసుఖములు పొందగవచ్చూ. సౌమిత్రిని సేనలతోను శీఘ్రముగాను రమ్మనిజంపూ యశ్వమువద్దూ, యయోధ్యలోయుండుమి సివనెనూ, యెంతమాట నీవంటివిజెల్లి యేమనవచ్చును యన్నగానిమ్మా, తానడవి పాలుగా తమ్మునిబంపి, యయోధ్యనాకెంటికి యనెనూ, శాంతకు మ్రొక్కిరి శ్రీరాఘవులూ, సెలవియ్యావే యక్కరో వేగా, యనుగుంపయినున్న తమ్మునియెత్తి, దీర్ఘాయువు గమ్మని దీవించె, ఆదిలక్ష్మి సీతనయుల తోను,బదీముఃరారానాతండ్రీ యనుజులు సేనలు తురగము తోను, అయోధ్యకు రారానాతండ్రీ సీతతోటి సింహాసనమెక్కి రాజ్యము తేలమి రఘువయనెనూ, ఆపలుకులువిని, శ్రీరామువృలూ సిద్ధాంతమున

తానిలుచుండె, తనలోన తలవంచుకు తాను కొంతసేపు చింతించను రామాఆలోచించుచు శ్రీరాఘవులూ, అపుడు శాంతకి యిటులబలికె యెక్కడ జానకి యెక్కడి తనయుతే, యెక్కడిమాటలె యక్కడో యనెను, సత్యవాక్యంబులు తనవే అవునూ, తనయుల నెత్తుకువస్తువు యనెను ఆవత్యాదీవెనలు పొందెనూ, అందల మెక్కెను మందర ధరుడు, శ్రీరాములు రథమూ యెక్కగను, జేజేయని జనములు పొగడే శ్రీరాముల రథమూ నడవగను జయపత్రికలుయిచ్చిన వారూ జయజయమని దేవతలంతా, జయభేరి వేయించిరి. యపుడు సురదుందు భూలాఘుస్మారిమోయనూ, జేయుచుచు వానగులు నడువగను, దడదడ మని భేరీలు మ్రోయగా, దివని పుష్పాలవర్షంబు గురిసె, శుభశకునం బులుచూడగనప్పుడు, బాలయెనని బలుకుతు రామూ, శ్రీరామరాము లనుబట్టె బూరలు, సీతకు నాయుని వేయించె భేరీ, ఆరామూరాములని బట్టెబూరలు మండలాధీశుడని వేయించెభేరీ, దశరథ తనయుడని బట్టె బూరలు దశానతాగుడని వేయించెభేరీ, జనకునిఅల్లుడని బట్టెబూరలు శత్రుసంహారులని వేయించెభేరీ, కౌసల్యాతనయులని బట్టెబూరలు, కంస సంహారులని వేయించె భేరీ, కౌశికశిలకులని బట్టెబూరలు, సుమిత్ర తనయుడు వేయించెభేరీ. సూర్యవంశపురాజులని బట్టెబూరలు శాంతకు తమ్ములని వేయించెభేరీ, సేవరక్షకుని బట్టెబూరలు, లంకసాధకులని వేయించెభేరీ, వీరావతారులని బట్టెబూరలు, లక్ష్మణాగ్రజుడని వేయిం చెభేరీ అసురసంహారులని బట్టెబూరలు, హనుమంతుల గురువని వేయించెభేరీ, భేరీనాదం బోరుకొనవగా, బంట్లుబరాబరిచారులు చాయా, విచ్చుకత్తులుయీటాట్లు పాకులు శాకుసోకులు బల్లెంబు లను, తళతళ మెరసెటి దంతపుతోలు ధగధగ మెరసెటి పావపు జోళ్ళు. యింద్రులుచంద్రులు, యినకపులంతా, తగు వాహనములు దగ్గరనడువా, ముందర మ్యాగుకోట్ల రాణువ కదలగా, వెనకాల వెయికోట్ల రాణువకదలా, అసురసంహారుడు అంబుజనాభుడు కళా పూర్ణమయి కదలెను పుడు, కన్నులనిండి చూచెడివారూ,

కన్నులజలములు తెచ్చేటివారూ, మళ్ళిఅయోధ్యచూతమ యనుచూ తిరిగితిరిగిచూచిరి సేనలును. వచ్చిరి వనముకు వేగముగాను రథములు గజములు తురంగంబులతో, యుద్ధవేదికా కన్నులజూచి చింతించిరి శ్రీరాఘవు లపుడు, బడియున్న తమ్ములనుజూచి. మూర్ఛబోయిరి శ్రీరాఘవులు, కొంతతడవుకూ మూర్ఛ తెలుసుకుగోవిందుడు తావాడల దొడంగె, అంబారి ఆటుదిగి వేగమునా, బండిమీదను కూర్చుండెను రాము, కప్పినశాలువ మునుగెట్టుకొని, వొకపరియాయము శోకించెను, రాము, అడవులలో పదునాలుగు యేళ్ళు ఆహారము నిద్ర లేకుండా, సతికి తనకు సేవలు జేయుచూ, తనపతి నెడబాసివట్టి వాడు, యటువంటిసహోదరుడుకలడా, అతివక్ష తనకూ అంచరకుగా అనేకవిధముల కాసినవాడు యిటువంటి సహోదరుడు కలడా పళ్ళు ఫలములు దానారగించకా, పట్టుకొచ్చి తనకిచ్చినవాడు, యిటువంటి సహోదరుడు కలడా, జానకి నెడబాసయుత్తే చాలా అతిదుఃఖమ్ములు పొందుతుఫ్వుంటే, ధైర్యస్థయిర్యములు చెప్తూనూ, తనతోటిజోడు గూడుండే, యిటువంటి సహోదరుండు కలడా, పద్మగంధిని యగ్నిలో దొక్కస్తేవలదని యెన్నివిధముల వ్యాక్యనె, యింద్రజిత్తుని యిలపై గూర్చి, రావణశక్తికి వొర్చినవాడు, యిటువంటి సహోదరుడుకలడా భూసుతకొఱకు పుష్పకమెక్కి చన్నప్పుస్తిమి కనువేడుకగానూ తన వెనుకను ఛత్రంబు బట్టుకుని, శత్రుఘ్నుడు రాగానూ, పట్నము గట్టి నిద్రపోయెనూ, యిటువంటి సహోదరుడు కలడా, వలదు బాలలతో వాదము యనుచు, వారించితిపర తమ్ముడనీవు బలవంతముచే పంపినందుకు, బాగాయెనురా తమ్ముడా బ్రతుకు, యిటువంటి తమ్ములను విడిచేసి, యెట్లుగ నయోధ్య యేలుదు నేను, యెందుకు మాకు రాజ్యం యనెనూ, సౌమిత్రిగూడా గూలిన వెనుకా, యశ్వంపట్టుకు పోరగనేలా, బాలలతో రణయుద్ధము లేలా, లక్ష్మణుడుగూడా గూలిన వెనుకా యయోధ్యేలా రాజ్యంబేలా, యజ్ఞము లేలాయాగముతేలా, యెందుకుమాలిన యివిఘున్ని యునూ పోవోయి

యంగదుడా, నీవ్రూపోయి సౌధాంతంబులను, బాలులనూ హతమార్చ
యినాను అశ్వంబును దోడుకరమ్మనెనూ, ఆపలుకులువిని యంగదు
డప్పుడు యంతట ఋషిపల్లెకు యేతెంచి, యెవడురా యశ్వంబట్టినవాడు
యెంతటివాడురా యశ్వంబట్టి, యశ్వంబట్టని కులదస్తున్నదా, మహారాజ
శ్వం విడువరా యనెను, యెవడురా యశ్వము విడిచేటివాడు యెంతవాడురా
యశ్వంవిడువా, యశ్వంవిడువనీకులదస్తున్నదా, చెప్పకోరానీ రాజుతో
పోయీ, మర్కటచేష్టలు మానరనీ మారుబలుకగా బోరాయనిరీ,
మాటాడక నేమళ్ళిబోదునూ మా యశ్వంవిడువర యనెను మాయశ్వం
బులు విడువమంటివీ, మారిమరి నీపేరెవరో జెప్పరా నాపేరేయంగదు
డనిబలికె, యంగదుడువంటె నీవటరా యంగము లేనివాడవునీవు
యంగము లేనివాడంగదుడంచు వింటిమి చాలావినకరిమీదా. వినడమే
కానీ చూడగలేమా, చూడగలిగెగా నేటికినిన్ను, యశ్వముబట్టిన వేళ
యెట్టిదో, యన్నరావీన్ని చూచితిమనెను తండ్రిజంపిన తామసమెరు
గకా, దాసుడవయి కొలుచుతున్నావా గర్భిణిస్త్రీయనికటకటమనకా,
వధియించా వనములకంపించి యంగదుడానిభంగముజేసి అయోధ్యే
లుతున్నాడాగావా చాలురయింకాసరసమునీతో, యంతేచాలు యా
వలబోర, ఆపలుకులువినియంగదుడప్పుడు, హరికిమొక్కి విన్నవించెను
తాను వొప్పగవినితా శ్రీరాఘవులూ, యతియాశ్చర్యంబునా యుద్భ
తపడెను పోవోయి సుగ్రీవానీవ్రూ, నీవుపోయీ సౌధాంతంబులను బాల
లను హతమార్చయినాను, మనయశ్వమును దోడుకరమ్మీ యావలుకులు
విని సుగ్రీవుండుఋషిపల్లెకు చనుదెంచెను తాను, యల్లంతట హరితన
యులచూచి, యశ్వంవిడవండని తాబలికె, గాలికితరువులుకదిలినట్లుగా
కదులుతువస్తివి నీవెవడవురా, యినతనయుడ నేసుగ్రీవుడను, పవన
తనూభవుడు బంటురనాకు, సుగ్రీవుడంటే నీవేనటరా, కిష్కింధాపురి
రాజువనీవు, యన్ననుజంపి వొదినను గూడి, కిష్కింధేలుతువుంటివ
నీవు, వాలినిచంపి మగజాలగూడి, యయోధ్యేలుతున్నాడా రాజా

యీరాజుకు యీబంట్లకుగాక చెల్లిందీ యితర్లకెవ్వరికి. జెల్లదుర యీ రాజ్యానకు జెల్లెనుగాని, మారాజ్యాలకు మరిచెల్లనుర, సిగ్గుమాలి యేమనివచ్చితివి లజ్జమాలియీవలికిపోర, యీబలుకులువిని సుగ్రీవుండు, వారికి మ్రొక్కి విన్నవించెను తాను మయ్యెనుగాక మిమ్ముల యెంతో, యెగ్గులైన వ్యాజ్యములాడేరూ, యేమేమీ వాక్యములన్నారో, తేటబరచి పులుపుని యిందరితో, యీలినిజంపి యనుజులగూడి రాజ్యంబేలుచున్నాడా రాజు. కిష్కింధేలుతు యంటివ నీవు, నీరాజుకూ నీకూ జెల్లినది, యితర్ల కెవరికి జెల్లదు యనిరీ, యీ పలుకులువిని శ్రీరాఘవులు. అతియాశ్చర్యమున యద్భుతపడెనుపోవో యీవిభీషణనీవు నీవుబోయి సాధాంతింబులను, చాలులను హాతమార్పియినాను, యశ్వంబును దోడుకురమ్మనెను. యీపలుకులు విని విభీషణుడప్పుడు వారికి మ్రొక్కితు నిట్లని పలికె, హరిహరి యేమివనులు యీనతిచ్చినా, హరికార్యంబులు జేతునుగానీ, జేతునుగాని జేయుక మానను, బాలలకయి బారుగ చనుదెంచా, విప్రబాలలకు వెరచెద వేమి సాటివారు గనుకా వెరచెదవా, సూర్య చంద్ర రాజులు యున్నంతకాలమూ. మరణంబు లేకుండగ నీకు, సెలెవు లేక చలనంబులు లేవనీ దీర్ఘాయువుగ దీవించెద వెళ్ళు విధిలేకా విభీషణుడప్పుడు. బుషిపల్లెకు చనుదెంచెను తాను, యెవకుర యశ్వం పట్టినవాడు, యెంతవాడు యశ్వం బట్టు యశ్వంపట్ట నీకు కులవస్తువన్నదా విను వనర యశ్వం వేగమె యనెను, యెవకుర యశ్వం విడిచేవాడు యంత వాడుర యశ్వం విడువా, యశ్వంవిడువను నీకు కులవస్తువన్నదా, జెప్పు కోర నీదిక్కెక్కడ గలదో, పొద్దుక లప్పుడు బోవలె మాకు, యశ్వం విడుచుట లేదెప్పుడును, వోరి నీపేరెవరో జెప్పర, నాపేరే విభీషణుడనెనూ, విభీణుడంటె నీవేనటర వింటిమిరా నీయోగ్యతలన్నీ లంకగుట్టు రాముని కెరిగించి అయువు జెప్పి యన్నను జంపి లంకరాజ్యము కధికారి వనుచు తేజమీరగా యేలుతున్నావు

రా తెలుసునుర నీ శౌర్యములన్నీ జెప్పగనేలా యక్కరలేదూ లంకా పట్నము యేలిన వాడవు రావణు తమ్ముడు నీవేనటర రాముని చేత రావణుని జంపించి, లంకయేలుతూ వుంటివనీవు తమ్మునిచే యాలినిజంపించి అయోధ్యేలుతున్నాడారాజు, ఆరాజుకు యీబంట్లకు చెల్లింది, యితర్ల కెవరికి చెల్లదూర, మీరాజ్యాలకు జెల్లునుగానీ, మా రాజ్యాలకు మరిచెల్లదుర, యంతేచాలు యావలికిపోర, తిన్నగపోర తన్నులాబడకా, అని బాలలు ఆడినమాటలకు, విభీషణుడు యిట్లనిబలికె యాదిమూర్తిగనుక చెల్లెనుగానీ, యందరికి యటువలెజెల్లునా, ఆది విష్ణుయవతారమూర్తి యనంత పద్మనాభునియతడు, దశావతారుడు స్వామిభూపాలుడు దశరథరాజకుమారుడు రాముడు, యతనికిసాటెవ్వరు యీలోకమునా, పేరువిన్న బ్రహ్మాండములవణకు యాదివిష్ణుయవతార మూర్తియితే ఆదిలక్ష్మియెందునవుందనిరీ, వారిజాక్షుని వక్షస్థలమందు నావరలక్ష్మివున్నదనిబలికె, లక్ష్మిగనుకా నీవుమాపకుంటివా, నీతే బిరుదూగాదనిరవుడి నాకులంకాపట్నముకట్టుట్కైనా, రావణుతోడ యుద్ధంజేసె, యాయువుజెప్పి యన్ననుజంపి యతిక్లేశంబులు బడితివి నీవు, నేడయోధ్యపట్నముగట్టించెదను, చూపించుర శ్రీలక్ష్మినియనిరీ, లక్ష్మినిగనుక నీవుచూపకుంటివా, నీదేబిరుదుగాదనిరవుడు పట్నము గనుకా గట్టకుంటిమా మాదేబిరుదుగాదనిరవుడు, యేదిరభూలోకమా తేదిర యేదిరభూపుత్రిక సీతేదిర, మమ్ములగన్నట్టి మాయమ్మయేదిర తామరకమలమందున తిరుగేదిరా, గొప్పకన్నులు పద్మనేత్రియేదిరసిరి ముఖమునగల సీతయేదిర, యనవిని కర్ణకఠోరవచనములూ, వినివీరులకు విల్లుయిదోచె రథములు గజములు తురంగంబులను, మాపటీలమూకలు దోడుకొని, పచ్చలబెత్తంగిరగిరతిప్పి, పారజూచెను బాలలపయి రాక్ష సమూయులు తెలియవు మనకు, రణరంగంబులు నిలువగవద్దు బయువను మాలిబ్రతుకుచెడవచ్చినవాడవు, నీతోపని మాకేమిటియని, వారి తిరిగి బోయేటిబాలలు తమరూ, యంతవో విభీషణుడేతెంచి, హాకిక్కమొక్క-

విన్నవించెను తాను, యాపలుకులువిని రాఘవులూ యతియాశ్చర్యమున ఇట్లనిబలికే, పాలుపగువిప్రుల పోటుగాకంటే, ఘనమగు కప్పలకాచే మేలూ, విప్రబాలలకు వెరచివస్తివి, విభీషణా నీశౌర్యము యేది బాలలంటెను బాలలుగారు, బాలబ్రహ్మలను మించినవారు సుర లోకములోను సూర్యచంద్రులతో, బాలలరూపమును దాల్చిరి వారు, అందఱిసేనల బంపితిగాని, అందరితమ్ముల బంపితిగాని, యశ్వము తెచ్చినవారేలేరు, యెవ్వరుధయిర్యం చెయ్యగలేరు హనుమంతున్ని యంపుదమంటె. యనుజులైన తన కెవరూలేరు, హనుమంతుని పిలిచినయినా, చేగొనికార్యం జేసునుగాని క్షణమూ తమరయినా వుండగలేరు, శరములు శంకరమహామోగాని, తరచుగ దానవ మాయోగాని, యెట్టిబాలలో తెలియుకరాహా, చెప్పగవింటె శక్యము గాదు, వీరులు శూరులు శౌర్యవంతులు, గెలువలేక బోయిరి మీ రంతా, యికనెవరినంపుదు యిటుమీదా, సుమిత్రుడా బోయిరమ్మ నెను, ఆపలుకులువిని సుమిత్రుండు ఋషిపల్లెకు చనుదెంచెను తాను అల్లంతటసుమిత్రునిజూచి, యన్నకుతమ్ముడు ఇట్లనిబలికె, యున్నరొ ఆవచ్చెవారెవరు, యెవరో తెలియరాదనిబలికె, ఆలోచించెటిసమయ మందునా గ్రక్కున బాలల కడకేతెంచి, విడువువిడువు విడవండీ యశ్వం, రామునితో రణయుద్ధంబేలా ఆమేటితోటి సాటెవరు, అజరుద్రాదులు గెలువగలేరు, భీమపరాక్రమరాముభార్గవా, రాముని గెలిచిన రణవిజయుండు, యశ్వమువిడువమనుచువచ్చితివి నీవెవ్వడవుర యనితాబలికె, శ్రీరాములకు రథసారథినీ, సుమంతుడు పేరనిబలికే, రథసారథివయి రామునిగెలువగా శౌర్యం చూపవస్తివ నీవు, రాక్ష సాంతకా రామచంద్రుడు, రాయభారము బంపెరనన్ను, యాపలుకులు విని బాలలప్పుడు, పలికెను శౌర్యము ధయిర్యము చూచెదరా ఆదిలక్ష్మిని యడవులకంపిననాడు రథముదోలిన వాడవునీవు, పాప కర్ముడా యమకింకరుడా, బట్టిత్రుంచగమాననునిన్నూ, దగ్గిరనుమతి

నితరుమాకురాగా, యన్నకుతమ్ముడు యిట్టనిబలికె, నిమ్మళస్తుడు నీతిమంతుడు, మాతనుద్రుంచుటధర్మముగాదు, యన్నదమ్ములు యాలోచించుకూ, రమ్మిసుమంతుడరమ్మనిపిలిచె, రాయభారము రామునంపెనా, యేమనెనో యెరిగించరాయనిరి, ఆపలుకులువిని సుమంతుడు అతివినయంబున యిట్లుబలికె, కోరినయశ్వాంబుల నిచ్చెదము, కోటాన కోట్ల ధనమిచ్చెదమూ, రథములు గజములు రాణువనిసుమూ, రత్నంబులు మణులు యిచ్చెదమూ, యెవ్వికోరినా యిచ్చెదగాని యాగపు హాయమాని యాడిగితిమిగాని, మున్నూరుజగములు మాకేలా మాకు చోట్లా రాణువుమాకేలా, యశ్వంవిడువక బోరాడితేను తలలు త్రుంతునని రాముడుజెప్పె. తలలు త్రుంచుటతరమా తనకూ, దయిత్యుల జంపుట కానీ జెప్పవెంచీ యశ్వం విడుచుటకివ్వడు, తాపస శిరోమణి తనయులమూగాను, భూమిజనాభుడి బుత్రులమేమూ మానదు మాశూరత్వాయసిరీ, తానయితే యుద్ధానికి రావలెనుగానీ, రాయభారములు పంపడమేమి, గాజులుదొడిగించుకొన్నట్లుగా మూలనేల దాగున్నావనిరీ, గాజులుదొడిగించుకు మూలదాగినా దశరథరాజు కుమారుడుగాడా, తమ్ములజంపుట ధర్మంగాను, సేవలబంపుట శౌర్యంగాదు, రాజులతో యుద్ధముచేయవలెగానీ బంట్లతోడియుద్ధంచేయుమంటె, బంట్లతోటి యుద్ధంమాకుయేలా చెయ్యమనిరి బాలలు యపుడు యుద్ధానికిరమ్మనుమీ బిరుసుయేవిధమునా గాసిత్తివో ఆవిధంబున జెయ్యగవలెను. బట్టగట్టి పోరాడిగెలచితే, యిచ్చెదనంటివి యయోధ్యాపురము, బడలిమిజశితిమి బోరాడితిటూ ఊరకెయశ్వాం విడుచుటలేదూ, మొవరుగెలిచితె వారిదెయయోధ్యా, రమ్మనుమూమాతో యుద్ధమునకి, యుద్ధభిక్షమేమడిగితి మనుమీ, ముమ్మాటికి రమ్మనుమని జెప్పఆపలుకులువిని సుమిత్రుండు, వారికిమ్రొక్కి- విన్నవించెనుతాను యేమని జెప్పదునయ్యామీకు, యాబాలలవంటి శూరులుజగమున లేరు యింద్రదులుచంద్రదులు, మహేంద్రదులయినా. నిలిచిమాటాడ లేరనెనూ

అవుసుమంతుడ యవునంటా యంతటి బాలలు అవుదురువారు, యేలోకంబున యేదేశంబునా, యిటువంటిబాలల చూడగలేదు, యిటువంటితనయులు కలుగుటకు, తల్లిదండ్రులా, తపములఫలము, మనతురంగమును విడువమంటేనూ, యేమనినా మొగుగించుమియ్యనెను, యెన్నివిధంబుల జెప్పినగాని, యాగపుయశ్వం విడువమయనిరీ, యెవ్వ రినంపిన గార్యములేదు, మిమ్మేయుద్ధానికిరమ్మనిరీ రాజుతో యుద్ధం జేయవలెగాని, బంట్లతో యుద్ధం మాకేలా, జెయ్యమనిరి యాబాలలు తమరు ఆపలుకులువిని శ్రీరాఘవులు, అనేకవిధముల ఆలోచించె, తమ్ముల విడచిపోజాలకను తనలోనే చింతించె రామధరణిపయి తమ్మునితోడపయివుంచుకు, అనేకవిధముల హాడలెను రాము యెన్నడు యెడబాసుండగలేదు. యెడబాసితివాతమ్ముడనన్ను అప్పటికైనట్లయ్యె గాని, యిందుకేమి యుపాయమునెనూ పన్నీరుబోసిన పట్టుపరుపులు, తలగడలు జాలాదెప్పించి, దొడపైనున్నతమ్మునయె త్రిపవళించబెట్టెను [illegible]తిని యిరుగడల సేవలనేనిలిపి, వీవెనలతో విసరగజేసి, పట్టు శాలువ ముసుకుబెట్టి భరతుడికపకూ తానే తెంచి యానాడుపదునాలు గేళ్ళు యరణ్యంబులనేయుంటే, మిమువిడచినేసిలువలేనని పాదాలు బట్టుకువచ్చితివీ, మాకంటెను మరిప్రేమముగా. యరణ్యావాసంబుజేసి తివా సతితో సంసారంబులు విడచి, మానామంబులు స్మరించితివి యిప్పుడు మమ్మువిడచిపోతివా యేమినేతురతమ్ముడయనెను, కాకా సురునికొట్టిన శౌర్యమూ, యెక్కడబోయెర తమ్ముడనీకు పన్నీరుపరు పులుదెప్పించీ పవళించపెట్టెను భరతుణ్నవుకు, యిరుగడలా సేవలనే నిలిపి, వీవెనలతో విసరగజేసి పట్టుశాలువ ముసుకమరగబెట్టిపయిబడి శోకించెను శ్రీరామూకొంతసేపు చింతించినెనుకా శత్రుఘ్నునికడకు యేతెంచె ధరణిపయిగూలిన తమ్మునిజూచి, కన్నులజలములుగారుతు బలికె, కఠినమయిన యీరాళ్ళపయిన, కడతేరితిరతమ్ములుమీరారు, పెక్కుపీనుగుల పెంటలలోపలా పవళించనాయెనతమ్ముల బ్రతుకు

యీయజ్ఞము నాకెందుకొచ్చెనూ, యింతవచ్చుటా యెరుగకపోతి, శత్రు
ఘ్నుడంటె జగతికిచాలును, యనుకొని బంపితితమ్ముడ నిన్నుముఖము
కళలు దిగున్నవిర, ముద్దులతమ్ముడ మాటాడవేమీ, యశ్వమేధ
యాగంబులుగావు, తమ్ములయాగము జేసితినేనూ, మిమ్ము జంపినా
పగలుతీర్చుకు తన ప్రాణంబులు విడచెదయనుచుయని పరిపరివిధముల
శోకింపు, సీతచూచి యిట్లనిబలికె పోయెద రణభూమికి నన్నంపరే
బోరెద యింద్రాదులు యెదురయినా, చొచ్చెదయమపురి యంతదయి
ననూ, దెచ్చెదనుజులతో తురంగమును, పిలువుమనిరిగరుడనియప్పుడు
వాహనమునకు తాగానని బలికె, రెక్కలుకోడుకులొముక్కుగోకుదురో,
కంఠంబును మరిఖండింతురో యేమో, యతిసాహసులు బాలలనగను,
యనియేవారాణువనడిచారు, యాపలుకులు విని శ్రీరాములు, అంగ
దునిపిలిచి యిటులనెను, కార్యంబులు చేగూడవుగనుకా, గరుడుడు
కూడా రానని బలికెనుగనుకా, హరివాహనమునకు యేమి కావలెనూ
గజవాహనమూ గక్కున తెచ్చి, అలంకారము జెయ్యండనెనూ భద్ర
గజమును దోడుకువచ్చి నడుముకిపట్టువేయించి, కుంభస్థలమున కుంకుమ
బొట్టు, పట్టివర్ధనంబులుపొంకముతోను, బొడ్డునగంటలుపొలుపమర
గనూ యిరుదుగగంటలు యందముతోడు, గంగజలముగా కడిది తుడి
చిరీ గరుడపెక్కములు తీరుగవేసె మూపురంబుకు ముత్యాలగూర్చిరీ
పాదంబులకు భమిడిగజ్జెలుకట్టిరీ, మెడకు చంద్రహారంబులు వేసిరిగా
పిక్కలను పిడిగంటలుకట్టిరీ, పక్కపయి పట్టుపరువులునూ నవరత్న
ఖచితవుయంబారీ, నడుమధ్యంబున సవరింపగా, జరీపట్టుశాలువలే
వేసిరీ, యలంకరించిన యావాహనమూ, శాలువలు దువుదుక్కపై
కప్పుదు సీయంబారియెక్కిరి రాఘవులు, రణములుగజములు తురగంబు
లను మావటీలు ముందర నడవగను, సేనలు రాణువచేరి కొలవగా,
వచ్చెను రఘురాములు వాదముకు వచ్చిరి వనమునకు, నిచ్చవిరియగను
మచ్చికకడుహెచ్చరికగాను, యెదురుకయ్యముకు యేతెంచిరిగామగిడి

యుద్ధంబుకు మళ్ళిరి వారు పంచశరంబులు బహుసంఖ్యంబులు దేవ
దత్తంబులు ఘుమ్మనన్మ్రోయూ, యసురులగుండెలు యావిశిటులారా
శశిముఖులు యుద్ధంబుకు జనిరి కొంచక యప్పుడు ఘోరయుద్ధము,
చింతింపక యెదురుకాళ్ళసడి లవకుమారుని లావణ్యము చేయ జేకొని
లవుడు చాపమువట్టె, జానకిపుత్రులు జయవీరులుగా దిక్కులేక దివా
కరు ప్రార్థించె యుదయభాస్కరా సకలగుణాకర సహస్ర నమస్కా
రంబులని తాబలికె మెచ్చి ప్రభాకరుడిచ్చిన వెనుకా యచ్యుతుని
పుత్రులు అందరివేసె తనయులు రఘుపతిచేసెడి కయ్యమూ కడు
వేడుక చూడగ మానరు యింద్రులు చంద్రులు మహేంద్రులు
మొదలుగా దివినుండీ జూతురు వేడుకలా సురవరకిన్నెర గరుడోర
గులు విమానంబులతో వచ్చిరివారు యుల్లంతట శ్రీరాములు చూచి
యన్నకు తమ్ముడు యిట్లనిబలికె అన్నరో చూపచ్చినారెవరని యాది
మూర్తిర తెమ్ముడ యనెను తల్లిదండ్రులు దైవస్వరూపులు తప్ప
నాడుటా ధర్మంగాదు చక్రధరునికి జేరి మ్రొక్కుడమూ యుచితంబుగా
లూరకొందుమూ అరణ్యంబులో అమ్మను నాడు బాపి రమ్మని
నావాడే కాదా యిలవీగాని బ్రహ్మాండమువంటి అగ్నిలో త్రొక్కించ
డయానాడు చక్రధరునికి మ్రొక్కగవద్దు హాతమూర్చి మరివిడువగ
వలెను అని యీవిధంబున యాలోచించిరిగా అక్కడ కొచ్చిరి
శ్రీరాఘవులు పెక్కు పీనుగులా పెంటలోపలా చక్కని నందనులను
పొడగనెను చక్కనిపాపల తప్పక చూచి దుఃఖించెను తన చిత్తము
నందు: బాలువుగ రామగు బుత్రమోహంబు అతిమోహంబున
జూచెను తాను; అయోధ్య రాఘవులు చూచినా; యితడేరా
తమ్ముడ అనిబలికె; చెట్టుచాటుననుండ వాలిపి జంపినవాడు; సేవలచే
వారధిగట్టించినవాడు, యితడె శ్రీరాఘవుడనగా యితడేనా శ్రీరా
ములు యనెను యాగమువు తెలుసుకు చంపినవాడు; యాలినియడవుల
కంపినవాడు: శివుని విల్లువిరచి పెండ్లాడినవాడు; సీతను చెరలోయుంచిన
వాడు; తమ్మునిచే యాలిని చంపబంపినవాడు; యితడేరా శ్రీరాఘవు

లనెను, యీపలుకులు విని శ్రీరాఘవులు అతియాశ్చర్యంబునఅద్భుత పడెను, వ్రాసిన బూరుగ చందంబునను యేపారగ బ్రతులనిగని బలికె. వోరి చూడమీరు వనరుగ సిన్నలు బాలులార యింత వగ యెంచుకుర, యీబుద్దులు యీముద్దుమాటలు యెవ్వరు నేర్పిరీ యీ కానలలో, యీబుద్దులు యీముద్దుమాటలు మందరబెట్టిన యుగ్గులు మాకు, యీశౌర్యపు బ్రతుకులు యెవ్వరు నేర్పిరిర, యెక్కడ నేర్చి తివిర నీవనెను, మిమ్ముబోలేటి వారము మేమూ, యెన్నగ యెవరనీ అడగనేలా, వన్నెలుభావలు చక్కదనంబులు యెక్కడ వచ్చెర బాలుమీకూ, వన్నెలు భావలు చక్కదనంబులు మావంశంబున కలవని బలికె, యేవంశంబుర బాలుడా మీది యేమిటి జాతము జెప్పరయనెను, కులగోత్రంబులు రూఢిగాను, వివరించితె వియ్య ముఅందేవా, యుద్ధముజెయ్యగ వచ్చినవాడవు యెందుకు మాకుల గోత్రములు నీకు, అయినా జెప్పెద వినుమీ రాజా. అర్కవంశము మాదని బలికె, ఆదిలక్ష్మిపుత్రులము మేము, అయోధ్యాకులజులమని బలికే అస్త్రశస్త్రబహువిద్యలు మీకు, యెవరునేర్పిరి యీఅడవు లలో కులగురువగు వశిష్ఠుడనగా, యెవ్వరుజెప్పెను కారణమేమీ వశిష్టాదులు మీకెరిగించితే, వాల్మీకులు మాకెరిగించారు, పువ్వుల బంతులు బోలేటిమేను, వైరితంత్రీ వివరించితివేలా అనుకూలపు శత్రుత్వమెందుకు అయినట్లుల్లా జేయుమురండి, మీపయి యస్త్రం వెయ్యర నాకు దోచదు చిత్తము, కరుగదు జిహ్వా పన్నుగమీరటు సారిపోయితె మిము తరిమీపట్టుట నేనిలుచు పారిపోవుటకు బలవం తమా, చేకొని కార్యము జెయ్యగవలెను చనువుచాలి యిక చాలుపొమ్మనె, అయినంటను చక్రధనువును వాల్చె యెవ్వరు అశ్వం బట్టినవాడు, యంత నాడురా యశ్వంబట్ట, యశ్వంబట్టనీకు జెల్లనునన్ను దావిడువరయశ్వం వేగం యనెను, యనదురయశ్వం విప్పేవాడుయంత

లవకుశులతో శ్రీరాముడు యుద్ధము చేయుట

వాడు కావలె విప్పటను, ప్రొద్దుబోయి మేమిచ్చుటనుండె, అంగలార్చను యడవిని అమ్మా, న్యూరికెయక్కం విడుతుమానీకు, వుదయానా యుద్ధముగాకుండా, శివుడు జెప్పినా విడువము మేమూ, జెప్పుకోర నీయబ్బతో బోయీ, జపములు తపములు చేయుటగాదు, క్షత్రియ ధర్మం యిదిసుమ్మయనెను, ఝామునకొకస్నానం జేయుటగాదూ, దర్భాసనములు వేయుటకామా, జారీచెంబులు బట్టుటకామా, తలుమాయూ భుజించుటకాదూ, వప్పనేకులు ఆరిగించేటి బ్రాహ్మణ బాలలు ఏమెరుగుదురు, పలుమారూ బ్రాహ్మణసుతులంటే అనగ మాకాకానులు మ్రొక్కబోవు, తాపవశిరోమణి తనయులమిారు, భూమిజనాభుని పుత్రులమేము, జపములు తపములు గురుమంత్రంబులు క్షత్రియధర్మంబులు ఘనమంత్రములు, చెట్టుచాటునుంచి వాలిని జంపుటగామా, సేనలతో వారధికట్టించుటగామా, ఆయువు తెలుసుకు చంపుటగాదూ, ఆలినిఅడవులకంపుటగాతూ, శివునివిల్లువిరచి పెళ్ళాడుటకాదూ, సీతను చెరలోవుంచుటకామా, ఆలినియగ్నిలోదింపుటకాదూ, తమ్మునిచేజంపించుటకామా, చెయ్యవలెమాతో యుద్ధమునీవు జెప్పెదవెందుకు పరిభాషలను, వొకటంటేవొకటాడెదవేరా, నోరాడక కడతేరదుమాడు, వోరంటెవోరనియెదవేమిానీపేరెవ్వరుజెప్పుమిరాజా, మాచరిత్రలూ అన్నీదెలిపి మానామములు తెలిసుదమిాకు, నాపేరు శ్రీరాఘవులనెను, శ్రీరాఘవులంటనీపేరేనా, రఘుపతియనగాయెవ్వరు అనెను, సహస్రనామంబులుకలవానీకు, రఘుపతియనగా నేనేయనెను, సహస్రనామంబులుకలవానీకుచాలును రాజాచాలునుయనిరీ, శతనామంబులు యెందుకురాజా చక్కనినామము ఒక్కటికలదు, ఆలినితమ్మునిచేతబంపిన, అతడిపేరునాపేరనరాదా, అయోధ్యారాఘవులనుకొలుస్తు రాజ్యమేలుతువుంటివనీవు, ఆపలుకులువిని, శ్రీరాఘవులు అతిఉగ్రుండయి యిట్లనిబలికె, ఆదివిష్ణు అవతారమూర్తిని అనంతపద్మనాభుణ్ణినేను,

దశావతారుండ స్వామిభూపాలుండు, దశరథరాజుకుమారుడవనెను, ఆదివిష్ణువైతేను ఆదిలక్ష్మి వక్షస్థలంబున యేది, లక్ష్మిగనుక నీవుచూపించితివా, యశ్వమ్మని ఊరికెవిడిచెదను, ఆపలుకులువిని శ్రీరాఘవులు తలవంచుకుకావూరుకొనెను, ఆదివిష్ణునీవయితేను, శేషశాయిస్వరూపులంమేము, శేషశాయిస్వరూపులెట్లయిరో, తెలుపుమిరాజా తెలుపుమీఅనిరీ అఖిలాండబ్రహ్మాండం యేలగా, ఆదివిష్ణువునాపేరాననెను, విష్ణునాభికమలమందునా, యుద్భవించినవారముగనుకా శేషశాయిస్వరూపులముమేము బాలకులారవినుడీ మీరిపుడు, పరిపరిసంభాషణమీకేలా, అటుకాకమావంశావళి, తండ్రినాడు మాతాతలనాడు అశ్వమేధయాగమును జేసి, యశ్వంబవిడుచుట కలదెన్నడును, రాజుగారు వినుడిప్పుడును, తాతలనాడు ముత్తాతలనాడు, యేమియెరుగని యజ్ఞము చేసితె పట్టుటయశ్వం భావ్యంగలదు, బహువిధమైనమాటలెందుకు, ఒక్కటిమనవి జెప్పెదమునిరీ, అటుగాకా మావంశావళిని, తండ్రినాడు మాతాతలనాడు, యేమియెరుగనియజ్ఞములకు గట్టినయశ్వంవిడుచుట లేదా, యేమియెరుగనియజ్ఞమయునగా తెలియలేదుర బాలుడయనెను, యెరిగిందెట్టిదో యెరుగందెట్టిదో తేటతెల్లముగ తెలుపరతనకు, తెలియకున్ననావారినీకిప్పుడు, తెలిసేటట్లుగా చేసెదననెను, తెలిసితేమి తెలియకుంటేమీ, తేటబరచితే చాలురతనతోను, యెన్ని విధంబుల జెప్పినగాని విననేరని వివేకహీనులుగా సరిలేనియజ్ఞమ్ములు మీరు దానంబులుయేల• జేసితివే మహామునులంతా హర్షించిరిగా, కనకవు సీతతోగావించుమనిరీ, మండలాధిపతివినీవుగనుకా, మహామునులంతా మారాడక హర్షింతురుగా నీశాస్త్రంబునకు వొప్పదుసుమ్మీ చేసిన పనులకు చాలును అనిరీ పరమపతివ్రతాసీతనాడవ, ఫలమేజాలును రాఘవనీకు, పదివేలాయజ్ఞంబులఫలమో, గర్భిణిస్త్రీని జంపినఫలమో, శతక్రతువులూజేసినఫలమో జెప్పగనేల శ్రీరాఘవనీకు క్షత్రియవంశ

మున బుట్టగ లేదా, శౌర్యంబది లేదా నీకు, అస్త్ర యుద్ధమ్ములు లేవా నీకు అర్క వంశమున గాదా నీది, అభిమానమ్ములు లేవా నీకు తమ్ముడిచే జంపించడమేమిరా, సతి నేరములు చాల జేసితే, పతి తా చంపగవలెనే గాని, పతి కడ జచ్చుట పతులకు ధర్మం, సతులను జంపుట బతులకు ధర్మం, పురుషులు జంపుట ధర్మం గలదా, మానాభిమానములు లేవా నీకు, అర్ధరాత్రమున కేళీగృహమున, పతితో సతి భాషించిన మాటా, యనుజుడికి యెరిగింతుర యెవరయినా, ఆగ్రహమూ యేలా ఆగింది, అయోధ్యం తా రాజ్యమునుండగా, అడవిలోనికి బంపించడమేమిరా, తమ్ముడిచే జంపించడమేమిరా, నీవే చంపగరాదా యనిరీ, భూపతిని గనుకా నీకు జెల్లెను గానీ, మావంటి వాళ్ళకు జెల్లదు సుమ్మీ, ఆనాడు బదునాలుగేళ్ళూ. అడవులకూ బంపించెను కైకా, యీడదియడవుల కంపుటలా ఆటువంటి ధర్మములు మీవీ, పతులను జంపే సుతులు గాకుంటె, సుతులను జంపే ధర్మము మీది అనవిని కర్ణకఠోరపు పలుకులు విపరీతముల్ పై విల్లుముదోంచె, యేమి బాలుడ యెందుకీ మాటలు, విడువర యశ్వం వేగము యనెను, యశ్వం విడచి మా సాకేతపురముకు యేతెంచండి సూర్యాగము సూడ, బోరాడ గెలిచిన మీదటను, పోదాము మన యయోధ్యాపురమూ, నీకు వెరచి యశ్వం విడచుటకు, గాజులు దొడిగించుకోలేదు గాజులు దొడిగించుకు మూలదాగిన, దశరథ రాజకుమారుడవు గావా, అని విని కర్ణకఠోరపు బలుకులు, విని రాముడికతి వేడై దోంచె, బాలులార గాచుకొమ్మనుచూ, కోదండదీటౌధి గురులు గుణధ్వని జేసె, సప్తవారధి సహము కొచ్చినా, వృథాపోదుర నాశరమునేనూ, యీ బాణమ్మున వావినేసితి వరబలాధికుడు వాలవగానూ యీ బాణమ్మున సముద్రు నేసితి నీపనగ యెంతటివాడవుర, తొడిగిన బాణం విడువనుమళ్ళీ, ఘనముగా వేసుకొంటి యిష్టదైవాలా, తలుచుకుబనియే మీ తత్తుల్యములు అయివుంగడను, తల్లిపైనతన్ను మొక్కుటకు, తగినటువంటి తల్లులుగారు, పతిచావు సకయినా వొప్పుకుని, సుతులను యడవులకు పంపించె, మాతృదేవతలు, లేరా మాకు, వోహోహో సుర దేవతలార వొప్పున నిలుపుడి పతిమా యెదుట, మొక్కబెట్టి బాణమ్ములు దొడిగి,

చక్రధరుడీ తనయులపయివేసె, రాకేమాపయి రామబాణము, జోడు
తుమ్మెదలయి మోగుచుయుసిరీ, అదిజూచి రాము డహంకారమున,
నిలువరబాలుడ నిలువరయనెను, నారాయణాస్త్రముతీసి గ్రక్కున
నడిమికి సంధించిరి రాఘవులు, కుశుడువేసినా బ్రహ్మాస్త్రము, రఘు
రాములహస్తమ్మునకుదాకె, వేసినప్పుడె వెనువక దుందుభులు భేరీ,
రవములు మ్రోగను, రంజిల్లగను, నారాయణాస్త్రము యప్పుడు
నడిమికి నాలుగుతునకలు ఆయే, యదిచూచి రాము డహంకారమున
ఆగ్నేయాస్త్రమ్మునువిడిచె, వారుణముయునావారునారాణాస్త్రమ్ము, దరిగా
విడచెను లవుండప్పుడు యదిచూచి రాము డహంకారమున, బ్రహ్మా
స్త్రమును విడచెను యపుడు, రాకేమీదకు రామబాణమూ మూక
మూక సంహారమయి పోయెమ్మా, మూక మూక సంహరించేను,
రాముడి రాణువ గూలెను యపుడు, చేతుకోనుచెయి వేసుకు
బాలలు, చలముమీరగా నవ్విరి సుతులు, బాలలునవ్వగ రాముడు,
చూచి, అహంకారమ్మున యిట్లనిబలికె, బట్టరబాలుడ బాణం దొడ
గిరి తలచుకోర నిదైవమ్ములనూ, దైవాలను తలచిపనియేమీ తత్తు
ల్యములు అయియుండగను, తల్లినయిన తలచి మ్రొక్కుటకు తగిన
టువంటి తల్లులెకారు, అడవులకంపిన యమ్మలులేరు, పితృదేవతలు
లేకుమాకు మిమ్ముకన్నా తలిదండ్రులు యెవరూ, నిజముగ జెప్పర
బాలుడయనెను, తలివాగ్రుల మాటలనీతో, జెప్పుటకుశక్యమ్ము
గాదని, యెన్నితపములు జేసికుంటికో, యెన్నగ మీవంటి తనయులు
కలుగ, తపములు జపములు జెయ్యగలేదు బుత్ర కామేష్టులు చెయ్యగ
లేదు, భూమిలోపలా పురుషజన్మము బుడితిమి వనవాసముల కొర
కయి, వనవాసంబులు యెందుకు మీకు రాజ్యమిచ్చెదను రమ్మని
బలికె, తమ్ములమాదిరి చూచుచుందును హాయము విడచి మా
యయోధ్యకురండి, పూర్వికెరాజ్యాయిస్తున రాజాపోరాడి గెలిచితె
వచ్చెదమూ, మరియెవరుండిరి, మారాజ్యమునకు తమ్ములయిన తన
కెవరులేరు, శూరత్వముగల సుతులని మిమ్ము, చంపలేక చూచు

చుంటిమిర, చిన్నతనయులని చూడగవద్దు, శూరత్వములు మానగ వద్దు, అజరుద్రాదులు అడ్డంవచ్చిన, తప్పించుకోలేరని బలికె, చూడర బాలుడ బాణముశక్తి, చూచుకొమ్మని యస్త్రంబట్టె యాకాశంబున మంటలు మండుతు, యతియుగ్రంబుగవచ్చెనాశరమూ, యదిచూచి యదురుతు బెదురుతు, త్రొక్కిరి కాలలు బాణంబునకు, మేమే రవికులమున బుట్టితిమా, మాదశరధులతి సుకృతులయినా, కౌసల్యా వ్రతము నిజమయిన, మాజానకికను పతివ్రతయినా, ఆదిమూర్తి మాతండ్రయితేనూ, అతనికి సుతులంమేమయితేను, రాకేమాపయికి రామబాణమా రక్షించి కృపచూడుమీయనిరి, యనుజాడిమీద వేసినపిమ్మట, మళ్ళెనుశరము మహిమలకొలంది, తనశరము తనకు తిరిగినను ధరణికి నొరంగిరి శ్రీరాఘవులు, చదురుమధ్యమాన రాముడు గూలెను గూలెను విశ్వాంగములుగూలె, సేనలుయంతా చెదరి పోయెను, జగములు అల్లడగల్లడబొడిచె మండలాధిపతి మరణము చూచి,సూర్యుడ్రుగుంకెను చుక్కలుపొడిచె, ఆవివిఘ్న లేనియయోధ్యా అంధకారమయ్యెనూ అపుడు అక్కడతల్లులు పాడలుతువుండ్రి, యయోధ్యంతా పాడలుతుయుండ్రి, కనకభేరి మోయగా గోవిందా గోవిందా యనిరీ, గోవిందుడు తాగూలెయనుచు, గోవిందా గోవిందాయనిరీ, గోవిందగంతులు వేయుచువారు చూచి యప్పుడె విస్మయమందె, కడుపులో చెయ్యిబెట్టికదలినట్లుగా యతిభారంబయి దోచెనుమనస్సు చూతుమురమ్మని యిద్దరును చేరగవచ్చిరి రాముడి దరికి, నవరంధ్రమ్ములుబట్టిచూచిరి యన్నతమ్ముడు యిట్టని బలికె, శౌర్యవంతులుకారువీరు, శస్త్రవిద్యలు లేవుర వీరికి అర్కవంశమూ గాదురవీరిది, విప్రవంశమువలె వున్నదిగా,వీరినికనియెడి యప్పుడుతల్లి నిద్రబోతూన్నదిగాబోలు, పిరికిబంట్లకుబుట్టిరిగాబోలు, పట్నపురాజుకు బుట్టగలేదు, వన్నిచిన్నెలుగాబోలు, బాలీసులు లెక్కగబరిసించి, బవళిచాబెట్టి రాములను, వన్నెశాలువమునుకమరగట్టి, యిరుగడలసేనల నిలిపి వీవెనలతో విసరగజేసి, అన్నరొమాస్తిన రాముతేజము, ఆహా యని బలికివారు, మణికెంపులతో మురుగుజోళ్ళు, రత్నాలహారములు

రమ్యమౌచూచు మకరకుండలములు మౌక్తికములును, కెంపులుపతకములు సొంపులుచూడు, రత్నకిరీటము రాముని ముఖము, రతినాధుని మించి యుందనిరీ, వజ్రాలమొలకట్లు వన్నెలుమించా, అంగుళ్యములు యన్నరొచూడు, పీతాంబరముశోభిల్లంగా, మండలాధిపతిమరిభీతుండు యనుచుబలుకుతు యతివేగమునా, రధముదిగివచ్చిరి రాణువనణచా, యన్నరొగెలిచితి మయోధ్యనుచు, యానందమ్మున బలుకుచునిలిచే, సరసపాన్పులపయి యన్నదమ్ములు, వారితేజములు చూడగలేమూ, శౌర్యంబులు ధయిర్యంబులు, చెదరి యేవిధమౌన వున్నారోచూడు, చుట్టుతిరిగి చూచితివంతా, యిందగ్నిచపుట యాశ్యంకనిరి, యదిచూచి హనుమంతుడప్పుడు హడలుచువొదిగుండెనునొకచోటా, మళ్ళీవచ్చె రాయిాకోతనుచు, వానరునమూపున పెట్టుకుచనెను, వానరులంటె యమ్మకుప్రేమ, బట్టుకుబోదము అన్నరొయనెను, అమ్మకంటెనీకెక్కువ ప్రేమ, యాకోతిచూచితె వదలవుగ, బాలులందరు భయమందెవరు, యెందుకు యీకోతులుమనకు అమ్మతోటిమనమాడుకొందము, వీర్ని గూడ బట్టుకుపోదాము జాంబవంతుని చేతబట్టుకు, హనుమంతుని మూపునబెట్టుకొని, అతిసంభ్రమముతో యన్నదమ్ములుయల్లంతటతమ తల్లినిజూచీ, అమ్మచూడవే చోద్యపురూపులూ, యరసిజూడుమని ముందరపెట్టె, అయోధ్యమహారాజుకి తగిన, యందమైనబంట్లెవీరనెను యుద్ధరంగమున రాజునువిడిచి, వొదిగుండెరె వొకచోటనువీరు, యా పలుకులువిని జానకమ్మను, జిరునవ్వుతో బాలలకిట్లనెను హనుమంతుడనగను, జగతిచాలిన బంట్లెవీరు, బాలలంచు మిమ్ముగాచిరిగాని, బలహీనముచేతగాదనెను యాపలుకులువిని బాలలునవ్వుతు యప్పుడు తల్లికి యిట్లనిబలికె, యణచివేసితిమేహనుమంతుణ్ని, యదుగోచూడవే యమ్మరొయనిరీ, రాముడుండగా మారుతిగూలడు యెక్కడిమాటలు యనితాబలికె, దశరథరాముని ధరపయిగూల్చి వేసేస్తిమే వేగంబు.

వను, యాపలుకులువినీ జానకప్పుడు, మూర్ఛబోయి తెలిసియిట్లనెనూ తనయులు యెదిగి తండ్రులమీదకి, వరుగాయే యన్నది నిజమాయె, యిట్లుచేయతగునా యినువంశో త్తమగట్టిగ నెక్కడి ఘాతలుమీరు, యెవ్వరుయెరుగని యీకానలోన పొదిగుండక రవ్వసేయుదురా, పాముకూనలకు పాలుపోసితే విషములు తప్పున వినరటుమీరు, విత్తొకటయితే చెట్టొకటి మొలచునా, సతినిజంపుమన్న తండ్రికి తనయులుగారా, గట్టిగమిమ్ముల కనిపెంచినా, కారణమీలాగున శాయుదురా, వెడ వెడపలుకుచు మతిదలతురు, చనినడచెను వాల్మీకులకడకు, యేమిశాయుతగు బాలలనిప్పుడు, రామునిగూల్చిన రణమున యనెను, యాపలుకులువిని వాల్మీకుండు, నవ్వుతు జానకికిట్లనిపలికె, జానకి వినుమీ తనయులు యనగా జగతికిచాలిన జాణలు వీరు, తేజోవంతులు రాజపుత్రులు, శూరత్వములు మానవుసుమ్మీ జగదీశ్వరుడికి నావులెక్కడ, జగములు విలుచున జానకివినుమా, యాపలుకులువిని సీతాంగనప్పుడు, ఆదిమూర్తికి నమస్కారంజేసి, పరమపతివ్రతనుతానేఅయితే, బతిప్రాణంబులుసంజీవలెను, వెలిసిరియక్కడ తేజముతోనుగురిసెను పుంవాసుపుష్పవానా, లేచిచూచిరి శ్రీరాఘవులు, అవురాగతి అవి మాట్లాడింద ఘోటకబ్రహ్మచారిమూర్ఛమున నొంటిగానిలుచుండెను, శ్రీరాముండు, వెలవెలబోతు మతిదోచకను బ్రహ్మశివుని ప్రార్థనజేసిరిగా, కైలాసమునగాశీశ్వరులు, సొగటపాళి యాడుతువుండె, దుగపట్లొమ్మదెపదియనుచు, దచ్చేభే రావగదగయనుచు, యాడుతువుండెకి సమయమునందువా యవ్వాడుపార్వతికిట్లనిబలికె వింటివపార్వతిఇది యొకవింత వింతిజెప్పెదను వినుమనిబలికె, యయోధ్యాదశరథరాఘవులు యశ్వమేధయాగంజేశారుపంతముతో మరజానకి తనయులు యశ్వంగట్టుకుచనిరీబాలలతో, గెలువలేకయిప్పుడుమమ్ము సహాయం రమ్మన్నారు, విష్ణుమూర్తులుమీరు యేకమయి, బాలల వధియించా తలిచారు విష్ణుసహాయం మీరయితేను లక్ష్మికిసహాయం

మేమయ్యేము విఘ్నేశ్వరుడు వీరభద్రుడు, కుమారస్వామి సాయము లయ్యేరు, సత్యలోకమున సరస్వతిబ్రహ్మ చదరంగమ్ములు యాడుతు వుంటె, యాటలాడెడి సమయమందునా, అప్పుడుసరస్వతి కిట్లనిబలికె వింటివసరస్వతి యిదివొకవింతవింత జెప్పెదనువినుమనిబలికె అయోధ్యా దశరథ రాఘవులు అశ్వమేధయాగం జేశారు, పంతముతో దుతసీతాసుతు లుయశ్వంబట్టి గట్టుకు చనిరీ, బాలులగెలువలేకా యిప్పుడుమమ్ము సహా యమురమ్మన్నారు విష్ణుమూర్తులుమీరు, యేకమయి బాలలవధియించా లలచారా విష్ణుసహాయంమీరయితేను లక్ష్మిసహాయం మేమయ్యేము నారదతుంబురు శారదులంతా లక్ష్మితనయులకు సాయమనెను యమ రావతిని, అమరనాధుడు యచ్చరలతో కొలువయియుండె శశీదేవి మొద లయిన చేడెలగూడి దశావతారి ఆడుతూవుండే యాటలాడెడిసమయ మందునయతివేగము లేచెనుయింద్రుడు, చెయిబట్టబోగా శచియవ్వాడు యావలకార్యం యేమనిఅడిగె వింటివశచీదేవి యిదివకవింత, వింత జెప్పెదను వినుమనిబలికె యయోధ్యాదశరథరాఘవులు యశ్వమేగ యాగంజేశారు, పంతముతో దుత జానకితనయులుబట్టుకుయశ్వంకట్టుకు చనిరి బాలలతో గెలువలేకయివ్వాడు, మమ్ముసహాయం రమ్మన్నారు, విష్ణుమూర్తులుమీరుయేకమయి, బాలలవధియించాలచారా, విష్ణుకు సాయం మీరయితేను, లక్ష్మిసహాయం మేమయ్యేమూ, యటువలె బలుకుటధర్మముగాదు, యాదిమూర్తికి యెవ్వరు లేరు, తమ్ములుగూలిరీ సేనలుగూలిరి, శౌరియొక్కడయి నిలుచున్నాడు, యతివ్యాగ్రంబున సీతాసుతులు, యాదిమూర్తిని బాధింపుతువుండే, హరిబ్రహ్మాదులు కదలిరియురుగో, యతిశీఘ్రంబున రమ్మనిబలికె, బృహస్పతి మొదలుగ పురజనాలంతా బాలలసాయము వెళ్ళామనిరి, మూడుకోట్లమునులు యారుకోట్లమునులు, యారుకోట్ల దేవతలంతా, విష్ణుసహాయంవెళ్ళెద మనిరి, విఘ్నేశ్వరుండు వీరభద్రుండు, వయికుంఠపాళి యాడుతువుంటె, అక్కడకొచ్చెనుపార్వతితాను, తనయులనుచూచియిల్లనెను, నీవురాక

కార్యములు చేకూడవు, నాతండ్రి లెమ్మనె గణపతిని, మూషికవాహనం మూందేమెక్కి, యందమూతో విఘ్నేశ్వరుడుకదిలే, బ్రహ్మాండంబున బ్రపభలుకట్టుకూ, భద్రకాళిదేవితో గూడుకొని, హావీరా హాశరభా యనుచు, వీరభద్రుడు తానేకదలె, నెమలివాహనం నేర్పుతో యెక్కి తనసతినిదోడపయియుంచుకొని, కుమారస్వామి వేడగాను, తల్లిదండ్రులా సరసనునడువవా, గంటలనందిని గ్రక్కునతెచ్చి, యెక్కిరి పార్వతీశ్వరు లపుడు, ముగ్గురితవ యులముందరినడువా, నందివాహనారూఢుండా యె రాజహంసను రమ్మపిలిచి, చదరంబులును తీరుగవేయించి, హరివాహనము బ్రహ్మయెక్కెను, సరస్వతితోకూడ కదలెనుయపుడు, ఐరావతము దేవేంద్రుడెక్కెను, శచీదేవితోకూడా కదిలెనుయపుడు, వారి వారికి తగినవాహనములెక్కుచు. వచ్చిరి వనమునకు వేగముగాను, యల్లంతట యజ్ఞగాదులుమాచి నమస్కరించిరి, నారాయణులు వ్యాఘ్రచర్మములు వేగమెతెచ్చి, వేయించిరి సాంబశివులకు, నవరత్నఖచితపుపద్మాసనము, వేయించిరి బ్రహ్మదేవులకు, మణిరత్నములా సింహాసనములు, వేయించెను దేవేంద్రులకప్పుడు, చదరంబులుతీరుగ వేయించి, సర్వసమూనుగూర్చుండిగా, చనురుమధ్యమున రాములు లేచి బ్రహ్మశివులకు నమస్కరించి జెప్పెను జరిగినవృత్తాంతములూ, చిన్నబోయి నిలిచెను శ్రీరాములు, వచ్చిరి వనములు కుశలవులపుడు, చూచిరి వారికన్నులసింహ, సభమెట్టు ముమ్మారు ప్రదక్షిణముచేసి మ్రొక్కి నమస్కరించిరిగాను, సభవారందరు సంభ్రమముతోను, ఆశీర్వాదములు జేసిరియపుడు, యజ్ఞాలుట్టెను పార్వతితాను, బాలిచ్చెనా బాలలకప్పుడు, లక్ష్మిపాలుతవపాలుతాగుతే, మగణంబులు తేవెన్నటికనుచు, ఆయాసముచే దాహములనుచు, పాలిచ్చెనుపార్వతితానపుడు, పాలుతాగేటి సమయమందునా రాముడునుయనుచు బాణంబులు వేసె,అదిచూచి పార్వతికోపమునా, నాలుకజాపెనుసలినాక్షుండు, దశ్యగోవలుకావించి ధరణిమూకాశం మూసెనుయపుడు, గూర్చిమేడలు కోటగుమజులు,

చుట్టుకో తారకములు గావించెనపుడు, మహిషాసురుని చంపిననాటి,వుం
టలు మండేరీతిగయుండె, యదిచూచి, రాముడపుడు, బాణములు ధర
పఋ కురిపించె, యదిచూచి పార్వతికోపమున, బాలలదింపి రాముతో
బలికె, లక్ష్మిసహాయుం పార్వతిసహాయము, సరస్వతిసాహాయముకలుగు
చున్నదిగా, వలదువలదు బాలలతో వాదము, వలదనిబలికెను పార్వతి
తాను, యచ్చటతమ్ములు గూలినారు, యిందుకేమి యుపాయమనెను,
తమ్మునిచంపిన కాంక్షలుదీరక, పూరికెవికుతున బాలలనిపుడు, యా
పలుకులువిని పార్వతప్పుడు, యాలాగేచూతము కాసిమ్ము, బాలన్ని
పిలిచి పార్వతితాను, బెదరక భూమిని ప్రార్థించమనెను, యదివిని
బాలలు యతివేగముగా భూదేవిని ప్రార్థనజేసిరపుడు, యాడవారి అభి
మానమ్ యాడవారికందరు, యమ్మను కన్నట్టి అమ్మవునీవు, యీసమ
యంబున గావకుంటివా, కార్యము చెడును నిందలుబడును యూరువేల
సేనలు జతగూర్చి, త్రైవాతిగ పంపించెను వార్కి, ఘణఘణ మోగేటి
కంచురథములు ఝణఝణ మ్రోగేటి భేరీలూను, భేరీమృదంగాలు
భోగుణాలువగా నగారా నవబత్తు మ్రోయుంగా, పంచవాయిద్యములు
పదిదివములు మ్రోయుగా, సాయం వచ్చెను భూదేవప్పుడు, పన్నెం
డక్షోణీల బలములతోను, ధరణి సహాయుల తానే వెడలె, యది
చూచి శ్రీరాములప్పుడు, అజరుద్రాదుల రమ్మనిపిలచె హరి బ్రహ్మా
దులు విల్లుబట్టి యూపిమూర్తి సరసను నిలుచుండి వజ్రాయుధము
చేతబట్టుకు, వరసను నిలుచుండెను, యింద్రుడు త్రిమూర్తులు ఒక
సమయమునందు, విల్లు బట్టగా చూడగలేమా మూర్తులు ముగ్గురు
విల్లులా బట్టుట ముజ్జులోకములు గడగడవణకే, యదిచూచిపార్వతి
యప్పుడు, హరహర రమ్మని హస్తంబట్టె యంతలోనే సరస్వతి
యప్పుడు, చాటుగ బ్రహ్మని హస్తంబట్టె అదిచూచి శచీదేవివేగ
మునా, సరగున యింద్రుని హస్తంబట్టి, తగను తగదు మీరందరు
కూడి, బాలలు చంపుట ధర్మంగాదు, తనయులనుచు యొసంగించితె

రాముడు తలలుంచకా మానడు ఏమో, బాలలను యొరిగించక యుంటె పగచే చంపకమానడు యేమోయందురు కూడి ఆలోచించీ రాజీచేయుట న్యాయంబనిరీ, బాలల పంతము చెల్లగ వలెను, జెల్లకుంటె ప్రాణంబులు విడుతు, బట్టుబట్టగా పార్వతి తాను పరమేశ్వరు చెయివిడువను అనెను, దేవతాసురుల యుద్ధము లోను, యిటువలెవింతలు చూడగలేదు, హరబ్రహ్మాదులు యాలోచించి, బెదురుతు రఘుపతి కిట్లని బలికె, ధరణి సహాయం బాలలకుంది శక్తి సహాయం బాలలకుంది, గెలువగలేరు బాలలమీారు, వలదని వారించిరి వారంతా, ఆవలుకులువిని శ్రీరాఘవులు యందరితో తానిట్లనిబలికె, యిచ్చటతమ్ములు కూలీనారూ, యనేకరాణువనంపించా రథములు గజములు తురంగబులు, మావటీల మమ్ముల బడవేసే యేమిచోచ కున్నది యుపాయమూ, ఆలోచించిరి యందరు కూడి యాసమయంబున సరస్వతితాను, బాలలచే పలికించెవోకటి, వాణిజేసినాన్నలూ వారు చిరిపెద్దలూ వారు మొక్కటూ ధర్మంగామూ, ముందర మాభూపతి మ్రొక్కనమూ, తరువాతనూ మేమ్మొక్కెదమూ, తన ప్రాణము కయి మొక్కగనేలా, తమ్ములంత రాణువ పోగానూ యదిసిరిగామూ రాతిసివినుమీా, మొక్కమనుచు పలికిరి వారంచు సౌమిత్రి భరత శత్రుఘ్నులూ, బ్రతుకు మనుచు బలికెను శ్రీరామ యంతలోనూ వాల్మీకిమహాముని, మండలయుదకం గ్రక్కున తెచ్చి దండములో కమండలయుదకము, వినవోషితానిలోషించేనుగా, జీవోషనమని వంతోషించి, సంజీవని సభలేచిరి యివుడు, యంగద హనుమంతా నీలుడు సుగ్రీవుడు, జాంబవంత సుషేణాదులులేచే, శౌర్యశాలి శత్రుఘ్నుడు లేచె, గోవిందాగోవిందాయనిరీ, బహుపరాక్రముడు భరతుడు లేచె, గోవిందాయనిరీ, గోవిందుడు తమ్ముడులేచెనూ, గోవిందా గోవిందాయనిరీ, అంగదుడు యడపంబట్టెగను చేరిగుబ్బ గొడుగు భరతుడు బట్టా, ధనుర్బాణములు సౌమిత్రిబట్టగా, చామ

రము శత్రుఘ్నుడుబట్టా, సూర్యచంద్రులు, వింజామరలు విసరగా సూర్యపటము సుగ్రీవుండుబట్టా, మేకాంతస్థలంబున విభీషణుండుండ గా, హనుమంతుడు అడుగులొత్తగను, జాంబవంతుడు చేరికొలువగా పరమమునీంద్రులు సేవలుజెయ్యా, బ్రహ్మరుద్రాదులు యిరువంక లనూ, యింద్రాదులు యెదురుగ గూర్చుండి, బహుపరాకనీ భట్టులు పొగడగా, కొలువయి గూర్చుండె రాఘవులూ, తండ్రిగొలువు తమ కన్నుల చూడి అన్నకి తమ్ములు యిట్లని బలికె, అన్నరో చూడుమి రాముమొగము కళాపూర్ణమయి యున్నదిసుమీ, లక్ష్మిగూడ వక్షంబునయుంటె చూచుటశక్యం గాదనిరపుడు, గౌసల్యాయెన్ని నోములనోచెనో, దశరథుకెన్నితపములుచేసె దశావతారుడు తనయు డౌటకు, బుణ్యంజేసిరిబహుజన్మములా యిన్నిచిన్నెలుగలపతినెడబాసి యెట్లుజీవితము నిలిపెనుసీతా, పతినెడబాసి బ్రతుకుటకంటె, సతులకు ప్రాణం విడుచుటమేలూ, యీసమయంబున స్వామిచూడనీ జన్మం బులు యెత్తినఫలమేమీ, బట్టియశ్వంకట్టెనెందుకు పరమాత్మునిసభ చూచితిమనిరీ, శేషశాయి శ్రీగరుడవాహనా, సీతాపతిపాదములుగట్టి యనియీవిధముస్తోత్రంజేయుచు, యాశ్చర్యంబున చూచుతుయుండె లక్ష్మణునిచూచా రాఘవులు జెప్పిరిజరిగినవృత్తాంతబులూ, మ్రొక్క తేయశ్యం విడిచేమనిరీ వను మ్రొక్కుటా ధర్మంగాదా, యావలు కులువిని శ్రీలక్ష్మణుడూ అన్నకి మ్రొక్కుతు యిటులనిబలికె, చేకొని కార్యంబుట్టినచోటనూపితృమాత్రవ్యులువేల్పులనూ, కులగురువులనూ, మనసులోపలాతలచి మ్రొక్కుటతగునేయనెను, ముమ్మారువలగొని మ్రొక్కనను మానమ్మతమని గుశవులనిరీ, వారు మ్రొక్కుటాధర్మం గాదు అడుగుమనిరీ సూర్యుణ్ణప్పుడు, ఆనియందరు బలికినబలుకులు నవ్వుచు గుశలవులిటులబలికె సూర్యవంశవు రాజేకాడా, వంశాభి మానం యుండకమానదు, సూర్యుడు జెప్పాటనమ్మిక లేదు, యడుగు మని చంద్రుణ్ణప్పుడు, రాహుకేతువులు అడ్డువచ్చితే విష్ణుసహాయం

చంద్రుడికుంది, చంద్రుడుజెప్పాట నమ్మిక లేదు, అమరాసురులు అబ్ధిత రువగా అమృతమంతా యింద్రునికిచ్చె విష్ణుసహాయం యింద్రుడికుంది, యింద్రుడుజెప్పాట నమ్మిక లేదు అడుగుమరి వశిష్టాములను, కులగురువు వశిష్టేకూడా వశిష్టుజెప్పాట నమ్మిక లేనూ, అడుగుమనిరి వాల్మీకుల నవుడు, అఖిలాండబ్రహ్మాండము మేలగా యావిష్టుపొగడను వాల్మీకి, వాల్మీకిజెప్పాట లేదు అడుగుమనిరిఋష్యశృంగున్ని యేమసముద్రములా నడిమధ్యంబునా తపమాచరించుచు యుండగను, ఋష్యశృంగున్ని దోడుకువచ్చి, మెచ్చిశాంతను యిచ్చినవారూ పక్షంబులు పలుకమా నడు ఋష్యశృంగుడుజెప్పాట నమ్మిక లేనూఅడుగుమనిరి బ్రహ్మదేవుణ్ణి విష్ణునాభికమలమందునా యుద్భవించిన వాడేకాడా, బ్రహ్మజెప్పాట నమ్మిక లేదు, అడుగుమనిరి సాంబశివునప్పుడు, బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరు లనగా త్రిమూర్తులు వారేకారా, చేగొనిమిమ్ముల చంపగవచ్చిరి, శివుడుజెప్పాటా నమ్మిక లేదూ, అడుగుమనిరి సౌమిత్రిని యవుడు వీర లకు తమ్ముడు యితడేకాడా, యునుమతిగానునడిచేవాడు, అన్నకలవు గొని వదినెనుచంపెను, సౌమిత్రిజెప్పామి నమ్మిక లేదు, యిందరినడుగ వలసినదేమిరా, బ్రమొక్కకయశ్వం విడువము మేమూ వేడుక హాయము బట్టినవారము చంపగవలె కదు మొక్కగవలెనూ యెన్నివిధములా జెప్పినకానే,విననేరని వివేకహీనులగ, యీపలుకులువిని శ్రీరాఘవులు అజరుద్రాదుల కిల్లనిపలికె యిందరుసేనలు తమ్ములుండగ, యింక మహేంద్రులు మీరుండగాను, పోరాడిగెలిచిపోమెదమూ, బాలులను బ్రతిమాలననేలా, యీపలుకులువిని పార్వతితాను. హుంకారంబున యిటులనిబలికె బాలులపయినీ విల్లుబట్టితే, బ్రహ్మాంశంబు విలువంగల వా, మ్రొక్కుటకు మీకు మొవాసులయితే యశ్వమేధయాగంబును మాని యడవులవాసంబుల మీరుండి యయోధ్యబాలల కివ్వండి, యీపలుకులు విని శ్రీలక్ష్మణుడు యన్నకు మ్రొక్కుతు యిటులనిబలికె, తిరిగిమనము యుద్ధము జేసినా బాలులగెలువుము రూఢిగయపుడు పంత గించెనుపార్వతిగూడ, సరస్వతిసాయం కలిగియున్నదా, లక్ష్మిసాయం

బాలలకుంది మంత్రబలం బాలలకుంది, మునులసహాయం బాలలకుంది మంత్రిబలిమిచాలా కలిగింది, శక్తిసహాయం బాలలకుంది, సేనలు లేక యీరాజ్యమునా, యెవ్వరిబాలలు మీరనియడిగె, మిమ్ముకన్నతల్లి దండ్రులూ యెన్నితపములు జేసిరోయనెను, యెన్నినోములునోచెనోతల్లి యెన్నితపములు జేసెనోతండ్రి. యన్నమీావంటికనయులుకలుగుగా బహు జన్మంబుల జేసిఫలమూ, నోములు, వ్రతము నునోచగ లేదు, తపములుజప ములు చెయ్యగలేదు, అరణ్యావాసము పాడలుతు అమ్మామామకనెను యీకానలో, మంచితపముచే మహామునులంతా మమ్ముపెంచిరి, అడ వులలోను, పూజ్యమయిన పుణ్యకులమునబట్టి, అడలుతుయున్నది అర ణ్యములో, పలుకులువిని శ్రీరాఘవులూ, అప్పుడు బాలలకిట్లనిబలికె, మీరువచ్చి మాయయోధ్యలో యుంటే, రాజ్యమంతా మీకిచ్చెదననెను వారిచూపులావయిభమచూచీ, చిరునవ్వు నవ్వుతులక్ష్మణు, బలు మారు పరిభాష లేటికి. పరమాత్మునికిదయవొచ్చింది, బాలలారమీరు భయపడవద్దు, జడియవలసినపని లేదివుడు, అనేకవిధములుయడుగుతు యుంటే యీావగా నిలుచుండెదరేమీా విప్రబాలులారా తనయులార వివరముగా మాకెరిగించండి, యీపలుకులువిని బాలలప్పుడు వారికి మ్రొక్కుతూయిట్లనిబలికె, సర్వం తెలిసినసర్వజ్ఞులారస్వామిమీాకువిన్న వించగనేలా, విను మీాదశరథమహిపతితనయా. యినకులరాజులనే లేటి రాజా.మావృత్తాంతము మనవిచేయుదుము,సభవారూసంతసముగవినుడి

అ వ తా ర ము లు

మత్స్యావతారులు	మాతండ్రిరామా	మహాలక్ష్మిసీతమ్మమాతల్లి
కూర్మావతారులు	మాతండ్రిరామా	చక్రవర్తిపుత్రి మాతల్లి
వరహావతారులు	మాతండ్రిరామా	వరలక్ష్మిసీత మాతల్లి
నరసింహావతారులు	మాతండ్రిరామా	శ్రీలక్ష్మిసీత మాతల్లి
వామనావతారులు	మాతండ్రిరామా	జగలక్ష్మిసీత మాతల్లి
భార్గవావతారులు	మాతండ్రిరామా	భాగ్యలక్ష్మిసీత మాతల్లి

యిక నేమి, శంఖునాదములు చెలగుచునదుగో, భూనభోంతరాళంబులు నిండె, దైవబలము చాలగలిగుంది, జాలినొందెదరు బాలలచూచీ,బట్టరు యెవరూ బాణంబులను, బాలలపయినీ వెయ్యగలేరూ, మునుపురంబున మమ్ములచంపి, గెలిచిరియయోధ్యారాజ్యములు, మంత్రంబులచే బ్రతికితిమికాని, మనబలంబులు కావనిపలికె, బాలలపంతమెజెల్లించండి బ్రతికించండిమమ్మందరినిపార్వతితో,పంతమువద్దండి, బ్రహ్మాండంబులు నిలుపండనెనువడివడిలక్ష్మణ వేగమెవచ్చిబరిగెను, శ్రీహరిపాదంబులపై అదిచూచి భరతశత్రుఘ్నులు పరమాత్మునిపాదంబులబడిరి, అడుగులు పయియున్న తమ్ములనెత్తి యాలింగనంబులు జేసినురాము, బాలుల చంపగవద్దనిచాలా బ్రతిమాలెను శ్రీలక్ష్మణుడపుడు, వల్లభునిచూచి మ్రొక్కుటధర్మంగలదాఅనెను, కొనివల్లభులు నందనములు చాయూతగు ననిబలికిరి వారందరును, వయినున్న కాలువతీసుకొని, నడుముకిజుట్టిరి నారాయణులు, శరణుశరణు మాతండ్రి దశరథరాజా పాదంబులకు, కులగురువు వశిష్టుకి శరణూ, శరణుమాకౌశలం చరణారవిందము, శరణనిచక్రధరుడేబలికే, శరణుశరణని శ్రీరాఘవులుపలుకగ, విచిత్రంబులు అయిదోచెనూ, యాపలుకులువిని బాలలప్పుడు, నయనభాష్పముల సౌమిత్రచూచె, అదిచూచి సౌమిత్రియపుడు నయనపుసంజ్ఞల రమ్మని బిలిచె, యశ్వంవిడచీహరిపాదములకు, మ్రొక్కుమనుచుసంజ్ఞలుచేసె, యశ్వంవోడుకు హరిసన్నిధికి, సరగునవచ్చిరి బాలలుతమరు, వొకకాలితో నిలుచుండప్పుడు, జేతులుముడుచుకు స్తోత్రంచేసె, శరణుశరణు చక్రిధరుండా, సకలజీవిరక్షకశరణు అఖిలాండకోటిబ్రహ్మాండ నాయక యాదివిష్ణు మీపాదములకు శరణుశరణు శరణని బాలలు బలుకుతూ, జేరవచ్చి నిలుచుండిరివారూ, తప్పకచూచి బాలలవంక, పుత్రమోహంబున యిటులనిబలికె, యేదేశమువారో రామావతారులు మాతండ్రి

రామ, రాజ్యలక్ష్మి సీతమాతల్లి బుద్ధావతారులు మాతండ్రి రామ, భూపుత్రిక సీతమాతల్లి కలికావతారులు మాతండ్రిరామ, కమలగంధి సీతమాతల్లి వేరుచేసిమీారదుగనేల, వెయ్యివిధములజెప్పగనేలా మరి నీ కాయ క్లేశంబులబడుతూ, మమ్ములసీతకనను కానలలోను, మరికాయ కష్టంబులుబడుతు, మసలకసీతా మమ్ములపెంచె, అక్షరవిద్యలు గుణ మంత్రములూ వనములలో వాల్మీకులుజెప్పె, ఆకులు అలములుభక్షిం పుంతును, యడవులనుంటిమి యమ్మకువోడయి, పులులు సింహములు కారడవులలో, పెంచిరి వాల్మీకులు మమ్ములను, అచ్యుతుపుత్రులు యాడినమాటలను, హరబ్రహ్మాదులు యాశ్చర్యమునొంది, జానకితన యులు జేసినయుద్ధము, చూచిసురులు చోద్యంబందిరిగా, యావలుకు లువిని శ్రీరాములకు, యతిమోఖంబుతో చెనుమననూ, మమ్మగన్న మాతండ్రులారా, రమ్మనమని హస్తములుచాపె, హంసలువాలిన చందంబులనూ, హరి దొడలపయి వారినివారు గూరిమియొడలుపై గూర్చుండబెట్టుకు, మాడబట్టి అఘ్రాణించుకుని, మరిమరి దుఃఖించెను శ్రీరాముండూ, రాములకళ్ళ జలములతోను, బాలలకు యభిషేక ములాయే, బాలలకళ్ళ జలములతోను,రాములకు పాదంబులుతడిసె, కొంతసేపు చింతించినవెనుకా కౌగిటజేర్చెను ప్రేమలుదీరా, మమ్ము కన్న మాతండ్రులారా వనము దాగియున్నారా, మమ్మకన్న మాతండ్రులారా, యడవులపాలు గాజేసితిమిమ్ము, యింతసేపు యెరి గింగకమాను, యెంతకష్టముపొందితిరనను, పూలశయ్యలా బవళించేటి మేను, పూలపాన్పులపై పవళించితిర, రాజాన్నంబులు పిండివంటలు, పంచభక్షంపరమాన్నంబును, యతిరసములుఆరగించెడిమాను, ఆకులు యలములు భక్షించితిర, యాపలుకులువిని సౌమిత్రప్పాను, అతివిన యంబున యిట్లనిబలికె, పుట్టుభోగికై బుత్రులుపయి, పూలపాన్పుపై పవళించగలేనా, యయోధ్యరాజ్యంవిడనాడి, యడవిలో సంచరించగ లేదా, యతిక్లేశంబులు బడవలసినాకారణమిలాగునయుండగను, యది

తప్పించుట యెజానికిశక్యమా, స్వామినీకు చింతింపగనేలా యవుసు లక్ష్మణా యవునోయనుచు సంతోషించిరి శ్రీరాఘవులు, వనములలో మాజానకినుంచి, జెప్పవలెనని తమ్ముడానాతో, యెందుకుయుద్ధం అంటివిగాని, యెరిగించవలెనని లక్ష్మణానాతో, యిదిక్రతువుగాదు మనకిప్పుడు, యేమువుమంగళప్రదమాగాక, యేమంచివాల్మీకిమహాముని లక్ష్మియన్నదా మీపురమందు. మాతపోఫలములవల్ల, మనలక్ష్మి వున్నదీ మాపురమందు, మీతపోఫలమంటిరిఏమో, నాభాగ్యఫలమని యనుకోరాదా, రాజ్యలక్ష్మికోకుశరమ్మంటె, వచ్చెను వాల్మీకులు వేగమునా, యంతఃపురములోనికెళ్ళి మన్నించినలక్ష్మినిపిలిచి రావే గోకులరాణిరావే మన్మధరాణిగావే, రావేపల్లవపాణీరావే, రావేపువ్వుబోణి రమ్మనెను, శ్రీరాములశిరోమణి మాణిక్యమా, సుందరిమణి రమ్మనితాపిలిచె, చనుదెంచెనుజానకి సంభ్రమునా, యందెలుగదలా నందమునించా, దశరథరాములు రామతనయులూ, యేవిధంబున యున్నారనెను, జలజాక్షి నీజపములునిండెను, ధవళాక్షి నీతపములు బండే, బద్మగంధి నీపంతముజెల్లెను, పసుగున నీపతి కడకేతెంమా, కోమలాంగి నీకోరిక కొనసాగెను, గొబ్బననీపతి కడకేతెంచుజానకి తపమున జగముగుబండెను, జానకితపమున జగములునిండె, నలినాక్షి నీకోరికతీరెను, బుద్ధులుగలె బుద్ధులుగారె, బుంకకీకాక్షులు నిన్ను కలిపిరన్నీ యేమనిజెప్పుదును జానకినాతో, యెంతయుద్ధంబు జేసిరవీరు, ముక్కితెక్కే యశ్వం విడిచేమనను, బట్టుపట్టిరె బాలలువరు, మీరుపిన్నలు వారుపెద్దలు, మొక్కుట ధర్మంకానిదరంటా, బాలల మాటే ధర్మంబనను, పటుబట్టె పార్వతిగూడా, తల్లిలేని తనయులు కాబట్టె, తల్లేపార్వతి దరిజేర్చినవా శ్రీరామునను, బలికితాహాసలె, సీతా హాడలగ సమయంకాదు యిప్పుడు, నిన్ను దోడుకురమ్మనె రామ, యరుంధతినిపిలచి వాల్మీకులు, జానకి శిరసంటుము యనెను, సంపెంగతైలమున శిరసంటి, పచ్చని పసుపుతో నలుగుపెట్టి శ్రీ

గంధంబున యటకళ్ళుగాచిరి, సీతకుజలకం బార్చిడివారూ, మెత్తని
బట్టతో మేనుతళ్ళొత్తిరి కనకపీతాంబ్రము కట్టించిరి, కుందనపురవికా
దొడిగించిరి, పసుపుకుంకుమా అలంకరించిరి, పరిమళంబులు యలదిరి
వారు, సర్వశృంగారంజేసిరియపుడు, పన్నీరుచీరలు, పట్టురవికలు, బద్ర
గంధిబడినుంచిరివారు, కొందరు సీతకుమ్రొక్కేటివారు కొందరుకౌగిట
చేర్చేటివారు, కొందరు సీతను చూచేటివారు కన్నులజలములు తెచ్చేటి
వారు పరుగుపరుగునా వచ్చేటివారు, యడ్డగించి నిలుచుండేటివారు,
పన్నెండేళ్ళానుంచయితేను, యక్కచెల్లెల్లాకన్నయెక్కువా, ఆదరింబున
యుంటిమిమేమూ యింతలోపమెంచెనెసీతవయినము యెరుగమయితిమె
యమ్మరొమనము, యని యీవిషయము సతివలసందరు, వేగమురమ్మ
నుచు వాల్మీకిముత్యాలతోరణాలేమారి రత్నాలవాకిళ్ళిగడచి, బగ
డపు గడపల్లెదాటి, నడిమిపందిట్లోపలికొచ్చె, సెలవనిమునికాంతలకు
జెప్పి శీఘ్రముకదలెను జానకిదేవి యంతలోను బాలలుయప్పుడును
యన్నకుతమ్మునకు యిట్లనుకొనిరి అబలజానకి మనయమ్మయేమెరుగదు,
తాతవెంట జనుదెంచెనుయేమీ దివ్యాన శ్రీహరి తొడలపయిదిగెమె,
వాయువేగంబున యతివేగమునా గ్రక్కునఋషిపల్లెకుచనుదెంచి, యు
ల్లంతతమతల్లినిచూచి, నాసికములపయి హస్తములుంచుకు, అతియాశ్చ
ర్యంబున అద్భుతపడుతు యెంతవెర్రిదానవె మాయమ్మా, యేమన
వచ్చును యమ్మరొనిన్ను మునుపటిరాముడు గాడాయమ్మా, మొదలు
భాషలు యడగడయమ్మా గర్భిణిస్త్రీవని కరుణలేకను వధియించావన
ములకంపేడా, యలవిగాని బ్రహ్మాండంవంటియగ్నిలో దొక్కించడ
యానాడు, తలిదంబ్రులు దయివస్వరూపులు తప్పనాడుట ధర్మంకాదె,
నీవుబోయిబతిమాలినవెనుకా ఘనతయుండదె యమ్మరొనీకురాముడు
దశరధరాజకుమారుడయితే గొల్లవాడిబిడ్డనమాయమ్మా రాముడొచ్చి
బ్రతిమాలినదాకా నేరమున్నదని బలికినదాకా, శరణని రాముడు పిలి
చినదాకా మాటాడకేమాయమ్మరొనువ్వూ, నాయడవుల, దిక్కెవ్వరు

లేకా గొంపోయిరీ దానవులానాడు, దానికిరాముని నేరములేదు విధి వశంబులు యీలాగుండె నేడయోధ్యలో సకలం గలిగుండ చంపబంపుటకు కారణమేమీ, బంతగించి రాముడుపోడేమీ, భయమేమిటికె యమ్మరొనీకు, దిగ్గజములమా యిద్దరుకొమాళ్ళుండగా, యేమిటికొదవే జానకినీకు యయోధ్యా రాజ్యముండగను, యేమిటికొదవె యమ్మరొనీకు, బద్మగంధిహాస్తంబులు బట్టుటకును, యంతఃపురములలోపలికొచ్చె, మునికాంతలకుతల్లినప్పగించి గ్రక్కున వాల్మీకులకడకే తెంచితాతగారు మీరయితేయిప్పుడు, బహుకాలంబులుగడచినవారు యబలజానకి మా యమ్మ యేమెరుగును సర్వం తెలిసిన సర్వజ్ఞులుమీరు, యాడబడుచు, యత్తవారిల్లకంపితె, యనుకూల దాంపత్యము చూచి, చూడగలిగి యయినను బోనీ వాకనాడు విప్రభోగించ నతివసులకు వఖ్యంబులు చూచి యంపుమనిధర్మములుకలవ్రాసుని బాలలబలికినమాటలు నవ్వుతు వాల్మీకుండిట్లనెను గోకుమిటాయిగాని వల్లకుయనెను, కరినూవుల ఘృతముగాని తానారగించను రత్నమయితే నమిదేలుగావలెను, రాముడిచ్చటికి రాడనిబలికె పూాకెవచ్చున రాముడిచ్చటికి, లక్ష్మినిగావలసిన రాముడువచ్చు లక్ష్మి యశ్వంకొరకయి వచ్చురాకుంటె పోనిమ్మనిరి యిన్నిదినములనుంచి సమ్ముల పెంచి యిప్పుడు పెంచగలేరామీరూ, యయోధ్యా రాజ్యముగెలిచితి మాయగ్రహారములు ఇత్తుమమీకునైదు వరమములు గడచినపిమ్మట అమ్మనిగోడుకుపోనుము మేము, ఆపలుకులువిని వాల్మీకులకు యతియానందంబై వోచెను, మనసుగోరుమిటాయిలు మేము తేగలమనిరి కరియావుఘృతము మేముగావింతుమనిరీ, రామున్నిదోడుకురమ్మనుచు ఆయత్నములు చేసిరివారు, ముప్పయికోట్ల దేవతలు యరవయికోట్లమునులు, దేవేంద్రదేవతాదులను కడునొప్ప కౌసల్యానందనాదులను, యాథిక భరతశత్రుఘ్నులను, యందరితోడుకు రమ్మనిరవుడు, ఆమాటలువిని వాల్మీకుండు యీలాగే గావింతము యనెను, కూర్చుండేటందుకు కుర్చీలు, విసరేటందుకు వీవనలు

నిమ్మళ్ళు పిసచిన నీరుసజ్జిగలు, దాహంబులు బట్టియ్యామనిరీ ఇంద్ర విప్రభాషాదులు పొగడ యక్షకిన్నర గంధర్వులు పొగడ ఋషులు వేళ్ళలు మొదలగునప్పుడు యత్రిమహాముని యంబరీషులు కపిల గార్గేయా మార్కండేయమహాముని నారదసనకస నందనాదులను వాసికౌశికా వాల్మీకులును ఋశ్యశృంగుడు దుర్వాంగదుడు కౌండిన్య శాండిల్యశరభంగులను గౌతమమహాముని కబురంపిరిగా దూర్వాస జాబాలీజమదగ్ని వాసుదేవులు వచ్చిరి యప్పుడు, వసిష్ఠ మొదలయిన విప్రులంతా భారద్వాజులు చనుదెంచిరిగా, ఋగ్వేదమ్ములు సామ వేదంబులు, యధర్వవేదంబులు మొదలుగాను యజుర్వేదంబులు తర్కించిరిగా, మంత్రములు మహాముని లేచదువా వ్యాకరణమువాల్మీకులు జెప్పా స్వాధ్యాయము చదువుకొనుచు ఋష్యశృంగులు ముందర పడిచెకట్టుమ బిళ్ళగోచులు నొత్తుమీార చిన్నంగోస్త్రములు నిరుకాని ధోవతులు కట్టిరి, మగచెంబులు చేతబట్టిరీ దర్భాసనములు చంకను బెట్టిరీ వీభూతిరాసిరీ నాకంతా, శాస్త్రంబుల వాదములాడుచును, నడి మధ్యంబున లవకుశులు, రామాయణములు చంకబెట్టుకు, రామ లక్ష్మణుల చూదనుమనుగ్రహి యుల్లంతో సహోదరులనుచూచి, యంము లోను తమ తనయుల జూచి యాశ్చర్యము పొందుచు రాఘవులు, యప్పుడు తమ్ముడికిట్లని బలికె యేమిరా లక్ష్మణా యేమోగాని, మునుల మధ్య బాలల చూచితివా, మునివేషంబులు లేవు వీరికి రాజకళలు కనుపించుచున్నవి, వీబూధిమెడనిండ బూసినా విప్రవేషములు లేవుర వీరికి యాపలుకులువిని సౌమిత్రిప్పుడు యన్నకి తమ్ముడు యిట్లని బలికె. యాదిమూర్తి నీతనయులయియుండి, మునివేషము లేలాగువచ్చు, మబ్బున సూర్యుడు మాలినముగుంటినా నీడునా కళలు యెన్నటికయినాను, మాణిక్యము మశిపాలను గట్టినా, కాంతితగ్గున కాసంతయినా రత్నములవయి ధూళిగప్పినా, రంగుచెడిపోన రాఘువ వినుమీా యీ బాలకులు విని శ్రీరఘువరులు తనవారల బాధకయి

దుఃఖించెజానకి యడవుల కంపినవాడు దండ్రి తల్లి మునులంతా, జానకితోడుక రమ్మంటె దండుతర్లి వచ్చిరి మునులంతా, దండుగాదు వినుమన్న రాఘవా, వాల్మీకులు రఘుపతిసన్నిదికేగి, వారికి మొక్క-తాయిట్లనిబలికె, రామాదశరథ రాఘవరామ, మన వొక్కటి వినుమని బలికె, మనరాకుండలధారా మణిహారా, మామహాలక్ష్మి సీత నేల, మత్స్యావతారుడ మాధవా మామనవిగ్రైకొవర రఘురామా కూర్మావతారగోవిందా రామా, కోమలాంగసీత నేలర, వరహావతారుడ వరదూడా మావరలక్ష్మి సీత నేలర సింహావతారూడా నరసింహారామ శ్రీలక్ష్మిసీతనేలర, వామనావతాగుడ వసుదేవా మావరలక్ష్మి సీత నేలరా మాధవావతారుడా రఘురామా మారాజులక్ష్మి సీతనేలర బుద్ధావతారుడ పురుషోత్తమ మాభూపుత్రి సీతనేలర కలికావతారుడ కమలాక్షా మాకమలగంధి సీతనేలర పరమపతివ్రతజానకిగనుకా ఫలింపుచుండెను రాజ్యములన్ని పన్నెండేళ్ళు నంచయితేను పద్మగంధి మాయింటనుయుండి నిద్రాహారములు యెరుగదు తల్లియేవేళ మిము తలబోయచును, అయోధ్యా వారందర్ని తలచుతు పాడలుతు వున్నది జానకివినుమీా, మునిపల్లెకు మీారేతెంచి నప్పుడు మమ్మి కృతార్థులను గావించి లక్ష్మీతనయుల దోడుకుమీారు యయోధ్యకు వేంచేతురుగాని ఆపలుకులువిని శ్రీరాఘవులు అప్పుడు వాల్మీకుల కిట్లనెను యెరగనివారు మహామునులంతా యాగంసంపూర్ణంగాలేదు అగ్నిహోత్రములు అక్కడయుండగా రుషి పల్లెకు యేలావేంచేతు, పరభూములకు యేతెంచకూడదు, రుషి పల్లెకు తారాపని బలికె అగ్నిహోత్రుణ్ణి మేము గావించగఃమూ రమ్మని పిలిచిరి మహామునులంతా యెన్నివిధంబుల నయినా గాని యాగముగాక రావని బలికె, యాపలుకులువిని బాలలప్పుడు శ్రీరాములతో యిటులని బలికె, యాగము సంపూర్ణముగాకుండ యుద్ధానికి యేలాగున వచ్చితివి పతిలేక సంపూర్ణము యవురా, యుద్ధం

యేలా జేసితివనిరి, పరభూమికేలాగున వచ్చితివి అగ్నిహోత్రముల అక్కడవిడిచి, ఆపలుకులువిని శ్రీరాఘవులు తలవంచుకుతా యిట్లని బలికె యశ్వముకొరకయి వచ్చితినిటకు రాకతీరక వచ్చితిననెను యాగవుహాయమూ యిక్కడయుండగ సాచూర్ణం యేలాగునఅవును యాపలుకులువిని బాలలప్పుడు యశ్వంవిప్పి తోడుకుచనిరి, యశ్వము గనుక గావలిసియుండిన అక్కడకెవచ్చెదమనిబలికె హరబ్రహ్మాదులు జెప్పినగానివిడువముయశ్వమువిడువముఅనిరి సూర్యుని మొనటచుక్కలు పొడిచినా సప్తసముద్రములు యేకముఅయినా విడువము యశ్వం విడువముసుమిమ్మా చెప్పకోర నీయబ్బతోబోయి అదరిబాలలు పలికిన పలుకులు పంచబారపలుకులువలెయుండె వింటివలక్ష్మణ వేడుకలన్ని వేగబోయి దోడుకరమ్మనెను బాలలకుమనవి చెప్పియిపుడు అతివేగము పిలిపించుకురమ్మనెనూ ఆపలుకులువిని శ్రీలక్ష్మణుడు అన్నకితమ్ముడు యిటులనిబలికె మీకుమనవి మేముచెప్పగగలమా బాలలకూ మనవి చెప్పటకు కొట్టుయింటికి తాళం వేసి దానధర్మములు జేయునట్లు అన్నదానపరుడనిచూపించి, యుచితముగాను వూరుకొన్నట్టిసత్యవంతుడని చాటింపించి, అసత్యం బుండునా, యటుల ఆ చందంబు అయిదోచెనుగా తంత్రంమాదిగాదని తాబలికె, పోవోయి భరతుండ నీవు పోయి, సౌధాంకంబులను బాలలకూ మనవిజెప్పియిపుడు యశ్వంబును దోడుకరమ్మనెనూ యాపలుకులువిని భరతుడప్పుడు అన్నకు మ్రొక్కుతు ఇటులనిబలికె ఋషిసల్లెకు తావిజయుంజేసి లక్ష్మికయిన నమస్కారంజేసి శిఖయజ్ఞోపవీతములు దీసుకు, కావివస్త్రములు కట్టక నేను దలడకమండలం జేతబట్టుకునీ, ఉత్తరాభిముఖ మయ్యితిగాని బాలలపయి బారుగచనుదెంచా యామాటవిని శ్రీరాఘవులు, నవ్వుతూ వాల్మీకుల కిటులనెనూ, మేమండీవాల్మీక మహాముని ధనుర్విద్య దిట్టముచేసితిర, మాకుబాలలు కనబడకుండనూ, వనభూములనుంచా తలచితిర, యామాటలువిని వాల్మీకులు, నవ్వుచు శ్రీరాముల కిటు

లనెను దిట్టలను మేము చెయ్యాడ మేమిరా, వంశావళినే యున్నది అనెనూ, అట్టి ప్రాయమున తాటకినిజంపినా, ఆదిమూర్తి నీతనయులు గారా, చిరిచిరినవ్వులు రామూశిరసు వంచుకొని యిట్లనిబలికె రేమమండీ వశిష్ఠమహామునివ్రూహకొనుట యుచితంబగునా కులగురువులు మీరయియుండినపుడు బాలలనూ యుపలింపకలేర. బాలలవలన నేరంబులు లేవా మాదేనేరము యంటిరిమీారు, మహామునులు మీారందరుయుండి, చక్కనిదీరుపు జేసితిరనెను, తల్లితండ్రులకు నక్రమించుటా, తగదు బలుకరు మీారెవరయునా, పెంచినా బాలుల గనుకా పెంచినప్రేమలు యుండకమానవు అని నవ్వుతూ శ్రీరాఘవులూ, శత్రుఘ్నునితో యిట్లనిబలికె, పోవోయి శత్రుఘ్నుడనీవు, నీవుబోయిరా సాధాంకంబులను, బాలలకు మనవిజెప్పి యిప్పుడు యశ్వంబును దోడకురమ్మనెను. ఆపలుకులువిని శత్రుఘ్నుడు అన్నకు తమ్ముడు యిట్లనిబలికె యశ్వముతెచ్చుట యనియంతటిదీ అతివేగమున తేగలగాని, బాలలను ప్రబతిమాలితె విడువరు మాలీ దోడుకు రమ్మనెను, బాలలనే ప్రబతిమాలగలేను, మిము ప్రార్థించెద వినుమని బలికె, యెన్నడు ఋషిపల్లెగము గనుకా ఋషిపల్లె వెంచేతా మనెనూ, ఋషిపల్లెలా చిత్రములూ, కలవని జెప్పుదురు మహామును లంతా, చూఛివత్తామూ చోద్యంబులనూ అనుచుబలికె శత్రుఘ్నుం డపుడు, ఆపలుకులువిని శ్రీరాఘవులూ సమ్మతేన సౌమిత్రి సమ్మత మని సౌమిత్రిటుబలికె, అన్నతమ్ములు యాలోచించుకు, పిలువ మనిరి బాలల నప్పుడును, పురికి బాబ్బుపు గీపుగు పెట్టగా, వూరికె యుండిరి, బాలలుతమరూ పచ్చనీబటువుల హస్తంబు మెరయుగా, రమ్మనమని సౌమిత్రిటుబలిచె ఆదిచూచిరప్పుడు, తిరిగి వచ్చెను శ్రీఘ్రంబునను హరిపాదములకు మ్రొక్కండనుచూ కను సంజ్ఞలు జేసెను లక్ష్మణుడు, జాడ తెలిసి ఆ బాలలప్పుడు, యనేక విధముల స్తోత్రంజేసె, కపికోట్లనుచాలా గూస్చుకొని, ఘనముగువారధి కట్టిన

రామా, దశదిశలనుకీర్తి వెలుగగా, దశవదనుణ్ణి చంపిన రామా, దశావతారములెత్తిన రామా దశరథరాజు కుమారుడ రామా, వొక బాణముచే వాలిని జంపి వానరవీరులను నేలిన రామా, పితృవాక్యపరిపాలనకొరకు, అతివతో వనములకేగిన రామా మత్స్యావతారంబు యెత్తి, మహామునులను రక్షించుటకొరకు, సోమకాసురుని సూటిగ చంపి, బ్రహ్మకు వేదములిచ్చిన రామా, కూర్మావతారమ్ము యెత్తి కొండవీపున మోసిన రామా వరహావతారంబును యెత్తి హిరణ్యాక్షుని చెక్కలు జేసి భూసురులందరు మెచ్చగనప్పుడు, వసుధనిలిపినా వల్లభ రామా వుక్క స్తంభమున యుగ్రావతారము, పద్నాల్గుభువనంబులు వణకగనూ బాలునిగాచిన పరమాత్ముడవు, పాపాత్ముని గోళ్ళను చీరిన రామా, వామనుడవు అయి వయికుంఠం వెడలి, శతక్రతువును జేసినవాని, బలిని మూడడుగుల భిక్షంబడిగి పాతాళంబుకు త్రొక్కిన రామా, పరశురాముడవై ధరపయిబుట్టి, తండ్రిని చంపిన తామసమునకు, ఖరవీరుని శిరములు ఖండించి, వేయిబాహువులూ వేటుక్కితుంచి జమదగ్ని పగలుతీర్చుటకు, జగములో రాజులను చంపిన రామా, దశరథులా తపములకే మెచ్చి, కౌసల్యాగర్భమున బుట్టి, శంఖు చక్ర చతుర్భుజంబులతోను, శాపశాయితో జన్మించిన రామా, సృష్టిలో శ్రీకృష్ణుడవయి బుట్టి, స్త్రీలతోటి పలు భోగంబులనూ, సరసములా సౌఖ్యంబులతోను, శిశుపాలుని చంపిన రామా, గోవులను గాచు గోపాలుడవయి, గోవర్ధనగిరి యెత్తిన రామా, కాళింగమర్దన కంసంహార, గజేంద్రమోక్షణ కావుము రామా, నందనందనా నవనీత చోర, నగధర ముకుంద మాధవ రామా, భూమిభారము దీర్చుటకొరకయి, బుద్ధావతారము యెత్తి స్త్రీల వ్రతంబులు జెరపిన రామా, ద్రోహులబట్టి ద్రుంచిన రామా, కలియుగంబునా కలికాకృతివయి ఘనమగు తురగంపయినెక్కి పాంశుఖడ్గమూ చేతబట్టుకు, ఖలులను చంపిన కలికివి రామా, వెయ్యిజిహ్వలుగల వాసుకి అయినా, శేషుడయినను జెప్పగలేదు, మిముకీర్తింపగ మాతరమానా, దేవకీ దేవుడవు తెలిసితే సుమ్మా, శాఖలు ఆకులు చెప్పగవచ్చు, చుక్కలు

లెక్కపెట్టగవచ్చు, సూర్యుని కన్నులచూడగవచ్చు, నినుగొని యాడుటశక్యములౌనా, నీనామము యెన్నగ లేము, అని యీహృదయమున స్తోత్రంచెయ్యగా ఆశ్చర్యంపొందిరి రాఘవులు సప్తమహాఋషులూ సంతోషించిరి, అష్టదిక్పతులు చోద్యంబందిరిగా, నాశికములపయి హస్తములుంచుకు, సవ్రబహ్మలు చూచుచుండ్రి ఆనందమాయెను రామునిమనసు, లక్ష్మణుడా చిరునవ్వులునవ్వే, తండ్రులనీయు తనయులంమేము, తప్పులున్న క్షమించగవలెను పరిపరివిధముల బుష్పించును, పాదములాపయి నొరిగిరివారు యంసితిరవి అడుగులుబలునుంచి, యెత్తిదొడలనుంచెను శ్రీరాముతప్పకుండ దశావతారములు, యెరిగించినవారెవ్వరునీచే, వనములో వాల్మీకమహాముని, జెప్పినఅవతారములుమాకు, యతివేగంబున హరియులేచె, అజరుద్రాదులు రమ్మని పిలిచె మునిపల్లెకు మనమేతెందినప్పుడు, సీతనుదోచుకు రావలెఅనెను, మూషకవాహనం మందరయెక్కి, అందముతో విఘ్నేశ్వరుడుకదలె బ్రహ్మాండమున ప్రథలుకట్టుకు, భద్రకాళీదేవితో గూడుకొని, యని రాకను హనుమంతనుచూ, వీరభద్రుడు తానేకదలె, గంటలనందిని గ్రక్కునయెక్కి, కదలిపార్వతీశ్వరులవుడు, హంసవాహనమూ బ్రహ్మ యెక్కెను, అయిరావతము దేవేంద్రుడెక్కె, భరతుడు బగడపురథమెక్కెనుగా, శత్రుఘ్నుడు ముత్యపురథమెక్కె, సుతులతోటిసౌమిత్రుడులేదుకా, సొంపారగ హేమంపురథమెక్కె, అంతటగరుడు వేగమె వచ్చి, హరిపాదములకునమస్కరించి, యావిలక్ష్మిని తనయులతోగూడ పొంగుచురెక్కలపైయుంచుకొని యయోధ్యకువేంచేతురుగాని, యెక్కుమనుచు గరుడుండీతెంచి, కార్యములుచేకూరెనుగనుకా, గరుడుడు గూడావచ్చెనుయనిరీ, గరుడవాహనము శ్రీరాములుయెక్కిరీ కదలిరి కన్నులపండువుగాను, జానకిసిరిదేవైబుట్టినది సురులుమునులు కైవారం జదువా, వరసగ్రబాహ్మణులు స్వస్తిజెప్పగా, వాల్మీకులు వినుకానవువగను యెదురుయెదురుసేనలుచల్లగానూ యెదురుయెదురు మంగళహారతు

లిమ్యా, వాల్మీకొముని యాశ్రమములకు, వచ్చిరిరాములు వేడుకగాను నవరత్నఖచితా సింహాసనమూ, సభమధ్యమునా రామునికి వేసిరి, సింహాసనమున తాగూర్చుండి, సిరిదొడలాపయి బాలలనుంచ వ్యాఘ్రచర్మము వేగము తెచ్చి, వేయించినాంబశివులకును, యిద్దరిమధ్యను యిరిచర్మమున, గూర్చుండెను బహ్మదేవుండు, దర్భాసనములు దళమున వేసి, గూర్చుండెను వశిష్టుండపుడు, వేదములు చదువుచు మహామునులంతా వేడుకమీరగగూర్చుండిరంగా, దేవేంద్రాది దేవతాదులుసభదీర్చిరీసంతోషముగను, మునికాంతలు రాముని చూచుటకు కలసివచ్చిరీ కడు వేడుకగానూ, చూడరే రాముని సుతులందరు తగుమనసీతకు శ్రీరాములకు విలువిరచిజానకిని పెండ్లాడెనువీరుడుసుమ్మా రాఘవులంటే, చూడగలిగె యీ వేడుకలుమనకు దేవేంద్రాదులుసభదీర్చిరిగ, యంతలోను వాల్మీకి మహామునియరుంధతినిజూచిఇట్లులనిబలికె, యిక యాలస్యమును చేయగ బోకు రాములకు నభ్యంగనంచెయ్యా, యాపలుకులువిని మునికాంతలందరు, ఆయత్నంబులు జేసిరీవారూ, ముత్యాలపందిళ్ళలోపలాభమిడి పీటలు అరుంధతి పెట్టె దశరథ రాముని దోడుకువచ్చి, దీవించీ శిరసంటిరి వారూ, పచ్చాకుకచ్చాలాలు వేసిరిగా, వొంటికిపిండినలుగులు బెట్టిరిగా మున్నూటరవయికాగుళ్ళపట్యానయమును జేసి, యుంచిరివారు శ్రీగంధంబున ఆటకాళ్ళు కాచిరీ శ్రీరాములకు జలకంబార్చిరీ, మొత్తపట్టుతో మేనతళ్ళొత్తిరి కనకపీతాంబరముకట్టించి, కురులుచక్కగాఆర్చిరివారూ సాంబ్రాణిధూపంబులను వేసిరి, నెరికురులు యార్చిరివారంతా, నేర్పుతో శిగవేసిరామునికి మప్పికొమ్మ దురిమిరివారంతా వజ్రకిరీటంవన్నెలు మించ అగరుగంధము పూసిరివారూ కస్తూరితిలకము ఘనముగదిద్దిరి పసిడిగొలుసులూ పలకల పుసగులు, భుజకీర్తులును మెరయాకట్టు కాసుతో కట్టినవి బిరువకాసులపేర్లు ధరియించిరి వారు నవరత్నముల అంగుళ్యములు, బిళ్ళమొలత్రాడు ధరియించె సింహాసనముపయి గూర్చొనియుండగా చాటుగా చూచెదను జానకీదేవి, యంతలోను వాల్మీకమహాముని, అరుంధతనిపిలిచి ఇట్లనిబలికె, ఇక ఆలస్యము

చేయుగబోకు తాపుపాసనాపట్లు, అరుంధతిపెట్టు, జావ్విసమిధలు న్యాత్రసమిధలు మోదుగసమిధలు మొదలుగను అశ్వత్థసమిధలు యావునేతులు వల్లనక్షంతలు చేసిరివారు యెఱ్ఱ నక్షంతలు పచ్చ నక్షంతలు వెండిజారీల వుదకంవుంచీ భమిడిజారీల అవిసెనలు నయివేద్యంబులు యుంచీవారు మహామునులు ఋషులువారంతా, యశ్వత్థావృక్షమును తరచిరి మునికాంతలు ఋషికాంతలుతమరూ, అశ్వత్థావృక్షమును తరదిరి అగ్నిహోత్రుని కావించిరవుకు అవుపోసనములు చేయగవచ్చ్యయవుపోసనములు జేసెడిసమయమందూనా, అరుంధతిని బిలిచి యిటులనిబలికె ఋకఆలస్యం చేయుకబోకు, జానకివోడుకు రమ్మనెను ఆమాటలువిని యరుంధతప్పుడు, సీతనురమ్మనెను శీఘ్రము గాను, అదిచూచి బాలలప్పుడు, అరుంధతినిపిలిచి ఇట్లనిబలికె, పసిడి సీత యయోధ్యలోవున్నది యేలావచ్చును రాఘవయనుచూ, ముందర యజ్ఞం జానకితో జేస్తిపనీవు మంత్రంబులనూఋప్పుడు ఋరాజానకి గూడదో అనుచుజెప్పి, యరుంధతిని పొమ్మనిరి యాపలుకులువిని వాల్మీకుండు, బెమరుకురాముల కిటులనిబలికె సీతకుజలకం బార్పగ లేదూ శీఘ్రమునకావించండనెను, పూర్ణేందువదనా గృహమందున్నదీ యక్కర లేదని బలికిరిమునులు, యవుపోసనములు యమరగజేసి లేచి వచ్చిరి శ్రీరాఘవులు, అంతలోను వాల్మీకమహాముని యరుంధతిని పిలిచిటులబలికె, యిక యాలస్యముచేయుపోకు ఫలహారములు గావించు మనెనూ, యరుంధతి ఆనరిసింహ్వా నందిధేమునను ప్రార్థించిరిగా, కల్పవృక్షమూ కామధేనువాగావించు ముందువేగమెయునిరీ, పాలుచెక్కర జున్నుమీగడా ఫలహారములు బిండివోకలును, మాణుగుపువ్వులుయదకజ్జములుపూతరేకులు యతిరసములను, బొబ్బట్లుగారెలు మొదలుగానూ బందిళ్ళాబంతులు సాగించి, తనయులుచుట్టునుబట్టును రామూఫలహారములు చెయ్యాగవచ్చెఫలహారములు శేసేటెసమయమందునా, యరుంధతిని చూచియిట్లనిబలికె యికయాలస్యంచేయుగబోకు, జానకితోడుకు రమ్మనెను బాలలేమగుదురా భయమందుచును, నవ్వుచు శ్రీరాముల

కిటులనెను చిన్నదిగనుక సీతయప్పుడు శ్రీరామా మీాపొత్తుకువచ్చు టకు, తనయులకన్నట్టి తల్లిసీతా సిగ్గుగాదనిరీ దేవికియనెను, పొత్తు బెట్టుకోదగునాగేంద్రశయనా చిన్నవాడవు రాఘవనీవు, లవునిపొత్తునా ఆరగించేను శ్రీలక్ష్మణుడప్డు, యారగించిలేచి హస్తములు కడుక్కొని చదురులోకిచనెను, శ్రీరామయంతలోను వాల్మీకమహాముని యనను యను బిలిచి యిటులని బలికె, స్వర్గలోకమూ సత్యలోకమూ కైలాస గిరిలోకమూవారు, మూడులోకములువారు వచ్చేటట్టుగా విందులు వేగమున చెయ్యండనెను, పూర్వజన్మఫలపుణ్యంచేతా వేంచేసిరీమున గృహంబులకువారు, యరుంధతి ఆనరసింహ్వాయనుచు సర్వజనములు వచ్చెనువేగా, ముత్యాలపందిళ్ళలోపలా పంచవన్నెలా ముగ్గులుబెట్టిరి కనకపుపీటలుయరుంధతిపెట్టి వెండిజారీవుదకంబులువుంచీ, వెండిభమిడి విస్తళ్ళువేసిరీ పాత్రాభికారం పణతులుజేసిరీ, పప్పువూరగాయ వొప్పు గవడ్డించిరి ప్రథమమునే వడ్డించిరి పాయసాన్నంబులు, కందచామ పెండలము వడ్డించిరివారు వల్లభుల, బంతిచిక్కుడుకాయా చిరిపొట్ల కాయా కాకరకాయా మంచికాకర, వడియంపూయప్పడాలు పెక్కు పిండివంటలును వెన్నమరగిననెయ్యి లడ్డుమిాగడలు, యరటికాయలు మంచి అరవముకూరలు, పనసయు మొదలయిన పాకంబుకూరలు తాలింపుకూరలును తరచుగాతెచ్చి, చాలావడ్డించెను సర్వేశ్వరుడు, బంతి సగ్గుబియ్యం పాయసము శ్యామపాయసమూ, సజ్జపాయసాన్నం బులు, సఖియలొడ్డించిరి రాజపుయన్నములు రమణిశేఖర్లు పెనగ పప్పూ, వడియగట్టి పెరుగు వాసనచల్లా వలుపుపప్పులు నెయ్యివప్పుగ వడ్డించిరి, కమ్మగకాచిన క్షీరియావు ఘృతమూ కర్పూరపుగిన్నెలతో గాంతలొడ్డించ్రీ, తనయులచుట్టును బట్టుకు రాముఆరగించి విజయములు జేసి, కుశరాజుని బొత్తునబెట్టుకొని ఆరగించ్రీ రాఘవులు, లవునిబొత్తున బెట్టుకొని ఆరగించెను, శ్రీలక్ష్మణుడు, ఆరగించి హస్తములు కడుగు కొని, కర్పూరము తాంబూలమువేసి చిత్రవిచిత్రమునుచూచిరాముడు

లక్ష్మీకటాక్షమని మనసునదలచె, యేచినవచనములు యెల్లదిక్కులా పూచినతంగేడు ప్రకారము వికసించె మన్మధురాణీ వసంతమందునా, వరలక్ష్మీశృంగారమెబోలునీలాల రవికెలు నీటుతో జూచి వజ్రాలరవికెలు వగుసతో చూచి, కెంపులరవికెలు సొంపుతో చూచి, రత్నపురవికెలు రామునడనరెయెందు కేజానకీ జాడ తేకున్నా తలంచెను తనమది లోపలనపుడు, యెక్కడిజానకియెక్కడిబుద్ధులు నమ్మరాదు యీమునులలందరిని, యానాడు యడవులలోను, వధించినచ్చెను లక్ష్మణుడు, జానకిని వధియించిన వెనుక బాలుల పెంచిరి శాబోలును వీరు, యెన్నడు ఋషిపల్లెలుగనుగనుక యీవిధమునాతోడి తెచ్చేరయా ఆశపెట్టినయామాన బుచ్చిరి, యెంత కానీ జానకి లేదనెనూ, జానకి బ్రతికున్నట్లయితేను, పలకద భాషించదనాతోను, యనతలపోవుచూ శ్రీరాఘవులు బాలులను పిలిచి యిటులనెను, యేదిరజానకి యెక్కడయున్నదీ మిమ్ముకన్న మీయమ్మెదనెను, తేపిరభూలోకమాతయేదిర, యేదిరభూపుత్రిక సీతేదిర, గొప్పకన్నుల పద్మనేత్రేదిర, కమలములో జన్మించిన కాంతేదిర, యీపలుకులువిని బాలులప్పుడు మాయమ్మని మేమెరుంగమనిరీ, యిక్కడమిమ్ము యీకానలలో, కనిపెంచినవారెవ్వరు యనెను, ఆ వాల్మీకులు మమ్ములపెంచిరి, అక్షరవిద్యలు చెప్పిరిమాకు, కోటిసూర్యులా కాంతిమించినా కోమలాంగినీ యెరుగరుమీరు, గుండె జల్లుమని యేమితోచక, యరుంధతిని బిలచి యిటులనిపలికె, అపహ్యాముగ నీకులంచంపెట్టెదా, జానకిని చూపించుమనెను, యనగ నవ్వుతూ యరుంధతప్పుడు, యాలాగే చూపించెదననెను, పన్నెండేళ్ళనుండిరాఘవా పద్మగంధిమిమ్ము యెడబాసి, నిద్రవాహారములు నీరువొల్లక నిలచియున్న మిముదలచుతును ప్రాణములతో యున్నదిగదయనుచు, చదురలోచనను శ్రీరామా యంతలోను వాల్మీకి మహాముని, యరుంధతిని పిలిచిటులని బలికె రాముడు నీతో జెప్పిన రహస్యము, తన కెరిగించుటకు త్వరగ యనెను, రాజ్యలక్ష్మి

యేదని తోడిగె, జూపించుమనెను శ్రీరాఘవులు, యనగవిని నన్నేతు
బాలులపిలిచి, యికనయినా చూపింతుర అనెను, యీపలుకులువిని
బాలులప్పుడు, తమజిత్తమె మాకనుమతులనిరి, సంతోషింపుతువాల్మీ
కుండు, అరుంధతిని పిలిచి టులసిబలికె యికయాలస్యం చాయగబోకు,
జానకి శిరసంటితీవాయనెను ముత్యాలా పందిళ్ళగోపలా, పంచ
వన్నెలా ముగ్గులుపెట్టి భమికిపీటలు అరుంధతేసె గూర్చుండాబెట్టెను
జానకిని, సంపెంగతైలమున శిరసంటి, పచ్చకస్తూరి నలుగులుపెట్టిరి
శ్రీగంధమున అటకళ్ళుగాచిరీ సీతకు జలకంబోర్చిరి అప్పుడు మున్నా
టరవై కాగులనీళ్ళా మజ్జనమాడించిరీ జానకిని మెత్తనిబట్టలతో మేన
తడి త్తిరీ కనకపుపట్టుచీరా కట్టించి కుందనపురవికా దొడిగించి
కుంకుమరేఖా దీర్చిరివారూ బరిమెళంబులూ అలదిరివారూ పాదము
లకు పసుమరకాళ్ళ వాసిరి నవరత్నాఖచితమయిన రాగిడిబిళ్ళాకుందనము
జెక్కిన నవరవుకుప్పె యిరుగడలా సూర్యచంద్రులూ, భాపిడబిండ్లీలు
ధరియించి జేతులచేకట్లు మెరయుగనూ చామంతిపువ్వు కడియములు
పెట్టి యీనాడు మిథిలాపురమందూ, ఆడిజాట పచ్చిప మీదటనూ
అలసించితిని జెమటలు తుడుచుచునూ జనకుడిచ్చె ముత్యపుహారమూ
హారము జానకిమెడ వేసిరీ, యీనాడు ఆశవుల గోపలనూ అసురుల
జంపి, వచ్చెనువాడు, దేవలోకమున దేవేంద్రుడును మెచ్చియిచ్చిన
వస్త్రపు పతకం, ఆభరణముకన్న అందమైనదీ ఆహారము జానకి
మెడ వేసిరి, పాతాళమున ఫణీంద్రుడు బాలప్రాయమున జానకిని
మాపాలిటికి మహాలక్ష్మియనుచూ, మణిరత్నముల హారమియిచ్చె
ఆహారము జానకిమెడ వేసిరి, రావణ కుంభకర్ణుల ద్రుంచీ జానకి
చెరలూ విడిపించి అగ్నిప్రవేశము జేయించినాడు, యమరాసురుని
చూచుచుయుండా అగ్నిహోత్రుడు మెచ్చియిచ్చె ఆణిముత్యమునా,
హారమువొకటి అన్నిటికన్న అందమయినదే ఆహారము జానకిమెడ
వేసిరి, సూర్యుడు మెచ్చియిచ్చినదమునూ, చంద్రహారము జానకిమె

వేసిరి యింద్రుడు మెచ్చియిచ్చిన దనుచు, యింద్రనీల హారము వేసిరి విలువిరచి వరహావతారులు, సీతాకళ్యాణము దినమునాడు సంతోషించుచు సభవారంతా మెచ్చియిచ్చిన పచ్చల పతకమూ యన్నిటికన్న అందమయినదీ ఆ హారము జానకిమెడ వేసిరి కమల నాభులా కాళ్ళుకడిగియా కన్యాదానములు జేసిననాడు, వజ్రముల కట్టుజనకుడిచ్చెను సీతమొలను శృంగారించిరిగా నవరత్నముల వడ్డాణ మిచ్చిరీ మొహారీలపేర్లు ధరియించిరివారు వస్త్రాభటువులు పది(వేళ్ళ కునూ, కనకపుగాజులు పందిటవంకీలు గుత్తులుజాకట్లు జారగను, కంకణనూడిగములు సొగసుగవుంచి, అందెలుగొలుసులు కడియమ్ము లను, కనకపుగజ్జెలు కాళ్ళకుయుంచి మట్టెలు పిల్లేళ్లు మొదలుగను, చిటికెనపొద్దులు వీరముద్దెలను, మేలిమయిన మిర్యపుప్పాసల వర హారపేర్లు తథ్యముగ వేసిరీ, తళుక్కుమని తాటకమ్ములు బంగరు జడవేసిరి జానకికి, మొగలరేకులు మల్లెమొగ్గలు, చామంతిదండలు శిఖపయిచుట్టి సర్వాభరణా లలంకరించిరి, సర్వశృంగారం జేసిరి వారూ, అంతలోను భూమిజనుద్రెంచి, ఆమునికాంతల కిటులనిబలికె చిన్నదిగనుక సీతయప్పుడు తనయుల కన్నట్టిసీతా జడవేయుటకు, తగదు జానకి, కీలుకొప్పు అమరగ వుంచండి, ఆపలుకులువిని అరుం ధతప్పుడు భూదేవికిట్లని తాబలికె, పట్టపుదేవి జానకి గనుకా జడవేయుట అది ధర్మంఅనెను. బనాతులుగూడి కడువేడుకగా తప్ప పట్టుశాలువవేసినవారు, అంతలోను భూమిజచనుదెంచి అదిచూచి భూదేవిట్లనెను, యీగతిసెన దిష్టగవీసెననుచను నల్లపట్టుశాలువ వేయించె, అంతలోను వాల్మీకిమహాముని అరుంధతిని పిలచిట్లనిబలికె యింతయాలస్యం చాయవద్దు, పసిపిమేడలు బాగుచేసి ఫల జాతులు చాల తెప్పించి, పానుపువేయుమి రాముడికనెను, ఆపలు కులువిని యరుంధతప్పుడు, భమిడిమేడలు బాగుగ జేయించె యేడునిలువులా కనకపు మేడలోపలకు, పగడంపు తలకోళ్ళ పట్టుమంచ

ములు పట్టెమంచంవాళ్ళొ పరుపమరబరచి, యిరుదశల తలగడలు యింతులువుంచ్రీ, నేతాన పట్టుబన్నిద ముప్ప బరచి, బరిమళాదులు పాన్పుపై నిండబోసిరి, విష్ణుకుప్రీతియిన విరజాజులుపూలు, యామంచి పాన్పున అవిచాలబరచీరి, స్వామికిప్రీతియిన సన్నజాజులు, ఆమంచి పాన్పున అవిచాలబరచీ, ఎన్నో తెచ్చారు పారుజాతాలు ॥అ॥ మోవులాది తెచ్చారు మొగలిపువ్వులు ॥అ॥ కావిళ్ళ తెచ్చారు కలవపువ్వులు అప్రొద్దున్న పూసినా బొడ్డుమల్లె ఆజామెక్కి పూసినవి జాజపువ్వులు మధ్యాహ్నం పూచినవి మంకెన్నపూలు ఆసాంపుగా పూసినవి సంపెంగపూలు ॥అ॥ మూపోయి పూసినవి మంచూరపూలు ॥అ॥ నిశానపూసినవి నీలాంబరాలు ॥అ॥ పందిళ్ళబూసినవి పారుజాతాలు, తోడిమెలు తీయించి అవిచాలబరచీ ఘనముగా బూసినవి కనకాంబరాలు ॥అ॥ వానలకు బూసినవి వాడాంబరాలు ॥అ॥ వేడ్కబూసినవి పేరుమల్లెలు ॥అ॥ అచ్చమయిన పచ్చచామంతి పూలు, తెల్లచామంతులు చెంగల్వపూవులు మరువమూ కెరుసమూ మంచి దవనమూ బంగారుపళ్ళెముల యింపుతో యుంచ్రీ యిన్నివిధములా పుష్పజాతులా పాన్పుపయి బవళించ్రీ, ముత్యాల దోరణాలుగట్టీ, రత్నాలరంగవల్లులు వ్రాసిరి, చందురులూ తెచ్చి సవరించిరంతా, పావాలు తెచ్చియూ అచ్చోట యుంచ్రీ పన్నీరు తెచ్చియూ అచ్చోట యుంచ్రీ కనకపు గిన్నెలతో గంధములుంచ్రీ, మాణిక్య స్తంభాల దీపాలుంచ్రీ, నిలువుటద్దములు వన్నెలు మించా, మాణిక్యదీపాలు మరివెలుగుతుండే, హేమకలశముల జలములు తెచ్చి యెడమభాగమ్మున వుంచిరివారూ, కూర్చుండేటందుకు కుర్చీలు కుడిభాగమ్మున యుంచిరివారూ దబ్బపళ్ళూమంచి దానిమ్మపళ్ళూ నిమ్మపళ్ళూమంచి నేరేడిపళ్ళు, అరటిపళ్ళుమంచి మామిడీపళ్లు, జామిపళ్ళు మంచి అంగూరపళ్ళు పనసపళ్ళు మంచి పంపరపనాసపళ్లు కమలాఫలములు ద్రాక్షఫలములు, సీతాఫలములు గంగరేగులును పారపళ్ళు మంచి

యారువెలగపళ్ళు చేతచూర ఖర్జూర ఫలములు పానుపు సరసను వుంచిరివారు, గరిమల్లెచెండలు గుప్పించిరి పాన్పుపైని శృంగారించి రిగా, పచ్చిపోకలు పండుటాకులు, బరిమెళాసులు యుంచిరివారూ, అత్తర్వు అగరుపన్నిరూ, కర్పూరదీపములువుంచిరి, కలకలమనుచూ రాముకు కన్నులబారువ అయోధ్యచె మగువసీతారాములు పానుపు గనుకా, శిరిగలిగియున్నది అనిబలుకుదురు, లక్ష్మికటాక్షము రాముడి గృహమూ, చూడగలిగె మనకందరకనిరీ అంచూచీ బాలులప్పుడు, గ్రక్కునజానకి కడకేతెంచి అల్లంతట తమతల్లినిచూచీ, అతిఆశ్చర్య మూన అద్భుతపడిరీ, యిన్నిదినములనూంచీ అమ్మనుజూచితె, యింత వింత కనిపించగలేదు, యీ ప్రతిమూర్తి నెవ బాసి యచ్చటా, అంధ కారమువలె వున్నది అమ్మా, ఆదివిష్ణువు చనుదెంచిన వెనుకా, ఆది లక్ష్మి ముఖపద్మం చూడు, పదియారు పూర్ణకళలతో పద్మగంధి విందున్నదనిరీ, యిన్నికళలుగల మనజానకి ముఖము అజుడెటుల వ్రాసెను అడవులతిరగ, ఆపలుకులు విని కుసుడవ్వనుచు, తమ్ము డితో తానిట్లని బలికె అడవుల తిరిగితె అమ్మకులోపమా, యజ రుద్రాదులు మెచ్చగలేదా, ఆ రావణుని చంపుటకొరకు ఆదివిష్ణువు అవతారమునెత్తి జగములు పొగడగ సురలు మెచ్చగా జానకి చెర యుండగవలసె, శాంతికలిగినా ముఖమునగనుక నే కమలాక్షునికి సతి యయిబుట్టె, శశిముఖమునగల సీతగనుక నే చక్రవర్తిగర్భమున బుట్టె, ఆజగములుయేలేటి జనకు డనగను, ఐశ్వర్యంబగునా మనకు రాజ్య ములుయేలేటి రాముడనగను, తలచుటమనతరమవునా అనెను, తల్లిని తప్పక జూడగరాదు ముత్యాలహారములు సవరింపుచును, తల్లిసంతా చేరిన బాలులు కలకలనవ్వుతు పాలింపుచును పాలుతాగేటి సమయము మందునా తల్లిముఖముజూచీ యిటులనిరి, పరమపతివ్రతవు నేనే యనుచు పాదములకు మ్రొక్కెకుమీ యమ్మా, కలిపహృదయము మే కమలాక్షునిఖడ్గంబున ఖండించును యేమో, గర్భిణీస్త్రీవని కనికరించ

కా వధియించా వనము కంపేడా, యలవికాని బ్రహ్మాండమువంటి
యగ్నిలో త్రొక్కించడె యానాడు ? నాటి రాముడు కాడా నేడు పతియని
నమ్మకు యమ్మరో నీవు, యీపలుకులువిని జానకప్పుడు తనయులతో
తానిటులనిబలికె, పతి బ్రతిమాలుట ధర్మంగాదా పతివ్రత గుణములు
గావని బలికె, యీరాముడిపయి యమ్మరా నీకు యెక్కువ ప్రేమలు
కలిగుంటేను ; యప్పుడె జెప్పగరాదా యమ్మా, తాతవెంటబంపింతును
నిన్నూ, నిష్ఠూరములు మాకేటికే నీకుజెప్ప మేమెంతటివారము,
రాముడిచ్చటికి రాడేమిటే యింతపంతము మాకేటికే మము విడ
నాడేటట్లయితేను, మాటాడవె రాముడితోను మాపయిచాలా దయ
కలిగుంటె జెప్పినట్లుగా జెయ్యవేయమ్మా రాముడొచ్చి బ్రతిమాలిన
దాకా, నేనంతవచ్చి బలికినదాకా శరణని రాముడు బిలిచినదాకా,
మాటాడకయుండవె మాయమ్మా సీతారాములకు కనబడకుండ
యుపాయం యున్నది అనిరి, చిలకర చంద్రికయప్పుడే తెచ్చి సీతకు
తెరవేయించిరి వారూ, యెరుగనివానివలెయుండు తండ్రిసన్నిధి తమ
రే తెంచి తల్లికే మొకాళికబన్నొచ్చిరి. మొలకనవ్వులాముద్దయిదోచె
యంతలోన వాల్మీకమహాముని హరిసన్నిధికి తమరే తెంచి, చాల
ప్రొద్దు మించిపోయినది, స్వామివారి యంతఃపురంబులకు ఆదిలక్ష్మి
పలుకోపములుంచగా, యనుగుమనుచుబల్కె వాల్మీకి, యీపలుకులు
విని యతివేగమునా, సేనలకు సెలవిచ్చెను రాము సేనలకు సెలవిచ్చిన
పిమ్మటా, తమ్ములకు సెలవిచ్చెనురాము, తనయుల జెట్టనుబట్టుకు
అప్పుడు యంతఃపురముకోపలికొచ్చె, యల్లది వాడని తండ్రికిచూపి
తిరిగివచ్చెను శీఘ్రమునను, బహుజాగ్రతమని తల్లికిజెప్పి జాలక్రలా
వెంటానిలుచుండ్రి కుడిపాదంబులు ముందరయుంచి గూర్మావతారులు
గృహామేజొచ్చె, బాసినట్లుగ పరమాత్ముండు పాన్పుపయినిగూర్చుం
డెనురాము ఒకగడియా ఒకయుగమాయెను, లేచి వేగమున
శ్రీరాఘవులు, యేమివోచక యటునిటుచూతు, పాన్పుపైని గూర్చుం

డెనువేగా, యేవిజానకి జాడలు లేవు, సీతగాదు యది చిలుకల చంద్రిక కళ్ళుచీకటులు కమ్మెను రామునికి, తెరచాటున నేచూచి, పన్నెండేళ్ళాయె బడతిన న్నెడబాసి, జానకిపరస్త్రీల నెరుగను బంకజ ముఖుడను యెరుగవటవె, యదినీవు నమ్మకుంటేను, విన వెజానకినీవు తప్ప స్త్రీలెల్లానుతల్లి కౌసల్యాదేవి సమము, యదినీవు నమ్మకుంటేను విన వెజానకి, నీవుతప్పా స్త్రీలెల్ల మాతల్లి కైకమ్మాదేవి సమము, యదినీవునమ్మకుంటేను విన వేజానకి నీవుతప్పా స్త్రీలెల్లా మాతల్లి సుమిత్రా దేవిసమము, యదినీవునమ్మకుంటేను విన వెజానకి, నీవుతప్పా స్త్రీలెల్లా మాయక్కా, శాంతమ్మసమము, పద్మగంధినీ వే తెంచకుందువా, ప్రాణములునిలువవు తనకనెను, పిలచినపలుకవు మాటాడవుగా నేరమునావల్ల కలదనిబలికె, వెనుకటిమాటలు తలచకెసీతా, విరహము తీర్చవెజానకియనెను, తనపాటివాడే యింద్రుడు భుజమునించదు తనసతినయినా తనపాటివాడె చంద్రుడు, దొడలదించడు తనసతినయిన తనపాటివాడె రుద్రుండు జడలదించడు, తనసతినయినా తనపాటివాడె బ్రహ్మదేవుడు, జోడెడబాసియుండడు యెవుడు, పాటివారలో చవక చేతువశరణేజానకినమ్మనిబిలిచె, శ్రీలక్ష్మినీవే తెంచకుంటివాశిఖ యజ్ఞోపవీతములు దీసుకొని, కావిపస్త్రములు కట్టుకునేను యామాటలు వినిజానకీదేవి, తనయులు వినగా తానిట్లనెనూ పతివ్రతిమాలిన తరువాతయినా, సతులను శోధించకయుంటేను, పాపమ్ము లేప్రాప్తించునుయనెను, యామాటలువిని బాలలప్పుడు తల్లివినగ తనయునికిట్లు అనిరీ యిటువిూనటయినా మాహ్లాదకయులటె, యాదిలక్ష్మియనఅమ్మని నేరం యాదివిష్ణు బతిమాలినవెనుక, యాదిలక్ష్మి రాయె తెంచకవుంటే పాపంబులు ప్రాప్తించునుయనిరీ, యాపలుకులువినిజానకీ దేవిగ్రక్కున రాములకడకేతెంచి గజ్జలపాదం ధరణిమ్రోయుగా, యందెలు గమకించి నటుపగను, అందెలుగదల హృదయానందం బొరగా, దిటవగు బొపిటకురులువాలా, కులుకుచున్నమ్మ సందులనడుమా, వత్రైపు హారములు మెరయూ దాళువబరసిడి వజ్రాలగుత్తులు, వత్తులులేక

యుండగా జాలరుమురుత్యాల మేలుబట్టుళ్ళు, గంధపు వాసనలందం
బీరా, వామకరణమున రామచిలుకలు రామరామ యని నాదం
జేయా వల్లెవాటు కొంగొప్పుతో కారగా వయ్యారముతో వచ్చును
సీత, శ్రీలక్ష్మితో మనము సరిరాలేమని, శేపంబులు తలలు వంచు
కొనే మహాలక్ష్మితో మనము సరిరాలేమని, మాణిక్యములు దీప్తిల
జ్జించె, వరలక్ష్మితో మనము సరిరాలేమని, వజ్రములు కాంతులు
తగ్గించె. వయ్యారమ్మకు సరిరాలేమని, మత్తగజంబులు లజ్జించెనుగా,
సీతనడకకు సరిరాలేమని రాజహంసలు సీతముఖముతో సరిరాలేమని
పూర్ణచంద్రుడు లజ్జించెనుగా, సీతనాసికముతో సరిరాలేమని తిల
పుష్పముల. సీత పెదిమలకు సరిరాలేమని బగడపుతీగెలు లజ్జించెనుగా,
సీతకన్నులకు సరిరాలేమని కలువరేకులు, సీత కనుబొమ్మలకు సరి
రాలేమని సింగినివళుల సీతనాసికముతో, సరిరాలేమని, చీనాంబ
రంబులు, సీత పలువరసతో సరిరాలేమని మల్లెమొగ్గలుల, సీత దంత
ములకు సరిరాలేమని దానిమ్మగింజలుల, సీత లలాటముకు సరిరాలే
మని బాలచంద్రుదుల, సీతచెక్కిళ్ళకు సరిరాలేమని జెక్కుటద్దములు
ల, సీతకురులతో సరిరాలేమని గండుతుమ్మెదలుల, సీత కర్ణములకు
సరిరాలేమని శ్రీకారంబులు సీతనేత్రములకుసరిరాలేమని నేరేడుపళ్లుల
సీతకడుపుతో సరిరాలేమని కదళివస్త్రములుల, సీత వీపుతో సరిరాలే
మని వింజామరలుల, సీత నాభికతో సరిరాలేమని సుడిగుండంబులు
ల, సీతతొడలతో సరిరాలేమని అరటిబోదెలుల, సీతమజీములను స,
మ్రిపళ్ళులజ్జింవుచుండె సీతజేతులకు స, చెరుకుకోములు, సీతదండల
స, యదూటలు ల, సీత యరచేతులకు స, చిగురుటాకులు ల, సీత
వేళ్ళకు సరిరాలేమని పెసరకాయలు ల, సీతగోళ్ళతో స, జేలుగు
ముక్కలు ల, సీతశిరోకంఠంబుతో స, పొన్నకాయలు ల, సీతకంఠ
ముకు స, శివునిశంఖంబూల సీతస్వరంతో స, గండుకోవెలు ల,
సీతదిసలవరకున, రామజిలుకలు ల, సీతచక్కదనంబులకు, స్త్రీలందరు

డెనువేగా, ఓయిజానకి జాడలు లేవు, సీతగాదు యది చిలుకల చంద్రిక కళ్ళుచీకటులు కమ్మెను రాముడికి, తెరచాటున నేచూచి, పన్నెండేళ్ళాయె బడతివన్నెడబాసి, జానకిపరస్త్రీల నెరుగను బంకజ ముఖుడను యెరుగనటవె, యదినీవు నమ్మకుంటేను, వినవెజానకినీవు తప్ప స్త్రీలెల్లానుతల్లి కౌసల్యాదేవి సమము, యదినీవు నమ్మకుంటేను వినవెజానకి, నీవుతప్పా స్త్రీలెల్ల మాతల్లి కైకమ్మాదేవి సమము, యదినీవునమ్మకుంటేను వినవేజానకి నీవుతప్పా స్త్రీలెల్లా మాతల్లి సుమిత్రాదేవిసమము, యదినీవునమ్మకుంటేను వినవెజానకి, నీవుతప్పా స్త్రీలెల్లా మాయక్కా, శాంతమ్మసమము, పద్మగంధినీవే తెంచకుందువా, ప్రాణములునిలువవు తనకనెను, పిలచినపలుకవు మాటాడవుగా నేరమునావల్ల కలదనిబలికె, వెనుకటిమాటలు తలచకెసీతా, విరహము తీర్చవెజానకియనెను, తనపాటివాడే యింద్రుడు భుజముదించడు తనసతినయినా తనపాటివాడె చంద్రుడు, దొడలదించడు తనసతినయిన తనసాటివాడె రుద్రుడు జడలదించడు, తనసతినయినా తనసాటివాడె బ్రహ్మదేవుడు, జోడెడబాసియుండడు యెవుడు, సాటివారలో చవక చేతువశరణేజానకిరమ్మనిబిలిచె, శ్రీలక్ష్మినీవే తెంచకుంటివాశిఖ యజ్ఞోపవీతములు దీసుకొని, కావివస్త్రములు కట్టుకునేను యామాటలు వినిజానకీదేవి, తనయులు వినగా తానిట్లనెనూ పతిబ్రతిమాలిన తరువాతయినా, సతులను యోచించకయుంటేను, పాపమ్ములే ప్రాప్తించునుయనెను, యామాటలువిని బాలలప్పుడు తల్లివినగ తనయులికిట్లు అనిరీ యిటుమీనటయినా మాట్లాడకయుంటె, యాదిలక్ష్మమనఅమ్మవి నేరం యాదివిష్ణు బ్రతిమాలినవెనుక, యాదిలక్ష్మి యేతెంచకవుంటే పాపంబులు ప్రాప్తించునుయనిరీ, యాపలుకులువినిజానకీదేవి గక్కున రాములకడకేతెంచి గజ్జలపాదం ధరణిమ్రోయగా, యందెలు గమకించి వహువగను, అందెలుగదల హృదయానందం బారగా, దిటవగు బాపిటకురులువాలా, కులుకుకుచమ్ముల సందులనడుమా, నక్షత్రపు హారములు మెరయూ దాళువబరసిడి వజ్రాలగుత్తులు, వత్తులు లేక

యుండగా జాలరుముత్యాల మేలుబట్టుళ్ళు, గంధపు వాసనలందం బిరారా, వామకరణమున రామచిలుకలు రామరామ యని నాదం జేయా వల్లెవాటు కొంగొప్పుతో కారగా వయ్యారముతో వచ్చును సీత, శ్రీలక్ష్మితో మనము సరిరాలేమని, లేపంబులు తలలు వంచు కొనె మహాలక్ష్మితో మనము సరిరాలేమని, మాణిక్యములు దీప్తిల జ్జించె, వరలక్ష్మితో మనము సరిరాలేమని, వజ్రములు కాంతులు తగ్గించె. వయ్యారమ్మకు సరిరాలేమని, మత్తగజంబులు లజ్జించెనుగా, సీతనడకకు సరిరాలేమని రాజహంసలు సీతముఖముతో సరిరాలేమని పూర్ణచంద్రుడు లజ్జించెనుగా, సీతనాసికముతో సరిరాలేమని తిల పుష్పముల, సీత పెదిమలకు సరిరాలేమని బగడపుతీగెలు లజ్జించెనుగా, సీతకన్నులకు సరిరాలేమని కలువరేకులు, సీత కనుబొమ్మలకు సరి రాలేమని సింగినివళుల సీతనాసికముతో, సరిరాలేమని, చీనాంబ రంబులు, సీత పలువరసతో సరిరాలేమని మల్లెమొగ్గలుల, సీత దంత ములకు సరిరాలేమని దానిమ్మగింజలుల, సీత లలాటముకు సరిరాలే మని బాలచంద్రుడుల, సీతచెక్కిళ్ళకు సరిరాలేమని జెక్కుటద్దములు ల, సీతకురులతో సరిరాలేమని గండుతుమ్మెదలుల, సీత కర్ణములకు సరిరాలేమని శ్రీకారంబులు సీతనేత్రములకుసరిరాలేమని నేరేడుపళ్లుల సీతకడుపుతో సరిరాలేమని కదళివస్త్రములుల, సీత వీపుతో సరిరాలే మని వింజామరలుల, సీత నాభికతో సరిరాలేమని సుడిగుండంబులు ల, సీతతొడలతో సరిరాలేమని అరటిబోదెలుల, సీతమజీములను స, మద్రిపళ్ళులజ్జింపుచుండె సీతజేతులకు స, చెరుకుకోలుల, సీతదండల స, యదూటలు ల, సీత యరచేతులకు స, చిగురుటాకులు ల, సీత వేళ్ళకు సరిరాలేమని పెసరకాయలు ల, సీతగోళ్ళతో స, జేలుగు ముక్కలు ల, సీతశిరోకంఠంబుతో స, పొన్నకాయలు ల, సీతకంఠ ముకు స, శివునిశంఖంబూల సీతస్వరంతో స, గండుకోవెలు ల, సీతదిసలవరకున, రామజిలుకలు ల, సీతచక్కదనంబులకు, స్త్రీలందరు

లజ్జింపుతుండిరి, లత్తుగాజాకట్టూ జారగను చనుదెంచెను జానకి సంభ్రమంబునా, యుల్లంతజానకినే జూచి కళ్ళ చీకటి కమ్మెను రాముడికి, యెదురుగ చనుదెంచెను శ్రీరాముడు, పతిపాదపద్మంబుల బడెనూ, పాదపద్మములపయినున్నా బ్రాణపతినెత్తి బయుపుపయికి తీసెను, శ్రీరామా యిక్కడుండుటకు యిరవుగాదనుచు గ్రక్కున బాలలు యీవలకనిరీ పయినున్న అంగవస్త్రంబులుతీసి, బంచపుకులాబయు బరచుకునీ బంచకావ్యంబులు పఠన చేయుచూ బవళించిరీ బాలలు తమరూ, సీతను రాములును గలిపితి మనుచు జింతలేకను నిద్రించిరి వారూ, బిగియగాగిటా జేర్చెను రామూ ఆకులు మడుపులు అందించుతూను సగము సగము గోరికి అందించె, వెయ్యివేల దీపములు వెలుగగ, వెలదితో భోగించెను శ్రీరామూ, లక్షవేల దీపంబులు, వెలుగగ, వెలదితో భోగించెను, శ్రీరామూ కోటివేలదీపములు వెలుగగా గోవిందుడు తన ప్రాణసతితో గూడెను లేచివేగంబున వేగంబుగను బాదపద్మంబులు కడిగెను శ్రీరామూ పాదప్రక్షాళనంబు, బాన్పుపయిని గూర్చుండెతాను, బద్మగంధి హస్తంబులు బట్టుకు మితిలేని వేడుకలను బొందె, వోరుగుతరుగునా గిరిమల్లెలను చామంతులు సన్నజాజులును యీవెనలతో బుచ్చుకు అప్పుడు వరలక్ష్మి వవరుచు నిలుచుండి యులసురటీవి మనకి వద్దనుచు, యుంచుకొనెను శ్రీరాఘవులపుడు పాదసేవలు జేయుచుతాను, యదౌరాధ్యంతాగుశలమ యనెనూ, అత్తలముగ్గురి నడిగెనుసీతా యితరమయినా బంధువులను అడిగే యరయగ బుష్యశృంగునిగాంతా శాంతనడిగెనా జానకి దేవి నన్నుమరచి సుఖంబున వున్నారచెల్లెలను, యడిగెను సీతా మిథిలాపట్నంబులో యున్నవారినీ, తల్లిని తండ్రిని యడిగెను సీతా అందర్నియడిగిన పిమ్మటఅప్పుడు యజ్ఞంజేసితిరి మీరననూ, రాఘవ సోమసూజుల్లు అయితిరి కనకసీతా సౌమిదేవాయెను, సుతాల్లా

మొగలాలలోపలా జాజీలు ముడచిందీ తనకయితే ప్రాప్తిలేదా యెనూ, యనుచుబలికి తాబడలెనూ యపుడు కన్నుల జలంబులుం గవిమ్మ గురియుగా కౌగిలించుకొని శ్రీరాఘవులు, పిలకల జంద్రికల యప్పుడు తీసి, సీతకన్నులాదరమం తుడిచి, ఆదరంబున జానకినందుకూ, మెల్లన రాఘవులు ఇటులని బలికె, యజ్ఞముకాదే జానకితనకూయమపురమూ వలెనున్నది సీత, యయోధ్యకాదు. కోమలితనకు అంధకారమూవలె యున్నది సుమ్మీ సీతానీవు లేని పట్నము, చీకటి కమ్మీయున్నదిసుమ్మీ; జానకి నీవు లేని అయోధ్య, జనహీనంబయి యున్నదితనకు, చిలుక లేని పంజరమూవలెనూ, చిన్నబోయె మానసం తాను, యాగపుయశ్వం బట్టుకుకట్టి, యెన్నిజిక్కుల బెట్టిరెనన్ను తనయులచే అశ్వంబు ను కట్టించి యెరుగనట్లు యడిగెదవా నీవు యెన్నితపంబులు జేసికంటివె, యెన్నటికి యిటువంటి బుత్రులు కలుగా యుద్ధరంగమున బాలులు నన్ను ఆడినమాటలు యేమనిజెప్పుదుగా శూరత్వముయినా పలుకులు బలికితే పంచదార మొలకలవలెయుండె, యెన్నిమాటలు మమ్ము అదలించి యాడినా మొలక జిన్నిముద్దులు వొలికెనె, ముద్దులు గులికేటి తనయులు అయితే మిమ్ముబోలియుం దురు శ్రీరామా, యానాడడవులకు మీరేతెంచె ప్రాణంబు విడిచెను దశరథులూ, తనయులు లేకా తపములు జేసితె కలిగిన బుత్రులు కను కను మీకు, ప్రేమగల తండ్రులు మీరయితేను యయోధ్యకు బలి చేయమనగలరా, గర్భిణీస్త్రీయని కనికరించగా వధియించినా వన ములకంపిరీ, అలవిగాని బ్రహ్మాండమువంటి యగ్నిలో త్రొక్కించర ఆనాడు, గోరితినావిధి పూర్వవశమునా గోరికలడవుల వాలవుటెరుగా యీవిధమునా ఆడవులలోపలను తనయుల చూచుకు తానిలుచుండె, బాలుణ్ని బాణంబునబడవేసి అయోధ్యకుబలిచేయమన్నారు, ప్రేమ గల తండ్రులు మీరని బలికె ఆపలుకులువిని శ్రీరాఘవులు, తలచుకు జానకిట్లనెను, పూర్వజన్మమున జేసిన ఫలమూ, యనుభ వించకా

తీరదునుమిత్రా, యయోధ్యామహారాజా! తనయుఁడవయ్యా, యడవ
త్రులలో సంచరించగలేదా తల్లిదండ్రులా రాజ్యమువిడచి వంటిగావన
వాసము లేమి, తనయులను మేమెరుగకుండినా, తగని ప్రేమలు కలి
గెను మాకు, మనసున గోపం యీర్ష్యలుంచుకు, కనబడకుండిన జానకి
తనకు ఆపలుకులువిని జానకప్పుడు పాదములపయి వొరిగెనుసీతా,
పాదములపయినున్న ప్రాణసతినెత్తి పాన్పుపైకితీసెరాముఁడా. అప్పుడు
జానకి అతివినయమునా వొప్పుతో రాజాకిటులనిబలికె, వాల్మీకులునను
దోడుకురాగా వద్దనివాదించి మీసుతులూ, బాలులు జేసినదంతా
జెప్పి, దయయుంచూమనె తనయులమీదా, ఆపలుకులువిని శ్రీరాఘ
వులు నవ్వుతుజానకి కిట్లనిబలికె, అక్కడికొచ్చి అయోధ్యలోపలా,
జేసినచిత్రము లేమనిజెవుమా ముందుగాను మమ్మందర్ని చంపిరీ,
ఆవెనుకను లగ్గలకెక్కిరిగా, భమిడిమేకలు పాడూ జేసి, గుముజాను
గూలవేసిరె, వీరూరాజు లేనిదాయీరాజ్యంబు రాజేయుంటె యుద్ధా
నికిరాడా మూలనేల దాగున్నాడనిరి, ముందరయుద్ధానికి రమ్మనిరి
దాగియుండుట శౌర్యంగామా, దాతలేనిదా యీపట్నంబూ, ఆశివ
మాటలకు యేమనిచెవుదునూ అమృతపు గుటికలవలెనే యుండే,
అత్తగారి దాదిని చంపిరా అయ్యయ్యోయని బలికెనుసీతా కైకయ
త్తకు కోపంవచ్చి యేమిసేతును యెరుగనిసుతులూ, అయిదేళ్ళప్రాయ
ము మొదలుకొని, యాడినమాటలకు యన్నిజెప్పెఅక్కడివుండియమ్మ
రోసీవు, యిక్కడకొచ్చినకారణమేమనిరీ, అక్కడ యేమీనేరంజేస్తివో
జెప్పకుంటె ఖండింతుమయనిరి బాలులుతనను యడిగినవిధమూ, పూస
గుచ్చినట్లంతా జెప్పె యాబలుకులువిని శ్రీరాఘవులు చిరునవ్వునవ్వి
యిటులనెను, నీవుజేసినా తీరువుగాదా, క్షితిసుతనీవసుతులకుయనెను
తానుజేసినా తీరువుగామూ, తండ్రులపోలిక తనయులకనెను, యెవ్వరికి
విధమని తెలిగించకు రవ్వాకాయకె బాలలనీవు, రవ్వాలు లేక యుండిర
రాఘవా మూడులోకములు మ్రోగెనుయుద్ధం, నపిలిదితేయే కెంతురా
రారో నీవేపిలవవె జానకియనెనూ యాపలుకులువిని జానకిదేవినవ్వుతు

బాలల యిట్లనిపిలచె నిర్దయులయినట్టి మీతండ్రికిదయవచ్చె నా
లారారారోయీ, కరుణాకటాక్షులూ మీతండ్రికిదయవచ్చె నాతం
లార రారోయీ, రాజరాజేంద్రులూ మీతండ్రికి దయవచ్చెనాతం
లారరారోయీ, మాతండ్రిజనకచక్రవర్తిరాజా రావోయీ మా
దశరధులూరారోయీ, అడవులలో మనముంటిమి అనుచూ, యీ
మూర్తికి దయవచ్చింది వనవాసంబులు విడపించుటకు, వనజాక్షు
కానిటకే తెంచె, సకలభోగములు కలిగెనుమీకు అతిశీఘ్రముగారమ్మని
పిలచె, ఆపలుకులువినిలవుండవ్వుడూ, యులికిపడుతుదిగ్గున లేచె, కన్నుల
నెత్తురు నిప్పులురాలగా, లేలెమ్మనిఅన్ననుతాలేపేఅన్నా, మనయమ్మ
పిలుచుచున్నది అతివేగమునరమ్మని పిలిచింది, ఆదివిష్ణుయేమి చేశాడో
అన్నరాలెమ్మని లవుండా దంతవుతలువులు చటుకునతన్నిరీ, పగడవు
ఘడియలు ఘళ్ళుమనివిడెను, చనుదెంచిరిబాలలు వేగమునాచూచి
సంతోషించిరీవారా, శీతారాములు గూడుకున్నారు జింతలేమిలేవని
బలుకుదురు,అమ్మవేగముగారమ్మన్నట్లు, స్వప్నమాయెనాకమ్మడసీత
సతిపతులు గూడుకొన్నగృహములో సరసములాడెసి సమయములను,
తనయులయున దరినుండగరాదు, చనుదెంచుటయది దోషముసుమీమ్మా,
ఆపలుకులువిని లవుండప్పుడు, అమ్మపిలుచుట నిజమేయనెను, అమ్మా
మమ్ములపిలచితి వెందుకె, చేతులుముకుచుకు నిలుచుండిరిగా, అది
చూచి శ్రీరాములవ్వుడు, నవ్వుతు సీతతో యిట్లనిబలికె, యెంత
పుణ్యామే జానకినీది, వినయవిధేయత కలిగినసుతులూ మాపయి
క్రోధము మళ్ళగలేమా మనవి చెప్పవే జానకి అనెను, బాలలు
యిద్దర్ని దోడుకువచ్చి పాదంబులపయి వేసెనుసీతా, అడుగులపయి
యున్నతనయులనెత్తి యెత్తి కౌగలించెను శ్రీరాముా, తొడమధ్యం
బున బాలులనుంచుకు, చుంచుదువ్వి ముద్దులుపెట్టుకుని, పళ్ళుఫల
ములు బళ్ళెరాలందుకు, అందియిచ్చె బాలలకవుడూ, అందుకుబాలలు
ఆనందమునా, ఆరగించిరి అతివేడుకతోనూ, యిరుగడలా బాలుల
నుంచికొని, కర్పూరవు తాంబూలంవేసె, వాకవయివున యీలవకుశ

రాజా, శోకవయిపున యాజానకిదేవి ఏవెనలచేబుచ్చుకు విసురుతూ, సౌఖ్యం చేసిరిహరి కిప్పుడూ, చాలా ప్రొద్దు మించుకపోయింది, చాలు చాలుయిక మాసేవలుయనెను గుడిభాగమున కుశలవులను, యెడమ భాగమున జానకిదేవి, బవ్వళించినా బరమాత్మునంను, తలబోసెను తిమచిత్రములోను, తల్లులమాటలు వినకజెడితిని, తమ్ములమనవులు విననయితినిగా, శాంతమాటలకు మారుబలికితీ, యెందరుజెప్పిన విననయితినిగా, బాలులకు యిడుములు పెట్టితిని, భార్యను బాధల పెట్టితివనెను, నిందలేసి నేరమాకలిపించి, సతినిజంపుమని బంపితినేను, బరమపతివ్రతా జానకిగనుకా, బగసాధించి బలికెను నాతో కనకపు సీతతో యజ్ఞంజేసి కానినిందలూ పొందితినేను, బాలులపయిని బగ సాధించి, పాపముల కొడిగట్టితినేను, పార్వతిబలమున బ్రతికిరిగాని బాతగించి నేచంపుకుసంటి, బాలులవప్పుడు బట్టిచంపితె, బాణము, కోడుదు నేనిపుడు, అని చింతింపుచు శ్రీరాఘవుడు, కన్నులవర్షంగురి పించెను సీతిమేలుకొని చివ్వున లేచి రాముకన్నులా జలములు తుడిచె, సంతోషింపసమయము రాఘవా, జింతంచుటకూగారణమేమీ, శాంత పయిని స్వప్నములా యెనా, తలచితిరా తల్లులనువిరోను, తల్లుల తల చుటలేకజానకి, లనయిలమునుమునుతలచుచుయుంటీ, దైవవశములు తప్పునస్వామి, జింతించుటకికబని లేదనెను, యిక్కడుండెనవియిడుములు లేవు, యెన్నిభాషల చేసెను వాల్మీకులు, పసపరిపిధములా ఫలభత్య ములు, బాలకిచ్చి పెంచెనుయతను, అతిరవిద్యలు ఘనమంత్రములు యనేకవిద్యలు యన్నినేరిపిరీ, జనకునిమారుగ వాల్మీకుండు, బాలకు తినబోషించె, యచ్చటనుండుటచేతజానకి, యింతప్రవీణత కలిగెను సుమ్మా, యానందమాయెను రాముడిమనసు, సతిసుతులతో సంతోష మునా, బవ్వళించె నాపరమాత్మునంను, నిద్రించెను నీలవర్ణుండు, యంత లోను వాల్మీకమహాముని యతివేగముగా లేచెను తానును, దేవేంద్రాదేవ తాదులు, ముప్పయికోట్ల మునులెల్లాను యిరువయికోట్ల సురులు తమరూ, పార్వతీశ్వరుల మేలుకొలిపే।

శ్రీరామచంద్రులచేతా పూజలుగొన్న, మధురసుందరనాథా॥ మేలుకో, జంబుకేశ్వ్రక్రిందను వెలసిన జంబూకేశ్వరలింగా ॥ మే ॥ మరిమూరిచితా బలిలో వెలసినా, మాత్రూంభూతేశ్వరుడా ॥ మే ॥ తిరుగా కావేరీనదీతీరమందునవున్నా, కుంభకర్ణేశ్వరుడా ॥ మే ॥ మరిమరి కోరికాలిమ్పనట్టి, కంచివరదరాజస్వామీ ॥ మే ॥ తిరుగా కాళహస్తి తీరమందునవున్నా వాయులింగేశ్వర ॥ మే ॥ జగములాకెల్లాను, తేజల్లా శ్రీతేజలింగేశ్వర ॥ మే ॥ ముప్పది మూడుకోట్లానూ నులు మీదరిశనము గోరి నిరీక్షించియున్నారు ॥ మే ॥ తిరుగా శివకాశీపురమందు వెలసినా కాశీవిశ్వేశ్వరుడా ॥ మే ॥ అరవయిఆరుకోట్ల అమరేంద్రాదులు నిలిచి యుండిరిస్వామీ ॥ మే ॥ తెల్లవారవచ్చె తొలికోడికూసింది తపములకు వేళాయె ॥ మే ॥ తల్లి శ్రీత్రిపురాంబజగదాంబ భ్రమరాంబా ॥ మే ॥ మహిషాసురుబట్టి మర్దించితివమ్మా మాణిక్యాంబ తల్లి ॥ మే ॥ రాజ రాజేశ్వరి మణిశ్రీవిశ్వేశ్వరీ అన్నపూర్ణతల్లి ॥ మే ॥ సోమశేఖరరాణీ త్రిపురసుందరవల్లి భూతనాథునితోడ ॥ మే ॥ బ్రహ్మసరస్వతిమిమ్ము ప్రార్థించుచున్నారు, పార్వతివమ్మా మేలుకో ॥

పార్వతీశ్వరులు పరుగునలేచిరి, సభవారంతా లేచిరి సంభ్రమముగను అందరినిచూచి అందరప్పుడు సీతారాములను మేలుకొలిపిరి.

మే లు కొ లు పు

వైకుంఠవాసుడా వరలక్ష్మీ వల్లభుడా సీతాసమేతుడా ॥ మే ॥ వాల్మీకమునులంతా నీదరిశనముగోరీ, నిరీక్షించియున్నారు ॥ మే ॥ అత్రి వశిష్టాదిమునులు మీకృపగోరీ పాత్రులయియున్నారు ॥ మే ॥ తెల్లచేనుగువచ్చి వాకిటయున్నదీ నల్లని నాస్వామీ ॥ మే ॥ కల్లగాదుర జగమెల్లాయేలెదు రఘువల్లభునికసుదా ॥ మే ॥ పరమభక్తులు నిన్నూ ప్రార్థించుచున్నారూ పన్నగాధిపతల్పా ॥ మే ॥ తూరుపూదిశఅంతా తెలుపెక్కియున్నాది భానూడుదయించెనే ॥ మే ॥ దేవేంద్రాదులు దేవతూలందరూ తెలివొందరిస్వామీ ॥ మే ॥ రాజ్యాభిరాముడా రాజీవదళనేత్రరఘురామచంద్రుడా ॥ మే ॥ పుత్రులాసతితోను బుండరీ

కాపుడా పురహరాకాతమిత్రుడా । మే । పార్వతీశ్వర బ్రహ్మసరస్వతులు
కేదిరి పాలనమున్ద్రా కోయునా । మే । మేలుగో శ్రీరామా మేలుగో జయ
రామా, సీతతో గూడుకు సింహాసనమెక్కి ప్రజల పాలించగ । మే ।
కొక్కొరోకోయని కోళ్ళుకుయ్యగను, కిలకిల కిలకిల చిలుకలుబలుకా
కలకల కలకల రాజహంసలు, గోరువంకలు కొమ్మలమీదా, చక్ర
వాకములు చెముడు కాకులు, పావురములు పక్షులుబలుకను, ఆట
లాడెడి సందడివినుచు, లవకుశగాజులు లేచిరియపుడు, సీతారాములు
మేలుగొలిపిరి అంతఃపురములకే వేయమ్మా, తనయులచుట్టునుబట్టుకు
తాను చదురులోకి చనెను శ్రీరాము, సుఖమజ్జనములు గావించి
రప్పుడు స్నానమునకు వేంచేతామనిరీ యరవై కోట్ల అమరేంద్రాదులు
ముప్పయికోట్ల మానులంకరుమ, అజున్ద్రాదులు తనయులుతమరూ
ఆ జాహ్నవీతీరమ్ముకుజనిరీ, స్నానాదులువేగముగావించి, వాల్మీకుల
గృహముకూ చనుదెంచి, సేనలతోను తమ్ములతోను, తనయులతో
భుజియించెను రామూ, ఆరగించి హస్తములు కడుక్కొని, కప్పూరపు
తాంబూలమువేసె, సింహాసనముపయి గూర్చుని యపుడు వాల్మీకుల
బిలచిట్లని బలికె, యేమండీ వాల్మీకమహాముని, తోడుకపోయెనుసీతా
సుతులా, మీగోరికలు జెల్లెనుగనుకా, మాకోరికలు జెల్లించండి,
భూమండలములో మీ ప్రఖ్యాతి, పొగడతరమా మాకందరికి బాలు
మమ్మా ప్రబతికించితిరి, బంపించుద దశార్ఘ్యకుమమ్మా, జానకి తన
యుల రక్షించుటలు, జగములకు యెరిగించెద స్వామి బాలులమీరూ
పెంచినకీర్తి, ప్రపంచములు వినగజేతు, గగిన యుపకారంజెయ్యగ
లేమూ దండంబులు దయవుంచండనెనూ, ద్రవ్యపేటులు లేవూ యీకు
దండంబులు సమర్పించెద నేనూ, ఆశీర్వాదంబులుమాకిచ్చి, నారీరత్న
మునుచోడి తెమ్మ నెనూ, యాబలుకులువిని వాల్మీకుండు,యానందముతో
స్తోత్రంజేసె మీకు మొక్కి మేమెంతవారమూ, మీకు మొక్కుటా
ధర్మంగాన, ఆదివిష్ణువౌ తారమూర్తివి అన్నిలోకములు బ్రోచెడిస్వామి
చచ్చిబుట్టుచూ జీవరాసులు, జన్మజన్మములుమిమ్ము గానగ లేమూ, యెల్ల

లోకములు యేలిన స్వామి నీదరికి సమీడికి చాలునుమా కూ, మాపుణ్య
బున మాగృహములకు, లక్ష్మీకొరకు వేంచేస్తిరి మీరూ, బాలు
పెంచిన ఫలముగనుకనే మాధవ మీపాదములుగంటి. మత్స్యావ
తారంబు యెత్తినా గోవిందస్వామి నీవె గావా, వరహావతారమెత్తినా వసు
మతిలక్ష్మణ నీవేగావా, నృశింహావతారమెత్తినా నారాయణుడవు నీవే
గావా, వామనావతారమెత్తినా, వరలక్ష్మీవల్లభుడవు నీవు; భార్గవావ
తారము యెత్తినా, పరమాత్ముడవు నీవే గావా శ్రీరామావతారము
యెత్తినా, శ్రీధర కేశవమూర్తివి గావా, శ్రీకృష్ణుడవయి గోవులు కాచిన
గోపాలుండవు నీవే గావా, బుద్ధావతారమెత్తినా భూనాధుడవు
నీవే గావా, కలికావతారము యెత్తినా కమలనాభుడవు నీవే గావా,
దశావతారములు యెత్తినా దశరధరాజు కుమారుడవు గావా, అని యిట్టివి
ధమున స్తోత్రంజేసి మన్నించీ వరలక్ష్మిని పిలిచె రావె ఇందువదనా
రావే చంద్రవదనా రావె రావె జానకి రమ్మని పిలిచె, వాల్మీకులు
రఘుపతి పాదగాంచి కలగియిట్లు విచారింపతిగునా చంపుమని మీరు
బంపినపిదప చంపగ లక్ష్మణుడుండగనూ సకలంబులు చేకూరెను
యిప్పుడు అంతా జెప్పిరి రాముడితోనూ సీతాసుతులను దోడుకవచ్చి
సమర్పించెను శ్రీరాములకు భరతశత్రుఘ్నులు బాగుగనప్పుడు,
బాలులచూచిరీ వేడుకగాను బాలురకు ఆభరణంబులుంచిరీ, వొదినకు
నమస్కరించినవారు యముగులపయినున్న మరుదులనెత్తి, దీవించి
యిట్లని తాబలికె, బాలులవంటి యజ్ఞానులు లేరు యెరుగనికూనలు
యేమనుటకునూ, యెన్నివిధములా జెప్పిన వినకా యాగపుయశ్వం
గట్టిరివీరు, నొప్పించిమిము మాటలాడిన, మనసున క్రోధంబుంచగవద్దూ
అని జానకి బలికిన బలుకులకు. అప్పుడు లక్ష్మణుడిటులని బలికె, జానకి
వొదినవు వరసకు తల్లి బాలలమేమూ వక్కాణుసుమీ, మానేర
ములు మదితలచకుమీ, మన్నింపు మాయమ్మరో యనుచూ అంత
లోను వాల్మీకమహాముని పయనంబులు వేగమే గమ్మనెనూ, వసంత

ఋతువు వైశాఖమాసము, భానువారము పంచమినేడూ, పదిఘడి యలవేళ ప్రొద్దయినదిగనుకా, బాలలనుదోడుకు వెళ్ళండనెనూ, యామాటలువిని బాలలప్పుడూ, వాల్మీకులతో యిటులనిబలికె. తల్లిగర్భమున మేముండగను చంపించలేదా, యిప్పుడు మమ్ముల రమ్మనుటేలా, యెప్పటికయినావస్తుము అనిరి, యెన్నివిధములజెప్పినగాని, యెవ్వరు జెప్పినవినుమనిబలికె వశిష్టుమొదలైన మహామునులంతా అనేకవిధముల జెప్పిరివారు శచీదేవి సరస్వతీశార్వాణీ యనేకవిధముల చెప్పిరివారు యేదునమ్ముదములు యింకినగానీ, యిప్పుడు యయోధ్య బోవమనిరి బాలలదీ భల్లూకపుపట్టు విషజాలు రెందగుజెప్పినను మునికాంతలుసుర కాంతలు దేవాంగనలునుతువ నీవెజెప్పుజానకీయనిరి, యామాటలు విని జానకిదేవి బాలురపిలిచి యిటులనిబలికె. తాను రాముతోడను దేరకబోతె తగడంపుగు మీకెవ్వరుగలరు, దారుణపంతముపెంప్రశితో మీకేలా, తనయులారమ్మని చేయిబట్టి అమ్మామిమ్ములవిడచి యుండుటా పార్థింపుచు యీలోకంబువారు సుతులనువిడచినశోకంబొందినా, పతితోటిదుములు సహధర్మంపగాసాధించెటి పతిఆయినాను ప్రాణము అక్కడవిడువవలెను, పతినెడబాసినసతులనుమాదిరి, పతివ్రతలుగా రంమరుజనులూ, ఆమాటలువిని జానకప్పుడూ, రాముని సన్నిధికి తానే తెంచి సీతనుజూచి చోద్యంబందుచుండుమ్మిణ బాలకడకే తెంచి బాలల హస్తములబట్టుకొని, బహువిధముల భాషింపదొడగె యయోధ్యదశరథమహారాజ, అరవై వేలావత్సరములు, తనయులు లేకాతపములు జేసి పుత్రకామేష్టులుచేయించెను రాజా, బుట్టిరి మీవలెనలుగురు తనయులమూ యతిగారంబులపెంచెను మయ్యా రాముకంటెను రాజుకు ప్రేమా, మితి లేని వేడుకలనుబొందె, అటువంటి రాముని అరణ్యములకు, బంపినప్రాణములు విడువగలేదా, పతికివరములు యివ్వగలేదా, తనప్రాణములు విడువగలేదా, కైకవరములు కాదనిచెప్పి కౌసల్యసుతుకుబట్టంగట్టి రాజ్యపరిపాలన రాముకుచేయగా, కన్నులారపుమామాశగ రాదా, దైవ

వశంబునుతప్పించుటకు తరముగాదు యెవరికైనానూ, మీరయోధ్యకు
చనుదెంచకపోతే, మేమేవిధమున బోగలమనెనూ, అమ్మమమ్ములవిడు
వగలేదూ, ఆలాగేనుమీ తెగండీ, యామాటలువిని శ్రీరాఘవులూ
తమ్ములతో తామిట్లనిబలికె, అందరిని యయోధ్యకు బంపించి, అరణ్యా
ములో మౌనముందాము బాలలను గావలలోవిడచి, బట్టములు మన
కెందుకుయనెను, ప్రాణత్యాగము జేసినగాని బాలలనువిడచి పోనని
బలికె, తమతండ్రి దశరధమహారాజు, తనయులబాసి బ్రాణములవిడచె
వంశాచారం కలిగియున్నది తప్పక ప్రాణములు విడుతు, యాబలుకులు
విని శ్రీలక్ష్మణుడు, బెదరుతుబాలల కడకేతెంచె, జేరదీసి తనతొడల
నుంచుకు, జిరునవ్వునవ్వుతు యిట్లనెను, ఘిమ్ములా గూలవేసిన
వెనుకా, యెందుకురాజ్యం అస బలికితిరీ, పూర్వజన్మ ఫలపుణ్యాము
చేతా బ్రతికితిమీ మిమ్ముల చూచుటకు, యాదిమూర్తి అవుతారము
విడచె, అందరము ప్రాణములువిడచెదము, విడనాడి మమ్ముల నందరినీ,
వొంటిగయుండుట గోరికకాదా, అనిలక్ష్మణుడు బలుకగ వప్పుడు
మారాడక వెరచి కుశలవులూ, మాజీవనంబులు నిలిపినవారూ ప్రాణ
ప్రతిష్ఠలు జేసినవారూ మీమాటలకు మారాడవెరతుము, వచ్చెదము
అయోధ్యకు జనిరి, తనయుల నెట్టనుబట్టుకు దాను, తమ్ములతో రథ
మెక్కుండనెను, అజరుద్రాదులు అమరేంద్రాదులు, అందరు సంతో
షించిరిచూచి, సురులు గురువులు జెప్పినకంటె సౌమిత్రిఘన తాజే
శారూ, కెలవొసగు శ్రీరామయనుచూ, వేడుకొనివచ్చిన వారంతా,
తనయులతోను తమరయోధ్యకె వెళ్ళగ దీవెన లివ్వండనెను,
మీరందరు వేంచేయుట చేతనే, సీతాసుతులు చూడగగలిగె తిరుగ
యయోధ్యకు తాచనుదెంచి, సకలసుఖములు పొంద గలిగె అని
యివ్విధమున నమస్కరించి, యందరిని వీడ్కొలిపెను రాము, వృషభ
వాహనము శంకరు లెక్కిరి హంసవాహనము యెక్కెను బ్రహ్మ
ఐరావతము దేవేంద్రు డెక్కె, తమనివాసంబులకు తర్లిరివారా.

చీనిచీనాంబ్రాల చీరెలు తెచ్చి, మహాఋషులు సీతకు సారెలు బెట్టి
అందుకొని ఆజానకప్పుడు, హంసనడకలతో అతివ వేంచేసె, మునికాంత
లు ఋషికాంతలు తమరూ, సీతనుగౌగిట చేర్చుకుయపుడు కన్నుల
జలములు తెచ్చిరివారూ, శాదస సంతోషించెటివారు, యంతలో
వచ్చెను జానకిపయనము, మొగుళ్ళమయిలిమి అమ్మగామనమూ ఎన్ని
నోములు నోచికంటివె, మెన్నిక యిటువంటి బుద్ధులునీవు, మాధవ
నీమనసు త్రిప్పుటకు, మాతరమవునా జానకిసుందరీ యెన్ని విధములా
ప్రార్థించినీవు, యేతెంచెనో మా రాముడిచ్చుటికి, పళ్ళుఫలములు పసు
పుకుంకుమా, జానకికి వడినుంచిరివారూ, జిలుకలు చీరెలు చిత్రపు
రవికెలు, సీతకుకట్టిరివారు, చక్కటి అద్దములు లక్కభరిణెలు చీరెలు
రవికెలు, సారెలుబెట్టి, వాల్మీకులచే సెలవులందుకు, వచ్చెను జానకి
వాకిటప్పుడు బాలుణ్ని దొడపయియుంచుకొని, భరతుడు బగరపు
రథమెక్కెనుగా, కుశరాజును తొడలపయి వుంచుకొని శత్రుఘ్నుడు
హేమరథమెక్కె, సీతతోటి రాముడు తేరెక్కెను, లక్ష్మణుడుతేజా
వడుపగనూ సదస్యములు కమ్య శృంగులెక్కెనూ, స్వాధ్యాయమ్ములు
చదువుతుకదిలె వారివారికి తగినవాహనము లెక్కెనూకదిలి రథమో
ధ్యను క్రమ్మన యనగా, యిట్లుధవుడు భాషాములు పొగడా
గూరిమితో భట్రాజులు పొగడా, యక్ష కిన్నెర గంధర్వులునూ
సిద్ధసాధ్యులు విద్యాధరులు మద్దెల తాళంబులు మ్రోయగను,
మరాళలు గూడుకు రాణువకదలా నారదుడు వీణ మీటగను,
తుంబురులు గానం శాయగను, రంభ వూర్వసులు నాట్యమాడగా,
మేనకాదులు మేళంశాయూ బాణాసంచులు భాములు వేయగా,
నేలబిమగులు గోలాటములు పగటి పత్తులు చంద్రజాతులు అవాయి
జువ్వలు పువ్వత్తులు బింకమయినవి లంకా పురులు, గారకాపులు
తారాజువ్వలు మతాబులు గొట్టములు మొదలుగను, చిచ్చుబుడ్లు
కాల్చిరి వారపుడు నలువు యొరపులు తెలుపులు మొదలు

గను పచ్చ మతాబులు వేసిరీ వారలు బూరలు టమటమ్ము లను బంచమా వాద్యములు పదిదినములు మ్రోయగా, భేరీ ధ్వనులు , బోరున మ్రోయా నగారపు నౌబత్తులతోను యయోధ్యకు పయనంబులు అయిరి, ముందర నృత్యపుదొానుగుల వారూ వెను కనురత్నపు తొానుగులవారూ, పచ్చిబెత్తులు పటాసులు బట్టుకు నడచిరి వైభవమునకు నెమలి పీవెనలతో, నేర్పుతో విసరగా నాలుగు వీధులు యూరేగి గా అనుగు యనుగు మేళం జేయుచును, అయోధ్యపట్నముకు వచ్చిరి యల్లంతట, అయోధ్యనగరం చూచీ ఆనందమాయెను జానకి మనసు యెదురు యెదురుగ మంగళహారతులు బట్టుకవచ్చిరి పురజనులంతా, కర్పూరపు హారతులు బాలందుకొని కట్నములు వారందరిచ్చి వజ్రపుగొడుగులు వాల్చిబట్టగా, సింహ ద్వారమునందిగిరి యజ్ఞశాలలు వేదికచూడు, హోమగుండ ములు వొప్పుతో చూడు బణితెచ్చిన బంచపాత్రలు, తామ్ర పాత్రలు పడతిరొ చూడు, యూప స్తంభములు యువిదరొ చూడు పావకుడికి నమస్కారం చెయ్యి, యిది క్రతువుగాదు మనకిప్పుడు యిదియే మంగళప్రదమాగాకా, యనుచు బలుకుచూ యానందము తొ లక్ష్మణునిపిలిచి యిటులనెను, బట్ట రాణువ బట్నము లోను వీధులలో విందులు జేయించూ, వేగ శ్రీరాములు ఆనతియ్యగాఅని లవుడు గ్రక్కున యేతెంచి, పేకబెత్తములు, జేతబుచ్చుకు బారెడు తీరును యుంజపినుతుండు, అదిచూచి లక్ష్మణుడు యప్పుడు వద్దు వద్దని వాదించెనుగా, ముమ్మచూడ మహోత్సవములు చూడావచ్చిరి వారలు వేడుకచేతా, హింసచేయుటా ధర్మంగాదూ హితమ్ము జేసి బంపుడివారని, గుప్పెళ్ళతో వరహాలు బట్టుకు చల్లిరి రాణువ పయనవుడు, ముందుగాను హనుమంతుని బిలిచి జెప్పెను శాంతా దేవితో యనిరి, యనుగులు తడపడ అంజలి జేయుచు అంతఃపురమున లోపలకొచ్చి, సీతాసుతులును వెంట బెట్టుకు రాజద్వారముకడ

కొచ్చిరి మార్చిజెప్పెను హనుమంతూడు యదివిని శాంతా గ్రక్కున లేచె, యానందమును బొందుతు శాంతా, యందరికి యెరిగించెను తాను యంతలోను ఋష్యశృంగుడువచ్చి, చెల్లెళ్ళకు యెరిగించెను తాను శాంతకడకు గ్రక్కునచనుదెంచి, చిరునవ్వునవ్వుతు యిటు లనెను జానకిసుఖమునయున్నదియాంటె నమ్మవయితివి, నామాటయినా చూచి సంతోషించిన వెనుకాయేమియిస్తువు తనకనిబలికె, వెన్న రసెలు అప్పములుచేసి యారగించపెడుదును నీకనెనూ, గౌసల్య కయికాసుమిత్రలు శాంతజానకి జెల్లెలంతా, కర్పూరహారతులుబట్టుకు యెదురుగ వచ్చిరి వారవుడు, బచ్చకూళ్లు యత్రకూళ్ళు బట్టుకుదే తెంచెను గౌసల్యాప్పుడును, యత్రనక్షంతలు బచ్చ నక్షంతలు బట్టుకు వచ్చెను సుమిత్రప్పుడు వసంతముల గుమ్మెడుబట్టుకువచ్చెనుకయికా సంతోషముతోను యత్రగూళ్ళు యెగరబోయించిరి పచ్చకూళ్ళు దీసివేయించిరి వసంతములు దిగమడిదిరిగా కుశరాజు చంకబెట్టు కొని గౌసల్యా నగరకుయేతెంచె, లవకుమారుని చంకబెట్టుకు సుమిత్రా నగరుకి చనుదెంచెజానకి చెట్టాబట్టుకుశాంతా, జెల్లెలూ వెనుకనురాగాను, యందరినిచూచి బాలలప్పుడు తల్లితోటి తమరిటు లసిబలికె, అమ్మాయిరా స్త్రీలందరిలోను, యడవులకంపిన అవ్వేదనిం నాడుబంపుట నమ్మికలేమా, నేనుబంపితె నాకుయిమేమూ ధర ణిజను యెవరేమయినా, యంటే తల్లత్తులంకను యిప్పటిమాటలుతే నాడుసీతకు దిక్కెవ్వరువేరూ, నవ్వుకొబంపిరి వనములోకి, ధరణిజ తన తనసుతులను చూచీ, కళ్ళెర్రగజేసెను కోపమునా యది చూచీ శాంతమ్మయప్పుడు, తగదెజానకి తనయులమీదా తన యులు చేసిన తప్పెరుగదా తగదనేజెప్పుదుర ధర్మంచూచి, కినుక జేసినమిన్నది, కారణమీలాగున యుండగను, గరుడ కిన్నెర కింపురుషోత్తమా, సుందరులు తెయ్యనీకూడా, కోటాన గోటిదీప ములు వెలుగగా, కుమాళ్ళతో గృహప్రవేశంబుజేసిరీ, సీత శివాలక్ష్మి

యిల్లుచేరగానే, ఘంటవలెదీపము కలకలనవ్వె. యయోధ్యలోపల ఆడవారలు, జానకిగూడను సంభ్రమమునా, వోకర్ని వోకరు రమ్మనిపిలుచునూ, కాంతలంత కడు వేడుకతోను, మృతినొందిన సీత మళ్ళివచ్చినది, సీతను చూతము వేగమురారే అందమయిన ఆభరణములను, పొందుగా శృంగారించుట వారు. వడివడిగా నడువవగర్చుకొనుచు, పరుగునవచ్చిరి బణతులు తిమురు వచ్చిన వారందర్నిచూచి జానకిప్రేమతో జేర్చెనుయపుడు, ఘనమగు తివాసుల బరిపించి కాంతలను గూర్చోమని బలికె, జానకితనయులు యెదుట నుండిరో, కనబరచని మాకందరికిని, యాపలుకులువిని కాంతమ్మప్పుడు యతిగారంబున రమ్మనిపిలచె హంసలు వాలిన చందమునను యత్తదొడలపయి, గూర్చుండిరివారు యపునేసీతా తనయులు నీకు తేజవంతులే చక్కనివారు, కళాపూర్ణమయి నిండియుండినా, కాంతులు ముఖమున చంద్రునిబోలు, విరులుసముఖములు నక్షత్రములు ముక్కులు తిలపుష్పములబోలు, చారడేసి కన్నులు కనుబొమ్మలు, పుష్పశరములబోలును సుమ్మీ, కంఠము శంఖము గళము వుదరమూగందు తుమ్మెదలే కురులనగాను, పాదములు పద్మములయుంమా, మరిపళ్ళు బుణేములకె తగును, చక్కనిబాలల వొక్కరీతిగ, యెన్నితపములు జేసితెకలిగె, యామాటలువిని కాంతయప్పుడు, పదమని బాలల యావలికంపె జానకి సీతనయులకీ వేళా చారెడు వరహాలు దిగదుడిచీ కాంతాసీవు బాలలతో, మాకందరికి యియ్యవెయనిరీ, యాబలుకులు విని జానకప్పుడు యందరితో తానిటులనిబలికె, అడవులతిరిగేటి నాతనయులకు యంగరక్షలూ యెందుకుయనెను, కాంతతమ్ములకు చారడేసి వరహాలూ, దిగదుడిచి మీకందరికిచ్చు, యాపలుకులువిని కాంత నవ్వుతు యంగరక్ష మాతమ్ములకేనా, యక్కచెల్లెళ్ళూ చక్కనివారు, చక్రవర్తిగుమార్తెలు మీరు, యన్నకు గూరలు యతిరసములూ,

యింగరత్న కావించెదమీకు శాంతజానకి సరసములాడగ, సంతో
షంబున చూచిరివారు యడవులకూ నను బంపినదే మొదలు నిద్ర
హారములు యెరుగమె తల్లీ, తనయులకని నీవున్నావనుచూ, తరువాతను
వింటిమెమూయమ్మా, మొగవారయితే జెప్పవగానీ, నమ్మలేదె
యోయమ్మ రోషేమూ, నిన్నుకనులా చూచినదాక, నిజమని యను
కోలేదేమేమూ, బుత్రరత్నముల చూచుగొంటివా, మరచితివా
మమ్ములనందరనీ, యాపలుకులువిని జానకప్పుడు అతివినయమున
యిట్లనిబలికె, యడవులకు బంపినవిధమూ యడవులనుంచీ వచ్చిన
విధమూ, యతిక్లేశంబులు పొందితిననుచూ, యంతాజెప్పెను వారల
తోను, శాంతమ్మయితే మరచెనుగానీ, మిమ్ములమరచి నేనుండగలేనూ,
తెల్లవారగ దినదినంబునా, తలచుకొనుచుంటిని మిమ్ములనేనూ, విని
బడతులు విచారింపగను, యప్పుడు శాంతా యిట్లనిబలికె, తనయుల
చూచుకు మనము మరి స్త్రీలిగాని, తానేవిధమున మనుపగగలను,
యాపలుకులువిని నవ్వుకొనుసీతా, తమ్ములమూచుకు మరచితివ నెను,
కనకపుసీతను కన్నులచూచీ, ను వేడుక యజ్ఞములుచూచీ, రాఘవ
సోమయాజులుచూచీ, మరచిరి మమ్ములనందరినీ, యజ్ఞశాలలూ
యెక్కడ యుంచెనో యెరుగ జానకియెన్నడు మేమూ, కనకపుసీతను
కన్నులతోనూ, చూచి తెసుందరీవిడనెనూ, శాంతజానకి భాషింపగనూ,
చక్రధరుడు వేగముచనుదెంచె, వచ్చినరాముని కన్నులచూచీ సెల
వియ్యవెజానకియనిరీ పచ్చలురత్నములు పట్టుచీరలూ యిచ్చిబంపవె
జానకిచేసెలవుల యుంచుకొనీ, నవ్వుచు తమగృహములకేచనిరీ, జానకి
సుతులాసౌందర్యములూ, చెప్పుకొనుచును చనుదెంచిరివారు, యంత
లోను కౌసల్యవేగమె శాకపాకములు గొబ్బునజేసె, పాలమీగడజున్ను
చక్కెరాఘృత మధుమాషములను రాజాన్నములూ, పిండివంటలూ
యందరికివడ్డించెను కౌసల్య, జన్నియావుల మంచిఘృతమూ, అందము

తోవడ్డించెను సుమిత్రా, యన్నదమ్ములూ సేనలుబంతి, యానంద ముతో గూర్చుండిరివారు, యక్కచెల్లెళ్ళూ శాంతబంతినియుందముతో గూర్చుండిరివారూ కౌసల్యకైయికా సుమిత్రలు చూడగ కన్నులు చాలవుయనిరీ తల్లులు తమతో సంతోషింపగ యారగించిరీ, శ్రీరాఘ వులు, తనయులతోనూ తమ్ములతోనూ యారగించి హస్తములతోడిగ కర్పూరవూ తాంబూలములు యందరికిప్పించె శ్రీరాము తనయు లునూ దొడలవయివుంచుకొని సేనలకు సెలవిచ్చెనురాజు సేనలకూ సెలవిచ్చినపిమ్మట తమ్ములకుశలవిచ్చెను రాగాలక్ష్మణదగ్గిరకనుచూ తమ్ముడిహస్తము బట్టుకొని చంపిరమ్మని సీతనుబంపితినేనూ చంపకనీవు సకలంబులు సమకూడెను యివుడు వేడుక సుఖములు పొందితిమనెను యానాడు పద్నాలుగువళ్ళు, యాహారనిద్రలు లేకుండా యడవుల యిడుమల బడితివిమాతో మేముసుఖంబున యుంటిమిగాన, నీవుండగ సతితెచ్చుకొని అనేకవయిభవములు బొందితినాడు జానకినెడబాసింది మొదలు నీసేవలుజేస్తివి సతినెడబాసి, యికనయినా నీవుసతితో గూడి యిష్టభోగముల యుండుమితండ్రి యాపలుకులు విని శ్రీలక్ష్మణుడు యన్నకు వొదనెకు ౹ మొక్కుతువెడలె, కేళీగృహమునకు చనుదెంచె నప్పుడు యూర్మిళొచ్చెలక్ష్మణుసన్నిధికి, వచ్చినసతిని చూచియప్పుడు, కౌగలించె కన్ను ప్రేమలుతీరా దొడలపయి నుంచుకు ముద్దుబెట్టుకు సరసములాడుతుసంతోషమునా, కలకలనవ్వుతుయిట్లనిబలికె అక్కను చూస్తివ యతివరోనీవు, తనయులచూస్తివ తరుణిరోయనెను చూస్తి మీకృప చాలకలిగుండగ, కలిసితిమీ మేమందరమనూ అలగరాదు మీతో నెప్పుడు, చంపుమన్న దిక్కువరుమాకు, దిక్కెక్కడ గలదని బలికెదవా, యన్నదమ్ములూ మేముండగనూ, నమ్మరాదు మీయన్న తమ్ములా నవ్వుతు చంపించె రాఘవులు, యని యూర్మిళొబలికిన బలుకులకు జిరునవ్వు నవ్వెనూ లక్ష్మణుడు సీతారాములు గూడి

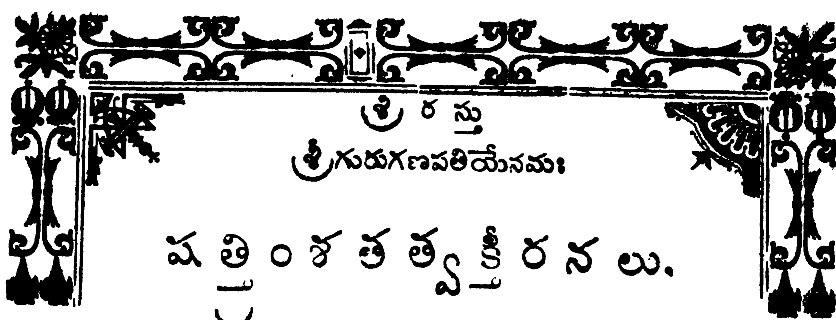
యుండిరి భరతుడుయుండెను మాళవితోనూ శత్రుఘ్నుడు శృతకీర్తి వేడుకసరసములాడుతుయుండిరీవారూ సతులు బతులు. సంతోషమున సుతులతోటి సుఖమున యుండిరిగ వరుసగయిది వాల్మీకిరామాయణమూ తరవున వ్రాసెనూ యీ కవితాను యిదిచదివి వ్రాసినవారలకు ఆయురారోగ్యభాగ్యంబులు గలుగూ, పాపములించుక చేరవుసుమ్మీ భక్తితో యీపాటను బాడినవిన్నా, రామరాఘువా మీకుమ్రొక్కెద వ్రాసిరి యీకథ రమ్యముగానూ నేర్చినదంతను జెప్పితిగాని కూర్చి యిచ్చినావాడవునీవు, కోరికలుకొనసాగించుసుమ్మీ, గోవిందా కృప చూడుముమమ్మూ, చరణములకు చేరిమ్రొక్కెదా శంకరసుత రక్షించుమి నన్ను ఘనవైకుంఠాపురమునందునా కదలకనిలిచిన కమలాక్షుడవు రమ్యముగా మీనామస్మరణా, రాత్రిపగలు నేగోరుచు నాంటీ భక్తులుగూడి బాడగనాకు శక్తిలేమా శ్రీరామచంద్రా తల్లిదండ్రిపయి తప్పులనెంచక వొప్పులుగా భావించుమి స్వామీ.

సంపూర్ణము

శ్రీ రాజేశ్వరి ప్రెస్, రాజమహేంద్రవరము. — 1951

శ్రీరస్తు

శ్రీగురుగణపతయేనమః

షట్త్రింశత్తత్వకీర్తనలు.

శ్రీగణనాథునిపాదము । బాగుగభజియించిభక్తిభావమునందున్।
అగమసుధామయోక్తులు । వేగమెదెల్పుటకు శరణువేడెదనిపుడున్॥

శంకరాభరణము—అటతాళము.

శ్రీగణనాథునీపాదములూ। సిరులిచ్చిరక్షించుపాదములూ।వేగామెమదిలోనూవేడీనవారికి।భోగభాగ్యములిచ్చూపాదాములూ ॥శ్రీగణా॥ ఆదిదేముడైనాపాదాములూ । ఆదిపూజితమైనాపాదాములూ ఆదిమూలమాధారచక్రమునందూ।ఆదిగణపతిదివ్యాపాదాములూ । శ్రీగణా॥ కార్యాకారణమైనాపాదాములూ । కార్యాసిద్ధినిజేయూపాదాములూ, ఆకోరినావిద్యాదులుకోదువాలన్నిదీర్చికోరికలీడేర్చుపాదాములూ ॥శ్రీగణా॥ మూలవిరాట్గురుపాదాములూ । మూషాకావాహనునీపాదాములూ। వాలాయాముగనీరాగురుకృపానందాబ్ధి' మేలూగలుగజేయూపాదాములూ॥శ్రీగణా॥ అఖిలానుగార్చితాపాదాములూ । సకలవిభవమొసగూపాదాములూ । ప్రకటీతాముగద్గిపతీనుబ్రహ్మణ్యాభక్తాని పోషించూపాదాములూ ॥శ్రీగణా॥

కం॥ శ్రీరాజయోగిమద్గురు । ధీరుండగుతుమ్మిడీరదేశికకరుణన్।
గౌరీశిపుగణనాథుని ॥ భారతిఅజుహరినిలక్ష్మిబ్రస్తుతేతున్॥

కళ్యాణీ—ఆదితాళము.

శ్రీగురుదేవునిపాదాబ్జంబులు స్థిరమతినుంచేదెన్నటికో।బాగుగదివ్యజ్ఞానముశాశ్వతభాగ్యముగలిగేదెన్నటికో ॥శ్రీగు॥యిష్టలింగపరబ్రహ్మముసవ్యాపునిష్టనుగాలచేదెన్నటికో।సృష్టిలోనశివభక్తులతోనద్గోష్ఠినిసలిపేదెన్నటికో। శ్రీగురు॥ అయిదక్షరములుఅమృతపానముఅనుభవమొనగేదెన్నటికో

ఐదై దిరువై అయిదింటికిపై సంగించేదెన్నటికో ॥శ్రీగురు॥ ఆరిటవై సహా సములోపల మేరువదరిశనమెన్నటికో । ఆరులింగములుసకల సౌఖ్యము అర్పణజేసేదెన్నటికో । మరవులా రెంటినందునా మెరు కనుమెరిగేదెన్నటికో। మరుపు మెరుకలో మర్మము గనోనిమునక యుండేదెన్నటికో। శ్రీగురు॥ వీరగురుచరణారవిందమకరందము గ్రోలేదెన్నటికో । చేరువ సుబ్రహ్మణ్యముజెప్పిన సారముదెలసేదెన్నటికో ॥శ్రీగురు॥

హిందూస్తానికాఫీ ఆటతాళము.

నమశ్శివాయనమ్మినానయ్యా । నందివాహనను బ్రోవనయ్యా ॥నమశ్శి వాయనమ్మినానయ్యా ॥ యెన్నిజన్మములెత్తితినయ్యానిన్ను దెలియనినీ చూడనయ్యా ॥నమ॥ పాపజన్మబాధలకోపాలేనూ॥ఆపదలుబాపుహరుడా వనుచునూ ॥నమ॥ ఆదారించూమునాదస్వరూపా।అనేదై నమాలమితా ప్రితాపా ॥నమ॥ భావాతీతాకాశభవబంధనాశా । శేవజేశేవాశ్రీగిరీవాసా ॥నమ॥ శుభ్రసుఖదేహసుజ్ఞానసారా। సుబ్రహ్మణ్యమునుజూచీబ్రోచిన రా ॥నమ॥

కామాచీరాగము ఏకతాళము.

జ్ఞానముదెలియానిమానవజన్మమెందుకు ! జ్ఞానహీనమైన నాజన్మ మేలనేమనసజ్ఞానము॥ కానక అజ్ఞానమనేకారు చీకటిలోనుమూనకా శేయు దోషామమతజిక్కినవారిజన్మమెందుకూ॥జ్ఞానము॥ పుడమిలోనరుడై బుద్ధి పుణ్యమునెరుంగలేక కుడితెలోబడ్డిఎకవాలెకూడి మోసపొయ్యేవారిజ న్మమెందుకూ॥జ్ఞానము॥ మూలమైనగురునిబోధ మోక్షమార్గమెరుగజే క। పూలనిష్టలింగమూర్తి పూజసేయలేనివారిజన్మమెందుకూ ॥జ్ఞానము॥ తుమ్మిపూడీరలింగగురునినమ్మిభజన శేయుచున్న ఇమ్మహిలోభక్తవరులసమ్మ తించలేనివానిజన్మమెందుకూ॥జ్ఞానము॥

ధన్యాసిరాగము-అటతాళము.

యేదియాం స్వామిమాసీదయా।శ్రీశైలవాసా। నమశ్శివాయయేనయా స్వామిసీదయామేనయానామీదనీదయా కాదయా నేనింకేవేడెద । లేద యా।సామపాదములకూ । మోదమూతో మొక్కినామనేవమార్గముగా నాదమూ॥ శ్రీశైలసిక్కమునగలోకంబులకుసీవొక్కడవుదైవంబటంచును

చక్కగానద్గురునిపాదముదిక్కనినెరనమ్మియున్నా యెుక్కనా లేకతక్కవా॥శ్రీశైల॥ సారమగుపంచాక్షరిజపసారసన్మార్గంబు జూపియుఘోరదురితయలెల్లబాపియుగారవముచే బ్రోవుమన్నా భారమాసీకూదూరమా। శ్రీశైల॥పొంకమగుమీభక్తపాదాపంకజంబులధూళినాపై యింకజేశేమార్గమేదోశంకలేకను జూపుమంటినిశంకరాపాపభయంకరా॥శ్రీశైల॥ వందనముమీభక్తభక్తుడు సుందరంబుగసుబ్రహ్మణ్యము నుడు దేము డవనుచు బ్రొమొక్కెసు। యింమధరముకుందపూజితయిందురా శ్రీగిరిమందిరా॥శ్రీశైలం॥

నాదనామక్రియరాగము ఆటతాళము

రంతులాడిగదరా।యీమనసు యెంతో। తంతులాడిగదరా॥ రంతులాడిగదరాగుణమంతులను గనిచెంతజేరదు అంతకంతకు తెలివినొందదు శాంతముతోసద్గుణముగానదు । యెంతజెప్పినవినదుమనసు॥ రంతు॥గట్టిగాగురునిలుపదూ। గారడివిద్యలునట్టినని తాదెలియదూ పట్టుమనిపరమాత్మకళయిదియిట్టిదనితనదారితెలియదు। దిట్టముగలోకీలుతెలియదు యెట్టిదోగురుసూత్రమెరుగకనట్టిమాటలవాదులాడును॥ రంతు॥నిల్కడగనిలుచుండదూ।నాలుగుతోనంచదుమచాయలా మెలుగదూతోలుకొంపలాతంత్రకారుని మెలుకువతాళక వెదకిచూడదు పలుకులోపలుకాలకించదు। కుల్కుచునుకైలానవాసునిసులభమునతనలోనజూడదు ॥ రంతు ఆశపాశమువిడువదూ నాసాగ్రవీథినికాశియూశునిజూడదు భాసురంబుగభావమందున వసుధపైనవాంఛనలువిడువదు వాసిగావంచనలుమానక మోసగుణములురోసితనలో దోసములుయడబాసిచూడదు॥రంతు। యెరుకమార్గమువెదుకదూ యీవెర్రిభ్రమలనుగూడిదుర్గుణము విడువదూ అగపముతోమరిఅనుభవార్థము వీరగురుపాదారవిందముగరిగిపరిసుబ్రహ్మణ్యముమరువక మదిలోననమ్మి తెసారనిర్మలదారిదొరుకును। రంతు॥

శ్రీరాగం—ఆటతాళము.

హరహరహరహరహరయిందురారా హరయిందురారా శంకరయిందురారా॥ హరహర॥ నగధరవందితానమ్మి యున్నారనాగాచర్మాంబరానన్నేలుకోరా॥ హరహర॥ దీనారక్షకుడావ్రూదిక్కునీవంటి మా

నాసాముననాలామరివేడుకుంటి ।హరహర। నీలాకంఠత్రినేత్రినేత్రానిఖి
లాలోకేశా కాలాకంధరసర్వేశలుషావినాశా ।హరహర। అరమార
శేలానామొరవినూకోరా శరణూశరణుశ్రీశయిలామందిరా ।।హరహర

ఆనంద భైరవి–ఆదితాళము.

చూడపోదామూరారోయమ్మా శ్రీశయిలవానునిచూడబోదా
మూరారోయమ్మ ।।చూడాబోదామురారేయిడాపింగళా మధ్యాకూడి
అడూచూనున్నకోటిసూర్యప్రకాశుని।చూడా।వట్టిదేహాము గుట్టూదెల
నీగట్టిగామననూకట్టివేయా వలెనానీదంచీ దిట్టావముగానుదృష్టిపట్టించెద
రానివ్యాకాయిట్టిమూలావునద్గురునిష్టాదెలానీవేగా ।చూడా।।మూవులా
కందానీవాడాటా మూవులోచూప్తేసూహ్మా రూపమైయ్యున్నాడాటా
రేవూమావనకానూకనుబాపాలసందూనానొక దీపామూవాలెదిన్మయు।।
రూపమైయున్నావాడని ।చూడ। అందాపిందామూలందూనాట బ్ర
హ్మాండామంతట నిండివెలుఁగూచూనుండేనాటా - మొండానీడయుకేశా
నుండేస్థలామునందు । వంతువెన్నెలా కన్నులపండూగై యున్నావాడ
ట।చూడా। అజ్ఞానలాకూచిక్కాడాటా। అపరబ్రహ్మము। సుజ్ఞానులా
కూదక్కూనటా । ప్రజ్ఞానామూనూ దెలిపిన పరమాగురుదూవీరయ్య
అజ్ఞావర్తూతూ నుబ్రహ్మణ్యామునుతు నేలినవాడట ।చూడ।

నాదనామక్రియరాగము-అటతాళము

సూక్ష్మములోపలమోక్షముసద్గురు సూత్రముదెలపింపదదే గదా
సాక్షాత్కారుడు ఆత్మలోపలను రక్షకుండుండేదిదేగదా ।సూ।। యిష్ట
లింగవేదాంతరహస్యము మొరుకనుమొరిగందదేగదా । ఇుష్టముపాణ
ముభావమేకమై నిష్టనుబొందింది దేగదా సూ। మూడేరులనడినాళము
లోపలమూలముదెలిపిందదేగదా అదుచునున్నాహంసను గూడుక । అ
నుభవమొరిగిందిదేగదా ।సూ। దిర్విషయేంద్రియదోషరహితమైదృక్కై
నిలచిందదేగదా । సర్వముకల్పితబ్రహ్మమనుచు మదిసంశయముడిగింది
దేగదా।సూ।అణువులోపలా అఖిలజగంబులు అమరిన తత్వంబదేగ
దా ప్రణవాక్షరిలోపరబ్రహ్మమైపలుకుచునుండేది దేగదా ।సూ। ౪

మలములారిటపైగావెలిగె కారణయోగంబదేగదాఅమలమైననుజ్ఞాననుధారన అమృత పానంబిదేగదా ॥నూ॥ సప్తకోటి మంత్రంబులలోపలసారము దెలిపిందదేగదా గుప్తమయినపంచాక్షరిమంత్రము గోప్యంబెరిగించిదేగదానూ। తుమ్మిడీరగురు పాదాబ్జంబులు బ్రహ్మానందంబదేగదా యిమ్మహిలో పలసుబ్రహ్మణ్యము సమ్మతినుంచిందిదేగదా సూక్ష్మం॥

దర్బారురాగం—రూపకతాళము

స్మరణశాయవేమనసా శివస్మరణ శాయవే స్మరణశాయసర్వపాప హరణమాయె సాంబశివునిస్మరణశాయవే సర్వజ్ఞుడు సర్వమయుడు సర్వాత్ముడు సర్వసాక్షీశ్వరుడుశంకరుడుశివుడు సర్వేశ్వరుడనిదెలసియు ॥స్మరణ॥ శ్రీపతిపూజితుడు లోకసృష్టికిసర్వాధికుండు ఆవన్నులరక్షింపనుహరనుర బ్రహ్మాదులగని ॥స్మరణ॥ పరతత్వాదితుడఖిల। పరిపూర్ణుడు । పరమాత్ముడు నిరతముశ్రీమల్లేశ్వరనీవేగతియనిమరిస్మరణ । సుస్థిరముగగర్తిపర్తి సుబ్రహ్మణ్య హృదయమందు విస్తరముగవేడుకున్న విశ్వేశుని వీరగురుని । స్మరణశాయవే॥

ఆనందభైరవి- అటతాళం.

చూడజీవచూడరా । బ్రహ్మంబు నీలోచూడరా జీవాచూడరా॥ చూడరాబ్రహ్మంబునీలోచూపురూపావకటిజేసి మూడుమూర్తులమూలమయిున వాడునేడనరాని బ్రహ్మము ॥చూడరా॥ కమలమూలరింటపైగావిమలమాగా వేయి రేకుల । కమలమధ్యాయోనవెలిగేకారణాబ్రహ్మంబునీలో ॥చూ। కోటిసూర్యప్రకాశమైన నాటకూడుండేటిచోటూ । మాటికిచిన్మయానందానూటిగానున్నట్టిబ్రహ్మముచూ। వంటిస్తంభము మేదమీదను కంటిపాపను కరసిమెలసిమింటిమంటి రెంటినందున । అంటంటాకున్న బ్రహ్మముచూ ।తొమ్మిదికిటికీలలోనా। తుమ్మిదిరాగురునిపాదము॥ యిమహిమలోసుబ్రహ్మణ్యము నమ్మినానాదబ్రహ్మముచూడరా।

హిందుస్థానికాఫి—అటతాళము

సాంబశివాయని సన్నుతిజేసెద। సాంబశివాయనిసన్నుతిజేసెద సంభ్రమముతోశివచదణముగొలిచెద ।సాంబ। పాలలోచనామునిబాలుసేరి

తీవనిజాలనమ్మి తియికజాలము నేయకు॥సాంబ॥అనుదినమున నినుమనమున వేడితినీ। కనికరమున ననుకరుణతో జూడుము॥సాంబ॥ తాళముమద్దెలను మేలనజేసూకొని తాళీమీభజనలు తప్పక జేసెద ॥సాంబ॥ నగలేశుపాదాములు। నతభక్తరతపాయన తగుసుబ్రహ్మణ్యాయముకు తండ్రివి నీవేనని ॥సాంబ॥

శంకరాభరణము-ఆటతాళము.

యెందుకేవినవూసద్గురుబోధానందామూకనవూ॥ యెందుకేమనసా । నీకెంతిజెప్పినవినవూ। ముందుగతులెరుగుగాక మోసమునొందేవు॥ యెందుకు॥ దేహమస్థిమాని దెలిసీయుండియునీవుమోహా । వారధిమణిగిమోతుమునొందేవు ॥యెం॥ సారములేనిసంసారములోబాడ ఘోరాదుర్విషయాదుర్గుణమూలతో గూడి॥ యెందుకేవినావూ వెర్రిమనసా॥ మాతగర్భమునందు మలమూత్రిముట్టు। జాతాకామిదిగో నీజన్మామాయను గుట్టు ॥యెం॥ యెరుకాలోపల యెరుకాయెరిగి యెరుంగావు మురికీజన్మముజూచి మొరసేవుమరీనీవు ॥యెం॥ వీరాగురుని సేవావీనూలందున బోధాకోరిసుబ్రహ్మణ్యమునకు దారిజూపూనట్టిమేధా॥యెం॥

కుప్రాంభోజి- ఆటతాళము.

శ్రీకారాముగభక్తిచ్చాకిరులిచ్చి శ్రీగిరిభ్రమరాంబమాతల్లి శ్రీకంఠుశ్రీశయలామల్లిఖార్జునూమము ముడేమాతండ్రి ॥శ్రీకారా॥ శంభూనీనామాంకమునందూనున్నట్ట శాంభావిమాతల్లి- సంభారముగభక్తాజనులరక్షించేటి శాంభూడేమాతండ్రి ॥శ్రీకారా॥ పదునాల్గుభువనములావ్రిభువాగూశివురాణిపార్వతిమాతల్లి॥ పదమూలూకొలచీనావారికీవరమిచ్చుపరశివముడేమాతండ్రి॥శ్రీకారా॥ గిరులాకెల్లనుహిమగిరిరాజాపుత్రి శ్రీగౌరీయుమాతల్లి॥ హరినేత్రికమలా పాదార్చితుడైనట్టిహరుడేమాతండ్రి॥ శ్రీకారా॥ సర్వాజీవులనెల్లా సలిలాముపోషించు శర్వాణిమాతల్లి॥ సర్వాధారుడగుచు సర్వేశుడయినట్టి॥ శర్వూడేమాతండ్రి॥శ్రీకారా॥ భక్తిముక్తిభక్తిభాగ్యమిచ్చు సర్వాశక్తియు మాతల్లి ॥ కృతమైన సుబ్రహ్మణ్యమును దయనేలుభర్గుడేమాతండ్రి ॥శ్రీకారా॥

నాదనామక్రియరాగము-ఆదితాళము.

జీవానినునీవ్వూ దెలుసుకోవా। పావానాసద్గురు బాదాపద్మములు గొలువాలేవా। కావరమునననీను గానకనుంటివి। చావనిపుట్టనితావునుదెలియవు॥జీవా॥ మూలామూమ్మూటి నెరుగాలేవా ముందూగతిగానవు. మేలూనీలోనాగనుకున్నావా। కాలముగడుపుచు గారడీజేయుచు।జాలములోబడి జన్మమెరుంగవు ॥జీవా॥ మాయాలోపలాచిక్కినావామర్మా మెరుగావా। కాయూదుర్గుణము విహవాలేవా। చాయ[illegible]నినీకుచ్ఛేష్టలుజేయుచు। మోయరానిమోహంబునబడితివి ॥ జీవా॥ బొమ్మాలాటానెరుగకున్నావా ॥ బూటకమాడించే అమ్మా అయ్యానూదెలియలేవా తుమ్మెదిరగురుపాదంబులు మదినమ్మిన సుబ్రహ్మణ్యముచెప్పగ ॥జీవా॥ నినునీవ్వూ తెలుసుకోవా।

ముఖారిరాగము-ఆటతాళము.

నమ్మితినీనశంకరా హరాహరానమ్మితిని భోహరా॥నమ్మితిమి పాదానాళీకములు చాలానమ్మితి సదాశివా॥ హీనుమ్మీజ్ఞానహీనును పామరుడాను ఈశ్వరా పరమేశ్వరా ॥సదాశివా॥ పుడమిలోనరునిగాపుట్టినందుకు భక్తిపుణ్యావంతునిజేయుమా। బడలేనిబహుజన్మబాధలన్ని భవబంధాదులెడబాపుమా ॥సదాశివా॥ నమ్మితి పాలానదలివిష్ణుబ్రహ్మాదీసురలెల్లా పట్టికేరుచు తిరునాగా కాలాకూటముబట్టి। కల్లోలామును బొందిశాపాదూమనివేడగా ॥నమ్మిని॥ [illegible]నాసు[illegible]నయనట్టి। కరుణాసముద్రాహాశరణాగతబిరుదు[illegible]యించినాశివాశరణు చంద్రశేఖరా ॥సదాశివ॥ శ్రీకారాభక్తవశీకారానామనవిచేకొనినన్నేలుమా నీకేలాదయరాదూ నీలకంఠ దీనులాలకుపెన్నిదానమా ।నమ్మితి॥ నిత్యూలైరిమునులునిన్నూ పూజించికృతార్థూలైయ్యున్నారుగా ।ప్రత్య[illegible]ముగశివుడే[illegible]తత్వమనిశ్రుతులుపలుకుచున్నవిగా ॥నమ్మితి॥ కావవేరాజామహేం[illegible] మా[illegible] దే[illegible]జగదీశ్వరా। శేవా కూడను సుబ్రహ్మణ్యభక్తునియివ్వుడూభోగ్రవుమయ్య శంకరా ।నమ్మితి॥

ఆనందభైరవిరాగము-రూపకతాళము.

కల్లగాదునిజమునిజమురా । సద్గురునికరుణమళ్ళి జన్మబాధలేదురా॥కల్లగాదుగురునికరుణవల్లతన్ను దెలుసుకొన్న । మళ్ళిజన్మబాధనున్న మముగన్న వారలకును॥కల్లగాదు॥ అందరానిచెట్టువండురా సద్గురుని కరుణఅందరికిని అలవిగాదురా। యింద్రియములుగా సిలోనచంగమామ వెలుగునొంది ముందుమూడుకళలుదెలసి ముక్తిగన్నవారలకును ॥కల్ల॥గాదు॥ అయిదుఅక్షరములు చదువురాసద్గురునికరుణ అయిదుయిరువై అయిదుఆయరా।అయిదుఅండపిండ బ్రహ్మాండమయిన విధమునెరిగి కైదువదలి భర్గురునికైదుచేయువారలకును॥కల్లగాదు॥ మట్టితనువునాటకంబురా। యీమాయబ్రతుకుయిట్టిదాయబూటకంబురా। పొట్టకొరకువేషములనువట్టివనుచు దెలుసుకునదిట్టమైన గురునిబోధధీరులైనవారలకును। కల్ల॥తుమ్మిడీరగురుపిపాదము।హృదయాబ్జమందునమ్మియున్నసుబ్రహ్మణ్యమూ ఇమ్మహిలోభక్తనరుల నమ్మతిని సౌఖ్యమందిబొమ్మలాట జగముపరబ్రహ్మముగనువారలకును॥కల్లగాదు।

యదుకులకంభోజిరాగము. ఆటతాళము.

పాలించరాప్రాణలింగా - ఆలించునామనవిఅమితాధరధంగా పాలించరాప్రాణలింగా॥ మూలామూనీవానేచాలానమ్మితినీ- ఫాలాలోచనభక్తపాలాయీక్షితిని ॥పా॥ ముందూమార్కండేయూ మునులారక్షించినందూ వేడితినీనాయందూదయయుంచి।పా। శరణన్నసురలానూకరుణించాలేదా । శరణాగతత్రాణా శరణూ దయరాదా ।పా। ప్రొక్కినావ రామిచ్చ్వా చక్కనిదేవా । దిక్కుయింటిని సర్వాధీనులాత్రోవా ।పా॥ మహాదేవా రాజరాజాముప్పాశాలింగా। సహాయూడవై మాకుసౌఖ్యామొసగంగా ।పాలించు।

నాదనామక్రియ—ఆదితాళము.

నకారమకారశికారవకారయకారములుచ్చరించుచూ। నమఃశివాయనుమంత్రమునావర్తములను జేగన్నామా । అనంగమూపునియాలకరక్షకునీఆదిదేవునుతియించుచూ। అనంతజన్మములందునచేసినఅఘములన్ని

హరియించు॥న॥ పంచవింశతితత్వనాథుడగుపంచముఖుడువరుడంచు । పంచ లింగములపంచామృతము ప్రసాదంబులుసేవించు ॥న॥ మానవజన్మంబెత్తి నందులకుమహాదేవునర్చించు దీనులపాలిటపెన్నిధిమాకుదిక్కు-నీవేగతియంచు॥న॥ శ్రీకరుండగు శ్రీగిరిమల్లేశులశివుడెదైవమటంచు యేకాలంబును మరువకుమీ యల్లప్పుడుమదిలోనుంచూ॥నకార॥ శివచరణులసన్నిధికన్న ప్పుడెశిరమువంచిశరణంచూ । శివసాయుజ్యముసిద్ధిగల్గునని శీఘ్రముగామ దినెంచూ ॥న॥ వీరగురునిచరణారవిందములువిడువకగురిగానుంచూ ।సారె కునుబ్రహ్మణ్యహృదయమున సదాశివుని పూజించూ ॥ నకార॥

జంఝూటిరాగము—ఏకతాళము.

దేవమహాదేవదేవదేవశంకరా - శివకుడను గావుమయ్యచంద్రశే ఖరా॥దేవమహాదేవ ॥ నీరజాక్షుపూజితనిగమాత్మ గోచరామారవైరిత్రి పురహార వుమామహేశ్వరా ॥దేవ॥ హరహరగిరిజాకళత్రహారీసాయకా మొరవిని రక్షింపుమయ్యమోక్షనాయకా ॥దేవ॥ భానుకోటిదివ్యతేజపా పనాశనాగానలోల మానససుజ్ఞానపోషణా ॥దేవ॥ పరిమివెలయురామ లింగపాదపద్మమా గర్తిఃత్రిణసుబ్రహ్మణ్యసుకవినిబ్రోవుమా॥

ధన్యాసిరాగము—ఆదితాళము.

యెందుకయ్యాజన్మా మెందుకయ్యా । అజ్ఞానజన్మామెందుకయ్యా జన్మామెందుకయ్యా ॥ యెందుకయ్యాజన్మతనగతిముందుగానాలేక బ్ర హ్మనందమూనెరుగాకసతులాహొందమున్ జనాజన్మామెందుకయ్యా ॥జ॥ ముట్టులోనా బుట్టిపెరుగుచు ముట్టులోనాముణిగితేలచు-వట్టిమోహ మూనజిక్కి-గుట్టుతెలియాలేనిజన్మామెందుకయ్యా ॥జ॥ అంగమూలో అడదానిసంగమూగూడాక అంతరంగమునవేడుంగుచున్నాలింగిమూ దెలియానిజన్మామెందుకయ్యా ।జన్మా॥ పెద్దలదూషించియేమోనుద్దు లూచెప్పూచుకోయ్యామొప్పులావలెను డి మోక్షసిద్ధిబొందానిజన్మా మెందుకయ్యా ॥జన్మా॥ సుందరి బుగిపి కరుమా- సుబ్రహ్మణ్యామూకు దెలుపగ-అందరిలోనున్నయుందూ శివునిదెలియాని జన్మామెందుక య్యా-॥జన్మా॥

జంఝూటిరాగము ఆదితాళము.

యెన్నివిధంబులనన్ను తిజేసిన-యెన్నటికిదయరాదుగదా - శివయెన్నివిధంబులనన్ను తిజేసినయెన్నటికిదయరాదుగదా ॥ కన్నతండ్రివనికరిచర్మాంబరనిన్నే నమ్మినవాడనయ్యా పన్నగభూషణపాపవిమోచన - విన్నపమునువినవేమయ్యాశివ ॥యెన్ని॥ ఆజహరిసురబృందరుశరణనగా నిజముగరక్షించితివయ్యా - భజనతోడమీాపాద్ధనజేసిటి భక్తుడనూపలుకగదయ్యా ॥యెన్ని॥ శరణాగతబిరుదాంకుడవనిమీాచరణము లేగతియంటినయా-కరుణాసాగరకారణవిగ్రహ శరణుశరణుశరణంటినయ్యా ॥యెన్ని॥ సర్వసాక్షివే సర్వేశుడవయి సర్వమునీవై యుంటివయా మరువనట్టిశివమంత్రిసారమును-మరిమీాదరిశనమివ్వవయా ॥యెన్ని॥ ధవళవర్ణబెజవాడపురీశ్వర-దైవశిఖామణిదయతోడా - ఘనగణేశ్వరసుబ్రిమణ్యమునుశేవకుడను బ్రోవగదయ్యా ॥యెన్ని॥

ధన్యాశిరాగం-ఆదితాళం.

సదాశివనమఃశివాయనుమనసుస్మరణశాయవేవోమనసా - నిధానముఃగనిజమిదేగదా- గురుపదంబుగొల్వవేవోమనసా - పదంబుగొలిచితేపరమపదంబై పావనమవునెవోమనసా- ముదంబునను యీావిధంబుగా- మదిపదిలముశాయవేవోమనసా- పదిలపరచగాప్రాణాయింకోనపలుకుయున్న దేవోమనసా-పదిఅయిదింటనుపల్కుచు- నుండేశ్వరనామునవేవోమనసా - ప్రిణవములోపల సాక్షాదృష్టాను అణుకైయున్న దెవోమనసా-అణవులోపలాఅఖిలజగంబులు-అమరియుండెనోవోమనసా - వీగగురుచరణారవిందమకరందముగ్రోలవేవోమనసా - సారమాసుబ్రహ్మణ్యహృదయమునసాధనశాయవేవోమనసా ॥సదాశివనమః శివాయ॥

శంకరాభరణము-ఆదితాళం

కోటప్పకొండాకనుగొంటిమీా కన్నులారానింపా . సాటిదైనము లేదూనప్రమీాయల్లమండకోటీశ్వరునిబుధుఃలకొనియాడుచున్నట్టి ॥ కోటప్పా॥ కోటీపరిధలనేకాకోటాజనులుగొల్వా- కోటిప్రకాశమై కొమరొప్పుచున్నట్టి॥కో॥ యెదికూచూచినా యెదలేనివింతాలు . నాదీనిశివరా

త్రినాటిఅమరులుజేయు ॥కో॥ చెప్పాతరముగాదుగొప్పామేళముత్వనులు యెప్పుడుబ్రోగూచుయెన్నశక్యముగాని ॥కో॥ శరనన్నావారినికరుణించుననిబిరుదుధరించియున్నట్టి దైవాశిఖామణి ॥కో॥ సుజనభక్తవరుల సుబ్రమణ్యమూను. నిజముగారక్షించునిత్యానందమైనా॥కోటప్పా॥

హిందూస్తానికాపి-ఆదితాళము.

కోటీశ్వరామిముకోరిభజించెద - కోటీశ్వరామిముకోరిభజించెద- సాటివారెవ్వారనిసన్నుతిజేసెద ॥కో॥ శరణనివేడితినికనిరుణనుజూడూమని- వరములొసగినావాంఛలీడేర్చుమని ॥కో॥ కోటీప్రభాలుతమకొండనుయుండాగను- పాటిగాకైలాసముప్రత్యక్షమిదేనని ॥కో॥ యెక్కడజూచీనను- యేకసంభ్రాములను - పిక్కటిల్లూచుమిముప్రేమతోగొల్వాగనూ ॥కో॥ యుల్లమునందుననూ । చల్లనిదయూగల । గొల్లపేరంటాలునుగొలచెదలచెద ॥కో॥ భక్తుడుసుబ్రమణ్యాభావమూనందుననూరక్తిగబ్రోవుమనిరక్షణ కతాఽవని ॥కోటీ॥

నాదనామక్రియరాగము-ఆదితాళము.

సర్వముకల్పితబ్రహ్మమయంబని శద్గురుకృపనుసౌఖ్యమురా . దుర్విషయేంద్రియదుర్విత౯నులకు గర్వులకిదిమరిగానదురా ॥సర్వము॥ కామక్రోధములుగానిదిరాయిదితామసగుణులకుతగులదురా । నామరూపములునటననెరుంగనిపామరులకుయిది పట్టదురా ॥ సర్వముచిక్కుచీకటిలేనిదిరా తనముక్కుకుపైగానున్నదిరా । ముక్కుతోయీమాయనుకూడినిక్కుమోతులకుచిక్కదురా ॥సర్వము॥ దగ్గరతనలోనున్నదిరాయిదియెగ్గులుసిగ్గులులేనిదిరాముగ్గురులోనిమూలముదెలిసిన నిర్గుణబ్రహ్మమునిత్యముదురా ॥సర్వము॥ గారడివిద్యలుగలుగదురా వీరగురునికృపనున్నదిరా । సారమునుబ్రహ్మణ్యహృదయమునకు సద్గురుపాదప్రసాదమురా ॥సర్వము॥

ఆనందభైరవి-ఆదితాళము.

మాయలోపలబుట్టిమాయలోపలబెరిగి మాయదెలియవుగదేమనసా॥ మాయాజాలమునందు మమతలోబడినిన్ను మరచితినిగదవెర్రిమన

...వర్గము [illegible] శ్రీగిరిరాయపూరకే
[illegible] దెదవు పాట్టకారకే
[illegible]! పృష్ట [illegible] దెలియవు వెఱ్ఱి
మనసా॥ మాయ॥ [illegible] సగినా। అక్షరముమరు
వకేమనసా। దీక్ష [illegible] మహ్యామువ్యాదయను ము పంచాక్షరమువతి
యించుమనసా॥ మాయ॥

శంకరాభరణము—అటతాళము.

యేదిరాలింగా నీదయనాపై రాదాయవళాంగా॥ యేదిరా లింగానీవా
దిదేముడవాని పాదాముననిమ్మాత్రి పాలానాశాయూవు॥ యేది॥ పన్నాగాధర
రమాపావానానామాఅపన్యాడానయి యిటులాప్రార్థనజేసితి॥ యే
దీప॥ కొండయిల్లుయొండికొండానివాసామ దండిదైవమా నీఅండాజేరితివ
య్యా॥ యేదీ॥ శరణానిమీపాదస్మరణాజేయువాడ। కరుణింతువనిశరణాబి
రుదూగలిగినతండ్రి॥ యేది॥ దీనూలారక్షింపాదిక్కూనీవై యుండి। ఓంన
మశివాయంటిమానిపలుకావూ॥ యేదీ॥ అతిభక్తితో గర్గిపతిసుబ్ర
హ్మణ్యామతిని శ్రీగిరిలింగాస్తుతిజేయుచుంటిని॥ యేదీ॥

హిందూస్తానికాఫి—ఆదితాళము.

అంతావట్టిదిరాభగవంతునిచింతేగట్టిదిరా। అంతావట్టిదిరా॥ సంత
కూటాసంసారములోబడిఅంతరంగమానందముదెలియవు॥ అంతా। మూట
లేలపదరామాయనాటకమిదిగదరా। కోటిధనంబులు కొల్లబుచ్చనాకూ
టికేగదాకోరగ [illegible]॥ అంతా॥ మోసపోకవినరా దగ్గిరమోక్షము
కనుగొనరావాసిగభక్తివైరాగ్యమున శేషతిరివిధప్రసాదమునొంద॥ అం
తా॥ కూటమైనచోటానీలోసూటిగలుగుబాటా। యేటిజన్మమిదిమెంత

కెంచినా కాటికేగదా కానుసేయదుర|| అంతా|| తోమ్మిదికంతలురా దేహా మునమ్మిక లేనిదిరా తుమ్మిడీరగురుపాదంబులు నిజబ్రహ్మమును బ్రహ్మణ్యం తెలియగ||అంతా||

ఆనందభయిరవి—ఆటతాళము.

నాయనానందివాహనా నన్నుగన్నతండ్రి శ్రీశైలవాసనమశ్శివాయ|| నాయనానందివాహనా|| నాయనాయీలోకమున అన్యాయము గజన్మింపజేసీ-కాయమునెకాగృహంబును కల్పితముగా జేసితివిగా|| నాయనా||సారహీనమైనయీసంసారమనెసంకిళ్లువేసి| ఘోరభీకరులైనఅర్గరిదాటికావలినుంచితివిగా|| నాయనా|| యింద్రియాపంచముహాస్థములందునాఅరదండమేసి - ముందుగతులెరుగానివ్యసనాబంధమూనానుంచితివిగా||నాయనా|| ఆశపాశములనేటిఅడవికితోసి విషయావరగమందున మోసిమోయనికోర్కెశిరమునదోసమనేబరు వేసితిరిగా||నాయనా|| కన్నతండ్రిసర్వలోకకారణాధైవంబునీవే- విన్నపముసర్వాపరాధివి వున్నతప్పు క్షమింపుమంటిని||నా|| యీశ్వరామీపాదభక్తుని శాశ్వతముగాజేయుశ్రీగిరీశ్వరార్చిత సుబ్రిమణ్య కవీశ్వరుని రక్షింపుమంటిని||నాయనా||

ధన్యాసి—ఆటతాళము.

వట్టిదీమాయాశరీరముగుట్టూదెలసూకోండయా- బట్టబైలైనట్టి శాశ్వతబ్రహ్మమునుగనరేమయా వట్టిదైపోతుందిదేహాము మట్టిదైపోతుందయా||వట్టి||వున్నదేదోలేనిదేదోవ్వూహాజేసూకోండయా- కన్నతల్లితండ్రిగురునికరుణదెలియారేమయా||మ||మెన్నివిద్యలుమెన్నిపరీక్షమెన్నినేర్చిననేమయా - కొన్నిదినములెగాని నిక్కంబన్నపదవిగానయా||వ|| యల్లబాంధవులన్నదమ్ములుయందరుండిననేమయా - తర్లిపోయేనాడుమెవరూ తనకుసాయముగారయా||వ||యిల్లుమేడలుధనమునాదని- యేలభ్రిమజెందేదరయా- కల్లసంసారంబువెంబడి- కాసువీసమురాదయా||వ|| వేరులేనీచెట్టునానొకపేరులేనీపండయా | పేరులేనీపండుగన్నా | ప్రేమదీరీపోనయా|వ|సిద్ధుడయినా తుమ్మిడీరా| గురుని శిష్యూడానయా| శిద్ధముగా సుబ్రిమణ్యము జెప్పినావినరేమయా|వట్టిదీ||

మాయా దెలియవు న్యాయమా యీ దేహమూ ఛాయా ముగాదా సుమా॥ మాయమ్మా మాయయ్యా మాయన్నాదమ్ములూ మాయిల్లువాకిళ్ళూ మాయా నీబలుకూచూ॥ మా॥ వలలోనా బడ్డట్టి వనమృగా రీతినీ॥ బలుచిక్కూలో బడ్డా పక్షి విధమై మెలివి॥ మా॥ గాలామామిగ్రింగినా మీనామూవలెసీవూ॥ పాలుమాలినట్టి భ్రమలాగూడిలివయ్యో॥ మా॥ కలలోనా గన్నట్టి కలిమీ సంసారామూ॥ కల్లప్రపంచాము॥ కాసంతానెరుగావు॥ మా॥ ఇమ్మహితుమీ మ్మాడివీ నా గురుని మాదీవమీ॥ సుబ్రహ్మణ్యసమ్మూర్తి దెలుపాగా॥ మాయా దెలియవు॥

హిందూస్థాని తోడి-ఆదితాళము.

లింగనీకు నామీదా లేదూగదా దయా॥ మంగళప్రదాయా కరుణాంతరంగూడావయా॥ లిం॥ అఖిలాసురలూ క్షీరాబ్ధి దరచీనా వేళా॥ సకలభీతినొందా సరగున బ్రోవా లేదా ॥లిం॥ రావణకుంభకర్ణాది రాక్షసులాను ద్రుంచీ॥ పావనరాముడు పూజింపా పాపము బాపా లేదా॥ లిం॥ వెన్నాదు భక్తితోడ॥ వేయూ పిథంబులా కన్నా అర్పించీనంతా కాంక్షలీడే ర్చా లేదా ॥లిం॥ శరణానీ మీపాదస్మరణ జేయూచున్న ధరను సుబ్రహ్మణ్యామునీ వరములో సగుమన్నా ॥లింగనీకు॥

నాదనామక్రియ-ఆదితాళము.

గురుప్రసాదము గురుపక్షము నపా గురునిపాదము॥ ఒరయుమొనబడి నాల్గుయోనులలఖిలజన్మాబాధలన్నీ॥ వరుసతో సంసారమాయా॥ వారధినిదాటించునట్టి॥ గు॥ అంగలింగజ్ఞానదీక్షానందమును బొందించి అంతారంగమందు వెలింగెయిష్టాలింగమును సేవించునట్టి ॥గు॥ కోటిసూర్యప్రకాశమెమనానాటకూడుండేటిచోటూ॥ మాటికీ చిన్మయానందా మూటిమది నాటించునట్టి ॥గు॥ అక్షరద్వయమందు పరమహంస సద్గురుపాదపద్మము॥ సాక్షి సర్వాధారుడగుజగ ద్రక్షకుని జూపించునట్టి ॥గు॥ పరగురుచరణారవిందము॥ గిరిగిపత్రీ మబ్రహ్మణ్యము॥ కోరిమది భజియించు భక్తిసారమును యిరిగించునట్టి ॥గురు॥

నాదనామక్రియరాగము ఆదితాళము.

బండగుణముగల మొండిపామరుడు భక్తుఁడౌనా- దండిగసద్గురు పాదమునమ్మక థైవముగ నుపదునా॥ బం॥ పతివ్రత మెఱుగనివణతులుమరితనపతినిగొల్వగలరా। మతిహీనములేటిరేటి వెకవలుమనసునిలుపగలరా॥ బండ॥ అంధునిచేతికి అద్దముయిచ్చితె సుందరముగుపడునా చందనంబు మోసేటిగార్ధభముసుగంధము కనుగొనునా ॥బం॥ మకుటవతో స్త్రీజాలములో బడిమాయ దెలియగలరా। కుక్కలోక మరిచక్కగగట్టుచు। కుదురుపరచగలరా॥ బం॥ అంగమునార్గురుదొండలుబట్టక లింగముగనగలరా। ముంగలగతులముదంబున దెలియక ముక్తిబొందగలరా॥ బం॥ వీరగురుకృపవేనిను కదెలియక వేదాంతుండౌనా। సారముసుబ్రహ్మణ్యహృదయమునసాధనగురుకరుణా। బండగుణముగల మొండిపామరుడు ॥

హిందూస్థాని కాఫీ-ఆటతాళము.

మంగళామయ్యా యిష్టాలింగా। అంగాజావయికిఅమితాబడభంగా। మంగళామయ్యా॥ యిష్టా॥ చూపులోపాలచూపూమీరూపూ। పాపాహరకారాదాపూమీప్రాపూ। మం। యిాడాపింగాళా నాడీవిలాసాకూడా వాడీనాకూడాలివాసా। మం॥ అండాపిండా బ్రహ్మాండతత్వాసా। నిండీవెలిగేయఖండా స్వరూపా ॥మం॥ మధురామయినట్టి సునసూమీయందో చదరానివ్యాక సౌఖ్యమే చుచూ ॥మం॥ నిప్పరామూగానిజశివయోగా। సుబ్బరామస్వామునుచూఘూపేగా॥ మంగళామయ్యా॥

కం॥ బ్రాలాతప్పులుశబ్దము। సాలాంగాలేనిశబ్దసంగతివెలతుం।
గేలంబెట్టకతిట్టక। పోలంగాదిద్దరయ్యాబుధజనులారా।

శ్రీగురుచరణారవిందార్పణమస్తు.

షట్త్రింశతత్వకీర్తనలు-సంపూర్ణము.

శివకీర్తనలు

క. శ్రీగణనాథా యని నే, బాగుగ శ్రీగురుని గొలిచి భారతిఁ దలతున్
యోగాత్మురి శివతత్త్వము, మాకెఱుఁగఁగ దెలుపవయ్య మహితోగురువా.

కీర్తన. ముఖారిరాగం—ఏకతాళం.

పాహిమాంశివా పాహిమాంశివా పాహిమాం నమశ్శివాయ పాహి శివశివా । దయా జూడుమీ దైవమా శివా దయాసాగరా మీదయా యే దయా । పాహిమాం॥ నీమవ్రతక్రియానిష్ఠ లెరుగనూ నీనామమే సదా శివాయ నమ్మినాడనూ। పాహిమాం । కష్టకర్మమూ కడతేర్చి దోలుమా యిష్టకామ్యములు మాకిచ్చి బ్రోవుమా। పాహిమాం॥ పరాకేలరా పరమేశ్వరా పర్వతశ్రీశైలలింగ పార్వతీశ్వరా॥ పాహిమాం।

క. పలుకులకు నందరానిది, తలఁపను నిలుపంగ వశమె తనుతా గనకన్
నిలకడ నిర్మలజ్ఞానికి, వెలుపలలోపల వెలుంగు వెన్నెల శివాత్మా.

కీర్తన ఝంఝూటిరాగం—ఆదితాళం.

శివశివాశివా శ్రీగిరీశ్వరా సేవకుని నాచింత దీర్చరా ॥శివశివా శివా॥ నందీవాహనా నమ్మియుంటిరా యిందుశేఖరా యిష్టలింగమా॥ శివశివాశివా॥ యెన్నివిధముల యెంతో వేడినా పన్నగాధరా పలుకవేమిరా ॥శివశివాశివా॥ ఫాలలోచనా పాపనాశనా బాలునేలినాథ భక్తపోషణా భావజాంతక భక్తపోషకా కావ బ్రోవ నీకన్నా లేరురా। శివ శివా॥ సుందరంబుగా సుబ్రహ్మణ్యమూనము నీదయానంద మివ్వరా। శివశివా॥

క. జననము మరణము లేనిది, ఘనగురుకరుణారసమున గనుఁగొన మీఁదన్
మనమునఁ యింద్రియజాలము, గనుచూపును వశముజేయుగ నరాశివాత్మా

అరహరాహరా ఆదిదైవమా। మదిమదీ సదా మది భజింతురా। హరహ । మొరాలించరా మొక్కుచుంటిరా ధరాపైనగీ దైవామేది । హరహరాహరా। ఫాలలోచనా పాపనాశనా। బాలునేలినా భక్తపోషణా। హరహరాహరా॥ శూలధారణా శుద్ధవిగ్రహా। మూలకారణా మూర్తినీవెరా। హరహరాహరా॥ మమ్మేలుశ్రీవరా మార్కండేశ్వరా అమ్మా అయ్యా నన్నాదరించరా। హరహరాహరా॥

క. ఇష్టము షాణ్మము భావము, నిష్టను తనలోననిలిపి నిశ్చల బ్రహ్మం
కష్టము కర్మము లన్నియు, నష్టంబయిపోవుగదర నమ్మమ శిష్యా.

కీర్తన, బేహాగ్ రాగం—ఆదితాళం.

శివశివ బోధివరా శ్రీగిరీశ్వరా భువనిబోసీసరి అధిశాలెవ్వారురా శివశివబోవర మనవిని మార్కండేయమునులను బ్రోచిన ఘనుడవనుచు మానినను గొని యాడితి శివశివబ్రోవర॥ దీనులారక్షించే మహాదేవుడావానీ నిన్నే మా నసాముసా బతిమాలితి భక్తినోనూ శివశివబ్రోవర॥ సుకవిగొకిపర్తి సు బ్రహ్మణ్యము యిక నీదయాకోర్కె లీడేర్చ్వావేగ శివశివ బోధివర।

క. అన్నది విన్నది కన్నది, నున్నదియెూ లేదా యనుచు నుర్వీస్థితిలో
మెన్నివిథంబులు దెలిపిన, చిన్నది గతియేమెరుంగు సిద్ధము శిష్యా.

కీర్తన ఝుంఝూటి రాగం—ఆదితాళం.

నిన్నే నమ్మియుంటిరా సదాశివ నిన్నే నమ్మియుంటిరా। నిన్నే న మ్మియుంటి పన్నగభూషణ విన్నపమాలింపు కన్నతండ్రి వాని ॥నిన్నే॥ యీక్షితియందు ప్రత్యక్షమై వరమూలు సాక్షాత్కరించి క టాక్షించరావేగ॥ నిన్నేనమ్మి॥ మందరశిఖరై లమల్లేశ్వరా లింగ యిందు దర సుబ్రహ్మణ్యమందూని దయజూడు॥నిన్నే నమ్మి॥

క. గురువనగ గుణరహితుడు, మరిషుల్లేకను లోకమందునుదమత్సరుడా
తరువును తెనేమెరుగును గురుకును జూపెటివాడు గురుడో శిష్యా.

కీర్తన. ఝుంఝూటి రాగం—ఆదితాళం

యెంత వేడుకుందూను శివా। అంతరాత్మ నీవే ఆదిదైవమానీ ॥యెంత॥ సంతతామునే నీస్మరణజేయుచుంటి। అంతరంగము నీకింత నిర్ద యయేలా॥యెంత॥ బావజాంతకా నీ పాదపంకేరుహా శేవకూడనా నీశర ణుజేయుచుంటి ॥యెంత॥ దయను జూడుమాని దైవరాయయని భయ ముదీర్చుమాని భక్తరక్షణానీ॥ యెంత। శుభగిరీశా సుజనపోషణాయా ని సుబ్రమణ్యమూనుజూచిబోవుమాని॥ యెంత వేడుకుందునుశివశివా॥

క. గురుశిష్యాపులు చేయని, నరుడా పామరుడుగాని నమ్మముధరలో
కరగని చిల్లపురీతిగ, దొరుకను తెలియంగ లేదు నోమిర శిష్యా.

కీర్తన. నాదనామక్రియరాగం—రూపకతాళం.

శివశివయనేటి మంత్రసిద్ధి యెట్లుగల్గురా। యేవిధమున శివుని భక్తసేవ మాకుదొరకురా। భువనములకు సర్వకర్త భుజగభూషణుండురా। అవనియందు అధికులైన ఆదిమునులెరుంగురా ॥శి॥ కళ్యాణపట్టణమున కారణాచార్యులైన అల్లమా ప్రభునిగన్న వారుడు బసవడెరుగురా ॥శి॥ క్రూరదానవులనుద్రుంచి కోటిశివునిపూజజేసి సారమైనలింగనిష్టదారి రాముడెరుగురా ॥శి॥ గట్టిగానుమనసువేగ కట్టివేసి యింద్రియములు। పట్టివ్రతము జరిపినట్టి ప్రమదులే యెరుంగురా ॥శి॥ అంగలింగజ్ఞానదీక్ష అయిదు అక్షరముల మహిమ జంగమయ్యతుమ్మిడీశలింగగురుడెరుంగురా ॥శి॥

క. అంగములోపల నుండే, లింగము తెలియంగ ముక్తిలేశంబైన
దొంగలకు దొరకనేరడు, ముంగలగతిదెలియవలయుముఖ్యముశివా

కీర్తన. ఆనందభైరవి—ఆదితాళం.

బసవలింగేశ్వరుని భక్తిభజనా చేయండి। పశుపతివరములొసంగేటి ప్రభువునిగనుగొండి। తనువులుఅస్థిరము నిజము తెరచిచూడండి। జననమరణములులేని ప్రభువుని గనుగొండి ॥బస॥ పాలలోచనుని మీరు ప్రార్థనచేయండి। బాలునిమార్కండునిబ్రోచిన। భర్గునివేడండి ॥బస॥ నందివాహనునిహృదయ। మందునిలుపండి। సమయివ్వక యుల్లపువ్వాదు స్మరణచేయండి ॥బస॥ కామక్రోధలోభములు కడకుదిమ్మండి। తామసూలతోటి పొత్తు తగలనివకండి ॥బస॥ మదనవైరి పాదములు మరువకండండి। సదమాలచార గురులింగార్చనము సాధనచేయండి ॥బస॥ శరణములకుశిరమువంచి। శరణుచేయండి ధరసుజ్ఞానము మోక్షము వారిదయను గలదండి ॥బస॥ రాజమహేంద్రమున వెలసినరాజిల్లుచుండి రాజశేఖరుభక్తుల రక్షించుటయిటుకండి ॥బస॥ యిష్టలింగమూర్తి సమముకాదేదిగాదండి శ్రేష్టముసుబ్రమణ్యముజెప్పిన నిష్టనుండండి ॥బస॥

క. అయిదక్షరములు గదుపుచు, అయిదింటిని పదిలపరచి ఆనందముతో
కయిదువదలించుకొనివిను, కైదారింటిచేయు ముక్తిగలదుర శివా.

కీర్తన, శంకరాభరణం—ఆదితాళం.

శ్రీకర కైలాసము శ్రీశైలము శిఖరదర్శనముజేసితినీ। పాపకటబహువిధ జన్మదుఃఖములు। పాపములను యెడబాసితిని॥శ్రీక॥ విశ్వాధికరుద్రోయని శృతులను। విశదపరచగానామదిని। శాశ్వతవైభవ మోక్షమొసగుశ్రీశైలలింగమని దెలిసితినిముందుగశివసుతు। సాక్షిగణపతికి వందనంబుగావించినీ। నందిభృంగిచండీశ్వర ప్రముఖులు నమోనమో। స్తుతిజేసితిని ॥శ్రీక॥ ప్రమదగణంబుల పాదపద్మములు। ప్రణుతిజేసి నుతియించితిని అమితానందము శ్రీగిరీశ్వరుని ఆహాకన్నులజూచితిని ॥శ్రీక॥ ఒప్పుగాను పాతాళగంగలో। తెప్పునతీర్థములాడితిని। అప్పుడె హారినేత్రాబ్జపూజితున కభిషేకంబులు జేసితిని ॥శ్రీక॥ భూరిదయాకర భూతనాధునకు భూతిగంధమర్పించితిని-దారిబిల్వదళ ధూపదీపములు। ధవళాక్షంతలు ధరించితిని ॥శ్రీక॥ రంగుగమది నుప్పొంగుచునూ। బంగారుపూలపూజించితిని। జంగము శ్రీగురు లింగమూర్తికిని। జయమంగళమని పాడితిని॥శ్రీక॥ నారికేళ ఖర్జూరఫలములును। నయివేద్యంబులు యిచ్చితిని। సారెకు సరిగమపదనిస। యనిసంగీతనృత్యములు సల్పితిని ॥శ్రీక॥ శంభోహరహర। యని ఖర్జూరపు తాంబూలంబు లొసంగితిని। సాంభమురారికిని సర్వకర్తకును సాష్టాంగంబులు చేసితిని ॥శ్రీక॥ సర్వలోకమాతకు భ్రమరాంబకు। సర్వాణికి మొక్కితిని సర్వేశ్వరుడగు మల్లికార్జునుని సన్నుతిజేసి భజించితిని ॥శ్రీక॥ ముందుగ తాతముత్తాతలరములకు ముక్తియివ్వమని వేడితిని కనిపెంచిన తలిదండ్రికి శాశ్వతకైవల్యము కరుణింపుమని ॥శ్రీక॥ నగకంకణధర నమశివాయని నానావిధముల గొలచితిని। బాగుగ భక్తిజ్ఞానమార్గమున। ఆగమార్థ మార్పించితిని ॥శ్రీక॥ సువర్ణమందిర శుద్ధవిగ్రహుని శుభ్రమణ్యానువ బ్రోవుమని। అవనిలోభక్తుల కాధారుండని।అడిగితి కోర్కెలీడేర్చుమని ॥శ్రీక॥

లింగాలాలీ ధవళాంగలాలీ భృంగీవృషభ శ్మాశానరాయా ఫాలనేత్రా లాలీ। శూలింతా పాలింతా మననుందానాంగికి యీలీలాబుట్టూటా మొంతో బుణ్యామాయెనూ॥లింగా॥జోలాబాడీ జోకొట్టితే కేళవేళవూ

లింగా నీకూ ప్రొక్కేదానంటే నిదురాబోయేవ్రా ॥లింగా॥ యెత్తుమరగీ నావ్రా నిన్నూ యేమిసేతూరా లింగా పొత్తూలాలో పవ్వాళించూ ఫుణ్యా మాయానూ ॥లింగా॥ నందీనక్కే ప్రమదూలాతో అందమల రాగా పొందూగాదేవాతూలంతా పువ్వులుగొయ్యాగా ॥లింగా॥ కోడ వఖూరీవావ్రూడావై కోర్కెమీరాగా యడబాయాకా శిరులొనగూమీ మొలమీతో వేగా ॥లింగా॥ భళ్యానారాయూనీ వ్రితమూచెల్లిస్తీ వారా యిల్లాలీకిబిడ్డాడవై యిమిడీనావ్రూరా ॥లింగా॥ బాగూగా కైలాసామూ నా భక్తూలాతోనూ వేవేగా మేవేంచేస్తిరా నెలమీాదయతోనూ ॥లిం॥ మహీనీకాలాలింటీ సుభ్రమ్మాణ్యామునేలీనా। సాహసామయినట్టీ గిరిజా సారంగానయనా ॥లింగా॥

మంగళహారతి—సురటకేదారగౌళరాగం.

జయమంగళం నిత్యశుభమంగళం సద్గురుమూర్తికి జయమంగళం నిత్యశుభమంగళం। జయమంగాళము వీరాశైజంగామాగురులింగా జయభక్తాహృదయాబ్జాభృంగా జయసర్వాపానాంగా ॥జయ॥ అష్టావరణాశిష్యూలాకూ అఖిలాము భోదించి సద్గతి యిష్టలింగామూర్తి యందూనిష్టనిలిపినా గురునాకూ ॥జయ॥ పంచభూతాశరీరా పంచ విషయేంములు పంచలింగార్పణమూ గావించినా సద్గురునాకూ ॥జయ॥ షడ్చక్రామూలయుఃదూషల్లింగాసందానా పరవశమశస్తలాసుజ్ఞానియైనా సర్వజ్ఞమూర్తికివుడు ॥జయ॥ శ్రీకరాగోకర్ణసిద్ధ వీరయ్యగురునకు శ్రీకంటశ్రీశైలీశునకూ శివలింగామూర్తికివుడు॥జయ॥ గర్కపత్రివంసామూనా గలిగినా సుబ్రమణ్యామును కరుణించి యిరువై యొక్కదీక్షా క్రమమిద్చి రక్షించినగురునకు ॥జయమంగళం॥

సంపూర్ణము.

[illegible] వచనం	1—0
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
([illegible]	
[illegible]	0—[illegible]
[illegible] వచనం	1—0
[illegible]	1—0
[illegible] పద్యం	0—8
[illegible] ,,	0—[illegible]
[illegible] వచనం	[illegible]—0
[illegible] ,,	[illegible]
[illegible]	1—[illegible]
[illegible]	
([illegible])	1—[illegible]

[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	0—[illegible]
[illegible]	0—[illegible]
[illegible]	0—[illegible]
[illegible]	0—[illegible]
[illegible]	0—1
[illegible]	0—[illegible]
[illegible]	0—[illegible]
[illegible]	0—[illegible]
[illegible]	0—[illegible]
[illegible]	1—[illegible]

[illegible]